

DON BOSCO LEVEN EN WERKEN

- PRO MANUSCRIPTO -

DON BOSCO

Leven en werken, aan de hand
van zijn gedenkschriften

door

G. B. LEMOYNE

ZESDE DEEL

1858 - 1861

Deze Nederlandse vertaling
van de "Memorie" kwam tot
stand onder het impuls van
de DON-BOSCOKRING, geleid
door Z.E.H. M. BAERT, te
Oud-Heverlee, in het jaar
1 9 7 1.

Vertaling : J.H.P. Jacobs.

H O O F D S T U K I

1858 - WIE WAS DON BOSCO? ZIJN BEMINNELIJKHEID DOOR DE
LEERLINGEN BEANTWOORD - ALS ARME HEEFT HIJ EEN VOORKEUR
VOOR DE ARMEN - DEUGD VAN MICHELE MAGONE; ZIJN VERTROUWEN
OP DE HEILIGE MAAGD; ZIJN NAASTENLIEFDE - ZIJN BRIEF AAN
DON BOSCO - VIJF WAARSCHUWINGEN VOOR DE JONGENS OM DE
DEUGD VAN ZUIVERHEID TE BEWAREN - DE WITTE ZAKDOEK -
PREEK OVER DE DEUGD VAN GEHOORZAAMHEID - DRIE AFBEELDINGEN
VAN DE MADONNA - KATHOLIEKE LECTUUR

Een oude priester die jarenlang, eerst als leerling en daarna als seminarist, in het Oratorio had doorgebracht en door zijn ijver veel jongens behoed had voor de gevaren van hun onervaren leeftijd, zette in 1889 zijn indrukken op schrift die hij in zijn contact met Don Bosco had opgedaan.

" "Wie was Don Bosco? Don Bosco was een priester die door
" voorbeeld en zijn woord leerde, met welke toewijding iedereen in
" zijn eigen levensstaat trouw de Heer moet dienen. Qui... fecerit et
" docuerit, hic magnus vocabitur in regno coelorum. (Mt. 5,19) Daar-
" om kan en moet men Don Bosco redelijkerwijs beschouwen als een vooraan-
" taande man onder de grootste persoonlijkheden, niet alleen van
" de 19de eeuw, maar eveneens van het christelijke tijdperk. Hoe-
" wel hij niets bezat, legde hij de grondslag van een reusachtig
" gebouw, dat de huidige eeuw met verbazing vervult, en dat ook in de
" komende eeuwen de bewondering van de wereld zal blijven gaande houden.
" In dat grote werk was Don Bosco het instrument van God. Daarom
" zal Hij het behoeden én zijn verborgen doeleinden voleindigen, hoe
" zwak de persoon die het werk optrok ook moge zijn; en hoe gebrekiger
" deze ook mocht worden, des te meer zal Hij het zelf steunen. Don Gio-
" vanni Bosco was de mysterieuze man die door de Heer gezonden
" was, om met de daad te bewijzen waartoe iemand in staat is die
" volkomen op God vertrouwt. Hij was een grondige kenner van de
" mensen en van zijn tijd. Zijn karakter was standvastig; hij
" hield hardnekkig aan zijn doelstelling vast. Hij had een voor-
" uitziende blik en legde een grote rechtvaardigheid aan de dag,
" gepaard aan een bijzonder grote tact in de omgang met mensen en dingen.
" Een onbegrensd vertrouwen in de goddelijke Voorzienigheid was hem eigen.

" Alles wat er in zijn grote geest opkwam wist hij te verwezenlijken, hoe onoverkomelijk de toekomstige moeilijkheden ook mochten schijnen. Hij wist het schijnbaar gemakkelijk en tot algemene verbazing, te voleindigen, vertrouwend op het woord: Deus providebit.

" Het schijnt dat voor hem, evenals voor de grote Napoleon, het woord onmogelijk niet bestond, hoewel deze laatste over andere middelen beschikte en door andere doelstellingen geleid werd. "

" Welke hindernissen Don Bosco ontmoette op zijn weg naar de voltooiing van zijn werk kan alleen de Heer weten.

" Tot dat doel was hij door goddelijke beschikking van nature toegelust met een heel sterk gestel, een welgebouwd lichaam, zij het iets doorbuigend in de schouders, van meer dan middelmatige lengte, kortom met een bijzonder krachtige en taai weerstandsvermogen. Zijn ingetogen en eenvoudige gang was die van een bedachtzaam mens, rustig en beminlijk, die niet te verstaan gaf wie men voorhad. Als ik me die vergelijking mag veroorloven, zou ik zelfs willen zeggen dat zijn gang een beetje waggelend was zoals van die grote vriend van de landbouwer, de os. Met dat dier toonde hij veel overeenkomst: zoals de os was Don Bosco zachtmoedig van aard, taai in uithoudingsvermogen en rustig temidden van de grootste moeilijkheden. Wat bij Don Bosco echter het meest opviel was zijn blik zachtmoedig alleszins, maar uiterst dringend tot in het diepste van het hart; men kon er zich nauwelijks aan onttrekken. Vandaar dat men kan zeggen dat zijn blik soms aantrok, angst aanjoeg en verpletterde. Op mijn reis door de wereld heb ik nooit iemand gekend, wiens blik een grotere invloed uitoefende. Over het algemeen is deze merkwaardigheid niet te zien op de portretten en schilderijen die er van hem gemaakt zijn, zij geven van hem slechts de indruk van een goedmoedig mens.

" Te midden van zo menig verwarde, menselijke en vijandige gebeurtenis, bleef Don Bosco steeds zichzelf meester. Hij behield altijd een matige opgeruimdheid en vrolijkheid van gemoed en maar heel zelden of misschien nooit heb ik hem zijn zelfbeheersing zien verliezen, hoewel hij toch heel gevoelig van geest en hart was. Al deze aantrekkelijke hoedanigheden maakten van Don Bosco een sympathiek en bewonderenswaardig, ja vererenswaardig mens voor al degenen die het geluk hadden hem van dichtbij te leren kennen. Meer dan zijn dienaren, werden zij uitgenegenheid zijn slaven. Zijn opgewekte en vrolijke manier van doen te midden van zijn beminde jongens, vergemakkelijkte hem de weg naar zijn belangrijkste en moeilijkste ondernemingen en verschafte hem troost in alle moeilijkheden. Vandaar dat men soms zag hoe hij zich schudde alsof hij een zware last afwierp, en plotseling uitbarstte: "Och!... Laat het maar gaan zoals het wil, als het maar goed gaat!"

" Een andere keer riep hij, onder de druk van de praatjes en vervolgingen tegen hem en zijn werk, de eerste de beste jongen toe die bij hem in de buurt stond: "Zeg! Stel je voor! Laetare et benefacere en laat de mussen maar schreeuwen. - Jullie zijn mijn beste bengels; het is heel prettig in de huizen van de grote heren

" waar het aan niets ontbreekt; maar daar zijn jullie niet!"

" Het was een grote troost voor Don Bosco zich omringd te weten door zijn zonen die hem oprecht genegen waren, en die, zonder het te beseffen, hem vrijwaarden voor de al te scherpe doornen van het leven. Het was hun verdienste dit kostbare leven te steunen en te behouden, dat zonder hun werkzame medewerking wellicht zoveel te lijden zou gehad hebben zodat het er vroegtijdig onder bezweken zou zijn.

" Hij liet echter ook slechts weinig tot zijn beminde jongens doordringen van de zorgen en het verdriet die hem kwelden door al de tegenwerking die hij gedurende zijn moeilijke zending ondervond.

" Ter opmontering had hij een vrolijk liedje gecomponeerd, dat men zich in het Oratorio nog graag herinnert, zoals men zich het koor nog herinnert: Beste maten.⁽¹⁾ Het is alsof ik Don Bosco nog in ons midden zie en hem hoor zeggen: "Is Chiapale er?"

" "Jawel, mijnheer."

" "Mooi... Gaan we ons liedje zingen? Geef de toon maar aan".

" - En dan begeleidde hij ons zelf met zijn lieflijke, prettige stem tot het eind van het lied, alsof hij kwam genieten van de schoonheid van een lieflijke oase in een dorre woestijn.

" Servite Domino in laetitia, was zijn geliefkoosde spreuk; die heilige opgewektheid was voor hem de grondslag van zijn stichting voor een veilige opvoeding van de jeugd. Hij hield niet van zwijgzaamheid en had er ook een hekel aan dat er iets voor hem verborgen gehouden werd. Daarom wilde hij dat de jongens gedurende de recreatie vooral aan lichaamsoefeningen deden of muziek speelden, dingen waaraan hij ook zelf met genoeg deelnam, mede ook om diegenen een voorbeeld te geven die uit onbegrip of scrupulositeit zich er wilden aan onttrekken.

" "Ik wil mijn jongens tijdens de recreatie zien lopen en springen", zei hij, "dan weet ik tenminste dat ze van mij zijn."

" Degenen die verlegen waren en zich daarom terugtrokken, plaatste hij bij jongens die heel bedreven waren in bovengenoemde ontspanningsactiviteiten. Op die manier zouden zij hen meetrekken en aanzetten om mee te spelen.

" Daar hij veel van zang en muziek hield, had hij tegelijkertijd de parallelklas na het avondmaal opgericht. Hijzelf had de muziek geschreven bij verscheidene lofgezangen, en een eenvoudig Tantum Ergo getoonzet, dat in het begin van het Oratorio bij plechtige feesten gezongen werd. Ik heb nog het genoeg gehad dat in die tijd (1858) met mijn collega's te zingen, en ik geloof dat het nog in het muziekarchief van het Oratorio bewaard wordt.

Een heilige en constante uitwisseling van genegenheid daarom tussen de leer-

(1) Cfr. deel III, blz. 348, alsook deel XVIII, blz. 206, 281, 295.

lingen van het Oratorio en Don Bosco, was niet alleen tot stand gekomen door het voorbeeld van zijn talrijke deugden, maar eveneens doordat de jongens er erkentelijk voor waren dat hun overste en vader, door vrijwillig arm te blijven, feitelijk zoveel als een van henzelf was geworden. Arm als hij was in navolging van Jezus, gaf Don Bosco, eveneens als Hij, de voorkeur aan de armen en koos hij zijn leerlingen onder de zonen van het volk. Opmerkelijk is de motivering waarmee hij een jongen niet wenste aan te nemen die hem door baron Feliciano Ricci aanbevolen was.

" Geachte en steeds vereerde Heer Baron,
"
" Het spijt mij erg dat de jonge Rosso hierheen gekomen is en
" weer naar huis gezonden werd.
" Het is niet mogelijk hem op dit ogenblik te plaatsen.
" Overigens maakte zijn moeder haar opwachting, gekleed op
" een wijze die mij haar bijna om een aalmoes deed vragen. Onder
" de jongens die van alles berooid zijn, kan ik er geen opnemen, van wie
" de ouders in galakleding om opneming komen vragen. De tweede be-
" weegreden is kort en goed. Het gaat eenvoudig niet.
" Ik hoop dat U zo goed wilt zijn met mij mee te voelen dat ik niet
" meteen aan uw beminnelijk verlangen heb kunnen voldoen. Verwaar-
" dig U voor mij te bidden terwijl ik, de genade van de Heer over
" U en heel uw familie afroepend, met oprechte dankbaarheid verblijf,
"
" Uw allergehoorzaamste dienaar,
" Turijn, 4 mei 1858. Bosco Giovanni, pr.

Zijn voorkeur ging uit naar de meest behoeftigen en de eenvoudigen onder wie hij ware toonbeelden van deugdzaamheid telde. Het zal volstaan over een enkele van hen te spreken.

Michele Magone die in de eerste weken van zijn verblijf in het Oratorio een teugelloos vurig paard leek, was zo geduldig geworden dat, als hij bij Don Bosco ging biechten, hij onbeweeglijk en op de blote vloer geknield zijn voorbereiding deed. Soms liet hij vier en ook wel vijf uur lang de anderen voorgaan. Na de biecht, de communie en de heilige mis bleef hij naast het sacramentsaltaar of naast dat van de Heilige Maagd bidden. Soms gebeurde het dat als zijn kameraden elkaar verdrongen om buiten te komen, ze tegen hem aanbotsten, over zijn voeten struikelden en er ook soms wel op traptten. Maar hij scheen ongevoelig en bleef rustig verder bidden. Maar als het speeltijd was, was er geen plekje van heel de grote speelplaats waar hij niet kwam en er was geen spel waarin hij niet haantje vooruit was. Niettemin begaf hij zich bij het eerste teken van de klok naar de plaats waar dat teken hem riep. In dat eerste jaar legde hij zich zo ijverig op de studie toe, dat hij het eerste én het tweede jaar Latijn deed, zodat hij op het einde van het schooljaar tot de derde klas kon toegelaten worden. De oorzaak van zijn vooruitgang was zijn vurige liefde tot de Heilige Maagd.

Als men hem vroeg hoe hij het klaarspeelde om bepaalde moeilijkheden van het dagelijkse huiswerk te overwinnen, antwoordde hij: "Ik neem mijn toevlucht tot mijn goddelijke Meesteres en Zij zegt me alles en prent me veel dingen in die ik uit mezelf niet zou geweten hebben." - Op een plaatje van Maria dat hij in een boek bewaarde en te voorschijn haalde als hij zich aan de studie zette, had hij geschreven: "Virgo_parens, studii semper adesto meis."

Op al zijn schriften, bladen, boeken en ook op de tafel had hij met pen of potlood geschreven: Sedes sapientiae, ora pro me. Om aan Haar en Haar goddelijke Zoon eer te betuigen had hij muziek gestudeerd en met zijn zilveren en heel aangename stem zong hij bij openbare en plechtige kerkdiensten. Terwijl Don Bosco zich in Rome bevond, had hij deelgenomen aan de retraite die met Pasen aan de externe leerlingen van het Oratorio gegeven werd en deze met een algemene biecht bekroond. Aan Don Bosco schreef hij een briefje waarin hij vertelde dat de heilige Maagd hem Haar stem had laten horen, dat Zij hem gevraagd had braaf te zijn, en dat Zijzelf hem wilde leren God te vrezen, lief te hebben en te dienen.

Toen Don Bosco in Turijn was teruggekeerd, vroeg hij hem verlof om de gelofte te mogen afleggen dat hij nooit een ogenblik zou laten verloren gaan. Don Bosco wilde dat echter niet en wenste dat hij zich met een eenvoudige belofte tevreden zou stellen. De genade van God vulde deze jongen met een levendig verlangen naar de volmaaktheid.

In de meimaand van dat jaar 1858 nam hij zich voor alles te doen wat hij maar kon om Maria te vereren. De versterving van ogen, smaak en andere zintuigen beoefende hij volkomen. Ook wilde hij een deel van de speeltijd opofferen, vasten en een stuk van de nacht in gebed doorbrengen. Deze praktijken werden hem echter verboden, omdat zij niet in overeenstemming waren met zijn leeftijd.

Op het einde van dezelfde maand ging hij naar Don Bosco en zei hem: " Als u het goedvindt, wil ik iets buitengewoons doen ter ere van de Moeder Gods. Ik weet dat de heilige Aloysius van Gonzaga Maria bijzonder behaagde, omdat hij van jongs af de deugd van zuiverheid aan Haar had opgedragen. Ook ik zou Haar dit geschenk willen geven, en daarom wil ik de gelofte afleggen, priester te worden en in eeuwige zuiverheid te leven."

Don Bosco antwoordde hem dat hij nog niet oud genoeg was om dergelijke geloften af te leggen.

"Toch", zo onderbrak de jongen hem, "voel ik een groot verlangen om me geheel aan Maria te geven; en als ik me aan Haar toewijd, zal Zij me zeker helpen mijn belofte te houden."

"Je moet", vervolgde Don Bosco, "in plaats van een gelofte af te leggen, je beperken tot een eenvoudige belofte om de geestelijke staat te kiezen, mits er zich op het einde van de Latijnse klassen duidelijke tekenen

voordoën die aanduiden dat je daartoe geroepen bent. In plaats van de gelofte van zuiverheid, moet je alleen aan de Heer beloven in de toekomst alles op alles te zetten om nooit iets te doen, noch te zeggen, zelfs niet voor de grap, dat ook maar even strijdig zou zijn met die deugd. Roep iedere dag Maria aan met een bijzonder gebed, opdat Zij je moge helpen die belofte na te komen."

Hij toonde zich voldaan met dat voorstel en enkele dagen daarna gaf Don Bosco hem een briefje en zei: "Lees dit en breng het in praktijk!" Magone opende het, er stond op: "Vijf raadgevingen die de H. Filippus Neri aan de jongens gaf om de deugd van zuiverheid te bewaren. Vermijd slecht gezelschap. Het lichaam niet verwennen. Vermijd ledigheid. Veelvuldig bidden. Veelvuldig gebruik maken van de sacramenten vooral van de biecht." Wat hier in het kort was samengevat, legde hij hem bij andere gelegenheden uitvoeriger uit. Hij zei toen tot hem:

1. Stel je met kinderlijk vertrouwen onder de bescherming van Maria; laat alles aan Haar over, stel je hoop op Haar. Het is nooit gehoord dat iemand vol vertrouwen zijn toevlucht tot Maria nam zonder door Haar verhoord te worden. Dat zal je verdediging zijn tegen de aanvallen, die de duivel op je ziel zal ondernemen.

2. Wanneer je overvallen wordt door een bekoring, ga dan ogenblikkelijk iets doen. Ledigheid en zedigheid kunnen niet samengaan. Door de ledigheid te vermijden zal je ook de bekorings tegen deze deugd overwinnen.

3. Kus dikwijls de medaille, ofwel het kruisbeeld, maak een kruisteken met levendig geloof en zeg: Jezus, Maria, Jozef, help mij mijn ziel zalig te maken. Dat zijn voor de duivel de drie verschrikkelijkste en meest geduchte namen.

4. Wanneer het gevaar blijft voortduren, wend je dan tot Maria met het gebed dat de heilige Kerk ons voorstelt, dat wil zeggen: Heilige Maria, Moeder van God, bid voor mij zondaar.

5. Behalve dat je je lichaam niet te veel moet verwennen, en afgezien van de waakzaamheid over je zintuigen, vooral de ogen, dien je je ook te hoeden voor allerlei soort slechte lectuur. Ook wanneer het lezen van onverschillige dingen gevaar voor je oplevert, staak de lectuur ervan dan onmiddellijk; kies echter met zorg goede boeken, en geef daarbij nog de voorkeur aan die, welke spreken over de glorie van Maria en van het Allerheiligste Sacrament.

6. Vermijd slechte kameraden; kies echter goede kameraden, dat wil zeggen, degenen die je vanwege hun goed gedrag door je oversten hoort prijzen. Met hen moet je bij voorkeur praten, spelen, maar vooral zorg ervoor dat je hen navolgt in het spreken, in het vervullen van hun plichten en vooral in hun godvruchtige praktijken.

7. Ga te biechten en te communie zo dikwijls je biechtvader dat goed voor je acht; en als je bezigheden het je toestaan, ga dan dikwijls een bezoek brengen aan Jezus in het heilig Sacrament.

Don Bosco hield de jongens deze raadgevingen voortdurend voor ogen, zowel in het openbaar als in persoonlijke gesprekken, mondeling en schriftelijk, terwijl hij eraan toevoegde: "Misschien zal de een of ander zeggen dat dergelijke vrome praktijken te gewoon zijn. Ik wil echter opmerken, dat de schittering van de deugd waarover we spreken verduisterd kan worden en teloor kan gaan bij de geringste ademtocht van een bekoring. Maar ook de geringste kleinigheid kan ertoe bijdragen om haar te behouden. Dat moet in acht genomen worden. Daarom zou ik willen aanraden dat er gemakkelijke middelen worden voorgesteld die niet afschrikken en de trouwe christen ook niet vermoeien, en zeker de jeugd niet. Vasten, lange gebeden en strenge voorschriften worden best nagelaten want ze worden slechts met moeite en slapjes nagekomen. Laten we ons bij de gemakkelijke dingen houden, maar die dan ook met volharding vervullen..."

Dat was het pad dat onze Michele naar een hoge graad van volmaaktheid leidde. En die volmaaktheid deed ook zijn naastenliefde uitstralen. Steeds was hij bereid om brieven te schrijven voor degenen die het zelf niet konden of om zijn kameraden een of andere dienst te bewijzen op de slaapzaal of elders: bijvoorbeeld, de kamer vegen, bedden opmaken, kleren borstelen, de moeilijkheden die in de klas niet begrepen waren uiteenzetten, of degenen die in de put zaten op een vriendelijke manier troosten door hun iets prettigs te vertellen, of door voor hen te bemiddelen bij de oversten; catechismusles geven aan de externen, zangles houden, de zieken dag en nacht helpen, en gemakkelijk een belediging vergeven. Door dergelijke dingen had hij aller harten veroverd en van zijn invloed maakte hij gebruik voor het welzijn van de zielen, met raadgevingen, aansporingen, gebeden, beloften, geschenkjes, briefjes, grapjes en zachtzinnige terechtwijzingen. God weet hoeveel kwaad hij voorkwam en hoeveel goeds hij stichtte. We zullen ons niet verliezen in bijzonderheden, maar we mogen niet nalaten een onuitgegeven geschrift hier bekend te maken.

Aan een brief die een medeleerling van Magone, Matteo Galleano, aan Don Bosco schreef, ontleen we twee mooie feiten. Zie hier hoe hij zich uitdrukt: "Het eerste is dat, toen Magone eens een kleine, ongeveer vier vinger lange kaars in de hand had, hij me uitnodigde om mee naar de kerk te gaan en er te bidden voor de bekering van de zondaars. Bewogen door de vriendelijke manier waarop hij sprak, gaf ik hem zijn zin. In de kerk gingen we naar het Maria-altaar en, nadat hij de kaars had aangestoken, baden we het rozenhoedje. Ik was al moe van het bidden en maakte me gereed om weg te gaan, toen hij me op een vriendelijke manier aanspoorde om door te gaan, en we baden tot de kaars helemaal opgebrand was.

Het tweede voorval is het volgende. Op een zaterdagavond toen veel vakleerlingen na het avondeten in de spreekkamer waren en de klok voor het biechten geluid had, wilden ze niet gaan en bleven hun mora-spelletje

voortspelen. Opeens voegde zich Magone bij hen. Hij groette hen vriendelijk en hij spoorde hen aan zich met Jezus Christus te gaan verzoenen, maar zijn aansporing was vergeefs. Toen speelde hij een kwartiertje met hen mee en zei daarna tegen hen: "Komen jullie nu met me mee naar boven." - Allen volgden hem, in de veronderstelling dat hij daar het spel wilde voortzetten. Maar toen hij voor de kamer van Don Bosco stond, zei hij, dat hij hen daarheen gebracht had om te biechten.

De bekoorlijke deugdzaamheid van Magone en van niet weinig anderen van zijn kameraden wierp vele vruchten af door de gehoorzaamheid niet alleen ten opzichte van de voorschriften, maar ook tegenover de raadgevingen van Don Bosco. Op een avond bevond Don Bosco zich tijdens de speeltijd geruime tijd te midden van zijn jongens en hij voelde zich moe. Nadat hij hen een poosje had laten lopen, begaf hij zich met allen die zich om hen heen verzameld hadden, samen buiten de gaanderij. Vervolgens vroeg hij hen op de grond te gaan zitten, terwijl hijzelf eenvoudig het voorbeeld gaf. De jongens voelden zich niet op hun gemak, maar geen van hen durfde zich bewegen, zoveel was hun er aan gelegen naar Don Bosco te luisteren en niets van de tijd te verliezen die hij bestemd had om met hen door te brengen. Nadat Don Bosco gesproken had over het vele goed dat er nog te doen was in de wereld voor het heil van de zielen, en over de wens van de Heer die van de zonen van het Oratorio hierbij hulp verwachtte, vervolgde hij: "Hoe heerlijk zou het zijn als ik tien of twaalf flinke priesters had om midden in de wereld te zenden!"

"Ik! Ik"! antwoordden allen eenstemmig. Don Bosco moest lachen om het geestdriftige antwoord en hij vervolgde: "Maar als jullie met mij mee willen doen, moeten jullie me gehoorzamen en me toestaan dat ik met jullie doe, zoals ik met deze zakdoek doe die ik hier in de hand houd! En met die woorden had hij, zoals hij gewoon was te doen en zoals we elders al eens verteld hebben, een schone, witte zakdoek uit zijn tas gehaald en vouwde die nu afwisselend op verschillende manieren. Hij nam hem in de linkerhand en wreef hem over elkaar; hij kneedde hem en legde er vervolgens een paar knopen in; dan vouwde hij hem helemaal open alsof hij hem weer op een andere manier wilde plooiën. De jongens stonden verwonderd naar dat vreemde spelletje van Don Bosco te kijken en er waren er veel die het niet begrepen. Toen hernam hij: "Alles zal mogelijk zijn, als jullie me toestaan met jullie te doen, wat jullie me met deze zakdoek hebben zien uitvoeren! Als jullie mij willen gehoorzamen en doen wat ik wil, de wil van de Heer, zullen jullie zien dat Hij wonderen zal doen door middel van de jongens van het Oratorio." - En velen onder hen namen vastberaden het besluit hem te volgen om mee te werken aan zijn grote zending.

Don Bosco prentte zijn leerlingen voortdurend de deugd van gehoorzaamheid in en hij preekte erover op een zondagavond, toen hij de theoloog Borel moest vervangen. Wat hij zei, werd door een van zijn seminaristen, Giovanni Bonetti, uit het geheugen opgeschreven:

" Al degenen die een vak willen leren moeten een leertijd door-
" lopen. Er is een oud spreekwoord dat zegt: niemand wordt als
" meester geboren. Wanneer iemand dus het vak van metselaar wil
" leren, moet hij twee of drie jaar lang zich tevreden stellen met
" de kalkemmer, tegels en bakstenen te sjouwen en dergelijke zwa-
" re karweitjes meer; zodoende leert hij het hanteren van de trof-
" fel en het bouwen van huizen, zonder gevaar dat degenen die er-
" in moeten wonen ze op hun hoofd krijgen. Ook een jongen die tim-
" merman wil worden dient eveneens eerst dergelijk werk te ver-
" richten. Wanneer iemand dat vak zou willen leren en maar meteen
" een kleerkast, een schrijftafel of een ander meubel zou beginnen
" te maken, zou hij tijd en moeite verspillen, hout en spijkers
" verknoeien, zodat hij, in plaats van het timmeren te leren, veel-
" eer een meester zou lijken in het vernielen van materiaal. Wat we nu
" gezegd hebben van degenen die een vak willen leren, dat moeten we
" ook van onszelf zeggen. Ja zeker! Ook wij christenen, moeten ons
" beroep leren, het christelijke leven. Daarin zullen we nooit goed
" slagen, als we het niet eerst leren. Maar daar elk van ons om
" zijn vak te leren moet gehoorzamen aan God, aan de paus en aan de be-
" dienaars van de Kerk, en dat volgens zijn eigen staat, wil ik u
" spreken over de deugd van gehoorzaamheid.

" Wat wil gehoorzaamheid nu zeggen? Het woord gehoorzaamheid
" of obediëntie komt van het Latijnse ab audientia, iets waar naar geluis-
" terd wordt, dat gehoord wordt uit de mond van een ander. Wanneer
" we dan het bevel van een overste horen en dat uitvoeren, dan be-
" oefenen we de gehoorzaamheid. Wat is nu de deugd van gehoorzaamheid? De
" heilige Thomas van Aquino, de grootste van alle theologen, een
" heel wijze man die veel mooie dingen geschreven heeft, zegt dat
" de gehoorzaamheid een deugd is, die de mens bereid maakt om ieder bevel
" en de wil van wie boven hem gesteld is, op te volgen. Obedientia
" est virtus hominem efficiens promptum ad exequendum praeceptum aut
" voluntatem superioris. Is die deugd ons misschien ingestort bij
" het heilig doopsel? Dit is de goddelijke deugd, die alleen op
" God gericht is. Wij hebben het over de morele deugd, die we, met
" de hulp van de genade van God, verkrijgen kunnen door onze krach-
" ten in te spannen, dat wil zeggen door herhaalde daden van ge-
" hoorzaamheid te stellen.

" Hoeveel soorten gehoorzaamheid zijn er? Er zijn vijf soor-
" ten. De goddelijke gehoorzaamheid, de kerkelijke gehoorzaamheid, de poli-
" tieke gehoorzaamheid, de huiselijke gehoorzaamheid en de kloos-
" terlijke gehoorzaamheid. De goddelijke gehoorzaamheid heeft be-
" trekking op het gehoorzamen aan God. Daar God de schepper van he-
" mel en aarde is, de koning der koningen, de vader van alle men-
" sen en van alle dingen, is het heel juist dat Hij door ons op de
" allereerste plaats gehoorzaamd wordt. God beveelt ons Hem alleen
" als God voor ogen te houden en we moeten gehoorzamen. God beveelt
" ons Zijn naam niet ijdel te gebruiken, niet te vloeken maar Hem
" te gehoorzamen. God beveelt ons de zondagen te heiligen en we
" moeten gehoorzamen. Enzovoort, wij moeten Hem gehoorzamen door de tien
" geboden na te

" komen, waarin staat wat God ons beveelt.

" Maar niet alleen moeten we aan God gehoorzamen, we moeten
" ook gehoorzamen aan onze heilige Moeder de Kerk, daar God tot Pe-
" trus gezegd heeft: "Gij zijt Petrus en op deze rots zal ik mijn
" Kerk bouwen." Dezelfde Jezus Christus, die aan Petrus de macht ge-
" geven heeft om te binden en te ontbinden, heeft hem ook de macht
" gegeven om wetten te maken, die zouden kunnen bijdragen tot meer-
" dere eer van God en tot de redding van de zielen. Daarom is het
" ook onze plicht dat we, na God, ook gehoorzaam zijn aan de paus,
" die de waarachtige opvolger van de heilige Petrus is. We moeten
" dus gehoorzamen aan de Kerk en daarom haar geboden onderhouden:
" de heilige mis bijwonen op alle zondagen, geen vlees eten op vrij-
" dag en zaterdag, op zijn minst eenmaal per jaar biechten en com-
" municeren met Pasen, en de andere geboden niet overtreden.

" In de politieke gehoorzaamheid gehoorzamen wij aan de soe-
" verein, doch enkel in tijdelijke zaken; nooit in zaken van godsdienst. Bij-
" voorbeeld: we moeten aan de soeverein gehoorzamen door belasting te be-
" talen, of als we een geschrift blijvende geldingskracht willen
" geven, moeten we het op gezegelde papier opstellen en insgelijks
" al de andere verplichtingen nakomen die betrekking hebben op de
" staatswetten. Maar wanneer de burgerlijke overheid ons zou wil-
" len bevelen in zaken van godsdienst die door de Kerk niet goedge-
" keurd worden, dan mogen we nooit gehoorzamen. In dat geval moeten
" we aan Caesar geven wat Caesar toekomt en aan God wat God toekomt; en
" nooit mogen we, door te gehoorzamen aan de regering, ongehoorzaam zijn
" aan God, door iets te doen wat in strijd is met zijn wetten of met
" die van de heilige Kerk die de bruid is van Jezus en hier op
" aarde de plaats bekleedt van God.

" Vervolgens is er de huiselijke gehoorzaamheid. Deze gehoor-
" zaamheid heeft betrekking op vader en moeder, op de patroon, over-
" sten, enzovoort. Daarom is een kind verplicht aan zijn ouders
" te gehoorzamen die voor het kind de eersten na God zijn; een be-
" diende, een knecht behoort zijn baas te gehoorzamen, die de
" plaatsvervanger is van zijn vader en moeder; en zo moet iedereen
" gehoorzamen aan zijn oversten, die tot plicht hebben over hem
" te waken. Maar in dat alles wat betrekking heeft op de verplich-
" ting tot gehoorzaamheid, mogen we ons alleen onderwerpen aan dat-
" gene wat niet in strijd is met de wetten van God en van de Kerk.
" Wanneer een vader of een moeder of een patroon u iets verkeers
" zouden bevelen, dan bent u niet meer tot gehoorzaamheid verplicht,
" u zou zelfs zondigen door hun dan te gehoorzamen. Wee de vader,
" of de moeder die zo van de duivel bezeten zijn om een eigen kind
" tot het kwaad te brengen! Wee ook het kind dat, welbewust dat zij
" hem iets verkeers bevelen, hun niettemin zou gehoorzamen.

" Wat de kloosterlijke gehoorzaamheid betreft, daarover hoeven
" we hier niet te spreken, daar gij noch trappisten, noch Francisca-
" nen zijt.

" Ten aanzien van de gehoorzaamheid moet er gelet worden op het
" object en het subject. Schrik niet van die woorden: object en sub-

" ject. Indien u ze niet begrijpt zal ik ze u uitleggen. Met het object
" van de gehoorzaamheid wordt de inhoud van de gehoorzaamheid be-
" doeld, nl. datgene wat u wordt bevolen te doen. Juist daarom mo-
" gen we niet gehoorzamen telkens als ons verkeerde dingen bevolen
" worden, ja, als was het om iets onmogelijks te noemen door een
" engel uit de hemel. Enkele dagen geleden was er een patroon die tegen
" een van zijn leerjongens zei: "Weet je niet hoe je aan geld moet
" komen? Als je wilt zal ik het je leren. Ik moet je acht stuiver
" per dag betalen, is het niet? Welnu, ik zal je er maar zes ge-
" ven; de andere twee geef ik je voor jezelf. Als mijnheer Don Bosco je
" ernaar vraagt moet je zeggen: "De baas heeft me er maar zes ge-
" geven." - Welnu, moest die jongen in dit geval gehoorzamen? Neen,
" omdat het iets onrechtvaardigs is. Inderdaad heeft de brave jon-
" gen niet gehoorzaamd, en op die manier gaf hij die lichtzinnige
" patroon een goed lesje en een mooi voorbeeld. Onder het subject
" van de gehoorzaamheid verstaat men degene die beveelt. In dat ge-
" val moet degene die beveelt boven degene die gehoorzaamt staan en
" telkens als degene die beveelt iemand is die boven ons gesteld
" is, zijn we gehouden te gehoorzamen. Een onderdaan, een gelijke
" kan u niet verplichten te gehoorzamen.

" Maar u zult vragen: is de deugd van gehoorzaamheid een gro-
" te deugd? Zeker! De deugd van gehoorzaamheid is de deugd die al
" de andere deugden inhoudt en omvat, zoals de heilige Gregorius de
" Grote zegt: Est virtus quae omnes virtutes inserit, insertasque
" custodit. Zij omvat die op een manier dat ze niet meer verloren
" kunnen gaan. De deugd van gehoorzaamheid beoefenen is de beste
" akte die we tegenover God kunnen stellen. Van alles wat God ons geschonken
" heeft, is de vrijheid, d.w.z. het feit dat hij ons vrij geschapen
" heeft, het grootste geschenk. Wanneer we nu gehoorzamen, brengen
" we een offer van deze vrije wil, door hem te onderwerpen aan de
" wil van een ander; de vrije wil echter is het kostbaarste wat de mens be-
" zit, daarom is dat ook het kostbaarste offer dat wij aan God kunnen bren-
" gen. Maar opdat deze gehoorzaamheid God aangenaam zou zijn, moet
" zij van onze wil komen. Iemand die met tegenzin gehoorzaamt, al-
" leen uit vrees dat hij door zijn oversten gestraft zal worden,
" diens gehoorzaamheid kan God niet aangenaam zijn, omdat God geen
" behagen schept in dingen die onder dwang geschieden. Daar hij de
" God van liefde is, wenst hij dat alles uit liefde gedaan wordt.
" Wanneer ons daarom iets bevolen wordt, leggen we ons daar ter-
" stond bij neer en gehoorzamen we onmiddellijk, opdat de Heer met ons mo-
" ge zijn. Koning Saül moest een veldslag tegen de Filistijnen leveren. de
" profeet Samuël zei tegen hem: "Ga naar het slagveld en wacht daar
" totdat ik een offer gebracht heb, let erop niet eerder aan te val-
" len." - Saül ging, wachtte, maar Samuël liet op zich wachten. De
" vijanden rukten al op, en zijn soldaten trokken zich terug, daar
" ze zich niet in de strijd konden begeven voordat het offer gebracht
" was. Toen Saül zag dat zijn leger in wanorde uiteengedreven werd en dat
" Samuël nog steeds niet kwam opdagen, liet hij het offerdier gereed-
" maken. Hij matigde zich het ambt van de priester

" aan en verrichtte zelf de offerhandeling. Nauwelijks was hij echter met het offeren klaargekomen of Samuël verscheen. Toen hij zag dat Saül tegen het bevel in, zelf het offer gebracht had, voegde hij hem verontwaardigd toe: "Wat heb je toch gedaan, Saül?" - "Ik heb dat gedaan omdat u niet kwam", antwoordde Saül. De vijand kwam steeds meer op ons toe en de onzen begonnen al op de vlucht te slaan; daarom alleen heb ik het offer gebracht." - "Inique egisti; inique egiste." U hebt wederrechtelijk gehandeld; u hebt wederrechtelijk gehandeld." - "Maar anders waren we verslagen en overwonnen. Er viel geen tijd meer te verliezen." "U hebt wederrechtelijk gehandeld. Ik had u bevolen op me te wachten en dat hebt u niet gedaan! inique egisti."

" Dus om welke reden ook, wanneer ons iets bevolen is, hebben we te gehoorzamen. Om u aan te tonen hoe de Heer de gehoorzaamheid ook al in deze wereld beloont, wil ik u een mooi verhaal vertellen door dezelfde heilige Gregorius de Grote. In het leven van de heilige Benedictus wordt verteld dat hij op zekere dag aan een van zijn beminde leerlingen, die hij de weg naar de hemel toonde en die Placidus heette, het bevel gaf om met een emmer water te gaan halen uit een riviertje in de buurt. De arme jongen ging; en of hij nu een verkeerde stap gezet had, of door het gewicht van de emmer naar beneden was getrokken, het feit blijft dat hij in het water viel en met de emmer een speelbal van de stroom werd. Toen de heilige Benedictus dat vanuit een venster zag gebeuren, riep hij terstond een andere leerling, Mauro, en zei tot hem: "Ga Placidus eens gauw uit het water halen, hij is in het riviertje gevallen en de stroom sleurt hem mee." - Mauro, gewoon als hij was te gehoorzamen en zonder aan het gevaar te denken, snelt onmiddellijk weg en aan de oever van van de rivier begint hij plots over het water te lopen, alsof hij vaste grond onder de voeten had. Hij bereikt de plaats waar Placidus lag te spartelen, grijpt hem bij de haren, trekt hem uit het water en keert met hem terug naar de oever, zonder dat zelfs zijn voeten nat geworden waren. Diezelfde heilige Gregorius de Grote zegt dat Mauro zich niet in het minst bewust was dat hij over het water gelopen had. Evenmin had hij het gevaar gezien van te verdrinken waaraan hij zich toch blootgesteld had. Ziedaar hoe God de onberedeneerde gehoorzaamheid beloont.

Toen de meimaand voorbij was spijkert Don Bosco - om welke reden weten we niet - tegen de muur van zijn kamer een plaat vast. Op het bovenste gedeelte ervan stond in steendruk een afbeelding van de kruitmolen kort na de ontploffing van 1852, gezien van op het Emanuele Filiberto-plein en het toesnellen van de troepen en van de koning. Op het onderste gedeelte was een portret van Paolo Sacchi te zien, waarnaast Don Bosco twee plaatjes van Onze-Lieve-Vrouw bevestigd had met het goddelijke Kind op haar arm. Bovenaan ervan stond gedrukt: Herinnering aan de Mariamaand in de kerk van de Allerheiligste Drievuldigheid te Turijn in het jaar 1858. Eronder stond geschreven: Moeder der schone Liefde, ik bemin

u, gij weet het: - toe geef dat ik u altijd meer bemin en u voldoende bemin.

Boven het tweede plaatje stond te lezen: Herinnering aan de Mariamaand gevierd in de kerk van de aanbidding, 1858. En eronder: Maagd Maria, Moeder van Jezus, maak ons heilig.

Aan het karton hing nog een derde prentje van Maria Onbevlekt Ontvangen, waarop Zij met gevouwen handen stond afgebeeld. Het opschrift luidde: 0, onbevleete Maagd, Gij die alleen de overwinning behaalde op alle ketterijen, kom ons thans te hulp: uit het diepste van ons hart nemen we onze toevlucht tot U, Hulp der Christenen, bid voor ons. En met potlood had Don Bosco eraan toegevoegd: Terribilis ut castrorum acies ordinata.

Misschien moest de kartonnen plaat de andere vervangen die Don Giacomelli (1) stilletjes had meegenomen om een herinnering aan Don Bosco te hebben. Deze tweede onderging echter, om dezelfde beweegreden, hetzelfde lot als de eerste en door dezelfde hand. Ze werd pas jaren na de dood van Don Bosco aan het Oratorio teruggegeven. Don Giacomelli wist heel goed hoeveel liefde zijn heilige vriend voor Onze-Lieve-Vrouw koesterde.

Intussen zette hij ook zijn werk van de Katholieke Lectuur voort. Voor de maand juni was er een mooie vertelling gedrukt: Jozef en Isidoor, of het gevaar van slechte kameraden, een werkje van pater Marcello. Bedrogen en verraden door Isidoor, ontvlucht de jonge Jozef het ouderlijke huis, maar als beiden door een zeerover worden ontvoerd, lopen ze eerst alle risico's van de zee en van de vechtpartijen en worden vervolgens gedwongen in een onderaardse krocht te werken bij valsemunters. Jozef die zich tot God bekeert, ondergaat met grote gelatenheid het leed van die verschrikkelijke slavernij, en door een samenloop van verschillende buitengewone voorvallen kan hij naar zijn geboortestreek terugkeren. Isidoor die halsstarrig tegenover de godsdienst gebleven is komt op een ellendige manier aan zijn einde.

Bij het verzenden van dat boekje, schreef Don Bosco op 2 juni aan Don Carlo Vaschetti, kapelaan te Beinasco: "Laat niet na God de Heer te bidden, dat hij zich verwaardige ons in het geestelijke en tijdelijke te zegenen, opdat we grote dingen zouden tot stand brengen. Werf een miljoen abonnees aan voor de Katholieke Lectuur."

De verspreiding van deze lectuur bleef steeds de voornaamste plaats in zijn gedachten innemen.

(1) zie deel III, blz. 383.

H O O F D S T U K I I

DADEN VAN PIUS IX VERTELD AAN DE JONGENS - HET FEEST VAN DE HEILIGE JOHANNES DE DOPER DOOR DE EDELMOEDIGHEID VAN DE PAUS IN DE DRIE ZONDAGSORATORIO MET EEN FEESTMAAL GEVIERD - HET FEEST VAN DE H. ALOYSIUS EN HET ARTIKEL IN DE ARMONIA VAN GRAAF DI CAMBURZANO - DE GEHEIMEN VAN EEN GEWETEN ONTHULD - KATHOLIEKE LECTUUR: PORTA TECO CRISTIANO - DON BOSCO OVERWEEGT NAAR ROME TERUG TE KEREN: BRIEF VAN GRAAF DE MAISTRE.

Tijdens zijn verblijf in Rome had Don Bosco gemerkt hoeveel hij te weten gekomen was over de paus, vooral over zaken die het licht lieten vallen op zijn opgewekt, welwillend en beminnelijk karakter. En af en toe vertelde hij er aan enkelen van zijn jongens iets over, die met groot genoegen naar hem luisterden. Twee van deze verhalen zijn ons bewaard gebleven door Don Michele Rua.

Don Bosco sprak op een avond als volgt:

" Een aardig voorval overkwam de heilige Vader toen ik in
" Rome was. Een inwoner van Rome, graaf Spalla, kwam een bezoek
" brengen bij de paus, en na hun gesprek over verschillende belang-
" rijke zaken, zei hij bij het afscheid tegen hem:
" "Uwe Heiligheid, ik zou graag iets ter herinnering aan u
" willen hebben."
" De Heilige Vader haastte zich hem te antwoorden: "Vraagt u
" maar wat u wilt en ik zal mijn best doen het u verschaffen."
" "Iets heel bijzonders."
" "Zegt u het maar."
" "Ik zou graag uw snuifdoos hebben."
" "O, maar die is helemaal vol van de allerslechtste snuif-
" tabak."
" "Dat geeft niet, ik zou ze erg graag hebben."
" "Neemt u ze dan maar, ik geef ze u van ganser harte ten
" geschenke."
" "Graaf Spalla vertrok, blijer met die snuifdoos dan met een gro-
" te schat. Ze is heel eenvoudig, van buffelhoorn gemaakt, terwijl

" het deksel er met twee koperen ringetjes aan bevestigd is die
" nog geen vier stuiver waard zijn, maar het geheel ontleent zijn kost-
" baarheid aan de herkomst. Graaf Spalla laat de doos aan zijn vrien-
" den zien als iets dat grote verering waard is. De snuiftabak was
" inderdaad van de minste kwaliteit.

" Een ander niet minder merkwaardig voorval overkwam de
" eerbiedwaardige paus. Toen hij verleden jaar door zijn staten
" reisde, kwam hij ook in de buurt van Viterbo. Een arm klein meis-
" je, dat een bundel brandhout had samengebonden, dacht, toen ze
" het pauselijk rijtuig daar zag stilhouden, dat die heren haar bundel
" hout wilden kopen. Ze liep naar hen toe: "Mijnheer", zei ze tegen
" de Heilige Vader, "koopt die van me, het hout is erg droog." - De
" Heilige Vader: "Nee, daar kan ik nies mee doen." - "Neemt u het
" toch, ik laat het u voor drie bajokken." - "Hier, neem je drie
" bajokken en bewaar ze bij je pak hout. " - De Heilige Vader gaf
" het kind drie stukken van vijf lire en steeg weer in het rijtuig.
" Het brave kind wilde tot iedere prijs dat de Heilige Vader haar
" pak hout in het rijtuig zou nemen en zei: "Neemt u het maar, u
" zult er erg tevreden over zijn, er is immers plaats genoeg in uw
" rijtuig." - Terwijl de Heilige Vader met zijn gezelschap hartelijk lach-
" te om zoveel volharding, kwam de moeder van het meisje, die op
" een veld in de buurt aan het werk was, aanlopen en riep luid:
" "Heilige Vader, Heilige Vader, neemt U het niet kwalijk, dat arme
" kind is mijn dochttertje. Zij kent u niet. Heb medelijden met ons,
" we zijn zo arm." - De Heilige Vader voegde toen nog zes van zulke
" muntstukken bij de andere en zette zijn tocht verder. Toen die
" gebeurtenis in de stad bekend raakte, ging iedereen als om strijd
" de goddelijke Voorzienigheid loven, die hun een zo vrome en lief-
" devolle soeverein geschonken had.

Intussen had Don Bosco bepaald dat op de 24ste juni een feestelijkheid
gehouden zou worden ter ere van Pius IX in de drie Oratorio, van de H.
Franciscus van Sales, van de H. Aloysius en van de Engelbewaarder. Hij
wilde dat de jongens die deze Oratorio's op die dag bezochten, die in het
aartsdiocees Turijn een verplichte feestdag was, zouden genieten van de
gunsten die hun door de Heilige Vader verleend waren. We hebben al geschreven
hoe twee gunsten welwillend verleend waren door de plaatsbekleder van
Jezus Christus, toen Don Bosco hem in Rome had bezocht. Samen met de pau-
selijke zegen, had hij hun ook een volle aflaat op die dag verleend, in-
dien ze gebiecht en gecommuniceerd hadden. Vervolgens had hij eveneens
een mooi bedrag geld ter beschikking gesteld, met de bedoeling dat allen
daarvan onthaald zouden worden. Dat bedrag was nog aanzienlijk vermeer-
derd door de edelmoedigheid van enkele Turijnse heren. Zij hadden immers ge-
vraagd een van de vijf lire stukken die de paus geschonken had, te mo-
gen hebben. Hiervoor hadden ze dan een prijs betaald die in overeen-
stemming was met hun vurig verlangen om een blijk van herinnering te kunnen be-
waren aan de genegenheid van Pius IX voor de Piëmontese jongens. Don Bosco had
zodoende vijfhonderd lire ter beschikking.

Op de zondag die aan het feest voorafging, werden de jongens door hun eigen directeurs op de hoogte gebracht. Don Bosco bezielde hen door te vertellen, hoe Pius IX met grote genegenheid over hen gesproken had en hoe hij hun de al vermelde giften geschonken had om met volharding de weg van Gods geboden te blijven bewandelen. Op de feestdag van de heilige Johannes de Doper begaven de jongens zich in groot aantal naar de respectieve oratoria, om de heilige sacramenten te ontvangen, zich te verrijken met de geestelijke gunsten en om tegelijkertijd te genieten van de maaltijd die hun door de beminnelijke paus was aangeboden. Het feest had niet mooier en opgewekter kunnen slagen.

In het Oratorio van Valdocco echter had die plechtigheid een heel bijzonder karakter. Don Bosco had bij de drukker Cattaneo 550 afdrucken besteld van een steendruk van de gekruisigde Christus die hij had laten maken, en die hij aan zijn weldoeners ten geschenke wilde geven. De speelplaats was daarbij, buiten de gewone versiering met guirlandes, extra mooi gemaakt met groene takken. Op de avond van de 23ste vierden de leerlingen de naamdag van Don Bosco, met prozastukken en verzen die door de jongens zelf geschreven en voorgedragen werden. De hymne was voor de eerste maal op muziek gezet door de seminarist Giovanni Cagliero en het orkest stond onder leiding van meester Massa. Don Bosco dankte, sprak over de paus en voor de volgende dag wenste hij dat zijn naam plaats zou maken voor die van Pius IX.

Nadat zowel internen als externen hun kerkelijke plichten vervuld hadden, kwamen ze zich buiten de kerk verzamelen, ongeveer duizend in aantal. De muzikanten stonden gereed en allereerst voerden ze een cantate uit die getoont was door de seminarist Giovanni Francesia. Ze werd afgewisseld met recitatieven om uitdrukking te geven aan de blijdschap van iedereen over de tekenen van genegenheid, de zegen en de giften die de Paus van Rome aan de jeugd geschonken had. In de eerste strofe werd er gezegd:

Uit woorden en daden, uit ons blij gezicht,
blijkt de vreugde die woont in ons hart;
nooit werd de verbeelding door feestelijker licht
van een rijzende dag in het oosten gestart.

Hierna vertelden twee kleine jongens in een dialoog in verzen van vijf-lettergrepen wat de oorzaak was van een zo mooi feest en ze besloten in deze bewoordingen:

Leve onze Paus!
Leve Pius IX.
Dankbaar en genegen
ben ik jegens u.

Nooit vergeet ik nog
uwe grote edel-

moedigheid, geschreven
in mijn kinderhart.

Waarop het koor antwoordde:

We gaan vol vreugde dus
eerbiedig ons geloof
uitdrukken in een kus
op uw voet.

Wij bidden dag en nacht
voor U, goede Vader,
opdat moedig en zacht
uw leven zij.

Opeens zette een sopraanstem, door koren begeleid, een gebed tot God in, opdat alle mensen de plaatsbekleder van Christus zouden vereren en gehoorzamen; opdat er op aarde nog slechts één schaapskooi en één herder zou zijn en opdat alle jongens van het Oratorio eens Pius IX in de hemel zouden mogen kronen.

Na de zang namen de jongens, op uitnodiging van Don Bosco, plaats voor de overvloedige maaltijd. Allen brachten op dat ogenblik in verscheidene vormen hun erkentelijkheid ten opzichte van de paus tot uitdrukking. De toosten, het geroep van "lang zal hij leven" en het applaus volgden elkaar opgewekt op.

Na de maaltijd zetten de koren een hymne op Pius IX in. Ze zongen:

In de zorgen van het leven,
in het dragen van de smart,
verzorgt dit prettig feestmaal,
als een balsem ons het hart.
Het zal de kinderen gewis,
tot denken en tot inkeer brengen.

Het zal ons altijd doen gedenken
hoe wij, arme verlaten jeugd,
ernstig werden opgenomen,
tot vreugde van ons jonge hart;
en, gezegend door de goede Paus,
zal de weg ons korter lijken.

Wees gezegend goede Pius,
om het menslievende gebaar:
De hemel is de onze,
want getrouw en arm van geest,
zijn we één met velen : Christus, Heer,
Schenkt ons broederlijke liefde...

Een redacteur van het dagblad de Armonia was aanwezig en het buitengewone verslag dat hij over het feest uitbracht, besloot hij aldus:

" Het is moeilijk onder woorden te brengen, door welke ont-
" roerende gevoelens het hart vervuld wordt bij het zien van zoveel
" jongens, die met zang en muziek, in en buiten de kerk, in proza en
" poëzie, die levendige en rustige vreugde demonstrenen die alleen
" kan voortkomen uit een geweten dat van zichzelf kan verklaren:
" ik ben in orde.
" Overal klonk het gejuich "leve de paus!" "Leve de paus!" "leve zijn
" grote goedheid!" Maar de verrassing kwam tegen de avond, toen de deel-
" nemers aan deze bijeenkomst zich gereedmaakten om elk naar hun eigen
" huis terug te keren. Geleid door een soort geestdrift, drongen ze
" rond hun directeur samen, en eenstemmig riepen ze uit:
" "Dank, o Heilige Vader, dank; God zal er u voor belonen. Wie zal u
" ooit op waardige wijze voor ons kunnen danken? Mijnheer de direc-
" teur, laat aan de Heilige Vader weten, dat wij vervuld zijn van
" erkentelijkheid tegenover hem, dat we hem liefhebben uit de grond
" van ons hart, dat we in hem de plaatsbekleder van Jezus Christus
" vereren en dat we willen leven en sterven in die godsdienst, die
" God tot onzichtbaar hoofd heeft, en die een zo liefdevolle en zo
" goede vader heeft, een Paus IX als zijn plaatsbekleder op aarde."
" Zo verliep deze dag, die in de harten van de brave jongens
" een onuitwisbare indruk zou achterlaten van de vaderlijke goedheid van
" de Heilige Vader. Deze arme kinderen, die niet gewoon zijn door
" de mensen verwend te worden en een leven leiden vol lasten en ont-
" beringen, voelen zich diep erkentelijk tegenover het hoofd van de
" Kerk. Vanaf zijn hoge positie heeft hij die kinderen van het volk
" niet vergeten, zoals de vleiers van het volk doen, maar hij heeft
" zich integendeel tegenover hen als een vader getoond. Aldus de
" Armonia van 29 juni 1858.

Op de feestdag van de heilige Johannes volgde in het Oratorio die van de heilige Aloysius. Dat feit was men gewoon te vieren op de feestdag van de heiligen Petrus en Paulus. De genegenheid van Don Bosco voor deze heilige jongeling bracht hem ertoe de devotie tot hem ijverig te bevorderen, en broederschappen te zijner eer op te richten, ook buiten het Oratorio, in de verscheidene dorpen waar hij ging preken. Onder die plaatsen was ook Poirino. Op uitnodiging van de theoloog Don Stefano Giorda, pastoor van de kerk, Maria de meerdere, had Don Bosco zich in 1885 daarheen begeven en in een ontroerende plechtigheid had hij de jongens van die parochie als leden van de broederschap van de heilige Aloysius opgenomen. In verscheidene plaatsen leiden de broederschappen die hij stichtte ook nu nog een bloeiend bestaan en die van Poirino vierde in 1905 het vijftigste jaar van haar bestaan.

Hieruit blijkt de ijver van **Don Bosco** om dit heilige vuur in het Oratorio brandende te houden, in het bijzonder bij bovengenoemde plechtigheid.

In de voorgaande jaren hebben we er nauwelijks melding van gemaakt, indien er niet een of ander buitengewoon feit voorviel. Maar, om de waarheid te zeggen, het buitengewone was, alles welbeschouwd, iets gewoons geworden. In 1858 echter kunnen we de beschrijving van dat feest niet achterwege laten, evenmin als de overwegingen die uit de vaardige pen vloeiden van een vooraanstaande patriciër die er op 4 juli een artikel over liet verschijnen in de Armonia. Het is werkelijk de moeite waard het hier in zijn geheel aan te halen.

DE 29ste JUNI IN HET ORATORIO VAN VALDOCCO

" Er komen in het leven soms bepaalde rustige en stemmige
" dagen voor, die troost verschaffen voor veel bitterheid, en de vermoei-
" de ziel een meer dan aardse vreugde en onuitsprekelijke hoop als
" vergoeding schenken. Deze uren verdwijnen als een bliksemstraal,
" maar laten lang een herinnering na in de geest, die er behagen in
" scheidt haar telkens weer op te roepen, zich ermee voedt, en als
" het ware er zijn nectar van maakt.

" De dag gewijd aan de beide grote apostelen Petrus en Paulus
" werd in het Oratorio van Valdocco tegelijkertijd gevierd met het feest
" van de heilige Aloysius. In een dichtbevolkte stad als Turijn
" vindt men steeds smart en vreugde, armoede en rijkdom, deugd en
" ondeugd naast elkaar leven. De ware liefde, die niet breedsprakig
" en ook niet wispelturig is, doch ernstig en eenvoudig als het ge-
" loof, bestaat hoofdzakelijk in het offeren van zichzelf ten behoe-
" ve van degene die lijdt, en in het samenbundelen van de geestelij-
" ke en lichamelijke verzorging. Daartoe zijn stellig de wettelijke beschik-
" kingen en de goed bedoelde maatregelen van de menselijke wijsheid
" niet voldoende, wanneer deze niet bezielde worden door het vuur dat
" alleen opvlamt in het hart van degenen die aan de voet van het
" kruis de onuitsprekelijke boodschap van de liefde hebben leren
" begrijpen.

" Daarom kan ik het niet eens zijn met medeburgers die voor
" de katholieke clerus niets dan spot overhebben. Die clerus heeft
" toch altijd en op ieder gebied heel vele en grote werken van lief-
" de tot stand gebracht. Nu is er, om van alle anderen te zwijgen,
" in ons Turijn een nederige priester die, alleen op de Voorzienig-
" heid vertrouwend, het barmhartige plan heeft opgevat om al de jon-
" gens om zich heen te verzamelen die hij op straat ontmoet en die,
" overgeleverd aan ledigheid, rondzwerfen in ontbering en in onwe-
" tendheid over hun goddelijke oorsprong en betreffende het kost-
" bare erfdeel waarvoor ze zijn geschapen. Hij laat zich niet ont-
" moedigen door de moeilijkheden die hij bij iedere stap ondervindt,
" Hij offert alle eigen bezit op en door zijn onvermoeibare ijver slaagt

" hij erin zijn heilig verlangen voor een deel in vervulling te zien gaan
" als bekroning voor zijn volharding. Bij de stem van de apostel, bij de
" welsprekende genegenheid waarvan zijn hart overvloeit, dwingt de
" rusteloze jeugd zich tot gehoorzaamheid, verdringt ze zich om hem
" heen en luistert eerbiedig naar zijn raadgevingen.

" In de vroeger landelijke streek, die slechts weinig beschut
" was tegen de wind en de gloeiende zon, wordt die onderneming thans
" geleidelijk groter, gedijt ze als het mosterdzaadje uit het evan-
" gelie, en wordt ze langzaamaan een beter verblijf. De kleine fami-
" lie groeit uit tot tweehonderd en meer jongens, aan wie, evenals
" aan de vogeltjes van de bossen, God het noodzakelijk onderhoud
" verschaft. Grenzend aan het hospitium verheft zich een kerkje,
" waar de jonge wees aan de voeten van Maria zijn tranen en gebed
" komt storten die, aangenamer dan reukwerken en wierook, over de
" weldoeners van de verlaten jeugd een stortvloed van hemelse gena-
" den zullen laten neerdalen.

" De scholen voor schone kunsten, literatuur en klassieke
" studiën en al die andere overvloedige vruchten die het Vaderland
" nauwelijks al kon verwachten, zullen voor de directeur bij voor-
" baat een beloning zijn voor zijn deugden. Misschien dat de een of
" ander van die ongelukkige en behoeftige jongens zijn leven nog
" eens voor de geest haalt zoals hij dat thuis leidde; geen vreugde
" bij de ouders, geen tederheid van de moeder, geen glimlach van
" verwanten, maar ruzie, ellende en leed verduisteren er alle le-
" vensvreugde. Krijgt de apostel hem in het oog, dan trekt hij hem
" vol liefde tot zich en neemt hem met blijdschap op in het Orato-
" rio, waar de heel tedere geesten met toewijding worden opgevoed,
" en zich leren bukken onder het zoete juk van de Heer. Met hoeveel
" ijver zij zich op het rechte pad begeven, dat blijkt uit het leven
" van de velen die het Oratorio al verlaten hebben. Velen zijn vro-
" me en ijverige seminaristen, kloosterlingen of missionarissen
" geworden; anderen zijn nu militairen van onbesproken gedrag en
" hoevelen zijn nu niet rechtschapen en vlijtige arbeiders en huis-
" vaders die voor hun kinderen voorbeelden van alle deugden geworden
" zijn.

" Van al de dagen van het jaar is er één, waar lang van tevo-
" ren naar uitgekeken wordt, en die door de leerlingen van Valdocco
" begroet wordt met een grote vreugde. Het is de feestdag van de
" heilige Aloysius van Gonzaga, de patroon van de jeugd.

" Voor die dag komen al lang van tevoren de muziekinstrumen-
" ten in beweging. Luiten, cimbalen en cello's vormen een heerlijke
" harmonie en inspireren de geest der dichters om de lof te zingen van de
" beschermheilige. Na de vespers van de vooravond wordt de kerk ver-
" sierd met tapijten, vergulde slingers lopen langs het lijstwerk,
" lusters en banden hangen aan de wanden, het altaar wordt zo rijk
" mogelijk getooid, alles is vervuld van licht en bloemen.

" De volgende dag begint met de viering van de heilige mis.
" De priesters aan het altaar volgen elkaar op en delen aan die grote mas-
" sa het brood der engelen uit, terwijl de zware aangehouden tonen
" van het orgel de zilveren stemmen van het jongenskoor begeleiden en

" de geest met een bovenmenselijke vreugde vervullen. Gebed en ont-
" spanning wisselden elkaar af: hoogmis, vespers, lof met lofrede
" op de heilige. Een plechtige processie besluit dan het geheel. Wat
" een ontroerend schouwspel: al die eenvoudige volksjongens stappen
" in twee rijen heel vroom en ingetogen op. Er wordt gezongen en op
" de trompetten geblazen. Het beeld van de heilige wordt ook meege-
" dragen. Tot slot wordt dan de zegen met het Allerheiligste gegeven.

" Nadat aan God het eerste en het grootste gedeelte van de
" dag is opgedragen, komt de opgewekte recreatie. Allen komen op de
" ruime speelplaats samen en boven op een balkon worden de nummers waren
" van de loterij afgeroepen waarvoor kort tevoren gratis loten
" verspreid. De winnaar kan vrij uit duizend verschillende voorwerpen
" zijn prijs kiezen; de omstanders die dat geluk nog niet hadden,
" voelen hun hart van verlangen kloppen en kijken ongeduldig toe.

" Maar in een andere zaal verdringen de toeschouwers zich al,
" de fakkels worden er aangestoken, het orkest is druk in de weer,
" het gordijn gaat open. En daar zijn de leerlingen van Don Bosco,
" die als volwaardige toneelspelers hun rol beleven en vrij en on-
" gedwongen optreden. Daar is de komiek met zijn grappen, zijn zo
" natuurlijke en levensechte grimassen dat hij een meester in de
" kunst in de schaduw zou stellen; daar is de père noble, de oude
" dienaar, er is tenslotte de kapper, die bijna zo mooi zingt als de
" echte figaro. Het publiek applaudisseert als buiten zichzelf en
" zou wel willen dat aan deze dag geen einde komt. Maar, zoals alle
" tijdelijke dingen, gaat het voorbij en blijft niet duren.

" De nacht begint al te vallen als er plots luid rumoer
" weerklinkt, een gesis van vuurwerk, waarvan het schijnsel de dui-
" ternis verbreekt. Vurige lijnen beschrijven hun schitterende baan
" tegen het donkere gewelf van de hemel, en ontploffen als verblin-
" dende lichtbundels. Wanneer de vuurpijl de hoogte ingaat, kan de
" menigte zich niet weerhouden luid in de handen te klappen.

" De sfeer van dergelijke avond onder woorden brengen is geen
" gemakkelijk karwei. Don Bosco en zijn medewerkers hebben er inder-
" daad voor gezorgd dat dit familiefeest zo prachtig mogelijk zou
" slagen. O, stellig konden deze eenvoudige en onschuldige genoegens
" terecht benijd worden door de gerijpte leeftijd, meegesleurd in de
" maalstroom van de wereld. Daar lacht men achteloos terwijl het hart
" verscheurd is en ijdele genoegens niet zelden met snelle tred ge-
" volgd worden door de verveling en het niet aflatende zelfverwijt.

" In het Oratorio van Valdocco, die prachtige leerschool van
" deugden, had ik wel eens graag die mannen aan het werk gezien met
" hun ijdele woorden. Daar zouden ze leren hoe en met hoeveel voor-
" deel, de zielen, door de godsdienst gevormd en geadeld worden, hoe
" ze als het ware boven zichzelf uitstijgen en tot grote dingen in
" staat werden. In het Oratorio van Valdocco zetelt de heilige en
" werkzame broederlijkheid, die allen in één liefdevolle omarming
" omvat en allen op dezelfde wijze beschermt, hun kracht geeft en
" onderricht.

" Aan de apostel van de Turijnse jeugd, aan de nederige pries-

" ter, die onder ons de grote voorbeelden van een Filippus Neri en Vincen-
" tius a Paolo herhaalt, zijn wij eeuwig dank verschuldigd als
" aan een vooraanstaande weldoener van de mensheid. Het is tevens
" onze taak en onze burgerplicht zijn glorie te steunen en te ver-
" breiden.

"
" Graaf VITTORIO DI CAMBURZANO,
" Lid van het Parlement.

Graaf di Camburzano, die de bijnaam had van de Montalembert van Italië, en een toegewijde vriend en groot weldoener van het Oratorio was, was er in dat jaar getuige van geweest, hoe Don Bosco ook op afstand de geheimen van anderen wist te raden. Toen de graaf zich op zijn zomerverblijf in Nice bevond, had hij op zekere dag de gelegenheid om over hem te spreken in een gezelschap waarin personen van de hoogste adel aanwezig waren en wier godsdienst erg voorgewend of verflauwd was. De wonderlijke verhalen die de graaf vertelde, riep meer dan eens een spotlach te voorschijn op het gezicht van de dames en heren, en een dame onderbrak hem met de woorden: "Ik zou toch wel eens willen zien of die eerwaarde mij zou kunnen zeggen, hoe ik er met mijn geweten voorsta, en, als hij het raadt, beloof ik u alles te zullen geloven wat u maar wilt." Alle aanwezigen betuigden hun bijval; daarom werd besloten het te proberen, en de dame schreef van deze plaats zelf naar Don Bosco. De graaf sloot dit verzegelde schrijven in bij een briefje van zichzelf, waarin hij Don Bosco verzocht die arme dame met een paar woorden van opbeuring te troosten. Gewoonlijk was zij eerder heel bedroefd. Met zijn gebruikelijke stiptheid antwoordde Don Bosco aan de graaf: "Zeg aan deze dame dat zij zich, om haar gemoedsrust terug te krijgen, weer moet verenigen met haar man van wie ze gescheiden is." - En in een briefje aan de dame zelf, voegde hij daar nog aan toe: " U vindt uw rust terug wanneer U al uw biechten van de laatste twintig jaar opnieuw spreekt; U zult dan alle fouten uit het verleden hersteld hebben." - De mededeling dat de dame van haar man gescheiden was, was voor graaf di Camburzano iets totaal vreemd en nieuw, daar hij en vele anderen onder zijn kennissen haar steeds voor een weduwe gehouden hadden. Maar toen hij zich van zijn opdracht gekweten had, moest hij vaststellen dat Don Bosco waarlijk door God verlicht was. De dame zelf gaf hem de verzekering dat zij inderdaad van haar man gescheiden was; en heel verrast over het ontvangen briefje, kostte het haar niet de minste moeite te erkennen, dat de die- naar Gods haar dingen geschreven had die inderdaad waarheid bevatten.

De graaf verzekerde Ridder Federico Oreglia di Santo Stefano enkele jaren later dat Don Bosco de bedoelde persoon nooit gekend had.

Een van de wondere eigenschappen van Don Bosco was ook de volharding bij het verspreiden van de Katholieke Lectuur. De aflevering voor de maand juli droeg als titel: Porta teco Cristiano, of belangrijke raadgevingen over de plichten van de christen opdat iedereen zijn eigen zaligheid zou verkrijgen in zijn eigen levensstaat. Turijn, Paravia 1858.

" AAN DE LEZER,

" Dit boekje is getiteld Porta teco Cristiano, omdat het
" dienst kan doen als een trouwe metgezel voor iedereen die zalig
" wil worden in zijn levensstaat. De stof die het bevat is niet een
" beredeneerde onderrichting, maar alleen een verzameling van raad-
" gevingen, aangepast aan de vele levensomstandigheden van de men-
" sen. Deze raadgevingen zijn bijeen vergaard uit de heilige
" Schrift, de heilige vaders, en vooral uit de werken van de H. Ca-
" rolus Borromeus, de H. Vincentius a Paolo, de H. Franciscus van
" Sales, de H. Filippus Neri en van de Zalige Sebastiano Valfrè. Wan-
" neer deze uitspraken van van zoveel geestelijk voordeel waren voor
" de zielen die het geluk smaakten ze uit de mond van deze roem-
" rijke heiligen te mogen vernemen, dan mag men verwachten dat ze
" niet zonder vrucht zullen zijn voor degenen die ze in druk onder
" de ogen krijgen. Ik beveel de vaders, de moeders, de pastoors, en
" allen die het heil der zielen ter harte gaat aan, ze niet alleen
" te lezen, doch ze ook te laten lezen door hun ondergeschikten.
" Wanneer deze raadgevingen ingevoerd worden in de christelijke ge-
" zinnen, zal dia zeker van niet gering voordeel zijn zowel voor de
" geestelijke als voor de tijdelijke belangen; ja, ik meen zelfs,
" dat de gezinnen zich gelukkig kunnen prijzen die deze uitspraken
" zullen lezen en in praktijk brengen. Moge God mijn wensen steunen
" en overvloedige zegen toen toekomen aan allen die ze zullen willen
" lezen, opdat de vruchten die ze, naar ik hoop, kunnen afwerpen, door
" de genade van de Heer,
" overvloedig mogen zijn.

" Uw zeer genegene in Christus Jezus,
" Bosco Giovanni, pr.

Deze raadgevingen betreffende de plichten van de christen waren voor een deel algemeen voor al de gelovigen bestemd en een ander deel meer in het bijzonder voor gezinshoofden en voor moeders, voor de jongens, voor meisjes en voor personen in dienstbetrekking.

Waar de moraal ongeschonden blijft, kan het geloof onmogelijk verflauwen en de ketterij zegevieren.

Intussen had Don Bosco er in deze maand aan gedacht naar Rome terug te keren, maar naderhand zette hij die gedachten opzij. Het is ons niet bekend wat het motief voor dat plan was: de dienst aan de Heilige Stoel, of het belang van de Katholieke Lectuur. Misschien droeg hij de belangrijke zaken die hij moest behandelen aan anderen op. Er is sprake van zijn voornemen in een brief die aan een kanunnik in Rome gericht was.(1)

(1) Cfr. deeI VII begin van hoofdstuk XLII, noot 1.

" Don Giovanni Bosco, die U te onzen huize hebt leren kennen,
" bereidt zich andermaal voor om naar Rome te komen voor bepaalde
" zaken die onafgedaan bleven tengevolge van zijn vervroegd vertrek.
" Het komt me voor, mijnerzijds niet onbescheiden te zijn, wanneer
" ik een beroep doe op Uw beproefde welwillendheid te onzen opzichte,
" door U te vragen of straks wellicht het vertrek in het huis van
" Uw heer broeder beschikbaar zou zijn, waarin hij zo goed was de heer ba-
" ron di Morgan onderdak te verlenen. In het tegenovergestelde ge-
" val zou ik U heel erkentelijk zijn, indien U de moeite zou willen
" doen een ander geschikt vertrek te zoeken, waarin Don Giov. Bosco
" gedurende twee of drie weken zijn intrek zou kunnen nemen en, te-
" gen betaling van pensioengeld, ook de maaltijden zou kunnen gebrui-
" ken. U, hooggeëerde Heer Kanunnik, die Don Bosco kent, weet dat
" hij een gemakkelijke en licht tevreden gast is, onderhoudend en
" vroom in de omgang en onze heel achtenswaardige vriend. Daar ook
" U, naar ik hoop en vertrouwen, onze goede vriend bent, zal het U
" niet onaangenaam zijn mijn verzoek te ontvangen en zult U ons deze
" goede dienst wel willen verlenen.

" Ik vertrek naar Frankrijk, zodat, wanneer U mij een gunstig
" antwoord wilt sturen, ik U verzoek dat naar Franceschina te zenden,
" ofwel naar mijn vrouw (in Chieri, provincie Turijn). Ik hoop dat
" mevrouw uw moeder op het ogenblik een goede gezondheid geniet en
" niet te lijden heeft van de overmatige hitte; ik verzoek U haar
" mijn onderdanige groeten te willen overbrengen.

" Aanvaard, hooggeëerde Heer, de verzekering van mijn eerbie-
" dige genegenheid.

" Turijn, 2 juli 1858.

" Uw allernederigste en meest toegewijde dienaar,
" graaf De Maistre.

H O O F D S T U K I I I

BEKERINGEN IN HET STERVENSUUR.

Het goede dat Don Bosco bereikte met de Katholieke Lectuur had hem de faam van deugdzaamheid en kennis verschaft. Naar hem ging de hoop uit van al de brave zielen die de bekering nastreefden van de zondaars die tot op hun sterfbed verstokt bleven. Aan de feiten die we elders al beschreven hebben, voegden wij de volgende toe.

Een regeringsambtenaar in Turijn, die deelgenomen had aan de uitvoering van bepaalde wetten die kwetsend waren voor de rechten van de Kerk, was ernstig ziek geworden. Lange tijd leefde hij zonder de sacramenten te ontvangen. De voortdurende lectuur van slechte dagbladen had ieder gevoel voor geloof in zijn hart verstikt. De apotheker had aan de pastoor laten weten, dat de behandelende arts bij hem in de apotheek gezegd had, dat bedoelde heer de volgende dag de zon niet meer zou zien opkomen. Daar de pastoor met zekerheid wist dat de zieke niets van priesters wilde weten en dus zeker zou worden afgewezen, liet hij Don Bosco vragen of hij wilde proberen die arme ziel te redden.

Don Bosco stemde toe. Bij zijn intrede in het huis werd hij tot zijn verbazing levendig begroet door een jongen.

Het was een van de jongens die het ijverigst het Oratorio van Valdocco bezocht en een zoon van de zieke. De zieke droeg deze jongen een innige genegenheid toe want zijn zoon betekende alles voor zijn vader; hij was diens geluk op deze wereld en zo ongodsdienstig als hij was, liet hij zich door zijn kleine jongen leiden. Deze nam vaak het kruisbeeld en liet het hem kussen en de vader wees dat niet af om de jongen geen verdriet te doen. Soms zei de zoon tot hem: "Wilt u dat ik Don Bosco ga roepen om u de zegen te komen geven? De zegen is zo goed en die zal u beter maken." - De vader weigerde, maar toch zo dat de zoon er geen aanstoot aan kon nemen; en in zichzelf mopperde hij: "Wat een bijgelovigheden stoppen de priesters toch allemaal in het hoofd van de jongens!"

Toen de kleine Don Bosco zag, smeekte hij hem: "O, Don Bosco, kom, papa is zo ziek!"

"O, ja? Wel, ga hem dan vragen of hij het goed vindt dat ik hem kom opzoeken."

"O ja, jawel, papa zal blij zijn!" En hij trad de kamer binnen. - "Papa, hier is Don Bosco! U bent blij dat hij gekomen is, niet?" En zonder een antwoord af te wachten, sprong hij naar buiten en greep Don Bosco bij de hand. - "Kom, papa verwacht u, kom hem de zegen geven."

Don Bosco drong erop aan dat hij zich zou terugtrekken en hem op een andere, gebruikelijker manier zijn bezoek zou aankondigen. Hij wilde de jongen vragen wat zijn vader geantwoord had, maar de jongen liet hem niet uitspreken en trok hem de kamer in. Bij het zien van Don Bosco bekeek de heer hem met een vluchtige, woedende blik. Don Bosco verloor echter de moed niet en haastte zich hem te vragen: "Hoe gaat het met u?"

"Zoals u ziet..., antwoordde de zieke, "niet zo best."

"U moet maar goede moed houden, Alberto zal veel voor u bidden. En ik met hem..."

"Don Bosco, ik geloof niet aan die verhalen en u moet me er niet over praten."

Verward door de onbeleefde manier waarop Don Bosco ontvangen werd, verliet de zoon de kamer. De dienaar Gods maakte gebruik van de gelegenheid dat ze alleen waren, liet geen tijd verloren gaan en vervolgde: "Gelooft u niet aan de werkzaamheid van het gebed van een onschuldige?... Overigens ben ik niet gekomen om u te storen. Daar ik toch hier in de buurt was, heb ik mezelf het genoeg verschaft u op te zoeken vanwege de achting die ik voor u persoonlijk koester." - En op zijn beminnelijke en geestige manier vertelde hij wat algemene kleinigheden, gebeurtenissen van de laatste tijd; en er ontstond een dialoog die de arme zieke genoeg deed en zijn somber voorhoofd ietwat verhelderde.

Toen Don Bosco zag dat hij behagen had in het gesprek, zei hij plots: "Het wordt al laat, ik wil u niet langer storen; vindt u het goed dat ik u de zegen geef voor ik wegga?"

Zonder boos te worden antwoordde de zieke koeltjes: "Doet u maar wat u wilt." - Toen riep Don Bosco de jongen: "Alberto!"

Waarop de vader: "Waarom roept u mijn zoon?"

"Ik zou willen dat hij met mij een weesgegroet bidt voor zijn brave vader."

"Dat is niet nodig... Doet u geen moeite."

Maar Don Bosco riep nogmaals: "Alberto!"

De jongen kwam en Don Bosco zei tot hem: "Luister Alberto, laten we een weesgegroeetje bidden voor je papa. Kijk! hij is er slecht aan toe, heel slecht en de Heer moet hem voor je bewaren. Wat zou er van jou worden als je hem zou moeten missen? Je zou alleen achterblijven, verlaten, zonder je eerste en liefste vriend, zonder je steun, zonder je trouwe raadgever. Te midden van de wereld zou je zoveel gevaarlijke gelegenheden tegenkomen, zoveel slechte kameraden, zoveel slechte boeken met al de gevaren voor je onschuld. En niemand zou je raad geven, niemand zou je een helpende hand kunnen toesteken. Je onervarenheid zou je op verkeerde wegen brengen. Arme Alberto! En hoeveel spijt zou je in het uur van de dood niet hebben omdat je degene, die als een engelbewaarder voor je was, niet aan je zijde gehad hebt. En als je in de eeuwigheid dan misschien voor altijd van je vader gescheiden zou zijn.

Deze en andere, soortgelijke gedachten werden duidelijk, verstandig en met bewogenheid geformuleerd, maar hij sprak tot de zoon opdat de vader het zou horen. Hij vertelde precies hoe het met de arme zieke zelf, van kindsbeen af een wees, gegaan was, door in het kort zijn hele levensgeschiedenis samen te vatten. Alberto schreide, wilde zich goed houden, maar hij was diep ontroerd. Don Bosco besloot: "Laten we dus knielen en niet één, maar drie weesgegroeeten bidden." - Daarna stuurde hij de jongen naar de huiskamer en zei tot de zieke: "Maakt u nu een kruisteken." - De ander sloeg onverschillig een kruis en Don Bosco gaf hem de zegen. Vervolgens begon hij hem voorzichtig te ondervragen, over zijn studies, over de betrekkingen die hij bekleed had, terwijl hij hem sprak over zijn kinderjaren, zijn jeugd en rijpere leeftijd. De zieke begon een beetje vertrouwelijk te worden en zonder hem te laten merken dat hij hem uitvoerig, wist Don Bosco hem, met een grapje en met alle begrip voor de menselijke armzaligheid, alles te laten zeggen wat voldoende was om zich in grote lijnen de zielstoestand van de zieke voor de geest te stellen. Toen hij daarna zag dat de ander erg vermoeid was, zei hij: "Als u wilt zal ik u nu de absolutie geven."

"De absolutie? Maar daarvoor moet men toch eerst biechten; en biechten wil ik niet."

"Maar u hebt al gebiecht en ik heb alles begrepen."

"Is dat voldoende?"

"Voldoende, ja. Bid een akte van berouw."

"Hoe is het mogelijk..."

"Jawel, God vergeeft u alles. Hij is zo goed, zo barmhartig voor degenen die werkelijk oprecht berouw hebben."

Daarop barstte de zieke in een smartelijk geschrei uit en riep:

"O, God is waarlijk goed"! - en bleef uitgeput liggen. Daar Don Bosco

zag dat hij over enkele uren dood zou zijn - dat wist hij ook van de dokter - haastte hij zich. Hij stelde hem nog enkele vragen en toen hij hem ook bereid vond te doen wat de Kerk van hem vroeg, gaf hij hem de absolutie. Hij beloofde hem dat er voor Alberto zou gezorgd worden en liet de pastoor van de Augustinuskerk halen om de heilige teerspijze te brengen.

De pastoor aarzelde niet, bracht ook de heilige olie mee, maar kon ze nauwelijks sub unica unctione toedienen, daar de arme man de geest gaf.

Een andere maal werd Don Bosco uitgenodigd zich te begeven naar een zieke notaris in de parochie van Nostra Signora del Carmine. Iedere poging van de priesters om hem tot God terug te leiden was vergeefs. Don Bosco, die in het verleden enige betrekking met hem had, stemde erin toe om hem een bezoek te brengen. Hij werd hoffelijk maar koel ontvangen. Zoals gewoonlijk vroeg hij naar bijzonderheden over de ziekte en trachtte de patiënt op een vriendelijke manier te troosten en met zijn gesprekken op een hartelijke manier op te monteren. De notaris bleef onbewogen. Daarna begon Don Bosco te zinspelen op dingen die het zielenleven betroffen, doch de notaris, op zijn hoede, zei tot hem: "Laten we over wat anders praten. U kent mijn beginselen... Ik neem toch het besluit niet om te biechten."

"En waarom niet?"

"Omdat ik geen geloof hecht aan godsdienstige zaken. Ziet u daar die boeken op tafel liggen?"

Don Bosco ging naar de tafel en nam een van de boeken ter hand. Het waren de werken van Voltaire.

"Komt het hierdoor"? vroeg Don Bosco.

"Precies! Iemand die de overtuiging van deze beroemde schrijver deelt, zal nooit de zwakheid hebben te biechten."

"En u noemt het biechten een zwakheid? En u weet niet dat deze man, wiens beginselen u zegt te delen, de man die u beroemd noemt, dat die man wilde biechten toen hij op het punt stond te sterven?"

"O, nooit van zijn leven...".

"Toch wel; en hij zou gebiecht hebben als zijn vrienden het hem niet op een barbaarse manier belet hadden." - En hierna vertelde Don Bosco hem hoe de dood van Voltaire geweest was.

De notaris luisterde met belangstelling en steeds groeiende ontroering. Don Bosco besloot: "En nu zal ik u ook nog zeggen dat ik hoop dat Voltaire zijn ziel heeft kunnen redden!"

"Is het mogelijk"! riep de zieke uit terwijl hij over het hele lichaam rilde.

"Heel goed mogelijk! In de heilige Schrift wordt er slechts van een enkeling uitdrukkelijk gezegd dat hij vervloekt is: Judas. Over de anderen wilde de Heer niet dat wij hun lot in de eeuwigheid zouden kennen, opdat wij zouden blijven hopen op hun redding."

"Kan Voltaire gered zijn na al wat hij gezegd, gedaan en geschreven heeft?"

"God is zo goed, zo barmhartig, mijn waarde heer. Een akte van liefde is voldoende om welke schuld ook uit te wissen."

"Voltaire gered!"

"Ja, ik kan mijn mening staven en dus als zeker aannemen dat hij gered is. Waaraan ontbrak het hem? Hij verlangde te biechten maar zijn enig ongeluk was dat hij geen priester had. Als hij nu op het ogenblik voor de dood dat verlangen heeft omgezet in een oprechte akte van berouw en liefde tot God, dan is het zeker volgens ons geloof dat hij gered is."

De zieke zweeg en na enige ogenblikken van nadenken, riep hij vastberaden uit: "Ik wil biechten. Neemt u die boeken mee, ik wil ze niet meer in mijn huis hebben, doet u er maar mee wat u wilt." - Hij biechtte, 's avonds om acht uur ontving hij de laatste heilige sacramenten, om tien uur werd hem het heilig oliesel toegediend en de pauselijke zegen gegeven en voor middernacht stierf hij met oprechte gevoelens van geloof, berouw, hoop en liefde.

Don Bosco keerde naar het Oratorio terug met zijn vracht verboden boeken die hij onmiddellijk verbrandde, terwijl hij tot zijn jongens zei; "Laten we voor alles de Heer danken."

Ook voor anderen opende Don Bosco de poort van de hemel, naar wij redelijkerwijze mogen hopen. Giovanni Bisio, die vanaf 1864 tot 1871, in zijn wachtkamer in dienst was, verklaarde ons: "Ik kan medelen, dat Don Bosco vele malen naar de stad geroepen werd om zieke en verstokte zondaars te bezoeken, en als men hem dan nieuws vroeg zodra hij in het Oratorio terugkeerde, antwoordde hij steeds: "Die en die heeft gebiecht."

H O O F D S T U K IV

HET AANTAL LEERLINGEN VAN HET ORATORIO - BRIEF VAN DON BOSCO AAN DE SEMINARIST RUA TE SAN IGNAZIO - EEN KOMEET EN VOORSPELLING VAN RAMPEN OVER ITALIË - TWEE NUMMERS VAN DE KATHOLIEKE LECTUUR - UITGRAVINGEN ONDER DE KERK VOOR EEN NIEUWE REFTER -HUUR EN HERSTELLINGSWERKZAAMHEDEN VOOR HET ORATORIO VAN VANCHIGLIA - DON BOSCO GAAT PREKEN IN PALAZZO BIJ CUNEO - HIJ KONDIGT DE OMZENDBRIEF VAN DE VICARIS-KARDINAAL AAN, WAARIN DE KATHOLIEKE LECTUUR WORDT AANBEVOLEN - DE OMZENDBRIEF VAN DE KARDINAAL - EEN FEESTELIJKHEID EN EEN BEDEVAART NAAR ONZE-LIEVE-VROUW VAN CAMPAGNA - DON BOSCO VOORSPELT EEN LEERLING VAN DE REGERINGSSCHOLEN DAT HIJ PRIESTER ZAL WORDEN - ZONDERLINGE OPNEMING VAN FRANCESCO PROVERA IN HET ORATORIO.

Het schooljaar 1857-1858 was geëindigd. Het Oratorio had 199 leerlingen opgenomen, 121 studenten en 78 ambachtsjongens, volgens de aantekeningen van Don Bosco in zijn registers. Daarna begaf hij zich met Don Cafasso naar San Ignazio op de berg voor de retraite. Van daar schreef hij, in antwoord op de verschillende brieven die hem door zijn leerlingen waren gestuurd, aan de seminarist Michele Rua het volgende:

" Fili mi,
 "
 " Gaudium et gratia Dimini Nostri Jesu Christi sit semper
 " in cordibus nostris. Nonnulla monita salutis postulasti; libenter
 " faciam et paucis verbis."
 " Scito ergo et animadvertite quod non sint condignae passiones
 " hujus temporis ad futuram gloriam quae revelabitur in nobis.
 " Ideoque hanc gloriam incessanti animo et labore quaeramus.
 " Vita hominis super terram est vapor ad modicum parens;
 " vestigium nubis quae fugit; umbra quae apparuit et non est; unda
 " quae fluit. Bona igitur huius vitae parvi habenda, coelestia stu-
 " diose optanda. Laetare in Domino: sive manduces, sive bibas, sive
 " quid aliud facias, omnia ad maiorem Dei gloriam fac.
 " Vale, fili mi, et deprecare pro me ad Dominum Deum nostrum.
 " S. Ignatii apud Lanceum, 26 Julii 1858
 "
 " Tuus sodalis
 " Sac. BOSCO.

Na zijn terugkeer in Turijn vertelde Giuseppe Reano hem, toen hij zich midden een groot aantal jongens bevond, dat er een komeet van buitengewone grootte aan de hemel was verschenen. - "Een voorteken of geen voorteken van ongelukken", antwoordde Don Bosco hem, "er zullen helaas enkele plagen over Italië komen die grote schade aan ons vaderland zullen toebrengen."

Voor de maand augustus gaf hij in de Katholieke Lectuur een ontroerend anoniem verhaal uit, Antonio of de wees van Florence. Het verhaal ging over een jongen die verkocht werd aan een kermiscircus, een fatsoenlijke jongen bleef temidden van verschrikkelijke beproevingen, en er naderhand in slaagde naar zijn dorp terug te keren na heel wat verrassende avonturen.

Materiële en intellectuele arbeid waren met elkaar verweven. Onder de kerk van de Heilige Franciscus van Sales werd over de hele lengte een onderaardse ruimte uitgegraven, en op het gewelf werd de vloer opnieuw gelegd. In de kelder zou de refter van de jongens komen. Hun vroegere refter werd tot keuken ingericht.

Ook het Oratorio van de Engelbewaarder in Vanchiglia vereiste grote uitgaven. Aan een van de eigenaars, de heer Alessandro Bronzini Zapelloni schreef Don Bosco:

" Zeer geachte Heer Advocaat,

"

" Onmiddellijk na de ontvangst van uw geëerd schrijven heb ik me gehaast de inhoud ervan mee te delen aan de heer theol. Murialdo, met wie ik, na rijp beraad tot deze conclusie ben gekomen: wij zullen de kosten zoveel mogelijk verminderen. Daar we echter de voorgenomen werkzaamheden niet ongedaan kunnen laten, namen we het besluit op deze manier te werk te gaan: we zullen vierhonderd frank bijdragen in de kosten; ofwel wij nemen de verplichting op ons de werkzaamheden te laten uitvoeren voor onze rekening, mits U ons 1.500 frank terugbetaalt, wat geen moeilijkheden behoeft te veroorzaken, daar U reeds achthonderd frank bij de theol. Murialdo hebt gedeponereerd.

" Er dient echter opgemerkt dat wij afzien van het opnieuw bekleden van het dak met planken, aangezien het gewelf van de kerk door het dak zelf voor het water beschut is. Van de werken die wij op ons wensen te nemen, sluiten wij de herstellingen aan het dak uit. Die behoren dus uitgevoerd te worden door de eigenaar zelf, ongeacht de toestand van het Oratorio.

" Wilt U er eveneens rekening mee houden dat de huur aanzienlijk verlaagd is, zoals U ongetwijfeld beter weet dan ik. Ikzelf heb hier een gebouw gehuurd waarvoor ik 950 frank betaalde; dat bedrag is thans teruggebracht tot 500, wat eveneens geschiedde voor het Oratorio van Porta Nuova en voor andere gebouwen.

" Aldus het antwoord dat ik u kan geven: verdere uitgaven zou

" onze krachten te boven gaan. Ik zou dit Oratorio echter als een
" werk van openbare weldadigheid willen beschouwen, dat dus door
" allen dient te worden gesteund. Wij wijden er alle mogelijke
" moeite en kosten aan. Ook U en de heer advocaat Daziani moeten
" er iets voor offeren; en wees ervan overtuigd dat dit werk door God
" hoog zal worden aangeslagen. Hij zal niet nalaten U ook in dit
" leven te belonen door U in uw zaken en in uw gezin te zegenen.
" Met alle verschuldigde hoogachting, verblijf ik,
" uw toegewijde dienaar,
" Turijn, 1 augustus 1858 Bosco Giovanni, pr.

In beslag genomen door deze en vele andere karweitjes aanvaardde Don Bosco niettemin uitnodigingen om buiten het Oratorio te gaan preken in openbare kerken en in de particuliere Oratorio's. Zo schreef hij aan graaf Pio Galleani d'Agliano:

" Hooggeachte Heer Graaf,
" Om mijn toezegging te vervullen deel ik U mee, dat ik op
" het punt sta mij naar U toe te begeven om te preken over de H.
" Filomena. Ik zal zondag vertrekken met de eerste trein na de mid-
" dag. In Cuneo aangekomen ga ik naar het bisschoppelijke paleis
" en daarna naar Palasazzo.
" Ik kan echter niet helemaal aan uw verlangen voldoen.
" Dinsdag moet ik met de trein van twee uur 's middags naar Turijn
" terug en daarom kan ik niet preken over Maria Geboorte. Het grote
" gebrek in de stad aan priesters, en verscheidene van mijn zake-
" lijke aangelegenheden beletten mij het genoeg een hele week te
" kunnen blijven, zoals ik van plan was.
" God zegene U, mevrouw de Gravin en heel het gezin, terwijl
" ik verblijf met oprechte dankbaarheid.
" Uw onderdanige dienaar,
" Bosco Giovanni, pr.

Misschien had Don Bosco ook haast met de verzending van het septembernummer dat tot titel droeg: de gids voor de jeugd op de weg naar de zaligheid, door Claude Arvisenet, uitgegeven te Brussel door de nationale vereniging voor de propaganda van goede boeken. - Het was dus uit het Frans vertaalde. Na een vriendelijke inleiding gaf de schrijver de jeugd de eeuwige waarheden ter overweging: de noodzaak om zich al vroegtijdig toe te leggen op het dienen van een God die hen bemint; de tijdelijke straffen waarmee de kinderen gestraft worden die in zonde leven; de gehoorzaamheid die men aan zijn ouders en oversten verschuldigd is; de devotie tot Maria; de deugden die ze moeten beoefenen en de gevaren die ze verplicht zijn te mijden; het veelvuldige gebruik van het waardig ontvangen der sacramenten; de onderworpenheid aan de paus, aan de Kerk en aan

haar herders; de devotie tot de heilige engelbewaarder en aan de heilige beschermer wiens naam men draagt.

Dit boekje was voorafgegaan door een heer belangrijk document, het klaarblijkelijke bewijs van de welwillendheid van Pius IX en diens bijzondere waardering voor de Katholieke Lectuur. Don Bosco had de hoge gunst verkregen, dat Zijne Heiligheid opdracht gaf aan zijn vicaris, kardinaal Patrizzi, om met een gepaste omzendbrief die periodieke uitgave aan al de aartsbisschoppen en bisschoppen van de kerkelijke staat aan te bevelen en ze in hun eigen diocesen in te voeren. De circulaire was gedagtekend op 22 mei.

Toen de circulaire gedrukt werd, liet Don Bosco deze voorafgaan door een inleiding.

" Aan de geachte medewerkers en welwillende
" lezers van de Katholieke Lectuur,

" Het is enige maanden geleden dat onze directie U met voldoening
" aankondigde dat Zijne Heiligheid de regerende Paus Pius IX, zich
" in zijn grote goedheid verwaardigd had zijn apostolische zegen
" te schenken aan al degenen die zich belasten met de versprei-
" ding van de Katholieke Lectuur. Met niet minder voldoening deel
" ik U thans mee dat Zijne Heiligheid zich verwaardigd heeft ook
" in vele andere vormen de verspreiding van deze boekjes te begun-
" stigen. Hij heeft opdracht gegeven aan Zijne eminentie de kardi-
" naal-vicaris een circulaire te zenden aan de bisschoppen en aarts-
" bisschoppen van de kerkelijke staat, opdat zij hun herderlijke
" invloed zouden aanwenden om ze in de respectieve diocesen in te
" voeren; de pakketten of losse nummers die er moesten worden heen-
" gezonden waren vrijgesteld van belasting en porto. De stem van
" het opperhoofd van de Kerk had de verlangde uitwerking. Aartsbis-
" schoppen, bisschoppen, vicarissen-generaal, pastoors en andere
" ijverige persoonlijkheden getroostten zich alle moeite om die
" lectuur bekend te maken en het aantal abonnees nam zodanig toe
" dat het op het ogenblik de twaalfduizend nadert, alleen al in de
" kerkelijke staat.

" Deze dingen betekenen voor u zowel als voor ons een grote troost.
" Onze zwakke pogingen en uw gezegende ijver zullen niet nalaten
" dienovereenkomstige vruchten voort te brengen.

" De directie koestert het levendige vertrouwen dat de stem van
" de universele Vader der gelovigen ook onder ons zal gehoord wor-
" den en een steun zal zijn voor ons en voor u, welwillende medewer-
" kers en geachte lezers, om te volharden in de heilige opdracht,
" die erin bestaat dat wij deze populaire uitgaven steeds meer ken-
" baar maken en ze verspreiden op die plaatsen waar ze nog niet bekend
" zijn.

" U vindt hierbij eveneens een afschrift van de circulaire
" die door de kardinaalvicaris ten gunste van de Katholieke Lec-
" tuur is verspreid.

" De zegen van het hoofd van de Kerk vervulle u allen met
" hemelse genaden en gunsten, zoals gij uit heel uw hart wenst,
" terwijl het ons verheugt met dankbaarheid te verblijven
" Turijn, 15 september 1858. voor de directie,
" BOSCO GIOVANNI, pr.

En ziehier de bedoelde circulaire:

" Hoogvereerde en Eerwaarde Heren,
"

" Het is een onloochenbaar feit dat door goddeloze mensen
" met alle ijver gepoogd wordt de volkeren te demoraliseren. Te
" dien einde spannen zij zich op alle mogelijke manieren in. Een
" van hun meest geliefde pogingen is de verspreiding van verdorven
" boeken en kranten die dikwijls met de dogma's van onze godsdienst
" strijdig zijn. Het verderf draagt geen openlijk karakter, doch
" gaat schuil in de schaduw van een spitsvondige schijnheiligheid,
" versierd met een bloemrijke en onderhoudende stijl.

" Daarbij wordt de stof op een heel boeiende wijze behandeld.
" Wanneer dergelijke lectuur in handen geraakt van weinig ontwikkel-
" de mensen, dan is het goed te begrijpen dat zij zonder het te mer-
" ken het dodelijke vergif innemen.

" En dat gebeurt niet alleen in de dichtbevolkte steden, maar
" ook in de kleinste en verlaten plaatsen, waar het oude gebruik om,
" vooral in de wintermaanden, wat uit de heilige Schrift of uit een ander
" goed en godsdienstig boek te lezen, plaats moet maken voor de lec-
" tuur van ontuchtige en zedeloze boekjes.

" Het is echter nog nooit gebeurd dat de goede katholieken
" niet gepoogd hebben aan die krachten van de goddeloze pers weer-
" stand te bieden. Daarom hebben zich zowel leken als geestelijken
" verzameld met het doel dat ernstig gevaar te bestrijden. Zij doen
" dat door de maandelijks uitgegeven uitgave van boekjes die de titel dragen
" van Katholieke Lectuur. Deze lectuur biedt een verscheidenheid
" van stof en is heel aantrekkelijk door zijn heldere stijl; zij
" ligt trouwens binnen ieders bereik. Verder heeft deze lectuur
" uitsluitend als doel bij de katholieken de gaafheid van het ge-
" loof en de heiligheid van zeden te bewaren. Zij zal er tevens toe bij-
" dragen de eerbied en oprechte liefde tegenover de paus te bestendigen en
" te verstevigen.

" Onze Heilige Vader, steeds bedacht op het welzijn van allen en
" volkomen op de hoogte van het voordeel dat deze Katholieke Lec-
" tuur heeft opgeleverd in de plaatsen waar ze haar uitwerking heeft
" kunnen doen gevoelen, heeft het vrome voornemen om ze ook in de
" kerkelijke staat in te voeren goedgekeurd en geprezen. Hij heeft
" mij tot dat doel gemachtigd de aartsbisschoppen en bisschoppen
" van deze zelfde staat uit te nodigen, hun steun aan deze zo voor-
" treffelijke onderneming te schenken, door haar zoveel mogelijk in
" de steden en in de dorpen die aan hun geestelijke jurisdictie onderworpen

" zijn te verbreiden.
" Om uitvoering te geven aan de verlangens van Zijne Heilig-
" heid deel ik U, Hoogvereerde en Eerwaarde Heren, dit alles mee,
" met de bede tegelijkertijd de gevoelens van mijn grootste eerbied
" te aanvaarden, waarmee ik U van ganser harte de handkus aanbied.
" Rome, 22 mei 1858. Uw oprechte dienaar,
" CONSTANTINO, kardinaalvicaris.

Deze circulaire leverde het gewenste resultaat op. Van die dag af begon de Katholieke Lectuur zich te verspreiden, niet alleen in de kerkelijke staat, maar in bijna alle diocesen van Italië. Naar het voorbeeld van de paus zonden vele bisschoppen een aanbeveling naar hun pastoors. Dezen, op hun beurt, zorgden dan voor de verspreiding van die lectuur bij hun parochianen. Dat had twee voordelen: men bevorderde het geestelijke welzijn en ons Oratorio bloeide er door op. Immers, door het stijgende aantal abonnees kwam er meer werk voor de leerjongens en door de opbrengst kon Don Bosco een groter aantal jongens in zijn huis opnemen en voor hun opvoeding zorgen.

Door deze en de andere bijzondere gunsten, die de Allerheiligste Maagd Maria Don Bosco bewezen had door hem de gedachte in te geven, zich naar Rome te begeven, achtte het Oratorio zich verplicht, Haar op een bijzondere wijze dank te betuigen. Vanzelfsprekend kwam dan ook de gedachte bij hem op van een nieuwe bedevaart naar de Madonna van Campagna. In dat heiligdom had hij in 1846 de gunst bekomen het huis Pina-di als vaste plaats te vinden en datzelfde jaar ook stemde de paus met de plannen van Don Bosco in, zodat de stichting van dan af definitief was. Door een uitnodiging uit die parochie werd het tijdstip vastgelegd. We lezen in de Armonia van 21 september:

" In de parochie van Onze-Lieve-Vrouw van Campagna bij Turijn is
" op 12 dezer door de broederschap van jongens en meisjes het feest
" van de H. naam van Maria gevierd. Er was een grote toeloop van de
" parochianen, zowel om deel te nemen aan de algemene heilige com-
" munie als aan de ochtend- en avond oefeningen. Hoewel dat feest
" ieder jaar in deze kleine parochie steeds met grote devotie ge-
" vierd wordt, was dit jaar de algemene ontroering nog groter,
" daar de plechtigheden in de kerk werden opgeluisterd door de
" mooie gezangen en harmonieuze stemmen der jongens van het Orato-
" rio van de H. Franciscus van Sales, die daar onder leiding staan
" en opgevoed worden door de onvermoeibare en ijverige Don Bosco.
" Het was alles zo mooi, dat niet weinig parochianen weenden van
" ontroering en allen openlijk de prestatie van de jongens prezen.
" De donderdag daarna vierde men er een even stichtende
" plechtigheid. De eerder genoemde Don Bosco droeg de heilige mis op in
" die parochiekerk, vergezeld van ongeveer tachtig van zijn leer-
" lingen. Allen gingen te communie, tot grote stichting van de kloosterlin-

" gen zelf, die bewondering toonden voor de godsvrucht van deze
" jongens. Nadat zij hun dankzegging gedaan hadden, zorgde pater
" gardiaan ervoor dat zij allen een eenvoudig ontbijt kregen.

Onder degenen die aan deze pelgrimstocht deelnamen, bevond zich een jongen aan wie Don Bosco zijn toekomst had voorspeld. Zie hier op welke manier dat gebeurde.

Enkele studenten van de gymnasiale scholen van de parochie Nostra Signora del Carmine, kwamen bij Don Bosco biechten. Onder hen was er een, een zekere Coccone, tot wie de dienaar Gods zei: "Jij, je zult eens priester worden." Dergelijke bewering maakte op de jongen een onaangename indruk, temeer daar hij een afkeer had van de geestelijke staat. Hij sprak erover met zijn vrienden; vanzelfsprekend dat zij hem ermee voor de gek hielden. Don Bosco trachtte hem tot zich te trekken, en hij bracht hem met enkele kameraden gezamenlijk bij de jongens van het Oratorio om de tocht naar de Madonna di Campagna te maken. Maar na enige tijd, ongeveer een jaar, verscheen Coccone niet meer in het Oratorio. Don Albera ontmoette hem in 1861 als seminarist en medeleerling in de filosofie.

Er gingen vijftien jaar voorbij sinds de dag dat hij voor de eerste maal met Don Bosco gesproken had. En op een zekere dag, toen hij al priester was, ontmoette hij hem op de heuvel, op weg naar San Vito. Hij groette hem, sloot zich bij hem aan en sprak over ditjes en datjes, maar liet niet blijken wie hij was. Opeens bleef Don Bosco staan, keek hem aan en zei tot hem: "U bent die jongen tegen wie ik vijftien jaar geleden gezegd heb dat hij priester zou worden."

"Inderdaad", antwoordde Coccone vol verbazing.

Deze jongen was door God bestemd om veel goed te verrichten onder de gevangenen. Een ander geleidde Hij langs een onvoorziene weg naar het Oratorio in september 1858, een jongen die uiteindelijk voor Don Bosco een grote hulp zou worden. De heer Angelo Gambarà uit Mirabello schreef ons daarover het volgende:

"Francesco Provera, die uit dezelfde plaats stamt als ik, was de zoon van eerlijke christelijke kooplieden. Hij verlangde priester te worden, maar zijn vader wilde hem in de zaak hebben, omdat hij heel handig was. Zijn biechtvader Don Giuseppe Ricaldone gaf hem de raad een botsing met zijn vader te vermijden en intussen de uitslag van de loting af te wachten en op God te betrouwen. In de loting trok hij geen dienstplichtig nummer en hoefde dus niet naar de kazerne te vertrekken. Toen stuurde Don Ricaldone, die het werk van Cottolengo niet de visu maar stellig wel van naam kende en die wist dat er bij Cottolengo jongelui gezocht werden om zich aan een geestelijke loopbaan te wijden, de jonge Provera naar Turijn met een brief, waarin hij de prachtigste inlichtingen over hem verstrekke. Hij verzocht daarin dat hij zou worden toegelaten onder de

studenten van het Piccola Casa. Hij zweeg over de financiële zijde, in de mening dat Francesco daarover beter zelf mondeling zou kunnen spreken. Bedenk wel dat in die tijd hier in Mirabello nog niemand of nagenoeg niemand iets van Don Bosco wist. Francesco Provera vertrok naar Turijn, en enkele dagen later keerde hij naar zijn woonplaats terug. Hij ging naar Don Ricaldone, die de tevreden uitdrukking van zijn gezicht zag en opmerkte: "Dus je bent aangenomen bij Cottolengo?"

Waarop Provera: "Welnee, ze zeiden tegen me dat er geen plaats was."

"Is er geen plaats? Maar heb je gezegd dat je iets betalen kunt?"

"Nee, ik niet; dat hebben ze me niet gevraagd en ik heb niets gezegd."

"Dan zou ik maar meteen naar Turijn terugkeren; ik zal je een andere brief meegeven die duidelijker zal zijn en je zult zien dat je onmiddellijk wordt aangenomen."

"O, dat is niet nodig", antwoordde Provera, "ik heb ergens anders een plaats gevonden."

"Waar dan?"

"Toen ik van Cottolengo vandaan kwam, ging ik naar het station en onderweg zag ik een priester met twee jongens spelen. Ik bleef staan om naar hen te kijken en die priester riep me bij zich toen hij me in het oog kreeg. Hij stelde me enkele vragen en ik vertelde hem waarom ik daar was. Hij vroeg me om bij hem te komen en ik heb beloofd erheen te gaan." - Een paar dagen daarna vertrok Francesco Provera naar Turijn en werd de salesiaan die iedereen kent.

"Deze gang van zaken is me herhaaldelijk verteld door Don Ricaldone, door de familie Provera en door Don Francesco zelf."

H O O F D S T U K V

KATHOLIEKE LECTUUR - HET LEVEN VAN DE HEILIGE PAUS
CALLISTUS I -VERERING VAN DE LEERLINGEN VAN DON BOSCO
VOOR MGR. FRANSONI MICHELE MAGONE EN DE GEVAREN DIE
HIJ IN DE VAKANTIE LOOPT - DE HERFSTTOCHT - GASTVRIJE
ONTVANGST IN CHIERI - ERKENNELIJKHEID VAN MAGONE JEGENS
ZIJN WELDOENERS EN JEGENS DON BOSCO - SCHIKKINGEN -
NEDERIGE GEBEDEN TOT GOD EN TRANEN VAN MAGONE -
HET FEEST VAN DE HEILIGE ROZENKRANS - UITSTAPJES NAAR
VERSCHILLENDE DORPEN IN DE BUURT VAN MORIALDO - BEZOEK
AAN HET GRAF VAN DOMENICO SAVIO EN MAALTIJD BIJ DE
THEOL. CINZANO - TERUGKEER IN TURIJN - EEN VERZOEK
TOT DE MINISTER VAN OORLOG TER VERKRIJGING VAN KLEDING
-STUKKEN DIE DOOR DE MILITAIRE MAGAZIJNEN NIET MEER
GEBRUIKT WORDEN - VERZOEK OM SUBSIDIE AAN DE STICHTING
VAN DE H. PAULUS, TER BESTRIJDING VAN DE KOSTEN VAN HET
SOUTERRAIN ONDER DE KERK - PREEK OVER DE DEUGD VAN
ZUIVERHEID.

Daar de tijd naderde voor de tocht naar de Becchi, werd alles in gereedheid gebracht voor de Katholieke Lectuur voor de maanden oktober en november. In de oktoberaflevering verscheen: de lamp in de kerk, van kardinaal Wiseman, vertaald uit het Engels. Het is een uiterst eenvoudig en toch een van de ontroerendste verhalen. Het vlammetje in de zilveren lamp voor het Maria-altaar, wierp in het nachtelijke duister zijn licht door de ruiten en viel op een bochtig bergpad langs een steile ravijn. Een meisje, dat veel verering koesterde voor Onze-Lieve-Vrouw en door Haar op wonderbare wijze werd genezen, klom op een avond de helling op naar de kerk. Op hetzelfde ogenblik echter doofde de boosaardige vader het licht van de lamp omdat hij die wilde stelen. Toen het meisje de gevaarlijke plaats naderde en het gewone licht niet meer zag, vervolgde ze toch haar weg, deed een misstap, viel te pletter in de afgrond. Haar vader werd door haar dood tot inkeer gebracht.

Het novembernummer was het Leven van de H. Paus Callistus I, bezorgd door Bosco Giovanni, pr. (G.) gereedgemaakt. Hij beschreef de Maria-kerk van Trastevere en de marteling van de heilige Callistus. Hij spoorde de

christenen aan moedig hun geloof te belijden, door in te gaan tegen hun harts-tochten, de verlokkingen van de wereld en het menselijk opzicht.

Die boekjes over de levens van de pausen, die Don Bosco eerst van af de preekstoel verteld had, bezielde zijn jeugdige toehoorders met een grote eerbied en onderworpenheid niet alleen aan de voorschriften van de paus, maar ook aan die van al de bisschoppen en in het bijzonder aan die van de aartsbisschop van Turijn. De handelwijze van Mgr. Fransoni was door een gedeelte van de geestelijkheid minder juist beoordeeld; maar de jongens van Don Bosco waren trouw en standvastig gebleven in hun verering en eerbied voor de aartsbisschop. Toen in dat jaar een van zijn seminaristen zich op de pastorie in Airasca bevond in het gezelschap van verscheidene priesters die voor een plechtigheid bij elkaar gekomen waren, begon een vooraanstaande priester uit Turijn kwaad te spreken over Mgr. Fransoni. Hij zei dat deze verdiende in ballingschap gestuurd te worden wegens zijn onredelijke koppigheid tegenover minister Santa Rosa, aan wie hij de heilige teerspijze geweigerd had. De minister had immers de opgelopen kerkelijke straffen niet ongedaan wens te maken. Daar er niemand opstond om deze handelwijze te verdedigen die juist was en in overeenstemming met de richtlijnen van de aartsbisschop, stond de seminarist op om te protesteren en hem te verdedigen. Hij deed dat met zoveel vuur, dat bedoelde vooraanstaande geestelijke verbaasd vroeg wie zijn jonge tegenstander was. Toen hij hoorde dat het een seminarist van Don Bosco was, zei hij: "O, met die van Don Bosco moet men op zijn hoede zijn als men bepaalde kwesties aanroert."

De seminarist was Giovanni Cagliero.

Intussen begon de noveen voor het feest van de rozenkrans. Michele Magone had zich met Pasen naar het huis van zijn moeder begeven, die hij een grote genegenheid toedroeg. Maar hij wilde, mede op aandringen van Don Bosco, niet meer op herfstvakantie gaan. Verscheidene keren vroeg men hem naar de reden daarvan en hij ontweek steeds met een lach een duidelijk antwoord.

Eindelijk onthulde hij op zekere dag het geheim aan een vertrouweling. "Ik ben een keer gegaan", zei hij, "om een paar dagen vakantie thuis door te brengen, maar in de toekomst ga ik niet meer als het niet strikt noodzakelijk is."

"Waarom niet"? vroeg zijn kameraad.

"Op de eerste plaats omdat er thuis gevaren zijn. De sfeer, de ontspanning en de kameraden slepen me mee om te leven zoals ik al eens gedaan heb, en dat wil ik niet meer."

"Men moet met veel goede wil gaan en de raadgevingen in praktijk brengen, die onze oversten ons geven voor we weggaan."

"De goede wil is een nevel die langzaam optrekt als ik ver van het Oratorio ben; de raadgevingen zijn wel goed voor enkele dagen, daarna zorgen de kameraden dat ik die vergeet."

"Dus volgens jou zou niemand meer naar huis moeten gaan om de vakantie door te brengen, niemand zijn eigen ouders meer gaan bezoeken?"

"Volgens mij moet alleen hij op vakantie gaan die zich sterk genoeg voelt tegenover die gevaren; ik ben niet sterk genoeg. Ik ben ervan overtuigd dat, wanneer de kameraden in het innerlijk zouden kunnen kijken, er velen zouden zien die met engelenvleugelen naar huis gaan, en bij hun terugkeer twee hoorns op het hoofd dragen als even zovele duiveltjes."

Don Bosco stond echter niet toe dat Magone niet de noodzakelijke verpozing zou nemen en bij wijze van beloning wilde hij hem mee op reis nemen en met hem naar de Becchi gaan met het eerste groepje jongens, onder wie Don Giovanni Garine wiens getuigenis we hier volgen. Men vertrok de 30ste september, feestdag van de heilige Hiëronymus. Onderweg had Don Bosco tijd om langdurig met Magone te praten en ontdekte in hem een graad van deugdzaamheid die zijn verwachting verre te boven ging.

Tijdens de tocht werden ze door de regen verrast en doornat kwamen ze in Chieri aan. Ze begaven zich naar ridder Marco Gonella, die gewoon was de jongens van het Oratorio vriendelijk te ontvangen als ze heen en weer gingen naar Castelnuovo di Asti. Hij verschaftte Don Bosco en zijn jongens datgene wat ze nodig hadden aan kleding en bood hun daarna een heerlijke verfrissing aan.

Na enkele uren rust hervatten ze hun wandeling. Toen ze een eindweegs hadden afgelegd bleef Magone achter, en een van zijn kameraden, die dacht dat hij moe was, ging naar hem toe en bemerkte toen dat hij zachtjes fluisterde.

"Je bent moe, is het niet"? zei hij. "Die tocht gaat je in de benen zitten?"

"Foei, welnee; er is geen sprake van moeheid. Ik zou nog wel tot Milaan kunnen lopen."

"Wat zei je, toen je daar zo in je eentje liep te praten?"

"Ik bad de rozenkrans voor die meneer die ons zo hartelijk ontvangen heeft; op een andere manier kan ik het hem niet vergelden, en daarom bid ik de Heer en de Heilige Maagd, dat ze zijn huis mogen zegenen en hem honderdmaal vergelden wat hij voor ons gedaan heeft."

Het is moeilijk onder woorden te brengen hoe dankbaar Magone was voor iedere ontvangen gunst. Het gebeurde niet zelden dat hij Don Bosco vol genegenheid de hand drukte en terwijl hij hem met ogen vol tranen aankeek,

zei hij: "Ik weet niet hoe ik mijn dankbaarheid moet uitdrukken voor de grote weldaad die u me bewezen hebt door me in het Oratorio op te nemen. Ik zal mijn best doen het u te belonen door me goed te gedragen en de Heer te bidden dat Hij u en al wat u doet moge zegenen."

Ze waren intussen te Buttigliera aangekomen, waar gravin Miglino het vieruurtje voor de jongens had gereedgemaakt. Tegen het vallen van de avond bereikten ze in een opgewekte stemming de Becchi, waar Don Chiatellino preekte.

Op een van die dagen ging Don Bosco naar een naburig dorpje om daar met de pastoor, die een vriend van hem was, over enkele van zijn zaken te spreken.

Deze pastoor had een oude huishoudster. Deze zette altijd een heel zuur gezicht op en was daarbij nog zo gierig dat zij haar maaltijden heel slecht en karig voorbereidde. Dat had twee gevolgen: de pastoor was zelf graatmager geworden en er was niemand meer van zijn vrienden die hem wou komen bezoeken. De pastoor die haar beproefde trouw door en door kende, wist dat ze terughoudend was in het spreken en toch een waarachtig brave christenvrouw, verdroeg dat en liet haar maar betijen. Dikwijls had hij haar er opmerkzaam op gemaakt dat het onbetamelijk was zoals zij handelde, maar het was boter aan de galg.

Don Bosco nu, die ook wist met wie hij te doen zou krijgen, klopte aan de deur van de pastorie.

De huishoudster verscheen en vroeg bars: "Wie moet u hebben?"

"Is de pastoor misschien thuis?"

"Hij is uitgegaan."

"En zou het lang duren voor hij terugkomt?"

"Dat weet ik niet. Hij kan best een paar uren wegblijven."

"Als u het goed vindt zal ik op hem wachten. Intussen heb ik toch het genoegen u goedendag te kunnen zeggen. Ik heb al zo vaak zoveel goeds over u horen vertellen..."

"Over mij"? antwoordde de huishoudster een heel stuk milder.

"Ja, zeker. U bent immers juffrouw Domenica?"

"Dat is zo. Maar hoe komt het dat u mijn naam kent? Wie heeft u verteld hoe ik heet?"

"Wie me dat verteld heeft? O, ik heb al zo dikwijls uw lof horen

verkondigen. Ik weet dat juffrouw Domenica uitstekend kan koken en dat ze een braaf mens is met een goed hart."

"Wie bent u dan?"

"Ik ben Don Bosco."

"Don Bosco? Don Bosco van de Becchi?"

"Inderdaad."

"Don Bosco! Don Bosco! Kom, komt u toch binnen..."

"Maar ik wil u niet storen..."

"Och, wel nee; u stoort me helemaal niet, het is me een genoegen... Maakt het u gemakkelijk Don Bosco!" - En zodoende liet ze hem binnen, terwijl Don Bosco voortging met haar lof te zingen.

"U blijft toch zeker bij ons eten?"

"Och, als juffrouw Domenica zo goed wil zijn me een beetje soep te geven..."

"Stel je voor! Met alle liefde. Als u weg zoudt gaan zonder eerst de maaltijd bij ons te gebruiken zoudt u ons groot onrecht aandoen."

Intussen kwam de pastoor thuis. Nauwelijks had hij een voet over de drempel gezet, of de Perpetua vertelde hem dat Don Bosco er was en haastte zich dan terug naar haar keuken. De goede priester begroette zijn vriend allerhartelijkst, maar doorstond duizend angsten als hij dacht aan de magere maaltijd die Domenica wellicht klaargemaakt had. Hij raakte daar nog meer van overtuigd omdat de maaltijd tegen twaalf uur nog niet klaar was.

Maar kijk, opeens kwam de huishoudster met een stralend gezicht aankondigen dat de soep op tafel stond. En de pastoor was stomverbaasd toen hij een heel gevarieerd en overvloedig voorgerecht zag. Daarna verscheen de ene schotel na de andere, alsof er geen eind aan kwam.

"Dat is toch buitengewoon hoe die juffrouw Domenica een maaltijd weet te bereiden"! zei Don Bosco af en toe.

"Als ik maar geweten had dat u vandaag kwam... maar zo onvoorbereid... er was haast geen tijd om iets voor te bereiden"!... riep Domenica uit. En ze stelde de pastoor voor of ze die of die andere, betere wijn kon opdienen die in de kelder lag.

"Hoe ben je er eigenlijk in geslaagd die brave vrouw zo te temmen", zei de pastoor zachtjes tot Don Bosco, terwijl Domenica naar de keuken

teruggekeerd was, "leer mij dat geheim ook eens."

"Dat zal ik je later wel eens vertellen. Eet nu maar en wees tevreden."

"Jawel, jawel, ik ben erg tevreden dat je gekomen bent; ik zou je zelfs willen vragen: kom me iedere week eens opzoeken."

"Waarom?"

"Dan zou ik af en toe mijn eeuwige vasten eens kunnen onderbreken."

Het waren de lof en vooral de aanspreektitel met juffrouw Domenica, waardoor dat wonder gebeurd was.

Zo bereikte Don Bosco een van zijn bedoelingen, namelijk die brave huishoudster gunstig stemmen tegenover zijn leerlingen wanneer zij op hun tocht in het dorp verschenen. Voor haar moeite had hij haar bovendien een goede fooi gegeven.

's Avonds keerde Don Bosco te midden van zijn jongens terug. Ze hadden de gelegenheid gehad een mooie trek van deugdzaamheid te bewonderen in de goede Magone. Ze waren in het naburige bos gaan spelen. Sommigen gingen paddestoelen zoeken, anderen kastanjes of noten, en weer anderen verzamelden bladeren of dergelijke dingen. Dat was een heel aangenaam tijdverdrijf. Ze waren allen verdiept in hun liefhebberij toen Magone zich van zijn kameraden verwijderde en heel stilletjes naar huis terugkeerde. Een van de jongens zag hem, en, bang dat hij ziek was, ging die jongen hem achterna. Michele, die meende dat niemand hem zag, ging het huis binnen, sprak tegen niemand maar liep rechtstreeks naar de kerk. Degene die hem gevolgd had trof hem daar helemaal alleen aan, geknield bij het altaar van het Allerheiligst Sacrament, terwijl hij met heel veel vurigheid aan het bidden was.

Toen men hem vroeg waarom hij zich onverwacht van zijn kameraden had afgescheiden om een bezoek aan het Allerheiligste te gaan brengen, antwoordde hij openhartig: "Ik ben erg bang God opnieuw te beledigen, daarom ga ik Jezus in het heilige Sacrament vragen, mij hulp en kracht te verlenen om in zijn genade te mogen blijven leven."

In die dagen viel er nog iets merkwaardigs voor. Op een nacht toen de jongens naar bed waren, hoorde Don Bosco een van hen huilen. Hij ging voorzichtig tot bij het raam en zag Magone in een hoek naar de hemel staan kijken, terwijl hij zuchtend schreide. - "Wat heb je, Magone, voel je je niet goed"? vroeg hij hem.

De jongen die dacht dat hij alleen was en dat niemand hem gezien had, raakte in de war en wist eerst niet wat te antwoorden; maar toen hij de vraag van Don Bosco beantwoordde zei hij:

"Ik huil als ik de maan en de sterren zie, die al zoveel eeuwen regelmatig verschijnen om de duisternis van de nacht te verlichten, zonder dat ze ooit ongehoorzaam zijn aan de orde van de Schepper. En ik die nog zo jong ben, ik die met rede begaafd ben, en die bijzonder trouw had moeten zijn aan de wetten van mijn God, heb hem zo dikwijls niet gehoorzaamd en hem op duizenderlei manieren beledigd." - Toen hij dat gezegd had, begon hij weer te snikken. Don Bosco troostte hem met enkele woorden, zodat hij bedaarde en daarna getroost weer naar bed ging.

Maar het was nu de vooravond van het feest van de rozenkrans en een zestigtal jongens van het Oratorio, onder wie de muzikanten, kwamen in de Becchi aan na dezelfde reis als de eerste groep. De plechtigheid van de dag was uiterst stichtend. Al die jongens naderden vroom ter heilige tafel samen met vele andere personen uit de omgeving. De muziek onder de hoogmis en bij de zegen met het Allerheiligste, was heel mooi. Don Bosco preekte.

Ook voor het feest hadden de jongens een bezoek gebracht aan enkele dorpen in de buurt van de Becchi. Maar de eigenlijke wandelingen, waarvan de jongens altijd spraken, werden steeds gereserveerd voor de tijd na de rozenkransplechtigheid. Ook dit jaar duurden die uitstapjes een halve of een hele dag en 's avonds keerde men naar de Becchi terug waar het hoofdkwartier gevestigd was. Montiglio, Passerano, Primeglio, Marmorito, Piea, Moncucco, Albugnano, Montafia, Cortazzone, Pino d'Asti begroetten iedere herfst op een feestelijke wijze de jongens van Don Bosco.

Verscheidene keren gingen ze een bezoek brengen aan de kerk del Vezolano, waarvan de dienaar Gods hun de legende vertelde. Die wandelingen duurden meer of mindere dagen, al naargelang Don Bosco er tijd toe had.

Het laatste bezoek was aan het graf van Domenico Savio in Mondonio, van wie enkelen van zijn kameraden aanzienlijke gunsten verkregen hadden. Alvorens uit Castelnuovo te vertrekken gingen ze naar Don Cinzano die hen bij hem thuis voor de maaltijd gevraagd had. Toen ze in de avond van die dag allen in het Oratorio terug waren, zei Michele Magone tegen Don Bosco: "Als u het goedvindt, zal ik morgen de communie opdragen voor mijnheer pastoor, die ons vandaag zo een prettige dag bezorgd heeft." - Don Bosco stond hem dat niet alleen toe, maar spoorde ook de anderen daartoe aan. Het was trouwens zijn gewoonte bij dergelijke gelegenheden het welzijn van de weldoeners van het Oratorio in de devotie van de jongens aan te bevelen.

In Valdocco teruggekomen ging hij onmiddellijk rond voor kleren om zijn beschermelingen tegen de kou te beschutten. Ook moest hij geld inzamelen om de werkzaamheden aan de nieuwe refter te kunnen betalen. Die refter werd op het eind van december ook als toneelzaal in gebruik genomen. Voor deze doeleinden schreef hij twee brieven.

Een aan markies Lamarmora, minister van oorlog.

" Zeer geachte Heer Minister,
"

" Bij het naderen van de winter merk ik hoezeer ik behoefte
" heb aan kledingstukken voor mijn arme jongens. Het aantal opgenomen jon-
" gens is dit jaar ongeveer tweehonderd, en het aantal van degenen
" die de dag- en avondschoolen bezoeken is nog veel groter. Nog veel hoger
" ligt het aantal van hen die alleen 's zondags naar het Oratorio
" komen voor de heilige mis, voor de recreatie, of om een patroon
" te krijgen bij wie ze kunnen werken. Al deze jongens echter, de
" een meer, de ander minder, zijn arm en behoeftig.

" Uit hun naam wend ik me tot Uwe Excellentie met het ver-
" zoek hun wat kledingstukken ter beschikking te willen stellen:
" dekens, lakens, schoenen, onderbroeken, hemden, jassen, broeken,
" enz. van welke maat of kleur ook. Hoe versleten of afgedragen ze
" ook mogen zijn, ze worden door ons weer opgeknapt en kunnen dan
" nog dienst doen als dekking om een arme jongen tegen de kou te
" beschermen. Zo kan hij zich tenminste nog bij een patroon aan-
" bieden.

" In het vertrouwen dat wij ook dit jaar door U geholpen wor-
" den en vervuld van dankbaarheid voor de ontvangen gunsten, wens
" ik U alle goeds van de hemel toe, en verblijf inmiddels met de
" meeste achting,

" van Uwe Excellentie,
" Turijn, 14 oktober 1858.

met gevoelens van verplichting,
Bosco Giovanni, pr.

" P.S. De twee jongens Berardi en Litardi, die U zo goed was bij
" ons aan te bevelen, zijn nog steeds hier en worden beiden
" voor een beroep opgeleid.

Een andere brief richtte Don Bosco aan de president van het liefde-
werk van de H. Paulus.

" Zeer geachte Heer,
"

" Telkens als ik me in ernstige nood bevond en mijn toe-
" vlucht nam tot het liefdewerk van de H. Paulus ten einde subsi-
" die te verkrijgen voor het Oratorio van de Heilige Franciscus
" van Sales, ben ik steeds begunstigd geworden. Een buitengewoon
" geval dwingt mij ook dit jaar mijn toevlucht te zoeken bij deze
" bron van weldadigheid.

" Door de vochtigheid is de reeds genoemde kerk werkelijk
" ongezond geworden voor de arme jongens die haar bezoeken. Ook de voor-
" werpen en paramenten die voor de eredienst bestemd zijn worden
" daardoor beschadigd. Ik heb daarom onder de vloer een uitgraving
" laten verrichten en een gewelf laten aanbrengen, een werk dat
" aanvankelijk niet zo duur scheen, maar dat tenslotte zo hoog gaat op-

" lopen dat het mijn krachten en de bijdragen van enkele vrome
" weldoeners te boven gaat. De totale kosten komen op zesduizend
" frank. Voor vierduizend heeft de goddelijke Voorzienigheid al een weg
" geopend.

" Er ontbreken dus nog tweeduizend frank die ik spoedig nodig zal
" hebben, maar ik weet niet waar ik ze vandaan moet halen en zonder
" dat geld moet ik de werkzaamheden opschorten, wat veel nadeel
" zou veroorzaken.

" Voor dat bedrag neem ik daarom nederig mijn toevlucht tot uw gro-
" te goedheid, met het verzoek mij ook ditmaal uw bijstand te ver-
" lenen en mij te helpen om een werk te voltooien dat uitsluitend
" als doel heeft de eredienst te bevorderen onder de gelovigen en
" in het bijzonder onder de bedreigde jeugd.

" Vervuld van vertrouwen in uw beproefde welwillendheid, wens ik u
" alle goeds van de Hemel, terwijl ik vol dankbaarheid en achting
" verblijf,

" met gevoelens van grote verplichting,
" Turijn, 15 oktober 1858. Bosco Giovanni, pr.

Wij mogen niet vergeten dat Don Bosco te midden van de voortdurende, ook materiële zorgen, nooit iets van zijn contact met God verloor, zoals hij telkens in de uitvoering van zijn priesterlijke bediening liet blijken. Don Giovanni Bonetti heeft voor ons het ontwerp bewaard van een preek die Don Bosco in dat jaar gehouden heeft over de deugd van zuiverheid. Wie deze overweegt, voelt de doeltreffendheid die in zijn woorden verborgen ligt, hoewel de uitdrukking van zijn gelaat, van zijn blik en de levendigheid van zijn beschrijvingen ontbreken. Don Bosco heeft aldus zijn jongens toegesproken:

" De maand oktober wordt door de H. Kerk voor een groot deel voor-
" behouden aan de Allerheiligste Maagd Maria. De eerste zondag is
" toegewijd aan Onze-Lieve-Vrouw van de rozenkrans, ter herinnering aan
" de ontelbare verkregen genaden en aan de grote wonderen die door
" haar bemiddeling zijn verkregen: genaden en gunsten die Maria
" onder deze aanroeping aan degenen die Haar toegewijd zijn, uitdeelt. Op
" de tweede zondag wordt het moederschap van de Maagd Maria gevierd,
" ten einde de christenen eraan te herinneren, dat Maria onze Moe-
" der is en dat wij allen haar beminde kinderen zijn. De derde zon-
" dag, vandaag dus, viert men Haar zuiverheid, de deugd die Haar
" zo groot maakt voor God en die Haar tot het schoonste van alle
" schepselen gevormd heeft. Daar jullie mij al twee zondagen hebt horen
" spreken over de glories van Maria, zal ik vanavond, in plaats van over
" de heilige Maagd te spreken, jullie onderhouden over deze schone
" deugd, door aan te tonen hoe hoog God zelf deze deugd aanslaat.
" Hoe gelukkig zou ik me achten, als ik er vanavond in mocht slagen jul-
" lie tedere harten te vervullen met de liefde tot die engelachtige
" deugd! Verleen me jullie aandacht!

" Wat is de deugd van zuiverheid. De theologen zeggen dat men

" onder de deugd van zuiverheid verstaat een haat tegen en een afschuw
" van alles wat in strijd is met het zesde gebod, zodat ieder-
" een, wat zijn levensstaat ook is, de deugd van zuiverheid kan
" bewaren. Deze deugd is God zo aangenaam, dat Hij altijd degenen die
" haar bewaarden met grote genaden heeft geholpen en degenen die
" zich integendeel aan de ondeugd overgaven met ernstige kastijding-
" en strafte. Vanaf de eerste tijd van de wereld had Enoch, hoewel
" de mensen zich nog niet sterk vermenigvuldigd hadden, daar zij
" zich op bandeloze wegen begeven hadden, zijn hart zuiver bewaard
" voor God. Daarom wilde God niet dat hij temidden van verdorven
" mensen zou blijven en de engelen die Hij hem zond, namen Enoch
" uit de mensen weg en voerden hem naar een geheime plaats, vanwaar hij
" later, na zijn dood in de hemel bij Jezus Christus zal gebracht
" worden.

" Gaan we verder. De mensen op aarde hebben zich tot een
" groot aantal vermeerderd; doordat zij hun Schepper vergaten, gaven
" zij zich aan de schandelijkste ondeugden over: Omnis caro corruperat
" viam suam. In zijn verontwaardiging over zoveel kwaad, besloot God het
" menselijke geslacht van de aarde weg te vagen door een over-
" stroming over de hele wereld. Hij redde echter Noë met zijn vrouw
" en hun drie kinderen en hun echtgenoten. Waarom had hij voor hen
" een dergelijke uitverkiezing? Omdat zij de schone en onschatbare
" deugd van zuiverheid bewaard hadden.

" Gaan we nog verder. Na de zondvloed hadden de bewoners van
" Sodoma en Gomorra zich aan allerlei soorten uitspattingen overgege-
" ven. God besloot hen te verdelgen, niet meer met een zondvloed,
" maar met een stortvloed van vuur. Maar wat deed hij eerst? Hij wierp
" zijn blikken op die ongelukkige stad en zag dat Lot en zijn
" gezin deugdzaam gebleven waren. Hij zond direct een engel om Lot
" te waarschuwen, dat hij met al de zijnen uit dat gebied moest
" weggaan. Lot gehoorzaamde, maar nauwelijks was hij buiten de
" stad of plots daalde er met vreselijk geraas en bliksemstralen
" een zee van vuur op de ellendige stad neer. Lot en zijn gezin
" werden gered, maar zijn vrouw wekte door haar nieuwsgierigheid
" de verontwaardiging van God. De engel had de vluchtelingen
" verboden zich om te keren als ze het kabaal van de kastijding
" van God zouden horen. Doch de vrouw van Lot kon zich bij het
" horen van zoveel gedender niet weerhouden om te kijken, op
" hetzelfde ogenblik werd ze veranderd in een zuil van steen of
" metaalzout. Zo strafte God haar voor haar onbescheiden blikken,
" al had hij haar dan ook omwille van haar zuiverheid gered voor
" de algemene vernietiging. Daarmee wilde God ons te kennen geven,
" dat wij onze blikken moeten beheersen, dat wij niet mogen voldoen
" aan onze nieuwsgierigheid, omdat we anders het slachtoffer daarvan
" worden, niet enkel naar het lichaam, zoals met de vrouw van Lot
" gebeurde, maar naar de ziel. De ogen zijn twee deuren waardoor
" bijna altijd de duivel binnentreedt.

" Gaan we verder! Verplaats jullie in gedachten in Egypte.
" Daar zullen jullie een jongeling zien die, omdat hij niet heeft
" willen meedoen aan een slechte onderneming, heel wat achtervol-

" gingen, smaad en gevangenis te lijden heeft. Maar laat God soms toe
" dat Jozef ten onder gaat? Neen! Wacht maar korte tijd en ge
" zult hem zien zetelen op de troon van Egypte. Met zijn raadge-
" vingen zal hij niet alleen de Egyptenaren maar ook Palestina,
" Syrië, Mesopotamië en tal van andere volkeren weten te redden.
" En waaraan had hij dat gezag te danken? Aan God die zijn heldhaf-
" tige liefde voor de deugd van zuiverheid wilde belonen.

" Ik zou werkelijk nog lang moeten doorgaan als ik jullie
" zou willen spreken over de glorie van de zuivere zielen. Over
" een Judit die Bethulië redde van de vreemde legers, over een Suzanna
" die tot in de hemel geprezen werd om haar onkreukbare deugd, over
" een Ester, de redster van haar volk, over de drie jongelingen,
" die ongedeerd bleven in de vlammen van de oven, over Daniël die
" gered werd in de leeuwenkuil. Waarom ging God zo wonderbaar voor hen
" te werk? Terwille van hun zuiverheid, ja, omwille van hun zuiver-
" heid. Ja zeker! de deugd van zuiverheid is zo mooi, zo aangenaam
" in het oog van God, dat Hij degenen die ze bezitten, nooit en
" onder geen enkele omstan-digheid zonder bescherming gelaten heeft.

" Gaan we nog verder alsof dit nog niet genoeg was. De zo
" verlangde tijd waarin de redder van de wereld geboren moest wor-
" den, was reeds aangebroken. Maar wie zal de eer hebben zijn moe-
" der te zijn? God liet zijn blik over alle dochters van Sion gaan en hij
" zag er slechts één die zoveel waardigheid verdiende. De Maagd
" Maria! Uit Haar werd Jezus Christus geboren door het werk van de
" Heilige Geest. Maar waarom dat wonder en waarom de uitverkiezing?
" Als loon voor de zuiverheid van Maria, die onder alle schepselen
" de meest toegewijde was. Wat denken jullie dat de reden geweest
" is waarom Jezus Christus zo graag vertoefde onder de kinderen,
" met hen praatte en hen liefkoosde? Is het niet omdat zij de scho-
" ne deugd van de zuiverheid nog niet verloren hadden! De aposte-
" len wilden hen weggagen omdat zij hun gebabbel niet konden ver-
" dragen, maar de goddelijke Zaligmaker berispte hen en verlangde
" dat men de kinderen tot hem zou laten komen. Sinite parvulos ve-
" nire ad me; talium est enim regnum coelorum, en voegde eraan toe
" dat zij, de apostelen, niet in het hemelrijk zouden komen, als
" ze niet eenvoudig werden, zuiver en rein als die kleine kinde-
" ren. De goddelijke Zaligmaker wekte een jongen en een meisje weer
" tot leven op, maar waarom? Omdat, zo menen de heilige Vaders, zij
" de zuiverheid niet verloren. hadden Waarom betoonde Jezus Chris-
" tus zoveel voorliefde voor de H. Johannes? Immers, 1) bij de ge-
" daanteverandering nam Hij Johannes mee als getuige en 2) bij de
" visvangst gaf Hij er de voorkeur aan in het bootje van Johannes
" te stappen. 3) Bij het laatste avondmaal liet hij toe dat Johannes
" zijn hoofd aan zijn borst liet rusten. 4) Hij nam hem mee als metgezel
" in de hof van Getsemane. 5) Hij wilde hem als getuige hebben op
" de berg van Calvarië en aan het kruis keerde Hij zich tot Johannes
" en zei: "Zoon, zie hier uw moeder; vrouw, zie hier uw zoon." - Jezus
" vertrouwde Zijn moeder aan Johannes toe, Zij, het edelste schep-
" sel, ooit uit Gods handen gekomen en zoals er nooit meer een zal
" komen! Maar waarom die voorliefde? Waarom?

" Omdat, beste jongens, de heilige Johannes bijzonder hoog stond aange-
" schreven bij Jezus wegens zijn totale edelmoedigheid. En die
" bevoorrechte liefde van Jezus tegenover hem was zo groot, dat ze
" de naijver van de andere apostelen opwekte. Allen dachten dat
" Johannes niet zou hoeven te sterven, daar Jezus tegen Petrus ge-
" zegd had: "En als ik zou willen dat hij blijft leven totdat ik
" kom, wat gaat u dat aan?" De heilige Johannes was inderdaad de-
" gene die al de andere apostelen vele jaren overleefde. Aan hem
" toonde Jezus Christus de glorie die in de hemel bestemd is voor
" allen die in deze wereld de schone deugd van zuiverheid bewaard
" hebben. Hijzelf schreef in zijn apocalyps dat hij, in de hoogste
" hemel binnengetreden, een grote schare in het wit gekleed zag met een
" gouden gordel en een palmtak in de hand. Deze zielen waren voort-
" durend bij het goddelijke Lam en volgden het waarheen het ook
" ging. Zij zongen zo mooi, zo lieflijk, dat Johannes, die een en-
" dergelijke welluidendheid niet langer verdragen kon, zich tot de
" gel keerde die hem vergezelde en tot hem zei: "Wie zijn degenen
" die het Lam omringen en die zo mooi zingen dat al de andere heiligen niet
" kunnen zingen?" De engel antwoordde: "Het zijn de zielen die de mooie
" deugd van zuiverheid bewaard hebben: virgines enim sunt.

" O, hoe gelukkig is de ziel die de deugd van zuiverheid
" nog niet heeft verloren, och! Verdubbel toch uw krachten om ze
" te bewaren. Bewaak uw zinnen, roep dikwijls Jezus en Maria aan,
" bezoek Jezus in het heilige Sacrament, ga dikwijls te communie,
" gehoorzaam en bid. Gij bezit een zo mooie, zo grote schat, die
" zelfs de engelen u benijden. Gij zijt, zoals onze Verlosser Jezus
" Christus zelf zegt, gij zijt gelijk aan de engelen. Erunt sicut
" Angeli Dei in coelo.

" En gij, die haar ongelukkig reeds verloren mocht hebben,
" wees niet ontmoedigd. De schietgebeden, de biecht, het ontvluch-
" ten van gelegenheden, het bezoek aan Jezus zullen u helpen haar
" weer te verkrijgen. Span al uw krachten in, wees niet bang, de
" overwinning zal uw deel zijn, omdat de genade van God u nooit in
" de steek zal laten. Het is waar dat gij niet meer zult behoren de
" tot schare die hun zuiverheid bewaard hebben. Gij zult die hymne niet
" meer kunnen meezingen die alleen de maagden kunnen zingen, maar
" dat doet niets af aan uw toekomstig geluk. Er is nog een plaats
" voor u in de hemel, zo mooi, zo vol majesteit, dat daarmee vergeleken de
" tronen van de rijkste vorsten en de machtigste keizers op aarde een
" armzalig voetbankje zijn en in het niet verdwijnen. Gij zult ook
" omgeven zijn door zoveel glorie, dat noch menselijke, noch engel-
" achtige woorden dat ooit tot uitdrukking kunnen brengen. Gij zult
" u kunnen verheugen in het liefdevolle gezelschap van Jezus en
" Maria en van alle heiligen en engelen. Reeds nu wacht onze goede
" Moeder bezorgd op ons en zijn de heiligen en de engelen bereid om
" ons te helpen, mits het bewaren van de schone deugd ons maar ter harte
" gaat.

H O O F D S T U K VI

DON BOSCO ZENDT ENKELE STUDENTEN NAAR COTTOLENGO -
DE EERSTE DRIE GYMNASIALE KLASSEN IN HET ORATORIO -
WAARSCHUWINGEN TOT DE LERAARS EN ASSISTENTEN -
TOESPRAAK TOT AL DE SEMINARISTEN - VOORTDURENDE EN
VERSTANDIGE ASSISTENTIE VOOR DE LEERLINGEN - DE JONGENS
ROND DON BOSCO ALS HIJ DE MAALTIJD GEBRUIKT -
DE FILOSOFIEKLASSEN EN EEN MOEILIJKHEID - DE EEUWIGE
BEGINSELEN BIJ DE JONGENS IN HERINNERING GEBRACHT -
HET LEVEN VAN DE PAUSEN VERTELD VANAF DE PREEKSTOEL -
PREEK OVER DE HEILIGE CECILIA - DOOD VAN DE PRIESTER APORTI.

We staan op de drempel van het nieuwe schooljaar 1858-59. Na de inschrijving van nieuwe leerlingen, onder wie Paolo Albera uit None, door God bestemd om een der eerste oversten van de stichting te worden, maakt Don Bosco, zoals naar gewoonte, een keuze voor een klas van studenten bij Cottolengo. Met een begeleidende brief zendt hij hen daarheen. Een van die brieven was gericht aan de heer Frattini, assistent bij de Tommasini in het huisje van de goddelijke Voorzienigheid en is ons bewaard gebleven:

" Waarde Frattini,
"
" De jongen Antonio Meotti is hier komen vragen of er enige hoop
" voor hem bestond om in het huis van de goddelijke Voorzienig-
" heid opgenomen te worden. Je kunt hem zien en hem aanbevelen in
" de welwillendheid van jullie eerbiedwaardige vader. Daarna doen
" jij en jullie vader maar wat in de Heer het beste lijkt.
" De vader van de jongen is bereid per maand 10 fr. te betalen.
" God zegene jou en je moeite. Bid voor mij die van ganser
" harte verblijf,
" Ten huize, 22 oktober 1858. zeer genegen,
" Bosco Giovanni, pr.

In het Oratorio bleven de studenten van het 4de en 5de jaar gymnasium de scholen van Don Picco bezoeken. In het huis was de leraar van de eerste

gymnasiale klas de seminarist Secondo Pettiva. De tweede klas had de seminarist Giovanni Turchi en de derde de seminarist Giovanni Francesia.

In het begin van het jaar en dan nog verscheidene malen in de loop van het jaar, was Don Bosco gewoon toespraken te houden tot de assistenten en de leraren van de school en de werkplaats. Bij die gelegenheid drong hij er levendig bij hen op aan, aan de ziel van hun leerlingen te denken. Hij zei: "Onze jongens komen naar het Oratorio. Hun ouders en weldoeners vertrouwen ze ons toe met de bedoeling, dat zij onderricht zullen worden in de literatuur, in de wetenschappen, de kunsten en ambachten. Maar de Heer zendt ze ons, opdat wij belang zouden stellen in hun zielen, en opdat zij hier de weg zouden mogen vinden naar het eeuwige geluk. Daarom moet heel de rest door ons als een middel beschouwd worden; terwijl ons hoogste doel moet zijn hen braaf te maken en hen voor de eeuwigheid te redden."

Van een van die toespraken, gehouden tot al de jonge geestelijken van het Oratorio tegen het einde van 1858, is ons een geschreven herinnering bewaard gebleven.

" Ik heb niet veel de gelegenheid om tot alle zonen van het
" Oratorio te spreken: soms is het maar tot die van het huis alleen, een
" andere keer tot de studenten of tot de ambachtsjongens alleen en soms
" tot mijn jonge geestelijken.
" We kunnen nu zeggen dat ons schooljaar is begonnen en daarom
" verlang ik er ten zeerste naar om me, zoals we ook verleden jaar gedaan
" hebben, een beetje met u te onderhouden, minstens eenmaal per
" week. Het beste ogenblik dat we daarvoor kunnen kiezen is het
" uur na het avondgebed. Ik wil hier geen preek voor u houden. Wat
" ik u zeggen wil, wat ik van ganser harte verlang en u dan ook
" aanbeveel, is dat u in praktijk zult brengen wat door God zelf
" van Mozes werd gevraagd toen hij van de berg kwam. Wees een voor-
" beeld, wees een waarachtig voorbeeld voor al de zonen van het
" Oratorio. Ge moet zijn als even zovele hulplijnen in het spoor
" waarvan al de andere zonen moeten schrijven en lopen. Daarom
" moet ge u zo gedragen dat wanneer anderen zich aan u spiegelen,
" gesticht kunnen worden. Want U moet ervoor zorgen anderen niet
" alleen te helpen met raadgevingen, maar ook met uw voorbeeld.
" Wat baat het, wanneer ge de anderen aanbeveelt dikwijls tot de sacra-
" menten te naderen, als ze zien dat gij ze slechts weinig ontvangt. Als ze
" u godvruchtig de sacramenten zien ontvangen, als ze u aandachtig en
" eerbiedig in de kerk zien, o! dan zullen zij door uw voorbeeld zeker
" aangespoord worden. Wanneer zij een seminarist een niet al te be-
" hoorlijk gesprek horen voeren dat ook maar even in strijd is met
" de schone deugd van zuiverheid, o wee, o wee, wat jammer, wat
" een ergernis! De heilige Johannes Chrysologus zegt dat een be-
" dienaar van de Heer gelijk is aan een plant: 0, wat een voortref-
" felijk gezicht is het, zo zegt deze heilige, "een plaats te zien in,
" een mooie geheel door

" hagen omgeven tuin, die haar met bladeren beklede en met heerlijk fruit
" beladen takken uitspreidt. Iedereen die erbij komt, vindt het
" prettig de takken zo rijk met vruchten beladen te zien. Plaats die
" die plant echter, hoe hoog en prachtig zij ook allen noodt om haar te
" komen bewonderen, in een lieflijke tuin, doch slechts schaars
" met mooie vruchten beladen. Dan zult u zien dat allen verontwaar-
" digd zijn en die plant verwensen, omdat zij nutteloos zo een
" mooie tuin in beslag neemt. Zo zijn wij. Het volk volgt ons met
" de ogen en verwacht goede vruchten. En als ze er geen zien, o! hoe
" zullen ze zich daaraan ergeren! De heilige Ambrosius vergeleek ons
" met de maan. Hij zei dat wij moesten zijn als even zoveel manen. De maan
" geeft geen licht uit zichzelf, maar ontleent het van de zon, van haar
" krijgt ze het, daarna geeft ze het aan de aarde. Zo zijn wij. Wij
" hebben uit onszelf niets, maar moeten het goddelijke woord, dat
" de geesten verlicht, ontvangen van de grote God, van de zon der
" gerechtigheid. Nadat het ons heeft geheiligd, moeten wij het ver-
" spreiden om al de mensen te verlichten. Zij verwachten van ons
" dat wij hun de weg zullen wijzen die hen naar de hemel leidt. De
" heilige Augustinus voegde hieraan toe: "Wilt ge weten wat de toga
" betekent waarmee de jonge Romeinen zich kleden? Denk maar niet
" dat het enkel betekent dat die jongeman zijn zeventiende jaar is
" ingegaan; het beduidt dat niet alleen, maar heel zeker ook dat er
" onder die toga kennis schuilgaat, deugd en al die goede gaven
" waarmee zij begiftigd moeten zijn die de toga wensen te dragen.
" Dat geldt eveneens voor ons. Onder dit kleed moeten wij de deug-
" den dragen die een zo geestelijk kleed verdient. Josua moest de Jor-
" daan oversteken. God sprak tot hem: "Zend de priesters met de ark
" vooruit: zij stappen de rivier in met de ark op de schouders
" en de wateren van de Jordaan zullen zich scheiden en uw leger
" kan erdoorheen trekken!" - Zo deden de priesters, en de wate-
" ren scheidden zich; de bovenste waterlagen stapelden zich op
" tot een hoge muur, de onderste vervolgden hun weg. De bedding
" werd droog en het hele leger van Israël trok naar de overzijde
" van de Jordaan. Zo moeten wij ook doen. Wij moeten met de ark van
" het goddelijke verbond, met de heilige godsdienst, met goede be-
" ginselen, met liefdevolle woorden, met heilige voorbeelden zo
" handelen, dat de mensen veilig en wel van deze wereld naar de
" eeuwigheid kunnen overgaan. Op die manier doen we alles wat we
" maar kunnen doen voor de zielen. Rond u bevinden zich vele jon-
" gens die voortdurend het oog op u gericht houden. Span u in met
" al uw vermogens om hen op de rechte weg te brengen, zowel door uw
" goed voorbeeld, als door goede woorden, raadgevingen en liefdevolle ver-
" maningen. Wanneer ge dit jaar op die manier te werk gaat, hoewel het aan-
" tal seminaristen niet meer groter is als vorig jaar, dan zal ik
" niettemin tevreden zijn. De Heer zal niet nalaten mij en u en
" heel het huis te zegenen. Hij zal voor ons steeds een machtige
" beschermer blijven en voorspoed schenken al onze inspanningen. Amen.
" Zo zij het.

In de toespraken legde hij de nadruk op de gewetensvolle assistentie van de jongens, want beweren dat de menselijke zwakheid de drempel van het Oratorio niet overschreed, zou een miskenning zijn van de wereld. En hijzelf gaf hun daarin het voorbeeld. Hij waakte steeds als een voortdurende, maar verstandige schildwacht, om het kwaad te voorkomen, of het te overwinnen. In de eerste twintig jaar van het Oratorio verscheen hij overal en soms wanneer hij het minst verwacht werd: in de kamers, in de werkplaatsen, in de klassen, in de refters, op de meest afgelegen plaatsen waar praktisch niemand kwam. Hij merkte het minste op. Hij wilde alles weten en alles zien.

Twee jongens bevonden zich eens na de maaltijd enkele ogenblikken alleen in de refter om het leesboek in te zien. Zij stonden als brave jongens bekend, maar niettemin riep Don Bosco hen op een vriendelijke manier weg.

Enkelen hadden zich van de anderen afgezonderd om over een of ander plannetje te spreken, of om wat eten klaar te maken, of een spelletje voor geld te spelen, toen Don Bosco plots verscheen: "Wat doen jullie hier? Ga naar de speelplaats bij je kameraden."

Een leerling kwam voorbij, terwijl hij een kameraad bij de hand hield of een arm op zijn schouder had liggen. Don Bosco kwam naderbij en speels gaf hij een klap op de arm of op de vingers, terwijl hij zei: "Jullie kennen het voorschrift om de handen niet op elkaars rug te leggen? Spelletjes met de handen zijn ongemanierd."

Op zekere dag zag hij een jongen die op de speelplaats zijn arm door die van een assistent gestoken had. Deze laatste liet dat toe. Hij wachtte totdat de jonge geestelijke alleen was en toen hij hem bij zich riep, zei hij: "Ik ben vandaag erg in de verleiding geweest om je in het publiek twee draaien om je oren te geven! Heb je me begrepen?"

"Jawel, mijnheer!"

"Dan is het goed. En pas nu op."

Op dat punt was Don Bosco uiterst gevoelig.

In vele gevallen was zijn waakzaamheid onverklaarbaar. Het leek wel of hij een bijzonder gezichtsvermogen bezat. Wij zullen daarover later nog uitvoeriger spreken. Vaak gebeurde het dat hij midden één of andere activiteit, zij dat nu schrijven of bidden of eten, dat hij plots één van zijn oudere jongens riep en hem in het oor fluisterde: "Ga eens naar die en die slaapzaal; daar zijn er drie - en hij noemde de namen - die, achter de gesloten deur, een minder goede krant aan het lezen zijn. Zeg hun dat ze onmiddellijk naar beneden komen."

Een andere keer zei hij tegen een verstandige leerling: "Ga eens aan de

assistent zeggen dat op die en die plaats, achteraan de gaanderij, zich enkele jongens verborgen hebben. Hij moet ze te voorschijn roepen."

Bij andere gelegenheden zei hij tegen een of andere seminarist: "Ga eens boven aan de trap kijken, je zult er die en die aantreffen. Zeg hun dat Don Bosco alles weet."

Deze dingen herhaalden zich niet zelden en telkens stelde men vast dat Don Bosco het juist had voorgehad, wat de plaatsen, de personen en de omstandigheden betrof. Maar hij was een echte engelbewaarder op een bescheiden en geduldige manier. Doordat hij op de meest natuurlijke wijze ergens kon verschijnen, door zijn goedheid en eenvoud, door zijn voortdurende blijken van genegenheid en achting jegens allen zonder uitzondering, door het vergeten van ontdekte en vergeven tekortkomingen, wekte hij bij de jongens niet het minste wantrouwen. Hij hoefde zich maar ergens in huis te vertonen, of allen liepen op hem toe.

Iedere dag speelde er zich een ontroerend schouwspel af sinds het begin van de stichting van het hospitium tot ongeveer in 1870. Dat was na de maaltijd en vooral na het avondmaal, wanneer er toevallig geen vreemdelingen in de refter van de oversten waren. Die refter was een lang en laag souterrain met één enkele rij tafels in het midden. De leerlingen die uit hun refter kwamen, verdrongen zich in het portaal van de refter van Don Bosco, in afwachting dat de seminaristen hun dankgebed gezegd hadden. En nauwelijks weerklonk het Dominus det nobis suam pacem. Amen, of de deur werd opengestoten en zij drongen naar binnen. Hier volgde dan een minzame botsing, si licet parva componere magnis, gelijk aan die van de Orinoco met de vloed van de Atlantische Oceaan. De jongens wilden naar binnen, de seminaristen naar buiten. Maar heel vlug kregen de jongens de overhand, en ze renden om het eerst bij Don Bosco te zijn, die helemaal aan het eind van de zaal zat. De seminaristen waren verplicht tegen de zijmuren te gaan staan om hen voorbij te laten. Daar speelde zich dan een aandoenlijk tafereel af. De jongens staan zo dicht bij Don Bosco geschaard dat zij hun hoofd op zijn schouder kunnen leggen. Er zijn er zelfs die de tafels hebben afgeruimd en daarop gekropen zijn. Zij hebben zich daarop neergezet met de benen zoals oosterlingen. Achter Don Bosco zitten er dan nog enkelen op de knieën en tot slot zijn er ook nog een troepje die recht staan. Wie er niet meer bij kan, neemt de banken, zet ze tegen de muren en klimt erop. De allerlaatsten vullen de ruimte tussen de banken en de tafels. Het ziet er nu wel naar uit dat niemand meer Don Bosco nog kan benaderen; niettemin zijn er enkelen van de kleinsten die het toch proberen. Ze kruipen op handen en voeten onder de tafels door en opeens verschijnen hun kopjes tussen de tafel en Don Bosco, die hen dan liefdevol over het haar strijkt.

Wanneer Don Bosco lang in zijn werkkamer opgehouden werd, had hij de gewoonte op zijn eentje te eten. Nochtans was het bezoek van zijn jongens hem altijd even aangenaam. Altijd had hij een glimlach, een vriendelijke blik en een woord van aanmoediging over voor zijn jongens. Nooit gaf hij blijk van tegenzin voor de opdringerige vrijpostigheid van zijn jongens.

Hij liet zelfs heel goed merken hoezeer het hem speet als een of andere niet noodzakelijke bezoeker hem dat gezellige onderonsje met zijn jongens ontnam.

Soms liet hij blijken dat hij tot allen iets wilde zeggen, en ogenblikkelijk verstomde dan het geroezemoes. Dan vertelde hij een korte geschiedenis, stelde een vraag, vroeg inlichtingen over iets, totdat de bel het gezelschap wegreep voor de muziekschool of voor het gebed.

De voortdurende waakzaamheid van de overste had het vertrouwen van de jongens niet geschokt.

Intussen waren ook voor de seminaristen de klassen begonnen. Het seminarie was nog steeds door het militaire gezag in beslag genomen. Men had een lokaal vrijgelaten dat niet voldoende ruimte bood voor de studenten in de theologie. Vandaar dat de professoren in de filosofie les gaven in hun privé-huizen, op een heel vroeg uur, wat voor de leerlingen niet gemakkelijk was. Daarom richtte Don Bosco zich met een eerbiedige brief tot de zeereerwaarde heer kanunnik Vogliotti, plaatsvervangend diocesaan vicaris en rector van het seminarie.

" Zeereerwaarde Heer Rector,
"
" Ik doe een beroep op Uw welwillendheid voor een gunst ten bate
" van onze seminaristen die filosofie studeren. De huidige les-
" uren brengen hen in moeilijkheden ten aanzien van de rooster van
" het huis, in het bijzonder wat het bijwonen van de mis betreft.
" Indien de heren professoren T. Mottura en Co Farina de goedheid
" zouden willen hebben de aanvang van de lessen naar 9 uur voor-
" middag te verschuiven, dan zou alles in orde zijn.
" Indien dat echter een hinderpaal betekent voor de werk-
" zaamheden van bovengenoemde heren, dan zal ik mij op de een of
" andere manier trachten te voegen naar hun lessen.
" Steeds vervuld van achting en dankbaarheid verblijf ik,
" van U Zeereerwaarde,
" Ten huize, 16 november 1858. de dienstwillige dienaar,
" Bosco Giovanni, pr.

Doch deze en dergelijke moeilijkheden, die ook nadelig konden zijn voor de noodzakelijke waakzaamheid, loste Don Bosco op door de macht van zijn woord. Het eerste dat hij de nieuwe leerlingen onder ogen bracht, waren steeds de eeuwige beginselen. Op een avond in de maand november van het jaar 1858, hoorde Giuseppe Reano uit de mond van Don Bosco het volgende, dat hij ons later doorgaf: "Twee dingen alleen vrees ik: de doodzonde, die de dood betekent voor de ziel, en de lichamelijke dood die iemand treft die met God in onmin leeft." - Daarop zweeg hij, aangegrepen door diepe ontroering. Hij vervolgde enkele ogenblikken later: "Ik vrees

dat iemand van mijn zonen het slachtoffer moet worden van zijn eigen zorgeloosheid ten opzichte van zijn ziel!... En de dood ontziet niemand. Van het begin der wereld af tot in onze dagen, zijn er zoveel patriarchen, vorsten, koningen, en veroveraars - en enkelen van hen noemde hij op - op aarde verschenen en daalden in het graf samen met al hun tijdgenoten. Miljarden mensen die thans as zijn! Blijven wij ervan overtuigd, beste jongens, dat ook voor ons de dag van de dood zal komen en hij zal komen als een dief... Wanneer iemand er het minst op bedacht is, dringt hij het huis binnen en laat de zeis op de levensdraad vallen... Vereffenen wij dus onze rekening door een goede biecht... De dood wacht op niemand, zelfs niet op koningen of pausen... Bedenk dit!... Mors non tardat... En daarna?... De eeuwigheid!..."

En de heilige vreze Gods die werd ingegeven door de woorden van Don Bosco, was het drijfkracht en de reguleerder voor het gedrag van de jongens. Zij oefende hen in het beleven van echte deugden en maakte hen de bescherming van de maagd Maria waardig.

Ook de liefde tot de Kerk en tot het pausdom werd in hun hart levendig gehouden door de vertellingen over het leven van de pausen die Don Bosco iedere zondagmorgen hield. Toen hij aan het leven van de H. Urbanus I was gekomen, spreidde hij de beschrijving van de heldhaftigheid van de heilige Cecilia over drie achtereenvolgende zondagen uit. Daar Don Bosco uitstekend op de hoogte was van de topografie van het keizerlijke Rome, van de bouw der patricische paleizen, hun atriums, galerijen, zalen, fonteinen; de gebruiken van de Romeinen uit de oudheid, kon hij heel levendig afschilderen voor de gretige verbeelding van zijn toehoorders. De seminarist Giovanni Bonetti wilde een van die uiteenzettingen bewaren en op schrift stellen. Dat document stelde hij ons dertig jaar later ter hand. Hij schreef op wat hij zich herinnerde, maar het is voldoende om een staaltje te geven van de beschrijvende methode en van de dialogen waarvan Don Bosco op de preekstoel gebruik maakte, en waarbij hij ook aandacht schonk aan de kleinste bijzonderheid om zijn uiteenzettingen zoveel mogelijk op te smukken.

Onze lezers kunnen er zelf over oordelen.

" Onder Keizer Alexander Severus had de Kerk een hevige ver-
" volging te doorstaan. Paus Urbanus I had zich, om alle gevaren
" uit de weg te gaan, in de catacomben teruggetrokken op drie mijl
" van Rome. De catacomben zijn onderaardse plaatsen waar men de
" lichamen van de heilige martelaren begroef en waar de christenen
" zich ten tijde van vervolgingen verborgen hielden. Er leefde in
" die tijd een jonge vrouw die tot een van de eerste families van
" Rome behoorde. Zij heette Cecilia en beleed in het geheim de
" christelijke godsdienst, daar haar ouders afgodendienaars waren.
" Zij hield erg veel van muziek en speelde orgel, een instrument
" dat verschilt van dat wat wij thans gebruiken: cantantibus organis
" Caecilia Domino decantabat.

" Zij zong de lof van de Heer, en verlangde niets liever dan zich met haar
" God te onderhouden en tot Hem te zeggen: Moge mijn hart steeds
" onbevlekt blijven, opdat ik niet in verwarring zou geraken. Deze jonge
" vrouw had zich door een gelofte aan Jezus Christus toegewijd,
" door hem te beloven haar leven lang maagd te blijven. Haar ou-
" ders hadden er intussen aan gedacht haar uit te huwelijken aan
" een jongeman uit een vooraanstaande familie, Valerianus geheten.
" Nauwelijks vernam Cecilia dat of ze raakte niet weinig in ver-
" warring en overlegde bij zichzelf, hoe zij zich uit die moeilijk-
" heid moest redden. Zij trok zich steeds terug in haar kamers, be-
" zocht geen voorstellingen en had dag en nacht de heilige evange-
" liën bij zich, die een genot voor haar betekenden. Voortdurend
" bad zij tot de Heer dat hij haar in haar beproeving zou helpen.
" En plotseling voelde zij zich vol goede moed en vol vertrouwen
" om zich over te leveren in de handen van haar uitverkoren bruidegom:
" Jezus. Zij riep uit "Ik ben gelukkig en zeker; ik weet wat me te
" doen staat!" Intussen naderde de dag van het huwelijk. Toen Vale-
" rianus haar kwam opzoeken, nam zij hem terzijde en zei tegen hem:
" "Valerianus, ik moet je een geheim verklappen!"

" Vol ijver antwoordde Valerianus: "Zeg het maar, Cecilia,
" zeg maar wat je wil, ik ben immers je trouwe metgezel."

" "Ik zal het je toevertrouwen, maar beloof me er met nie-
" mand over te spreken."

" "Vertel me alles maar, nooit zal iemand van mij je geheim te ho-
" ren krijgen."

" Toen zei Cecilia tegen hem: 'Kijk, Valerianus, ik heb me
" toegewijd aan een andere bruidegom, aan een hemelse bruidegom.
" Als je me ooit iets zou aandoen, dan heb ik een engel die steeds
" over me waakt en die je ogenblikkelijk zou doden."

" "Heb jij een engel die je steeds ter zijde staat? Maar ik
" zie toch niets!"

" "Wil je hem zien?"

" "Heel graag zelfs."

" "Als je mijn engel wil zien, moet je eerst geloven in
" Jezus Christus, de zoon van God, die, om de mensen te redden,
" uit de hemel op aarde is neergedaald en al zijn bloed voor ons heeft
" vergoten. Je moet geloven dat er één enkele God is, de schepper
" van hemel en aarde en van alles wat er op aarde en in de hemel
" is; dat deze God de goeden beloont en de kwaden straft. Was je
" daarna met het louterende water en alleen na deze wassing zal je
" mijn engel kunnen zien."

" Valerianus die nog nooit over Jezus Christus had horen
" spreken en er erg naar verlangde de engel te zien, riep uit:

" "Maar bij wie moet ik zijn om me te laten louteren?"

" Waarop Cecilia: "Als je werkelijk gelouterd wenst te wor-
" den, loop dan de via Appia af tot drie mijl buiten Rome, tertio
" ab urbe lapide. Daar zal je arme mensen zien die je om een aal-
" moes vragen. Zeg tegen hen: "Waar is de eerbiedwaardige grijs-
" aard?" Zij zullen je dan meteen zeggen waar hij zich bevindt en je naar

" hem toe brengen. Als hij je gereinigd heeft, kom dan terug en dan zal je mijn engel zien."

" Dat deed hij. Het woord eerbiedwaardige grijsaard was het wachtwoord van de christenen om de paus aan te duiden en om te voorkomen dat de heidenen er een vermoeden van zouden krijgen waar Urbanus I zich schuilhield. Valerianus bereikte de derde mijlpaal en daar trof hij het groepje arme lieden aan, die in werkelijkheid niet arm waren, doch christenen die zich zo verkleed hadden. "Waar is de eerbiedwaardige grijsaard"? vroeg hij hun. - "Kom maar met me mee", antwoordde hem een van die armen, "volg me!" - Een beetje verder was de ingang van een grot, verborgen door een groepje bomen en neerhangende twijgen. Toen de takken op zij getrokken waren volgde Valerianus de gids in een donkere gang. Daar nam de gids een lamp stak ze aan en beiden begaven zich op weg langs een rechte gang, sloegen enkele hoeken om en kwamen bij een steile trap, die naar beneden afdaalde. Al spoedig bevonden zij zich onderaan de trap. Daar begonnen de catacomben, ofwel de plaats waar de martelaren begraven werden, en die zich heel ver uitstrekten. Valerianus liep door deze gang, waarop honderden andere gangen uitkwamen. De lamp van de gids wierp een spaarzaam licht in deze onderaardse wereld. Links en rechts zag men boven elkaar de graven van martelaren die in de gaten van de wand waren aangebracht. Op de steen had men de tekenen van hun martelaarschap gebeiteld of geschilderd. "Deze", zei de gids, terwijl hij naar een graf wees, "werd door de beul het hoofd afgeslagen; die daar werd verscheurd door de wilde dieren in het amfitheater; deze hier werd langzaam in het vuur verast; en die daarginds stierf toen men hem vloeibaar lood in de mond gegoten had." - En zo ging hij door met de verschillende soorten strafwerktuigen aan te duiden: roeden, roosters, kruisen, waarmee degenen die in deze onderaardse gewelven rustten Jezus Christus beleden hadden. De christenen hielden tusschen midden van deze roemrijke graven hun bijeenkomsten, vierden er hun ritueel en dikwijls aten en sliepen zij daar ook. Bij het zien van die trofeeën van zulke verheven deugden waarvan hij de prijs nog niet kende, viel hij haast in bezwijming van afschuw en dacht hij zichzelf: "Ik, ongelukkige, in wat voor een plaats heb ik me nu begeven! Niettemin vatte hij moed en vervolgde zijn weg. Eindelijk bereikte hij een grote ruimte waar verschillende gangen elkaar kruisten, en die precies wat op een tempel geleek. Daar stond een altaar opgericht, er brandden veel lampen en er bevond zich een menigte christenen bijeen om de heilige mis bij te wonen. De gids bracht Valerianus rechtstreeks naar Paus Urbanus, die op een kathedraal zat, omgeven door geestelijken. Het gezicht van de paus, getekend door welwillendheid, alsook zijn serene, liefdevolle blik, stelde Valerianus niet weinig gerust. Toen de paus deze onbekende, die nog niet geheel van zijn verbijstering bekomen was, in het oog kreeg, sprak hij hem met zachtmoedige en liefdevolle woorden moed in en vervolgens stelde hij hem de vraag, met welk doel hij naar hem gevraagd had.

" Valerianus antwoordde: "Ik ben de bruidegom van Cecilia. Ze

" vertelde me dat er een onzichtbare engel naast haar staat om haar te ver-
" dedigen. Ik wilde die engel uit de hemel zien, en zij vertelde
" telde me dat ik daarom naar u moest komen en me laten zuiveren."
" Toen Urbanus de naam van Cecilia hoorde en dat zij het was
" die Valerianus naar hem gezonden had, wierp hij zich diep ontroerd
" ter aarde en bad. Al de christenen volgden het voorbeeld van de
" paus en baden. Toen verscheen er plots een eerbiedwaardige grijs-
" aard met een voorkomen vol majesteit, indrukwekkend, hemels.
" Valerianus begreep dat dit een bovennatuurlijk wezen was, en van
" schrik bevangen viel hij ter aarde. Wie was dat? Het was de apos-
" tel Paulus, die verscheen om Urbanus in zijn moeilijkheden te
" troosten en om Valerianus moed te geven.
" "Sta op, Valerianus, en wees welkom"! zei de heilige Paulus.
" Valerianus, die toch een krijgsman en moedig was als geen ander,
" beefde niettemin op dat ogenblik als een kind. Toen hij zich bij
" de naam hoorde noemen, richtte hij het hoofd even op, wierp een
" blik op dat geheimzinnige wezen en kwam vervolgens geheel over-
" eind. Daarop bood de heilige Paulus hem een boek aan met de woor-
" den: "Lees!" - Valerianus opende het boek en las er deze woorden:
" Eén enkele wet, één enkel geloof, één enkel doopsel, één enkele
" God almachtig, schepper van hemel en aarde; één enkele Heer en
" Verlosser, Jezus Christus."
" "Gelooft u dat alles"? vroeg de heilige Paulus hem.
" "Ja, ik geloof het uit geheel mijn ziel"! antwoordde
" Valerianus.
" "Als u dat gelooft, kunt u het heilig doopsel ontvangen,
" en dan naar Cecilia terugkeren en de engel zien." - Na die woor-
" den verdween de heilige Paulus.
" Hierna diende Paus Urbanus de bekeerling het heilig doop-
" sel toe, bekleedde hem met het sneeuw witte kleed, en daar de dag
" langzamerhand begon aan te breken zond hij hem zo gekleed naar
" Cecilia terug.
" Bij de poort van het paleis van Cecilia aangekomen waar
" tal van mensen samengestroomd zijn om de heer des huizen goeden-
" dag te wensen en iets te krijgen zonder op dat uur gehinderd te
" worden door de bedienden, gaat Valerianus het voorhof binnen en
" begeeft zich rechtstreeks naar de kamer van de maagd. Daar blijft hij bij
" de drempel staan en tilt het voorhang even op die de ingang af-
" sloot. Welk tafereel krijgt hij daar te zien! Cecilia lag geknield te
" bidden en naast haar stond rechtop haar engelbewaarder. Deze engel straal-
" de zo schitterend dat heel het vertrek als door de zon verlicht
" was. De glans van zijn gelaat, de rijkdom van zijn kledij, de veelkleurige
" pracht van zijn beide vleugels, dat alles kan geen mens ooit beschrijven.
" Bij de schouders begonnen de wondermooie vleugels. Zij waren getooid met
" de kleuren van de regenboog. Bij het zien van dit schouwspel aarzelde
" Valerianus binnen te gaan, maar omdat hij al gewoon geraakt was aan de
" aanwezigheid van hemelbewoners, door de verschijning van de heilige Paulus
" die hij pas gezien had, vatte hij moed en trad binnen. Onmiddellijk zonk

" hij op de knieën naast de engel, zodat deze zich tussen Cecilia en
" Valerianus bevond. Hoe ijverig Valerianus ook was, verblind door
" het felle licht, was hij nauwelijks tot bidden in staat en zijn
" aandacht werd min of meer afgeleid door de aanwezigheid van de
" hemelse persoonlijkheid. Nadat hij een weinig gebeden had, haalde
" de engel plotseling twee prachtige kronen van rozen te voorschijn
" en plaatste de ene op het hoofd van Cecilia en de andere op het
" hoofd van Valerianus. Daarna zei hij: "Bewaar, o, jongelieden, deze
" kroon, die ik geplukt heb in de tuin van het paradijs, met de
" zuiverheid van hart en met de heiligheid van het leven. Uw gebe-
" den zullen door de Heer verhoord worden: vraag slechts wat ge wenst
" en het zal u verleend worden." Toen zei Valerianus: "Ik vraag u
" om de bekering van mijn broer Tiburtius."

" "Als ge dat alleen verlangt", antwoordde de engel, "is het
" u al toegestaan..." en verdween.

" Op dat ogenblik was de stap van Tiburtius hoorbaar. Hij
" kwam in de richting van de deur en trad binnen: "O, wat een heer-
" lijke geur ruik ik in deze zalen? Van welke bloemen, van welk aroma
" is die geur? Zo iets heb ik in mijn leven nog niet geroken."

" Toen antwoordde Valerianus: "Wij weten wel waar hij van-
" daan komt. Je moet weten dat een ogenblik geleden een engel uit
" de hemel hier neerdaalde en ons elk een kroon van rozen op het hoofd
" zette."

" "Maar waar zijn ze dan, want ik zie ze niet"? riep de an-
" der uit, en keek intussen van de ene naar de andere kant en zag
" niets. "Waar zijn die rozen dan waar je van spreekt? Ik ruik de
" geur, maar de kronen zie ik niet." En hij kon geen rust vinden.

" Cecilia zei toen: "Als je die kronen wilt zien, moet je
" eerst geloven dat er één enkele God is, de schepper van hemel en
" aarde, dat deze God uit de hemel zijn goddelijke zoon Jezus heeft
" gezonden, die een hoogheilige, geheel zuivere godsdienst gesticht
" heeft; en daarna moet je gereinigd worden door een water dat alle
" vlekken van je ziel verwijdert."

" "Hoezo? Is er dan nog een andere God, die machtiger is dan
" die van de Romeinen?"

" Valerianus antwoordde hem: "Maar, Tiburtius, je verbaast
" me werkelijk, dat jij met al je kennis, gelooft dat onze afgoden
" machtig zouden zijn? Ze zijn immers door de mensen gemaakt!"

" "Dat is waar wat je zegt; maar wie is degene die me dat
" water zal geven?"

" "Het is een eerbiedwaardige grijsaard, die men Urbanus
" noemt."

" "Wat? Urbanus? Die zich paus van de christenen durft noe-
" men?"

" "Juist."

" "O, maar ik zal niet zo dom zijn om hem op te zoeken. Als
" ik ontdekt word door de pretorianen, dan word ik meteen ter dood
" veroordeeld. En bovendien lopen er vreemde geruchten over die
" christenen."

" "Lasterpraat van sluwe lieden, mijn waarde. Urbanus is een
" engel. Een beminnelijker, eenvoudiger, wijzer man heb ik in mijn

" hele leven nog niet ontmoet. Ga, zoek hem op, spreek met hem en
" wees gelukkig."
" "O, maar dacht jij dan... maar, nee, dat is onmogelijk...
" Ik ben jong... ik wil genieten van het leven... weet je niet dat
" de doodstraf er op staat als je je met de christenen inlaat?...
" Nee, ik ga nooit naar Urbanus toe."
" "Wacht even, Tuburtius, wacht even. Je vrees zou gerecht-
" vaardigd zijn als we alleen in deze wereld moeten leven, als met
" de dood alles voor ons een einde neemt. Maar je moet weten dat
" onze ziel onsterfelijk is, dat de almachtige God, die hemel en
" aarde gemaakt heeft, bovendien ook een paradijs heeft geschapen,
" waar allen die hem in dit leven gediend hebben voor eeuwig een
" onuitsprekelijk geluk genieten. Maar er is ook een plaats waar
" degenen die God niet willen kennen, beminnen, aanbidden en dienen
" in dit leven, na de dood eeuwige straffen zullen ondergaan."
" "En wie zal me ooit de verzekering kunnen geven dat er een
" ander leven is?"
" Nu nam Cecilia het woord en daar zij al meer onderlegd was,
" haalde zij de bewijzen aan die door de rede, door de openbaring
" ring en door de heidense schrijvers zelf worden aangevoerd om het
" bestaan aan te tonen van een toekomstig gelukkig leven en van de
" eeuwige straf. Tibertius die geest en hart had, begreep, met Gods genade,
" de kracht van deze bewijsvoering. Hij liet zich overtuigen en de
" dood trotserend, riep hij uit: "Als het zo is, zeg me dan waar Urbanus is
" is en ik zal er direct heengaan om het eeuwige geluk te verwerven
" en de eeuwige dood te ontlopen."
" Valerianus zei tot hem: "Kom mee, ik zal je erheen brengen.
" Wees er zeker van dat je na dat heilzame bad een vreugde zult gevoelen
" zoals je nog nooit gevoeld hebt en zoals de menselijke geest zich
" niet kan voorstellen..."
" Zij gingen. Tibertius werd gedoopt en ook hij zag de engel.

Tot hier Don Bonetti.

Zondag, 24 november, vierden de muzikanten het feest van de heili-
ge Cecilia en de feestpreek werd gehouden door de diaken Giuseppe Re,
thans kanunnik aan de hoofdkerk van Turijn.

Vrijdag, 29 november, stierf de priester Aporti te Turijn aan de
gevolgen van een beroerte. Zoals we al vermeld hebben, had hij in
Piëmont de nieuwe methoden van onderwijs in de normaalscholen ingevoerd.
Als senator voorgesteld, maar door de paus niet aanvaard als aartsbis-
schop van Genua, had hij de functie op zich genomen van president van
de koninklijke universiteit te Turijn totdat de wet van 22 juni 1857
werd uitgevaardigd. Ondanks enkele van zijn opvattingen en het dragen
van de lekenkledij, moet tot zijn lof gezegd worden, dat hij geen
deel nam aan enigerlei wet die tegen de Kerk gericht was, en dat de li-
bertijnse bladen daarom meer dan eens kwaad waren op hem.

H O O F D S T U K VII

KATHOLIEKE LECTUUR - NOVEEN VAN VOORBEREIDING OP HET
KERSTFEEST, OPGESTELD DOOR DE ZALIGE SEBASTIANO VALERE
- AANWIJZINGEN OVER DE MANIER OM DEZE NOVEEN MET
VRUCHT TE VOLGEN - OMZENDBRIEF VAN DE BISSCHOP VAN
SALUZZO EN VAN DE AARTSBISSCHOP VAN VERCELLI TEN GUNSTE
VAN DE KATHOLIEKE LECTUUR - DE VERSCHIJNING VAN MARIA
TE LOURDES - DE NOVEEN VAN DE ONBEVLEKTE ONTVANGENIS
IN HET ORATORIO.

In het begin van de maand december verspreidde Giuseppe Buzzetti, tegelijk met de almanak Il Galantuomo, de laatste aflevering van de Katholieke Lectuur van dat jaar: Heilige Noveen ter voorbereiding op het Kerstfeest, opgesteld door de Zalige Sebastiano Valfrè van de Congregatie van het Oratorio van Turijn. (Paravier)

Deze noveen met nog andere overwegingen voor elke dag van het octaaf, is vervuld van die vrome stemming die de ziel tot God verheft en haar troost verschaft met vele verwachtingen. Het boekje werd besloten met de profetieën, de hymnen, de voornaamste antifonen, de psalmen, zoals in "De wijze Jongeling", met toevoeging van enkele lofgezangen op het Kindje Jezus.

Don Bosco liet de inhoud vergezeld gaan van een belangrijke aanwijzing.

" Wil de noveen God aangenaam zijn en tot voordeel strekken
" van wie ze doet, dan moet men ze beginnen in de genade van onze
" Heer. Daarom verdient het aanbeveling eerst te biechten, of ten
" minste van te voren een akte van berouw te bidden, met het voor-
" nemen zogauw mogelijk te gaan biechten. Ook zal het goed zijn iedere
" dag negenmaal het Onzevader en het Weesgegroet, het gloria en de engel
" des Heren te bidden. Men kan dat doen ter gedachtenis aan de
" negen maanden dat Maria Jezus onder het hart droeg of ook om de
" negen koren der engelen te smeken ons dat grote mysterie te helpen
" vieren. Men mag echter niet vergeten de allerheiligste Maagd te
" bidden dat Zij onze harten met Haar liefde zou vullen. Zo zal die no-
" veen werkelijk aan Jezus aangenaam zijn. Wanneer men iedere dag drie
" akten van berouw bidt omdat men God beledigd heeft, drie

" akten van liefde tot God en drie akten van zelfopoffering aan God,
" om zich op deze wijze geschikter te maken de stal van Bethlehem binnen te
" gaan, dan zullen deze gebeden de noveen des te aanvaardbaarder
" maken. En wie zich tot taak stelt onder de christenen deze akten
" te verspreiden, zullen er goed aan doen allen aan te sporen hun
" plichten te vervullen die in overeenstemming zijn met hun staat en
" roeping.

" Wie vervolgens het voornemen maakt iedere dag een of andere
" bijzondere deugd in praktijk te brengen en een andere, eveneens
" bijzondere ondeugd te vermijden, buiten het algemene verlangen om
" alle deugden te verwerven en alle ondeugden te mijden, zal op tal
" van hemelse gunsten mogen hopen. Juist daarom moet men iedere dag
" zijn aandacht op dat punt vestigen.

" En wil de noveen die zo goed begon, ook goed eindigen dan
" herinnere men zich altijd de godsvrucht en de ingetogenheid die
" past in de kerk, vooral tijdens de plechtige diensten. En wie in
" de kerstnacht wil blijven waken om zich voor te bereiden op de
" plechtigheid van het zo wijdingsvolle en heilige mysterie, ont-
" boude zich van grappen, braspartijen en kansspelen, in één woord van
" de zonde, en verdiepe zich in geestelijke lectuur en in gebed...

" Wie niet zoveel devotie heeft ofwel daartoe verhinderd werd,
" zorge er tenminste voor op de dag van de plechtigheid vroeg op te
" staan om op deze manier de viering van dat mysterie te kunnen
" voorbereiden. Wanneer iedereen tot de kerstdag wacht om te biechten
" en te communiceren, dan wordt dat een onmogelijke zaak. Daarom neme
" ieder zijn maatregelen, en geve ook aan de bedienden de gelegen-
" heid om eveneens aan de noveen te kunnen deelnemen...

" In dit boekje worden negen godvruchtige voorbeelden gegeven
" om iedereen met liefde voor Jezus te vervullen. Men kan er iedere
" dag een van lezen. En met een vroom gebed wordt deze noveen be-
" sloten. Gedurende deze noveen wordt iedereen verzocht aan God veel belang-
" rijke zaken aan te bevelen zoals de eer van God, het algemeen
" welzijn en het heil van de zielen.

Dit geschrift ging vergezeld van twee bisschoppelijke circulaire's die in de maand oktober ten gunste van de Katholieke Lectuur waren uitgegeven. Eerst kwam er een uittreksel uit de herderlijke brief van Mgr. Giovanni Antonio Gianotti, aartsbisschop van Saluzzo, tot de eerwaarde heren pastoors van zijn diocees.

" ... Alvorens deze brief te beëindigen, kunnen wij niet nalaten
" uw ijver op te wekken voor de propaganda van een tijdschrift,
" waarvan de lectuur, gezien de tijdsomstandigheden, ons uiterst
" nuttig voorkomt voor de christelijke gezinnen.

" Gij weet, beminde broeders, dat wij enkele jaren geleden in
" een bijzondere herderlijke brief, gericht tot de gelovigen van ons
" diocees, gewezen hebben op de ernstige schade die aan het geloof en

" de goede zeden worden toegebracht door zoveel goddeloze en vrij-
" zinnige boeken en bladen die ons overspoelen. Nu deze schade nog
" steeds te betreuren valt, stellen wij u voor uw inspanningen met
" de onze te verenigen om de vijand van de zielen te verhinderen zijn
" zaad uit te strooien. Verder moet gij u er blijven op toeleggen
" gen het goede zaad van Gods woord te zaaien overal waar het maar
" kan. Dit moet ge niet alleen doen door geschikte onderrichtingen
" in de kerk, maar eveneens door in de gezinnen het genoemde boekje
" te verspreiden dat tot titel draagt Katholieke Lectuur. Al enkele
" malen hebben wij die reeks boekjes in uw belangstelling aanbevo-
" len. De keuze van de onderwerpen, de helderheid van de uiteenzet-
" tingen en de stijl, ofwel tenslotte de gematigde prijs lijkt ons
" bovendien heel aangepast aan de geest en aan de behoeften van het
" volk. En u kunt de lectuur ervan des te warmer aanbevelen, daar het
" hoofd van de Kerk zelf, Pius IX, zich verwaardigd heeft de mede-
" werkers aan deze vrome onderneming aan te moedigen. In een omzendbrief
" namelijk heeft zijn kardinaal vicaris al de aartsbisschoppen en bisschop-
" pen van de kerkelijke staat aangespoord deze Katholieke Lectuur
" zoveel mogelijk te verspreiden in alle steden en dorpen die aan hun
" geestelijke jurisdictie onderworpen zijn.

" Wij smeken, beminde broeders, de God van barmhartigheid, dat
" hij met erbarmen moge neerzien op de kwellingen die zijn Kerk te
" lijden heeft. Dat Hij ons geliefde vaderland meer gelukkige en rustige
" dagen moge schenken wat betreft onze heilige katholieke gods-
" dienst, en dat Hij ons intussen het geduld, de moed en de ijver moge
" verlenen die wij, zijn trouwe bedienaren, nodig hebben om zijn
" strijd te strijden, te triomferen over zijn vijanden en de zielen
" die aan onze geestelijke zorg toevertrouwd werden naar de
" verlangde poort der eeuwige zaligheid te leiden.

" Saluzzo, 9 oktober 1858. + Giovanni, aartsbisschop,
" G. Garneri, secretaris.
"

" De kannunik-deken van onze kathedraal belast zich met de inteke-
" ningen en met de maandelijksse verspreiding van de afleveringen.

Een andere omzendbrief werd eveneens aan vele eerwaarde heren
pastoors van zijn diocees toegezonden door Zijn Hoogwaardige Excellentie
de Aartsbisschop van Vercelli.

" Zeereerwaarde Heren,
"

" Het staat buiten twijfel dat, sinds de goddeloosheid al haar
" krachten is gaan inspannen om haar verderfelijke geschriften te
" verspreiden, er geen heiliger en heilzamer werk bestaat, dan dat
" waarmee anderen hun best doen om goede boeken samen te stellen die

" tot doel hebben bij de katholieken de gaafheid van het geloof en
" de heiligheid der zeden te bewaren.

" Dit is van nog groter belang wanneer het erom gaat dat deel
" van de christenheid te behoeden dat om de eenvoud van zijn geloof
" en zeden, aan God het meest aangenaam is. Het is trouwens ook het
" meest blootgesteld aan het gevaar van die valse beginselen. Daarom
" zal het steeds lofwaardig zijn dat er zo vele ware vrienden van het volk
" tegenover het goddeloze vergif een werkzaam tegengif stellen in de
" vorm van boeken. Zowel door de eenvoud van stijl als door de aantrekke-
" lijke inhoud en de gematigde prijs komen die boeken gemakkelijk in handen
" van de minder ontwikkelde en minder vermogende klassen. Ook zij kunnen ze
" dan met groot geestelijk voordeel lezen.

" Een vrome, geleerde en ijverige priester heeft die behoefte
" scherp gevoeld om een dam op te werpen tegen die snertboekjes
" die ons heilig geloof en zeden meestal nog schaadt. Zes jaar geleden
" heeft hij daarom een vereniging opgericht voor de Katholieke Lec-
" tuur. Het doel hiervan was: geest en hart in het ware geloof en in de
" gezonde redenen bevestigen en bewaren,

" De maandelijks afleveringen die tot nu toe uitgegeven zijn,
" missen dan ook niet het doel dat de directie zich voorstelde.
" Integendeel, ze hebben het op een gelukkige wijze bereikt, dank
" zij de eenvoudige stijl waarin ze geschreven zijn, de vershei-
" denheid en aantrekkelijkheid van de onderwerpen, de vorm, die
" gewoonlijk een dialoog is, de levens der heiligen die af en toe
" worden afgewisseld met een onderrichtende en soms ook apologeti-
" sche stof, de vertellingen die de liefde willen inboezemen voor de deugd
" of de afschrik voor de ondeugd, en tenslotte de prijs, die voor
" een jaarabonnement niet meer dan 1.80 lire bedraagt. Wij moeten
" dan wel besluiten dat in de huidige omstandigheden de gelovigen
" niets beters kunnen vinden of verlangen. De Katholieke Lectuur
" ligt werkelijk binnen ieders bereik.

" Ik heb U, Zeereerwaarde Heren, in het afgelopen jaar over
" deze zo aanbevelenswaardige vereniging gesproken bij gelegenheid
" van de herderlijke brief over het Katholieke Geloof in het goddelijk Sa-
" crament, en ik heb U op het hart gedrukt haar onder uw parochia-
" nen te verspreiden. Nu ik heel goed zie hoe de krachten der god-
" deloosheid niet aflaten, doch steeds driester worden en slechte
" boeken en kranten tot in de kleinste dorpen toegankelijk maken,
" ik zou menen in een heilige plicht te kort te schieten, indien ik niet
" mijn beroep op U herhaalde om de Katholieke Lectuur zo ijverig mo-
" gelijk aan uw kudde aan te bevelen. Want ik ben ervan overtuigd
" dat voor al tijdens de wintermaanden als de werkzaamheden stil
" liggen, deze Lectuur van onschatbare waarde is.

" Ik hernieuw deze uitnodiging met des te meer vreugde daar
" ik onlangs in aflevering VII van dit jaar zag, dat Zijn Eminentie
" de Vicaris-generaal in opdracht van onze regerende paus in de afgelopen
" maand mei een omzendbrief heeft uitgezonden, waarin deze woorden
" staan die ik hier overschrijf:

" "Onze heilige Vader, steeds bedacht op het welzijn van allen,

" en volkomen op de hoogte van het voordeel dat deze Katholieke
" Lectuur heeft opgeleverd in de plaatsen waar ze haar uitwerking
" heeft kunnen doen gevoelen, heeft het vrome voornemen om ze ook in
" de Kerkelijke staat in te voeren, goedgekeurd en geprezen. Hij
" heeft mij tot dat doel gemachtigd de aartsbisschoppen en bis-
" schoppen van deze zelfde staat uit te nodigen, hun steun aan deze
" zo voortreffelijke onderneming te schenken, door haar zoveel
" mogelijk in de staat en in de dorpen die aan hun geestelijke ju-
" risdictie onderworpen zijn, te verspreiden."

" Na deze woorden die goed aantonen hoezeer de paus de Ka-
" tholieke Lectuur waardeert en hoezeer een zo groot mogelijke ver-
" spreiding ervan hem ter harte gaat, meen ik zeker overbodig werk te
" doen, indien ik nog meer motieven daaraan zou willen toevoegen om
" u te bewegen de bovengenoemde vereniging heel warm aan te bevelen.

" Deze bijzondere achting die de Heilige Vader voor de Katho-
" lieke Lectuur aan de dag legt is voldoende en meer dan voldoende.
" Ik ben er zeker van dat zij, door Uw toedoen, op grotere schaal verspreid
" zal worden in Uw parochie. Ik kan en wil echter niet nalaten U te
" verzoeken er ijverig op te letten, dat de goddeloze en libertijn-
" se geschriften geen ingang vinden onder uw kudde. Bidt voortdurend
" en met nadruk voor de uitroeiing van de ketterijen en voor de
" verspreiding van het katholieke geloof.

" In het stellige vertrouwen echter dat door Uw goede zorgen
" de Katholieke Lectuur onder uw parochianen een groot aantal abon-
" nees zult vinden, besluit ik met te verblijven

"
"
"
"
"

Uw toegewijde dienaar,
+ Alessandro, aartsbisschop,
D. Momo, secr.

Opgewekt door zulke aanmoedigingen vierde Don Bosco het feest van de Onbevleete Ontvangenis van Maria. In dat jaar echter had een belangrijke gebeurtenis over heel de wereld de glorie en de goedheid van de hemelse Moeder laten weerklinken. En Don Bosco had het dikwijls verteld aan zijn jongens en later liet hij het zelfs in druk verschijnen.

Op 11 februari 1858 ging het onschuldige herderinnetje van veertien jaar, Bernadette Soubirous, buiten het stadje Lourdes, aan de voet van de Pyreneeën, wat hout sprokkelen voor de keuken thuis. Ze kon schrijven noch lezen: haar hele onderricht beperkte zich tot het onze vader, het weesgegroet, gloria en credo. Ze had haar eerste communie nog niet gedaan. Toen ze de voet van een grot van Massabielle bereikte en ze de bijna droge bedding van een molenbeek wilde oversteken, hoorde ze plotse-ling een gerucht als van een krachtige wind, maar ze zag geen enkele tak van de bomen bewegen. Verwonderd keek Bernadette naar de grot. Zij beefde over haar hele haar lichaam en viel op de knieën. Hoog in de grot zag ze in een schitterend prachtig licht een dame als in de lucht zweven. Haar liefvalligheid ging ieder begrip te boven. Zij was van middelmatige grootte,

het gezicht was ovaal en volkomen regelmatig, de ogen blauw, onuitsprekelijk vriendelijk en liefvallig. Ze zag er uit als een meisje van een jaar of twintig. De gratie en de verheven deugdzaamheid die van haar gelaat straalde, overtrof elk voorstellingsvermogen. Haar kleed was stralend wit als sneeuw: om het middel droeg ze een hemelsblauw lint dat van voren geknoopt was en tot op de voeten neerviel. Het hoofd was bedekt met een witte sluier die over de schouders neerviel en de hele gestalte omhulde. Haar voeten rustten licht op de takken van de rozenstruik zonder dat deze doorbogen. Boven elk van de beide voeten was een bloeiende roos zichtbaar. Haar handen, die devoot samengevouwen waren, hielden een rozenkrans vast, waarvan de witte kralen aan een gouden snoer vast geregen schenen. Het leek alsof zij de rozenkrans bad, want de kralen gleden duidelijk zichtbaar tussen haar vingers door, doch haar lippen bewogen niet. Haar ogen waren op Bernadette gevestigd.

Na de eerste schrik haalde Bernadette haar rozenkrans te voorschijn, maar ze had geen kracht meer om het kruisteken te maken. De Dame zelf maakte een kruis, als wilde zij haar aanmoedigen.

Toen voelde het meisje al haar vrees verdwijnen en met grote vreugde begon zij de rozenkrans te bidden. Toen zij daarmee klaar was, verdween de verschijning. Achttien verschijningen vonden er plaats van 11 februari tot de 16 juli, steeds alleen voor Bernadette en op dezelfde plaats. Op 18 februari had de Dame voor de eerste maal haar stem laten horen: "Wees zo goed veertien dagen achter elkaar hierheen te komen." - Van de weinige woorden die Zij sprak, nu eens met een glimlach, dan met een treurige gelaatsuitdrukking, zijn deze gedenkwaardig: "Ik beloof niet je in deze wereld gelukkig te maken, maar in de andere." - "Ik wil dat hier mensen komen." - "Bid voor de zondaars!" - "Boete, boete, boete." - "Meisje, laat uit mijn naam aan de priesters weten dat ik verlang, dat hier een kerk voor mij gebouwd wordt!" - Op 25 februari groef Bernadette op Haar bevel, op een droge, donkere plaats van de grot, met haar handen een kuiltje in de grond en plotseling welde er een blijvende waterbron op, die nu nog steeds ongeveer vijfduizend liter water per uur levert. Op 25 maart, toen Haar tot driemaal toe gevraagd werd hoe Zij heette, antwoordde Zij met oneindige zachtmoedigheid: "Ik ben de Onbevleete Ontvangenis."

Vanaf de eerste verschijning trokken de mensen die van het gebeurde gehoord hadden, met tienduizenden naar die grot. Het water van de bron bewerkte ontelbare wonderen, en er waren geen biechtvaders genoeg om te voldoen aan de verlangens van de gelovigen die zich met God wilden verzoenen. En zo begon de reeks van wonderen die het heiligdom van Lourdes tot een voortdurend getuigenis maakten van de macht van Maria.

De jongens van het Oratorio werden door deze verhalen steeds meer brandend van liefde voor Onze-Lieve-Vrouw. Zij hadden dan die noveen gehouden en het feest met bijzondere vurigheid gevierd. Velen hadden opgeschreven welke devoties zij in de loop van die dagen zouden beoefenen. Dat was op aanraden van Don Bosco gebeurd. Ook Magone schreef zijn

voornemens op en zij luidden aldus:

"Ik, Michele Magone, wil deze noveen goed houden en beloof:

1. Mijn hart los te maken van alle dingen van de wereld, om het geheel aan Maria te kunnen geven.
2. Mijn generale biecht te spreken om een gerust geweten te hebben op het ogenblik van sterven.
3. Iedere dag mijn ontbijt na te laten als uitboeting van mijn zonden, of de zeven blijde geheimen van Maria te overwegen om Haar bijstand te verdienen in het laatste uur van mijn doodstrijd.
4. In overleg met mijn biechtvader iedere dag te communie te gaan.
5. Iedere dag mijn kameraden iets te vertellen ter ere van Maria.
6. Ik zal dit briefje aan de voeten van het Mariabeeld leggen en met dat gebaar wil ik me geheel aan haar toewijden. Voor de toekomst wil ik haar geheel toebehoren tot de laatste ogenblikken van mijn leven."

De bovengenoemde praktijken werden hem door Don Bosco toegestaan, met uitzondering van de generale biecht, die hij nog niet zo lang geleden gesproken had. Het achterwege laten van het ontbijt werd veranderd in het dagelijks bidden van de de profundis tot lafenis van de zielen in het vagevuur.

H O O F D S T U K VIII

HET AVONDPREEKJE - DON BOSCO OP HET SPREEKGESTOELTE -
ZIJN WELSPREKENDHEID - POGING OM STOF TE GEVEN AAN DE
FANTASIE VAN DE JONGENS - TOESPRAKEN IN DE MAAND
DECEMBER - NAPOLEON: DE CATECHISMUS EN DE EERSTE
COMMUNIE - GREGORIUS VAN NAZIANZE, BASILIUS DE GROTE
EN JULIANUS DE AFVALLIGE AAN DE STUDIE IN ATHENE -
ZIJN FOUTEN EN GEBREKEN BIJ HET LEZEN VERBETEREN -
NIET HOVAARDIG WORDEN DOOR DE ROEM EN ZICH RUSTIG EN
GEDULDIG TONEN TEGENOVER BERISPINGEN - EEN OVERWINNING OP
HET MENSELIJK OPZICHT BELOOND - ZICH NIET SCHAMEN OM
AAN GOD GEHOORZAAM TE ZIJN - NA HET PREEKJE - ZAAL
BESTEMD VOOR TONEELVOORSTELLINGEN - REGLEMENT VOOR
HET THEATER.

Het morele bouwwerk van het Oratorio handhaafde zich stevig en de sleutel daarvan was het toespraakje van iedere dag na het avondgebed. Don Bosco liet dat niet aan anderen over als hij niet absoluut verhinderd was. En hij liet niet toe dat zijn eventuele plaatsvervanger langer sprak dan drie of vijf minuten. Hij gaf de raad: Weinig woorden. Slechts één enkele gedachte van grote betekenis doch die indruk maakt, zodat de jongens gaan slapen met een goed begrip van de waarheid die voor hen werd toegelicht.

Maar de jongens verlangden Don Bosco, die hun zo genegen was, zelf te horen.

De theoloog Ballesio, drukte zich in zijn Vita intima di D.G. Bosco als volgt uit: "Als de avondschool voor zang en muziek of voor grammatica en rekenkunde gedaan was, gingen wij op het teken van de klok, naar het gebed. Een geliefkoosd en verheven ogenblik; mijn hart klopt nog van innige vreugde als ik er aan denk! Er werd een lofzang ingezet en driehonderd jongens vormden een indrukwekkend koor dat de mensen van verre konden horen. Allen baden we gezamenlijk luidop, met Don Bosco in ons midden, geknield op de stenen vloer, of in de spreekkamer, of onder de galerij. Hoe godvruchtig was Don Bosco in die ogenblikken! Als het gebed geëindigd was, besteeg hij het kleine spreekgestoelte, wij moesten hem daar

wel een beetje bij helpen. Als we hem daarboven zagen verschijnen met die vaderlijke, stralende blik, die hij over ons liet rondgaan, hoorde men in heel die grote familie slechts één geluid, één stem, één zacht gemompel, één lange zucht van voldoening en tevredenheid. En dan vestigden zich alle blikken in een vroom stilzwijgen op hem."

Op dat ogenblik reikten enkele leerlingen hem de gevonden voorwerpen aan, die dan werden opgenoemd en aan de rechtmatige eigenaar teruggegeven. Daarna begon hij te spreken. Zijn verschijning zei duidelijk: "Al wat ik doe zijn slechts middelen die ik aanwend om jullie voor de eeuwigheid te redden. En hoeveel last en moeite ik me ook getroost, het is allemaal voor jullie zielen. Kinderen, luistert naar mij, uw vader; gedraagt u zo, dat het u goed mag gaan." (1) Don Bosco deelde dan de dagorde mee voor de volgende dag, beval een of ander werk van barmhartigheid aan, herdacht een overleden weldoener of gaf enkele korte verklaringen van de catechismus. Bij iedere gelegenheid raadde hij de leerlingen aan veelvuldig gebruik te maken van de heilige sacramenten, zonder het hun echter als een bijzondere verplichting op te leggen. Maar hij nodigde er hen met zoveel beminlijkheid toe uit, ontstak in hen een zo hevig vuur, dat hij bereikte wat hij verlangde. Met onvergelijkelijke aandrang bevorderde hij het bezoek aan het Heilig Sacrament en verplaatste allen als het ware naar het paradijs door te spreken over de goedheid, de voorzienigheid en de barmhartigheid van God. Hij bracht het lijden van Jezus Christus ter sprake en dan zag men hem soms zo geestdriftig of zo diep bewogen, dat hij maar moeilijk kon spreken.

Hij wist steeds zo verrassend gevarieerd te zijn dat zijn woorden nooit verveling of tegenzin wekten. Aan heel de heilige schrift, aan de kerkgeschiedenis en aan zeer veel antieke en moderne profane verhalen, aan de levens van heiligen, van wijsgeren en beroemde kunstenaars, aan de werken van de Magister sententiarum, Jean le Chartier de Gerson, beroemd kanselier van de universiteit van Parijs, aan de bollandisten en aan heel vele andere schrijvers had hij een onuitputtelijke schat van feiten en zinspreuken ontleend, die hij op bewonderenswaardige wijze toelichtte telkens als ze bij zijn onderwerp van pas kwamen.

Hij sprak over eigentijdse persoonlijke of publieke gebeurtenissen, waaraan hij dan een beschouwing vastknoopte die aan de vorming van de jongens aangepast was.

Bij het gesprek beoogde Don Bosco niet alleen de moraliteit te bevorderen, maar hij trachtte ernaar dat zijn jongens ook voor hun vorming wat meekregen. Een enkel feit laat ons nu vele andere vermoeden, die we dan wel bij gelegenheid zullen aanhalen.

Als Don Bosco besloten had de jongens een wandeling of een andere soort-

(1) Sir. 3.

soortgelijke ontspanning toe te staan, wees hij een priester aan, die hem dan tijdens het avondwoordje in de rede moest vallen om hem te vragen of het niet goed zou zijn de jongens die verpozing te gunnen. Don Bosco maakte enkele opmerkingen, en toonde zich eerder weigerig. De ander drong aan. De jongens stelden natuurlijk veel belang in een gesprek dat zij in hun voordeel hoopten te zien uitvallen. Tenslotte gaf Don Bosco zijn toestemming.

Dergelijke dialogen hadden dit voordeel dat er bepaalde tekortkomingen tegenover de regel of het reglement ter sprake kwamen zonder ook maar iemand te kwetsen. Het besluit van dergelijke gesprekken was dan ook dat er beloften gemaakt werden om het gedrag op dat bepaalde punt te verbeteren. De jongens hielden zich soms wekenlang bezig met datgene wat er gezegd was, en dat werd dan het onderwerp van hun gesprekken. Ze schreven erover naar huis, wachtten met spanning op de vastgestelde dag, maakten allerlei plannen en zodoende werd hun hart niet vertroebeld door fantasieën, die schade hadden kunnen toebrengen aan hun ziel. Met hetzelfde doel bevorderde hij nu eens godsdienstige plechtigheden, of academische zittingen, toneelvoorstellingen of loterijen, die hij dan op de meest verleidelijke manier aankondigde. Soms vertelde hij wonderbare gebeurtenissen, beschreef dromen of onthulde de grootse plannen waarmee hij rondliep.

De jongens en de seminaristen kwamen zo onder de indruk van die toespraakjes van Don Bosco, dat sommigen onder hen ze de volgende dag opschreven, ook om de gehoorde vermaningen te bewaren en er voordeel uit te halen als ze die herlazen. Niet weinige van deze geschriften werden ons toevertrouwd, zowel door eerbiedwaardige priesters uit onze congregatie, als door wereldgeestelijken en vooraanstaande leken van onze oud-leerlingen. Voor hen hadden die aantekeningen de waarde van dierbare herinneringen aan hun jeugd en ze stelden ze ons ter hand opdat wij ze zouden overnemen. Het zijn eenvoudige, soms breedvoerige aantekeningen. Ze missen niet helemaal de heilige zalving van de man Gods: de kracht van zijn woord is erin verflauwd maar niettemin omvatten zij veel van zijn geest, en ze laten ons die gezegende jaren opnieuw doorleven, waarin we het onschatbare geluk smaakten met hem samen te zijn.

Het is om die reden dat we af en toe gewag zullen maken van de kostbare samenvattingen van de toespraken van onze beminde Vader. We beginnen met enkele die hij in de maand december hield op zes verschillende avonden. Hoewel die in de handschriften niet aangegeven staan, zullen wij ze met Romeinse cijfers nummeren.

I

" Ofschoon Napoleon Bonaparte een vijand was van de paus,
" trots en uiterst eierzuchtig, bezat hij toch ook geloof. Toen hij
" naar Sint-Helena verbannen was, wist hij iedereen in verbazing te brengen door de manier waarop hij aan de discussie deelnam wanneer er over
" God gesproken werd.

" Op een keer zei een van zijn generaals tot hem: "Maar, u
" spreekt over God, alsof u hem ziet. Ik echter kan er maar
" niet toe komen aan zijn bestaan te geloven."
" Daarop gaf Napoleon dit antwoord: "Neemt u eens een passer
" en meet daarmee de hemel!"
" "Maar dat kan niet", antwoordde de generaal.
" "Welnu", zo besloot de keizer, "daarom wilt u dus ontkennen
" dat de hemel bestaat."
" Toen hij bij een andere gelegenheid merkte dat een andere
" generaal maar heel weinig van de godsdienst afwist, begon hij er
" zelf over te spreken. Daarna besloot hij: "Hebt u het begrepen?"
" "Niet erg goed", antwoordde de ander.
" "Wat, hebt u het niet begrepen? Wat een kleine geest hebt u
" dan! Ik had u nooit tot generaal moeten benoemen."
" Napoleon bezat een grote geest en sommige van de bladzijden
" die hij geschreven heeft, kunnen gerust bij die van de heilige
" vaders gelegd worden. Op het einde van zijn leven bekeerde hij
" zich en stierf als een goede christen. Maar weten jullie ook waarom?
" Van jongs af had hij altijd goed de catechismus geleerd, en hij had
" zijn eerste communie goed gedaan.

II

" In Athene bevonden zich twee studenten. De een heette Gre-
" gorius van Nazianze, de ander Basilius. Daar ze kameraden wa-
" ren, hielden ze erg veel van elkaar en het doel van hun vriend-
" schap was elkaar het voorbeeld te geven en steeds toe te nemen in
" deugdzaamheid. Het was een genoegen te zien hoe zij de lof van de
" Heer zongen, en hoe ze vorderingen maakten in de wetenschap. Er
" was ook nog een derde kameraad bij hen die Julianus heette. Zijn
" gezicht was getekend door een boosaardige glimlach om zijn lip-
" pen. De twee goede vrienden merkten dat hij een slechte metgezel
" was en ze ontweken hem voortdurend, hoewel hij steeds toenadering
" tot hen zocht. Julianus lachte hen uit, telkens als ze gingen
" biechten, te communie gingen of andere devoties verrichtten. Op
" zekere dag zei Gregorius tot Basilius: "Wee de Kerk als die ooit
" op de troon van Caesar komt. Hij zal de ergste vervolger van de
" christenen worden". Julianus was de neef van keizer Constantijn.
" Het feit werd bewaarheid. Julianus werd keizer, hij werd de af-
" vallige genoemd en daarbij de ergste vijand van Jezus Christus.
" Maar hij ontsnapte niet aan de toorn van de Heer. Na enkele jaren
" regering sneuvelde hij in een veldslag, met op zijn lippen de
" vloek van Degene die hij niet als God had willen erkennen. Gre-
" gorius en Basilius echter vorderden in deugdzaamheid en werden
" twee grote steunpilaren van de godsdienst. Beiden zijn thans tot
" de eer der altaren verheven; zowel de een als de ander is kerkleraar.
" Ziedaar, beste jongens, hoe degene die waarlijk groot wil worden,
" van begin af aan moedig de weg van de deugd moet inslaan. Wie in
" zijn jeugd goed begint, mag alle hoop koesteren dat de Heer hem in
" alle omstandigheden van zijn leven zal bijstaan.

" Maar als hij in zijn jonge jaren de godsdienst verwaarloost en zelfs an-
" deren die de godsdienst praktiseren, belachelijk wil maken, dan
" mag hij terecht vrezen dat de toorn des Heren hem vroeg of laat
" zal treffen.

III

" Toen de heilige Filippus nog een jongen was en nog in Florence
" verbleef, was hij gewoon dikwijls het klooster van de dominicanen te
" bezoeken. Een van die paters vertelde hem meer dan eens de vol-
" gende geschiedenis. Twee kloosterlingen hadden de gewoonte al-
" vorens de metten in het koor te gaan zingen, bij elkaar te biechten.
" Op zekere nacht wilde de duivel hun een poets bakken. Daarom ging
" hij op het vastgestelde uur op de deur van een der
" twee paters kloppen om hem uit te nodigen mee naar de kerk te gaan.
" De pater, in de mening verkerend dat hij door zijn medebroeder
" geroepen werd, ging mee. Toen hij in het koor kwam zag hij iemand,
" die, te oordelen naar zijn kledij en zijn gang, helemaal op zijn
" confrater leek en de biechtstoel instapte. Daarna nam hij plaats
" voor het luikje, om zoals naar gewoonte, te biechten. Terwijl hij
" enkele fouten beleed, hoorde hij tot zijn verwondering antwoorden:
" "Och, dat betekent niets; dat betekent niets!" - Niettemin ging
" hij voort met zijn belijdenis en toen hij een ernstiger tekortko-
" ming beleed, hoorde hij de stem van de biechtvader die steeds maar
" herhaalde: "och, dat betekent niets; dat betekent niets!" - Toen
" begon hij bedrog te vermoeden en maakte een kruisteken. De stem
" van de biechtvader zweeg plotseling. Hij stelde een vraag en er
" volgde geen antwoord. Hij keek, maar de biechtvader, of de duivel,
" was verdwenen. - Beste jongens bedenk, dat telkens als de duivel
" ons tot het kwaad wil verleiden, zijn gebruikelijke opmerking is
" "O, dat betekent niets!" - Voor bepaalde vriendschappen die de
" oversten niet graag zien: "Och, dat betekent niets!" - Voor wat
" gemopper tegen kameraden en tegen de regels: "Och, dat betekent
" niets!" - Soms wordt er wat fruit gestolen van kameraden en de
" duivel herhaalt: "Och, dat betekent niets!" - Voor ongehoorzaam-
" heden aan bepaalde voorschriften, om bijvoorbeeld geen maaltijden
" te gebruiken buiten de vastgestelde tijden: "Och, dat betekent
" niets!" - Soms zijn er ernstige twijfels die ons tot bepaalde
" handelingen of gedachten leiden en die ons zouden doen blozen als
" we ze zouden biechten:... "Och, dat betekent niets!"
" Ik zeg niet, dat u onschuldige dingen te ernstig moet op-
" vatten. Maar ik wil toch dat jullie op de hoede zijn om de duivel geen
" gehoor te verlenen, als hij steeds maar zegt dat het niets be-
" tekent. Een fout blijft een fout en vergt daarom verbetering. En
" vergeet bovendien niet dat qui spernit modica paulatim decidet.

IV

" Een jongen kwam zich op zekere dag bij de heilige Macarius
" aanbieden om als zijn leerling aangenomen te worden. De heilige

" Macarius ontving hem vriendelijk en zei tot hem: "Zie je daar dat kerkhof?"

" "Jawel, dat zie ik."

" "Welnu, ga dan daar tussen die grafheuvels staan en uit tegen hen alle verwensingen, alle scheldwoorden die je kent en die je maar kunt bedenken."

" "Ik ga meteen"! antwoordde de jongen. Hij ging en deed zoals de heilige Macarius hem gezegd had. Na een uur ongeveer kwam hij terug en de heilige Macarius vroeg hem: "Heb je gedaan wat ik je zei?"

" "Jawel, dat heb ik gedaan."

" " Ga dan nu terug naar die graven en geef hun alle lofprijzingen en vleierijen die je kent en die je maar kunt verzinnen."

" De jongen keerde terug naar het kerkhof en begon al die doden te prijzen, alsof het helden van wetenschap, moed, deugdzaamheid en heiligheid waren. Daarna meldde hij zich weer bij de heilige Macarius.

" De heilige Macarius ondervroeg hem andermaal: "Heb je gehoorzaamd?"

" "Jawel, mijnheer."

" "En wat hebben de graven geantwoord op je verwensingen en op je lofprijzingen?"

" "Niets."

" "Welnu, als je mijn leerling wil worden moet je je zo ongevoelig en dood tonen als die graven, aan hoeveel beledigingen of lofprijzingen je voortaan ook onderworpen mag zijn!"

" De onverschilligheid uit liefde tot God is een grote deugd, beste jongens. Niet, dat ik van jullie de volmaaktheid van deze deugd wil verlangen, maar wel verlang ik dat jullie minder gevoelig zult worden voor lofprijzingen en voor kritiek. Men ziet soms dat een of andere jongen een bijzondere gave van de Heer heeft ontvangen of een goed cijfer heeft behaald voor het examen. Fier als een pauw loopt hij dan rond en voelt zich een hele piet. Met minachting kijkt hij neer op zijn kameraden en voelt zich beledigd als hij niet behandeld wordt zoals hij meent te verdienen. Dat is zeer gevaarlijke hoogmoed, want achter onze rug worden wij toch uitgelachen en vroeg of laat zal God ons vernederen. Zo zijn er ook jongens die geen opmerking kunnen verdragen en zeker geen grap. Een ironisch woord of een krenkende uitlating nemen ze niet; ze worden zo rood als een hanenkam, springen op, antwoorden scherp, willen vechten en wee degene die hen benadert. Dat is hoogmoed waardoor wij tekortschieten in de liefde, vergevingsgezindheid vergeten, ons doet vervreemden van onze kameraden en ons zo gehaat maakt, totdat we iemand ontmoeten die sterker is dan wij en ons met gelijke munt betaalt. En dan is het jammeren, lelijke gezichten en ergernis.

" Als we geprezen worden en als het goed met ons gaat, moeten we de Heer ervoor danken. Maar laten we nederig zijn, door te bedenken dat alles van God komt en dat God ons in een oogwenk alles kon ontnemen. Als we berispt worden, moeten we nagaan of de berisping redelijk is en ons dan beteren. Is ze niet redelijk, dan

" moeten we haar kalm en gelaten ondergaan uit liefde tot Jezus die
" voor ons vernederd werd. Jullie moet eraan wennen jezelf te be-
" dwingen want zo maakt men zich vele vrienden, en krijgt men geen
" enkele vijand. En als er een lastpost is die je niet met rust laat,
" dan zijn de oversten er nog, die het voor jullie zullen opnemen.
" Bedenk niettemin dat wie nederig en welwillend is steeds door ie-
" dereen zal bemind worden, door God en door de mensen. Zalig de
" zachtmoedigen want zij zullen de aarde bezitten.

V

" Er wordt verteld dat een jonge soldaat de gewone gebeden
" van christen mens, zoals hij in het burgerleven gewend was, ook in
" de kazerne deed. Hoewel de andere soldaten dit niet of bijna niet
" deden, hield hij zich moedig en vroom. De eerste avond dat zijn
" wapenbroeders hem geknield zagen om zijn avondgebed te bidden,
" barstten ze uit in gebrul, gefluit en hoongelach en scholden hem uit voor
" kwezel, jezuiet en huichelaar. Maar hij trok er zich niets van aan
" en ging rustig door met bidden. Toen de anderen zagen dat hij
" ongevoelig bleef voor al dat kabaal, hielden ze ermee op. De
" volgende avond begon het getier opnieuw, maar niet meer zo woest
" als de eerste dag. En geleidelijk aan lieten ze hem vrij doen wat
" hij wilde. Daar hij intussen bereid gevonden werd tot iedere
" hulpverlening, zoals brieven schrijven, zieken helpen, kameraden
" vervangen die een karweitje gekregen hadden, raakte hij bekend in
" heel de kazerne en alle soldaten wilden vriend met hem zijn. Het
" was daarom rechtvaardig dat de Heer, die nooit nalaat zijn trouwe dienaars
" te belonen, een teken van zijn bescherming gaf. Er brak oorlog
" uit met een vreemd land, en Belsoggiorno, zo heette onze soldaat,
" vertrok met zijn regiment. De dag van de grote veldslag kwam. Het
" hele leger begon de vastgestelde posities in te nemen. De vijand
" naderde op verre afstand als even zovele zwarte vlekken, waarin
" men de stralen van de zon zag schitteren op het staal van de ba-
" jonetten. Op een bepaald punt hield de compagnie van Belsoggiorno
" op een trompetsignaal halt. **De** scharen vijanden naderden, maar
" waren nog ver. Op dat ogenblik herinnerde Belsoggiorno zich dat
" hij niet de zeven onze vaders, Weesgegroeten en gloria's gebe-
" den had die hij iedere morgen bad ter ere van de zeven smarten
" van de Maagd Maria. Waar hij stond knielde hij neer en begon te
" bidden. Zijn kameraden die dat zagen riepen verontwaardigd uit:
" Moet je onze held daar zien; die begint te bidden als het tijd is om
" te vechten!"

" En ze slingerden hem al de grofheden naar het hoofd die ze
" in hun repertorium hadden. Maar hij ging door met zijn onze vaders
" te bidden. Plotseling weerklonk er vlak in de buurt een geweldige ont-
" ploffing en een fluitende hagel van ijzer vloog over Belsoggor-
" no's hoofd. De vijanden waren naderbij gekomen en hadden een bat-
" terij kanonnen verdekt opgesteld. Overal rond onze soldaat lagen
" gewonden en stervenden, maar hij was ongedeerd gebleven.

" Ziedaar, beste jongens, hoe de Heer degenen te hulp komt,

" die de praatjes van de wereld niet vrezen en zich er niet voor
" schamen zich als ware christenen te gedragen."

VI

" De laatste keer dat ik het genoeg had tot jullie te spre-
" ken, heb ik verteld hoe de Heer een soldaat beschermde die zich
" niet geschaamd had om in het openbaar te bidden. Vanavond zal ik
" nog iets zeggen over het menselijke opzicht. Hoeveel christenen
" zouden de moed hebben om, zoals die soldaat hun onderworpenheid
" aan God tot uiting te brengen! Soms is de mens niet bang om het
" kanon tegemoet te treden, vreest hij geen wapens, geen wilde die-
" ren, geen stormachtige zee, geen reizen door uitgestrekte wouden
" of door eindeloze woestijnen, maar wel ontbreekt hem de moed om
" een laf menselijk opzicht te overwinnen. Hij is bang voor een
" spottend woord, een boosaardige glimlach! En toch gaat het erom,
" te gehoorzamen aan God en aan zijn heilige Kerk in ernstige zaken,
" zoals: mishoren op zondag, zich van vlees onthouden op vrijdag en
" zaterdag, met Pasen de sacramenten ontvangen, niet luisteren naar de geme-
" ne praatjes van sommigen, enzovoort. Door anders te handelen
" zet men zijn eeuwig heil op het spel! Is dat geen waanzin? De
" ziel verliezen door de domme praatjes van de een of andere ezel,
" die je zal uitlachen om je lafhartigheid! Och, bedenk toch wat
" Jezus Christus gezegd heeft: "Wie zich schaamt over mij en mijn
" woorden, over die zal de Zoon des mensen zich schamen, als hij
" komen zal met majesteit samen met de Vader en de heilige enge-
" len... En al wie mij verloochent tegenover de mensen, die zal ook
" ik verloochenen voor de Vader die in de hemel is."

" Let op de heilige Paulus en volg hem na! Toen hij naar de stad
" Damascus ging en de synagoog binnentrad, kondigde hijzelf zijn
" bekering aan door vrijmoedig tot allen te zeggen: "Ik ben degene
" die de christenen vervolgde maar thans ben ikzelf christen. Jezus
" is de beloofde Messias. Hij is waarlijk de Zoon van God."

" Allen waren zeer verbaasd over zijn geloofsbelijdenis, voor-
" al toen ze zagen welke mirakelen hij deed. De zieken werden gezond
" bij het aanraken of kussen van zijn hand of manipel of een ander
" voorwerp dat hem toebehoorde. Zo beloofde God de edelmoedigheid
" waarmee hij aan zijn bevel gehoorzaam had. En hij die als vak het
" weven van zeildoek voor de soldaten beoefende, werd de grote apos-
" tel van de volkeren. In hem werd het woord bewaarheid van de god-
" delijke Zaligmaker: "Ieder die mij belijdt voor de mensen, die zal
" ook ik belijden voor de Vader die in de hemel is."

Zo had Don Bosco gesproken in de eerste weken van december, en
telkens als hij het toespraakje beëindigd had zei hij als een vader tot
zijn jongens: buona notte - goedenacht; en de jongens antwoordden een-
stemmig en daverend: grazie! - dank u!

Als hij van de kathedraal afkwam, verdrongen de jongens zich om hem heen. Zij verlangden dat hij elk van hen nog een vertrouwelijk woordje zou geven en hij deed hun dat genoeg heel kalm en vol goedheid. "Toen ik nog een jongen was", getuigde kanunnik Anfossi, "gebeurde het meermalen dat hij me op een beminlijke manier een opmerking of een raad gaf alleen maar door me aan te kijken en me de hand te drukken. Als ik in de put zat, begreep hij me zonder dat ik iets hoefde te zeggen en hij troostte me met een paar hartelijke woorden. En wat hij voor mij deed, deed hij met dezelfde beminlijkheid voor allen. Zo gingen de jongens dan in stilte en voldaan naar de slaapzaal."

En de wens van Don Bosco vergezelde hen, daar de goede nacht door zijn woorden was voorbereid. Op de slaapzaal werd er dan tien minuten voorgelezen uit een geestelijk boek. De lectuur eindigde met: Tu autem Domine, miserere nobis, waarop degenen die nog wakker waren antwoordden met: Deo Gratias. Dan werd het licht gedoofd. 's Morgens bij het luiden van de klok klapte de assistent in de handen en een Benedicamus Domino wekte de jongens, waarop zij antwoordden Deo gratias, omdat de Heer hen in leven gehouden had.

In de nieuwe eetzaal onder de kerk werd er ook nu en dan toneel gespeeld omdat ze veel mensen kon bevatten. Het toneel werd telkens opnieuw gebouwd. Hier werden op voortreffelijke wijze heel wat prestaties geleverd, door Domenico Bongiovanni, bijvoorbeeld, die een echte gian-duia - een typische figuur uit het Piëmontese volksleven - was, en verder door Gastini, Tomatis, Cora en vele anderen. De uitstekende, ontroerende drama's, de komedies met huiselijke taferelen, de geestige grappen, de komische pantomimen, de uitgelezen muziek, de verschillende zangstukken uit klassieke werken, de beroemde romances van de seminarist Cagliero, de grappige gedichten in Piëmontees dialect van Giuseppe Bongiovanni, trokken de vooraanstaande families van Turijn daarheen. Tot 1866 toe hadden die voorstellingen daar in de refter plaats en daarna werd het een studiezaal.

Don Bosco liet niet na een reglement voor de toneelspelers op te stellen!

" Regel voor het theater:

"

" 1. Het doel van het theater is de jongens te vermaken, op te voeden en te onderrichten.

" 2. Er is een verantwoordelijke voor het theater aangesteld, die telkens de directeur van het huis ervan op de hoogte moet houden wat men ten tonele wil brengen en op welke dag. Hij zal ook overleg moeten plegen, zowel over de keuze der voordrachten, als over de keuze der jongens die moeten optreden.

" 3. Van de jongens die bestemd zijn om op te treden moet de voorkeur gegeven worden aan degenen die zich het best gedragen. Om anderen aan te moedigen zullen zij van tijd tot tijd vervangen worden door

- " andere kameraden.
- " 4. Degenen die al belast zijn met zang of muziek moeten zich
" van voordrachten onthouden; ze kunnen echter bij tussenpozen een
" of ander stuk poëzie declameren.
- " 5. De werkmeesters worden zoveel mogelijk van optreden vrijgesteld.
- " 6. Men drage er zorg voor dat de stukken boeiend zijn en ge-
" schikt voor ontspanning. Ook moeten zij steeds een morele waarde
" hebben, en leerzaam en kort zijn. Een te lange duur is niet al-
" leen lastig voor de repetities, maar over het algemeen vermoeiend
" voor de toeschouwers: de waarde van de voorstelling gaat erdoor
" verloren en veroorzaakt verveling ook wanneer het om de mooiste dingen
" gaat.
- " 7. Men vermijde de opvoering van stukken die vreselijke voorval-
" len uitbeelden. Enkele ietwat ernstige scènes zijn toegestaan, men verwij-
" dere evenwel minder christelijke uitdrukkingen, alsook de woorden die in
" een andere context ongepast of te plat zijn.
- " 8. De verantwoordelijke dient steeds bij de repetities aanwezig
" te zijn, en indien ze 's avonds gehouden worden mogen ze normaal
" tot tien uur duren. Als de repetities afgelopen zijn, moet hij
" erop toezien dat iedereen zich direct in stilte ter ruste begeeft
" zonder nog te blijven praten, wat meestal maar schadelijk is en
" storend voor degenen die al slapen.
- " 9. De verantwoordelijke draagt er zorg voor dat het toneel op de
" dag vóór de uitvoering is opgebouwd, zodat men op zondag niet
" hoeft te werken.
- " 10. Hij ziet streng toe dat er behoorlijke en goedkope kledij
" aan wezig is.
- " 11. Bij iedere voorstelling pleegt hij overleg met de leiders van
" de muziek en de zang betreffende de stukken die moeten uitge-
" voerd worden.
- " 12. Zonder geldig motief staat hij niemand, wie dan ook, de toe-
" gang tot het toneel toe, en nog minder tot de kamers van de spe-
" lers; hij let er ook op, dat er gedurende de tijd dat iemand op-
" treedt niet hier en daar gesprekken gevoerd worden. Hij zorgt er
" ook voor dat de grootst mogelijke netheid betracht wordt.
- " 13. Hij regelt alles zodanig dat het theater het gebruikelijke
" rooster niet in de war brengt. Is het nodig iets te verplaatsen,
" dan spreekt hij er eerst over met de overste van het huis.
- " 14. Niemand gebruikt het avondmaal alleen. Beloningen zullen niet
" gegeven worden. Zij zijn al beloond door de vrije tijd en de
" lessen die ze gekregen hebben.
- " 15. Bij het opkomen en het verlaten van het toneel moet men zo-
" veel mogelijk vermijden de kleren of de rekwisieten te scheuren
" of te beschadigen.
- " 16. De verantwoordelijke bewaart in de kleine toneelbibliotheek
" de ingekorte drama's die voor het gebruik van onze colleges aange-
" past zijn.
- " 17. Indien de verantwoordelijke zich niet alleen kan belasten met
" wat in dit reglement bepaald is, zal hij een helper aanstellen, de
" zogenaamde voorzegger.

" 18. Hij bevele de spelers aan, niet gemaakt te spreken, alles
" duidelijk te zeggen, en ongedwongen, besliste gebaren te maken;
" zodoende kunnen ze het best hun rol leren.

" 19. Hij bedenke dat het mooie en het typische van onze opvoe-
" ringen is: korte pauzen tussen de bedrijven en het opvoeren van
" stukken die door goede schrijvers geschreven werden.

Bosco Giovanni, pr.

Rector.

" N.B. - Zo nodig kan de verantwoordelijke een leraar van de stu-
" denten of een assistent van de vakleerlingen vragen om hun jon-
" gens aan te sporen een of andere schets of toneelstuk in te stu-
" deren en op te voeren.

H O O F D S T U K IX

ONVERSTANDIGE UITROEP VAN EEN MOEDER - PRIESTERWIJDING VAN DON
ROCCHIETTI - EDELMOEDIGE LIEFDE VAN DON BOSCO - KERSTMIS:
DON BOSCO KONDIGT AAN DAT HIJ OP VIJFTIGJARIGE LEEFTIJD ZAL
OPHOUDEN TE LEVEN INDIEN DE JONGENS NIET VOOR HEM BIDDEN -
ANTWOORD VAN DON BOSCO OP DE WENSEN VAN DE SEMINARIST RUFFINO -
ZIJN WAARSCHUWINGEN EN RAADGEVINGEN TOT DE LEERLINGEN OP DE
LAATSTE DAG VAN HET JAAR: HIJ KONDIGT AAN DAT EEN VAN HEN VOOR
CARNAVAL ZAL STERVEN - DE DODENLIJST.

De ijver waarmee Don Bosco de roepingen tot de geestelijke staat aankweekte, nam bijna al zijn krachten in beslag. Zijn gedachten, woorden en daden waren voortdurend op het bereiken van dat doel gericht. Het is moeilijk zich een voorstelling te vormen van zijn verering voor deze verheven staat. In die jaren gebeurde er iets dat dat in het volle licht stelde. Het toonde tegelijkertijd overduidelijk aan, dat Don Bosco het toekomstige lot voorzag van velen die bij hem kwamen om zijn zegen te ontvangen.

Op een dag kreeg hij bezoek van gravin D... L..., vergezeld van vier kinderen en zij verzocht hem ze te zegenen. Daarna vroeg ze hem: "Zegt u me eens wat er van hen in de toekomst zal worden."

"U stelt me een nogal vreemde vraag", antwoordde Don Bosco: "God alleen kent de toekomst."

"Dat begrijp ik", antwoordde de gravin; "maar zegt u me in alle geval iets, op zijn minst zoveel als een wens..."

Voor de grap liet Don Bosco de kinderen toen een voor een bij zich komen, terwijl hij zei: "Dit wordt een groot generaal; deze wordt een groot staatsman en Enrico zal een geleerde worden die van zich zal doen spreken."

De moeder die in haar binnenste met zulke gunstige voorspellingen zeer blij was, spoorde haar jongens aan er het beste van te hopen, met de opmerking: "Och, kinderen, jullie zijn niet de enigen in onze familie die voorname plaatsen

in de maatschappij bekleed hebt."

De vierde jongen stond voor Don Bosco. De moeder wachtte in spanning. Don Bosco had zijn rechterhand op het hoofd van de jongen gelegd en keek hem vol genegenheid aan.

"En wat zal het lot van die laatste zijn"? vroeg de gravin.

"Ik weet niet of mevrouw de gravin over het lot van hem zo tevreden zal zijn."

"Zegt u maar wat u dunkt. Het is toch maar voor de grap."

"Welnu, uit hem zal een heel goede priester groeien."

De adellijke dame verbleekte van ontzetting en hoewel ze werkelijk een goede christenvrouw was, vond zij het toch bijna een oneer een priester in de familie te hebben. Zij trok dan de jongen naar zich toe alsof ze hem voor een groot ongeluk wilde behoeden en, buiten zichzelf, riep ze uit: "Mijn jongen priester? Ik zou God nog liever bidden dat Hij hem van mij afnam, dan dat hij een dergelijke staat zou omhelzen!"

Getroffen door die woorden stond Don Bosco op om zich terug te trekken, zo pijnlijk had de opmerking hem gekwetst. De dame had op dat ogenblik van opwinding niet eens acht geslagen op de grove belediging tegenover een priester.

"Hé, waarom wilt u weggaan"? zei de gravin verward toen Don Bosco zich omwendde.

"Ik geloof niet", antwoordde Don Bosco, "nog iets zinvol te zeggen te hebben tot iemand die zo een lage dunk heeft van de mooiste staat ter wereld. En ik ben er zeker van dat God uw onbeschaamde wens zal vervullen." - De gravin, geheel van streek door deze besliste woorden en door die bedreiging, stamelde nog een verontschuldiging om de belediging te verzachten, maar al gauw viel het gesprek stil. De volgende dag, toen de adellijke dame nog eens nagedacht had over haar onbedachte uitlating, keerde ze terug om Don Bosco een bezoek te brengen.

"Neemt u mij mijn grove onbedachtzaamheid niet kwalijk", zei ze. "Kijk, u moet zich eens in mijn plaats stellen. Het is waar, dat als mijn zoon priester wordt, dat voor mij en mijn familie een ernstig verlies aan vermogen betekent. Ik wil me echter niet tegen de wil van God verzetten en ik ben bereid, gelaten te gehoorzamen."

"Mevrouw de gravin", antwoordde Don Bosco, "u misprijst het grootste geschenk, dat God aan u en uw familie kan geven. Is het soms een oneer uitverkoren te worden voor de dienst van God?"

"Ik vraag u nog eens om vergeving; bid voor me."

"Bidden zal ik wel doen; maar wat u gezegd heb is door God vastgelegd van het oogenblik dat het uitgesproken werd." - De arme dame ging bedrukker naar huis dan ze gekomen was. Er waren na dat bezoek enkele maanden verlopen. Onverwacht kwam een familielid van de dame bij Don Bosco op bezoek om hem te vragen of hij naar haar woning wilde gaan om het kind, dat ziek geworden was te zegenen. Don Bosco weigerde. Maar de volgende dag kwamen verscheidene andere verwanten en vrienden. Ja, de moeder zelf in hoogst eigen persoon kwam hem met tranen in de ogen vertellen hoe de kleine zieke er ieder oogenblik erger aan toe werd. De dokters die een consult gehouden hadden, verklaarden dat ze in volslagen onwetendheid verkeerden betreffende de aard van de ziekte. Tenslotte gaf Don Bosco toe, zij het met tegenzin. Hij kwam de kamer van de doodzieke jongen binnen. Het arme kereltje nam de hand van Don Bosco en kuste ze. Dan keek hij met een bedroefde en kwijnende blik nu eens naar Don Bosco, dan naar zijn moeder en zweeg. Het was werkelijk een hartverscheurend tafereel. Na een lange stilte spande de jongen al zijn krachten in en, terwijl hij zijn magere handen naar zijn moeder uitstrekke, riep hij uit: "Mama, weet u nog, toen, bij Don Bosco?... toen bent u... en nu komt de Heer mij halen!..."

Toen de moeder dat hoorde, barstte ze uit in een ontroostbaar gesnik, terwijl ze stamelde: "Nee, mijn kind, het was uit liefde voor je, dat ik zo sprak... O, kind toch, blijf leven uit liefde voor je moeder... Bid, bid, Don Bosco, dat hij mag genezen..."

Diep bewogen als hij was, kon Don Bosco geen woord uitbrengen. Tenslotte sprak hij tot de moeder enkele troostende woorden, zegende de zieke jongen en vertrok. Het raadsbesluit van God was echter onherroepelijk.

De kostbare erfenis van de Heer die de zoon van de adellijke dame had kwijtgespeeld, viel ten deel aan een arme jongen van het Oratorio. De seminarist Rocchietti Giuseppe werd in de Advent tot priester gewijd tot onuitsprekelijke vreugde van Don Bosco. Hij was de tweede priester die God uit de leerlingen van Valdocco had uitverkoren.

Don Rocchietti had, zoals al de anderen van zijn kameraden, steeds de grote liefde van Don Bosco ondervonden. Toen hij op zekere dag absoluut een nieuwe soutane nodig had, ging hij naar de kamer van Don Bosco en vroeg of hij er een ander kon hebben. Hij had geen familie meer en hij beschikte niet over middelen. Diezelfde morgen ontving Don Bosco een nieuwe soutane, die hijzelf ook nodig had. Welnu, toen Don Bosco het verzoek van de seminarist Rocchietti hoorde, plooide zijn gezicht zich in de gebruikelijke glimlach en hij zei: "Kijk nu toch eens hier, nu komt er juist iets wat jij goed gebruiken kunt. Kijk eens even of het je past." - En hij gaf hem de soutane. De seminarist Anfossi ontmoette Rocchietti toen deze zich dolblij naar zijn cel begaf. Hij vernam van hem hoe liefdevol Don Bosco gehandeld had.

De nieuwe priester hield veel van Don Bosco en hoewel hij ziekelijk was, wenste hij bij hem te blijven. Op het eerste gezicht vertoonde hij gelijkenis met de heilige Alfonsus Maria de Liguori. Het is niet te beschrijven hoe liefdevol hij was en hoe hij steeds maar trachtte goed te doen.

Het feest van zijn eerste heilige mis, gevierd op 19 december, was voor de jongens een voorbereiding op Kerstmis. Het kerstfeest werd godvruchtig gevierd, want de jongens waren getroffen door een woord van Don Bosco. Hij had immers gezegd dat zijn eigen leven van nature niet langer kon duren dan vijftig jaar; en dat de verlenging ervan hem verleend zou worden door het gebed van de jongens.

Vanaf die dag was het de taak van Don Rocchietti om 's zondags de heilige mis om tien uur met de preek op te dragen. Tot dan toe had Don Bosco dat gedaan. Vanaf nu las Don Bosco de mis om vijf uur, doch hij was niettemin bereid om Don Rocchietti eventueel te vervangen. Om zeven uur beklom Don Alasonatti het altaar en een groot aantal interne en externe jongens gingen te communie. Voor deze mis was alle spel verboden.

Don Bosco had het in die dagen erg druk. Hij moest naar een groot aantal milde personen een dankbetuiging schrijven en alle wensen die hemzelf van alle kanten bereikten beantwoorden. En ook zijn jonge vrienden vergat hij niet.

Aan de seminarist Ruffino in het seminarie van Bra schreef hij:

" Beste Ruffino,
"
" Hartelijk dank voor je goede wensen. God moge je honderd-
" voudig geven wat je mij gewenst hebt. Neem toe in jaren en in de
" vreze Gods. De wetenschap der theologie samen met de heilige
" vreze Gods mogen alleen het doelwit van je streven zijn.
" Viriliter age: non coronabitur nisi qui legitime certave-
" rit, sed singula huius vitae certamina sunt totidem coronae, quae
" nobis a Domino parantur in coelo. Ora pro me.
"
" 28 decembris 1858. Tuus Bosco, sac.

December liep ten einde. Op de laatste avond van 1858 gaf Don Bosco in de nieuwe refter de jongens van het huis na het avondgebed de volgende waarschuwingen.

"Eeuwen en eeuwen zullen voorbijgaan voor het einde van de wereld. Nieuwe volkeren en nieuwe naties volgen elkaar op, maar het jaar 1858 zal nooit meer terugkeren. De tijd en de mensen verzinken in de eeuwigheid. Dat is de eerste gedachte. De tweede gedachte richt zich op het

nieuwe jaar 1859. Zoals dat in deze dagen gewoonlijk door iedereen gedaan wordt, wens ook ik jullie een lang leven. Maar dat lange leven is niet datgene wat ik jullie het meest van alles toewens. Ook de heiligen waren gewoon elkaar bij deze gelegenheid wensen toe te sturen maar het waren heel andere dan de wereld uitspreekt. Ze zeiden: "De genade van de Heer moge in dit jaar steeds met u zijn." - "Moge het u gegeven zijn altijd de wil van God te volbrengen." - "De Allerheiligste Maagd moge u steeds onder Haar bescherming nemen." - "Dat ge moogt groeien in verdiensten door uw goede werken." - Daarom zou ook ik jullie hedenavond enkele dingen in die trant willen aanbevelen. Endie zijn: voor de seminaristen: het goede voorbeeld, steeds erop bedacht dat zij Licht van Christus zijn; voor de studenten: dat zij nog vaker ter heilige tafel mogen naderen; voor de arbeidende jongens: daar zij gedurende de week niet zo vaak tot de heilige sacramenten kunnen naderen, een veelvuldiger gebruik van de heilige sacramenten op de zondagen: voor allen in het algemeen tenslotte: goed biechten, onbevangen uw hart openen voor de biechtvaders, want het is de enige bedoeling van de duivel iemand een zonde doen verzwijgen en hem heiligschennend laten biechten en communiceren. Biecht dus goed en laat, buiten de ernstige oprechtheid, in al uw bieten het berouw en het voornemen vast en hecht zijn; anders heeft het geen zin te biechten; in plaats van zegen zou het vervloeking over ons hoofd afroepen. Vergeet verder niet uw toevlucht te nemen tot onze goede moeder Maria. Bidt die mooie woorden, die de engel tot haar sprak: Ave, Maria, gratia plena; en die, welke de heilige Kerk laat bidden: Sancta Maria, Mater Dei, ora pro nobis. Wanneer je 's avonds gaat slapen, bid dan steeds: Sancta Maria, Mater Dei, ora pro nobis. En 's morgens zodra je wakker bent: Ave Maria en je zult de heilzame uitwerking van deze aanroeping ondervinden. Als ieder van jullie doet wat ik gezegd heb, zal de Heer jullie in het jaar dat thans begint het allerbeste schenken. Vergeet niet de goddelijke goedheid te danken voor zovele weldaden van het verleden."

Na deze woorden, zweeg Don Bosco een ogenblik, liet zijn blik vol genegenheid over de menigte jongens gaan en vervolgd "maak een voornemen het nieuwe jaar in Gods genade door te brengen, want misschien is het voor sommigen van ons het laatste levensjaar. Eveneens kan ik zeggen, zo voegde hij eraan toe, dat er onder de hier aanwezigen een jongen is, die naar de eeuwigheid moet vertrekken voor carnaval".

Terwijl hij dit zei, legde hij de hand op het hoofd van degene die het dichtst bij hem stond, en dat was Magone. Met een blik op Don Bosco en met ogen die straalden van een engelachtige zuiverheid, stelde hij hem de vraag: "Zegt u het maar! Ben ik het?" - Don Bosco antwoordde niet.

"Ik begrijp het al", hernam Magone, "ik ben het die mijn boeltje moet pakken om naar de eeuwigheid te gaan; wel, ik zal me gereedhouden."

Deze woorden werden door de kameraden op gelach onthaald, maar ze vergaten ze niet. Magone vergat het evenmin, maar zijn opgewektheid en gemoede-

lijkheid verminderden er niet om. Hij bleef van dat ogenblik af met uiterste nauwgezetheid de plichten van zijn staat vervullen. Zo sloot Don Bosco het jaar 1858 af.

In dat jaar had er in het Oratorium geen enkele begrafenis plaatsgevonden. Een enkele jongen was naar de eeuwigheid gegaan. Het was Giuseppe Morgando uit Turijn. Hij stierf in het hospitium van Cottolengo op 24 november. Hij was zeventien jaar.

H O O F D S T U K X

1859 - DE VOORSPELLINGEN VAN DON BOSCO WORDEN BEWAAR-
HEID - ZIEKTE, HEILIGE DOOD EN BEGRAFENIS VAN MICHELE
MAGONE - NIEUWE BESCHIKKINGEN VERKREGEN VAN DE PASTOOR
VOOR DE BEGRAFENIS VAN JONGENS UIT HET ORATORIUM - HET
FEEST VAN DE HEILIGE FRANCISCUS VAN SALES COSTANZO
BERARDI STERFT - EEN OUD DOCUMENT DAT DE LOF SPREEKT
VAN DON BOSCO - ZIJN INSCRIPTIE VOOR HET GRAF VAN DE
VADER VAN DON CHIATELLINO

De uitwerking van de woorden die Don Bosco op de laatste avond van het jaar gesproken had, was gelijk aan de achting die ze voor hem koesterden. Kanunnik Ballezio hoorde als student de toespraak en werd eveneens getuige van de uitkomst van de voorspelling. Hij schreef aldus:

"Hoewel Don Bosco de faam genoot dat hij rijk was bedeeld met natuurlijke gaven van geest en hart, zoals uitgebreide kennis, een uitstekend geheugen en een groot hart, toch waren wij ervan overtuigd dat God hem vele bovennatuurlijke gaven had geschonken. Het is bekend, en wij allen zijn er stellig van overtuigd, dat Don Bosco in vele gevallen de gave van voorzeggings bezat.

Meer dan eens kondigde hij in het openbaar aan dat binnen een bepaalde tijd, binnen een maand bijvoorbeeld, iemand van zijn talrijke familie, die op dat ogenblik nochtans in de beste gezondheid verkeerde, zou sterven. Hij gaf zijn vaderlijke aankondigingen en raadgevingen op een zo ernstige en verstandige manier, dat wij er op heilzame manier door onder de indruk gebracht werden. Elk van ons bracht orde in zijn zaken en, zonder dat daarom een einde kwam aan onze gewone, drukke opgewektheid, waren we over het algemeen wel braver en werd er beter gewerkt en gestudeerd. De enige die de last van de voorspelling te dragen had was de profeet zelf, die veel meer werk had met biechthoren. Hierbij werden dan vanzelfsprekend veel meer goede voornemens gemaakt.

Ik heb horen vertellen dat Don Bosco de voorspelling eerst in het openbaar deed en dan later, als de tijd rijp was, op voorzichtige wijze de betrokkene voorbereidde. De gebeurtenis was steeds een bevestiging van de voorspelling en daarom geloofden wij hem."

En thans komen we aan de gedenkwaardige profetie. Op de avond van 31 december had een jongen, die niet ver van Don Bosco verwijderd was, de vraag van Magone gehoord. Die jongen heette Costanzo Berardi uit Chiusa bij Cuneo en was zestien jaar. Toen bij de woorden van Don Bosco hoorde, had hij de stellige overtuiging gekregen dat hij bedoeld was. Hij zei tegen zichzelf: "Dat slaat op mij." Nadat hij zich met een goede biecht had voorbereid, schreef hij een brief aan zijn ouders, waarin hij hun om vergiffenis vroeg voor de fouten die hij begaan mocht hebben toen hij nog thuis was. Hij nam afscheid van hen en verklaarde dat hij moest vertrekken naar een beter leven. Hij vroeg de toelating om nog eens naar het Werk van Cottolengo te gaan, waar hij twee jaar lang opgenomen was geweest, om voor de laatste maal kanunnik Anglesio en de vroegere vrienden te begroeten. Hij sprak vrijmoedig over de grote reis, en verklaarde dat hij het einde van zijn dagen bereikt had. Al zijn kennissen in en buiten het Oratorio beschouwden hem als een monomaan. Enkele jongens gingen Don Bosco vertellen, welk dwangidee Berardi zich in het hoofd gezet had. Zonder echter verbazing te laten blijken, antwoordde Don Bosco met een "Hm"! wat neen noch ja betekende.

Daardoor groeide in het huis het vermoeden, dat het werkelijk Berardi was die moest sterven. Hij zei intussen steeds maar heel rustig: "Het is mijn beurt om te sterven!"

"Een week later", zo vertelde Don Giovanni Garino, "bevonden wij ons op een morgen, terwijl Don Bosco een kopje koffie in de refter gebruikte, zoals gewoonlijk bij hem. We drongen om hem heen, lachten en maakten grapjes, en verlangden iets van de dienaar Gods te horen. Ik weet niet hoe het kwam, maar opeens begonnen verscheidene jongens hem te vragen, hoeveel jaren zij nog te leven hadden. Ook ik vroeg het hem. Don Bosco nam mijn hand, en terwijl hij aandachtig naar de palm ervan keek, zoals hij dat gewoonlijk deed, noemde hij me schertsend een zeker aantal jaren. Zoals aan mij, gaf hij ook aan andere kameraden het antwoord op die vraag, op één uitzondering na. Dat was de brave jongen Michele Magone, mijn medeleerling, die niet wist wat hij denken moest van deze uitzondering."

Ook de andere jongens was het opgevallen dat Don Bosco geen aandacht geschonken had aan Magone toen deze hem de hand toestak. De opvattingen over degene die door de voorspelling bedoeld was, liepen uiteen.

Op zondag 16 januari kwamen de jongens van de broederschap van het Allerheiligste Sacrament bijeen. Ook Magone maakte daar deel van uit. Zij kwamen bij elkaar zoals ze dat alle zondagen deden. Na het gebed, de geestelijke lezing en de waarschuwingen nam een van de kameraden het korfje met "bloempjes", dat wil zeggen, briefjes, waarop een spreuk geschreven stond die men in de loop van de komende week in praktijk moest brengen. Hij ging daarmee rond en iedere jongen nam er op goed geluk eentje uit. Magone nam zijn briefje en toen hij het openvoude, las hij deze woorden: "Bij het oordeel zal je alleen zijn met God." Hij las het en deelde het ook aan zijn kameraden mee. Hij zei: "Ik geloof

dat dit een oproep is van de Heer om me te zeggen dat ik me gereed moet houden." - Daarna ging hij naar Don Bosco, liet hem het briefje met grote spanning zien, en herhaalde zijn mening dat dit volgens hem een oproep van de Heer was. Don Bosco spoorde hem aan, rustig te zijn en zich bereid te houden, niet ter wille van dat briefje, maar ter wille van de herhaalde waarschuwing die Jezus Christus tot allen richt in het heilig evangelie, om zich op ieder ogenblik van het leven bereid te houden.

"Maar zegt u me dan toch", antwoordde Magone, "hoelang ik nog te leven heb?"

"We leven zolang God ons in leven houdt."

"Maar zal ik dit hele jaar nog leven"? zei de jongen een beetje bewogen.

"Blijf rustig, maak je niet bezorgd. Ons leven is in de hand van de Heer en Hij is een goede vader. Hij weet tot hoelang hij ons in leven moet houden. Overigens om in de hemel te komen is het niet nodig te weten wanneer men sterft. Maar wel moeten we er ons met goede werken op voorbereiden."

Toen, heel droefgeestig: "Als u het me niet wilt zeggen, is dat een teken dat het voor mij nadert."

"Ik geloof haast niet", vervolgde Don Bosco, "dat het ogenblik zo nabij is, maar als dat nu zo zou zijn, ben je dan misschien bang om een bezoek te gaan brengen aan de Heilige Maagd in de Hemel?"

"Dat is waar, dat is waar." - Hij kreeg daarna zijn gewone opgewektheid terug en ging deelnemen aan het spel.

Dat was de enige keer dat Don Bosco zich enkele woorden liet ontvallen. Zij waren helemaal niet klaar. De onrust echter die hij door zijn voorspelling verwekt had, deed Don Bosco het besluit nemen dergelijke geheimen niet meer aan zijn jongens bekend te maken.

Wat hij Magone gezegd had, werd overal bekend en Berardi, die daardoor van inzicht veranderd was, begon te vertellen: "Dus ben niet ik het, die sterven moet!"

Maandag, dinsdag en de morgen van de woensdag was Magone vrolijk als steeds, hij toonde geen enkele afwijking in zijn gezondheidstoestand. Hij deed alles gewoon wat hem werd opgedragen.

Pas na het middagmaal van de woensdag zag Don Bosco van op het balkon dat hij bleef staan toekijken naar het spel van de anderen. Dat was inderdaad iets ongewoons, en het wees er ongetwijfeld op dat hij niet volkomen gezond was.

's Avonds vroeg Don Bosco hem wat er hem scheelde, en hij antwoordde:

dat hij zich een beetje misselijk voelde. Hij had last van wormen, zoals gewoonlijk. Hij werd door de dokter onderzocht en die schreef hem medicijnen voor, naar hij ontdekte bij hem geen symptomen van een ernstige ziekte. Niettemin kon hij 's vrijdags niet uit bed, daar zijn toestand verslecht was. Om twee uur 's namiddags, toen Don Bosco naar hem toeging om te zien hoe het met hem was, merkte hij dat de jongen niet alleen moeilijk ademhaalde, maar ook hoestte en dat zijn speeksel door bloed gekleurd was. Hij liet onmiddellijk de dokter waarschuwen.

Op dat ogenblik kwam onverwachts de moeder van Magone op bezoek. "Michele", zei ze tegen hem, "zou het niet goed zijn te biechten terwijl er op de dokter gewacht wordt?"

"O, jawel, moeder, heel graag. Alleen heb ik gisterenmorgen al gebiecht en ik ben ook te communie gegaan. Maar nu ik zie dat het erger met me wordt, zou ik wel graag willen biechten." - Hij bereidde zich gedurende enkele minuten voor, wenkte toen Don Bosco die naar hem toekwam, en hij biechtte. Daarna zei hij glimlachend tot Don Bosco en tot zijn moeder: "Wie weet of deze biecht een oefening is voor een goede dood, ofwel de echte voorbereiding voor mijn dood is?"

"Wat vind je zelf"? antwoordde Don Bosco hem. "Wil je genezen, of wil je naar de hemel gaan?"

"De Heer weet wat het beste voor me is; ik wil niets anders dan wat Hij het beste vindt."

"En als de Heer je nu eens de keuze zou laten tussen genezen of naar de hemel gaan, wat zou je dan verkiezen?"

"Wie zou zo dwaas zijn om dan niet de hemel te verkiezen?"

"Verlang jij naar de hemel te gaan?"

"En of! Dat verlang ik van ganser harte. Dat heb ik God al een hele tijd voortdurend gevraagd."

"Wanneer zou je daarheen willen gaan?"

"Ik zou er ogenblikkelijk heen willen, als de Heer het wil."

"Goed. Laten we dan allen samen zeggen: in ieder geval, zowel in het leven als in de dood, geschiede de heilige, aanbiddelijke wil van de Heer."

Op dat ogenblik verscheen de dokter, die het ziektebeeld thans heel anders zag.

"We zitten ernaast", zei hij, "een gevaarlijke bloedstroom gaat naar de

maag, en ik weet niet, of we daarvoor een medicijn zullen vinden."

Hij deed alles wat er gedaan kon worden in zulke omstandigheden. Aderlatingen, trekpleisters, drankjes, alles werd in het werk gesteld om het bloed af te voeren dat de patiënt dreigde te verstikken. Maar alles was vergeefs.

Om negen uur 's avonds vroeg Magone verlangend naar het viaticum. Vooraleer hij het ontving zei hij tot Don Bosco: "Beveel mij aan in de gebeden van mijn kameraden!" - Toen hij een kwartier aan zijn dankzegging besteed had, schenen zijn krachten plotseling te verminderen. Maar enkele minuten later gaf hij opgewekt en als het ware schertsend een teken, dat hij iets wilde zeggen: "Op het briefje van verleden zondag stond een fout. Er stond op: "Bij het oordeel zal je alleen zijn met God", maar dat is niet waar; ik zal er niet alleen zijn, want ook de heilige Maagd zal er zijn om me bij te staan. Nu heb ik niets meer te vrezen; ik kan gerust vertrekken, wanneer ook. De heilige Maagd zelf wil me vergezellen naar het oordeel!"

Het was tien uur en de ziekte scheen een ernstiger wending te krijgen. Omdat hij vreesde dat hij hem in diezelfde nacht nog zou verliezen, vroeg Don Bosco dat de priester Don Zattini die in 1858 in het Oratorio gekomen was, een seminarist en een jonge ziekenverpleger de helft van de nacht bij hem zouden blijven. Don Alasonatti, die toen prefect van het huis was, met een andere seminarist en een andere ziekenverpleger zouden de rest van de nacht tot de morgen voor hun rekening nemen. Don Bosco zag geen onmiddellijk gevaar. Hij zei tot de zieke: "Michiel, jongen, probeer een beetje te rusten. Ik ga een poosje naar mijn kamer en kom dan terug."

"Nee", antwoordde de jongen terstond: "ga niet weg."

"Ik ga alleen maar een beetje brevieren, en dan kom ik weer naar je toe."

"Kom dan zo gauw mogelijk!"

Don Bosco was nauwelijks in zijn kamer, toen men hem inderhaast kwam roepen daar het einde van de zieke scheen te naderen. De priester Agostino Zattini diende hem op dat ogenblik het heilig oliesel toe en de stervende sprak bij iedere zalving een schietgebed uit. Daarna werd hem de pauselijke zegen met volle aflaat gegeven. Het leek toen alsof hij een ogenblikje wilde slapen, maar hij werd meteen weer wakker. Ofschoon zijn polsslag zwak was en een breuk in de ingewanden hem erg moest doen lijden, waren al zijn geestelijke en lichamelijke vermogens: zijn opgewektheid, zijn gemoedelijkheid, zijn lachlust en het gebruik van zijn verstand, volkomen als die van een gezonde mens. Af en toe sprak hij een schietgebed uit.

Het sloeg kwart voor elf toen hij Don Bosco bij de naam riep en zei: "We zijn er, help me!"

"Wees rustig", antwoordde Don Bosco, "ik laat je niet in de steek, zolang je niet bij Onze-Lieve-Heer in de hemel bent. Maar als je meent dat je van deze wereld gaat vertrekken, wil je dan minstens je moeder nog eens goedendag zeggen?" - Zijn moeder die hem had bijgestaan, was in een naburige kamer wat gaan rusten.

"Neen", antwoordde Magone, "zoveel verdriet wil ik haar niet aandoen. Arme moeder! Zij houdt zoveel van me!"

"Geef je me dan misschien een boodschap voor haar?"

"Ja, zegt u tegen mijn moeder dat ze me alles moet vergeven als ik haar in mijn leven verdriet aangedaan heb. Ik heb er spijt van. Zeg tegen haar dat ik van haar houd; dat ze goede moed moet houden en in het goede volharden; dat ik graag sterf; dat ik uit de wereld heenga met Jezus en met Maria en dat ik in de hemel op haar ga wachten."

Alle aanwezigen werden door die woorden heel ontroerd. Niettemin hield Don Bosco zich kranig. Af en toe stelde hij de stervende jongen nog een vraag:

"Wat moet ik tot je kameraden zeggen?"

"Dat ze ervoor moeten zorgen altijd goed te biechten."

"Wat geeft je op dit ogenblik het meeste troost van alles wat je in je leven gedaan hebt?"

"Wat me op dit ogenblik het meeste troost geeft, is het weinige dat ik ter ere van Onze-Lieve-Vrouw gedaan heb. Ja zeker, dat is de grootste troost. O, Maria, Maria, wat zijn degenen die zich aan u toegewijd hebben gelukkig in het uur van de dood! "Maar", hernam hij, "er is toch één ding waar ik me zorgen over maak. Als mijn ziel van het lichaam gescheiden zal zijn en in de hemel moet binnentreden, wat moet ik dan zeggen? Tot wie moet ik me richten?"

"Als Maria zelf je wil begeleiden, laat alles dan maar aan Haar over. Maar vooraleer ik je laat vertrekken, zou ik je een boodschap willen meegeven."

"Zegt u het maar, ik zal zoveel mogelijk proberen te gehoorzamen."

"Wanneer je in de hemel bent en de heilige Maagd Maria ziet, breng haar dan namens mij en namens degenen die hier in huis zijn een nederige en eerbiedige groet. Vraag Haar ons te willen zegenen en beschermen opdat niemand die de goddelijke Voorzienigheid ons zendt, zou verloren gaan."

"Dat zal ik graag overbrengen; anders nog iets?"

"Op het ogenblik niet, rust nu een beetje."

Het leek inderdaad alsof hij zou inslapen. Maar hoewel hij zijn gewone kalmte behield en gewoon sprak, kondigden zich de tekenen van de nabije dood aan. Om die reden begon men met het bidden van het profici-scere. Alsof hij uit een diepe slaap ontwaakte, zei hij tot Don Bosco met zijn gewone heldere stem en een glimlach op de lippen: "Over enkele ogenblikken zal ik uw boodschap overbrengen, ik zal ervoor zorgen het zo goed mogelijk te doen. Zeg tegen mijn kameraden dat ik op hen allen wacht in de hemel." Daarna klemde hij het kruisbeeld in zijn handen, kuste het driemaal en bracht toen zijn laatste woorden uit: "Jezus, Jozef en Maria, in uw handen beveel ik mijn geest." Daarna met de lippen open alsof hij wilde glimlachen, gaf hij rustig de geest.

Deze gelukkige ziel verliet de wereld om, zoals wij hopen, op vrijdag de 21ste januari 1859, tegen elf uur in de avond, terug naar God te gaan. Hij was nauwelijks veertien jaar oud.

's Morgens deelde men de dood van Magone mee. De jongens barstten in snikken uit en zeiden: "Op dit ogenblik is Magone al met Domenico Savio in de hemel." - Er werden veel rozenkransen gebeden. Ook droegen men de requiemmis op en werd er veel gebiecht en gecommuniceerd. Iedereen trachtte een of ander voorwerp vast te krijgen dat hem toebehoord had, zoals schriften en vellen papier, om die als relikwie te bewaren. Om ook een uiterlijk teken te geven van de grote genegenheid die allen de gestorven vriend toedragen, werd hij op een bescheiden maar toch plechtige wijze begraven.

Met brandende kaarsen, met instrumentale en vocale muziek vergezelden zij het stoffelijke overschot naar het graf. Daar baden zij voor zijn eeuwige rust en brachten hem een laatste vaarwel in de blijde hoop eens bij hem te mogen zijn in het betere leven. Hij werd begraven op het terrein dat aan de noordzijde ligt, rij 70, graf nr. 22, zoals verklaard werd door de vice-kapelaan, Don Fissore.

Daarmee was het eerbetoon echter nog niet ten einde, want in het Oratorio werd er op de dertigste dag na zijn dood een plechtige heilige mis opgedragen. Don Zattini, een beroemde predikant, hield in pathetische en zuivere bewoordingen de lofrede over de jonge Michiel. Don Bosco, die wilde voorkomen dat de begrafenis van Magone aanleiding zou worden voor de vestiging van een vast gebruik dat niet paste voor een huis van armen, kwam met de pastoor overeen dat de begrafenis van de overledenen uit het Oratorio als een werk van barmhartigheid zou geschieden, dat wil zeggen more pauperum. De toestemming van de pastoor werd in deze termen op schrift gesteld:

" 1. Bepaald wordt dat het overbrengen van het lijk zal
" geschieden vanaf de loodskapel, via de weg naar Sint-Petrus'banden,

" en wel door vier man, te midden van priesters en seminaristen,
" gekleed in koorhemd en gevolgd door kaarsen.
" 2. Het is toegestaan het tot daar luid biddend te vergezel-
" len, doch zonder te zingen.
" 3. Daar aangekomen vertrekken de seminaristen direct. De
" leken met toortsen en kaarsen blijven er. Zij volgen de baar tot
" aan de kerk en tenslotte brengen ze hun kaars naar het huis terug.
" 4. De kist wordt zoveel mogelijk gedragen.
" 5. Hier in de parochiekerk wordt de mis gezongen terwijl
" het lijk zich in de kerk bevindt.

Enige tijd later verkreeg men toestemming om iedere begrafenis-
plechtigheid in het Oratorio te houden en het stoffelijke overschot
rechtstreeks naar het kerkhof te brengen, echter zonder begeleiding van
de geestelijkheid.

Na de dagen van rouw kwam er een feestdag. Op 30 januari werd
in het Oratorio van Valdocco de feestdag van de heilige Franciscus van
Sales gevierd. De leider van het feest was de heer Giovenale Delponte,
aan wie een mooi sonnet ter ere van de patroonheilige werd opgedragen
en gedrukt. Een uitnodiging heeft de herinnering en de agenda van die
plechtigheid voor ons bewaard.(1)

Het lijkt misschien overbodig dat wij van zoveel programma's van
onze veelvuldige godsdienstige feestelijkheden, enkel dit afdrukken.
Doch er is een belangrijke reden voor. Onze geliefde heilige gaf uit-
drukkelijk zijn naam aan de Salesiaanse Congregatie die dat jaar voor
de eerste keer als zodanig bijeenkwam. Die naam zalwanneer het God en
Zijn allerheiligste Moeder behaagt, eeuw na eeuw blijven weerklinken
als ons kenteken en programma.

Terwijl deze gebeurtenissen zich afspeelden, dacht Costanzo Be-
rardi, na de dood van Magone, niet meer aan de voorspelling die hem zelf
betref. Toch hadden veel jongens van het Oratorio er een voorgevoel van
dat een ander binnenkort zou moeten sterven. En op 25 januari 's avonds
kondigde Don Bosco opeens aan dat het niet Magone was die hij had willen aandui-

(1)

UITNODIGING

Zondag 30 januari, wordt het feest van de H. Franciscus van Sales, patroonheilige
van het Oratorio gevierd. De regerende Paus Pius IX verleent een volle aflaat aan
allen die op die dag te biechten en te communie gaan alsook dit Oratorio bezoeken en
bidden voor de noden van de H. Kerk. Gegeven te Rome op 28 september 1850.

Agenda

Gedurende de **voormiddag** een groot aantal missen en veelvuldig gebruik van de heilige sacra-
menten.

8.00 u.	Algemene h. communie
9.00 u.	Recreatie
10.00 u.	Plechtige mis, gezongen door de jongens van het Oratorio

Namiddag

13.00 u.	Verscheidene spelen
14u.30	Plechtig lof, lofrede, zegen met Allerheiligste
16.00 u.	Verloting van verschillende voorwerpen
17u.30	Uitreiking der prijzen aan 14 jongens van het beste gedrag
18.00 u.	Bijzondere ontspanning

den als degene die binnenkort naar de eeuwigheid zou gaan. Allen moesten zich daarom klaar houden, opdat degene die zou sterven niet door de dood verrast zou worden. En hij voegde eraan toe: "Dit zal binnen een maand gebeuren. Zal ik het zijn, zal het een van u zijn? Laten we ons voorbereiden."

Toen herhaalde Berardi, met klem zijn eerste opmerking: "Dus ben ik het die me gereed moet houden!" - En terwijl hij naar Don Bosco toeging, vroeg hij: "Ben ik het die sterven moet?" - Don Bosco gaf hem geen antwoord. Hij was gezond, nam deel aan het spel en vervulde zijn plichten als iedere andere jongen.

Men had nog nooit zo een bloeiende gezondheid bij de jongens waargenomen als juist in die dagen. En op het einde van januari, toen men zag dat er geen enkele ziek was, zei meer dan een: "Deze keer heeft Don Bosco zich vergist. Er zal deze maand niemand sterven." - De verwachting was dan ook groot.

De zevende februari was Costanzo Berardi na het middagmaal in de recreatie en vervolgens ging hij met de anderen naar de klas. De jonge Garino, die eveneens in angstige afwachting verkeerde om het woord van Don Bosco, vertelde ons het volgende:

"Naast mij in de klas - het was het lokaal op de eerste verdieping - zat aan mijn rechterkant een kameraad die groter was dan ik en die Berardi heette. We zouden proefwerk krijgen, een thema dat vertaald moest worden. Elk van ons was vlijtig met zijn werk bezig toen, ongeveer halweg, genoemde Berardi zich naar mij omkeerde en tegen me zei: "Kijk eens even wat ik hier heb" - en met de vinger wees hij naar zijn bovenlip waarop een puistje begon te verschijnen. - "Denk je dat het iets gevaarlijks zou kunnen zijn"? vervolgde hij. "Don Bosco heeft gezegd dat er iemand binnen de maand zou sterven. Na Magone is er nog niemand gestorven. Als ik de bedoelde eens zou zijn?" En terwijl hij dit bijna huilend zei, wreef hij te hard over het puistje zodat het begon te bloeden."

Na de klas nam hij nog deel aan de recreatie van 4 u. Daarna ging hij naar de studiezaal. Bij de jonge Paolo Albera ging hij klagen dat de puist op zijn lip groter werd en hem erg veel pijn deed. 's Nachts werd hij door koorts overvallen. 's Morgens stond hij niet op en daarom bracht Pietro Enria hem wat bouillon. Deze was van oordeel dat het puistje niets te betekenen had. Don Bosco echter liet in allerijl de dokter waarschuwen. Toen deze vastgesteld had dat het om een bloedzweer aan de mond ging, liet hij hem snel overbrengen naar het Mauritiushospitaal. Ondanks alle zorg stierf Berardi de volgende dag, geheel misvormd, op 9 februari. Het was juist op het eind van de maand sinds de dood van Magone en ook voor carnaval, volgens de aankondiging die Don Bosco op de laatste dag van het jaar 1858 gegeven had.

Don Michele Rua was een der tweehonderd getuigen van de vervulling van deze voorspelling.

In die dagen werd Don Bosco nog in een derde smartelijke gebeurtenis betrokken. Verscheidene keren was hij in Carignano geweest, eveneens met een aantal van zijn jongens van het zangkoor. De pastoor, Don Giuseppe Capriolo, de geestelijkheid en vele burgers droegen hem een grote genegenheid toe. Een even grote achting genoot hij in het gezin van senator graaf Mola di Larissé. Deze had nog steeds spijt dat Don Bosco niet het ambt van huisleraar voor zijn kinderen had kunnen aannemen, daar Don Cafasso hem bestemd had voor het Ospedaletto van markiezin di Barolo.(1) Maar het was vooral de vriendschap met Don Chiatellino die hem naar deze stad trok. Daar nu de eerbiedwaardige oude vader van deze heilige priester gestorven was, hadden de zoon en de andere vrienden zich tot Don Bosco gewend om een opschrift te ontwerpen voor de grafsteen. Don Bosco stemde erin toe en schreef een tekst.

CHIATELLINO DOMENICO - Toonbeeld van christelijk leven - Zeldzaam voorbeeld voor huisvaders - Warm bevorderaar van de gewijde muziek - IJveraar voor de luister der kerkelijke plechtigheden - Groot weldoener van de armen - Hoewel matig bemiddeld - Overtuigd katholiek - Rotsvast in zijn liefde voor de Paus - Bemind door allen die hem kenden - Bezorgd voor verwanten en vrienden - In de hoge ouderdom van 80 jaar - Stierf op 23 januari 1859 - Bidden wij dat zijn ziel - Rust zal vinden in het eeuwige geluk - Volgen wij zijn voorbeeld.

(1) Hooggeachte Heer Graaf,

Ik zou gaarne de woorden willen vinden om U duidelijk te maken hoezeer het mij spijt dat ik mijn beste Luigi vooral in deze dagen niet kan bijstaan, nu de dagen van zijn examen steeds dichterbij komen. Ik verzeker U dat deze gedachte mijn kwaal steeds erger maakt, hoewel ik op het ogenblik zodanig uitgeput ben dat ik er veel van mijn fysieke en geestelijke krachten door inboet...

Indien U het goedvindt, kan ik U een priester zenden, een vriend en streekgenoot van mij (zijn naam is Don Bosco), iemand die niets ontbeert van de eisen die men aan een voortreffelijke priester mag stellen. Deugd, geleerdheid en eenvoud van levensgewoonten maken hem bemind bij allen die hem kennen.

Dat is dan het beeld van degene die ik zo vrij ben U voor te stellen als mijn plaatsvervanger. Ik hoef hem verder niet aan te bevelen, daar zijn verdiensten als de beste aanbeveling gelden.

Zodra U hierover met mevrouw de Gravin gesproken zult hebben, hoop ik gaarne bericht van U te ontvangen betreffende uw plannen. Wees tenslotte zo goed mijn levendigste en oprechtste groeten te aanvaarden, ook voor heel uw achtenswaardig gezin. Ik eindig, daar mijn arme hoofd verscheurd wordt van de pijn, telkens, ook bij de geringste bezigheid, is het om gek te worden. Ik heb de eer te verblijven,

Uw zeer toegewijde en nederige dienaar,

Ten mijnen huizen, 29 juli 1844

ALLAMANO ILLUMINATO

A Monsieur

Monsieur Le Comte Sénateur Mola deLarissé Turin

H O O F D S T U K X I

PIEMONTE IS VOORBEREID OP DE OORLOG TEGEN OOSTENRIJK - DOOR EEN VERGEETACHTIGHEID ZIJN TWEE SEMINARISTEN VAN HET ORATORIO NIET OPGENOMEN ONDER DEGENEN DIE VRIJGESTELD ZIJN VAN MILITAIRE DIENST - EEN UITKOMST BRENGEND ADVIES AAN DON BOSCO VAN DE MINISTER VAN CULTUUR - HET RECHT VAN VRIJSTELLING WORDT AAN DE TWEE SEMINARISTEN VERLEEND - EEN RONSELAAR VOOR VRIJWILLIGERS IN HET ORATORIO.

In de laatste maanden van het jaar 1858 en de eerste van 1859 hadden er gebeurtenissen plaats die het lot van de Italianen zouden wijzigen en tegelijkertijd Don Bosco de gelegenheid zouden geven zijn voorzichtigheid en naastenliefde te tonen. Hardnekkige geruchten deden de ronde over een aanstaande oorlog die lange tijd voorbereid was.

De regering van Piëmont had het leger gevechtsklaar gemaakt, de schatkist was goed verzorgd, machtige bondgenoten werden gezocht en spoorwegen en nieuwe wegen tussen de provincies werden aangelegd, om andermaal te proberen de Oostenrijkers uit Venetiaans Lombardije te verdrijven. Toen de Oostenrijkse fiscus de goederen van de Lombardijnen die in ballingschap vertoefden in beslag genomen had, en medeplichtigen van de bloedige schermutseling te Milaan in februari 1853 had aangehouden, had de subalpijnse regering een dringend beroep gedaan op de Europese mogendheden. Het parlement plaatste een post op de begroting om de ballingen de geleden schade te vergoeden. Dit had geleid tot de terugtrekking van de Piëmontese en Oostenrijkse ambassadeurs.

Daarna had graaf di Cavour in het congres dat te Parijs in februari 1856 de vredesvoorwaarden met Rusland vaststelde, ernstige beschuldigingen geuit aan het adres van de regering van Napels. Hij stelde voor de provincies van de kerkelijke staat, te weten de provincies Bologna, Ravenna en Ferrara administratief van Rome te scheiden en een einde te maken aan de Oostenrijkse bezetting in Italië. In het oog van de sekten rustte er op Oostenrijk een zware schuld. Het was steeds te hulp gesnelde om de wereldlijke macht van de paus te verdedigen, telkens als het die bedreigd zag.

Het congres had echter niets besloten, maar Cavour moest stellig belofte

van hulp gekregen hebben van Frankrijk en Engeland. De sektariers begonnen hier en daar in de Italiaanse provincies weer tot opstand aan te sporen en een revolutie te ontketenen. Verscheidene regeringen hadden uit goedmoedigheid in tal van staatsdiensten, zelfs de meest kwetsbare en belangrijke, weer liberalen in dienst genomen, al was het bewezen dat zij tegen die regeringen hadden samengezworen. Zodoende bewerkten zij hun eigen ondergang. De soldaat Agesilao Milano probeerde Ferdinando II met een bajonet te vermoorden en verscheidene bewapende troepen waren ont-scheept op de Napolitaanse kust, maar dat bekwam hun slecht.

De bomaanslag van Orsini op Napoleon III dwong deze laatste ten slotte gehoor te geven aan de bevelen van de leiders van de sekten. In de zomer van 1858 werd Camillo Cavour door hem uitgenodigd naar de baden van Plombières. Daar werd mondeling tot de eenmaking van Italië besloten onder de monarchie van Savooie. De H. Stoel zou uitgeplunderd en ingeperkt worden tot een klein staatje buiten Rome. Nice en Savooie zouden bij Frankrijk ingelijfd worden ter vergoeding van de hulp die de legers van de Keizer aan de Piëmontezen geleverd hadden.

Al die beschikkingen werden geheimgehouden, totdat Napoleon III in zijn toespraak tot de diplomaten die hem op nieuwjaarsdag 1859 kwamen gelukwensen, op deze wijze sprak tot de ambassadeur van Oostenrijk: "Het spijt mij dat onze betrekkingen met uw regering niet meer zo goed zijn als in het verleden!" - Allen begrepen toen dat de oorlog nabij was.

Koning Vittorio Emanuele was de echo van Napoleon. Toen hij op 10 januari het Parlement opende, zei hij: "De horizon is bij het aanbrenken van dit nieuwe jaar niet volkomen helder... en we zijn niet ongevoelig voor de kreten van smart, die uit zoveel delen van Italië tot ons opklinken!..."

Op 18 januari tekenden Cavour en Lamarmora uit naam van de Koning, prins Napoleon en generaal Niël uit naam van de keizer, te Turijn het defensieve verbond tussen Frankrijk en Piëmont. Op 17 februari besloten de Kamers tot de uitschrijving van een staatslening van vijftig miljoen voor de nationale verdediging, terwijl de nieuwe rekruten onder de wapens geroepen werden.

De seminaristen Cagliero en Francesia, die van de lichterding 1858 waren, zouden daar ook bij geweest zijn als Don Bosco niet een middel gevonden had om hen daarvan te vrijwaren.

De wet van 1854 kende aan de bisschoppelijke curies het recht toe, ieder jaar aan de regering een lijst voor te leggen van de seminaristen die zouden vrijgesteld worden van de militaire dienst: dat wil zeggen, één op de twintigduizend diocesanen. De seminarist Cagliero had zich tot de curie van Turijn gewend om haar aandacht erop te vestigen dat hij en Francesia niet zouden uitgesloten worden van deze vrijstelling. De rector van het seminarie, kanunnik Vogliotti, had hem verzekerd dat

ze beiden zouden genoteerd worden. Door tal van zaken in beslag genomen dacht Cagliero er niet aan de curie nog eens schriftelijk aan de toezegging te herinneren. Intussen had een ambtenaar van de curie de volledige lijst opgemaakt met weglating van de namen van Cagliero en Francesca. Zij hadden uit onervarenheid in 1855 niet de vrijbrief aangevraagd waarop ze door hun inkleding recht hadden. Daardoor waren ze niet ingeschreven op de lijst van de diocesane geestelijken. Vandaar die weglating.

En plots kwam er een maand later in het Oratorio een bevel van het militaire gezag voor Cagliero en Francesca om binnen tien dagen te vertrekken en zich te melden in de hun aangewezen kazerne. Don Bosco, die dat bericht ontvangen had, overhandigde het aan de beide seminaristen. Cagliero was er verbaasd over en kon er geen verklaring voor vinden. Hij begaf zich onmiddellijk naar de curie om te horen hoe de vork aan de steel zat. Maar daar kreeg hij een uitbrander omdat hij nagelaten had de vrijbrief aan te vragen toen hij gekleed werd.

"U bent veel te laat gekomen"! zei de ambtenaar van de curie tegen hem.

"Maar waarom?"

"De lijst van degenen voor wie aan de regering vrijstelling gevraagd wordt, werd al op het ministerie ingediend."

"Maar kunt u dan niet een aanvullende lijst sturen?"

"Het aantal is volledig."

"Maar als u ons nu het genoegen wilde doen, om na te gaan of in andere diocesen, bijvoorbeeld in Alba, Susa of Asti, het aantal van de vrijgestelden nog niet bereikt is, en U ons daar liet inschrijven?"

"Daarvoor is er geen tijd meer."

"Dus moeten we de oorlog in?"

"Het spijt ons, maar we weten niet wat we kunnen doen."

"Luister", besloot Cagliero, "u wist dat wij seminaristen waren. Onze leeftijd bleek uit ons geboortebewijs en doopbriefjes die in uw bezit zijn. Wij hebben met uw toestemming het geestelijke kleed aanvaard; wij hebben ons met goed resultaat onderworpen aan de examens - nadat we vijf jaar lang uw scholen bezocht hebben. Wanneer we niet slim genoeg geweest zijn om ons verzoek een tweede maal in te dienen, dan komt dat doordat we dachten dat dat niet nodig was, te meer daar we rustig vertrouwden op het antwoord van kanunnik Vogliotti. Maar het is vreemd dat deze heren ons thans vergeten, terwijl onze namen met die van de andere seminaristen toch vermeld staan in het schoolregister van het seminarie. Maar het is niets, we zullen ons tot Don Bosco wenden. Hij zal het wel opknappen."

"Als u Don Bosco hebt, dan hebt u ons niet meer nodig", zei de curieambtenaar, "en we zullen zien hoe jullie het klaarspelen."

Al had de ene partij gelijk, de andere had feitelijk geen ongelijk. Maar de goddelijke goedheid beschikte het zo, opdat men zou zien hoe Hij zowel in grote als in kleine moeilijkheden Don Bosco steeds met zijn hulp ter zijde stond.

Toen de seminarist Cagliero in het Oratorio teruggekeerd was, vertelde hij alles aan Don Bosco en zei: "Als het nodig is de oorlog in te trekken, zal ik gaan: Vittorio heeft dan een soldaat meer. Het kost me de kop of ik keer terug als officier, maar ik wil niet dat u zich het hoofd breekt over mij."

"Dat wil ik nu juist wel", antwoordde Don Bosco.

En daarna gaf hij de seminarist Francesca de raad een bezoek te brengen aan kanunnik Vogliotti om te weten wat nu precies gedaan moest worden. Maar de kanunnik gaf hem op erg hoffelijke wijze de verzekering dat de curie niets meer kon doen, omdat de aangelegenheid tot in alle details al met de regering geregeld was. Op die dag was juist de uiterste termijn verlopen voor de inlevering van de lijsten. De twee uit het Oratorio moesten maar proberen zich zo goed als ze konden te redden.

Toen de seminarist Francesca in het Oratorio terugkeerde, stond Don Bosco juist op het punt uit te gaan. "En"? vroeg hij.

"Niets"! antwoordde Francesca.

"Dan ga ik naar het ministerie van oorlog."

Maar eerst wendde hij zich in gebed tot God. Hij had daar vroeger de invloed van ondervonden als hij met machthebbers moest onderhandelen. Zijn hele leven lang bleef hij in dergelijke omstandigheden op die manier te werk gaan.

"Door dat middel", zei hij tot ons, "kan men alles verkrijgen wat men wenst, zelfs wanneer men het vraagt aan degenen die noch genegenheid, noch achting voor ons voelen."

Inderdaad als Nehemia vertelt hoe hij een vraag van groot belang uiteenzet voor Artachsasta, drukt hij zich als volgt uit: "Ik bad tot de God van de hemel en antwoordde de koning... En ook hierin stemde de koning toe, want de hand van Jahwe rustte zegenend op mij."(1)

Generaal-majoor van de artillerie Valfrè di Bonzo Ridder Leopoldo,

(1) Neh. 2, 4-8.

een der hoogste ambtenaren van het ministerie van oorlog, ontving Don Bosco met alle hoffelijkheid. De dienaar Gods legde hem zijn zaak voor, vroeg hem of er een middel bestond om zijn seminaristen uit die situatie te redden of om op zijn minst te beletten dat zij Turijn zouden verlaten.

"Als we in vreedestijd waren", antwoordde de generaal welwillend, "zou ik uw seminaristen met een enkele pennenstreek van de lijst schrappen, maar nu de oorlog voor de deur staat kan ik dat niet doen. Ik geef u echter de verzekering dat uw seminaristen niet in het vuur zullen gezonden worden. Ik zal hen bestemmen als schrijvers op een of ander kantoor van het arsenaal in Turijn, dat ingedeeld is bij de generale staf. Niettemin lijkt het me wenselijk dat u ook een bezoek brengt aan de minister van kerkelijke zaken, gratieverlening en justitie, die u beter dan ik een raad kan geven."

Don Bosco begaf zich toen naar het ministerie van gratieverlening en justitie. Minister van justitie was de advocaat, senator, graaf Giovanni. De Foresta, van wie de bisschoppen en de paus dikwijls te klagen hadden. Don Bosco vroeg een audiëntie aan en verkreeg die vrijwel onmiddellijk. De minister ontving hem heel vriendelijk. Het deed hem genoegen persoonlijk kennis met hem te kunnen maken. Hij had bewondering en waardering voor het goede dat hij deed door zoveel arme jongens op te voeden en hij besloot: "Waarmee kan ik u van dienst zijn?"

Don Bosco, die een heel andere ontvangst verwacht had, haalde bij die woorden verlicht adem en zei: "Excellentie, ik bevind me in een heel ernstige verwickeling en ik heb dringend uw hulp nodig. Ik heb twee seminaristen die ik opgeleid heb om bij mijn werk te helpen, en sinds zes of zeven jaar werken ze met me samen. Nu zijn ze door de curie niet op de lijst geplaatst van degenen die recht hebben op vrijstelling van militaire dienst en die lijst is al bij het ministerie ingediend. Als mijn seminaristen de oorlog in moeten, blijf ik zonder hun hulp achter met de zorg voor zoveel honderden jongens. Er wordt me gezegd dat het heel moeilijk is een middel te vinden om hen vrij te krijgen, maar ik verzoek uwe excellentie mij dringend in deze moeilijke omstandigheden te helpen."

"Het zal me een genoegen zijn ze voor u vrij te krijgen... We zullen zien wat er gedaan kan worden." Hij trok aan de koord van de bel en er verscheen een bode, die hij opdroeg: "Vraag graaf Michele di Castellamonte of hij even bij mij wil komen." - Hij kwam en antwoordde dat de lijsten van de curies al waren binnengekomen en dat die van Turijn volledig waren.

De minister dacht even na en keerde zich toen tot Don Bosco: "Ze hebben u gezegd dat uw seminaristen niet van militaire dienst kunnen vrijgesteld worden. Maar een dergelijke vrijstelling lijkt me een van de eenvoudigste zaken ter wereld, zonder dat we daarom de wet geweld hoeven aan te doen. Volg mijn raad op. Tracht de curie ertoe te bewegen een onderzoek in te stellen en van de lijst diegenen te schrappen die vrijgesteld zijn op andere gronden dan het feit dat ze seminarist zijn: wegens fami-

lieomstandigheden, bijvoorbeeld, of om gezondheidsredenen of lichaamsgebreken. U zult zien dat er dan plaats is voor uw beschermelingen."

Don Bosco haastte zich tot dat doel naar de curie. Maar de kanselier liet zich verontschuldigen omdat hij andere dringende werkzaamheden onder handen had. Hij had dus niet de gelegenheid aan de families van de opgegeven seminaristen te schrijven. Toen stelde Don Bosco voor dat zelf te doen. De kanselier gaf hem de lijst en Don Bosco kon met het schrijven van eenentwintig brieven beginnen, want zo groot was het aantal opgegeven seminaristen. Hij kon achterhalen dat er twee waren vrijgesteld mede vanwege het feit dat ze enige zonen van weduwen waren. Don Bosco begaf zich toen andermaal naar minister De Foresta en deze nam de nodige maatregelen om Cagliero en Francesca in de plaats te stellen van de twee geschrapten. Drie dagen was onze goede priester druk in de weer geweest voor deze zaak. Immers onder de seminaristen die hij in het Oratorio had, waren Cagliero en Francesca degenen op wie hij het meest kon rekenen. Cagliero had in die dagen vanaf het balkon de duizenden rekruten gezien die naar het slagveld vertrokken. Toen hij naar de curie ging voor het verkrijgen van bepaalde visa en enkele noodzakelijke documenten, zei hij tot curieambtenaar: "Ik ben erg blij, omdat ik op die manier alles alleen aan Don Bosco te danken heb." Cagliero voelde de weigeringen en vernederingen waaraan Don Bosco zich moest onderwerpen ook scherp aan. Maar, als hij hem wellicht daarom in een slecht humeur zag, zei hij hem glimlachend en met een grapje om hem op te beuren: "Gulzigaard! Moet jij het dan altijd prettig hebben? Men moet zich bij het werk met tegenkantingen vertrouwd maken; dat staalt!"

Intussen werden er geheime agenten naar de staten van Italië gestuurd om jonge vrijwilligers aan te sporen zich naar Piëmont te begeven en zich voor het leger te laten inschrijven. Het waren er verscheidene duizenden, voor het merendeel Lombardijnen, die naar Cuneo gezonden werden, waar een militaire divisie samengesteld werd. Deze divisie stond onder bevel van generaal Garibaldi. Andere ronselaars trokken rond onder de jeugd van Piëmont die nog niet aan de dienstplicht onderworpen was. Zij lokten jongemannen met de hoop op het gemakkelijk bereiken van militaire rang en eer en roem. Daardoor haalde Don Bosco zich in die troebele dagen een groot risico op de hals.

Er was een vlotte jongeman naar het Oratorio gekomen, die een prettige indruk maakte en beweerde dat hij enkelen van zijn dorpsgenoten kwam opzoeken. Hij maakte zich aan hem bekend als commissaris van de werving van militairen en stiekem kon hij een hele tijd spreken met een bepaald aantal jongens om ze uit te nodigen zich te laten inschrijven als vrijwilliger voor het leger. Enkelen hadden al hun toestemming gegeven, toen Don Bosco de zaak ter ore kwam. Met zijn gewone kalmte dacht hij eerst na over wat hem te doen stond. Om het gevaar voor zichzelf en voor de jongens te vermijden, deed hij het volgende.

Hij liet die commissaris bij zich op zijn kamer komen. Toen deze bemerk-

te dat Don Bosco van alles op de hoogte was, stelde hij zich op een heel vrijmoedige manier voor. Hij sprak over de liefde tot het vaderland, over de oorlog, over de noodzaak om veel vastberaden en moedige jongens onder de wapens te roepen. Hij verzekerde dat er in het Oratorio veel dergelijke bekwame jongens waren die ook wel bereid waren mee te gaan. Hij had er al vijf genoteerd. Hij zei rechtuit dat hij wist hoeveel vaderlandsliefde er in het hart van Don Bosco leefde; en hij draafde maar door, argumenten en leuzen zonder einde. Don Bosco liet hem een half uur praten om goed op de hoogte te zijn van alles. Aan het einde van zijn relaas kwam de commissaris met het voorstel: "Ik wil niemand dwingen, maar als Don Bosco het goed vindt, zal ik in het openbaar tot al de verzamelde jongens spreken om het gemakkelijk te maken voor degenen die tot het leger wensen toe te treden."

Op dat ogenblik onderbrak Don Bosco hem met de woorden: "Ik houd waarachtig van mijn vaderland en ben niet van plan mij te verzetten tegen datgene wat tot de bloei ervan kan bijdragen. Maar voor de jongens hier bestaat er een kleine moeilijkheid. Ik ben niet de baas over hen, maar slechts hun opvoeder. Zij hebben hun ouders of hun voogd. Die hebben mij de jongens toevertrouwd en ik moet ze hun ook weer teruggeven. De zaak kan echter heel goed geregeld worden. Ik laat de jongens die zich hebben opgegeven en over wie u me spreekt, naar hun eigen ouders teruggaan. Van thuis uit kunnen zij zich dan met u in verbinding stellen en de oorlog ingaan, als hun ouders dat goedvinden."

"Zo moet u niet spreken, Don Bosco. Het is duidelijk dat hun vaders en moeders zich zullen verzetten of moeilijkheden zullen maken. Ik heb de namen van vijf van uw leerlingen al opgegeven voor de rekrutenlijst en hun stamboeknummers zijn al vastgesteld. Nu hoef ik alleen nog maar een keer met hen te praten en elk zijn eigen nummer meedelen, en de zaak is klaar."

"Des te beter. Dat doen we zo: u geeft mij uw naam en voornaam, en het adres waar u hier in Turijn uw intrek neemt. Ik stuur de jongens onmiddellijk naar huis terug, en schrijf aan de ouders dat ze zich rechtstreeks met u in verbinding stellen. Van dat ogenblik kunt u vrij handelen, want de taak die u verplicht u hier in huis op te houden, vervalt dan."

"Maar kan ik zelfs niet nog een keer met die jongens praten?"

"Dat is niet nodig. Ik ga de jongens nu bevel geven zich in de klassen en de werkplaatsen terug te trekken. Zodra ze binnen zijn, kunt u vertrekken."

"Maar weet u dat uw jongens vrienden van Garibaldi zijn en zouden willen..."

"Ik ben ook een vriend van Garibaldi en bid de Heer dat hij in zijn stervensuur vrede en genade mag vinden."

Intussen trokken de jongens zich van de speelplaats terug. Don Bosco vergezelde de indringer tot bij de portierskamer, groette hem vriendelijk, en gaf de portier vervolgens opdracht hem niet meer tot het huis toe te laten of met wie ook te spreken.

Daar in het Oratorio echter enige verwarring was verwekt en er gesproken werd over vaderlandsliefde, oorlog en vrijwillig dienst nemen, ontbood Don Bosco de jongens die ter sprake gekomen waren, bij zich. Hij maakte hun geen verwijt, maar sprak rustig tot hen: "Het is niet meer jullie verlangen in het Oratorio te blijven, daar jullie dienst willen nemen onder de vrijwilligers. Daar je ouders jullie aan mij hebben toevertrouwd, kunnen jullie thans beter naar huis gaan. Ik maak geen bezwaar tegen jullie besluit. Ga maar en leg hun jullie verlangen uit. Doe dan wat zij je aanraden." - Hij drong er bij hen op aan zo gauw mogelijk te vertrekken.

"Maar dan worden we dus van het Oratorio weggejaagd"? riepen de jongens uit.

"Ik jaag jullie niet weg", antwoordde Don Bosco. "Ga gewoonweg naar huis om met je ouders te overleggen en als jullie daarna verlangen terug te komen, schrijf me dat dan en ik zal zien wat er kan gedaan worden. Bedenk echter goed dat jullie alvorens terug te komen een nieuwe brief van toelating moeten hebben, want om weer in het huis te worden opgenomen is een nieuwe formele toelating nodig."

De jongens moesten vertrekken.

Indien Don Bosco die commissaris van de vrijwilligerswerving niet vriendelijk bejegend had, of hem niet uiteengezet had, waarom de ouders in dit geval geraadpleegd moesten worden, dan hadden er heel wat moeilijkheden kunnen ontstaan. Vanaf die dag zouden er volksoploopjes voor de poort van het Oratorio hebben kunnen plaatsvinden.

De andere leerlingen spraken nergens meer over en de hele verwarring verdween.

H O O F D S T U K X I I

KATHOLIEKE LECTUUR: HET LEVEN VAN DOMENICO SAVIO - HOE
DON BOSCO HET VEELVULDIG COMMUNICEREN REGELT - DE
LEERLINGEN VAN HET ORATORIO, ONBEVOORDEELDE GETUIGEN VAN
DE HANDELINGEN VAN DON BOSCO - ZIJN GEDENKWAARDIGE
WEERLEGGING VAN TEGENSPRAKEN GEUIT TEGEN DE BIOGRAFIE
VAN DOMENICO SAVIO - HET LEVEN VAN DE HEILIGE PAUS
URBANUS I - DE VICARIS-GENERAAL VAN TURIJN BEVEELT IN
EEN BRIEF AAN DE PASTOORS DE KATHOLIEKE LECTUUR AAN -
BRIEF AAN DON BOSCO VAN DE KARDINAAL-AARTSBISSCHOP VAN
BOLOGNA - EEN UITLEG VAN HET EVANGELIE GEPREEKT
DOOR DON BOSCO.

Terwijl heel het Oratorio in het begin van het jaar 1859 diep be-
wogen was door de stichtende dood van Michele Magone, bevatte het jan-
uarinumnummer van de Katholieke Lectuur het Leven van Domenico Savio,
leerling van het Oratorio van de heilige Franciscus van Sales bezorgd
door Bosco Giovanni, pr. Als inleiding gaf hij het volgende voorbericht.

" Beste jongens,
"
" Jullie hebben me verscheidene malen gevraagd, beste jongens,
" iets over jullie kameraad Domenico Savio te schrijven. Ik heb
" gedaan wat ik kon om aan jullie verlangen te voldoen. Ziehier
" dan zijn leven, kort en eenvoudig, zoals jullie dat graag hebben.
" Er waren twee moeilijkheden die de uitgave van dit werkje in
" de weg stonden. De eerste is de kritiek waaraan men blootstaat als men
" schrijft over dingen waarvan nog een menigte getuigen leeft. Ik
" heb deze moeilijkheid menen te overwinnen door alleen die dingen
" te vertellen, die door jullie of door mij gezien zijn, en die ik
" bijna allemaal op schrift heb, door jullie eigenhandig getekend.
" Een andere moeilijkheid was deze: verscheidene malen moest
" ik over mijzelf spreken, want deze jongen is toch drie jaar hier
" bij mij in huis geweest. Ook die moeilijkheid meen ik overwonnen
" te hebben door mij te houden aan de voorschriften van de ge-
" schiedschrijver, door alleen de feitelijke waarheid te verhalen,
" zonder acht te slaan op personen. Niettemin, wanneer jullie enkele feiten

" lezen waar ik met enige voldoening over mezelf spreek, schrijf dat
" dan toe aan de grote genegenheid die ik onze gestorven vriend
" toedroeg en die ik aan jullie allen overdraag. Die genegenheid
" opent voor jullie het innerlijke van mijn hart, zoals een vader
" dat doet als hij tot zijn zonen spreekt.

" Menigeen onder u zal vragen waarom ik het leven van Domenico
" Savio beschreven heb en niet dat van andere jongens, die toch
" ook onder ons geleefd hebben in grote deugdzaamheid. Want het is
" een feit beste jongens, dat de goddelijke Voorzienigheid ons ver-
" scheidene toonbeelden van deugdzaamheid heeft gezonden zoals:
" Gabriele Fascio, Luigi Rua, Camillo Gavio, Giovanni Massaglia en
" anderen. Hun gedrag viel echter niet zo op als dat van Savio.
" Trouwens, wanneer God mij de gezondheid en de genade verleent,
" ben ik wel van plan de daden van die kameraden ook wel te verza-
" melen om ze jullie ter lezing en ter navolging te geven.

" Begin maar met dit leven te lezen en zeg in jullie hart de
" heilige Augustinus na: Si ille, cur non ego? Wanneer een kameraad
" van mijn eigen leeftijd, in dezelfde en wellicht grotere gevaren,
" niettemin de tijd en de middelen vindt, om zich een trouw volge-
" ling van Jezus Christus te tonen, waarom zou ik dan niet hetzelfde
" de kunnen doen? Denk er echter wel aan dat de ware godsdienst
" niet alleen uit woorden bestaat: men moet tot de werken komen.
" Daarom, wanneer jullie iets tegenkomen dat jullie bewondering verdient,
" stel jullie dan niet tevreden met te zeggen; dat is mooi, dat
" bevalt me, maar zeg liever: ik wil mijn best doen om dat ook te
" doen.

" God geve jullie en al de lezers van dit boekje gezondheid en
" genade om voordeel te putten uit die lectuur. En de allerheilig-
" ste Maagd, voor wie de jonge Savio een vurige devotie had, moge
" voor ons verkrijgen dat wij één van hart en één van ziel zijn in
" de liefde tot onze Schepper.

Het gaat er hier niet om de lof te zingen van een werkje dat op
veel exemplaren en in veel talen gedrukt werd. Alleen één ding willen
we niet stilzwijgend voorbijgaan. Don Bosco meende dat het veelvuldig
naderen tot de heilige communie moest geregeld worden in de geest van
Domenico Savio. We lezen dan ook in het dertiende (1) hoofdstuk:

" De ervaring heeft hem geleerd dat de stevigste steun van
" de jeugd bestaat in het sacrament van de biecht en van de communie.
" Geef me een jongen die veelvuldig van deze sacramenten gebruik
" maakt. Hij zal tot in zijn hoge ouderdom een voorbeeldig leven
" leiden waaraan iedereen zich zal kunnen spiegelen. Dergelijk voor-
" beeld kan iedereen begrijpen. Voordat Savio in het Oratorio kwam wonen,

(1) Hier stond verkeerdelijk "veertiende hoofdstuk".

" naderde hij één keer per maand tot deze sacramenten volgens het
" gebruik van de scholen. Daarna maakte hij er nog een veel groter
" gebruik van. Op zekere dag hoorde hij van de kansel deze regel
" aanbevelen: "Jongens, indien ge wilt volharden op de weg naar de
" hemel, neem dan drie dingen ter harte: ga dikwijls biechten,
" ontvang vaak de heilige communie, kies een biechtvader voor wie
" ge uw hart wilt openleggen, en verwissel niet van biechtvader
" zonder noodzaak." Domenico begreep het belang van die raadgevingen.
" Hij begon met een vaste biechtvader te kiezen bij wie hij
" geregeld biechtte. Eerst wilde hij een generale biecht spreken,
" daarna biechtte hij alle veertien dagen, vervolgens iedere week.
" Communiceren deed hij met dezelfde regelmaat. De biechtvader die
" zag hoeveel geestelijk voordeel hij daaruit had, gaf hem de raad drie-
" maal per week te communiceren, en na een jaar stond hij hem de
" dagelijkse communie toe.

Deze biografie die het portret bevatte van de heilige jongeling, getekend door Carlo Tomatis en gedrukt door de steendrukker Hummel, gaf ons de bewijzen van een verkwikkende waarheid. Domenico Savio was voor het Oratorio een hele gebeurtenis geweest. Want, zoals de schoonheid en de aangename geur van een bloem van de goede bodem getuigt waaruit ze sproot, en zoals de schoonheid en de sappigheid van een vrucht slechts voortkomt van een goede boom, zo kan men ook zeggen dat de heiligheid van Domenico Savio ongetwijfeld een bewijs was van de degelijkheid van het Oratorio, dat voor hem de trap was die naar een zo hoge volmaaktheid.

Daarom ook dat de boze geest probeerde deze mooie bladzijden in diskrediet te brengen.

Het boekje was verspreid onder de interne leerlingen die het met veel belangstelling lazen. Maar de critici zouden ditmaal niet ontbreken, te meer niet daar Don Bosco iedereen een redelijke vrijheid gaf om zijn eigen opvattingen te uiten. Zijn jongens waren, hoe eerbiedig ook, openhartig en ongedwongen. Zo werden zij gevormd door de opvoeding die geen vrees, huichelarij of ogendienst verdroeg. Dat is opmerkelijk omdat er een grote waarheid uit blijkt. De jongens waren geen blinde lichtgelovigen voor alles wat Don Bosco verklaarde, maar ze hielden van hem om de realiteit van zijn deugden, die aandachtig werden gadeslagen en erkend. Niemand trok het in die dagen in twijfel dat zijn voorspellingen uitkwamen en het was voor allen duidelijk dat Don Bosco niet door menselijke kennis de toekomst kon kennen. Niettemin waren er tezelfdertijd bedenkingen gerezen tegen de juistheid van enkele feiten die in het boek van Don Bosco verhaald werden. Allen erkenden Savio als een jongen van buitengewone deugdzaamheid, doch sommigen wilden in bepaalde handelingen van hem niets bovennatuurlijks zien. Zij waren niet op de hoogte van wat door de nederigheid en de voorzichtigheid tot dan toe verborgen gehouden was. Anderen voegden eraan toe dat Don Bosco bepaalde episodes verzonnen had ter wille van het goede doel en om de christenen een model van jeugdige volmaaktheid voor te houden. Daar meer dan een derde deel van

de jongens na de dood van Savio in het hospitium hun intrede gedaan hadden, liepen dezen het gevaar de twijfels van sommige oudere jongens over te nemen. Onder degenen die oneerbiedig en met grotere vrijmoedigheid over de biografie durfden spreken, was er vooral een seminarist. De jongens stonden dus voor verscheidene meningen. Niettemin probeerden ook velen zich verre te houden van die critici, door geen deel te nemen aan hun discussies.

Op een gegeven oogenblik echter werd er een feit bekend dat de tegenstanders van Don Bosco in het gelijk scheen te stellen. Hij had verteld over de uitnodiging die tot Domenico Savio gericht was om te gaan zwemmen en hij had de bijzonderheid weggelaten dat de jongen een keer aan het verzoek van een kameraad had toegegeven. Welnu, deze jongen, die een kameraad en streekgenoot van Savio was, een zekere Z... en die als student in het Oratorio verbleef, ontkende met klem dat Savio geweigerd had, maar dat hij integendeel met hem meegegaan was. De jongen leek zich buitengewoon te beroemen op dat feit. Het werd toen een heel schandaal. Het gebouw van deugdzaamheid, hoe waarachtig ook, dat door Don Bosco opgetrokken was, scheen in elkaar te storten. Als de valsheid van één feit kon worden aangetoond, dan kon men ook de andere ontkennen. Gedurende enkele dagen reageerde Don Bosco niet. Hij bracht niets tot zijn verdediging uit, zelfs niet in een gesprek onder vier ogen, hoewel hij volkomen van de praatjes op de hoogte was.

Eindelijk gebeurde het op een avond, na het avondgebed in de refector. Hij klom op een stoel, en zijn gezicht stond zo ernstig als men slechts zelden zag. Hij moest de waarheid redden, en hij begon te spreken zonder enige inleiding en met zijn gewone kalmte.

"Toen Savio stierf, heb ik zijn kameraden uitgenodigd om mij te zeggen of zij in de drie jaar dat hij bij ons woonde, in zijn gedrag enigerlei fout opgemerkt hadden die verbetering behoefde, of enigerlei deugd die ontbroken zou hebben. Allen waren het er echter over eens dat ze in hem nooit iets bespeurd hadden wat verbetering verdiende. Ze zouden niet weten welke deugd hij niet bezat. Van wat ik geschreven heb, ben ikzelf getuige geweest, of ik wist het van personen uit het huis die hier aanwezig zijn, of van anderen die evenwel geloofwaardig bleken."

In het begin van zijn toespraak probeerde de een of ander te glimlachen, maar dat duurde niet lang toen hij al de ernstige gezichten rondom zich zag. Don Bosco vervolgde: "Niettemin hebt u de laatste dagen enkelen opmerkingen horen maken over bepaalde feiten uit het leven van Domenico Savio, uw kameraad. Onder meer werd ik ervan beschuldigd een leugen verteld te hebben. Men ontkende dat Savio zou geweigerd hebben te gaan baden. Het is waar: hij ging baden!... Maar in het verhaal dient men twee omstandigheden te onderscheiden. Hij werd tweemaal uitgenodigd. De eerste maal liet hij zich overhalen, maar toen hij weer thuis kwam en zijn moeder vertelde wat hem overkomen was, drukte zij hem op het hart dat niet meer te doen. En de arme Savio schreide, zo goed begreep hij

het verkeerde van zijn handelwijze! Maar toen hij de tweede keer uitgenodigd werd, weigerde hij vastberaden. Ik wilde alleen schrijven over het tweede geval, omdat in het Oratorio de kameraad aanwezig is die hem de eerste keer had meegetrokken en die probeerde hem nog eens te overtuigen. Ik hoopte zodoende hem de schande te besparen en ik verkeerde in de mening dat de betrokkene zijn dwaling op die manier goed zou inzien. Hij zou me voor mijn stilzwijgen erkentelijk moeten zijn. In plaats daarvan echter wilde hij me op een tegenspraak betrappen en zijn kameraad een smaad aandoen die deze niet verdiende. U weet dus dat ik alleen over het tweede feit gesproken heb om de nog levende kameraad een beklagenswaardige figuur te besparen. Hij heeft het zelf echter openbaar willen maken. Wanneer hij zal moeten blozen, is dat enkel zijn eigen schuld. Na zijn kameraad ontrouw geweest te zijn tijdens diens leven, wilde hij hem ook nog verraden na zijn dood. Toen zette hij diens onschuld op het spel, thans zijn eer." -

De jongen die op een dergelijke manier afgestraft werd, was aanwezig. Hij verkeerde in de grootste verwarring, vooral daar de blikken van al zijn kameraden op hem gericht waren. Don Bosco sprak zelden op die manier, maar de indruk die het op de gemoederen verwekte, is onmogelijk te beschrijven.

Na zijn toespraak hoorde men een gefluister van goedkeuring, en er kwam van dat ogenblik een einde aan alle praatjes. Don Bosco liet die biografie echter herdrukken, en voegde er het weggelaten feit aan toe met behoorlijke commentaar.

Voor de maand februari ontvingen de abonnees op de Katholieke Lectuur het Leven van de heilige paus Urbanus I, bezorgd door Bosco Giovanni, pr. (H) De marteling van de H. Cecilia en haar metgezellen wordt erin beschreven. Hij besluit met de protestanten aan te tonen dat de verering van de relikwieën der heiligen goedgekeurd wordt door de bijbel en door de mirakelen die God door middel daarvan verricht heeft. De Armonia van 26 februari kondigde dit nieuwe werkje aan.

" We zien met voldoening dat de Katholieke Lectuur, uitge-
" geven door de zorg van de priester Giovanni Bosco, die zoveel
" verdienstelijk werk voor de christelijke jeugd verricht, steeds
" blijft bloeien en gewaardeerd wordt. De Levens der Roomse Pausen,
" die afwisselend met andere uiterst nuttige werkjes verschijnen,
" zijn thans aan het leven van de heilige Paus Urbanus I, die in
" het jaar 226 de stoel van de heilige Petrus beklom. Wij geven
" deze voortreffelijke populaire uitgave geen woord van lof mee, daar
" allen de waarde en de verdiensten ervan kennen.

Met het bovenvermelde boekje werd de serie van de 6de jaargang van de Katholieke Lectuur afgesloten en er werd een uittreksel uit de vastenbrief van de vicaris-generaal van de stad en het diocees Turijn in gepu-

bliceerd, gericht tot de eerwaarde heren pastoors ten gunste van deze uitgaven:

" ... Sprekend over de verwarring van onze tijd en van de nood-
" zaak en de middelen om die te verhelpen, heb ik een goede ge-
" legenheid, waar ik heel graag gebruik van maak, om te wijzen op
" nog een ander werkzaam middel, dat ook de plaatsvervanger van
" Christus na aan het hart ligt. Gij weet voldoende en betreurt
" het, dat vooral door middel van de pers, de dwaling tegenwoordig
" ongemerkt overal binnendringt en verkeerde beginselen verspreidt,
" en dat de goddelozen hun best doen om in ongodsdienstige bladen en
" boeken het voedsel en het vergif te bereiden dat zij dan goed-
" koop of zelfs ook gratis verspreidt.

" Nochtans wordt door enkele mensen datzelfde wapen, de pers,
" gebruikt om het volk in geloof en zeden te onderrichten. Dat is
" de bedoeling van de Katholieke Lectuur. Zij werd u al bij een
" andere gelegenheid aanbevolen. Zij heeft al veel goed bewerkt en
" mag zich beroemen op de goedkeuring van de paus die niets anders
" verlangt dan ze te bevorderen. Ik breng U de omzendbrief onder
" ogen waarmee de kardinaal-vicaris van Rome, in de geest van Zijne
" Heiligheid, de aartsbisschoppen en bisschoppen van de Kerkelijke
" Staat uitnodigde de verspreiding van de Katholieke Lectuur in hun
" diocesen te bevorderen. Ik voel me genoopt haar andermaal aan te
" bevelen, in het bijzonder voor de plaatsen waar de uitgave nau-
" welijks bekend is. Ik ben ervan overtuigd dat ook U de drang
" daartoe zult voelen, en haar daarom thans ijverig bij uw paro-
" chianen zult verspreiden. Inhoud, stijl alsook de prijs maken
" deze lectuur toegankelijk en vatbaar voor de eenvoudigste mens.

" Moge de Heer uw gebeden en uw ijver uit den hoge zegenen,
" en de genade van Jezus Christus zij met U allen.

" Gratia Domini nostri Iesu Christi vobiscum (Rom. 16,20).
"
"
"

CELESTINO FISSORE

Vic. gen.

Intussen was er nog een ander werk van Don Bosco klaargekomen, zoals uit de volgende brief blijkt. Het waren enkele biografieën van beroemde mannen. Deze biografieën zouden toegevoegd worden aan een nieuwe uitgave van de geschiedenis van Italië.

" Zeereerwaarde Heer,
"

" U verlangde gegevens over kardinaal Mezzofanti. Het doet me
" genoeg aan dit verlangen te kunnen voldoen door U een levens-
" beschrijving van hem te sturen.

" Ook maak ik van de gelegenheid gebruik U kennis te laten

" nemen van het programma van een werk dat binnenkort zal verschij-
" nen. Het is gewijd aan het leven en de studies van deze kardi-
" naal. Het werk werd toevertrouwd aan bevoegde personen die on-
" beperkt vertrouwen genieten, zodat het werk zeker de aandacht
" van alle geleerden waard is.

" Ik reken op de gebeden die U zo goed was mij toe te zeggen
" en geef U de verzekering van mijn hoge achting.

"

"

" Bologna, 12 februari 1859.

Zeer genegen in de Heer,

OTT. kard. VIALE. aartsb.

Wat hem echter steeds het meest ter harte ging, waren de levens van de pausen, die hij zo kon vertellen dat hij zijn gehoor met grote weetgierigheid **en** belangstelling kon doen luisteren. Als hij een van die levens gereed had, bracht hij het naar de drukker. Alvorens een nieuw leven onder handen te nemen, hield hij zich ongeveer een maand lang bezig met stof van verschillende aard en in het bijzonder met het heilige evangelie. Een dergelijk wachten deed het verlangen van de jongens nog toenemen om een nieuwe geschiedenis te vernemen. Toen hij klaar was met het leven van van de H. Urbanus I, hield hij een preek die op schrift gesteld is door de seminarist Giovanni Bonetti.

" In plaats van onze onderrichting in de kerkgeschiedenis over
" het leven van de pausen verder te zetten, wil ik hedenmorgen, nu
" we met het leven van de heilige Urbanus gereed zijn, u het evan-
" gelie van de zondag uitleggen. Dat evangelie is juist heel ge-
" schikt voor u, beste jongens.

" Luister dus eerst naar het verhaal van het heilig evangelie. Onze
" Heer Jezus Christus was uitgegaan om te preken op een heel hoge
" geberg, en daar niet allen tot die hoogte konden klimmen, en hij
" wilde dat niemand verstoken zou blijven van zijn hemels woord,
" daalde hij af naar de vlakte. Nu leefde er daar in de buurt een
" arme zieke, die door melaatsheid geplaagd werd, een van de meest
" besmettelijke ziekten zoals schurft. Deze ongelukkige man, die
" uit de stad verdreven was, verstoken van verwanten en vrienden,
" was verplicht in de open lucht te verblijven en zo goed en zo
" kwaad als hij kon wat voedsel te verzamelen. Door iedereen werd
" vermeden. Toen hij hoorde dat Jezus van Nazareth zoveel hij won-
" deren deed op de naburige berg, wilde ook hij zich daarheen begeven om
" de genade af te smeken dat hij mocht genezen van een zo vreselijke
" ziekte. Toen vernam hij dat onze Heer zou afdalen naar de vlakte.
" Jubelend ging hij erheen en wachtte. Toen hij de massa zag nade-
" ren, baande hij zich een weg tussen hen door en wierp zich aan
" de voeten van Jezus in aanbidding neer: Et veniens adorabat eum.

" Hier dient te worden opgemerkt, dat hij adorans naar Jezus
" toe ging, hem aanbeddend. Daaruit blijkt dat die melaatse over-
" tuigd was en geloofde dat Jezus waarlijk God was omdat men alleen

" God aanbidt. De heiligen, de engelen, de allerheiligste Maagd
" Maria aanbidden we niet, maar wij vereren hen en vragen voor
" ons te bemiddelen. God alleen wordt aanbeden.

" Toen Jezus deze arme man aan zijn voeten geknield zag
" liggen, zal hij hem zeker, vol medelijden als hij was met de ongeluk-
" kigen, zoals hij zachtmoedig was tegenover de zondaars, op een
" beminnelijke manier ondervraagd hebben over allerlei dingen van
" zijn geboortestreek, over zijn familie, over zijn lijden en mis-
" schien ook over de toestand van zijn ziel. Het evangelie zegt ons
" daarover echter niets. Het zegt ons alleen dat die melaatse in
" deze woorden uitbarstte: Domine, si vis, potes me mundare. Heer,
" als gij wilt, kunt gij mij genezen. Alleen als gij wilt, zal ik
" onmiddellijk weer gezond worden. Domine! Heer! Merk op, dat hij
" Hem terstond Heer noemt, in Hem daardoor de koning der koningen
" erkent, de Heer van alle heren, de Meester van alle meesters. Si vis,
" potes me mundare. Als u wilt, kunt u me genezen. Bewonder dat
" geloof! Hij zegt niet tot Hem: Als Gij uw eeuwige Vader wilt
" bidden, zal Hij me door uw gebeden genezen; neen, hij zegt in
" plaats daarvan; indien U wilt, zal ik genezen.

" Jezus, die zag dat deze ongelukkige zo zuiver van hart van
" en het is Jezus steeds om het hart te doen - besloot zijn geloof
" te belonen en sprak tot hem: Volo, mundare! Ik wil, genees! Hij zei niet:
" ik wil dat je gezond zult zijn; maar voglio en daarna gaf hij
" hem het bevel: sii sano, imperatief: mundare. Jezus had die
" woorden nauwelijks uitgesproken of de ziekte, die als een korst
" over het gehele lichaam van de melaatse was verspreid, week
" en de korst viel geleidelijk in stukken en zijn huid werd ogen-
" blikkelijk blank als sneeuw. Stel u voor welke blijdschap zich
" van die man moet hebben meester gemaakt! Stel u voor welke dank-
" baarheid hij gevoeld moet hebben ten opzichte van zijn beminde
" redder!

" Toen Jezus hem wilde wegzenden, zei hij tot hem: Vade, os-
" tende te sacerdoti. Ga en meld je bij de priester, opdat hij je zien kan;
" waarmee Hij wilde zeggen: het is waar dat ik je genezen heb,
" maar onder voorwaarde, dat je je bij de priester meldt, anders
" wordt je weer zoals je eerst was. Men moet weten dat in die tijd
" degenen die aan melaatsheid leden door de priester buiten de ge-
" meenschap gesloten werden, dat wil zeggen, gescheiden van het
" volk, en dat ze gedwongen waren in het open veld te blijven zolang ze
" niet genezen waren. Werden ze genezen, dan moesten ze, alvorens in
" hun huis terug te keren en onder de burgers te leven, zich eerst
" aanmelden bij de priester, de enige die hem weer onder de men-
" sen kon toelaten nadat hij zich van de genezing overtuigd had.

" Ziehier nu, beste jongens, de zin van deze gebeurtenis. De
" melaatsheid is de zonde die onze ziel zo ellendig maakt, dat de
" Heer ons niet meer als de zijnen beschouwt, ons uitsluit en ons
" verwijdert van zijn zonen. De ziel die met zonde beladen is, is
" afschuwelijk in het oog van God. En wat wil hij van ons om vrij
" te zijn van deze melaatsheid? Ostende te sacerdoti, zegt de Heer:

" Ga, laat je zien, meld je bij de priester. Als we genezen
" willen worden van de zonde, gezuiverd van deze afschuwelijke
" ziekte, dan moeten wij ons naar de priester begeven die van God
" de bevoegdheid verkregen heeft om ons van onze zonde schoon te
" wassen. Kon Jezus Christus wel tot die man zeggen: Wees genezen,
" zonder eraan toe te voegen dat hij zich bij de priester moest
" melden? Heel zeker! Maar, hoewel hij vergeven kon zonder dat
" wij tot de priester gaan, toch wilde hij ons niettemin niet ver-
" geven tenzij wij tot de priester gaan en oprecht onze zonden
" belijden. Velen zeggen: "Och, de Heer heeft het niet nodig dat
" wij onze zonden aan de biechtvader vertellen om ons vergiffenis
" te schenken. Hij kan ons vergiffenis schenken zonder dat! De
" Heer, zo zou ik tot diegenen willen zeggen, de Heer zou er in-
" derdaad heel goed kunnen voor zorgen, dat de graankorrel tot
" rijpheid komt en daarna vanzelf op de graanzolder belandt, zon-
" der al die inspanning van de arme boeren. Waarom zou God, die
" almachtig is, en die uit niets alles wat er op de wereld en in
" de hemel is geschapen heeft, die met een enkel woord zoveel
" mooie, grootse en prachtige dingen geschapen heeft, waarom,
" zeg ik, zou Hij er niet kunnen voor zorgen dat het graan tot
" rijpheid komt en op de zolder belandt zonder de hand van de
" mens? Heel zeker zou Hij dat kunnen doen. En waarom doet Hij
" het niet? Vraag het Hem; Hij zal het u zeggen.

" Intussen kan ik u de verzekering geven, dat, indien ge u
" wilt bevrijden van de zonde, gij geen ander middel hebt dan de,
" biecht en dat God bereid is u iedere zonde te vergeven, mits ge ze
" met een oprecht berouw nederig voor de biechtvader belijdt, voor
" de priester als dienaar van God.

" Tenslotte beveelt Jezus de genezen melaatse dat hij er
" niemand iets van zal zeggen. Bewonder deze nederigheid van Jezus!
" Hij wil niet dat een zo verbazingwekkend wonder bekend zal wor-
" den. Een waarachtige les voor ons, die ervan houden dat de an-
" deren ons onmiddellijk zouden prijzen voor het weinige goed
" dat we doen en overall onze deugdzaamheid zouden gaan verkondi-
" gen. Maar Jezus deed dat niet. Hij was blij dat alleen zijn he-
" melse Vader op de hoogte was van het goede dat Hij stichtte. Zo
" moeten ook wij doen: niet het goede doen om opgemerkt te worden,
" om geprezen te worden, maar alleen om God te behagen. Zoveel als
" in ons vermogen is zullen we het weinige goede dat we doen voor
" de mensen verborgen houden. En als we het niet verborgen kunnen
" houden, dan zullen we het aan de mensen laten zien zonder daarbij
" hoogmoedig te worden."

H O O F D S T U K X I I I

DE VASTEN - HET ORATORIO VAN DE H. ALOYSIUS - BEROEMDE CATECHISTEN:
IJVER EN EDELMOEDIGHEID VAN DE THEOL. MURIALDO; DE DAGSCHOLEN;
DE LERAARS, DE MINST ONTWIKKELDE JONGENS WORDEN AANGESPOORD
OM BIJ DON BOSCO TE BIECHTEN; LESSEN EN REGLEMENT VOOR DE
INSTRUMENTALE MUZIEK DIE NADERHAND UITGEVOERD WORDT - HET ORATORIO
VAN VANCHIGLIA: HET THEATER - HET ORATORIO VAN VALDOCCO: DON BOSCO
SCHENKT EEN KRUIS AAN EEN ADELLIJKE CATECHIST: DEUGDEN VAN DE MEESTER
DER DAGSCHOOL: DE WANDELINGEN VAN DE ORATORIOBEWONERS
ZELDZAMER EN KORTER; OORZAAK VAN DE VERMINDERING VAN DEZE JONGENS -
TICHTING VAN HET ORATORIO VAN DE HEILIGE JOZEF - DE BISSCHOP
VAN NICE GEEFT CATECHISMUSLES IN VALDOCCO - DON BOSCO OP
ZOEK NAAR JONGENS, OM HEN TOT BIECHTEN AAN TE SPOREN -
EEN ZIEK JONGETJE, DOOR DON BOSCO OPGEZOCHT, HAALT ZIJN
OUDERS ERTOE OVER ZICH MET GOD TE VERZOENEN - DE KATHO-
LIEKEN VOORTDUREND BELAAGD DOOR DE PROTESTANTEN - BEROUW
VAN EEN KOPER VAN KETTERSE BOEKEN - KATHOLIEKE LECTUUR:
AANWIJZINGEN VOOR DE ABONNEES - DON BOSCO DELGT ZIJN OUDE
SCHULD BIJ DE ROSMINIANEN - ZIJN AFKEER VAN PROCESSEN.

In het jaar 1859 duurde de vasten van 2 maart tot 24 april. Het oratorio van de H. Aloysius was heel groot onder leiding van de theol. Leonardo Murialdo. De lokalen waren klein, onpraktisch en weinig degelijk. Hij besteedde er veel van zijn geld aan, alsook om het altaar van de armzalige kapel te verrijken met een tabernakel en traptreden van marmer. Door de veelvuldige communie wist hij bij de jongens veel geestelijke roepingen te verwekken. Zijn catechisten en assistenten kwamen uit het Oratorio van Valdocco. Don Bosco had hen hierheen gezonden, en zij toonden zich met een voorbeeldige nederigheid heel onderdanig aan de theol. Murialdo. Hiertoe behoorden de seminaristen Michele Rua, Celestino Durando, Giuseppe Lazzerio, Francesco Cerruti, Francesco Dalmazzo, Paolo Albera en Angelo Savio. Onder de leken onderscheidden zich door een waarlijk bewonderenswaardige ijver, behalve de al genoemde advocaat Gaetano Bellingeri, graaf

Francesco di Viancino, naderhand terecht geëerd als de voorvechter van de katholieke Piëmontese lekenstand, de advocaat Ernesto Murialdo, een broer van Leonardo, markies Scarampi di Pruney, graaf Pensa, en gedurende enige tijd ingenieur Giovanni Battista Ferrante. Al deze mensen waren bezielde door een grote offerzin en een vurige, oprechte liefde voor de arme kinderen.

De moeite die deze ijverige christenen zich getroostten, had een veel grotere uitwerking van het ogenblik dat de dagscholen geopend werden.

Een dergelijke school nam meer dan honderd jongens op die voor het merendeel door de andere gemeentelijke scholen afgewezen werden. Zij hadden behoefte aan opvoeding en aan brood en kleding. Ook nadat de theoloog Murialdo het Oratorio van de heilige Aloysius had verlaten om de leiding op zich te nemen van het instituut der Artigianelli, bleef zij verder veel goed doen. Zolang hij er was legde hij er zich niet alleen op toe de school in bloei te houden, maar hij steunde ook geldelijk veel gezinnen, opdat zij zich niet zouden laten inpalmen door de ketterij. Zijn naastenliefde leverde mooie vruchten op. De heilige priester bracht, evenals Don Bosco en met hem al de ijverige en edelmoedige priesters, een leer in praktijk die gelijk was aan die van de heilige Paulus: non prius quod spiritale est, sed quod animale: deinde quod spiritale. (1)

De leraren waren uitstekend en van hen noemen we een zekere mijnheer Formica. Deze bekwame leraar stond 's zondags de seminaristen en de directeur flink terzijde. Hij hielp de jongens en leerde hun de catechismus. Bezorgd als hij was voor de redding van de zielen, vroeg hij op zekere dag Don Bosco om raad over de beste manier om de jongens ertoe te brengen goed te biechten. Don Bosco besloot de raad die hij hem gaf met de volgende woorden: "Breng de grootsten bij mij in Valdocco. Ze zullen zeggen dat ze niet weten hoe ze moeten biechten en daarom gaan ze niet. Zeg hun dat het gemakkelijk is een goede biecht te spreken. Het is voldoende dat ze me slechts drie woorden kunnen zeggen "si, no, sai nen" (ja, neen, ik weet het niet), de rest zal Don Bosco hun wel zeggen. "Ze hoeven niet bang te zijn."

Op die manier was deze school gedurende twintig jaar de rechtstreekse tegenhanger van de school van de Waldenzen die geopend was aan de via dell Arco. Zij verhinderde dat honderden en misschien wel duizenden jongens zich gewonnen gaven aan de ketterij.

Daar de theoloog Murialdo de groteren meer sympathie wilde bijbrengen voor het Oratorio, stichtte hij een muziekschool, waar les gegeven werd op de avonden van de werkdagen, onder de leiding van maestro Elzario Scala. De jongens werden geoefend in de koorzang en voerden plechtige missen uit in de bescheiden kapel van de heilige Aloysius.

(1) 1 Kor, 15,46

Ook besloot hij een muziekkorps te vormen, en na overleg met Don Bosco legde hij deze een reglement voor. Zie hier de tekst:

" De muziek- en zangschool die in het Oratorio van de H. Aloysius
" gesticht werd, heeft tot doel de jongens aan het Oratorio te
" hechten. Daar zullen zij hun godsdienstige plichten vervullen en
" tot een moreel levensgedrag komen.
" Want degenen die opvallen door nalatigheid wat betreft de kerk-
" diensten in het Oratorio, of door slecht gedrag, worden van het
" Oratorio uitgesloten.
" Om Gods hulp bij dit werk in te roepen, zullen na de les-
" sen de avondgebeden gehouden worden.
" Gedurende de lessen moet er stilzwijgen heersen en kan men
" alleen het woord richten tot de leraar. Men dient op tijd in de les
" te zijn en deze niet voor het einde zonder verlof te verlaten.
" Men zal geen instrument van een ander zonder diens toestemming aan-
" raken of bespelen. Op het schenden van dit voorschrift staat een
" geldboete van één tot vier stuiver.
" Daarom moet iedereen een bedrag van twintig stuiver storten
" voor mogelijke geldboetes. Zijn deze opgebruikt, dan kan men de
" lessen niet voortzetten, tenzij er weer twintig stuiver gestort
" worden.
" Wie een instrument van de muziekdirecteur ontvangen heeft,
" moet iedere maand een overeengekomen bedrag betalen. Anders wordt
" het instrument teruggenomen. Hij kan het opnieuw ontvangen als
" hij het overeengekomen bedrag voldaan heeft.

Toen Murialdo van Don Bosco toestemming verkregen had - want in zijn grote nederigheid deed hij niets eigenmachtig - kocht hij samen met advocaat Bellingeri de instrumenten, waarvan hij de niet geringe kosten zelf droeg. Daar hij echter wenste dat alles ordelijk zou verlopen, woonden hij en de advocaat persoonlijk de repetities bij. Zij hielpen de leraar en moedigden de beginnende muzikanten aan. Deze oprichting beantwoordde echter niet aan haar doel; ze bracht meer wanorde dan opvoeding mee (1) en men moest ze dus ontbinden. Later stond Don Bosco in de Oratoria van Turijn nooit meer instrumentale muziek toe, omdat het muziekkorps van het Oratorio van Valdocco dienst kon doen bij plechtigheden. Alleen in de laatste jaren, gaf hij met tegenzin toe en liet hij maar begaan. Hij was toen trouwens ziekelijk en hij bezweek voor de aandrang.

Zoals het Oratorio van Porta Nuova was ook dat van Vanchiglia totaal vol jongens. Don Bosco had herstellingswerken en verbeteringen laten uitvoeren aan de overdekte ruimten die tot zalen omgebouwd werden.

(1) Zie deel V, blz. 210 en 211.

Ook hierheen kwamen directeurs, catechisten leraren en assistenten uit Valdocco, en onder hen bevond zich de seminarist Cagliero.

Maar het Oratorio van de heilige Franciscus van Sales bleef steeds uitmunten door het aantal en de godsvrucht van de jongens. De steun die adellijke families daaraan verleenden, werd door Don Bosco beantwoord met tekenen van oprechte genegenheid, zoals kleine geschenken of briefjes, die steeds met dankbaarheid ontvangen werden. Onder meer schreef hij op 2 maart 1859 aan ridder Zaverio Provana uit Collegno: "Zie hierbij het gezegende kruisje. Als God mij verhoort, zal het degene die het draagt met zegeningen en met de vreze Gods overladen. Ik wens u, en uw vader en heel het gezin, heiligheid en de genade van de Heer, terwijl ik vol dankbaarheid verblijf... enz."

De lagere school bloeide ook in Valdocco uitstekend. Het onderwijs was er toevertrouwd aan Don Zattini uit Brescia. Hoewel deze hoogleraar in de wijsbegeerte was, onderwierp hij zich bijna twee jaar lang met bewonderenswaardig geduld en nederigheid aan de moeizame taak om aan onopgevoede kinderen het alfabet en enkele beginselen van de Italiaanse spraak-kunst aan te leren. Daar hij het dialect van Piëmont niet kende, waren de misverstanden niet uit de lucht. - "Ik zeg peer (pera)", beklagde hij zich bij de seminaristen van het Oratorio, "en zij verstaan steen (pietra); ik zeg lijkbaar (bara) en zij verstaan knuppel (bastone)!" - In het dialect van Piëmont was dat namelijk de betekenis van die woorden.

Don Bosco zorgde er voor dat zijn jongens gevarieerde vormen van ontspanning kregen, maar de wandelingen waren veel zeldzamer geworden, vooral die welke een hele dag duurden en al heel gauw hielden ze helemaal op. Nadat hij een vaste kapel gekregen had, eiste hij dat allen de kerkdiensten zouden bijwonen, omdat anders de geregelde onder-richting in preken en in catechismuslessen, evenals het gebruik van de sacramenten, er onder zouden te lijden hebben. Vandaar ook dat het Oratorio van Vanchiglia en dat van Portanuova nooit de gemeenschappelijke wandelingen hebben gekend.

In Valdocco bestond echter een gebruik dat geëerbiedigd moest worden, namelijk een beloning die Don Bosco nog geen enkel jaar verzuimd had voor zijn externe jongens. Dat was een uitstapje van een halve zondag naar een kerk, niet ver van de stad gelegen. Als de wandeling 's morgens plaatsvond, vertrokken de jongens in rijen en onderweg baden en zongen zij kerkliedjes. In het kerkje vervulden allen dan hun zondags-plicht. Don Bosco deelde dan op de middag het eten uit dat door enige ezeltjes daarheen gebracht was.

Wanneer de wandeling in de namiddag plaatsvond, dan gingen ze met enkele muziekinstrumenten de heuvel op, de namiddagboterham werd uitge-deeld, en in een of andere kerk gingen ze dan naar de preek luisteren en kregen ze de zegen met het Allerheiligste. Als de avond viel, daalden allen, luid zingend, de heuvels af naar de grens van Turijn. Daar aange-komen hielden ze op met zingen en gingen in groepjes naar huis.

Don Bosco verschafte zijn jongens dat uitstapje twee of drie keer per jaar, zoals ons verteld werd door iemand die er van 1855 tot 1861 aan deelnam. Het aantal deelnemers lag steeds boven de driehonderd jongens. Don Bosco voorzag overvloedig in het nodige, maar daar er onder de jongens ook waren uit tamelijk bemiddelde gezinnen, vroeg hij hun om brood en beleg van thuis mee te brengen. Aan anderen vroeg hij een twintig stuiver per hoofd te willen bijdragen om minstens voor een deel bij te dragen in de kosten van wat er nodig was voor zoveel arme jongens die niets bezaten. Die jongens hielpen hem graag daarmee. Zij voelden zich beloond door de gedachte aan het goede werk dat ze deden en door het echte genot dat die ontspanning in gezelschap van Don Bosco hun verschafte.

Op die manier deed Don Bosco zijn best om de jongens naar het zondagsoratorio te trekken. Tussen 1859 en 1870 zag hij niettemin van jaar tot jaar het aantal afnemen. De oorzaken daarvan kon men niet uit de weg ruimen. De eerste oorzaak was deze dat het steeds groeiende aantal interne leerlingen langzamerhand de hele kerk van de heilige Franciscus nodig hadden. Daarom werden ook de speelplaatsen voor de recreatie te klein. De tweede oorzaak lag hierin dat veel gewetenloze patroons van werkplaatsen de jongens ertoe dwongen ook op zondag te werken.

Nochtans werd in 1859 in Turijn, in de voorstad van Sint-Salvario, een vierde Oratorio geopend, toegewijd aan de heilige Jozef. Ridder Carlo Occelletti had een deel van zijn huis voor dat edele doel beschikbaar gesteld. Er was een ruime speelplaats en een door hem in gereedheid gebrachte, heel aardige grote kapel. De priesters van de parochie van de heiligen Petrus en Paulus deden er dienst. Toen hij dan Don Bosco, zijn intieme vriend, om seminaristen en geestelijken vroeg om het huis te besturen, stemde Don Bosco graag toe. In 1863 begon hij er iedere zondag Don Francesca en later ook Don Tamietti heen te zenden, evenals andere priesters, om de heilige mis op te dragen, biecht te horen en te preken. De kapelaans van de Petrus- en Pauluskerk kwamen er 's avonds hun diensten aanbieden. De ridder liet nooit na met zijn geld te voorzien in alle behoeften van het Oratorio, waarin hijzelf onvermoeibaar de catechismus kwam onderwijzen en assisteren. De zonen van Don Bosco bleven er steeds geestelijke leiding geven.

We hebben gezegd dat het aantal externe jongens 's zondags was afgenomen. Maar we moeten ook opmerken dat hun aantal weer aangroeide ten tijde van de dagelijkse catechismuslessen gedurende de vasten. Dan vulden zij heel de kerk van de H. Franciscus, daar de inwonende leerlingen er dan niet waren. Het was een bewonderenswaardig schouwspel, zoals door vooraanstaande prelaten erkend werd. Op zekere dag kwam onverwacht Mgr. Sola, bisschop van Nice aan zee, de kerk binnen, terwijl er catechismusles gegeven werd. Met ontroering bekeek hij de menigte jongens, trad naar voren, nam het catechismusboekje over en hijzelf ging verder met de catechismus aan de jongens uit te leggen. Hetzelfde deden ook andere bisschoppen bij verschillende gelegenheden, tot grote vreugde van de volksjongens.

Don Bosco ging ook naar zulke jongens op zoek en slechts zelden keerde hij, vooral op zaterdagavond, alleen naar huis terug. Met opzet bezocht hij die plaatsen waar hij dergelijke jongens het best kon ontmoeten. Zelfs in de omgeving van het Oratorio, waar hij de woningen kende, ging hij het erf op of zelfs de huizen binnen en vroeg vriendelijk aan de moeders: "Hebt u geen jongens te koop?" - En tegelijkertijd nodigde hij hen uit om hun jongens te laten komen. Op die manier verzamelde hij een hele groep, nu hier, dan daar. Daarna bracht hij hen naar het Oratorio, leerde hun wat catechismus, nam hun biecht af, informeerde naar hun omstandigheden en met goede raad en daad voorzag hij in de nood voor hun zielen. Deze geestelijke jachtpartijen zette hij voort tot in 1864, dat wil zeggen tot het ogenblik dat het aantal interne leerlingen hem dat apostolaat niet meer toeliet.

Nooit vergat hij echter bepaalde arbeidende jongens, die het zondagsoratorio verlaten hadden of die er zich nog maar slechts zelden lieten zien. Met hen en vooral met degenen van wie hij wist dat zij aan gevaren blootgesteld waren, kon hij op een bewonderenswaardige, ik zou haast zeggen, onnavolgbare manier contact houden. Wanneer hij er zo een ontmoette sprak hij eerst een beetje over zijn vak, zijn gezondheid, en zijn familie. Ten slotte zei hij met een hartveroverende vriendelijkheid, alvorens weg te gaan: "Kom me eens opzoeken!" - De jongen begreep onmiddellijk en beloofde het. Don Bosco was altijd bereid hen te biechten, wanneer ze ook kwamen. Zelfs als zij kwamen tijdens de biecht van de interne jongens liet hij hen voorgaan.

Het goed dat Don Bosco aan de jongens deed, kwam ook hun ouders ten goede, zoals we eerder al opgemerkt hebben. Hijzelf vertelde op 14 september 1862, na het middagmaal, aan zijn leerlingen de volgende gebeurtenis.

"Sinds ongeveer twee jaar ging ik de biecht horen van een neefje van een caféhouder. Het was een veelbelovende jongen die geregeld het Oratorio bezocht had. Zijn oom en tante hielden erg veel van hem. Toen de kleine jongen gebiecht had, en daarna zijn verwanten bedroefd rond zijn bed zag staan omdat zijn ziekte met de dag erger werd, richtte hij het woord tot hen en zei: "U houdt zo erg veel van me, naar dat alleen kan me niet troosten. Als u me werkelijk zielsblij wilt maken, bereid u dan voor om een goede biecht te spreken. Dat zou ik fijn vinden." Stel u dat voor! Die oom en tante, werden bij die woorden van hun enige troost ter wereld tot tranen toe bewogen. - "Wel", zei zijn oom tot hem, "als dat het enige is wat je kan opbeuren, wil ik je dat genoeg wel doen." - En meteen gingen hij, zijn vrouw, en hun knechten op de knieën zitten, en spraken hun biecht. Ik hoef natuurlijk niet te zeggen dat zij, zoals men verwachten kan van mensen uit een café, weinig met de biecht op hadden en die heel erg verwaarloosden. De mannen hadden al gebiecht, alleen de vrouw bleef nog over en deze stelde me voor een moeilijkheid. Wat te doen? Haar te zeggen dat ze me later in het Oratorio zou komen bezoeken was niet mogelijk. Het zou kunnen gebeuren dat met het verdwijnen van haar ijver van het ogenblik ook het goede voornemen zou verdwijnen.

Wat deed ik? Ik nam de gordijntjes voor het bed weg en schikte die zo, dat ze als tralievenster dienst konden doen. Maar toen de brave vrouw me op die manier bezig zag, zei ze: "Wat gaat u doen?"

"Ik speel voor stoffeerder!"

"Laat u dat toch", antwoordde ze; "ik zal wel biechten zoals de anderen gedaan hebben."

"Dat kan niet!"

"Welnee, zoveel ceremonies zijn er toch niet nodig."

"Dat zijn geen ceremonies, maar het is voorschrift; dat wil zeggen, voor de vrouwen moet er van een traliehekje gebruik gemaakt worden en daar dat er niet is, moeten we ons op een andere manier behelpen."

"O, als het zo is, ga dan uw gang maar!"

"Toen ik zo goed en zo kwaad als het ging een soort biechtstoel gevormd had, zei ik tegen haar: "Knielt u nu, maar een beetje op afstand."

Dat deed ze en zij sprak haar biecht.

"Beste jongens, laten we de Heer danken. Men ziet duidelijk hoe God met zijn genade dikwijls ware wonderen verricht. Gelukkig degenen die de genade van God beantwoorden. Maar ongelukkig zij die, als ze Hem aan de deur van hun hart horen kloppen, dat gesloten houden. Zij lopen groot gevaar, dat Hij dan niet terugkeert en dat ze sterven in hun zonde, wat God zelf in de Schrift dreigt te doen: Quaeretis me et non invenietis... et in peccato vestro moriemini. Na die tijd, bleven zowel de patroon als de knechten regelmatig biechten. Ze kwamen me opzoeken in het Oratorio en, als ze niet konden komen, ging ik naar hun huis om hun biecht te horen."

Een andere jongen van het zondagsoratorio werd de geestelijke redder van zijn vader. De protestantse propaganda ging in Piëmont verder met haar aanvallen tegen de katholieke godsdienst. Ze had in Turijn de vereniging van de godsdienstige traktaten voor Italië gevestigd, met een evangelische bibliotheek. Verder hadden de protestanten 31.372 exemplaren van ketterse werken in omloop gebracht onder groot en klein, waarvan er 27.124 in het Italiaans en 4.248 in het Frans verschenen waren. De boeken waren uit Parijs, Dublin en Londen gezonden vanwaar ook grote geldsommen kwamen. Een soortgelijke vereniging had in Turijn ook een drukkerij geopend voor de uitgave van het dagblad La buona novella - de Blijde boodschap - dat in acht maanden niet minder dan twee miljoen verderfelijke bladzijden verspreidde. Een groot aantal agenten zorgde voor de verspreiding. Ze liepen de hele stad en al de dorpen af en bezochten de jaarmarkten. Ze zetten een kraampje op of openden

winkels om afzet te vinden voor die giftige koopwaar.

De zoon nu van een van die agenten en handlangers bezocht het Oratorio. Zijn vader verkocht uit winstbejag in Turijn slechte bladen en boeken.

Het duurde niet lang of de externe jongens kwamen dat te weten. Daar Don Bosco hun bij herhaling gezegd had dat dergelijke agenten rechtstreeks en onmiddellijk kwaad deden, kwamen ze hem dat vertellen. Don Bosco ging met die arme jongen spreken en nadat hij meer inlichtingen gekregen had, verzocht hij die jongen zijn vader van dat afschuwelijke bedrijf af te brengen. Hij begaf zich ook naar diens winkel. Heel vriendelijk sprak hij met de man en bracht hem ertoe al zijn ketterse koopwaar af te staan. Hij liet ze naar het Oratorio brengen, maakte van die protestantse boeken en bladen midden op de speelplaats een hoop, en, in tegenwoordigheid van de jongens stak hij ze in brand. In plaats daarvan zond Don Bosco een grote hoeveelheid goede boeken naar de boekhandelaar. Onder die boeken bevonden zich De wijze jongeling, De Katholiek, onderricht in zijn godsdienst en heel veel andere van de uitgaven van de Katholieke Lectuur.

Daar Don Bosco de dringende behoefte van deze lectuur heel goed inzag, bleef hij ijverig met zijn werk doorgaan. De maartaflevering werd met grote geestdrift door de jongens en door de abonnees ontvangen. Het was de anonieme vertelling: Het kruis langs de weg. Het ging over een Tiroler jongen die dol was op reizen en zijn bergland verliet. Hij had echter spijt van het verdriet dat hij zijn vader en moeder aangedaan had. Hij kwam tot inkeer door de herinnering aan het kruis dat in de buurt van zijn hut geplant was. Na heel wat avonturen en nadat hij een aanzienlijk fortuin teruggekregen had, keerde hij naar zijn bejaarde ouders terug. Don Bosco wist ook heel handig de aandacht van de lezers te vestigen op de weldaden die de verspreiding van het evangelie voor de wereld meebracht. Hij wees daarbij op het verschil tussen katholieke en protestantse missies.

Het boekje begon met deze inleiding:

" Aan de medewerkers en abonnees van de Katholieke Lectuur.

"

" Met deze aflevering beginnen wij de zevende jaargang van
" onze populaire uitgaven. Wij zijn vol moed en vertrouwen dat onze
" heren medewerkers en abonnees evenals de vorige jaren de verlangde
" medewerking zullen voortzetten.

" De directeur spreekt de hoop uit dat hij niet het doel ge-
" mist heeft dat hij zich gesteld had. En wanneer hij nog niet al
" het goede kon bereiken dat hij verlangde, dan stemt het toch tot
" blijdschap te weten dat er niet weinig kwaad voorkomen is.

" De tijden worden thans moeilijker dan ooit, maar aangezien
" ons vertrouwen berust op Hem die alles kan en op onze welwillende
" medewerkers en abonnees, hopen wij die moeilijkheden niettemin te

" boven te komen.

" Met des te meer ijver zetten wij onze taak voort, in het
" besef dat wij een heel goed werk doen, waarvoor wij niet alleen
" de goedkeuring, maar ook de meest dringende en beminnelijke aan-
" moediging verkregen hebben van de Vader van alle gelovigen, Paus
" Pius IX. Hij wenste de Katholieke Lectuur niet enkel in de kerke-
" lijke staten ingevoerd te zien, doch verlangde ook dat een tweede,
" geschikte uitgave zou worden uitgegeven in Rome zelf, onder de-
" zelfde titel en met hetzelfde formaat en doel.

" Wij danken al degenen die op enigerlei manier ons zullen
" helpen om de Katholieke Lectuur te bevorderen, en wij blijven re-
" kenen op uw welwillendheid. Zoveel als in ons vermogen is, beloven
" wij alle verbeteringen te zullen aanbrengen die mogelijk zijn ten
" aanzien van de te behandelen stof, teneinde deze steeds meer aan-
" gepast te maken.

"

De Directie.

Terwijl Don Bosco zodoende het Godsrijk verdedigde en vele zie-
len tot de schoot daarvan terugbracht, bestendigde God steeds meer zijn
Oratorio door middel van Don Cafasso. Pater Pagani, de overste van het
instituut della Carità, had hem terugbetaling gevraagd van de 20.000 lire
die hem door de pater Rosmini geleend waren, met een deel van de ver-
vallen en niet betaalde interest. Don Bosco verklaarde zich bereid het
kapitaal te betalen, maar wat de interest betrof, verzekerde hij dat pa-
ter Rosmini, kort voor zijn dood, te verstaan gegeven had dat daarover
niet meer zou gesproken worden. Hij voegde eraan toe dat de overleden
pater Gilardi niet op de betaling van deze rente aangedrongen had, daar
hij de motieven kende die de overste tot deze kwijschelding bewogen had-
den. Pater Pagina gaf Don Bosco toen te kennen in welke moeilijkheden
zijn instituut zich bevond, en hij nam een minnelijke schikking aan.

Op 11 maart 1859 maakten bij akte verleden voor notaris Turvano,
Don Bosco en Don Cafasso 15.000.- lire over aan de theol. Bertetti in
mindering van de schuld die zij hadden bij de pater Antonio Rosmini, door
diens aandeel in de aankoop van de gebouwen Pinardi. Deze akte merkt op
dat de schuld door Don Bosco gedelgd werd met geld van Don Cafasso. Kort
tevorens waren 5.000.- lire betaald. Het terrein van de dromen bleef nog
steeds het eigendom van de Rosminianen.

Er ontstond nog enige onenigheid van weinig betekenis met de
zaakgelastigde van het instituut della Carità, hetgeen blijkt uit een
brief van Don Bosco, die daarin getuigenis aflegde van de afkeer die
hij had van processen.

" De Heer Giuseppe Zaiotti

" Istituto di Carità

" STRESA

" Hooggeachte Heer,

"

" De Heer geve ons de heilige deugd van het geduld. Uw brief
" heeft me niet weinig verdriet aangedaan. In het bijzonder door de
" woorden die met het gebruik van wettelijke middelen dreigen voor
" die honderd frank waarvan U meent dat er een vergissing begaan is.
" Ik heb mijn werk moeten onderbreken om niet weinig tijd aan die
" aangelegenheid te besteden. Bovendien wil ik vooropstellen dat er
" in de achttien jaren dat ik met het instituut della Carità zaken
" doe, nooit maar één schaduw van argwaan, noch verkoeling heeft
" bestaan. De betreurde en in dankbare herinnering levende Don Carlo
" Gilardi, trad zelfs als secretaris op, zowel voor mij als voor
" hem, en ik vertrouwde op de afrekeningen die hij me gaf, zonder
" ook maar enigerlei opmerking te maken. Deze rekeningen werden op
" 10 juli 1857 in orde gebracht. Nu komt u met een brief van mij
" voor de dag, gedateerd op 10 februari 1855, volgens welke er een
" fout zou gemaakt zijn. Men zou zeggen dat Don Carlo en ik, allebei
" onze ogen in de zak moeten gehad hebben, daar de meeste rekeningen
" steeds werden afgedaan in tegenwoordigheid van beiden. Wij droegen
" er steeds zorg voor, alles tot op de laatste stuiver en centiem te
" berekenen, uit wederzijdse vrees een van beide partijen ook maar
" voor het minst te benadelen.

" Wilt U ook bedenken dat telkens als ik betalingen deed, ik daar
" Don Carlo per brief van op de hoogte stelde, maar voor het to-
" taal der rekeningen dienden deze brieven als een eenvoudige her-
" innering om een overzicht van het debet en credit te geven. Het
" komt me voor dat het opzoeken van de vroeger gemaakte fout bij
" dergelijke rekeningen, een moeizaam werk is, waar geen enkele re-
" den of motief voor bestaat. Niettemin, hoewel ik in de stellige
" overtuiging verkeer dat deze honderd frank begrepen geweest zijn
" in de regeling der rekeningen van 1856-57, verzoek ik U degene
" die in deze zaken te beslissen heeft mee te delen, dat ik onder
" geen beding iets uitstaans wens te hebben met wettelijke midde-
" len, en dat ik U bij de eerste vordering een postwissel van hon-
" derd frank zal doen toekomen, zo dat de wens is van uw overste.

" Wat nu nog het bedrag van fr. 1.60 betreft, waarvoor U geen
" kleingeld ter vereffening had ten huize van notaris Turvano, was
" ik er echter van overtuigd alles betaald te hebben, door het wisselen
" van een geldstuk van 14,50 en ik meen me te herinneren u drie
" geldstukken van acht stuiver gegeven te hebben, een van vier en
" twee stuivers. Daar ik niettemin niets daarvan genoteerd heb, en
" ik me, zoals U zegt, vergist kan hebben, wil ik U zonder bezwaar
" een postwisseltje voor die waarde doen toekomen.

" Om zo weinig mogelijk last te veroorzaken verzoek ik U zich
" niet te verdiepen in mijn gelijk of ongelijk, doch mij eenvoudig
" mee te delen of ik honderd frank moet zenden. In het andere geval
" is het niet nodig dat U mij antwoordt. De Heer schenke U heilig-
" heid en genade en U de zegen des hemels toewensend voor het insti-
" tuut, verblijf ik met verschuldigde hoogachting,

" Turijn, 4 april 1859

Uw toegewijde dienaar,

"

Bosco Giovanni, pr.

" P.S. Ik verzoek U mij de geschreven schuldbekentenis te willen doen toeko-
" men, ondertekend door de theol. Murialdo, Borrel, Cafasso, Bosco.

" Ik heb ze gezocht bij notaris Turvano, maar ze is daar niet.

H O O F D S T U K X I V

DON BOSCO, INSTRUMENT IN DE HAND VAN GOD - ZIJN VERTROUWEN
IN DE GODDELIJKE VOORZIENIGHEID EN HOE HIJ ZICH OP HAAR
VERLAAT - DE JONGENS AANGESPOORD OM TE BIDDEN OM VOOR
HET ORATORIO HULP TE VERKRIJGEN IN MATERIELE NODEN -
WONDERBARE UITWERKINGEN VAN HUN GEBED - EDELMOEDIGE EN
PROVIDENTIELE AALMOEZEN VAN DE RIJKEN - BIJDRAGEN VAN
DE ARMEN - ENKELE FEITEN.

De prachtige edelmoedigheid van Don Cafasso ten opzichte van het Oratorio was niet alleen ingegeven door een vurige liefde voor God en de evenmens, maar eveneens door de overtuiging mee te werken aan een onderneming die eeuwen zou blijven standhouden. Daarom wilde hij de gehele verdienste hebben van de aankoop van het huis Pinardi. Op die manier legde hij zelf het fundament van een gebouw dat mondiale afmetingen zou gaan aannemen. Hij kende de oprechte bedoelingen, de trouw van zijn leerling aan de goddelijke Voorzienigheid en hij was er zeker van dat deze volkomen aan zijn roeping zou beantwoorden. Bovenal bewonderde hij in hem het vaste vertrouwen, van God al de nodige hulpmiddelen te zullen verkrijgen ter vervulling van zijn grote godsdienstige en liefdadige werken.

Inderdaad, wanneer Don Bosco eenmaal iets ondernomen had, liet hij het niet meer los, noch door gebrek aan de middelen die de menselijke voorzichtigheid eiste, noch door tal van moeilijkheden zoals tegengestelde opvattingen en meningen, kwaadwilligheid van de mensen en allerlei andere tegenslagen en mislukkingen. Hij twijfelde er nooit aan dat God hem steeds te hulp zou komen. Ook in de ergste noden, zei hij steeds opgewekt en rustig: "God is een goede vader die voor de vogels in de lucht zorgt. Hij zal zeker niet nalaten te voorzien in de behoeften van ons Huis." En ook de reden voor dat vertrouwen zei hij er gewoonlijk bij. "Van die ondernemingen ben ik slechts het nederige instrument; de maker ervan is God. En het is de taak van de maker en niet van het instrument te zorgen voor de middelen om het werk voort te zetten en het tot een goed einde te brengen." Dat zal Hij ook wel doen wanneer en zoals het Hem goeddunkt; "ik dien me alleen volgbaar en plooibaar te tonen in Zijn handen." -

Daarom maakte hij zich nooit zorgen voor de toekomst. En als enkele weldoeners hem niet gesteund hadden, dan was hij bereid geweest onmiddellijk

de gebouwen en de terreinen te verkopen, en de opbrengst te gebruiken voor de dringende noden van het huis of voor nieuwe werken. Dag aan dag gaf hij uit wat hij ontvangen had en bewaarde niets, omdat de schuldeisers steeds druk op hem uitoefenden. Dikwijls gaven voorzichtige lieden hem de raad het bestaan van het Oratorio door zoveel schulden niet in gevaar te brengen. Maar steeds herhaalde hij: "Na mijn dood zal deze inrichting niet alleen blijven voortbestaan, maar ze zal zich in alle delen de wereld verspreiden."

"Zijn vertrouwen op God en de heilige Maagd, was wonderbaar", riep Mgr. Cagliero uit. "Gedurende de vijfendertig jaar dat ik naast hem werkte, herinner ik me niet ook maar een ogenblik gezien te hebben dat hij zich gehinderd, ontmoedigd of verontrust toonde door de schuldeisers die het hem lastig maakten."

Don Bosco bezat niets, absoluut niets, maar God was zijn kas-sier die alle goede en edelmoedige personen tot zijn agenten heeft, en die weten dat het geld geen doel is, maar een middel dat hun gegeven is om zichzelf en hun evennaaste goed te doen.

Daarom wendde hij zich tot God, opdat Hij hem die goede aardse engelen zou zenden en dikwijls zei hij in het avondwoordje tot de leerlingen: "Bid en degenen die kunnen zullen de heilige communie opdragen voor mijn intentie. Ik verzeker jullie dat ik ook bid, en meer bid dan jullie. Ik ben in ernstige verlegenheid. Ik heb een bijzondere genade nodig. Ik zal u zeggen wat dat is."

En enkele avonden later vertelde hij dan bijvoorbeeld dat een rijke mijnheer hem een grote som geld gebracht had, juist zo groot als hij nodig had, en hij voegde er dan aan toe: "De allerheiligste Maagd, heeft vandaag, juist vandaag, een belangrijke gunst voor ons verkregen. Danken wij Haar van ganser harte en gaan we voort met de Heer te bidden dat Hij ons niet in de steek laat. Maar mocht Hij in het huis de zonde aantreffen, dan, wee ons! Dan helpt de Heer ons niet meer. Denk er dus om, de valstrikken van de duivel tegen te gaan en dikwijls de sacramenten te ontvangen."

Hij hechtte daarom veel belang aan het gebed van de leerlingen.

Als hij kon kwam hij gewoonlijk 's avonds zelf deelnemen aan het avondgebed met de jonge studenten. Meer dan eens, als hij om een of andere reden zijn avondmaal moest uitstellen tot de tijd van het gebed, of zich in de refter moest ophouden, gaf hij nu eens de een, dan de ander opdracht om toezicht te houden of om bepaalde leerlingen te waarschuwen die in plaats van te gaan bidden ofwel sliepen of aan het spelen waren.

Enkele malen stond hij inderhaast van tafel op en ging het zelf doen, zozeer was hij erom bekommerd dat het avondgebed godvruchtig zou verricht worden. Hij kon niet uitstaan dat de jongens gedurende die tijd tegen

de muur leunden of op hun hurken bleven zitten, als hondjes, zoals hij zei.

Iemand maakte Don Bosco eens deze opmerking: "Zou het niet beter zijn de jongens, in plaats van gemeenschappelijk en hardop te laten bidden, elk voor zich in stilte te laten bidden en hen te gewennen aan het inwendige gebed?"

Don Bosco antwoordde: "Als de jongens niet hardop met de anderen bidden, zijn ze aan zichzelf overgelaten en bidden ze niet meer, noch hardop, noch inwendig. Bovendien, gesteld dat ze alleen maar automatisch zouden bidden en zelfs verstrooid, terwijl ze bezig zijn met het uitspreken van de woorden, kunnen ze niet praten met hun kameraden. En de woorden die ze zelfs automatisch uitspreken dienen ook nog om de duivel van hen weg te houden."

Hij drong er eveneens erg op aan dat, wanneer de jongens voor het gemeenschappelijke gebed bijeengeroepen werden, niemand langer zou blijven spelen of wandelen op de speelplaats of onder de gaanderij. Hij wilde dat iedere seminarist of priester met de jongens samen ging bidden. Hij verlangde volkomen stilzwijgen van 's avonds na het gebed tot 's morgens na de heilige mis. Dat stilzwijgen achtte hij van het hoogste belang om alle vruchten van het gebed te kunnen plukken.

Een keer toen Don Bosco van zijn kamer naar beneden kwam om te gaan biechthoren, ontmoette hij een groepje jonge studenten die naar de kerk gingen om de heilige mis te horen. Daar hij enkelen van hen druk bezig gezien had met spelen, waarschuwde hij hen met een paar woorden en vroeg hun stil te zijn. Een van hen deed echter alsof hij de vermaning niet begreep. Toen ging Don Bosco naar hem toe en strafte hem. Later toonde Don Bosco zich heel ontevreden omdat de assistenten niet het stilzwijgen verlangden waar hij zo vaak op aangedrongen had.

Door al die zorgen stegen de gebeden van de hele gemeenschap tot Gods troon op en werden daar graag verhoord. De woorden van de profeet Isaias gingen zodoende volkomen in vervulling: "Geen vergeefse arbeid zullen zij verrichten, geen kinderen krijgen die spoedig sterven, want zij zijn een geslacht van door Jahwe gezegenden. Voordat zij roepen, antwoord ik hun al; terwijl ze nog smeken, verhoor ik hen al."(1) In het begin van 1858 moest Don Bosco een grote schuld delgen voor 20 januari en hij bezat geen stuiver. De schuldeiser had al een poosje gewacht en thans wilde hij beslist betaald worden. Het was al de 12de van de maand en niets was er gebeurd dat de verwachtingen van Don Bosco kon rechtvaardigen. Toen hij zich zo in het nauw gedreven voelde, zei hij onder vier ogen tot enkele jongens: "Vandaag heb ik een bijzondere gunst nodig. Ik ga naar Turijn, en jullie zult ervoor zorgen heel die tijd

(1) Is. 65, 23-24.

in de kerk te bidden, elk op zijn beurt." - Dat gebeurde. Don Bosco ging de stad in en de jongens gingen om beurten in de kerk bidden.

Terwijl Don Bosco door Turijn liep, kwam er in de buurt van de kerk der lazaristen een onbekende heer naar hem toe, groette hem en vroeg: "Don Bosco! Is het waar dat u geld nodig hebt?"

"Meer dan nodig! Het is beslist nodig dat ik het krijg."

"Als het zo is, neemt u dit dan!" En hij overhandigde hem een envelop waarin zich verscheidene bankbiljetten van duizend lire bevonden. Don Bosco stond verwonderd over deze gift, en hij aarzelde ze aan te nemen. Hij dacht dat die heer een grapje wilde maken.

"Maar, waarom geeft u me dat bedrag"? vroeg Don Bosco hem.

"Neemt u het maar", hernam de ander, "en gebruikt u het voor uw jongens."

"Nu, wel bedankt dan en Onze-Lieve-Vrouw moge het u vergelden... Als u wilt, schrijf ik een ontvangstbewijs."

"Dat is niet nodig."

Don Bosco nam de biljetten die de onbekende hem gegeven had en ging verder:

"Wilt U tenminste zo goed zijn me uw naam te noemen, opdat ik weet wie mijn weldoener is."

"Zoekt u maar niet! De gever wil niet bekend worden. Hij verlangt alleen dat u voor hem bidt... U kunt met dat geld doen wat u wilt... over iets anders hoeft u zich geen zorgen te maken." - Toen hij dat gezegd had verwijderde hij zich met snelle pas.

Het was klaarblijkelijk een teken van de goddelijke Voorzienigheid en Don Bosco stuurde onmiddellijk iemand om zijn schuldeiser te gaan betalen.

Mgr. Cagliero vertelde: "Op zekere dag van het jaar 1859 ging Don Bosco naar de refter beneden, niet om te eten, doch met mantel en hoed, gereed om uit te gaan. Verwonderd zeiden we: "0, Don Bosco, eet u vandaag niet met ons?" "Ik kan vandaag niet op het gewone uur eten", antwoordde hij, "bovendien zou ik willen dat jullie de refter verlieten. Jullie - en hij sprak tot Don Alasonatti, de prefect, tot Don Rua, tot mij en tot enkele andere seminaristen - zouden van nu tot drie uur ervoor moeten zorgen, dat er steeds een van jullie en enkelen van onze meest godvruchtige jongens voor het Heilig Sacrament aanwezig zijn. Vanavond, als ik de gunst verkrijg die we nodig hebben, zal ik jullie vertellen waarvoor ik dat gebed vraag."

"We volgden zijn bevel op en er werd gebeden tot drie uur. Tegen de avond keerde Don Bosco terug, even rustig en kalm als hij 's middags weggegaan was. Als antwoord op onze opdringerige en nieuwsgierige vragen, zei hij: "Vandaag verviel er om drie uur een belangrijke overeenkomst met de drukker Paravia van tienduizend lire. Als ik ze niet voldaan had, dan zou dat een groot nadeel betekend hebben voor hem en ernstige nadelen meegebracht hebben ook voor het Oratorio. Andere schulden bij andere schuldeisers waren even dringend, en zij stonden geen verder uitstel meer toe. In totaal beliepen die schulden nog eens tienduizend lire. Ik ben uitgegaan op zoek naar de Voorzienigheid en zonder te weten waar ik heen moest gaan. In de Consolatakerk ging ik binnen en bad daar de heilige Maagd mij niet in de steek te laten in die beproeving. Toen ik weer buiten kwam liep ik straat in, straat uit toen het opeens twee uur sloeg. In een smal straatje, in de buurt van de kerk van de heilige Thomas, dat uitkomt op de weg naar het arsenaal, kwam er een net geklede man op me toe en zei: "Kijk, als ik me niet vergis bent u Don Bosco!"

"Jawel, om u te dienen", antwoordde ik.

"Zie eens aan; u zoek ik juist en had ik u niet ontmoet, dan had ik helemaal naar het Oratorio moeten gaan. Dat spaart me een hele wandeling uit. Mijn meester heeft me opgedragen u deze omslag met inhoud te overhandigen, alstublieft."

"En wat zit daarin?"

"Dat weet ik niet", zei de bediende. "Toen maakte ik de omslag open en vond er een stel staatsschuldbewijzen in."

"Van wie komen die briefjes"? vroeg ik.

"Dat mocht ik u niet zeggen... maar ik heb mijn boodschap nu verricht. Het gaat u goed." - En hij ging weg. Ik ben toen naar Paravia gegaan. Toen ik het pakje briefjes had nagekeken, vond ik zoveel dat ik hem de tienduizend lire kon betalen voor het drukken van de Katholieke Lectuur en ook om andere dringende verplichtingen te voldoen! Och, jongens! Wat is de goddelijke Voorzienigheid toch groot! Wat heeft ze het goed met ons voor! Hoe dankbaar moeten we Haar zijn! Blijf toch altijd braaf! Bemin de Heer altijd en beledig Hem nooit, dan zal Hij het ons nooit aan het nodige laten ontbreken. -

"We zagen toen dat zijn gezicht stralender was dan ooit, en dat zijn stem nog hartelijker en vriendelijker klonk dan anders: zodanig was hij vervuld van blijdschap en verwondering, van dankbaarheid en van liefde tot God. Wij waren trouwens eveneens vervuld van verbazing en erkentelijkheid, terwijl onze bewondering voor onze goede vader nog toenam.

"Dergelijke wonderbare verschijnselen als die van de goddelijke Voorzienigheid hebben zich daarna nog tal van keren herhaald ten gunste van het Oratorio

en van de andere huizen van de Congregatie."

In 1860 kwam op een zaterdag of op een andere dag voor een feestdag tegen elf uur 's morgens de bakker naar Don Bosco toe en zei bars tegen hem dat hij voor het avondeten van die dag geen brood meer zou zenden als hij niet onmiddellijk betaald werd. En er was in huis niets anders dan wat voor het middagmaal hoognodig was. Geen goede woorden en beloften konden de man tot reden brengen.

Na het middagmaal stuurde Don Bosco iemand om zijn hoed en jas te halen. Het was half twee 's namiddags en de seminarist Turchi met Anfossi en andere kameraden, onder wie Giovanni Garino, stonden onder de gaanderij met elkaar te praten bij de trap die naar de refter beneden leidde. Plots verscheen Don Bosco, gereed om het huis te verlaten. Hij ging naar de seminaristen toe en zei tot hen: "Doen jullie me het genoegen en ga onmiddellijk naar de kerk om een minuut of twintig voor het Allerheiligste te bidden tot mijn intentie. Wissel elkaar twee aan twee af totdat het tijd is voor jullie om naar de klas te gaan. Ik ben vandaag in grote nood."

Zonder de reden van de vraag te kennen voldeden de seminaristen direct aan zijn verlangen en toen zij al in de klas waren, keerde Don Bosco in het Oratorio terug.

Don Turchi vertelde ons: 's Avonds was ik benieuwd te horen wat het resultaat geweest was. Maar daar Don Bosco moest biecht gaan horen was hij 's avonds zelfs niet aan het avondmaal met de communiteit, zoals hij op de vooravond van de zondagen steeds deed. Ik vroeg aan de prefect Don Alasonatti echter, of hij niets wist over het resultaat van onze gebeden. "O, jawel", antwoordde hij "alles is goed verlopen en Don Bosco zal het jullie wel vertellen." - De volgende dag na het avondgebed, vertelde Don Bosco ons het volgende: "Ik dank jullie die gisteren gebeden hebt. Ik had een grote betaling te doen aan de bakker Magra die het brood levert aan het Oratorio. Hij verklaarde geen brood meer te kunnen leveren, als hij niet betaald werd. Ik had geen geld en wist niet waar ik het zo gauw vandaan moest halen. Terwijl jullie in de kerk waren, liep ik in de stad te denken waarheen ik me moest wenden. Toen hoorde ik plots een man die me riep. Hij kwam naar me toe en zei: "O, Don Bosco, ik was juist op weg naar u. Ik ben door mijn baas gezonden, hij is ziek en wilde met u spreken." - Ik stemde onmiddellijk toe en de bediende vergezelde me naar een man, die al een hele tijd verplicht was het bed te houden. Hij ontving me heel vriendelijk, vroeg me allerlei zaken over het Oratorio. Daarna overhandigde hij me een omslag waarin zich het geld bevond dat ik nodig had. Zodoende hebben we vandaag de bakker kunnen betalen."

Op een andere avond vertelde Don Bosco aan de leerlingen die voor hem gebeden hadden: "Ik was op weg gegaan om geld. Ik wist dat in de parochie van de martelaren een heel vermogende dame woonde, zonder familie, maar die niets van weldadigheid wilde weten. Daar ik erg om geld verlegen zat, ging ik naar de pastoor, Don Bruno, en vroeg hem of hij er geen bezwaar

tegen had als ik naar die dame toeging om haar hulp te vragen. De pastoor zei: "Gaat u gerust, en als ze met iets over de brug komt bent u een kraan. Ik heb het al verscheidene keren geprobeerd ten behoeve van de parochie en ik heb nog geen duit van haar kunnen loskrijgen." - Niettemin ging ik erheen en bewogen door medelijden met mij en met jullie, gaf de dame me tienduizend lire. Toen ik de pastoor daarna ontmoette en hem vertelde hoeveel ik gekregen had, was hij heel erg verwonderd."

Rond 1862 moest Don Bosco enkele afbetalingen doen aan de aannemers van de gebouwen en aan de leveranciers van hout, ijzer, leer, textiel en andere grondstoffen voor de werkplaatsen.

Maar vol vertrouwen in de goddelijke Voorzienigheid verzocht hij, daar al de jongens in de klassen waren, de chef-kok Gala en andere godvruchtige personen van het huis, naar de kapel te gaan en de heilige rozenkrans te bidden. Daarna verliet hij het huis om hulp te gaan zoeken. Maar hij was nog niet ver van het Oratorio, of hij ontmoette op het straatje dat langs het krankzinnigengesticht loopt iemand, die hem een verzegelde omslag overhandigde en zei: "Voor uw werken"! en daarop liep hij door. Toen Don Bosco de dikke envelop geopend had, vond hij er zeventuizend frank. Hij dankte de goddelijke Voorzienigheid en keerde naar zijn kamer terug.

Al ging hij nu ook honderdmaal op zoek naar de goddelijke Voorzienigheid, steeds werd hij geholpen.

In het jaar 1861 had de heer Magra, de bakker aan wie Don Bosco twaalfduizend lire schuldig was wegens broodlevering, geweigerd nog meer te leveren. Zoals Don Bosco gewoon was in dergelijke omstandigheden tot zijn schuldeisers te zeggen, liet hij ook nu meedelen dat de goddelijke Voorzienigheid nog niet failliet was, en dat de Heer er wel zou voor zorgen dat er geld beschikbaar was om zijn jongens brood te geven.

De heer Magra bracht het brood, maar kwam ook om zijn geld te krijgen of minstens een gedeelte ervan. Maar er was geen geld in huis. Het was op een zondagmorgen en Don Bosco zat in de sacristie een groot aantal jongens biecht te horen, toen de schuldeiser aan de koster kwam zeggen, dat hij tot iedere prijs met Don Bosco wilde spreken. De koster probeerde hem te laten wachten maar de bakker baande zich een weg tussen de jongens door en liep brutaal tot bij Don Bosco. Daar begon hij met veel nadruk te beweren dat hij die verschuldigde som nodig had. Don Bosco keek hem heel rustig aan en zei: "Wacht u een ogenblikje tot ik met biechten klaar ben." - Waarop de ander: "Ik kan niet wachten, ik moet onmiddellijk betaald worden."

Als enig antwoord ging Don Bosco rustig door met biechthoren. Toen de bakker zag dat Don Bosco geen acht sloeg op zijn woorden, ging hij weg. Hij ging naar buiten en bleef onder de gaanderij op en neer lopen in afwachting dat Don Bosco naar hem toe zou komen. Toen Don Bosco klaar was, bad hij

dat de Heer hem in deze nood zou helpen. Op dat zelfde ogenblik kwam er een onbekende heer de sacristie binnen, die hem een gesloten omslag overhandigde, hem beleefd groette en zich terugtrok. Don Bosco legde die brief in zijn brevier en na de mis ging hij naar de refter, vergezeld van Don Angelo Savio en door enkele personen van buiten het Oratorio. Toen, herinnerde Savio hem aan de dringende schuld en zonder van streek te raken begon hij hem te vertellen dat men een ander moment moest afwachten, daar hij momenteel niets had. Op het ogenblik echter dat de post al binnen was, herinnerde hij zich de brief die hij in de sacristie ontvangen had. Toen hij hem opende, vond hij er een aanzienlijk bedrag in, dat hij direct aan Don Savio gaf om de bakker behoorlijk te voldoen. Toen hij deze kort daarna ontmoette, zei hij tegen hem: "U ziet het! De Voorzienigheid is groot en is ons te hulp gekomen! Nu zendt Ze een gedeeltelijke afrekening en spoedig zal Ze de rest doen toekomen. Onze-Lieve-Vrouw zij geloofd!"

Aldus verhaalden Mgr. Cagliero, Don Enria Savio en Don Bosco zelf.

Don Angelo Savio, econoom van het Oratorio, voegde aan deze feiten nog toe: "Er was een schuldeiser die, in een aanval van woede omdat hij nog steeds niet betaald was, de kamer van Don Bosco al verliet met de bedreiging hem voor de rechtbank te zullen dagen. Toen kwam er opeens een weldoener op bezoek en gaf Don Bosco drieduizend lire, wat precies voldoende was om die schuld te betalen."

Bij een andere gelegenheid toen ikzelf in zorgen zat omdat ik de metselaars moest betalen voor het al verrichte bouwwerk, nam ik mijn toevlucht tot Don Bosco. Maar hij had niets om me te geven. Terwijl Don Bosco me uitliet en me vroeg een andere keer maar eens terug te komen, kwam, als ik me goed herinner, graaf Callori zijn kamer binnen. Deze schonk hem een aanzienlijk bedrag dat wonderwel van pas kwam in die kritieke omstandigheid."

Uit deze bladzijden blijkt dus de bedoeling van het gebed: de grote naastenliefde van de goede zielen, het moedig aanvaarden van al de moeilijkheden, tegenslagen en angsten. Don Bosco schreef op zekere dag aan kanunnik Anfossi een briefje in deze termen: "Mijn waarde, Ik ben met schulden overladen, houd een collecte voor me, anders ga ik failliet." En kanunnik Anfossi, die zich in zijn laatste levensdagen nog naar hem toe haastte om hem een aalmoes te geven, hoorde hem zeggen: "Dit jaar alleen al heb ik bijna vier miljoen uitgegeven en goddank is alles betaald. Vele kleintjes maken een groot; ze moeten me helpen, zoals jij thans doet, ook door weinig aan te bieden."

En de kleine giften kwamen hem toe uit handen van arme mensen, maar van zo velen, dat het op de lange duur meer bedroeg dan wat al de rijken samen geschonken hadden. Men leest in het boek der Spreuken, hoofdstuk 19, vers 22: "De mens die behoeftig is, is weldadig, daar hij bewijst

te weten wat lijden betekent." De bescheiden, maar heldhaftige handelingen van weldadigheid van deze nederige boden der goddelijke Voorzienigheid liepen in de miljoenen. Laten we twee feiten noemen.

Toen Don Bosco eens in het nauw zat door een schuld van driehonderd lire die zonder uitstel betaald moest worden, kwam er plots een man van gevorderde leeftijd de speelplaats op en, naar Don Bosco toe gaande, zei hij: "Ik ben een oud regeringsambtenaar. Ik heb wat opzij gelegd van mijn pensioen en ik dacht eraan er een beetje goed mee te doen voor het welzijn van mijn ziel." - En met die woorden overhandigde hij Don Bosco een beurs.

"Maar hebt u ook wat opzij gelegd voor het geval dat u eens ziek wordt?" vroeg Don Bosco.

"Dat doet de Voorzienigheid wel", besloot de brave man, "en vooral eer ik sterf wil ik enkele verdiensten vergaren voor de eeuwigheid. Als ik ziek word, zijn er nog hospitalen." En zonder nog iets te zeggen ging hij heen.

In de beurs zaten precies driehonderd lire.

Op een dag kwam er een oude dame van ongeveer 75 jaar naar het Oratorio om Don Bosco te spreken. Hij dacht dat ze alleen maar kwam om hem te vragen een verzoekschrift voor haar te schrijven aan een of andere autoriteit of een rijke heer.

"Nee, nee", antwoordde ze, "ik moet met Don Bosco spreken."

Don Bosco nam haar mee, verzocht haar plaats te nemen en zij begon: "Ik ben een arme vrouw, ik heb altijd gewerkt om de kost te verdienen. Ik had een zoon en die is gestorven; nu blijft me niets anders over dan ook maar te sterven. Ik heb geen behoeftige erfgenamen. Vooraleer mijn zoon stierf, zei hij tegen me dat ik alles wat ik over had maar als aalmoes moest schenken. Ziehier: ik heb honderd frank, overgespaard in vijftig jaar voortdurend werken. Ik vertrouw ze u toe. Ik heb nog vijftien frank en die bewaar ik voor de kist waarin ze me na mijn dood zullen leggen. Ook heb ik nog een klein sommetje om de dokter te betalen. Ik ga vanavond in bed liggen en het zal dan nog slechts een kwestie van enkele dagen zijn."

"Ik neem die honderd frank van u aan", antwoordde Don Bosco, "en ik dank er u voor, maar ik verzeker u dat ik ze niet zal aanraken dan na uw dood, zodat u ze eventueel nog kunt terugkrijgen."

"Nee, laat u het liever zo; ik heb een aalmoes gegeven en heb er de verdienste van. Beschikt u maar vrij over dat geld. Wanneer ik er behoefte aan zou hebben, dan zal ik u om een aalmoes komen vragen. Als u die dan schenkt, hebt u er eveneens de verdienste van. Maar, komt u me opzoeken als ik ziek ben?"

"Zeer zeker"! antwoordde Don Bosco.

De volgende dag kwam Don Bosco getroffen door de kinderlijke naastenliefde van die oude vrouw, op de gedachte haar te gaan opzoeken, maar hij herinnerde zich de straat en het huisnummer niet meer. Er verstreken twee dagen toen een andere vrouw hem kwam roepen. Don Bosco ging terstond. Nauwelijks was hij in de kamer of hij herkende de oude vrouw die hem glimlachend te verstaan gaf dat ze niets nodig had.

"Maar natuurlijk wel", riep Don Bosco uit, "u hebt iets nodig, anders had u me niet laten roepen."

"Ja, ik wil de heilige sacramenten ontvangen."

Zij ontving ze zeer godvruchtig en stierf in vrede.

O, beminnelijke liefde! Al de dagen van zijn leven kon Don Bosco zeggen: "Hoe goed is de Heer! Hij wist dat we in zorgen zaten en Hij gaf weldadige lieden de gedachte in ons te helpen. - En tegelijkertijd werd de belofte van psalm 32 bewaarheid: "Heel de aarde hebbe voor Jahweh ontzag, alle bewoners der aarde moeten Hem vrezen. - De rijken zullen in nood verkeren en honger lijden; maar degenen die de Heer vrezen zal het aan niets goeds ontbreken."

H O O F D S T U K X V

DE VERSCHILLENDE BROEDERSCHAPPEN IN HET ORATORIO - VERLIES
VAN HUN NOTULEN - TWEE CONFERENTIES VAN DON BOSCO GEHOUDEN
VOOR DE BROEDERSCHAP VAN HET HEILIG SACRAMENT - NOODZAAK
VAN EEN NIEUWE BROEDERSCHAP VOOR DE AMBACHTSJONGENS - EEN
JONGEN BEKEERD DOOR EEN GEBED TER ERE VAN DE HEILIGE JOZEF
- GODSVRUCHT VAN DON BOSCO TOT DEZE HEILIGE PATRIARCH -
GIUSEPPINA PELLICO VERTAALT VOOR DON BOSCO DE ZEVEN
ZONDAGEN VAN DE HEILIGE JOZEF UIT HET FRANS - OPRICHTING
VAN DE BROEDERSCHAP VAN DE HEILIGE JOZEF EN HAAR REGLEMENT
- VERHEUGENDE RESULTATEN - DON BOSCO BELOOFT
EEN VAN ZIJN AMBACHTSJONGENS AAN EEN BEGINNEND
LIEFDADIGHEIDSWERK DE SEMINARISTEN STEUNPILAREN VAN DE
BROEDERSCHAPPEN - TWEE BRIEVEN VAN DON BOSCO AAN DE RECTOR
VAN HET SEMINARIE EN ZIJN OORDEEL OVER HET GEDRAG VAN
ENKELE SEMINARISTEN.

Een machtig middel om de godsvrucht levendig te houden waren de broederschappen van de Heilige Aloysius, van de Onbevleete Ontvangenis en van het heilig Sacrament. Don Bosco bezocht de bijeenkomsten af en toe, nu eens van de een dan van de ander, om hun zijn verlangens te doen kennen en hun zijn overtuigend woord te laten horen.

En de secretarissen van elke broederschap probeerden zijn woorden zo getrouw mogelijk, op te nemen in hun notulen. Het was een ware schat van voorbeelden, raadgevingen en aansporingen, die doorgegeven moesten worden aan degenen die in de loop der komende jaren hun opvolgers zouden zijn. Maar helaas zijn hun aantekeningen ons niet bewaard gebleven. Tevergeefs hebben we er heel ijverig naar gezocht. Het veranderen van de lokalen waar die bijeenkomsten gehouden werden, het voortdurend optrekken van nieuwe gebouwen, het doorgeven van dergelijke documenten van de een aan de andere, de dood van een van hen, bij wie dergelijke geschriften verwaarloosd werden of vergeten; het verlangen van sommigen om de herinnering aan hun jeugd en aan Don Bosco te bewaren evenals het veranderen van ambt en van woning der secretarissen, dat alles was oorzaak van het verloren gaan van deze geschriften.

Slechts twee conferenties die door Don Bosco in dat jaar 1859 gehouden werden voor de broederschap van het Heilig Sacrament hebben we kunnen opsporen. Daarin doelt Don Bosco, zoals altijd, in de eerste plaats op de godsdienstige onderrichting van de jongens. Het zal onze lezers genoeg doen dat wij de gedachten van Don Bosco bewaren en daarom is het dat we er hier melding van maken.

" E e r s t e c o n f e r e n t i e

"

" De profeet Isaias had aangekondigd dat bij de komst van de
" Heer de bergen zouden schudden en dat de meest versteende harten
" zouden ontbranden van liefde. Maar wanneer vandaag zijn blikken
" vanuit het rijk der zaligen over de aarde zouden dwalen, hoezeer
" zou die heilige geestdrift dan afkoelen.

" De patriarchen en heel het Hebreeuwse volk verlangden naar
" de dagen van Jezus Christus, zij snakten ernaar Hem in hun midden
" te hebben, door Hem te worden gezegend. En wij, nu wij Hem bezit-
" ten, nu wij Hem voortdurend in onze kerken hebben, nu wij Hem in leven-
" de aanwezigheid kunnen aanbidden, Hem in ons hart ontvangen, met
" met Hem kunnen spreken, Hem alles kunnen vragen omdat Hij meester
" is over alles... hoe behandelen we Hem? Om onze ondankbaarheid
" en onze onverschilligheid van ons af te schudden, stellen we ons
" deze twee vragen: Wat doet Jezus voor ons in het sacrament? Wat
" behoren wij daarom voor Hem te doen?

" Wat doet Jezus, verborgen in het heilige sacrament, voor
" ons? Hij stelt een daad van de diepste zelfvernedering, om ons
" een voorbeeld te geven van deze zo noodzakelijke deugd. Heel
" Zijn sterfelijk leven was waarlijk een voortdurende zelfvernede-
" ring; maar wanneer ik zie dat Hij geboren wordt in een grot, Hem
" zie liggen op een beetje stro, hoor ik eveneens het gezang van
" de engelen, zie ik een schitterende ster die Zijn komst verkon-
" digt aan de groten van de wereld, aan de heilige Drie Koningen,
" die zich terstond op weg begeven om Hem te aanbidden; als ik Hem
" zie temidden van de menigten veracht en beschimpt door de Schrift-
" geleerden en de Farizeeërs, zie ik ook dat Hij overal waar Hij
" komt, vergezeld wordt door de meest opzienbarende wonderen; als
" ik Hem aan het kruis zie hangen, zie ik ook dat tevens door Zijn
" Lijden het firmament geschokt en verduisterd wordt en dat de zon
" haar licht verliest; dat de aarde trilt en beeft onder de voet
" van het kruis; dat de doden uit hun graven opstaan; dat de ge-
" schokte natuur aan de wereld de dood verkondigt van de mensgewor-
" den God. Maar in het heilig sacrament zie ik niets dat me op
" enigerlei manier aanduidt dat er een almachtige en oneindig goede
" God in verborgen is. En waarom? Uit liefde tot de mensen! Om bij
" ons te kunnen blijven als onze gelijke, om ons te leren nederig
" te zijn... Als Hij maar een enkele straal van Zijn majesteit liet
" doorschijnen, wie zou zich dan voor Hem kunnen staande houden?...

" En dan, wanneer het zo was, welke verdienste zou een chris-

" ten dan hebben? De verdienste bestaat in het geloof. Indien deze God
" zich op onze altaren zichtbaar zou openbaren, dan verviel meteen
" onze verdienste als gelovige. Hij wil ons een gemakkelijke, lief-
" devolle gelegenheid geven deze verdienste te verwerven door te
" geloven aan Zijn woorden, die de woorden zijn van een goddelijke
" vriend. Maar in welke mate vindt Hij een levendig geloof in ons?

" Hoe moeten wij tegenover een zo goede God oordelen over
" onze onverschilligheid ten opzichte van Zijn liefde? Wanneer men
" achteloos de kerk binnenkomt, het tabernakel geen kniebuiging
" waardig acht of dat maar zo half doet; sommigen lijken wel op de
" joden die eerst Jezus vastbonden en dan voor hem bogen om hem te
" bespotten! O, beste jongens, als jullie de kerk binnenkomen,
" richt je ogen dan op het tabernakel waar Jezus Christus verblijft.
" Hoewel jullie Hem niet zien is Hij er toch! Verlevendig jullie
" geloof; bedenk dat daar Degene woont, voor wie al de legioenen der
" engelen beven en voor Wie al de scharen der heiligen met het hoofd
" ter aarde gebogen staan.

" Ik vraag nogmaals: wat doet onze Heer Jezus Christus in
" het heilig sacrament? Hij bidt aanhoudend voor ons tot zijn
" eeuwige Vader! Hij houdt diens straffen tegen en de bliksems die
" Hij anders zou slingeren voor onze zonden. Wanneer men over de
" wereld niets meer ziet en hoort van dat soort verschrikkelijke
" straffen die neerdaalden over het joodse volk ten tijde van de
" oude wet, dan is dat stellig niet doordat onze zonden niet zo
" geweldig groot zijn, of geringer in aantal. Ook jullie weten
" welke en hoeveel goddeloze mensen onder ons vertoeven. Wie houdt
" iedere dag, ieder ogenblik zonder onderbreking de straffende arm
" der eeuwige gerechtigheid tegen? Het is Jezus op onze altaren, die in
" het bijzonder in de heilige mis zich voor ons slachtofferd. Bij
" het zien van Zijn wonden steekt de engel der verdelging het
" zwaard weer in de schede...

T w e e d e c o n f e r e n t i e

" Jullie hebben in de laatste conferentie gehoord wat Jezus
" voor ons in het heilige sacrament doet. Thans rest ons na te gaan,
" wat men moet doen voor Hem. Hij is op onze altaren in een voort-
" durende staat van vernedering, van zelfopoffering en bidt voor
" ons. En wij moeten: 1. erkentelijkheid betonen voor Zijn verne-
" dering door een oprecht geloof; 2. voor Zijn lijden een erkente-
" lijkheid van vurige liefde tonen; 3. voor de gebeden die Hij voortdu-
" rend voor ons stort erkentelijk zijn door een volmaakt berouw.

" 1. Hij, de zo grote God, verbergt zich daar in alle nede-
" righeid onder de gedaanten van brood en wijn. Deze vernedering van
" Hem zou voor de mensen een prikkel moeten zijn om vaster te geloven
" dat Hij de God van liefde is, dat het enkel uit liefde is, uit liefde

" ook voor wie Hem naar weinig bemint, dat Hij zich zo vernedert.
" En toch hoeveel kettters zijn er niet, die, juist omdat ze geen schijn
" van het goddelijke zien, hem durven loochenen in het sacrament...
" Dezen zouden met eigen ogen het goddelijke gelaat van Je-
" zus Christus moeten kunnen zien, ze zouden de engelachtige harmonieën
" moeten horen waarmee al die zalige geesten Hem voortdurend om-
" ringen. Maar weten zij, dat degene die niet aan het woord van Jezus
" Christus gelooft Hem nooit van aangezicht tot aangezicht zal zien,
" en bijgevolg verdoemd zal worden. De ondankbaren, met hun harde
" schedels, van dezelfde soort als de trouweloze joden, die, omdat
" ze de wonderen niet konden loochenen die Jezus Christus in hun
" bijzijn bewerkte, beweerden dat Hij zulke wonderen in opdracht van de
" duivel verrichtte. Op die manier dus, o, mijn goddelijke Zalig-
" maker, belonen de mensen u voor uw zelfvernedering? Och, mijn Jezus,
" het is waar dat er verscheidene van zulke ondankbaren zijn die u
" niet erkennen. Maar te midden van zoveel ondankbaren zijn er vele
" zielen, zijn er al deze jongens, die uit de volheid van hun hart
" geloven dat U levend en waarlijk tegenwoordig zijt in het heilid
" sacrament. Jawel, zij geloven dat u de Zoon bent van de eeuwiger
" Vader, van de levende God, absoluut meester van al het geschape-
" ne. Zij geloven dat U waarlijk de zoon zijt van Maria uit wie gij
" geboren zijt om ons te verlossen van de zonde...

" 2. O, gelukkige tijden van de jonge Kerk, waarin die vurige
" kampioenen van Christus zich zo hebben onderscheiden door hun
" liefde. Hoezeer verlangt men in onze dagen daarnaar terug. Hoe
" de liefde der eerste christenen voor Jezus Christus in het heilig
" sacrament was, kunnen wij leren uit de geschiedenis. Zij vergaten
" geen enkel ogenblik de Calvarieberg en het kruis. Met hoeveel
" eerbied, met hoeveel aanbidding, met welke godvruchtige aandacht
" gedroegen zij zich in zijn aanwezigheid, bezochten zij het, woon-
" den zij het misoffer bij en gingen ze te communie! In die geheii-
" ligde tijden weende de een van vreugde, de ander zuchtte met een
" beklemd gemoed en menigeen raakte als in geestvervoering buiten
" zichzelf. Maagdelijke en onschuldige kinderen die lofzangen zin-
" gen tot het goddelijk Lam, zoals de engelen in het hemelse Sion
" doen, door hen komt uiteindelijk het gelukzalige ogenblik waarop
" zij hun Jezus kunnen omhelzen. Ge ziet hen met Jezus in hun hart,
" en uit liefde tot Hem heldhaftig en glorievol martelaarschap tegemoet
" gaan. Met hun bloed en hun leven brengen zij dank aan Jezus voor het
" bloed en het leven dat Hij voor hen aan het kruis geofferd heeft.
" Maar ach! Wanneer ik mijn blik laat gaan naar de christenen van heden,
" **wat een heel ander** schouwspel speelt zich dan voor me af? Wat een ver-
" slapping, wat een koelheid, wat een verwaarlozing in het verster-
" ven van eigen zinnen! Maar als degene die zoveel voor ons gedaan
" en geleden heeft als de goddelijke Zaligmaker Jezus niet de moei-
" te waard is om onze harten van liefde te doen gloeien, wat is daar dan
" wél voor nodig? ...

" 3. Tenslotte moeten de gebeden die Jezus voor ons stort ons
" ertoe nopen Hem de erkentelijkheid te betuigen van een volmaakt be-

" rouw. En wie zal zich niet een of andere oneerbiedigheid te ver-
" wijten hebben, als hij in gedachten zijn leven nagaat? Zoveel gebrek
" aan eerbied in Zijn tegenwoordigheid, zoveel verstrooidheid! Zoveel
" communies, ontvangen met een kil hart, onverschillig, alleen uit
" conventie en om niet in het oog te lopen! Wie weet nog of hij niet
" menigmaal het verraad van Judas hernieuwd heeft met een heilig-
" schennis! En Jezus was toch steeds zo goed, zo vol erbarming voor
" onze ellende! Och, iedereen zal wel eens denken aan de manier
" waarop hij Jezus behandeld heeft en dan besloten hebben voor de
" toekomst in zijn hart een levendig geloof te ontsteken in erkente-
" lijkheid voor zoveel vernedering waaraan onze goede God zich uit
" liefde tot ons onderworpen heeft. In zijn hart zal hij dan een
" grote liefde opwekken voor Jezus evenals een oprecht berouw voor
" al zijn zonden.

Terwijl Don Bosco op deze manier de leden van de broederschap van het heilige sacrament tot het goede aanspoorde, zag hij in dat er in het Oratorio nog niet voldoende broederschappen waren voor al de klassen. Voor de oudere internen bestond de broederschap van de Onbevleete Ontvangenis. Zij oefenden zich in de geestelijke liefde voor hun kameraden. Don Bosco had hun als voorbeeld de heilige Johannes de evangelist voorgesteld, omwille van zijn onschuld en zijn ijver waarmee hij de heilige Maria onder zijn hoede genomen had. Voor zijn catechisten, interne of externe, zorgden de conferenties van de heilige Vincentius a Paolo. Van deze heilige gaf hij een levendige beschrijving van diens naastenliefde. De broederschap van het heilige Sacrament met de kleine clerus was uitsluitend gesticht voor de studenten. Die van de heilige Aloysius was bestemd voor al de interne en externe jongens. Maar het grote aantal studenten dat ingeschreven was, de verschillende arbeidsuren, de wijze raad om de jongens niet de minste tijd af te nemen van hun ontspanning op zondag, het verschil in karakter en ontwikkeling, dat alles was oorzaak dat er slechts heel weinig van de vakjongens aan de bijeenkomsten van deze broederschap deelnamen.

Don Bosco besloot daarom dat ook de vakjongens een eigen broederschap zouden hebben. Degenen die het bereidwilligst waren om het goede na te streven zouden er deel van uitmaken. Het werd de broederschap van de heilige Jozef, het voorbeeld van de goede, vlijtige, en christelijke werkmans. Don Bosco was er zeker van dat zijn beminde vakjongens, door te luisteren naar de onderrichtende en aangepaste conferenties, zich tot vroomheid en godsvrucht zouden gedreven voelen.

Op een avond vertelde hij hun hoeveel de heilige Jozef van de jeugd hield. - "Het is nog maar een paar jaar geleden", vertelde hij hun, "dat een arme jongen uit Turijn, die geen enkele godsdienstige opvoeding genoten had, op zekere dag voor een stuiver tabak ging kopen. Toen hij bij zijn wachtende kameraden teruggekeerd was, wilde hij lezen wat er op het papiertje stond waar ze in de winkel de tabak hadden ingedaan. Het was een

gebed tot de heilige Jozef ter verkrijging van een goede dood. De jongen slaagde er nauwelijks in de zin ervan te begrijpen, en toch was hij zo getroffen door het weinige dat hij ervan begreep, dat hij geen oog van het papier kon afhouden. Zijn nieuwsgierige vriendjes zouden het ook wel graag hebben willen lezen, maar hij verborg het in zijn jasje en ze gingen spelen. Hij was overigens ongeduldig om het gebed nog eens te lezen, zo een onuitwisbaar vriendelijke indruk had hij ervan gekregen toen hij het de eerste maal las. Hij bestudeerde het inderdaad zolang totdat hij het van buiten kende en hij bad het iedere dag, maar als het ware automatisch, zonder de uitdrukkelijke bedoeling er een of andere genade door te verkrijgen.

De heilige Jozef was niet ongevoelig voor die, ik zou zeggen onvrijwillige toewijding. Hij bewoog het gemoed van die arme jongen. Nadat hij zich bij Don Bosco gemeld had, verkreeg hij het onschatbare geluk terug te komen tot God. De jongen beantwoordde de genade; hij kreeg de tijd om zich te laten onderrichten in de godsdienst, die hij tot dan toe uit onwetendheid veronachtzaamd had. Daarna kon hij op behoorlijke wijze zijn eerste communie doen. Doch kort daarop werd hij verrast door een ziekte. Hij stierf onder de aanroeping van de heilige Jozef die hem in die uiterste ogenblikken vrede en troost schonk."

Het woord van Don Bosco maakte indruk omdat het met een voorbeeld gepaard ging. Het valt niet onder woorden te brengen hoe genegen hij de heilige Jozef was en hij toonde het door voortdurende daden zijn leven lang, zoals de meest vooraanstaande leerlingen uit alle perioden voor ons getuigen. Hij had hem opgenomen onder de beschermheiligen van het Oratorio, hij had de vakjongens onder zijn bescherming gesteld, en ook had hij hem uitgeroepen tot beschermer van de examens van de studenten. Tot hem nam hij zijn toevlucht in zijn nood en hij spoorde ook de anderen aan hetzelfde te doen. Verscheidene malen in de loop van het jaar sprak hij 's avonds over zijn machtige hulp. Hij liet het feest van de beschermer op de derde zondag na Pasen vieren en was gewoon de jongens er met bijzonder mooie preken op voor te bereiden. De jongens vierden de maand van Sint-Jozef hetzij persoonlijk in de kapel, of in groepen verenigd. Zij waren er door de regel niet toe verplicht, doch zo groot was de devotie die hij hun inboezemde dat bijna allen aan de oefeningen deelnamen. Later wilde Don Bosco in al de kerken die hij bouwde steeds een altaar toegewijd hebben aan de heilige Jozef. Het deed hem veel genoegen en hij liet zijn blijdschap erover ook blijken toen Paus Pius IX de heilige Jozef tot patroon van de universele Kerk uitriep. In 1871 verklaarde hij dat in al zijn huizen het feest van 19 maart door de studenten en de vakjongens met schorsing van alle arbeid moest gevierd worden. In die jaren was 19 maart in Piëmont als feestdag geschrapt.

Hij leverde het bewijs van deze voortdurende devotie in 1859. Toen breidde hij de "Wijze Jongeling" uit met een oefening ter herinnering aan de zeven smarten en aan de zeven vreugden van de heilige Jozef, met een gebed tot dezelfde heilige voor het verkrijgen van de heilige deugd van zui-

verheid, met een ander om een goede dood af te smeken, en met nog een heel mooi loflied te zijner eer. In het reglement van het zondagsoratorio laste hij vervolgens in het derde deel, hoofdstuk V, de volgende aantekening in: "Op de zeven zondagen die aan het feest van de heilige Jozef voorafgingen, is er een volle aflaat te verdienen voor wie te biechten en te communie gaat. Daarom behoren de jongens tijdig daarvan op de hoogte gesteld te worden en bijzondere woorden van aanmoediging zullen tot hen gericht worden."

Daarmee nog niet tevreden vroeg hij de zuster van Silvio Pellico uit het Frans een werkje te vertalen, getiteld: De zeven zondagen van de heilige Jozef, dat hij van plan was te laten drukken en het onder het volk te verspreiden. We publiceren een brief die deze dame in het begin van de winter over dat boekje schreef.

" Zeereerwaarde Heer,

"

" Daar ik tot mijn spijt niet het genoeg en mocht hebben U in
" mijn landhuis te ontvangen, veroorloof U mij dat ik u schriftelijk
" bedank voor de eer die U me aandeed.

" Daar U voor de correctie van mijn vertaling van de Zeven
" zondagen van de heilige Jozef de beschikking moet hebben over de
" Franse tekst, heb ik in Turijn naar het boekje laten zoeken, maar
" het is er niet. Ik stuur U hierbij ingesloten echter het boekje
" dat ik, hoe klein het ook is, gaarne terug zou willen ont-
" vangen omdat ik het, zoals u ziet, van de schrijver heb ontvangen.
" Wilt U eraan denken?

" Kunt U, die zoveel kennissen hebt, er niet voor zorgen dat
" Hinger voor de naderende winter ergens onder dak komt! Hoe moet
" hij het klaarspelen zonder iets? Hij zou willen werken, maar met
" niets kan hij ook niets beginnen.

" U zult terecht zeggen dat ik brutaal ben. Maar neen, dat
" zegt u niet, want uw hart is van liefde vervuld. Op dit ogenblik zult u
" van Hinger zelf al vernomen hebben dat ik, doordat ik al zoveel
" mogelijk voor hem gedaan heb, op het ogenblik niet eens in staat
" ben om hem ook maar in het minst te helpen, te meer omdat ik al
" vier jaar getroffen ben door hagelslag. God zij erom geloofd, ja-
" wel, maar nu heb ik geen middelen meer om die arme jongen nog te
" helpen.

" Wat heb ik daarmee te maken en wat kan ik doen, zult U
" zeggen! Och, neemt u de zaak ter harte, de Voorzienigheid zal op
" de een of andere manier wel helpen!

" Vergeef me ter liefde van de heilige Jozef, help Hinger
" uit liefde tot de heilige Jozef, en de heilige Jozef moge nog
" meer Uw instelling beschermen en Uw moeite zegenen. In het
" diepste vertrouwen, heb ik de eer met grote eerbied te verblijven,

" Uw nederigste, meest toegewijde en verplichte

" 27 oktober 1859.

dienaresse,

"

Giuseppina Pellico.

Door de eerbied die Don Bosco koesterde voor de heilige Jozef, bereidde hij dus de stichting van een broederschap te zijner eer voor. De seminarist Giovanni Bonetti, die een jaar lang filosofie gestudeerd had in het seminarie van Chieri, was aangetrokken door de liefde die hij Don Bosco toedroeg en door de herinnering aan het heerlijke gezinsleven dat hij, in het Oratorio teruggekeerd, bij hem genoten had. Nu hem de assistentie van de vakjongens was toevertrouwd, en hij op de hoogte was van de bedoelingen van Don Bosco, vroeg en verkreeg hij verlof om met een dergelijke broederschap te beginnen. Toen hij de vakjongens het plan meedeelde, juichten zij het voornemen vol blijdschap toe.

Heel veel jongens beantwoordden met grote belangstelling de oproep. Op de inschrijvingsdag, waarschijnlijk zondag 20 maart, had er een mooie godsdienstplechtigheid plaats. Van dat ogenblik af leidde de broederschap van de heilige Jozef voortdurend een bloeiend bestaan tot op onze dagen.

Don Bonetti legde aan de basis van de broederschap een reglement dat door Don Bosco was geïnspireerd en door hem verbeterd werd. Naderhand werden er nog allerlei verbeteringen in aangebracht, maar de geest bleef steeds gelijk.

De nieuwe broederschap werd op de volgende wijze opgezet:

I

DOEL VAN DE BROEDERSCHAP VAN DE H. JOZEF

" Het doel van deze broederschap is de eer van God en de
" beoefening der christelijke deugden te bevorderen, in het bijzonder
" bij de vakjongens die in het Jongenstehuis van de H. Franciscus
" van Sales opgevoed worden.

II

LEDEN DIE DE BROEDERSCHAP VORMEN

" De broederschap zal bestaan uit een president, een vice-
" president en een secretaris, allen te benoemen door de directeur
" van het instituut.
" Werkende leden kunnen echter zijn de vakjongens, hun leer-
" meesters, assistenten, catechisten en al degenen die voldoen aan
" de hierna genoemde voorwaarden.

III

VOORWAARDEN VOOR TOETREDING

" Om deel uit te maken van deze broederschap is noodzake-
" lijk: 1. dat de jongen een rechtstreeks of onrechtstreeks verzoek
" richt tot de president van de broederschap;

- " 2. dat hij toegelaten is tot de heilige communie;
" 3. dat hij gedurende twee maanden bewijzen van goed gedrag heeft
" geleverd;
" 4. dat hij geschikt geoordeeld wordt door de leden die het be-
" stuur van de broederschap vormen, en zijn toelating de goedkeu-
" ring verkrijgt van de overste van het instituut;
" 5. dat hij het reglement gelezen heeft en belooft dat na te komen;
" 6. hij zal twee maanden lang aspirant zijn; daarna zal hij, indien
" hij blijken van geschiktheid gegeven heeft, als werkend lid van de
" broederschap ingeschreven worden;
" 7. op de dag van zijn aanneming moet hij de heilige sacramenten
" ontvangen en zal hij de gewijde medaille van de heilige Jozef
" ontvangen met een bewijs van toelating.
" Allen wordt aangeraden deze medaille devoot om de hals te
" dragen, ook voor het verkrijgen van talrijke aflaten die eraan
" verbonden zijn.

IV

ALGEMENE REGELS

- " De jongens die deel uitmaken van de broederschap van de
" heilige Jozef, vertrouwend op de machtige hulp van deze grote heilige,
" beloven:
" 1. met zorg de regels van het Instituut in acht te nemen;
" 2. stipte gehoorzaamheid aan de dag te leggen tegenover de
" oversten, aan wie zij zich met onbeperkt vertrouwen onderwer-
" pen; hun kameraden te stichten, zowel door het goede voorbeeld,
" als door hen liefdevol te vermanen telkens als de gelegenheid
" zich daartoe voordoet;
" 3. zich met de grootst mogelijke liefde erop toe te leggen vecht-
" partijen en elk soort van meningsverschil onder de kameraden te
" voorkomen, waar ook en om het even onder welke omstandigheden;
" 4. streng te vermijden en hetzij zelf of met behulp van anderen
" verkeerde gesprekken te verhinderen of wat ook dat in strijd is
" met de eerbaarheid;
" 5. een afkeer te hebben van ledigheid, door ervoor te zorgen dat
" ze op alle ogenblikken van de dag bezig zijn;
" 6. het menselijk opzicht te overwinnen en zich geen slaven te
" tonen van ijdele of ingebeelde vrees.
" 7. de uiterlijke zinnen te versterven om rein en zuiver te kun-
" nen blijven in gedachten, woorden en werken, in navolging van
" de heilige Jozef, die de eerste was om aan God de gelofte van
" zuiverheid te doen en daardoor de behoeder werd van de zuiver-
" heid zelf, Jezus Christus.

V

BIJZONDERE REGELS

- " Er zijn geen bijzondere gebeden; niettemin bevelen we deze
" enkele oefeningen aan:

- " 1. veelvuldige gebruik van de heilige sacramenten, eenmaal per week
" of op zijn minst alle veertien dagen;
- " 2. op bijzondere wijze onze patroon de heilige Jozef te eren op
" zijn feestdagen, zoals de dag van zijn heilig huwelijk (23 januari),
" de dag van zijn edele dood (19 maart) en zijn beschermfeest (3de
" zondag na Pasen); het zal het beste zijn deze feesten te laten voor-
" afgaan door een noveen met heilige communie ter ere van de heilige;
- " 3. ter ere van de heilige Jozef of een of andere akte van liefde
" te verrichten, waaraan ook anderen dan de leden van de broederschap
" kunnen deelnemen;
- " 4. op alle plechtigheden van het jaar zorgen de zonen van de heilige
" Jozef ervoor godvruchtig tot de heilige communie te naderen.
- " 5. indien een der leden ziek mocht worden, deelt de president dat in
" de eerstvolgende conferentie mee, opdat er speciaal voor de zieke
" kan gebeden worden;
- " 6. indien er nachtelijke assistentie nodig is, kan de president
" daartoe opdracht geven aan twee leden van de broederschap, die dat
" mooie werk van naastenliefde op zich nemen; en indien de zieke hulp
" blijft nodig hebben, verrichten de leden deze dienst iedere nacht,
" twee aan twee, met goedvinden van de directeur;
- " 7. indien de zieke naar het andere leven zou overgaan, zijn de le-
" den, met goedkeuring van de directeur van het huis, bij de begrafe-
" nis tegenwoordig, en begeleiden zij het stoffelijke overschot naar
" het graf. Door elk lid wordt de communie voor de zielenrust van de
" overledene opgedragen, en op de volgende conferentie wordt er, in
" plaats van andere werken van liefde, het rozenhoedje gebeden voor
" de overleden kameraad.
- " Ter geruststelling van iedereen wordt verklaard dat de boven-
" genoemde regels, uit zichzelf zelfs niet onder dagelijkse zonde ver-
" plichten, tenzij in die gevallen die al in deze zin geboden of
" verboden zouden zijn door Gods geboden of die van de Kerk.

VI

REGLEMENT VOOR DE CONFERENTIES

- " 1. De leden van de broederschap van de heilige Jozef komen één keer
" per week bijeen in aanwezigheid van de president. Als opening wordt
" er gelezen uit het leven van de heilige Jozef, of uit een ander
" stichtend boek.
- " 2. De conferentie wordt geopend met de aanroeping van de Heilige
" Geest en met het afroepen der namen van alle leden ook de aspirant-
" leden.
- " 3. In de conferenties worden zaken behandeld die betrekking hebben
" op de verering van de heilige Jozef, op de navolging van zijn deug-
" den of er wordt gesproken over de verspreiding van goede boeken.
" Tenslotte moeten allen zich goed doordringen van alles wat het
" geestelijk en materieel welzijn van de leden der broederschap betreft.
- " 4. In de conferentie worden ook de postulanten voorgedragen en de

" leden van het bestuur kunnen hun mening te kennen geven over het aanvaar-
" den van de aspiranten. De president houdt hiermee rekening, maar
" hij kan ook de toelating afwijzen of handelen zoals hij meent dat
" het best is in de Heer.

" 5. De conferenties zullen over het algemeen kort zijn en worden
" besloten met een onze vader, weesgegroet, gloria, een spreuk, en
" het oremus ter ere van de heilige Jozef.

" 6. Iedere maand wordt er aan de overste van het huis meegedeeld
" wat er in de conferenties gedaan werd, of het aantal leden gegroeid
" of afgenomen is, of de regels in acht genomen werden, kortom
" hoe het staat met de groei van de broederschap.

" Het reglement van de broederschap van de heilige Jozef dat
" de taken van de bestuursleden regelde, zag er zo uit. - Het was de
" taak van de president de vergaderingen van de broederschap bijeen
" te roepen, zorg te dragen voor de godsdienstige onderrichting van
" de leden en met alle middelen de grootst mogelijke geestelijke en
" stoffelijke voortgang onder de medebroeders te bevorderen. - De
" vice-president moest de president vervangen telkens als deze ver-
" hinderd was, en hem bijstaan in alle gevallen die hij niet kon
" afhandelen. - De secretaris had de opdracht de afwezige leden en
" aspiranten te noteren, aantekening te houden van het onderwerp
" dat op iedere conferentie behandeld werd alsook van de voornaamste be-
" sproken punten. Dit schriftelijke verslag nam hij dan op in het
" daarvoor bestemd boek. Ook was het zijn taak het belangrijkste
" te noteren wat de broederschap deed en een nauwkeurige lijst aan te
" leggen van alle leden en ook van de aspiranten. - De raadslieden
" en decurionen moesten erop toezien dat de leden het reglement van
" de broederschap stipt naleefden.

" Om het vereiste belang aan deze broederschap te geven wer-
" den tot ereleden ervan benoemd de hogere oversten van het Oratorio en
" werd ze gelijkgesteld met die van de heilige Aloysius. Terwijl het
" om lid te worden van de broederschap van de Onbevleete Ontvangenis,
" van het heilig sacrament of de kleine clerus voldoende was zich te
" laten inschrijven, moest er om tot de broederschap van de heilige
" Jozef te kunnen toetreden, een toetredingsformule uitgesproken
" worden.(1)

(1) De postulanten nemen geknield plaats voor het altaar of bij een beeld van de heilige. Een met koorhemd en stola geklede priester, wendt zich, na de Heilige Geest aanroepen te hebben door het bidden van het Veni Creator, vers en oremus, tot de postulanten en richt de volgende vragen tot hen, waarop gelijkvormige antwoorden gegeven worden.

V. Broeders wat vraagt ge van mij?

A. We vragen te worden toegelaten tot de broederschap van de H. Jozef.

V. Kent ge de reglementen van die broederschap?

A. Wij kennen ze doordat we ze met aandacht gelezen hebben en vertrouwen op de hulp van God en van de heilige Maagd om ze te kunnen naleven.

V. Met welk doel wilt gij tot deze broederschap toetreden?

A. Om ons een christelijke levenswijze eigen te maken onder de bescherming van de heilige Jozef door hem na te volgen in zijn deugden, vooral in de zuiverheid en in de gehoorzaamheid.

V. Welke bijzondere reden brengt u er toe tot deze broederschap toe te treden?

A. De voornaamste reden is dat wij ons onder de bescherming van de heilige Jozef willen stellen in levensgevaar en vooral in het stervensuur.

"De gezegende resultaten van deze nieuwe broederschap zullen duidelijk blijken uit het geheel van onze bladen, en van toen af waren zij al te verwachten door het goede gedrag van een groot deel der vakjongens. Dat werd zozeer opgemerkt, dat er om hen gevraagd werd in verschillende werkplaatsen en instituten van Piëmont, en later in gans Italië en in vele andere delen van de wereld. De namen van hen zouden ons een verrassend lange lijst verschaffen.

We hebben nog een brief uit dat jaar, geschreven door Don Bosco aan een stichter van een liefdadigheidswerk die hem om een vakjongen gevraagd had.

" Waarde Heer,
"
" Het verwarde beeld van de politieke omstandigheden heeft
" me even doen aarzelen **alvorens** te antwoorden op Uw gewaardeerd
" schrijven.
" Laat ik dus zeggen: wanneer U bij het genoemde plan blijft, zou
" ik u wel een van mijn jongens kunnen zenden, niet een meester
" schoenmaker, maar die toch wel in staat is het voorwerp van zijn
" vak te snijden en te maken. Ik hoop dat, wat zijn gedrag aangaat,
" er geen bezwaren zullen zijn. Alleen zou er rekening moeten ge-
" houden worden met zijn huidige levenswijze. Ik zal een af-
" schrift voor U laten maken van het **reglement** van dit huis. Voor
" de zondagsbijeekkomsten zou het goed zijn dat we daar eens over praten.
" Daarom,

(1) vervolg van p. 147.

Pr. De Heer zegene uw verheven voornemen en: de Heilige Maagd moge u helpen het te bewaren tot het einde van uw leven. Legt er u met grote ijver op toe de regels van de broederschap na te leven, en weest ervan overtuigd dat de heilige Jozef in het leven een beschermer voor u zal zijn, vooral in het stervensuur.

Nadat de priester dit gezegd had, spraken de postulanten de volgende formule uit:

"Ik...beloof alles te doen wat ik kan, om de heilige Jozef, de bruidegom van Maria, de zuiverste der maagden, te kunnen navolgen; en daarom wil ik slechte kameraden vermijden, mij verre houden van onwielvoeglijke gesprekken, en de anderen met woord en een goed voorbeeld tot de deugd aansporen. Ik beloof bovendien al de regels van de broederschap te zullen onderhouden. Dat hoop ik te volbrengen met de tulp van de Heer en onder de bescherming van de Heilige."

Na deze plechtige belofte zeiden de nieuwe leden allen samen:

In onze geestelijke en tijdelijke noden zullen we met onbepaald vertrouwen onze toevlucht nemen tot de heilige en hem zeggen:

Glorievolle heilige Jozef, onze beschermer, wij smeken u uw blik zegenend te willen richten op onze tegenwoordige noden en ons die hulp te willen verlenen, die gij het beste acht voor ons zielenheil. - Herinner u, o, allerheiligste bruidegom van de maagd Maria, o, onze milde beschermer Sint-Jozef, dat men nimmer gehoord heeft dat iemand uw bescherming inriep en om uw bijstand vroeg zonder door u verhoord te zijn. In dit vertrouwen komen wij tot bij U en bevelen ons vurig in uw hoede aan. Och! wijs onze smeekbeden niet af, o, voedstervader van de Verlosser, maar neem ze in genade aan en verhoor ze. Amen.

Jezus, Jozef en Maria, U schenk ik mijn hart en mijn ziel. - Jezus, Jozef en Maria, sta mij bij in mijn laatste doodsstrijd. - Jezus, Jozef en Maria, moge mijn ziel in vrede met U gelukkig zijn.

Nadat ze hun naam en voornamen in een register geschreven hadden, ontvingen de nieuwe leden de medaille van de heilige Jozef. Daarna richtte de priester een korte aansporing tot hen, en de plechtigheid eindigde met het gezang: Laudate Dominum omnes gentes.

" wanneer U ooit eens naar Turijn komt, probeert U dan de een of
" andere zondag bij ons te blijven, dan zult u zien hoe we ons hier redden
" in nomine Domini. Mocht er iets bijzonders zijn, zegt U het mij
" dan en si Dominus dederit zal ik U komen opzoeken.
" Mocht u liever een jonge kleermaker willen hebben, ook die
" kunt U krijgen.
" Mijn nederige groeten aan de onverschrokken Don Fenoglio. Beiden
" wens ik U veel moed toe in de Heer. Tracht een miljoen abonnees
" te werven voor de Katholieke Lectuur; bid voor mij en voor
" mijn arme zonen, terwijl ik verblijf,
" uw onderdanige dienaar en vriend,
" Turijn, 3 april 1859. Bosco G., pr.

En nu beëindigen we dit hoofdstuk met een opmerking. Wanneer de ziel van de broederschap van de heilige Jozef en van al de andere de veelvuldige heilige communie was, de vorming, de groei en de band die de leden van dergelijke instellingen samen bond, dient toegeschreven te worden aan de ijver en het goede voorbeeld van de seminaristen. Bijna iedere week verzamelde Don Bosco hen in zijn kamer voor een vertrouwelijke bespreking, waarin hij hen op de hoogte stelde van zijn ideeën en hun richtlijnen gaf om een onbesproken gedrag te blijven handhaven. Wanneer hij de deugden van de heilige Franciscus van Sales beschreef, hield hij niet zelden een lofreden op diens beminnelijkheid, zuiverheid en offerzin zelfs ten koste van zijn eigen leven, voor de redding van de zielen.

Deze seminaristen, die voorwerp waren van zijn tederste zorgen, had hij tot zich getrokken sinds hun jongste jaren en zij beantwoordden aan de gekregen onderrichtingen. Dat kon ook haast wel niet anders, daar hij geen vertrouwen stelde in zijn geestelijken of in die van het seminarie, tenzij die jongelui de zekerheid gaven dat alles goed met hen zou aflopen. En hij van zijn kant hielp hen op allerlei manieren bij het nastreven van hun heilige verlangens.

Zo schreef hij aan kanunnik Vogliotti, rector van het seminarie en diocesaan vicaris:

" Zeereerwaarde Heer Rector,
"
" De seminarist Alasia da Sommariva uit Chieri, schrijft me
" dat hem om kostgeld gevraagd is. Hij is naar het seminarie gegaan in
" de hoop, dat dit gratis zou zijn. U had deze hoop bij mij gewekt.
" Ik zou dringend willen vragen de betrokkene te helpen, daar hij
" niet in staat is ook maar een stuiver te betalen en anders ge-
" noodzaakt zou zijn naar huis terug te keren. - De seminarist
" Bonetti heeft daar het hele afgelopen jaar van kunnen profiteren.
" U hebt bij mij de verwachting gewekt dat door Bonetti in het huis
" op te nemen, dat ook voor de seminarist Alasia zou gelden.

" Vol vertrouwen in uw goedheid verblijf ik met alle achting,
" uw dienstwillige dienaar,
" Ten huize, 6 april 1859. Bosco Giovanni, pr.

Degenen die zich later niet goed bleken te gedragen, sloot hij zonder mededogen van de geestelijke staat uit, met mededeling van zijn ernstige redenen aan de geestelijke overste. Eens antwoordde hij op een vraag van de bovengenoemde rector van het seminarie in deze bewoordingen:

" Zeereerwaarde Heer Rector,
"
" Het valt me een beetje moeilijk inlichtingen te verstrekken
" over de jeugdige... uit... Ik zal U coram Domino de dingen ver-
" tellen zoals ik ze ken. Zijn studie is goed, zijn gedrag middel-
" matig en hij werd uit het huis verwijderd om redenen die onder
" christenen niet genoemd worden. Daar heeft hij de klassen gevolgd
" tot en met de retorica. Het is mogelijk dat, sinds de twee jaren,
" dat hij hier niet meer verblijft, zijn gedrag verbeterd heeft en
" zich daardoor een bijzondere aanbeveling verworven heeft.
" Ik ben van oordeel dat deze inlichtingen voldoende zijn,
" en ben bereid tot nadere uiteenzettingen indien dat noodzakelijk
" mocht zijn, terwijl ik verblijf,
"
" Ten huize, 15 maart 1859 Uw dienstwillige dienaar,
Bosco Giovanni, pr.
"
" N.B. Indien genoemde jongeman zich aanmeldt voor het examen voor
" de inkleding dan zal ik hem het bewijs van goed gedrag
" weigeren. Hij zal dat dan van zijn pastoor moeten verkrijgen.

H O O F D S T U K XVI

ENKELE RICHTLIJNEN VOOR HET ONDERRICHT IN DE CHRISTELIJKE
LEER -BESTUDERING EN VERKLARING VAN HET NIEUWE TESTAMENT:
LESSEN IN GEWIJDE WELSPREKENDHEID; DE ONVOORBEREIDE
PREDIKANT - DE LES VAN DE CEREMONIEËN - VERSCHILLENDE
WEKELIJKSE CONFERENTIES VOOR AL DE STUDENTEN -
ONDERRICHTING OVER HET GOED GEDRAG EN HET VOORDEEL
DAARVAN - DON BOSCO, HET TOONBEELD VAN EEN VOLMAAKTE
OPVOEDING - BELEEFDHEID EN NAASTENLIEFDE BIJ HET SPREKEN
EN HET VERMANEN - ZWIJGEN EN NADENKEN ALS DE GEEST
OPGEWONDEN IS: EEN BELACHELIJKE UITVAL VAN WOEDE - GOEDE
MANIEREN BIJ ALLES WAT MEN DOET: DON BOSCO EN HET
BOKSPRINGEN - DE KIESHEID WAARMEE DON BOSCO ENKELE
JONGENS OPMERKZAAM MAAKT OP SOMMIGE LOMPE HANDELINGEN -
HOFFELIJKHEDEN BIJ HET ONTVANGEN VAN BEZOEKERS - ONTWERP
VOOR EEN BLIJSPEL DAT GOEDE MANIEREN BIJBRENGT - WAT DE
JONGENS ERBIJ WINNEN DOOR DE AANSPORINGEN VAN DON BOSCO
TE VOLGEN - LOFREDE.

De wijze maakt zich beminnelijk door zijn woorden, zegt Ecclesi-
asticus.(1) Daardoor overtuigt hij en weet hij degenen die naar hem
luisteren zijn wil te doen volgen. Zo ook was Don Bosco, en die bemin-
nelijkheid prentte hij ook zijn medewerkers in, terwijl hij, om zich
van de goede gang van zaken in de communiteit verzekerd te houden, tel-
kens zei: "Spreek, spreek!" Voor dat heilige doel vermenigvuldigde hij
de gelegenheden om te spreken, niet alleen voor zichzelf, maar ook voor
de oversten van het huis, en voor verscheidene heilige priesters van de
stad, die van zijn geest vervuld waren en die hij uitnodigde om zich
met hem in het Oratorio te komen onderhouden. Dezen spraken in zijn
plaats wanneer hij afwezig of verhinderd was. Zij maakten zich tot de
echo van zijn woord, brachten zich zijn beginselen in herinnering, en
deden hun best om aan zijn verlangens te voldoen.

(1) Eccl. 20, 13.

Buiten de preken, de weergaven van de levens der pausen, het avondwoordje, de conferenties voor de broederschappen, het wekelijks aflezen van de punten die de studenten verdiend hadden, de uiteenzetting en verklaring van het reglement van het huis, buiten dat alles verzamelde Don Bosco ook nog zijn leerlingen om hun onderwerpen van veel gewicht uiteen te zetten die betrekking hadden op de religieuze en burgerlijke opvoeding. Het zijn dingen die niet vergeten mogen worden, en die we hier nader bespraken omdat ze niet op hun plaats zouden zijn indien we er elders over zouden spreken.

Op de eerste plaats zullen we met de catechismus beginnen. Geleidelijk aan was Don Bosco in de tijd van ongeveer twintig jaar, van 1846 tot 1866, gewoon geworden zijn seminaristen en de oudere en beste jongens bijeen te laten komen om hun de methode bij te brengen met vrucht catechismusles te geven aan hun externe en ook wel interne kameraden. Bij voorkeur werd de sacristie als plaats voor die bijeenkomsten gekozen. Dikwijls zette hij het reglement van de zondagsratorio's uiteen. Hij gaf de leermeesters de raad, gedurende de catechismusles te blijven staan ten einde een beter overzicht te hebben over de zittende jongens. Zo konden ze alles ook beter zien en op die manier ook gemakkelijk stilzwijgen afdwingen. Ook drong hij erop aan dat de antwoorden op de catechismus vergezeld zouden gaan van een korte overweging zonder zich te verliezen in uiteenzettingen die toch niet begrepen werden. Don Angelo Savio en Giovanni Villa verhalen ons hoeveel goeds die vergaderingen bewerkten. Zij voegen eraan toe hoe hij in de zondags- en avondscolen verscheidene uren per week besteedde om de jongens op een prettige en ingetogen manier dingen te verhalen uit de heilige Schrift, waarbij hij de woorden van de heilige boeken zelf aanhaalde en met het woord van God zelf sprak. Op die manier zette hij de onderrichtingen verder die zij in de kerk gehoord hadden van degelijke theologen van het convict vanwaar Don Cafasso ze er 's zondags heen zond.

Ook de interne jongens, in klassen verdeeld, kregen 's zondags in de kerk catechismusles. Doch bovendien zorgde Don Bosco ervoor dat hun wekelijks ongeveer een hoofdstuk van de christelijke leer aangewezen werd om van buiten te leren. Ook de vakjongens moesten dat opzeggen in de les die ze iedere zondagavond kregen. Ze werden niet toegelaten tot het eindexamen van de schoolstof, wanneer ze niet geslaagd waren voor het godsdienstexamen, een examen dat afgenomen werd door de gewone leermeesters zelf ofwel door hun leider. Dat gebeurde opdat de leerlingen zich ermee vertrouwd zouden maken de voornaamste betekenis toe te kennen aan het godsdienstonderricht, meer dan aan het Italiaans, Latijn, Grieks en de andere bijkomstige stof.

Aan de seminaristen van de theologieklassen, en eveneens aan die van de twee klassen filosofie, had hij opgedragen dat ze iedere week tien verzen uit het Nieuwe Testament zouden bestuderen en ze bij het ontbijt op donderdagmorgen letterlijk vanbuiten zouden opzeggen.

Dat gebruik begon in 1853. Toen Don Bosco de refter binnenkwam om

het gebruik op gang te brengen, hadden al de seminaristen de Vulgaat in de hand. Ze hadden het boek opengeslagen bij de eerste regels van het evangelie van de heilige Mattheus Liber generationis Iesu Christi filii David. Daarmee, meenden zij, zou Don Bosco noodzakelijk moeten beginnen, maar hij begon, na de actiones met: - "Het evangelie van de heilige Mattheus, hoofdstuk 16, vers 18: Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, et portae inferi non praevalent adversus eam. Et tibi dabo claves regni coelorum: et quodcumque ligaveris super terram erit ligatum et in coelis; et quodcumque solveris super terram, erit solutum et in coelis."

Toen hij daarna met enkele woorden het gezag van de paus omschreven had, wees hij als stof voor de studie in die eerste week, de eerste tien versregels aan van het evangelie dat ze in de hand hadden. Verscheidene jaren lang leidde hij zelf deze studie, waarbij hij telkens een korte verklaring gaf in weinig, maar waarlijk prachtige bewoordingen, besluitend met een stelregel die de liefde tot God aanwakkerde en die maatgevend was voor het gedrag. Zijn wijze en aantrekkelijke woorden bezielde de seminaristen zodanig dat ze de hele week lang naar de donderdag verlangden.

Tegen 1857 liet hij zich, daar hij dikwijls heel laat in de biechtstoel moest blijven, vervangen door de seminarist Michele Rua. In 1863 af hij die opdracht aan Don Domenico Ruffino en daarna achtereenvolgens aan verscheidene anderen, maar hijzelf nam af en toe nog wel deel aan deze bijeenkomsten en soms leidde hij ze zelf.

Aan deze oefening, die gewoonlijk het Testamentino genoemd werd, voegde hij soms enkele opmerkingen toe over de manier waarop men het woord Gods verkondigt. Hij beval een grote eenvoud en duidelijkheid aan in de uiteenzetting om indruk op het gemoed te maken. Het heil der zielen, zei hij telkens, moet het enige doel zijn van de predikant.

Zekere dag, zo vertelde ons D. Francesco Cerruti, een zonderlinge uitdrukking. De seminaristen lachten eens met de overdrijvingen die ze in de preken van de zeventiende eeuwers gelezen hadden, en hij zei tot hen: "En als die stijl en die beelden in die eeuw nu eens noodzakelijk waren om door de mensen gehoord te worden en om vrucht op te leveren voor de zielen, wat zouden we daar dan tegen in te brengen hebben? Ik vind dat iemand die anders had gehandeld verkeerd zou gedaan hebben."

Bij een andere gelegenheid besprak hij de vereiste goede voorbereiding, en de ordelijk gerangschikte stof alvorens de preekstoel te beklimmen. En hij kruigde zijn uiteenzetting met geestige feiten die aantoonde wat voor een ongelukkige figuur een priester kan slaan, wanneer hij slordig of onnauwkeurig voorbereid deze belangrijke plicht vervulde.

We waren erbij aanwezig toen hij begon te vertellen: "Een kapelaan stond bekend om zijn grote goedmoedigheid. Om hem te kenschetsen is het voldoende te wijzen op de uitermate klassieke manier die hij erop

nahield bij het preken. Hij beklom de preekstoel en met gesloten ogen en de handen op de rand van de preekstoel rustend hield hij zijn inleiding: "Ziet", zo begon hij, "ik zal kort zijn, heel kort. Ge weet dus dat het evangelie van deze dag... - ach, die vrouwen daar!... ik weet wel dat jullie vrouwen, lang van stof zijn, maar probeer minstens onder de preek te zwijgen!... - Dus, het evangelie van vandaag verhaalt ons de vermenigvuldiging der broden. Zorg er dus voor te gaan biechten want dat voorschrift valt eveneens af te leiden uit het heilig evangelie van vandaag. Begin uw gewetensonderzoek met het eerste gebod... - hé! koster, neem eens even de domper en geeft die paar kwajongens ginds een paar tikken! - ... en als het gewetensonderzoek betreffende het eerste gebod gedaan is, begint ge over het tweede na te denken... - Maar kunnen die kinderen daar bij het hoofdaltaar nu niet stil zijn? - En zo verder gaande, gaat ge na of ge gehoorzaamd hebt aan het derde gebod..."

En zo ging hij door met de tien geboden niet zozeer te verklaren, dan wel op te sommen. Hij had gezegd kort te zullen zijn, en hij was inderdaad kort, zodat hij nooit meer dan tien minuten op de preekstoel stond. Als de mensen dachten dat hij ging beginnen daalde hij van de preekstoel af. Wat denken wij nu van die manier van preken? Welke vruchten kon ze opleveren? Verontwaardiging, gelach of slaap! En zo gaat het steeds om de ene of de andere reden met iemand die onvoorbereid de preekstoel opgaat, tot groot nadeel van de zielen, terwijl hij zich zwaar te verantwoorden heeft op het ogenblik dat hij voor de rechterstoel van God moet verschijnen. Wie deze plicht van de priester duidelijk inziet, zal een grote oogst binnenhalen. "Het past de mens", staat er geschreven in hoofdstuk 16 van het boek der Spreuken, "dat hij zijn gemoed moet voorbereiden (met studie, overweging en gebed): en de Heer zal zijn tong leiden (met zijn genade)!"

Tot de conferenties kan men ook het onderricht in de heilige eredienst rekenen dat aan de seminaristen gegeven werd. Don Bosco zelf begon ermee en de theoloog Giovanni-Battista Bertagna zette het een tijdlang voort. Tegen 1857 nam kapelaan Don Gherardi van de Santa Mariakerk graag die taak op zich. Daarna werden de seminaristen van het Oratorio opgenomen onder de geestelijkheid van zijn parochie en bij plechtige feesten gingen zij erheen om te assisteren bij kerkelijke plechtigheden. Als hij tijd over had, leerde hij ook al de jongens die in het huis opgenomen waren de mis dienen, hoewel er ook andere leermeesters waren die tot taak hadden hen in deze verheven diensten in te wijden. Don Bosco stelde er inderdaad prijs op dat al zijn leerlingen de heilige mis goed konden dienen. De seminaristen waren Don Bertagna en Don Gherardi heel genegen wegens hun beminnelijkheid en bewonderenswaardige nauwkeurigheid waarmee ze les gaven. Meer dan één oudere zal zich herinneren hoe ze hen vol liefde tegemoet snelden om hun de hand te kussen wanneer ze in het Oratorio aankwamen.

Don Gherardi werd opgevolgd door onze beminde kameraad, de priester Don Giuseppe Rocchietti, die het werk tot 1862 voortzette, toen hij het Oratorio omwille van zijn zwakke gezondheid met tegenzin moest verlaten.

Toen werd Don Giovanni Cagliero met het onderricht in de ceremonieën belast en na hem werd door Don Giuseppe Bongiovanni het werk van de anderen voortgezet.

Don Bosco had eveneens een conferentie op iedere woensdagavond vastgesteld voor de jonge studenten. Op die manier zouden zij met de vordering in de studie, de andere plichten niet verwaarlozen. Toen hij er niet meer regelmatig mee kon doorgaan, wendde hij zich tot verscheidene priesters die zijn vrienden waren, opdat zij hem zouden vervangen. In 1856-57 handelde Don Casassa - een eerbiedwaardige priester, zowel door zijn leeftijd als door zijn vele deugden, directeur van de Zusters van de Heilige Anna - over de zonde, over de deugden en over de sacramenten. Soms was het in de studiezaal, maar meestal was het de vrijdag in de Aloysiuskapel, waarbij hij steeds koorhemd en stola droeg. Zijn conferentie werd door de jongens graag bijgewoond en ze duurde niet langer dan een half uur. Bovendien preekte hij tot 1863 ook op zondagavond, afwisselend met de theoloog Borel en kanunnik Borsarelli.

Opdat de studenten de kerkelijke lofgezangen zouden kunnen zingen en de zin ervan goed zouden begrijpen, nodigde hij in 1857-58 de priester prof. Matteo Picco uit ze iedere donderdag te behandelen, aan welke uiteenzettingen ook de studenten van de Cottolengo deelnamen.

In 1859 had Don Zattini uit Brescia, die aspirant was in het instituut, de taak gekregen bovenbedoelde conferenties te leiden. Hij gaf een uiteenzetting van de psalm en van al de andere gebeden van het heilige offer opdat allen goed zouden begrijpen wat ze baden. Deze uiteenzetting had plaats soms op woensdag - soms op zondagmorgen.

In 1860, 61, 62 en 63 zette de theoloog Borel dit gebruik op woensdag voort in een vertrek met twee vleugels. De ene is nu de tegenwoordige ziekenafdeling, de andere was onder de kamer van Don Bosco. De theoloog nam plaats op het punt waar de twee zaaltjes een hoek vormden. Hij ging daar zitten, gekleed in koorhemd en stola en al de jonge studenten en seminaristen namen plaats rechts en links van hem. Hij behandelde een beredeneerde catechismus. Een heel jaar lang sprak hij zo duidelijk over het geloof dat allen het begrepen. Fides sine operibus mortua est; sine fide impossibile est placere Deo. Als hij de schoonheid van deze hoofddeugd beschreef, was hij werkelijk subliem, zei ons prof. Don Garino, die aanwezig was.

Enkele jaren lang was Don Bongiovanni zijn opvolger voor de lessen in de moraal in de studiezaal. Daarna kwam er aan het gebruik een einde.

We willen nog iets zeggen over de conferentie of les in goede manieren. Eenmaal in de week werd die gegeven in de studiezaal op donderdagmorgen, hoewel soms ook op zondag voor het middagmaal. Deze taak was voor rekening van de prefect van het huis en de eerste die dat zou doen was Don Alasonatti in 1855. Het was de voltooiing van de christelijke op-

voeding, omdat de jongens die van het platteland en uit de werkplaatsen kwamen, daar niet geleerd hadden zich behoorlijk te gedragen in de maatschappelijke omgang.

Deze voorschriften waren ontleend aan de boeken van het Nieuwe en Oude Testament. Hierin werd gesproken over het gedrag aan tafel: dat men niet mocht gaan zitten terwijl anderen nog stonden, over het gedrag tegenover de oversten en kameraden, over de manier waarop men moet spreken met vooraanstaande personen, in één woord, over het gedrag in alle levensomstandigheden. De manier waarop iemand zich gedraagt, is een stille tolk van het hart en men kan er uit opmaken wat zijn natuurlijke aard is. De heilige Geest zegt in het boek Ecclesiasticus:(1) "Men kent de mens aan zijn uiterlijke verschijning, en aan wat er op het gelaat te lezen staat, kan men de verstandige mens kennen. De manier van kleden, van lachen en van lopen tekenen het wezen van de mens."

Daarom verlangde Don Bosco dat zijn leerlingen een verstandige indruk zouden maken en dat zij zich door de ingetogenheid van ieder gebaar, door hun welgemanierdheid, ongekunsteldheid en waarachtige bescheidenheid de achting en welwillendheid van allen zouden verwerven. Soms verscheen hij wel eens op de kathedraal in de studiezaal in plaats van de prefect, maar meer dan woorden was zijn voorbeeld een voortdurende les in goede manieren. Hij was het toonbeeld van een welopgevoed mens; vol aandacht bij alles wat hij deed of zei, trachtte hij niemand te kwetsen door wat ze bij hem zagen of hoorden, en hij behandelde allen met de meeste eerbied, zoals de heilige Paulus leert: Cui honor, honor. Nooit verzuimde hij de regels van beleefdheid tegenover iemand die hem een bezoek kwam brengen. De deftige burgers die hem aandachtig gadesloegen, verwonderden er zich over en meermalen hoorde men hen uitroepen: "Maar waar heeft hij toch een dergelijke hoffelijkheid geleerd? Hij is een volmaakte gentleman!" - Don Albera hoorde dergelijke uitdrukkingen, en dikwijls, ook in Frankrijk, en dat was een van de secundaire redenen waarom de grote heren hem graag gastvrijheid verleenden in hun paleizen. Dezelfde voorkomendheid legde hij eveneens aan de dag tegenover de armen en hij kwam nooit hun huis binnen zonder het hoofd te ontbloten. Ook tegenover de leerlingen legde hij een betoverende hoffelijkheid aan de dag. "Ik zou je dit of dat willen toevertrouwen; wat denk je er van?" - "Doe me een genoegen en ga even een boodschap voor me doen." - "Vind je het goed als ik je een raad geef?" - "Zou je me kunnen helpen bij dat werkje?" In geen enkele van zulke dingen speelde enigerlei gemaaktheid een rol, omdat hij gevormd was door de liefde van Onze Heer, zoals een priester betaamt.

De jongens spiegelden zich aan het gedrag van Don Bosco, die, hetzij in het openbaar of onder vier ogen, niet ophield hun zijn raadgevingen en de nodige verbeteringen te laten horen. In de goede manieren zag hij het uitgangspunt van vele deugden. Daarom gaf de verstandige op-

(1) Eccl. 19, 29-30.

voeder de tijd aan om te spreken en de tijd om te zwijgen De leerlingen waren bijvoorbeeld gewaarschuwd nooit afkeer te laten merken, die gewekt wordt door lompe of verwaande, of te terughoudende of te uitgelaten manieren van de een of ander. - Ook mochten ze een kameraad nooit terugvertellen wat anderen voor kwaad over hem gezegd hadden; en ze moesten doen alsof ze de een of andere sarcastische opmerking niet hoorden. Ook onder huns gelijken mochten ze niet halsstarrig aan hun eigen mening blijven vasthouden. Nooit zichzelf als voorbeeld stellen, met de woorden: ik zou het heel anders gedaan hebben. Nooit iemand die een eigen gevoel laat blijken, tegenspreken. Luisteren zonder iets van verveling te laten blijken, veeleer belangstelling aan de dag leggen, ook voor iemand die iets vertelt, wat hij vroeger al eens verhaald heeft, en luisteren alsof het iets nieuws was, en dat vooral tegenover oude mensen. Niet altijd stommetje spelen bij een gesprek onder vrienden. Niemand die spreekt in de rede vallen, of antwoorden zonder dat men iets gevraagd wordt en zijn antwoord steeds matigen met woorden als "het komt me voor" of "het lijkt mij", en nooit iets beweren in een absolute zin wanneer het niet gaat over een godsdienstig vraagstuk. Niet allen overschreeuwen als er een kwestie besproken wordt waarbij veel meningen zijn, maar geduldig zijn beurt afwachten.

Wanneer een leerling zijn raadgevingen vergat, had Don Bosco een bijzondere methode om hem er opmerkzaam op te maken en een lesje te geven. Wanneer iemand die met hem sprak een grammaticale fout maakte, deed het hem leed als de aanwezigen daar kritiek op uitoefenden of erom lachten. Wanneer hij dan antwoordde, herhaalde hij in zijn antwoord de verkeerde woorden op de goede manier, zonder er een opmerking over te maken, maar toch zo dat zowel de een als de ander het begreep.

Op zekere dag zette Don Bosco enkele van zijn gedachten uiteen voor een paar van zijn oudere seminaristen over enkele schikkingen die getroffen moesten worden. Maar nauwelijks had een van hen gehoord wat er uiteengezet werd of hij antwoordde met weinig hoffelijkheid, dat dit toch een gedachte was die in de hoogste mate inopportuun was en onoverkomelijke moeilijkheden opwierp. Zonder zich van zijn stuk te laten brengen zei Don Bosco tegen hem: "Wat is een hyperbool?" - Allen begonnen te lachen maar Don Bosco drong niet aan. Hij wilde de betrokkene misschien doen begrijpen dat zolang het slechts over grammaticale en literaire dingen ging, de ander zich bevoegd kon achten. Het was een ietwat raadselachtige opmerking, maar ze was minzaam, om degene die onnadenkend de opmerking gemaakt had niet te vernederen.

Herhaaldelijk maakte de een of ander een verkeerde opwerking op het gebied van wetenschap of geschiedenis, en op een geduldige manier liet hij dan blijken dat hij het er niet mee eens was en voegde eraan toe: Tu es magister in Israël et haec ignoras? - Maar hij zei niets wat de ander zou kunnen beschamen.

Hij gaf steeds de raad om eerst tweemaal na te denken over wat men wilde

zeggen, het gezegde uit Ecclesiasticus indachtig (1); "Het hart der dwazen is in hun mond (d.w.z. ze spreken zonder na te denken) en de mond der wijzen is in hun hart (zij denken en overwegen alles wat ze moeten zeggen)." Hij toonde ook aan hoe noodzakelijk een dergelijke overweging was om te verkrijgen wat men verlangt, om geen fouten te maken, om geen geheimen prijs te geven, om zich geen vijanden te maken, om zichzelf geen ernstig nadeel te berokkenen en om de Heer niet te beledigen.

Hij liet niet na een opmerking te maken over bepaalde wantrouwige naturen die bij de eerste opwelling, wanneer ze niet afgeremd worden, al gauw in woede uitbarsten, degenen door wie ze zich beledigd wanen, honen, de bedoelingen van anderen in een kwaad daglicht plaatsen en intussen ervan overtuigd zijn dat ze het grootste gelijk van de wereld hebben. Ze vervreemden echter hun vrienden van zich, maken zich gehaat in de maatschappij en zijn ten spot van iedereen. Hoeveel van dergelijke onopgevoede mensen ontmoet men niet, mensen, die zich niet belachelijk zouden maken wanneer ze erop bedacht waren langzaam te spreken, hun fantasie in te tomen, te doen alsof ze niets merkten, en op tijd te zwijgen.

Don Bosco illustreerde zijn les met feiten, zoals de volgende:

"Op zekere dag was ik in de sacristie van de kerk van de heilige Franciscus van Assisi, toen er een zekere Don Corradi verscheen om er de mis te lezen. Terwijl hij vergat het korte manteltje af te leggen dat hij om de schouders droeg, kleepte hij zich met de gewijde gewaden en ging naar het altaar. Toen hij met zijn dankzegging klaar was, nam hij zijn hoed om de kerk te verlaten en zocht naar zijn manteltje, dat hij niet vond. Hij vroeg het aan de koster die begon te lachen en geen antwoord gaf. Don Corradi werd kwaad. - "Waar hebt u het verborgen?" - Hij zoekt in alle hoeken van de sacristie en wendt zich daarna weer tot de koster met bedreigingen. De koster blijft maar lachen en geeft hem de verzekering dat hij het niet aangeraakt had en dat hij evenmin iemand gezien had die het meegenomen had. Dan keert hij zich tot mij en de andere aanwezigen, met dezelfde vraag naar het manteltje. Zonder antwoord af te wachten gaat hij de bewaarder van de kerk roepen die, bij het horen van zoveel rumoer, bereidwillig aan Don Corradi vraagt wat er aan de hand was. Hij antwoordde:

"Die hier hebben me bij de neus genomen... ze hebben mijn manteltje verstopt, en nu moet ik naar huis en ze willen het me niet teruggeven; het kan niemand anders zijn dan de koster die een dergelijke grap heeft uitgehaald en hij staat maar te lachen en me voor de gek te houden."

De kerkbewaarder begreep al gauw wat er aan de hand was, deed alsof hij van niets wist en vraagt de koster rustig:

"O, is het waar dat je het manteltje weggenomen hebt, of heeft een ander

(1) 21, 29.

het misschien verborgen? Geef het hem dan terug, want hij moet naar huis."

Allen beweerden dat ze het niet hadden aangeraakt, waarop Don Corradi in nog grotere opwinding in alle hoeken begint te zoeken en zegt:

"Als ik het niet hier heb neergelegd... en ook niet daar... of ergens anders... hoe kan het dan verdwenen zijn."

Intussen verscheen Don Cafasso en bij het zien van al het stof in de sacristie en van al de overhoop gehaalde rommel, vraagt hij Don Corradi de reden daarvan, en die geeft het bekende antwoord.

"Maar", zegt Don Cafasso, "hebt u dan twee van zulke manteltjes?"

"Nee, één maar, niet meer dan één."

"Maar wat zoekt u dan eigenlijk?"

"Het manteltje."

"Maar dat hebt u toch om!"

Don Corradi reikt met zijn hand naar zijn schouders en trekt een slip van het manteltje te voorschijn. Hij blijft even verward en onbeweeglijk staan, zegt niets meer, wendt zich tot niemand meer, verbergt zijn gezicht, loopt meteen naar de uitgang en verdwijnt'... .

Don Bosco was echter niet alleen gesteld op goede manieren in het spreken, maar ook in het handelen. Toonbeeld van christelijke waardigheid in de persoonlijke gedragingen als hij was, had hij een grote afschuw van iedere grove scherts, van ieder spel waarbij men de handen op de schouders van de kameraden moest leggen, en van ieder andere soort van verregaande familiariteit, zoals gearmd lopen, elkaar bij de hand houden en dergelijke. Hij verklaarde dat die dingen in strijd waren met het fatsoen en een goede opvoeding. Hij gaf aan de assistenten de raad erop te letten dat allen zijn aanwijzingen in dat opzicht nauwkeurig zouden opvolgen. En ook in dat geval had hij zijn schertsende opmerking om zijn wensen begrijpelijk te maken.

"Toen ik als jongen naar de school ging in Castelnuovo, had ik altijd een afkeer van paardje spelen en ik weigerde niet alleen telkens eraan mee te doen, maar ik maakte ook de kameraden een standje die het voor of na schooltijd speelden. Nu gebeurde het op zekere dag dat de meester Don Moglia te laat was en ik bezig was met mijn boeken op orde te leggen. Toen plots één van mijn klasgenoten zich met een sprong op mijn schouders slingerde, en onmiddellijk een ander op de schouders van de eerste en daarna een derde. Ik zei echter niets, maar toen ik de benen van de bovenste stevig had vastgenomen, drukte ik die tegen de zij-

den van degenen die onder hem zaten, zodat ze zich niet meer konden bewegen en toen kon ik gemakkelijk met die zonderlinge last de school verlaten. De jongens die op die manier weggedragen werden, en die zich lelijk in de knel voelden, schreeuwden moord en brand. Zonder me aan hen te storen liep ik triomfantelijk met hen het dorp in. Waar ik langskwam, kwamen allen verbaasd toegelopen. De medeleerlingen liepen met gefluit en handgeklap mee. Ik liep tot op het kerkplein en keerde dan terug. De stakkers die op mijn schouders zaten, smeekten: "Bosco, laat ons toch gaan. We zullen nooit meer op je schouders springen, we zullen nooit meer paardje spelen."

"De meester, die op de hoogte gebracht was van wat er gebeurd was, barstte in lachen uit toen hij die levende en wandelende toren zag aankomen en hij kon nauwelijks tegen me zeggen: "Laat ze lopen."

Maar de arme jongens waren zo verstijfd dat ze bijna niet meer naar beneden konden. Een voor een gingen ze toen weer naar hun plaats in de banken en terwijl ik voor hen stond, zei ik: "Vonden jullie het leuk, zo paardje te rijden?"

Deze les in goede manieren bracht hen ertoe me voortaan met rust te laten."

Midden op de speelplaats zag hij alles wat zijn leerlingen uitvoerden en elk gaf hij zachtjes een gepaste raad. Tot de een zei hij: "Je moet recht lopen, niet zo voorover; het lijkt wel alsof je een bult hebt." - Tegen anderen: "Je moet je hoofd niet zo tussen je schouders trekken, je lijkt wel een uil." - "Je moet niet zo slungelig met je armen zwaaien, het lijkt wel alsof je niet weet wat je ermee moet doen." - "Haal je handen uit je zak, dat is een onbehoorlijk teken van verwaandheid."

Dikwijls maakte hij een onachtzame op een fout opmerkzaam met één enkel gebaar zonder dat de anderen het merkten, om de betrokken persoon niet te vernederen. Wanneer zo iemand bijvoorbeeld op de grond gespuwd had in aanwezigheid van aanzienlijke personen, of op de vloer van de kamer, deed hij alsof hij dezelfde behoefte had en bracht zijn zakdoek aan de mond. Hetzelfde deed hij als er iemand hoestte, niesde of luidruchtig geeuwde. Als hij merkte dat een jongen na zijn eten zijn mond niet had afgeveegd, streek hij met een veelzeggend gebaar met zijn witte zakdoek over zijn mond. Had iemand een vlek op zijn jas gemaakt, dan wees hij daar glimlachend naar door zijn vinger erop te plaatsen; en dat was voldoende.

Kanunnik Sorasio vertelde ons dat toen Don Bosco naar Caramagna geweest was om de inkleding van de jonge Fusero bij te wonen, hij zich in de sacristie met de priesters van de parochie onderhield. Fusero leun-

de met de elleboog op de latafel waar de heilige gewaden in bewaard werden en steunde zijn hoofd op de hand. Toen keerde Don Bosco zich heel voorzichtig naar hem toe, nam zijn arm en verwijderde deze op zo een hoffelijke manier van de kast dat de kanunnik, die toen nog wereldgeestelijke was, bewondering voelde voor zoveel fijngevoeligheid en het nooit meer kon vergeten.

Van die voortdurende lessen in wellevendheid die Don Bosco gaf, herinnert Giuseppe Reano er zich een van niet gering belang. De 28ste april drukte hij de leerlingen op het hart, vooraanstaande vreemdelingen, vooral de priesters, die in het Oratorio op bezoek mochten komen, te begroeten door hun pet af te nemen. Ook wees hij hen er op, goede en hoffelijke manieren aan de dag te leggen tegenover iedereen, vooral tegenover personen die de overste te spreken vroegen. Zulke bezoekers moesten ze naar de kamer van de overste vergezellen met ontbloot hoofd, en op de hun gestelde vragen netjes antwoord geven. Daarop beschreef hij wat hijzelf had moeten ondervinden bij gelegenheid van een bezoek dat hij de 18de februari van datzelfde jaar gebracht had. Toen hij een huis binnenging werd hij daar zo koel ontvangen dat hij er zich min of meer vernederd door voelde. Toen dacht hij aan wat de weldoeners wel moesten voelen, wanneer ze naar het Oratorio kwamen en daar op een soortgelijke manier zouden worden ontvangen, en aan de gevolgen die daaruit konden voortvloeien. Hij zei tot zijn jongens: "Wanneer men zich naar een huis begeeft om met de heer des huizen te spreken, en er komt ook maar een kleine jongen open doen, die beleefd zegt: "Er is niemand thuis, ik vind het erg vervelend dat u tevergeefs gekomen bent; maar u kunt dan en dan terug komen." Dan wordt iemand die op een dergelijke vriendelijke manier ontvangen wordt, aangenaam getroffen en hij zal achting voor de betreffende familie krijgen en een goede herinnering aan haar bewaren."

Hier willen we thans aan toevoegen dat Don Bosco in die jaren een toneelstuk in drie bedrijven geschreven had, waarin hij als het ware een samenvatting gaf van de fouten die gemaakt worden tegen de wellevendheid. Er is ons slechts één schets van bewaard gebleven, die tussen zijn brieven gevonden werd. De inhoud omvat het volgende. Vanuit een klein dorpje in de bergen stuurt een zekere Silvio zijn twee zonen naar Parijs, opdat ze daar hun brood zouden gaan verdienen, de een als schoorsteenveger, de ander als koorddanser. Enige tijd daarvoor had Silvio zich een gebruikt kostuum aangeschaft, en bij het verstellen daarvan had hij in de voering enkele effectencoupons ingenaaid gevonden die de bezitter daarvan een jaarlijkse rente van 20.000 franken opleverden. Daar hij een fatsoenlijk mens was, deed hij mededeling van zijn ontdekking aan de autoriteiten in de door de wet vereiste vormen. Het werd gepubliceerd in de dagbladen. Daar zich niemand met voldoende aanwijsbare rechten voor de schat aanmeldde, liet de overheid Silvio in het bezit van zijn fortuin. Deze begeeft zich dan naar een dorpsgenoot die ervaren advocaat is in de stad en die een ervaren man en een leeftijdgenoot van hem is. Aan hem vraagt hij raad over de wijze waarop hij dat kapitaal zou besteden. De advocaat stelt hem voor, dat hij zijn twee jongens zou opzoeken, hun een op-

voeder en leermeester zou geven, teneinde hun de beginselen bij te brengen van de grammatica, hun onbeholpen manieren te verbeteren en jongens van een behoorlijk gedrag van hen te maken. Tegelijkertijd brengt hij hem ertoe een landgoed te kopen. De advocaat, een dokter, de leermeester, de opvoeder, een bediende en een pachter van den lande en de twee zonen die na veel vreemde avonturen opgespeurd worden, zijn de personen die in het toneelstuk optreden. De twee jongens die in de loop van de handeling opnieuw behoorlijk in de kleren gestoken zijn, verschijnen nu eens bij de meester in de les, dan weer in de speeltuin, of aan tafel met vader en de vrienden van de familie, of ook wel in de salon waar 's avonds de notabelen van het dorp voor een praatje bij elkaar komen. De een is gulzig en loopt een indigestie op, de ander is matiger en volgzamer, maar beiden zijn toonbeelden van onbeschaafdheid. Ze krabben zich het hoofd, woelen met de handen door de haren, lopen met schoenen in de hand, steken hun vinger in de neus, gebruiken nooit een zakdoek, slepen met de voeten en doen nog meer van al die rare onhebbelijke dingen. Het tafereel van de maaltijd doet de toeschouwer bijna sterven van het lachen. Maar de wijze raadgevingen van de meester volgen prompt op iedere lomtheid. Soms in proza, soms ook in versvorm, vergezeld van een of ander spreekwoord. De beide leerlingen worden kwaad, morren onder elkaar en tegen de bedienden, maar langzaam aan komen zij tot rust door de vermaningen van hun vader, door de opmerkingen van hun vrienden, door de voortreffelijke manieren van de meester die een begin maakt met hun godsdienstige opvoeding. Ze beloven daarom goede manieren aan te nemen, zich vele vrienden te zullen maken, met eerbied degenen te bejegenen die hen benaderen, en de Heer te danken voor de nieuwe omstandigheden waarin zij geplaatst worden. Een uitnodiging tot een aardig feestje besluit het geheel, waarvan men niet anders zeggen kan dan dat castigat ridendo mores.

De school voor goede manieren leidde tot een kostbare gedragsregel voor degenen die er een nuttig gebruik van willen maken. Een vooraanstaande advocaat, een oud-leerling van ons, en anderen met hem, gaven ons de verzekering dat het, na het verlaten van het Oratorio, voor hen voldoende was zich de regels voor goede manieren te herinneren die zij in de school van Don Bosco gehoord hadden, om te weten hoe zij zich behoorlijk in de maatschappij moesten gedragen om gewaardeerd te worden als onberispelijke en hoffelijke mensen.

En thans besluiten wij met een vraag.

Wat kon Don Bosco beter doen voor de opvoeding van zijn zonen? Op hem kan de lofspraak van toepassing gebracht worden van de heilige Johannes Chrysostomus: *Omni certe pictori, omni certe statuario, coeterisque huiusmodi, omnibus excellentiorem hunc duco, qui juvenum animos fingere non ignoret.*

H O O F D S T U K XVII

OORLOGSTOEBEREIDSELEN TEGEN OOSTENRIJK IN PIEMONT - HET
CONVITTO ECCLESIASTICO WORDT MILITAIR HOSPITAAL - DON
CAFASSO RAADT ZIJN LEERLINGEN AAN ZICH NIET IN POLITIEKE
VRAAGSTUKKEN TE MENGEN -
DE VASTENCATECHISMUS VERSTOORD DOOR DE OORLOGSOPWINDING
ONDER DE EXTERNE JONGENS - DON BOSCO MAAKT EEN EINDE AAN
EEN GEVECHT MET STENEN - DRIE NUMMERS VAN DE KATHOLIEKE
LECTUUR - DE AARTSBISSCHOP VAN GENUA EN DE BISSCHOPPEN VAN
MONDOVI EN CUNEO BEVELEN DEZE LECTUUR AAN HUN DIOCESANEN
AAN - DOOR DOMENICO SAVIO VERKREGEN GENADE - BRIEF VAN DON
BOSCO AAN EEN PASTOOR VAN HET DIOCEES ASTI -
OVERHEIDSINSPECTIE IN HET ORATORIO VOOR DE ONDERBRENGING
VAN MILITAIREN - DE OORLOG WORDT VERKLAARD EN HET FRANSE
LEGER KOMT IN ITALIE - TURIJN DOOR DE OOSTENRIJKERS
BEDREIGD: DON BOSCO ZEGT ZIJN JONGENS DAT ZE NIET BEVREESD
HOEVEN TE ZIJN - DE VIERDE GROTE LOTERIJ VAN DON BOSCO EN
TWEDE CIRCULAIRES - DON BOSCO KONDIGT ZIJN LEERLINGEN DE
BOUW VAN EEN GROTE KOEPELKERK IN HET ORATORIO AAN EEN
PLAATS VAN DE RUPSEN BEVRIJD

Van de vreedzame besprekingen in het Oratorio stappen we over in het oorlogsrumoer. Op het einde van maart werd de 80.000 man sterke legermacht van Piëmont naar de grenzen tussen Alessandria en Tessin geleid. In verscheidene steden werden de vrijwilligers van Garibaldi op de pleinen voortdurend geoefend in het hanteren van de wapens. Aan de legionairs van de nationale garde was de bewaking der bolwerken van de versterkte plaatsen opgedragen. De bevolking zag toe, leed, zweeg en zag met angst de gebeurtenissen tegemoet. Turijn werd overspoeld met politieke geschriften en liberale dagbladen die de gemoederen tot de oorlog opzweepten. Langs de wegen trok zoals gewoonlijk tierend en schreeuwend gepeupel. De regering echter gaf vredelievendheid voor en wilde Oostenrijk tot de aanval dwingen ten einde zelf als de uitgedaagde en tot verdediging verplichte partij te kunnen optreden. Alles was intussen voorbereid om de strijd aan te binden, zelfs de gebouwen waren al aangewezen, bestemd

voor de onderbrenging der militairen en voor de verzorging der gewonden. Het convitto ecclesiastico van de H. Franciscus van Assisi was eveneens bestemd voor militair hospitaal, en toen Don Cafasso zijn leerlingen naar huis moest sturen, zei hij tot hen: "Trekken jullie je niets aan van politieke kwesties. De politiek van de priester is die van het evangelie en van de liefde. Jullie zullen in de dorpen veel rumoer aantreffen, omdat er overal over politiek en oorlog gesproken wordt. Wees voorzichtig. Wanneer jullie je toevallig in een gesprek gemengd zien of jullie onderweg iemand aanspreekt met de woorden: "Eerwaarde, wat zegt u nu wel van die kwesties?" Antwoord dan: "Ik zeg niets, ik bid." - "Maar voor wie bidt u? Voor onze soldaten of voor de Oostenrijkers?" "Ik bid dat alles goed moge gaan." - "Op die manier kan men iedere onenigheid vermijden." - Hetzelfde beval Don Bosco zijn seminaristen aan, om zich buiten politieke kwesties te houden.

Intussen dreigde de politiek toch de catechismuslessen voor de vasten te ontvolken.

"In het jaar 1859", zo verhaalt Enria Pietro, "had zich, evenals in 1848 en 1849, een levendige oorlogsstemming van de volksjongens van Turijn meester gemaakt. Met honderden trokken ze naar de velden buiten de stad. Ze verdeelden zich in twee partijen en, om te laten zien wat ze waard waren, gingen ze elkaar te lijf in zogenaamde schijngevechten. Daardoor werden de gemoederen zozeer opgehitst dat ze steeds ontaardden in een ware bekogeling met stenen. Die gevaarlijke spelletjes deden zich telkens weer voor, vrijwel iedere zondag kan men wel zeggen, en verscheidene keren ben ik er getuige van geweest.

"Op zekere zondag begaf Don Bosco zich naar de kerk om catechismusles te geven en tot zijn verrassing trof hij er alleen de interne leerlingen aan. - "Waar zijn de anderen"? vroeg hij. Niemand kon het hem zeggen. Toen ging hij naar buiten, de weg van de giardiniera (1) op en daar zag hij een menigte jongens die op het terrein waarop later de Kerk van Onze-Lieve-Vrouw Hulp der Christenen gebouwd zou worden, in een verwoed gevecht gewikkeld waren. Het waren er meer dan driehonderd, allen van vijftien tot achttien jaar, en er werd over en weer met dikke stenen gooid. Toen begaf Don Bosco zich midden in dat strijdgewoel. Ik stond van op een afstand toe te kijken en vreesde dat Don Bosco door de stenen die aan alle kanten rond hem heen neerkwamen, zou worden getroffen. Maar dat gebeurde niet. Hij werd door geen enkele steen getroffen en ik kon niet anders dan aannemen dat de heilige Maagd hem met haar mantel als met een schild beschermde. Hij had zeker een vijftigtal stappen gedaan toen allen hem zagen en hun bedrijf staakten. Op zijn uitnodiging kwamen ze naderbij en op een vriendelijke manier verzocht hij hun de kerk in te gaan. Geen enkele van de jongens probeerde te vluchten en Don Bosco, met zijn rustige glimlach, precies alsof er niets aan de hand geweest was, begon met de catechismusles."

(1) Vgl. deel II, blz. 267, 322, 335-337, 366 en deel IV, blz. 52, 394-403.

Tegelijkertijd en te midden van al die verwarring hield hij zich toch druk bezig met het uitgeven van zijn Katholieke Lectuur.

De aflevering die voor de maand april uitkwam bevatte een Verzameling van stichtende gebeurtenissen: Uberto of de beeldhouwer uit de Alpen - Geschiedenis van een bedelaar; grote aflaat - Om aalmoezen te geven hoeft men niet rijk te zijn - De jeugd van Alberto - De biecht - De uitwerking van een Weesgegroet - Generaal Gerards godsvrucht tot Maria; nooit waagde hij het zich in de strijd te begeven alvorens Onze-Lieve-Vrouw aanroepen te hebben. - Drie van deze verhalen hebben betrekking op Frankrijk.

Er was een aanbeveling van twee bisschoppen bij het boekje gevoegd ter bevordering van de verspreiding der Katholieke Lectuur. We zullen er nog een derde aan toevoegen.

Mgr. Charvaz, aartsbisschop van Genua en geducht tegenstander van de Waldenzen, had op 18 februari 1859 het volgende in zijn herderlijke vastenbrief geschreven:

" We vestigen er de aandacht van al onze heren pastoors op
" dat het ons nadrukkelijk verlangen is, dat zij zich beijveren voor
" de verspreiding der Katholieke Lectuur, die met goedkeuring van de
" paus maandelijks te Turijn wordt uitgegeven. Het doel van die
" lectuur is bij te dragen tot de handhaving van de integriteit van
" het geloof en van de gezonde zeden onder het volk, tegen de krach-
" ten der goddelozen die het met geschriften en boekjes proberen te
" bederven.

De bisschop van Mondovi drukte zich bij dezelfde gelegenheid en met hetzelfde doel voor ogen op deze manier uit:

" Wij maken van deze gelegenheid gebruik om de geestelijkheid
" in het bijzonder op het hart te drukken, abonnees te winnen voor
" de Katholieke Lectuur.

Ook de bisschop van Cuneo, Mgr. Clemente Manzini, had op 15 februari 1859, toen hij zich tot zijn diocesanen richtte met de vastenbrief zijn verlangen aldus onder woorden gebracht:

" Wij bevelen aan onze geestelijkheid en in het bijzonder aan
" de heren pastoors een onderneming aan die in een waarachtig katho-
" lieke geest wordt geleid en die het niet anders dan tot groot heil
" voor de zielen kan strekken. Die onderneming is de Katholieke Lec-
" tuur, die we gaarne heel wijd onder het volk verbreid zouden willen

" zien, overtuigd als we zijn van de rijke vruchten ervan. Terwijl
" zij van de ene kant de gelovigen verwijderd houdt van de slechte
" boekjes en dagbladen waarmee men overal op diabolische wijze het
" geloof zoekt te bederven doet zij van de andere kant een voortref-
" felijk middel aan de hand tot bevestiging en verbetering van de
" goede zeden. De goedkeuring die de uitgave mocht verkrijgen van
" de Heilige Vader is daarvoor een garantie. Door een brief van zijn
" eminentie de vicaris-kardinaal heeft hij in mei j.l. de Katholie-
" ke Lectuur aanbevolen en de wens te kennen gegeven dat ze in de
" Kerkelijke Staat zou worden ingevoerd en verspreid.
" Het inschrijven van nieuwe abonnees op de Katholieke Lectuur
" is voor dit diocees opgedragen aan de Z.E.H. Don Borgarino, kape-
" laan aan de confraterniteit van de heilige Sebastianus in deze
" stad.

Voor de maand mei lag het boekje van de heilige priester Giuseppe Frasinetti, hoofd van de Sint-Sabinaparochie in Genua, gereed. Het bevatte de gedenkschriften over het leven van het vrome meisje Rosa Cordone, overleden te Genua op 26 november van het jaar 1858. Door deze levensbeschrijving toonde hij aan dat een christenziel tot hogere volmaaktheid en inniger vereniging met God kan komen, ook al is zij niet begiftigd met buitengewone genaden en gaven en zonder langdurig bidden en zware boetedoeningen.

Voor de maand juni, bepaalde Don Bosco dat er een anoniem boekje zou verschijnen: het heiligdom van Bassa en omgeving, herinneringen aan een feestdag. Het titelblad vermeldde: Tot tibi sunt dotes, Virgo quot sidera Coeli. Het is een kerk in Piëmont, gelegen in de bergen van Rubiana. Zij toont aan hoe groot de goedheid van Maria is doordat de smeekbeden van degenen die hun toevlucht tot Haar zoeken verhoord worden.

Terwijl Don Bosco de drukproeven doornam die handelden over de nederige en rustige deugden, bijna volkomen tegengesteld aan de hevige hartstochten die in het koninkrijk de gemoederen in beweging brachten, was het voor hem een heel grote geruststelling de bewijzen te zien van de bescherming die Domenico Savio vanuit de hemel aan het Oratorio, aan zijn vroegere kameraden en aan de leerlingen verleende. Op een avond in april las hij voor de verzamelde gemeenschap een brief voor van Matteo Galleano. Deze verklaarde daarin dat, toen in het begin van de maand zijn hoofdpijn erger geworden was en hij door een acute kiespijn overvallen werd, hij na twee dagen van hevig lijden besloten had zijn toevlucht tot Domenico te nemen. Hij had te zijner eer een Onzevader gebeden, en bij de woorden sed libera nos a malo, had hij de pijnen plotseling voelen wegtrekken en het gezwel verdwijnen.

Bij het lezen van die brief was Carlo Dematteis aanwezig die al enkele weken hevige kiespijn had zonder dat medicijnen hem verlichting brachten. Aangemoedigd door het succes van zijn kameraad, zei hij tot Don Bosco: "Zou ik ook eens proberen bij Savio?"

"Ja, probeer het eens", gaf Don Bosco hem tot antwoord, "bid vanavond nog een Onzevader en een Weesgegroet voor hem en stel vertrouwen in hem." - Dematteis begaf zich naar zijn kamer, bad het opgegeven gebed en legde zich te rusten. Terwijl hij de vorige nacht grotendeels wakend had doorgebracht tengevolge van de pijn, viel hij thans dadelijk in slaap en werd niet wakker eer de klok luidde voor het opstaan. Hij was volkomen genezen en had van die tijd af geen last meer van kiespijn.

Ook de jonge Giacinto Mazzucco werd sinds ongeveer een maand zozeer geplaagd door pijn in de ogen dat hij zich genoodzaakt zag de school te verlaten. Op woensdag in de Goede week, 20 april, zei hij tot Don Bosco: "Zou ik me ook in de gunst van Savio aanbevelen? Hij heeft zoveel anderen al genezen die hem niet eens gekend hebben. Zou hij mij dan, een oude kameraad, niet de genade van genezing willen verlenen? Te meer daar ik moet werken bij het onderhoud van het altaar in de kerk!"

Don Bosco antwoordde hem: "Goed, bid een Onzevader en een Weesgegroet tot hem, en doe morgen vol vertrouwen in hem, alle dingen die je te doen hebt. Zorg ervoor ze ter ere van God op te dragen."

's Avonds deed Mazzucco het korte gebed en de volgende dag voelde hij zich veel beter, zodat hij zonder verder ongemak zijn werkzaamheden bij het altaar kon verrichten. Op paaszaterdag was hij volkomen genezen.

Deze genaden moesten voor Don Bosco een grote opluchting betekenen bij de vele zorgen die hij wel eens ondervond doordat een of andere leerling zijn zorgen niet beantwoordde. Tegelijkertijd stelde het hem gerust ten opzichte van de vele verwarringen en angsten die de op til zijnde oorlog kon veroorzaken.

Van deze zorgen en verwarringen gewaagde hij in een brief aan Don Giovanni-Battista Torchio, aartspriester van de Sint-Martino Alfierikerkerk in Asti.

" Zeereerwaarde Heer,

"

" Het is nu Pasen en om dat feest goed te kunnen vieren moet ik nog enkele dingen in orde brengen met U, aan wie ik nog steeds enkele antwoorden verschuldigd ben, in het bijzonder met betrekking tot de jeugdige R...

" Tot wederzijdse voldoening en ter informatie van U moet ik U zeggen dat ik niet gedaan heb wat U verlangde, omdat het gedrag van die jongen, die ik steeds een bijzondere genegenheid heb toegedragen, steeds twijfelachtiger werd. Bij de studie, op school, in godsvrucht toonde hij zich steeds zo middelmatig, dat hij het me onmogelijk maakte hem bij vooraanstaande personen aan te bevelen, zoals het verlangen van U, van zijn vader, die een voortreffelijke persoon is, en zoals ook ikzelf verlangde. Dit is er de oor-

" zaak van waarom ik niet aan Uw verwachtingen heb kunnen voldoen.
" Wat Saglietti betreft, moet ik U zeggen dat het me op het
" oogenblik niet mogelijk is hem op te nemen. Waarom niet? Omdat de
" regering een onderzoek heeft laten instellen, hoeveel soldaten in
" geval van nood in dit huis zouden kunnen slapen, wat wil zeggen
" dat ik van minuut tot minuut voor de mogelijkheid kan komen te
" staan, mijn boeltje te moeten inpakken. De politieke berichten
" zijn in deze dagen ernstig en erg verontrustend.
" Indien U in Turijn komt, kom me dan opzoeken. In ieder ge-
" val geef ik U echter de verzekering, dat ik steeds zal doen wat ik
" te Uwen behoefte kan doen.
" Bid voor mij en voor mijn arme jongens en reken mij steeds
" tot degenen die verblijven
" Uw genegen dienaar en vriend,
" Turijn, 22 april 1859. Bosco Giovanni, pr.

In deze brief zinspeelt Don Bosco op een bezoek dat de regerings-
overheid had laten brengen aan het Oratorio van Valdocco. Inderdaad wa-
ren er in het begin van de maand april twee deskundigen een inspectie ko-
men houden, om te onderzoeken of het gebouw geschikt was om soldaten on-
der te brengen, een hospitaal voor de gewonden in te richten en om mili-
taire bureaus te vestigen. Don Bosco ontving die heren heel vriendelijk
en liet hun het hele huis zien. Tenslotte zei hij tot hen: "Thans zou ik
u willen verzoeken degene die u gezonden heeft de hartelijke groeten van
Don Bosco te willen overmaken, evenals een verzoek in dezer voege. In
tijden van gevaar en nood voor het vaderland moet iedere burger de hulp
velenen die zijn eigen krachten hem toestaan. Daarom is ook Don Bosco be-
reid te doen wat in zijn vermogen is. Hij heeft het zes jaar geleden ge-
daan toen de pest woedde, en hij zal het andermaal weten te tonen in tijd
van oorlog. Maar ook moet ik doen opmerken dat dit huis tegenwoordig dient
tot onderdak voor bijna driehonderd van de armste en meest verwaarloosde
jongens. Daarom verzoek ik de regering mij het leed te willen besparen
deze jongens naar de straat te moeten terugsturen. Ik ben van mening dat
er in Turijn geen gebrek is aan openbare gebouwen, die zouden kunnen die-
nen als kazernes of als hospitalen, veel beter nog dan dit gebouw dat, zo-
als u ziet, veel gemak ontbeert, en waarvan de trappen en gangen veel te
nauw zijn." - Bij het bouwen van het huis had Don Bosco een dergelijke
eventualiteit voorzien!

Wat de twee deskundigen aan de regering hebben overgebracht is ons
niet bekend. Maar het is een feit dat het Oratorio niet gestoord werd en
dat de leerlingen er rustig in konden verblijven.

Overigens bewees Don Bosco in die tijd een veel betere dienst dan
vele anderen. Doordat verscheidene lichten met onbepaald verloop onver-
wacht onder de wapens geroepen werden, zoals ook degenen die van de twee-
de categorie naar de eerste waren overgegaan door de oorlog op de Krim,
werden de dorpen in grote opschudding gebracht. De meesten van hen waren

intussen getrouwd. Ze moesten in het voorjaar vertrekken, op het ogenblik dat op de akkers het werk begon. Daardoor bleven vele gezinnen verstoken van de sterke arm die voor hun onderhoud moest zorgen, en veel moeders die voor een kroostrijk gezin te zorgen hadden, bevonden zich in de grootste ellende. Dat was zo erg dat men in de voornaamste steden verschillende commissies moest samenstellen voor het inzamelen van aalmoezen om de meest behoeftige gezinnen te kunnen bijstaan. Maar wat deed Don Bosco? Hoewel hij zich door de oorlogsomstandigheden en door de hogere prijzen van de levensmiddelen heel dikwijls in ernstige moeilijkheden bevond, nam hij toch nog in zijn jongenstehuis verscheidene zonen van arme soldaten op.

Eindelijk weerklonk de eerste krijgskreet en op 23 april liet Oostenrijk, de legerbewegingen van de subalpijnse regering moe, deze een oorlogsverklaring toekomen, indien zij niet binnen drie dagen ontwapend en de vrijwilligers ontslagen hadden. Dat werd resoluut geweigerd en de 26ste verscheen de Franse vloot met troepen voor de haven van Genua. Intussen brak de revolutie uit in Toscane en toen de groothertog gedwongen was af te treden, benoemde Vittorio Emanuele er Buoncompagni tot volledig gevolmachtigd commissaris. Op 28 april begaf de koning van Savooie zich met de hogere staatsambtenaren, de leden van de Senaat en van de Kamer naar de metropolitaanse kerk van Turijn om de plechtige afsmeeking van een goed verloop van de oorlog bij te wonen. De 30ste trok het ruim 200.000 man sterke Oostenrijkse leger onder bevel van generaal Francesco Conte Giulay de Ticino over, bezette Novara en drong de vruchtbare vlakte tussen de Ticino, de Po en de Sesia binnen. Vittorio Emanuele vertrok naar het slagveld en Napoleon III schreef op 1 mei aan Pius IX: "... Ik wil Uwe Heiligheid volgaarne de verzekering geven dat ik in mijn hart de zaak van de godsdienst en van de wereld-lijke macht van de Heilige Stoel, niet scheid van de zaak der onafhankelijkheid van Italië. Ik moet verklaren dat zowel de ene als de andere me even lief is." De paus had hem uitgenodigd zijn soldaten uit Rome te willen terugtrekken die daar sinds 1849 gelegerd waren, en gaf hem de verzekering dat hij, hoe zwak ook, op de Voorzienigheid vertrouwde. Zij zou hem nooit in de steek laten. Doch als antwoord had Napoleon nieuwe troepen laten ontschepen in Civitavecchia. Hij wilde de paus in het oog houden om hem gemakkelijker en zekerder te kunnen beroven en om te verhinderen dat anderen hem te hulp zouden snellen.

Op 2 mei bezetten de Oostenrijkers intussen Vercelli en om de Po over te steken vielen ze de Piëmontezen bij Frassineto en bij Valenza aan, doch ze werden teruggeworpen door de artillerie. Ze slaagden er echter in de rivier bij Cornale over te steken en op 3 mei drongen zij vooruit tot bij Tortona.

Hun leger was dus in drie onderdelen verdeeld waarvan het ene zich tussen Casale en Alessandria, het tweede op de rechter- en linkeroever van de Po, het derde bij Vercelli waar het zich versterkte en in de richting van Turijn scheen te willen oprukken. In die dagen kwamen 180.000 Franse krijgslieden over zee in Genua aan, daalden af van Moncenisio en Mongine-

vra en rukten op uit Nice, om zich met het Sardijnse leger te verenigen.

Ondertussen drong generaal Giulay, die in het bezit was van Mortara en Vigevano, met een gewapend corps door van Vercelli tot Santhià, Livorno en Biella, en een ander deel van zijn leger bezette op 9 mei Trino en scheen zich voor te bereiden om op te rukken naar de hoofdstad van Piëmont, dat hem gemakkelijk in handen zou gevallen zijn. In Turijn vreesde men dat de Oostenrijkers de stad ieder ogenblik konden bezetten. Ook in het Oratorio spraken de jongens over een dergelijk nabij gevaar. Doch Don Bosco zei tot hen in aanwezigheid van de seminarist Anfossi: "Jullie hoeven niet bang te zijn. Ook als de vijand komt, zal het Oratorio, beschermd door de heilige martelaren Solutore, Avventore en Ottavio, ongedeerd blijven."

Zijn devotie tot deze heiligen, die in de nabijheid van het Oratorio hun martelaarschap ondergaan hadden, was zo diep doorvoeld, en hij vertrouwde zo stellig op hun bescherming, dat hij zich bezighield met de voorbereiding van een loterij precies alsof het land in volle vreedstijd was. Te midden van de algemene ellende moest hij voor zijn jongens zorgen. Daarom had hij in april besprekingen gevoerd met leden van de commissie van de loterij uit 1857, waarvan graaf Carlo Cays di Giletta voorzitter was en er werd afgesproken een loterij op touw te zetten. Daarna zette hij de zaak voor de burgerlijke autoriteiten uiteen, verkreeg hun verlof en begon te zorgen voor de prijzen. Hij nummerde de prijzen, liet met de hand de loten schrijven en met het stempel van het Oratorio voorzien en liet de circulaires drukken. De verzending hiervan droeg hij op aan lieden die zijn werk welgezind waren. Het ene gebeurde in april, het andere in het begin van mei. Bij iedere circulaire was een lijst van de prijzen gevoegd, op een vel papier aan de voet waarvan Don Bosco het volgende notabene liet schrijven: Tot groter gemak kan het bedrag van de loten overgemaakt worden aan een van de LEDEN VAN DE COMMISSIE VOOR DE VORIGE LOTERIJ.

Daarna volgden de namen met de pen geschreven. Ziehier de tekst van de circulaire:

" Zeer geachte Heer,

"

" Het is geen gewone loterij meer die ik in Uw beproefde lie-
" dadigheid aanbeveel. Het is een opruiming van voorwerpen, die voor
" een deel resten zijn van voorgaande loterijen en gedeeltelijk zopas
" geschonken werden ten bate van het Oratorio van de H. Franciscus
" van Sales in Valdocco, van de H. Aloysius in Porta Nuova en van de
" Heilige Engelbewaarder in Vanchiglia.

" Ik heb vijfhonderd van deze voorwerpen uitgezocht, de prijs
" ervan berekend volgens de beproefde schatting van de intendant-ge-
" neraal, en daar een derde van afgetrokken en de rest in vijfhonderd
" aandelen verdeeld, wat precies overeenkomt met het aantal voorwer-
" pen. De prijs van ieder lot bedraagt 5 frank, doch ieder lot is
" verzekerd van een prijs, met de mogelijkheid echter dat de prijs

" een grotere of kleinere waarde kan hebben, al naar de uitslag van
" de trekking.

" Die trekking zal plaatsvinden op 26 mei a.s. ten huize
" van het Oratorio van de H. Franciscus van Sales.

" Ik zend U ... loten met het verzoek deze te willen aanvaar-
" den. Wanneer U en U bekende liefdadige personen echter meent ze
" niet alle te kunnen behouden, verzoek ik U eerbiedig de moeite te
" willen doen ze naar dit huis hier terug te sturen, enkele dagen
" voor de trekking. Het gewonnen voorwerp zal aan huis bezorgd wor-
" den.

" De voorwerpen hadden ook verkocht kunnen worden, maar dat
" zou lang geduurd hebben en zou me niet de onmiddellijke hulp ver-
" schaft hebben die de huidige benarde omstandigheden van het huis
" vereisen.

" Hoe het ook zij, ik hoop dat u geen ander doel voor ogen
" zult hebben dan een werk van liefdadigheid te verrichten. Van
" mijn kant zal ik niet nalaten me te verenigen met de arme jongens
" die dit Oratorio bezoeken om van God en van de allerheiligste
" Maagd genaden en zegeningen af te smeken, dat wil zeggen het
" honderdvoudige dat God beloofde aan wie in dit leven werken van
" liefdadigheid verricht onder toevoeging bovendien van het eeuwige
" geluk in het andere leven.

" Vervuld van dankbaarheid en grote eerbied verblijf ik

" Turijn, 5 mei 1859.

Uw zeer verplichte dienaar,
Bosco Giovanni, pr.

Toen de trekking achter de rug was, die volkomen aan de verwach-
tingen van Don Bosco voldaan had, stuurde hij een bericht aan degenen
die de loten gekocht hadden, met de voorwerpen die hun door het lot wa-
ren toegewezen.

" Zeer geachte Heer,

" Met genoegen laat ik U de voorwerpen toekomen, gewonnen op
" de trekking van de 26ste jl. in dit huis in tegenwoordigheid van
" de commissie der voorgaande loterij.

" Het nummer ... won ...

" Ik verzoek U de prijs(zen) te willen aanvaarden voor wat
" ze zijn, en ik hoop dat U veeleer oog zult willen hebben voor het
" werk van liefde, dan voor de materiële prijs die eraan verbonden
" is.

" Van mijn kant zal ik niet nalaten van de hemel gezondheid
" en genade over U af te smeken. Mezelf, evenals de geestelijken
" hier en al de jongens die de zegeningen van deze Oratorio onder-
" gaan aanbevelend in Uw godvruchtige gebeden, verblijf ik met diep
" gevoelde verzekeringen van dankbaarheid,

" uw dienstwillige dienaar,
" Turijn, 31 mei 1859. Bosco Giovanni, pr.

Op die manier had Don Bosco eveneens ervoor gezorgd dat de jongens van zijn tehuis hun dagelijks brood kregen. De seminarist Anfossi vertelde: "Ik herinner me heel nauwkeurig, dat Don Bosco op een dag, toen er zelfs nog geen sprake was van het bouwen van de Kerk van Maria, Hulp der Christenen, en ik bij hem in de buurt op de speelplaats was, opeens zei: "Daar" - terwijl hij naar de plaats wees waar nu de kerk staat - "zal een grote tempel komen!" En de ogen opslaand alsof de koepel er al was en hij haar zag, vervolgde hij: "Die kerk zal een grote koepel hebben en er zullen buitengewone plechtigheden in gevierd worden." - In die dagen konden die woorden niet anders dan onze grootste verwondering wekken, vooral daar we heel goed wisten, in welke benarde financiële omstandigheden onze Don Bosco zich bevond, aangezien hem zelfs het geld ontbrak om voor brood te zorgen. Niettemin vroeg hij naderhand de seminarist Ghivarello, die toen nog helemaal geen architect was, om het plan van de toekomstige kerk te tekenen, waarvan hij vervolgens de afmetingen vergrootte en dezelfde seminarist opdracht gaf een tweede tekening te maken, die later ter hand gesteld werd aan ingenieur Spezia."

In die dagen bewerkte Don Bosco met de priesterlijke zegen een merkwaardige overwinning, waar vele leerlingen om lachten. Ze zeiden: "Wat jammer, dat Don Bosco geen generaal is! Hij heeft een gemakkelijk middel gevonden om de vijand te doen verdwijnen uit een door hem bezet gebied!" Giuseppe Reano schreef hierover aan Don Bonetti:

"Op zekere dag verscheen er bij Don Bosco een oude tuinierster die een stukje grond in de buurt van het Oratorio gehuurd had en zij zei volkomen terneergeslagen: "Er zitten bij me toch zoveel schadelijke kleine rupsen op de planten en in de kolen."

"En wat wilt u daarmee, goede vrouw"? zei Don Bosco.

"Ik zou willen dat u die beesten deed verdwijnen die bij mij op het land zitten. Ze maken alles kapot. Geef hun uw zegen, dan gaan ze allemaal dood."

Glimlachend antwoordde Don Bosco: "En waarom zouden we al die arme diertjes laten doodgaan? Ik zal hun de zegen geven en ik zal ze naar andere plaatsen sturen waar ze niemand kwaad kunnen doen."

De volgende dag ging ik met Buzzetti naar een klein braakliggend stuk land naast de kerk van de H. Franciscus, omgeven door een hoge muur van een meter of drie en dat aan het Oratorio hoorde. Daar zat die menigte rupsen op alles waar ze maar konden opkruipen: muur, balken, hopen stenen en tegels, verdroogde boompjes. Alles was ermee overdekt. En de tuin van de oude vrouw was volkomen van die invasie bevrijd."

HOOFDSTUK XVIII

DE FRANSEN IN TURIJN - DROEFHEID VAN DON BOSCO - DE EERSTE GEVECHTEN - MONTEBELLO, PALESTRO, MAGENTA - DE OOSTENRIJKSE GEKWETSTEN IN HET CONVITTO ECCLESIASTICO - DON BOSCO MET DE TURCOS TE COLLENGO - SAMENZWERINGEN EN OPSTANDEN IN DE HERTOGDOMMEN EN IN DE KERKELIJKE STAAT - DE ZONDAGEN IN HET ORATORIO: ERKENTELIJKHEID JEGENS DON BOSCO EN DE LERAREN - CHRISTELIJKE SCHOLEN EN WERKPLAATSEN.

De inwoners van Turijn waren er een ogenblik bang voor geweest de Oostenrijkers binnen hun muren te zien verschijnen. Daarom waren ze uitbundig van vreugde toen de Franse bataljons binnenrukten, die ze met gejuich en bloemen begroetten.

Don Bosco toonde zich echter bezorgd en bedroefd bij het vernemen dat aanhoudend regimenten Italië binnenrukten om tegen Oostenrijk op te trekken. Dikwijls hoorde men hem uitroepen: "Dat zijn allemaal mensen die tegen de paus opkomen. Het gaat erom een begin te maken met hem van zijn macht te beroven en hem met deze oorlog iedere buitenlandse en nationale hulp te ontnemen."

De Oostenrijkers, die al van plan waren Ivrea bij verrassing te bestormen, begonnen bij het vernemen van de aankomst der Fransen, een terugtrekkende beweging te maken en concentreerden zich aan de overkant van de Sesia, de Ticini en de Po in de richting van Stradella en Piacenza, in afwachting van de bewegingen der verbonden troepen. Op 19 mei verliet Giulyay Vercelli en bracht zijn hoofdkwartier over naar Mortara.

Op de 12de was keizer Napoleon in Genua aangekomen en twee dagen later kwam hij in Alessandria aan als opperbevelhebber van de legers. In een afkondiging tot de troepen had hij gezegd: "Wij komen niet naar Italië om wanorde te stichten, noch om de macht van de Heilige Vader die wij op zijn troon hersteld hebben te vernietigen, maar om hem te bevrijden van de vreemde druk die op het hele schiereiland drukt."

Op 20 mei vond er een eerste belangrijke botsing plaats te Montebello tussen Voghera en Casteggio, en de Gallo-Sardiniërs dwongen met verlies van 700 man de Oostenrijkers zich terug te trekken. De overwonnen legers trokken de Po weer over en begaven zich naar Pavia. Op het

slagveld lieten ze 7.000 man achter. Tegelijkertijd vertrok Garibaldi met zes bataljons vrijwilligers uit Biella en, een grote boog om Novara heen beschrijvend dat nog in de macht van de Oostenrijkers was, trok hij op tot Arona. Van daar daalde hij naar Castelletto af, trok in de nacht van 22 op 23 mei (1) de Ticino over en rukte op naar Varese. Op de 24ste voerde hij met goede resultaten een strijd tegen de uit Milaan toegesnelde generaal Urban, want hij kon hem verdrijven uit Como en Vittorio Emanuele werd door de regeringscommissaris Vicomte Venosta tot heer en koning over dat gebied uitgeroepen.

Urban hernam echter Varese, keerde naar Como terug voor de tegenaanval, toen hij bevel ontving om zich bij de hoofdmacht van het leger te voegen.

Het begon er naar uit te zien dat de oorlog buiten verwachting bloedig zou worden en daar Vittorio Emanuele zich ieder ogenblik in doodsgevaar zag, schreef hij op 25 mei aan de paus en verzocht de Heilige Vader hem van de censuur te willen ontslaan. Pius IX deed dat, doch bracht hem in herinnering dat de geldigheid van de absolutie niet los te maken was van het voornemen om de aan de Kerk toegebrachte schade zo goed mogelijk te herstellen en van de wil om zich in de toekomst van het veroorzaken van dergelijke schade te onthouden.

Op 30 mei werden de Oostenrijkse voorposten die zich tussen Vercelli en Bobbio hebben ingegraven, te Palestro aangevallen en gedwongen zich terug te trekken. Het Piëmontese leger legde grote dapperheid aan de dag. Drie brigades ervan verjoegen de vijand uit Vinzaglio en uit Confienza en bezetten Casalino. De volgende dag probeerden de Oostenrijkers deze posities weer in te nemen, maar ze slaagden daar niet in. Aan het einde van het gevecht hadden ze 1.600 manschappen verloren en de verbonden troepen ongeveer 600.

Het hele Franse leger was van toen af tussen Vercelli en Novara geconcentreerd. Een divisie drong door tot Trecate en de andere tot Galliate op de rechteroever van de Ticino. Toen Giulay merkte dat Milaan bedreigd werd, liet hij ogenblikkelijk zijn hele legermacht van Vigevano en Garlasco naar de linkeroever van de Ticino trekken en concentreerde het leger bij Magenta. De verbonden troepen trokken over twee bruggen dezelfde rivier over en op 4 juni kwam het tot een veldslag. De botsing was langdurig en verschrikkelijk, doch de overwinning lachte de verbonden troepen toe. Oostenrijk had 10.000 soldaten verloren aan doden en gewonden en 7.000 aan krijgsgevangenen. De Fransen 4.000 doden en gewonden en 1.000 gevangenen.

(1) Hier stond "in de nacht van 22 op 24 mei. Het schijnt 22 op 23 te zijn, want l'Indépendance Belge van 25 mei 1859 meldt telegrafisch bulletijn uit Turijn van 24 mei (mardi): "Garibaldi a passé heureusement le Tessin en faisant beaucoup de prisonniers dans le pays frontière."

Op 5 juni begonnen de Oostenrijkers de terugtocht op Mincio, verlieten Milaan, en in vierhoekige slagorde bereidden zij een heftige tegenstand voor. Daar verzamelden zich 150.000 soldaten, van wie keizer Franz Josef het oppercommando op zich genomen had.

Op 8 juni werd de Oostenrijkse achterhoede door de Fransen bij Melegnanon bij Adda verslagen. Aan beide zijden verloren 2.200 manschappen het leven. Garibaldi bezette Bergamo en verdreef een vijandelijk bataljon uit Seriate. Op dezelfde dag hielden Vittorio Emanuele en Napoleon een triomfantelijke intocht in Milaan. Op verzoek van het ministerie werd in Piëmont in alle kerken een dankhymne gezongen, terwijl in de metropolitaanse kerk de vertegenwoordiger van de vorst, Eugenio van Savoie, Carignano verscheen met de leden en ambtenaren van de regering.

Intussen waren de gewonden, die de reis hadden weten te doorstaan, opgenomen in verscheidene subalpijnse steden. In Turijn waren de ziekenhuizen vol en het ontbrak niemand aan de geneeskundige zorg, de troostmiddelen van de heilige godsdienst en de ijver van de liefdezusters.

Gewonde en gevangengenomen Oostenrijkers waren naar het Convitto Ecclesiastico gebracht. Toen Don Bosco een bezoek ging brengen aan Don Cafasso voor wie de regering enkele vertrekken ter beschikking had gelaten, onderhield hij zich met hen en sprak hen met enkele vrome woorden bemoediging in. Hij kwam hen tegen op de binnenplaats met verbonden hoofd, of met de arm in een draagband of een houten been. Het waren Hongaren, Polen, Tirolers en bijna allen kenden wel zoveel Latijn dat een kort gesprek met hen mogelijk was.

Met de Franse soldaten had Don Bosco echter meer contact en het Oratorio werd een plaats van samenkomst voor de Franse soldaten die in Turijn waren, en vooral voor de invaliden. Een van de oudere jongens die een beetje hun taal kende, begon betrekkingen met enkelen van hen aan te knopen, sprak hen over Don Bosco en haalde hen ertoe over hem een bezoek te brengen. Don Bosco ontving die militairen heel vriendelijk, praatte gezellig met hen en nodigde hen uit naar het Oratorio te komen als ze daar zin toe hadden. Hij zei hun ook dat ze zoveel kameraden konden meebrengen als ze maar wilden.

"Jullie kunnen komen", zei hij tegen hen "om aan jullie familie te schrijven, en hier vinden jullie dan papier, pennen, inkt en de nodige postzegels. U kunt hier Franse boeken komen lezen, die hier in overvloed in onze bibliotheek in voorraad zijn. Als er zijn die Italiaans of wiskunde willen leren, dan zal ik ervoor zorgen dat ze een geschikte leraar krijgen. En daar we nu in de paastijd zijn, vervolgde Don Bosco, en u misschien niet allen in de gelegenheid geweest zijt om de voorschriften van de heilige Kerk te vervullen, wijs ik er op dat ze in onze kerk biechtvaders kunnen vinden die uw taal kennen en dat ze alles ervoor over hebben om voor uw zielenheil te zorgen."

Die hartelijke ontvangst en die woorden vervulden die aardige Franse jongens met geestdrift. Terug in de kazerne spraken ze erover met hun makkers en wekten bij velen het levendige verlangen om eveneens naar het Oratorio te gaan. En inderdaad verliepen er slechts weinig dagen of men zag in hun vrije uren een hele processie van Franse soldaten naar Valdocco trekken om zich met Don Bosco en zijn leerlingen te kunnen onderhouden. Honderden van hen naderden ook tot de heilige sacramenten op een zo stichtende manier, dat daar wel heel erg uit bleek dat ze van vrome, godsdienstige families voortkwamen. Buitengewoon tevreden nodigde Don Bosco er af en toe enkelen uit om samen met hem de maaltijd te gebruiken. Het was dan een kostelijk gezicht die rode broeken te zien afsteken tegen de zwarte togen, terwijl seminaristen en priester en de Franse soldaten zich met elkaar verbroederden. De enen beijverden zich om Frans te spreken, de anderen trachtten het Italiaans te radbraken. Enkele officieren gedroegen zich op zo een gemoedelijke manier, alsof ze er thuis hoorden.

Het duurde niet lang of velen kenden Don Bosco persoonlijk. Hij kon dan nog maar moeilijk de stad ingaan zonder dat hij vergezeld was of aangesproken werd door enkele Franse soldaten. Op zekere dag, zo vertelt Don Turchi, toen hij een troepje in Turijn ontmoet had die hem begroetten met een Viva l'Italia, ging hij naar hen toe, praatte een beetje met hen en nodigde hen uit bij hem in het Oratorio te komen. Ze namen de uitnodiging aan en Don Bosco bejegende hen heel hartelijk en zorgde voor een verfrissing. Ze waren er heel opgetogen over. Bij een andere gelegenheid moest hij een zieke gaan bezoeken in Collegno, een dorp dat vier mijl van Turijn verwijderd ligt. Toen hij zich op de weg van Rivoli bevond, kwam hem plotseling een dozijn turcos tegemoet, gedeeltelijk herstellenden, anderen die alleen maar aan een arm of hand gewond waren. Daar ze op wandeling waren, vroegen ze Don Bosco een eindje met hen mee te gaan en daar ging hij graag op in. Al pratende en in de schaduw van de oude bomen die er langs de weg stonden, leek de weg zo kort, dat het opgetogen troepje bijna ongemerkt tot in Collegno meegelopen was. Toen ze daar aangekomen waren, wilden de turcos terugkeren. Maar Don Bosco zei tot hen: 'Jullie hebben als invaliden toch verlof van je overste, wacht dus maar even op me. Ik zal me haasten, en dan keren we samen naar Turijn terug. En ze bleven wachten. Doch tegen zijn verwachting in kon Don Bosco zich niet zo gauw van zijn taak kwijten als hij gedacht had, en toen hij het huis van de zieke verliet wees de klok twaalf uur middag. Teruggekeerd bij zijn reiskameraden zei hij tot hen: "Het spijt me dat ik jullie zo lang heb moeten laten wachten. Zoals jullie zien is het nu middag; jullie zullen wel trek hebben en de herstellenden zullen wel iets moeten eten. Bovendien past het niet dat we ons nu met een lege maag op weg begeven. Kom dus met mij mee, dan gaan we niet zoals jullie zeggen une ribote aanleggen, maar toch een bescheiden feestje."

Na die woorden gingen ze naar een herberg. Hij betaalde een maaltijd voor hen, at met hen mee en liet hen zodoende een van hun prettigste dagen doorbrengen. Het is niet onder woorden te brengen, hoe voldaan die turcos waren. Toen ze in de stad terug waren vertelden ze het geval

aan hun overste, die er zo door getroffen was, dat hij de volgende dag naar het Oratorio kwam om Don Bosco te bedanken met woorden van de grootste erkentelijkheid en met waarachtige Franse beleefdheid. Tezeldertijd stuurde Don Bosco de seminarist Celestino Durando erop uit om bij vele priesters en andere vooraanstaande personen geld in te zamelen voor de aankoop van een groot aantal leerzame en onderhoudende boeken in de Franse taal. Hij bracht ze zelf naar de soldaten of liet ze bezorgen door de Zusters van Liefde die dienst deden in de ziekenhuizen. Eveneens verspreidde hij ook godsdienstige boeken in het Duits onder de Oostenrijkse soldaten, die in het convitto ecclesiastico bijeengebracht waren en daar onder bewaking stonden.

Om al deze en dergelijke redenen waren alle Franse soldaten die indertijd bij ons verbleven zo van genegenheid voor het Oratorio vervuld dat zij, toen ze bevel kregen om uit Turijn te vertrekken, naar Don Bosco en hun leermeesters toekwamen om met grote dankbaarheid en ontroering afscheid van hen te nemen. Verscheidenen onder hen bleven nog geruime tijd in briefwisseling met Don Bosco en met enkele anderen van het huis, vooral met Don Michele Rua die hun les in het rekenen gegeven had.

Intussen stookten de liberalen van de andere Italiaanse staten tot beroering aan, volgens de geheime instructies van Napoleon III en Cavour. Een betreurenswaardig voorteken had zich op 22 mei voorgedaan toen koning Ferdinand van Napels door vergiftiging stierf. Op 9 juni verliet de hertogin van Parma na een maand van volkswelingen en onzekerheden, haar gebied toen zij van de overwinning der verbonden troepen hoorde, en overall verschenen de Piëmontese vlaggen. De hertog van Modena begaf zich naar zijn staten toen hij hoorde van de opstand van Massa en Carrara, die direct door Sardijnse soldaten bezet waren. Een Franse divisie uit Toscana was trouwens ook aan het oprukken naar zijn staten. Hij drukte de wens uit tot vereniging met Piëmont en koning Vittorio zond er zijn commissaris voor Emilia, Carlo Luigi Farini heen. De Franse divisie stond onder bevel van prins Napoleon, een grote vijand van de paus. Napoleon was met opzet gestuurd om de aanhangers van de orde ertoe te brengen hun plicht te doen. De 12de barstte de revolutie in Bologna uit, zodra de duizend Oostenrijkers die daar in garnizoen gelegen hadden, weggetrokken waren. Markies Pepoli, een neef van Napoleon III, was de leider van de eenheidspartij. Nadat het volk bewapend en een voorlopige regering gevormd was, eiste hij dat de pauselijk legaat zou vertrekken.

Ook de legaties Ravenna en Ferrara waren in opstand gekomen, zodra de Oostenrijkse troepen weg waren. Direct zond het Piëmontese ministerie er Massimo d'Azeglio heen, die commissaris in Bologna was.

In Perugia joeg de partij voor vereniging met Piëmont, met aan het hoofd Maria Bonaparte gravin Valentini, een nicht van Napoleon III, bijgestaan door een gewapende sectie uit Toscane gekomen, de pauselijke vertegenwoordiger weg en onttrok de stad aan het gebied van de paus.

Op 20 juni echter wist een regiment pauselijke Zwitsers ondanks een hardnekkige verdediging van de opstandelingen, de stad weer voor de wettige soeverein te heroveren. In andere steden van Umbrië en van de Marken hadden de sektariërs eveneens geprobeerd het volk in beweging te zetten, maar na dat laatste feit werd het overal weer rustig.

Sinds enige dagen was ook in Lombardije een einde gekomen aan het wapengekletter, en in Valdocco werd er gebeden voor de paus, voor de koning, voor het leger en voor de vrede. Maar ook wisselden de vreugdevolle en feestelijke dagen elkaar af die hun oorsprong vonden in genegenheid en dankbaarheid. Daardoor is het karakter van het Oratorio steeds getekend geweest. De devotie, met het veelvuldige gebruik van de sacramenten, was er eerste en laatste doel. De leerlingen stroomden buiten de kerk en vullden de speelplaatsen met gezang, muziek en gejuich. Vooral de dichtkunst werd aangewend om die veelvuldige feestdagen nog prettiger te maken. De naamdagen der oversten, het eerbetoon aan de priors van de feestelijkheden der patroonheiligen, de titelheiligen van de slaapzalen, de uitstapjes met als doel een plechtigheid in een of andere kerk, waren aanleiding om het dichterlijke vuur te ontsteken. We hebben honderden van die verzen verzameld en bewaard als dierbare herinneringen aan de oude kameraden. Enkele ervan zijn een beetje onbeholpen, vele werkelijk mooi, maar in allemaal is het hun hart dat spreekt.

Maar het plechtigste van die, ik zou haast zeggen, openbare feesten, was steeds de naamdag van Don Bosco. Zijn stoel mooi versierd in de vorm van een troon, de speelplaats prachtig verlicht, eerbetoon met aardige geschenken, ieder jaar zowel naar inhoud als naar melodie een feestlied, en voordrachten van verschillende soort en in verschillende talen. Van de geestdrift der jongens op die dag zullen we bij het verhalen van de gebeurtenissen der opeenvolgende jaren ruimschoots de gelegenheid hebben.

Bij de feesten die er aangelegd waren voor Don Bosco kwamen dan nog de feestelijkheden die elke klas van studenten of leerjongens aan hun eigen meesters bereidden bij gelegenheid van hun naamdagen. Iedere meester vertegenwoordigde Don Bosco te midden van de jongens, die hen waren toevertrouwd. Vandaar dat die gedeeltelijke feestjes buitengewone vrolijk waren. Een boeket bloemen, een klein geschenk dat door allen gezamenlijk gekocht was en als aandenken moest dienen, wat snoepgoed, versjes en proza waren de middelen waarmee de harten steeds verrukt werden. De school en de werkplaats waren op die dag versierd met wat doeken die de lessenaar en de bank bedekten. Verscheidene malen was ook Don Bosco van de partij, maar hij maakte daar toch geen gewoonte van. De generale communie van de klas vormde het begin van het feest. Na de middag bekroonde een halve dag vrijaf en een korte wandeling met de meester, het feestje. De halve vrije dag, de wandeling, het onthaal en het gezamenlijk kopen van een geschenk werden later echter afgeschaft wegens de misbruiken die er binnengeslopen waren. De meester had op die dag de gelegenheid om toegang te vinden tot enkele harten die zich voor hem gesloten hadden gehouden, een of andere leerling te benaderen die zich van hem op een afstand hield, een onverschillige die de moed had laten zak-

ken te bemoedigen door hem zijn bijzondere hulp te beloven, of vergiffenis te schenken voor sommige fouten aan degenen die bang waren dat die misstappen onaangename gevolgen voor hen met zich zouden brengen op het einde van het jaar. Daar de mededeelzaamheid van de jongens op die dag groter was, waren bepaalde schaduwen gemakkelijker te ontdekken en te verdrijven, evenals sommige lichtgeraaktheden, naijver, of ook sommige onenigheden die anders verborgen zouden gebleven zijn tot schade van de algemene orde en soms zelfs van de zielen. Het doel waarvoor Don Bosco deze demonstraties van aanhankelijkheid en erkentelijkheid toestond, was steeds het eeuwige leven. Dat doel bleek uit de woorden van de jongens, uit hun composities en beloften, evengoed als uit de reacties van de meesters en hun aanwijzingen. De meester liet nooit na een goede biecht aan te bevelen en de jongens met liefdevolle aandrang te vragen zich in Gods genade te stellen indien ze daarin niet mochten verkeren. Hij zei duidelijk dat als de een of ander ongelukkigerwijze een of andere zonde uit schaamte had verzwegen, hij ze op die dag zou gaan biechten opdat de goede Jezus door allen zou worden getroost. Eveneens wees hij erop dat de gedachte dat een enkele van zijn leerlingen op dat ogenblik de toorn van God op zich zou voelen rusten, voor hem alle plezier zou bederven. De jongens begrepen dat dit het mooiste geschenk was dat ze de meester konden aanbieden en het goede dat die woorden bewerkten, daarvan kent God alleen de omvang. Voor zover dat te weten is kwam dat ook de roepingen erg ten goede. De jongens werden er door aangemoedigd en meer dan een zei, als hij de meester even onder vier ogen sprak, alvorens de avond viel: "Ik ben blij, weet u, maar dan ook werkelijk blij."

De school was in die tijd zoveel als een kleine kerk omdat er, net zoals tegenwoordig, het beeld van Onze-Lieve-Vrouw op een altaartje geplaatst was tegenover het kruisbeeld en er ontbraken nooit kaarsen en bloemen. Iedere zaterdagavond werd, na afloop van de avondles, de litanie ervoor gebeden, en in de meimaand werd er iedere dag een moment gemeenschappelijk gebeden. Al de Mariafeesten werden op de vooravond ervan door de meester aangekondigd met de aansporing om tot de sacramenten te naderen. Op dezelfde manier werden de voornaamste feesten van het jaar bekendgemaakt, daar het algemeen bekend was dat Don Bosco geen enkel feest geslaagd achtte zonder biecht en communie. Het was geen preek, doch slechts een eenvoudige aankondiging in weinige woorden.

Uit het hier verhaalde kon men gemakkelijk opmaken dat de orde en daardoor ook de studie in de klassen en ook in de werkplaatsen bloeiden, want ook in de werkplaatsen heerste hetzelfde gebruik. Waar liefde en geluk zo heersten, was het einde van het schooljaar voor de jongens, hoezeer ze er ook naar verlangden naar hun ouders terug te keren, niettemin enigszins pijnlijk omdat ze niet graag afscheid namen van hun leermeesters.

H O O F D S T U K X I X

DE SLAG VAN SOLFERINO - DON BOSCO VOORSPELT DAT ER EEN
VREDESVERDRAG OP HANDEN IS - HERDRUK VAN DE GESCHIEDENIS
VAN ITALIE - BRIEF VAN DE BURGEMEESTER VAN TURIJN DIE EEN
EXEMPLAAR ERVAN ALS GESCHENK AANVAARDT - KATHOLIEKE
LECTUUR: HET LEVEN VAN DE HEILIGE PAUSEN PONTIANUS,
ANTERUS EN FABIANUS - EEN VERLOREN ZOON DOOR DON BOSCO
NAAR HET OUDERLIJKE HUIS TERUGGEBRACHT - ZIJN RAADGEVINGEN
TOT EEN JONGEN OVER DE VERSTANDIGE MANIER OM BEPAALDE
BOEKEN TE LEZEN.

De seminaristen van het Oratorio hadden het studiejaar achter de rug. Van het jaar 1859 af zijn er in onze archieven de resultaten aanwezig van hun examens die in de zaal van het seminarie van Turijn afgelegd werden. Uit die aantekeningen blijkt hoezeer zij zich met ijver toelegden op de studie van de filosofie en theologie. Op de avond van de 23ste juni werd Don Bosco nog gevierd, en de dag daarna de heilige Johannes de Doper. Maar 's avonds van die dag kwamen de eerste berichten over een verschrikkelijke veldslag de vreugde in droefheid verkeren.

Op 23 juni waren de Oostenrijkers, die het offensief weer hadden ingezet, opgerukt langs de rechteroever van de Mincio en hadden als centra van hun actie Solferino en San Martino versterkt. Tegelijkertijd staken de verbonden troepen de Chiese over. Op de 24ste barstte de strijd los. Veertien uur lang waren 274.000 man onafgebroken in gevechten verwickeld. Het lot van de wapens scheen ten gunste van de Frans-Sardiniëse troepen te neigen, die in het bezit van de betwiste hoogten gebleven waren, toen er een verschrikkelijke storm opstak. Het werd angstaanjagend donker, een stortregen viel neer, met hagelstenen, donderslagen en bliksem. Door deze losbarsting werd aan het rumoer van zeventienhonderd kanonnen het zwijgen opgelegd en een einde gemaakt aan de strijd. Het veld, zo verhaalt Cesare Cantù, was bezaaid met bijna 40.000 dode of gewonde soldaten, onder wie 13.000 Oostenrijkers en 1.500 officieren met drie maarschalcken.

In het Oratorio werd de smartelijke indruk van zoveel doden verzacht door de gebeden en communies waarmee Don Bosco de zielen in het vagevuur wilde verlichten, en door het feest ter ere van de H. Aloysius van Gonzaga dat op de 29ste juni plechtig gevierd werd. Als prior fun-

geerde de heer Giovenale Delponte. Een gelegenheidslofzang aan hem gewijd en een ter ere van de heilige patroon van de jeugd getuigden van de voortreffelijke dichtkunst van de seminarist Giuseppe Bongiovanni.

De gezinnen beweenden intussen hun geliefde doden die in de slag gebleven waren. Zij verkeerden eveneens in angst en vrees over het lot van de overlevenden. Het zag er naar uit dat de oorlog nog zou moeten voortduren. De verbonden troepen waren de Mincio overgestoken en waren gelegerd in het gezicht van geweldige vestingen, die zonder een langdurig beleg niet konden ingenomen worden. Allen voorzagen een nieuwe veldslag dicht bij Verona, die even bloedig zou zijn als die van Solferino. De Franse schepen waren de Adriatische Zee binnengevaren om zich bij Anzivari met de Sardijnse vloot te verenigen. 10 juli was bepaald als de dag om Venetië aan te vallen. Temidden van zoveel angstige verwachtingen voorpelde Don Bosco de vrede. De jonge gravin zuster Filomena Cravosio schreef ons als volgt:

"In het jaar 1859, terwijl de oorlog in Lombardije woedde, vroeg mijn arme moeder, die in het leger reeds een zoon en een broer gewond had, met haar hart vol verdriet en met de vrees voor de angstaanjagende toekomst, haar te willen vergezellen naar Don Bosco. Het was iets ongevoons dat Don Bosco ons ditmaal in de refter ontving, waar hij amper klaar was met het avondmaal dat hij er gebruikt had met zijn priesters die nog allen om hem heen stonden. Een eindje verder waren enkele leerlingen, op de tafel of op de ruwe banken gezeten. Zij waren bezig zich in het zingen te oefenen met het muziekblad in de hand. Af en toe kwam een jongen naar Don Bosco om hem een paar woorden in het oor te fluisteren, waarop Don Bosco met dezelfde geheimzinnigheid antwoordde. Hij heette ons welkom en nodigde ons uit naast hem te komen zitten. Eerst sprak hij over allerlei onverschillige dingen, maar nu en dan wierp hij een uitdrukkingvolle blik op mijn moeder. Toen alle priesters de refter verlaten hadden, zei hij tot mijn moeder: "Mevrouw de gravin, ik weet alles wat u me wilt zeggen, maar schep moed." Terwijl hij zijn stem liet dalen, voegde hij eraan toe: "Vannacht nog zal Napoleon vrede sluiten en de oorlog afgelopen zijn."

Mijn moeder riep uit: "Maar dat is toch onmogelijk! U zegt dat om me op te beuren, maar de feiten spreken immers een heel andere taal."

De volgende dag om ongeveer zeven in de morgen begaven mijn moeder en ik ons naar de kerk van de H. Dalmatius om de mis te horen en bij het oversteken van de via Garibaldi, die toen Dora Grossa genoemd werd, hoorden we de krantenverkopers roepen: "Vannacht de vrede van Villafranca gesloten tussen Keizer Napoleon, Vittorio Emanuele en Keizer Frans II van Oostenrijk."

"Na de mis gingen we weer naar Don Bosco, die ons op de speelplaats al tegemoet kwam en onmiddellijk zei: "Laten we de Heer ervoor danken dat de voorwaarden zijn aangenomen." En hij ging met ons naar de kapel, waar we een poosje bleven bidden."

Wat was er nu voorgevallen? Gravin Cravosio had in de avond van 6 juli tegen acht uur met Don Bosco afgesproken. Napoleon bevond zich in zijn algemeen hoofdkwartier te Villafranca. Hij was ontzet over het bloedbad dat hij in Solferino had meegemaakt en hij piekerde over de berichten die hij uit Duitsland had ontvangen, met de waarschuwing dat enkele mogendheden gereed stonden om Oostenrijk te hulp te snellen. Toen hij diezelfde avond tegen negen uur aan tafel zat, liet hij generaal Fleury bij zich komen en nadat hij hem enkele instructies had gegeven, vertrouwde hij hem een brief toe waarin hij Zijne Oostenrijkse Majesteit om een wapenstilstand verzocht. Om halfelf kwam de generaal in Verona aan. Keizer Frans Jozef was naar bed en men ging hem wakker. Nadat hij inderhaast zich wat gekleed had, werd generaal Fleury bij hem gebracht. Toen hij de brief van Napoleon las tekenden de ontmoeting en verrassing zich af op zijn gezicht. Nadat hij de mondelinge toelichting van de generaal gehoord had, verklaarde hij dat de voorwaarden gerechtvaardigd waren, en de volgende dag ging hij op de voorstellen in. Op 11 juli ontmoetten de beide keizers elkaar in Villafranca, werden het eens over de voorwaarden, en de vrede werd gesloten. (1)

Ziehier de voorwaarden: "Afstand van Lombardije aan de keizer van Frankrijk, die het zou teruggeven aan de koning van Sardinië; Mantova, Roccaforte en Peschiera bleven aan Oostenrijk.

Venetië zou onder de Oostenrijkse heerschappij blijven doch een confederatie aangaan met al de Italiaanse Staten onder het erevoorzitterschap van de paus.

Men zou de terugkeer van de afgezette vorsten in hun grondgebied niets in de weg leggen en de bezittingen van de groothertog van Toscane zouden worden vergroot.

Algemene amnestie bij beide partijen."

Geen woord echter over de legaties en over de hertog van Parma.

Deze overeenkomst werd later in Zürich gesanctioneerd op 10 november 1859 en ze verleende eveneens aan de kloostercongregaties de bevoegdheid om weer over hun goederen te beschikken, indien de wetten van de staat waaronder ze vielen, ze niet in bezit hielden. Doch van al die voorwaarden werden enkel die nagekomen die betrekking hadden op het afstaan van het gebied van Lombardije, en op de verlening van amnestie. Heel de rest bleef een dode letter.

Op 25 juli deden de koning en Napoleon III hun intocht in Turijn

(1) Indépendance belge, 1859 12 juli: telegrafisch bericht van 11 juli "Entrevue Napoleon et l'Empereur Françoise-Joseph

13 juli: bericht vredesluiting: 14 juli geeft vredesbasis,
15 juli: vredesvoorwaarden.

en werden er met groot feestvertoon ontvangen. De keizer vertrok onmiddellijk naar Parijs en werd door de koning tot Susa vergezeld.

Noch de oorlog, noch de vrede konden evenwel op enigerlei. manier invloed uitoefenen op de werkzaamheid van Don Bosco. In juni had hij bij Paravia de tweede, ietwat vermeerderde druk van zijn Geschiedenis van Italië laten drukken in 2.500 exemplaren. Hij vertelde graag hoe in dat boek de oorsprong van de tijdelijke macht der pausen was uiteengezet, waarvan hij het goed recht aantoonde, en wees op de voordelen ervan. Veel exemplaren schonk hij aan aanzienlijke personen onder geestelijken en leken. Onder deze laatsten betuigde de burgemeester van Turijn zijn dank in de volgende bewoordingen:

" STAD TURIJN

"

Turijn, 16 juli 1859.

"

" Het waardevolle geschenk dat U, Eerwaarde zojuist in de
" vorm van de Geschiedenis van Italië aan de jeugd verteld, vanaf
" zijn eerste bewoners tot in onze dagen, ons deed toekomen, geeft
" U recht op de oprechte dankbaarheid vanwege ons burgerlijk be-
" stuur. De ondergetekende burgemeester is het een genoegen zich tot
" tolk daarvan bij U te kunnen maken mede van de diepgevoelde erken-
" telijkheid voor Uw medewerking tot de vorming van een openbare ge-
" meentelijke bibliotheek die de bevolking van Turijn stellig tot
" voordeel zal strekken.

" Aanvaard de verzekering van bijzondere eerbied van wie zich
" noemt,

"

Uw dw. dienaar,

"

De Burgemeester NOTTA.

Half juli was hij in beslag genomen door de examens, de beloningen, de rapporten van de leerlingen, de openbare prijsuitreiking en de private aan de afzonderlijke leerlingen die door hun ouders voor de vakantie naar huis geroepen waren.

In het begin van de maand had Don Bosco, bijgestaan door de jonge Chiala, voor de maand juli de anoniem verschijnende aflevering van de Katholieke Lectuur uitgegeven die tot titel droeg: Antonio en Ferdinando, of de overwinning van de onschuld. Het was een verhaal over een student, zoon van arme arbeiders, die op schitterende wijze zijn studies afmaakte, maar pijnlijk getroffen werd door de overmacht van een mededinger van adellijke familie die de prijzen kreeg die de armere jongen eerlijk verdiend had. Geholpen door een onbekende weldoener, die later de minister van Staat blijkt te zijn, slaagt hij erin advocaat te worden, wat hij beloont door te weigeren in te gaan op de schandelijke voorstellen van wie hem tot een instrument voor onrechtvaardige handelingen wilde maken. Hij wordt belasterd en in de kerker opgesloten, maar uiteindelijk komt de waarheid aan het licht en er wordt hem een heel be-

langrijke en winstgevende taak opgedragen. Het verhaal bewijst dat de goddelijke Voorzienigheid soms toelaat dat ons leven door narigheden wordt vergald, maar dat zij ons op het ogenblik dat we er het minst op bedacht zijn te hulp komt. De deugd wordt ook in het tegenwoordige leven beloond, waarop ongetwijfeld een eeuwige beloning volgt in het land der zaligen.

Voor de maand augustus was de aflevering: Het leven der heilige pausen Pontianus, Anterus en Fabianus, bezorgd door Bosco Giovanni, pr. (H.) Het was helemaal zijn werk. Met de geschiedenis van deze pausen die hun bloed vergoten voor het geloof, beschrijft hij de bekering, het heilige leven en het martelaarschap van Pontius de Romeinse senator, het doopsel van keizer Filippus en diens zoon en de onderwerping van Origines aan de Kerk.

Toen hij klaar was met de correctie van dit boekje ging Don Bosco naar Sint-Ignazio, waar hij een verdwaald schaap had teruggevonden dat hij al verscheidene jaren op het spoor was.

Francesco D..., een jongen met een wakkere geest en student op het gymnasium had het Oratorio van Valdocco bezocht. Hij stamde uit een familie die rijk was aan vermogen en aan deugden. Zijn vader en moeder hadden de vreze Gods in zijn hart geplant en Don Bosco steunde hun inspanningen door de jongen stipte gehoorzaamheid aan zijn ouders aan te raden. Francesco had voor hem geen geheimen. Als hij uit het Oratorio thuis kwam vertelde hij graag wat Don Bosco gezegd en gedaan had en diens naam was niet van zijn lippen, zodat zijn ouders van deze heilige vriendschap alle goeds verwachtten.

Francesco was echter bezielde door een razende nieuwsgierigheid om te lezen, te leren en te weten en toen de kameraden hem enkele romans geleend hadden, die wel niet onzedelijk waren, maar de fantasie uitermate prikkelden, verdiepte hij zich zo in die lectuur, dat hij begon te verkoelen in vroomheid, in de studie en het Oratorio hem begon te vervelen.

Toen zijn vader de oorzaak van die verandering gezocht en gevonden had, gaf hij de jongen een berisping en nam hem die boeken af. Toen hij geen spoor van de vereiste toegeeflijkheid bij hem bespeurde, bedreigde hij hem met een strenge straf. Door dergelijke lectuur verstoord, ontvluchtte de jongen koppig en verschrikt het huis. Nadat hij een poosje over de heuvels van Superga gedwaald had, uit vrees dat hij achtervolgd zou worden, hield hij halt bij de dorsvloer van een boerderij waar de boeren in de schaduw van een grote boom, na hun dorswerk lustig koffie zaten te drinken. Uitgeput van de hitte, van honger en dorst, bleef hij een tijdje afgunstig naar hen staan kijken. Zijn eigenliefde weerhield hem wel, maar de nood drong en dus vatte hij uiteindelijk moed, kwam naderbij en vroeg of hij niet een stukje polenta kon krijgen.

De boeren waren verbaasd dat een jongen die er naar uiterlijk en kleding uitzag als een stadsjongen van deftige huize, hun zo iets vroeg en zij vroegen hem op hun beurt wie hij was en waar hij vandaan kwam.

Francesco wist echter een fabeltje te verzinnen dat die eenvoudige lieden ontroerde. Hij vertelde hun dat hij geen vader en moeder meer had en dat ze hem door tegenslag in zaken in de grootste ellende hadden achtergelaten. Daarom had hij, beschaamd om de hand uit te steken in een stad waar iedereen hem kende, besloten naar afgelegen dorpen te gaan. Hij kreeg zijn portie polenta en een van de landbouwers zei tegen hem:

"En waarvan denk je nu voortaan te kunnen leven? Je zult aan het werk moeten."

"Als u me bij u zou willen laten blijven", antwoordde Francesco, "zou ik dat wel willen."

"Ik zie zo een tenger iemand al met houweel en schop aan de slag!"

En al de anderen barstten in een schaterlach uit.

"Waarom niet", antwoordde Francesco; "probeert het eens met me!"

"Nou goed, neem die dorsvlegel maar... en aan de slag."

Francesco trok zijn jasje uit en begon de aren te slaan. Hoewel niet gewoon aan vermoeiende handenarbeid, werkte hij zo vlijtig, dat de medelijdende boeren tot hem zeiden:

"Goed, je kunt blijven; aan polenta en brood zal het je niet ontbreken; slapen kan je in het stro. Is dat goed?"

Twee weken bleef Francesco hier, en hij deed alles wat hem opgedragen werd. Voortdurend echter bleef hij zijn meesters aan het hoofd zeuren om hem in dienst te nemen op een of andere boerderij die verder van Turijn lag. Die brave mensen stuurden hem toen naar familie van hen die in Sciolse woonde. Daar onderwierp Francesco zich vastbesloten aan iedere vorm van vermoeienis en vernedering. Dwaze hoogmoed en onredelijke angst weerhielden hem ervan naar het ouderlijke huis terug te keren.

Intussen liet zijn vader, die een gewezen magistraat was, met angstige spanning naar hem zoeken, maar slaagde er niet in hem op te sporen. Hij ging naar Don Bosco om een woord van geruststelling te horen en Don Bosco, hoewel uiterst verbaasd over het vreemde nieuws, verzekerde hem dat Onze-Lieve-Vrouw zijn zoon zou beschermen en hem in het gezin terugbrengen. Tegelijkertijd beloofde hij hem dat er in het Oratorio voor hem zou worden gebeden.

Twee jaar lang had men geen nieuws meer over Francesco gehoord, toen Don Bosco voor een paar dagen naar Sciolse ging en verbleef op het kasteel van graaf Roasenda. Hij was daar uitgenodigd om in de parochie te komen spreken. De graaf wilde met hem per rijtuig naar een groot landgoed van hem gaan dat keurig onderhouden werd. Nadat ze alles goed

bezichtigd hadden, gingen ze op een heerlijk plekje zitten, vanwaar ze konden genieten van een mooi panorama. Terwijl de graaf zich een eindje verwijderde om naar een in aanbouw zijnde loods te gaan kijken, werd de aandacht van Don Bosco getrokken op een jongeman met een bruingebrand gezicht, flink uit de kluiten gewassen, met kort geknipte haren en een lok die over zijn voorhoofd hing. De jongen stond op korte afstand in een lager gelegen weide met een mestvork de mest opeen te hopen. Hoe langer Don Bosco naar hem keek, hoe meer hij dacht dat hij dat gezicht al eens vaker gezien had, maar hij kon het niet thuisbrengen. Op dat ogenblik sloeg de jongen de ogen op, maakte een verraste beweging en ging door met zijn werk terwijl hij zijn gezicht zo afgewend hield, dat het voor Don Bosco verborgen bleef. Toen maakte Don Bosco aanstalten om naar hem toe te gaan, doch de jongen verwijderde zich met versnelde pas. Toen kreeg Don Bosco de gedachte: "Misschien is het Francesco!" Intussen was de rentmeester teruggekomen. Hij vroeg hem inlichtingen over die landarbeider en hij kreeg als antwoord: "hij is erg vlijtig, gehoorzaam en gedraagt zich goed. Hij heeft me naar een paar van zijn familieleden verwezen. Hijzelf heet Giuseppe, maar ik heb het niet nodig geoordeeld inlichtingen in te winnen." Don Bosco dacht dat de jongen misschien zijn naam veranderd had en zei tot de rentmeester:

"Doet u mij eens het genoeg, en vraag hem eens voorzichtig wat bijzonderheden. Probeer de familienaam van zijn verwanten te weten te komen, wanneer hij uit zijn omgeving is weggegaan en laat u mij het resultaat van uw onderzoek eens weten."

De jongen die zich tussen de wijnstokken verborgen gehouden had, had gezien dat Don Bosco met de rentmeester stond te praten. Hij kon het onderwerp van hun gesprek wel gissen, besloot te vluchten, liep naar de pachterswoning om zich te kleden en het weinige geld te verzamelen dat hij met werken had verdiend.

De graaf en Don Bosco reden in het rijtuig langs de heuvel die aan die zijde braak lag en steil en stenig was. Plots zagen zij in een kromming van de weg, beneden op een gevaarlijke steile helling de jongen die geprobeerd had Don Bosco voor te zijn. Het paard werd schichtig en de graaf sprong op de weg en greep het paard bij het bit. Don Bosco stapte onmiddellijk uit en probeerde Francesco bij een arm te grijpen terwijl hij de weg op sprong. Maar hij slaagde er niet in hem tegen te houden en de jongen riep uit: "Laat me, laat me gaan!" gleed van de helling af en verdween tussen de bomen van een vernauwing tussen de heuvels.

Er was ongeveer een jaar na die ontmoeting verlopen. Don Bosco bevond zich in San-Ignazio boven Lanzo voor de retraite. Op zekere dag ging hij na het middagmaal de kerk uit en wandelde over het voorplein omgeven door een talrijke menigte heren, vooral jongelui, met wie hij in een opgewekt gesprek verdiept was. Bij het muurtje gekomen dat de opgehoogde aarde stutte, keek hij toevallig even naar beneden en zag daar de gewone menigte arme vrouwen zitten, grijsaards, en kinderen, opeengedrongen bij de kleine keukendeur, in afwachting dat de kok hun zou

uitreiken wat er van het eten overgebleven was. Bij dezen herkende hij tot zijn verbazing direct Francesco, die blootsvoets en zonder jasje aan met een schotel in de hand stond te wachten op zijn portie van de maaltijd. Don Bosco trok zich onmiddellijk terug, opdat Francesco hem niet in het oog zou krijgen en liep naar het tegenoverliggend deel van de plaats waar hij tegen zijn metgezellen zei:

"Heren, ik vraag uw hulp bij het vervullen van een mooie taak."

"Zegt u het maar gerust, Don Bosco, wij zijn bereid."

"Verdeelt u in twee groepen, en ga een voor een naar beneden, de ene groep langs de ene en de andere langs de andere kant tot halverwege de heuvel. Vorm dan een keten, zodat elk van u niet meer dan zes of zeven passen van de ander verwijderd is. Kom dan naar boven in de richting van de kerk. Een jongen zal naar beneden komen en proberen te vluchten. U houdt hem staande en brengt hem bij mij.

Zijn opdracht werd stipt uitgevoerd en toen hij zijn vrienden naar boven zag komen, boog hij zich over de borstwering heen en riep: "Francesco!" Zich omdraaien en zich langs de helling naar beneden werpen was voor de jongen het werk van een ogenblik, maar hij kon niet door de rij van die heren heen, die hem zonder dat hij zich erg verzette grepen en hem naar boven brachten, waar Don Bosco hem opwachtte. Don Bosco nam hem bij de hand: "Nu ontsnap je me niet meer", zei hij tot hem. "Kom dus met Don Bosco mee en wees blij". - Hij nam hem mee naar zijn kamer. Nadat hij hem daar had laten eten begon hij hem op een vriendelijke manier te ondervragen.

Hij vernam van hem hoe hij na zijn vlucht uit Sciolse de Alpen ingetrokken was, en nu eens als herder, dan weer als boer, of als beediende in het huis van een pastoor en thans als zwerver, er zich doorheen geslagen had. Steeds was hij zo gelukkig geweest fatsoenlijke mensen op zijn weg te ontmoeten. In het begin was het niet bij hem opgekomen dat hij heel erg verkeerd bezig was, maar toen de koorts die zijn geest geteisterd had, over was, had hij zijn grove fout ingezien. Zijn terecht verontwaardigde vader had het hem onmogelijk doen voorkomen om nog naar huis terug te keren, maar die gedachte kwam zelfs niet meer bij hem op. Dikwijls echter had het hem hartzeer bezorgd als hij aan zijn moeder en zuster dacht. Ook had hij gebeden en geweend, zonder aan iemand zijn situatie en leed te onthullen. Maar thans, zei hij, nu de eerste schrik achter de rug was, voelde hij zich gelukkig zich in zo goede handen te bevinden.

Don Bosco beloofde hem toen voor de verzoening met zijn vader te zullen zorgen, en hij spoorde hem aan zich eerst met God te verzoenen, wat Francesco gaarne deed. Daarna zette hij in een gesprek met Don Begliati, econoom van het convitto van San Francesco en met de retraiteprekers te San Ignazio, uiteen wat er gebeurd was. De jongen kreeg een kamer toegewezen. De volgende dag liet Don Begliati uit Turijn zenden wat er nodig was, opdat de jongen zich weer behoorlijk in de kleren kon steken. Toen Don Bosco klaar was met zijn retraite, keerde hij met Fran-

cesco naar het Oratorio terug en haastte zich het onverwachte nieuws bekend te maken aan de wanhopige ouders. Na een korte inleiding ter voorbereiding, besloot hij: "Laten we de Heer danken; Francesco is teruggevonden!"

Er steeg een eenstemmige kreet van vreugde in het huis op en daarop vroeg iemand: "Hoe? Wanneer? Waar?" - Don Bosco vertelde in het kort wat er was voorgevallen en toen hij zag dat de vader daarna nog in gedachten verzonken bleef, voegde hij eraan toe: "U zult uw zoon dus terug-krijgen, maar onder voorwaarde dat u hem niet het minste verwijt. Het verleden moet volkomen vergeten worden en hij moet in huis ontvangen worden, alsof hij er nooit was weggeweest. Anders", vervolgde hij glimlachend, "krijgt u hem van mij niet te zien."

De vader stemde toe en Don Bosco nodigde heel de familie uit om de volgende dag voor de middag naar het Oratorio te komen. Het is niet onder woorden te brengen met hoeveel spanning naar dat ogenblik werd uitgezien. Zijn moeder kwam het eerst met Francesco's zuster de kamer van Don Bosco binnen. Maar nauwelijks had zij haar jongen schreiend bij de dienaar Gods zien zitten, of ze voelde dat haar krachten het begaven. Zij nam met haar dochter plaats en beiden barstten in snikken uit zonder een woord te kunnen zeggen. Kort daarna kwam de vader met een beheerst gezicht binnen en zijn tranen afwissend nam ook hij plaats, zonder dat er iets gezegd werd. Francesco had zich niet verroerd. Don Bosco onderbrak die eerste uitbarsting van gevoelens niet en toen hij zag dat allen wat kalmer werden, zei hij:

"Gezegend zij Onze-Lieve-Vrouw die u uw zoon teruggeeft...."

Francesco vroeg zijn vader en zijn moeder vergiffenis voor het verdriet dat hij hun had aangedaan... Daarna nam Don Bosco hem bij de hand en bracht hem tot bij zijn vader die hem snikkend op het voorhoofd kuste.

"Gaat u thans met hem naar huis", zo besloot Don Bosco, "en ik garandeer u dat u veel plezier aan hem zult beleven." En dat werd waarheid. De jongen hervatte zijn studies en met het knappe verstand dat hij bezat, slaagde hij er in weinige jaren in de verloren tijd terug te winnen, verwierf de doctorstitel in de rechten en bracht het tot een van de hoogste functies van de staat.

Don Bosco heeft ons die geschiedenis zelf verteld, die aantoonde hoe gevaarlijk vele boeken voor de jeugd zijn, boeken die niet slecht zijn, maar de fantasie overspannen en de gevoeligheid prikkelen. Daarom stond Don Bosco er zo uiterst streng op dat zijn leerlingen de boeken die ze van thuis ontvingen en die ze zich in de loop van het jaar aanschafden, aan de goedkeuring van hun oversten zouden aanbieden.

Het is gebleken dat hij ook aan veel jongens uit de burgerij en van de Turijnse adel de raad gaf ieder boek dat ze toevallig in handen kregen te laten beoordelen door bevoegde en verstandige lieden alvorens

het zelf te lezen. Te meer daar in de scholen zelf ongodsdienstige leraren waren die de leerlingen tot de lectuur van ongeschikte boeken aanzetten.

Daarom gingen ook studenten uit de stad met hun boeken naar hem toe, ofwel ze zonden ze hem toe om zijn goedkeuring of zijn verbod te verkrijgen. We bezitten een brief van hem daarover.

" Beste Ottavio,

"

" Hierbij de boeken die ik vluchtig heb ingezien. Ze bevat-
" ten niets dat in de eigenlijke zin van het woord verboden is: de
" boeken staan niet op de index. Er zijn echter enkele vrij gevaar-
" lijke dingen voor het moreel van een jongen. Let dus bij de lec-
" tuur op jezelf, en wanneer je denkt dat ze schadelijk zijn voor
" je gemoed, breek de lectuur dan af, of sla tenminste over wat je
" denkt dat hinderlijk kan zijn.

" Ik heb de bediende moeten laten wachten daar ik veel be-
" zoek had. God schenke je gezondheid en genade. Vele groeten voor
" je moeder en zuster, bid ook voor mij die steeds in de Heer
" blijft,

"

" Turijn, 11 augustis 1859.

"

je genegen vriend,
Bosco Giovanni, pr.

H O O F D S T U K X X

EEN ONTMOETING VAN DON BOSCO TE TROFFARELLO - TWEE
VOORSPELLINGEN - TWEE AFLEVERINGEN VAN DE KATHOLIEKE
LECTUUR - SUBSIDIES VAN DE KONING EN VAN DE MINISTER VAN
BINNENLANDSE ZAKEN - BOUW VAN SCHOLEN; WASGELEGENHEID EN
HOUTLOODS - DON BOSCO MET DE JONGENS IN DE BECCHI DE
WANDELINGEN: VASTGESTELD PROGRAMMA; VOORZORGSMATRE-
GELEN; MARSSEN, DE GESCHIEDENIS VAN DE DORPEN, VROLIJKE
VOORVALLEN, BINNENKOMST IN EEN GROOT DORP, GASTVRIJHEID,
KOMISCHE TAFERELEN, DE KERKDIENSTEN, HET THEATER, HET
VERTREK, EDELMOEDIGE AARD VAN DON BOSCO, ONVOORZIENE
ONTMOETINGEN - MEN GAAT NAAR MARETTO - AANKOMST IN VILLA
SAN SECONDO - HET LEED VAN EEN PASTOOR - BEZOEK AAN
CORSIONE, COSSOMBRATO EN RICO - FEEST VAN ONZE-LIEVE-
VROUW DER GENADEN - HET THEATER EN EEN VOORKOMEN BAL -
FEEST VAN HET MOEDERSCHAP VAN DE HEILIGE MAAGD - VERTREK
UIT VILLA SAN SECONDO - OPONTHOUD TE PIEA - NACHTELIJKE
REIS -AANKOMST IN DE BECCHI - EEN JONGEN ZOEKGERAAKT -
BEZOEK AAN HET GRAF VAN DOMENICO SAVIO - TERUGKEER IN
HET ORATORIO

Men leest in Ecclesiasticus: "Het woord van de verstandige is wel-
kom in de Kerk, en iedereen overweegt het in zijn hart." (21,20).

Op een dag in augustus vertrok Don Bosco naar Cambiano, op uitno-
diging om daar te komen preken. Doch in Troffarello aangekomen reed de
trein niet meer verder. De spoorwegen waren niet berekend op een voort-
durend vervoer van oorlogsmateriaal en soldaten van Alessandria naar Tu-
rijn, zodat hij gedwongen was zijn weg te voet voort te zetten. Het re-
gende en hij had geen regenscherm bij. Uit dezelfde trein stapte de
volksvertegenwoordiger Tommaso Villa die naar hetzelfde dorp moest. Hij
nam een rijtuig en haalde Don Bosco al spoedig in. Toen hij die arme
priester zag, die zich zo goed en zo kwaad als het ging met zijn jas te-
gen de regen trachtte te beschermen, nodigde hij hem uit om in te stap-
pen. Met dank nam Don Bosco de uitnodiging aan. De afgevaardigde Villa
werd getroffen door zijn handelwijze en door zijn verstandige en vrien-

delijke manier van spreken. In Cambiano aangekomen, vroeg hij hem of hij in het dorp bleef overnachten, of diezelfde avond nog terugkeerde. Toen hij hoorde dat hij terug moest, nodigde hij hem uit op een bepaald uur daar te zijn en gebruik te kunnen maken van zijn rijtuig. Don Bosco nam dit aan, bedankte hem en nadat hij zijn preek gehouden had, was hij stipt op tijd op de afgesproken plaats. Op de terugweg vroeg Villa aan de priester: "Wilt u zo goed zijn mij te zeggen, hoe u heet."

"Don Bosco", antwoordde de priester. "Uit Valdocco?"

"Jazeker, mijnheer, en u?"

"Ik ben advocaat Villa!"

En de advocaat, die deze ontmoeting aan Don Rua vertelde, voegde er zelf aan toe dat van dat ogenblik af zijn betrekkingen met Don Bosco niet meer werden verbroken.

Hetzelfde overkwam enkele anderen die het voorrecht hadden kennis met hem te maken. De Katholieke families in Turijn waren hem heel geneigd doordat zij in hem een man des Heren erkenden. Iedere dag waren ze er meer van overtuigd, dat hij door de hemel hem buitengewone gaven had geschonken.

Van in het begin van het jongenstehuis van de H. Franciscus van Sales, ging Don Bosco af en toe een bezoek brengen aan de familie van graaf Cravosio, bekend om zijn vroomheid en edelmoedigheid. De gravin en haar dochters die zich graag met werken van liefdadigheid bezighielden, legden zich vooral toe op het in orde houden van het wasgoed van de arme jongens van Valdocco. Een van die adellijke dames, naar wier getuigenis wij in het voorgaande hoofdstuk al hebben teruggegrepen in verband met de voorspellingen van Don Bosco betreffende de vrede van Villafranca, deelde Don Rua het volgende feit schriftelijk mee:

" Het was de 30ste augustus 1859, de feestdag van de H. Rosa,
" mijn naamdag. Mijn moeder die er altijd op uit was mij een plezier
" te doen, had mij onder meer een mooi beeldje geschonken van Maria
" Onbevlekt Ontvangen. Om ongeveer negen uur ging ze met mij naar
" Don Bosco waar we nog een poosje bleven praten. Don Bosco beloofde
" ons om zes uur bij ons te komen eten en hield woord. Gedurende de
" maaltijd richtte hij enkele eenvoudige gelukwensen tot mij, die
" betrekking hadden op mijn zielenheil. Na de maaltijd verzocht ik
" hem, met mij mee naar mijn kamer te gaan. Ik had het beeldje van
" Onze-Lieve-Vrouw op een tafeltje geplaatst en verzocht Don Bosco
" het te willen zegenen en er voor mij een bijzondere genade van af
" te smeken. Het was de genade om het middel te vinden om mijn
" kloosterroeping te kunnen volgen.

" Don Bosco vouwde de handen en staande voor het Mariabeeld

" maakte hij in stilte een kruisteken over het beeld en bleef daar-
" na nog wat bidden. Tenslotte zei hij, zonder zijn vrome houding
" te veranderen en steeds met de blik op het beeldje gericht: "O,
" Allerheiligste Onbevleete Maagd, zegen en verblijd Rosina, die ik
" in het wit gekleed zie."

" "Maar Don Bosco", zo onderbrak ik hem, "ik ben niet in het
" wit gekleed, ik houd er ook niet van me in die kleur te kleden -
" ik was toen 19 jaar - het zijn de kinderen die zich in het wit
" kleden, maar op mijn leeftijd past dat niet, - en in mijn hart
" had ik er juist iets tegen wegens het habijt om Dominicanes te
" worden."

" Toen antwoordde Don Bosco:

" "Ja, Rosina in het wit gekleed..." en hij herhaalde op een
" profetische toon dezelfde woorden, toen de stem van mijn vader hem
" naar de salon riep voor de koffie.

" Twee jaar later, dat wil zeggen, op 16 augustus 1861 opende
" de Heer voor mij de deur van het moederhuis der zusters Dominica-
" nessen te Mondovl Carassone, en de Onbevleete Maagd verhoorde
" tegelijkertijd de verlangens van mijn hart en het gebed van Don
" Bosco door duidelijk zijn voorspelling te verwezenlijken.

" Doch dat is nog niet alles. Verscheidene jaren was ik in
" Mondovi en alles ging vrij goed, toen de duivel door onenigheden
" van onze geliefde communiteit van Mondovi Carassone deed opschrik-
" ken. Het gevolg was het verlies van een groot aantal leerlingen.
" In die benarde omstandigheden stelde onze brave moeder Manfredini
" me voor aan Don Bosco te schrijven en hem een kleine bijdrage te
" sturen met het verzoek een noeven te willen houden om voor onze
" communiteit het herstel van de vroegere bloeiende toestand terug
" te krijgen. Enkele dagen later antwoordde Don Bosco zoals gewoon-
" lijk met woorden van dank, goede raad en bemoediging. Meer dan
" twintig leerlingen keerden zo spoedig mogelijk terug om onze meis-
" jeskostschool te versterken. Iedere wanordelijkheid werd zoetjes
" opgeruimd, de rust, de vreugde en de deugd hernamen weer hun
" plaats bij ons.

" Ziedaar, Zeereerwaarde Heer Don Rua, een zuiver beeld van
" mijn herinnering aan Don Bosco zoals hij me voor de geest staat.

"
"

Zuster Filomena Cravosio.

Ook aan een ander meisje van adellijke huize, wier naam we te ge-
legener tijd zullen noemen, voorspelde Don Bosco de toekomst. Zij voelde
zich door God tot het kloosterleven geroepen. Daar van de kant van haar
ouders geen beletselen in de weg werden gelegd bij het volgen van haar
hartenwens, sprak zij er met Don Bosco over. De dienaar Gods antwoordde
haar: "Jawel, u zult kloosterlinge worden, maar na een lange tijd van
afwachten en na allerlei thans niet te voorziene voorvallen."

En zo gebeurde het ook. Toen enige tijd later een zuster van haar
gestorven was, die een jongetje van zeer jonge leeftijd achterliet,

moest zij met haar zwager trouwen, daar dit kind een moederhart niet kon ontberen. Toen het kind al spoedig ook zijn vader verloor, die aan de cholera stierf, zorgde de brave stiefmoeder met edele zelfopoffering voor zijn godsdienstige en verstandelijke opvoeding en voor zijn rijke erfdeel. Toen zij deze heilige zending volbracht had, en zij hem de schitterende carrière die hem toekwam had mogelijk gemaakt, trok zij zich in het klooster terug.

Daar het al eind augustus was, haastte Don Bosco zich te zorgen voor het drukken van de septemberaflevering van de Katholieke Lectuur. Hij bood de abonnees Het dal van Almeria aan van een anonieme auteur. Het beschrijft een familie die vervolgd en verstrooid wordt door de haat en de geweld-dadigheden van vijanden en later door de goddelijke Goedheid op wonderbare wijze weer wordt bijeengebracht.

Voor de maand oktober bereidde hij voor De hemel geopend door veelvuldige communies, een samenvatting van een Frans werk van de beroemde missionaris in Savoye, de abt Favre, geschreven door frater Carlo Filippo uit Poirino, kapucijn. Het zet de redenen uiteen die de christen ertoe moeten brengen dikwijls te communiceren. Het weerlegt de voorwendsels die vele gelovigen aanvoeren om zich van een veelvuldige communie te onthouden en handelt over de eerste heilige communie, de paascommunie en het viaticum. Het verklaart de gesteltenissen die in het algemeen voor de communie vereist worden. Het toont aan dat de wekelijkse communie niet een veelvuldige communie genoemd kan worden volgens de door de Kerk erkende beginselen.

Terwijl hij echter aan de anderen het voedsel voor de geest verschafte, ontbrak hem het materiële brood voor zijn zonen. Don Giovanni Bonetti schreef als volgt: "De oorlog had vele jongens van hun vader beroofd en velen van hen kwamen in het Oratorio terecht. Bijna iedere dag zagen we nieuwe kameraden binnenkomen, en de bedden kwamen steeds dicht bij elkaar te staan om de laatst aangekomene plaats te bieden. Maar zoveel monden meer die brood aten deden de kosten en de schulden toenemen, zodat Don Bosco zich al spoedig in ernstige moeilijkheden bevond. Maar hoewel hij op de goddelijke Voorzienigheid vertrouwde, toch liet hij tezelfdertijd niet na zijn toevlucht te nemen tot de middelen die het gezond verstand aan de hand deed. Daarom liet hij door graaf Luigi Cibrario tot zijne majesteit koning Vittorio Emanuele het nederige verzoek toekomen om enige subsidie voor zijn jongens. De 31ste ontving hij een brief van de graaf zelf, waarin het volgende te lezen staat:

" GROOTMEESTER
" DER ORDE VAN DE HEILIGEN
" MAURITIUS EN LAZARUS

Turijn, 31 augustus 1859.

"
" Ik heb de eer gehad een onderhoud te mogen hebben met Zijne
" Majesteit over de minder gelukkige situatie waarin het door U ge-

" stichte liefdadige instituut voor de opneming van verlaten jongens
" zich op het ogenblik bevindt. Dat wordt veroorzaakt zowel doordat
" de weldoeners zich ver weg bevinden als door de buitengewoon hoog
" oplopende onkosten wegens het ongewoon grote aantal jongens dat U
" onderdak te verlenen hebt, omdat niet weinige huisvaders onder de
" wapens geroepen zijn. Zijne Majesteit die U ook thans weer zijn
" hulp wil bieden, heeft zich genadig verwaardigd, U op mijn voor-
" stel een buitengewone subsidie te verlenen van 250 lire ten laste
" van onze kas.

" Hoewel het mij groot genoegen doet U deze verblijdende mede-
" deling te kunnen doen en U op de hoogte te brengen dat het be-
" treffende betalingsmandaat bij de schatbewaarder van onze Orde te
" Uwer beschikking ligt, moet ik toch ook onder uw aandacht brengen
" dat deze schenking inderdaad bij wijze van uitzondering geschiedt,
" zonder enigerlei consequentie en dat er nimmer in de toekomst een
" beroep op gedaan kan worden als precedent, daar zij uitsluitend
" gemotiveerd is door de buitengewone omstandigheden die zich dit
" jaar hebben voorgedaan.

" Met hernieuwing van mijn verzekering van bijzondere hoog-
" achting,

" De Eerste Secretaris van Z.M.

" De eerste president,
" Cibrario.

Enkele maanden later op 12 januari 1860, werd hem weer een subsi-
die van 200 lire toegekend door de Minister van Binnenlandse Zaken, Rat-
tazzi, waarvan hem in deze termen mededeling werd gedaan door secretaris
Capriolo:

" Teneinde het beheer van het tehuis voor arme alleenstaande
" jongens te subsidiëren in deze stad, heeft dit ministerie beslo-
" ten aan de stichter en directeur ervan, Don Giovanni Bosco, een
" bijdrage te verlenen van L. 200.- en opdracht gegeven U het be-
" treffende mandaat te laten toekomen.

" Dit mandaat zal te zijner tijd bij de administratie van de
" stad Turijn inwisselbaar zijn.

Deze vormen van hulpverlening waren alleszins niet voldoende om
alle noden te dekken, doch waren ten aanzien van de ernstige kosten als
gevolg van de oorlog evenmin te versmaden. Zij toonden op zijn minst dat
de koning en zijn regering het nut van het instituut erkenden en de par-
ticuliere burgers een prikkel gaven om met hun eigen giften bij te
sprin- gen.

Daar het aantal opgenomen jongens steeds toenam, had Don Bosco dat
jaar door de aannemer Giovenale Delponte een gebouw laten optrekken van
een enkele, gelijkvloerse verdieping, op de smalle speelplaats aan de

noordzijde, steunend tegen de ringmuur en parallel lopend met de plaats van de eerste overdekte kapel. Het werd in drie vrij grote zalen verdeeld, om als klaslokalen dienst te kunnen doen. Op dezelfde hoogte, rechts van de gang die in het midden van het jongenstehuis uitkwam, stond een ander gebouw met het bekken voor het wassen van goed en met een loodsje voor het brandhout. Dit bouwsel bleef daar tot in 1873 staan.

Terwijl in het Oratorio deze werkjes werden uitgevoerd, werden ook de voorbereidselen getroffen voor de tocht naar de Becchi. De jongens waren buiten zichzelf van blijdschap, want Don Bosco had bekendgemaakt dat dit jaar de tocht op een ongewone manier zou worden gemaakt. De leider van de muziekkapel oefende de kleine en grote muzikanten in een nieuwe reeks marsen, symfonieën en variaties die hijzelf had gecomponeerd. Ook arrangeerde hij de noten voor de begeleiding van een mis, een lof en verschillende Tantum Ergo's voor plaatsen waar men geen orgel zou aantreffen. De zangers repeteerden in hun zaal nog eenmaal al de gewijde en profane muziekpartijen voor de kerk en voor het theater. Enige jongens maakten een lijst van dramatische of komische stukken, grappige schetsen en pantomimen, voldoende om een paar keer op dezelfde plaats te kunnen optreden zonder in herhaling te vallen, en hielden met verscheidene repetities de toneelspelers bezig.

De toneelknechts pakten enkele decorstukken in, benodigdheden voor het toneel en de kledingstukken voor de acteurs, spullen die ze zelf nodig hadden voor het spel. Al die werkzaamheden legden de kleine vakantieschool echter niet stil.

Don Bosco begaf zich met Garino Chiapele en enkele anderen naar de Becchi, waar een echte missie voor de omliggende gehuchten gegeven werd, doordat Don Chiatellino de rozenkransnoveen preekte en hijzelf biecht hoorde.

Zaterdag 1 oktober vertrok de troep muzikanten en zangers met enkele anderen uit het Oratorio. Elk van hen had een bundeltje wasgoed bij zich om gedurende de lange reis te kunnen wisselen. Iedereen had ook wat broodjes, kaas en fruit gekregen voor onderweg.

Nabij Buttigliera wachtte de vader van de student Tommaso Chiuso, die later kanunnik van de kathedraal van Turijn werd, hen op en onthaalde hen op een sappige sla van tal van groenten, want hij was groentekwerker. Deze versnapering was uitstekend tegen de brandende dorst die ze hadden gekregen tijdens de lange wandeling. 's Avonds kwamen ze dan in de Becchi aan, waar Giuseppe Bosco voor het avondmaal gezorgd had.

Op zondag 2 oktober werd het plechtige feest van Onze-Lieve-Vrouw van de rozenkrans gevierd.

De dag daarop begonnen de wandelingen, die wel klassiek en enig in hun soort genoemd mogen worden doordat ze tien tot twintig en meer dagen duurden. Ze trokken van dorp tot dorp volgens een weloverlegd pro-

gramma. We zullen beginnen met er een algemeen beeld van te geven, en later op de geëigende plaats de bijzonderheden van elke tocht verhalen.

Verscheidene weken van tevoren waren de plaatsen vastgesteld waar men zou overnachten, en dat was steeds bij een bevriende pastoor of een vooraanstaande weldoener, die voor eigen rekening kon zorgen voor al wat de jongens nodig hadden om te eten en te slapen. Vol ijver werkten zij aan de voorbereiding tot op de dag dat Don Bosco zou komen en ze waren blij hem te kunnen verschaffen waaraan hij behoefte had. Het waren een honderdtal jongens die zich op mars begaven vergezeld door enkele seminaristen. Met muziek en theatervoorstellingen trokken ze verschillende dorpen door. Dit waren de jongens die Don Bosco op een bijzondere manier wilde belonen door hun een interessante en gezonde ontspanning te bereiden. Dergelijke excursies kwamen ook ten goede aan de woelige geest die toen onder de jeugd heerste, hun zin voor nieuwigheden, beweging, trommels en wapens. Deze wandelingen gaven voedsel aan hun jonge verbeelding, voldeden aan hun verlangens zodat ze later graag daaraan terugdachten en erover vertelden.

Deze ontspanning vergde van Don Bosco echter een grote geest van opoffering wegens het vele werk dat de voorbereiding meebracht en door de voortdurende waakzaamheid die hij moest hebben. Soms waren de stukken weg die ze moesten afleggen buitengewoon lang en de jongens hadden hun proviand al verbruikt. Een andermaal werden ze door ongunstig weer overvallen, maar de Voorzienigheid verschafte hun steeds hulp door toedoen van edelmoedige zielen, door verscheidene pastoors of kapelaans die hen tegemoetkwamen en hen uitnodigden om in hun huis even wat te rusten.

Die tochten waren buitengewoon romantisch, hier zong een groep in koor een lied, ergens in de buurt gaf een trompet het teken om op te trekken. Wat verder hoorde men nog vier, vijf trompetten de versnelde pas van de Bersaglieri markeren. De tamboer was onverpoosd op zijn een-tje bezig en deed soms door enkele slagen op de grote trom grazende koeien of schapen in de wei een luchtsprong maken. Achteraan volgden enkelen die de benodigdheden voor het theater droegen, allerlei voorwerpen en decors die opgesteld moesten worden op de scène die door de mensen van het dorp was opgeslagen.

Don Bosco kwam doorgaans als laatste, in gezelschap van leerlingen en seminaristen.

Van al de dorpen waar ze doorheen trokken, had hij de oorsprong, de politieke toestand en de vorsten die erover geregeerd hadden bestudeerd, alsook de personen die ze beroemd hadden gemaakt, de geschiedenis, de rampen die de plaats getroffen hadden, de monumenten, de zeldzame kunstwerken en natuurmonumenten als die er waren. Hij maakt daarbij gebruik van de Casalis of van de gedrukte geschiedenis van de plaats en ook van de kerkelijke geschiedenis. Onder het lopen of wanneer ze rust hielden, onderrichtte en verstrooide hij de leerlingen dan met te verhalen wat hij in zijn boeken geleerd had. En de jongens kregen er niet

genoeg van, terwijl de ontwikkelde personen in zulke plaatsen zich erover verwonderden dat Don Bosco over dingen sprak die hun geboorteplaats betroffen en waar zij zelf niets van wisten.

Wanneer Don Bosco de jongens niet om zich heen kon verzamelen, werd zijn plaats ingenomen door Carlo Tomatis, de hoofdpersoon van alle kluchten, de ziel van het gezelschap, de held van alle avonturen met zijn voortdurende grappige en prettige opgewektheid. Don Bosco die een hekel had aan pruilrigheid, zwijgzaamheid, teruggetrokkenheid of onderdrukt en bijna verdacht gefluister, had er het grootste plezier in.

Van de morgen tot de avond en van 's avonds tot 's morgens stond Tomatis klaar om al zijn wensen zoveel mogelijk in te willigen, en het gelach en de bijval van de jongens waren niet van de lucht.

Doch om de waarheid te zeggen, waren het niet alleen de grappen van Tomatis die vrolijkheid verwekten. Ze werden gevolgd door tal van gewone dingen die voorbestemd schenen om de opgewektheid nog te vermeerderen. Er zou veel over te vertellen zijn, doch één voorbeeld moge volstaan. Een brave oude man die met een ezel beladen met appels over de weg liep, kwam de opgewekte troep tegen. Enkele muzikanten bliezen een mars. "Wat een mooie muziek"! riep de oude man uit, en liet door zijn gebaren blijken hoe mooi hij het vond. "Wat een mooie muziek!"

De muzikanten kwamen heel dicht langs hem heen. Plots, bij een paar schallende tonen van een trompet, werd het de ezel te machtig, hij spitste de oren, sprong en rende er hals over kop vandoor terwijl de appels zich over de grond verspreidden. De baas die er achteraan liep, wendde zich tot de jongens en riep boos uit: "Naar de duivel met die muziek!"

Als ze in de nabijheid van een dorpje kwamen, namen allen het stilzwijgen in acht, voegden zich bijeen tot een enkele groep en met de muziekkapel voorop maakten ze dan hun plechtige intrede. De pastoor en dikwijls ook de burgemeester kwamen Don Bosco tegemoet en heetten hem en zijn begeleiders allerhartelijkst welkom.

"Ik zal", schrijft kanunnik Anfossi, "die avontuurlijke tochten die de bewondering, blijdschap en stichting bewerkten, nooit vergeten. Ik en honderd anderen zijn getuigen geweest van de grote faam van heiligheid die Don Bosco genoot, toen wij hem verscheidene jaren lang tussen 1854 en 1860 op zijn uitnodiging vergezelden door het heuvelland van Monferrato. Telkens als hij in die dorpen aankwam was het een triomf. De pastoors uit de omgeving waren er steeds bij als hij kwam en dikwijls ook de burgerlijke autoriteiten. De inwoners verschenen in de vensters of kwamen de deur van hun huis uitlopen, anderen volgden hem, de boeren lieten hun werk in de steek om Don Bosco te zien. De moeders kwamen naderbij met hun kleine kinderen en terwijl ze op de knieën op de grond vielen vroegen ze hem om zijn zegen. Het was alsof men aanwezig was bij het tafereel van het evangeleie waar er

gesproken wordt over de geestdrift van de massa bij het voorbijgaan van de goddelijke Meester.

"Daar het zijn gewoonte was zich rechtstreeks naar de parochiekerk te begeven om er Jezus in het heilig sacrament te aanbidden, was het gebouw op enkele ogenblikken met publiek gevuld. Tot hen richtte Don Bosco dan van op de preekstoel direct een toespraak, waarbij hij hen aanspoorde dikwijls tot de heilige sacramenten te naderen. Daarna werd er een Tantum Ergo gezongen en de zegen gegeven."

Don Bosco en de seminaristen werden al naargelang van het uur waarop ze waren aangekomen, tot het middag- of avondmaal uitgenodigd, hetzij door de pastoor of door een of andere kasteelheer. Ook voor de jongens kwam er overvloedig voedsel op tafel, maar de ene keer werd er heel bescheiden, een andermaal rijker gegeten, al naar de financiële omstandigheden van degene die hun gastvrijheid verleende. Maar allen waren van de oprechtste blijdschap vervuld.

Als het uur van slapengaan gekomen was, waren er in enkele zeldzame gevallen bedden in gereedheid gebracht in vele gezinnen. Soms ook werd er op matrassen geslapen, of op strozakken, maar in de meeste gevallen op stro of op de planken, in de gelijkvloerse vertrekken of in beschutte loodsen.

In geval dat het bijna onmogelijk was direct de slaap te vatten, kwam Tomatis weer te hulp met zijn beproefde bekwaamheden. Door op een volmaakte manier de geluiden van alle dieren na te bootsen, speelde hij het klaar om de plaats die voor de rust bestemd was om te toveren in de ark van Noë.

Een keer werd hij met de anderen naar de stozolder van een kasteel gezonden. Daar lag een grote waakhond bij de poort. Tomatis wachtte totdat overal de diepste stilte heerste, en begon toen een zwak geblaf na te bootsen. De hond gaf hem antwoord en nadat Tomatis het spelletje een paar maal herhaald had, slaagde hij er uiteindelijk in het dier tot een vervaarlijk geblaf te prikkelen. De portier had al twee- of driemaal zijn hond het zwijgen opgelegd. Toen deze niet ophield, raakte hij buiten zichzelf en riep uit: "Wat, voor de drommel, bezielt mijn hond vanavond?" - Tomatis zweeg en deed alsof hij sliep en ook de hond zweeg. Toen de portier hoorde dat het spektakel opgehouden had, ging hij weer naar bed. Maar na een kwartiertje was hetzelfde liedje weer aan de gang. En na een uur lang van wakker liggen, sprong de portier naar buiten en brulde: "Op die manier kan niemand een oog dichtdoen! Hou je toch stil, koest!" - Maar alles was te vergeefs want Tomatis wakkerde op onderdrukte toon de hond telkens weer aan. De portier begon stenen naar het onrustige dier te gooien. De komedie duurde tot middernacht en om zich niet te verraden bedwongen de jongens zo goed mogelijk hun gelach.

Bij een andere gelegenheid moest Gastini met een kameraad in het ene

vertrek slapen, terwijl Tomatis met drie andere jongens in een aangrenzend vertrek rustten. Maar ze lagen op de loer en deden alsof ze sliepen, om een grap uit te halen die ze al een hele tijd hadden voorbereid. Plots stond Gastini op en begaf zich naar buiten om een luchtje te scheppen. Tomatis sprong overeind, liep naar de andere kamer om de metgezel van Gastini te wekken en toen sleepten ze de twee bedden en het tafeltje weg, ze lieten alleen een paar stoelen midden in de kamer staan. Alles was in diepe duisternis gehuld. Gastini kwam weer binnen, stootte tegen de stoelen en begon te mopperen. Hij tastte zich een weg naar de plaats waar het bed stond, maar vond het niet. Hij dacht dat hij zich van kamer vergist had, liep in het rond, zocht zijn kameraad en vond hem niet. Hij stak een lucifer aan en herkende de kamer niet. Voortdurend sprak hij luidop in zichzelf over zijn twijfel en verwondering. De kameraden die zich in hun kamer hadden opgesloten, konden hun lachen niet meer inhouden en op die nauwelijks onderdrukte uitbarstingen begon Gastini, die merkte dat men hem er had laten inlopen, op te spelen. Hij wond zich behoorlijk op.

's Morgens begon Tomatis weer voor de grap de weg te zoeken die hij de vorige dag verloren had, zo beweerde hij. Intussen bedacht hij voor de heer des huizen een reeks van grappen en geestigheden, die aanvankelijk verassing maar tenslotte veel plezier verwekten. Ook Don Bosco deden deze grapjasserijen plezier, omdat ze de aandacht van de jongens van allerlei ongere gedachten afleidden.

Al die vrolijkheid hield de jongens echter niet af van hun godsdienstoefeningen. De dag na hun aankomst bracht voor die dorpen steeds een van de mooiste plechtigheden. Soms kwam een groot aantal inwoners te biechten en te communie, waardoor Don Bosco verplicht was tot een laat uur in de biechtstoel te blijven, Soms werd er een mis met muziek opgedragen, waaraan de bevolking meedeed. Na het middagmaal ging de muziekkapel een serenade brengen aan de burgemeester en aan de belangrijkste ingezetenen. 's Avonds moest Don Bosco weer preken en na de gezongen litanie werd de zegen met het Allerheiligste gegeven. Na afloop van de kerkdiensten vrolijkten de jongens de bevolking op met zang, muziek en met de opvoering van enkele komediestukjes, op een plaats waar zoveel mogelijk toeschouwers die konden bijwonen.

De drama's, de liederen en declamaties in het Piëmontees boden een schouwspel dat geen slecht figuur gemaakt zou hebben in een stad, dat natuurlijk dank zij de bekwaamheid van spelers als Bongiovanni, Gastini, Tomatis en anderen. De ontwikkelde mensen waren er meer dan voldaan over, maar om de minder opgevoeden onder het volk tevreden te stellen waren de grapjasserijen van Tomatis nodig. Hij had een heel eigen repertoire van mimische grapjes, grimassen, gebaren, bewegingen, sprongen en geestige zetten. Zo had hij bijvoorbeeld op zekere dag bij het declameren een hoge hoed op het hoofd. Onder het schaterende gelach van de toekijkende menigte probeerde hij tevergeefs zich van de hoed te ontdoen, maar hij slaagde er niet in, of liever gezegd, hij deed alsof hij er niet in kon slagen zich uit de moeilijkheid te redden. Toen kwam Gastini toelopen om hem te helpen en het werd een

complete klucht. Jawel, zal de een of ander zeggen: hansworsterij! - Inderdaad, maar zulke voorstellingen laten altijd en overal een goede indruk na bij de grote massa.

Als het uur gekomen was om te vertrekken naar een ander dorpje, kwamen al de jongens samen om hun gastheren te danken. Een van hen las een aardig gedicht van enkele strofen voor, dat voor de gelegenheid door Don Bosco samengesteld was om de gastheer te bedanken uit naam van heel het gezelschap voor alles wat hij voor hen ter liefde Gods gedaan had. Don Bosco besloot dan: "Ik beloof u morgen in de heilige Mis op een bijzondere manier te gedenken alsook heel uw parochie en uw familie. Mijn geliefde jongens zullen in vereniging met mij de rozenkrans bidden om alle goeds van God voor u af te smeken. En wilt u, bij alles wat u voor ons in deze dagen gedaan hebt, ook nog bidden voor mij en voor mijn zonen, waarvoor ik u de verzekering kan geven dat wij u nooit zullen vergeten, noch de mooie dagen die u ons bereid hebt."

Het is haast niet te zeggen, hoe bewogen de gastheer Don Bosco bedankte voor zijn bezoek en zei tot de jongens: "Ik hoop dat de Heer jullie een goede reis zal schenken en zal zorgen dat jullie goede resultaten behalen bij de studie en in het werk. Hij heeft aan jullie gedacht door jullie een zo wijze gids te geven als Don Bosco. Denk er nu om te laten zien dat jullie dat waarderen." - En tot Don Bosco werden de woorden gericht die de koning van Tyrus tot Salomon sprak: "Omdat de Heer zijn volk bemind heeft, heeft hij U de leiding erover toevertrouwd."

Don Bosco was de raadgevingen van de Heilige Geest indachtig uit hoofdstuk 22 van het boek der Spreuken: "Wie weldaden verricht, verkrijgt eer en overwinning, en hij wint het hart van wie ze ontvangen." Daarom liet hij bij het vertrek nooit na een flinke fooi te geven, hoe dikwijls die ook geweigerd werd, aan degenen die opdracht gekregen hadden hem te bedienen. Soms stak hij die in een omslag op het tafeltje van zijn kamer waar hij geslapen had. Wanneer zijn vrijgeveige gastheer weinig bemiddeld was, vond hij andere manieren om hem met uitgelezen hoffelijkheid en omzichtigheid zijn dank te betuigen. Op een dag had een van zijn priesters, die met een twintigtal van de jongens onderweg was, zich naar een pastoor begeven die hem bij zich aan tafel uitgenodigd had.

"En wat heb je hem als blijk van erkentelijkheid gegeven"? vroeg Don Bosco aan die priester, die hem vertelde hoe gastvrij hij ontvangen was.

"Ik? Wat zou ik hem moeten geven?"

"Die brave pastoor zit er niet zo ruim voor. Je had hem een briefje van honderd lire in een gesloten omslag moeten geven met het verzoek een mis voor jou en voor je jongens op te dragen. Dat moet je als vaste norm nemen, want in bepaalde gevallen is het niet nodig karig te zijn. Overigens zal ik wel zorgen dat ik je vergissing goedmaak." - Hoe arm hij ook was, Don Bosco was zo edelmoedig als een vorst.

Ondertussen hadden de jongens zich op weg begeven naar een nieuwe halteplaats, die nogal ver verwijderd was. Dan hielden ze in de tussenliggende dorpen even stil, waar Don Bosco de hartelijke uitnodiging van een pastoor aanvaard had om te zorgen dat er een koffietafel voor de jongens bereid was. De mensen kwamen dan gewoonlijk toelopen bij het verschijnen van zoveel jongens van wie de aankomst niet aangekondigd was.

Sommigen zeiden: "Dat zijn Garibaldisten."

"Welnee," zeiden anderen, "er zijn immers geestelijken bij."

"Dan zullen het leerlingen van een college zijn."

"Ach, nee, zie je dan niet dat ze muziekinstrumenten bij zich hebben?"

"Dan zijn het rovers!" En men lachte.

Don Bosco verliet op 3 oktober 1859, 's maandags, om tien uur 's morgens de Becchi en kwam, via Gapriglio en Montafia, te Mareto aan. Hij werd begroet door klokgelui en gastvrij opgenomen bij de pastoor, zijn grote vriend, Don Giovanni Ciattino. Na de kerkdienst genoot de bevolking bijzonder veel van een toneelstuk waarvan Gianduaia (1) de hoofdpersoon was.

De volgende dag was er een groot aantal communies. Er werd een plechtige dienst voor de overledenen van het dorp opgedragen. De jongens zongen in de mis van maestro Madonno, en vervolgens wijdde Don Bosco de vlag van de broederschap van de heilige Aloysius, die reeds een mooi aantal leden telde.

Na de maaltijd vertrok het hele gezelschap via Cortandone en Montechiaro naar San Secondo. In het eerste dorp kregen de jongens een overvloedig vieruurtje van de goede pastoor Don Vergano Natale.

's Avonds laat speelde de muziekkapel toen men in triomf Villa San Secondo binnentrok. De pastoor Matteo Barbero, een grote vriend van Don Bosco, ontving hem met een uitroep van vreugde. Hij was een man van uitgelezen kennis en godsvrucht en werd later benoemd tot kanunnik van de kathedraal van Asti, waar hij heel veel goed deed.

De jongens werden ondergebracht bij de pastoor en bij de families Perucatti en Bosco. De behandeling die hun bereid werd, was waarlijk zeer mild.

Woensdag 5 oktober bracht Don Bosco gans de dag door in gezelschap van pastoor Barbero. Deze wilde zich met de dienaar Gods onderhouden en hem enkele prettige dagen verschaffen. Don Bosco zou gedurende een tiental dagen bij hem blijven, en koos Villa San Secondo als middelpunt of hoofdkwar-

(1) zie deel III. blz. 385 en dit deel blz. 203.

tier om zich van daar uit achtereenvolgens naar de dorpen in de omtrek te begeven.

Maar de voornaamste reden waarom hij de uitnodiging ontvangen had, was het feest van Onze-Lieve-Vrouw der genaden. Dat werd gevierd in een kappel in het midden van het dorp op 8 oktober, als gevolg van een gelofte die de bevolking had afgelegd toen zij bevrijd werd van de cholera. Uit alle dorpen in de omgeving kwamen de mensen daarheen.

Maar pastoor Barbero had er veel verdriet over dat er ondanks alles bij gelegenheid van dat feest een openbaar bal in het dorp gehouden werd. Enkele kwaadsprekers verspreidden hatelijke geruchten tegen hun pastoor omdat hij dat trachtte te beletten. Iedereen weet hoe hartstochtelijk de Monferrini naar het bal worden aangetrokken. Nauwelijks was Don Bosco aangekomen of de pastoor drukte zijn spijt daarover uit en de dienaar Gods antwoordde hem: "Laat dat maar aan mij over en spreek er niet over." Vervolgens gaf hij aan niemand en op geen enkele manier te verstaan dat hij dat bal wilde verhinderen, maar hij gaf opdracht aan de jongens het theater gereed te maken op een grote plaats van de familie Perucatti. Gastini, Buzzetti, Tomatis en Enria begaven zich aan het werk, zodat het toneel op tijd in orde was.

Intussen stelde Don Bosco de volgorde en de plaatsen van de wandelingen vast. Op de 6de ging hij, op uitnodiging van de ouders van een van zijn geliefde leerlingen, met heel zijn troep naar Corsione, waar tot groot verdriet van de archeologen een gedeelte van het oude kasteel afgebroken werd.

Na het middagmaal begaf hij zich naar Cossombrato om zijn opwachting te maken bij de graven Pelletta en hun oud kasteel te bezoeken, waarvan de massieve muren met hun kantelen zich torenhoog verhieven. Ook bij Don Gribaldi Secondo, pastoor van dit dorpje, werd hij heel minzaam ontvangen.

's Avonds keerde hij naar San Secondo terug.

's Vrijdags begaven ze zich naar Rinco, in het diocees Casale, op uitnodiging van graaf Pallio di Rinco en het werd een vermoeiende mars. Onderweg immers werden ze overvallen door de regen, donder en bliksem, die de hele morgen aanhielden. De jongens waren doornat en zaten tot halverwege hun benen onder de modder. Toen ze bij het kasteel gekomen waren, leek het de huismeester, die opdracht had hen te ontvangen, niet raadzaam hen binnen te laten om de trappen en de vloeren van de zalen niet met modder te bevullen. Daar de regen aanhield trokken ze zich terug in een stalling onder een afdak en ook onder de dicht begroeide takken van oude bomen. Hun maaltijd werd gereedgemaakt met polenta en kabeljauw, maar door dat mistroostige weer zag alles er naargeestig uit. De muziekkapel speelde alleen toen de graaf met Don Bosco aan tafel was. De graaf ging het ongetwijfeld ter harte dat zijn zonen het zo slecht getroffen hadden.

Zaterdag 8 oktober werd het feest van Onze-Lieve-Vrouw van de genaden gevierd. Don Bosco hoorde de hele voormiddag biecht voor zijn jongens en de mensen uit het dorp. In de parochiekerk werden slechts een of twee missen gecelebreerd. Het hele feest vond plaats in de kapel. Er stond een heel grote tent om de mensen tegen de zon te beschutten, vlak voor de ingang van de kapel. Het verhoog voor de muziek was op het plein gebouwd. Om tien uur namen de jongens van het Oratorio op dat verhoog plaats en werd de heilige mis gezongen. De hele bevolking was geestdriftig. De gemeenteraad was voltallig aanwezig.

Na het lof, de processie en de zegen, begon de muziekkapel van het Oratorio zich op het plein te laten horen. Het nieuws dat er een theater klaarstond op de binnenplaats van Perucatti verspreidde zich als een lopend vuurtje en deed alle mensen naar de vertoning toestromen. De fanfare volgde en nam haar plaats in.

Op de plaats waar het bal gegeven werd, weerklonken al de klanken van violen en van enkele trompetten, maar het was daar zo goed als verlaten.

Er werd een komediestukje opgevoerd van Genoio. Ook Gianduaia (het traditionele Piëmontese masker) verscheen ten tonele, geestig en leuk genoeg om het gehoor geestdriftig te stemmen. Een mijnheer die met het gezelschap uit Turijn gekomen was om Don Bosco een genoegen te doen en die voortreffelijk viool speelde, bracht een indrukwekkende variatie ten gehore.

Intussen hadden de inrichters van het volksbal, na ruim een half uur wachten op de mensen die maar niet kwamen, tegen elkaar gezegd: "Wat doen we hier op ons eentje?" En ook zij gingen naar het theater kijken. Ze ergerden zich echter bont en blauw en probeerden Don Bosco te spreken te krijgen om hem te vragen waarom hij hen van hun dansers beroofd had. Maar ze vonden hem niet, daar hij zich voorgenomen had in de pastorie een groot aantal brieven af te werken.

's Zondags, feest van Maria's Moederschap, hielden de jongens van het Oratorio een generale heilige communie en de plechtigheid werd door muziek begeleid. Na het lof hield Don Bosco een preek van ongeveer drie kwartier.

De avond van diezelfde dag wilde hij de hele bevolking onthalen op een tweede theatervoorstelling. Met veel aandrang immers had men gevraagd om een herhaling van het programma van de vorige avond. Er verschenen ook vele Turijnse kasteelheren uit de omgeving die uitgenodigd waren.

Maar de leiders van de danspartij, die gehoopt hadden op weerwraak, vergaten hun pech niet. Ze wendden zich tot Don Bosco en vroegen schadeloosstelling voor het toegebrachte nadeel. Ze hadden de kosten betaald voor de muziek, voor de gereedgemaakte drank, het zeildoek, enzovoort.

Don Bosco had hen allerhoffelijkst in zijn kamer ontvangen en zei:

"Bent u ook naar ons theater komen kijken?"

"Ja zeker! Wie zou dat niet doen! We hadden niets anders om handen!"

"En hebt u zich geamuseerd?"

"We zijn tot het einde van de voorstelling gebleven."

"Welnu," zo besloot Don Bosco, "wat wilt u dan dat ik u vergoed, terwijl het de mensen immers vrij stond te gaan waar ze wilden? Ik ben niet naar uw bal gekomen en ik vraag u geen schadevergoeding. U heeft zich in mijn theater geamuseerd en u betaalt me niets. Wat wilt u dan eigenlijk en op welke grond?"

"Ja... u hebt gelijk", antwoordden ze, en ze gingen.

De 10de ging de tocht naar Alfiano, waar twee grote vrienden van Don Bosco hem verwachtten, pastoor Don Giuseppe Pellato met zijn broer die er kapelaan was, en de oom van een seminarist van het Oratorio, die Capra heette. Hier herhaalde zich heel de vrome, huiselijke en volkse opgewektheid die te zien geweest was in alle dorpen waar Don Bosco de voet zette.

's Dinsdags gingen ze naar Frinco, waar Don Bosco en enkele van zijn jongens verscheidene jaren eerder al geweest waren. De pastoor, Don Secondo Penna, had hun een hartelijke ontvangst bereid. Zijn kerk, met de titel van Maria Geboorte, weergalmde in die dagen van nooit gehoorde gewijde gezangen die de brave en werkzame landbouwers heel erg ontroerden. Er werd een bezoek gebracht aan het oude kasteel, herinnering aan roem en avontuur, getuige van belegeringen en veldslagen.

Op woensdag 12 oktober vertrok Don Bosco met zijn leerlingen 's morgens uit Villa San Secondo. De pastoor van Corsione, Don Giambattista Roggero, die wist dat hij die dag nog bij de goede hertog Barbero verbleef, verzocht hem dringend nog eens naar zijn parochie te komen, mét al de jongens. Hij wenste dat ze een hele dag bij hem zouden blijven. Hij had zich overvloedig voorzien van alles om de welkome gasten goed te onthalen. Don Bosco moest voor zijn aandrang zwichten.

Op donderdag verlieten de jongens van het Oratorio Villa San Secondo. Maar eerst hadden ze een mis gezongen voor de overledenen van het dorp, en daarna een overvloedig middagmaal gebruikt, waarbij ook de pastoors van de omliggende dorpen aanzaten. Met muziek en onder begeleiding van heel het juichende volk en van de pastoor van de plaats begaven zij zich op weg om naar de Becchi terug te keren.

Om vier uur 's middags bereikten ze Piea, een heel oud kasteel, met grote zalen en in 1600 hersteld, waar Ridder Gonella, een bloedverwant van de weldoener in Chieri, hen in zijn paleis op een goede koffietafel onthaalde. Vervolgens begaven zij zich op weg met Don Bartolomeo Varino, die een

beetje met Don Bosco wilde praten.

De avond overviel hen toen ze zich nog ver van de Becchi bevonden. Het was volle maan en ze volgden nu eens de voetpaden van de wijngaarden en even later liepen ze door de bossen. Er werd gezongen en de jongens die een muziekinstrument hadden speelden een serenade! Tevreden keerden allen huiswaarts. Giacomo Castamagna droeg de grote trom op zijn schouders en Don Bosco sloeg er met de vuist een hele tijd lang duchtig op los. Misschien wilde hij de jongens de richting wijzen om elkaar op die wegen niet kwijt te raken. Of wilde hij wellicht dat die slagen tot het oor van de een of ander zouden doordringen als een waarschuwing?

Het was al laat in de avond toen ze in de Becchi aankwamen, en toen ze telling hielden, bleek een van de jongens te ontbreken. Een zekere Lorenzo Boccallo had de anderen willen voor zijn, verdwaalde en merkte dat pas na een hele tijd. Hij probeerde zich te oriënteren, maar dat lukte hem niet. Om hem heen was een en al verlatenheid. Hij dwaalde door dalen en over heuvels tot twee uur 's nachts, en toen hoorde hij stemmen. Het waren mensen die brood aan het bakken waren. Hij ging erop af. Toen deze lieden echter een jonge man met iets om de schouder zagen verschijnen, hielden ze hem voor een rover en stormden met de ovenpaal en het ovenkrabber op hem af. De onthutste jongen stond te trillen op zijn benen. De boeren gaven hem bevel te blijven staan en ondervroegen hem in hun dialect: "Wie ben jij?" - De jongen die geen Piëmontees was, begreep niet wat ze zeiden en rolde met de ogen.

De anderen werden daardoor nog gesterkt in hun verdenking, drongen op hem aan en toen ze zagen dat hij iets om de schouders droeg en dachten dat hij gewapend was, schreeuwden ze: "Wat heb je daar?"

"Een pakje kleren."

Bij dat antwoord en hem meer van nabij in het gezicht keken, begrepen ze dat ze zich vergist hadden en zeiden:

"Waar ga je heen?" "Naar de Becchi!"

Ze vroegen elkaar waar dat was, maar niemand van hen kon zeggen waar die Becchi waren. Ze zagen echter in dat ze met een verdwaalde jongen te doen hadden.

"In wiens gezelschap was je?" "Bij Don Bosco!"

"O, nu begrijpen we het!" Ze begonnen smakelijk te lachen en vervolgden: "Wacht, als we met het brood klaar zijn, zal een van ons met je meegaan. Je zult wel honger hebben, he?"

Ze leidden hem binnen en gaven hem wat te eten. Toen ze met hun werk klaar waren, vergezelden ze hem een eindje en gaven hem vervolgens enkele

aanwijzingen om zijn weg te kunnen voortzetten en zeiden: "Om vergissingen te voorkomen, moet je vragen waar Don Bosco is en niet waar de Becchi zijn, anders begrijpt niemand je." - Hij begaf zich weer op weg, maar verdwaalde weer en kwam bij de kaasmakerijen van Capriglio uit.

Intussen verkeerde men in de Becchi in de grootste ongerustheid over zijn verdwijning. De hele omgeving werd afgezocht, doch tevergeefs. 's Morgens toen de jongens de heilige mis hadden bijgewoond, maakten ze zich gereed om te gaan ontbijten toen tegen acht uur Boccallo plots kwam opdagen. Hij was moe en viel om van de slaap. Hij werd met luid applaus door allen begroet en ging toen slapen, waar hij waarachtig behoefte genoeg aan had.

De laatste excursie van de jongens was die naar het graf van Domenico Savio in Mondonio, want ze waren ervan overtuigd dat zij van God aanzienlijke gunsten verkregen hadden door de bemiddeling van hun oude kameraad. De pastoor, Don Domenico Grassi, bracht hen naar het kerkhof. Daar kwamen ze tot de ontdekking dat een vrome heer uit Genua, die de deugden door Don Bosco in de biografie van Domenico Savio beschreven, gelezen en bewonderd had en die in ernstige moeilijkheden zijn hulp had ingeroepen en ook verhoord geworden was, op het beminde graf een marmeren steen had laten plaatsen met een opschrift.

Op die dag, 15 oktober, kwamen de twee gebroeders Perucatti naar de Becchi om zich bij de jongens van het Oratorio aan te sluiten. Zij waren mede getuigen geweest van de tocht die men dit jaar gemaakt had naar Villa San Secondo, hun geboortedorp.

Op 16 oktober, 's zaterdags, om tien uur 's morgens, vertrok Don Bosco met zijn schare uit de Becchi en ging via Buttigliera d'Asti om er de weldoeners en de pastoor Giuseppe Vaccarino te begroeten. Hij hield zich ook een korte tijd in Chieri op en 's avonds keerde hij in het Oratorio terug, waar hij opgewacht werd door de biechtelingen.

De seminarist Domenico Ruffino, student in de theologie aan het seminarie van Bra, nam kort daarop voorgoed zijn intrek in het Oratorio.

H O O F D S T U K XXI

DON BOSCO BRENGT AAN KONING VITTORIO EMANUELE EEN BRIEF
OVER VAN PIUS IX - DE GEESTELIJKHEID BUITEN DE PROVINCIALE
BESTUREN EN DE GEMEENTERADEN GESLOTEN - EEN ARTIKEL IN DE
GAZZETTA DEL POPOLO TEGEN DE GESCHIEDENIS VAN ITALIE VAN
DON BOSCO - HET OORDEEL VAN NICOLO TOMMASEO EN VAN DE
CIVILTA CATTOLICA OVER DIE GESCHIEDENIS - KATHOLIEKE
LECTUUR: DE VERVOLGINGEN VAN DECIUS EN DE HEILIGE PAUS
CORNELIUS - ENKELE BELANGRIJKE INKLEDINGEN.

Zodra Don Bosco in Turijn teruggekeerd was, kreeg hij bezoek van een adellijke heer die uit Rome was gekomen. De paus die de beproefde trouw en gehechtheid aan zijn persoon van Don Bosco kende, vertrouwde hem een netelige opdracht toe. De bode overhandigde de dienaar Gods twee brieven van Pius IX. De ene was zeer geheim en aan Vittorio Emanuele gericht, en de andere was geheel eigenhandig geschreven, waarin de paus Don Bosco verzocht een middel te zoeken om de verzegelde brief in handen te doen komen van de koning in persoon. Don Bosco mocht die zelf overhandigen ofwel door bemiddeling van een vertrouwd iemand. Indien die brief op zijn bestemming kwam, verzocht de paus dat men hem dit zonder uitstel zou laten weten. Wanneer het echter door enigerlei tegenslag niet mogelijk was geweest de brief aan de soeverein te doen toekomen, dan moest men de brief naar Rome terugzenden. De koning nam op dat ogenblik deel aan een jachtpartij in de vallei van Aosta te Courmajor.

Nadat hij nagedacht had over de manier waarop hij die opdracht van de paus voorzichtig zou uitvoeren, verzocht hij schriftelijk om audiëntie bij ridder Aghemo, de particuliere secretaris van de koning, die zich op dat ogenblik in Turijn bevond. De ridder voorkwam dat Don Bosco zich die moeite zou doen en begaf zich in eigen persoon terstond naar het Oratorio. Don Bosco zei tot hem: "Ik heb hier een brief van een heel voornaam personage gericht aan de koning, die ik hem persoonlijk moet doen toekomen. Ik zou u willen vragen me te zeggen of dat zonder veel moeite kan gebeuren."

"Dat zal heel gemakkelijk zijn."

"Zou hij niet in verkeerde handen kunnen komen of zijn er geen andere beletselen?"

"U kunt er zeker van zijn dat de koning hem zal ontvangen."

"Ik weet niets over de inhoud van deze brief en wil dat ook niet weten. Ik verzoek u alleen mij een ontvangsbewijs te geven zodat ik kan aantonen dat ik me van mijn opdracht gekweten heb."

"Graag."

"Kunt u me ook nog enkele uren de tijd geven om eerst enkele andere dringende zaken af te handen?"

"Doet u dat gerust."

"En wilt u dan zo goed zijn vanavond terug te keren." "Zeker, en met genoegen."

Waarschijnlijk was de brief ergens anders verborgen en tegen het invallen van de avond overhandigde Don Bosco hem aan ridder Aghemo. De koning ontving de brief en zijn antwoord aan de Paus werd door de theol. Roberto Murialdo, de hofkapelaan, naar Turijn gebracht en van hier naar Rome gezonden.

De paus had de brief, die wellicht van even ernstige aard was als die van de 29ste september, niet durven toevertrouwen aan de abt Stellardi, die naar Rome gekomen was om uit naam van de koning met de paus te onderhandelen. Het ontbrak de abt aan voorzichtigheid in het spreken en zijn geest was meer die van een hoveling dan van een geestelijke, meer gericht op de belangen van Caesar dan op de rechten van God. En het antwoord was zeker niet zo dat het de bedroefde paus kon opbeuren.

Nauwelijks waren de zorgen met de oorlogvoering achter de rug of in Turijn waren de Kamers direct de vijandelijkheden tegen de Kerk weer begonnen. Zij beknotten de rechten, die de grondwet aan de priesters, als vrije burgers, toestond. Een wet van 23 oktober 1859, later nog verergerd op 20 maart 1865, ontzegde aan een groot deel van de clerus de toegang tot de gemeenteraden en provinciale staten, door de geestelijken met een kerkelijke bestuursfunctie of met de zielzorg belast, onverkiesbaar te verklaren, evenals hun vicarissen en de leden van de kapittels en collegiale kerken.

Tegelijkertijd merkte Don Bosco dat hijzelf tot persoonlijk mikpunt gekozen was. De vijanden van Rome beseften hoe onkreukbaar zijn trouw aan de paus was en vonden een bewijs daarvan in de Katholieke Lectuur. In hun geheime samenkomsten brachten zij daarom het verlangen tot uitdrukking de strijd tegen hem aan te vangen evenals tegen zijn instituut door zijn Geschiedenis van Italië te bekladden. Het bevatte een beroep op het staatsgezag.

PATER LORIQUEU HERLEEFU

" Wie heeft al niet horen spreken over de beruchte geschiede-
" nis van pater Loriguet, waarin zelfs de meest bekende en opzienba-
" rende gebeurtenissen op de meest jezuitische en groteske manier
" vervormd werden ad majorem Botteghae gloriam?

" Het leek onmogelijk dat deze jezuiet op zekere dag nog eens
" zou overtroffen worden, maar het woord onmogelijk, dat al uit het
" Franse woordenboek geschraopt is, zal ook uit het Italiaanse moeten
" verdwijnen.

" We hadden dat al ietwat eerder kunnen melden, doch we moes-
" ten andere dingen van dringender aard laten voorgaan. Overigens
" zouden we willen dat de Minister van Openbaar Onderwijs zich ein-
" delijk wat meer vrijheid zou gunnen temidden van de warboel waarmee
" de uitbreiding van de Staat ook zijn departement overstelpt heeft,
" aangezien hij deze gang van zaken had kunnen voorzien.

" Het wonder om zelfs pater Loriguet te overtreffen is in
" Turijn gewrocht door de priester Giovanni Bosco, schrijver van een
" Geschiedenis van Italië aan de jeugd verteld.

" Het stond Don Bosco volkomen vrij een heel slecht boek te
" schrijven, maar we zijn er zeker van dat dit boek geschreven werd
" voor gebruik op enkele scholen. Op de omslag leest men dat het
" verkocht wordt ten bate van de Oratorio van de H. Aloysius van de
" H. Engelbewaarder en van de H. Franciscus van Sales. De zaak is der-
" halve ernstiger, zodat het de moeite loont de strekking ervan wat
" meer van nabij te bekijken.

" We zullen ons niet bezighouden met de periode van de oud-
" heid en evenmin met het verhaal dat Don Bosco sui generis geeft van
" de bewegingen van de jaren 1821 en 1831, die volgens hem (blz. 483)
" tot doel hadden van heel Italië een republiek te maken.

" We gaan met een grote sprong naar het jaar 1847.

" "De gangmakers van de revolutie (zegt Don Bosco) wisten van
" deze geestdrift (voor Pius IX) gebruik te maken om andermaal in
" heel Italië de idee te verspreiden dat er één koninkrijk kon ge-
" sticht worden, als men maar de Oostenrijkers, die geduchte tegen-
" strevers van de opstandelingen, uit Lombardije kon verdrijven.

" We zien dus dat volgens Don Bosco de Oostenrijkers niet de
" vijanden van Italië waren, maar geduchte mededingers van de opstan-
" delingen, van de aanhangers van de revolutie, die andermaal (dat
" wil zeggen zoals in de jaren 1821 en 1831) de idee wilden versprei-
" den om van heel Italië één enkel koninkrijk te maken.

" Weliswaar verwijt Don Bosco op de bladzijde daarvoor de op-
" standelingen van 1821 de gedachte om een republiek en niet een
" koninkrijk te willen vormen.

" Maar Loriguet bekommert zich niet erg om tegenspreken.

" In dezelfde geest beijvert Don Bosco zich twee bladzijden
" aan de geschiedenis van 1848 te wijden. De veldtocht van 1849 wordt
" door hem op de volgende manier beschreven:

" "De twee legers ontmoetten elkaar op de vlakte van Novara.

" Ze vielen elkaar verscheidene malen gedeeltelijk aan, wat voor een
" deel ten gunste van de Piëmontezen uitviel. Maar de derde dag (23
" maart 1849) kwam het tot een veldslag in de buurt van een gehucht
" la Bicocca."

" U wist nog niet dat de veldslag in de vlakte van Novara
" drie dagen geduurd had, maar Don Bosco weet nog wel andere mirake-
" len van nauwkeurigheid en uitgelezen geschiedschrijving te ver-
" richten in het verhaal over de gebeurtenissen in Rome en in andere
" delen van Italië. Hier kan hij nog veel driester lucht geven aan
" zijn hekel aan de opstandelingen, die andermaal de idee om van
" Italië een enkel koninkrijk te maken verspreiden.

" Vooral bij de beschrijving van de Krimoorlog echter weet
" Don Bosco zichzelf in een overmaat van groteske bijzonderheden,
" en in zijn bewondering voor Oostenrijk te overtreffen.

" In waarheid ontmoetten de Anglo-Fransen, toen zij op de
" Krim ontscheept waren, het Russische leger pas op de oever van de
" rivier de Alma. Volgens Don Bosco echter weerden de Russen zich
" verbitterd om te voorkomen dat de verbonden troepen voet aan de
" grond zouden krijgen, en de veldslag van Cernaia is één van de ve-
" le botsingen die de Piëmontezen met de Russen op het schiereiland
" hadden. Maar dat is niets.

" In waarheid sloot de Keizer van Oostenrijk een verdrag met
" de westelijke mogendheden, maar dat zou Don Bosco beletten hem voor
" te stellen als de god uit de Griekse tragedie. Ziedaar, hoe de nieu-
" we Loriguet de zaak dan ook uiteenzet: "bij het zien van zoveel ver-
" goten mensenbloed... bood de Keizer van Oostenrijk zich aan om als
" bemiddelaar tussen de oorlogvoerende mogendheden op te treden..."

" Zodat D. Bosco gemakkelijk kan beweren dat door het sluiten
" van de vrede wij bijna alles verschuldigd zijn aan OOSTENRIJK en
" Frankrijk...

" Doch allereerst aan Oostenrijk, zoals men kan zien, daar
" D. Bosco deze gelegenheid moet aangrijpen om te verklaren dat de
" Voorzienigheid Oostenrijk beschermt als beloning van het beroemde
" concordaat enz.

" Misbruik makend van de naam van de Voorzienigheid om een
" lofzang in proza aan te heffen op Cecco Beppo, was D. Bosco een
" heel slechte profeet van de veldslag van 1859.

" Maar met het geschiedkundige systeem dat hij aanhangt zal
" het hem gemakkelijk vallen de veldslagen van Palestro en van San
" Martino te beschrijven als plechtige overwinningen van Oostenrijk
" tegen de Piëmontezen, en dat steeds als beloning voor het concordaat!

" De Geschiedenis van D. Bosco eindigt met die lofzang voor
" Oostenrijk, die overigens van voor tot achter een ophemeling is,
" bijna voortdurend in macaronistijl.

" Men zegt dat dit groteske boek als lesmateriaal zal dienen en
" in bepaalde jongensscholen van Turijn zal verspreid worden.
" We hebben het Ministerie van Onderwijs nu gewaarschuwd en denken dat
" iets anders op het ogenblik niet nodig is.

" Het zou een smaad zijn voor het vaderland, de waarheid en

" het, moreel besef, wanneer men ook slechts in geringe mate schaam-
" teloze onwaarheden in de trant van de Geschiedenis van Italië aan de
" jeugd verteld door de herleefde Loriguet in de scholen liet
" verspreiden.

Wie dit artikel leest staat verwonderd over de scherpte en boosaardigheid die uit elke regel spreekt. Die verwondering is echter misplaatst, want de *Gazetta del Popolo*, het officiële orgaan van de sekten, was heftig gekant tegen iedereen die niet tot haar partij behoorde. Voor Don Bosco had zij in heel veel latere artikelen slechts hoon, beledigingen en laster over. Ze erkende in hem geen enkele verdienste en verwaardigde zich niet eens mededeling te doen van zijn overlijden. Het blad dus, dat vanaf het begin tot in onze dagen niets anders deed dan aanhoudend de oude en moderne geschiedenis vervalsen om zijn haat bot te vieren tegen de godsdienst, de katholieke Kerk en de Paus, durfde toen brutaal Don Bosco opzettelijke historische fouten verwijten.

De lezer zal al gemakkelijk de kwade trouw, de dubbelzinnigheid en de verkeerde interpretatie in dit artikel opgemerkt hebben, maar het zal goed zijn dat wij, in navolging van alle historici, de beschuldigingen in volgorde terugkaatsen.

Inderdaad: Van 1820 tot 1848 wilde een partij de eenheid van Italië in een enkel koninkrijk, een andere in een enkele republiek. Verscheidene revolutionairen daagden elkaar uit met deze twee plannen. In 1848 spraken de constitutionele liberalen zich voor het Italiaanse koninkrijk uit, terwijl de mazzinianen bij de republiek zwoeren. In dat opzicht liet de *Gazetta del Popolo*, die een tegenspraak bij Don Bosco wilde vinden door de bladzijden 483 en 484 aan te halen achterwege dat Don Bosco op bladzijde 482 al gezegd had, dat de plannen van al die bewegingen bestonden in het vormen van een enkel koninkrijk of een republiek.

Wat de oorlog van 1849 betreft, er was inderdaad drie dagen lang gevochten. Ziehier de feiten. Toen de Oostenrijkers uit Pavia vertrokken waren, en de Ticino overgestoken waren, wisselden ze op 21 maart te Mezzana Corti artillerievuur met de Piëmontezen. De 22ste vonden er felle gevechten plaats in het gehucht San Siro, bij de Sforzesca, en te Mortara waarvan de Oostenrijkers zich 's avonds meester gemaakt hadden... De 23ste vond de slag van Novara plaats, buitengewoon heftig te Olengo en in Bicocca.

Op de Krim - tweede waarheid - hadden de Russen militaire kampen ingericht en artillerie opgesteld op de voornaamste plaatsen van het Chersoneso en bij de rivieren Katsja en Alma. Op 14 september begonnen de troepen van de verbonden mogendheden zich in de buurt van Eupatoria te ontschepen, terwijl drie Engelse en vijf Franse fregatten een ontscheeping simuleerden bij Katsja dat vijf mijl verder lag. Een legergroep van ongeveer 6.000 Russen was gereed voor de verdediging, maar na een langdurig bombardement keerden de fregatten naar Eupatoria terug. Van de hoogte van Alma hielden intus-

sen 50.000 Russen de vijand in het oog en bestookten hem regelmatig met eskadrons cavalerie en bereden artillerie. Maar op 20 september, ging de vijand tot de aanval over en bracht de Russen een bloedige nederlaag toe zodat een weg geopend werd.

De onverschrokken Piëmontese soldaten verwierven aan de Cernaia onsterfelijke roem en namen ook deel aan de veldslag die zich op enkele mijlen van Balaclava ontwikkelde. (1) Eveneens namen zij deel aan de aanval op Sebastopol, waar zij hun gevechtspost verscheidene uren lang in het gezicht van de vijand behielden, hoewel de omgeving van het gevechtsterrein het bewijs van hun erkende dapperheid niet vereiste. Baron de Bazancourt schreef in zijn geschiedenis *L'Expédition de Crimée*: "Onze dappere verbondenen, de Sardiniërs, onder bevel van generaal Cialdini, eveneens bereid hun bloed te storten op die roemvolle dag, beefden van ongeduld in afwachting van het signaal om zich op het bastion van de Mât te werpen. Maar de generaal die aan het hoofd van het Franse leger stond, en van oordeel was dat het bezit van het bolwerk van Malakoff over het lot van al de andere zou beslissen zonder overdadig vergieten van bloed, beval dat iedere nieuwe aanvalspoging op de linkervleugel zou opgeschort worden." (2)

Wat de bemiddelende rol van Oostenrijk betreft voor de vrede, lezen men Cesare Cantù, *Cronistoria* band III, deel I, blz. 96.

We menen met deze opmerkingen behandeld te hebben wat we ons voorgenomen hadden. Overigens lette men erop hoe geheel verschillend van het oordeel van de *Gazzetta*, de opvatting van een vooraanstaand en geleerd, uitgeveken liberaal was.

De *Armonia*, 12de jaargang, 1859, nr. 219, schreef aldus:

" Met verdiende lof hebben wij de mooie en degelijke Geschiedenis van Italië aan de jeugd verteld, van G. Bosco, pr., begroet. Samen met ons, prezen ook andere periodieken dit werk, dat van de grootste waarde is voor de jeugd, doordat het haar behoedt voor voortdurende samenzwering tegen de waarheid, die de geschiedenis van drie opeenvolgende eeuwen geworden is. Misschien verdenken sommigen ons dat ons oordeel gebaseerd of ingegeven is door partijgeest. Daarom leek het ons wenselijk hier de woorden aan te halen van degene tegenover wie men dergelijke opmerkingen zeker niet zal kunnen maken. Dat is Nicolo Tommaseo van wiens hand we in *L'Istituto* het volgende artikel aantreffen over de Geschiedenis van Don Bosco.

(1) *La Manmora*, *Un po'di luce*, blz. 133.

(2) *Deuxième partie*, *livre deuxième*, blz. 362. Milaan, bij de uitgever Charles Turati, MDCCCLVI.

" "Wanneer de boeken beoordeeld zouden moeten worden naar het
" nut dat zij werkelijk uitoefenen, dan zou er een rechtvaardiger
" maatstaf moeten bestaan dan deze van de letterkundigen. Ze zou-
" den dan veel van hun gebrekkige zinnen van kruiperige bewondering
" of tirannieke misprijzen moeten herzien of althans matigen. Ziehier
" een bescheiden boek dat de vakgeleerden en ernstige geschiedkun-
" digen misschien nauwelijks een blik waardig zouden keuren, maar
" dat op de scholen door de geschiedenisleraren veel beter kan ge-
" bruikt worden dan sommige beroemde werken. Om boeken te schrij-
" ven ten gebruike van de jeugd, is onderwijservaring zeker niet
" voldoende, maar ze is een grote hulp en vult de andere bekwaam-
" heden die van dit moeilijke ambt vereist worden, aan. Het is
" vooral daar moeilijk, waar het gaat om samenvattingen, waarin
" gehele werken van deze aard niet verminkt moeten worden opgenomen,
" noch tot een dor skelet mogen vermageren.

" Abbé Bosco biedt in een niet te zwaar werk heel de ge-
" schiedenis van Italië aan de hand van haar gedenkwaardigste fei-
" ten. Hij weet deze te kiezen en verstaat de kunst ze levendig
" te illustreren. Voor zijn Piëmontezen vergeet hij niet die her-
" inneringen in het licht te stellen die in het bijzonder Piëmont be-
" treffen. Hij leert andere meesters hetzelfde te doen, namelijk de
" minder opval- lende en meer verwijderde zaken te illustreren
" met die welke het meest de aandacht trekken en zich het dichtst bij
" bevinden.

" Het gaat er dus om dat iedere leraar voor zichzelf en ten
" behoeve van zijn leerlingen de kunst verstaat om de schoolboeken,
" hoe goed samengesteld die ook mogen zijn, in eigen woorden weer te
" geven. Hij moet de verhalen, hoe levendig ze ook mogen geschre-
" ven zijn in het boek, in de klas weten te bezielen met nieuwe
" kleuren en zowel de geschiedenis als alle ander onderricht zoveel
" mogelijk bij elk van zijn leerlingen weten aan te passen.

" In al de vele dingen die er te zeggen zijn, bewaart abbé
" Bosco orde en helderheid. Doordat zij door een rustige en ob-
" jectieve geest verteld worden, vervullen zij de jeugdige zie-
" len met een aangename sereniteit. Ook komt het, naar mijn mening,
" de duidelijkheid ten goede, dat in een hoofdstuk de heldere al-
" gemene beschouwingen samengevat zijn met betrekking tot de gods-
" dienst en de grondwet der volkeren, evenals hun gewoonten en ge-
" bruiken. Men heeft dit aan enkele geschiedkundigen van de afgelo-
" pen eeuw verweten, maar dergelijke toelichtingen zijn nodig om op
" plaats en tijd de verhalen zelf, zowel beweeglijkheid als levensvol-
" heid te verlenen.

" Ik zeg niet dat alle algemene opmerkingen nodig zijn bij
" het uiteenzetten van verschillende feiten, wat zowel het een als
" het ander zou schaden, maar ik zeg dat ook de antieke geschiedschrij-
" vers, die in dat opzicht toch wel navolgenswaardige meesters
" waren, aan de feiten een summiere vermelding van de gebruiken
" lieten voorafgaan, of ze erin verwerkten. En ik beweer ook dat,
" vooral in boeken ten gebruike van de jeugd, deze voorzorg een
" hulpmiddel is voor het geheugen zowel als voor het verstand.
" Evenmin is het ten aanzien van een of ander geval mogelijk met vol-
" doende duidelijkheid alles uit te leggen met betrekking tot de con-

" stante geaardheid van de volkeren, zonder dat men telkens voor
" de vervelende noodzaak komt te staan weer dezelfde opmerkingen
" te maken.

" Ik zal niet zeggen, dat de schrijver soms niet beter gebruik
" had kunnen maken van de historische resultaten die de moderne we-
" tenschap vastgelegd heeft door een betere studie van de bronnen.
" Ik zal evenmin beweren dat al zijn beoordelingen over de feiten
" me onbetwistbaar voorkomen, noch dat alle feiten nauwkeurig weer-
" gegeven zijn. Maar ik voel me verplicht daaraan toe te voegen dat
" niet weinige van de te zeer overschatte ontdekkingen van de mo-
" derne kritiek eveneens aan twijfel onderhevig zijn, en dikwijls
" genoeg de nadruk leggen op omstandigheden die voor de kern van de
" historische waarheid niet essentieel zijn. Eveneens voeg ik er-
" bij dat de meeste meningen van de schrijver mij zowel in overeen-
" stemming lijken met waarachtige beschaving als met betrouwbare
" morele maatstaven. In de welhaast vertrouwelijke samenspraak,
" die hij verhalenderwijs met zijn leerlingen houdt, beschouwt hij
" op oordeelkundige wijze openbare aangelegenheden van de zijde der
" particuliere moraal, die meer voor allen toegankelijk en van meer
" direct nut is.

" Van jongens even zovele staatslieden te willen maken, en
" hen te leren oordelen over de lotsbestemmingen der keizerrijken
" en over de oorzaken die de een of andere legeraanvoerder de over-
" winning in een veldslag lieten behalen, is een waanwijsheid die
" niet steeds onschuldig is. Omdat ze de onervaren geesten eraan
" went, naar het woord van anderen te oordelen over zaken die ze
" niet kunnen begrijpen, omdat ze op die manier een valse kennis
" bij hen aankweekt; en hen niet bekwaam maakt op bescheiden wijze
" de historische documenten op de praktijk van het gewone leven toe
" te passen.

" We zien integendeel dat de grote historici en de grote
" dichters van de oudheid, bij voorkeur zich zelf terugtrekken on-
" der de gedaante, en als het ware achter het masker, van de open-
" bare persoonlijkheid zodat zij in de burger en de vorst, de va-
" der, de zoon of de broeder zien. Vandaar samen met de wijsheid en
" met het nut, ook de grotere schoonheid van de historische en poë-
" tische werken der schrijvers uit de oudheid. Niet weinig moderne
" schrijvers echter brengen in plaats daarvan in de geschiedenis
" en in de poëzie zelf een bewering naar voren die nog bewezen moet
" worden en die zij van het begin tot het einde volgen. Zij plooiën
" en verdraaien de feiten en bedoelingen daarnaar. Zij geven steeds
" zichzelf en hun eigen idee-fixe te zien, in de meest verschillende
" aspecten van hun betoog. Ze laten hardnekkig steeds dezelfde
" zijde ervan zien en herhalen onder verschillende vormen tot verve-
" lens toe steeds hetzelfde. Het zijn geen vertellers en ook geen
" schilders, maar opdringerige declamators. En ze zien niet in dat
" de geschiedenis en heel de natuur, één grote, door God aan de
" mensen voorgehouden gelijkenis is. Maar wanneer men alles slechts
" éénzijdig wil toepassen, dan doemt men de onuitputtelijke vrucht-
" baarheid van de waarheid tot steriliteit en verarmt men het godde-
" lijke plan."

Nicolo Tommaseo, een beroemde geleerde die zo voortreffelijk over Don Bosco schreef, liet nooit na, als hij naar Turijn kwam, naar Don Bosco te gaan, ook om hem zijn raad te vragen. Zo groot was de achting die hij hem toedroeg.

Vóór Tommaseo had de *Civiltà Cattolica*, jaargang VIII, serie III, band V, blz. 482 het volgende oordeel gepubliceerd.

" De naam van de eerwaarde heer Don Bosco is tegenwoordig een meer dan
" voldoende waarborg voor de degelijkheid van zijn geschriften. Zij
" getuigen van zijn ijver en zijn gericht op de ontwikkeling van de
" jeugd, tot wier welzijn hij al zo vele jaren op de meest lofwaardige
" wijze zijn beste krachten inspant. De Geschiedenis van Italië van
" zijn hand verdient in bijzondere mate worden. Wij hopen daarom dat,
" nu er lof wegens de zeldname bescheidenheid waarmee ze is ge-
" schreven, zodat binnen de beperkte ruimte van 558 bladzijden in
" 16° nauwgezet al de voornaamste gebeurtenissen van ons vaderland
" verteld zoveel geschiedenissen van Italië in omloop gebracht zijn
" die met lichtvaardigheid en ook wel met verkeerde bedoelingen
" geschreven zijn, die van Don Bosco in handen zal komen van de
" jongens die een aanvang maken met de studie van de wederwaar-
" digheden van ons mooie schiereiland.

In geen enkel opzicht verstoord door de beledigingen van de *Gazzetta del Popolo*, ging Don Bosco door met schrijven; dat blijkt wel uit de opeenvolgende afleveringen van de Katholieke Lectuur.

In de maand november werd de vertelling gepubliceerd; Augustinus, of de triomf van de godsdienst, door een anonieme auteur. Het is het verhaal over de bekering van een adellijke en heel rijke heer, die om zijn ongeloof en zijn fouten uit te boeten, al zijn rijkdommen aan goede werken besteedt, zich vrijwillig tot de bedelstaf brengt en van aalmoezen leeft in Duitsland, waarheen hij, om onbekend te blijven vertrokken is. Hij redt het leven van twee ter dood veroordeelden en sterft tenslotte zelf bij de verdediging van het heilig sacrament tegen de heiligschennis van twee ketterse rovers. Van dit boekje moesten verscheidene nieuwe drukken uitgegeven worden.

Ook de aflevering voor december was nu al klaar. De vervolging van Decius en het pausschap van de heilige Cornelius I bezorgd door Bosco Giovanni, pr. (I) In deze bladzijden wordt gewezen op de suprematie van de Kerk van Rome over de andere katholieke kerken in de wereld. Het boekje verhaalt van de heldenmoed van vele martelaren en de geschiedenis van de zeven slapers: de eerbied van de H. Ciprianus, bisschop van Carthago voor de paus,

tot wie hij zijn toevlucht neemt om richtlijnen te verkrijgen voor de bestrijding van het schisma van Novatianus, met een aanhaling van de beroemd geworden zin: "Niemand kan God tot vader hebben, die de Kerk niet tot moeder heeft." Ook werd er aan de hand van een brief van deze bisschop en martelaar gericht tot de gelovigen van Carthago aangetoond, dat degenen die de storm der vervolging over de christenen hebben doen ontstaan in zonde leven, en dat de voornaamste zorg van de christenen behoort te zijn, de toorn van God te bedaren met nederige gebeden en allerlei boetedoeningen, zodoende zal de vrede heel spoedig in de Kerk weergekeerd zijn.

En nadat Don Bosco de beschrijving gegeven heeft van het leven en het martelaarschap van de heilige Cornelius alsook van de verering die aan zijn relikwieën wordt betoond, zet hij de katholieke leer betreffende deze verering uiteen. Hij besluit met de woorden: "De haat van de protestanten tegen de relikwieën van de heiligen schijnt hieruit voort te komen dat zij in hun sekte er geen enkele hebben, van wie de stoffelijke resten een bijzondere verering waardig zijn."

Intussen aanvaardden in de maanden oktober en november het priesterkleed; Francesco Cerruti, Carlo Ghivarello, Francesco Provera en Giuseppe Lazzero, allen jongens van het Oratorio.

H O O F D S T U K XXII

SEMINARISTEN VAN HET AARTSBISDOM IN HET ORATORIO - ALLE GYMNASIUMKLASSEN IN HUIS ONDERGEBRACHT - OPMERKELIJKE OPNEMING VAN ENKELE LEERLINGEN - HET HOSPITIUM VOL JONGENS - BETUIGINGEN VAN DEELNEMING AAN DE PAUS - VOORGEVOELEN VAN ALGEMENE RAMPEN - DROOM: HET MARMOTJE - MIDDELEN OM LANG TE LEVEN - NOODZAKELIJKE GAVEN VOOR EEN COLLEGEDIRECTEUR - DE UITWERKING VAN EEN WOORD EN EEN BLIK VAN DON BOSCO - VREES VOOR MISBRUIKEN EN TOEGEVINGEN - VASTBESLOTENHEID VAN DON BOSCO IN HET WEGZENDEN VAN EEN ERGERNISGEVER EN BIJ HET BERISPEN. VAN EEN ONGEHOORZAME - HET MUZIEKKORPS WORDT ONTBONDEN EN OPNIEUW SAMENGESTELD -VERGIFFENIS AAN EEN JONGEN - VERZOEK OM KLEDINGSTUKKEN AAN DE MINISTER VAN OORLOG.

In het begin van het schooljaar 1859-1860 bedroeg het aantal seminaristen in het Oratorio, behorend tot het aartsbisdom Turijn, een twintigtal. Don Bosco slaagde in zijn opzet om al de klassen van het gymnasium in Valdocco onder te brengen, om niet meer gedwongen te zijn de jongens de stad in te sturen naar de voortreffelijke en liefdadige professoren Don Picco en Bonzanino. Van de eerste klas, die ruim 96 leerlingen telde werd de seminarist Celestino Durando professor, van de tweede de seminarist Secondo Pettiva, van de derde de seminarist Giovanni Turchi, van de vierde en vijfde de seminarist Giovanni-Battista Francesia. Dezen werden in die edele taak opgevolgd door anderen en weer anderen, die zodra ze onderricht en leermeesters geworden waren, zich omringd zagen door talrijke jongens, de hoop van de Kerk en van de toekomstige Congregatie. Zo zag Don Bosco in zijn jonge seminaristen herleven wat zij van hem geleerd hadden, nl. de geest van godsvrucht en offer.

De Heilige Teresia had meer achting voor de activiteit dan voor het gebed alleen, en zei daarom: "De rijkdom van de ziel is niet gelegen in veel denken, maar wel in veel beminnen. En als mij gevraagd wordt hoe men die liefde verkrijgen kan, antwoord ik: "Door zich voor te nemen te werken en te lijden voor God, en dat dan inderdaad te doen wanneer de gelegenheid zich

ertoe voordoet, vooral wanneer er een akte van gehoorzaamheid gevergd wordt." Op die manier gingen de verlangens van Don Bosco en zijn inspanningen van zovele jaren in vervulling.

Het Oratorio was opnieuw bevolkt door de jongens die van vakantie teruggekeerd waren en ook met de nieuw aangenomenen. De manier waarop een van hen zich bij de studenten liet inschrijven was wel heel bekoorlijk.

In oktober verliet een zekere Domenico Parigi, veertien jaar oud, helemaal op zijn eentje het ouderlijke huis, kwam, aangetrokken door de faam van Don Bosco naar het Oratorio, en ging naar boven naar de vertrekken van de overste. Don Bosco zag een onbekende jongen voor zich, van wie het gelaat straalde van zuiverheid en onschuld.

"Wie ben jij, beste jongen?"

"Ik ben Domenico Parigi uit Chieri."

"En wat wil je van me?"

"Dat u me bij u neemt in het Oratorio." "Maar je bent nog niet aangenomen."

"Wat doet dat ertoe? Neemt u me nu maar aan."

"Luister: we zullen het volgens de regels doen. Keer naar Chieri terug, zeg tegen je ouders dat ze met je mee naar hier komen en dan kunnen we erover praten en de voorwaarden vaststellen."

"O, nee, naar huis keer ik niet meer terug." "Schrijf dan een brief."

"Ik schrijf niet, schrijft u maar!"

Don Bosco keek hem een ogenblik aan en glimlachte over zoveel vrijmoedigheid: "Welnu, dan zal ik schrijven!"

En de jongen bleef, doorliep al de Latijnse klassen, studeerde in het seminarie voor priester en stierf als pastoor van de H. Francesco al Campo in 1900.

Een andere aanneming die de moeite waard is om te vermelden, was die van de Joodse jongen Jarach, dertien jaar oud. Don Bosco had zich al beziggehouden met de bekering van verschillende andere joden en hij had hen in zijn kerk gedoopt. De vader van Jarach, een geleerde rabbijn uit Ivrea, al verscheidene jaren bekeerd, was door Mgr. Moreno in zijn seminarie opgenomen, waar hij heel zijn leven doorbracht met de seminaristen Hebreeuws te leren en lessen te geven in de Heilige Schrift. De bisschop had zich ook het lot van een dochter van hem aangetrokken, die het christelijk geloof aannam, in een klooster trad en de geloften aflegde.

We wijzen er nog op hoe Giuseppe Rossi op 20 oktober in het Oratorio aankwam. Hij was geboortig uit Gambarana Lomellina en 24 jaar oud. Hij was aangespoord om naar Don Bosco te gaan door het lezen van de "Wijze Jongeling". "Toen ik me voor de eerste keer," zo schreef hij, "in de aanwezigheid van Don Bosco bevond, werkten zijn vaderlijke welwillendheid en de beminlijkheid waarmee hij me ontving zo stichtend op me in en kreeg ik een zo diepe en hartelijke indruk dat een gevoel van kinderlijke genegenheid tegenover hem mij vervulde." Van dat ogenblik af werd Rossi een waardige metgezel van Buzzetti in hun genegenheid voor Don Bosco en door hun behulpzaamheid bij het bestuur van het Oratorio. Toen hij er kwam, bedroeg het aantal opgenomen jongens ongeveer driehonderd.

Hoe hoog het Oratorio door de mensen geschat werd, blijkt uit de volgende brieven. Don Bosco schreef aldus aan baron Feliciano Ricci te Cuneo.

" Zeer geachte Heer Baron,
"
" De goddelijke Voorzienigheid zal niet nalaten ons allen te
" helpen. In antwoord op Uw brief, die de absolute noodzaak aantoon
" om de jeugdige Magliano op te nemen, heb ik besloten hem voor al de
" postulanten te laten gaan die het aantal van duizend overschrijden,
" en een plaats voor hem beschikbaar te stellen op de eerste maandag
" na Driekoningen van 1860. Wil U hiervan alstublieft melding maken
" aan de heer ridder Ferraris en hem zeggen dat hij, als president
" van de Sint-Vincentiusvereniging, verplicht is deze aanvaarding van
" de door hem aanbevolen jongen te belonen met enkele weesgegroeten.
" Ik stel voor het binnen treden geen enkele bijdrage vast.
" Alleen wil ik U erop wijzen dat de speciale kosten, die op ons huis
" drukken, zwaar zijn en daarom beveel ik me aan in Uw weldadigheid,
" in die van ridder Ferraris en in die van de conferentie van de H.
" Vincentius zelf. Wanneer U ze nog niet ontvangen hebt, zult U zo
" spoedig mogelijk de boeken ontvangen die U zo goed was mij te vra-
" gen.
" U in het bijzonder, mijnheer de baron, wens ik de heilige
" deugd van geduld toe, en beveel mij en mijn arme jongens in Uw lief-
" devolle gebeden aan, en verblijf steeds met de grootste achting,
"
" Uw gehoorzame en genegen dienaar,
" Turijn, 16 december 1859. Bosco Giovanni, pr.

Enkele dagen later stuurde Don Bosco eveneens een antwoord aan een ander vooraanstaande persoon.

" Zeer genegene in de Heer,
"
" Ik kan erover piekeren zoals ik wil, maar het is niet moge-
" lijk in dit huis nog plaatsen te vinden, want het is letterlijk
" vol. Temeer daar ik er deze zomer enkelen naar buiten bij mijn
" broer gezonden heb, die 's winters bij hem niets kunnen doen.
" Daarom moet ik naargelang er een plaats vrijkomt, telkens een van
" die stakkers terugnemen die anders maar verlaten en in ledigheid
" zouden rondlopen. Wat doen we? Ik zal de Heer God bidden dat Hij
" U en Uw moeder moge bijstaan, opdat de ziel van deze jongen gered
" moge worden. God zegene U en Uw vele bezigheden en inmiddels ver-
" blijf ik
" uw toegenegen vriend,
" Turijn, 21 december 1859. Bosco Giovanni, pr.

Na het begin van de school was de eerste plechtige daad van Don Bosco, aan de paus een bewijs te geven van de warme genegenheid die het Oratorio van Valdocco hem toedroeg alsook van het medeleven in zijn verdriet over de opstandigheid, de ongodsdienstigheid, de zedeloosheid en de vervolging van de geestelijkheid, die alle officieel hun intrede in de Romagna gedaan hadden. Daarom schreef hij op 9 november uit naam van zichzelf en van zijn jongens een eerbiedige brief aan Paus Pius IX, waarin hij Hem de gevoelens van medeleven tot uitdrukking bracht met de gebeurtenissen die al voorgevallen waren en die nog zouden voorvallen tot schade van de godsdienst en van de Heilige Stoel. Tegelijkertijd zette hij uiteen hoe in Turijn door welwillende mensen alles in het werk gesteld werd om een dam op te werpen tegen het kwaad dat van alle kanten kwam opzetten. Hij besloot met de belofte uit te spreken dat zijn leerlingen steeds weer tot de troon der genade zouden gaan om in zoveel benauwenissen goddelijke hulp voor hem te verkrijgen.

Don Bosco liet de brief door al zijn jongens ondertekenen en gaf hem mee aan een vertrouwde persoon.

In die dagen, zo verzekert Don Ruffino, scheen Don Bosco echter heel erg in gedachten verzonken te zijn. Hij had hem verteld dat hij in een droom iemand van een rijzige gestalte had gezien die, langs de straten van Turijn dwalend, af en toe een der burgers van de stad met twee vingers op het gezicht tikte. De aangeraakten werden zwart en vielen dood neer. Was dat misschien een dodelijke epidemie?

Intussen bleef de goede vader iedere avond een korte toespraak houden tot de gemeenschap. Een oude vriend van ons uit die tijd vertelde ons het volgende:

"Een van de eerste van zijn toespraakjes die ik hoorde (1859) ging over het veelvuldige gebruik van de sacramenten. Dat ging nog niet zo erg goed onder de jongens die pas van huis gekomen waren. Hij vertelde een

droom. Het was hem voorgekomen alsof hij zich in de buurt van de poort van het Oratorio bevond en toekeek terwijl de jongens van huis terugkeerden. Hij zag in welke staat elk van hen zich bevond. Toen kwam er plots een man de speelplaats op die een kistje droeg. Hij begaf zich te midden van de jongens. Het was het vastgestelde uur om te gaan biechten en die man maakte toen het kistje open, haalde er een marmotje uit en liet het dansen. En in plaats van de kerk binnen te gaan, kwamen de jongens in een kring om hem heen staan en lachten en gierden om zijn dolle fratsen. De man had zich met het marmotje langzaam in dat gedeelte van de speelplaats teruggetrokken dat het verst van de kerk verwijderd was. Don Bosco beschreef eerst, zonder namen te noemen, de gewetenstoestand van vele jongens. Daarna vertelde hij over de krachten en de listen van de duivel om hen af te leiden en een te genzin op te wekken om te gaan biechten. Met dat marmotje deed hij velen uit zijn gehoor lachen, maar het deed hen ook ernstig nadenken over de toestand van hun ziel. Temeer daar hij later onder vier ogen aan enkelen die hem erom vroegen, onthulde wat zij dachten dat het niemand kon weten. En het was de waarheid. Deze droom bracht het merendeel van de jongens ertoe heel dikwijls te biechten en gewoonlijk iedere week, terwijl er ook meer gecommuniceerd werd.

"Ik herinner me ook dat toen Don Bosco eens sprak over de lichamelijke gezondheid en over het belang, geschikte middelen te gebruiken om die niet te verwoesten, de seminarist Giuseppe Bongiovanni het woord vroeg en toen de volgende vraag stelde: "Wat moet men doen om een goede gezondheid te bewaren en lang te leven?" - Don Bosco antwoordde hem door het woord tot de jongens te richten: "Ik zal jullie een geheim verklappen, of een recept geven, dat kan dienen als antwoord op de vraag van onze seminarist Bongiovanni en dat voor jullie allemaal van nut zal zijn. Om de gezondheid te bewaren en lang te leven moet men: 1. - een zuiver geweten hebben, dat wil zeggen, zich 's avonds ter ruste begeven zonder vrees voor de eeuwigheid; 2. - sober eten; 3. - een werkzaam leven leiden; 4. - goed gezelschap opzoeken, ofwel verdorven mensen mijden. - In het kort lichtte hij deze vier punten toe."

Het was dus het woord van Don Bosco dat op een wijze manier het huis bestuurde. Een zekere Giuseppe Zerega, een Liguriër, werkzaam in het arsenaal van Turijn, kwam in 1859 dikwijls in het Oratorio, waar hij als een gewaardeerde vriend begroet werd. Hij verwonderde zich over het gemak waarmee Don Bosco zoveel jongens leiding gaf. Hij was een eenvoudige man, maar een bekwame werktuigkundige en dacht eraan zich met de jonge vakarbeiders bezig te houden. Toen werd hij echter overgeplaatst naar Genua. Hij verlangde naar de geestelijke staat en stierf inderdaad als pastoor met vele verdiensten. Daarom vroeg hij op zekere dag aan Don Bosco wat de noodzakelijke gaven waren voor een directeur om een college of hospitium goed te kunnen leiden. Don Bosco antwoordde hem: "Het is noodzakelijk dat een directeur volledige invloed heeft op zijn jongens, en om die te verkrijgen is het nodig: 1. - dat hij voor een heilige gehouden wordt; 2. - dat hij de reputatie heeft geleerd te zijn op ieder gebied van de wetenschap, vooral ten aanzien van de dingen die de leerlingen interesseren. Wanneer hem iets gevraagd wordt en hij geen antwoord weet te geven, dan moet hij tot de jongen

zeggen: "Ik heb nu geen tijd, ik zal het je morgen wel vertellen." Hij moet geduldig zijn en zijn kennis zo hoog opvoeren dat hij nauwkeurig weet te antwoorden; 3. - dat de jongens weten dat hij van hen houdt.

De wonderbare macht van Don Bosco lag hierin: hij had de harten van zijn jongens in de hand. Met een woord van hem verwekte hij bij hen de grootste blijdschap, op dezelfde manier als waarop hij met slechts een zweem van een verwijt van zijn kant, hen in de diepste droefheid dompelde. Van de vele feiten die ons daarvan bekend zijn, beperken we ons tot het vermelden van enkele.

Daar de jongens de verstrooiing van de vakantie nog in het lijf voelden, sloegen ze er op zekere avond geen acht op na de avondgebeden stilte te bewaren zodra het teken daartoe gegeven was. Don Bosco stond op de kathedraal en na een paar minuten wachten, riep hij opeens heel rustig uit: "Maar, weten jullie niet dat ik niet tevreden over jullie ben?" En hij stuurde hen naar bed zonder hun toe te staan hem de hand te kussen. Dat was de ergste en meest gevreesde, want de gevoeligste straf, die hij zijn zonen kon opleggen. Een andere was niet nodig, want van die gedenkwaardige dag af hoefde Don Bosco slechts te verschijnen of men kon zelfs een vlieg horen zoemen: het belletje, dat tot dan toe heel wat te doen gehad had te midden van zoveel lawaai, werd feitelijk overbodig, daar men beefde alleen al bij de gedachte dié straf nogmaals te moeten ondergaan.

Toen hij een gedicht nodig had voor de naamdag van een weldoenster, droeg hij een van zijn leerlingen op enkele verzen samen te stellen. Maar 's avonds had deze echter zijn taak nog niet vervuld. Daar hij echter niet naar bed wilde gaan, zonder Don Bosco eerst de hand te kussen, hoopte hij dat deze de opdracht die hij hem gegeven had vergeten zou zijn. Hoewel een beetje benauwd, ging hij toch ongedwongen naar voren om de dienaar Gods goedenacht te wensen, die echter, toen hij hem nauwelijks gezien had, hem de vraag stelde: "En het gedicht?"

"Maar...."

"Dan weet ik een volgende keer tot wie ik me te wenden heb." De arme jongen was er zo van ontdaan, dat Don Bosco zijn best moest doen om die smartelijke indruk te laten verdwijnen.

Dat deed hij gewoonlijk als hij merkte dat iemand te zeer onder de indruk kwam van een ietwat ernstige vermaning. Hij gaf hem een teken van genegenheid om zodoende ieder spoor van bitterheid weg te nemen.

Een ander voorval van een heel andere aard leidt ons tot dezelfde conclusie. Daar hij wist hoe echt nodig het was, gaf Don Bosco opdracht dat op vastendagen 's morgens aan enkele seminaristen koffie met melk gegeven zou worden. De kok die een zonderlinge man was, vol kleine menselijke zwakheden, maakte zulke kleine kopjes koffie klaar en zo weinig melk dat er niet

er niet genoeg voor allen was. De seminaristen vroegen hem toen hun voldoende melk te geven, maar hij antwoordde kortaf dat ze niets meer zouden krijgen. Ze wendden zich toen tot degene die de econoom vertegenwoordigde en hoewel ze hem erop wezen dat het een gunst van Don Bosco zelf betrof, zei deze dat het dan om een nieuwigheid ging en dat hem van een dergelijke opdracht niets bekend was. Toen besloten zij zich tot Don Bosco te wenden. Drie van hen begaven zich naar boven naar zijn kamer. Twee bleven er buiten maar zo dat ze alles konden horen, terwijl er een naar binnenging om de klacht van allen uiteen te zetten. Hij bedierf echter alles, doordat hij op onvoorzichtige wijze en met de bedoeling de woorden te herhalen die hij tot de kok gericht had de uiteenzetting van zijn klacht besloot met te zeggen: "Want u weet toch wel, Don Bosco, dat we in ons huis toch nog wel wat polenta hebben!" - Toen de twee die buiten stonden deze uitval hoorden, maakten ze dat ze wegkwamen. Don Bosco, diep gekwetst, bleef smartelijk getroffen staan en vestigde zijn blik op de ander en zei geen woord. Toen haastte deze stakkerd zich te verontschuldigen en te verdwijnen. Dikwijls kon een enkele zachtaardige en welwillende blik van Don Bosco ongeduld en plotselinge of begrijpelijke heftigheid tot bedaren brengen, daar hij de kunst verstond iets te verdragen en te vergeten! Daarom verminderde de genegenheid van soms verbitterde zielen geen ogenblik voor hem.

Het is alsof de Ecclesiasticus in hoofdstuk XXII voor hen geschreven had: "Wie een oog kwetst doet er de tranen uitvloeien, en wie een hart kwetst, wekt de gevoeligheid op... Al hadt ge tegen uw vriend ook het zwaard getrokken, wanhoop niet; het is nog goed te maken. Al hadt ge tegen uw vriend uw mond geopend, vrees niet, er kan nog verzoening volgen. Maar krenking, trotse behandeling, verraad van geheimen en valse beschuldiging, jaagt alle vrienden op de vlucht."

Don Bosco draalde niet de kok opdracht te geven zonder belachelijke zuinigheid de gegeven opdracht uit te voeren. Hij was steeds een steun voor zijn seminaristen, die hij als zijn zonen had aangenomen. Zijn gemoed was zo liefdevol dat het hem onmogelijk was, iets te weigeren wanneer hem een of andere gunst gevraagd werd. Daar hij niettemin misbruiken vreesde, die hij ongewenst vond en die bij de verdeling van levensmiddelen mogelijk waren, verwees hij hen steeds naar de prefect. Dan viel het gemakkelijker iets toe te staan, doch onrechtstreeks. Maar als een verzoek gerechtvaardigd was wist hij het te voorkomen. Als hij in de refter een van zijn beminde zonen zag die de gewone maaltijd niet kon verdragen, gebeurde het dikwijls dat hij de prefect zachtjes vroeg de betreffende iets anders te geven. Zo deed Don Bosco in verscheidene andere gevallen van dien aard, en zowel de seminaristen als de jongens waren onder de indruk van die tekenen van buitengewone goedheid.

"Men zag", zo schreef kanunnik Ballesio, "dat Don Bosco, in heel zijn optreden tegenover ons, slechts één gedachte en wens had, en wel de eer van God en ons moreel, godsdienstig en tijdelijk welzijn. Dat deed hij met ernst, zachtmoedigheid en gezond verstand."

In zijn houding was niets te bespeuren van heftigheid of zwakheid. Het was alsof hij niet kwaad kon worden. Zodra hij maar even een greintje toorn voelde opkomen, remde hij dat terstond af, en met enige inspanning kon hij glimlachend zijn gemoed rustig houden. Tegelijkertijd echter, en ook dat was liefde, legde hij gewoonlijk krachtdadigheid en vastberadenheid aan de dag bij het uitvoeren van de deugd van rechtvaardigheid, met handhaving van de eisen van tucht en moraal. Men zou het karakter van Don Bosco in een verkeerd licht stellen als men het anders zei.

Mgr. Cagliero schreef ons: "Gedurende mijn seminarietijd was een eenvoudige en onschuldige jongen, die mij behulpzaam was in de sacristie, het slachtoffer geworden van het slechte gedrag van een volwassene. Nauwelijks kwam Don Bosco het te weten, of hij werd er uiterst smartelijk door getroffen. Geheel van streek barstte hij in mijn tegenwoordigheid in tranen uit. Daarna werd alles gedaan om de misleide onschuld met vaderlijke zachtmoedigheid te herstellen; maar even krachtig zorgde hij ervoor dat de schuldige onmiddellijk uit het Oratorio verwijderd werd."

Hoe zachtmoedig Don Bosco steeds was, gebrek aan discipline liet hij niet gemakkelijk voorbijgaan. De seminarist Marcello kwam in de maand mei, hoewel hij assistent was, nooit op tijd voor de geestelijke lezing en de zegen, die iedere avond plaatsvonden. Voor deze en andere onoplettendheden had Don Bosco niet nagelaten hem te waarschuwen.

De seminarist moest iedere zondag naar het Oratorio van Vanchiglia gaan, maar nam dan iemand uit het huis met zich mee, tegen de wil van de oversten. Hij werd gewaarschuwd, doch zonder resultaat.

Op een zondagmorgen, toen hij aanwezig moest zijn bij - ik weet niet welke plechtigheid in Vanchiglia - nam hij zonder dat Don Bosco of Don Alasonatti het wisten, verscheidene jongens mee naar de plechtigheid. Don Bosco wenste een einde te maken aan een dergelijke ongeregeldeheid, die allen bekend was, en een slecht voorbeeld uit de weg te ruimen dat gemakkelijk navolging zou kunnen vinden.

's Avonds begon hij dus na het avondgebed in aanwezigheid van de hele gemeenschap te spreken over de ernstige ongehoorzaamheid van degenen die de jongens mee buiten het huis genomen had zonder daar verlof voor te hebben. Daarna voortgaande in het Piëmontees dialect - wat iets ongebruikelijks was op dat uur - en op een beminnelijke toon, begon hij in het openbaar vragen te stellen aan de bovenbedoelde jongens, die hij met name noemde: "Waar ben je vanmorgen geweest?"

"In het Oratorio van Vanchiglia." "En wie heeft je daarheen gebracht?" "De seminarist Marcello."

Op die manier stelde hij aan al de anderen dezelfde vraag die ook hetzelfde antwoord gaven. Onder een diepe stilte klonken toen, na een korte pau-

ze, langzaam de woorden: "En jij?... Marcello..." Toen deze ondervraging afgelopen was, drukte Don Bosco met een paar korte, maar rustige woorden zijn groot ongenoegen uit. Onder de anderen was ook Don Paolo Albera aanwezig.

Met dezelfde kracht trad hij op wanneer hij verlangde dat zijn bevelen gehoorzaamd werden en bij het straffen van degene die zich koppig bleef verzetten. In het muziekkorps, dat talrijk en goed geoefend was, bevond zich een voortreffelijke orgelspeler, die als pensionist in het Oratorio woonde, in Turijn veel pianolessen gaf en veel verdiende. Hij was wel bekwaam maar had het wat hoog in zijn bovenkamer en was weinig tot gehoorzaamheid geneigd. Met deze kameraad en bewonderde muziekmeester stonden de jongens van het orkest op heel goede voet en soms gaven zij gehoor aan bepaalde suggesties van hem die in strijd waren met de verschuldigde gehoorzaamheid. Onder hen manifesteerde zich dan ook een zekere geest van ongedisciplineerdheid, hoe gering ook. Het zag er echter naar uit dat een waarschuwing van Don Bosco een einde had kunnen maken aan het ontluikende kwaad.

Don Bosco bleef echter waakzaam. Gedurende enkele jaren had hij hun om bijzondere redenen toegelaten op de feestdag van de heilige Cecilia, die op een werkdag viel, een wandeling te maken en ergens buiten, op een plaats door hem bepaald, te gaan eten. Welnu, dit jaar verbood hij dat uitstapje. De jonge muzikanten beklagden er zich niet over, maar meegetrokken door hun leider, die hun belofde van Don Bosco verlof te krijgen, en ook in de hoop geen straf op te lopen, maakte de helft van hen het voornemen het Oratorio te verlaten en enkele weken voor het feest van de heilige Cecilia een feestmaal aan te richten. Ze hadden dit laatste besluit genomen opdat Don Bosco niet van te voren op de hoogte zou zijn en hun voornemen niets in de weg zou leggen.

Op een der laatste dagen van oktober begaven ze zich dus naar een herberg in de buurt. Alleen Buzzetti, die op het laatste ogenblik was uitgenodigd, weigerde zich aan te sluiten bij de ongehoorzame troep en ging Don Bosco ervan op de hoogte stellen. Met de grootste kalmte verklaarde de dienaar Gods het muziekkorps toen voor ontbonden, terwijl hij Buzzetti opdracht gaf al de instrumenten terug te nemen en op te sluiten. Hij vroeg hem ook eens na te denken over nieuwe leerlingen die hij zou kunnen laten studeren en oefenen. De volgende morgen liet hij al de opstandige muzikanten een voor een bij zich komen en beklagde er zich tegenover hen over dat ze hem dwongen streng te zijn. Vervolgens gaf hij hun enkele goede raadgevingen en stuurde sommigen eenvoudig terug naar hun ouders, anderen naar hun weldoeners of gaf hun een aanbeveling mee voor een of andere patroon van een werkplaats. Een brief van Don Bosco aan baron Feliciano Ricci te Cuneo, gedateerd 3 november 1859, vermeldt de beweegredenen van zijn optreden.

" Zeer geachte Heer,

"

" Met oprechte voldoening heb ik Uw geacht schrijven ontvangen
" waarin U met Uw gebruikelijke gevoelens van naastenliefde mij de
" jeugdige Rossi aanbeveelt. Deze arme jongen werd onder meer samen
" men met anderen uit dit huis in opspraak gebracht, doordat zij te-
" gen mijn verbod in een feestmaal wilden gaan aanrichten buiten
" het huis en op een plaats die niet kan worden toegelaten, namelijk
" in een verdacht eethuis. Ik liet hen roepen terwijl ze aan het
" eten waren. Na de maaltijd liet ik hen nog eens roepen, omdat het
" me te zeer aan het hart ging ernstige maatregelen te moeten nemen
" tegen een twintigtal jongens die van de goede weg afgedwaald waren.
" Slechts vier kwamen er uiteindelijk opdagen en boden hun veront-
" schuldigingen aan. De anderen toonden zich stouter. Na het eten
" gingen ze door de stad zwerven. 's Avonds gingen ze op dezelfde
" plaats het avondmaal gebruiken en laat in de avond kwamen ze half
" beschonken thuis. Onder deze laatsten bevond zich ook Rossi. Hoewel
" ik al verscheidene malen ermee gedreigd had hen uit huis te jagen
" als zij zich halsstarrig bleven tonen, ben ik daar thans tot mijn
" groot verdriet moeten toe overgaan. Niettemin zal ik Rossi, inge-
" volge Uw brief, nog enkele dagen hier in huis houden en zien of ik
" erin slaag hem, naar ik hoop, ergens anders onder te brengen. Wat
" de andere jongen betreft over wie U me spreekt, daar zullen we het
" mondeling over hebben of ik zal U een andere keer over hem schrij-
" ven, als het grote aantal jongens die komen of thans in dit huis
" verblijven op hun plaats zijn.

" Ik dank U nog van ganser harte voor de edelmoedige aalmoes
" die U dit huis schonk en geef U de verzekering dat ik niet zal nalaten
" de Heer te bidden, dat Hij U en Uw gezin moge zegenen, terwijl
" ik met de meeste hoogachting verblijf,

"

Uw dienstwillige dienaar,

"

Bosco Giovanni, pr.

Een van die jongens kreeg vergiffenis. Hij was erg handig in de keuken, als barbier en als wasbaas, het factotum kortom voor het toneel, voor feestelijkheden en voor iedere handenarbeid.

Op de avond van die dag, nadat Don Bosco tot de jongens gesproken had, zei de seminarist Rua tot Don Bosco: "Mijnheer Bosco, als het mij wordt toegestaan, zou ik graag een zaak willen bepleiten die me ter harte gaat."

"En wat is dat?"

"De jongen Pietro E... is uit het huis weggezonden. De straf is gerechtvaardigd opgelegd aan degenen die niet willen gehoorzamen. Maar deze arme jongen, die door zijn jonge leeftijd geen ervaring heeft, heeft zich laten bedriegen door zijn kameraden. Ze hadden hem de verzekering gegeven dat zij uw toestemming gekregen hadden. Hij heeft uw verbod dus niet uit

boosaardigheid overtreden. Daarom vraag ik in zijn naam vergiffenis en zou om genade voor hem willen verzoeken." - De jongen zat met gebogen hoofd helemaal onthutst temidden van zijn kameraden.

Don Bosco antwoordde: "E...had de beweringen van zijn kameraden niet moeten geloven... Hij had mijn duidelijk gegeven bevel begrepen... Hij wist dat ik niet gewoon ben van bedoeling te veranderen... De aangevoerde reden is niet voldoende om hem te verontschuldigen. Niettemin, omdat jij het bent die voor hem in de bres springt, zal ik hem nog niet naar zijn vader terugzenden... we zullen hem nog een poosje hier houden op proef... dan zullen we zien!"

Intussen richtte Don Bosco zich tot de Minister van Oorlog, generaal La Marmora, om kleren voor zijn jongens. Ze werden hem toegezegd. We weten echter niet in welke omvang.

" Zeer geachte Heer Minister,

"

" Eerbiedig vestig ik de aandacht van Uwe Excellentie erop dat ik
" mij, ten behoeve van een aantal van meer dan honderd jongens die
" in het Oratorio van de H. Franciscus van Sales opgenomen zijn,
" evenals ten bate van een aantal van meer dan vijftienhonderd
" jongens, die de jongensoratoria van Valdocco, van Portanuova en
" van Vanchiglia bezoeken, steeds tot het Ministerie van Oorlog
" heb gewend ten einde bij wijze van subsidie enkele kledingstuk-
" ken te krijgen die, hetzij door hun model of doordat zij te veel
" versleten zijn, verder niet kunnen dienen voor de koninklijke
" troepen. Dit verzoek is steeds gunstig ontvangen en het Ministerie
" is altijd zo welwillend geweest mij daarin te helpen. Daar de ge-
" ringe inkomsten van dit jaar mij in een veel neteliger positie
" gebracht hebben dan in de afgelopen jaren het geval was, bevind
" ik me in de noodzakelijkheid mij tot Uwe Excellentie te wenden en
" U te vragen de ongelukkige situatie van deze arme en verlaten
" jongens in over-weging te willen nemen, en hun die kledingstukken
" te verstrekken om zich in het komende winterseizoen tegen de kou
" te kunnen beschermen, zodat zij hun werk kunnen blijven verrich-
" ten en met een of ander eerzaam vak hun brood verdienen.

" Ik merk hier enkel op dat, gezien de volslagen armoede van
" deze jongens, iedere soort van kleding met de grootste dankbaarheid zal
" aanvaard worden, hetzij schoenen, tunieken, hemden, onderbroe-
" ken, lakens, dekens, broeken en hoe versleten of versted ze
" ook mogen zijn. Ook stukken van dekens zijn welkom, daar zij bij
" ons verwerkt worden en dienstig kunnen zijn om in onze behoeften
" te voorzien.

" Vertrouwend op Uw goedheid, verblijf ik, met gevoelens van
" de grootste en oprechtste dankbaarheid, ook uit naam van de ge-
" noemde jongens,

"

Uw onderdanige,

"

Bosco Giovanni, pr.

H O O F D S T U K XXIII

DE WET CASATI - EEN GENEZING DOOR BEMIDDELING VAN
DOMENICO SAVIO VERKREGEN - NOVEEN TOT DE ONBEVLEKTE
ONTVANGENIS - AVONDPREEKJES VAN DON BOSCO: AANKONDIGING
VAN DE NOVEEN - GOEDE RAAD GEVEN AAN DE KAMERADEN - BEZOEK
AAN HET HEILIG SACRAMENT - VERTROUWEN IN DE OVERSTEN - ERNST
BIJ HET BIECHTEN - GEDENKWAARDIGE VERMANING VAN DON BOSCO.

De artikels van een schoolwetgeving die nooit werden afgeschaft, legden aan de opvoedingsinstituten die door kloostercongregaties bestuurd werden, de verplichting op de programma's van de Regering te volgen, ten aanzien van de examens, het schoolgeld, de bekwaamheid van de leraren en van de inspecties door de koninklijke inspecteurs op de studies. De scholen van Don Bosco waren tot dan toe, althans officieel, nog niet in die categorie opgenomen. Inspecteur, prof. Muratori, had nog op geen enkele wijze zijn gezag laten gelden. De gedachten van de dienaar Gods hielden echter rekening met een toekomst die niet bepaald rooskleurig zou zijn. En plots straalde er een lichte hoop voor degenen die zich aan de christelijke opvoeding en de onderrichting van de jeugd wijdden.

Op 13 november 1859 toonde de Regering door de afkondiging van de wet-Casati, die daarna de organieke wet voor het openbaar onderwijs in heel het koninkrijk Italië werd, dat zij zich beslist op de weg van vrijheid van onderwijs wilde begeven. Er was, behalve het openbaar onderwijs, een eervolle plaats ingeruimd voor het privé-onderricht. Artikel 3 bepaalde heel duidelijk, dat de minister weliswaar het openbaar onderwijs beheerde, dat hij, voor wat het privé-onderwijs aanging daar alleen het toezicht op had ten behoeve van het handhaven der moraal en hygiëne der staatsinstellingen en de openbare orde, wat op zichzelf al een groot voorrecht van vrijheid betekende, daar het een aanzienlijk aantal jongens die in opvoedingstehuizen verbleven en studeerden aan het staatsmonopolie onttrok. De wet-Casati ging echter nog verder op die grote en prachtige weg van de vrijheid. In de artikelen 251 en 252 immers ontsloeg zij zowel het middelbaar onderwijs dat door een vader in het gezin gegeven werd, als het onderricht van verscheidene huisvaders daarbuiten, van iedere bindende inspectie van staatszijde. Wat het lager onderwijs betreft, liet zij in artikel 326 aan de vaders en aan degenen die hun plaats zouden innemen, de bevoegdheid om voor het onder-

wijs van hun kinderen van beiderlei geslacht te zorgen, op de manier die zijzelf het beste zouden vinden. Met het openbare en kosteloze lagere onderwijs belastte zij de gemeenten in verhouding tot hun vermogen en volgens de behoeften van hun inwoners, zoals letterlijk gezegd wordt in artikel 147.

Wat de algemene tendens van al deze beschikkingen was, bleek wel heel duidelijk: het was de vrijheid van onderwijs. Minister Casati merkte in zijn rapport aan de Koning dan ook in duidelijke termen op, dat hij het beginsel van de vrijheid van onderwijs gekozen had als het meest rechtvaardige, het meest in overeenstemming met de moderne beschavingseisen en het meest de algemene waardering genietend van de openbare mening. Met de verontschuldiging dat hij nog niet in staat was ze geheel in toepassing te brengen, gaf hij duidelijk te kennen dat hij steeds op deze weg zou blijven voortgaan, en de ijzeren mazen van het monopolistisch net steeds groter zou maken ten gunste van de vrijheid.

Ten aanzien van de godsdienst, stelde hij in artikel 315, stuk V, hoofdstuk I, met een definitie van de materie voor het lager onderwijs van de lagere en de hogere graad, op de eerste plaats het godsdienstonderwijs vast. In art. 317 legde de wet de gemeenten vervolgens de verplichting op gratis voor een dergelijk onderricht te zorgen naar de mate van hun draagkracht en volgens de behoeften der inwoners. Het was daardoor duidelijk, dat de gemeenten over het algemeen, krachtens de wet-Casati, verplicht waren ervoor te zorgen dat er op de lagere scholen godsdienstonderwijs zou gegeven worden. En ook stond het vast dat dit onderwijs in de scholen zelf moest gegeven worden, in overeenstemming met de diocesane catechismus, goedgekeurd door de bisschop, daar in artikel 1 van de grondwet de katholieke godsdienst tot staatsgodsdienst was verklaard. Bovendien was in art. 28 van dezelfde grondwet aan de bisschoppen het uitsluitende recht en de bevoegdheid voorbehouden tot het toelaten of verbieden van het drukken van catechismussen en andere godsdienstige boeken. Dat was een volkomen logische, wettelijke en in zichzelf onverbreekbare gevolgtrekking.

Art. 325 bepaalde dat op het einde van elk semester een openbaar examen zou worden afgenomen in godsdienstkennis, zoals ook voor de andere vakken. De pastoor zou daarbij als examinator optreden.

In de artikelen 326 en 327 werd vastgesteld dat ouders, voogden en toezichthouders verplicht waren de kinderen het onderricht te verschaffen dat op de lagere scholen van de laagste graad verstrekt werd, en halsstarrige weigeraars werden met wettelijke straffen bedreigd.

Om ieder voorwendsel tot inbreuk op en ontduiking van de wet weg te nemen, ontsloeg art. 374 die leerlingen van de verplichting de godsdienstlessen te volgen en de daartoe behorende oefeningen bij te wonen, van wie ouders verklaard hadden zelf zorg te zullen dragen voor hun godsdienstige opvoeding. Daarmee werd de vrijheid van de weinige niet-katholieke families gewaarborgd.

Later schreef art. 2 van een reglement van 15 september 1860 betreffende de toepassingen van de wet-Casati op het lager onderwijs voor, dat het catechismusonderwijs gegeven behoorde te worden volgens de verschillende diocesen van het Rijk. Tevens werd bepaald onder opdracht aan de Provinciale Staten en andere om voor de verspreiding van de catechismus voor de verschillende klassen te zorgen, "dat binnen het tijdsbestek van twee of drie jaar de kinderen de gelegenheid moest gegeven worden om de belangrijkste gedeelten van de christelijke leer behoorlijk te bestuderen en te leren."

Deze wet beloofde veel goeds, maar het duurde niet lang, of schrijvers, journalisten en staatslieden, bezielde door sektarische en antigodsdienstige hartstochten, begonnen er een voortdurende en verbitterde strijd tegen te ontketenen. Ze werd bitter gelaakt, afgekeurd en bespot als ouderwetse rommel die niet meer in overeenstemming was met de ideeën en behoeften van het nieuwe openbaar onderwijs. Wat er vooral in verworpen werd, was de gerechtvaardigde vrijheid die aan het privé-onderwijs, dat doorgaans katholiek was, werd gelaten. De opvolgers van Casati deden dan ook niets anders dan de weg terug inslaan, en met ministeriële besluiten en onrechtvaardige methoden, soms ook op brutale wijze, al de vrijheden één voor één terug te nemen die door de wet toegestaan waren. Dat was voor de ontelbare ministers, die bijna allen vrijmetselaars waren, nog niet genoeg. Als razende honden bestormden ze de ministeriële bureaus van openbaar onderwijs. Met huichelachtige motieven ontketenden zij een hevige strijd tegen middelbaar, privé of huisonderricht. Die onderwijsvormen waren meestal katholiek en onder leiding van priesters of kloosterlingen. Ze deden alsof ze de wettelijke rechten ongerept wilden bewaren maar intussen ontnamen ze met nieuwe administratieve spitsvondigheden, handigheden of tirannieke streken alle steun en levensmogelijkheid aan dat onderwijs.

Voor al hadden ze een verschrikkelijke afkeer van de gunstige beschikkingen voor het godsdienstonderwijs. Wie de handelingen van het parlement nog eens zou herlezen, zou met afschuw vervuld worden door zoveel vreselijke verwensingen die achtenswaardige heren uitgebraakt hebben tegen de catechismus en de bijbel, onder het bravo- en evviva-geroep van de linkerzijde.

Door al die stormen heen echter bleef de wet-Casati de organieke en constitutionele wet op het onderwijs, daar noch het parlement, noch de ministers ooit de moed opbrachten om er een andere voor in de plaats te ontwerpen. Ze veroordeelden haar wel honderdmaal ter dood, maar durfden het vonnis nooit uitvoeren en de beschikkingen ten aanzien van het catechismusonderwijs afschaffen.

We hebben hier melding gemaakt van enkele aspecten van de wet-Casati en van de manier waarop er afbreuk aan gedaan werd door degenen die haar hadden moeten eerbiedigen en doen naleven.

Doch hoe de bepalingen van de wetten ook mochten zijn, Don Bosco was zeker van de bescherming van Onze-Lieve-Vrouw en van de bemiddeling van Domenico Savio, van welker invloed hij in die dagen een treffend bewijs kreeg.

Sinds anderhalf jaar werd Eduardo Donato, een leerling van het Oratorio, zo erg door pijn in de ogen gekweld, dat hij in maart 1859 gedwongen was de studies op te geven. De lucht van zijn geboortedorp, tal van medicijnen, aderlatingen, trekpleisters achter de oren, adviezen van de beste medische specialisten leverden niets op. Hij zat de hele dag in een donkere kamer. Toen hij op het einde van oktober enige verbetering meende te bespeuren, wilde hij naar Valdocco terugkeren, maar de kwaal werd weer even erg als vroeger. De jongen kwam dikwijls bij Don Bosco, die hem dan troostte met woorden waarvan hij wist dat ze tot het tijdelijk en geestelijk welzijn van de jongen zouden strekken. Hij sprak hem ook moed in en verzocht hem geduld te hebben, want hij stelde een nabije genezing in het vooruitzicht. Op een van die avonden, terwijl al de andere kameraden van hem in hun eigen klassen leerden zingen, zat hij bedroefd, met het gezicht in zijn handen in de refter van de oversten, leunend op de tafel waar Don Bosco het avondmaal zat te gebruiken. De dienaar Gods stond op toen hij klaar was, ging stilletjes naar de jongen toe en terwijl hij hem op de schouder tikte, zei hij tot hem: "Waarom zouden we je niet eens van die kwaal afhelpen? Ik zou graag zien dat er een eind aan kwam. Ik zou willen voorstellen dat we Domenico Savio eens bij zijn kuif nemen en hem niet meer loslaten voordat hij van God je genezing voor ons verkregen heeft." - Bij die woorden keek de jongen hem gespannen aan en zweeg. Don Bosco vervolgde: "Jawel, je moet alle dagen van deze noveen - het was de avond van de eerste dag waarop de noveen ter ere van de Onbevleete Ontvangenis begon - tot Domenico Savio bidden, om te verkrijgen dat hij voor je bemiddelt en die genade voor je verkrijgt. Zorg dat je iedere morgen te communie kunt gaan. Voor je gaat slapen zeg je dan 's avonds eerst: "Domenico Savio, bid voor mij!" En voeg daar "een weesgegroet aan toe." - Donato beloofde stipt te zullen doen wat hem gezegd was en Don Bosco antwoordde: "Goed! Je doet wat ik je heb aangeraden en ik zal je iedere dag gedenken in de heilige Mis. En deze keer laten we Domenico Savio niet meer los voordat je genezen bent."

Dezelfde dag dat Donato met zijn noveen begon, voelde hij al een beetje verlichting van zijn kwaal en hij ging door met nog grotere ijver zijn devotie te verrichten. Na enkele dagen waren zijn ogen volkomen genezen en de kwaal keerde nooit meer terug.

Terwijl voor Don Bosco deze verblijdende gebeurtenis plaatsvond, nodigde hij zijn leerlingen uit om de noveen te houden ter ere van de Onbevleete Maagd. Er waren geen oefeningen in de kerk, maar ieder zorgde er voor iets te doen ter ere van Onze-Lieve-Vrouw zoals zijn eigen devotie hem dat ingaf. Don Bosco gaf iedere avond een spreuk en hield het gebruikelijke preekje. Vijf daarvan zijn bewaard gebleven door Don Bonetti en die geven we hier weer met de datum van de dag waarop de dienaar Gods ze uitsprak.

"

29 november

"

" Morgen nog en dan hebben we de maand achter de rug. Reeds
" is weer een maand van dit schooljaar verstreken. Wat is die gauw
" voorbijgegaan! Welnu, even snel gaan de andere maanden voorbij.
" Maar telkens als we zo een maand beleven, moeten we ervoor zorgen
" dat elk van ons tot zichzelf kan zeggen: "Alweer een maand waar-
" over ik rekenschap moet afleggen voor God. Maar wat mij betreft,
" ik heb alles gedaan wat ik kon en mijn geweten verwijt me niet
" dat ik tijd verspild heb." - Op school hebben jullie nu al kunnen
" laten zien wat jullie kunnen. Jullie weten nu al een en ander,
" en ook beseffen jullie wat er nog te leren rest. Jullie weten al wie
" van jullie verder gevorderd, en wie wat achterop is met dezelfde
" studie, en wat eraan ontbreekt om de eerste van de klas te zijn.
" Laat iedereen dus zijn goede wil tonen, temeer nu we de noveen
" ter ere van Maria Onbevlekt Ontvangen beginnen. Zij is onze moe-
" der, en zij houdt oneindig veel meer van ons dan alle harten van
" alle aardse moeders samen van ons zouden kunnen houden. Zij houdt
" zielsveel van alle christenen, maar voor de jongens van het Ora-
" torio heeft zij steeds een bijzondere genegenheid getoond. Er zijn
" duizende dingen, waaronder ook buitengewone feiten, die dit aan-
" tonen. Hoe het ook zij, het staat vast dat zij een bijzondere ge-
" negenheid heeft voor al degenen die haar vereren. Ego diligentes me
" diligo. Toon dus door een goed gedrag dat jullie haar waardige kinderen
" zijn, en stel je bij de studie onder haar bescherming. Zorg er
" daarom voor deze noveen goed te doen. En op welke manier, zullen
" jullie zeggen, kunnen we Maria in deze dagen zodanig vereren dat
" we haar bescherming daardoor verdienen? Ik zal jullie niet het veelvuldig
" gebruik van de sacramenten aanraden. Don Bosco verlangt niets lie-
" ver dan dat. Maar twee dingen in het bijzonder wil ik jullie
" voorstellen om Maria te eren: 1. dat iedereen besluit deze noveen
" naar best vermogen goed te volgen; 2. een ruiker samen te stellen
" van bloemen die later op haar feestdag aan Maria aangeboden wordt.
" En hoe moet die samengesteld worden? Door iedere dag een bloem te
" plukken. En waar moet die geplukt worden nu er geen bloemen op het
" veld staan? In het hart. En waaruit moet die bloem bestaan? Uit
" een kleine deugdbeoefening, iedere dag ter ere van Maria. Zorgen
" jullie iedere dag voor die bloem, zodat er op de dag van het grote
" feest zoveel ruikers zullen zijn als jullie aantal groot is, en
" dat er in elke ruiker geen enkele bloem ontbreekt. Dan kunnen jul-
" lie ervan verzekerd zijn dat jullie gave aan Maria heel welkom zal zijn.

"

"

30 november

"

" De geestelijke bloem voor morgen zal zijn: ik zal een kameraad
" van me een goede raad geven. Er zijn veel gelegenheden om deze
" daad van naastenliefde te verrichten. Als een nalatig iemand, een
" mopperaar, of eentje die wat erg los in de mond is, of erg ruw,
" eens iemand naast zich had die hem eens een goed woordje toevoegt,

" hoeveel kwaad zou er dan niet voorkomen worden. Iemand de raad te
" geven naar de kerk te gaan, te gaan biechten, iets goeds te lezen,
" telkens is het beginsel daarvan de eeuwige zaligheid van een jon-
" gen! En wie een goede raad krijgt moet daar wel dankbaar voor zijn
" en hem goed aannemen. Een goede raad krijgt men niet altijd en we moeten
" ons gelukkig prijzen wanneer we hem kunnen krijgen. Als een van
" jullie er mij een zou geven, dan zou mij dat een groot genoeg
" doen en ik zou hem beloven er eeuwig dankbaar voor te blijven.

" Ondertussen zal ik er jullie ook een geven. Ik zal er een geven
" in het algemeen en een aan elk afzonderlijk. In het algemeen zeg
" ik dit: Ad quid venisti? Toen de heilige Bernardus zijn ouder-
" lijk huis verlaten had om zich terug te trekken in een klooster
" en daar een heilig leven te gaan leiden, schreef hij op alle
" plaatsen die hij moest voorbijkomen: Ad quid venisti? Deze gedachte
" was voor hem een voortdurende geruststelling op de ogenblikken van
" ontmoediging of bekoring: ik ben gekomen om me naar de hemel te bege-
" ven; vooruit dus! Dat is dus mijn raadgeving. Schrijf in een boek-
" je van een of ander boek of schrift deze woorden: Ad quid veniste?
" En denk: Ad quid venisti in deze wereld? Om God te dienen
" en lief te hebben en om naar de hemel te gaan. Als je iets
" anders doet zul je het spoor bijster raken. Ad quid venisti in
" dit Oratorio? Ik ben er gekomen om te studeren, om voordeel te
" putten uit de kennis en uit devoties, om mijn bestemming te
" leren kennen: als ik dat niet doe is mijn tijd verloren.

"
" **1 december**
"

" De geestelijke bloem voor morgen is deze: een bezoek bren-
" gen aan Jezus in het heilig sacrament. Wanneer een persoon, die om
" zijn waarheidslievendheid geacht wordt, op een plein zou gaan
" staan en zeggen tegen het volk dat daar zijn tijd met praten doorbrengt:
" "Ga naar die en die heuvel en jullie zullen daar een verlaten goud-
" mijn vinden van het zuiverste goud, en jullie kunnen er zoveel van
" verzamelen als je wilt. Welnu, zou er dan ook maar één zijn, die
" schouderophalend zou zeggen dat die rijkdommen hem weinig kunnen
" schelen? Ze zouden allen lopen wat ze konden. Welnu: bevindt
" zich in het tabernakel niet de grootste schat die er in de hemel
" en op aarde kan gevonden worden? Het is helaas jammer dat blinde
" mensen deze schat niet kennen, maar het is stellig en vast dat er daar
" onmetelijke schatten te vinden zijn. De mensen zweten om aan geld te ko-
" men; welnu, in het tabernakel bevindt zich de Heer van heel de wereld.
" Wat jullie hem ook mogen vragen, als het noodzakelijk voor jullie is, zal
" Hij het geven. Wil je gezondheid? Heb je een goed geheugen nodig, een goed
" begrip van de lessen, goed resultaat bij het werk? Hebben jullie de kracht
" nodig om kwellingen te doorstaan, hulp bij het overwinnen van verleidin-
" gen? Wordt jullie familie door een ongeluk bedreigd, wordt ze getroffen
" door de ziekte, hebben jullie een of andere bijzondere genade no-
" dig? Het kleine geluk van uw huis, van wie hangt het af? Wie heerst over

" de wind, de regen, de hagel, de storm en de seizoenen? Is de ab-
" solute meester over dat alles niet Onze Heer Jezus Christus? Ga dus en
" vraag en jullie zullen verkrijgen. Klop, en er zal jullie wor-
" den opengedaan. Jezus wilde jullie zijn genaden schenken en op de
" eerste plaats die welke de ziel betreffen. Een heilige zag op het
" altaar eens het kind Jezus dat zijn kleed tot een schoot samen-
" gevouwen had en een groot gewicht aan kostbare parels daarin
" droeg. Het was bedroefd. "Waarom zo droevig, mijn Heer"? vroeg de
" heilige.

" "Niemand komt mij de genaden vragen die ik gereed houd,
" niemand wenst ze. Ik weet niet, aan wie ik ze moet geven!"

"

"

2 december

"

" De geestelijke bloem die ik jullie thans voorstel is van het
" grootste gewicht: zorg er voor steeds groot vertrouwen te stel-
" len in de oversten. Wij willen niet gevreesd worden, wij willen
" dat men ons genegen is en dat jullie vertrouwen in ons stellen.
" Wat is er mooier in een huis dan te weten dat de oversten het
" vertrouwen genieten van hun ondergeschikten? Dat is het enige
" middel om van het Oratorio een aards paradijs te maken, het eni-
" ge middel ook om te zorgen dat er in huis niemand ontevreden is.
" Don Bosco is hier helemaal voor jullie geestelijk en tijdelijk
" welzijn. Als de overste iets van jullie verlangt, dan zegt hij
" het jullie terstond. Zo moeten jullie ook doen als je iets van hem
" verlangt door je hart niet voor hem te sluiten; spreek erover.
" Als jullie dat doen, zal alles goed gaan en zullen jullie geluk-
" kig zijn. De een of ander meent misschien dat sommige spijzen hem
" niet goed bekomen. Dat hij niet genoeg dekens heeft op de slaapzaal?
" Dat hij zich gedurende de dag tegen de kou moet kunnen beschermen?
" Hij moet het me zeggen **en** ik zal ervoor zorgen aan al zijn rede-
" lijke verlangens tegemoet te komen, naargelang de soberheid van
" ons huis het me mogelijk maakt. De een of ander voelt zich mis-
" schien niet al te best? Of hij heeft moeilijkheden op school? Hij
" meent dat hem door de een of ander onrecht wordt aangedaan? Er is
" enig misverstand tussen hem en de meester of de assistent? Dan
" ben ik daar om te helpen en wees er zeker van, dat jullie ver-
" trouwelijke mededelingen alleen door mij bewaard worden en enkel tot
" jullie voordeel strekken. Maar laat er om 's hemels wil nooit een jon-
" gen onder jullie zijn, die zich ergens over beklagt. In plaats van
" zich te beklagen en kritiek te oefenen, kunnen jullie beter bij
" mij komen. Wij willen dat jullie gelukkig zijn en daardoor kunnen
" er veel ongemakken voorkomen worden. Dat moge niet alleen gezegd
" zijn ten aanzien van het lichamelijke leven, maar nog veel meer
" voor geestelijke aangelegenheden. De duivel maakt het jullie soms
" lastig met neerslachtige buien. Nu eens is het de gedachte aan de fa-
" milie, dan weer de verwachting niet bij de oversten in de gunst
" te staan, of de vrees dat er een of andere misstap ontdekt wordt en
" dat men daarvoor gestraft zal worden, of droefheid

" omdat men door zijn kameraden niet hoog genoeg geacht wordt of
" ontmoediging omdat men niet goed opschiet bij de studie. Welnu,
" willen jullie van die neerslachtigheid bevrijd worden? Kom dan
" naar mij toe en we zullen het middel wel vinden om ze te verdrij-
" ven en alles weer in orde te brengen.

" Maar wat ik jullie bovenal aanraad is jullie niet te laten
" ontmoedigen als de duivel jullie komt plagen. Willen jullie zeker
" zijn van de overwinning? Het beste middel is de verleiding on-
" middellijk bloot te leggen voor je geestelijke leider. De duivel
" is de vriend van de duisternis, hij werkt altijd in het donker.
" Als hij ontdekt wordt is hij overwonnen. Een jongen was aan hevige
" bekoringen blootgesteld, hij deed zijn uiterste best om eraan te weer-
" staan, maar hij meende dat hij die strijd niet langer kon voort-
" zetten. Toevallig ontmoette hij zijn overste, die van zijn somber
" gezicht kon aflezen wat hem scheelde. Toen hij hem bij zich ge-
" roepen had, zei hij tot hem: "Waarom kijk je zo sip? De duivel
" heeft je zeker de oorlog verklaard?" - De jongen keek zijn over-
" ste stomverbaasd aan, zei toen wat hem op het gemoed lag: "Jawel!"
" zei hij. Toen hij dit "Jawel" gezegd had was hij van alle last
" bevrijd.

3 december

" Van het vertrouwen in de oversten in het algemeen ben ik
" gisteren ertoe overgegaan tot jullie te spreken over het bijzon-
" dere vertrouwen dat jullie in de biechtvader moeten stellen.
" Vandaar dat de geestelijke bloem voor morgen zal zijn: volkomen
" absolute ernst bij het biechten. Wees niet bang om je biechtvader
" al jullie gebreken te vertellen, jullie fouten. Goed zijn bestaat
" niet in helemaal geen kwaad te doen, o, nee! Helaas verkeren we
" allen in de mogelijkheid het te bedrijven. Goed zijn berust
" hierin: in de wil, zich te beteren. Wanneer daarom een penitent een
" fout voor de biechtvader belijdt, hoe ernstig die fout ook is, zal
" de biechtvader op de wil acht slaan en geen verwondering aan de dag
" leggen. Zelfs geniet hij de grootste blijdschap die er in deze wereld
" maar te smaken valt, wanneer hij ziet dat de penitent hem dit
" heeft toevertrouwd, dat hij de duivel wil overwinnen en Gods
" genade herkrijgen, kortom, dat hij de deugd nastreeft. Niets,
" mijn beste jongens, moge jullie dat vertrouwen ontnemen. De
" schaamte niet: menselijke gebreken, dat weten jullie, zijn nu eenmaal
" menselijke gebreken. Jullie gaan immers niet biechten om mirakelen
" te vertellen! Hij zou moeten denken dat jullie niet in staat zijn
" te zondigen en jullie zouden zelf lachen over die mening. Ook de
" vrees niet dat de biechtvader het zware biechtgeheim zou kunnen
" onthullen, daar het onthullen van de geringste dagelijkse zonde
" voldoende zou zijn om hem tot de hel te veroordelen. Ook niet de
" vrees dat hij zich later zal herinneren wat jullie hem gebiecht
" hebben: buiten de biecht rust op hem de plicht er niet aan te
" denken. De Heer heeft al iedere soort van misdaden vergeven.

" Hij heeft vergeven dat Judas hem verraden heeft, dat Petrus hem verloochend heeft, dat priesters tot het protestantisme zijn overgegaan, maar nooit heeft hij vergeven dat een biechtvader ook maar het geringste verklapte van wat hij in de biechtstoel gehoord had. Goede moed dus, beste jongens; we zullen de duivel niet de kans tot lachen geven. Biecht goed, zeg alles. De een of ander zal vragen: "En wie in de biecht een zonde zou verzwegen hebben, hoe moet hij dat goedmaken?" Let op: als ik 's morgens mijn jas aantrek en ik sla onder het dichtknopen een knoop over, wat doe ik dan? Ik knoop de hele jas weer los totdat ik aan de plaats kom waar de knoop overgeslagen is. Wie daarom een verzwegen zonde wil goedmaken, zal alle biechten hernieuwen tot die waarin hij zijn zonden verzwegen heeft en dan zijn alle knopen weer op hun plaats en de jas zal niet bol gaan staan. De catechismus zegt het zo: van de laatste goede biecht tot die welke men wil spreken. Wees dapper, mijn kinderen! Met een woord, het gaat erom de hel te ontlopen en de hemel te verdienen. Het is een kwestie van een ogenblik; de biechtvader zal jullie helpen en jullie weten dat we jullie vrienden zijn en slechts één ding verlangen: de redding van jullie ziel.

Terwijl allen in het Oratorio hun best deden om Maria te eren, vervulde Don Bosco een verheven deel van zijn zending. Op 10 november 1859 waren in Zürich formeel de conventies van Villafranca bij Verona gesloten, doch hij had direct begrepen dat de zaken slechts tijdelijk in vrede geregeld waren. Alles wees er voor hem op dat de legaties niet aan de paus zouden teruggegeven worden en dat diens erepresidium daarover slechts huichelarij en ironie waren. Hij zag dat de paus herhaalde malen brieven met verzoeken, raadgevingen en protest schreef aan de keizer van Frankrijk en aan de koning van Piëmont, maar waarmee dezen niet de minste rekening hielden. Ook gingen de geheime agenten van de sekten door met hun samenzweringen om de steden van Umbrië en van de Marken in opstand te brengen. Men probeerde de pauselijke soldaten die in deze plaatsen in garnizoenen lagen te verleiden, en men voerde er in overvloed wapens, geld en revolutionaire drukwerken in. Garibaldi bevond zich te Bologna, gereed om handelend op te treden. De liberale kranten lasterden de regering van de kerkelijke staat en schreven onder meer, dat zij de vrijwilligers van Rome die uit de onafhankelijkheidsoorlog teruggekeerd waren in de gevangenis had laten werpen en beledigen. Maar Pius IX had echter juist de meest behoeftigen onder hen op edelmoedige wijze hulp geboden.

Het was eveneens duidelijk, dat het uiteindelijke doel van de sektariërs was, de geestelijke macht van de paus te vernietigen en wel duizend maal hadden ze dat al in hun boeken en dagbladen aangekondigd, zij het echter niet altijd openlijk. Doch de plannen die toen in een geheime diplomatie gesmeed werden, werden enkele jaren later ten aanschouwen van heel de wereld onthuld.

Il Diritto - "het recht" -, een dagblad van de Italiaanse democratie,

waarvan de volksvertegenwoordiger Civinini hoofdredacteur was, heel bevriend met de loge van het Groot-Oosten van Italië, publiceerde op 11 augustus 1863 met vette letters: "Onze revolutie streeft naar de vernietiging van het bolwerk der katholieke kerk; zij moet het vernietigen en kan niet nalaten het te vernietigen, anders is ze tot mislukking gedoemd. Nationaal besef, eenheid en politieke vrijheid zijn de middelen tot dat doel; middelen die voor ons van nut zijn, maar ten aanzien van de mensheid, niets anders dan middelen om het uiteindelijke doel na te streven der volkomen vernietiging van de middeleeuwen in hun laatste vorm, het katholicisme."

En eerder al, op 8 maart 1863, had het blad geschreven: "De dag waarop wij Rome zullen binnentrekken, zullen we niet alleen waarlijk Italië gemaakt hebben, maar zullen we het pausdom te gronde gericht hebben. Wat ons betreft, is dat ons nut en onze eer, wat de wereld betreft, is het nuttig voor allen, is het de vooruitgang van de hele mensheid."

Deze woorden waren de onomwonden slotsom van die welke baron Bettino Ricasoli, voorzitter van de Raad van ministers en de bewierookte afgod van heel het monarchistische en conservatieve liberalisme, in de Kamers geuit had, toen hij op 1 juli 1861 gezegd had: "De Italiaanse revolutie is een grote revolutie, juist doordat zij de grondslag legt van een nieuw tijdperk. Italië heeft deze grootse taak niet aanvaard voor zijn eigen toekomst, maar voor de gehele mensheid." (Officieel verslag blz. 915)

Don Bosco wendde zich daarom tot de koning en ondanks het verbod dat hem enkele jaren tevoren opgelegd was en zijn daarbij aansluitende belofte, schreef hij hem een brief om hem terug te houden van de afgrond waarin hij op het punt stond zich te storten, of beter gezegd: waar de onruststokers hem heen dreven. Hij gehoorzaamde aan een van boven gekregen bevel. Zijn zending was die van Jeremias tot de koningen van Judea. Aan Don Rua en tot enkele anderen van zijn meest getrouwen gaf hij de inhoud van zijn mededeling te kennen die hij tot de koning moest richten om hem af te houden van een nieuwe oorlog die men voornemens was tegen de kerkelijke staat te ontketenen.(1)

De brief, waarvan geen afschrift schijnt bewaard te zijn, begon aldus: "Dicit Dominus: Regi nostro, vita brevis..."; en legde de nadruk op nieuwe rampen die over de dynastie van Savooie zouden komen, indien de oorlog tegen de Kerk zou voortgezet worden, terwijl hij Zijne Majesteit verzocht de storm af te wenden die zich tegen de paus samen-trok. Het waren enkele bondige, gebiedende zinnen, die niet anders dan een diepe indruk op het gemoed moesten maken.

De soeverein was onthutst bij het lezen van dit schrijven, dat evenwel

(1) Vgl. deel V, blz. 214 en vlg.

geen uitwerking had. Immers, toen de eerste indruk voorbij was, werd de voorbereiding van de ongelukkige onderneming voortgezet. De gebeurtenissen volgden elkaar snel op en de koning had de moed niet meer, noch de middelen, noch de wil om aan de revolutie te weerstaan.

Intussen had de koning deze brief aan de ministers laten zien, onder wie ook Urbano Rattazzi, en dezen deelden de inhoud ervan mede aan enkele van de hogere ambtenaren van hun kabinet. Van de een via de ander verspreide het bericht zich in heel de omgeving van de regering en raakte ook buiten de stad bekend. Er werd verteld dat Don Bosco Vittorio Emanuele met de dood bedreigd zou hebben. Maar de dienaar Gods had, toen hij aan Don Rua en aan anderen, zoals we hoger zeiden, de inhoud van zijn brief had meegedeeld, daaraan toegevoegd: "vita brevis natuurlijk op allerlei manieren verklaren zonder er een zo letterlijke betekenis aan toe te kennen."

Baron Bianco di Barbania, zoals alle Piëmontese edelen heel toegewijd aan het koninklijke huis, zei tot ons die dit schrijven in 1875: "Ik heb de brief van Don Bosco aan de koning in handen gehad. Toen ik die woorden Regi nostro, vita brevis met mijn eigen ogen gelezen had, ben ik van dat ogenblik af de gebeurtenissen steeds aandachtig blijven volgen..."

Uit de gebeurtenissen die later in de geschiedenis verhaald worden en uit het vervolg van onze Gedenkschriften zal men kunnen oordelen over die raadselachtige woorden van Don Bosco. Tegelijkertijd zal men een nieuw bewijs in handen hebben van de oprechte genegenheid, die de dienaar Gods koesterde voor zijn koning Vittorio Emanuele en voor de dynastie van Savooie.

H O O F D S T U K XXIV

BERAADSLAGINGEN VAN DON BOSCO MET DIEGENEN VAN ZIJN
MEDEWERKERS VAN WIE HIJ HOOPT DAT ZIJ IN HET ORATORIO
ZULLEN BLIJVEN: MET WEINIGEN TE ZIJN EN ARM TE ZIJN IS
GEEN BELETSEL OM GROTE DINGEN TOT STAND TE BRENGEN -
HET LOON DER GEHOORZAAMHEID - NIEMAND IS PROFEET IN
ZIJN EIGEN LAND - DON BOSCO STELT ZIJN MEDEWERKERS
VOOR EEN KLOOSTERCONGREGATIE TE STICHTEN -
COMMENTAREN, VOORSPELLINGEN EN BESLUITEN - DE
CONGREGATIE VAN DE H. FRANCISCUS VAN SALES WORDT
GESTICHT - PROCESVERBAAL VAN DE PLECHTIGE AFKONDIGING
VAN DE EERSTE RECTOR EN VAN DE VERKIEZING DER LEDEN
VAN HET EERSTE KAPITTEL OF RAAD.

We hebben al verhaald dat Don Bosco een kleine kern van priesters, seminaristen en jongens uitgekozen had, tegenover wie hij zijn ideeën om een kloostercongregatie te stichten uiteengezet had. Hij beschouwde hen als de voornaamste steunpilaar van het Oratorio, als zijn getrouwe medewerkers. Enkelen van hen hadden bij wijze van proef, en slechts voor één jaar, de drie geloften afgelegd. Anderen de eenvoudige belofte in het volharden van hun hulpverlening aan Don Bosco, en allen namen deel aan bijzondere conferenties om hun eigen geestesgesteldheid en die van het huis goed te bewaren.

We merken hierbij op dat dergelijke conferenties die door Don Bosco gehouden werden voor de deelnemers niet beslissend waren, doch als het ware raadgevend en verklarend, dat wil zeggen dat zij voor de overste dienden om zijn wil uiteen te zetten, zolang men hem niet volkomen begrepen had. Vandaar dat hij allen dezelfde idee zo grondig inprentte dat, wanneer tot zijn priesters gezegd werd: "Don Bosco heeft het gezegd! Don Bosco wil dit en dat"! geen enkel erover dacht eraan te twijfelen, of zich aan de gehoorzaamheid te onttrekken.

Dit is het karakter dat hij wenste dat alle conferenties in de toekomstige huizen zouden hebben. Niet zovelen om te beraadslagen over zaken die volgens de regel tot de competentie van de Overste behoren. Eén slechts denke en zette zijn gedachten uiteen: de directeur. De anderen gehoorzamen.

Verscheidene keren had Don Bosco hen in die bijeenkomsten gewezen op belangrijke werken die zijn zonen hadden kunnen tot stand brengen indien zij een gemeenschap vormden. Soms antwoordde er een: "Maar hoe moeten we dat allemaal doen, terwijl we toch met zo weinig zijn?" - Waarop hij zei: "Ik zal je antwoorden met een stelling van de heilige Vincentius a Paolo: "In gevallen van ernstige noodzaak moeten we laten zien dat we waarlijk op God vertrouwen. Geloof me dat drie werklieden meer kunnen dan tien wanneer God de hand in het spel heeft. En hij zal de helpende hand toesteken wanneer er dingen gedaan moeten worden die onze krachten te boven gaan."

Een ander riep uit: "We zijn zo arm"! en Don Bosco zei: "De armoede is onze rijkdom, het is een zegen van God! Laten we de Heer dus bidden dat hij ons in vrijwillige armoede laat. Begon Jezus Christus niet in een kribbe en eindigde hij niet op het kruis?... Wie rijk is wenst met rust gelaten te worden, verlangt naar zijn eigen gemakken en voldoeningen en een leeg leven. De offergeest wordt gedooft. Lees de kerkgeschiedenis en ge zult eindeloos veel voorbeelden vinden, waaruit blijkt dat de overvloed aan tijdelijke goederen steeds de ondergang geweest is van hele kloostergemeenschappen. Juist doordat ze niet trouw hun eerste geest van armoede bewaarden, hebben ze de ergste rampen over zich afgeroepen. Diegenen echter die arm bleven, konden wonderbaar blijven bloeien. Wie arm is denkt aan God en neemt zijn toevlucht tot Hem en kan erop rekenen dat God hem steeds van het noodzakelijke zal voorzien, hetzij veel of weinig. Wie echter in overvloed leeft vergeet gemakkelijk de Heer. En lijkt het u niet een groot goed de kracht van het gebed te mogen ondervinden? En heeft het ons tot heden aan iets noodzakelijks ontbroken? Twijfel er niet aan, de materiële middelen zullen ons nooit ontbreken in verhouding tot onze behoeften en die van onze jongens."

In de maand november beklemtoonde hij zijn overwegingen door te wijzen op de moeilijkheid die enkelen ondervonden om hun eigen huis te verlaten. Don Bosco zei: "Abraham woonde in de stad Hur in Chaldea. God had hem uitgekozen om een begin te maken met zijn barmhartige plannen voor de verlossing van de wereld. Daarom verscheen hij hem en zei tot hem: "Abraham! Vertrek van je land, van je familie en uit het huis van je vader, laat je bezittingen en je vrienden achter en ga naar het land dat ik je zal aanwijzen. En ik zal je tot leider maken van een grote natie en je zegenen en je naam groot maken en je zult gezegend zijn."

De Heer had evengoed tot Abraham kunnen zeggen dat hij enkel wat meer gescheiden van het tumult van de wereld en van zijn zaken in een bedorven gebied van afgoderij zou moeten leven. Maar neen! God wilde dat hij gehoorzaam zou zijn, en bereid om zijn vaderland te verlaten en zich bloot te stellen aan een lange en rampzalige pelgrimstocht uit liefde tot Hem. Dat is de situatie waarin de patriarch gesteld werd om de beloofde glorie te verkrijgen.

"En Abraham aarzelde niet en vertrok zonder te weten waarheen hij ging:

Veni in terram quam monstrabo tibi. En hij bleef gehoorzaam tot de bereidheid om zijn enige zoon te slachtofferen. En hoeveel glorie viel hem niet ten deel! - "Voor mezelf heb ik gezworen, zei de Heer; ik zal je zegenen en je stam vermenigvuldigen als de sterren die aan de hemel staan, als het zand op de oever van de zee is en als de stofkorrels op aarde. Als iemand onder de mensen de korreltjes stof van de aarde kan tellen, zal hij ook je nakomelingen kunnen tellen. Uw nazaten zullen zich meester maken van hun vijanden; en in uw nakomelingen zullen alle naties ter wereld gezegend worden, omdat je geluisterd hebt naar mijn stem." - Toen de Heer ondervonden had dat hij bereid was alles in de steek te laten ter wille van Hem, maakte hij hem tot heerser over een heel koninkrijk en schonk hem de hoogste posities van zijn plannen."

Met dit voorbeeld toonde Don Bosco de noodzakelijkheid en de voordelen aan die iedereen kan vinden in het volgen van een hemelse roepstem ten koste van welk offer ook, ook zelfs van de genegenheid der verwanten, omdat Jezus Christus verklaard heeft: "Al wie zijn huis of zijn broeders en zusters, of zijn vader en moeder, of zijn kinderen of zijn goederen verlaat uit liefde tot mij, zal het honderdvoudig terug ontvangen en het eeuwige leven bezitten. En wie zijn vader en moeder meer bemint dan mij, is mijner niet waardig."

Bij een andere gelegenheid, had hij een billijke reden gegeven voor het geestelijke of kloosterleven ver van het eigen land. Hij had gezegd: "Bijna alle profeten vertrokken, als de tijd gekomen was waarop zij hun verheven roeping gingen vervullen, uit het land waar zij hun jeugd hadden doorgebracht. Door God gezonden, begaven zij zich naar ver verwijderde landen, waar ze goed ontvangen werden en tot het volk predikten. In hun vaderland echter werden ze niet aanvaard en dikwijls vervolgd, gevangen gezet, mishandeld, en, als ze erin slaagden aan een wrede dood te ontkomen, trokken zij zich terug in een woestijn. Elias en Eliseus waren niet in hun vaderland toen ze doden opwekten, olie en wijn vermeerderden en andere wonderen verrichtten.

"Als de goddelijke Zaligmaker zelf voor de eerste maal in zijn vaderland, Nazareth optreedt om de Bijbel uit te leggen in de synagoog, wordt een ogenblik zijn wijsheid bewonderd, maar al gauw ontbranden zijn medeburgers in verontwaardiging vanwege zijn gerechtvaardigde klachten. "Is dat niet de zoon van de schrijnwerker Jozef? Nu nog mooier! Wil hij in ons midden de geleerde uithangen?" En zijn wonderen in twijfel trekkend, roepen ze hem toe: "Al die dingen waarvan we hebben horen zeggen dat U ze in Kapharnaüm gedaan hebt, doe die ook eens hier in uw eigen land." - En Jezus antwoordde hun: "Amen dico vobis, quia nemo propheta acceptus est in patria sua." - En zijn landgenoten willen niet meer naar hem luisteren, ze brengen hem woedend de stad uit en jagen hem naar de top van de berg, waarop Nazareth gebouwd is, om hem in een afgrond te werpen.

"Door een wonder voorkomt Jezus dat ze de hand op hem leggen, hij gaat

door die menigte heen en daalt af naar Kapharnaüm. Nooit meer keerde hij naar Nazareth terug. Hij ging volgens de mening van sommigen de nacht doorbrengen en het avondmaal gebruiken in het huis van Petrus, Lazarus, Nicodemus en van Jozef van Arimatea, ofwel bij enkele andere liefdevolle lieden, maar nooit ging hij in zijn ouderlijk huis slapen en eten.

"Dat was een les die de goddelijke Zaligmaker aan zijn volgelingen gaf. Inderdaad de nijd, de na-ijver, de boosaardigheid, de gekwetste eigenliefde, de meningsverschillen tussen de ene familie en de andere, materiële belangen, politieke partijschap, successen zelfs van een goed bedoelde ijver voor het welzijn van de zielen en van de Kerk, bestrijden bijna altijd en dikwijls op een verschrikkelijke manier, de vrome mens, hoe heilig hij ook moge zijn, als hij in zijn eigen land leeft.

"En als hij niet steeds even braaf geweest is? Dan kan men er met absolute zekerheid van overtuigd zijn dat hij menselijkerwijs gesproken, in zijn eigen land niet veel goeds kan doen. De reden daarvan is duidelijk. Iedereen brengt in zijn geboortestreek de jaren van zijn jeugd door en men weet dat op die leeftijd allen, ook de deugdzame, de een meer, de ander minder, wel eens een kleine of ook wel ernstige fout begaan heeft, die ruchtbaar gemaakt kan worden door degenen die hem kennen.

"De een, bijvoorbeeld, zal met een ander herrie gehad hebben, heel erg zelfs. Bij een bepaalde gelegenheid zal hij wat te veel wijn gedronken hebben. Soms zal hij misschien met een slechte kameraad omgegaan zijn. Hij zal minder nette dingen gezegd hebben. Misschien zal hij eens in de rivier zijn gaan zwemmen, of soms zal hij wat fruit uit een boomgaard gegapt hebben, of een paar stuivers thuis enzovoort, enzovoort. Nu mag hij dan een uitstekende predikant geworden zijn, maar bestijgt hij in zijn eigen milieu de preekstoel, en vaart hij uit tegen bepaalde zonden, dan zal er altijd iemand zijn die zegt: "Maar jij hebt dat toch ook gedaan. Je hebt dit met mij gedaan, je hebt dat gedaan, je hebt dit gezegd of wat anders." En dergelijke dingen, ook wanneer ze zonder boosaardigheid gezegd worden, bederven het grootste deel van de goede uitwerking van de preken en doen soms al het goede teniet. Het zijn dingen die niet vaak voorgekomen zijn, kwajongensstreken, maar in zulke omstandigheden bijeengenomen allerverderfelijkt.

"Ik was eens in een dorp in het gezelschap van aanzienlijke personen. In de parochie gaf een predikant, die om zijn vroomheid, zijn wel-sprekendheid en geleerdheid alle lof verdiende, een retraite. Maar hij was in zijn eigen geboorteplaats en het gesprek kwam op hem. Een van de mensen bij me in de buurt sprong op en zei: "Toen die predikant nog een jongen was, was het een brutale bliksem en ik heb hem nog een slag op zijn gezicht gegeven."

"Zo? Waarom"? vroeg iedereen.

"Hij had me beledigd en ik gaf hem twee draaien om zijn oren. Zijn ouders

kwamen toen bij mijn ouders opspelen. Ik wachtte toen die brutale rekel ergens buiten het huizenblok op en gaf hem bij de twee oorvegen die hij al had nog vier. Ja, zeker, toen hij klein was, zat hij vol streken. Het is waar, nu is hij een brave man, maar toen, o, toen... " en een nadere verklaring van die laatste zin gaf hij niet.

"Die woorden troffen me onaangenaam en ik zei bij mezelf: dit bevestigt me steeds meer in de overtuiging: nemo propheta in patria sua."

En nadat Don Bosco ook nog op de ernstige gevaren gewezen had die een goede seminarist in zijn eigen geboortestreek kan lopen, stelde hij de vraag:

"En waar moet iemand heen die zijn geboortestreek wil verlaten? Op welke manier moet hij voor zijn onderhoud zorgen? Waar zal hij steun vinden, en de leiding die hem op een veilige weg moet houden?"

Dan somde hij de geestelijke en tijdelijke noden van een wereldgeestelijke op en toonde vervolgens aan dat een kloostercongregatie de veiligste plek is voor degene die deze roeping heeft en bezield is van de wil deze te volgen. Daar zal hij rust vinden, veiligheid en al het nodige op materieel gebied.

1859

Intussen was in het Oratorio op plechtige wijze het feest van de Onbevleete Ontvangenis van Maria gevierd, en Don Bosco kondigde die avond in het openbaar aan dat de volgende dag, vrijdag, een bijzondere conferentie in zijn kamer zou plaatsvinden nadat de jongens naar bed waren. Degenen die erbij aanwezig moesten zijn, begrepen de uitnodiging. De priesters, de seminaristen, de leken die Don Bosco bij zijn arbeid in het Oratorio bijstonden en kennis hadden van vertrouwelijke aangelegenheden, voelden aan dat deze bijeenkomst van belang zou zijn.

Op 9 december 1859 kwamen ze dus bijeen.

Nadat met de gebruikelijke gebeden de verlichting van de Heilige Geest en de bijstand van Onze-Lieve-Vrouw was ingeroepen, herhaalde Don Bosco in het kort wat op de voorgaande conferentie uiteengezet was. Daarna beschrijft hij wat en hoe schoon een kloostercongregatie is, hoe gemakkelijk het is de eigen ziel te heiligen en de onschatbare opeenstapeling van verdiensten te verkrijgen door de gehoorzaamheid, evenals de dubbele bekroning die de kloosterling in de hemel wacht.

Hierna kondigde hij met zichtbare bewogenheid aan dat het tijdstip gekomen was om vorm te geven aan deze Congregatie, die hij al zo lang van plan was op te richten en die het voornaamste voorwerp van al zijn zorgen geweest was. Hij deelde eveneens mee dat Pius IX de Congregatie had aangemoedigd en geprezen; dat ze al bestond met de observantie van de traditionele regels, hoewel deze nog niet in geweten verplichtend gesteld waren, waartoe het grootste deel van hen althans in de geest reeds

behoorde en enkelen door belofte of tijdelijke gelofte. Hij voegde eraan toe dat in een dergelijke Congregatie alleen diegenen ingeschreven zouden worden, die, na rijpe overweging, de bedoeling hadden om op gepaste tijd de drie geloften van zuiverheid, armoede en gehoorzaamheid af te leggen.

Daarna besloot hij met te zeggen dat voor allen die zijn conferenties bijwoonden het ogenblik gekomen was om te verklaren of ze zich al dan niet wilden laten inschrijven in de Congregatie die de naam zou dragen van de heilige Franciscus van Sales. Degenen die niet voornemens mochten zijn er deel van uit te maken, werden verzocht niet meer naar de conferenties te komen, die hij in de toekomst zou houden. Als zij niet aanwezig waren zou dat eenvoudig betekenen dat ze niet waren toegetreden. Hij gaf allen een week bedenktijd om deze belangrijke aangelegenheid met God te overleggen.

Toen Don Bosco uitgesproken was, werd het gebed van dankzegging gebeden en de vergadering ging in diepe stilte uiteen. Toen ze de kamer verlaten hadden en ze zich op de gang bevonden, zei meer dan een van hen zachtjes: "Don Bosco wil van ons allen monniken maken!"

De seminarist Giovanni Cagliero was besluiteloos of hij al dan niet deel moest gaan uitmaken van de nieuwe Congregatie. Hij liep urenlang onder de galerij op en neer te piekeren. Uiteindelijk riep hij, zich tot een vriend wendend, uit: "Monnik of geen monnik, dat is om het even. Ik heb mijn besluit genomen, wat het ook worden mag, Don Bosco nooit in de steek te laten!" Daarna schreef hij Don Bosco een briefje waarin hij hem vertelde zich volkomen neer te leggen bij de raadgevingen en de beslissingen van zijn overste. Toen Don Bosco hem ontmoette, keek deze hem glimlachend aan en zei: "Kom, kom maar gerust, dit is je weg!"

De toetredingsconferentie tot de Congregatie werd gehouden op 18 december 1859. Slechts twee waren er niet aanwezig. Uit het volgende verslag dat zich in onze archieven bevindt, blijkt wat er gebeurde.

" In de naam van onze Heer Jezus Christus. Amen.

"

" In het jaar des Heren duizend achthonderd negenenvijftig
" op de 18de december, waren in dit Oratorio van de H. Franciscus
" van Sales, in de kamer van de priester Bosco Giovanni om negen
" uur in de avond vergaderd: hijzelf, de priester Vittorio Alasonatti, de
" seminaristen Angelo Savio diaken, Michele Rua subdiaken, Giovanni
" Cagliero, Giovanni-Battista Francesia, Francesco Provera, Carlo
" Ghivarello, Giuseppe Lazzero, Giovanni Bonetti, Giovanni Anfossi,
" Luigi Martellino, Francesco Cerruti, Celestino Durando, Secondo
" Pettiva, Antonio Rovetto, Cesare Giuseppe Bongiovanni, de jongen
" Luigi Chiapale. Allen waren daar met het doel de geest van liefde
" te bevorderen en te bewaren die vereist wordt bij het werk van de
" Oratoria voor de verwaarloosde jeugd. Zij, immers, staan in deze

" tijd aan talrijke gevaren en verleidingen bloot zoals godsdien-
" stigheid en slechte opvoeding.
" De aanwezigen waren besloten zich te verenigen tot een congregatie die,
" om haar leden wederzijds hulp te verlenen voor de zelfheiliging,
" zich voorneemt de eer van God en het heil der zielen te bevorderen,
" in het bijzonder van degenen die het meest onderrichting en opvoeding
" behoeven. Nadat met algemene instemming het voorgestelde plan
" goedgekeurd was, en de verlichting van de Heilige Geest was
" ingeroepen, ging men over tot de keuze van de leden, die de lei-
" ding van deze instelling zouden moeten vormen voor deze en voor
" mogelijk nieuwe congregaties.
" Unaniem verzochten ze hem, de initiatiefnemer en promotor de taak
" van algemeen overste op zich te willen nemen, daar dat vooral aan
" hem toekwam. Toen hij dat aanvaard had onder het voorbehoud een
" prefect naast zich te benoemen, waar niemand bezwaar tegen had,
" sprak hij de mening uit dat het ambt van prefect beter niet ont-
" nomen kon worden aan de ondergetekende, die tot dan toe al deze
" taak in het huis vervuld had.

" Daarna dacht men direct aan de wijze van verkiezing van
" de andere leden die met de leiding zouden samenwerken. Men kwam
" overeen de kortste weg te kiezen en een geheime stemming te hou-
" den voor het samenstellen van de raad, die samengesteld moest worden
" uit een geestelijke leider, de econoom en drie raadsleden samen
" met de beide hogergenoemde algemeen overste en prefect.

" Daar tot dat doel de ondergetekende tot secretaris aange-
" duid werd, verklaart dat hij de taak die hem in algemeen ver-
" trouwen opgedragen werd, stipt vervuld heeft, aantekening hou-
" dend van de stem aan elk lid verleend, naargelang de uitslag van
" de stemming vermeld werd. Werd tot geestelijk directeur met algemeenheid
" van stemmen aangewezen, de seminarist en subdiaken Michele Rua, die dit
" niet afwees. Degene die bij herhaling als econoom opgetreden was en thans
" als zodanig erkend werd was de diaken Angelo Savio, die eveneens
" beloofde de betreffende taak op zich te zullen nemen.

" Nu moesten alleen nog de drie raadsleden gekozen worden.
" Als eerste van hen werd, na de gebruikelijke stemming, de seminarist
" Giovanni Cagliero aangewezen. Als tweede raadslid kwam de semina-
" rist Giovanni Bonetti uit de bus. Voor de derde en laatste waren
" de stemmen gelijk ten gunste van de seminaristen Carlo Ghivarello en
" Francesco Provera. Na herstemming, was de meerderheid der stemmen
" voor de seminarist Ghivarello, en op deze wijze werd definitief de
" kern der leiding van onze Congregatie samengesteld.

" Dit feit, dat tot hier toe uitvoerig werd weergegeven,
" werd in de aanwezigheid van al de genoemde leden en ambtsbekte-
" ders voorgelezen. Dezen hebben de juistheid ervan erkend en het
" origineel bevestigd, ter waarneming waarvan het ondertekend werd
" door de algemeen overste en door de opsteller als secretaris.

"
" Bosco Giov., pr.
" Alasonatti Vittorio, pr. prefect.

Zo was het eerste kapittel samengesteld, dat later werd aangeduid als het Capitolo Superiore, terwijl al de eerste leden ervan, die aan de verkiezing deelnamen, de naam droegen van geboren leden van de Congregatie. Degenen die er niet toe kwamen zich te laten inschrijven, werd volkomen de vrijheid gelaten hun plan te volgen. Zij bleven de weldadigheid van het Oratorio genieten, beëindigden met gunstig resultaat hun studies, brachten het tot de priesterlijke waardigheid en bleven steeds de vrienden van Don Bosco.

Naargelang we voortschrijden met onze historische gedenkschriften zullen we wijzen op de zittingen van het kapittel tot het jaar 1865. Verder kunnen we niet gaan, daar de stof te omvangrijk wordt. We zullen echter niet alleen diegenen noemen die in deze zes jaren in de salesiaanse sociëteit werden opgenomen en hun beloften getrouw bleven, maar ook de anderen die zich lieten inschrijven, doch door geen enkele verplichting gebonden waren, en later van oordeel waren dat zij voor een ander arbeidsveld van de goddelijke Voorzienigheid bestemd waren. Het is niet meer dan plicht dezen op eervolle wijze te vermelden, omdat zij, alvorens zich terug te trekken, geruime tijd lang onverdroten aan de zijde van Don Bosco gewerkt hebben bij het opvoeden en onderrichten van zijn jongens. Ook wanneer zij ver weg waren gingen zij er groot op als medewerkers te hebben mogen strijden onder de roemrijke banier van de heilige Franciscus van Sales.

We zullen echter niet nalaten de groei en de uitbreiding van de salesiaanse familie op de voet te volgen, die een werk van de Allerheiligste Maagd Maria kan en moet genoemd worden. En we zullen zien hoeveel moed en volharding Don Bosco aan de dag legde, onder vervolgingen, tusschen van veel smart en ontgoochelingen, in het vervullen van de zending die de hemelse Moeder hem toevertrouwd had.

H O O F D S T U K XXV

KRITIEK OP DON BOSCO VANWEGE DE VEELVULDIGE COMMUNIE
VAN ZIJN JONGENS; VANWEGE ZIJN LERAREN DIE NIET DE
SCHOLEN VAN HET SEMINARIE BEZOEKEN; VANWEGE DE
THEOLOGISCHE STUDIEN DIE ONVOLDOENDE GEACHT WORDEN -
VREES DAT HET MERENDEEL VAN DE SEMINARISTEN BIJ DON
BOSCO ZAL BLIJVEN EN POGINGEN OM HEN VAN HEM TE
VERWIJDEREN - BRIEF VAN DON BOSCO AAN KANUNNIK VOGLIOTTI
OVER DE DIENST IN DE KATHEDRAAL -DON BOSCO BESCHULDIGD
VAN ONAFHANKELIJK TE WILLEN ZIJN VAN HET KERKELIJK
GEZAG - MEN HEEFT NIET GRAAG DAT DE SEMINARISTEN ZICH
VOORBEREIDEN OM DE DIPLOMA'S VAN LERAAR EN DE
DOCTORSTITEL TE BEHALEN - DE GEVAREN VAN DE
UNIVERSITEIT - SCHRIFTELIJKE AANKLACHTEN BIJ MGR.
FRANSONI TEGEN DON BOSCO EN TER VERDEDIGING VAN
KANUNNIK NASI - LOVENDE WOORDEN VAN DE AARTSBISSCHOP
OVER DON BOSCO - WIE HET GOEDE BEMINNEN ZIJN
DE VRIENDEN VAN DON BOSCO.

De betrekkingen tussen Don Bosco met het hoogste diocesaan gezag waren zeer goed. De vicarissen-generaal, Ravina en Fissore steunden hem steeds, terwijl kanunnik Zappata tot zijn vrienden behoorde. Het merendeel van de priesters was hem goedgunstig gezind. Hij was rustig en nauwgezet bij alles wat hij deed omdat hij in alles de goedkeuring van Don Cafasso genoot. Het ontbrak hem echter niet aan tegenstanders bij de invloedrijke geestelijkheid, ook onder vrome en geleerde personen. Die min of meer intense tegenwerking was al in 1844 begonnen en zal tot 1883 voortduren. Een oud spreekwoord werd bewaarheid: "Als een priester slecht is tuchtigen ze hem, als hij goed is steunen ze hem, als hij heilig is bestrijden ze hem." Dat is vanzelfsprekend. Zolang een heilige priester ongewone activiteiten aan de dag legt, en zolang hij daarom niet erkend wordt is er een elementaire voorzichtigheid nodig bij het uitspreken van een oordeel over hem. Bovendien maakt een dergelijk iemand die hoger dan de anderen staat, dikwijls de indruk, dat hij buiten de gevestigde orde treedt die al zijn confraters onderhouden en afwijken van de gemeenschappelijke gewoonten lijkt dan aanstellerij en laakbare nieuwigheid. En dan... dan laat langzamerhand ook de menselijke armzaligheid zich gelden.

De eerste beschuldiging die men tegen Don Bosco inbracht, was dat hij de jongens al te gemakkelijk tot de heilige communie toeliet. Inderdaad beval hij de veelvuldigheid daarvan steeds aan bij degenen die hij in het Oratorio ontving. Hij was de eerste die de dagelijkse communie in een jongenstehuis invoerde. Een dergelijk gebruik werd door de meeste geestelijken van Turijn en door directeurs van seminaries veroordeeld, aangezien het Jansenisme nog steeds niet weinig onder de geestelijkheid wortel geschoten had.

Don Bosco echter behoorde tot de school van Don Cafasso en diens tengevolge tot die van de heilige Alfonsus. Zijn geest was die van de katholieke Kerk, als duidelijk uitvloeisel uit het concilie van Trente tot en met de laatste verklaringen van Pius X. Hij verloor zich echter nimmer in onvruchtbare disputen. Zijn leven was meer op de praktijk dan op de theorie ingesteld. Met weinig woorden diende hij zijn tegenstanders van antwoord. Een van dezen kwam op zekere dag met een opmerking bij hem:

"Wie zal een dergelijke gesteltenis hebben dat hij iedere dag de communie kan ontvangen, terwijl zelfs de heilige Aloysius ze slechts eenmaal in de week ontving?"

"Indien men iemand ontmoet", antwoordde Don Bosco hem, "die zo volmaakt is en zoveel geloofsijver bezit als de heilige Aloysius, dan zal die ene keer per week voldoende kunnen zijn. Want hij was gewoon drie dagen te gebruiken voor zijn voorbereiding en drie andere bracht hij in een voortdurende dankzegging door. Vandaar dat het voor hem voldoende was elke acht dagen te communiceren om zijn vurigheid van hart brandend te houden."

Tot een ander, die hem het gezegde van de heilige Franciscus van Sales voorhield, waarin deze de dagelijkse communie noch aanmoedigde noch afkeurde, richtte Don Bosco het antwoord: "En waarom keurt u haar dan af? U moet ze evenmin afkeuren."

Deze lieden hadden er echter geen oog voor, met hoeveel bezorgdheid Don Bosco erop toezag dat de communie goed ontvangen werd. Hij ging uit van het beginsel dat alleen de doodzonde een werkelijk beletsel was om tot de heilige tafel te naderen. Hij stond de dagelijkse communie niet toe aan degenen die gehecht waren aan de dagelijkse zonde. Hij stelde een grens aan de veelvuldigheid van de biecht, terwijl hij aan de priesters, seminaristen en leerlingen voorstelde, dat zij gewoonlijk slechts eenmaal per week te biechten zouden gaan en een vaste biechtvader zouden hebben. Niettemin hield hij vooral de jongens voor ogen: "Verander desnoods liever telkens van biechtvader, eerder dan een heiligschennende biecht te spreken of heiligschennend te communiceren."

Maar de lastige raadgevers lieten niet na te trachten hem van systeem te doen veranderen. Kanunnik prof. Anfossi schreef ons: "Op een avond, diep in de herfst, het jaar weet ik niet meer precies, maar het moet ongeveer 1858 of 1859 geweest zijn, kwam in het Oratorio de priester C...

die in de maatschappij erg in aanzien stond en veel invloed had. Het was een man met een nors karakter, die niet erg goed de kunst verstond zich voor de jeugd toegankelijk te maken, altijd ongelukkig was in zijn ondernemingen door gebrek aan goede geest, en die steeds beweerde dat men nooit moest beginnen met het oprichten van instellingen van weldadigheid zonder de goedkeuring en de steun van de regering. Wat een verschil met Don Bosco, die steeds enkel en alleen de goedkeuring van de Kerk en de zegen van de paus zocht te verwerven! Ik zag deze priester het Oratorio van de heilige Franciscus binnenkomen. De speelplaats lag verlaten, want de jongens waren aan de studie of in de werkplaatsen. Ik ging hem tegemoet, en toen hij me zei dat hij Don Bosco wenste te spreken, bracht ik hem naar de kleine spreekkamer die op de eerste verdieping lag, bij de werkkamer van Don Alasonatti. Ik ging Don Bosco zoeken. Toen het gesprek tussen beiden afgelopen was, begeleidde ik deze priester naar de uitgang en vervoegde mij daarna al gauw weer bij Don Bosco, die tot me zei:

"Weet je wat die priester me kwam zeggen?" "Neen, mijnheer", antwoordde ik.

"Hij kwam me verwijten", vervolgde hij, "dat ik mijn jongens aanspoor om te vaak de sacramenten te ontvangen. Het is voldoende als dat op de voornaamste feestdagen van het jaar gebeurt", zei hij, "anders worden het huichelaars." "Ik heb hem geantwoord", vervolgde Don Bosco, "dat de resultaten van de godsdienstige opvoeding die ik aan de jongens gegeven heb, mij heel veel vrucht aan deugdzaamheid opgeleverd heeft en dat dat de leer geweest is van de grootste heiligen. Maar Don C... bleef bij zijn mening. Toen ben ik opgestaan en heb hem verzocht dergelijke ideeën ter kennis te brengen van Don Cafasso. Maar Don C... is zeker niet naar Don Cafasso gegaan. Hij is een van degenen die Don Bosco ervan beschuldigen de raadgevingen van voorzichtige personen in de wind te slaan."

Buiten de kritiek van deze voorzichtige lieden had Don Bosco ook nog andere kritiek te verduren. Hij wilde er geen rekening mee houden, dat het Oratorio al vele jaren en nu nog steeds, het toevluchtsoord was voor zovele seminaristen van het aartsbisdom, daar het seminarie van Turijn nog steeds bezet was door de regering. Zij kenden de aard van het instituut van Don Bosco niet, dat voornamelijk diende om roepingen tot de geestelijke staat te helpen wekken. Men zag het grote belang niet in van een werk dat bestemd was om al de diocesen van Piëmont en van andere staten, ook buiten Italië, van priesters te voorzien. Vervolgens beviel het hun ook maar half dat Don Bosco zich niet alleen bezighield met arme arbeidersjongens, maar ook met de studenten en seminaristen. In hun wijsheid oordeelden ze hem ongeschikt voor de opvoeding van de jonge geestelijkheid.

De ontstemming bleek nog groter toen Don Bosco zich gedwongen zag een paar seminaristen, die beslist noodzakelijk waren als leraren in de gymnasiale klassen van het huis, niet naar de theologiecursus van het seminarie

te sturen, doch hen bij zich in huis te houden. Hoewel hij daarover gesproken had met de vicaris-generaal, kreeg hij een ernstige, verwijtende waarschuwing van de aartsbisschoppelijke curie, alsof hij zich in dit geval wilde onttrekken aan de uitgesproken beschikkingen van het kerkelijke gezag. Maar de dienaar Gods moest zich ofwel bedienen van geschikte middelen, dat wil zeggen van de genoemde seminaristen, daar hij geen andere leraren kon vinden, of erin berusten zijn werk niet te kunnen handhaven. Toen de curie kennis genomen had van zijn overwegingen, verleende zij de gevraagde toestemming, en Don Bosco drukte genoemde seminaristen dringend op het hart, dat zij goed de traktaten zouden leren zoals volgens het programma van het seminarie opgedragen werd. Hij stuurde hen ook geregeld naar de examens bij de curie. Hij liet hen niet aan zichzelf over, want de theoloog Berta kwam 's zondags en op vakantiedagen in het huis zelf als hun repetitor.

Maar al de andere van zijn seminaristen, die niet aan de scholen van het Oratorio verbonden waren, hield hij zonder uitzondering en jaren lang onderworpen aan de diocesane voorschriften.

Er werd ook over gemopperd dat de seminaristen van Don Bosco afgeleid werden door verscheidene en ernstige bezigheden zodat ze niet de noodzakelijke theologische kennis konden verwerven. "Ik heb echter kunnen vaststellen", zo schreef de theoloog Bongiovanni Domenico, "dat de seminaristen van het Oratorio onvermoeibaar studeerden en dat later velen onder hen door geleerdheid uitblonken onder de seminaristen zelf en zich bekwaam gemaakt hadden om de graad van doctor in de godgeleerdheid te verkrijgen." De lijsten met de punten die ze op de examens behaalden, leveren een bewijs te meer voor bovenstaande bewering.

Ook werden ze door menigeen met een naijverige en wantrouwige blik bekeken en er werd verteld dat Don Bosco, door hen voor zichzelf en voor zijn kleine Congregatie te houden, de diocesen beroofde van personen die met de beste geest bezielde waren en van wie men het meest mocht verwachten. Men wilde maar niet begrijpen dat het de natuurlijkste zaak van de wereld was dat hij diegenen behield op wie hij het meest kon rekenen. Van de andere kant, terwijl hij aan een diocees een priester of één seminarist onttrok, leidde hij er door middel van deze honderden andere op, hetzij gratis of tegen een gematigd kostgeld. Zonder Don Bosco hadden zij de vereiste studie nooit kunnen doen en zouden zij stellig voor de Kerk verloren gegaan zijn. Maar sommigen konden daar niet van overtuigd worden, daar de toekomst toch alleen in Gods handen was. Ze spanden de weinigen die in het Oratorio bleven, en de noodzakelijke helpers waren om het grote werk voort te zetten, - die Don Bosco trouwens veel geld en moeite gekost hadden - allerlei strikken die zijzelf daden van naastenliefde vonden. Zij probeerden hen ertoe te brengen hun weldoener in de steek te laten, met de belofte voor hun kost en inwoning in het seminarie te zullen zorgen alsmede hun een eervolle loopbaan voor te bereiden. In deze ingewikkelde geschiedenissen spanden zij ook samen met de ouders van de seminaristen, en niet zelden wisten zij

hun doel te bereiken. Don Bosco had door dat alles veel leed te verduren, en dat het Oratorio er niet onder bezweek, was het werk van Onze-Lieve-Vrouw.

In datzelfde jaar 1859 was er een nieuwe moeilijkheid ontstaan door de dienst die het Oratorio verleende bij de plechtigheden in de kathedraal. Kanunnik Vogliotti, rector van het seminarie en plaatsvervangend vicaris, ontbood Don Bosco bij zich en vroeg hem of hij bleef doorgaan met deze hulp aan de kanunniken te verlenen. Don Bosco nam enkele dagen bedenktijd en schreef hem toen het volgende:

" Zeereerwaarde Heer Rector,
"
" Ik heb telkens weer gedacht aan de wijze waarop ik enkele
" seminaristen vrij zou kunnen laten voor de godsdienstplechtig-
" heden waarover U sprak. Doch het uur waarop zij daarvoor aanwezig moeten
" zijn, valt precies samen met dat waarop de diensten gehouden
" worden in de Oratoria waarvoor allen in functie zijn.
" Daar ik niet beschik over de hulp van andere priesters, noch
" van andere seminaristen, zijn de mijne van de morgen tot de
" avond bezig met het geven van catechismusles, zondagsschool,
" assistentie bij de jongens, in de kerk en daarbuiten, zowel hier
" in huis als in de kerken van Vanchiglia en van Porta Nova.
" Ik heb alleen het aantal seminaristen bij me gehouden dat
" ik strikt nodig heb. Indien er echter plechtigheden zijn waarbij ver-
" scheidene seminaristen nodig zijn, wil ik graag trachten me zo goed mo-
" gelijk te behelpen om het aantal seminaristen vrij te houden dat
" U nodig heeft. "
" Kanunnik Anglesio heeft een heel aantal seminaristen tot
" zijn beschikking, die niet zoveel te doen hebben als wij. Lijkt het U
" niet goed zich eens tot hem te wenden? Denkt u er eens over na.
" De heer theol. Gaude sprak met de seminarist Molina, om hem
" bij de geestelijkheid van Sint-Filippus te voegen, doch hier
" hebben we zoveel plechtigheden, diensten, enzovoort. Ik moet van hun
" diensten gebruik kunnen maken. Vandaar dat ik U verzoek mij te willen
" verontschuldigen.
" Ik zend U de verklaring van goed gedrag van onze semina-
" risten gedurende de vakantietijd, beveel me aan voor de revisie
" van Sint-Cornelius en verblijf met gevoelens van grote dankbaarheid,
"
" Turijn, 12 november 1859. Uw dienstwillige dienaar,
" Bosco Giovanni, pr.

Door zulke meningsverschillen betreffende de seminaristen van het Oratorio, zo hoffelijk en eerbiedig mogelijk ter kennis gebracht, waren er enkelen die, zonder op de hoogte te zijn van de stand van zaken, niet nalieten te mopperen en Don Bosco ervan te beschuldigen dat hij zijn eigen wil

wilde doordrijven in het diocees en alles in het werk stelde om niet onderworpen te zijn aan zijn oversten. Soms echter, hoewel Don Bosco zeker een goede bedoeling had in al zijn handelingen, gaf hij aanleiding tot schijnbaar gezonde opmerkingen. Zijn Congregatie was nog niet goed-gekeurd, en de curie stond met tegenzin bepaalde activiteiten toe die toch noodzakelijk waren voor het ontkiemende bestaan van de Congregatie. Van de andere kant kon Don Bosco, volgens de raadgevingen van de paus en van zijn aartsbisschop, wilde hij zijn doel bereiken, niet anders dan de middelen toepassen die daartoe leidden. Dit veroorzaakte enig misverstand. Wanneer hij naar de curie ging om ergens toestemming voor te krijgen, werd hem die soms geweigerd. En zonder gewag te maken van zijn zending en van zijn plannen, riep hij op zekere dag uit: "Mijne Heren! Ik vraag niets voor mezelf, denk er aan! Ik dien het diocees en geniet niet het minste salaris. Ik werk enkel en alleen voor het welzijn van de zielen. Ik vraag niets anders dan te kunnen werken voor de eer van God."

Wanneer hij iemand een ongunstige uitleg hoorde geven van zijn bedoelingen, alsof hij uit een geest van onafhankelijkheid handelde, zei hij steeds: "Wilt u ook eens letten op wat ik doe en wat ik schrijf, dan zult u weten door welke geest ik bezield ben. Als u wilt zien naar mijn leven en werken voor de gemeenschap, en als er iets te laken is, dan zal ik dat heel graag verbeteren. Men hoeft me slechts te waarschuwen, maar op een concrete manier en niet vaag en twijfelachtig."

Ten slotte ontbrak het ook niet aan mensen die in een wijs besluit van Don Bosco stof voor kritiek vonden en er hun verwondering over uitdrukten. Voor hem was het namelijk een uitgemaakte zaak dat de politici, ondanks de wet-Casati, van jaar tot jaar vijandiger zouden worden tegenover de vrijheid van onderwijs, en dat ze ernstige belet-selen in de weg zouden leggen, opdat de kloosterorden en de priesters over het algemeen, niet meer zouden kunnen deelnemen aan het openbaar onderwijs, hetzij wetenschappelijk of literair.

"Het is afgelopen", zei hij vaak. "De tijden zijn moeilijk en ze zullen niet gauw veranderen. Over enkele jaren zullen we ofwel onze scholen moeten sluiten, of leraren en professoren moeten hebben, die een staatsdiploma hebben."

Daarom had hij al enkele van zijn seminaristen aan het studeren gezet, opdat zij zich zouden kunnen aanmelden voor de examens van de normaal-school en zo het onderwijzersdiploma behalen voor de lagere school. Tot dat doel had hij overleg gepleegd met een degelijke leraar, die hun in de vakantie geregeld les kwam geven, zodat niet weinigen uitstekende resultaten behaalden.

Op dezelfde manier bereidde hij enkele van de bekwaamste voor om het lauraat te behalen. Onder alle kloosteroversten was hij de eerste, en in die tijd de enige, die deze voorzorgsmaatregel nam, door zijn leerlingen te laten inschrijven aan de koninklijke universiteit van Turijn,

om de colleges in de letteren, filosofie en wiskunde te volgen, zoals kanunnik Anfossi tegenover ons verklaarde en die zelf een van hen geweest is. Hij ontsloeg hen daarbij toch nooit van de verplichting om zich klaar te maken voor de jaarlijkse examens in de theologie.

Op die manier toonde Don Bosco de noodzakelijkheid aan, dat de geestelijkheid zich met de wettelijke vereisten zou wapenen, om zoveel mogelijk te weerstaan aan het goddeloze, ergerniswekkende lekenonderwijs. Hij zorgde voor een groot aantal geestelijke roepingen. Ook tegenover het volk wees hij op het belang dat hij aan de studie toeschreef. Daarom ook zocht hij uitbreiding voor zijn Congregatie buiten Turijn, want anders zou er een dag komen dat hij zelfs in het Oratorio zich niet meer aan het onderwijs zou kunnen wijden.

In deze beslissing was Don Bosco akkoord gegaan met de vicaris-generaal van het diocees, zoals Don Rua getuigt. Maar niet alle geestelijken, zelfs niet de heel godvruchtigen onder hen, beschouwden deze maatregel met welwillendheid. Enkele bisschoppen keurden de maatregel af en veroordeelden de brave priester bijna omdat hij gezwicht was voor onrechtmatige aanmatigheden van de regering. En ze stonden niet toe dat hun geestelijken zich voor zulke examens voorbereidden. Toen zij daarna echter de gevolgen merkten die hun raad tot schade van de zielen verwekt had, zagen ze in, hoe wijs Don Bosco in het belang van de Kerk te werk gegaan was. Don Bosco had hen aangespoord zich aan die noodzakelijkheid te onderwerpen, steunend op de reden dat de scholen anders geheel uit de handen van de geestelijkheid zouden ontglippen. Spoedig volgden zij dan ook zijn voorbeeld.

Toen Don Bosco zelf aan de oversten van verschillende kloosterorden de raad gegeven had ervoor te zorgen dat er leraren van hun eigen orde, die de doctorstitel behaald hadden, aan hun instellingen verbonden zouden zijn, toonden zij zich aanvankelijk verrast, doch later zagen ze in dat ze niet anders konden. Op die manier was Don Bosco er de oorzaak van dat vele priesters en seminaristen, behalve de zijne, ervoor zorgden de bevoegdheid voor het lagere en hogere klassieke onderwijs te verwerven.

Voor iets dergelijks spaarde hij zich moeite, noch kosten, noch leed. De moeilijkheden die hij het hoofd moest bieden zijn gewoonweg ongelooflijk, maar iedere moeilijkheid die hij op zijn weg ontmoette, maakte hem sterker.

Met al dat beschuldigde men Don Bosco er aanvankelijk ook van, onvoorzichtig te zijn, omdat het volgen van deze studies niet zonder gevaar was voor de jonge geestelijkheid. Professor Tommaso Vallauri zei tot Don Francesca: "Is Don Bosco nog steeds van plan zijn seminaristen naar de universiteit te sturen? Zeg hem dan namens mij dat daar een verderfelijke sfeer heerst."

Maar Don Bosco was er zeker van dat de katholieke beginselen stevig wortel geschoten hadden in de harten van zijn zonen, en later werden ze ge-

sterkt door zijn voortdurende raadgevingen. - "Willen jullie sterk staan tegenover de duivel en zijn verleidingen? Bemin de Kerk, vereeer de paus, maak dikwijls gebruik van de sacramenten, breng dikwijls een bezoek aan Jezus in zijn tabernakel, koester een grote godsvrucht tot de allerheiligste Maagd Maria, bied haar uw hart aan, dan zult ge alle worstelingen en bedrieglijke voorstellingen van de wereld overwinnen. Wanneer het erom gaat goed te doen, de dwalingen af te wijzen of te overwinnen, stel uw vertrouwen dan in Jezus en Maria, dan zult u bereid zijn om het menselijke opzicht te onderdrukken en zelfs het martelaarschap te ondergaan."

Daarom liet hij de zijnen in zijn verlichte wijsheid uit beginsel en bij testament de raad na voor de scholen te blijven zorgen, door zich te bekwamen voor het onderwijs door middel van de bedoelde examens, zowel de seminaristen als de priesters.

We hebben dus de voornaamste opmerkingen uiteengezet die verscheidene jaren lang ten nadele van Don Bosco te berde gebracht werden, en tegelijkertijd de verdediging van zijn gedragslijn gegeven. Het is waar dat zijn critici toen niet de juiste plannen en de gevolgen van Don Bosco's handelingen konden voorzien en naar waarde schatten. Nochtans kon het hun niet onbekend zijn dat hij steeds vastberaden was in het werk ten bate van de jeugd en dat op een heldhaftige manier. In zijn werkzaamheid hebben zij ook enkele van die gebreken gevonden, die in menselijke dingen onvermijdelijk zijn en die Don Bosco zelf betreurde en zoveel mogelijk trachtte te herstellen. Maar ze zijn niet de waarschuwing van de Heilige Geest nagekomen, die vermeld staat in het 24ste (1) hoofdstuk van het boek der Spreuken: "Span de rechtvaardige geen strikken en zoek geen goddeloosheid in zijn huis, en stoor zijn vrede niet."

Niet zelden echter schreven deze lieden aan Mgr. Fransoni rapporten tegen Don Bosco en toen kanunnik Nasi de aartsbisschop in Lyon kwam opzoeken vroeg hij hem: "Maar doet Don Bosco nu uiteindelijk goed of kwaad?" - De kanunnik gaf hem een uiteenzetting, zoals een oprechte vriend van het Oratorio hem die geven kon, en de aartsbisschop was verheugd. Het duurde niet lang of de gelegenheid kwam om voor hem een bewijs te leveren van zijn voldoening.

Een commissie van drie geestelijken meldde zich bij hem aan, en nadat ze over tal van zaken van het diocees gesproken hadden, kwamen ze met verscheidene beschuldigingen tegen het Oratorio voor de dag. Ze zeiden onder meer, dat Don Bosco van plan was met de jeugdige studenten, en met de andere seminaristen die zijn jongenstehuis bewoonden, een seminarie te stichten voor eigen rekening, dat zijn persoonlijke inrichting zou voorzien, wat tot nadeel zou strekken van de diocesane seminaries en uit-

(1) Hier stond 4de hoofdstuk, wat verkeerd was, mij dunkt. (M. Baert)

eindelijk een smaad en belediging mocht genoemd worden van de bisschoppelijke rechten. Zij hadden daarmee druk op de goede prelaat willen uitoefenen, om hem te bewegen een brief te schrijven waarin het aan Don Bosco verboden zou worden met deze plannen door te gaan en waarin hij ook de mogelijke sluiting van het jongenstehuis van Valdocco zou moeten laten doorschemeren. Na hun verklaringen zei monseigneur, die de gezindheid van Don Bosco kende, het volgende: "Ik heb inlichtingen ingewonnen bij betrouwbare personen. Er is mij, over wat u me verzekert niets gezegd en ik heb gehoord dat er in het Oratorio veel goeds gedaan wordt. Turijn moet blij zijn dat iemand dit goede voor de zielen voortzet, maar ik kan het niet doen."

Achter dit alles zullen we hier een punt zetten, door alleen nog een oordeel te vermelden van de theoloog kanunnik Ballezio: "Het komt mij voor, te kunnen verzekeren dat de vijanden en tegenstanders van Don Bosco, van zijn naam en van zijn werken, eveneens vijanden waren en zijn van het goede. Voor het overige herinner ik me steeds gezien te hebben dat allen die het wel meenden, ook al konden ze in een bijkomstige aangelegenheid van mening met hem verschillen, of iets op zijn werken aanmerken, het met hem eens waren en hem hun goedkeuring schonken in alle dingen die voor zijn ondernemingen essentieel en van belang waren. Het is voorgekomen, vooral in de eerstetijd van het Oratorio, dat achtenswaardige personen onder de geestelijkheid de dienaar Gods en zijn ondernemingen wantrouwden en ook dat zij zich zijn tegenstanders toonden. Doch niettemin en voor zover mijn kennis reikt, zagen deze personen hun dwaling in, wanneer zij de juiste stand van zaken kenden, en bijna altijd werden zij dan zijn vrienden en ook zijn weldoeners."

H O O F D S T U K X X V I

TOESPRAAKJES VAN DON BOSCO - AANKONDIGING VAN DE NOVEEN
VOOR HET KERSTFEEST; MIDDELEN OM DEZE TE VIEREN -
STUDEREN WIL ZEGGEN, GOED ZIJN - NIET STELEN - GEEN
ONGEMANIERDE WOORDEN GEBRUIKEN - GEHOORZAMEN AAN DE
BIECHTVADER - ERNST BIJ HET BIECHTEN - VOORSTELLEN
VOOR DE PLECHTIGHEID VAN KERSTMIS.

We zijn in december 1859. Het was tijd om met de noveen voor Kerstmis te beginnen en Don Bosco liet zeker niet na deze mooie gelegenheid aan te grijpen om zijn leerlingen te bezielen voor dit onuitsprekelijk mysterie. Hij sprak zeven maal, aangezien hij enkele avonden tot een laat uur in de biechtstoel moest blijven. Een der seminaristen schreef de voornaamste punten van zijn preekjes op, met inbegrip van die van het einde van het jaar. Hij gaf ze ons en wij willen er de lezers op onthalen. Erboven staat een zin uit het Hooglied (4,3) vermeld: "Sicut vitta coccinea labia tua, et eloquium tuum dulce." "Als een scharlaken koord zijn uw lippen, en zoet is uw mond."

"

15 december

"

" Morgen begint de noveen van het heilige kerstfeest. Er
" wordt verteld dat op zekere dag, iemand die veel devotie tot het Kind
" Jezus koesterde, toen hij in de winter door een bos trok, iets
" als het geklaag van een klein kind hoorde, en toen hij in het
" bos doordrong naar de plaats, waar hij de stem hoorde, zag hij
" een heel mooi jongetje dat schreide. Bewogen door medelijden zei
" hij: "Arm kind, hoe kom jij hier, zo verlaten in de sneeuw?" - En
" de jongen antwoordde: "O, ik schrei van angst en verdriet, omdat ik me
" door iedereen zo verlaten zie. En waarom heeft niemand medelijden
" met me?" - Na die woorden verdween het kind. Toen begreep die
" brave reiziger dat dit het kind Jezus zelf was, die zich beklagde
" de over de ondankbaarheid en koelheid van de mensen.

" Ik heb jullie dit feit verteld, opdat wij ervoor zouden zorgen dat Jezus zich ook over ons niet heeft te beklagen. Daarom moeten we er ons op voorbereiden deze noveen goed te doen. Mor- genochtend onder de mis worden de profeties gezongen, is er een korte preek en daarna wordt de zegen gegeven. Ik raad jullie twee dingen

" aan gedurende deze dagen om de noveen goed te eindigen. **1.** Denk
" dikwijls aan het Kind Jezus, aan de liefde die het je toedraagt
" door voor jullie te sterven. Als jullie 's morgens bij het horen
" van de klok onmiddellijk opstaan en de koude voelt, denk dan aan
" het Kind Jezus dat rilde van kou op het stro. Beijver jullie om
" in de loop van de dag jullie les goed te leren en goed je werk te
" doen, en wees op school aandachtig uit liefde tot Jezus. Vergeet
" niet dat Jezus vooruitging in kennis, in leeftijd en in genade
" bij God en bij de mensen. En hoed jullie er vooral voor uit lief-
" de tot Jezus een of andere fout te begaan die hem verdriet zou
" kunnen aandoen. - **2.** Ga Hem dikwijls opzoeken. Wij benijden de herders
" die naar de stal van Bethlehem gingen, die hem zagen toen hij nau-
" welijks geboren was, die zijn handjes kusten en hem hun gaven aan-
" boden. Gelukkige herders mogen we wel zeggen! En toch hebben we
" hen niet te benijden, daar hun eigen geluk ook het onze is. De-
" zelfde Jezus, die bezocht werd door de herders in zijn stal, be-
" vindt zich hier in het tabernakel. Het enige verschil bestaat
" hierin, dat de herders hem zagen met de ogen van het lichaam,
" terwijl wij hem slechts zien met het geloof. Er is niets waarmee
" we hem een groter genoegen kunnen doen, dan door hem dikwijls te
" gaan opzoeken. En hoe moeten we hem gaan opzoeken? Op de aller-
" eerste plaats door een veelvuldige communie. In het Oratorio
" heeft men steeds, vooral gedurende deze noveen, een grote ijver
" en vurigheid aan de dag gelegd voor de communie, en ik hoop dat
" ook jullie er dit jaar door bezield zullen worden. Een andere
" manier is nog om in de loop van de dag enkele malen de kerk
" binnen te gaan, al was het ook maar voor een minuutje, en slechts
" voor het bidden van een ere zij de Vader. Hebben jullie het begre-
" pen? Twee dingen zullen we dus doen om deze noveen te heiligen.
" Welke zijn dat? Wie kan het herhalen? Laten we vaak denken aan
" het Jezuskind, bezoeken we Het dikwijls in de heilige communie en
" door een bezoek aan de kerk.

"

"

"

16 december

" Ik ben blij te zien dat er bij de studie goede punten be-
" haald zijn, want als de punten goed zijn, betekent dit dat er ge-
" studeerd wordt, en als er gestudeerd wordt, wijst dat op twee
" dingen. Het eerste is dat jullie eer zullen behalen, het tweede
" dat jullie goede jongens zijn. In dit jaar dus zullen jullie eer
" behalen en kunnen jullie niet alleen allen slagen voor het eind-
" examen, maar ook allen beloond worden. Maar jullie zeggen: "Hoe
" moeten we het aan boord leggen allen beloond te worden? De prij-
" zen vallen slechts enkelen ten deel, anders zou Don Bosco fail-
" liet gaan als hij prijzen zou moeten aanschaffen voor allen. -
" Maar ik antwoord jullie, dat ze niet alleen aan enkelen geschon-
" ken zullen worden, maar aan al degenen die het verdiend zullen
" hebben. Als allen het verdiend hebben, zullen ook allen het krij-
" gen. En op de laatste dag van het jaar zullen we de ouders, de
" pastoors, de burgemeesters en de vrienden uitnodigen, en wat een mooie
" triomf zal dat dan niet

" zijn voor wie zal gestudeerd hebben! En wanneer jullie niet allen alle
" behaalbare punten zullen verkregen hebben, is het dan voor degenen die
" alleen maar bevorderd worden niet een mooie prijs dat ze kunnen
" zeggen: Ik heb gedaan wat ik kon, God is tevreden over me, mijn
" ouders zijn blij met mijn gedrag, mijn geweten is volkomen gerust,
" en ik heb mijn geest verrijkt met nuttige kennis? Ik heb echter
" ook gezegd dat het behalen van goede punten erop wijst dat jullie
" goede jongens zijn, omdat het belangrijkste middel dat aanspoort
" spoort tot de studie de godsvrucht is. Dat wil zeggen, dat de no-
" veen van Kerstmis met vrucht gevolgd wordt en dat het Jezuskind
" jullie reeds met veel ijver bezielde heeft om het goede te be-
" trachten. Heb dus moed! Deze ijver moet niet slechts voor een week duren,
" maar voor alle weken. Degenen die het optime verkrijgen gaan
" door om het altijd te verdienen. Degenen die een voldoende halen,
" maar minder dan het optime, zullen moed vatten en tot zichzelf zeggen:
" als die en die het optime behaald heeft, waarom zou ik dat dan
" ook niet kunnen? Ik wil niet minder zijn dan de anderen. Als
" jullie eens wisten wat voor een groot geluk het voor jullie is, te
" kunnen studeren, dan zouden jullie alles op alles zetten om zelfs
" niet te de minste tijd verloren te laten gaan. Hoevelen die thans
" gevorderd zijn in jaren, hoort men dikwijls niet zuchten en zeg-
" gen: Och, als ik nog maar eens de weg terug kon gaan en de jaren
" van mijn jeugd overdoen die ik nutteloos verloren heb, wat zou ik
" ze goed gebruiken! Als ik dat gedaan had toen het nog tijd was,
" zou ik nu heel wat kennis hebben die mij thans ontbreekt. Dan zou
" ik nu werk kunnen verrichten waartoe ik thans niet in staat ben.
" En in hun stervensuur zullen ze vooral zeggen: thans zou ik voor
" de hemel een groter aantal verdiensten gehad hebben dan nu het
" geval is. Hoeveel jongens van jullie leeftijd zouden, als ze de
" middelen hadden waarover jullie beschikken, dag en nacht stu-
" deren! Het zijn er duizenden die vragen om in ons huis opgenomen
" te worden en die bewijzen dat ze van goede wil zijn, maar er is
" geen plaats voor allen. En jullie zijn de uitverkorenen geworden
" van de goddelijke Voorzienigheid. Wanneer er onder jullie zouden
" zijn, die niet willen studeren en de voorkeur geven aan luiheid, ondanks
" zoveel offers die jullie ouders en oversten zich getroosten, en ondanks
" de kameraden die jullie zoveel goede voorbeelden geven, wat een
" vreselijke verantwoording zullen die dan moeten afleggen tegenover
" God als zij geen goed gebruik maken van de tijd waarover zij
" beschikken! De Heer zal ons rekenschap vragen ook van één enkele
" minuut die we verloren hebben laten gaan. Zien jullie in welke
" verantwoording diegene zal moeten afleggen die halve uren, hele
" uren en soms hele studies verloren laat gaan door niets te doen.
" Schep dus moed! Blijf voortgaan op de goede weg waarop jullie geplaatst
" zijn, maar vergeet nooit dat, om goed te studeren, men ab alto moet
" beginnen. Bid voor de studie godvruchtig het Actiones zoals ook
" de heilige Aloysius, Comollo en Domenico Savio deden.

"

17 december

"

" Het inleveren iedere avond van de gevonden voorwerpen, ook
" van de allerkleinste, staat niet toe te veronderstellen dat iemand
" dingen mag achterhouden die hem niet toebehoren. Daar de duivel
" echter arglistig is en iemand, wat dat betreft om de tuin kan
" leiden, moeten jullie er steeds aan denken dat de ondeugd van het wegne-
" men van dingen die anderen toebehoren, de schandelijkste is die
" er ter wereld bestaat. Iemand die als dief bekend staat, raakt
" die lelijke naam nooit meer kwijt. "Die en die is een dief"! zul-
" len zijn kameraden zeggen als ze thuis komen. - "Die en die is
" een dief"! zullen de mensen in zijn woonplaats zeggen en hij zal
" door allen vermeden worden. Maar angstwekkender nog is dit woord
" van de heilige Geest: Fures regnum Dei non possidebunt. De die-
" ven zullen nooit in de hemel kunnen komen. Weten jullie welke
" dingen er in een oog kunnen blijven zitten? Geen enkel, zelfs geen
" strootje. Welnu, zo ook is het met de hemel. De dief zal er niet
" binnenkomen, zelfs niet met een strootje dat een ander toebehoort.
" Wanneer iemand zou sterven met slechts een gestolen naald in zijn
" bezit, dan is dat voldoende om hem niet tot de hemel toe te la-
" ten. Het is waar dat een naald slechts een kleinigheid is, maar
" in het vagevuur zou ze duur moeten betaald worden. De heilige
" Augustinus zegt: non remittitur peccatum nisi restitatur ablatum.
" Iemand mag zijn zonde ook al gaan biechten, hij zal nooit vergif-
" fenis krijgen voordat hij het teruggegeven heeft, wel te ver-
" staan, mits hij in de gelegenheid verkeert om het terug te geven
" en dat het gestolen goed iets van betekenis is. En als hij dat
" niet kan, moet hij van oprechte wil vervuld zijn om het terug te
" geven. En bedenk dat vele onbelangrijke dingen samen een groot
" gewicht in de schaal leggen. Vandaag twee stuivers, overmorgen
" een das, daarna een boek, dan een schrift, later wat fruit.
" Dat begint alles samen al een zware rekening te worden voor de
" rechterstoel van God. Wanneer we ons dus niet willen blootstel-
" len aan het gevaar in aller ogen geschandvlekt te worden, wan-
" neer we ons geweten niet willen bezwaren, laten we er dan goed op
" toezien niets aan te raken dat niet van ons is. De bezittingen van an-
" deren moeten we beschouwen als even zovele vuren. Als een vonk
" op ons valt, slaan we die direct weg. Daarom, wanneer we in onze
" buurt iets zien dat ons niet toebehoort, welke kleinigheid het
" ook is, een blaadje, een pen, een potlood, laten we het dan lig-
" gen waar het ligt. Heb je op een gegeven ogenblik iets nodig,
" vraag het dan aan de kameraden. Ze zijn bereid om het je te ge-
" ven. En overigens zijn er de oversten nog. Zij zullen jullie van
" alles wat je nodig hebt voorzien.

"

18 december

"

" Wanneer een jongen tegen zich zou horen zeggen: "Je bent een
" sjouwerman, je bent een schoenpoetser, je bent een straatloper,
" goed genoeg om wijnvaten te dragen, zou hij zich beledigd voelen

" en hij zou geen ongelijk hebben. En toch, terwijl sommigen aanstoot aan
" een dergelijke benaming zouden nemen, schamen ze zich niet din-
" gen te doen en te zeggen die alleen gebruikt worden door voerlie-
" den, kruiers en soortgelijke lieden: verduiveld, donder op, loop naar
" de hel, en dergelijke dingen, zijn woorden die een slechte indruk
" maken op wie ze hoort. Wie daarom de naam wil hebben iets meer te zijn
" dan mensen van de straat, moet zich van dergelijke dingen ont-
" houden. Het is niet mijn bedoeling daarmee werklieden en andere hand-
" werkers te misprijzen, want het zijn mensen zoals wij zijn. Maar
" ze zijn te beklagen als ze onbeschaafd zijn, wegens hun gebrek
" aan opvoeding en onderricht en het uitsluitend bezig zijn met
" materiële dingen. Maar jullie, die een betere opleiding gehad hebben
" en met hogere dingen bezig zijn, jullie mogen geen onbeschaafde woorden
" gebruiken en onbeschaafd handelen, maar daadwerkelijk jullie opvoeding
" bewijzen. Daarom druk ik jullie op het hart zekere woorden niet
" meer te gebruiken. Jullie zullen zeggen: "Ik zondig toch niet
" door bepaalde woorden te gebruiken." - Maar, zeg me: "Degene die schoe-
" nen poetst doet evenmin zonde, waarom kiezen jullie dan ook dat
" vak niet? Een brutalere zal kunnen denken: Alles wat zonde is, kan
" kan en mag men niet doen, maar alles wat geen zonde is kan men
" gerust doen. Maar zouden jullie ouders blij zijn als ze je zo
" hoorden spreken. Denken jullie niet dat het oneer zou zijn voor
" hen, een zo weinig opgevoede jongen te hebben! Het is me al gebeurd dat
" ik dergelijke woorden door iemand hoorde gebruiken, terwijl er
" een vreemdeling voorbijkwam. Die vreemdeling kon een of andere
" vooraanstaande persoon zijn en wat voor een indruk zou hij dan van onze
" jongens krijgen? Denk er dus steeds goed aan wat ik jullie gezegd heb en
" breng het in praktijk. De een of ander zal nog opmerken: "Don Bosco
" heeft gelijk; maar het is een oude gewoonte...; ik wil het niet zeggen...
" maar zonder dat ik er erg in heb, ontvalt het me..." - "Dat begrijp ik",
" zou ik daarop willen antwoorden, "maar begin dan het voornemen te
" maken het voortaan niet meer te zeggen..." Begin daarom te letten
" op de ogenblikken dat je het meest gewoon bent het te zeggen. De
" assistenten zullen je er opmerkzaam op maken en jullie moeten hun
" opmerkingen in goede zin opvatten. Verzoek zelfs je kameraden dat
" ze je waarschuwen als je de een of andere grofheid ontvalt, en
" je zult zien dat jullie gaandeweg minder last zullen hebben van
" die kwaal. Doe het ter ere van het Jezuskind."

"

"

19 december

"

" Een van de raadgevingen die Don Bosco dikwijls geeft is de ge-
" hoorzaamheid. Vanavond echter zal ik me ertoe beperken jullie over de
" gehoorzaamheid tegenover de biechtvader te spreken. Wanneer een
" overste tot jullie spreekt, spreekt hij in naam van de Heer, en
" jullie moeten hem gehoorzamen, zoals men de Heer gehoorzaamt. Dit
" geldt meer in het bijzonder tegenover de biechtvader, die op een
" bijzondere wijze de plaatsvervanger is van God. Daarom moeten
" jullie zijn woorden eigenlijk beschouwen als woorden van de Heer. Om

" jullie aan te tonen hoezeer de Heer de gehoorzaamheid aan de
" biechtvader op prijs stelt, moeten jullie eens luisteren naar
" het volgende: de heilige Theresia was door God begunstigd met
" bijzondere genaden, maar haar biechtvader, die in de mening ver-
" keerde, dat de verschijningen die zij had, het werk van de duivel
" waren, drukte de heilige op het hart ernaar te spuwen. En op een
" goed oogenblik verschijnt Jezus haar en met zijn toelating doet
" zij wat haar gezegd is. En de Heer preeste ten eerste deze hande-
" ling die minachting scheen uit te drukken doch een deugd was. Als
" jullie goed biechten zal de biechtvader zich niet gemakkelijk
" kunnen vergissen, doch zelfs al mocht hij zich vergissen door
" jullie iets op te dragen, dan kunnen jullie nooit een fout maken
" door zijn bevel op te volgen. De raadgevingen die hij in de
" biechtstoel geeft, moeten jullie niet alleen in de biechtstoel
" aanhoren, doch er onmiddellijk daarna ook over nadenken en be-
" sluiten: hij heeft me dit en dat gezegd, dus zal ik ervoor zor-
" gen, het ook te doen! Denk er dan 's avonds bij het gewetenson-
" derzoek over na en verricht dat gewetensonderzoek goed, speciaal
" met betrekking tot dat punt en ga na of jullie het ook gehoorzaam
" hebben opgevolgd. Hebben jullie daar op dat oogenblik geen tijd
" voor, doe het dan onder het slapen gaan, en hernieuw het voorne-
" men, wanneer jullie mochten merken in gebreke te zijn gebleven.
" Wanneer jullie dan naar de kerk gaan om de mis bij te wonen of om
" een bezoek te brengen, beloof Jezus dan: "Omwille van u zal ik
" doen wat mijn biechtvader me gezegd heeft." - Als jullie je on-
" derwerpen aan wat ik gezegd heb, kunnen jullie er zeker van zijn
" dat jullie grote vorderingen zullen maken op de weg van de deugd."

"

"

20 december

"

" "De gebruikelijke list waarmee de duivel gewoon is de jon-
" gens te verschalken is deze: hun met een grote schaamte te vervul-
" len als het erom gaat hun zonden te biechten. Wanneer hij hen er-
" toe drijft ze te begaan neemt hij alle schaamtegevoel bij hen
" weg, door hen voor te spiegelen alsof het over onbeduidende din-
" gen gaat. Maar wanneer zij later moeten biechten geeft hij hun
" dat schaamtegevoel weer terug, hij maakt het zelfs groter, en
" tracht hen in het hoofd te prenten dat de biechtvader heel ver-
" baasd zal zijn hen zo diep gevallen te zien en dat hij alle ach-
" ting voor hen zal verliezen. Op die manier tracht hij hen steeds
" dieper naar de afgrond van de eeuwige ondergang te drijven. Och,
" hoeveel zielen, vooral kinderen, ontsteelt de duivel, en dikwijls
" voor altijd, aan de Heer! Maar bedenken jullie, mijn zonen, dat
" de biechtvader zich nooit verbaast over de zonde die iemand be-
" dreven heeft, ook al zou het een heilige zijn die bij hem kwam
" biechten. Hij weet dat de menselijke zwakheid groot is en dat een
" oogenblik van onvoorzichtigheid noodlottig kan zijn voor allen.
" Daarom heeft hij deernis. Wanneer een zoon ziek is, houdt een
" moeder nog veel meer van hem dan eerst. De zonde is een ziekte.
" Als de zoon sterft en de moeder hem zou kunnen redden, hoe groot
" zou haar vreugde dan niet zijn. De zonde is de dood van

" de ziel. Wat een vreugde voor de biechtvader als hij haar kan
" redden. Bedenk, mijn beste zonen, dat de biechtvader nooit ver-
" baasd zal zijn over een zonde van jullie, hij zal zelfs ver-
" heugd zijn over jullie inkeer, en ontroerd door jullie vertrouwen.
" Hij zal je liefhebben en des te meer achting toedragen. De Heer
" zegt, dat in de hemel de engelen meer verheugd zijn over de beke-
" ring van één zondaar, dan over de volharding van 99 rechtvaardig-
" en. Zo is het ook met de biechtvader. Ik zeg jullie nog meer:
" wees niet bang, ook buiten de biecht naar hem toe te gaan, daar
" hij er na de biecht niet meer aan denkt en zich er niets meer van
" herinnert. Dat is een feit dat mijzelf steeds weer overkomt. En u
" wanneer hij het zich zoherinneren, dan zou dat voor hem een re-
" den zijn om zich alleen maar meer te verheugen en jullie nog
" meer genegen te zijn, omdat hij zou kunnen denken: "Deze jongen
" heb ik gered en op zekere dag zal ik hem volkomen gelouterd,
" volkomen heilig kunnen aandienen voor Gods aangezicht in de he-
" mel! Hij is ook een onderpand voor mijn eeuwige zaligheid, en hij
" zal mij erkentelijk zijn en voor me bidden."

" En zou het in het stervensuur niet heel veel waard zijn een
" biechtvader aan zijn zijde te hebben, die ons goed kent en bij wie
" we met een enkel woord zouden kunnen biechten? Wat de achting be-
" treft die de biechtvader voor zijn penitent heeft, wil ik " jullie twee
" dingen vertellen die de heilige Franciscus van Sales overkomen
" zijn. Op zekere dag zei een penitent, na al de bandeloosheden
" van zijn jeugd gebiecht te hebben, tot de goede bisschop, die
" hem uit de volheid van zijn hart de nodige raadgevingen gaf: "U spreekt
" ongetwijfeld zo tegen me, omdat u medelijden met me hebt, maar
" in het diepst van uw hart moet u mij wel grote minachting toedragen."

" "Het zou wel heel verkeerd van me zijn", antwoordde de H.
" Franciscus, "als ik na een zo goede biecht u nog voor een zondaar
" zou houden, terwijl ik u veeleer zo wit zie als de sneeuw, gelijk
" aan Naäman toen hij uit de Jordaan kwam. Ik houd van u als van
" mijn zoon, want door mijn ambt heb ik u in de genade doen herbo-
" ren worden. Ik heb voor u evenveel achting als genegenheid, daar
" ik zie dat u van een vat van schande tot een vat van eer en hei-
" ligheid geworden bent. O, wat is uw hart mij dierbaar, nu ge God
" waarlijk liefhebt."

"
" Toen een andere penitent hem bijna op dezelfde manier toesprak,
" nadat hij vele zonden bij hem gebiecht had, antwoordde hij:

" "Thans beschouw ik u als een heilige."
" "Maar", zei de andere, "uw geweten zal u wel het tegenovergestel-
" de zeggen."

" "Nee", voegde hij eraan toe, "ik spreek tot u volgens mijn gewe-
" ten; vóór uw biecht wist ik van u veel onaangename dingen, waar
" overall over gesproken werd, en ik was er bedroefd over, zowel
" vanwege de God aangedane belediging, als met het oog op uw eigen
" reputatie. Maar nu weet ik wat ik te antwoorden heb op alles wat
" men tegen u zou kunnen aanvoeren. Ik zal zeggen dat u een heilige
" bent en dan zeg ik de waarheid."

" "Maar, Vader, het verleden blijft altijd waar."
" "Volstrekt niet, want als de mensen u veroordelen, zoals
" de farizeeër Magdalena veroordeelde na haar bekering, zult u Je-
" zus Christus en uw geweten als uw verdedigers hebben."
" "Maar uzelf tenslotte, Vader, wat denkt u over het verleden?"
" "Ik geef u de verzekering dat ik er helemaal niet over denk,
" want hoe wilt u dat mijn gedachten zullen blijven stilstaan bij
" iets dat voor God niet meer bestaat? Ik zal aan niets anders
" denken dan aan de Heer te loven en het feest van uw bekering te
" vieren. Jazeker, ik wil dat feest vieren met de engelen in de he-
" mel, die zich over de ommekeer in uw hart zuilen verheugen." - En
" daar hij bij het spreken van die woorden en traan wegpinkte, zei
" de penitent tegen hem: "Ongetwijfeld schreit u vanwege mijn afschuwe-
" lijke leven."
" "O, neen", antwoordde de heilige prelaat, "ik schrei van
" vreugde over uw verrijzenis tot het leven van de genade."
" Hebben jullie het begrepen, beste jongens? Niettemin, in-
" dien na al deze overwegingen, jullie je nog niet geheel willen openen
" voor de biechtvader, is het beter te veranderen en naar een an-
" der te gaan, eerder dan een heiligschennis te begaan."

23 december

" "Ik wil dat jullie op het kerstfeest opgewekt en vrolijk zijn.
" We zullen de heer prefect opdracht geven dat hij dien overeen-
" komstige bevelen geeft in de keuken. Doet jullie dat genoeg?
" Ik zal denken aan het feest voor het lichaam en jullie gezamen-
" lijk met mij zult denken aan het feest voor de ziel. Het Kerst-
" kind dat in deze dagen geboren wordt en dat ieder jaar weer gebo-
" ren wil worden in jullie hart, verwacht van jullie iets bijzon-
" ders. Jullie hebben in de preken van deze dagen gehoord hoeveel
" Het voor ons gedaan heeft. Denk erom dat alles wat Het doet, dat
" niet alleen doet voor allen in het algemeen, maar dat ook doet voor elk
" in het bijzonder. Vele heilige Vaders zeggen ons dat de Heer even-
" goed geboren en gestorven zou zijn, indien er slechts één mens te
" redden was geweest. Wat hij daarom geleden heeft voor allen,
" heeft hij geleden voor elk van ons. Iedereen echter kan voor zich-
" zelf zeggen: dit Kind is dus geboren en gestorven, drukkelijk om-
" wille van mij, voor mij heeft het zoveel geleden! Welke blik van
" dankbaarheid zullen wij het daarvoor teruggeven? Dit lieve Kind
" verwacht iets van ons, een bijzondere gave! Wat wilt gij het ge-
" ven? Ik stel u twee dingen voor: 1. een goede biecht en een goede
" communie, met de belofte om Hem steeds trouw te blijven. 2. Wie
" het nog niet gedaan heeft, schrijfve een mooie brief aan zijn ou-
" ders, maar niet met: geef me worst, geef me snoepgoed, gedroogde vijgen,
" appels enzovoort. Jullie ouders weten wel wat jullie verlangen en
" zullen je wel tevreden stellen. Schrijf liever een brief als
" christen jongens, wens hun een zalige feestdag, verzeker hun dat jullie

" voor hen bidden, bedank hen voor de offers die ze voor jullie
" brengen, vraag hun vergiffenis als jullie al eens een tekort
" aan eerbied voor hen gehad hebben, beloof hun steeds gehoorzame
" zonen te zullen zijn, groet hen van mij en wens hun ook van mij een zalige
" hoogdag en een goed nieuwjaar. Door zo te schrijven bereiden jul-
" lie hun een grote vreugde en het zal Jezus zeer behagen, omdat
" jullie met die brief je vader en je moeder eert. Vergeet ook niet
" jullie weldoeners en jullie pastoor, die daardoor zien dat jullie
" jon-gens met een goed hart zijn, dankbaar en welgemanierd. Ik
" eindig met jullie allen een zalig kerstfeest te wensen."

H O O F D S T U K XXVII

EEN VOLLE AFLAAT VOOR EEN KERK VAN CASELETTE - WOORDEN
VAN DON BOSCO TOT DE JONGENS BIJ HET EINDE VAN HET JAAR
- EEN AANDENKEN VOOR ALLE LEDEN VAN DE COMMUNITEIT -
DE LAATSTE AVOND VAN HET JAAR - DE LEERLINGEN
GESTORVEN IN 1859 - PERSOONLIJKE NIEUWJAARSGESCHENKEN
VAN DON BOSCO VOOR ZIJN LEERLINGEN EN VAN DE
LEERLINGEN AAN DON BOSCO.

Toen Don Bosco in de kerstnacht de heilige mis opdroeg, had hij niemand van zijn weldoeners vergeten. Onder de eerste weldoeners rekende hij graaf Carlo Cays. Hij verschaftte hun een levendige voldoening en zie op welke wijze.

Op de linkeroever van de Dora Riparia, halverwege de helling van de berg die Asinaro genoemd wordt, aan de voet waarvan het dorp Caselette met het kasteel van Graaf Cays ligt, was in oude tijden een kapel opgericht ter ere van de jongen Abaco, van diens broeder Adiface en van hun ouders Mario en Marta, mensen uit Perzië van adellijken bloede, en allen martelaren. Hersteld in 1847, 1851 en 1855. Door de koninginnen en door heel de bevolking had de kapel nieuwe sieraden gekregen en nieuwe uitbreidingen. In 1856 werden er langs de weg die naar de kapel leidde 15 kleine kapelletjes opgericht met afbeeldingen van de mysteries van de kruisweg en van de heilige rozenkrans. Deze martelaren bleken de bijzondere beschermers te zijn van de koortslidders en bij hun aanroeping bleken zij ook opvallende wonderen verricht te hebben.

Nu had de graaf, ten gunste van de gemeente Caselette, een verzoek gericht tot Don Bosco, opdat deze de paus zou verzoeken een volle aflaat te willen verlenen aan degenen die, op de 19e januari, van de eerste vespers tot het vallen van de avond van dezelfde dag, genoemde kapel zouden bezoeken. Pius IX stond dat toe en liet Don Bosco de vergunning toekomen met de gebruikelijke voorwaarden en gedateerd 20 december 1859. Op 29 december gaf kanunnik Celestino Fissore, vicaris-generaal, verlof dat be-

kend te maken en in druk te laten verschijnen.(1)

Op de avond van dezelfde dag (de 29ste) sprak Don Bosco zijn jongens als volgt toe.

"Dit jaar zullen we nooit meer terugzien; de verleden tijd keert nooit weer. Wanneer we hem goed besteed hebben, zal het tot onze eeuwige glorie strekken. Hebben we hem slecht besteed, dan zal dat tot onze eeuwige schande zijn. Nu kan, wat er gedaan is, niet meer ongedaan gemaakt worden. In dit laatste geval zorgen we ervoor het minstens nog een mooie hoed op te zetten, dat wil zeggen deze beide laatste dagen die ons nog resten goed door te brengen met iedere fout na te laten, en enkele deugden te beoefenen, opdat we daarna minstens kunnen zeggen: In 1859 heb ik één fout nagelaten, heb ik één deugd beoefend. Thomas a Kempis zegt zo: "We zouden vlug heilig zijn indien we ieder jaar niets anders zouden doen, dan slechts één gebrek uit te bannen en slechts één enkele deugd te beoefenen."

Deze raadgeving was als de aanhef van wat hij zou zeggen op de laatste avond van het jaar 1859. En op 31 december sprak hij zich als volgt uit:

" Mijn beminde zonen, jullie weten hoezeer ik jullie liefheb
" in de Heer en hoe ik mij geheel eraan gewijd heb jullie zoveel mo-

(1) PIUS P.P. IX

Ad perpetuam rei memoriam

Ad augendam fidelium religionem, animarumque salutem coelestibus Ecclesiae thesauris pia charitate intenti, omnibus et singulis utriusque sexus Christi fidelibus vere poenitentibus, et confessis, ac S. Communione refectis, qui Ecclesiam in honorem SS. Mariae, Marthae, Audifacis et Habacu M.M. sitam intra fines paroeciae loci 'Caselette' nuncupatae Taurinens. Dioec. die decimo nonomensis Januarii a primis Vesperis usque ad occasum solis diei huiusmodi singulis annis visitaverint, et ibi pro Christianorum Principium concordia, haeresum extirpatione, ac S. Matris Ecclesiae exultatione pias ad Deum preces effuderint, plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam et remissionem; quam etiam animabus Christi fidelium, quae Dei in charitate conjunctae ab hac luce migraverint per modum suffragii applicari posse, misericorditer in Domino concedimus. In contrarium faciend. non obstant. Quibuscumque praesentibus, perpetuis, futuris temporibus valituris.

Datum Romae apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die XX decembris MDCCCLIX. Pontificatus Nostri Anno Decimoquarto.

Pro D. no Card. Macchi.

I.B. BRANCALEONI CASTELLANI Vis. publicari et

quatenus opus typis edi permittimus.
Taurini; die 29 decembris 1859.

CAELESTINUS FISSORE, Vic.-Gen.

" gelijk goed te doen. De weinige kennis die ik heb, de weinige er-
" varing die ik verkregen heb, wat ik ben en wat ik bezit, mijn ge-
" beden, mijn moeiten, mijn gezondheid, mijn leven zelfs, alles
" verlang ik in dienst te stellen van jullie welzijn. Op welke dag
" ook en waarvoor ook kunnen jullie steeds op mij rekenen, maar in
" het bijzonder in zaken die de ziel betreffen. Van mijn kant geef ik
" jullie als nieuwjaarsgeschenk mijn hele persoon. Dat zal slechts
" een armzalig iets zijn, maar wanneer ik jullie alles geef, bete-
" kent dit dat er niets voor mij overblijft.

" Thans komen we tot de geschenken die als aandenken gegeven wor-
" den. Aan allen over het algemeen. Maak het kruisteken goed; draai
" je nooit om als jullie de heilige mis dienen; ik dring aan op
" stilzwijgen op de slaapzaal, maak nooit afspraken zonder verlof,
" lees geen slechte of verboden lectuur. Als een van jullie eraan
" twijfelt of een boek wel goed is, dat hij dan zijn twijfel on-
" middellijk kenbaar maakt aan een overste.

" Ik hoop dat jullie mijn raadgevingen in praktijk zullen brengen
" en ik ben er zeker van dat het jaar zal eindigen in volmaakte
" liefde en heilige opgewektheid. Daarom vergeef ik jullie iedere
" tekortkoming. Vergeef ook elkaar de beledigingen. Ik wil dat het jaar
" 1860 begint zonder ontstemming en zonder zwaarmoedige gedachten.
" Wanneer er iemand mocht zijn die op de straflijst staat, is het
" mijn wens dat zijn straf hem wordt kwijtgescholden. Ik ben bereid
" een streep te trekken door al jullie fouten, ik beloof er niemand
" meer een verwijt van te maken en alles te vergeten. Maar ik wil
" ook dat jullie hetzelfde doen ten opzichte van elkaar. Niet, nu
" dadelijk een belediging vergeven en dan na acht, of veertien da-
" gen als de gelegenheid zich voordoet, degene die je gekwetst heeft,
" dat woord, die fout, die ontvangen vermaning voor de voeten wer-
" pen. Dat gaat niet: vergeven wil zeggen voor altijd vergeten.

" In het bijzonder wens ik dat de studenten de wetenschap-
" pen van de wereld opdoen als gelovigen, en deze als goede mensen in
" praktijk brengen.

" Tot de arbeidende jongens wil ik zeggen dat zij niet veel
" tijd hebben om op werkdagen aan hun ziel te denken, maar het ten
" minste op de zondagen moeten doen, door goed mis te horen, aan-
" dachtig te luisteren naar de onderrichtingen en door op godvruch-
" tige wijze de zegen te ontvangen. 's Zondags en op de voornaamste
" feestdagen moeten zij ervoor zorgen tot de heilige sacramenten te
" naderen.

" De seminaristen breng ik in herinnering dat zij zich aan
" de hemel gewijd hebben en dus van daaruit moeten denken aan de-
" ze wereld. Heel hun studie moet gericht zijn op het zoeken naar de meer-
" dere eer van God en naar het heil van de zielen. In dat opzicht
" druk ik allen op het hart, elkaar wederkerig te helpen hun ziel
" te redden, op de eerste plaats door het goede voorbeeld en ver-
" volgens door goede raadgevingen. Laten we blij zijn indien we on-
" ze kameraden van een enkele dagelijkse zonde kunnen terughouden
" door hun goede boeken te lenen om te lezen, door hen aan te sporen tot

" gehoorzaamheid, door goede raad te geven wanneer je een of andere
" wolf **in** de schaapskooi ontdekt. Kortom, laten we eraan denken dat een gro-
" te heilige zegt: divinorum, divinissimum est cooperari in salutem "
animarum.(1)

" Aan de priesters, hoe weinig in aantal ze ook mogen zijn, zou ik de
" raad willen geven, in zich een brandende ijver te ontsteken voor de
" zielen.

" En tot mezelf, wat zal ik tot mezelf zeggen? Ik zou willen
" zeggen" - en hier sprak hij bijna schreiend en met hortende woor-
" den, - "dat ik een jaar te meer op mijn schouders voel drukken, nu
" het jaar 1859 op het punt staat te verdwijnen en zich bij de af-
" gelopen eeuwen te voegen. Dit jaar is er eentje minder aan ons te
" leven en we zouden ongelukkig zijn als wij het nutteloos doorge-
" bracht hadden. Ik voel hoe groot en ernstig mijn verantwoorde-
" lijkheid is, die iedere dag groter wordt, daar ik gedwongen ben
" om tegenover de Heer verantwoording af te leggen voor het heil
" van elk van jullie. Ik doe wat ik kan, maar help mij, mijn ge-
" liefde jongens."

" Terwijl wij allen overigens de Heer beloven de rest van
" ons leven te besteden door hem lief te hebben en te dienen, dan-
" ken we hem voor al de weldaden die hij ons bewezen heeft en omdat
" hij ons tot het jaar 1860 heeft willen bewaren. Deze genade heeft
" hij niet aan allen bewezen, Magone, Berardi, Capra, Rosato en meer ande-
" ren nog, waar zijn zij nu ik hen niet meer in ons midden zie? Zij
" zijn naar de eeuwigheid gegaan, om de Heer rekenschap te geven van
" alles wat zij gedaan hebben. Daarom druk ik jullie allen op het -
" hart jullie geweten in orde te houden, daar de Heer jullie in dit
" jaar voor zijn rechterstoel kan roepen. Ik wijs er overigens die-
" genen op, die uit vrees of uit schaamte niet zouden durven biech-
" ten bij hun eigen biechtvader, dat zij moeten veranderen, maar dat zij
" in 's hemelsnaam niet mogen nalaten hun rekening te vereffenen.

" Het is zeker dat wij het toekomstige jaar op deze zelfde
" dag ons niet allemaal hier zullen bevinden. Daarom nodig ik jul-
" lie uit om een Onzevader te bidden voor al degenen die in het ko-
" mende jaar zullen sterven en voor degenen die gestorven zijn in
" het jaar dat thans ten einde loopt.

De nagedachtenis aan deze geliefde afgestorvenen in het dodenre-
gister, wees de dag aan waarop zij naar de eeuwigheid waren gegaan.

Carlo Rosato uit Turijn op 43-jarige leeftijd in het hospitaal
van de Cottolengo, op 23 mei.

Francesco Capra uit Centallo op 16-jarige leeftijd in de maand mei in het

(1) Het is een heilig werk te ijveren voor het heil van de zielen.

Mauritiushospitaal.

Op 15 augustus in Turijn bij zijn ouders thuis Giovanni Zucca uit Cavour op 26-jarige leeftijd.

In het hospitaal van de Cottolengo op 26 september Bartolomeo Odetti uit Vigone, achttien jaar oud.

Don Bosco had dus een onzevader, een weesgegroet en een requiem met al zijn jongens, die voor hem geknield zaten, kwam dan van het spreekgestoelte af en, zoals zijn gewoonte was, begon hij deze avond en ook de volgende dagen de kerstgeschenken uit te delen aan elke jongen in het bijzonder. Deze bestond in een raadgeving, in korte, nadrukkelijke bewoordingen, opdat ze goed begrepen zou worden, volgens de behoefte of het voordeel van de jongen. Die raad was steeds zo aangepast, dat hij in geest en hart gegrift bleef van wie hem ontving. Dat was heel merkwaardig, daar het ongeveer driehonderd jongens waren, aan wie hij deze nieuwjaarsgiften schonk.

Tegelijkertijd gaf elk van de jongens aan Don Bosco een nieuwjaarsgeschenk, dat bestond uit een briefje, waarin een bijzondere eigen behoefte uiteengezet werd, een vertrouwelijk en geheim iets. Men vroeg om raad, men gaf een verklaring, deed mededeling van iets dat er was voorgevallen, en ook waren er die eerbiedig een raad durfden geven, of op zijn minst beloofde de jongen in de toekomst zich te zullen beteren, meer aandacht te zullen schenken aan zijn studie, actiever en vlijtiger te zijn bij het werk, ofwel gaf hij de verzekering dat hij voor zijn overste zou bidden.

De seminarist Giovanni Bonetti tekende dat jaar in zijn dagboek het volgende aan: "Nadat ik aan Don Bosco mijn nieuwjaarsgeschenk gegeven had in een brief, op de avond van 31 december, 1859, sprak hij tot mij zoals hij ieder jaar deed, dicht bij het oor de volgende woorden, die zijn geschenk voor mij waren: "Nederig zijn en werken."

H O O F D S T U K XXVIII

HET VOORWOORD VAN DE GENTLEMAN, ALMANAK VOOR 1860 -
DE OORLOG IN LOMBARDIJE EN DE AVONTUREN VAN DE
GENTLEMAN - ZIJN VOORSPELLINGEN - DON BOSCO WORDT
OP HET MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN ONTBODEN
OM EEN VERKLARING TE GEVEN VAN DE VOORSPELLINGEN
IN DE ALMANAK.

Tegen het einde van 1859 werd de Galantuomo uitgegeven en verspreid met een bont en merkwaardig voorwoord. Er werden daarin enkele voorspellingen gedaan die in 1860 bewaarheid zouden worden en zich ook in de nakomende jaren zouden ontwikkelen. Een lange uiteenzetting over de avonturen van de Galantuomo ging eraan vooraf, half ernstig, half komisch, argeloos en schertsend, hetzij om er niet een uitgesproken toon van een voorspelling aan te geven, of om niet de argwaan te wekken van de politici, die het boekje per toeval in handen zouden krijgen. Don Bosco hoopte dat ze het niet zouden beschouwen als het werk van een ernstig mens met een groot verstand, en in het beste geval zouden ze hem ofwel beklaagd hebben of het werkje als een beuzelachtigheid in het belachelijke getrokken hebben. Intussen had het op de abonnees van de Katholieke Lectuur en op anderen de goede invloed die men verlangen kon. Zijn voorzorgsmaatregelen haalden echter niet veel uit: daar de almanak al spoedig en geruime tijd lang grote beroering verwekte, niet alleen bij de gewone burgers, maar eveneens in de paleizen van de leiders van het land.

Ziehier de inhoud van de inleiding.

"

"

"

I

"

"

"

"

"

"

"

"

"

De Galantuomo
Almanak voor Piëmont - Lombardije in het
schrikkeljaar **1860** - De Galantuomo
aan zijn vrienden -

Vooraleer ik met u begin te spreken, vereerde vrienden, acht ik het gepast u eerst rekenschap te geven van enkele dingen die ge heel verschillend van aard zult vinden. Op mijn titelblad zult u in plaats van Nationale Almanak vermeld zien staan Almanak voor

" Lombardije en Piëmont. Ik heb dat gedaan om te verstaan te geven
" ven dat ook ik mijn stem geef voor de aanvaarding van deze rege-
" ring. Zodoende zal de onderwerping volledig zijn. Door dit feit wil
" ik ook te kennen geven, dat de galantuomini niet gekant zijn tegen
" de vereniging van Lombardije met Piëmont. In dit jaar zult u me
" zonder staartpruik zien en ge zult spoedig de vreselijke reden
" daarvan leren kennen. Ik heb ervan afgezien te spreken over de ker-
" missen en markten, omdat ik nog niet voldoende op de hoogte ben van
" de manier, de tijd en de plaats waarop kermissen en markten ge-
" woonlijk in onze nieuwe staten gehouden zullen worden. Ik kan u
" echter de verzekering geven dat ik de zaken die ik U te zeggen heb
" nog van veel groter belang acht: dingen om te huilen en soms ook om
" te lachen. Ik zal u op de hoogte brengen van mijn krijgsplannen:
" geschiedenis schrijven en het verleden voor u uiteenzetten; voor
" politicus spelen en u over de huidige tijd spreken; de profeet uit
" hangen en u de toekomst aankondigen, en na een serie van merkwaar-
" dige feiten zal ik mijn best doen u een weinig ontspanning te be-
" zorgen door een liedje voor u te zingen.

"

"

"

II

"

"

"

"

Een groet - De oorlog - Handel in verversingen -
Ontmoeting met een Franse generaal in Montebello
- Zaken uit Palestro - Een zoeaaf -

"

" Ik breng u een hartelijke en eerbiedige groet, vereerde
" vrienden, en ik doe dat des te meer van harte, naar gelang ik de
" gegronde vrees koester u niet meer te zullen weerzien. De ver-
" schrikkelijke oorlog van het afgelopen jaar, waaraan ook ik heb
" deelgenomen, ontnam mij nagenoeg alle hoop u te kunnen terugzien.
" Jawel, beste vrienden, ik heb deelgenomen aan wapenfeiten.
" Ik ben in Montebello geweest, in Palestro, in Magenta, in Marig-
" nano en vooral in Solferino en overal heb ik laten zien wat een
" gentleman waard is. Weliswaar ben ik niet erg bedreven in het han-
" teren van geweer noch zwaard, en, als u erop staat dat ik het u
" zeg, ik ben bang voor levenden en voor doden. Ik ben enkel de oor-
" log in getrokken, moet ik zeggen, om mezelf en anderen goed te
" doen door me toe te leggen op de verkoop van verversingen onder het
" leger, wel begrepen, met de nodige toestemming die ik verkreeg,
" wat, dank zij de nodige duiten, mij niet al te moeilijk viel. De-
" ze betrekking, die van geringe betekenis schijnt, bleek voor velen
" nuttig. Ze bleek nuttig voor mij, omdat ik er iets mee verdiend
" heb voor mij en voor mijn jongens, die hoewel ze al bijna vol-
" wassen zijn, nog niet in staat zijn om hun brood te verdienen. Ze
" bleek ook nuttig voor de anderen, doordat ik met mijn verversingen
" verscheidene malen de dorst gelest heb van gezonden, van zieken en
" van stervenden. Ik herinner me in het bijzonder dat er in Monte-
" bello een Franse generaal was die omviel van de dorst. Nauwelijks
" had hij me in het oog gekregen of hij begon te roepen: Galantome,

" Galantome, donnez moi à boire. Ik, die ook een beetje Frans ken,
" antwoordde hem onmiddellijk: Oui, Monsieur, alstublieft, drinkt
" u maar; bien raisonnable; ik geef het u graag, maar pour l'argent.
" Hij dronk, en verkwikt door mijn uitstekende verversingen snelde
" hij diegenen te hulp, die al op de vlucht sloege, pompte hun
" moed in en, onverschrokken met hen meevechtend, behaalden de on-
" zen binnen korte tijd de overwinning. Zodat de overwinning van
" Montebello voor een goed deel toe te schrijven valt aan de dege-
" lijkheid van mijn verversingen.

" In Palestro was de grond met doden en gewonden overdekt; en
" ik kan u in waarheid verzekeren dat het aantal doden nog groter
" geweest zou zijn, als ik niet te hulp gesneld was, en nu eens de
" gezonden te drinken gegeven had, dan weer de gewonden versterkt
" had die stierven van de dorst en om medelijden en erbarming smeek-
" ten. Meer dan honderd door verversingen herstelde gewonden, kwamen
" weer op hun verhaal en konden zich naar het hospitaal begeven. Een
" zoeaaf verloor de adem door gebrek aan drinken. Ik schonk hem een
" beker in die hij in één teug ledigde. Hij was zo blij dat hij me
" twaalf sigaren van heel goede tabak gaf. Ik echter, die nooit g-
" wend geraakt ben en het ook nooit zal worden aan de tabak, omdat
" ik de rook ervan afschuwelijk vind, nam deze sigaren en gaf ze ten
" geschenke aan andere soldaten, die snakten naar tabak en er geen
" konden krijgen. Nog maar enkele dagen geleden klopte mij iemand
" op de schouders en zei: "Bravo, galantuomo: jouw verkwikking
" heeft me het leven gered; daarzonder zou ik in Palestro doodgegaan
" zijn van de dorst."

"

"

III

"

" Gebeurtenissen in Magenta - Teraardebestellingen -
" Naastenliefde en raadgevingen - Een Kapucijn - De
" Voorzienigheid - Vijftien goudstukken -
"

" In Magenta begonnen de zaken echter een vreselijker aanblik
" te bieden. Ik kwam daar aan op de dag na de veldslag en zag er zo
" veel doden en gewonden, dat ik van het hoofd tot de voeten beefde.
" Vastbesloten een offer te brengen voor het vaderland, heb ik de
" arme gewonden verversingen gegeven, totdat ik er geen meer had.
" Daarna begon ik te helpen de gewonden naar het hospitaal te dra-
" gen, en tenslotte de doden te begraven. - "Hoe nu", zullen sommigen
" zeggen, "de Gentleman doden begraven?" - Heel zeker, ik heb het
" gedaan en zou het weer doen. Was Tobias geen gentleman? En toch
" liet hij zijn maaltijd in de steek om de doden te gaan begraven.

" Te midden van mijn inspanningen werd ik heel erg verblijd
" door vele stervenden die uit eigen beweging hun leven in Gods han-
" den legden, en ik heb hun verscheidene keren mijn kruisbeeld ge-
" geven om het te kussen. Het speet me echter heel erg dat niet wei-
" nige soldaten vroegen om te mogen biechten en er niet voldoende
" priesters te krijgen waren om aan hun verlangen te voldoen. Daar

" ik niet anders doen kon, stelde ik hun voor, een oprechte akte van
" berouw te bidden. Daarna zei ik dat zij met een rustig gemoed naar
" de andere wereld konden gaan en dat God hun vergiffenis geschonken
" had. Velen vroegen bij mij te mogen biechten, maar ik kon niet -
" naar hen luisteren, noch hun de absolutie geven. Een zei er tegen
" me; Galantuomo, ik zal u mijn zonden biechten, en u biecht ze dan
" wel verder aan een of andere priester." - "Nee", antwoordde ik
" "ik, heb er al zoveel van mezelf te dragen, dat ik er nog een
" bochel van zal krijgen. Wee mij, als ik die van jou er nog bij
" zou nemen. Bid een akte van berouw en ga dan in vrede."

" Na de gebeurtenis in Magenta wilde ik het leger volgen,
" maar ik had geen verversingen meer, noch geld om nieuwe voorraad
" in te slaan. Te midden van zoveel nood had ik alles verbruikt wat
" ik bezat. Terneergeslagen sloeg ik de richting van Milaan in, ver-
" vuld van de vraag, hoe ik voorraad moest vinden voor mijn handel-
" tje. Toen kwam een kapucijn op me toe en zei: "Wat heb je, galantu-
" omo, dat je zo ernstig in gedachten verzonken loopt? Ben je mis-
" schien gewond geraakt in Magenta?"

" "Persoonlijk ben ik niet getroffen, maar mijn geldbeugel
" wel. Ik heb geen geld meer en ik heb geen verversingen meer om te
" verkopen."

" "Heb je nergens meer iets te vorderen?"

" "Nee, mijn vorderingen bestaan uit enkele schulden die ik
" in Turijn heb."

" "Wat heb je gedaan met wat je tot nu toe verdiend hebt met
" je handel?"

" "Ik heb alles aan de arme soldaten gegeven, die ofwel ver-
" moeid of gewond waren en versmachtten van dorst."

" "Dan heb je een goed werk gedaan. God zal niet nalaten het
" je te vergelden. Hij geeft het honderdvoudige van ieder goed werk,
" ook al in dit leven, en een eeuwige beloning na de dood."

" "Het is waar, ik heb nooit wagens gehad, noch paarden, met
" uitzondering van een kleine stootkar die ik gebruik als ik in ui-
" en handel drijf. In ieder geval heb ik altijd rondgelopen. Ik heb
" altijd schamel in mijn geld gezeten en heb altijd te eten gehad,
" maar nu ben ik van alles verstoken..."

" "Hoop en bid en dan..." Terwijl dit gesprek verliep, hoor ik
" iemand die achter me komt aanlopen roepen: "Stop! Wacht, wacht
" even..." Aanvankelijk was ik bang dat het de een of ander was die
" me voor een straatrover hield en me wilde begroeten met een ge-
" weerschot. Of misschien een of andere vriend van de grens, die ze-
" ker in de zomer gewoon is de hand te leggen op zekere galantuomi-
" ni, om me naar de plaats te brengen waar niemand pensioengeld hoeft
" te betalen, en die gewoonlijk gevangenis genoemd wordt. Niettemin
" bleef ik staan en om mezelf moed te geven, nam ik mijn pruik in de
" hand en keerde me moedig om met de woorden: "Wie moet me hebben?
" Wat is er? Ik doe niemand kwaad."

" "Weest u maar niet bang; ik kom naar u toe om u een plezier
" te doen. Bent u de man die zich Galantuomo noemt?"

" "Ja, zeker, zo noemen ze me, en goddank ben ik een Galan-
" tuomo."

" "Dan bent u het zeker die in Magenta bezig geweest is met
" de gewonden en stervenden te drinken te geven?"

" "Ja zeker, maar ik heb niemand kwaad gedaan."

" "Dan bent u het zeker ook die de wonde van een kapitein ver-
" verbonden hebt die al zijn bloed dreigde te verliezen. U nam uw
" hemd, scheurde het in repen om het bloed te stelpen van die ongeluk-
" kige die in het grootste levensgevaar verkeerde?"

" "Ja, dat heb ik gedaan, en ik zou het herhalen als het
" nodig was."

" "Die kapitein stuurt me naar u toe om u te bedanken. Hij
" is u zijn leven verschuldigd en als teken van dankbaarheid ver-
" zoekt hij u dit kleine pakje te willen aannemen."

" Ik dacht dat het een pakje met medailles was, daarom nam
" ik het graag aan om ze uit te delen aan de dappere soldaten wan-
" neer de veldslag nabij scheen. Maar toen ik het opendeed, vond ik
" er vijftien blinkende marenghini in (goudstukken van twintig frank,
" die door Napoleon waren uitgegeven na de slag bij Marengo).(1)

" "Nee"! riep ik terstond uit, "dat wil ik niet. Door dat
" werk van naastenliefde heb ik mijn plicht gedaan, en liefdewerken
" worden niet betaald."

" Maar de ander had al rechtsomkeer gemaakt en sloeg geen
" acht meer op mijn woorden. De kapucijn stelde me gerust en zei:
" "Neemt u dat geld toch aan als gezonden door de goddelijke Voorzie-
" zienigheid. Als u in Milaan komt kunt u de verlangde voorraad op-
" doen. U hebt een werk van liefde gedaan en u hebt het niet uit
" eigenbelang gedaan. Maar God heeft degene die u geholpen hebt in-
" gegeven u te hulp te komen in uw nood." - Bij die woorden voelde
" ik me gerustgesteld en stak de goudstukken in mijn zak.

"

"

IV

"

" Milaan - De kerken - De berg van marmer - De
" koffiehuisen - Gezicht op Marignano -

"

" Gaandeweg bereikte ik Milaan dat ik erg mooi vond. Maar de
" straten en pleinen zijn niet zo mooi als die van Turijn. De onze
" zijn recht, vierkant, en daar integendeel lopen ze allemaal krom
" en met tal van bochten naar alle kanten. Maar de kerken zijn mooi-
" er dan de onze. De dom lijkt wel een hoge berg van zuiver marmer,
" met groot meesterschap bewerkt. Maar wij overtreffen de Milanezen
" door de sierlijkheid van de koffiehuisen en de weelde van het San
" Carloplein, waar in overvloed allerlei soorten goede wijn te vin-
" den zijn. Ook zijn er bronzen paarden die een groter hoofd hebben
" dan de

(1) Zie M.B. deel II, blz. 369.

" onze, maar er is geen enkel marmeren paard. Ik was in Milaan op
" zondag, en daar ik al enige tijd niet meer in de gelegenheid ge-
" weest was de aangelegenheden van mijn ziel te regelen, wilde ik
" van deze gelegenheid gebruik maken om mijn verplichtingen na te
" komen.

" De maandag daarop sloeg ik de nodige voorraden in voor
" mijn verversingen en begaf me op weg om het leger te bereiken. In Ma-
" rignano kwam ik aan, vier dagen nadat daar de veldslag had plaats
" gehad en zag nog afschuwelijke overblijfselen van die veldslag.
" Dat wil zeggen, de grond was nog doordrenkt met mensenbloed, en
" hier en daar enkele stukken van lijken, die verzameld werden en
" in manden gelegd om ze onder de grond te stoppen. Diep door mede-
" lijden bewogen heb ik een De profundis gebeden voor al degenen
" die gestorven waren en een Salve Regina voor de genezing van de
" gewonden. Daarna zette ik mijn tocht voort.

"
" **v**
"

" Geruchten over de slag bij Solferino - De naam-
" dag - Een hels lawaai - Onweer - Overwinning -
" Het slagveld - Gevechten - Doden en gewonden -
"

" Ik verzeker u, beste vrienden, dat toen ik naar school
" ging, en ook toen ik met mijn kameraden naar buiten trok, ik
" grote veldslagen heb moeten leveren, nu eens met stenen, dan met
" stokken, en soms met de vuisten en zelfs met de tanden. Maar dat
" alles was niets, vergeleken met de veldslag van Solferino. Ik
" vertel u alleen wat mij overkwam, terwijl ik het overlaat aan
" degenen die daar meer bekwaam toe zijn om te beschrijven wat er
" bij die gedenkwaardige veldslag gebeurd is.

" Op 23 juni deed onder alle partijen het gerucht de ronde
" dat een veldslag op handen was die beslissend zou zijn voor het lot van
" van de Duitsers en van de verbondenen. Of wij de Duitsers heb-
" ben aangevallen of dat zij de onzen aangevallen hebben, dat kwam op het-
" zelfde neer. Op 24 juni, Sint-Jansdag, die overigens mijn naamdag is,
" hoorde ik bij het aanbreken van de dag zwaar kanongebulder. Aan-
" vankelijk dacht ik dat dat ter ere van mijn naamdag was. Maar al
" gauw had ik de zekerheid dat de Oostenrijkers tegen de onzen op-
" trokken, en dat de onzen klaar stonden om hen te scheren en te
" knippen.

" Toen nam ik mijn mand op met enkele flessen zoete siroop,
" met een zo groot mogelijke hoeveelheid water en ik begaf me naar de
" strijders. Ze zeiden: het is vandaag erg warm en van het vech-
" ten krijg je dorst, we moeten drinken. En naargelang ik mijn
" bekertjes verkocht, vulde ik mijn zak met rinkelende duiten.
" Een poosje ging alles goed en ik had al het grootste gedeelte
" van mijn drank verkocht. Maar tegen tien uur in de morgen hoor
" ik schreeuwen: "Terug, terug, we worden in de flank aangevallen!
" Daar ik er niets voor voelde om met de soldaten mee te lopen, stelde ik

" me langs de kant van de weg op. Toen ik me op een naburig heuvel-
" tje had teruggetrokken, liet ik onze soldaten langs me heen trek-
" ken om een betere positie in te nemen. Maar o, wee!
" Op dat ogenblik bevond ik me als het ware in het vuur tussen de Piëmon-
" tezen en de Duitsers. De projectielen van geweren en ook van ka-
" nonnen vielen om me heen neer zoals de rijpe noten als er aan de
" boom geschud wordt. Verscheidene keren zag ik de Oostenrijkers
" op de onze instormen, ook zag ik de onzen de Oostenrijkers enke-
" le keren verjagen. Maar voortdurend geweervuur, kanonschoten,
" bajonet-aanvallen, geschreeuw ter aanmoediging, gekerm van de
" gewonden en van de stervenden. Al die herrie en dat geschreeuw,
" alles door elkaar, veroorzaakte een hels gedaver. Uiteindelijk
" stak er tegen het vallen van de avond een hevig onweer op, dat
" de onzen heel goed van pas kwam en de inspanningen van de vijand
" ontkrachtte, zodat zij gedwongen waren zich terug te trekken. Ik
" probeerde toen naar de laagte af te dalen, maar een onwillekeu-
" rige schrik weerhield me. Overal waarheen ik mijn blik wendde,
" zag ik doden, gewonden en stervenden die om genade smeekten. Ik
" had wel allen willen helpen, maar het was me niet mogelijk. Ik
" heb me bij de anderen gevoegd en we hebben acht dagen gewerkt om
" de gewonden naar het hospitaal te vervoeren en de doden te begra-
" ven.

" Een Piëmontese generaal, die in de ambulance van de ge-
" wonden aanwezig was, vertelde dat een dergelijke veldslag geen voor-
" gaande kende in de geschiedenis. Er stonden ongeveer driehon-
" derdduizend Fransen en Piëmontezen tegen driehonderdduizend Duit-
" sers. Van weerszijden werd er dapper gestreden, en aan doden en
" gewonden werden er meer dan vijftigduizend mensen van het slag-
" veld weggedragen. Men verzekerde mij dat Napoleon gezegd had:
" "De Duitsers hebben het terrein verloren, maar wij de mensen." -
" Dat beduidde dat het verlies aan onze kant het grootst was. Wij
" wisten echter dat wij geen oorlog voeren zonder dat eraan de ene
" zowel als aan de andere zijde doden vallen. Zoals men geen eier-
" koek kan bakken zonder de eieren stuk te slaan, zo kan men ook
" geen oorlog voeren zonder te doden. Maar nadat ik de veldslag
" van Solferino gezien heb, heb ik steeds gezegd dat de oorlog en
" iets afschuwelijks is en ik geloof dat hij waarlijk in strijd is
" met de liefde! Hoe die veldslag echter ook mag geweest zijn, de
" overwinning was aan onze kant en de Oostenrijkers waren gedwongen de
" Mincio over te steken, dat is een rivier die Lombardije van het gebied
" van Venetië scheidt.

"

"

VI

"

" De korf - De hoed - De pruik - Het gefluit
" van de kogels en het schietgebed - De vre-
" de - Een geschenk - Een maaltijd
"

" U vraagt me, beste vrienden: "Ben je temidden van zulke veldsla-
" gen niet bang geweest? Goddank bleef ik ongedeerd, maar ik kwam
" er genadig af door een mirakel. Terwijl ik boven op dat heu-

" veltje stond, omgeven door de vijanden, zocht ik aanhoudend naar
" de mogelijkheid om me achter de bomen te verbergen of achter de
" steenblokken of grasbermen of in de greppels. Niettemin was er een ogen-
" een ogenblik dat ik dacht dat ik dood was. Een kanonskogel vloog
" rakelings langs me heen en nam mijn korf, bekers en flessen mee.
" "Houd de dief"! wilde ik beginnen roepen, "houd de dief"! maar
" op hetzelfde ogenblik rukte mij een geweerkogel, zonder me eerst
" om toestemming te vragen, de hoed van het hoofd. - "He, daar",
" zei ik onthutst en zonder iemand te zien: "Laat me met rust, ik
" doe niemand iets." - En weer kwam er plotseling een stuk schroot
" vlak langs mijn schouders en nam mijn hele pruik mee. - "Arme!
" pruik", riep ik uit, "wat moet ik doen om me te laten zien dat
" de Galantuomo zijn hoofd nog heeft?" Ik richtte mijn blik daar-
" heen waar ik de pruik voor het laatst gezien had, maar tot mijn
" verdriet zag ik niets meer. Bij het verlies van mijn pruik had
" ik nog één troost, want mijn hoofd is nog op mijn schouders blij-
" ven staan. En dat is voor mij van niet geringe betekenis.

" Uit vrees dat een stuk lood voor de grap mijn hoofd van de schou-
" ders zou afnemen, zette ik me neer in een greppel, waarin ik ver-
" dween tot aan de hals en naast mijn hoofd legde ik twee dikke
" dikke stenen en zo bleef ik tot de avond wachten. Ieder ogenblik
" hoorde ik het gefluit van de kogels die over mijn hoofd heen vlo-
" gen. Steeds zei ik dan: "Mijn Jezus barmhartigheid" en dikwijls kuste ik
" de medaille. Of het de genade van de Heer is, of een bijzondere
" bescherming van de heilige Maagd, het feit is dat ik behouden
" houden bleef en weer temidden van u kon terugkeren om u over mijn
" wederwaardigheden te vertellen.

" Enkele dagen na de slag van Solferino, schreef Napoleon
" een brief aan de keizer van Oostenrijk. Daarna ging hij hem een
" bezoek brengen en tijdens het gesprek zagen beiden in dat de vrede en
" vriendschap beter was dan de oorlog en vijandschap, zodat ze be-
" ter hun soldaten konden sparen dan te laten vermoorden. Dus werd
" de vrede definitief gesloten en ondertekend! En als de mensen hem niet
" verstoren, zal er nooit meer oorlog zijn. Napoleon is daarna heel
" minzaam voor ons geweest. Hij heeft ons Lombardije cadeau gedaan; wij
" hebben hem ten teken van dankbaarheid zestig miljoen geschonken, niet
" alleen voor hem, maar alleen opdat hij zijn soldaten op onze ge-
" zondheid een maaltijd zou kunnen aanbieden. Begrijp wel: die maaltij-
" den worden uitsluitend gegeven aan degenen die niet gestorven
" zijn in de veldslag, daar de doden niets meer nodig hebben, dan
" enkel een Requiem aeternam.

VII

" Zeker en onzeker - Vredesverlangens - Angst
" voor de oorlog - Een preek - Nare voorgevoelens -

" Sommigen onder u, dierbare vrienden, zullen me de vraag stellen:
" "Maar, Galantuomo, zullen we dit jaar nu vrede hebben of oorlog? Ik ant-

" oorlog? Ik antwoord u door goed onderscheid te maken tussen het
" zekere en het onzekere. Het is zeker dat als de mensen geen oor-
" log maken, we vrede zullen hebben. En het is eveneens zeker, dat
" als de mensen oorlog maken, we geen vrede zullen hebben. Zodat de
" vrede en de oorlog beide in handen van de mensen liggen. Dit zeg
" ik als almanak.

" Wanneer ik daarna mag zeggen wat ik verlang, zeg ik van
" ganser harte: van iedere oorlog libera nos, Domine. O, Heer, geef
" ons de vrede voor omnia saecula saeculorum. Want het is iets gru-
" welijks, gezonde en flinke jongens, sterk als Samson, en die thuis
" de vreugde van hun familie uitmaken, op elkaar te zien losstormen,
" de een tegen de ander om elkaar met kanonnen en geweren aan te val-
" len en elkaar met de bajonet te doorsteken of de keel over te snij-
" den. Och, het zijn afschuwelijke dingen! Al degenen die zich in de
" oorlog bevinden, of weten wat oorlog is, zeggen: van iedere oorlog
" libera nos, Domine. Dat is mijn oprecht verlangen.

" "Maar je voorgevoelens, mijn waarde Galantuomo, hoe zijn
" die? Wat denk je ervan? Zullen we dit jaar vrede of oorlog heb-
" ben?" - Wanneer u mijn gedachten daarover, als van een goede
" vriend, wilt horen, zal ik het u zeggen. Alleen wil ik vooropstel-
" len u niet te kunnen verzekeren dat de dingen elkaar zo zullen op-
" volgen als ik denk. Ik zal u alleen zeggen hoe ik erover denk en
" hoe ik vrees dat de toekomst zijn zal. Wees dus aandachtig.

" Ik vrees dat er in het lopende jaar opnieuw oorlog zal
" zijn. Mijn voorspelling steunt op wat mijn moeder mij zei. Ik her-
" inner me dat mijn moeder, toen ze nog leefde, altijd zei: de oor-
" log is een gesel van God, tot de mensen gezonden voor hun zonden.
" Die zonden zijn nog niet voorbij. Ik verzeker u, dat ik temidden
" van de soldaten vele goede jongens aangetroffen heb die zich in
" de Heer aanbevelen. Maar niet weinigen heb ik kwaad horen spreken
" over de godsdienst, tegen paus, bisschoppen en priesters. Ik hoor-
" de anderen vloeken als ze vochten, als ze gewond werden en ten-
" slotte als ze stierven. En ik heb er gehoord die in het Frans
" vloekten, in het Italiaans en in het Piëmontees.

" Thuis teruggekeerd, meende ik de kerk vol te zien met men-
" sen, om God te danken, omdat Hij een einde aan de oorlog had ge-
" maakt. In plaats daarvan trof ik vele ontevredenen aan en die
" liever naar de oorlog schenen te verlangen (de ezels) dan de vrede.
" Maar wat erger is, overal ging men door met vloeken en de verwen-
" singen waren erger dan ik onder de soldaten ooit gehoord had. Men
" werkt en men laat werken op zondag. Er zijn preken maar velen gaan
" er niet heen. Er zijn priesters en biechtstoelen en velen gaan er
" niet heen om hen niet te storen. Velen - die ook ketters noch jo-
" den zijn - gaan er slechts zelden heen, en niet weinigen gaan er
" nooit heen, terwijl sommigen er alleen toe komen het goede dat de
" anderen doen in het belachelijke te trekken.

" O, sukkel die jullie zijn! U denkt misschien dat de Heer
" niet weet wat Hij doet en dat Hij zijn geboden op de berg Sinai
" heeft willen geven bij wijze van tijdverdrijf? Neen, Hij heeft ze

" gegeven en wil dat ze nageleefd worden. Wie ze onderhoudt zal
" door Hem gezegend worden en beloond in dit en in het toekomstige leven.
" Wie ze in de wind slaat, zal door hem gestraft worden in het te-
" genwoordige leven, en daarna tot de hel veroordeeld worden waar,
" of ze willen of niet, al diegenen zullen heengaan die de wet van
" God niet eerbiedigen. Vergeef me deze opwelling van woede. Als ik
" over de godsdienst spreek, voel ik me in vuur geraken, en maar
" moeilijk kan ik dat vuur doven dat mij tot spreken dringt. Nu zal
" ik u nog wijzen op andere plagen, die er, naar ik vrees, dit jaar
" zullen komen.

" We zullen een nieuwe bloedige oorlog krijgen, die, indien
" hij al niet zoveel bloed zal doen stromen, echter een groter aantal zie-
" len naar de hel zal zenden. We zullen twee verschrikkelijke ziek-
" ten krijgen, die ik niet noemen wil, en waarvan u de vreselijke
" ke uitwerking zult zien. Twee aanzienlijke personen zullen van
" het toneel der politieke wereld met al hun roem verdwijnen.

" Veel vaders en moeders zullen geen vrede kunnen nemen met
" de ongehoorzaamheid van hun kinderen, ze zullen de ergernis bewe-
" nen die ze hun veroorzaken en klagen over de onenigheid die zij in het ge-
" zin brengen. Ze zullen op zoek gaan naar het geneesmiddel en zul-
" en zullen niets anders dan vergif vinden, daar het enige genees-
" middel de godsdienst is die zijzelf verwaarlozen.

" U zult zien dat de wijn goedkoper wordt, maar het brood duurder.
" Een dorp zal door een aardbeving verwoest worden, verscheidene
" andere geteisterd door de vorst, de hagel en door de droogte.

" Ik zou u nog andere dingen willen zeggen, maar ik durf niet. Ik
" zeg u alleen dat de rampen ernstig zijn, en dat ze in dit jaar
" moeten beginnen en dat het enige middel om ze af te weren of min-
" stens te verlichten de praktijk van de godsdienst is, de vlucht
" voor het kwaad.

" Dit is wat ik voorzie. U zult me zeggen: "U, Galantuomo,
" bent al oud, en daarom bent u steeds maar bang voor alles, waar
" er zelfs geen reden is om bevreesd te zijn."

" Ik antwoord u: "Het is waar dat ik, daar ik al een beetje
" oud ben, evenals andere oude mensen vol vrees ben. Maar bedenk
" wel, dat de vrees der ouderen gegrond is op de ervaring, en de
" ervaring is een meester die niet bedriegt.

" Ik wens echter van ganser harte dat mijn voorspellingen niet in
" vervulling zullen gaan, en dat U over een jaar tegen mij kunt zeggen, als
" ik nog leef dat ik een slechte profeet geweest ben. Ik zal dan
" blij zijn mij te kunnen verontschuldigen met te zeggen dat ik maar
" een profeet van de almanak ben."

De almanak bevatte na de inleiding enkele aardige vertellingen, waaronder De terugkeer van een gewonde recruit in Palestro. Hierin wordt de moed der Piëmontezen beschreven en aangewakkerd door de aanwezigheid van Vittorio Emanuele. De vertelling schetst hoe de koning tot tranen toe bewogen was toen hij de dag daarop het slagveld bezocht.

Hij sloot met een klinkdicht op de pruik van Gianduia.

Deze almanak ontging de waakzaamheid van de speurhonden der politie niet en wekte de bezorgdheid van de regering.

Men smeedde immers plannen voor het komende jaar, voor een nieuwe invasie in de kerkelijke staat en voor de inlijving van het koninkrijk Napels bij Piëmont. De voorbereidselen voor deze expedities werden met de uiterste geheimzinnigheid omgeven. De ideeën van de Galantuomo waren onduidelijk genoeg opdat naïevelingen ze niet zouden begrijpen, maar ze waren zo klaar als de dag voor degenen die er zich listig op voorbereidden hun plannen te doen slagen. Daardoor vreesden ze dat er in hun rijen verraders verborgen waren en wilden ze van Don Bosco zelf vernemen, wat hem ertoe gedreven had zo te schrijven.

Daarom kreeg Don Bosco een oproep om zich naar het Ministerie van Binnenlandse Zaken te begeven. Hij werd ontvangen door een adjunct van de minister, die na een beleefde opmerking over het feit dat hij de brief van Don Bosco tot de koning weinig eerbiedig vond, een gesprek begon over de voorspellingen van de Galantuomo.

"U geeft die zeker uit?" "Inderdaad."

"Waarom schrijft u bepaalde dingen die velen beangstigen? Wat weet u van de toekomst? Waarom werpt u zich als profeet op?"

"Ik moet u doen opmerken, dat ik voor een almanak schrijf."

"Maar vanwaar hebt u de inlichtingen die u met zoveel zekerheid aankondigt."

"Heb ik misschien dingen gezegd die in strijd zijn met de waarheid?"

"Integendeel! Ik vraag u hoe u het te weten gekomen bent. U moet over vertrouwelijke mededelingen beschikken."

"Ik zou niet weten wat ik daarop moet antwoorden. Er is niemand naar mij toegekomen om over staatszaken te spreken. Ik geloof echter niet verkeerd gedaan te hebben met te schrijven zoals ik geschreven heb."

"Dat zeg ik niet. U moet bepaalde grondslagen hebben waarop u uw voorspellingen baseert. In alle geval zou u beter gedaan hebben u niet te mengen in zulke dingen en vraagstukken."

"O, als het zo is... als ik dat geweten had... weest u ervan overtuigd dat ik u niet onaangenaam heb willen zijn. Voor de rest zeg ik nog eens dat niemand ter wille van mij lastig gevallen kan worden."

"Komaan! U wilt dus dat ik zou geloven dat u in de toekomst kunt lezen?"

"U kunt geloven wat u het beste vindt."

"Tenslotte heb ik u laten roepen om u te zeggen dat het niet passend is, integendeel, dat het gevaarlijk is zich te bemoeien met strijdvragen die de bezorgdheid kunnen gaande maken van de regering."

"Neemt u me niet kwalijk, maar ik zie geen reden voor gevaren en bezorgdheid. De minister houdt me voor een profeet en dan zorgt hij voor het welzijn van de staat, ofwel hij houdt me niet voor een profeet en dan hoeft hij zich niet over me te bekommeren."

De ander glimlachte en met de aanbeveling om in de toekomst wat voorzichtiger te zijn, deed hij Don Bosco uitgeleide.

H O O F D S T U K X X I X

HET PREVENTIEVE SYSTEEM IN DE PRAKTIJK - HEILIGE IJVER -
BEGROETING DOOR DON BOSCO VAN DE JONGENS DIE
HUN INTREDE DOEN IN HET ORATORIO - ZIJN EERSTE WOORD
BETREFT DE ZIEL - DE UITWERKING VAN DAT WOORD - DE
MEESTER DER MORELE HERVORMING - DE BIECHT EN DE COMMUNIE -
ENKELE MIDDELEN OM HET VEELVULDIG GEBRUIK DER SACRAMENTEN
TE BEVORDEREN - WENKEN VOOR DE OVERSTEN VAN HET
ORATORIO - KALMTE EN MATIGDHEID BIJ HET STRAFFEN - TWEE
SOORTEN VAN GEVAARLIJKE JONGENS - DON BOSCO WENST OP DE
HOOGTE GESTELD TE WORDEN VAN ALLES, OOK HET GERINGSTE, VAN
WAT ER IN HET ORATORIO GEBEURT - DE PUNTENLIJSTEN - IJVER
VAN DE ASSISTENTEN EN HUN GENEGENHEID VOOR DON BOSCO - HET
BELANG DAT DE LEERLINGEN AAN DE PUNTEN HECHTEN - HOE DON BOSCO
DE OORZAKEN ONDERZOEKT VAN DE GERINGE VORDERINGEN DIE
SOMMIGEN BIJ DE STUDIE MAKEN - EEN ONTHULLEND REGISTER VAN
HET VERBORGEN GEDRAG VAN BEPAALDE LEERLINGEN - LAATSTE
WOORDEN VAN DON BOSCO TOT DE JONGENS DIE UIT HET ORATORIO
VERTREKKEN - ZIJN LIEFDE VOOR HEN - HEILZAAM EN VERSTANDIG
OPTREDEN BIJ HET ONTMOETEN VAN EEN OUD-LEERLING.

Nu wij met ons verhaal het jaar 1860 binnentreden, achten wij het geschikte ogenblik gekomen om een uiteenzetting te geven over de ijverige bemoeiingen van Don Bosco om zijn jongens, die van jaar tot jaar in aantal toenamen, op de goede weg te brengen. Tot nu toe hebben we al veel verteld over hem en over zijn ijver, maar het is niet alles, daar de vindingrijke liefde van Don Bosco onuitputtelijk was.

Velen hebben Don Bosco al verschillende malen gevraagd wat zijn systeem was in de opvoeding om de jongens op zo een succesvolle manier te leiden op het pad der deugd. Don Bosco was gewoon te antwoorden: "Het preventief systeem: de

liefde!" - Aangespoord om een nadere verklaring te geven en de middelen uiteen te zetten die men zou kunnen toepassen om deze liefde te laten overwinnen, antwoordde hij eens: "De heilige vreze Gods waarmee de harten vervuld worden."

"Maar de heilige vreze Gods is niets anders dan het beginsel der wijsheid", schreef hem de rector van het kleinseminarie van Montpellier in 1886. "Wilt U niet zo goed zijn, mij Uw geheim uiteen te zetten, opdat ik er gebruik van kan maken voor het welzijn van mijn seminaristen."

Toen Don Bosco deze brief gelezen had, zei hij tot de leden van het kapittel, die om hem heen stonden: "Men wil dat ik mijn systeem uiteenzet! Maar als ik dat nu toch zelf niet weet! Ik ben steeds mijn weg gegaan zonder systeem zoals de Heer het me ingaf en de omstandigheden het vereisten."

Niettemin zien wij dat hij een eigen systeem had dat met weinig woorden aldus zou kunnen worden geschetst: liefde, vrees voor God, vertrouwen in de oversten, veelvuldig gebruik van biecht en communie. Het is waar, zoals we gezien hebben en nog verder zullen zien, dat God hem voortdurend bijstond. En deze bijzondere hulp, die als het ware de grondslag van zijn systeem vormde, was iets waarop anderen geen aanspraak konden maken. Maar voorzover het om zo te zeggen een gewoon en menselijk middel betrof, leek hij gemakkelijk na te volgen door een priester-directeur, gegrepen door zijn dwingende plicht om de zielen te redden.

Don Bosco zei steeds weer: "Ieder woord van de priester moet zout van eeuwig leven zijn en wel op iedere plaats en tegenover wie ook. Iedereen die in aanraking komt met een priester moet steeds een of andere waarheid van die ontmoeting meenemen." Trouw als hijzelf was in het in praktijk brengen van dat grote beginsel tegenover allen, ook hem vreemde personen, paste hij het ook met liefde en succes toe tegenover zijn jongens die in het Oratorio waren opgenomen.

Hij beschouwde hen allen als een kostbaar goed dat hem door God zelf in bewaring gegeven was en als hij over hen sprak was hij gewoon te zeggen, jubelend van heilige vreugde:

"God heeft ons vele jongens gezonden, God zendt er ons steeds en zal er ons nog veel meer zenden. Laten we daar rekening mee houden. O, hoeveel andere jongens zal de Heer ons in de toekomst nog zenden als we maar met ijver weten mee te werken met zijn genaden. Laten we waarlijk met vurigheid en offerzin ons uiterste best doen om hen op te voeden en te redden."

Als er een jongen die pas was aangenomen op zijn kamer kwam, was het eerste woord dat hij tot hem richtte steeds aan de ziel en de eeuwige zaligheid gewijd. Zijn vriendelijke, vaderlijke manier van optreden, zijn rustig gezicht, zijn gebruikelijke glimlach verwekte in de harten eerbied

en vertrouwen. Om zo een jongen op te monteren en om hem het leed te doen vergeten dat zich door het afscheid van de geliefden thuis doet voelen, begon hij:

"Wat ben ik blij je te zien! Je bent graag gekomen, is het niet? Vertel me maar eens hoe je heet? Uit welk dorp kom je?"

De jongen gaf antwoord.

"Hoe is het met je gezondheid?"

"Uitstekend."

"En je ouders? Heb je je vader en moeder nog?"

"Maken ze het goed?"

"Ja zeker, mijnheer."

"Heb je broertjes?" "Jawel, mijnheer." "En je pastoor?"

"Ik moet u de groeten van hem doen."

"Houd je van broodjes? Heb je een goede eetlust?"

"Jawel, mijnheer."

En nadat hij zich met deze of dergelijke ondervraging een weg gebaad had, stapte hij al gauw over naar het belangrijkste en met een half ernstig, half glimlachend gezicht, dat hem zo heel eigen was, zei hij:

"Maar ja", en hij liet zijn stem een weinig dalen met een zekere vertrouwelijkheid, "maar laten we eens spreken over het belangrijkste! Ik wil dat we vrienden zijn, weet je! Wil jij ook mijn vriend zijn? Ik wil je helpen om je ziel zalig te maken! Hoe is het met je ziel? Was je thuis braaf? Maar hier zul je braver zijn, is het niet? Kun je al biechten? Heb je thuis altijd goed gebiecht? Voor mij zul je je hart wel openen, nietwaar? Ik wil dat we samen naar de hemel gaan! Begrijp je wat ik van je wil? Zul je me komen opzoeken? Kijk, dan kunnen we vertrouwelijk met elkaar praten; ik zal je wel wat vertellen dat je plezier zal doen! Je zult tevreden zijn..."

De jongen glimlachte, knikte met het hoofd, antwoordde met een paar korte woorden, of sloeg de ogen neer en kreeg een kleur al naar het verloop van de opeenvolgende vragen, die echter niet aandrongen, noch een antwoord vereisten. Don Bosco drong intussen met zijn onderzoekende blik geheel in hem door, en raadde zijn karakter, zijn geest en zijn hart.

Als hij zag dat het iemand was met een helder verstand begiftigd vroeg hij soms:

"Geef je mij de sleutel?"

"Welke sleutel", vroeg de jongen verbaasd, "van mijn koffer?"

"Die van je hart"! antwoordde Don Bosco, met een uitdrukking van beminnelijke waardigheid.

"O, zeker! Graag! direct, ik heb hem u zelfs al gegeven!"

Zo trok Don Bosco met zachte dwang de ziel van de jongen naar zich toe, die onder zijn ervaren handen, als een vriendelijk klinkende harp, tonen van heilige voornemens liet weerklinken.

Dikwijls kwamen de ouders zelf hun zoon brengen, en zodra zij weg waren, ontroerd door de hartelijke manier waarop zij ontvangen waren, en Don Bosco met de jongen alleen gebleven was, zei hij tot hem:

"Ik wil eigenlijk je grote vriend zijn. Weet je wat dat wil zeggen?"

"Dat u me brood zult geven."

"Dat is het niet."

"Dat u me goede raad zult geven."

"Dat is niet alles!"

"Dat u me zult laten leren, een vak leren."

En de jongen liet in de antwoorden zijn fantasie de vrije loop.

"Onthoud dit: ik en de oversten van het huis zullen alles voor je doen wat we kunnen. Begrepen?"

"Ik geloof het wel, maar toch niet erg goed."

"Het wil zeggen, dat ik en de oversten alle goeds voor je ziel zullen doen." - Vervolgens zette hij de bedoeling in het kort uiteen.

Soms ontmoette hij op de speelplaats een nieuwe leerling die hij nog niet gezien had, en na de gebruikelijke ondervragingen en een paar grapjes, vervolgde hij:

"Ik wil hebben dat je een grote vriend van me wordt. Weet je wat het wil zeggen een vriend van Don Bosco te zijn?"

"Dat wil zeggen dat ik gehoorzaam zal zijn."

"Dat antwoord is veel te vaag: de vriend van Don Bosco zijn wil zeggen dat je me moet helpen."

"Waarmee?"

"Met één ding slechts. Je moet me helpen bij het heiligen van je ziel. De rest komt er voor mij weinig op aan. Weet je wat het betekent, me te helpen bij het heiligen van je ziel?"

"Dat betekent dat ik braaf zal zijn!"

"Dat is het niet. Zeg het wat uitvoeriger."

"Ik zou het niet weten!"

"Het wil zeggen dat je alles stipt en met ijver moet doen, wat ik je beveel voor het welzijn van je ziel."

De jongens waren over het algemeen zo getroffen door deze woorden, dat ze niet meer wisten op welke manier ze de kamer van Don Bosco moesten verlaten of hoe ze afscheid van hem moesten nemen. Ze trokken zich dan alleen terug in een hoekje van de speelplaats om na te denken over wat ze gehoord hadden. Sommigen hadden alles begrepen, anderen slechts de helft, enkelen weinig of niets, maar waren toch ook onder een geheimzinnige indruk gekomen, die hen dwong tot nadenken. Over het algemeen deed deze manier van intrede in het Oratorio hen ertoe besluiten werkelijk de goede weg te kiezen.

Verscheen hij op de speelplaats en werd hij onmiddellijk omgeven door een menigte leerlingen die al enkele jaren in het Oratorio verbleven, dan drongen de nieuwe leerlingen achter de anderen aan, ofwel omdat ze niet goed durfden Don Bosco te benaderen, of zich een weg banen tot bij hem doorheen de anderen. Maar Don Bosco riep hen dan bij zich en op zachte toon, in vroom vertrouwen, zei hij tot de een of ander van hen: "Als je braaf bent, zullen we vrienden worden." - "Don Bosco meent het goed met je en wil je helpen je ziel te heiligen." - "De Heer heeft je hierheen gezonden, opdat je steeds braver en deugdzamer zou worden." - "Onze-Lieve-Vrouw verwacht dat je haar je hart schenkt." - "De Heer wil een heilige Aloysius van jou maken."

Don Bosco gaf de verzekering dat de jongens die zo worden aangepakt, blij zijn, hun best beginnen te doen, goede vrienden worden met de overste en gewonnen zijn, omdat ze volledig vertrouwen in hem stellen. Hun dadelijk en duidelijk zonder omhaal van woorden zeggen wat men van hen wil voor het welzijn van hun ziel, doet hun harten winnen. Don Bosco ondervond slechts zelden dat zij zich tegen een dergelijke manier van optreden verzetten. Hij was ervan overtuigd dat indien de overste bij aankomst van een jongen bang is om op een verstandige, duidelijke en liefdevolle manier over gewetenszaken te spreken, studie, werk en gehoorzaamheid geen effect opleveren. Is die eerste stap gemist, dan is het niet zo gemakkelijk dat nog goed te maken. Deze vermaning is de vrucht van een langdurige ervaring. - "De jongen", zo zei Don Bosco dikwijls, "heeft liever dan anderen menen dat men over zijn eeuwige belangen spreekt, en begrijpt daardoor wie wel en wie niet van hem houdt. Toon dus belangstelling voor zijn eeuwig heil."

Op zulke manier nodigde Don Bosco de jongens uit om te gaan biechten. Zij begrepen dat indien zij gebruik zouden willen maken van zijn ambt als biechtvader, hij hen heel graag zou hebben geholpen. Maar bij zo een uitnodiging toonde hij een merkwaardige handigheid en kalmte volgens het grote beginsel dat het vertrouwen verworven en niet opgedrongen dient te worden. Hij paste zijn raadgevingen daarom aan bij de

verschillende karakters zodat hij voor niemand hinderlijk was, maar iedereen op zijn gemak stelde.

Tot menigeen, bij wie Don Bosco een zekere tegenzin bespeurde tegen het zetten van die eerste stap, was hij gewoon te zeggen: "Wanneer ga je je voorbereiden om je algemene biecht te spreken over heel je toekomstig leven?"

Glimlachend antwoordde de jongen: "Over het toekomstige leven? Dat kan toch niet!"

"Nee, daar heb je gelijk in", antwoordde Don Bosco dan. "Laten we het maar bij het verleden houden. Maar stel je gerust. Wat jij niet weet te zeggen, dat weet Don Bosco wel."

Soms gaf hij aan zulke jongens een goede kameraad, die hun enkele geschikte raadgevingen gaf en hen op een vriendelijke manier uitnodigde om hem gezelschap te houden als hij ging biechten op die en die dag, om zo en zo laat. Door deze en andere beminnelijke bemoeiingen, won of behield hij hen voor God en maakte zodoende nieuwe voorbeelden van deugd en christelijke volmaaktheid.

Wat hem dus groot leed berokkende, was nieuwelingen eenzaam en neerslachtig te zien rondlopen; daarin vreesde hij immers een list van de vijand van het goede. Hij riep hen dan bij zich, richtte enkele vriendelijke vragen tot hen, en stelde hen met een bijzondere bedoeling voor aan een van de beste leerlingen. Deze drukte hij op het hart een manier te vinden om de recreatie zo prettig mogelijk te maken voor de nieuwe vrienden. Don Bosco was niet gerustgesteld voordat de jongens zich aan hem, en aan het huis gehecht hadden, goed hun bezigheden en vooral hun devoties verrichtten.

Het eerste wat Don Bosco van een jongen eiste als hij zijn intrede in het college deed, was de morele hervorming die in een goede biecht gelegen was. Hij mocht zich gerust een meester noemen in het bewerken van deze hervorming, en uit alles bleek de wonderbare uitwerking van zijn raadgevingen. Bovendien was hij een model van christelijke en vaderlijke beminnelijkheid. De theoloog kanunnik Giacinto Ballesio drukt zich in zijn Vita intima di D. Giovanni Bosco zo uit: "Vol genegenheid en openhartigheid verreed hij in onze opvoeding de kunstmatige vormelijkheid en de strengheid die als een afgrond tussen degene die beveelt en degene die gehoorzaamt pleegt te liggen. Hij oefende gezag uit, door eerbied, vertrouwen en genegenheid in te boezemen. Onze harten openden zich voor hem met een innige, opgewekte en volkomen overgave. Allen wilden we bij hem te biechten gaan, die aan deze heilige en tegelijkertijd zware arbeid zestien tot twintig uren per week besteedde en dat met alle overgave aan zijn ambt en zovele jaren lang! Een systeem dat ik eerder ongewoon dan zeldzaam zou willen noemen. Het systeem van de heiligen - want alleen van hen - dat het

gemakkelijk maakt om het karakter te leren kennen en het met wijsheid te vormen en de verborgen krachten ervan vrij en werkzaam te maken."

De biecht was eveneens voorbereiding tot de communie en deze is heel dikwijls een absoluut noodzakelijk middel om in een opvoedings-tehuis de moraal te handhaven. Door zijn voortdurende aansporingen ging een groot aantal jongens iedere dag te communie. Anderen deden dat meermaals per week en bijna allen iedere zondag; de meest onverschilligen om de veertien dagen of één maal per maand. Het was Don Bosco's zorg dikwijls en regelmatig gelegenheden te scheppen waardoor de harten werden aangespoord om na de vereiste voorbereiding de heilige tafel te naderen. Laten we enkele van die gelegenheden in het licht stellen die geschikt waren voor oprechte akten van godsvrucht.

De oefening voor een goede dood op de eerste donderdag van iedere maand, die bijna steeds voorafgegaan werd door de aankondiging van Don Bosco, dat een of andere van de jongens naar de eeuwigheid zou geroepen worden. Hij gaf nauwkeurig het tijdstip aan, soms de omstandigheden, en enkele keren de initialen van de naam van degene die zou moeten sterven. Don Bosco zelf bad dan voor het altaar de gebeden van deze ontroerende oefening.

Al de plechtige novenen ter ere van Onze-Lieve-Vrouw werden godvruchtig gevolgd. Don Bosco stond erop dat vooral die van de Onbevleete Ontvangenis en van Kerstmis goed gedaan zouden worden, waarbij hij opmerkte: "Denk eraan dat van die novenen, als ze goed gedaan worden, grotendeels het resultaat van het hele jaar afhangt."

Het dagelijkse bezoek aan het heilig sacrament stond vrij, zonder dat wat dat betreft enige verplichting bestond of aandrang uitgeoefend werd. En het gedrag van de jongens in de kerk was zo, dat alleen het zien van hen al volstond om zelfs de koudste harten te stichten. De kunstenaar, die het beeld van de heilige Aloysius vervaardigd heeft dat boven een altaar van het zondagsratorium van de heilige Franciscus van Sales staat, heeft de gelaatstrekken van de heilige gemaakt naar het model van een van die brave jongens.

De verschillende broederschappen, echte haarden van naastenliefde en voedingsbodem van deugdzaam leven.

De keuze van de boeken die in de refter en op de slaapzalen gelezen werden. Don Bosco wenste dat die boeken zouden handelen over de heilige levenswandel van enkele jongens die men zou kunnen navolgen.

De kruisweg die met grote plechtigheid iedere vrijdag van maart gedaan werd.

Een triduüm met predicaties in het begin van het schooljaar, en een ander ter voorbereiding op het paasfeest en vijf dagen retraite per jaar.

Doch buiten de sacramenten en de devoties beschikte hij, om het goede te onderhouden en het verkeerde te voorkomen, nog over andere, laat ons zeggen rationele middelen voor een goede gang van zaken in het Oratorio: deze middelen waren hem ingegeven door de voortdurende zorg voor het leven in de communiteiten, door zijn scherpzinnigheid en door een langdurige ervaring. Deze zette hij uiteen in de conferenties met de oversten van het huis tot wie hij dikwijls zei:

"Wil uw woord prestige bezitten en de gewenste uitwerking bereiken, dan moet iedere overste, onder alle omstandigheden, het eigen ik wegcijferen. De jongens zijn fijnzinnige opmerkers en wanneer zij merken dat een overste jaloers, na-ijverig of trots is, of graag op de voorgrond wil treden, dan gaat al zijn invloed teloor. Het gebrek aan nederigheid strekt steeds tot nadeel van het geheel en een college kan er door de eigenliefde van een overste, aan te gronde gaan. Geloof me vrij, de oude tijd van het Oratorio zal steeds blijven bloeien, indien men steeds maar blijft streven naar de eer van God. Als we echter onze eigen roem zoeken, zal er ontevredenheid ontstaan, verdeeldheid, verwarring. De confraters vormen slechts één enkel lichaam met de oversten en dezen slechts één hart met allen die hem ondergeschikt zijn, zonder enige bijbedoeling, wat onze heilige plannen enkel zou kunnen schaden." Daarom vroeg hij heel genuanceerd en rustig met medebroeders te zijn in het spreken, in de omgang met de medebroeders of met anderen die ondergeschikt zijn. "Men gebruike", zo vervolgde hij, "als men iets beveelt steeds deze en soortgelijke uitdrukkingen: "Zou je me een genoegen willen doen? Wil je me een plezier doen? Zou je bereid zijn mij een dienst te bewijzen? Zou het je moeilijk vallen dit of dat voor me te doen?" Maar men gebruike nooit een commandotoon; men zegge nooit: "Ik wil", en evenmin geve men ooit een opdracht die iemands krachten te boven gaat, zijn gezondheid schaadt, of in strijd zou zijn met zijn geestelijk welzijn."

De leraren drukte hij op het hart: "Zorg ervoor steeds het eerst in de klas te zijn en er het laatst weg te gaan." - "Neem bijzondere zorg op u voor degenen die in de klas het slechtst mee kunnen." - "Houd bij de toekenning van punten voor het gedrag in de school, geen rekening met wat uw leerlingen doen gedurende de recreatie." - "Stuur nooit jongens van school weg en verdraag veel van hun kuren." - "Kondig hun op de dag voor een feestdag deze punten met enkele woorden aan, met een aansporing om te communiceren. Heel groot is de invloed van de leraar op de leerlingen, als zij hem genegen zijn." - "De punten voor gedrag moeten niet op zaterdag opgenoemd worden, opdat het slechte humeur van degenen, die een aanmerking hebben gekregen, geen invloed krijgt op het aantal biechtelingen. Op zondagavond vervangt men het gebruikelijke voorlezen gedurende het laatste kwartier van een prettig boek door een hoofdstuk van het reglement, als herinnering aan de goede voornemens die 's morgens gemaakt zijn!"

Tot de assistenten richtte hij deze raadgevingen: "Houd toezicht op de jongens, waar ze zich ook mogen bevinden, en maak het hun bijna onmogelijk iets verkeerd te doen. Wees nog aandachtiger in de avond na het

avondmaal, om zodoende ook de minste ongeregeltheid te voorkomen."

"'s Zaterdagsavonds of op de vooravond van een of andere feestdag, wanneer de jongens de studiezaal of de werkplaatsen verlaten, ziet men erop toe, dat zij niet over de trappen, de gangen of op de speelplaats lopen onder het voorwendsel te gaan biechten. Men zorge er ook voor dat elk de "Wijze Jongeling" bij zich heeft, ter voorbereiding op de dankzegging na de biecht."

Hij gaf aan allen die gezag uitoefenden de raad: "Sla de jongens nooit, in geen enkel geval." - "Men dulde nooit onzedelijkheid, vloeken, noch diefstal." - "Zodra er een leerling herkend wordt als ergerisgevend of gevaarlijk, waarschuwe men de prefect, die hem direct uit het Oratorio zal verwijderen." - "Wanneer het om kleine fouten gaat dient men rekening te houden met het geringe oordeelsvermogen van de kinderleeftijd. Het is bijvoorbeeld moeilijk jongens te vinden die niet eens een leugen vertellen of als de gelegenheid zich voordoet een kleine diefstal van levensmiddelen begaan. Wanneer u kwaad of opgewonden bent moet u er zich steeds van onthouden berispingen te geven of straf op te leggen, opdat de jongens niet de indruk krijgen dat er uit hartstocht gehandeld wordt. Wacht desnoods enkele dagen, als alle verontwaardiging en woede geluwd is of de hevige indruk voorbij is.

Zo zorgt men er ook steeds voor dat, wanneer een jongen straf, een berisping of een opmerking verdient, men hem altijd afzonderlijk neemt en ook dan nooit wanneer hij opgewonden of kwaad is. Men wachte tot hij kalm en rustig is: dan vermaant men hem en tenslotte gaat men met een vriendelijk woord van hem weg, bijvoorbeeld met te zeggen dat u van nu af aan zijn vriend wil zijn en hem in alles wat u kunt wilt helpen, en zo meer."

Don Bosco vervolgde: "Wanneer een leerling toont dat hij spijt heeft over een bedreven fout moet u er gemakkelijk in zijn hem vergiffenis te schenken, en vergeef hem van harte. Vergeet in dat geval alles. Nooit of nimmer mag iemand tot een of andere jongen die ongehoorzaam, brutaal of oneerbiedig geweest is, zeggen: Dat zal ik je betaald zetten! Dat is geen taal voor een christen. - Men geve geen zware straffen voor lichte vergrijpen, omdat een leerling die zich ten onrechte gestraft waant, de herinnering daaraan in zijn hart zal bewaren en soms ook het verlangen om zich te wreken. Zo hij onmachtig is zich te wreken, dan zal hij die leraar of assistent verwensen. Er zijn angstwekkende voorbeelden van een dergelijke ingewortelde haat. - Wanneer men gedwongen is een jongen enigerlei straf op te leggen zorgt men ervoor hem onder vier ogen te nemen, hem zijn ongelijk te doen erkennen, en hem tegelijkertijd te doen begrijpen hoe onaangenaam men het vindt hem te moeten straffen. - Nooit mogen algemene straffen aan een hele klas opgelegd worden of aan een hele slaapzaal, maar men probeert de aanstokers van de ongeregeltheden te ontdekken en hen zo nodig uit het huis te verwijderen. Men scheidt steeds de goeden van de kwaden, die altijd weinig

in aantal zijn, daar de meerderheid niet te lijden mag hebben door de weinigen. Maar tegelijkertijd moet men tot de schuldigen die hun goede wil tonen, een aanmoedigend woordje zeggen, en late steeds ruimte voor inkeer, opdat ze zich op het goede pad kunnen begeven."

Twee heel wijze normen schonk Don Bosco zijn medewerkers ook om bepaalde leerlingen te ontdekken en hen uit het Oratorio te verwijderen. Hij zei: "Om de gevaarlijke jongens in moreel opzicht te kennen verdeel ik hen vanaf het begin van het jaar in twee klassen. De slechten, met bedorven zeden en degenen die zich gewoonlijk onttrekken aan het naleven van de regels. Op de eerste plaats zal ik met betrekking tot de slechten iets zeggen dat onmogelijk schijnt, maar toch is zoals ik zeg. Veronderstellen we dat er in een college onder vijfhonderd leerlingen er slechts één is van slechte zeden. En dan wordt er opeens een nieuweling toegelaten, en ook die is door de ondeugd besmet. Deze twee komen uit verschillende dorpen, provincies, zelfs uit verschillende staten. Ze zitten elk in een andere klas en zijn op verschillende slaapzalen ondergebracht. Ze hebben elkaar nooit gekend of gezien. Niettemin ziet u hen de tweede dag dat ze in het college zijn, en soms wel na enkele uren, samen onder de speeltijd. Het schijnt dat een noodlottig instinct hen ertoe drijft te raden wie er gekleurd is met hetzelfde pek, en dat een bekoring van de duivel hen ertoe drijft om vriendschap te sluiten. Het, "zeg mij met wie je omgaat, en ik zal je zeggen wie je bent", is een gemakkelijk middel om de schurftige schapen te ontdekken nog voor het wolven worden.

Er is nog een klasse van leerlingen die men niet in huis moet houden. Wanneer u de een of andere jongen hebt die goed schijnt, maar lichtzinnig is, zich gemakkelijk van de plaats verijdert waar hij volgens de regel moet zijn, als u hem dikwijls alleen aantreft in de hoeken van de speelplaats, op de trappen, op de balkons, in de bergplaatsen, kortom in verborgen hoekjes, dan kunt u steeds bezorgd zijn. Laat u niet om de tuin leiden door schuchterheid, aangeboren neiging om liever alleen te zijn, behendigheid of naïviteit. Zo een type weet ofwel goed te veinzen of zal onvermijdelijk iemand tegenkomen die hem bederft. Onthoud dat deze personen heel gevaarlijk zijn."

Don Bosco stelde zich echter niet tevreden met aan anderen normen te geven. Het voornaamste werk voor de handhaving van de orde in huis behield hij voor zichzelf. Hij liet zich de wekelijkse en maandelijkse rapporten van alle leerlingen door de assistenten en leraren voorleggen, zowel met de punten voor studie en arbeid, als die voor gedrag. Er waren dus evenveel puntenlijsten als er leraren waren - met inbegrip van de avondscholen - zaalhoofden en werkplaatsleiders. Elke lijst was getekend door degene die ze bij de overste moest inleveren. De eerste lijsten die ons bewaard zijn gebleven zijn die van 1857-1858. In de marge ervan leest men steeds enkele opmerkingen.

Behalve deze becommentarieerde rapporten, vroeg Don Bosco nog meer bijzonderheden. Hij wilde dat hem ook iedere week de punten werden

voorgelegd van de leerlingen van Cottolengo, die als externen zijn school bezochten, alsook die van de seminaristen die geassisteerd werden door een eigen verantwoordelijke.

Als hij gedwongen was enkele weken uit Turijn te vertrekken, liet hij niet na uitvoerige inlichtingen over zijn zonen te vragen. We hebben een bericht over de punten voor het gedrag van de studenten van de tweede klas gymnasium, van de jongens van de zeven slaapzalen en van de leden van de broederschap van de heilige Aloysius. De seminarist die deze opdracht gekregen had, schreef onder op het blad aan Don Bosco:

" Eerwaarde Heer en Vader in J. Chr.,

"

" Ik heb U heel veel te vertellen. Stel U voor, dat zich
" voor mij nog niet de gelegenheid heeft voorgedaan om in bijzon-
" derheden met U te spreken, nadat ik na de vakantie weer bij U
" ben! Ik geloof echter dat ik U thans niet moet vertellen wat ik
" te vertellen heb. Op het ogenblik is het me een genoegen U, volgens Uw
" verlangens, deze lijst te doen toekomen van mijn leerlingen en Uw
" beminde zonen, waaruit U zien kunt dat de zaak nog steeds heel,
" goed gaat als we enkelen buiten beschouwing laten. Als ik zou
" zeggen dat Uw langdurige afwezigheid me niet bedrukt en geen ver-
" driet aandoet zou ik liegen. Maar goddank wordt dat gemilderd
" door de gedachte dat U door Uw moeiten een of andere ziel voor
" Christus zult winnen en dat U werkt voor het heil van onze evenmens,
" van onze broeders.

" Genoeg: komt U maar gauw weer terug bij ons. Dat is mijn verlan-
" gen, iedereen zoekt U en verlangt naar Uw terugkeer. We verlan-
" gen er allen naar onze heel geliefde vader zo spoedig mogelijk
" weer in ons midden te zien.

" In de stellige hoop dat U zich mijner steeds zult herinne-
" ren, evenals al Uw zonen van wie U meer houdt dan van uzelf, doe
" ik U van mij en van al mijn kameraden en broeders de hartelijke
" groeten en verblijf,

Uw gehoorzaamste en meest toegewijde zoon

in J.C.,

Vaschetti Francesco.

Deze brief getuigt van de genegenheid die de leraren en de assistenten Don Bosco toedroegen en hun ijver bij het vervullen van hun plicht. Zij schrijven immers in de marge van de puntenlijsten, die ze de dienaar Gods lieten toekomen, een korte groet waaruit toewijding sprak en de bedoeling om hem een genoegen te doen.

Laat ons enkele van die aantekeningen noemen: de eerste zegt: "De ondergetekende assistent, gedreven door kinderlijke gehoorzaamheid en genegenheid tegenover Uw goedheid, hernieuwt het verzoek dat U hem steeds mag wijzen op zijn fouten en tekortkomingen."

Een andere seminarist schreef hem "De voorbeeldige Rua en de aandachtige Danussi valt de taak te beurt mij op mijn gebreken te wijzen; de eerste treedt bovendien op als mijn assistent en verstrekt mij de punten."

Een derde besloot zijn puntenlijst met: "Indien U het mij toestaat, zou ik, na lezing hiervan, gaarne een paar woorden tot U zeggen."

Dikwijls liet Don Bosco de assistenten, leraren, het hoofd van de studiezaal, de catechist en de prefect bij zich komen, om zich met hen te onderhouden over wat zij in huis opgemerkt hadden. Daarop volgde een uitwisseling van ideeën en opmerkingen. Hij gaf hun de raad de overste van alles op de hoogte te houden.

Daar de jongens wisten dat hun punten onder de ogen van Don Bosco kwamen, en zij zagen dat die van de gemeenschappelijke studie hem iedere zondag overhandigd werden, hechtten zij aan die punten heel veel belang. De 10 of het optime was het meest voorkomende cijfer; de 9 of fere optime deed de tranen tevoorschijn komen bij degene die het verdiend had; het bene en meer nog het medie, ofwel de 8 en de 7 voor schoolgedrag werden zo laag gewaardeerd, dat men ervoor met wegzending uit het huis kon worden bestraft. Hierbij moet worden opgemerkt dat deze cijfers met zekere gestrengheid werden toebedeeld, uitgaande van het beginsel, dat degenen die door de liefdadigheid onderhouden werden, dat ook waardig moesten zijn. Don Bosco vroeg echter niet alleen het cijfer dat de jongen op school verworven had, hij vergeleek het met dat van de studiezaal, en soms kwam hij tot de bevinding dat de leraar en het hoofd van de studiezaal niet hetzelfde oordeel hadden. Daarom gaf Don Bosco aan die lage cijfers, zoals Mgr. Cagliero ons verzekerde, niet direct een doorslaande betekenis, doch hij zocht naar de oorzaak ervan, die soms niet bij de leerlingen lag. De een werd ervan beschuldigd, dat hij bij de studie nagenoeg steeds afgeleid werd. Een ander vond na een uurtje werk iets om te spelen of las spannende boeken. Een derde maakte nooit zijn huiswerk af. Een vierde leerde de les niet helemaal. Don Bosco liet hen echter, een voor een, en op verschillende dagen, bij zich boven op zijn kamer komen en gaf hun enkele bladzijden om van buiten te leren, ofwel een klein opstel te schrijven; daarna ondervroeg hij hen. De een kon verontschuldigd worden door zijn traagheid van geest, zodat hij steeds bij de lessen achterbleef. Bij een ander ontdekte hij een heel groot geheugen, waardoor hij echter de dingen wel wist, maar zonder erbij na te denken. Een ander weer was kort van geheugen, maar had een goed verstand. Aan elk gaf hij aanwijzingen om de tijd met vrucht te besteden. Vervolgens drukte hij de seminaristen op het hart om, als ze zagen dat sommigen verstrooid of slaperig waren, dezen op een vriendelijke manier te benaderen en hen zachtjes te vragen of ze ook wel begrepen wat ze studeerden, of ze moeilijkheden hadden bij het thuiswerk. Ze moesten dan tegen hen zeggen: "Zou je het prettig vinden als ik je hielp?" Op die manier bracht menigeen, die aanvankelijk niet tegen de studie opgewassen scheen, het tot goede resultaten.

Er waren echter slechts weinig studenten die standjes verdienden.

Niemand zal zich ooit een voorstelling kunnen maken van de leergierigheid in die tijd. Als de jongens naar de refter gingen, hielden ze het boek naast zich open in het oog. Ze verkortten de recreatietijd door zich in een hoekje terug te trekken om hun les nog eens te herhalen.'s Avonds zochten ze een plaatsje dicht bij het licht, om zoveel mogelijk tijd aan de studie te kunnen besteden. Steeds moesten ze ertegen ge-waarschuwd worden niet te overdrijven om hun gezondheid niet te schaden.

Don Bosco van zijn kant trok moreel voordeel voor het huis uit het goede gebruik van de puntenlijsten over het gedrag en van de rap-
porten van de assistenten om op een verbazingwekkende wijze diegenen te ontdekken die hun ondeugd voor de ogen der oversten wisten te ver-
bergen. Behalve het officiële gedragsregister hield hij er een bij-
zonder register op na met al de namen van de jongens. Telkens wanneer hij een ongunstig oordeel vernam, of een minder ernstige tekortkoming die een voorzichtige man evenwel op zijn hoede doet zijn, of ook wel een ernstige verdenking tegen het gedrag van een leerling, plaatste hij naast de naam een van die gebruikelijke tekens, die hij alleen begreep en die ter onderscheiding dienden voor de aard der veronder-
stelde fout. Soms kon een enkele naam in de loop van een maand tien tot vijftien aantekeningen krijgen en soms aantekeningen die allen op het-
zelfde wezen. Af en toe las Don Bosco dat register zorgvuldig door. Op honderd jongens, waren er negentig wier namen van geen enkel teken voor-
zien waren, doch tien of twaalf hadden verscheidene keren een teken achter hun naam staan. Aan deze laatsten wijdde hij dan zijn bijzondere zorg, ging hun gedrag nauwkeuriger na, stelde hen onder bijzonder toe-
zicht en ondervroeg hen zelf. Het viel de duivel heel moeilijk zijn staart en zijn verbondenen te verbergen. Dikwijls beval Don Bosco zijn directeurs dit systeem aan, met de verzekering dat hij het van groot nut bevonden had, ja, dat de resultaten ervan welhaast onfeilbaar gebleken waren.

Met zijn register in de hand trof hij op het einde van ieder schooljaar in de maand juni zijn voorzorgsmaatregelen voor het behoud van het moreel in het komende jaar. Hij verzamelde de namen van degenen, die niet meer opgenomen zouden worden en gaf deze namen aan de prefect met de opdracht deze jongens thuis te laten blijven. We bezitten de lijst nog van de weggestuurden, gedateerd 15 mei 1859. Men dient er rekening mee te houden dat in dat jaar veel tuchteloosheid heerste onder invloed van de oorlog. Welnu, op 300 jongens staan er op de lijst slechts 15 en 4 namen met de aanduiding twijfelachtig ernaast. Deze lijst strekt het Oratorio dus wel tot grote eer. Zij vermeldde even-
eens de namen van de jongens, die niet meer bij de studenten mochten blijven en die een vak moesten leren, alsook de namen van de werkjongens die naar de studenten mochten overgaan en tenslotte de namen van degenen die, hoewel niet te best, na de vakantie weer konden opgenomen worden om nog eens een proef met hen te nemen.

Maar al was het woord ziel, zoals we gezegd hebben, het eerste woord van Don Bosco als een jongen het Oratorio voor het eerste bezocht, het was

ook het laatste woord als ze het verlieten. "En het waren er bijna vijftienduizend", zo verzekert Mgr. Cagliero, "die Don Bosco opgenomen heeft, onderhoud verschaft en opgevoed heeft, alleen al in het hospitium van Turijn. En een nog veel groter aantal gaf hij onderricht en catechismusles in de zondagsoratorio van die stad, als externen. Allen genoten van zijn vaderlijke en priesterlijke zegeningen."

Welnu, tegenover al die jongens legde hij een liefdevolle genezende hand aan de dag, en niet alleen jegens de deugdzamen, hetzij studenten of arbeidende jongens, die om verscheidene redenen naar hun dorpen terugkeerden nadat ze na hun studies voleindigd of na hun vak geleerd hadden; hetzij ze externen of internen waren, die niet beantwoord hadden aan al zijn liefdevolle zorgen en op wie hij soms toch grote verwachtingen gesteld had. Al dezen ontving hij of riep hij bij zich, als ze op het punt van vertrekken stonden, en met zeldzame welwillendheid deed hij hun de noodzakelijke suggesties aan de hand voor hun welvaren in de door hen gekozen staat. Met zijn zegen spoorde hij hen aan dikwijls naar het Oratorio terug te keren, en zich steeds deugdzame en waardige zonen van Don Bosco te tonen om uiteindelijk hun ziel te redden.

Hij vergat hen nooit en soms, als hij wist dat ze iets nodig hadden, kwam hij hen met vaderlijke welwillendheid te hulp of probeerde bij weldadige personen hulp voor hen te verkrijgen. Tot een van onze schoenmakers, een soldaat, van wie het gezin er arm aan toe was en die hem was komen opzoeken, zei Don Bosco: "Hebben ze je thuis iets gegeven?" - En op het ontkennende antwoord: "Hier, neem", vervolgde hij, terwijl hij de ander wat geld in de hand stopte, "en spreek er met niemand over. Als je iets nodig hebt, kom dan maar naar mij toe." - En nog veel andere feiten van soortgelijke aard zou men kunnen opsommen!

En met deze blijken van weldadigheid ging hij voort om meester te blijven over hun harten, om hen aan God te kunnen geven, en hij was voor hen steeds dezelfde goede vader, die hun jeugdjaren verblijd had. Wanneer Don Bosco hen dan ook na jaren en jaren ontmoette, herhaalde hij het woord waarmee hij hen gegroet had toen ze vertrokken: "ziel"! Hij zei tot hen:

"Wel! Vroeger was je braaf; is het niet?"

"Ik zou niet weten..."

"En ben je het nu nog?"

"Nou ja, nu... weet u... we zijn in de wereld!..."

"Ga je biechten?" - of: "Wanneer kom je me weer eens opzoeken?" en daarna nog een enkel onderdrukt woord, al naargelang het antwoord.

Don Bosco spoorde ook zijn directeurs aan deze methode te blijven volgen als zij deze jongens later als volwassen mannen zouden ontmoeten, of

als ze hen in het college een bezoek zouden brengen. Zeg glimlachend tot hen: "Heb je je Pasen gehouden?" Ofwel: "Wanneer ben je te biechten geweest?" Maar richt deze aansporing zonder inleiding tot hen, zoals: "Ik wilde je wat zeggen... Als je het niet erg vindt... Als je het me toestaat... enz. Niets van dat alles, maar een woord afschieten als een pijl en dan onmiddellijk over iets anders beginnen. Dat maakt een goede indruk, anders niet. Men kan er echter aan toevoegen: "Niet om nieuwsgierig te zijn"! of iets dergelijks, maar meer niet."

H O O F D S T U K X X X

HEILIGE IJVER - DON BOSCO TE MIDDEN VAN DE JONGENS:
ZIJN LIEFDE EN HUN GENEGENHEID - DE RUMOERIGE
SPEELUURTJES - WIJZE RAADGEVINGEN EN OPMERKINGEN -
VERMANINGEN OP RIJM - LATIJNSE VERZEN - NIET GEMAKKE-
LIJK TE BEGRIJPEN VOORSTELLEN - DANTE - DE REGELS
VAN DE SPRAAKKUNST - EEN ALGEBRAÏSCHE BEWERKING -
VERSTANDIGE ANTWOORDEN VAN GIANDUIA - LESSEN IN
HYGIËNE - RAADSELS EN GEHEIMZINNIGE VRAGEN - DE
JONGENS ROND DON BOSCO - HET WOORD AAN HET OOR -
DE WELSPREKENDE BLIK - DE OORVIJGEN.

"De liefde gaf Don Bosco zoveel heilige ijver in voor het winnen van zielen voor God, dat het uitermate moeilijk zou zijn alles op te noemen en het geduld te beschrijven waarmee hij te werk ging. Het was zoveel en alles zo verdienstelijk, dat het iedere lof te boven gaat." Aldus verklaarde plechtig Mgr. Bertagna. En wij zullen, bij al het vele dat we al beschreven hebben, en bij al wat we nog zullen zeggen ter verduidelijking en omwille van een goede lijn in het verhaal, nog meer verhalen wat onze lezers met genoegen en bewondering zullen vernemen.

Zijn eerste zorg was het, zijn devies Servite Domino in laetitia te doen gelden. Godsvreze, onvermoeid werken en studeren en bovenal, als bekroning, de heilige opgewektheid: ziedaar het leven van het Oratorio. En dat bewonderenswaardige geheel maakte het leven van de jongens in Valdocco heel aangenaam: er heerste over de hele lijn een bijna onuitsprekelijke vreugde. Wie het niet gezien heeft, kan zich slechts moeilijk een voorstelling vormen van de luidruchtigheid, van de argeloze zorgeloosheid, van de spelen en van het plezier van de speeltuurtjes. Er was geen plekje van de speelplaats of er werd gerend, en Don Bosco, die de ziel van al die ontspanning was, genoot ervan met een onmetelijk plezier. En de jongens die wisten dat hij, telkens wanneer hij kon, deelnam aan hun spel en gesprek, wierpen af en toe een blik naar boven naar de kamer van hun goede vader. En als hij dan op het balkon verscheen, steeg er van alle kanten een gejuich op van blijdschap. Een groot aantal jongens liep hem tegemoet tot aan de voet van de trap om hem de hand te kussen.

Er waren er maar weinig ter wereld, geloven we, die op die manier de jongens tot zich trokken en die van deze genegenheid gebruik wisten

te maken voor hun welzijn. Don Bosco te midden van zijn jongens was de beminnelijkheid in persoon. Mgr. Cagliero, de seminaristen en de jongens zelf zeiden van hem: Apparuit benignitas Salvatoris nostri.

"Wees toch opgewekt"! was het eerste wat Don Bosco zei tegen een of ander die zich bij hem was komen aandienen met een verdrietig en somber gezicht. En deze woorden hadden een magische uitwerking. Zij verdreven de neerslachtigheid, zodat de jongen zich bereid en gewillig voelde voor zijn taak.

"Hoe is het met je gezondheid"? vroeg hij aan anderen, en zo nodig liet hij zich ervan op de hoogte brengen of ze niet te lijden hadden van een tekort aan verzorging. Als hij 's winters de indruk kreeg dat een jongen van de kou te lijden had, voelde hij met de vingers aan zijn armen, of hij wel een behoorlijke wollen borstrok aanhad en zei dan: "Maar, je bent niet voldoende gekleed! En heb je genoeg dekens op je bed om warm te blijven?" En hij stuurde hem naar de linnenkamer om hem van het nodige te voorzien. Zo deed hij met allen die hij ontmoette, als hij vond dat ze last hadden en ook met enkelen voor wie hun ouders hadden moeten zorgen.

Telkens liet hij de een of de ander merken dat hem alles ter harte ging wat de ander maar kon interesseren. Hij vroeg hem om inlichting over zijn ouders en familie, zijn pastoor, de burgemeester en over zijn dorpsgenoten die hij gekend had. Hij zei hem dat, als hij naar huis schreef, niet moest vergeten uit zijn naam deze en gene te groeten en vooral vader en moeder niet. Hij sprak hem over de een of ander gedenkwaardige dag in zijn dorp, daar hij de gebeurtenissen van vele steden en dorpen van de Sardijnse straten van buiten kende. Hij sprak hem over zijn parochiekerk, over de klokkentoren, over alles ten slotte waar het hart van een jongen maar aan gehecht kon zijn, en deze straalde dan van genoeg bij die herinneringen en was erkentelijk voor die beminnelijke belangstelling van de overste.

Zulke gesprekjes waren echter kort, hetzij omdat hij naar beneden ging de speelplaats op, hetzij omdat hij voorzag dat niet allen graag stilstonden om naar hem te luisteren, hetzij omdat hij ervan hield hen in beweging te zien. Daarom hield hij er niet van de studenten in spelen verdiept te zien die teveel geestelijke inspanning eisten, en verbood hij dat er op de speelplaats zitbanken zouden geplaatst worden. Kaarten, dammen, molenspel en schaken keurde hij niet goed, en hij zei: "De geest heeft zijn rust nodig."

Daarom gaf hij er als verstandige opvoeder de voorkeur aan hen aan te moedigen tot spelen die hun fysieke krachten oefenden. En hijzelf nam aan hun ontspanning deel en daagde hen soms uit tot een wedloop.

Bij andere gelegenheden nodigde hij allen uit tot het bararotta-spel, en hij maakte dat hij opgenomen werd in de rijen van een groep, zodra hij zag dat in de groep van de tegenstanders een speler al lang zich dub-

belzinng gedroeg en het er altijd op aanlegde uit zijn buurt te blijven om geen vermaning te moeten ontvangen, dan wachtte hij totdat het spel goed op dreef was en de verwarring het hoogst onder al die rennende jongens. Had Don Bosco zijn prooi dan in het oog gekregen, dan kwam hij gauw uit zijn kampplaats te voorschijn, en iedere hindernis vermijgend, greep hij hem beet terwijl allen riepen: gevangen, gevangen! En dan zegde Don Bosco hem schertsend een van die woorden die de harten steeds aan hem bonden.

Voelde hij zich niet bij machte voor een dergelijke inspanning, dan stelde hij de jongens op in rijen van twee, nam plaats aan het hoofd van de stoet en dan ging het in marstempo op stap. Hij zette het Piëmontese volksliedje in Un, doi, polenta e coi, en de jongens herhaalden dat wel honderd keren, en liepen in de pas, onder begeleiding van handgeklap en zo hevig gestamp met de voeten dat de grond ervan dreunde. Nu eens liepen ze de open speelplaats op, dan weer keerden ze onder de zuilen-galerij terug. Willekeurig sloegen ze rechtsaf, linksaf; nu liepen ze de trappen op aan de ene kant, gingen een gang door, en gingen dan weer naar beneden langs een andere trap. En steeds maar klappen in de handen en veel lawaai maken, zoals Don Bosco het hun voordeed. Tenslotte hoorden ze met spijt het teken van de bel die allen aan hun bezigheden riep. Deze wandeling vond plaats bij wijze van verkenningspatrouille.

Heel dikwijls, en vooral in 1859-1860, stelde Don Bosco honderden jongens op in een rij midden op de speelplaats. Hij liep voorop, met de woorden: "Loop nu steeds achter me aan; en iedereen zet zijn voet precies in het spoor van zijn voorganger." - Hij klapte op maat in de handen nagevolgd door degenen die achter hem kwamen. En nu eens sloeg hij rechtsaf, dan linksaf, soms liep hij rechtdoor, soms volgde hij een schuine lijn, en bij het omkeren vormde hij ofwel een scherpe hoek of een rechte hoek en ook wel een cirkel. Plotseling riep hij: "Halt!" De jongens die hem op al die grillige bochten gevolgd waren, bleven staan, de een achter de ander, in zonderlinge groeperingen, waarvan geen enkele toeschouwer de bedoeling kon begrijpen. Maar enkele jongens, die uit deze bewegingen de bedoeling van Don Bosco al begrepen hadden, liepen het balkon op, en zagen daar hoe elke groep een grote letter vormde en heel duidelijk lazen ze van daar af de woorden: LEVE PIUS DE NEGENDE. Daar het in die jaren niet raadzaam was die roep te laten weerklinken, aangezien de paus bedreigd en aan alle kanten aangevallen werd, vormde hij die woorden met zijn jongens. Bij andere gelegenheden vormde hij een LEVE MARIA, ofwel LEVE DE H. ALOYSIUS. In 1861 bedreef Don Bosco dit spelletje nog, doch op een dag dat de jongens ongeduldig op hem wachtten om ermee door te gaan, liep hij onder de gaanderij, onderhield zich met dezen en genen en trok zich tenslotte in zijn kamer terug. Daarna was er geen sprake meer van. Misschien vereiste dat spel teveel voorstudie. Aldus Don Paolo Albera.

Niet altijd speelde Don Bosco: dan stond hij te midden van de jongens en was niet zwijgzaam, daar hij op iedere mogelijke manier hun

geest wilde bezighouden. Het is haast niet onder woorden te brengen, hoe prettig zijn conversatie was, rijk aan spreuken en vol boeiende bijzonderheden. Beginnen we met enkele van de kernspreuken te noemen die hij richtte tot de priesters, seminaristen of leerlingen die om hem heen stonden in de refter of die hij onderweg ontmoette ook buiten de tijd van de recreatie. De ware zonen van Don Bosco hadden geen geheimen voor hem, en daarom zei hij dikwijls tot een van wie hij wist dat hij zich in enige moeilijkheid bevond: "Laat niets je van je stuk brengen", heeft de heilige Theresia gezegd!

Wie zich bezorgd maakte over lichamelijke of geestelijke kwellingen gaf hij de raad: "Alles gaat voorbij!"

Tot een ander die maar moeilijk de plagerijen van bepaalde kameraden kon verdragen, zei hij: "Vince in bonum malum. Alter alterius onera portate."(1)

Wanneer iemand last had met de studie of met de uitoefening van zijn ambt zei hij: "Onderweg voegt de vracht zich naar de ezel, dat wil zeggen, door te werken worden de moeilijkheden overwonnen." En iedereen weet, hoe hij zich aan het werk begaf, zonder te verwachten dat de moeilijkheden, hoe groot ook, helemaal zouden uit de weg geruimd worden.

Als men hem iets vroeg over een verdrietig geval dat hem na aan het hart lag, merkte hij op: "Mijn moeder zei altijd dat er in geen enkel land zoveel ellende bestaat als in deze wereld."

Soms werd er over moeilijke krijgsverrichtingen gesproken, over nieuw ontdekte gebieden ten koste van gevaarlijke reizen en veel ontbering, over wetenschappelijke of technische uitvindingen, de vrucht van langdurige studies. - "En het werk dat u ondernomen hebt"? vroeg menig- een aan Don Bosco. En hij, met de glimlach en de geestige trek die hem zo zeer eigen was, zei dan met zekere plechtstatigheid: "De wereld is van hem die ze weet te pakken. De durvers krijgen wat ze willen." Audaces fortuna juvat.(2) Tradidit Deus terram disputationibus eorum.(3)

Werd er over grootsheid gesproken, over fortuin, glorie, roem, rijkdom en geslaagde ondernemingen: "Vanitas, vanitatum et omnia vanitas praeter amare Deum et illi soli servire."(4)

Wie in de nabijheid van Don Bosco was, leerde steeds iets en ont-

(1) Overwin het kwaad door het goede (Rom. 12, 21). Draagt elkanders lasten (Gal. 6, 2).

(2) Virgilius Aen. 10, 284.

(3) Prediker, 3, 11.

(4) Prediker, 1, 2 en 12, 8.

ving altijd een heilzame les.

Hij dichtte soms midden op de speelplaats. Na de spreuk genoemd te hebben: Tempora mutantur et nos mutamur in illis, (1) sprak hij in deze versvorm over de vluchtigheid van de tijd:

De tijd gaat voorbij en kent geen respijt,
De dood ijlt spoorlags achter hem aan;
De dingen van vroeger en die thans bestaan, doen mij evenveel
leed als de komende tijd.

Ofwel: Fugit irreparabile tempus. (2) Tempora labuntur tacitis-
que scenescimus annis. (3)

Als hij zijn zonen wilde inprenten zich niet door de schone schijn te laten misleiden bij het beoordelen van het geluk van anderen, haalde hij dikwijls de volgende versregels van Metastasion aan:

Stond ieders innerlijke staat op zijn gezicht geschreven,
hoeveel meer dan nijd en haat zou meelij met hem leven.
Men zag dan wat zijn tegenstanders in stilte voor hem voelen,
en klein slechts zou zijn vreugd nog zijn,
zijn blijdschap dra bekoelen.

Bij andere gelegenheden maakte hij rijmpjes, met de naam van de jongen erin die naar hem toe kwam om hem de hand te kussen:

Omdat Antonio zo braaf is, zal hij de hemel binnengaan. maar
als je ondeugend bent, het wordt een roste cent.

En zich dan tot een ander wendend:

Als Carlino niet braaf wil zijn,
zal de hemel vast zijn deel niet zijn.

En tot een derde:

Is Roberto een brave zoon,
dan krijgt hij in de hemel zijn loon.

(1) Keizer Lotharius toegeschreven.

(2) Virgilius, Georg, 3, 284.

(3) Ovidius, Fasti, 6, 771.

Tot een leerling die een groot en goed hart had, maar het hoofd vol lichtzinnigheid, zei Don Bosco tot aller verrassing:

0. Francesco, Francesco, Francesco! In de hemel wacht ons groot geluk, en genot van vrede voor altijd: dan zal ons hart verzadigd zijn, 0!

Daarop lachte hij en al degenen die om hem heen stonden lachten mee.

Bij andere gelegenheden kwam hij, om al te ernstige gedachten te verjagen wegens een overdreven, hartverscheurend verhaal dat ietwat met de liefde en rechtvaardigheid in strijd was, te onderbreken, voor de dag met enkele verzen van Vergilius; Quadrupedante putrem sonitu quatit ungula campum. Ofwel hij zei met Tibullus: Tum ferri rigor, atque argutae lamina serrae. En soms: Me mea paupertas vitae traducit inertii.

Daarna wees hij op het sterk beeldende karakter van deze verzen, tot groot genoegen van de jongens van de hoogste klassen, die merkten dat Don Bosco zich op bewonderenswaardige wijze uit zijn vroegere studie nog herinnerde wat zij thans zelf in de loop van het jaar behandelden.

Ook stelde hij hun voor enkele eenvoudige Latijnse zinnen te vertalen waarvan de weinig gebruikelijke woorden een dubbele betekenis hadden en daarom moeilijkheden opleverden.

"Komaan", zei hij, "wie van jullie geeft me in het Italiaans de zin: Homo, ne, si vis esse" of deze: "Ne, mater, suam."

Meestal slaagden de leerlingen er niet in die vertaling te maken en dan verwachtten ze van Don Bosco een verklaring, die niet uitbleef. "Ziehier: de eerste zin beduidt: "spin vrouw, als je wil eten". De tweede: "spin, o moeder, ik zal naaien."

Hij gaf ook nog andere op, waarvan we er ons twee herinneren: Non est peccatum occidere patrem suum. - Deus non est in coelo. En terwijl de troep jongens stond na te denken, allerlei domme vragen stelden, grapjes maakten en verward door elkaar heen spraken, zeiden ze tot Don Bosco: "Zegt u het maar." - Hij beval stilte, en verklaarde: het is geen zonde de vader van de varkens te doden. - God eet niet in de hemel.

Het antwoord werd met handgeklap en gelach begroet.

Nu en dan vroeg hij hun een paar verzen van Italiaanse klassieke dichters op te zeggen vooral uit de Divina Commedia. Hijzelf zegde er enkele terzinen van op en soms een hele zang, zodat het wel leek alsof hij alles van buiten kende. Hij hield inderdaad veel van het bewonderenswaardig dichtwerk, en als hij in de herfst op reis ging, of een bezoek bracht aan de huizen, vooral in de jaren 1874 tot 1882, vergat hij nooit

het in zijn valies te stoppen als geestelijke verpozing onderweg.

Zelfs van de regels van de Latijnse grammatici, volgens de nieuwe Methode in achtlettergrepige Italiaanse verzen gevat, maakte hij gebruik om de studenten op een prettige manier bezig te houden, vooral die van de derde klas gymnasium. Hij zei enkele strofen op, verklaarde ze, liet ze door de jongens herhalen, die ze reeds in de klas van buiten hadden moeten leren. Die ogenblikken van de recreatie waren uiterst nuttig, en wekten het verlangen om er vrucht uit te halen, daar Don Bosco nooit verzuimde er een van hen achteraf vragen over te stellen.

Maar wat nog zeldzamer is, diezelfde regels dienden hem op de een of andere manier, rechtstreeks of onrechtstreeks tot besluit van bepaalde vermaningen.

Tot een assistent die niet te veel haast maakte met het vervullen van zijn taken, zei hij: "denk eraan:

L'infinito dell'attivo Ti darà l'imperativo.

(De infinitief van de bedrijvende vorm levert je de imperatief op).

Merkt hij op dat er ergens iets hapert, dat er geen harmonie heerst tussen degene die beveelt en degene die gehoorzaamt, of ook dat het aan eenheid ontbreekt tussen twee die tot één enkel doel moeten samenwerken, dan zegt hij: "Dat is een taalfout."

Prima ognun sia persuaso Accordarsi l'aggettivo Col suo
nome sostantivo In genere, numero e caso.

(Iedereen dient te weten dat het adjectief met het substantief moet overeenkomen in geslacht, getal en naamval).

En zich tot een van de leerlingen en seminaristen wendend, vervolgde hij:

Prima ognuno sia persuaso
Che Giovanni ha lungo il naso.

(Iedereen dient te weten dat Giovanni een goede neus heeft).

Daarop voegde hij eraan toe: "Weten jullie wat dat rijmpje betekent?"

Dikwijls zei Don Bosco tot een jongen uit de filosofieklas: "Weet je iets van de beginselen van de algebra?"

"Zeker mijnheer."

"Los dan dit probleem eens op $A + B = C$. Wat betekent dat?"

De jongen dacht na, zei het eerste het beste dat bij hem opkwam, maar begreep het niet.

"Wel, let dan eens op: dan zal ik je vertellen wat jij niet weet. A betekent allegro (opgewekt), + B wil zeggen buono (goed), - C betekent cattivo (slecht), dat wil dus zeggen: wees opgewekt, nog beter en min slecht."

Soms zei hij tegen iemand: "Denk aan de drie s'en."

"Wat zijn dat?"

"Sanità, studio o sapienza, e santità." (Gezondheid, studie of wijsheid en heiligheid.)

Vervolgens tot een seminarist: "En ook jij moet niet vergeten: Salve, salvando, salvati."

Ook als er vakjongens om hem heen geschaard waren en ze hem vroegen wat men doen moest om steeds geld op zak te hebben, antwoordde hij: "Gianduia zei altijd: "Als je altijd geld wilt hebben, geef dan, als je acht stuivers op zak hebt, er slechts vier uit. Geef er geen acht uit als je er slechts vier bezit, maar geef er dan twee uit, en op die manier zul je nooit zonder geld zijn."

Als hij over dit prototype van de Piëmontese boer sprak, vertelde hij populaire grappige verhalen.

"Op een keer was Gianduia (1) in het theatertje op de markt erg bedroefd, hij wilde niet spreken en bleef diep in gedachten verzonken."

"Wat scheelt eraan Gianduia, dat je vanavond niet wilt spreken?"

En hij: "Ik ben bedroefd en bedrukt omdat het verkeerd loopt met de oogst."

"Hoe kun je dat nu zeggen?"

"Zie je dan niet dat de Allerhoogste van daarboven ons storm zendt voor onze zonden, terwijl de allerhoogste van hierbeneden ons afneemt wat er overblijft (door de belastingen)? En dat wij, tussen twee allerhoogsten in, straatarm blijven?"

Arme Gianduia! Na die woorden werd hij beet genomen en in domo Petri (de gevangenis) gestopt.

"Begrijpen jullie wat het zeggen wil kwaad over de regering te spreken?"

Een andere keer, toen Gianduia op het toneel stond werd hem gevraagd:

(1) zie deel III, 385.

"Gianduia, vertel me eens: welke wijn bevalt je het best, of wat is de beste wijn?"

Hij zweeg.

"Houd je het meest van de barbera d'Asti?"

Met een grimas antwoordt Gianduia ontkennend.

"De barolo?" "Neen!"

"De moscato van Strevi?"

"Neen!"

"Uit Siracusa?" "Neen!"

"De malvasia? bordeaux? nebbiolo?"

"Neen, neen!"

"Rijnwijn? champagne? alicante?"

"Neen, neen, neen!"

"Tokayer? Vino Santo? De caluso?"

"Neen!" En elk "neen" ging vergezeld van een grappig gebaar dat de mensen deed schudden van het lachen.

"Wat is dan de wijn die je het best bevalt?"

"De wijn die me het best bevalt, is die, die ik in mijn glas heb. Dat is de wijn die ik drinken kan! Wat doet het er voor mij toe dat je me zoveel kwaliteiten van voortreffelijke wijnen opsomt, als ik ze niet hebben kan en ze niet kan drinken, ezel, die je bent?"

Zulke aardigheden wisselde Don Bosco af met waardevolle raadgevingen.

Als iemand zich beklaagde over onbelangrijke ongemakken, zei hij: "Pythagoras heeft altijd deze drie remedies gehad voor alle soorten ongemak: dieet, vers water en beweging."

Bij andere gelegenheden noemde hij dat andere recept: Quies, mens ilaris, dieta (rust, opgeruimdheid, dieet).

Iemand die bang was ziek te worden, vertelde hij: "Een herstellende die bang was dat een of andere spijs hem kwaad zou doen wilde steeds een dokter bij zich hebben als hij at. Nu gebeurde het dat ze hem eens een kip kwamen brengen. De dokter begon ze te bekijken om er de stukken van af te nemen die hij schadelijk vond voor de zieke. Bij het afsnijden van de vleugel zei hij: Ala, mala en legde ze op zijn eigen bord. Coxa noxa, en met de bouten deed hij hetzelfde. Testa, infesta en

hetzelfde spelletje. Dat deed hij met het hele beest en tenslotte riep hij uit Collum sine pelle bonum en hij haalde er het vel af en gaf de hals aan zijn cliënt. Hijzelf at intussen het vel en de hele rest smakelijk op. Begrijp je het? Toom je vrees dus in en neem geen voorzorgsmaatregelen die onnodig zijn. Vertrouw wat meer op de goddelijke Voorzienigheid. Neem je toe-vlucht tot Onze-Lieve-Vrouw en blijf rustig."

Voortdurend wisselde hij zijn grappen af en gaf de leerlingen raadseltjes op die ze moesten oplossen. Hij had er enkele van zijn eigen vinding.

"Och, wat zie je er groen uit"! zei hij tegen eentje, "ik geloof dat je ziek bent!"

"Ik? Ik voel me uitstekend."

"En toch zeg ik je dat je groen bent."

"Daar begrijp ik niets van!"

"Denk er dan maar eens over na."

De jongen ging weg, piekerde erover, sprak er met zijn kameraden over en kwam toen terug: "Ha, Don Bosco, ik heb begrepen wat het betekent groen te zijn. Het wil zeggen dat ik een boom ben die geen vruchten draagt, is het dat?"

"Eindelijk, je hebt het begrepen", antwoordde Don Bosco glimlachend.

"Maar, ik zal mijn best doen, ik wil van nu af aan braaf zijn!"

Toen enkele dagen verstreken waren kwam de jongen weer bij Don Bosco:

"Kijkt u me eens aan en zegt u me eens of ik nog groen ben?"

"Je hebt een mooie kleur; men kan zien dat het beter gaat, maar je moet je nog wat moeite doen."

"Dat is waar, maar u zult zien..."

"Bravo, ik heb altijd wel gezegd, dat je een beste vent bent."

Soms gaf hij een van degenen die tot zijn Congregatie hoopten toe te treden de wenk, "est caput plectendum"; ofwel: "caput amputandum." En de jongen, die de zin van dat Latijn al begreep, antwoordde met een glimlach.

Tot anderen zei hij: "Ik wil jou laten braden, weet je?" Ofwel: "Je bent nog niet genoeg gebraden." En daarmee gaf hij het verlangen te kennen in de jongen een volmaakter levenshouding te zien, een meer oprecht vurige liefde tot God.

Tot een die hij in de kerk had zien praten onder de preek: "Vertel me eens, arme kerel, heb je kiespijn?"

"Ik? Welnee!"

"Toch kwam het mij voor dat je kiespijn had."

En daarmee bedoelde hij, zoals hij hem naderhand verklaarde, te zeggen dat hij het woord van God niet goed kouwde, dat hij het niet proefde en dat hij er zodoende geen vrucht van kon hebben. Met te zeggen: "Arme jongen! Je hebt hoofdpijn"! duidde hij aan dat hij ongehoorzaam was.

Een gezegde dat hem erg vertrouwd was luidde: "Wanneer ga je mirakelen doen?" Dergelijke opmerkingen richtte hij soms onverwacht tot sommigen die stonden te peinzen of verstrooid aan iets anders schenen te denken, of wanneer er eentje onderdrukt tegen een klein gezelschap stond te praten.

Op een dag zei hij tot een jongen die al verscheidene maanden de sacramenten niet meer ontvangen had: "En, beste vriend! Zou je er niets voor voelen om morgen met mij te eten?" - En op het bevestigende antwoord, vervolgde hij: "Denk er dan goed aan dat ik morgenvroeg om halfacht ontbijt", zinspelend op de heilige tafel gedurende de mis.

Het was een leerrijk schouwspel Don Bosco te midden van een groot aantal leerlingen te zien. Terwijl hij stond te praten, bekeek hij ze een voor een en richtte een vriendelijk woord tot hen. Tot de een: "Hoe gaat het?" - Tot een ander: "Ben je braaf?" - Tot iemand onverwachts: "Ben jij eigenlijk wel een engeltje?" - En met gesloten hand stak hij wijsvinger en pink op, twee hoorntjes vormend. En lachend maakten de jongens hetzelfde gebaar boven het hoofd van hun kameraad die voor hem stond. Tot een kleine jongen die zwiwend met het hoofd op zijn arm leunde, zei Don Bosco: "Zwijg stil!" - Tot een ander: "O, jij kleine deugniet!" en dreigde hem schertsend met de vinger. Tot andere jongens: "Ik zou graag zien dat we vrienden werden, maar dan echt en niet voor de grap." - "Zeg eens, ben je werkelijk mijn vriend?" En tot een ander: "En wanneer zien we elkaar eens?" - Zo een jongen begreep dan dat het erom ging, te spreken over zijn ziel en over zijn roeping.

Soms richtte hij een vermaning tot een jongen en dan plotseling tot een andere zei: "Heb je het begrepen?"

Het gebeurde wel dat als een jongen naar hem toe kwam om hem de hand te kussen hij de hand van de jongen vasthield en zei: "Ga maar gauw mooi spelen!" En dan sprak hij verder tot degenen die hem omringden. Daarna richtte hij zich tot de kleine gevangene: "Ga dan toch, wat doe je hier?"

"Maar, als u me niet laat gaan!"

Don Bosco glimlachte, bleef hem vasthouden en sprak weer verder. En dan: "Maar ga dan toch, ben je er nog?"

De jongen glimlachte eveneens en dan liet Don Bosco hem los en de jongen

rende springend weg. Dergelijke dingen deed hij vooral met degenen die een beetje van hem vervreemd leken.

Tot degenen die hij ervan verdacht dat ze over iets morden, en die hij stil en in gepeins verzonken zag, richtte hij onverwachts de vraag: · "Wat zeg je?"

"Ik? Niets!"

"Ik dacht dat je iets zei."

Zo verraste hij en deed hun gril vervluchtigen.

En al deze gezegden en manieren van doen eindigden doorgaans in een vertrouwelijk woord dat de leerlingen noemden: het woord aan het oor. Maar welk woord was dat, waarop we in onze Memorie Biografiche verscheidene malen gezinspeeld hebben?

Het was als de echo van het woord van God: "levend en krachtig, het is snijdender dan elk tweesnijdend zwaard; het dringt door tot het raakpunt van ziel en geest, van gewrichten en merg, en ontleedt de gedachten en bedoelingen van de mens."⁽¹⁾ IJverig en met grote voorzichtigheid wist Don Bosco zich van alles op de hoogte te houden. Van alle interne en externe jongens kende hij de naam en met onweerstaanbare be-minnelijkheid wist hij ieder een aangepaste waarschuwing te geven. Maar wat dat woord het meest indruk deed maken, was dat hij heel dikwijls dingen zei die de jongen alleen wist. Don Bosco vertelde vaak toekomstige gebeurtenissen die de jongen betroffen en die naderhand volkomen bewaarheid werden. Vandaar dat de leerlingen een geweldig belang hechtten aan deze heilige ijver en gewoonte, en zodoende kon men er wel de grote resultaten ten opzichte van een toenemende deugdzaamheid en het zielenheil van waarnemen, doch deze nooit in heel hun omvang overzien.

Dikwijls zei Don Bosco tot een jongen: "Zal ik je eens iets zeggen?" Of de jongens zelf vroegen hem: "Zegt u eens iets tegen me!" Dan streek Don Bosco met de hand over het hoofd van de jongen en zich vooroverbuigend zei hij hem heel stil iets aan het oor, terwijl hij met de andere hand zijn mond afschermdde zodat niemand het kon horen. Het was de moeite waard de uitdrukkingen te zien op het gezicht van de jongens: nu eens glimlachend, soms ernstig; sommigen bloosden tot in de wortels van hun haren, een ander begon te huilen; de een knikte ja, de ander nee. Sommigen trokken zich terug, diep in gedachten, om op hun eentje te gaan wandelen; anderen riepen uit "dank je wel" en liepen hard weg om te gaan spelen; een derde begaf zich meteen naar de kerk om een bezoek te brengen aan Jezus in het sacrament. Soms kon er een zich niet meer van Don Bosco losmaken, hij stond als overweldigd door een grootse gedachte en een

(1) Hebr. 4, 12.

ander bracht op zijn beurt eveneens de hand aan de mond en antwoordde in het oor van Don Bosco of stelde een vraag.

Het woord dat Don Bosco tot elk richtte duurde niet langer dan enkele seconden. Het sloeg echter in als een vuurpijl, die doordrong tot het hart en er voorgoed bleef steken. Soms was het een goede raad, soms een opmerking, een aansporing tot het goede of ook wel een verwijt. Don Bosco was overigens niet gewoon een verwijt in een bittere vorm toe te dienen en allerm minst in het openbaar. Nooit gaf hij te verstaan dat hij een jongen minder achtte. Ook degenen die er zich van bewust waren geen buitengewone achting te verdienen, wisten dat Don Bosco hen op geen enkele manier zou vernederen. Gedurende heel zijn leven heeft hij nooit iemand vernederd, met uitzondering van het geval waarin hij een erger-nisgevende gebeurtenis moest goedmaken die allen bekend was. Vandaar het vrijwel volledige vertrouwen en de overgave aan de overste. Zodoende had de vriendschappelijke vermaning een goede uitwerking zonder iemand in zijn eer te raken. "De wijze vermaning die tot een volgzaam oor gericht wordt", aldus het boek der Spreuken, XXV, 12, "is een gouden ring met een fonkelende parel."

Deze woorden luidden gewoonlijk zo: "Kun je me een geestelijk bloempje geven voor Onze-Lieve-Vrouw? Wil je je les dan een beetje beter leren?" - "Jezus verwacht je in de kerk voor een kort bezoek." - "Leer die gewoonte af om je handen op de rug van anderen te leggen." - "Heb je goed gebiecht?" - "Waarom ga je niet vaker te communie?" - "O, die kameraden!" - "Houd moed! Roep Maria aan en zij zal je helpen." - "Je moest de toestand van je ziel eens kunnen zien!" - "Ga zo door, Onze-Lieve-Vrouw is tevreden over je!" - "Onthoud het goed: God ziet je." - "De dood, maar geen zonden." - "Wees braaf zodat we samen in de hemel komen." - "Zorg ervoor een goede biecht te spreken en je zult erg blij zijn." - "Qui faciunt peccata hostes sunt animae suae." - "Bid vijf onzeveraders ter ere van de wonden van Jezus om te verkrijgen dat niemand van wie vandaag sterven in de hel zullen komen." - "Help mij je ziel te redden." - "Wees opgewekt! Eens zullen we samen zijn bij de Heer." - "Ge-hoorzaam, dan word je heilig." - "Vraag aan Onze-Lieve-Vrouw de genade om nooit in je leven meer te zondigen." - "Kun je vannacht rustig slapen?" - En honderd andere zinnetjes van dien aard, die afwisselden al naargelang het nodig was. Een ervaren oog zag ook onmiddellijk de uitwerking ervan. Sommigen gingen de sacramenten ontvangen, anderen hadden grotere aandacht in het gebed en waren ernstiger in de plichts vervulling, anderen lieten bepaalde vormen van jaloezie, van ruwe, onbeschaafde manieren na tegenover medeleerlingen. En er waren er verscheidene onder hen, van wie we de namen zouden kunnen noemen, die zo ijverig werden in hun devotie, dat ze zich buitengewone boetedoeningen gingen opleggen, waarin Don Bosco hen moest remmen.

Maar de eersten die de werkzaamheid van dat woord merkten, waren de jongens zelf tot wie ze gericht werden. "Ik mag de verzekering geven", vertelde ons een eerbiedwaardige priester, "van een bijzonder feit dat

mij bij herhaling overkomen is toen ik nog een jongen was. Als Don Bosco mij onder de speeltijd bezig zag, wist hij me passende woorden in het oor te fluisteren die me van lastige gedachten afbrachten, ja zelfs van verleidingen, waardoor ik anders misschien tot verkeerde dingen zou gekomen zijn. Hij deed dat niet alleen met mij, maar met allen, ook 's avonds als we naar hem toegingen om hem goedenacht te wensen, want niemand ging rusten zonder hem eerst de hand te kussen."

Hier moeten we opmerken hoe zijn innemende en beminnelijke manier van doen tot lang na 1860 een lieflijk en merkwaardig verschijnsel wekte. Waar Don Bosco zich ook bevond, ook al was het midden op de speelplaats, overal openden de jongens in vol vertrouwen hun hart voor hem, en als er iets was dat hun geweten verontrustte, gingen ze niet naar bed zonder het eerst aan Don Bosco toevertrouwd te hebben. Veeleer bleven ze voor zijn deur staan wachten, klopten eventjes zolang hun niet werd opgedaan. Maar met een zonde beladen, konden ze niet rustig slapen.

Echter niet alle leerlingen naderden Don Bosco met zoveel kinderlijke genegenheid. Er waren soms ook opmerkelijke uitzonderingen, maar ook op hen had het woord van Don Bosco zijn uitwerking, wanneer hij het veelal onverwachts in het oor van zijn zonen fluisterde.

Soms als hij een lichtzinnig type heel erg druk zag doen in een kring van kameraden, een en al vuur in het uiteenzetten van zijn mening, onderbrak Don Bosco hem, riep hem bij zich en zei hem: "We moeten iets goeds ondernemen." - En nadat hij de jongen gevraagd had wat hij dacht te zullen worden, voegde hij er aan zijn oor aan toe: "We moeten een zuiver geweten zien te krijgen, want je kunt de vriend van God worden en beschermd worden door Onze-Lieve-Vrouw."

Terwijl een ander gedurende de recreatie als een bezetene holde, helemaal verdiept in zijn spel, zodat hij niet meer wist of hij zich op de aarde of in de hemel bevond, hield Don Bosco hem plots staande:

"Hoe gaat het ermee?" "Uitstekend!"

"Ook met je ziel?"

Bij die onverwachte vraag keek de jongen Don Bosco een beetje onthutst aan, sloeg dan de ogen neer, schudde het hoofd, krabde zich eens achter het oor en: "Nee..., maar..."

"Als je morgen zou doodgaan, vannacht, vandaag, zou je dan gelukkig zijn?"

"Niet erg."

"Wanneer ga je dus biechten?"

"Morgenvroeg!"

En over het algemeen hielden ze woord.

Sommige ondeugende jongens probeerden met opzet Don Bosco te ontvluchten, daar zij de moed niet hadden zijn blik te verdragen. Don Bosco volgde zo eentje op al zijn stappen en als de ander zich veilig waande, en midden in een troepje kameraden druk stond te praten, werden er plots twee handen over zijn ogen gelegd en zijn hoofd werd stevig vastgehouden, zodat hij zich niet kon omkeren. De jongen dacht er in de verste verte niet aan wie het was die dat grapje met hem uithaalde. In de mening dat het een makker was, begon hij er eerst enkelen op te noemen om te raden wie het was. Dan, ongeduldig, riep hij uit: "laat me met rust!" Soms eindigde het met scheldwoorden, beledigingen of trappen met de voet. Dan werden de twee handen van zijn ogen weggenomen, hij keerde zich snel om en een: "O, Don Bosco"! kwam er dan van zijn bijna bevende lippen. De verwarring en verlegenheid van de arme jongen was groot. Met een rood gezicht en gebogen hoofd stond hij er dan onbeweeglijk bij. Dan zei Don Bosco tot hem terwijl de jongen zijn hand nam om die te kussen. "Waarom ontwijk je mij?"

"Dat doe ik niet!"

"Dan zijn we dus vrienden? Luister eens": en terwijl hij de jongen iets in het oor fluisterde, knikte de jongen instemmend een belofte.

Wanneer Don Bosco **van** een reis terugkeerde, liepen de jongens hem met grote geestdrift tegemoet en verdrongen zich om hem heen. Maar de een of ander bleef afzonderlijk achter de anderen, en dat was het onmiskenbaar teken dat hij iets in zijn hart verborgen hield. Dat waren er in de loop van vele jaren nooit meer dan twee of drie per keer, wat een verheugend teken was voor de goede gang van zaken in het Oratorio. Vanzelfsprekend wijdde Don Bosco aan zulke jongens vooral zijn aandacht, omdat hun vluchtelingen een duidelijk teken waren dat er iets bij hen haperde.

Wanneer hij in die omstandigheden zag dat zij zich in een zekere verlegenheid bevonden, en achter de troep kameraden naar hem stonden te kijken op een pas of vier, vijf afstand, zei hij: "Voor een paar van jullie heb ik iets moois meegebracht!" - Nieuwsgierig verwachtten de jongens dat moois te zien te krijgen.

"Weten jullie ook aan wie ik het geef?"

De jongens begonnen de namen op te sommen van de braafsten.

"Ik geef het aan hen daar!"

Allen keerden zich verwonderd om en zagen dat zij juist niet tot de besten behoorden. De jongens werden bleek, maar Don BOSCO noemde hen een voor een bij de naam, verzocht hen naderbij te komen, terwijl hun kameraden

de weg voor hem vrijmaakten. De domoren zaten in de val, er klonk een vriendelijk woord heel zachtjes in hun oor en de avond of morgen was nog niet om of ze waren gaan biechten.

Besluiten wij dit onderwerp met de verklaring van Mgr. Cagliero: "Dikwijls kwam dat woord uit zijn mond als een vurig schietgebed, en wij die in de buurt stonden voelden ons gloeiend van liefde voor God en voor hem, die ons allen zo in de Heer beminde. "Alles ter ere Gods!" - Dat was zijn dagelijks refrein, dat duizend keren in mijn oren geklonken heeft en dat hij luidop herhaalde op de preekstoel, in de biechtstoel en in particuliere gesprekken. Dat was het enige, laaiende doel van zijn leven."

Maar God had Don Bosco ook de gave van het woord gegeven, zodat alles in hem, zijn blik, de stemverheffing, zijn beweging meesprak. Vooral met het oog spoorde hij tegelijkertijd de vermogens van geest en hart aan. Met zijn afgemeten, rustige, heldere blik raadde hij de gedachte van anderen met een onweerstaanbare aantrekkingskracht. En met dezelfde kracht werd hij zelf, als hij het wilde, ook begrepen. Dikwijls was een woord, een glimlach bij die blik evenveel als een vraag, een antwoord, een uitnodiging of een heel gesprek.

Don Domenico Belmonte verzekerde ons dat hij dergelijke wonderlijke dingen niet alleen had horen vertellen door veel getuigen, maar dat hij ze zelf uit eigen ondervinding meegemaakt had toen hij nog leerling was en later ook als seminarist en priester. "Heel dikwijls", zo zei hij, "keek Don Bosco een jongen op zo een merkwaardige manier aan, dat zijn ogen zegden wat zijn lippen op dat ogenblik niet uitspraken, en hij deed hem begrijpen wat hij van hem verlangde. En als de jongen hem antwoordde, was deze zelf er verbaasd over dat hij de gedachte van Don Bosco begrepen had. Soms ging het om dingen die in geen enkel verband stonden met wat er eerst gezegd was, of waar men op dat ogenblik mee bezig was of wat men gezien had. Het kon een vraag zijn die de jongen niet persoonlijk raakte: een bevel, een raad, een waarschuwing voor de school, voor het spel of voor wat anders. En men verstond het uitstekend."

Dikwijls volgde hij met zijn blik een jongen ergens op de speelplaats of onder de galerij, terwijl hij rustig met anderen bleef doorspreken. Maar opeens ontmoette de blik van de jongen die van Don Bosco. De jongen las in die heldere ogen het verlangen om met hem te spreken, ging naar hem toe om te vragen wat hij van hem wilde en Don Bosco zei het hem dan aan het oor.

Niet zelden, als hij tal van leerlingen voor zich had, keek hij er een of twee aan, terwijl hij met de hand zijn ogen afschermde als iemand die tegen het licht staat en beter wil zien. Hij leek dan tot in het diepst van het hart door te dringen. Zij bleven dan verward staan, de woorden kwamen niet over hun lippen en ze voelden dat hij een geheim van hen wist. En inderdaad las hij in hun voorkomen een schaduw van schuld of verwijt. Een lichte beweging van het hoofd was dan voldoende;

een andere aansporing was dan niet nodig; ze hoefden alleen het ogenblik vast te stellen waar-op ze zouden gaan biechten.

Don Bosco keek eveneens op bovengenoemde manier wanneer iemand hen een belofte deed waarvan hij wist dat hij ze niet zou houden, ofwel wanneer iemand hem iets zei dat in strijd was met de waarheid. Maar in dat geval drukte dat duidelijk een twijfel of een berisping uit, of een ontkenning, en was als het begin van een goede raad.

Het gebeurde ook dat, terwijl Don Bosco biecht hoorde, er in de sacristie een jongen voorbijging die heel wat anders van plan was dan te gaan biechten, hoewel hij het wel nodig had. Maar wanneer Don Bosco hem even op een minzame manier had aangekeken, gebeurde er wat men vertelt van de nachtegaal die betoverd wordt door de slang. De jongen kon niet doorlopen. Hij bleef besluiteloos staan, deed dan nog een stap naar de deur, keerde terug, naderde Don Bosco, knielde en wachtte zijn beurt af om te biechten. Door een beminnelijke kracht had hij zich tot hem aangetrokken gevoeld, iedere tegenzin was verdwenen en in zijn hart was meteen het vuur van het kinderlijke vertrouwen ontstoken. Dit hebben we gehoord van intieme vrienden, die deze weldadige invloed ondervonden hebben.

Wie tijdens de speeltijd te nieuwsgierig waren of die graag naar ongepaste grappen en gesprekken luisterden, drukte hij met de wijsvinger het oorlelletje in het oor, alsof hij het wilde verzegelen. Zag hij iemand vrijmoedig naar bepaalde dingen kijken, dan raakte hij als voor de grap zijn oogleden aan en drukte ze neer, als om de ogen te sluiten. Een ander sloot hij de mond, door diens lippen tussen wijsvinger en duim samen te drukken, waarmee hij te verstaan gaf, dat die jongen de mond niet moest openen om te mopperen. Dat deed hij met grote omzichtigheid, zonder iets te zeggen, maar zijn blik verklaarde alles. Het waren wel-sprekende en onuitwisbare vermaningen.

O, dié macht van de blik van Don Bosco! Een leerling kon tot laat in de nacht de slaap niet vatten. Onrustig keerde hij zich nu eens op de ene, dan op de andere zij. Ieder ogenblik zuchtte hij, snoof en beet af en toe in de lakens. Een kameraad, die in zijn buurt sliep en wakker geworden was, zei: "Zeg, kameraad, wat heb je!" Hij kreeg geen antwoord en de ander bleef maar zuchten. "Maar wat heb je toch?"

"Wat ik heb? Gisteravond heeft Don Bosco me aangekeken!" "Mooi! Is dat soms iets nieuws?"

"Hij keek me aan op een bepaalde manier... O, ik weet wel hoe Don Bosco kijkt."

"Je zult je vergist hebben. Heb maar geduld, en stoor de hele slaapzaal niet", besloot de ander. 's Morgens vroeg hij Don Bosco of hij de vorige avond die kameraad met een bijzondere bedoeling had aangekeken. Don Bosco antwoordde hem: "Vraag hem eens wat zijn geweten hem zegt!"

En het antwoord was zo, dat de arme kerel biechten ging en zijn rust her-vond.

Don Bosco liet zijn blikken vergezeld gaan van een grappige ma-nier van doen, opdat ze zijn vermaningen zouden onthouden. Om iemand aan te sporen om in de deugd te volharden, was hij gewoon, met een ze-kere ingetogenheid, vermengd met een verholten schalks glimlachje, een hele ceremonie van zijn eigen vinding te verrichten met de volgende for-mule: "Geloof, hoop, liefde, goede werken, vriendschap." Bij het uitspre-ken van het woord geloof raakte hij de ander met de vingertoppen van een hand heel even op de rechterwang; bij het woord hoop, raakte hij hem op de linkerwang aan; bij liefde was het een tikje op de kin; op de neus als hij goede werken zei; en andermaal sloeg hij, een beetje har-der nu, op de rechterwang als hij zei vriendschap. Iedereen voelde zich erg blij als hij dat grapje onderging, alsof ze een erg begeerde belo-ning gekregen hadden, en ze voelden zich veel bereidwilliger om braaf te zijn, zoals allen eenstemmig verklaarden.

Er was nog een andere geheimzinnige spreuk, die hij steeds in de mond nam. Soms vroeg een seminarist of een student wat hij deed om de toekomst te kennen en zoveel verborgen dingen te weten te komen.

"Luister: het middel daarvoor is dit en wordt weergegeven met Otis, Botis, Pia, Tutis. Weet je wat die woorden betekenen?"

"Nee, ik niet."

"Let op: het zijn Griekse woorden." En hij herhaalde, terwijl hij spelde: "O,tis... Bo,tis... Pi,a... Tu,tis. Begrijp je?"

"Het is moeilijk te begrijpen."

"Dat weet ik ook. Ikzelf heb nooit iemand willen verklaren wat die spreuk betekent. En niemand weet het, en zal het nooit weten, omdat ik het niet wil zeggen. Dat is mijn groot geheim, waarmee ik al de buiten-gewone dingen doe. Daarmee lees ik in de gewetens, daardoor worden alle geheimen voor mij een open boek. Maar als je slim bent, probeer er dan iets van te begrijpen.

En hij herhaalde die vier woorden, waarbij hij telkens als hij een woord uitsprak, met de wijsvinger op het voorhoofd, de mond, de kin en de borst van de jongen wees en besloot met hem onverwachts een draai om de oren te geven.

De jongen lachte, kuste hem de hand, maar drong aan: "Vertaalt u dan de vier woorden in gewone taal voor me."

"Ik kan ze vertalen, maar je zult de vertaling niet begrijpen." En schertsend zei hij in het dialect van Piëmont: "Als ik je slaag geef, heb je het aan te nemen."

Alle aanwezigen schudden van het lachen bij een dergelijke conclusie.

Die kleine afstraffingen in de vorm van een lichte oorvijs hadden nog een ander heilzaam effect. Als Don Bosco een jongen ontmoette die er terneergeslagen uitzag, riep hij hem bij zich en wilde weten, waarom hij zo bedrukt was. Hij vermaande hem dat de heilige Filippus Neri leerde dat de neerslachtigheid de achtste hoofdzonde was. En de jongen troostend met een paar vriendelijke woorden en beloften, besloot hij met hem een van die oorvijsen te geven en zei: "Wees opgewekt!" En daarmee bracht hij de jongen weer, wonderlijk genoeg, in zijn aanvankelijke toestand van blijdschap terug. Deze vertroostende kracht was bij de jongens zo goed bekend en werd ook door allen ondergaan, dat, als hun iets overkwam dat hen minder blij stemde, zij direct naar Don Bosco liepen om een geruststellende glimlach van hem op te vangen.

Soms sloeg een jongen te midden van de kameraden geen acht op wat er gezegd werd of wat de anderen deden, zodat het was alsof hij met zijn gedachten op de maan zat. Plotseling knipte Don Bosco dan met de vingers vlak voor zijn gezicht.

Als versuft keek de jongen hem aan en zei: "Wat doet u?"

"Dat deed de heilige Filippus Neri met zijn jongens, en hij zei dan: "Ik sla jou niet, maar de duivel die je bezoekt." - "En wij waren ervan overtuigd", zei Mgr. Cagliero tegen ons, "dat Don Bosco wist dat die met een bekoring te doen had."

Bovendien had zich bij de jongens de overtuiging gevestigd dat de oorvijsen van Don Bosco goed waren om hen te sterken tegen de duivel. Daarom deelde Don Bosco dikwijls enkele oorvijsen uit aan sommigen die hem daarom vroegen, en voor de grap zei hij: "Vandaag zul je van de duivel geen last meer hebben." - Sommigen lieten er zich een paar geven en schertsend verzekerde Don Bosco hun dan, dat de boze geest hen nu wel voor zes maanden met rust zou laten. Een jongen vroeg op zekere dag dat hij er hem heel veel zou geven en hem voor altijd zou genezen. Glimlachend antwoordde Don Bosco: "Tot zes maanden ga ik maar niet verder." - Dan, ernstiger: "Een jongen die, om zichzelf te overwinnen, geen gebruik gemaakt had van het gebed, de biecht en zijn goede wil, bereikte ten slotte zijn doel doordat hij iedere dag een oorvijs van Don Bosco kreeg." Ook zag men wel een jongen die door innerlijke onrust geplaagd werd, naar Don Bosco toegaan en zonder iets te zeggen bood hij zijn wang aan Don Bosco alsof hij een oorvijs verwachtte. Als hij die gekregen had, rende hij een en al opgewektheid weg, omdat hem een grote gunst ten deel was gevallen. Dat gebeurde dagelijks.

In 1861 vroeg een jongen die op het punt stond met paasvakantie te vertrekken aan Don Bosco een aandenken. Zonder iets te zeggen gaf deze hem een lichte oorvijs en daarop zei hij tot hem: "Dat is opdat de duivel je ook thuis met rust zou laten." - Toen de jongen na de vakantie terug kwam, ver-

klaarde hij dat die oorvijs hem veel goed gedaan had en dat telkens wanneer hij naar huis ging, hij om een zelfde aandenken zou vragen.

We hebben een brief die deze grappen van Don Bosco, als men het grappen wil noemen, in de herinnering brengt:

" Mijn beminde vader,
"
" O! was ik maar altijd een zoon van Don Bosco, niet in naam
" alleen, maar metterdaad. Onder een zo mooie banier kan men overwin-
" nen. Die oorvijs die U mij laatst gegeven hebt, is steeds in mijn
" gezicht gedrukt gebleven en als ik eraan denk, bloos ik en is het mij
" alsof ik de indrukken van Uw beminnelijke vingers voel. U mag me enke-
" le flinke oorvijsen zenden, die ik stellig verwacht.
" Ik houd meer van Don Bosco dan van de hele wereld. Gelooft
" u dat? Toch is het zo. En wanneer ik in de loop van de dag last heb
" van neerslachtigheid of van slechte gedachten, voel ik me er onmiddel-
" lijk van bevrijd door alleen maar te denken aan mijn geliefde Don
" Giovanni. Mijn beste Don Bosco, ik lig aan uw voeten; ik bied u alles
" aan wat U van me verlangen kunt; ik schenk U alles.
" Aanvaardt U mij als Uw geringste dienaar en schrap me niet uit
" het grote boek van uw zonen in J.C.
" Giuseppe Pittaluga,
" seminarist.

H O O F D S T U K X X X I

-

HEILIGE IJVER - GELOOF EN LIEFDE - UITWERKING VAN EEN
GESPREK MET DON BOSCO - DE JONGENS OM HEM HEEN GEZETEN
- BOEIENDE FABELS EN VERHALEN - DE MUZIEK - NIEUWE
CHIROMANTIE - DE MAAT VAN DE HANDEN - DE KLAP OP DE
HANDPALMEN - BEHENDIGHEIDSOEFENINGEN - WIJZE EN
VROLIJKE WAAKZAAMHEID - DE BESTE JONGENS
UITGENODIGD TOT DE MAALTIJD - PRIVÉ-GESPREKKEN DOOR
DON BOSCO AAN DE LEERLINGEN TOEGESTAAN IN ZIJN
KAMERS; DE MANIER VAN ZICH AAN TE DIENEN EN HOE ZE
ONTVANGEN WORDEN; AANSPORING TOT DE GEESTELIJKE
STAAT; ONRECHTSTREEKSE VERWIJTEN; TROOST VOOR DE
BEDRUKTEN - DE DRIE WANDELTOCHTEN - SCHRIFTELIJKE
VERMANINGEN EN VERBAZINGWEKKENDE BRIEVEN VAN DON BOSCO
AAN DE JONGENS - DE BRIEFJES MET VOORNEMENS - VER-
TROUWEN VAN DE LEERLINGEN GEVRAAGD EN OFFERS OM HET
TE BESTENDIGEN - HET BRIEFJE, EEN OPROEP OM DE GOEDE
WEG TE BEWANDELEN - ENKELE VOORNEMENS AAN DON BOSCO
TOEVERTROUWD EN DOOR HEM BEWAARD - HET RESULTAAT
VAN DE HEILIGE IJVER.

De apostel Jacobus schreef in zijn katholieke brief (2,22) over Abraham, dat Fides cooperabatur operibus illius. Hetzelfde zeggen we van Don Bosco, omdat het geloof vorm gaf aan welke activiteit of uitlating van hem ook, die gericht was op het welzijn van de jeugd. Hij achtte geen offers te zwaar en God deed zijn buitengewone gaven toemenen. Menigeen zal zijn eigen oordeel hebben over de middelen door Don Bosco toegepast, maar we kunnen altijd antwoorden dat infirma mundi elegit Deus ut confundat fortia (1) en deze forsigen zijn de krachten van de duisternis.

Vervolgen we dus onze uiteenzetting over de heilige initiatieven van Don Bosco die even eenvoudig waren als zijn hart, en in staat bleken bijna iedere geestelijke vijand van zijn kinderen verwijderd te houden.

(1) 1 Kor., 1, 27.

De liefde overwint alles en hoeveel te meer niet de liefde die enkel door het geloof wordt ingegeven; deze overwint de harten.

Allen zagen Don Bosco, vermoeid, ziekelijk, met een zwakke maag, droge keel en soms met bloed in het speeksel, toch de hele dag van 's morgens tot 's avonds praten om allen bij zich te houden. En ook daaruit maakten zij op hoeveel hij van hen hield. Om het grote ongemak dat hij voor hen niet alleen lichamelijk maar ook geestelijk moest verduren, waren we in het voorgaande hoofdstuk gedwongen ietwat uitgebreid te zijn; doch dat was een vereiste van de waarheid en van het doel van deze Memorie.

Hervatten we onze taak.

Dikwijls zag men Don Bosco onder de galerij lopen temidden van een honderdtal jongens en seminaristen. Een gedeelte volgde hem. Het grootste deel echter, vóór hem, liep achteruit met het gezicht naar hem toe, om te horen wat hij zei. Don Bosco onderhield hen met zijn gebruikelijke opgewekte conversatie, nu eens met voorbeelden, dan weer met enkele van zijn avonturen of met vroegere voorvallen uit het Oratorio, die op allen een heilzame indruk uitoefenden.

"Ikzelf", zo verklaarde Don Rua, "heb meer dan eens gezegd, zoals ook vele van mijn andere kameraden verklaarden, dat een gesprek met Don Bosco iets betekende, meer nog, een soort van geestelijke oefening inhield. Als hij uitgesproken of uitverteld was, vond hij het wel leuk ons verschillende boeken en kleinere werkjes ten geschenke te geven die hij had uitgegeven. Hij gaf ons vooral de werkjes die tegen de protestanten gericht waren, opdat wij voor hun valstrikken en dwalingen behoed zouden blijven.

"Op zomeravonden, als de recreatie op de feestdagen langer duurde, en wij van vermoeidheid geen zin meer hadden om te spelen, kwam Don Bosco op de speelplaats op de grond zitten tegen een muur van het gebouw. De leerlingen kwamen meteen toelopen en terwijl ze eveneens gingen zitten, vormden ze een kring om hem heen van zeven of acht grote rijen. In spanning keken ze allen naar hem. Een vooraanstaande advocaat gaf aldus de gevoelens weer, die hij telkens ondervond bij dit schouwspel, dat zich ontelbare malen herhaalde tussen de jaren 1850 tot 1866.

"Zij boden een levendig en een sprekend beeld van de zuivere, ingetogen en opgewekte onschuld. Hun ogen stonden open als vensters, zij hadden niets te verbergen, omdat er geen enkele slechte gedachte in hun brave zielen huisde. Allen deelden de vreugde mee die zijzelf steeds onverminderd in hun hart ronddroegen. En voor de jongens zelf was het een genoegen Don Bosco gade te slaan." - Emilio Sacco, pr., pastoor van de Sint-Stefanuskerk te Pallanza, die een leerling van Don Bosco was geweest, schreef in 1888 aan Don Rua: "Don Bosco! Wat was hij be-minnelijk! Hoe deugdzaam en heilig was hij! Het is me alsof ik hem nog zie

lachen, alsof ik zijn vriendelijke woorden nog hoor en zijn zachtmoedig gezicht nog zie, waarop duidelijk zijn zielschoonheid stond afgedrukt!"

Voor deze zittingen in open lucht, bewaarde Don Bosco zijn boeiendste gesprekken. Nu eens vertelde hij op zijn manier de dialoog, geschreven door graaf Gaspare Gozzi, tussen de inktkoker en de olielamp. Soms verzon hij een andere tussen zijn pen en zijn inktkoker; tussen een schoenlapper en een kapotte laars, die niet op zondag hersteld wilde worden, maar wel op maandag. Ofwel een vraagstuk dat gerezen was tussen hem en zijn olielamp die geen licht wilde geven en partij voor de protestanten gekozen had. Soms zei hij een sonnet op volgens de grappige schrijver Berni, onder andere een dat hij geschreven had toen hij nog seminarist was. Het thema was het mes waarmee hij zijn pen versneed. Don Bosco kende dat nog altijd van buiten, zoals ons Don Garino vertelt die het in Valsalice van hem gehoord had.

Soms ook vertelde hij wonderlijke fabels die de fantasie van zijn toehoorders gaande hielden. Hij beschreef de reus Gargantua met al zijn wonderlijke avonturen in het land van het onmogelijke.

Naar zijn dood en begrafenis waren duizenden personen opgekomen maar zij slaagden er niet in hem helemaal met aarde te bedekken, hoewel ze een graf gegraven hadden dat heel diep en wel een kilometer lang was.

En alleen zijn neus bleef onbedekt, die men tegenwoordig nog zien kan", riep hij uit.

"Kan men die nog zien"? riepen allen uit.

En hij: "Ja zeker, dat is de Montblanc!"

De levendige beschrijvingen en speelse dialogen bezielde de verschillende taferelen van zulke fabels, en werden nog boeiender door de spontane vragen van de jongens die luisterden.

Don Piano en verschillende oud-leerlingen met hem, vertellen vandaag nog wat ze vijftig jaar geleden van Don Bosco gehoord hebben en weten er hun vrienden nog bijzonder mee te vermaken.

Maar niet altijd waren de verhalen die hij op dat ogenblik vertelde fabels. Verre van! Hij was gewoon, om de jongens geestdrift bij te brengen voor het evangelische apostolaat, hen over de katholieke missiën te vertellen in de landen van de ongelovigen: in Azië, Afrika en Amerika. Die stonden hem steeds voor de geest en lagen hem na aan het hart. Herhaaldelijk beschreef hij de inspanningen van de roemrijke ondernemingen van de missionarissen, of sprak hij over de bekeerde volken en over het martelaarschap uit liefde tot Jezus Christus. In de recreatie gaf hij er echter de voorkeur aan te vertellen welke merkwaardige en boeiende dingen hij gelezen had in de stichtende brieven van de Propaganda Fidei of van private instellingen.

Dikwijls werd het verhaal onderbroken door de klok die het einde van de recreatie aankondigde. De toehoorders waren dan erg nieuwsgierig om 's avonds het vervolg te horen. Maar aan die nieuwsgierigheid kon niet steeds voldaan worden, hetzij doordat Don Bosco door een of andere aangelegenheid op zijn kamer beziggehouden werd of doordat hij uitgeput was van het langdurig praten 's morgens. Maar in het tweede geval liet hij niet na naar de plaats te gaan waar hij met zoveel spanning verwacht werd. Daar wist hij dan wel eenvoudige middelen te vinden om die tijd niet vruchteloos door te brengen.

De ene keer begon hij met een gewijd lied waarbij honderden stemmen hem begeleidden, ofwel bedacht hij een of ander spel dat geen beweging eiste.

Dikwijls ook drongen de jongens er bij hem op aan hun te voorstellen hoeveel jaren elk van hen nog te leven had, en dan stelde Don Bosco hen tevreden, maar gaf te verstaan dat het om een grapje ging. Hier moeten we allereerst opmerken dat het onderricht en de opvoeding die in het Oratorio werden gegeven iedere vorm van bijgeloof uitsloot. In drieënveertig jaar hebben we duizenden jongens gekend, maar altijd hebben wij bij hen een eenvoudig geloof en een oprechte afschuw van iedere soort bedrog kunnen bewonderen. - Don Bosco deed hen dus de handpalmen openen en begon de daarin afgetekende lijnen te beschouwen, vooral die in het midden en als het ware een M vormen. Deze letter schonk hem de gelegenheid te doen opmerken dat ieder mens een voortdurende herinnering aan de dood (Morte) bij zich droeg. Vervolgens vroeg hij: "Hoeveel levensjaren heb je al doorlopen?" De een antwoordde: "Ik ben twaalf", de ander "ik ben er zeventien", en anderen waren veertien of eenentwintig. Dan dacht hij na en vervolgde op een geheimzinnige manier: "Voordat je dertig jaar bent... Jij zult dan vijfendertig zijn... 0, als jij de veertig haalt... wie weet... Laat eens zien!... Er zal iets gebeuren... En hij begon die lijnen met gemaakte ernst te bestuderen op een raadselachtige en schertsende manier, met een grapje, dat steeds een goede gedachte inhield en vervolgde tot een van hen: "Nu moet je eens goed luisteren. Je bent vijftien jaar, is het niet? Bereken nu zelf maar. Vijftien plus tien, min zeven, plus drie, plus twaalf, min negentien, hoeveel is dat samen, raad maar eens?" - En zo ging hij door met hen te foppen en cijfers door elkaar te gooien. Dat was dan hun horoscoop. Maar de een had heel die rekenkundige bewerking niet kunnen volgen, de ander was een cijfer vergeten en drong erop aan dat Don Bosco het zou herhalen, een derde vroeg een potlood en een blad papier om zijn antwoord te noteren. Sommigen met een vluggere geest slaagden erin het raadsel te ontcijferen, en wilden dat Don Bosco het resultaat van hun berekening zou bevestigen, doch hij voegde er een maar bij, een als, een we zullen zien, een mits je braaf blijft, wat de hele berekening in de war bracht. En hij lachte, en de meeste jongens lachten. Enkel en echter schenen kwaad te zijn, anderen peinsden. Niet allen wilden geloven dat Don Bosco dit bij wijze van tijdverdrijf deed, maar bleven er vast van overtuigd, dat de Heer hem de genade geschonken had om de toekomst te kennen maar dat hij op die manier dat listig wilde verbergen.

Daarom sloegen ze acht op elk woord. Te meer daar, naar alle waarschijnlijkheid, zoals we zelf kunnen getuigen, de voorspellingen niet een enkele maal volledig bewaarheid werden. Wat er nu ook mag van zijn, allen, zowel onverschilligen als sceptici, beschouwden hem als een heilige en tegen de tijd die blijkbaar als het einde van hun leven was aangekondigd, bereidden zij zich ernstig voor op de dood. Ja, dat gebeurde nog zelfs na veertig of vijftig jaar en voor sommigen, ook priesters, was dat een grote weldaad.

Ook op andere manieren hield hij hen bezig, zoals ons Giuseppe Brosio vertelde. Als Don Bosco enkele geschenken onder de leerlingen te verdelen had, en hij ze niet kon of wilde laten verloten, of ze als prijs beschikbaar stellen voor de winnaars bij een of ander spel, bedacht hij een list die de lachlust of de nieuwsgierigheid wekte. Verscheidene keren verscheen hij op de speelplaats met fruit of koeken of snoepgoed, en daar hij op het ogenblik niet wist welk spel hij zou kiezen, stelde hij voor een en ander te geven aan degenen die een langer span met de hand konden vormen dan hij. Allen namen de weddenschap aan. Bij allen werd de maat genomen tussen het uiterste puntje van de pink tot dat van de duim, en daar Don Bosco heel kleine handen had, wonnen niet weinigen de inzet en kregen de prijs, tot grote vrolijkheid van de omstanders. Inderdaad veroorzaakte dat meten van honderden handen, waarvan er enkele werden afgewezen omdat ze te klein waren, maar naderhand toch iets lekkers kregen, grote aantrekkelijkheid. Don Bosco maakte voortdurend grappjes en geestige opmerkingen bij dat spelletje. Bij andere gelegenheden werd het geschenk verdeeld onder degenen wier handen kleiner bleken dan de zijne.

Ook daarmee was er nog geen eind aan zijn liefdevolle bemoeiingen. Bij andere gelegenheden nam hij de hand van een jongen, plaatste ze op zijn linkerhandpalm, met de holte naar boven en sloeg er met zijn geopende rechterhand op. Als de slag een forse ontploffing veroorzaakte, zei hij: "Goed zo, goed zo, we gaan akkoord."

Als het geluid zo was dat de lucht in de holte niet samengeperst werd zoals verwacht, riep hij uit: "Hm! Tussen mij en jou is het maar zus en zo."

Kwam er helemaal geen geluid, dan schudde Don Bosco glimlachend het hoofd en zei: "Wat wil je? We zijn niet akkoord!"

Dikwijls waren deze laatste woorden om te lachen, maar soms ook bedoelde hij er een waarschuwing mee te geven aan wie er behoefte aan had, zonder dat hij er meer over wilde zeggen, bijvoorbeeld tegenover een hoogmoedige jongen, of tegenover een die nalatig was in de studie en bij het werk, of het gebruik van de sacramenten verwaarloosde, ofwel de verdenking wekte dat zijn moreel gedrag te wensen overliet.

Het spreekt vanzelf dat de slag van Don Bosco afhing, die dat zelf kon regelen. Niettemin had dat woord: "We gaan niet akkoord", vergezeld van zijn liefdevolle blik de verlangde uitwerking. Daarbij maakte voor de

een een grimas, anderen bloosden, of sloegen de ogen neer. Indien Don Bosco echter zei: "Goed, wij gaan akkoord", dan was de blijdschap van de jongens heel groot.

We zullen nog een blijk geven van zijn behendigheid. We hebben in de vorige delen al gezegd hoe Don Bosco bij gelegenheid van bepaalde feesten, voor alle jongens verscheidene malen per jaar wonderbare goochelkunstjes te zien gaf en dat dit de laatste maal in 1864 gebeurde. De spelletjes echter die enkel een grote handigheid vergden liet hij niet zo gauw varen, en onder de gewone recreatie werden ze dikwijls afgewisseld met andere bezigheden.

We herinneren ons dat er op zekere dag na de maaltijd een mijnheer bij Don Bosco in de refter op bezoek kwam. Nadat ze een poosje samen gesproken hadden, trad de dienaar Gods naar buiten onder de gaanderij en de jongens kwamen toegelopen, zoals ze gewoon waren, om zich rond hem te verdringen. Don Bosco deed hen een beetje achteruitgaan, nodigde hen uit een grote cirkel te vormen en plaats te nemen. Ook hij ging op de stenen vloer zitten en verzocht de bezoeker, die verwonderd naar hem stond te kijken, hem een ogenblik zijn wandelstok af te staan. Toen hij een krukje had laten halen nodigde hij ook de bezoeker uit plaats te nemen. Vervolgens begon hij met de stok uiterst lastige kunstjes te vertonen. Hij liet hem van de ene vingertop op een andere springen, dan op zijn arm, zijn elleboog, op de schouders en op zijn neus, zonder hem aan te raken en zonder hem te laten vallen, De jongens waren buiten zichzelf van bewondering en dachten aan niets anders meer.

Intussen trokken die spelletjes en het verpozen toch niet zijn aandacht af van de waakzaamheid over zijn jongens, en hij was daarin werkelijk bedreven. Wanneer hij dan ook gedurende de recreatie bepaalde troepjes opmerkte en kon vermoeden dat ze zich op een ongepaste wijze onderhielden of mopperden, riep hij er een van bij zich en zei: "Je zou me een genoeg kunnen doen. Neem de sleutel van mijn kamer, zoek in de boekenkast naar dat en dat boek en breng me dat even."

De jongen haastte zich weg, maar soms was het boek niet te vinden en als dan het einde van de recreatie kwam, bedankte Don Bosco hem en stuurde hem naar de klas.

Onder meer stuurde hij er een naar de portier om te zien of een zekere vreemdeling al gekomen was, een ander stuurde hij op zoek naar een kameraad, om naar Don Bosco te komen, een derde om te gaan zien of de prefect in zijn werkkamer was, een vierde om een hoed te gaan halen, een brief weg te brengen, ofwel aan een van de leraren de schriften te vragen. Hij was uiterst vindingrijk in die uitvluchten. En de jongens die eveneens verplicht waren hem te komen vertellen hoe ze hun opdrachten hadden uitgevoerd, waren allen in beweging, blij dat ze Don Bosco een dienst hadden kunnen bewijzen zonder dat ze merkten waarom hij zo te werk ging.

Don Bosco beschikte over een bewonderenswaardige voorzichtigheid. Een achterdochtige overste is steeds oorzaak van gemor, prikkelt de deugnieten, maakt degenen die zich behoorlijk gedragen kopschuw en verliest de genegenheid.

Op sommige avonden stelde hij de jongens, die zich weer om hem heen verdrongen, in een lange rij op in plaats van hen bij zich te houden, en nam tegenover de rij plaats. Hij beval dat allen zijn gebaren zouden nadoen. Nu eens sloeg hij de ene hand tegen de andere; dan sprong hij voort op één voet, nu eens liep hij een beetje gebogen, dan met de armen omhoog, of bewoog razend vlug de vingers, of boog de knieën op een zodanige manier dat de jongens die het wilden nadoen over de grond rolden. De andere kameraden, die hier en daar verspreid stonden, kwamen dichterbij om te kijken, barstten in een hartelijk gelach uit en klaptten langdurig in de handen. Daarna begaven allen zich op mars, voorafgegaan door Don Bosco, die honderden vreemde bochten rond al de pilaren maakte, naar verborgen hoekjes en op plaatsen waar het licht van de lantarens niet doordrong of die verder van de speelplaats aflagen. Zo kon hij er zich met eigen ogen van overtuigen, al lachend en zingend, dat er niets verkeers gebeurde.

Zijn waakzaamheid strekte zich ook tot buiten het Oratorio uit en niet zelden vergezelde hij de leerlingen op de wandeling, en ging na of daarbij niets op te merken viel. Hij wilde niet dat men zich verspreidde of winkels binnenging om wat te kopen of een bezoek bracht om een of ander familielid te spreken.

Toen hij in 1856 met heel de communiteit van de Crocetta, dat toen een op enige afstand van Turijn gelegen voorstad was, terugkeerde, liepen de jongens over die braakliggende velden, gedeeltelijk in afzonderlijke groepjes, gedeeltelijk luisterend naar Don Bosco. En plots waren er enkelen, en niet van de besten, die zich van hun kameraden verwijderd hadden, en andere paden kozen. Hen laten terugroepen om zich weer bij de grote troep te voegen kon doen veronderstellen dat Don Bosco argwaan koesterde. Daarom wachtte hij even, maar nauwelijks waren ze aan het oefenplein gekomen, dat op dit uur verlaten lag, of hij nodigde allen luidkeels uit hem te volgen. En samen renden zij dat grote plein over, tot aan de eerste huizen van de stad. Daar stelden de jongens zich, volgens gewoonte, in een rij op, waarbij elk zijn aangewezen metgezel aan zijn zijde had en zo keerden ze naar het Oratorio terug.

Hij stelde zijn seminaristen nauwkeurig op de hoogte over alle verkeerde dingen die hij zag en van alle maatregelen die hij daartegen nam. Hij gaf hun raad en normen al naargelang van de gevallen. Ondertussen breidde hij zijn bemoeiingen zelfs nog uit door te trachten elke jongen tot zich te trekken, op wie hij vurig verlangde een onbetwiste invloed uit te oefenen ter wille van hun voortgang in de deugd en in de christelijke volmaaktheid.

Daarom nodigde hij iedere zondag om beurten de jongens bij zich aan tafel uit die de beste punten voor gedrag gekregen hadden. Achtereenvolgens eerst de studenten uit elke klas en daarna de vakjongens van iedere afzonderlijke werkplaats, en wel de een na de ander. Op die manier was bijna driemaal per jaar elke klas en elke werkplaats in de refter van de oversten vertegenwoordigd. Als de maaltijd afgelopen was onderhielden de jongens zich met Don Bosco die hen op gebak trakteerde. Soms ook nodigde hij bij wijze van beloning en als teken van vertrouwen eentje uit om in zijn gezelschap naar Turijn te gaan, waarbij hij dan vrij uit kon spreken over het onderwerp van de roeping.

Op Witte Donderdag waste hij er dertien, die uit de besten uitgezocht waren, de voeten bij de avondplechtigheid en daarna nam hij hen met zich mee om het avondeten met hem te gebruiken, een hoffelijk gebaar, dat zij ten zeerste waardeerden.

Om vervolgens een bewijs te geven van de achting die hij de leerlingen toedroeg die bij het altaar dienst deden, liet hij iedere zondag, zonder uitzondering te maken tussen de minder ijverigen of zij die nauwgezet hun werk deden, de twee jongens die de afgelopen week de mis van de communiteit gediend hadden, aan tafel komen met de seminaristen. Deze twee leerlingen werden echter niet aan Don Bosco voorgesteld bij het einde van de maaltijd. Toch was dat een grote prikkel voor hen om zich andere tekenen van bijzondere genegenheid te verwerven. Zij waren immers getuige geweest van het verstorven gedrag van Don Bosco.

Maar bovenal was Don Bosco steeds bereid, ondanks zijn vele en ernstige werkzaamheden, om in zijn kamer met vaderlijk hart die jongens te ontvangen die hem om een persoonlijk onderhoud verzochten. Ook wenste hij dat ze hem met grote vertrouwelijkheid zouden bejegenen en nooit klaagde hij over de onbescheidenheid waarmee hij soms door hen lastig gevallen werd.

Daar ze bij hem nooit tekenen van verrassing zagen, nog voorbarigheid van oordeel of heftige gemoedsbeweging, maar steeds onveranderlijke kalmte en een gelijkmoedig gedrag, maakten allen graag hun opwachting bij hem, en het hoeft geen verwondering te wekken dat hij zoveel macht uitoefende zelfs op de meest onwilligen. Hij liet iedereen de volle vrijheid om vragen te stellen, bezwaren te opperen; verdedigingen en verontschuldigungen uiteen te zetten, en toen een priester hem op zekere dag de reden voor zoveel geduld gevraagd had, antwoordde hij hem schertsend: "Weet je wat het betekent handig te zijn? De kunst verstaan van goedhartig te zijn! Zo doe ik: ik laat iedereen alles zeggen wat hij zeggen wil, luister naar de een, luister naar de ander, daarbij goed lettend op wat ze zeggen, maar ik houd rekening met alles, als er uiteindelijk een beslissing genomen moet worden, en zodoende kom ik alles nauwkeurig te weten."

Als de leerlingen hun opwachting maakten, lieten ze nooit de voorzorgen na

die door de goede vormen en door het verschuldigde ontzag voor de overste vereist werden. Daar Don Bosco een onberispelijke zindelijkheid op zijn eigen persoon in acht nam, eiste hij dat ook van anderen. De jongens wisten dat wanneer een van hen bij hem kwam, hij eerst diens jas en kraag aan een onderzoek onderwierp, een blik op zijn schoenen wierp en als ze niet in orde waren, werden ze teruggestuurd om zich eerst schoon te borstelen. Daarna meldden ze zich aan zodat Don Bosco niets meer op te merken had.

Als ze dan in zijn kamer kwamen, ontving Don Bosco hen met dezelfde eerbied waarmee hij grote heren bejegende. Hij nodigde hen uit op de sofa plaats te nemen, terwijl hij aan de tafel bleef zitten, en hij luisterde naar hen met de grootste aandacht, alsof de dingen die ze uiteenzetten van het hoogste belang waren. Soms stond hij op, of liep met hen het vertrek op en neer. Als het onderhoud geëindigd was, vergezelde hij hen tot op de drempel, opende zelf de deur en nam afscheid van hen met de woorden: "We zijn steeds goede vrienden, niet?"

En de jongens daalden vol blijdschap de trap af, omdat Don Bosco met heel veel bescheidenheid en doorzicht hun goede raad wist te geven. Als die in praktijk gebracht werd, had deze steeds een nuttige en weldadige uitwerking. Hoeveel roepingen zijn er in die kamer ontstaan, hoeveel goede jongens werden bij die bezoeken nog beter!

Op een dag zei hij tot een goede jongen:

"Ik zou willen dat we samen een overeenkomst aangingen."

"Welke overeenkomst?"

"Dat zal ik je een andere keer vertellen."

De jongen liep een week lang vol opwindning van nieuwsgierigheid rond en toen hij bij Don Bosco zelf ging biechten, stelde hij hem een vraag.

"Zegt u me toch eens! Welke overeenkomst wilt u met mij aangaan?"

"En zeg jij me eens"! antwoordde Don Bosco, "zou jij niet graag in het Oratorio willen blijven om steeds bij Don Bosco te zijn?"

"Nou, en of"! riep de jongen uit, zonder wellicht de draagwijdte van dat voorstel te beseffen.

"Welnu, ga dan naar Don Rua en zeg hem dat ik een overeenkomst met jou wil aangaan."

De jongen ging heen om zich van zijn opdracht te kwijten. Don Rua bleef min of meer in gedachten verzonken, daar hij het aanvankelijk niet begreep, maar daarna bracht hij de jongen naar een voordracht die Don Bosco tot de salesianen hield. De jongen woonde deze en nog meer andere bij,

trad toe tot de Sociëteit en is een ijverig salesiaans priester.

Don Bosco liet niet na op een beminnelijke manier berispingen te richten tot wie ze verdiende. Maar als hij vreesde dat deze kwalijk genomen zouden worden, zorgde hij ervoor dat er nog een verstandige kameraad bij was, die soms van tevoren op de hoogte gebracht was, soms niet. Tot deze richtte hij dan de berisping, en zodoende kreeg de vriend zijn berisping te pakken, begreep wat hem te doen stond, zonder het spelletje, althans op dat ogenblik, door te hebben. Maar de goede uitwerking bleef niet uit, en bij enig nadenken kwam hij tot de bevinding dat Don Bosco gelijk had en keerde later naar hem terug om zich te verontschuldigen en een voorbeeldiger gedrag te beloven.

Soms had een kleine lachwekkende scène succes. Het gebeurde dat een jongen die Don Bosco's manier van doen goed kende, op het ogenblik dat hij naar de berisping luisterde, niet helemaal op zijn qui vive was, verward zweeg uit eerbied voor de overste. Zodra hij echter alleen met hem was achtergebleven en zijn motieven uiteen wilde zetten, onderbrak Don Bosco hem met slechts deze woorden: "Je hebt me niet begrepen!" - Dat was voldoende om die narigheid te verdrijven, maar het deed ook inzien dat het Don Bosco om een beetje nederigheid te doen geweest was.

Hij bezat een buitengewone tact om bedroefden, lijdenden, scrupulanten en misnoegden te troosten en moed in te spreken. Nauwelijks waren ze zijn kamer binnengekomen of hij bedaarde hen met een glimlach en met een van die blikken die tot in hun hart doordrongen. Dan, met enige geestige woorden die hij alleen zich in zulke omstandigheden kon veroorloven, bracht hij hen tot bedaren en deed hen lachen. Daarna nodigde hij hen uit plaats te nemen en zij begonnen uiteen te zetten wat ze meenden dat hij behoorde te weten. Als ze klaar waren, slaagden zijn raadgeving of waarschuwing er doorgaans in die ongelukkigen te troosten.

Wanneer het ging om dingen die van anderen afhingen, zei hij tot hen: "Ga uit mijn naam naar die en die toe en zeg hem: "Don Bosco heeft dit en dat gezegd." - Ofwel: "Zeg tegen die en die, dat hij me erover spreekt en wees er zeker van dat ik je niet zal vergeten. Wees overigens alleen een vriend van Don Bosco en wees niet bang; alles zal terechtkomen."

Tegenover anderen besloot hij het gesprek met het schenken van een prentje, een medaille, een boekje of een kruisje, en ook wel wat fruit. Soms droeg hij de ander met een vertrouwelijk woord op, een boodschap van hem over te brengen aan een of andere overste of metgezel.

Op die manier keerde de vrede in de harten en de rust in het huis terug. En voor de vrede in huis liet hij iedere dag bij het algemene gebed 's morgens en 's avonds een Weesgegroet bidden.

Don Giulio Costantino, opvolger van de theoloog Murialdo als bestuurder van de congregatie degli Artigianelli in Turijn zei, thans vele jaren

geleden, tot enkele van onze salesiaanse confraters: "Jullie bezitten een groot fortuin in jullie huis, dat niemand anders in Turijn heeft, en dat zelfs ook de andere kloostergemeenschappen niet bezitten. Jullie hebben een kamer waarin iedereen vol verdriet binnentreedt, en die hij stralend van vreugde verlaat, en dat is de kamer van Don Bosco!" - Duizenden van ons hebben dat als waarheid ondervonden.

Soms echter bereikte de liefde van Don Bosco in dergelijke gesprekken niet helemaal haar doel en dan nam hij zijn toevlucht tot een geneesmiddel of hulpmiddel dat hij dat van de drie wandelingen noemde. Wanneer er een of andere vijandschap of meningsverschil tussen twee jongens zo groot was geworden dat hij het moeilijk inzag om de eendracht tussen hen te herstellen, nodigde hij de eerste uit om een wandeling met hem te maken. Dit vriendschappelijke gebaar bracht het opgewonden hart al wat tot bedaren, terwijl Don Bosco hem de hele geschiedenis van de twist liet vertellen. Op een andere dag nodigde hij de tweede tot een mooie wandeling uit en liet hem ook alles ten laste van zijn kameraad vertellen. Het spreekt van zelf dat hij met zijn vriendelijke overreding de vooroordelen die de een tegen de ander had, trachtte weg te nemen, zonder echter hun gevoelens te kwetsen. Uiteindelijk nodigde hij beiden gezamenlijk uit om een wandeling met hem te maken. Aanvankelijk trokken ze wel een vreemd gezicht, maar ze durfden tegenover Don Bosco niet neen zeggen. Zwijgend en onzeker volgden ze hem. Don Bosco wachtte er niet lang mee om het woord te nemen. Hij liet het tot een wederzijdse verklaring komen, hij vrolijkte hen op, bracht hen aan het lachen en wanneer ze naar het Oratorio terugkeerden waren ze weer vrienden geworden.

Nog meer andere bemoeiingen moeten wij bij de reeds beschrevene toevoegen.

Niet tevreden met de beginselen die hij vertrouwelijk en mondeling gaf, schreef hij ze ook op kleine briefjes die hij de jongens bij tal van gelegenheden en steeds op het geschikte ogenblik deed toekomen. Bijvoorbeeld: "Wat je ook doet, zegt en denkt, zorg ervoor dat alles ten voordele van je ziel is." - "Lijd graag iets voor de God, die zoveel voor jou geleden heeft." - "Vergeet bij vermoeidheid en leed nooit dat er een grote beloning voor ons in de hemel wordt voorbereid." - "Ik wil dat we elkaar wederkerig helpen om onze ziel te redden." - "Wie niet gehoorzaam is zal iedere deugd ontberen." - "Wie met goede mensen omgaat, zal met goede mensen naar de hemel gaan." - "In het uur van de dood zul je er spijt van hebben zoveel tijd verloren te hebben zonder enig voordeel voor je ziel." - "Degene die de barmhartigheid van de Heer gebruikt om Hem te beledigen, heeft zelf geen recht op barmhartigheid." - "Als men zijn ziel verliest is alles verloren." - "Wat heeft de Heer je gedaan, daar je Hem zo slecht behandelt?" - "Wees bereid. Wie vandaag niet bereid is om te sterven loopt groot gevaar slecht te sterven." - "Behoed je ogen en bewaar ze om op zekere dag het gelaat van de Maagd Maria te aanschouwen."

En hij schreef nog honderden en honderden andere raadgevingen op brief-

jes, die ons niet bewaard gebleven zijn, omdat ze uit de aard van de zaak van te vertrouwelijke aard waren. Ook schreef hij meermalen een persoonlijk briefje aan de een of ander in het huis, ook toen het aantal leerlingen bijna de duizend overschreed.

Hij beperkte zich ook niet altijd tot eenvoudige briefjes, maar bij verscheidene gelegenheden, in de loop van het jaar, was hij gewoon aan zijn jongens mooie brieven te schrijven en aan de seminaristen door gaans in het Latijn, doorweven met teksten aan de evangeliën, aan de heilige vaders en aan de Navolging van Christus ontleend. Daar hij gewoon was alle jaren naar het heiligdom van Sint-Ignatius op Lanzo te gaan om retraite te doen, hoewel hij daar uiterst in beslag genomen werd door het biechthoren, vond hij niettemin tijd om vele brieven te schrijven, ook aan degenen die in het Oratorio verbleven. "Ik heb er verscheidene van bewaard, verklaarde een vrome en geleerde priester en oud-leerling, en kan verklaren dat de gedachten die erin vervat waren en door Don Bosco op verre afstand werden geformuleerd, me heel goed van pas kwamen voor de behoeften van mijn zielenleven." Dat deed hij ook de talrijke keren dat hij zich voor enkele weken naar andere steden begaf. Zo schreef hij aan een van zijn priesters, van wie hij de gedachten scheen te raden en die hij troost verschaftte voor de verschillende dingen waar deze door gekweld werd. Deze priester was er verbaasd over dat Don Bosco zo juist het ogenblik had weten te kiezen om hem te schrijven, en toen de dienaar Gods terug was stond hij versteld hem te horen zeggen: "Ik heb je gezien, terwijl je hier in de kamer was, volkomen bedroefd en terneergeslagen, en daarom heb ik je die brief geschreven om je op te beuren."

Van verschillende soortgelijke feiten legde Don Domenico Bongiovanni schriftelijk getuigenis af in deze bewoordingen: "Inderdaad schreef Don Bosco brieven naar het Oratorio in verband met dingen die daar waren voorgevallen en waarvan hij geen kennis kon hebben tenzij op bovennatuurlijke wijze. Men heeft er veel bewijzen van dat hij, als hij ver weg was, op onzichtbare wijze zijn zonen kwam bezoeken."

Ook was hij heel attent in het beantwoorden van de brieven die dezen hem toegezonden hadden, waar hij zich ook bevond, ook indien deze brieven niet van veel belang schenen te zijn. Ook spoorde hij hen steeds aan hem te schrijven en in de herfstvakantie, als verscheidene jongens hem op de hoogte hielden van hun manier van leven, beval hij hen aan, wat meer te studeren, aan de een wat ontspanning en langere rust, aan een ander om de richtlijnen trouw te blijven die hem gegeven waren bij zijn vertrek. Aan leerlingen of seminaristen uit heel arme gezinnen, vroeg hij of ze iets nodig hadden, met de toevoeging dat zodra ze thuis waren aangekomen ze hem onmiddellijk vrij uit zouden schrijven.

Doch de brieven van de jongens deden Don Bosco een nieuw middel aan de hand om hun volharding in de deugd steeds meer te verzekeren. Zo ontstonden de briefjes die hij hun in bijzondere gevallen vroeg hem toe te zenden, als de vader die, te zijner informatie en in hun belang, prijs stelde

op hun vertrouwen. Daarin schreef degene die het verzoek inwilligde zijn voornemen om een bijzondere deugd te beoefenen die naar zijn mening het beste voor hem was, ofwel een fout of een ondeugd te vermijden. Het was echter geen verplichting zulke briefjes te schrijven, en als hij ook al een goede raad gaf, nam hij het hen in geen enkel opzicht kwalijk als zij van een andere mening waren; volkomen, absolute vrijheid. Don Bosco beloofde echter hun geheim te bewaren, en de jongens schreven hem in groten getale en in alle oprechtheid hun voornemens. Het verlangen van een vastberaden wil, een aandachtige overweging van wat zij beloofden, een terugblik, al was het slechts even, over hun verleden en een beschouwen van hun tegenwoordige toestand, dat alles diende als opwekking tot een geestelijke hervorming. Deze gesloten briefjes werden aan Don Bosco zelf afgegeven. Hij las ze, en ten gepaste tijde en plaats herinnerde hij de jongens onder vier ogen aan hun voornemens en spoorde hen aan om ze na te komen of vermaande hen als ze in gebreke bleven.

Wat bezat hij graag de harten om ze aan God te kunnen schenken! Op het eind van 1861 had hij de jongens het verlangen te kennen gegeven een briefje van hen te ontvangen. En allen schreven er een en gaven het hem. Na enkele dagen klom Don Bosco op een avond op de kathedraal en sprak als volgt: "Ik heb al jullie briefjes gelezen. Ik heb er mooie uitdrukkingen in aangetroffen, beloften om te bidden en van een goed gedrag, maar in geen enkel ervan heb ik gelezen wat ik het vurigst verlangde. En toch hebben we in huis een jongen, van wie de bijnaam jullie aan mijn verlangen had moeten doen denken. Is er niet de jonge Do, een neef van kanunnik Marengo? Welnu, ik verwachtte van allen dat woord: "Don Bosco! Ik geef u de sleutel van mijn hart!" (do = ik geef).

Don Bosco was er vast van overtuigd dat het vertrouwen in de overste een werkzaam middel tegen de hartstochten was en veel moreel kwaad kon voorkomen, en dat iedere blijk daarvan een grote overwinning op de duivel betekende.

Een van de beste jongens, zo vertelde ons Don Paolo Albera, had een zeer diepe genegenheid opgevat voor een kameraad, en hoewel dat zonder zelfzucht was, bracht dat hem in verwarring. Niettemin sprak hij er enkele maanden lang niet over met Don Bosco. Ten slotte, toen die genegenheid steeds groter werd, kreeg hij scrupules en vertrouwde hij hem zijn hartsgeheim toe. Don Bosco antwoordde hem: "Ik had het gemerkt, weet je. Ik maakte me een beetje bezorgd voor je; maar nu je openhartig bent, ben ik niet meer bang."

Om zoveel vertrouwen van het merendeel van zijn leerlingen te verwerven, liet hij niet enkel op geen enkele wijze iets blijken van wat hem werd toevertrouwd, maar verdroeg hij steeds ter liefde Gods, met heldhaftig geduld en opgewektheid het geraas, de hinder, de drukte, de verschillende geaardheden en al de andere gebreken van de jongens.

En hier moeten we ook nog opmerken dat Don Bosco de belangrijkste briefjes

zorgvuldig bewaarde om er in de toekomst stof voor een vermaning in te vinden. Het gebeurde vaak dat een jongen zich de belofte aan de Heer gedaan niet meer herinnerde en neiging tot het kwade vertoonde. Dan werd dat briefje voorgelegd dat hem op een zachtmoedige manier zijn ontrouw verweet! Hoeveel anderen, waarvan enkelen die zich zeker al enige tijd naar hun huis begeven hadden, op een ogenblik dat zij dat het minst verwachtten, ja als ze zelfs niet meer aan het Oratorio dachten, t midden van hun zaken of overgegeven aan een losbandig leven, kregen met dat zo welsprekend briefje over de post toegezonden, een herinnering aan de jaren van genade, en een prikkel tevens om op het goede pad terug te keren!

Van die briefjes werden er bij de dood van Don Bosco in zijn latel enkele gevonden. Bij zekere plechtige gelegenheden waren ze geschreven door jongens die in de maatschappij en in het priesterschap modellen van deugdzaamheid geworden waren. Al de andere waren door de goede vader vernietigd. Van die welke bewaard bleven zullen we er enkele overschrijven tot stichting van wie deze Memorie lezen.

Een briefje zinspeelt op de bijzondere zorgen die Don Bosco zich getroostte voor die gelukkige jongens die de eerste communie deden.

" Aandenken, mij door mijn geliefde Don Bosco geschonken
" bij gelegenheid van mijn eerste communie.

"

"

TE VRAGEN GENADEN

- " 1. In Gods genade te mogen sterven.
" 2. De sacramenten te mogen ontvangen alvorens te sterven.
" 3. Ingetogenheid en afschuw voor schadelijke ondeugden.

"

"

BELOFTEN

- " Te doen aan Jezus in het sacrament die in mijn hart komt.
" 1. Een keer per maand gaan biechten en ook vaker, volgens de
" raad van mijn biechtvader.
" 2. Strenge heiliging van de zondag.

"

"

TE ONTHOUDEN

- " 1. Nooit in slecht gezelschap verkeren.
" 2. Nooit ledig zijn.
" 3. Voornaamste voornemen: gehoorzaamheid aan mijn ouders.

"

"

ROGGERO GIOV.

Van een andere voortreffelijke jongen die tot de hogere klassen van het gymnasium behoorde, mogen we het geschrift dat een beminnelijke naïveteit ademt niet achterwege laten.

- " Regels die ik me voorneem met de hulp van Maria en met goedvinden
" van mijn biechtvader op te volgen: 18 september 1857.
" Of boete doen in dit leven, of sterven zonder boete.
" Hier een korte boetedoening, ofwel eeuwig berouw.
" Na diep nadenken, besluit ik het volgende te doen ter uit-
" boeting van mijn zonden.
- " 1. Zoveel als mij zal worden toegestaan niet meer te slapen dan
" zes uur, en ook minder en zo ongemakkelijk als ik kan.
 - " 2. Ik zal alle zaterdagen vasten ter ere van Maria, al de voor-
" geschreven vigiliedagen en op alle dagen van de vasten. En
" als me iets lekkers gegeven wordt, zal ik het aan Onze-Lieve-
" Vrouw opdragen door me er helemaal of minstens gedeeltelijk
" van te onthouden. En als ik iets lekkers eet zal ik een verge-
" lijking maken tussen die spijs en de bittere drank die Onze
" Heer Jezus Christus proefde op het kruis.
 - " 3. Ik zal iedere dag een bezoek brengen aan het heilig Sacrament,
" ik zal iedere dag het Recordare piissima virgo bidden, iedere
" avond en ochtend het kruisbeeld kussen en al de andere gebeden
" doen die ik gewoon ben te verrichten. Ik zal iedere maand de
" oefening voor een goede dood doen. Ik zal eenmaal per week tot
" de heilige sacramenten naderen, of iedere dag, al naar goed-
" vinden van mijn biechtvader.
 - " 4. Ik zal er wel voor oppassen mijn kameraden te beledigen en er-
" voor zorgen gegeven ergernissen goed te maken.
 - " 5. Ik zal nooit tijd voor de studie verspillen, en zoveel als ik
" kan ook de recreatie meemaken.
 - " 6. Iedere maand zal ik een heilige als bijzondere beschermer kie-
" zen. Zoals voor januari de H. Franciscus van Sales, voor fe-
" bruari de H. Paus Gregorius, voor maart de H. Jozef, voor april
" de H. Marcus.

Een derde briefje luidt zo:

- " Ik, Giacomo R..., beloof met Gods hulp en die van Maria deze
" voornemens na te komen, beginnende met het feest van Allerhei-
" ligen, waarop ik het geestelijke kleed hoop te kunnen aanvaar-
" den, op het zeventiende jaar van mijn geboorte.
- " 1. Ik zal iedere dag aan God vragen dat hij me laat sterven, maar
" me geen doodzonde meer zal laten doen.
 - " 2. Ik wijd me geheel aan Hem, me overgevend in de handen van mijn
" oversten, en ieder geringste bevel dat zij me geven beschouwen
" als van Hem.
 - " 3. Ik zal met de grootste nauwkeurigheid al mijn plichten vervul-
" len, zowel geestelijke als tijdelijke.
 - " 4. Ik zal ervoor zorgen alle menselijk opzicht te overwinnen en
" zal mijn best doen goede voorbeelden te geven.
 - " 5. Ik zal iedere week gaan biechten en vaker nog te communie gaan.

- " 6. Ik zal iedere dag een bezoek brengen aan het heilig sacra-
" en aan Maria.
" 7. Iedere ment zaterdag zal ik me een versterving opleggen ter
" ere van Maria.
" 8. Met bijzondere devotie zal ik haar feestdagen vieren en daar
" enig vasten aan vooraf laten gaan.
" 9. Iedere dag zal ik bidden voor mijn ouders, weldoeners en
" oversten.
" 10. Als ik het geluk zal smaken priester te worden, zal ik me
" toeleggen op het heil der zielen en aan de volkeren de glorie van
" Maria verkondigen, aan wie ik in het bijzonder de verandering
" van mijn leven te danken heb.
" 11. Ik zal de Heer steeds bidden dat hij me laat volharden tot het
" uiterste. Omnia possum in eo qui me confortat. (Fil. 4,13)
" Bij de dood en het oordeel zal ik zien of ik me aan alles
" gehouden heb.

Tenslotte leest men in de brief van een jonge seminarist, behalve de duidelijk omschreven beloften om de regels van de Congregatie en de verplichtingen van de geestelijke staat nauwlettend te onderhouden, deze twee artikels:

- " 1. Ik zal me een stille vermaner uitkiezen en hem verzoeken mij
" goed te willen gadeslaan en mij te berispen, telkens als
" hij me in iets tekort ziet schieten.
" 2. Alvorens met enigerlei studie te beginnen zal ik een hoofd-
" stuk lezen uit de levensbeschrijving van Luigi Comollo of
" van Domenico Savio of van de heilige Aloysius van Gonzaga
" of van de andere vrome jongelingen, om hun deugd na te
" volgen. Als ik die boeken uit heb zal ik ze herlezen.

Wie zou niet ontroerd zijn bij de gedachte aan het ogenblik waar-
op die goede leerlingen, met de pen in de hand en het vel papier voor
zich, deze regels neerschreven waarmee zij, naar wij moeten hopen, hun
eeuwig geluk bepaalden! Het is ons als zagen wij de ernst van deze
jeugdige gezichten voor ons, met de blik naar boven op zoek naar de
juiste zin. En wat een eenvoud sprak er niet uit hun handeling als zij
Don Bosco de brief met hun geheimen overhandigden! Och! de Heer zal u
zegenen, beminde jongens, en op een dag zal hij u uw briefjes bij wijze
van eeuwige glorie aanbieden.

En wat was, zo vragen we ons af, het resultaat van zoveel heilige
ijver? Kanunnik Giacinto Ballezio geeft in La vita intima di D. Bosco
het antwoord daarop.

"Don Bosco bestuurde zijn en ook ons geliefd Oratorio met de heilige Vreze

Gods, met liefde, met het stichtende goede voorbeeld. Iemand zal dit bestuur wellicht theocratisch noemen. Wij noemen het een leiding door middel van overtuiging en liefde, die de mens het meest waardig is. En het valt niet onder woorden te brengen hoe bewonderenswaardig de uitwerkingen van dit regime waren! De honderden studerende en arbeidende jongens vervulden met vurigheid en nauwgezetheid hun plichten. En een groot aantal van hen was niet alleen degelijk, doch voortreffelijk: ware toonbeelden van vroomheid, van studiezin, van zachtmoedigheid en van versterving. Het regime bood een liefdevolle leiding, een stralend en effectvol voorbeeld. Jongens die voor niets ter wereld een dagelijkse zonde zouden hebben willen doen. Jongens met een zo diepe en liefdevolle godsvrucht, dat het inderdaad buitengewoon was. Hoe mooi was het, hen in de kerk in een zalige hemelse verrukking te zien! En hoe dikwijls kwamen de patriciërs van de stad met hun zonen niet naar het Oratorio, opdat zij zich zouden spiegelen aan de jongens uit het volk, die zonder het zelf te merken, adellijk en groots geworden waren door hun vroomheid! Zij waren de lievelingen van Don Bosco, en geheel vervuld van zijn geest hielpen ze hem, en ze oefenden een machtige en heel grote en heilzame invloed uit op hun metgezellen. Men zag in het Oratorio verheven en mooie deugden: onschuld, eenvoud, christelijk geluk, waardoor het eerste optreden van de H. Dominicus, van de H. Franciscus van Assisi met hun volgelingen zo dierbaar is. En wat men legende pleegt te noemen, is hier waarachtige geschiedenis."

H O O F D S T U K XXXII

DE HEILIGE IJVER - BEWEEGREDE EN DOEL: „DE EEUWIGHEID EN
DE REDDING DER ZIELEN - SAMENWERKING MET GOD -
REDENERING HELPT GEEN FEITEN UIT DE WERELD - DON BOSCO
LEEST IN DE GEWETENS - EENSTEMMIGE GETUIGENISSEN VAN DE
JONGENS - BEWONDERENSWAARDIGE VOORVALLEN IN DE BIECHT-
STOEL - STILLE GEESTELIJKE ONRUST GEKALMEERD - ONGELOVIGEN DOOR
DE KLAARBLIJKELIJKHEID VAN PERSOONLIJKE FEITEN
OVERTUIGD - DE ONTMASKERDE HYPOCRIETEN - ANDERE
BEWIJZEN DAT DON BOSCO DE HARTSGEHEIMEN VAN HET
VOORHOOFD AFLEEST - DE ONBESCHAAMDEN - DEGENE WIENS
GEWETEN NIET IN ORDE IS PROBEERT OP EEN AFSTAND VAN DON
BOSCO TE BLIJVEN - BEREIDVAARDIGHEID VAN DON BOSCO OM
TOT GOD GEROEPEN TE WORDEN - GEHEIMZINNIGE
SCHRIFTELIJKE VERMANINGEN - EEN GETUIGENIS VAN DON RUA -
DON BOSCO VERRAST DE GEESTEN MET ANDERE GEDACHTEN -
HIJ ZIET BETER WANNEER HIJ NIET TOEKIJKT.

Al de boven omschreven, door de Heer gezegende bemoeienissen hadden tot enig doel de redding van de zielen. Don Bosco hield de geesten steeds gericht op de angstwekkende en onbegrijpelijke eeuwigheid van de verdoemden; ook op de goddelijke rechtvaardigheid die nooit eens een gevallen straf zal veranderen of verzachten; op het vuur waar zij heen gaan en dat nooit uitdooft, op de worm die aan hen knaagt en die nooit sterft; op de dood die de ongelukkigen aanroepen en die nooit een einde zal maken aan hun martelingen. Tegelijkertijd beschouwde hij de goddelijke Verlosser aan het kruis, badend in zijn bloed en stervend voor de redding van de zondaars; en de vrucht van zijn lijden is het sacrament der boete, door zijn oneindige barmhartigheid ingesteld om de bekeering te vergemakkelijken van hen die anders verloren zouden gaan. Ook deed hij opmerken dat de grootste zondaars diegenen zijn, aan welke God in verhoogde mate zijn genaden schenkt, wanneer zij niet vrijwillig weerstaan, zoals gebeurde met de heilige Augustinus en zovele anderen.

Geheel van deze gedachten doordrongen, beefde hij voor het onzalige lot dat zoveel jongens zich misschien op de hals haalden. Hij verzag hun geestelijke strijd, die niet zelden op een betreurenswaardige nederlaag

uitdraaide. In zich voelde hij de onbeschrijflijke macht om iemand van zijn zonden te ontslaan. Hij had de zekerheid dat alleen door zijn toedoen niet weinigen de deur van de eeuwige zaligheid zouden bereikt hebben. Hij beminde de zielen nu eenmaal hartstochtelijk om ze te winnen voor Jezus Christus. Dat zijn de redenen waarom Don Bosco, zonder acht te slaan op menselijk opzicht, velen te pas en te onpas uitnodigde tot het louterende bad van de biecht.

Onze lezers zouden altijd de beweegredenen van Don Bosco voor ogen moeten houden tot deze uitnodigingen. Ze zouden daar de verklaring in kunnen vinden van vele dingen die we in deze boeken uiteenzetten. Tegelijkertijd zouden ze de overtuiging toegedaan moeten zijn, dat God de handelwijze van Don Bosco om de zielen te redden niet alleen goedkeurde, doch ook op een wonderbare wijze met zijn inspanningen meewerkte. In het boek der Spreuken staat in hoofdstuk XXVII, 19: "Zoals het water het gezicht weerspiegelt, zo weerspiegelt het gezicht het mensenhart voor de wijze." Maar de wijsheid van Don Bosco ging verder dan dat, daar hij, met de kennis van het verleden en de toekomst van zoveel jongens voor ogen, zich daarvan bediende om hen te leiden of hen te waarschuwen voor de gevaren die ze tegemoet zouden moeten gaan.

Gaan we over tot nieuwe getuigenissen en op de eerste plaats tot die welke ons in geschriften in 1861 zijn nagelaten door de professor in de letteren Don Giovanni Turchi, een zeer voorzichtige man om zijn vertrouwen te schenken en een streng criticus.

"Wat ik hier ga zeggen", zo begon hij, "kan de schijn wekken van bijgelovigheid en fanatisme, en wie het toevallig zou lezen, zou mij op zijn minst lichtzinnigheid en lichtgelovigheid verwijten. Ik neem dat oordeel niemand kwalijk, daar ook ik het voor mezelf niet verklaren kan, evenmin als ik weet wat ik denken moet betreffende bepaalde dingen die ik in Don Bosco waarneem. Wat baat redeneren echter tegenover de feiten? Het feit verliest niets van zijn waarde, ook al wil iemand ertegenin gaan. Wanneer het om feiten gaat, valt er niets anders te doen dan ze te onderzoeken door middel van nauwkeurige en niet twijfelachtige getuigenissen. De waarheid kan, indien zij niet weet door te dringen, onze onvolkomenheid beschuldigen, ervan uitgaande dat wat er gebeurd is, nooit ongerijmd kan zijn. Dit vooropstellend, verklaar ik:

"Gedurende tien jaar dat ik in het Oratorio ben, heb ik Don Bosco duizenden keren horen zeggen: "Geef me een jongen die ik nooit op enigerlei manier gekend heb en als ik naar zijn gezicht gekeken heb, zal ik hem zijn zonden onthullen, te beginnen met die uit zijn eerste levensjaren."

Soms voegde hij eraan toe: "Dikwijls, onder het biecht horen, zie ik het geweten van de jongens voor me open als een boek waarin ik lezen kan. Dat gebeurt vooral bij gelegenheid van plechtige feesten en retraites. Gelukkig degenen die dan uit mijn vermaningen voordeel trekken, vooral gedurende de biecht. Andere keren zie ik niets. Dit verschijn-

sel treedt bij tussenpozen meer of minder langere tijd op." Dat wil zeggen telkens als het heil van de zielen het eiste.

"Maar over het algemeen verzachtte Don Bosco de indruk die zijn woorden konden maken, door de gedachte aan een bovennatuurlijke gave af te wimpelen en glimlachend zei hij: "Als ik biecht hoor, zorg ik ervoor dat 's avonds het licht zo geplaatst wordt dat ik de jongens in het gezicht kan zien. En als het dag is geef ik er de voorkeur aan voor hen te gaan zitten omdat ze zo gemakkelijker biechten."

Hij zag dus het geweten van zijn jongens volkomen onthuld als in een spiegel, en dat dit waarheid is, daarvan ben ik meer dan zeker en ik heb honderden en honderden keren deze feiten zien gebeuren.

Dat is, wat de leerlingen noemden: het lezen van het voorhoofd.

Ik wil er geen oordeel over uitspreken. Het is mij voldoende, de dingen te vertellen zoals ik ze ken en met mij al de jongens van het Oratorio.

Het geloof dat Don Bosco in hun geweten niet alleen bedreven zonden maar ook de meest verborgen gedachten las, was zo diep bij hen geworteld, dat het grootste deel van hen liever bij hem ging biechten dan bij andere priesters. Zij zegden: "Als we naar hem gaan zijn we des te zekerder van een goede biecht en communie. En als we per toeval een zonde vergeten, zal hij er ons stellig aan herinneren." En het was een hele menigte die rond zijn biechtstoel zat.

Een heel ijverig en voorzichtig vroom man die op een dag deze toeloop zag, zei tot Don Bosco, dat hij zijn jongens van het biechten had moeten afhouden, daar zij gemakkelijk uit vrees of trots de zonden zouden verzwijgen. "Het staat te bezien", antwoordde Don Bosco eenvoudig, "of ik ze laat zwijgen!" - En dat was de algemene overtuiging van alle leerlingen, die men honderden malen hoorde uitroepen: "Het heeft geen zin zonden voor Don Bosco te verzwijgen of te verbergen, want hij weet ze evengoed."

Inderdaad is er een groot aantal mensen dat ook thans nog verklaart dat zij vaak hebben meegemaakt dat hij hun in de biecht hun mislagen zo duidelijk en één voor één onthulde en telde, alsof hij ze in een schrift voor zich zag staan. Hij onthulde de penitenten de zonden die ze vergeten hadden of die ze niet durfden belijden. Hij zei gewoonlijk: "En van die en die zonde, beschuldig je je daar niet van? En herinner je je dat en dat niet meer?" - Maar het meest wonderbare was, dat Don Bosco, als hij een jongen op zijn zonde wees, er soms aan toevoegde, als om hem in de overtuiging te stijven, dat hij alles al wist. "In dat jaar, bij die en die gelegenheid, daar en daar, in deze en gene omstandigheden heb je dat en dat gedaan", en hij preciseerde nauwkeurig het aantal misstappen. En hij vergiste zich niet, zoals verscheidene van onze vrienden onszelf hebben verzekerd en zoals ook veel ken-

nissen van Mgr. Cagliero hebben verklaard, hoogst verbaasd als ze waren toen ze de meest verborgen ge-heimen van hun ziel hoorden opnoemen.

Doch hiermee houden de wonderen nog niet op. Don Turchi vervolgde met de verzekering: "Ik heb zoveel jongens gekend die me zeiden: "Ik was bij Don Bosco gaan biechten die me vroeg: "Wil jij het zeggen of wil je dat ik het zeg?" Toen ik het hem liet zeggen, noemde hij al mijn zonden op, niet meer en niet minder. Ik hoefde alleen maar te antwoorden: "ja, ja; en ook wanneer ik iets vergeten had, bracht hij het me in de herinnering, zonder zich ooit te vergissen." Die manier van biechten was heel prettig voor die kleine penitenten, die een algemene biecht wilden spreken en met geen mogelijkheid het begin konden vinden van hun verwarde toestand. Ze gingen naar Don Bosco en begonnen met deze woorden: "Zegt u het maar!" En Don Bosco onthulde kort, ordelijk en stipt hun geheime geschiedenis; ze hadden alleen maar bevestigend te antwoorden om hun belijdenis te doen.

Wanneer ze door een of andere bekoring gekweld werden, of in opwinding verkeerden vanwege welke geestelijke zorg ook, en ze over zichzelf niet tevreden waren, gingen ze na het avondgebed zonder iets te zeggen voor Don Bosco staan en keken hem in het gezicht om zijn aandacht te trekken, zodat hij hen kon aankijken. Als hij niets zei, gingen ze rustig slapen, in de zekerheid dat hij in hun hart gelezen had en dat zich daar geen kwaad in genesteld had.

Ook in de loop van de dag, als Don Bosco hen voor zich zag verschijnen, stelde hij hen gerust met een handgebaar of een hoofdknikje, met een blik of een enkel woord, zonder dat zij hun mond hoefden open te doen. De jongens voelden hun bezorgdheid verdwijnen en als ze eerst neerslachtig geweest waren, zag men hen dan rustig en met een stralend gezicht weggaan, zoals wanneer de zon met haar licht de schaduwen verdrijft.

Een seminarist werd door scrupules geplaagd en wist nooit goed te besluiten of hij al dan niet te communie kon gaan. Van de ene kant meende hij gerust ter heilige tafel te kunnen naderen, maar van de andere kant vreesde hij heiligschennis te plegen. Op een avond wachtte hij zijn beurt af om bij Don Bosco te biechten in het koor van de kerk van de heilige Franciscus van Sales. Daar deze alleen door de lamp verlicht werd, en in een half duister gedompeld was, waardoor Don Bosco ook op korte afstand zeker niet één van de jongens die om hem heen geknield waren, kon onderscheiden. De seminarist, kon zijn gedachten niet meer bij zijn biecht houden. Plotseling echter schoot hem iets te binnen. "Als Don Bosco in mijn hart leest, als hij me, voordat ik biecht, bij zich roept en me zegt gerust te zijn, en me beveelt morgenvroeg te communie te gaan zonder te biechten, hoe heerlijk zou dat zijn! Het zou ongetwijfeld een teken zijn dat het met mijn ziel goed gesteld is! En ik zal me niet meer bekommeren om mijn onrust; ik zal dan genezen zijn."

Hij bleef voor de biechtstoel geknield, hij was nog niet aan de beurt.

Maar nauwelijks had hij die stille alleenspraak gehouden, of hij voelde een hand die hem even op de schouder tikte, en toen hij opstond, hoorde hij de zachte stem van Don Bosco aan zijn oor als het ware het antwoord geven op zijn gedachten: "Ga morgenochtend maar te communie zonder te biechten en wees gerust."

De seminarist gehoorzaamde, en van die dag af had hij geen last meer van scrupules.

Doch niet alleen in 1861 gebeurden er zulke wonderlijke dingen. Het hele leven van Don Bosco was ermee doorweven en Don Gioachino Berto schreef de volgende bladzijde:

"Verscheidene malen heb ik jongens gezien die bij de biechtstoel van de dienaar Gods zaten te wachten van wie het geweten erg in de war scheen. Maar nu en dan riep hij er een bij zich en zei bij zijn oor: "Ga maar te communie." Daar wij uit ervaring al wisten dat hij over bovennatuurlijke gaven beschikte, gehoorzaamden zij blindelings op een gebaar of een enkel woord van hem. Op die manier bevrijdde hij tal van jongens van hun scrupules. Als hij in de loop van de dag dan een van de bovengenoemden ontmoette, zei hij aan het oor om hen nog meer op hun gemak te stellen: "Vanmorgen heb ik je ter heilige tafel gezonden zonder dat je hoefde te biechten, omdat ik gezien heb dat je geweten zuiver was." - Ofwel: "De dingen die je wilde biechten waren geen zonden." -

"Van deze feiten ben ikzelf persoonlijk getuige geweest, doordat ik het meermalen heb meegemaakt en het door verscheidene van mijn kameraden heb horen vertellen, wier naam ik hier verzwijg."

Hierbij kan meer dan een ons de vraag stellen of in het Oratorio allen overtuigd waren van zulke deugden van Don Bosco; en of er nooit twijfel rees aan de waarheid van deze dingen.

Daarop willen we antwoorden: degenen die geneigd zijn ieder woord of iedere handeling van anderen in een verkeerd licht te stellen, die argwaan koesteren ontbreken stellig niet in een huis waarin zo velen zijn ondergebracht, waar ieder jaar een deel van de leerlingen nieuwelingen zijn, en waar velen zestien en andere twintig jaar oud zijn, en die aanvankelijk Don Bosco alleen van naam kennen. Maar professor Don Turchi antwoordt in het aangehaalde manuscript: "Er zijn er velen die gelachen hebben over dat van het voorhoofd lezen, maar ik weet nog dat zij zich gewonnen gaven tegenover de welsprekende taal van de feiten. Om kort te gaan wil ik slechts op enkele gevallen wijzen. In de eerste jaren van het Oratorio ging een jongen uit Biella, Ro... geheten, toen hij in Tu-rijn was aangekomen, biechten in de Consolatakkerk en van daar ging hij naar het hospitium van de H. Franciscus, waar hij als student aangenomen was. De prefect ontving hem vriendelijk en na het eten bracht hij hem bij Don Bosco, die de jongen helemaal niet kende, daar het de eerste maal was dat ze elkaar ontmoetten. Don Bosco sprak met de jongens die

om hem heen stonden over het doorgronden van de harten, en de jongens haalden herinneringen op aan enkele geheimen die Don Bosco op verrassende wijze onthuld had. De nieuwe leerling hoorde dat alles en opeens sprong hij op en zei stout: "Don Bosco! Ik daag u uit om mijn zonden te lezen; ook verzoek ik u ze luidop te zeggen, dat allen het kunnen horen!"

"Don Bosco antwoordde hem: "Kom eens hier..." en toen hij hem vlak bij zich had keek hij hem aan en vervolgens zei hij hem enkele woorden in het oor. De jongen kreeg een kleur als vuur. Don Bosco keek hem weer aan en zei hem andermaal iets in stilte, dat wellicht op uitvoerige wijze nauwkeurig zijn verleden aanduidde. De jongen begon te huilen en riep uit: "Dus bent u het, bij wie ik vanmorgen in de Conso-latakerk biecht heb! Dat is toch geen manier van doen!"

"Komaan"! onderbraken hem de andere jongens: "Don Bosco is vanmorgen het huis nog niet uit geweest, en hij kon evenmin weten dat jij was gaan biechten. Je bent er wel ver naast, als je nog niet weet wie Don Bosco is. Dat gebeurt iedere dag!"

"Tegenover dergelijke klaarblijkelijke bewijzen bedaarde de goede jongen en van dat ogenblik af stelde hij in Don Bosco alle vertrouwen. Ik was bij die gebeurtenis aanwezig, ook Don Rua was er getuige van.

"Een soortgelijke verrassing viel een jongen te beurt uit de buurt van Buttigliera. Op een dag van het al begonnen schooljaar, bevond ik me met andere leerlingen, onder wie Francesco Cerruti, Don Rua en de seminarist Cagliero in gezelschap van Don Bosco. We vroegen hem enkele raadgevingen waarvan wij gebruik konden maken als regels bij het nastreven van de deugd, en vooral dat hij ons meer rechtstreeks zou vermanen ten aanzien van de noden der ziel van elk van ons in het bijzonder. Intussen kwam er een jongen van dertien jaar, in wiens huis Don Bosco meermalen op bezoek geweest was, en die Cesare B... heette, en die de kameraden bij herhaling had horen zeggen dat Don Bosco de zonden in het geweten verborgen kende, naar hem toe en zei met enige vrijmoedigheid tot hem: "U zult mijn innerlijk nooit kennen!"... Toen trok Don Bosco, die gezeten was, hem in aanwezigheid van allen naar zich toe en hij sprak een heel poosje in zijn oor. Toen hij klaar was lichtte de jongen het hoofd weer op en diep bewogen zei hij tot alle aanwezigen met bewonderenswaardige eenvoud: "Don Bosco heeft het geraden. Er is één ding dat ik nooit aan iemand heb gezegd, zelfs niet in de biecht!" - Daarna ging hij van hem weg met de belofte, spoedig te zullen gaan biechten.

"Terwijl Don Bosco zich op een andere dag na het ontbijt in de refter bevond en verscheidenen van ons, zoals gewoonlijk, om hem heen stonden, keek hij ons met een beminnelijke glimlach aan en zei dat hij wist wat er in onze harten leefde. Een student, van wie ik de naam meen te moeten verzwijgen, en die, daar hij in de stad woonde, dikwijls in het Oratorio kwam, onderbrak hem met iets dat bijna verachting leek voor wat hij onmogelijk waande, en zei: "Welnu, zegt u dan eens wat ik denk!"

- Toen Don Bosco hem naderbij had laten komen sprak hij tot hem op onderdrukte toon. Wat hij tot hem zei hebben we nooit geweten, maar het is een feit, dat de betreffende er verslagen en verward bij stond en het woord niet meer durfde hernemen. Ik was daarbij aanwezig.

"Een metgezel van mij, een student in de theologie, ging slechts twee jaar geleden voor enkele dagen op reis met een achtenswaardige en vrome persoon, naar een plaats, die tien of meer mijl van Turijn verwijderd ligt, zo nauwkeurig weet ik dat niet. Toen hij terugkwam ging hij biechten bij Don Bosco en daarna vertrouwde hij me toe: "Nu moet ik je toch eens een kras staaltje vertellen. Voordat ik naar Turijn kwam, had ik een zonde op mijn geweten, en daar ik me ervoor schaamde ze voor Don Bosco te belijden, ben ik gaan biechten bij de pastoor van het dorp waar ik heen geweest ben. Nu, een paar dagen geleden, ben ik bij Don Bosco gaan biechten en na afloop van de biecht zei hij me: "Kijk, ik weet heel goed dat je dit en dat gedaan hebt" - en hij noemde me de betreffende zonde. "Ik ben", zo vervolgde mijn kameraad, "buiten mezelf van verbazing, en ik heb tot mijn schande moeten ondervinden dat, wanneer iemand een ernstige dwaze streek uithaalt, het niet de moeite loont bij anderen te gaan biechten, daar Don Bosco het zelf wel weet."

Tot zover Don Turchi, die niet de enige was die zulke getuigenissen over Don Bosco aflegde.

Don Giovanni prof. Garino liet ons het volgende relaas toekomen:

"Het was in 1858 of 1859, en op een winterochtend bevonden we ons met een behoorlijk aantal in gezelschap van Don Bosco die wat koffie gebruikte. We bevonden ons allen heel dicht om hem heen; sommigen zaten bovenop de lange tafel waar hij aanzat, anderen langs de zijanten, of helemaal achteraan.

Allen lachten, en keken hem vol vertrouwen maar met eerbied aan, zoals de gewoonte is van brave zonen die aan hun vader gehecht zijn. Onder meer begon er eentje over dat Don Bosco de toekomst kon zien en wist wanneer iemand sterven moest, enzovoort. Ik herinner me dat op diezelfde morgen en op diezelfde plaats Don Bosco aan het oor van deze en gene iets zei over bepaalde geheimen van hen en dat ze daar allen bijzonder verbaasd over waren. De jonge Evaristo C... zat op een klein bankje naast hem, aan zijn rechterhand. Het was een vrij levendige jongen, niet een van de voorbeeldigsten. Hij lachte om de woorden en handelingen van Don Bosco en van zijn kameraden, met een tikje misprijzen, wat voldoende verraadde wat hij over dergelijke dingen dacht. Op eens zei hij: "Don Bosco, ik geloof niet dat u de verborgen dingen weet. Zegt u me eens..." en hij daagde Don Bosco uit hem ik weet niet welk geheim te zeggen.

Don Bosco nam hem op zijn woord, en het hoofd naar het oor van de jongen toe buigend, fluisterde hij hem enkele woorden in die we niet konden ver-

staan. Maar het is een feit dat de jongen bloosde en zweeg, een ernstig gezicht trok en nooit meer durfde zeggen dat Don Bosco de geheime dingen niet zag of wist."

Pietro Enria vertelde: "Een kameraad van me vertrouwde me toe dat hij zich, toen hij eens een ernstige misstap begaan had, zich niet meer bij Don Bosco wilde laten zien. Maar toen hij hem toevallig tegenkwam, hoorde hij vol vaderlijke minzaamheid zeggen: "Jij durft je niet meer laten zien omdat je een zonde bedreven hebt!" - En hij zei hem ook welke. Niemand ter wereld had zijn misstap kunnen kennen, en verward en berouwvol verzocht hij Don Bosco in de biecht naar hem te willen luisteren en ging weg.

Bij andere gelegenheden, 's avonds onder de recreatie, ging Don Bosco naar de een of ander toe, zei hem iets aan het oor, en nauwelijks was het avondgebed afgelopen, of die jongens gingen naar de sacristie of naar boven naar de kamer van Don Bosco om daar te biechten. Daarna pas gingen ze naar bed."

Deze gave door de Heer aan Don Bosco verleend, om de geestestoe-stand van bepaalde jongens te kennen, bleef hem zijn hele leven bij, zodat hij niet aarzelde er de leerlingen zelf af en toe aan te herinneren. Toen hij op een avond in 1869 na het avondgebed tot de hele gemeente sprak, die 900 personen telde, onder wie meer dan honderd ontwikkelde en verstandige lieden, zei hij: "Ik heb van de Heer de gave gekregen om de onoprechten te doorzien. Als een van hen bij mij komt, voel ik een soort afkeer die ik niet kan verdragen. Als ze dat merken, voelen ze dat ik hen ken zoals ze zijn; dat is de reden waarom ze mij mijden."

En de feiten bleven daar getuigenis van afleggen.

Op een morgen in 1870 kwam Don Bosco uit de kerk en nauwelijks hadden de jongens hem in het oog gekregen of ze liepen talrijk naar hem toe. Hoewel verscheidene priesters hem geholpen hadden met biecht horen, was hij erg vermoeid door het grote aantal van zijn penitenten. Niettemin onderhield hij zich vriendelijk met allen. Plotseling keerde hij zich tot een jongen, en terwijl hij met de wijsvinger van zijn rechterhand over diens voorhoofd streek, zei hij glimlachend tot hem:

"Je hebt vanmorgen je gezicht niet gewassen." "Maar, zeker wel, Don Bosco."

En nog steeds glimlachend antwoordde Don Bosco: "Maar neeéé, maar neeéé", terwijl hij de e heel erg lang trok. Vervolgens begon hij hem iets aan het oor te zeggen en nadenkend liet de jongen het hoofd zinken. Don Bosco zei tegen hem dat hij niet was gaan biechten en dat hij daar behoefte aan had. Daarbij was Don Agostino Parigi aanwezig die ons het voorval vertelde.

Van een soortgelijk geval zijn we zelf getuige geweest.

Gedurende de retraite van 1870 pochte een overmoedige en weinig brave jongen bij zijn kameraden dat Don Bosco nooit zijn zonden zou kunnen weten.

"Probeer het maar eens", zeiden zijn vrienden.

"Dat zal ik zeker, maar het zijn allemaal maar praatjes die ze over Don Bosco vertellen."

En zorgeloos en lachend ging hij de kerk binnen en knielde aan de voeten van Don Bosco. Zijn biecht duurde tamelijk lang. Zijn kameraden stonden op de speelplaats op hem te wachten. Hij kwam naar buiten met verwarde haren, rode ogen en bijna geheel buiten zichzelf. Zijn kameraden omringden hem.

"En, en?!"

"Laat me met rust!"

"Wat heeft Don Bosco tegen je gezegd?"

"Ik zeg dat jullie me met rust moeten laten."

"Waren het praatjes die we je over Don Bosco verteld hebben?"

"Praatjes? Hij heeft me alles gezegd, alles; ook wat ik alweer vergeten was! Maar laat me nu alleen!" - En hij begon onder de galerij op en neer te lopen, aanhoudend bij zichzelf herhalend: "Hij heeft me alles, maar ook alles gezegd!"

Wanneer later iemand die gave van Don Bosco in het belachelijke wilde trekken, nam die jongen zelf de verdediging voor hem op en zei: "Vertel mij maar eens dat het niet waar zou zijn!"

Van deze gevallen zouden we er hier nog een heel aantal kunnen noemen, maar omdat deze samenhangen met gebeurtenissen van groot belang, zullen we het daarover hebben op de plaats waar de orde van ons overzicht het vereist. We zullen echter de hierboven uiteengezette feiten besluiten, met iets wat we Don Bosco in 1871 op een avond in de refter hebben horen zeggen.

De jongens hadden zich teruggetrokken en Don Rua en andere oversten waren in zijn gezelschap gebleven, daar ze wilden spreken over bepaalde ingeslopen misbruiken die de hoofdoorzaak waren van de ondergang van zoveel jongens. Nadat hij geluisterd had drukte Don Bosco zich zo uit: "Het moeilijke is dat men bepaalde verkeerde dingen moet kennen om ze te kunnen genezen. Niettemin toont de Heer een grote barmhartigheid tegenover onze jongens. Als ik me onder hen bevind en er is ook maar één enkele brutale kerel tussen, dan word ik dat direct gewaar door een ondraaglijke stank die hij verspreidt. En als hij in mijn buurt komt en ik zijn gezicht

kan zien, dan ben ik er zeker van mij in mijn oordeel niet te vergissen."

Daarom hielden bepaalde jongens, uit vrees dat hij in hun gezicht kon lezen, zich uit zijn buurt. En als ze om een of andere reden, of omdat ze geroepen werden, hem onder de ogen moesten komen, en ze uit eerbied het hoofd ontblootten, hielden ze gewoonlijk hun pet voor hun voorhoofd, of lieten er hun haren over vallen, alsof dat voldoende was om hun geweten te verbergen.

Dat gebeurde vooral in het begin van het schooljaar, wanneer de leerlingen van vakantie teruggekeerd, hun rekening met God nog niet ver-effend hadden. Wanneer Don Bosco dan op de speelplaats verscheen, voelde hij zich als een vogelverschrikker. Hele groepen jongens stoven uiteen, - alleen de braven bleven bij hem - en dat waren degenen wier geweten besmet was, omdat, zoals ze zeiden, Don Bosco anders hun voorhoofd zou kunnen zien en alles lezen. - En wanneer er bijvoorbeeld 's avonds een door zijn kameraden na het avondgebed onder de galerij aangetroffen werd en zich achter de anderen terugtrok, antwoordde hij verlegen op de vraag waarom hij niet op zijn plaats was: "Omdat Don Bosco mijn zonden in mijn ogen kan lezen."

Maar Don Bosco gooide zijn heilzame netten naar hen uit om hen naar zich toe te halen, en als het hem gelukte een woordje tot hen te zeggen, kon men zeker zijn van de overwinning. Met voorzichtige, ietwat gesluierde zinnestjes verkreeg hij de verbetering van verborgen misstap-pen. Bijvoorbeeld: "Je hebt een rekening met God te vereffenen." - Een ander maal, als hij iemand bedrukt zag, zei hij tot hem: "Beste jongen, de duivel moet uit het hart verdreven worden om rustig te kunnen worden." - Ik weet van een jongen, vertelde Don Bonetti, dat hij een bepaalde zonde bedreven had, terwijl hij dacht dat niemand daar iets van wist. Toen hij op een avond in de buurt van Don Bosco kwam, riep deze hem bij zich en zei stilletjes tot hem: "En als je vannacht nu zou sterven, wat wordt er dan van je?"

De jongen kon die nacht geen rust vinden, en de volgende morgen haastte hij zich om een goede biecht te spreken.

Dikwijls riep hij gedurende de recreatie een jongen naast zich, die hij dan de raad gaf die en die fout te gaan biechten en zijn raad was steeds verrassend doeltreffend. En hij vermaande hem verstandig te zijn en drong er bij hem op aan het barmhartige hart van God te troosten.

Wanneer hij er echter niet in slaagde bepaalde jongens te bena-deren, nam hij zijn toevlucht tot andere middelen om de gewetens uit hun geestelijke ongevoeligheid wakker te schudden. Eén van die middelen was een briefje of een kaartje onder het hoofdkussen van wie het nodig had. Het is onbeschrijflijk welke uitwerking dat had.

Een tijd lang besteedde Don Bosco de grootste en hartelijkste zorgen aan een jongen, die ondanks zoveel genegenheid zijn hart halsstarrig gesloten hield.

Toen deze jongen nu op een avond ging slapen, vond hij een briefje op zijn bed. Hij nam het op: het was getekend door Don Bosco. Hij herkende het handschrift en las: "Als je vannacht het ongeluk zou hebben te sterven, waar ga je dan heen?"

De jongen stond als door de bliksem getroffen. Aanvankelijk bleef hij naast zijn bed staan, bevend van opwinding. Daarna haastte hij zich naar de kamer van Don Bosco en klopte. Het was tien uur in de avond. Don Bosco kwam opendoen, de jongen trad binnen en riep uit: "Och, Don Bosco, wilt u zo goed zijn mijn biecht te horen?" Don Bosco heette hem ontmoerd welkom. De jongen viel op de knieën en biechtte. - Daarna ging hij opgewekt slapen. Nauwelijks was hij de volgende morgen opgestaan, of hij sprak er zelf over met de jeugdige Giovanni Battista PIANO, tegen wie hij zei dat het werkelijk groot nodig was geweest te biechten, en dat Don Bosco heel nauwkeurig op de hoogte was van de toestand van zijn geweten. Hij voegde eraan toe dat hij nog maar weinig nachten zo heerlijk geslapen had als die nacht.

Terwijl een andere jongen de omslag van het laken terugsloeg alvorens in bed te stappen, voelde hij een kaartje onder zijn vingers! "O", riep hij uit, "zijn het de nummers van de loterij?" Door nieuwsgierigheid gedreven gaat hij naar het midden van de kamer, onder het licht, om de kaart te lezen. Het briefje was geschreven door Don Bosco en hield niets anders in dan de naam van de jongen, tweemaal herhaald, met een uitroepteken erachter. Hij las en herlas het briefje: "Verdraaid"! zei hij toen.

Daarna keerde hij naar zijn bed terug, trok zijn jas weer aan, die hij al had uitgetrokken en ging biechten.

Hieruit kan men afleiden dat wanneer Don Bosco wist dat iemand een ernstige zonde begaan had, hij absoluut niet verdragen kon dat betrokkene onverzoend met God zou gaan slapen. Don Rua weet te vertellen van een ander die onder zijn hoofdkussen een briefje vond met de volgende woorden: "En als je vannacht zou sterven?" - Ofwel: "En als je vannacht sterft, wat wordt er dan van je ziel? Weet je zeker dat je naar de hemel gaat?" - Of ook: "Zou je gerust zijn als je wist dat je moest sterven?" En met deze en dergelijke zinnen bracht hij hen ertoe zich direct met God te gaan verzoenen.

"De een of ander zou kunnen zeggen", zo verklaart Mgr. Cagliero terecht om een opwerping te voorkomen, "dat Don Bosco door de assistenten op de hoogte gesteld was van de fouten van de jongens. Maar dan moet ik opmerken dat in de eerste tijd van het Oratorio, dat wil zeggen tien en meer jaren lang, er nog geen vaste assistenten waren. Dus kon hij het niet van hen weten. Ik kan bovendien de verzekering geven dat diegenen die

deze vermaningen ontvingen, er zelf van overtuigd waren dat Don Bosco hun misslagen niet anders kende dan door goddelijke kracht. De geest die Don Bosco in de eerste tien jaren verlichtte is dus dezelfde die hem leidde in al de volgende jaren.

Voegen we hier nog aan toe dat Don Bosco niet alleen de zonden, twijfels en scrupules van het voorhoofd van de mensen las, maar bovendien tal van gedachten van allerlei aard. Dikwijls gaf hij een leerling raad volgens de innerlijke behoefte, veroorzaakt door onrust of door de uitslag van de studies of door ergerlijke familiezaken. Andere keren verdreef hij een verborgen ontstemdheid die haar oorsprong vond in te grote bedeesdheid, jaloezie, wrok of wantrouwen. Soms gaf hij onverwacht een ongevraagd advies, dat men echter wel had willen vragen, en zijn antwoord was nauwkeurig in overeenstemming met het onuitgesproken verlangen.

Van deze intuïtie maakte Don Bosco ook gebruik om de jongens, die besluiteloos stonden tegenover de vraag: of ze al dan niet een geestelijke roeping zouden volgen, tot een besluit te brengen of hen ervan af te houden. Tot velen die Salesiaan zijn, en daarom gelukkig zijn, zei hij openhartig: "Als je zalig wil worden staat er geen andere weg voor je open. God roept je daartoe."

Ook personen die aan het huis vreemd waren, hadden deel aan deze zegening. "Velen daarvan", verklaarde Don Rua ons, hebben me laten weten, "dat Don Bosco de oorzaak van sommige van hun zorgen raadde, en dat hij hen op een beminnelijke manier geruststelde, nog voor ze iets gezegd hadden."

Hier moeten we tot een einde komen, daar de stof der getuigenissen van Mgr. Cagliero, de theoloog Piano, kanunnik Ballesio, Giuseppe Buzzetti, Giovanni Villa en van nog heel veel anderen, onuitputtelijk is. Doch om te besluiten noemen we nog een feit. Tegenover een zeker aantal priesters en seminaristen sprak Don Bosco over de manier om ruchtbaarheid te geven aan bepaalde werken van hem. Er was ook een coadjuteur aanwezig van over de veertig jaren, die hem de grootste verering toedroeg, en toch zei hij op dat ogenblik, zonder dat hij uiterlijk iets van zijn gedachte liet merken, bij zichzelf: "Praatjes!" - Toen Don Bosco uitgesproken was, trokken allen zich terug en bleef alleen die medewerker nog achter, tot wie Don Bosco zich toen glimlachend richtte met de woorden:

"Dus, allemaal praatjes...?" "Hoe, ik!..."

"Maar je hebt gelijk! Don Bosco is een praatjesmaker..." en met de grootste beminnelijkheid begon hij over andere, veel belangrijker en vertrouwelijke dingen te spreken.

Zulke onthullingen kwamen veel voor. Een keer was er iemand die in zijn tegenwoordigheid de opmerking maakte dat niets hem ontsnapte van wat er om hem heen gebeurde, hoewel hij bijna steeds de ogen neergeslagen hield. Hij antwoordde toen: "Ik zie namelijk beter zonder te kijken!" - Inderdaad keek hij met de ogen van de geest, verlicht door het gebed.

H O O F D S T U K X X X I I I

1 8 6 0 - KATHOLIEKE LECTUUR - RAADGEVINGEN VAN DON BOSCO
AAN DE ABONNEES OM DE HUIDIGE RAMPEN TE DOEN WIJKEN EN ZICH
VOOR DE TOEKOMENDE TE HOEDEN - BRIEF VAN PIUS IX AAN DON BOSCO
- DE SINT-PIETERSPENNING - BEKERINGEN VAN TWEE ANGLICAANSE
EN EEN JOODSE JONGEN - DE BISSCHOP VAN IVREA IN HET ORATORIO
- HOFFELIJKHEID VAN DON BOSCO TEGENOVER EEN
PROTESTANTSE DOMINEE - EEN NEOFIET AAN HET ORATORIO
AANBEVOLEN DOOR DE AARTSPRIESTER VAN DE KATHEDRAAL VAN
VERCELLI - HET FEEST VAN DE H. FRANCISCUS VAN SALES.

Het jaar 1860 zou Don Bosco steeds nieuwe werk, vreugde en zorg brengen. De eerste aflevering van de Katholieke Lectuur van januari, geschreven door een anonieme schrijver beschreef: Het moment der genade of de laatste uren van een ter dood veroordeelde. De drukker ervan was, zoals altijd, Paravia.

Als aanhangsel bij deze aflevering gaf Don Bosco enkele raadgevingen met betrekking tot de voorspellingen die hij op het einde van 1859 gedaan had in de Galantuomo.

" GEMAKKELIJK EN WERKZAAM MIDDEL OM DE HUIDIGE RAMPEN TE
" NIET TE DOEN EN ZICH TE BEHOEDEN VOOR DE TOEKOMSTIGE
"
" Uitnodiging aan het christelijke volk
"
" Wij weeklagen al lang onder de slagen van de rampen die
" ons achtervolgen, en het is mogelijk dat er nog grotere te vre-
" zen zijn. Velen gaan eronder gebukt, velen zijn er kwaad om en,
" nog meer anderen, barsten in bittere klachten uit. Maar degenen
" die er de ware oorzaak van kennen, en voor het noodzakelijke ge-
" neesmiddel zorgen, zijn helaas gering in aantal.
" Laat ons dit wel verstaan, beminde christenen!
" De ware oorzaak van alle rampen is de zonde. De zonde maakt

" de mensen ongelukkig. De mens verstout zich God te beledigen en
" te krenken, en God, door de mens beledigd en gekrenkt, straft en
" tuchtigt hem. Dat leert de rede, dat leert het geloof. Alleen een
" dwaas kan daaraan twifelen.

" Willen wij dus de rampen verdrijven die ons teisteren en
" ons behoeden voor die welke ons boven het hoofd hangen? Laten we
" dan de oorzaak wegnemen: de zonde. Verzoenen wij ons met God, bezweren
" wij zijn toorn, onderwerpen we ons aan zijn gerechtigheid.

" God, die rijk is aan barmhartigheid, geeft ons uit overmaat
" van liefde voor ons, Jezus Christus zijn zoon als een gemakkelijk
" en veilig middel voor onze verzoening. Dat middel kostte Jezus Christus
" al zijn bloed, ons kost het enkel de goede wil om er voordeel
" uit te trekken. Men vindt dat in het sacrament van de biecht.
" Het is het geloof dat we er verkrijgen, en van dat bezielde ge-
" loof hebben de gelovigen van de hele wereld, de eeuwen door van de Kerk,
" steeds voordeel getrokken en het heeft hun steeds meer tot voor-
" deel gestrekt. Maar, o! God, hoeveel ongelukkige zondaars verzuimen er
" gebruik van te maken, en beledigen hem steeds meer in plaats van
" zich met God te verzoenen. Zij dagen de goddelijke gerechtigheid
" steeds meer uit tot meer straffen, die daarna gevolgd worden door
" andere, die nog veel verschrikkelijker zijn, door een eeuwigheid
" in de hel!

" O, christenen, christenen, hoe kunnen we onverschillig de
" ondergang van zovele van onze broeders aanzien en toelaten dat
" de toorn van God steeds meer wordt uitgedaagd? Hoe kunnen we de
" tijdelijke straffen over hen en over ons allen steeds doen toenemen?

" Laten wij liever de goddelijke barmhartigheid smeken, laten
" wij trachten de goddelijke toorn te bedaren en ook volkomen zijn
" gerechtigheid te voldoen! Laten wij ons geloof verlevendigen...

En hier wakkerde Don Bosco dan ook aan tot steeds grotere liefde tegenover Christus Jezus en hij bevorderde het veelvuldig bijwonen van de heilige mis.

Hij werd voor zijn ijver ruimschoots beloond door een brief van Pius IX die hem veel vreugde verschafte en die het antwoord was op de brief die hij uit naam van zichzelf en van al zijn jongens in het begin van november geschreven had. De roemrijke Paus had met de grootste dankbaarheid dit blijk van kinderlijke onderworpenheid en onwankelbare trouw ontvangen en als blijk van zijn grote goedheid, antwoordde hij per 7 januari 1860 aan Don Bosco met een breve, die een onvergankelijk monument zal blijven van de welwillendheid van Pius IX tegenover ons Oratorio. Toen Don Bosco het kostbare document ontvangen had, vertaalde hij het direct uit het Latijn in het Italiaans, en voor zijn verzamelde jongens las hij het hun voor. Zo deelden ook zij in zijn eigen vreugde. Ziehier

de inhoud van deze breve, gepubliceerd in de Armonia.(1)

" Aan mijn beminde zoon Priester Giovanni Bosco, Turijn,
" PIUS P.P. IX.

" Beminde Zoon, heil en apostolische zegen.

" In de brief die U ons op de 9de van november schreef, zagen
" wij een nieuw bewijs van Uw buitengewoon geloof, vroomheid en
" eerbied tegenover Ons en tegenover Onze hoge waardigheid. Uit de lectuur

(1) Dilecto Filio presbitero JOANNI BOSCO AUGUSTAM TAURINORUM
PIUS P. P, IX

Dilecte Fili, salutem et apostolicam benedictionem.

In literis tuis, V Idus Novembris proximi datis, novum invenimus eximiae tuae in Nos et Supremam Dignitatem Nostram fidei, pietatis et observantiae testimonium, Facile intelligimus, dilecte Fili, qui tuus aliorumque ecclesiasticorum hominum sit animi dolor in ingenti hoc Italiae tumultu, rerumque publicarum conversione, ac rebellione provinciarum quarundam temporalis nostri Status. Hanc, ut omnes norunt, externae moverunt incitationes et machinationes, eamque omni data opera fovent tumenturque. Accessit nunc lucubratio sparsa in vulgus hipocrisi plenissima ad homines simplices decipiendos, ad communem christiani orbis in vindicando civili Sedis Apostolicae Principatu consensum extenuandum. Fides ipsa Italicae regionis adducitur in discrimen : colluvies pravorum librorum et ephemeridum non modo urbes, sed et pagos etiam Italiae pervasti nec subalpinis istis regionibus tantum, sed et Hetruriae finitimis que provinciis protestantes virus evomunt pravitatis suae, scholis sive claudes-tinis, sive publicis institutis; ad quas proemiis etiam adolescentes pauperes student allicere. Verum in saevissima hac, quam satanas excitavit, tempestate, summas in humilitate cordis Deo gratias persolvimus, qui Italiae Episcopus roborat, et gratia sua confortat ad fidei depositum in suo quique grege strenue custodiendum. Solatio cordi nostro sunt summa animorum concordia qua et Clerus tristissimo hoc tempore in salutem animarum incumbit, animique firmitas et constantia quibus pro Dei et Ecclesiae causa adversa quaeque perfert et sustinet. Haud vero possumus consolatiorem verbis explicare, quam Nobis attulit illa literarum tuarum pars qua intelleximus tibi, Dilecte Fili, allisque viris Ecclesiasticis maiorem praesentes huius temporis aerumnas alacritatem addidisse. Hinc qua praedicatione verbi Dei, qua bonis libris et scriptis distributis, coniunctis animis et studiis, hostium Ecclesiae machinamentis obsistere alacriter contendit. Nihil hac agendi ratione praestantius, nihilque utilius ad populi pietatem fovendam, acuendamque. Neque fructu eximia illa tua solertia caruit, qua adolescentes plurimi in sacra oratoria diebus festis atque ad scholas quoti-die opportunis horis convenientes institutione christiana, ac sacramentorum frequentia evenerunt usque ferventiores. Cura quam geris in pauperes iuvenes hospitio exceptos, feliciter in dies successu locupletatur, numerumque auget eorum qui utiles Ecclesiae ministri aliquando esse possunt. Perge, Dilecte Fili, cursum tenere, quem ad Dei gloriam et Ecclesiae utilitatem coepisti; perfer, si gravior tribulatio incubuerit, et sustine magno animo angustias et tribulationes huius temporis. Spes nostra in Deo est, qui, protegente nos coelorum Regina ac mundi Domina, Maria Virgine Immaculata, de tantis his malis eripiet, contristatamque Ecclesiam de sua in hostibus victoria consolabitur. Minime dubitamus quin in hunc finem, atque ad impetandam infirmitati Nostrae praesentissimam Dei opem et auxilium pergas, Dilecte Fili, una cum tibi Nobisque carissimus hospitii tui alumnis ac discipulis, in omni oratione et obsecratione Deum ipsum maiore usque studio obtestari. Eundem Nos summis precamur votis, ut Te atque illos in sua pace custodiat, dextera sua tegat, et brachio sancto suo defendat. Coelestis huius praesidii auspicem esse cupimus Apostolicam Benedictionem, quam tibi, Dilecte Fili, iisdemque alumnis ac discipulis, atque omnibus, qui una tecum in pia illa opera incumbunt vel ea frequentant, effuso paterni cordis affectu, et amanter impertimur.

Datum: Romae apud S. Petrum die 7 januarii, An. 1860.

Pontificatus nostri anno XIV.

PIUS P.P. IX

" maken wij op, Beminde Zoon, hoe groot de smart van uw ziel en
" van die der andere geestelijken is over de grote verwarring van
" Italië en over de wanorde in de openbare zaken, alsook over de
" opstandigheid van enkele provincies van ons tijdelijk gebied.
" Deze opstandigheid werd, zoals allen weten, uitgelokt door bui-
" tenlands aanstoken en kuiperijen, en met alle mogelijke middelen
" gaande gehouden. Thans voegt zich daarbij nog een geschrift,
" vol hypocrisie, dat, onder het volk verspreid, in staat is de
" eenvoudigen te bedriegen en het algemene gevoelen van de chris-
" tenheid met betrekking tot de verdediging van het wereldlijk ge-
" bied van de Apostolische Stoel te verzwakken. Zelfs het geloof
" van het Italiaanse schiereiland is in gevaar gebracht: een
" slijkregen van slechte boeken en kranten wordt niet alleen over
" de steden uitgestort, maar eveneens over de dorpen van Piëmont,
" van Toscane en van de aangrenzende provincies. De protestanten
" braken het vergif van hun verdorvenheid uit, en hebben tot dat
" doel clandestiene of openbare scholen gesticht. De arme en on-
" voorzichtige jeugd hebben zij dan met beloningen daarheen gelokt.
" Maar in deze heftige, door satan aangestookte storm, danken wij
" in de nederigheid van ons hart God ten zeerste, die met Zijn ge-
" nade de bisschoppen van Italië bemoedigt en sterkt, om elk in
" zijn eigen kudde de schat van het geloof te bewaren. Het betekent
" een verlichting voor ons hart, dat de zielen een zo grote eenheid
" aan de dag leggen, waarmee ook de geestelijkheid in deze droevige
" tijd waakt voor het heil van de zielen. Wij kunnen niet onder
" woorden brengen de vreugde die dat deel van Uw brief ons ver-
" schaft heeft, waaruit ons blijkt dat de ramspoed van deze tijd,
" de ijverige zorg van U, Beminde Zoon, en die van de andere gees-
" telijke personen vermeerderd heeft. Door de prediking van het
" woord van God, en met de verspreiding van goede boeken en andere
" geschriften, gepaard aan toewijding en vlijt, zet gij U uit alle
" macht te weer tegen de kuiperijen van de vijanden van de Kerk.
" Er bestaat geen verhevener werk dan dat, en niets kan de vroom-
" heid van het volk beter bevorderen en doen ontbranden. Evenmin was
" de verheven ijver vruchteloos waardoor U ervoor zorg gedragen hebt,
" dat zoveel jongens door de Oratoria te bezoeken op de zondagen,
" en dagelijks op de vaste uren de scholen, thans vuriger zullen
" worden, hetzij door middel van de christelijke onderrichting,
" ofwel door een veelvuldig ontvangen van de sacramenten. De zorg
" die U op zich genomen hebt voor de arme jongens die U in huis
" opgenomen hebt, leidt van dag tot dag tot groter succes en groei-
" end is het aantal dat later nog eens nuttige bedienaren van de
" Kerk zal kunnen worden. Ga zo door, Beminde Zoon, op de loopbaan
" die U hebt gekozen tot eer van God en tot nut van de Kerk.
" Verdraag het, indien U een ernstige tegenspoed ten deel valt, en
" onderga met grootmoedigheid de beroeringen van deze tijd. Onze
" hoop berust in God die, door de bescherming van de Koningin des
" Hemels en Heerseres over de wereld, de Moeder van God en Onbevlek-
" te Maagd Maria, ons zal bevrijden van deze ernstige rampen en zijn be-

" droefde Kerk zal troosten door haar te laten overwinnen over haar
" vijanden. Wij twijfelen er volstrekt niet aan dat U tot dit doel,
" voor onze zwakheid de snelle bijstand en hulp van God zult af-
" smeken, en zult doorgaan, o, Beminde Zoon, samen met de U en ons zo
" dierbare leerlingen van Uw jongenstehuis van God zelf een steeds grote-
" re vurigheid te vragen door iedere vorm van gebed. Wij bidde-
" zelfde God vurig, dat hij U in zijn vrede beware, U bescherme
" met zijn rechterhand en U verdedige met zijn heilige arm. Als
" onderpand van deze hemelse hulp geven wij de Apostolische Zegen,
" die Wij uit de volheid van ons vaderhart, verlenen aan U, Beminde
" Zoon, en ook aan de leerlingen, evenals aan al degenen die met U
" meewerken ten gunste van dit Instituut, ofwel het vaak bezoeken.

" Gegeven te Rome bij Sint-Petrus op 7 januari 1860.

" In het veertiende jaar van ons Pontificaat. PIUS, P.P. IX

Terwijl de paus deze innemende brief aan Don Bosco schreef, open-
de de Armonia in haar nummer 19 van 1860 nieuwe inschrijvingen ten bate
van de paus onder de naam van Sint-Pieterspenning en in weinig meer dan
een jaar haalde het blad driehonderdduizend lire bijeen. De idee en de
aansporing daartoe was uitgegaan van hertogin van Montmorency. Don Bosco
was een van de eerste die zijn offergave aanbood en werd weldra door
vele anderen gevolgd. Het was een uitnodiging tot de gelovigen: Qui Do-
mini sunt jungantur vobis. Het zat de liberalen heel erg dwars dat ze
er vaak het thema van hun scheldpartijen van maakten en dan stelden ze
een wet voor, die inschrijvingen voor geldinzamelingen met een gods-
dienstig doel zou verbieden. Dat voorstel werd echter door het Parlement niet
aangenomen.

Maar bij de welmenenden en bij Don Bosco was de gehechtheid aan
de opperherder tevens innige liefde om de schapen te leiden die buiten
de stal geraakt waren.

Op 24 januari schreef de Armonia als volgt:

" DOOP VAN EEN JOODSE JONGEN

" Het is thans vier maanden geleden dat er in het Oratorio
" van de H. Franciscus van Sales twee anglicaanse broers gedoopt
" werden. Hier werden twee jongens die in Londen geboren werden,
" na een reeks van vreemde wederwaardigheden, door de goddelijke
" Voorzienigheid naar het bij die kerk behorende tehuis geleid,
" waar zij met het materiële voedsel ook het brood van het eeuwige leven
" vonden.

" Zondag 15 dezer werd in hetzelfde Oratorio het sacrament
" van het doopsel toegediend aan een joodse jongen uit Ivrea. Het
" is de zoon van de rabbijn Iarach, een heel goed onderlegde man,
" die twaalf jaar geleden aan het jodendom verzaakte en thans als
" een vurige christen leeft. De zoon Iarach is altijd geneigd geweest om

" christen te worden, maar de moeder heeft er zich steeds tegen
" verzet. Hij was bijna veertien jaar, en hoe ouder hij werd, des te
" meer groeide zijn verlangen om christen te worden. Tenslotte om
" te voldoen aan zijn levendige wens, bracht zijn vader hem naar
" het jongensoratorio van Valdocco. Door de kennis, die hij al over het
" christendom bezat, en door de onderrichting die hij daar ontving,
" werd hij binnen korte tijd voldoende onderlegd geacht om de
" sacramenten van doopsel en vormsel te ontvangen. Mgr. Moreno,
" bisschop van Ivrea, een vooraanstaande weldoener van de familie
" Iarach, kwam met vaderlijke goedheid de vruchten van zijn ijver
" in ontvangst nemen. Om tien uur begon de hoogerwaarde pre-
" laat met het opdragen van de mis, waaronder een vrij grote schare
" van jongens ter heilige tafel naderde. Daarna volgde de belang-
" rijke plechtigheid van het doopsel van de jonge Iarach. Zijn
" houding, de overtuiging van zijn antwoorden, zijn blijdschap en
" aandacht toonden duidelijk aan dat hij een verlangen bevredigde,
" dat hij al geruime tijd gekoesterd had. Hij nam de naam van Luigi,
" Maria, Tommaso aan, en de hertog Tommaso Scotti trad op als peter
" en markiezin Maria Fassati als meter.

" Na het doopsel werd het vormsel toegediend aan de nieuwe
" christen en aan ongeveer driehonderd jongens. Onder hen telde men
" vijftwintig gelukkige schoorsteenvegers, die door de zorgen
" van de Sint-Vincentiusvereniging in het Oratorio van de Heilige
" Engelbewaarder in Vanchiglia onderricht waren. Deze arme jongens,
" wier levensomstandigheden van dien aard waren, dat zij zich niet
" in de openbare kerken durfden vertonen, zouden wie weet hoe lang
" hebben moeten wachten, als de christelijke liefdadigheid hen niet
" had bijeengebracht en tot goede christenen gevormd had. De afge-
" vaardigde, graaf Cays, trad bij het vormsel van de jongens op als peter.

" Na de plechtigheid van het vormsel sprak de bisschop ont-
" roerende woorden tot de pas gedoopte. Hij moedigde hem aan de
" grote gave van het geloof naar waarde te schatten. Hij spoorde
" de pas gevormden vervolgens aan zich waarachtige volgelingen te
" tonen van Jezus Christus en vastberaden en moedig hun christelij-
" ke plicht te doen, zonder zich iets aan te trekken van menselijk opzicht.

" De verschillende onderdelen van de plechtigheden werden op-
" geluisterd door de zilveren stemmen, die nu eens in koor, dan als
" solisten de gemoederen der aanwezigen met verheven gedachten vul-
" den. De plechtigheid werd om half twee 's middags besloten met de
" zegen met het Allerheiligste.

"Monseigneur", zo luidt een schriftelijke verklaring, die Giusep-
pe Reano heeft nagelaten, "getuigde tegenover Don Bosco na de maaltijd
van de grote vreugde die hij die dag ondervonden had, terwijl hij hem
de verzekering gaf, dat wanneer er zich weer eens zulke gelegenheden
zouden voordoen, men hem niet behoefde uit te nodigen. Het zou voldoende
zijn hem even te waarschuwen en hij zou dan heel graag meteen komen. Hij
was tot tranen toe bewogen geweest door de devotie van deze jongens."

Dergelijke verblijdende gelegenheden mochten niet ontbreken, daar het Oratorio van de H. Franciscus van Sales de poort was, waarvoorheen velen van de sekten in de schoot van de Kerk terugkeerden. De be-minnelijkheid van Don Bosco en het bewonderenswaardige geduld dat hij aan de dag legde bij het ondergaan van de vlegelachtige en voor hem soms beledigende vragen, wist dikwijls de hardheid van bepaalde gemoederen te overwinnen. "Zich boven iedere belediging stellen voor Gods glorie, om zielen te redden", zo luidde zijn programma.

Dat was de aantrekkingskracht die hij op de arme dwalende uitoe-fende. Onder meer kwam er dikwijls een protestantse dominee, een ex-priester, naar het Oratorio om met Don Bosco van gedachten te wisselen. De eerste maal dat hij kwam, verklaarde hij het noodzakelijk, de bijbel als basis te nemen van de punten waarover ze zouden disputeren.

"Maar welke bijbel"? antwoordde Don Bosco hem, "die van u of die van ons? Wie heeft hem voor ons zoveel eeuwen lang bewaard? U bestaat pas sinds gisteren! En wie heeft vóór u deze schat zo zorgzaam bewaard? Alleen de katholieke Kerk met haar traditie kan u het bewijs leveren van de authenticiteit van de heilige boeken." - De arme man wist niet wat hij daarop moest antwoorden, en Don Bosco nodigde hem bij zich aan tafel om zich met hem als een vriend te onderhouden. Hij bleef hem uitnodi-gen telkens als hij met zijn opwerpingen bij hem kwam. Getuige van der-gelijke betrekkingen was Reano, die eveneens vertelde hoe op zekere dag een Waldenzer bij Don Bosco kwam om met hem te redetwisten. Toen hij eens erg lang bij hem gebleven was, maakte Reano, die de zaak niet ver-trouwde, de deur open om te zien wat er aan de hand was. Hij zag de af-vallige toen geknield liggen en biechten.

Intussen nam Don Bosco in huis een jongen op die van ketterij bekeerd was.

" Geliefde en eerwaarde vriend,

"

" Brenger dezès is een neofiet, die onderricht is in de cate-
" chismus door mijn voortreffelijke collega, de heer kanunnik Barbe-
" ris, die U zeker kent. Hij heeft woensdag zijn dwalingen afgezwo-
" ren en onder voorwaarde het doopsel ontvangen. Er valt van deze
" jongen veel goeds te verwachten en U, die het hart der jongens
" zo goed weet te doorgronden, zult er zich gemakkelijk van kunnen
" overtuigen zodra U eens met hem spreekt.

" Ik beveel hem gaarne in Uw liefdadige zorgen aan. Probeert
" U hem bij een of andere goed christelijke patroon onder te bren-
" gen. Ik geloof dat U er heel goed aan zou doen, hem in Uw huis op
" te nemen. Ik ben ervan overtuigd dat U verheugd zult zijn over de goede
" resultaten, die, naar ik vertrouw, de jongen die ik U aanbeveel, U
" te zien zal geven.

" Ik heb gisteren Uw geacht schrijven ontvangen. Ik zal U
" bij een andere gelegenheid schrijven over het onderwerp van Uw
" brief.

" Gedenk mijner en geloof mij,
" Uw zeer genegen dienaar en vriend,
"

" Vercelli, 23 januari 1860. Degaudenzi, Aartspr.

Vier jongens dus, een jood en drie protestanten, herboren door het water van het doopsel, vierden op zondag 19 januari voor de eerste maal het feest mee van de H. Franciscus van Sales in het Oratorio, waarvan ridder Bosco di Ruffino als president optrad. Hij zorgde voor het onthaal van al de interne en externe jongens. 's Avonds werden ook de prijzen uitgereikt aan de leerlingen die de beste cijfers voor gedrag behaald hadden.

Aan dit feest werd ook deelgenomen door de jonge musicus Domenico Belmonte, die toen zestien jaar was, geboortig uit Genola in het diocees Fossano. Hij was in die maand in het Oratorio gekomen, uitsluitend om een goede organist te worden. Maar daar het heimwee hem in de eerste dagen al te pakken had was de gedachte bij hem opgekomen naar huis terug te keren. Don Bosco echter, die vermoedde dat hij een der beste en bekwaamste van zijn zonen zou worden, verdreef bij hem ieder spoor van bedruktheid. Hij gaf hem de raad zich ook op de studie van het Latijn toe te leggen. Belmonte ondernam die studie met vaste voornemens en goede wil.

H O O F D S T U K XXXIV

ZITTING VAN HET KAPITTEL: AANVAARDING VAN DE EERSTE
MEDEBROEDER IN DE CONGREGATIE - TOESPRAAK VAN DON BOSCO -
KATHOLIEKE LECTUUR - DE PAUS: VRAGEN VAN DE DAG -
AANBEVELING AAN DE ABONNEES VAN DE KATHOLIEKE LECTUUR -
DON BOSCO VERDEDIGER VAN DE RECHTEN VAN DE H. STOEL -
MINISTER FARINI VERZOEKT OM TOELATING VAN EEN JONGEN
IN HET ORATORIO - DON BOSCO'S DIPLOMATIE - HET ITALIAANS
ALS REGEL VERPLICHT VOOR ONDERLINGE GESPREKKEN IN HET
ORATORIO - VERDORVEN JONGELUI DOOR DON BOSCO IN HET
HOSPITIUM OPGENOMEN - EEN GEDENKWAARDIGE BEKERING -
HERDERLIJKE BRIEF VAN DE VICARIS VAN HET KAPITTEL VAN
ASTI TER AANBEVELING VAN DE KATHOLIEKE LECTUUR - EEN
VERENIGING TOT VERSPREIDING VAN GOEDE LECTUUR.

Zoals we al gezegd hebben was de Sociëteit van de H. Franciscus van Sales opgericht met de verkiezing van de leden van het kapittel. Nu kwam dat bijeen om de aanvraag te onderzoeken van de eerste jongen, die verlangde in de Congregatie opgenomen te worden. In het verbaal dat daarover is opgemaakt door Don Alasonatti lezen we het volgende:

" In het jaar des Heren duizend achthonderd zestig, op 2 fe-
" bruari om half tien 's namiddags kwam in dit Oratorio van de H.
" Franciscus van Sales het kapittel van de Sociëteit van dezelfde
" naam bijeen, samengesteld uit de priester Giovanni Bosco, rector,
" de priester Alasonatti, prefect, de subdiaken Michele Rua, gees-
" telijk directeur, de diaken Angelo Savio, econoom, de seminarist
" Giovanni Cagliero eerste raadsman, de seminarist Giovanni Bonetti,
" tweede raadsman en de seminarist Carlo Ghivarello, derde raadsman.
" Zij kwamen bijeen in de kamer van de rector voor het aanvaarden
" van de jongen Giuseppe Rossi Jan Matteo uit Mezzanabigli.
" Onmiddellijk na een gebed met de aanroeping van de heilige
" Geest, begon de rector al spoedig met de stemming. Bij opening van
" de stembriefjes bleek dat de genoemde jongen met eenparigheid van
" stemmen aangenomen was. Daarom werd hij toegelaten tot het volgen
" van de regels van deze Congregatie.

Op die avond hield Don Bosco een korte toespraak en de tekst aanhalend van Isaias 26, Urbs fortitudinis nostrae Sion Salvator; ponetur in ea murus et antemurale, zei hij "dat de muur de wet van God was, de schutmuur de regels van de Congregatie. Ten aanzien van de regels zei hij met de H. Thomas van Aquino, dat difficile est quod homo praecepta servet quibus intratur in regnum, nisi sequens consilia, divitias relinquat. Hij besloot met de heilige Augustinus en toonde aan dat de regels van de Congregatie de vleugels zijn waarmee ze vliegt, de wielen waarop de wagen loopt!"

Giuseppe Rossi werd later benoemd tot algemeen beheerder van de Sociëteit voor materiële aangelegenheden.

Intussen werd aan de abonnees de februariaflevering van de Katholieke Lectuur toegezonden: Geestelijke ijver naargelang van de nood der tijden door Giuseppe Frasinetti, prior van de Sint-Sabina in Genua.

"Dit boek", zo schreef Frasinetti, "leert verscheidene middelen en manieren, geachte lezer, die het u gemakkelijker maken om het kwaad te vermijden, het goede te bewerken en de evennaaste welgevallig te zijn; en ook om zonedig de wereld en de duivel in het bespottelijke te trekken, door te doen wat ze niet willen. Sommige van deze middelen zijn heel gewoon, maar daarom niet minder verdienstelijk. Hoewel er bijzonder waardevol zijn, toch zijn ze niet voldoende bekend, omdat er weinig over nagedacht wordt. Andere zijn middelen, die meer geëigend zijn voor geestelijke personen, toch zijn ze eenvoudig en vanzelfsprekend om door iedereen in praktijk gebracht te kunnen worden als men maar van goede wil is."

Aan deze aflevering voegde Don Bosco een werkje toe van Mgr. Ségur. Hij had het in enkele punten samengevat: De Paus: vragen van de dag: Wie de paus is. - Waarom de paus een wereldlijke vorst is. - God wil het zo en het is noodzakelijk dat hij dat is tot heil van het volk, en ook omdat zijn macht een onbetwistbaar recht is. - Pius IX heeft gezegd: Men raakt niet aan mijn tijdelijke macht, behalve omdat ik paus ben. - Als vorst heeft de paus het recht en de plicht om met wapengeweld de opstand te onderdrukken. - De wereldlijke staten van de H. Stoel zijn kerkelijke goederen. - Het concilie van Trente heeft de excommunicatie gewild van elkeen, met welke waardigheid hij ook bekleed is, of hij koning of keizer is, die de hand durft slaan aan goederen van de Kerk. - Welke verschrikkelijke straf de excommunicatie is. - Alle ongelovigen, de goddelozen, de socialisten en de ketters zijn degenen die de wereldlijke macht aanvallen. - Door deze te verdedigen mengen de katholieken zich niet in politieke vraagstukken, maar verdedigen een godsdienstig belang. - Men kan geen goede katholiek zijn, indien men zich ook in dat opzicht niet gehoorzaam toont tegenover de paus. - Iedereen die zich aan de paus vergrijpt is verloren.

Don Bosco had het boekje van een aantekening vooraf laten gaan: "Dit geschrift handelt over godsdienst en niet over politiek en ik stel er prijs

op dat iedereen daarvan overtuigd is. Het doet een beroep op het gezond verstand en het vertrouwen van het publiek en daarom hoop ik, dat U het met vreugde zult ontvangen, beminde lezer. Wanneer men U spreekt over de wereldlijke macht van de paus, beschouw dat dan enkel uit het oogpunt van de godsdienst en van het geweten. Het geweten immers betreft niet alleen de onzichtbare dingen. Lees deze bladzijden met een onbevooroordeelde geest, en ge zult zien dat de waarheid sterker spreken zal dan alle drogredenen."

Ook aan het besluit van dit werkje voegde hij nog een opmerking toe: "Aan de lezer. - Houd u, beminde lezer, onwankelbaar verbonden met de paus en met de Kerk. Laat u geen vrees inboezemen door het geweld en de bedreigingen van de vijand, en laat U niet om de tuin leiden door zijn mooi gepraat. Wantrouw vooral de gematigde termen waarmee de goddelozen gewoonlijk binnendringen bij degenen die oprecht van geest zijn. Belijd uw geloof en uw overtuiging met moed. Vrees niet: God is met de Kerk alle dagen tot het einde der eeuwen: de bozen past het te beven voor de goeden, en niet de goeden voor de kwaden."

In dezelfde aflevering las men eveneens nog een aanbeveling tot de abonnees.

" De zevende jaargang van onze Katholieke Lectuur is ten einde,
" en met oprechte vreugde kondigen wij onze lezers de voortzetting
" ervan aan. Wanneer in de afgelopen jaren de behoefte aan ver-
" spreiding van goede boeken zich al deed gevoelen, dit jaar is
" dat nog veel meer het geval.
" Daarom bevelen wij ons aan bij allen die het welzijn van onze
" heilige katholieke godsdienst ter harte gaat. Zij zullen ons
" een helpende hand willen bieden om die boekjes bekend te maken overal
" waar zij menen daarmee tot meerdere eer van God en tot heil
" van de zielen goed te kunnen doen.

En om iedere christen aan te moedigen daar deel aan te nemen, haalde hij uit de brieven van Z.H. Pius IX en van de vicaris-generaal Mgr. Gianotti, die we op andere plaatsen al genoemd hebben, enkele woorden aan die ten gunste van deze lectuur waren uitgesproken.

Tal van lectuurafleveringen getuigden van de edelmoedige genegenheid van Don Bosco tegenover de H. Stoel. Om die te verdedigen stond hij om zo te zeggen steeds op de bres. In een aflevering van 1855 had hij bedreigd met de straffen van God voor diegenen die zich wederrechtelijk de goederen van de kerk toeëigenden, en met het bovenstaande steunde hij de burgerlijke heerschappij van de pausen. In die tijd was dat een daad van ongewone moed, daar er voor hem ernstige gevaren konden in schuilen, zoals inderdaad bleek.

De goddelijke Voorzienigheid zorgde echter voor bepaalde gebeurtenissen, waarvan Don Bosco zich wist te bedienen. De heilige Maagd strekte hem tot gids en toeverlaat, en hij wist op wonderbare manier eenvoud en voorzichtigheid met elkaar te verbinden, wat heel moeilijk was. Hoc est enim philosophiae culmen, simplicem esse cum prudentia. Aldus verklaarde de heilige Johannes Chrysostomus.

De eerste draad die hem in handen viel, en die hem langs het moeilijke pad moest leiden, was een brief van Zijne Excellentie doctor Luigi Carlo Farini. Door het ontslag van Rattazzi was hij sinds enige dagen Minister van Binnenlandse Zaken.

" MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN

" Afdeling 5, nr. 84

" Turijn, dd. 4 februari 1860.

" De heer burgemeester van de gemeente Lagnasco heeft tot dit
" ministerie het verzoek gericht zijn bemiddeling te willen verlenen
" bij het onderbrengen in het jongensoratorio van Valdocco in deze hoofd-
" stad, de jeugdige Domenico Gorla van wijlen Michelangelo Gorla,
" 14 jaar oud, afkomstig uit bovengenoemde gemeente. Daar hij ver-
" stoken is van de middelen om in zijn levensonderhoud te voorzien
" en hij zijn beide ouders verloren heeft, heeft hij een beroep ge-
" daan op de openbare weldadigheid. Ondergetekende kan niet anders
" dan het gestelde verzoek steunen, waar het gaat om het onder dak brengen
" van een jongen die, daar hij van onbesproken gedrag is en een goede
" gezondheid geniet, aan het aanleren van een ambt of vak gezet kan
" worden, tot zijn groot moreel en stoffelijk voordeel.

" Ondergetekende richt dit verzoek tot de heer Giovanni Bos-
" co, pr., directeur van bovengenoemd Oratorio, in het vertrouwen
" dat hij niet ongevoelig zal zijn voor dit beroep op zijn welwillendheid,
" en hij verwacht in ieder geval heel spoedig uw welwillende beslissing.

" In opdracht van de Minister,
" Salino.

Farini was een man die het Oratorio een bittere oorlog verklaard had, maar nauwelijks was hij aan de macht gekomen of een van zijn eerste daden was, aan te dringen op het opnemen van een jongen. Het mag vreemd schijnen, maar het is gemakkelijk te verklaren. Het was de vrucht van het juiste inzicht van Don Bosco. Daar hij op geschikte tijden tot een minister de verzoekschriften richtte van de postulanten die om een aanbeveling voor het Oratorio vroegen, voorzag hij dat zijn excellentie, onverschillig voor een aangelegenheid die hem moeite noch kosten verschafte, een verzoek dat zo gemakkelijk zou ingewilligd worden, bereid was te ondersteunen. Te meer, daar in de praktijk de afhandeling helemaal neerkwam op de secretaris die, naar het schijnt, ter vermindering van erger-

nis, niet zelden de hele brief opstelde zonder dat de anderen er inzicht van kregen, en onder deze secretarissen had Don Bosco grote vrienden. De minister zelf had er meer dan eens om verscheidene redenen belang bij gehad, aanbevelingen tot het Oratorio te richten, waardoor hij er zich op een bepaalde manier aan verplichtte.

In al de bovengenoemde gevallen willigde Don Bosco die verzoeken graag in. Hij stuurde een antwoord rechtstreeks aan de minister, van wie hij te gelegener tijd bescherming of subsidie dacht te mogen verwachten.

Terwijl hij dus waarschijnlijk zelf de burgemeester van Lagnasco de idee had ingegeven om het verzoek tot de minister van binnenlandse zaken te richten, antwoordde hij Farini in eerbiedige en gehoorzame termen. Hij bewaarde de brief van de minister, en de jongen werd als vakleerling in het Oratorio opgenomen. Daar kwam de jongen tot de ontdekking dat er uit liefde tot Italië door de leerlingen Italiaans gesproken werd. Inderdaad, op 13 februari was een afvaardiging van kunstenaars in het huis, aangespoord door iemand die de bedoelingen van Don Bosco kende, bij Don Bosco gekomen. Het was juist recreatie, na het middagmaal, en Don Bosco was in gesprek met seminaristen en studenten. Zij vroegen hem of hij in het Oratorio het gebruik van de Italiaanse taal wilde invoeren bij de onderlinge gesprekken. Don Bosco ging op het voorspel in. Hij voorzag immers dat weldra in Valdocco nagenoeg alle dialecten van alle streken uit Italië zouden gesproken worden! Hij stelde die maatregel ook voor de studenten verplichtend en de volgende dag hoorde men de jongens onder elkaar niet meer het Piëmontees dialect spreken. De afvaardiging was samengesteld uit Fassino, Roda, Giani, Biletta, Cora en Variolato. De werkjongens hielden er echter al spoedig mee op, omdat het grootste deel van hen bang was zich belachelijk te maken door de vele versprekingen, en bovendien wilden zij zich niet voor grote heren laten doorgaan.

Diezelfde dag, 13 februari, was hun aantal toegenomen. Men dient te bedenken dat Don Bosco gewoon was, uit medelijden botte jongens uit te nodigen bij hem te komen wonen. Hij vond ze vooral in de omgeving van Portanuova, waar ze lucifers verkochten, schoenen poetsten of valiezen droegen voor de reizigers. Maar de leeglopers, die ook niets van inspanning wilden weten, noch van discipline, weigerden hem te volgen, tot groot verdriet van de dienaar Gods.

Welnu, Don Bosco stond die dag op het punt om van de stad naar het Oratorio terug te keren. Plots zag hij midden op een plein op korte afstand zeven opgeschoten jongens van een jaar of achttien bijeen. Ze hadden niets te doen, zwierven maar wat rond, belust om een of ander kattenkwaad uit te halen alleen of met een groep anderen, waarvan zij de leiding namen om baldadigheden en schavuitenstreken uit te halen. Nauwelijks kregen ze Don Bosco in het oog of ze begonnen de spot met hem te drijven. Niettemin ging hij naar hen toe en vroeg op een vriendelijke manier waar ze vandaan kwamen, hoe ze leefden en wat ze deden. Ze antwoordden dat ze geen werk hadden en dat ze er niets voor voelden om er te

zoeken. Don Bosco nodigde hen toen uit om naar een huis te gaan waar ze onderdak, werk en levensonderhoud zouden vinden. De jongens vroegen: "U wilt ons zeker naar uw Oratorio brengen?"

"Wel ja", antwoordde Don Bosco, "als jullie met me mee willen gaan."

Toen herhaalde een van die deugnieten het voorstel nog eens en zei: "Zullen we gaan?" De een na de ander stemde toe en Don Bosco ging met hen naar het Oratorio. Toen hij zijn leerlingen op de speelplaats om zich heen verzameld had, zei hij tot hen na enkele raadgevingen: "Met die nieuwelingen moet het grootste geduld in acht genomen worden. Dat zou ik heel graag zien."

Inderdaad was ieder woord dat men uit hun mond hoorde een vloek of iets dergelijks. Toen ze 's avonds op de slaapzaal kwamen, lachten ze onbeschaamd, schreeuwden, onderbraken de voorlezing, en floten de assistent uit die hen vermaande stil te zijn. Enkelen verdwenen de volgende dag uit het Oratorio zodra ze kleren en schoenen gekregen hadden. Degenen die bleven, werden aan het leren van een beroep gezet. Men kan gemakkelijk begrijpen hoeveel moeite er voor nodig was om hen op het goede pad te brengen. En toch slaagde Don Bosco daarin, na niet zo lange tijd, alleen door zich bij hen bemind te maken. "Ik had hen voortdurend onder ogen", zo verklaarde ons Giuseppe Rossi, "en was getuige van hun erkentelijkheid voor de ondervonden goedheid. Ik zag hen elkaar wederkerig aansporen om oppassend te zijn, te werken, en al de raadgevingen en bevelen van Don Bosco op te volgen." Er was echter een seminarist die het ogenblik van hun inkeer versneld heeft. Bewogen door het ongelukkige leven van die jongens, en door de oneerbiedigheid die zij in de kerk toonden, bad hij van ganser harte tot Maria, opdat zij in de haar toegewijde maand mei die jongens in het hart zou treffen. Er gingen enkele dagen voorbij, toen een van hen op een avond, na de zegen met het Allerheiligste, op zoek ging naar genoemde seminarist en hem verzocht, hem te willen leren hoe hij zijn leven moest veranderen. Hij voegde daaraan toe dat, terwijl hij in de kerk was en men het lied "Gezegend zij de heilige Onbevleete Ontvangenis van de Maagd Maria", zong, het hem was voorgekomen alsof hij de Madonna vanaf haar altaar de armen liefdevol naar hem had zien uitstrekken. De seminarist gaf hem de raad een algemene biecht te spreken, en dat deed hij. Vanaf dat ogenblik trachtte de gelukkige jongen een voorbeeld voor de anderen te zijn, en bleef dat ook in de volgende jaren volhouden, vooral wat het gedrag in de kerk betrof.

Voor de maand maart was de aflevering van de Katholieke Lectuur eveneens klaar: Elisabeth of de naastenliefde van de arme beloond, door M. d'Esoville. Er was in opgenomen de herderlijke brief van de vicaris van het generaal kapittel van het diocees Asti, over de funeste uitwerking van slechte boeken. Het was de eerste aflevering van de achtste jaargang.

De interessante geschiedenis verhaalt de gebeurtenissen van een jongen

" verspreiden en de afzet van slechte kan tegengaan.
" 6. Er worden geen boeken gedrukt zonder kerkelijk toezicht. Ook
" dit artikel van het reglement zal niet in werking treden vooral-
" eer de goedkeuring van de kerkelijke overheid verkregen is.
" 7. De vereniging wordt vertegenwoordigd door een bestuur, be-
" staande uit een voorzitter, een ondervoorzitter, een secretaris,
" vier raadslieden, die gezamenlijk de leden die mochten ontbreken,
" zullen vervangen.

Toen de vereniging was opgericht, zocht hij in 1860 personen die met hun bijdragen zouden voorzien in de drukkosten. Vervolgens vervaardigde hij tal van blanco boekjes waarin aantekening werd gehouden van de inschrijvingen der weldoeners. Ieder blad droeg het stempel van het Oratorio. We bezitten er nog enkele met de inschrijvingen en het bedrag van de giften van Don Giuseppe Cafasso, ridder Carlo Giriodi, graaf Aleramo Bosco, Candida Bosco, de theologen Giovanni-Battista Bertagna, Felice Golzio, gravin Bosco geboren Riccardo, gravin Casazza, Teresa Racca, P. Vallauri pr., graaf Vittorio Francesetti, prof. Viglietti, adv., provoost-vicaris van Frebola Soprana, baron Cantono di Ceva en nog anderen.

In deze boekjes stond op het tweede blad de volgende inleiding.

" Bijdragen voor de verspreiding van goede boeken.

"

" In de lopende jaren hebben enkele vrome personen zich ver-
" renigd om bijdragen te leveren ter verspreiding van goede boeken
" in de ziekenhuizen, vooral onder de militairen. De onderneming
" slaagde heel goed. Vele slechte boeken werden opgespoord, ver-
" brand en door goede boeken vervangen.

" Maar toch gaan de inspanningen om slechte lectuur te ver-
" spreiden verder en vele priesters en kloosterlingen die in de
" vasten, bij triduüms en retraitses preken, evenals verschillende
" pastoors en andere priesters, die zich te weer stellen tegen het
" groeiende kwaad, doen aanvragen naar godsdienstige boeken of andere
" devotievoorwerpen, die ze in de catechismuslessen en bij vele
" andere gelegenheden met vrucht zouden kunnen uitdelen. Het ont-
" breekt hen echter aan de middelen om ze aan te schaffen.

" Tot dat doel wordt er een beroep gedaan op de liefdadige
" katholieken, door hen te verzoeken deel te nemen en voor een bij-
" drage in te schrijven die in de behoeften van deze tijd zal voorzien.
" De ondergetekende zal trachten, in overeenstemming met andere
" priesters, zoveel mogelijk te voldoen aan de vele aanvragen die
" zullen ingediend worden.

" De goede God zal niet nalaten het werk dat ten bate van
" onze heilige katholieke godsdienst verricht wordt ruimschoots te
" belonen.

" Turijn, 6 maart 1860.

Bosco Giovanni, pr.

H O O F D S T U K X X X V

EEN NIEUWE KLOK IN VANCHIGLIA - MAESTRO GIOVANNI MOSCA
CATECHISMUS- LERAAR - LOF VAN GRAAF CAYS OP DE
ANNEXE CONFERENTIES VAN DE ZONDAGSORATORIA - DON
BOSCO EN DE BEHOEFTE VAN DE HEILIGE KERK -LEVEN EN
MARTELAARSCHAP VAN DE HEILIGE PAUSEN LUCIUS I EN
STEFANUS I - DE BELANGWEKKENDE KRONIEKEN VAN DON
RUFFINO EN DON BONETTI VOOR DE LEVENSGESCHIEDENIS VAN
DON BOSCO - EMILIA EN TOSCANE BIJ PIËMONT GEVOEGD - HET
GRATIS SPOORKAARTJE EN RIDDER BONA - BRIEF VAN EEN
JONGE WERKMAN AAN DON BOSCO.

De vasten begon op 22 februari en in drie zondagsatoria maakte men zich klaar voor de catechismuslessen. In dat van Vanchiglia hoorde men het klokje niet meer klinken om de jongens op te roepen, want onbekende dieven hadden ze langs het dak weggenomen. Door de weldadigheid echter van een buitengewone weldoener werd dat gemis hersteld.

Op 19 februari kon men in de Armonia het volgende lezen:

" Weldadigheid van Mgr. Frasoni

"

" Hoewel onze beminde aartsbisschop gedwongen is ver van zijn
" kudde verwijderd te leven, en hoezeer hij ook beroofd is van zijn
" bisschoppelijk inkomen, toch laat hij niet na zijn diocesanen te
" hulp te komen. Nauwelijks had hij vernomen dat de kleine klok van
" het Oratorio van de Heilige Engelbewaarder in Vanchiglia geroofd
" was, of hij zond, zich bewust van de nood waarin op het ogenblik het
" Werk van de Oratoria van Don Bosco zich bevindt, de prachtige
" som van 200 fr. Zo kon er een nieuwe klok aangeschaft worden om
" de jongens weer op te roepen voor de vervulling van hun gods-
" dienstplichten.

" Het Oratorio van de H. Aloysius van Gonzaga te Portanuova ver-
" kreeg een nieuwe catechismusleraar in de weergaloze gemeentelij-
" ke maëstro Giovanni Mosca, afkomstig uit Alba. Met de grootste
" ijver legde hij er zich op toe, de hem toevertrouwde jongens tot
" godsvrucht te brengen. De school waar hij werkte, was hem niet ge-

" noeg, maar hij was ook in de zondagsoratoria een der meest toegewij-
" den, vooral in dat van de H. Aloysius, waar ook Abate Scolari
" uit Maggiate met andere heren kwam. Ieder jaar verbleef hij bij
" Don Bosco gedurende de retraite in San Ignazio. Om de verdiensten van
" deze man te kennen, willen we hieraan toevoegen dat in 1876,
" getroffen door een aandoening van de stembanden, na twintig jaar
" onderwijs, verzocht gepensioneerd te worden, en het geestelijke
" kleed aantrok op de leeftijd van ongeveer vijftig jaar. Hij stierf
" in Turijn toen hij tachtig was, in 1904, en was toen rector van de
" H. Drievuldigheidskerk. Met ijver had hij zich op het biechthoren
" toegelegd, men zou haast kunnen zeggen zoals de pastoor van Ars,
" dat de zondaars die in staat van doodzonde leefden hem heel erg
" ter harte gingen.
" In het Oratorio van de H. Franciscus van Sales was er Don Bosco.
" Tegelijk met de catechismusonderrichtingen werden in de Oratoria
" ook de annexe conferenties voortgezet van de Sint-Vincentiusver-
" eniging.
" In het officiële verslag van 11 maart 1894, getiteld :
" Noces d'or de la Société de St. Vincent de Paul à Nice 1844-
" 1894, leest men op blz. 36 : "Op de algemene vergadering van 19 febru-
" ari (1860) is aanwezig, graaf Cays, president van de grote raad van
" de Piëmontese conferentie, die over de conferenties van Turijn het
" volgende verslag uitbrengt:

"De stad De stad Turijn telt 10 conferenties waarvan de werkzaamheden
iedere dag meer tot ontwikkeling komen. Aan deze conferenties zijn er
drie toevoegd, bestaande uit jongens van weinig gegoede gezinnen, daar
het grootste deel van hen door leden van onze vereniging bezocht wordt.

"Deze drie kleine conferenties volgen het gewone reglement, onder
leiding van de vrome en barmhartige abbé Bosco. Een moeilijkheid wordt
opgeleverd door het artikel van het reglement dat in iedere bijeenkomst
een collecte voorschrijft. Wat kan men voor de armen vragen van jon-
gens die zelf arm zijn? Welnu. Niet alleen wordt de collecte gehouden,
maar elk van die arme stakkers geeft alles wat hij heeft kunnen uitspa-
ren, zelfs op het noodzakelijke, en wat hij niet kan geven in natura, dat
schenkt hij door genegenheid en door zijn offergeest.

"Er is niets zo ontroerend als deze jongens met de liefderijk-
ste zorg, ja met een welhaast moederlijke zorg de jongens te zien omgeven
die nog jonger zijn, nog zwakker, nog armer dan zij en die aan hen zijn
toevertrouwd. Zij oefenen op hen ieder ogenblik en in alle omstandig-
heden een waakzame en welwillende bescherming uit. Zij houden toezicht
op hun opvoeding, meer nog dan op hun stoffelijke noden. Ze leren hun
goed schrijven en gedragen zich als hun waarachtige leermeesters.

"Graaf Cays besluit zijn interessant verslag, met terecht op te merken dat in de conferenties de materiële steun minder belangrijk is dan ijver en de offergeest waaruit het goede ontspruit."

Terwijl de jongens in de Oratoria zo levendig doordrongen waren van de geest van Don Bosco, maakte Don Bosco zelf zich geen ogenblik minder zorgen om de smartelijke wederwaardigheden van de Paus. Pius IX zag voor de ingeperkte grenzen van zijn bedreigde provincies bataljons op de loer liggen. De afschuwelijke, trouweloze dubbelhartigheid van Napoleon III verbitterde hem. Hij voelde zich ten dode toe afkerig van de nu eens bedrieglijke dan weer brutale streken van een diplomatie, die de illustratie te zien gaf van de fabel van de wolf en het lam. Een groot aantal Italiaanse en buitenlandse goddeloze en schaamteloze kranten, haarden van leugenachtigheid, beledigden en belasterden hem onder de vreselijkste bedreigingen. In hetzelfde Rome werden de sektarische bonden door Turijn overvloedig uitbetaald, opdat ze ook met de meest drastische middelen zouden proberen het volk in opstand te brengen. Een van de hoogste ambtenaren van de pauselijke regering speelde op een ver-raderlijke manier de vertrouwelijkste geschriften in handen van de vij-and. Cavour dacht na, en had daarna de euvele moed aan de kardinalen Santini en Antonelli een verzoeningsplan voor te stellen, waarvan het eerste artikel bepaalde dat de paus zou afzien van de wereldlijke macht over al zijn staten. Als dat goed verliep, beloofde hij hun ruime weldaden voor henzelf en hun huizen.

Don Bosco die gewoon was te zeggen: 'We mogen ons nooit een gelegenheid laten ontsnappen die de Heer ons schenkt om goed te doen, kon de plaatsvervanger van Jezus Christus dus niet zonder de troost laten die hij hem geven kon. Het was in die jaren niet gemakkelijk om met de bisschoppen te corresponderen, daar alles wat uit Rome verzonden werd of daaraan geadresseerd was meteen de argwaan wekte van de tegenstanders van de heilige Stoel. Terwijl hij alle dagen zijn leerlingen een onze va-der, een weesgegroet en een gloria liet bidden voor de noden van de Kerk, schreef Don Bosco intussen met buitengewone voorzichtigheid af en toe een brief waarin hij met grote fijnzinnigheid nu eens over gewetenszaken sprak, dan over gedragsnormen of over theologische beginselen of canoniek recht. Hij richtte die nu eens aan Mgr. Frasoni, een ander-maal aan de heilige congregaties. De brief stelde hij ter hand aan een vertrouwde persoon, of gaf hem mee met een bijzondere bode. Als hij antwoord, raadgevingen of waarschuwingen van zulke gewijde personen ont-vangen had, hield hij deze gewoonlijk niet bij zich, maar stelde ze ter hand aan personen die ze konden bewaren zonder argwaan te wekken. Hij drukte hen op het hart vooral het gezag van de Kerk te behoeden. Ten aanzien van de eerbiedwaardige persoon van de paus, tracht-te hij deze zoveel mogelijk opbeuring en troost te verschaffen. Hij schreef hem brieven vol kinderlijke genegenheid en hij stelde hem op de hoogte van de plannen die de sekten tegen hem op touw gingen zetten. "Ikzelf", zo vertelde ons Don Angelo Savio, "werd in die jaren een keer door Don Bosco naar Mgr. Tortone gestuurd, die in Turijn woonde, en belast was met op-

drachten bij de Heilige Stoel, om hem mondeling mededelingen te doen over een onderwerp, waarover hij voorzichtigheidshalve liever niet schriftelijk handelde." Met een soortgelijke zending werd later ook Don Paolo Albera belast.

Don Bosco beschouwde de belangen van de paus als de zijne en zei: "Zijn woord moet voor ons leidinggevend zijn in alles en voor alles." Hij gaf opdracht om de encyclieken en andere pauselijke documenten aan de tafel van de communiteit voor te lezen en liet ze ook in het Italiaans vertalen, opdat zij ze zouden kunnen onthouden.

Hij verborg zijn beginselen niet, maar verdedigde ze met vuur, ook dikwijls tegenover de tegenstanders die met hem in dispuut traden. Ook in die dagen verheerlijkte hij het pausdom met zijn pen.

Paravia bereidde voor de maand april het boekje Het leven en martelaarschap van de Heilige Pausen Lucius I en Stefanus I, voor, verzorgd door Giovanni Bosco, pr. (J.)

Door deze twee levensbeschrijvingen werd aangetoond dat de pausen over de gehele Kerk universele jurisdictie bezitten, iets wat duidelijk erkend werd door de H. Cyprianus. Daarom konden zij in Rome nieuwe bisschoppen wijden en hen uitzenden om diocesen te stichten in ieder deel van de wereld. Daarom ook kon de H. Stefanus enkele onwaardige bisschoppen in Gallië en Spanje afzetten. Men liet erin uitkomen hoe de H. Lucius eiste, dat de jongens die de geestelijke staat wilden omhelzen, van beproefde zuiverheid zouden zijn, en dreigde met de excommunicatie voor allen die zich meester zouden maken van goederen van de Kerk. Er werd in het boekje gesproken over de wonderen die door de relikwieën van deze twee pausen en martelaren waren bewerkt en deze werden vergeleken met die van de goddelijke Zaligmaker en met die van de apostelen. Ten slotte werd de glorievolle dood beschreven van belijders van het geloof die hun tijdgenoten geweest waren.

Maar de openbare gebeurtenissen volgden elkaar snel op met steeds grotere schade voor de Kerk.

En hier moeten wij, alvorens ons verhaal voort te zetten, de lezers rekenschap geven van wat wij te beschrijven hebben. Domenico Ruffino, priester gewijd in 1863, uitgerust met theologische kennis, deugdzzaamheid, vroomheid en doorzicht en bovendien met een niet gewoon onderscheidingsvermogen, begon in 1859 ijverig de gezegden en handelingen van Don Bosco te noteren waar hij getuige van geweest was. Eveneens noteerde hij zijn voorspellingen van openbare en persoonlijke gebeurtenissen, alsook van de dood van jongens in het huis, waarbij hij nauwkeurig het jaar, de maand en de dag aantekende, zowel van de voorspelling als van de vervulling ervan. Om een duidelijker beeld te geven van deze beminde medebroeder, willen we eraan toevoegen dat hij in het schooljaar 1861-1862 aangewezen werd om godsdienstles te geven in alle klassen van het

gymnasium. In 1862-1863 gaf hij aan de seminaristen les in de kerkgeschiedenis die hij heel goed kende. Hij bereidde steeds zijn lessen voor en uit nederigheid beklom hij nooit de kathedr doch bleef steeds daarnaast staan. In 1863-1864 was hij raadsman voor schoolaangelegenheden en had hij dus de lei-ding over de studies in de scholen van het Oratorio. In oktober 1864 stuurde Don Bosco hem naar Lanzo om daar het college te openen en te leiden. Daardoor was hij gedwongen het schrijven van zijn nauwkeurige herinneringen, dat hij vijf jaar lang had volgehouden, te beëindigen.

Ook de schrijver van Vijf lustrums in de_Geschiedenis van het Salesiaans Oratorio, Don Giovanni Bonetti, priester gewijd in 1864, schreef in overleg met Don Ruffino, een kroniek over de gebeurtenissen die onder zijn ogen van 1858 tot in de herfst van 1863 in het Oratorio waren voorgevallen. Ook hij moest ophouden met schrijven, daar hij in het college van Mirabello les moest gaan geven aan het gymnasium. Al de medebroeders waren heel goed op de hoogte van de uitgebreide kennis van Don Bonetti, vooral op theologisch gebied. Ook door de hoge ambten die Don Bosco hem verleende en door de hoge achting die de generale kapittels hem toedroegen, kende men de grote verdiensten die hij zich verwierf door Don Bosco bij te staan in de leiding van de congregatie van de H. Franciscus van Sales en van het instituut van de Dochters van Maria Hulp der Christenen.

Don Ruffino en Don Bonetti zijn daardoor alleszins geloofwaardige getuigen, en in de voorafgaande hoofdstukken hebben we al op hun gezag een beroep gedaan. We zullen daarom de beide kronieken tot één enkele samenvoegen, daar de ene de andere aanvult. We zullen de namen van de kroniekschrijvers noemen, als de vermelde feiten uiteenlopen, maar wanneer beiden hetzelfde zeggen, zullen we eenvoudig de kroniek aanhalen. Aan hun getuigenissen zullen we nog het even gezaghebbende getuigenis van Don Michele Rua toevoegen, evenals dat van Mgr. Cagliero en van andere oudere priesters en leken uit onze Congregatie. We zullen niet nalaten van onze kant ook het historische bewijs te vermelden van wat wij te verklaren hebben.

Hervatten we intussen ons verhaal, geleid door de twee genoemde manuscripten.

Don Ruffino schrijft: 'In de eerste dagen van januari 1860 had Don Bosco, toen hij sprak over de smartelijke beproevingen, die de Heilige Stoel moest doorstaan en over de politieke situatie van Italië, gezegd: "Laten we de maand maart eens afwachten!" De jongens die zich geen enkel woord van Don Bosco lieten ontgaan, zagen de maand maart met grote nieuwsgierigheid naderen. En de feiten stelden Don Bosco in het gelijk.

Op 11 en 12 maart, toen de bevolking van Toscane en van Emilia (dwz. Parma, Modena en de Legaties) was uitgenodigd om door middel van een stemming haar verlangens kenbaar te maken betreffende de gewenste regering, had deze stemming het verlangde en te verwachten resultaat. Een geweldige meerderheid verklaarde zich voor de aansluiting bij Piëmont.

Op 18 maart werden de wensen van Emilia door middel van de dictator ridder Farini, en op 22 maart die van Toscane door de dictator baron Ricasoli, te Turijn aan de Koning voorgelegd. Deze nam ze plechtig in ontvangst in tegenwoordigheid van hoge regeringsambtenaren en hij sanctioneerde de verlangde aanhechting met twee decreten, waarbij deze provincies verklaard werden een integrerend deel uit te maken van het Koninkrijk Savooie.

Op die manier werd de paus definitief van zijn legaties beroofd. In die dagen werden 's avonds in Turijn de openbare gebouwen feestelijk verlicht, maar ondanks de oproep van de burgemeester waren er slechts heel weinig particulieren die kaarsen voor de vensters plaatsten. Het ministerie had ook aan de curie het verlangen te kennen gegeven, dat er op zondag 25 maart een Te Deum in de kathedraal zou gezongen worden, doch de vicaris-generaal, kanunnik Fissore bleef hardnekkig weigeren. Toch werd het in Turijn door een pastoor Cavaliere gezongen, en in Chieri door het domkapittel met de rector van het seminarie, die onmiddellijk door de curie uit zijn ambt ontzet werd. De regering wilde dat die aanhechting in heel het koninkrijk gevierd zou worden. In Milaan werden de kerkklokken geluid, maar bij de eerste slag viel de klepel uit een klok en van een andere brak het touw. In Genua vloog de klok van de Torre, die ten tijde van de republiek geluid werd om het volk voor bijeenkomsten samen te roepen en tegenwoordig op de feesten van de grond- wet en van de Kerk, op deze dag bij de eerste slag in stukken.

Op 24 maart was door middel van een traktaat door de koning afstand gedaan van Nice en Savooie aan Frankrijk, daarna goedgekeurd op 29 mei door de Kamers en bevestigd door een volksstemming, die volgens de wens van Napoleon uitviel, doch niet zonder beloften en bedreigingen. Het was de beloning voor de verleende hulp bij de Piëmontese ondernemingen.

Ten slotte vond op 4 april de eerste zitting plaats van het parlement onder voorzitterschap van generaal Zanone Quaglia, die het oudste lid was. Maar op diezelfde dag gebeurde er iets dat in en buiten de Kamer grote ontsteltenis verwekte. Om half vier 's namiddags, nadat de president de afgevaardigden van Bologna en van Ravenna bekendgemaakt had, werd hij door een beroerte getroffen: hij wankelde en viel. De zitting moest ogenblikkelijk opgeheven worden. De president werd meer dood dan levend door quaestors en secretarissen naar het aangrenzende vertrek gebracht, waar aderlatingen op hem werden toegepast. Maar de arme man stierf twee dagen later.

Intussen had Don Bosco om zijn activiteit ten voordele van de arme en verwaarloosde jongens te ontplooiën, en ook wellicht om het terrein te verkennen en na te gaan hoe de Minister van Binnenlandse Zaken hem gezind was, bij Farini een verzoek ingediend, om gratis een persoonlijk abonnement op de spoorwegen te krijgen. De minister gaf de aanvraag door aan het Ministerie van Openbare Werken, dat Don Bosco het volgende antwoord liet toekomen:

" MINISTERIE VAN OPENBARE WERKEN

" Directie der Spoorwegen

"

Turijn, 22 maart 1860.

"

" Met het oog op het prijzenswaardige doel dat het door U tot
" het Ministerie van Binnenlandse Zaken gerichte verzoek draagt,
" is de ondergetekende bereid u een gratis abonnement beschikbaar
" te stellen op de door de Staat geëxploiteerde spoorwegen, geldig
" voor het lopende jaar.

" Ondergetekende heeft daarom de eer U het betreffende bil-
" jet te doen toekomen, dat de dato heden voor U is afgestaan.

"

"

De directeur-generaal
Bona

Ridder Bartolomeo Bona, rijkssenator was directeur-generaal geweest in het Ministerie van Openbare Werken in 1855-56-57, minister en staatssecretaris in hetzelfde ministerie in de jaren 1858-59. Thans vervulde hij de belangrijke post van directeur-generaal van de spoorwegen. Hij begunstigde Don Bosco dus. Verscheidene jaren lang stond hij hem en wie hem vergezelde een gratis biljet toe op de spoorweg, tweede klas, op iedere lijn van Piëmont. Aan al de jongens van het Oratorio verleende hij een korting van 75%. Soms stelde hij een of twee wagons gratis ter beschikking van Don Bosco, om de jongens mee te kunnen nemen op de herfstwandeling. Daarom ging vaak een grote groep jongens niet te voet langs Chieri maar met de trein tot Villanuova d'Asti en ging vandaar het grote stuk nog te voet naar de Becchi. Don Bosco beantwoordde zoveel welwillendheid met grote gunsten, die al eerder hun uitwerking niet gemist hadden. Bij de ongelukkige en vroegtijdige dood van sommige beambten van de spoorwegen, nam Don Bosco veel weesjongens in zijn hospitium op. Afdelingshoofden die hem persoonlijk kenden, zorgden gaarne voor een aanbeveling en Don Bosco voldeed met alle bereidvaardigheid aan hun verlangens. Dat werk van barmhartigheid stelde hem in een goed licht ook bij het ondergeschikt personeel.

Wat Ridder Bona verder betreft die over veel invloed beschikte in alle ministeries van de regering, deze droeg hem een oprechte genegenheid toe, verklaarde zich zijn beste vriend, en praatte dikwijls en langdurig met hem, terwijl hij hem af en toe ook aanzienlijke aalmoezen schonk. Korte tijd voor zijn dood, toen hij hem op zekere dag in het Oratorio was komen opzoeken, onderhielden zij zich verscheidene uren lang in de bibliotheek. Stellig liet de dienaar Gods niet na hem af en toe een opmerking over het eeuwige leven te maken!

Het komt ons intussen voor dat zoveel diensten, zoveel tegemoetkomingen vanwege het Ministerie van Openbare Werken, en zoveel welwillendheid van Ridder Bona, Don Bosco ook hopen mocht iedere vorm van hulp en bescherming te verkrijgen.

Zijn vertrouwen steunde echter niet op menselijke hoop, doch op de bescherming van Maria en op de gebeden van zijn leerlingen. Een van dezen, een arbeidersjongen, die een toonbeeld van vroomheid en onberispelijk gedrag was, schreef hem in de maand april een vertrouwelijke brief, die door Don Bosco bewaard werd omwille van de grote eerbied en liefde die eruit bleek.

" Zeereerwaarde Overste,

"

" Op een nacht verscheen me een armoedig maar behoorlijk
" geklede man, die met een goedig gezicht, dat echter majesteit en
" wijsheid uitstraalde, met een stok in de hand en met sandalen
" aan de voeten naderbij kwam.

" Deze persoon liet me allerlei toekomstige dingen zien en
" zei toen: "Volg mijn stappen." Ik volgde hem en we kwamen op
" een mij onbekende plaats. Hier deed hij me op een duidelijke ma-
" nier begrijpen dat het Oratorio in aantal jongens zal toenemen,
" dat het zal bloeien tot meerdere eer van de Kerk, wanneer men
" zich met volharding en godsvrucht blijft toeleggen op het gebed. Maar
" wanneer men de godsvruchttoefeningen vervelend begint te vinden,
" wanneer het veelvuldige gebruik van de sacramenten begint te
" verslappen, als de gebeden onachtzaam worden uitgesproken en de
" woorden half ingeslikt, als men tenslotte verwaarloost God lief
" te hebben om ijdele genoegens van de wereld na te lopen - zoals
" door sommigen helaas al gedaan wordt - dan zal het aantal der
" jongens en dat van de geestelijken verminderen en degenen die de
" beledigingen zullen zien waarmee men God zelf kwetst, zullen bit-
" ter wenen en wanhopig worden. De overste zal de eerbied van zijn
" ondergeschikten verbeuren, hij zal misprezen worden en zelfs
" vervolgd, wanneer men de oude gebruiken van de godsdienst in het
" Oratorio verloren zou willen laten gaan. Zoiets zal een angstaan-
" jagende schrik verwekken onder degenen die de oorzaak ervan kennen.

" Op het ogenblik ben ik ervan overtuigd dat dit gevaar niet aanwe-
" zig is, daar u over jongens beschikt die met hun voortreffelijke
" gedrag en onschuld u buitengewoon kunnen helpen."

H O O F D S T U K XXXVI

KATHOLIEKE LECTUUR - BRIEF VAN DE AARTSBISSCHOP VAN FLORENCE TOT LOF VAN BOVENGENOEMDE LECTUUR - PASEN: EN EEN METSELAAR DIE DOOR DON BOSCO TEGENGEHOUDEN WORDT OPDAT HIJ NIET ZOU VALLEN - BLIJK VAN TROUW AAN DE PAUS DOOR DE JONGENS VAN HET ORATORIO EN HET GELD VAN EEN ONTBIJT VOOR DE ST.-PIETERSPENNING - BRIEF VAN DON BOSCO AAN DE PAUS - DRIE VOORSPELLINGEN - DE STRAF VAN WIE SPOT MET HET HEILIG KRUISTEKEN - BRIEF VAN KARDINAAL MARINI EN LEEFTIJDSDISPENSATIE VOOR DE HEILIGE WIJDINGEN VAN DON RUA - DE DOOD VAN EEN JONGEN VOORSPELD EN BEWAARHEID - HOE DON BOSCO DEZE STERFGEVALLEN VOORZIET - VOORSPELLING AAN CARLO GASTINI - DE ONDERGANG VAN SICILIË EN HET VERTREK VAN DE SEMINARIST VASTELLANO NAAR DE HEMEL - ANTWOORD VAN KARDINAAL ANTONELLI AAN DON BOSCO UIT NAAM VAN DE PAUS - TWEE VERSLAGEN VAN HET KAPITTEL: AANNEMING VAN LEDEN - RETRAITE, AANDENKEN EN MARIA MAAND - GARIBALDI VERTREKT VOOR EEN EXPEDITIE NAAR SICILIË -KARDINAAL ANTONELLI EN DE PIËMONTESE PAUSELIJKE VRIJWILLIGERS.

Voor de Katholieke Lectuur van mei was het anonieme boekje gereedgemaakt: Anselina of de brave dochter onderricht in de ware devotie tot Maria. "Mijn dag met Maria" was het thema dat ontwikkeld werd in hoofdstukjes, waarin, in iedere gewone en geestelijke handeling van de dag, de Moeder van de Zaligmaker als voorbeeld en hulp gesteld werd. Ook ontbrak het niet aan een hoofdstuk dat handelde over de Kerk van Jezus Christus.

De verspreiding van deze boekjes lag de aartsbisschop van Florence heel na aan het hart en hij antwoordde op een brief van Don Bosco:

" Hooggeachte Heer,
"
" Dadelijk na ontvangst van Uw gewaardeerd schrijven van 31
" maart, heb ik de eerwaarde heer Gerolamo Carloni bij me ontboden,
" een van de kanunniken van de basiliek van Sint-Lorenzo hier in de
" stad en heb hem opdracht gegeven U de aantekeningen te verschaffen
" die U met betrekking tot deze prachtige kerk wenst te ontvangen.
" In deze dagen is hij heel bezet, doch zodra Pasen achter de rug
" is, zal hij zich met de zaak bezighouden en U rechtstreeks bericht zenden.
" Ik ben heel verheugd U te kunnen helpen en van nut te kun-
" nen zijn voor Uw vrome onderneming in dienst van onze heilige
" godsdienst. Er is thans hier in Florence de Samenspraken tussen een advo-
" caat en een pastoor herdrukt, dat door U werd samengesteld over het sacra-
" ment van de biecht. Deze samenspraken vormen een uitstekend boek-
" je en het begint reeds goede resultaten op te leveren door enke-
" le verwarde geesten weer op de rechte weg te brengen. Het is
" mij een genoegen U dat ter ere Gods en te Uwer aanmoediging te
" kunnen zeggen.
" Ik zal er ook voor zorgen dat hier de voortreffelijke "Katho-
" lieke Lectuur" verspreid wordt die in Turijn wordt uitgegeven en
" waarvan U mij de aankondiging voor de achtste jaargang hebt doen
" toekomen. Gaat U gerust door. Blijf mij gedenken in Uw gebeden
" en geloof me dat ik met eerbied en achting verblijf,
" Uw toegewijde en gehoorzame dienaar,
"
" Florence, 2 april 1860. + Gioachino,
" aartsbisschop van Florence.

Dit was het begin van een intense briefwisseling. Kort daarop spraken Don Bosco en de doorluchtige prelaat onder elkaar af op welke manier ze de propaganda van de protestanten tot staan konden brengen, die in een voorstad van Florence gevoerd werd. Aldus verhaalt Mgr. Cagliero.

Maar terwijl Don Bosco op zo vele wijzen werkte voor de redding van het volk, trachtte hij ook individuele personen tot God te trekken, dat wil zeggen al degenen die hij ontmoette en die hijzelf ging opzoeken. Dat was een werk dat meer nederigheid en opoffering vereiste dan het eerste. Hoevelen van hen, die door hem waren uitgenodigd en wier biecht hij gehoord had, zag men op paasdag 8 april, in het Oratorio samen met de jongens te communie gaan!

De theoloog Reviglio vertelde ons: "Waar de via S. Domenico in de via Milano uitkomt, ontmoette Don Bosco een oude metselaar die precies op dat ogenblik uitgleed zodat hij een lelijke val had kunnen maken. De dienaar Gods hield hem tegen en de oude man riep dankbaar uit: "O, als u er niet geweest was, zou ik zeker gevallen zijn." - Don Bosco antwoordde hem: "Kon ik u ook maar tegenhouden en voorkomen dat u in de hel valt." - Een

dergelijk woord maakte zo een indruk op deze werkman, dat hij dadelijk de ongelukkige staat beseftte waarin zijn ziel zich bevond, en waardoor hij met zekerheid in de afgrond van de hel zou terechtgekomen zijn, als hij zich niet bekeerd had. Getroffen door de genade van God wilde hij direct bij Don Bosco biechten, die zodoende de vreugde smaakte hem zowel voor een lichamelijke val als voor die van de ziel te hebben behoed. De metselaar was zo gelukkig, dat hij Don Bosco bleef groeten telkens als hij hem tegenkwam."

Rond die tijd schreef Don Bosco een verklaring van trouw aan de Paus, die door 710 jongens van de Oratoria ondertekend was en op 11 april verzonden werd met insluiting van 163 lire en 40 centesimi voor de Sint-Pieterspenning.

Dit aanbod was zo tot stand gekomen. Een liefdadige persoon had dat bedrag ter beschikking van het Oratorio gesteld en toen Don Bosco de jongens het goede nieuws vertelde, voegde hij eraan toe, dat de schenker wenste dat dit geld zou dienen om de jongens een smakelijke maaltijd te verschaffen. Toen klonk er eenstemmig het geroep: "Stuur het naar de Heilige Vader!" - Don Bosco wees erop dat het geld voor de jongens gegeven was en niet voor de paus. "Wij zien er graag vanaf", antwoordden ze, "als het moet zullen we die dag wel vasten, maar dat geld willen we aan de Heilige Vader sturen. Hij heeft ons al zoveel genoegen gedaan." - Toen de liefdadige persoon op de hoogte gesteld werd van het edelmoedige besluit van de arme jongens, stuurde zij nogmaals een bedrag, even groot als het eerste, opdat, bij wijze van beloning voor hun oprechte verering voor de Paus, zij toch een verdiende en overvloedige maaltijd zouden krijgen.

Aan de verklaring van de jongens, had Don Bosco een brief aan de paus gevoegd, waarin hij hem schreef: "dat de Kerk een ernstig ongeluk te wachten stond dat het geloof van velen in gevaar zou brengen, en dat de Kerk verdedigd moest worden met het bloed van de meest getrouwen. Geruststellend was echter dat Maria voor de Kerk een grote triomf voorbereidde en dat de tijd daarvan niet ver meer kon zijn."

Met die woorden, ontleend aan de kroniek van Don Ruffino, schijnt Don Bosco gezinspeeld te hebben op de pauselijke vrijwilligers en op de triomf van de heiligverklaring van de Japanse martelaren, daar hij - zoals we zullen zien - het voor een uitgemaakte zaak hield dat iedere hoop op politiek herstel ijdel was.

De volgende dag, 12 april, toen Don Bosco 's avonds in het openbaar sprak, gaf hij enig commentaar op wat er gedaan was ter verlichting van de plaatsvervanger van Jezus Christus en hij vervolgde: "In januari heb ik gezegd: laten we de maand maart maar eens afwachten; en nu zeg ik: laten we de maand augustus maar eens afwachten!"

Nadat hij de jongens aangespoord had steeds openhartige en moedige christenen te zijn, sprak hij tot hen:

" "Ik zal u een verschrikkelijke geschiedenis vertellen,
" waar een heel dorp kan van getuigen. Voor de paasvakantie begaf
" een jongen uit het Oratorio zich naar huis. Onder meer andere
" vermaningen was hem gezegd steeds het kruisteken te maken voor
" en na het eten. Daar het een degelijke jongen was, viel het hem ge-
" makkelijk al de andere vermaningen op te volgen, maar die laatste
" was hem te moeilijk om thuis in praktijk te brengen omdat het daar
" niet gebruikelijk was. Hij voorzag dat er de spot zou mee gedreven
" worden als hij een kruisteken maakte. Toen zei Don Bosco: "Wat heb je
" te vrezen? Als je familieleden er een opmerking over maken zeg
" je gewoon: "We leven in de tijd van de grondwet en daarom is
" er vrijheid voor iedereen."

" "Goed, ik zal doen wat u zegt", antwoordde de jongen glim-
" lachend, en vertrok naar zijn dorp. Daar aangekomen en hartelijk
" ontvangen, werd hij met honderden vragen overstelpt, vooral over
" wat hij in Turijn geleerd had. Intussen werd het tijd om aan
" tafel te gaan. Allen namen aan tafel plaats als redeloze dieren,
" zonder de geest tot God te verheffen, met gulzige ogen al ver-
" slindend wat er toebereid was nog voordat ze het met de mond
" verorberden. Maar onze jongen, niet zonder te blozen weliswaar maar
" toch onverschrokken, maakte een kruisteken en bad enkele ogen-
" blikken; dan pas ging hij zitten. Bij die godsdienstige hande-
" ling zei: "een broer die veel ouder was tot hem: "Wat doe
" je?" en begon hem voor de gek te houden en begon te spreken over
" de domheid van zulke devoties.

" "Is dat alles wat je in Turijn geleerd hebt? Kijk, kijk!
" Jij, die op school bent en beweert zo veel te weten, laat jij je
" nog met dergelijke vooroordelen in? Als je alleen maar geleerd
" hebt de kwezel uit te hangen, kun je beter thuisblijven."

" "Mijn beste Domenico" - zo heette de oudere broer - "ik
" ben niet bevooroordeeld, maar het zijn godsdienstige praktijken
" die ons door onze goede ouders geleerd zijn, door onze meesters
" en door onze pastoor."

" "Dat zijn allemaal fabels en in onze tijd horen geen fa-
" bels meer thuis; eet en laat die ouderwetse rommel varen."

" "Ik weet niet waar jij die lelijke manier van spreken ge-
" leerd hebt. Ik vind bepaalde devote handelingen heel redelijk. De
" catechismus leert ons dat we het kruisteken moeten maken voor en
" na het eten, en hij heeft gelijk, want alleen de dieren eten en
" drinken zonder zich ooit om hun Schepper te bekommeren. Maar wij
" zijn geen dieren, wij zijn redelijke schepselen, wij moeten de
" heilige hand van de Schepper in elk van zijn werken erkennen, op elk
" ogenblik van de dag en vooral wanneer wij het voedsel gaan ge-
" bruiken dat God ons schenkt om ons leven in stand te houden, dat
" hij ons eveneens gegeven heeft en dat hij ons ieder ogenblik kan
" ontnemen."

" "Niets dan dwaasheden"! zei Domenico, waarbij de andere
" broers zich aansloten. Na die woorden begon men over wat anders
" te praten en voor die avond bleef het daarbij.

" Maar de volgende dag zou het een veldslag worden. Om de
" komst van de student te vieren, waren door zijn moeder, die we-
" duwe was en heel achteloos in godsdienstige zaken, familieleden
" en vrienden aan tafel genodigd. Toen het ogenblik naderde waarop
" men aan tafel zou gaan, voelde onze jongen zich niet op zijn gemak,
" maar toen allen aan tafel plaatsgenomen hadden zonder te bid-
" den, bleef hij zijn belofte toch trouw. Nauwelijks had hij zijn
" kruisteken gemaakt, of van alle kanten kwam er gelach, spot en
" scheldwoorden in plaats van gelukwensen. Toen het even stil was,
" richtte zijn broer Domenico, die het hoofd van de protesterende
" troep was, het woord tot hem en zei schertsend:
" "Zeg! Zullen wij tweeën eens een overeenkomst sluiten?"
" "Wat zou dat moeten zijn?"
" "Dat zal ik je zeggen: jij maakt kruistekens, bidt onze-
" vaders en ik eet jouw portie op. Aan het einde van de maaltijd
" zullen we dan zien wie van ons tweeën het meest gezegend is en
" het best gegeten heeft."
" "Zoals je wilt, en, als je dat genoeg doet, wil ik je
" graag mijn portie overlaten. Ik heb genoeg aan de soep met brood
" en kaas, mits je mij maar in vrijheid mijn devoties laat verrichten.
" Wat het bidden van het onzevader betreft, is het mij voldoende
" eenvoudig mijn plicht te doen."
" Zo gebeurde het. Domenico at eerst zijn eigen portie op en begon
" toen aan die van zijn broer. De gasten, slecht opgevoede lieden,
" zaten er bij te grinniken.
" Tegen het avondeten zei Domenico weer tot zijn broer: "Het
" is dus afgesproken: jij maakt het kruisteken en bidt zoveel als
" je wilt, en mijn gebed zal bestaan in het opeten van jouw portie."
" "Het kan me niet schelen je mijn portie af te staan, neem ze ge-
" rust, maar het spijt me dat je zo ongodsdienstig geworden bent.
" Geloof me, broer, dat doet me heel erg verdriet; als je de gods-
" dienst niet wilt beoefenen, drijf er dan tenminste de spot niet
" mee, want Don Bosco heeft me meer dan eens gezegd, dat met de
" Heer niet te spotten valt, en dat de godsdienst een tweesnijdend
" zwaard is dat iedereen wondt die hem tracht te bestrijden. Geloof
" me: met de Heer valt niet te spotten."
" Terwijl ze aan het avondeten zaten, kwam er een groot aantal ver-
" dorven vlegels de kamer binnen die met Domenico meededen om zijn
" broer voor de gek te houden. Ik wil hier niet de beschimpingen herhalen
" van de enen en het standvastige antwoord van de ander. Ik zeg al-
" leen dat de zaken zo verliepen dat allen door elkaar schreeuwden,
" terwijl de arme jongen niets anders meer zeggen kon dan: "Met de
" Heer valt niet te spotten."
" Toen het avondeten was afgelopen, zei de boosaardige Dome-
" nico tot zijn broer: "En, heb je lekker gegeten?"
" "Jawel, ik voel me best; mijn maag is wel niet zo vol als
" de jouwe, maar ik hoop dat het gemakkelijker verteren zal."
" "O! Die onze vaders zullen wel heel gemakkelijk verteren",
" hervatte de onvoorzichtige, en hij had de woorden nog niet uit de

" mond of hij begon te verbleken en zich te wringen. Toen greep hij
" naar zijn maag en zei tenslotte: "Ik voel me niet goed in mijn
" lijf... het wordt erger... ik krijg het warm... help me..."

" Het was tien uur 's avonds en de kameraden die al op het
" punt stonden om weer te vertrekken, gingen om hem heen staan en
" toen ze zagen dat hij niet beter werd, droegen ze hem naar bed.
" Hij werd door heftige krampen en plotse ingewandspijnen over-
" vallen. De kameraden stonden er verdoemd bij te kijken en zijn moe-
" der liep snel naar de dokter, want ze wist niet hoe ze hem moest
" verzorgen. Toen kwam zijn broer naar de zieke toe en vroeg hem
" of hij het goed zou vinden als hij de pastoor ging halen. Met
" een woedend gebaar dreigde Domenico hem met een draai om de
" oren, een poosje joeg hij hem van zich weg, maar opeens riep hij
" hem bij zich en beduidde hem maar gauw te gaan doen wat hij gezegd had.

" Even later verscheen bijna gelijktijdig de pastoor en de
" dokter en de zieke stierf in de volgende nacht door verstikking
" tengevolge van de krampen en van een breuk in de borst. Hij had echter
" zijn fout ingezien en berouwd en zijn laatste woorden waren:

" "Kameraden, spot nooit met de godsdienst. De Heer laat
" niet met zich spotten. Ik sterf, getroffen door de hand van God als
" straf voor mijn onmatigheid en voor de verwensingen die ik tot
" Hem heb uitgesproken."

" Laten we hopen dat deze jongen ontslapen is in de barmhar-
" tigheid van de Heer. Het was aan de andere kant een vreselijke les
" voor zijn kameraden, die niets beters wisten dan zo gauw mogelijk
" naar een capucijnerklooster te gaan om te biechten en hun paas-
" communie te ontvangen.

" De broer van de overledene betreurde diens dood en bad ie-
" dere dag voor zijn zielenrust.

Terwijl Don Bosco zodoende het goede zaad verspreidde, is het ze-
ker dat nieuwe en degelijke werkers hem zouden helpen de vruchten te
verzamelen. Don Rua had thans zijn gewone cursus in de theologie achter
de rug. In Rome werd om dispensatie gevraagd voor zijn leeftijd in ver-
band met de heilige wijdingen en Don Bosco ontving daarop een vriendelijk ant-
woord:

" Eerwaarde Heer,

"

" Het is mij een genoegen aan uw verlangens te kunnen vol-
" doen. Hierbij ingesloten zend ik u de dispensatie ten behoeve van
" uw voortreffelijke beschermeling en medewerker in het liefdewerk
" en in het klooster, Don Michele Rua. Om U een heel groot bewijs
" van zijn welwillendheid te tonen, heeft de Heilige Vader het gedane
" verzoek ingewilligd door een eenvoudige geschreven beschikking, zoals die
" welke ik U hierbij ingesloten gestuurd heb, onder vrijstelling van
" enigerlei kosten.

" Ik ben U steeds gaarne waar mogelijk ter wille en verzoek U
" mij niet te vergeten in uw gebeden. Met vriendelijke groeten ver-
" blijf ik met alle hoogachting,
" uw oprechte dienaar,
" Rome, 20 april 1860. P. kardinaal Marini.

De dispensatie kwam echter te laat aan, want voor de ten uit-
voerlegging van de beschikking was het nodig dat de Koning ze van zijn
placet voorzag. Zo moest Don Rua weer twee maanden wachten voordat zijn
vurigste verlangen in vervulling kon gaan.

Met zijn gaven kreeg Don Bosco intussen van de Heer het be-
wijs hoezeer Deze waardeerde wat Don Bosco te Zijner eer gedaan had.
Een aantekening van Don Ruffini dd. 7 april luidt: Verscheidene keren
gedurende de voorafgaande dagen kondigde Don Bosco aan: "Iemand uit
het huis moet in deze maand sterven."

"Op 24 april stierf Trona Alessandro uit Turijn, 14 jaar, die
op de achtste met zijn broer in het huis gekomen was. Hij was aan het
Oratorio toevertrouwd door een zekere heer Gianoglio om hem te onttrek-
ken aan het slechte milieu in het huis van zijn vader.

De eerste zondag dat hij zich hier bevond, namelijk de zondag in
albis, 15 april, hield hij zijn Pasen. Sinds zes jaar had hij niet meer
gebiecht. De dag daarop lag hij ziek te bed. Op zondag, de 22ste, ont-
ving hij het viaticum, 's maandags het heilig oliesel, en op dinsdag
stierf hij aan tyfus, rond half tien in de voormiddag."

Er werd in huis veel gesproken over die herhaaldelijk voorkomen-
de voorspellingen en vaak zei Don Bosco in aanwezigheid van Don Fran-
cesia: "Als je eens wist wat het mij kost de toekomst van de anderen te
zien!" Daaruit kan men de gevolgtrekking maken dat er een bepaalde ge-
heimzinnige voorwaarde mee verbonden was, of een buitengewoon offer en
dat dit door zijn gebeden werd veroorzaakt.

"Hoe komt het toch", werd hem op zekere dag gevraagd, "dat u weet
welke jongens er moeten sterven?"

Hij antwoordde: "Ik zie soms tal van paden en op elk daarvan
loopt een jongen en het pad wordt halverwege of op een derde of vierde
gedeelte van de lengte onderbroken door een gracht, andere keren lees
ik boven die paden op een bepaald punt het getal van het jaar, de maand en de
dag."

Carlo Gastini ging naar Don Bosco toe om te vragen hoe oud hij
zou worden. Don Bosco antwoordde hem: "Tot je zestig jaar bent!" -
Deze voorspelling bracht de goede Gastini wel duizendmaal in proza en
poëzie in herinnering en ze was bij iedereen in het Oratorio en ook
daarbuiten bekend. Hij stierf in 1901, de dag nadat hij zestig jaar geworden

was, bijgestaan door Don Rua.

De voorspellingen volgden elkaar op. Don Ruffino schrijft in zijn kroniek: "Op 25 april zei Don Bosco in een persoonlijk gesprek: "Er zijn twee dingen beslist: de ondergang van Sicilië is het ene, en het andere is dat de seminarist Castellano naar de hemel zal gaan." Deze ziekelijke seminarist was naar zijn huis in Turijn teruggekeerd om zich aan een spoedbehandeling te onderwerpen.

Terwijl men intussen in Piëmont in stilte mannen en wapens in gereedheid bracht voor de verovering van Zuid-Italië, liet Pius IX antwoorden op de brief van Don Bosco.

" Zeer geachte Heer,

"

" Met genoeg heb ik de Heilige Vader de bijlage overhandigd
" van Uw brief van 25 april waarvan Hij me de inhoud meedeelde.

" Zijne Heiligheid heeft het geschrift met oprechte ingenomenheid aan-
" vaard, vol erkentelijkheid voor de daaruit blijkende kinderlij-
" ke ijver. Hij smeekt intussen over U en over de aan uw leiding
" toevertrouwde jongens een overvloed van hemelse zegeningen af.
" En met de aansporing het gebed niet na te laten waaraan de be-
" hoefte zo groot is, heb ik het genoeg, met gevoelens van grote
" achting te verblijven,

"

" Rome, 17 mei 1860.

"

" De Heer Don Giovanni Bosco - Turijn.

Uw dienaar,

G. kardinaal Antonelli.

Met de zegen van de paus trok Don Bosco nieuwe medebroeders tot zijn Congregatie, zoals valt op te maken uit de volgende twee verslagen der zittingen van het kapittel.

" In het jaar des Heren 1860, 1 mei, is het kapittel van de
" Congregatie van de H. Franciscus van Sales bijeengekomen ter aanneming
" van de jongens, Pietro Capra, zoon van Francesco uit Alfiano,
" Paolo Albera, zoon van Giovanni Battista uit None, Giovanni Ga-
" rino, zoon van Antonio uit Busca, Gabriele Momo, zoon van Giuseppe uit
" Saluggia, allen door de rector Don Bosco in de vorige zitting
" voorgedragen. Na het gebruikelijke gebed en het aanroepen van de
" heilige Geest werd er gestemd. Pietro Capra werd met algemene
" stemmen aanvaard, de anderen hadden op zeven stemmen elk slechts
" een afwijzende stem. Daarom werden allen toegelaten tot het be-
" oefenen van de regels der Congregatie.

Twee dagen later hield het kapittel een tweede zitting.

" In het jaar des Heren 1860 op 3 mei om tien uur namiddag
" was het kapittel van de Congregatie van de H. Franciscus van
" Sales bijeen voor het aannemen van de jongens, Domenico Ruffino, semina-
" rist, zoon van Michele uit Giaveno, Francesco Vaschetti, seminarist,
" zoon van Pietro, uit Avigliana, Edoardo Donato zoon van wijlen Carlo
" uit Saluggia. Toen hierna de gebruikelijke stemming gehouden
" werd, verkreeg de seminarist Ruffino zes van de zeven stemmen,
" de seminarist Vaschetti ontving er vijf, de jongen Donato ver-
" wierf alle stemmen. Daardoor werden allen toegelaten tot het
" beoefenen van de regels der Congregatie.

Al de bovengenoemden behoorden door hun geest, studie, vroom-
heid en gedrag tot de eersten in het Oratorio. Don Bosco had hen ge-
vormd naar zijn beeld en gelijkenis vanwege hun eenvoud, vlijt en vast-
beradenheid in hun voornemens. De besluitelozen, de zwakken van wil wa-
ren niets voor hem, vooral niet als ze hem waren aanbevolen voor de
studie. In die dagen schreef hij aan mevrouw Adele Daviso te Chieri:

" Hooggeachte Mevrouw,
"
" De genade van onze Heer Jezus Christus zij steeds met ons.
" Wil de jonge Rossi in dit huis opgenomen worden, dan is het
" noodzakelijk dat hij overweegt welke richting hij met zijn studie uit wil;
" maar hij weet niet eens of hij meer voelt voor een vak dan wel
" voor de studie. In een dergelijk twijfelachtig geval zou U zich
" kunnen wenden tot de heer kanunnik Caselle die hem zal kunnen
" testen en hem raad geven in zijn roeping, terwijl ik van mijn
" kant steeds bereid ben voor deze door U aanbevolen jongen te
" doen wat tot meerdere eer van God en het welzijn van zijn ziel kan
" strekken.
" Ik beveel mezelf en mijn jongens aan in Uw vrome gebeden,
" terwijl ik met verschuldigde hoogachting in de Heer verblijf,
"
" Turijn, 24 april 1860. Uw toegewijde dienaar,
" Bosco Giovanni, pr.

"Het was gedurende de retraite", zo leest men in de kroniek van
Don Bonetti, "die begonnen was op 30 april en eindigde op 4 mei. Behalve
de vermaningen die door de predikanten aan de jongens gegeven werden,
wilde Don Bosco hun 's avonds ook de zijne geven. "Er zijn twee **F**'s en
een **S** zei hij. De eerste **F** wilde volgens zijn verklaring zeggen fre-
quenza (veelvuldigheid) in het gebruik van de sacramenten van biecht en
communie. De tweede **F** was fuga (vermijden) van slecht gezelschap en fre-
quenza van goede kameraden, die ons de weg van de deugd kunnen wijzen en de

geest van vroomheid. De S. betekende schiettezza en sincerità (oprechtheid en ernst) bij het biechten. "O, beste jongens", zo vervolgde hij, "wanneer jullie deze vermaningen in praktijk willen brengen geef ik jullie de verzekering dat de duivel failliet zal gaan. "

Met de retraite was de maand van Maria begonnen, waarin, zoals kannunnik Ballesio getuigt, Don Bosco een algemene geestelijke ruiker gaf voor de hele maand en een in het bijzonder iedere avond van elke dag. Deze geestelijke bloemen werden heel goed nageleefd tot voordeel van de jongens en van de innerlijke discipline.

Terwijl Don Bosco op die manier de geest van zijn leerlingen in de deugd vormde, nam Garibaldi en 1.000 van zijn vrijwilligers met voorgewend geweld twee stoomschepen in beslag van de maatschappij Rubattino en scheep- te zich op 5 mei te Quarto nabij Genua in. Cavour voorzag hem in het ge- heim van wapens en geld. Beschermd door Engelse oorlogsschepen, ging hij op 11 mei te Marsala aan land. Sicilië, dat in beroering gebracht was door ve- le geheime agenten, kwam in opstand, de soldaten van de Koning van Napels lieten zich of uit vrees of door verraad, overwinnen bij Calatafimi, te Pa- lermo en te Milazzo. Op 28 juli kon Garibaldi in Messina zijn intocht hou- den. De Napolitaanse oorlogsvloot was door zijn commandanten overgegeven aan de Piëmontese admiraal Persano. Francisca II was veel te zwak en oner- varen om het hoofd te kunnen bieden aan dege- nen die in groot getal samen- zwoeren tegen zijn troon.

Daar men aan onmiskenbare tekens voldoende duidelijk zag dat de oor- log uiteindelijk ook de paus niet onverlet zou laten, stroomden edelmoedige jongelui van verschillende nationaliteiten naar Rome, onder wie velen van de hoogste Franse en Belgische adel, om zich te zijner verdediging te laten opnemen in het pauselijke leger. Ook begaven enkele Piëmontezen zich naar Rome om als militair onder deze vlag dienst te doen, maar ze werden afgewe- zen. Kardinaal Antonelli zei tot hen dat zij zich een aanbevelingsbrief moesten laten geven door Don Bosco.

H O O F D S T U K XXXVII

DON BOSCO GAAT NAAR BERGAMO - ZIJN OPMERKINGEN OVER HET LEZEN VAN EEN SLECHTE KRANT - HIJ HOORT DE BIECHT VAN EEN REIZIGER IN DE TREIN - AANGENAME VOORVALLEN BIJ AANKOMST EN TEN HUIZE VAN DE BISSCHOP VAN BERGAMO - VADERLIJKE VOORKOMENDHEID VAN MGR. SPERANZA - DE HEILIGE MIS IN DE DOM - EEN CONFERENTIE VAN DE VINCENTIUSVERENIGING - DON BOSCO BRENGT PASTOOR BAGINI, DIE UIT DE GEVANGENIS GEKOMEN IS, NAAR TERNO - HARTELIJKE BEGROETING - DON BOSCO BEZOEKT HET SEMINARIE VAN BOTTANUCO - BELOFTE AAN DE BISSCHOP OM HET VOLGENDE JAAR DE RETRAITE VOOR DE SEMINARISTEN TE GEVEN: HIJ BEVEELT HEM AAN DE PRIESTERS EN SEMINARISTEN TE LATEN DEELNEMEN AAN DE EXAMENS VOOR DOCTORALE EN LERARENEXAMENS.

Op 6 mei vertrok Don Bosco naar Bergamo. De omstandigheden voor de geestelijkheid waren in dat diocees onbeschrijflijk betreurenswaardig. Daar de priesters in dit gebied tot de geleerdsten en voorbeeldigsten van Lombardije behoorden, had de haat van de revolutionairen het vooral op hen gemunt. Het voorafgaande jaar was een woeste bende het bisschoppelijke paleis binnengedrongen en had de persoon van de bisschop zelf op heiligschennende manier mishandeld. Iedere dag werd er op de muren van de huizen geschreven: dood aan de priesters! Maar wat nog erger was, zelfs de regeringsambtenaren ontzagen zich niet, tegen onschuldige priesters op te treden. Verscheidenen onder hen waren openlijk door de boosdoeners naar de gevangnissen overgebracht tot grote ergernis en smart van de fatsoenlijke bevolking. Zij werden ervan beschuldigd samenzweringen bedreven te hebben door middel van openbare bijeenkomsten, door gebeden, door het geld van de Sint-Pieterspenning en soortgelijke dingen.

Daarom begaf Don Bosco zich op weg om Mgr. Pietro Luigi Speranza, bisschop van Bergamo, te troosten. Toen hij na enkele dagen in Turijn was teruggekeerd, vertelde hij aan zijn leerlingen wat hem overkomen was. Dat was steeds zijn gewoonte als hij een poosje buiten het Oratorio had doorgebracht, want de jongens leefden bijzonder met hem mee. Zodoende had hij tevens de gelegenheid om hun iets te leren en met zijn rijke en aangename stijl hun geest steeds nieuw voedsel te geven. Zie hier dus zijn beschrij-

ving waarmee hij de communititeit enkele avonden lang bezighield. Het kan lijken alsof het wat breedsprakig is en te veel in bijzonderheden treedt, doch dat was in zulke omstandigheden nu eenmaal zijn manier. Wij halen een en ander nauwkeurig aan, zoals het bericht is in de kroniek van Don Bonnetti.

" Toen ik op 6 mei te Turijn in de trein gestapt was, bevond ik me in gezelschap van twee andere reizigers. Een van hen be-
" klaagde zich er over dat hij naar Turijn gekomen was om Don Bosco te spreken over een jongen van hem die hij naar het Oratorio wilde sturen, maar dat hij hem niet had kunnen treffen. Ik vroeg hem of hij Don Bosco kende en kreeg als antwoord dat hij hem heel goed kende. Ik begon hem toen vragen te stellen over de jongen en daar-
" over bleef het gesprek gaande totdat we bijna in Saluggia waren. Mijn incognito liet ik toen varen en ik vertelde de man wie ik was en dat was voor hem een grote verrassing en vreugde. In Saluggia aangekomen zijn we allen uitgestapt en om goed gebruik te maken van de tijd dat we daar moesten wachten, wilde mijn metgezel ergens in het dorp een bezoek gaan brengen. Intussen naderde de tijd voor het vertrek weer en de derde man die bij ons gezeten had, en die in onze wagen zijn paraplu en reisvalies had achtergelaten, dacht daar niet meer aan maar stapte in een ander compartiment. We bleven dus met zijn tweeën alleen in die wagon. Mijn medereiziger was een man met een goed karakter, maar hij zat vol vooroor-
" den, veroorzaakt door onwetendheid en de lectuur van slechte kranten, vol vergif tegen de priesters en vooral tegen de paus. Intussen had hij de krant l'Opinione gekocht. Hij opende ze, keek ze vluchtig door en om mij genoeg te doen bood hij ze mij toen aan om te lezen. "Dank u, waarde heer, maar ik lees dergelijke kranten niet en het verwondert me dat u ze gekocht hebt."

" "Waarom?"

" "Ziet u dan niet dat het een slechte krant is die kwaad spreekt over de godsdienst en zijn bedienaren?"

" "Och, men weet dat het kranten zijn en dan let men niet zo erg op kleinigheden."

" "Het goede is goed, het kwaad is kwaad."

" "Maar weet u dan niet dat iedereen die krant leest?"

" "Kalm aan, mijn waarde, iedereen! Op negenhonderdduizend christenen, vindt men er geen tweeduizend die dergelijke vuiligheid lezen."

" "U kunt zeggen wat u wilt; velen lezen ze, dus is ze niet slecht."

" "Dat moet u niet zeggen! Velen lezen ze en velen doen ver-
" keerd; en bedenkt wel, dat als we op dit ogenblik de poorten van de hel zouden kunnen openen, we het gekrijs van velen zouden horen die verdoemd zijn alleen doordat ze slechte boeken of bladen gelezen hebben."

" "U moet niet denken dat ik bang ben! Maar als het zo is, dat l'Opinione naar de duivel gaat, ik wil daar niet heen."

" En hij nam de krant, maakte er heel kleine stukjes van
" en wierp die door het portierraampje. Na dit mooie gebaar pro-
" beerde ik op vertrouwelijke voet met hem te komen en binnen de
" kortste tijd opende hij zijn hart voor me. Ten slotte zei hij
" me: Ik zou wel graag willen biechten." - Gelukkig als een koning,
" aarzelde ik niet, maar nam hem op zijn woord en vroeg hem zich
" voor te bereiden. Hij gaf toe: tussen Magenta en Milaan sprak hij
" zijn biecht en liet mij de beste verwachtingen koesteren voor.
" zijn bekering. U ziet wat de genade van de Heer kan bewerken. Die
" dag was ik door dat feit buiten mezelf van vreugde, vooral omdat
" ik er een bijzonder teken van de goddelijke Voorzienigheid in
" gezien had, dat de andere man niet was komen binnenstappen in on-
" ze wagon, waar hij zijn bagage achtergelaten had, hoewel we nog
" bij verschillende haltes waren blijven stilstaan. Als hij weer bij
" ons was teruggekomen, zou het zeker niet mogelijk geweest zijn
" voor die ziel te zorgen, omdat we dan niet op vertrouwelijke voet
" met elkaar hadden kunnen praten. Die derde kwam me naderhand goe-
" dendag zeggen en zijn bagage halen zodra we in Milaan waren aan-
" gekomen.

" Menigeen van u zal de vraag stellen: "Maar, Don Bosco, had
" u dan toestemming om buiten het diocees biecht te horen?" Wees
" maar gerust, ik heb de vergunning daartoe verkregen van Zijne Hei-
" ligheid Pius IX toen ik in Rome was. De paus heeft me toen een on-
" beperkte bevoegdheid verleend om overal biecht te horen."

" 's Avonds om acht uur kwamen we in Bergamo aan. Het regende.
" Ik vroeg aan een jongen of hij me naar het huis van de bisschop
" wilde brengen, maar hij begon zo hard te schelden dat degenen die
" bij mij waren, ervan schrokken. Ik weet niet of hij bang voor me
" geworden was of wat hij wel gezien of gedacht mag hebben, maar het
" is een feit dat hij me niet als gids wilde dienen. Daarom nam ik
" een huurrijtuig en werd netjes naar mijn bestemming gebracht zonder
" dat de koetsier daarvoor gevloekt had. Ik vroeg hem hoeveel hij heb-
" ben moest voor de rit en hij zei: "Een florijn."

" "Zegt u liever hoeveel frank."

" "Twee-en-een-halve frank."

" Ik zocht in mijn beurs en haalde er een scudo uit te voor-
" schijn en vroeg een florijn terug; maar hij zei dat hij geen geld
" had. Ik haalde stukken van acht stuiver te voorschijn en wilde hem
" daarmee betalen, maar hij rekende onze stuivers naar de waarde van
" de Oostenrijkse en zodoende kwamen we niet tot een akkoord, daar
" hij me met mijn goed geld een frank te veel wou laten betalen. -
" "Heb geduld", zei ik hem, "zodra we bij de bisschop zijn zullen we
" het wel regelen. "

" "Zeker, zeker", antwoordde hij.

" We kwamen aan het bisschoppelijke paleis aan en ik verzocht
" de bisschop dat hij zich met de koetsier zou verstaan en ogenblik-
" kelijk was de zaak geregeld, want de bisschop gaf een bediende op-
" dracht hem een florijn te geven, geld dat onze koetsier kende. Die
" avond hebben we met de bisschop en enkele personen van zijn huis
" hartelijk moeten lachen, en de bisschop had er plezier in me heel

" het tafereel met die koetsier te laten vertellen. Intussen werd het
" tijd voor het avondeten, maar ik had niet veel trek, hoe goed het
" eten ook was. Alvorens naar bed te gaan is de bisschop echter ge-
" woon iedere avond de rozenkrans te bidden. Ik ging ook met hem mee.
" Om vlugger in de kapel te komen moesten we een gang door, maar op
" een zeker ogenblik stootte ik mijn hoofd zo erg dat ik dacht dat
" mijn schedel brak.

" "Past u op", zei de eerbiedwaardige prelaat tot me; "de
" gang is hier een beetje laag."

" "Helaas heb ik te laat gemerkt dat hij een beetje laag is",
" antwoordde ik, en intussen ging ik dichterbij de bisschop lopen
" die het licht in zijn hand hield. We bereikten een punt waar men
" twee treden moest afdalen. De bisschop ging voorop en kon niet op
" mij letten. Ik nam de twee treden tegelijkertijd en kwam tegen de
" rug van de bisschop terecht. "Wat doet u nu"? zei de bisschop.
" "Bent u niet bang geëxcommuniceerd te worden, door op een derge-
" lijke manier op een bisschop aan te vliegen?"

" "Die excommunicatie geldt dan ons beiden", antwoordde ik,
" "want we zijn over en weer tegen elkaar gebotst."

" "Dan is het het beste dat we elkaar deze keer ook maar we-
" derkerig vergiffenis schenken." We moesten erom lachen, maar ik
" voelde dat mijn hoofd pijn deed en ook een knie deed me erg zeer,
" omdat ik die tegen een trap gestoten had. De rozenkrans werd ge-
" beden; daarna nam de bisschop zelf het licht weer op en wilde me
" naar de kamer brengen die voor mij bestemd was. Ik kwam een grote,
" rijkversierde zaal binnen, betrad van daar een andere die nog
" prachtiger was, en toen een derde waarvan de pracht niet groter
" kon zijn. De bisschop wees me een bed aan, waarin een hele com-
" pagnie gemakkelijk had kunnen slapen! Ik stond verslagen toen ik
" een bed voor me in gereedheid gebracht zag dat schitterde van
" goud en zilver. Het leek meer op een koningstroon dan op een bed.
" Ik zei daarom tot de bisschop: "Monseigneur, hebt u niet een
" ander bed voor me om in te slapen?"

" "Nee, Don Bosco, als ik een beter bed had, zou ik het u heel
" graag aanbieden."

" "Wel neen, monseigneur, dat bedoel ik niet. Hebt u niet
" een zolderkamer? Ik kan niet slapen in dat bed, en ik durf niet."

" "U zult zich moeten aanpassen."

" "Neen, nog liever slaap ik op die sofa daar; ik ga dat bed
" niet bederven."

" "Laten we nu geen grapjes maken", vervolgde de bisschop, "u
" staat thans onder mijn jurisdictie; ik gebied u naar bed te gaan,
" en u doet het vanwege de heilige gehoorzaamheid."

" "Als het zo gesteld is, dan ga ik naar bed."

" Na nog enkele woorden, wenste de goede bisschop me wel te
" rusten en trok zich terug. Nauwelijks lag ik in bed en had het
" licht al gedoofd, toen ik iemand naar mijn kamer toe hoorde komen
" en kloppen.

" "Binnen"! zei ik. Het was de bisschop.
" "Neemt u me niet kwalijk, Don Bosco; ik heb er me niet
" van vergewist of u wel voldoende dekens had. "
" "Och, monseigneur, u maakt me verlegen; waarom doet u
" zich toch zoveel moeite? Ik ben bediend als een keizer!" -
" Inderdaad had in dat bed de keizer van Oostenrijk geslapen."
" De bisschop controleerde de ramen nog eens om te zien of
" ze goed gesloten waren, keek of ik kaarsen en lucifers had, zoals
" een moeder niet bezorgder kon zijn voor een beminde zoon. Hoewel
" ik een prachtig en zacht bed had, kon ik maar weinig slapen door-
" dat mijn hoofd nog pijn deed en mijn knie eveneens. Daarom kwam
" ik 's morgens al gauw uit de veren en had zodoende tijd om heel
" wat werk af te leggen aan de tafel. Intussen stuurde monseigneur
" een bediende naar me toe, die me naar de sacristie van de Dom ver-
" gezelde. De bediende ging naar de hoofdkoster toe en zei hem dat
" ik mis wilde lezen en dat hij gestuurd was door monseigneur. Toen
" hij hoorde dat ik door de bisschop gezonden was kwam de hele stoet
" kosters in beweging. Ze namen de kelk weg die gereedgezet was en
" stelden er een andere, veel kostbaarder, voor in de plaats, ze
" verwisselden ook de paramenten en haalden een buitengewoon prach-
" tig misgewaad voor de dag. Toen ik gekleed was, vroegen ze me:
" Waar wilt u de mis lezen, eminentie?"
" "Overal", antwoordde ik, "waar er een altaar is en waar de
" Heer en Onze-Lieve-Vrouw zijn."
" "Wilt u naar de kapel van het Hart van Maria gaan?"
" "Heel goed."
" "Daar moet de communie uitgereikt worden!"
" "Dat is juist wat ik graag heb." En zo gebeurde het ook.
" Ik deelde de communie uit aan een heel groot aantal personen. Toen
" de mis gedaan was, keerde ik terug naar de sacristie. Nadat ik de
" gewaden had afgelegd en terwijl ik mijn dankzegging deed, hoorde ik
" hier en daar zeggen: "Weet iemand wie dat is? Weet iemand waar
" hij vandaan komt? Het kan toch geen kardinaal zijn!" En ze maakten
" duizenderlei veronderstellingen. Daar ze me niet durfden vragen wie
" ik was, zeiden ze, toen ik klaar was met bidden, tot mij: "Excel-
" lentie! - het was nu niet meer eminentie - het is gebruikelijk dat
" de priesters die hier mis komen lezen, in dat boek hun naam
" schrijven en het altaar waaraan ze gecelebreerd hebben."
" "Wel, dan doe ik dat ook." - En ik schreef: Missam celebravi
" altare B.V. Sacerdos.
" "Wilt u alstublieft ook uw naam zetten?"
" "Is dat beslist nodig?"
" "Iedereen doet het."
" Hoe meer ik me onwillig toonde om mijn naam te zetten, des
" te groter werd hun verlangen om hem te kennen. - "Wel, luister,
" besloot ik, ik voel er eigenlijk niet veel voor mijn naam te zet-
" ten; het is die van de eerste eremiet ter wereld." - En ik schreef.
" Onmiddellijk zei de een tegen de ander: "Don Bosco, Don Bosco,
" Don Bosco"! zodat er een lang niet onverschillig gesis zich ver-

" spreidde, hoewel niemand wist wie die Don Bosco was.
" Ik keerde naar het huis van de bisschop terug en daar bevond
" zich reeds een pastoor die door de bisschop ontboden was om hem
" in overleg met hem, te vertellen hoe hij een Vincentiusvereniging
" moest oprichten. Die bestond te Bergamo namelijk nog niet en de
" bisschop wilde die er graag hebben. Ik gaf een oplossing
" voor al de moeilijkheden die men mij voorlegde en zei: "Kunt u
" niet twee degelijke jongens in heel deze stad vinden?"
" "Dat is niet moeilijk", werd me geantwoord; "niet alleen
" twee, maar ik denk dat er veel voorbeeldige jongens zijn die
" daartoe opgeleid kunnen worden."
" "Welnu, dat is zeker genoeg. Laat ze bij u thuis komen en
" ik kom vanavond naar u toe en dan zullen we een begin maken."
" En zo gebeurde. 's Avonds waren er 18 jongens bijeen in " het
" het huis van de pastoor. Ik gaf hun moed door hen erop te wij-
" zen hoeveel goed ze zouden kunnen doen ten voordele van de armen en
" voor het welzijn van hun ziel. Ik zei hun dat ze ieder menselijk
" opzicht moesten laten varen, omdat niet de wereld ons heeft te
" belonen, doch de God die in dit leven het honderdvoudige en in
" de hemel het eeuwige leven voor een goede daad bereid houdt.
" Allen waren geestdriftig en beloofden me de volgende avond terug
" te komen, om onze raad samen te stellen. Ze kwamen en die avond
" werd de eerste zitting gehouden.
" Ik keerde weer terug naar het huis van de bisschop en we
" gingen aan tafel. Onder de maaltijd hoorden we opeens de bedien-
" den uitroepen: "Hij is hier, hij is gekomen, hij is uit de gevan-
" genis losgelaten, de pastoor van Terno!" - En enkele ogenblikken
" later kwam een eerbiedwaardige priester bij ons binnen, Don Fer-
" dinando Bagini, die onmiddellijk de hand van de bisschop kuste.
" Deze was een en al blijdschap over dat onverwachte bezoek. De
" pastoor kwam vervolgens ook naar mij toe en vanwege een of ander
" vermoeden dat ik degene was die, met opzet voor hem uit Turijn
" gekomen en zijn vrijheid bewerkstelligd zou hebben, zoals de
" mensen vertelden, bedankte hij me daarvoor telkens weer.
" Of ik ook al zei dat ik niets voor die invrijheidstelling
" gedaan had, hij beschouwde wat ik zei als pure nederigheid en
" overstelpte me met dankbaarheid, zodat ik er helemaal verlegen
" door werd.
" Deze bijzonder ijverige pastoordeken had twee-en-een-halve
" maand in de gevangenis doorgebracht. De reden daarvoor was geweest
" dat hij een gebed had laten drukken, waarin Gods hulp voor de paus
" ingeroepen werd en waarbij tevens de Sint-Pieterspenning was aanbe-
" volen. De regering en de liberale partij waren tegen hem. Enkele
" kwaadwilligen die een ongunstige uitleg aan zijn werk gaven, had-
" den hem uit haat aangeklaagd. Vandaar die gevangenisstraf van 22
" februari tot 8 mei. Op die dag echter had het tribunaal hem aan een
" kort verhoor onderworpen, en toen daarbij de ongegrondheid - van
" de aanklacht overduidelijk aan het licht kwam, had men hem in vrij-
" heid gesteld en ontslagen van alle kosten, met de verklaring dat

" er verder geen behandeling van de zaak zou plaatsvinden.
" Na de eerste begroeting werd de maaltijd voortgezet en
" ziende dat de bisschop in gepeins verzonken geraakt was, was het
" minste dat ik kon doen, hem vragen wat hem schortte. De bisschop
" antwoordde me dat die pastoor de volgende dag naar zijn eigen
" parochie moest terugkeren. En daar de liberale partij tegen
" hem ingenomen was, vreesde hij dat er moeilijkheden zouden rijzen.
" Het was passend dat de bisschop hem zou vergezellen, maar daar de
" regering al zijn stappen en woorden liet nagaan om hem te kunnen
" treffen, zag hij die reis somber in en hij was er wel graag van
" verschoond gebleven.
" "Och, als het daarom is", antwoordde ik, "om monseigneur
" uit de moeilijkheid te helpen, "zal ik meneer pastoor wel naar
" zijn parochie vergezellen."
" "Dank u"! riep monseigneur opgelucht uit, "het is een gro-
" te gunst die u me bewijst door mijn plaats in te nemen, want ik
" verzeker u dat ik er werkelijk erg tegen opzag, uit vrees voor
" mijn persoon en mijn gezag op het spel te zetten!"
" Dit besluit baarde me weinig ongemak. Het was precies de
" weg die ik toch wilde gaan. De volgende dag moest ik naar Bottanu-
" co, een parochie in hetzelfde diocees, op een afstand van ongeveer
" tien mijl van Bergamo, om te preken en een seminarie te bezoeken.
" Om me naar dat dorp te begeven moest ik over Terno gaan, dat zich
" op ongeveer een derde van de afstand bevond.
" Intussen ging die dag in een blijmoedige stemming voorbij.
" De bisschop had me voorgesteld gebruik te maken van zijn rijtuig
" om de tocht te doen. Dat aanbod nam ik graag aan, vooral omdat ik
" niet graag te voet ging.
" Op de 9de stapten we 's morgens in het rijtuig, ik, twee
" andere priesters, de een was secretaris van de bisschop, de andere
" professor van het seminarie en pastoor Bagini. Nauwelijks hadden we
" de stad verlaten of er kwam een man aan die op een paardje reed dat
" erg goed geleek op een ezeltje. Hij kwam al uit Terno en vroeg ons:
" "Is dat onze pastoor die u bij u hebt?"
" "Inderdaad", werd hem geantwoord.
" "Dan weet ik genoeg"! riep hij uit, en hij liet zijn rij-
" paard keren en galoppeerde hals over kop, met opengeslagen armen,
" zodat ik niet begreep hoe hij zich in het zadel overeind hield, de
" weg terug om het bericht van de terugkeer van de pastoor aan
" iedereen die hij tegenkwam te vertellen.
" We hadden een halve kilometer afgelegd en kwamen een troep
" jongens tegen, barrevoets en met blote benen, die heel die lange
" wandeling gemaakt hadden om de eersten te zijn om hun pastoor te
" begroeten: "Is dat onze pastoor"? riepen ze eenparig.
" "Jawel, jawel."
" "Leve onze pastoor! Hij leve lang!"
" Intussen galoppeerden de paarden door en de jongens wilden
" tot iedere prijs het rijtuig bijhouden. Of we ook al zeiden: "Ma-
" ken jullie je niet zo moe! Kom ons maar langzaam na; jullie komen

" toch op tijd." Er was geen houden aan en ze liepen wat ze konden.
" Naargelang we dichtër in de buurt van Terno kwamen, ontmoet-
" ten we groepjes mensen, voor het merendeel ouderen, met witte ha-
" ren, of die niet meer konden lopen zonder steun, en kinderen. Ze
" hadden hun werk thuis of op het land in de steek gelaten en kwamen
" thans over de weg de roemrijke gevangene tegemoet en schreiend van
" vreugde, riepen ze uit: "Leve onze pastoor! De Heer heeft hem voor
" ons bewaard. Nooit moet iemand hem meer een haar krenken of hem uit
" ons midden weghalen!" Bij al die tranen, gebaren en kreten van die
" brave lieden, was ik diep bewogen en de secretaris en de professor
" met mij. De pastoor zat aanhoudend te wenen. Hij dacht aan de droe-
" vige, naargeestige momenten van zijn vertrek toen hij gearresteerd
" werd en vergeleek dat tafereel met deze jubelende begroeting van
" zijn terugkeer in de geliefde parochie.

" Maar midden in dat ernstige schouwspel bleef de komische noot
" niet achterwege.

" Daar we ons in het rijtuig van de bisschop bevonden, dachten
" die brave mensen bij het zien van de livrei van de koetsier dat ook
" de prelaat zelf erbij was. Daarom vielen ze op de knieën om zijn
" zegen te ontvangen. Ik zei tegen de pastoor dat hij de zegen zou
" geven, maar hij beweerde dat ik het moest doen, doch ik weigerde.
" Tenslotte nam de pastoor mij bij de arm en dwong mij af en toe
" kruistekens in de lucht te maken en de mensen, die de hand zagen,
" bogen het voorhoofd en sloegen een kruis.

" En zo doemden eindelijk de toren en de huizen van Terno op.
" In heel de plaats zag men niet alleen de gelovigen uit de buurt,
" maar alle pastoors en tal van priesters van de dekenij en uit an-
" dere parochies, deels te paard, deels te voet, die kwamen toegelo-
" pen om Don Ferdinando Bagini te eren. Men hoorde de klok feestelijk
" luiden alsook de ontploffingen van vreugdeschoten.

" Bij het binnenkomen van het dorp stond daar een enorme me-
" nigte mensen van iedere leeftijd en stand. De voorgevel van de
" pastorie, de huizen, de triomfbogen, alles was met gobelins bekleed
" in verschillende kleuren. Op het kerkplein stond de burgemeester
" met de gemeenteraad en het grootste deel van de parochianen. De
" toejuichingen waren heel levendig.

" Bij het verschijnen van het rijtuig hoorde men een stom ge-
" brom, maar geen vijandige stemmen, uit een troepje liberalen; doch
" dat verstomde meteen toen die lieden en al de anderen naast de pas-
" toor een andere persoon zagen die een andere hoed droeg dan de Lom-
" bardijse priesters. De een vroeg aan de ander wie dat was en ieder-
" een verwonderde zich over mijn hoed van Piëmontese makelij, die met
" zijn drie strak opgerolde punten een merkwaardig contrast vormt met
" die van de andere geestelijken, waarvan de punten zich doorgaans
" deftig als drie zeilen verheffen. Ook zij dachten zeker dat ik de
" bevrijder van de pastoor was.

" Op dat eerste ogenblik hoorde men geen applaus, maar nauwe-
" lijks verschenen we tussen de huizen, of de nationale garde die er
" in groot tenue stond opgesteld, presenteerde eerbiedig het geweer,

" en loste een salvo in de lucht waarna de stedelijke muziekkapel
" begon te spelen. Het applaus en de toejuichingen van vreugde
" stegen op en overstemden het geluid van de muziek. - "Leve onze
" pastoor"! klonk het nu van overal. Ik dacht bij mezelf: "O, hei-
" lige katholieke godsdienst, welk een kracht, welk een macht hebt
" ge over de gemoederen van de mens! Hoevelen er hier ook mochten
" zijn, wier gemoed wellicht in het kwaad verstokt was, gedreven door
" een onweerstaanbare innerlijke aandrang, kunnen ze niet nalaten
" lof en eer te betuigen aan de dienaar des Heren!"

" Daar het rijtuig niet kon verder rijden, zo dicht was de
" menigte, beschreef het een wijde bocht van de hoofdweg af en kwam
" tot staan onder de muur die de pastorietuin omgaf. Het volk wachtte
" aan de andere kant van de gebouwen op het kerkplein. We lieten een
" laddertje komen en klommen naar boven, maar toen we op de muur wa-
" ren beland, bevonden we ons toch in verlegenheid. Hoe moesten we
" naar beneden? Aan de binnenkant, was er geen trap. Een van ons zou
" zich dus van de muur af moeten laten bengelen en het eerst de
" sprong wagen. - "Gaat u of ik naar beneden"? vroegen we elkaar. Ik
" ging het eerst naar beneden en maakte een lichte val en hielp toen
" de anderen omlaag komen. Maar toen we op de begane grond stonden,
" drong het volk, dat het manoeuvre in de gaten gekregen had, de
" tuin binnen en vulde hem geheel en al, zodat we ons niet meer kon-
" den bewegen. Men wist niet meer hoe men het aan boord moest leggen
" om bij de kerk te komen, maar op het juiste ogenblik kwam de klok-
" kenluider ons te hulp, en na ongehoorde moeite konden we via een
" klein deurtje de sacristie binnengaan. Daar waren alle pastoors uit
" de omgeving bijeengekomen.

" De kerk was stampvol. Iedereen was erop gebrand, de stem van
" zijn pastoor te horen, maar diep ontroerd als hij was, kon hij geen
" woord uitbrengen. Ik bracht al die priesters toen in herinnering,
" dat het wenselijk zou zijn enkele woorden tot de bevolking te
" richten. Vervolgens nodigde ik enkele van die eerwaarde heren uit
" om de preekstoel op te gaan, maar allen weigerden. "Ik ben er niet
" op voorbereid", zeiden ze, "ik dacht niet dat er gepreekt hoefde
" te worden. De kans is te groot dat men iets verkeerd zegt; het is
" een netelige situatie; gaat u maar de preekstoel op!"

" "Welnu", besloot ik, toen ik zag dat aller ogen op mij ge-
" richt waren, "dan zal ik gaan!" En ik verscheen voor het gehoor
" met mijn hoed in de linkerhand en mijn jas over mijn rechterarm.
" Ik begon met de gelovigen te bedanken voor de ontvangst die ze de
" pastoor bereid hadden; ik nodigde hen uit de goddelijke Voorzie-
" nigheid te danken die dikwijls tegenspoed toelaat, maar niet zel-
" den door God ook in dit leven door grote vreugden gecompenseerd.
" wordt. Ik spoorde hen aan te volharden in de verering van een zo
" waardig priester, met aanhoudende erkenning van het feit dat zijn
" woorden de stem van die God zijn wiens bedienaar hij is. Ik legde
" de nadruk op de verplichtingen van het volk tegenover hun pastoor
" en besloot met te spreken over de naastenliefde die een zachte band
" is tussen de pastoor en zijn parochianen.

" Terwijl ik sprak, hoorde men in de kerk voortdurend snikken
" en ikzelf kon mijn tranen ternauwernood bedwingen.

" Daarna werd een plechtig Te Deum ingezet en als einde kwam
" de zegen met het Allerheiligste. Nauwelijks was dat gedaan, of de
" mensen haastten zich de kerk uit, maar niemand wilde naar huis te-
" rugkeren zonder eerst een oprechte groet te brengen aan de vader van
" hun zielen. De pastorie werd in een ommezien belegerd door een
" menigte die de pastoor wilde zien.

" Tevergeefs probeerden de leden van de nationale garde die
" menigte in bedwang te houden. Toen kwam men overeen dat de pastoor
" ergens zou plaatsnemen waar allen hem de hand konden komen kussen.
" Don Bosco klom op een muurtje en toen hij die grote menigte tot
" stilte had weten te vermanen, zei hij: "Luister! Thans bevindt
" uw pastoor zich hier op een plaats waar u hem kunt zien en ook de
" hand kunt komen kussen!" - Eenstemmig geroep uit de menigte:

" "Bravo, bravo! Dat is een goed idee." - "Maar", zo vervolgde ik,
" "ik zou u allen willen verzoeken niet allemaal tegelijkertijd te
" komen, want, zoals u ziet, is hij zo moe dat hij niet op zijn
" voeten kan staan. Kom rustig tot bij meneer pastoor, hij is doodop
" van vermoeienis. Kom dus bedaard, een voor een, hem de hand kus-
" sen." - Na die aansporing tot kalmte, kwam ik weer naar beneden.
" De pastoor nam plaats tegen een muur om niet het ondersteboven
" geduwd te worden en eerst staande en vervolgens zittend stak hij
" zijn parochianen de hand toe. Hij was erg aangedaan door die grote
" aanhankelijkheid van al zijn mensen. Het defilé duurde twee uren.

" De toespraak had, goddank, succes gehad. De gemoederen
" die de pastoor vijandig gezind waren kwamen tot inkeer, want ik had
" niet op hen gezinspeeld noch hen in staat van beschuldiging gesteld.
" De overgrote meerderheid van het volk was hem heel genegen en bui-
" ten zichzelf van blijdschap, en het werd een feestelijke en geluk-
" kige dag voor allen.

" Nadat ik gegeten had vertrok ik dadelijk naar Bottanuco met
" de professor en de secretaris. Daar had de bisschop in zijn klein
" seminarie de seminaristen van de filosofie en de theologie bijeen-
" geroepen, daar de Fransen het groot seminarie van Bergamo onder de
" oorlog bezet hadden en dat nog lang daarna bleven innemen. Ik was
" blij. Nauwelijks aangekomen onderhield ik me op gemoedelijke wijze
" met de seminaristen en we werden meteen vrienden. Daarna gingen we
" aan tafel voor het avondmaal. Daarna hield ik nog een korte toe-
" spraak tot hen en tenslotte ging ik slapen, wat gij vanavond ook
" doet. Wel te rusten." - Tot zover Don Bosco.

We willen hier aan toevoegen wat hij niet tot de jongens zei. Hij was eveneens in Chiuduno geweest waar pastoor Giuseppe Calvi zich door zijn ijver de haat van de boosaardigen op de hals haalde. Toen hij daarna bij Mgr. Speranza was teruggekeerd, zette hij hem het verloop van de vertrouwelijke zending uiteen en de tegenstand die Don Bagini nog zou kunnen ontmoeten. Zijn gevangenschap viel voornamelijk toe te schrijven aan de herhaal-

de beschuldigingen van een slechte priester. Toen de bisschop achter dat complot kwam, beval hij die priester, op straffe van schorsing, binnen enkele uren het grondgebied van de parochie Terno te verlaten.

Don Bosco sprak met de bisschop ook over zijn bezoek aan de seminaristen, en deed het voorstel om zelf het volgende jaar terug te keren om de retraite te preken in het seminarie van Bergamo. Zijn aanbod werd met geestdrift ontvangen, en de seminaristen waren er heel blij om. Don Bosco had hun te Bottanuco zulke beminnelijke en vertroostende woorden gezegd dat allen er met verbazing door vervuld waren en inzagen met welke heiligheid en wijsheid de Heer zijn dienaar verrijkt had.

Don Bosco zette monseigneur eveneens het plan uiteen om te voorzien in leraren en professoren voor zijn diocees, door in zo groot mogelijke getale priesters en seminaristen te onderwerpen aan de examens ter verkrijging van graden en bevoegdheden. Daar monseigneur tegen die gedachte gekant was en bovendien onverzettelijk stond tegenover alles wat op zijn jurisdictie betrekking had, antwoordde hij dat hij niemands geweten wilde toestaan zich op welke wijze ook te schikken naar de wensen van de vervolgers van de Kerk. Niettemin was hij er de man niet naar om blind te zijn voor de voordelen van dat plan. Hij bleef erover nadenken en toen ze aan tafel gingen, sprak hij er andermaal met Don Bosco over, met de opmerking, dat hij het niet passend achtte, zijn priesters als professoren en leraren te onderwerpen aan de inspectie van het onderwijs. Het was de taak van de bisschoppen de onderrichting van het volk te leiden en men kon moeilijk dat recht prijsgeven.

Don Bosco antwoordde: "Ik wil er niet over twisten, doch alleen opmerken dat de kerkelijke herders ofwel zich vooruitwerken en zo zelf het onderwijs van de jeugd weer kunnen behartigen en het lekenonderwijs voor kunnen zijn, ofwel zich terugtrekken en werkeloos toezien, zodat binnen nu en tien jaar de goddeloosheid haar triomfen in de scholen zal kunnen vieren."

De bisschop meende, zoals vele anderen, dat die revolutie een kwestie van een ogenblik was en dat de oude orde wel weer hersteld zou worden. Maar Don Bosco bleef de mening toegedaan dat de revolutie, ondersteund door zulke machtige middelen als deze waarover een geregelde regering kan beschikken, vaste voet in onze landen verkregen had en God alleen kon weten wanneer met Zijn hulp na vele jaren een herstel van het kerkelijk gezag mogelijk zou zijn. De menselijke verwachtingen waren nu eenmaal de bodem ingeslagen en men zag zelfs in de verste verte geen vage aanduiding die erop wees dat deze stand van zaken een einde zou nemen. De regeringen van de andere landen waren immers eveneens tegen de Kerk gekant.

Monseigneur wilde zijn illusies echter niet prijsgeven en stond ongelovig tegenover de voorspellingen van Don Bosco. Enkele jaren later echter schreef hij hem: "U had gelijk, maar nu is het misschien te laat."

In Bergamo had Don Bosco, steeds erkentelijker tegenover de familie De Maïstre, een bezoek gebracht aan de dochter van graaf Rodolfo (1), op 19-jarige leeftijd weduwe van graaf Medolago, en hij haastte zich nieuws over haar te laten toekomen aan haar vader, de graaf die, naar hij wist, daar erg naar verlangde, en die, op heel gevorderde leeftijd, te Beaumesnil in Frankrijk vertoefde.

(1) Zie deel XII blz. 138, noot 1.

H O O F D S T U K XXXVIII

TERUGKEER VAN DON BOSCO IN TURIJN - EEN STERVENDE JONGEN IN
HET HOSPITAAL KOMT WEER BIJ ALS DON BOSCO NADERT EN BIECHT
- HET ACTIEVE GEBED - DON BOSCO WIL PRIESTERS HEBBEN VOOR
DE GEVANGENEN - EEN ZEIS VOOR DE SEMINARIST RUFFINO - WE
ZIJN PAS AAN HET BEGIN VAN DE RAMPEN: KNEVELARIJEN VAN DE
GEESTELIJKHEID IN DE GEANNEXEERDE STATEN - KARDINAAL CORSI
GEVANGENE TE TURIJN EN ZIJN GESPREK MET DON BOSCO - EEN
LEERLING MOET ZICH OP DE DOOD VOORBEREIDEN - BRIEF VAN PIUS
IX AAN DON BOSCO - KATHOLIEKE LECTUUR.

Don Bosco werd te Turijn door vele mensen verwacht, zoals blijkt uit de bewaarde brieven, onder meer van de vooraanstaande letterkundige pater M. Conobbio van de barnabieten van Moncalieri, die zich in zijn schrijven zijn "allergenegenste zoon" noemde. Hij verlangde een gunst die voor hem van groot belang was en die hem niet geweigerd werd.

Terwijl hij in Bergamo vertoefde, overkwam twee jongens, die eerst leerlingen van het Oratorio geweest waren en het enige tijd geleden verlaten hadden om het vak van metselaar te gaan leren, een ernstig ongeluk. Op zekere dag stortte het pas gereedgekomen gewelf van een nieuw gebouw in en de twee genoemde jongens raakten onder de brokstukken bedolven. De ene werd dood uit de puinhoop te voorschijn gehaald, de ander had een schedelbreuk, kon niets meer horen of zeggen en werd naar het hospitaal van Cottolengo gebracht. Daar bleef hij in die bedroevende toestand liggen en niets wees erop dat hij iets begreep van wat men hem vroeg.

Op 14 mei ging Don Bosco naar het genoemde hospitaal. Al een week lag de jongen in die toestand in een van de rijen bedden. Maar nauwelijks trad Don Bosco de zaal binnen, of de zieke kwam op hetzelfde ogenblik bij, zag Don Bosco, die nog een heel eind van hem af was, en met enige krachtinspanning riep hij luidkeels: "Don Bosco? Don Bosco?" - Alle omstanders waren verslagen. Een kapucijn die in deze ziekeninrichting was, vertelde dat de jongen van het ogenblik van het ongeluk tot op dat moment geen woord had uitgebracht.

Don Bosco ging naar hem toe en de jongen vroeg of hij direct kon biechten. Don Bosco hoorde zijn biecht, gaf hem de absolutie, zei enkele woorden tot hem die zijn gezicht weer deden stralen en ging toen verder de zaal door om andere zieken een bezoek te brengen. Intussen had de jongen weer de spraak verloren en toen Don Bosco zijn ronde gemaakt had, was hij weer bij hem in de buurt gekomen en toen gaf de arme jongen de geest. Als een andere Sint-Filippus had God Don Bosco geleid en deze was gekomen op de dag en op het enige ogenblik, geschikt om deze ziel van een van zijn beminde kinderen te redden. Dit feit is ons meegedeeld door Giuseppe Reano.

Don Bosco's stappen werden door de Heer geleid, omdat hij een man van aanhoudend gebed was, hoewel hij geen enkele van die uiterlijkheden en praktijken vertoonde die men gewoonlijk in de andere heiligen ziet. Zijn gebed was het actieve gebed, dat bestaat in het aanhoudend in de tegenwoordigheid van God leven, d.w.z. niet alleen zich aan Hem onderwerpen maar met vreugde en plezier het eigen menselijke leven beredderen in de weet dat dat de wil van God is.

De H. Franciscus van Sales heeft geschreven: "Het is een zekere, heel gemakkelijke en heel nuttige manier van bidden, onze ziel eraan te wennen zich in de tegenwoordigheid van God te stellen, doch op een manier dat dit in ons een intieme natuurlijke, eenvoudige en volmaakte vereniging bewerkt. Och, wat een kostbaar gebed is dat!"

In die geest en met grote eenvoud bevorderde Don Bosco dus in en buitenshuis, in woord en daad de glorie van de Heer.

Niet alleen voor de zieken maar ook voor de gevangenen bleef hij steeds bezorgd. Op 18 mei verdrongen zich vele seminaristen in de refter om hem heen. Er werd over allerlei zaken gesproken, onder meer over de behoefte aan goede en moedige priesters voor de arme gevangenen. Toen Don Bosco enkele gedachten gewijd had aan deze ongelukkigen die zoveel behoefte hebben aan Gods woord om bevrijd te worden uit de schandelijke slavernij van de ondeugd, werd hij ietwat peinzend. Opeens nam hij de hand van de seminarist Ruffini tussen de zijne, terwijl hij hem in het aangezicht keek alsof hij probeerde hem te herkennen. Toen, de ellebogen op de tafel steunend, legde hij zijn voorhoofd op de hand van de seminarist en bleef enkele ogenblikken lang in die houding. Toen zei hij, opkijkend: "Schep moed: je moet zorgen een sterke arm te krijgen om goed een zeis te kunnen hanteren." - Hij zinspeelde op de oogst van de evangelische akker.

De volgende dag zei hij tot de seminaristen, sprekend over de gebeurtenissen: "Ik geloof dat we pas aan het begin van de rampen staan." En toch schenen die al heel ernstig. Aan de protestanten was de ruimste vrijheid gegeven om kerken en scholen te openen en naar hartelust ketterijen te verkondigen. Men stond de verspreiding toe van schandelijke boeken en het vertonen van onbehoorlijke schouwburgvoorstellingen tegen de godsdienst en

tegen de paus. In al de geannexeerde provincies moest de wet van 1855 ten uitvoer gelegd worden tegen de kloosterorden, waaraan intussen verboden werd novicen aan te nemen. Wee de geestelijke wanneer hij op een of andere manier meningen verkondigd had tegen de nieuwe orde van zaken, of voor de rechten van de Kerk opgekomen was, bullen of andere geschriften van de paus openbaar had gemaakt. Er werd met strenge straffen gedreigd en veel priesters die een proces was aangedaan, werden veroordeeld, sommigen tot gevangenisstraf, anderen tot deportatie. De bisschoppen verzetten zich tegen deze immorele en goddeloze opdringerigheid en vanwege hun nochtans gerechtvaardigde klachten werden enkelen van hen in de gevangenis gezet, anderen werden gewelddadig verbannen naar bepaalde steden die ze niet meer mochten verlaten.

Kardinaal Corsi, aartsbisschop van Pisa, had geprotesteerd tegen de afpersingen waaraan de regering zich veroorloofde de geestelijkheid te onderwerpen. In opdracht van Cavour werd hij toen door een kapitein van de carabinieri naar Turijn gevoerd, waar hij op 21 mei om tien uur 's avonds aankwam. Bij het station werd hij overgegeven aan de abt Vacchetta, die hem per rijtuig naar het huis van de lazaristen bracht, door wie hij met groot betoon van eerbied begroet werd en met alle tekenen van hartelijk medeleven gastvrij opgenomen werd.

De 22ste vergezelde de abt Vacchetta hem naar het bureau van de Minister van Justitie, Giovanni Battista Cassinis die hem opwachtte om hem een stevige berisping te geven. Gedurende al de tijd dat de kardinaal in gevangenschap vertoefde, ongeveer twee maanden, liet hij zich geen woord ontvallen waaraan wie ook maar aanstoot kon nemen. Als hij verhoord werd, antwoordde hij op de manier van de goddelijke Zaligmaker tot zijn rechters, dat wil zeggen dat hij bijna altijd zweeg. Tot de eerwaarde carabinieri (1) had hij gezegd: "Ik zal me niet verdedigen en niemand beschuldigen, maar evenmin zal ik om genade vragen. Van wat ik gedaan heb hoef ik alleen rekenschap af te leggen aan God, aan wie ook uw ministers rekening en verantwoording zullen moeten afleggen. Ze kunnen met mijn lichaam doen wat ze willen, maar met mijn geest kunnen ze niet deren."

Tot dezelfde abt Vacchetta die hem verlof gegeven had om door Turijn en omgeving te wandelen waar hij wilde, antwoordde hij: "Ik ben een gevangene en ik zal me als zodanig gedragen!" En altijd even rustig en opgewekt, ging hij nooit ergens heen dan gehoor gevend aan de bevelen van hogehand. Hij ontving degenen die hem waren komen opzoeken met de beminlijkheid van een liefhebbende vader. Don Bosco begaf zich naar hem toe op de avond na zijn aankomst en had met zijne eminentie een onderhoud dat twee uur duurde. De kardinaal vertelde hem de hele geschiedenis van zijn aanhouding, en hoe hij, in Turijn aangekomen, met de secretaris het Te Deum gebeden had, om God ervoor te danken dat hij hem waardig had bevonden

(1) Zie deel III, 31.

iets ter wille van Zijn naam en voor Zijn geloof te lijden.

Don Bosco was heel erg onder de indruk van die zielengrootheid en nam afscheid nadat de kardinaal beloofd had naar het Oratorio te komen om zijn zegen te geven.

Op 24 mei, zo leest men in de kroniek, zei Don Bosco 's avonds in het openbaar: "Een jongen uit ons huis zal zich op de dood moeten voorbereiden." - Zulke aankondigingen, die in zo algemene zin gehouden werden, hadden heilzame uitwerkingen en brachten de leerlingen tot het doen van veronderstellingen om te raden op wie Don Bosco had gezinspeeld.

De seminarist Ruffino schreef dan ook onder de datum van 25 mei:

"We hebben Gilardi met koorts liggen, Perona is in het ziekenhuis van Cottolengo, Bocca in dat van Cavalieri met Bolei; Enria en Ravizza hebben een beetje hoofdpijn, Bolto heeft een gezwollen voorhoofd. Zou het een van hen zijn?"

In diezelfde dagen stuurde de Heilige Vader Pius IX een eigenhandig geschreven brief aan Don Bosco om hem te bedanken voor zijn brief en voor de collecte die door de jongens van de Oratoria naar Rome was gestuurd.

" Beminde Zoon, heil en apostolische zegen (1).

"

" Zeer dankbaar stemde ons zowel uw brief van 13 april als
" die welke ons toegezonden werd, geschreven door uw jeugdige leer-

(1) Dilecto filio Presbitero Ioanni Bosco Augustum Taurinorum Pius PP. IX

Dilecte Fili, salutem et apostolicam benedictionem. Gratae Nobis fuere tum litterae, a Te die 13 proximi mensis Aprilis datae, tum aliae, quas Nobis scripserunt isti juvenes Tuae institutioni traditi, quasque ad Nos misisti. Namque ex iisdem litteris novimus quae quantaque sit Filialis tua et eorundem juvenum erga Nos, et hanc Petri Cathedram fides, pietas et observantia et quam acerbus tuus et illorum dolor ac luctus propter nequissimos sacrilegosque ausus contra civilem Nostrum, et huius Apostolicae Sedis principatum, ab iis hominibus admissos qui acerrimum catholicae Ecclesiae, eidemque Sedi bellum inferentes, jura omnia divina et humana conculcare non dubitant. Equidem hujusmodi egregii Tui, et eorundem juvenum sensus omni certe laude digni non leve nobis attulerunt solatium inter maximas, quibus premimur, amaritudines. Optamus autem vehementer ut pergas cum eisdem juvenibus ferventissimas diviti in misericordia Deo sine intermissione fundere preces, ut ab Ecclesia sua sancta tot tantasque avertat calamitates, eamque novis ac splendidioribus ubique terrarum exornet et augeat triumphis, Nosque adjuvet et consoletur in omni tribulatione Nostra. Dum autem debitas Tibi, iisdemque juvenibus agimus gratias pro munere ad Nos misso, caelestium omnium munerum auspiciem, et praecipue Paternae Nostrae charitatis testem Apostolicam Benedictionem intimo cordis affectu Tibi et commemoratis juvenibus paramanter impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum die 21 Maii Anno 1860.

Pontificatus Nostri Anno Decimoquarto.

Pius PP. IX

" lingen. Uit deze brieven hebben wij kunnen leren hoe groot in U
" en in de jongens zelf de trouw, de liefde en de kinderlijke volg-
"zaamheid zijn ten opzichte van ons en ten opzichte van de Stoel
" van Petrus, en hoe diep de smart en het verdriet over de schande-
"lijke en heiligschennende aanslagen op ons werelds vorstendom
" en op de Apostolische Stoel, bedreven door lieden die een hefti-
"ge strijd voeren tegen de Katholieke Kerk en tegen de Heilige,
" Stoel zelf en die niet aarzelen alle goddelijke en menselijke
" rechten met voeten te treden.

" Deze edele gevoelens van U en van de jongens, zijn waar-
"lijk iedere lof waard en zijn voor ons een reden van niet gerin-
"ge vertroosting te midden van de vele bittere ervaringen die ons
" beklemmen. Wij verlangen van ganser harte dat u en deze jongens
" zult voortgaan met ononderbroken vurig te bidden tot onze in barm-
"hartigheid zo rijke God, om zovele en zulke ernstige rampen van
" zijn Heilige Kerk verwijderd te houden en haar te begiftigen en
" te verrijken met nieuwe en nog schitterender triomfen in alle
" delen van de wereld en die ons in al onze moeilijkheden zullen
" opbeuren en helpen. En terwijl we U en de jongens de verschul-
"digde dank brengen voor de Ons gezonden gift, verlenen wij U en
" genoemde jongens van ganser harte en met de grootste welwillend-
"heid de apostolische zegen, het onderpand van iedere hemelse
" gunst en het bijzondere getuigenis van onze vaderlijke genegen-
"heid. Gegeven te Rome bij St.-Petrus op 21 mei 1860.

" In het veertiende jaar van ons pontificaat,

"
"

Pius IX.

" Aan de Beminde Zoon Giovanni Bosco, pr. te Turijn.

In het Oratorio werd er voor de Kerk gebeden en gewerkt.

De voor juni voorbereide Katholieke Lectuur, droeg tot titel: Ales-
sio of de jonge kunstenaar, met toevoeging van enkele stichtende feiten.
Het is de geschiedenis van een schilder, een voortreffelijke katholiek,
die zijn ouders bijzonder liefheeft, en in welk verhaal de belofte van het
vierde gebod waarheid wordt: "Eer uw vader en moeder opdat ge lang moogt
leven op aarde."

De stichtende feiten zijn:

1. twee genaden door Maria verleend, waarvan de eerste een bekering van het protestantisme was.
2. "het eigen geloof is niet te koop", dat wil zeggen, het weigeren door een arme familie van een grote erfenis, liever dan protestant te worden.
3. "een Chinese boer ontzegt zich veertig jaar lang allerlei dingen en bespaart 2.000 scudi voor de bouw van een kerk in zijn dorp."
4. een episode uit 1795 over de heldhaftigheid van enkele zusters die liever de dood onder de ogen zien dan de schismatieke eed af te leggen.

Voor de maand juli werd de aflevering samengesteld: over het getrouw opvolgen van de geboden van de Kerk, met voorbeelden die bij elk gebod behoren. Op het titelblad staat ook te lezen: *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus.* (Matt. 18,17) In die bladzijden wordt de geest van ongehoorzaamheid onder de volkeren aan de kaak gesteld, aangetoond dat de Kerk van God het gezag gekregen heeft om wetten te maken, en de liefde en gehoorzaamheid ingeprent die de Christenen haar verschuldigd zijn.

Over dit werkje schreef de Armonia van 20 juni in haar nr. 143:

" Onze lezers weten hoe voortreffelijk voor de onderrichting
" en opvoeding van het volk de Katholieke Lectuur is van priester
" Don Bosco. We kunnen geen melding maken van alle boekjes die er
" iedere maand in deze uitstekende serie uitgegeven worden. Zeggen
" we slechts in het algemeen, dat ze, zowel door de verscheidenheid
" van de onderwerpen, als door de eenvoudige, volmaakte en boeiende
" stijl waarin deze afleveringen doorgaans gesteld zijn, het voor-
" treffelijkste geestelijke voedsel vormen dat het best is aangepast
" bij de noden van het volk in deze tijd. Meer dan ons woord moge de
" volgende aanbeveling gelden van de eerbiedwaardige bisschop van
" Biella in zijn recent herderlijke brief: "We kunnen", zo zegt
" hij "nooit genoeg de aandacht der heren pastoors en van alle
" weldenkende lieden vestigen op de wenselijkheid van een abon-
" nement op de Katholieke Lectuur. Deze kan door de matige prijs,
" de boeiende inhoud en door het doel dat zij zich voor ogen stelt,
" niet anders dan op zijn minst bij velen in de smaak vallen en een
" heel groot succes behalen voor wat de goede orde en de openbare
" moraal betreft."

H O O F D S T U K XXXIX

DE DEUGD DER STANDVASTIGHEID - DON BOSCO GEHOORZAAM AAN HET
BURGERLIJK GEZAG - ZIJN VOORZICHTIGHEID IN POLITIEKE
KWESTIES - ACHTERDOCHT VAN DE REGERING EN LASTERLIJKE
VERKLIKKINGEN - MINISTER FARINI - DON BOSCO DOOR DE POLITIE
BEWAAKT: HET BUREAU VAN DE ONDERZOEKSRECHTER LIGT OP DE
LOER - DON BOSCO GEWAARSCHUWD VOOR HET GEVAAR DAT HET
ORATORIO DREIGT - HEFTIGE ARTIKELEN IN DE KRANTEN DIE DE
SLUITING VAN HET ORATORIO EISEN
- BEVEL TOT HUISZOEKING DOOR CAVOUR GOEDGEKEURD -
BESLAGLEGGING OP EEN BRIEF VAN MGR. FRANSONI -
EEN VOORSPELLENDE DROOM - VERNIETIGING VAN KOSTBARE
DOCUMENTEN - DON BOSCO SCHRIJFT EN
BEWAART DE GESCHIEDENIS VAN DE HUISZOEKING -
VOORBERICHT BIJ HET HANDSCHRIFT.

"Zorg ervoor, nederig, dapper en sterk te zijn"! had de heilige
Maagd in de droom tot Don Bosco gezegd, en zo deed hij, mede door beoefe-
ning van de moeilijkste deugden, en zo bleef hij in de vele ondernemingen
die hem in zijn goddelijke zending opgedragen werden.

Kanunnik Ballesio schreef ons: "De christelijke standvastigheid
in Don Bosco lijkt wonderbaar, zodat hij voor ons, die bijna steeds in
zijn nabijheid waren, als het ware immuun scheen voor menselijke tekorten.
Sterk tegenover alle verleidingen van de geest en van het vlees, sterk
tegenover de ontmoedigende droefheid van moeilijkheden van allerlei aard
die zijn werk met zich bracht, sterk tegenover hoogmoed en ijdelheid, te-
genover de bedreigingen en bedrieglijke beloften van de ketters."

Mgr. Cagliero zei ons: "Terwijl ik zo vele jaren naast hem geleefd
heb, merkte ik steeds een merkwaardige onverstoorbaarheid bij hem op, een
grootheid van ziel bij het ondernemen en bestendigen van zijn vele onder-
nemingen voor de eer van God en het heil der zielen, tegen duizenden moei-
lijkheden in. Nooit verloor hij zijn gemoedsrust, noch zijn zachtmoedig-
heid en helderheid van geest en hart, hoe erg de laster ook was, hoe laag
de ondankbaarheid ook mocht zijn, hoe neerdrukkend de zaken, of hoe vaak

er ook aanvallen ondernomen werden tegen zijn persoon en zijn Congregatie, want steeds zei hij: "Est Deus in Israël!" "Niets kan ons deren!"

Merken we nog met Don Cerruti Francesco op: "Zijn heldhaftige standvastigheid bleek nog schitterender door de morele en fysieke lasten die hem min of meer gedurende zijn hele leven vergezelden. Het was iets wonderbaars en voor ons bovendien een grote troost, hem rustig en met een glimlach te zien te midden van grote lasten, de bitterste vernederingen en de ergste vermoeienissen. Steeds bleef hij rustig en gelijkmoedig ook op ogenblikken waarop God hem aan onverwachte beproevingen onderwierp, of wanneer het de schijn had dat de publieke liefdadigheid hem minder goed gezind was. Het leek een wonder dat hij niet bezweek, en het is iets dat ik niet kan verklaren zonder de tussenkomst te erkennen van de goddelijke Voorzienigheid."

Van zulke standvastigheid, die de som is van alle deugden, daar men een dergelijke graad van heldhaftigheid niet bereikt tenzij krachtens verstervingen en een aanhoudende vereniging met Gods wilsbeschikkingen, gaf hij ook in dat jaar een schitterend bewijs. Zijn bijzonder grote liefde voor de paus, die voor hem een tweede leven betekende, zou de oorzaak worden van een groot gevaar voor zijn werk.

Alvorens daar echter dieper op in te gaan, moeten we opmerken dat zich bij Don Bosco's deugd der standvastigheid, steeds in hoge mate de rechtvaardigheid en de voorzichtigheid voegde. In zulke moeilijke tijden wist hij zich zo te gedragen dat hij altijd en overal zijn plicht van priester en katholiek vervulde, zonder in eerbied aan het wettige gezag tekort te schieten. Hij wist dit laatste te scheiden van de mensen die het uitoefenden. De mensen kunnen er misbruik van maken, maar van dat misbruik komt krachtens wettige consequentie niets terecht, tenzij het gezag zelf in diskrediet wil brengen en het de onderdanen toegestaan is in opstand te komen.

De H. Petrus, de eerste paus, schreef in zijn brief aan de bekeerde hebreëuwen van Klein-Azië: "Onderwerp u aan alle menselijke instellingen ter wille van de Heer: aan de keizer als het hoogste gezag, en aan de stadhouders, omdat zij door hem zijn gezonden... Betoon eer aan allen, begin de broeders, vrees God, eer de Keizer."(1) En de keizer in die dagen was Nero.

Dit waren de beginselen die Don Bosco in praktijk bracht, en ondanks de vele botsingen die hij met de burgerlijke autoriteiten had, was hij steeds gehoorzaam in alles wat niet inging tegen de wet van God en de Kerk. Wanneer de gelegenheid zich voordeed spoorde hij aan tot gehoorzaamheid en eerbied tegenover de regeerders. Nooit liet hij zich een mis-

(1) 1 Petr., 1, 13-17. In het origineel staat ten onrechte 1, 11, 13.

prijzend woord ten opzichte van hen ontvallen en hij drong er bij zijn medewerkers op aan dezelfde gedragslijn te volgen. Hij was gewoon de prefecten van de stad en de burgemeesters uit te nodigen tot een bezoek aan het Oratorio en steeds ontving hij hen met alle tekenen van grote eerbied.

Steeds was hij bereid tot hulp, zoveel als in zijn vermogen was, ter verlichting van openbare rampen. Hij verklaarde zich bereid tot medewerking, wanneer er op een gegeven ogenblik behoefte was aan het werk van zijn stichting, ten dienste van de wettelijke gezagsdragers, voorzover hij daardoor zijn geweten en zijn priesterlijk karakter niet ontsierde. Don Rua was daarvan meermalen getuige.

Hij liet bidden pro regibus et omnibus qui in sublimitate sunt, ut quietam et tranquillam vitam agamus.(1)

"Dat ze mij met rust laten", zo zei hij, "opdat ik kan werken en een weinig goeds verrichten voor de jeugd." En hij bad voor zijn doorluchtige en wettige soeverein, voor de koninklijke familie, voor al degenen die tot de regering behoorden, opdat God hun het licht en de kracht zou geven, noodzakelijk voor degenen die het algemene belang dienen.

Nooit echter mengde hij zich in vraagstukken over de bondgenootschappen van Italië, over buitenlandse interventies of over regeringsvormen. Hij spoorde de seminaristen aan zich niet met politiek bezig te houden en zich nooit buiten te vertonen met dagbladen die daarover handelden. Zelf nam hij eveneens dergelijke voorzorgen. Hij betrachtte grote omzichtigheid in de drukwerken die onder zijn naam verschenen, en liet iedere uitdrukking achterwege die aanleiding zou kunnen geven tot boosaardige interpretaties. Hij gaf ook een verklaring voor die bedachtzaamheid. "We leven in heel moeilijke tijden! De tegenstanders hebben het zwaard in de hand en met één slag kunnen ze ons de mogelijkheid ontnemen om goed te doen."

Maar noch zijn loyale onderworpenheid aan de rechtmatige wetten van zijn vaderland, noch de noodzakelijke maatregelen die hij nam door een wijze voorzichtigheid aan de dag te leggen, behoedden hem voor de slagen van de sektarische partij. Zijn grote en onbeperkte verknochtheid aan de heilige Stoel was alom bekend en eveneens zijn grote ijver om deze onder de gelovigen te begunstigen. Daarom werd hij beschouwd als een der leiders van de katholieke partij en men vreesde dat hij de nieuwe aanvallen die men tegen de paus overwoog, zou kunnen verhinderen. Vandaar dat men hem in 1860 de oorlog verklaarde, en Don Bosco kon terecht tot de Heer de woorden uit psalm 16,4 herhalen: Propter verba labiorum tuorum ego custodivi vias duras.

In het hart van enkele lieden van de regering waren, ondanks zijn

(1) 1 Tim. 2,2.

goede werken die bewondering wekten en hem de gunst hadden doen verwerven van vele zogenaamde liberalen, verdenkingen gerezen dat er in het Oratorio een haard van samenzweringen bestond en een centrum van actieve propaganda tegen de Staat. Bepaalde onzalige vijanden en laaghartige verklikkers die bij de ministers op een goed blaadje wilden komen, fluisterden hen in het oor dat Don Bosco geheime en compromitterende betrekkingen onderhield met de jezuiteten, met aartsbisschop Mgr. Fransoni, met kardinaal Antonelli, met Pius IX en zelfs met Oostenrijk, met het doel ontevredenheid onder het volk te zaaien en een reactie voor te bereiden tegen de huidige openbare orde. Zij meenden dat Don Bosco de paus voortdurend op de hoogte hield van de gebeurtenissen die na 1848 steeds meer geleid hadden tot de onafhankelijkheid van Italië en dat hij hem, om zo te zeggen van de etappes van de revolutie op de hoogte had gehouden. De breve die Pius IX op 7 januari aan hem gericht had, deed het bestaan van een briefwisseling veronderstellen die tegen de regering gericht was.

Men ging zelfs zover te beweren dat er in het Oratorio een kamer vol geweren lag om in bepaalde omstandigheden de jongens daarmee te bewapenen. Klaarblijkelijk echter hadden de verklikkers het vertrek waar het brood lag opgeslagen voor dat van de wapens gehouden.

Doctor Carlo Luigi Farini, Minister van Binnenlandse Zaken hevige voorstander van de Italiaanse revolutie, werd in zijn weelderige villa te Saluggia, waar hij dikwijls zijn vrienden ontvangen had om samen te zweren, herhaaldelijk de verzekering gegeven dat er in het Oratorio van Valdocco bewijzen te over te vinden waren dat Don Bosco heulde met de vijanden van Italië.

Ook benam zijn afkeer voor de paus hem zijn heldere blik, die bleek uit het vierde deel van zijn geschiedenis over de Romeinse Staat, waarin het pausdom en Pius IX belasterd werden en zowel feiten als bedoeelingen in een kwaad daglicht gesteld werden.

Daarom gaf hij opdracht aan de politie om Don Bosco in het oog te houden.

In andere omstandigheden had het Oratorio ook al van verschillende vervelende dingen last gehad, zoals we in de eerste delen van onze Memorie gezien hebben, maar toen kwamen die van privé-personen, of van gemeenten, maar het rijksgezag stond Don Bosco toen helpend ter zijde, zoals zelfs gebeurde door koning Carlo Alberto zelf. In de tijd erna was hij verscheidene keren ontboden ad audiendum verbum, maar alles was toen beperkt gebleven tot hoffelijke terechtwijzingen en raadgevingen. Thans was het aspect echter heel anders, daar er in de strijd tegen het Oratorio een vijand getreden was die de regering vertegenwoordigde en de macht aan zijn kant had.

Don Bosco had enige argwaan opgevat doordat verschillende brieven van vooraanstaande personen hem niet bereikt hadden. Het onderzoeken van

brieven bij de post was in die tijd erg in zwang, zoals uit vele feiten zou blijken. In elk postdistrict was zelfs een bureau ingericht voor de zogenaamde "verificatie", en de voornaamste bevoegdheid hiervan bestond in het nagaan of er brieven uitgingen of binnenkwamen, gericht tot personen die, zoals men zei, voor vijanden gehouden werden van de nieuwe orde. En dat alles gebeurde ondanks de grondwet en tot meerdere eer en glorie van de vrijheid.

Intussen was Don Bosco in het begin van het jaar door personen die zich met politiek bezighielden, gewaarschuwd dat in de loges van de vrijmetselarij het besluit genomen was hem de oorlog te verklaren, ook om hem te verhinderen een zending voort te zetten die zo tegen hun slinkse plannen inging. Een van zijn vrienden, die een hooggeplaatste ambtenaar was bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken, liet hem weten dat men besloten had tot het sluiten van het Oratorio; daarom probeerde hij dat gevaar te bezweren.

Een maand nadat hij deze waarschuwingen gekregen had, begonnen de liberale dagbladen met grote hardnekkigheid tegen hem te schrijven. Met scherpe scheldwoorden, lasteringen en gemene toespelingen, verwierpen zij het werk van Don Bosco als in strijd met de vrijheid, met de onafhankelijkheid van Italië en hem zelf als een vijand van het vaderland en van de instellingen die het land bestuurden. Ze beschreven het Oratorio als een nest van door de paus aangeworven samenzweerders en eisten op hoge toon dat het zou worden gesloten.

Een scheldblad schreef, dat er in het huis van Don Bosco compromitterende documenten te vinden waren, dat het doorzocht moest worden en dan zou men die wel vinden. - "De regering zende er scherpzinnige en objectieve mensen heen, en men zal tot de ontdekking komen van de draad van het op touw gezette complot", schreef een andere spreekbuis van de sekte. - De Gazzetta del Popolo schreef tenslotte: "Het Oratorio van de H. Franciscus van Sales is het centrum van de reactie; de minister zal er niet in slagen het gevaar dat hem boven het hoofd hangt te bezweren, zolang hij het broei-nest van Valdocco laat voortbestaan."

Zo vormde men de publieke opinie. Men maakte voor de regering de weg vrij om de slag die ze overwoog, zonder zich te erg gehaat te maken, toe te brengen. Door middel van een onverwachte huiszoeking in het huis van het Oratorio hoopte men bij verrassing de hand te kunnen leggen op enkele documenten die voldoende stof konden leveren voor een dagvaarding en een proces. Men was er zeker van dat doel te bereiken, want men wilde Don Bosco tot iedere prijs schuldig bevinden en in de gevangenis opsluiten of elders naar een gedwongen verblijf zenden.

Het werk van het Oratorio, dat in de loop van negentien jaar zoveel zorgen, moeiten en zweet aan Don Bosco en zijn medewerkers gekost had, liep dus gevaar als in een maalmolen vernietigd te worden. Er werd nogal wat rumoer verwekt door de bedreiging dat men degene die de opgeno-

men en arme kinderen in het huis van brood voorzorg en hun een fatsoenlijke toekomst verschafte, in de gevangenis zou stoppen. Men vreesde dat het instituut gesloten zou worden, dat de jongens verdreven en op straat gezet zouden worden of teruggezonden naar hun arme families, tot versplintering van hun rechtmatige verwachtingen. En die vrees groeide doordat er in die dagen verscheidene opvoedingstehuizen gesloten werden en achtenswaardige personen van verschillende geestelijke orden gevangen genomen werden.

Zonder zich echter van zijn stuk te laten brengen, zoals ook uit het verhaalde in de voorgaande hoofdstukken blijkt, wachtte Don Bosco rustig op de tussenkomst van Onze-Lieve-Vrouw.

Tenslotte gaf Farini na enige tijd opdracht aan de commissaris van politie een fiscaal bezoek aan het Oratorio te brengen.

Hij was echter niet de enige verantwoordelijke voor de plagerijen die het instituut te doorstaan had. Ook graaf Camillo di Cavour droeg een deel van de verantwoordelijkheid. Zo was zijn karakter; mooie beloften, vriendelijk tegenover iedereen, en daarna achterbakse en onbehoorlijke daden. Het bevel tot huiszoeking was niet door hem ondertekend, maar hij was er wel mede van op de hoogte, en als hoofd van het ministerie had hij het kunnen en moeten voorkomen. We zeggen moeten, omdat hij ervan overtuigd was dat het Oratorio niet zo was als het door de lasteraars en de dagbladen werd afgeschilderd, want hij kende Don Bosco al jaren en hij had bewijzen van het vreedzame en liefdadige karakter van dit instituut. Ook kwam hij, zoals we al verteld hebben, in de eerste tijd van het Oratorio op zondagen naar het Oratorio en vermaakte zich daar met de jongens en praatte met hen en had er plezier in onder de speeltijd naar hen te kijken. Meer nog: hij nam deel aan hun kerkdiensten en plechtigheden, en meer dan eens nam hij deel aan de processie ter ere van de H. Aloysius van Gonzaga, met in de ene hand de kaars en in de andere het boek, terwijl hij met ons de hymne *Infensus hostis gloriae* ter ere van de heilige zong. Vele malen had hij Don Bosco verplicht met hem aan tafel te gaan en was met de meest uitgelezen beminlijkheid door hem ontvangen, terwijl hij de avond met hem doorbracht onder langdurige gesprekken, waarbij hij hem vragen stelde over het Oratorio, over zijn jongens en over het opvoedingssysteem! Ondanks dat alles stond hij, daar hij van de sekten afhankelijk was, de huiszoeking toe en, zoals in die dagen aan Don Bosco werd meegedeeld, beperkte hij er zich toe tot zijn collega's te zeggen: "Wat mij betreft, geloof ik dat het nutteloos is huiszoeking bij Don Bosco te doen, omdat hij slimmer is dan wij. Ofwel heeft hij zich niet gecompromitteerd, ofwel heeft hij dan al lang zijn voorzorgsmaatregelen getroffen; doet in alle geval wat u meent dat goed is."

Het motief tot deze tirannieke beslissing was een brief die Mgr. Luigi Frasoni uit Lyon aan Don Bosco gericht had, waarin de doorluchtige banneling hem waarschuwde dat hij op hem gerekend had voor een delicate aangelegenheid die hem bijzonder na aan het hart lag, en waarmee hij een

grote dienst aan het aartsdiocees zou bewijzen. Hij verzocht hem zich te belasten met aan de pastoors een vertrouwelijke herderlijke brief van hem te willen bezorgen, waarin hij hun bepaalde noodzakelijke normen gaf over de manier waarop zij moesten handelen temidden van zoveel moeilijkheden die zij van de zijde van het gerecht moesten verduren. Tegelijkertijd verzocht hij hem, hem mee te delen, hoe hij hem die brieven op de veiligste manier kon laten toekomen, zonder dat men hoefde te vrezen dat ze in handen van de regering zouden vallen. Wanneer de kans bestond dat hij in moeilijkheden kwam of bang was zich te compromitteren moest hij het hem laten weten. In ieder geval zou hij graag zo spoedig mogelijk antwoord ontvangen.

De brief had zijn bestemming niet bereikt. Na een tijdje echter werd Don Bosco door een vriend een briefje van de aartsbisschop zelf ter hand gesteld. De prelaat beklagde er zich over geen antwoord gekregen te hebben van Don Bosco: en hij zei dat het nu niet meer nodig was hem die dienst te bewijzen waar hij om gevraagd had en dat hij zich tot andere personen gewend had om die instructies hun bestemming te laten bereiken. Pas enkele jaren later werd Don Bosco bekend met dit nieuwe bewijs van vertrouwen dat zijn aartsbisschop in hem gesteld had.

Maar hoe toch was die brief zoek geraakt? Men had hem bij de post herkend en hem in opdracht van de minister geopend en nagekeken.

Daar Don Bosco niets wist van een dergelijke compromitterende geschiedenis, behield hij zijn kalmte. In feite drie dagen voor de huiszoeking, in de nacht van woensdag op donderdag, had hij een droom die hem, welke verklaring hij er ook aan gaf, van groot voordeel zou zijn. Ziehier hoe Don Bosco het zelf vertelt:

"Het was me alsof ik een troep boeven mijn kamer zag binnenkomen, die zich van mij meester maakten, mijn brieven doorsnuffelden, in alle kasten en kisten keken, en alle papieren het onderste boven haalden.

"Op dat ogenblik had een van hen, die er heel welwillend uitzag tegen me gezegd: "Waarom hebt u die en die brief niet weggedaan? Zou u het zo prettig vinden als ze die brief van de aartsbisschop vonden, die u en hem last zou kunnen bezorgen? En die brieven uit Rome, die u bijna vergeten bent, die liggen hier - en hij wees de plaats aan - en die andere daar? Als u die weggedaan had zou u nergens last van gehad hebben." - Toen het dag geworden was, heb ik de droom voor de grap verteld en als een spel van mijn fantasie beschouwd. Niettemin heb ik verscheidene dingen geordend en sommige geschriften die in mijn nadeel zouden kunnen worden uitgelegd, weggedaan. Die documenten bestonden uit enkele vertrouwelijke brieven die niets met politiek of regeringszaken te maken hadden. Als overtreding kon echter iedere van de paus of van de aartsbisschop ontvangen richtlijn beschouwd worden, handelend over de gedragslijn die de priesters in geval van bepaalde gewetensmoeilijkheden te volgen hadden.

Toen de huiszoekingen dan ook begonnen, had ik alles wat ook maar even zou hebben kunnen duiden op politieke betrekkingen, naar elders overgebracht."

Het komt hierdoor dat bepaalde authentieke brieven uit de eerste tijd van het Oratorio zo schaars zijn. Bij het wegbergen van die papieren moest Don Bosco zich bedienen van enkele van zijn meest betrouwbare jongens. En omdat ze de opdracht niet helemaal goed begrepen hadden, hebben ze een gedeelte ervan verbrand, een deel verborgen en een deel in Turijn in bewaring gegeven bij vertrouwde personen. Daardoor ging het grootste deel van de kostbare documenten verloren. Het waren papieren die handelden over de betrekkingen met de Heilige Stoel, enkele brieven van Pius IX, de afschriften van Don Bosco's brieven aan de paus, de correspondentie vanaf 1851 met de aartsbisschop van Turijn, de briefwisseling met staatslieden, vooral met oud-ministers, de beschrijvingen en aantekeningen over de dromen die Don Bosco gewoonlijk opschreef om gemakshalve te bewaren, het verhaal over genaden door bemiddeling van Onze-Lieve-Vrouw verkregen, over wonderbaarlijke feiten en ook over buitengewone daden van de jongens; het ging allemaal verloren, hetzij uit nieuwsgierigheid of doordat men het een te gevaarlijk bezit vond. Er was geen tijd om een beredeneerde keuze te maken. Verscheidene van die papieren hield Giuseppe Buzzetti indertijd bij zich en ter wille van Don Bosco's veiligheid, vernietigde hij ze zonder er iemand anders in te kennen. Van andere werd de bergplaats vergeten en ze werden jaren later ontdekt onder een balk van de St.-Franciscuskerk.

Deze schijnbare slordigheid mag echter geen verwondering wekken daar eruit blijkt hoe noodzakelijk die haast was. Wat Don Bosco verbaasde, was, dat degenen die de huiszoeking hielden vooral op die plaatsen zochten en neusden, waar zulke documenten zich eerst bevonden hadden, namelijk daar waar ze hem in zijn droom aangewezen waren.

Van deze betreuenswaardige gebeurtenissen hield Don Bosco aantekening, zoals ook van andere huiszoekingen die drie jaar later plaatsvonden, en het handschrift liet hij van een inleiding voorafgaan. Uit enkele zinnen daarvan kan men opmaken dat hij dit werk uitvoeriger had willen maken en een inzicht wenste te geven in de toestand waarin de Kerk zich in Italië in het algemeen en in Piëmont in het bijzonder bevond. Vervolgens werd er in uiteengezet welke de verschillende motieven waren van de sektarische haat tegen de paus en tegen de geestelijkheid die hem trouw gebleven was en zich gehoorzaam onderwierp aan de oude tuchtwet: *Miles pro duce; Dux pro causa militat.*

Hij heeft ofwel geen tijd gehad om de verhandeling af te maken, of is van mening veranderd en heeft zich beperkt tot het eenvoudig opsommen van de feiten. Hij hield het manuscript bij zich, waaraan wij ontleend hebben wat we thans verhaald hebben en nog zullen verhalen met toevoeging van enkele bijzonderheden die de leerlingen uit die tijd bekend waren en die door hem weggelaten werden.

We bieden de lezer het bedoelde voorwoord aan dat als titel draagt:
Verantwoording van dit geschrift.

" Om te voldoen aan de vele vragen die me herhaaldelijk ge-
" daan zijn, om enkele feiten uit het jaar 1860 te boekstaven, heb
" ik gemeend goed te doen met de voornaamste opeenvolgende gebeur-
" tenissen te beschrijven van de huiszoekingen die in opdracht van
" de regeringsautoriteiten in het huis van Valdocco gehouden werden.
" Het is mijn bedoeling een getrouwe uiteenzetting te geven
" van wat er gebeurde op die ogenblikken van beproeving. Ik geef de-
" ze uiteenzetting letterlijk en naar waarheid, zonder de pretentie
" te hebben iemand te ontlasten, noch te beschuldigen. Wanneer ik
" me niettemin in een of ander opzicht vergist mocht hebben, of voor-
" opgezette meningen mocht koesteren, wat voor een katholieke pries-
" ter niet past, wil ik alles terugroepen wat met betrekking tot de
" godsdienst berispelijk zou kunnen zijn.
" Ik heb geschreven voor mijn salesiaanse zonen en hoop dat
" zij van deze richtlijnen en vermaningen gebruik kunnen maken. Ten
" eerste als richtlijn. Wanneer de goddelijke Voorzienigheid toelaat
" dat een van onze leden zich in soortgelijke omstandigheden zou be-
" vinden, dient hij te proberen met de hoogste autoriteiten te spre-
" ken. Ik heb opgemerkt dat in geval van bepaalde hatelijke maatregre-
" len die genomen worden tot nadeel van de katholieken, de ministers
" er gewoonlijk de eerste stoot toe gegeven hebben, en daarna was het
" er hun niet meer om te doen dat men tot de uiterste consequenties
" van hun bevelen zou gaan. Het waren bijna steeds hun ondergeschik-
" ten die met hun onwaardige plagerijen iedere maat overschreden.
" Deze zijn steeds de grootste intriganten, die een overmaat
" van ijver aan de dag leggen om vorderingen te maken in hun carrière.
" Het deert hen weinig of er een mens verpletterd wordt; dikwijls
" vervalsen zij feiten om te bewijzen dat ze onbevooroordeeld zijn;
" ze willen geprezen worden om hun omzichtigheid; en onder het voor-
" wendsel dat niet zij de wetten gemaakt of de bevelen gegeven heb-
" ben, tonen zij zich onverbiddelijk en soms grof. Hun chefs daaren-
" tegen tonen zich vaak veel menselijker, redelijker, soepeler dan
" hun ondergeschikten. Dat kan verschillende oorzaken hebben. Het
" kan komen doordat ze niemand boven zich hebben aan wie ze reken-
" schap verschuldigd zijn of omdat ze niets meer te verwachten hebben
" daar ze al alles verkregen hebben. Het kan ook zijn dat ze naar
" populariteit verlangen en deze nastreven om zich op hun post te
" handhaven, of dat ze op rust gesteld zijn om van hun positie te
" kunnen genieten. Soms ook spreekt hij hen het behagen in lofprij-
" zingen, en zien ze graag dat men een beroep doet op hun min of meer
" gemeente loyaliteit. Ook kunnen ze geleid worden door de overweging,
" dat ze degene die zich tot hen wendt of een van diens soortgenoten
" op zekere dag wel eens zouden kunnen nodig hebben. Ook speelt de
" opvoeding die zij ontvangen hebben een grote rol, evenals de goe-
" de naam en de achting die ze wensen te verwerven, of het menselijk

" opzicht en ook natuurlijke goedheid of hun beleefdheid: en wanneer
" duidelijk blijkt wat rechtvaardig is, kan men hopen op een recht-
" vaardig oordeel. Ter liefde van Jezus Christus is het echter voor-
" al nodig zich geen vrees te laten aanjagen door vernederingen.

" Door hen te bezoeken en met hen te spreken zullen we veel
" meer gedaan krijgen dan door vele fraaie en wijs geschreven
" bladzijden.

" Door deze gedragslijn te volgen kunnen wij inzicht geven in
" onze handelwijze, hetzij van dingen die al gedaan zijn of van die
" we nog moeten doen: de persoonlijke uiteenzetting van onze goede
" bedoelingen zal de vooroordelen die zich in de geest van sommigen
" kunnen vast gezet hebben, fel doen afnemen en soms geheel doen ver-
" dwijnen. Een dergelijke manier van handelen werkt verzoenend en
" stemt de tegenstanders heel dikwijls welwillend. En dat is tenslot-
" te niets anders dan wat de Heilige Geest aanbeveelt: Responsio mol-
" lis frangit iram.(1)

" Op de tweede plaats een vermaning zich helemaal te onthouden
" van de politiek, ook wanneer zij zich voordoet onder de gedaante
" van iets goeds. Maar in ieder geval en bij iedere moeilijke ontmoet-
" ting neme men zijn toevlucht tot het gebed, en storte men in stilte
" schietgebeden om van God verlichting en genade te verkrijgen. Ver-
" volgens zet men vrijmoedig de waarheid uiteen en antwoordt men de
" autoriteit met eerbied, maar duidelijk en vastberaden op elke vraag
" die gesteld wordt. En wanneer men vergunning heeft om te spreken
" maakt men van die gelegenheid gebruik om het gesprek te brengen op
" de dingen die onze handelingen kunnen rechtvaardigen. Wanneer men
" overigens met leken spreekt, is het nodig spoedig op de godsdien-
" stige motieven te wijzen en bij voorkeur het licht te laten vallen
" op de oprechtheid van handelingen en personen en op de werken die
" de wereld filantropie noemt, maar die onze heilige godsdienst
" pleegt aan te duiden met naastenliefde.

" God helpe ons over de moeilijkheden heen te komen die he-
" laas onvermijdelijk zijn, in deze wereld, die zoals 1 Joh. 1,19 (2)
" zegt, geheel onder de macht van het kwaad gesteld is. Mundus in ma-
" lisno nsitus est totus. De Heilige Maagd verkrijge voor ons van
" Haar goddelijke Zoon, dat wij dagen van vrede mogen beleven opdat
" wij God op aarde zullen kunnen beminnen en dienen en eens voor al-
" tijd naar de eeuwige zaligheid mogen gaan. Zo zij het.

" Het was in 1860. De politieke gebeurtenissen brachten heel
" Europa in opwinding en Italië was er het middelpunt van. Een par-
" tij, of beter gezegd een bond onder de naam van democratische li-
" beralen, of eenvoudigweg van Italiani, had de geest van de revolu-
" tie bevorderd, te beginnen vanaf het paleis der soevereinen tot
" het armoedige hutje van de eenvoudige landbouwer en van de arme
" werkman.

(1) Prov. 15,1.

(2) Hier stond verkeerdelijk "het Evangelie zegt".

" Toen de mannelijke en vrouwelijke kloostergemeenschappen opgeheven
" waren, alle wetten van de Kerk en zelfs het gezag van de paus
" aan kant waren gesteld, de geestelijke rechtbank afgeschaft, be-
" slag gelegd was op de goederen van de collegiale kerken en van
" de seminaries, en op de bisschoppelijke prebenden, werden voor het
" grootste deel ook de staten van de heilige Stoel overmeesterd. Om
" allen schrik in te boezemen en om te laten zien dat ze voor
" niemand bang waren, gaven de leiders het bevel tot huisarrest
" en huiszoekingen.

" Degenen op wie de verdenking gevallen was dat zij vijandig
" stonden tegenover hun politiek, werden voor het merendeel in de
" gevangenis geworpen of er werd hun een gedwongen verblijfplaats
" aangewezen, dat wil zeggen dat ze veroordeeld werden tot bal-
" lingschap in bepaalde plaatsen tot zolang als het de gezagdragers
" behaagde. Dat gebeurde zonder dat de beschuldigde gehoord werd
" of zijn onschuld of rechtvaardiging naar voren kon brengen.

" Gewoonlijk ging er aan het opleggen van een gedwongen ver-
" blijfplaats een huiszoeking vooraf die een soort van wettelijke
" geweldpleging is. Onder een voorgewende schijn van wettelijkheid
" bracht de fiscus een bezoek aan de huizen van die burgers die door
" een of andere verklikker als schuldig werden voorgesteld, wat zo-
" veel wilde zeggen als dat ze niet revolutionair waren. De fiscus
" moest in die gevallen een allernauwkeurigst onderzoek instellen,
" teneinde brieven of plannen of welke geschriften ook te ontdekken
" die tegen de regering gericht waren en die men gewoonlijk corpus
" delicti noemde.

" Elf keren werd ons huis met deze huiszoekingen vereerd. Ik
" zal er slechts een van behandelen, waaruit men de aard van de an-
" dere wel kan afleiden.

Don Bosco's sterkte triomfeerde echter over alle. "Houten gebinten,
goed samengevoegd tot een gebouw", zo leest men in Ecclesiasticus, hoofd-
stuk 22, (1) "zullen bij een aardbeving niet gemakkelijk worden ontwricht,
zo is het ook met een hart, bevestigd van een verstandige man zal nooit
door vrees worden veranderd... Wie stevig in Gods geboden staat, zal nim-
mer vrees kennen."

(1) vers 16-22.

H O O F D S T U K X L

TWEE JEZUIETEN IN DE GEVANGENIS OPGESLOTEN - DON BOSCO
EN EEN DOOR MINISTER FARINI AANBEVOLEN JONGEN - DE
ONDERZOEKSAMBTENAREN KOMEN IN HET ORATORIO AAN - EERSTE
ONTMOETING MET DON BOSCO EN VRAAG NAAR HET
HUISZOEKINGSBEVEL - DE BEAMBTEN; GERECHTVAARDIGD
VERZET; BEDREIGINGEN; WELDADIGHEID EN BOOSAARDIGHEID -
GISTING ONDER DE JONGENS - WOORDEN VAN DON BOSCO -
BEZORGDEHEID VAN DON ALASONATTI - KOMISCHE EN ERNSTIGE
TAFERELEN TUSSEN DE BEWAKERS EN DE LEERLINGEN - DE SJERP
VAN DE POLITIECOMMISSARIS EN HET BEVEL TOT HUISZOEKING -
ONGEPASTE SCHERTS GOEDGEMAAKT - LIJFSONDER-
ZOEK - DE PRULLEMAND EN DE ADVOCaat - EEN VERGETEN TELEGRAM
- ONDERZOEK VAN DE BRIEVEN - MERKWAARDIGE GEBEURTENISSEN -
DE REKENINGEN VAN SCHULDEISERS - DE PAUSELIJKE BREVE -
IN DE BIBLIOTHEEK.

Het was 26 mei, vigilie van de grote plechtigheid van Pinksteren.
's Avonds had de politie eerst een fiscaal bezoek gebracht aan het huis
dat door twee jezuïeten bewoond werd, pater Protasi en pater Sapetti, die
ziek was. Beiden werden aan de politie overgeleverd, en werden een dag en
twee nachten opgesloten in een onderaardse kerker van het palazzo Madama.

Don Bosco ging om twee uur 's middags, na zijn sobere maaltijd, de
trap op om zich in zijn kamer terug te trekken. Bij het betreden van de
galerij kwam een arme moeder naar hem toe in gezelschap van een van haar
kinderen, met een brief van de Minister van Binnenlandse Zaken, die al-
dus luidde:

" Ministerie van Binnenlandse
" Zaken
" Afd. 5 - No. 1345 Turijn, 21 mei 1860.
"
" De Heer theoloog Leonardo Murialdo deelde ondergetekende
" mede dat de jeugdige Tommaso Pellegrino opgenomen werd in het hos-

" pitium van de H. Franciscus van Sales in Valdocco.
" Zijn dank betuigend tegenover Don Giovanni Bosco, rector
" van voornoemd hospitium voor de inwilliging van zijn verzoek dd.
" 27 april jl., deelt de ondergetekende mede, beschikt te hebben dat
" er aan bovengenoemd hospitium een subsidie van 100 lire zou wor-
" den uitbetaald uit de kas van dit ministerie, wat ter beschik-
" king is bij de provinciale administratie van deze stad.
"
" In opdracht van de minister,
" C. Salino.

Terwijl hij, met de seminarist Cagliero naast zich, dit briefje stond te lezen, kwamen drie als heren geklede mannen naar hem toe, van wie er een hem toesprak en zei:

"We moeten Don Bosco spreken."

"Dat ben ik", antwoordde hij, "maar hebt u even geduld. Als ik met deze jongen klaar ben, ben ik tot uw beschikking."

"We kunnen niet wachten", zei de ander onbeleefd.

"Is er zo een haast met datgene waarmee ik u van dienst kan zijn?"

"We moeten u onder vier ogen spreken."

"Wel, dan gaan we hier dadelijk in de kamer van de prefect."

"Niet in de kamer van de prefect, maar in uw kamer."

"Daar kan ik nu niet komen."

"Toch zult u erheen moeten; dat kan niet anders."

"Maar wie bent u, en wat wilt u van me?"

"We zijn hier om huiszoeking te komen doen."

Toen begreep Don Bosco volkomen duidelijk, wat hij in het begin alleen maar vermoed had. De ander vervolgde: "Zeker, mijnheer, we hebben opdracht om uw Oratorio tot in alle hoeken te doorzoeken, tot in alle uit-
hoeken, en rapport uit te brengen aan de regering over wat er aan com-
promitterends gevonden kan worden en dat een gevaar oplevert voor de vei-
ligheid van de Staat. Het spijt ons dat we u moeten komen storen, maar
een hogere wil dan de onze heeft ons opgedragen deze onaangename stap te
ondernemen."

"Gelooft u dan, dat Don Bosco zich met politiek inlaat?"

"Nee, wij geloven niets, maar we moeten gehoorzamen. Wilt u zo goed zijn met ons mee te gaan."

"Ik? Maar wie bent u dan"? zei Don Bosco toen met een vastberaden gezicht.

"Hoe nu, kent U mij niet? U maakt zeker een grapje. We hebben al verscheidene jaren met elkaar te doen en al die tijd hebben we contacten met elkaar gehad."

"Nee, o, nee, mijnheer, ik ken u helemaal niet, en ik ken ook die twee andere heren niet."

"Wel", antwoordde degene die de leiding scheen te hebben: "Ik ben advocaat Grasso, gevolmachtigde van de openbare veiligheid, en deze twee zijn advocaat Tua en advocaat Grasselli en vertegenwoordigen de fiscus."

"Hebt u een papier bij u, zoals de wet voorschrijft?" "Neen."

"Wie machtigt u dan deze huiszoeking bij mij te doen?"

"Het gezag heeft geen machtiging nodig."

"Neemt u me niet kwalijk heren. Ik geloof graag dat u gentlemen bent, maar ik zou me ook kunnen vergissen. Zolang u me uw opdracht niet toont, met de beperkingen daarin voorzien, ben ik niet verplicht u in mijn kamer te ontvangen, noch ergens anders in dit huis... En ik zal me weten te verzetten."

"Wat zegt u? Durft u in opstand komen tegen het gezag?"

"Ik ben een trouwe onderdaan. Ik eerbiedig het gezag en doe het ook eerbiedigen door anderen, maar ik ben tegen misbruik van macht gekant."

"Er is hier geen sprake van machtsmisbruik. Wilt u ons soms dwingen geweld te gebruiken?"

"U zult er wel voor oppassen in mijn huis geweld te gebruiken. De grondwet garandeert de onschendbaarheid van het huis van vreedzame burgers, en ieder geweld dat tegen me gebruikt zou worden, zal ik beschouwen als inbreuk op huisvrede en ik zal er een aanklacht over indienen."

De gevolmachtigde en de twee anderen keken elkaar aan. Ze hadden het bevel tot huiszoeking niet meegebracht, omdat ze dachten dat hun aanwezigheid wel voldoende was om een arme priester te intimideren en hem geheel naar hun hand te zetten. Misschien ook hadden ze in verband met bepaalde instructies het bevel met opzet bij de commissaris van politie achtergelaten. "Dus", antwoordden de heren, "Don Bosco hecht geen geloof aan wat we zeggen?"

"Ik zeg niet dat ik u niet geloof, ik zeg alleen dat als u in mijn huis wilt binnendringen u mij het bevel daartoe moet tonen."

Gedurende die woordentwist tussen Don Bosco en de heren, verspreidden zich 18 gendarmen over de speelplaats en de trappen, gedeeltelijk in uniform en gedeeltelijk in burger. Een deel van hen vatte post op het pad buiten het Oratorio om vreemdelingen de toegang te verbieden. Het leek wel alsof men op het politiebureau een arm weeshuis voor een Oostenrijkse vesting hield die met geweld moest ingenomen worden. De gevormachtigde Grasso, ongeduldig geworden door het lange gesprek, of misschien om Don Bosco te intimideren, liet enkele van de gendarmen naderbij komen en op hoge en strenge toon vroeg hij:

"U brengt ons dus naar uw kamer?"

"Ik kan en zal U daar niet heen brengen, zolang U me niet laat zien, wie U zendt en op wiens gezag en om welke reden. En pas er wel voor op niet tot handelingen over te gaan, want in dat geval zal ik "Houd de dief"! schreeuwen voor heel het Oratorio, ik zal storm laten luiden, en al mijn beminde jongens en de burens te hulp roepen, en door u te behandelen als aanvallers en geweldplegers op de woning van anderen, zal ik u dwingen tot uw schade en schande de aftocht te blazen. Het is waar dat u kunt proberen me naar de gevangenis te brengen, maar in dat geval maakt u zich schuldig aan een handeling die in de ogen van God en de mensen afkeurenswaardig is."

Onder het spreken had hij voortdurend zijn kalmte en geestelijke gelijkmoedigheid bewaard. Toen hij uitgesproken was, kwam een van de gendarmen op hem toe om de hand op hem te leggen, maar aangezien Tua en Grasso uiteindelijk hadden ingezien dat het verzoek van Don Bosco gerechtvaardigd was, wees de redelijker geworden gevormachtigde hem terug en zei: "We zullen de zaak zoveel mogelijk zonder geweld afhandelen." Vervolgens wendde hij zich tot een van zijn collega's: "Ga het bevel eens even halen dat we op het hoofdbureau hebben vergeten." De andere advocaat vertrok meteen, maar het duurde een goed half uur voor hij terug was.

In die tussentijd handelde Don Bosco zijn gesprek af met de aanbevolen jongen en diens moeder. Zij waren niet van hun plaats gegaan verstonnd als beiden waren door dat onverwachte onderhoud waarvan de draagwijdte hun ontging. Van zijn kant kon Don Bosco deze aanbeveling van de minister, hoezeer ook voorzien, niet goed in overeenstemming brengen met een bevel tot huiszoeking en met bedreiging van aanhouding van de kant der regering. Was dat huichelarij? Een valstrik? Of was het bevel tot huiszoeking uitgevaardigd door een ondergeschikte autoriteit zonder medeweten van de Minister van Binnenlandse Zaken? Nadat Don Bosco met de moeder over enkele voorwaarden voor de opneming van de jongen gesproken had aarzelde hij niet de arme jongen onder zijn leerlingen op te nemen, terwijl hij tot deze zei: "Je zult hier bij mij blijven, beste jongen, en het brood van Don Bosco eten."

Het verheugde hem dat de goddelijke Voorzienigheid hem de gelegenheid bood, kwaad met goed te vergelden tegenover degenen die, in plaats van erkentelijk te zijn voor wat hij deed om het aantal schelmen te verminderen en aan de gemeenschap ontwikkelde en rechtschapen burgers te schenken, hem alleen vereerden met vijandige daden en hem behandelden als een samenzweerder en verstoorder van de openbare orde.

Intussen hadden de jongens zich om twee uur in hun onderscheiden klassen en werkplaatsen teruggetrokken. Het duurde echter niet lang, of sommigen die achtergebleven of naar buiten gekomen waren, bemerkten dat er iets ernstigs in de lucht hing. Om hen daarvan te overtuigen was het zien van zoveel gendarmen, die als het ware voor een rover of moordenaar op de loer lagen, al voldoende. Daarna verspreidde zich bliksemsnel overal het gerucht dat men Don Bosco naar de gevangenis wilde brengen. Er stond inderdaad voor de poort een rijtuig gereed. Dat gerucht wekte angst en verwarring in heel het huis. De jongens wilden niet meer in de klassen en werkplaatsen blijven; sommigen gingen tekeer, anderen vroegen schreiend om naar buiten te mogen gaan om hun eigen vader te verdedigen of met hem naar de gevangenis te gaan. Het schouwspel was een tijd lang zo ontroerend dat oud-leerlingen thans nog de tranen in de ogen krijgen als zij eraan terugdenken. De leraren en meesters hadden de grootste moeite om de rust te herstellen en de verzekering te geven dat er voor Don Bosco geen enkel gevaar bestond. Als daar sprake van geweest was, zou hijzelf het hun wel gezegd hebben en tot zijn bescherming opgeroepen hebben. De seminarist Giovanni Cagliero moest toesnellen om hier en daar tot kalmte aan te sporen en allen aan te raden een beetje te bidden.

Aan enkele ouderen werd niettemin toegestaan naar buiten te gaan. Ze gingen naar Don Bosco toe en vroegen hem zachtjes: "Vindt u het goed als we u van die botteriken verlossen?"

"Neen", antwoordde hij, "ik verbied jullie ook ieder woord en iedere handeling die me ook zou kunnen beledigen. Wees maar niet bang, ik breng alles wel in orde, en jullie hoeven alleen maar aan het werk te gaan en jullie kameraden aan te sporen om rustig te zijn."

Zonder deze voorzichtige en vreedzame woorden zou er die middag zeker een of andere ramp gebeurd zijn, want in de harten van al de jongens heerste zulke stemming dat zij zich in stukken zouden hebben laten scheuren om Don Bosco te verdedigen. Ook de steeds zachtmoedige prefect Don Vittorio Alasonatti, der rechterhand van Don Bosco, toonde zich heel bezorgd. Hij vreesde de gevangenneming van Don Bosco niet minder dan de leerlingen en hij verklaarde dat aldus: "Onder zoveel brieven die Don Bosco in deze tijd ontvangt, kan het zijn dat er een of ander over politiek handelt in een zin die de Regering onaangenaam is en waarin afkeuring wordt geuit over de annexatie van de Romagna. Een dergelijk document, ook al is het niet door hem geschreven, zou in deze omstandigheden in ieder geval voldoende zijn om degenen die geweld willen gebruiken, een voorwendsel aan de hand te doen. Wee, als me een dergelijk ongeluk overkomt!

Wat moet ik in dit huis beginnen zonder Don Bosco? Het zou dan nog veel beter zijn dat ze mij maar opsloten." - Bij het uiten van die woorden was de ijverige priester tot tranen toe ontroerd, en hij nam zich voor zelf naar de gevangenis te gaan in plaats van Don Bosco.

De gendarmen die zich intussen over al de verdiepingen van het huis verspreid hadden, bewaakten al de deuren van de trapportalen, alle hoeken van de gangen en al de uitgangen van de toiletten. Hier moesten ze vooral verhinderen dat er brieven in de riolen zouden terechtkomen. Het gevolg was dat er taferelen en woordenwisselingen voorvielen die nu eens tot hoge woorden aanleiding gaven, een andermaal gewoonweg lachwekkend waren, wanneer iemand wilde binnengaan en de wacht het hem probeerde te verbieden. Andere politiebeambten slopen op de groepjes af die zich op de speelplaats gevormd hadden en intussen hielden ze Don Bosco in het oog. Ook werden de jongens die van hun werk in de stad thuiskwamen, of degenen die uit moesten gaan om boodschappen te doen, nauwkeurig onderzocht. Men voelde in hun zakken en gelastte hun zelfs de schoenen uit te doen.

Eindelijk toen de bode die er op uit gestuurd was om het huiszoekingsbevel te gaan halen, teruggekeerd was, zei de gevolmachtigde, getooid met de sjerp van het hoofd der politie en door vijf agenten omgeven op barse toon en plechtig: "In naam van de wet gelast ik een huiszoeking bij de priester Giovanni Bosco." Toen hij dat gezegd had gaf hij het fa-meuze bevel ter lezing, waarin eveneens huiszoeking gelast werd bij kannunnik Ortalda, bij Don Cafasso en bij graaf Cays. De eerste twee waren enkele dagen later aan de beurt; de derde onderging deze procedure later, in februari 1862. Misschien was het om Don Bosco van deze bevelen niet op de hoogte te brengen, dat de gevolmachtigde het huiszoekingsbevel op het hoofdbureau had achtergelaten.

Het gedeelte dat op Don Bosco sloeg, luidde als volgt: "In opdracht van de Minister van Binnenlandse Zaken worden er zo spoedig mogelijk overgegaan tot een huiszoeking ten huize van de theoloogpriester Giovanni Bosco, en worde er een nauwkeurig onderzoek ingesteld in elk hoekje van het gebouw. Hij wordt ervan verdacht compromitterende betrekkingen te onderhouden met de jezuïeten, met de aartsbisschop Frasoni en met het pauselijke hof. Mocht er iets gevonden worden dat de overheid heel erg zou interesseren, dan worde er overgegaan tot de onmiddellijke aanhouding van de persoon bij wie de huiszoeking is verricht."

Toen hij dit gelezen en het document teruggegeven had, zei Don Bosco: "Als dat het geval is, sta ik u toe uw gezag uit te oefenen, daar het mij met geweld wordt opgedrongen. We gaan dus nu naar mijn kamer. Niettemin moet ik opmerken dat ik nog steeds wettig verzet kan aantekenen, aangezien in het bevel tot huiszoeking een vergissing begaan werd bij de aanduiding van de persoon. Er staat: "Nauwkeurige huiszoeking bij de theoloog Don Bosco." "Heren, ik ben geen theoloog, en er is een andere priester in Turijn, die dezelfde naam draagt als ik en doctor is in de theologie." - Op dat ogenblik verscheen plots de rechter-commissaris Chaipusso, waar-

schijnlijk op de hoogte gesteld van de vertraging die Don Bosco aan de uitvoering van het bevel van hogerhand had veroorzaakt en toen hij de laatste woorden gehoord had, riep hij uit: "O! Wat? Moeten we eerst de titulatuur veranderen? Foei toch! Gaat u voor!"

Allen gingen naar boven en kwamen bij de kamer van Don Bosco. Als laatste kwamen drie gendarmen.

Op de lijst tussen de deur en de muur stond geschreven boven de deur die toegang gaf tot de bibliotheek: *Lodato sempre sia il SS. Nome di Gesù e di Maria.* Tot daar gekomen, las advocaat Tua die woorden op een boertige manier, maar Don Bosco voegde er aan toe terwijl hij staan bleef: *E sempre sia lodato,* en - alvorens het schietgebed te beëindigen dat eveneens boven de volgende deur geschreven stond die toegang gaf tot zijn slaapkamer - keerde hij zich om en verlangde van allen dat ze hun hoed afnamen. Ziende dat niemand gehoorzaamde, vervolgde hij: "U bent op een spottende toon begonnen, en thans moet u op eerbiedige wijze eindigen, daarom beveel ik iedereen het hoofd te ontbloten." Bij die besliste woorden oordeelden zij het beter te gehoorzamen en toen eindigde Don Bosco met de woorden: *Il nome di Gesù Verbo incarnato.*

Toen liet hij de drie heren, bij wie zich twee gendarmen gevoegd hadden om te helpen, hun gang gaan en begon het beschamende schouwspel. De ambtenaren begonnen met hem zelf aan den lijve te onderzoeken: zijn zakken, zijn notitieboekje, zijn portemonnee, de soutane, zijn broek, zijn vest, de zomen van de kleren, zelfs de banden van zijn baret werden aan een onderzoek onderworpen, dat wil zeggen als uitbreiding van de huiszoeking, teneinde, zoals ze zeiden, het corpus delicti te vinden. Daar dat alles nogal op een grove manier gebeurde, waarbij de arme priester op alle mogelijke manieren werd gestoten, liet hij zich de woorden ontvallen: "Et cum sceleratis ruperatus est."

"Wat zegt u"? vroeg een van hen.

Hem met zijn doordringende blik aankijkend zei Don Bosco: "Ik zeg dat wat u doet, anderen eens met de goddelijke Zaligmaker gedaan hebben."

Na het lijfsonderzoek begonnen ze aan de twee kamers, waarvan er een als bibliotheek dienst deed. Het eerste wat in de handen van de speurders viel was een grote mand vol verscheurde brieven, enveloppen, lompen, afval en dergelijke. De advocaat Grasselli die zijn oog daarop had laten vallen, zag een envelop met een postzegel van de Kerkelijke Staat.

"Die moet ik hebben", riep hij onmiddellijk uit, "niemand mag eraan komen."

"Let goed op", voegde de gevolmachtigde eraan toe, "en houd alles in het oog."

In de hoop een of andere brief van de paus te ontdekken, begon de speurder, geholpen door zijn collega's, de enveloppen van de brieven een voor een na te kijken, evenals de stukjes brief en elk ander voorwerp, op goed geluk in het vuil rondscharrelend alsof het erom ging een schat te vinden. Bij dit onverkwikkelijke werkje bevuilde de stakkerd zijn vrij nette kleren, maakte zijn gezicht zwart dat droop van het zweet, en leek een beetje op de mensen, die op de openbare stortplaatsen rondscharrelen in de hoop de stuiver te vinden waarvoor ze een stukje brood kunnen kopen om van te leven.

"Het spijt me erg", zei Don Bosco opeens.

"Wat spijt u"? vroeg Grasselli.

"Het spijt me iemand als u met zo een werkje bezig te zien."

"U hebt gelijk, maar het is mijn opdracht, mijn eer, mijn plicht..."

"Ik heb met u allen te doen", vervolgde Don Bosco, "en ik ben er zeker van dat als u het voor het zeggen had, u een dergelijk minderwaardig karweitje niet zou verrichten. Ik voor mij verzeker u dat ik nog liever de straat zou vegen, dan mijn kleren en mijn gezicht op die manier vuil te maken. En dan, een advocaat, een jurist, een openbare functionaris, een man die aan de koninklijke universiteit met ere een graad behaald heeft, iemand die zo vooraanstaand is, zoals iedereen zegt, een sieraad van het gerechtshof, met een onafhankelijke positie, zich nu zo moeten bevuilen !..."

"Jawel, jawel, allemaal waar... Och, die verwenste noodzaak!"

"Wel", hernam de gevolmachtigde toen, "we kunnen de zaak heel kort maken. Don Bosco geeft ons de brieven die we zoeken, en we zijn ogenblikkelijk verdwenen."

"Weest u dan zo vriendelijk me te zeggen welke brieven u van me wenst."

"Die welke de overheid kunnen interesseren."

"Ik kan u niet geven wat ik niet heb."

"U kunt misschien ontkennen brieven te hebben die de overheid kunnen interesseren? Documenten, bijvoorbeeld, ten aanzien van de Jezuïeten, of van Frasoni of de paus?"

"Ik zal u volkomen voldoening geven; maar u moet me eerst zeggen dat u gelooft wat ik zeg."

"Zeker, we zullen u geloven, mits u ons de waarheid vertelt."

"Dat wil zeggen dat u niet van plan bent me te geloven, en daarom zijn al mijn verzekeringen nutteloos."

"Maar, zeker geloven we u", beweerde advocaat Grasselli.

"We geloven u als het Evangelie", voegden de anderen eraan toe.

"Als u me gelooft", vervolgde Don Bosco, "gaat u dan aan uw werk; want noch in deze kamer, noch in enigerlei hoekje van het huis zult u dingen vinden die een achtenswaardige priester niet betamen, dus niets wat u interesseren kan."

"Maar toch", antwoordde de advocaat Tua, "zijn we er zeker van dat het corpus delicti zich bij u bevindt, en dat we het door goed te zoeken zullen vinden ook."

"Als u me niet gelooft, waarom stelt u me dan vragen en dwingt u me te spreken? Maar zegt u me eens in 's hemelsnaam, bent u ervan overtuigd dat ik een dwaas ben?"

"Nee, stellig niet."

"Maar, als ik geen dwaas ben, heb ik hier toch zeker geen dingen laten liggen die compromitterend zouden kunnen zijn en die in uw handen zouden kunnen vallen. Als ik het geweten had zou ik ze immers onmiddellijk verscheurd hebben of ergens anders bewaren. Maar gaat u nu maar rustig door met uw huiszoeking en u zult met eigen ogen zien dat ik in volle ernst spreek."

Toen de grote mand zonder succes doorsnuffeld was, wendden de drie heren zich naar de tafel om al de geschriften te onderzoeken die daarop lagen. Even tevoren had Don Bosco gemerkt dat hij iets vergeten had dat ernstige gevolgen kon hebben. Op die tafel lag een briefje, een afschrift van een codetelegram dat de regering enkele weken geleden aan een bepaald de autoriteit in het koninkrijk gezonden had. Het was door een merkwaardig toeval in zijn handen terechtgekomen. Een jonge telegrafist, die vroeger het Oratorio bezocht had, en die voor de verzending van dat telegram moest zorg dragen, had niets beters gevonden dan het over te schrijven zonder er iets van te begrijpen en het in zijn portefeuille bij zich te houden. Toen hij onderweg Don Bosco ontmoette die bedreven was in het ontcijferen van dergelijke dingen, vroeg deze hem het hem te geven.

"Neemt u het maar en amuseert er u mee", had de telegrafist glimlachend geantwoord. Thuisgekomen had Don Bosco zich aan de bestudering van de cijfercode gezet en het duurde niet lang of hij had de sleutel ervan gevonden. Het waren vijf of zes paren van Arabische cijfers voorafgegaan door een: Men geve, en de betekenis van het geheel was: "Men geve niets aan Garibaldi, men weigere alles wat hij vraagt, maar men late hem alles nemen wat hij hebben wil." - Inderdaad had Garibaldi zich op weg begeven voor de verovering van Sicilië en had enkele batterijen scheepsgeschut en munitie meegenomen. De schildwachten hadden intussen opdracht gekregen om niets te zien.

Nu lag dit telegram daar open en bloot op tafel met de vertaling ervan, daar Don Bosco het naar de bisschop van Ivrea wilde zenden die erg veel van historische documenten hield. Als het in handen van de speurneuzen viel zou het de telegrafist kunnen compromitteren en hem schuldig gesteld hebben wegens schending van het ambtsgeheim, terwijl Don Bosco zelf de verdenking op zich zou hebben geladen van samenzwering, door degenen te waarschuwen tegen wie de oorlog gericht was. Daarom liet Don Bosco, die bij de tafel zat, het briefje snel in zijn hand glijden en nadat hij het tussen zijn vingers tot een heel klein propje gerold had, liet hij het op de vloer vallen en zette er een voet op. Niemand had iets van het goocheltrucje gemerkt.

Daarna werden alle kisten, koffers, kastjes en geldkistjes geopend en ook het kleinste briefje, alles wat al dan niet vertrouwelijk was, werd aan een onderzoek onderworpen met een ijver die een betere zaak waardig was.

Toen Don Bosco bemerkte dat de geschiedenis lang zou duren, meende hij zijn tijd nuttiger te kunnen besteden, en met de kalmte, die de rechtvaardige en op God vertrouwende mens nooit verlaat, zei hij tot hen: "Herren, doet u maar wat u moet doen, ik zal intussen deze correspondentie afwerken, op die manier verliezen we geen tijd." - En hij ging aan de schrijftafel zitten om enkele brieven te beantwoorden die al langer op afhandeling wachtten. Toen de advocaat Grasselli dat zag, zei hij: "U mag niets schrijven zonder dat wij het gezien hebben."

"Gaat uw gang", antwoordde Don Bosco, "kijkt u maar en leest u gerust wat ik schrijf."

Hij schreef dus en de anderen, vijf in getal, lazen een voor een zijn brieven. Maar zodra er een door elk van hen gelezen was, had hij weer een andere gereed, wat de gevolmachtigde deed opmerken: "Wat doen we nu? We verliezen tijd door de brieven te lezen die Don Bosco schrijft, en letten niet op het werk dat het doel van ons bezoek is. Zullen we misschien wachten totdat Don Bosco met zijn correspondentie klaar is? Hij is toch zeker niet zo dom om onder onze ogen dingen te schrijven die als beschuldiging tegen hem kunnen dienen. Laten we het dus zo regelen: één van ons leest de brieven en de anderen gaan door met de huiszoeking." En zo gebeurde het.

Op dat ogenblik speelden zich enkele taferelen af die de gemoederen niet weinig zullen vermaken en die een schouwspel, dat alle kentekenen van een tragedie droeg, in een klucht veranderden. Bij het doorzoeken van een latafel werd er een gesloten kistje gevonden.

"Wat zit hierin"? vroegen ze begerig.

"Vertrouwelijke dingen, geheime zaken", antwoordde Don Bosco vanaf zijn schrijftafel: "ik wil niet dat iemand daar iets van te weten komt."

"Wat, vertrouwelijke dingen! Wat, geheimen! Komt u dat gauw even openen."

"Dat wil ik beslist niet doen. Ik meen dat iedereen het recht heeft om die dingen verborgen te houden die hem tot eer of tot oneer kunnen strekken. Ik verzoek u daarom verder te gaan. Betoon wat eerbied voor familiegeheimen."

"Wat praat u toch over geheimen! U maakt dit open of we breken het kistje zelf open."

"Daar u met geweld dreigt, zal ik aan uw verlangen voldoen."

Met die woorden stond Don Bosco van de tafel op en maakte het kastje open. Daarna keerde hij naar zijn schrijfwerk terug, en liet hen rustig de inhoud onderzoeken. De vijf speurneuzen, stellig ervan overtuigd het corpus delicti thans voor de dag te zullen zien komen, schaarden zich nieuwsgierig eromheen als om te voorkomen dat er hun iets zou ontgaan en keken met spanning naar een pakje brieven. Advocaat Tua maakte er zich onmiddellijk meester van om ze te onderzoeken, en zich verkneukelend van plezier scheen hij te zeggen: "En hier, en hier!" - Hij haalde een brief te voorschijn en las hardop, zodat allen het konden horen: "Voor geleverd brood aan Don Bosco door de bakkerij Magra: lire 7.800,-".

"Hm ... dat zal de overheid wel niet interesseren", zei de advocaat en legde het papier ter zijde. Hij nam een andere brief en las: "Voor geleverd leer aan de werkplaatsen van Don Bosco, lire 2,150.-"

"Maar, wat zijn dat voor brieven"? vroeg de speurder toen aan Don Bosco.

"U bent ermee begonnen", antwoordde deze, "gaat u er dus ook mee door, dan weet u het."

Ze openden een derde brief, een vierde enzovoort, en ze geneerden zich niet weinig toen ze bemerkten dat al die brieven niets anders waren dan rekeningen voor olie, rijst, meelspijzen en dergelijke dingen, allemaal onbetaalde rekeningen!

"Waarom houdt u ons zo voor de gek"? zei de gevolmachtigde tot Don Bosco, nadat hij zich ervan verzekerd had dat hij er was ingelopen.

"Ik houd niemand voor de gek", antwoordde deze. "Ik was er niet op gesteld dat u allen zoudt weten wie mijn schuldeisers zijn. Maar u hebt alles willen zien en weten: niets aan te doen! Als u minstens een paar van die rekeningen zoudt willen betalen, zoudt u een goed werk doen. Ook zou het heel goed zijn als u ze aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken liet zien."

De heren begonnen te lachen en gingen verder met hun werk.

Bij de verschillende brieven in het archief vonden ze de vroeger genoemde breve van de Heilige Vader, Pius IX, en deze brief wilden ze meenemen.

"Liever niet", zei Don Bosco, "want het is een originele tekst."

"Juist omdat het een originele tekst is", antwoordde de gevolmachtigde, "moeten we hem in beslag nemen."

"Ik geef u liever een kopie." "Waar is die kopie?"

"Die staat hier gedrukt op dit vel en in die aflevering van de Katholieke Lectuur."

"Maar dat is het origineel niet."

"Nee, maar ze zijn gelijkkluidend."

"Het is een vertaling."

"Jawel, maar de oorspronkelijke tekst staat er ook bij."

"Laat eens kijken", vervolgde advocaat Grasselli, en begon regel voor regel en woord voor woord te vergelijken. Toen hij gezien had dat het gedrukte precies gelijk was aan het origineel, besloot hij: "Het is voor ons beter die kopie te hebben, waarin naast het Latijn het Italiaans staat, dat gemakkelijker te verstaan is", en ze stelden zich met het drukwerk tevreden en lieten het originele manuscript achter dat Don Bosco als een kostbare herinnering bewaarde.

Nadat ze alle brieven doorgewroet hadden en de inquisiteurs tot iedere prijs iets wilden vinden dat de overheid zou interesseren en waarmee zij zich een pluim op de hoed konden steken, begaven zij zich naar het aangrenzende vertrek dat tot bibliotheek diende. Daar begonnen ze de boeken uit de rekken te halen, die ze alle wilden doorbladeren om er zich van te vergewissen dat er geen brieven in lagen. Ze joegen daarbij een niet onaanzienlijke hoop stof op. Toen stond Don Bosco op van zijn stoel, nadat hij al die tijd dat telegram onder zijn voet verborgen gehouden had, dat nu helemaal vol stof zat van de tegels van de vloer. Toen hij de bibliotheek was binnengegaan, riep hij uit:

"Prachtig heren, ik vind het fijn dat u er zich niet te goed voor acht om mijn boeken af te stoffen. Het is al lang geleden sinds ik dat zelf heb kunnen doen, omdat ik te veel werk heb. En wie weet hoeveel maanden of jaren mijn bibliotheek anders nog zou hebben moeten wachten op een dergelijke schoonmaak, als u niet zo goed geweest was dat onprettige werkje op u te nemen.

De speurders meesmuilden bij die steek. Maar ze vergaven Don Bosco zijn vrijmoedigheid. Een van hen had een brief gevonden waarop deze ietwat te klerikale zin geschreven stond: "Wanneer men de godsdienst wil raken is men te allen tijde begonnen met zijn bedienaren te vervolgen." Ze waren al heel tevreden met die ontdekking, toen een van hen onder die woorden Marcus Aurelius geschreven zag staan en hij zei tot een ander: "Weet jij wie die vent is, Marcus Aurelius?" - Hij kreeg geen antwoord en ze mompelden onder elkaar: "Marcus Aurelius, Marcus Aurelius!"

"Als u in het boek wilt kijken waar u dat papier uitgehaald hebt, zult u het vinden", zei Don Bosco en wees naar het boek.

Een van hen nam het boekdeel onmiddellijk ter hand en toen hij de naam las, zei hij: "Marcus Aurelius? Wie is Marcus Aurelius?"

"Heren", antwoordde Don Bosco, "Marcus Aurelius was een van de Christenvervolgers, een van degenen die zich bediende van geweld om de zwakken en de onschuldigen te onderdrukken."

"Dus uit dat boek kunnen we uw gevoelens leren kennen?"

"Leest u het maar, dan zult u tot de ontdekking komen, dat Marcus Aurelius huiszoekingen liet doen in de huizen van de christenen en in hun catacomben om bewijzen te vinden op grond waarvan hij hen kon veroordelen."

Allen hadden zich rond het boek geschaard, want elk van hen wilde het onderzoeken. "Goed gezegd! Dat is ad rem", mompelden ze onder elkaar.

H O O F D S T U K XLI

NOG MEER OVER DE HUISZOEKING - DON BOSCO KRIJGT EEN
NOODZAKELIJKE BEMOEDIGING VAN KANUNNIK ANGLÉSIO - DE
BOLLANDISTEN - DE BIECHT - MEN VERMOEDT SCHUILHOEKEN - WEER
EEN AANBEVELING VAN FARINI VOOR EEN BEKEERDE JONGEN -
EEN SCHERTS VAN DE VOORZIENIGHEID - ER WORDT EEN FLES
ONTKURKT: DE TOOSTEN - HET EINDE VAN DE HUISZOEKING -
VERBAAL EN BEWIJS VAN ONSCHULD - DE ONDERZOEKERS
VERTREKKEN: VREUGDE VAN DE JONGENS - GEBEDEN IN ALLE HUIZEN
VOOR DON BOSCO - WOEDE VAN EEN JONGEN BIJ HET VALSE GERUCHT
DAT DON BOSCO GEARRESTEERD IS - DON BOSCO BRENGT DON
CAFASSO OP DE HOOGTE VAN HET BEVEL VAN DE OVERHEID - DON
BOSCO KOOPT EEN KRANT DIE EEN VALS BERICHT OVER HEM
VERSPREIDT - VOORTGEZETTE BEZOEKEN VAN MEDELEVEN AAN HET
ORATORIO - ARTIKELEN IN DE ARMONIA EN IN DE GAZZETTA DEL
POPOLO - DON BOSCO OVERWEEGT UITBREIDING VAN HET ORATORIO -
BESPREKING IN HET KAPITTEL VAN DAT PLAN - ONDERHANDELINGEN
OVER AANKOOP VAN HET HUIS FILIPPI - EEN EDELMOEDIG AANBOD
VAN RIDDER COTTA - OORZAAK VAN DON BOSCO'S MOED BIJ
DERGELIJKE UITBREIDINGEN.

Toen Giuseppe Reano om vier uur klaar was met lesgeven aan de externe jongens, begaf hij zich naar de kamer van Don Bosco om te zien hoe de zaken ervoor stonden. Zijn nagelaten schriftelijke verklaring daarover zegt: "Ik trof hem aan terwijl hij de drukproeven van de Katholieke Lectuur stond te verbeteren en hoorde hem uitroepen: "Maar wat wilt u toch vinden in het huis van een arme priester? " - De gevolmachtigde antwoordde hem: "Weet u dan niet dat het corpus delicti zich soms hier kan bevinden zonder dat u het weet? Zijn er buiten u geen anderen in het Oratorio? En waarom hangt hier nergens een beeld van Vittorio Emanuele?"

Don Bosco op zijn beurt: "Omdat er geen wet is die me daartoe verplicht. Als de heren goed opletten zullen ze niet eens dat van Pius IX zien!"

"Toen ik uit de kamer van Don Bosco kwam, liet Don Alasonatti mij roepen en stelde me 200 lire ter hand om in Turijn naar de aannemer Del-ponte te brengen. Maar bij iedere stap die ik in huis deed, kwamen mij agenten van de openbare veiligheid tegen, evenals op de speelplaats en bij de poort en in de schaduw van de moerbeibomen op de wei voor het Oratorio. Toen ik naar buiten wilde gaan, hield de wachtpost me tegen, maar door erg aan te dringen en te verklaren dat ik een betaling moest gaan doen, en met een welgemikte stoot, ging ik er vandoor. Toen ik na een half uur mijn opdracht vervuld had, keerde ik naar de kamer van Don Bosco terug om te zien of er intussen niets nieuws was voorgevallen. De onderzoekers waren nog steeds bezig met hem vragen te stellen."

Tegelijkertijd wilde een van de meest geachte persoonlijkheden van de stad een barmhartig werk doen door Don Bosco een bezoek te brengen. Het was kanunnik Luigi Anglesio, overste van het Piccola Casa der goddelijke Voorzienigheid. Doordat hij zo dicht in de buurt woonde had de heilige man natuurlijk gehoord wat er gebeurd was. Hij ging meteen naar het Oratorio om met Don Bosco te spreken. Maar toen hij bij de poort kwam werd hem door de politie de toegang verboden omdat hij een vreemdeling was. Daarom zei hij tegen de portier: "Ga Don Bosco eens voor me roepen en zeg hem dat ik hem over dringende zaken moet spreken." De portier ging, maar Don Bosco zat midden in de huiszoeking en kon daar niet van weg; de gevolmachtigde zou het hem trouwens niet hebben toegestaan. De portier keerde terug en zei dat hij Don Bosco niet had kunnen bereiken en verzocht de kanunnik te willen wachten.

"Dat kan niet, ik heb haast", antwoordde de kanunnik en toen hij de seminarist Giovanni Boggero in het oog kreeg, riep hij deze bij zich en zei hem: "Ga naar Don Bosco en zeg hem namens mij dat hij moed moet schep-pen en vertrouwen hebben. Het Oratorio van de heilige Franciscus van Sales wordt thans door de Heer op de proef gesteld; maar van dit ogenblik af zal Hij het op een bijzondere wijze zegenen en het zal hechter dan ooit blij-ven voortbestaan. Van hier uit zal het een dergelijke ontwikkeling, een groei kennen dat het zijn weldadige invloed buiten Turijn zal uitdragen tot in vele delen van de wereld." - En dat werd een voorspelling.

De speurders gingen intussen door met boeken van de planken te ne-men, en een van hen nam een dikke band van de bollandisten ter hand en vroeg aan Don Bosco: "Wat zijn dat voor folianten? "

"Dat zijn boeken van de jezùieten, waar u niets aan hebt; laat u ze maar staan en neem liever andere."

"Boeken van de jezùieten"! riep de ander uit, "die worden allemaal in beslaggenomen."

"O, nee", merkte de gevolmachtigde op, "die zijn veel te dik en we zouden een muilezel nodig hebben om ze mee te sjouwen; laten we liever

nagaan of er niets in ligt."

Om niet de schijn te wekken dat hij die dikke boeken niet kon lezen, deed de eerste het boek dat hij in de hand had open en begon er ongeveer een half uur lang in te lezen. Eindelijk zei hij: "Laat die boeken en degene die ze geschreven heeft maar naar de drommel lopen! Ik snap er geen jota van, het is allemaal Latijn. Als ik koning was, zou ik het Latijn afschaffen en het drukken van boeken in die taal verbieden. Wat staat er trouwens in die boeken? Waar gaan ze over?"

"De levens der heiligen. Dat wat u daar hebt", antwoordde Don Bosco, "bevat het leven van de heilige Simeon de styliet. Luister maar eens naar zijn hele geschiedenis: deze buitengewone man, bevangen van vrees voor de hel en indachtig dat hij slechts één ziel had, die hij niet graag zou verliezen, verliet zijn vaderland, verwanten en vrienden en ging in de woestijn een heilig leven leiden. Hij klom boven op een zuil, waarop hij jarenlang verbleef en verweet de mensen van de wereld aanhoudend met luider stem dat ze enkel maar aan hun genoegens dachten, zonder zich te bekommeren om de eeuwige straffen die in het andere leven worden voorbehouden voor degenen die op aarde slecht geleefd hebben." - Bladerend in het boek, vervolgde hij: "Het handelt ook over andere brave lieden, ziet u, die, om niet bij de duivel terecht te komen, gehoorzaam waren aan de wetten van God en van de Kerk. Bijvoorbeeld deze heilige - en hij wees naar het hoofd van de bladzijde - deze heilige, biechtte een keer per week. "Die andere hier", - en hij wees op een andere bladzijde, - "biechtte tweemaal per week. En deze hier biechtte alle dagen, en die ander, die daarna komt..."

"Genoeg, genoeg Don Bosco!"

"Genoeg dan! Maar let erop dat al degenen wier daden in deze boeken beschreven zijn, steeds ieder jaar hun Pasen gehouden hebben, zoals, naar ik hoop, ook u, mijne heren, gewoon bent te doen."

Bij dat onverwachts geloste salvo konden de heren niets anders dan antwoorden: "O, ja, jawel... drommels... u denkt toch zeker niet dat wij... natuurlijk!..." En de bollandisten werden op hun plaats gezet. Intussen maakte een van de speurders de opmerking: "Maar Don Bosco, als u zo nog een beetje doorgaat met uw preken, moeten we allemaal gaan biechten."

"Juist, juist", antwoordde Don Bosco. Vandaag is het zaterdag en morgen is het het grote feest van Pinksteren. Tegen vijf uur begint het biechten van mijn jongens. Wat een mooi voorbeeld zouden jullie niet geven, als jullie de eersten waren!"

"Dat zou werkelijk iets zijn om aan het nageslacht door te geven", merkte advocaat Tua op, "als onze huiszoeking zou uitlopen op een biecht."

"Goed! Uitstekend! Bereid u dan maar voor", vervolgde Don Bosco, "ik wil er graag mijn hele avond voor opofferen, dat is van veel groter

nut dan deze hele huiszoeking."

"Och, voor mij zou het geen zin hebben", zei Advocaat Grasso; "ik ben toch onverbeterlijk."

Don Bosco glimlachte.

"Maar hoe komt dat toch", zeiden de heren, "in alle huizen waar we komen ontstaat er een tafereel van ontzetting. Daar valt er eentje flauw, hier krijgt een ander de stuipen, ginder zit er iemand te huilen of te schreeuwen en u glimlacht, u bent rustig en houdt ons opgewekt bezig. Hoe kan dat?"

"Hoe het komt", antwoordde Don Bosco, "dat ik rustig ben? Ik ben niet bang. Het is niet mogelijk dat u bij mij iets vindt dat me compromitteert. Uw bezoek is een grap en anders niets."

Intussen zaten de kleren van de heren vol stof, spinnenwebben en kalk van de muur. Ze veegden hun handen aan een paar doeken af, verwrongen hun nek om over hun eigen schouders te kijken en wreven en klopten hun kleren uit. Don Bosco sloeg hen met een air van medelijden gade en advocaat Tua mopperde: "Als het niet was omdat men denkt vooruit te komen..."

Terwijl ze zo in het vertrek heen en weer liepen, vond een van hen dat het zo hol klonk onder de vloer en vroeg zich af, of daar een schuilplaats verborgen kon zijn. "Wat is hier onder"? vroeg hij.

"Wat zou daar zijn?"

"Het galmt zo, er is zeker een gewelf."

"Ja, een vloer is nu eenmaal een vloer."

"Wel, laat u dan een metselaar komen."

"Wat moeten we met een metselaar?"

"Om de vloer op te breken en te zien wat hieronder is."

"Waarde heren! Doet u dat maar zelf, ik heb geen zin om mijn kamer af te breken."

De speurneus begon stevig met de hak van zijn schoen op de tegels te stampen om zich te overtuigen. Don Bosco wendde zich toen tot de anderen en zei glimlachend: "Neemt u me niet kwalijk, misschien zeg ik iets gek, maar heeft die heer die zo fors op de vloer stampt soms hoefijzers onder?"

Bij die opmerking, waarvan ze de draagwijdte opperbest verstonden, zeiden ze tot hun metgezel: "Inderdaad, die opmerking is niet gek. Maar u, Don Bosco, vertel ons eens, hier onder zit toch niemand verborgen?"

"Als u dat weten wilt, weet u wat u te doen staat."

"U spreekt zo vrijmoedig, we kunnen ons die moeite dus besparen."

Op dat ogenblik kwam de postbode binnen met een dik pak brieven van die dag. De speurders grepen die onmiddellijk vast en begonnen de brieven open te maken. Toevallig was de eerste de beste brief van niemand minder dan van de Minister van Binnenlandse Zaken zelf die weer een jongen kwam aanbevelen.

Carlo Luigi Farini, die bang was dat Don Bosco het toekomstige lot van Italië op het spel zou zetten, komt tegelijkertijd zijn beschermelingen bij hem aanbevelen, thans voor de derde maal.

Ziehier de tekst van deze nieuwe aanbeveling.

" Ministerie van Binnenlandse Zaken

" Afdeling 5 - Nr. 1470

"

Turijn, 23 mei 1860.

"

" Giuseppe Raspino uit Govone heeft er bij de minister sterk
" op aangedrongen bij de heer Bosco een aanvraag te willen onder-
" steunen voor het opnemen in het hospitium van de H. Franciscus
" van Sales te Valdocco van zijn neef Fulgenzio Craveri, ongeveer
" tien jaar oud, afkomstig uit een net, doch arm en talrijk ge-
" zin. De jongen heeft zijn vader verloren en zijn moeder heeft
" herhaaldelijk aanvallen van waanzin. Hij is niet in staat een
" vak te leren dat hem eenzelfde eervol bestaan zou kunnen ople-
" veren als zijn ouders gekend hebben.

" Daar het hospitium, geleid door priester Bosco, uitstekend
" aan dat doel beantwoordt, ondersteunt ondergetekende volgaarne het
" verlangen van de indiener van het verzoek, onder toezending van
" het geboortebewijs van de jonge Craveri evenals een verklaring die
" hem gewillig verleend werd door het gemeentebestuur van Govone, in
" de hoop dat de Heer Directeur ook in dit geval zo goed zal willen
" zijn de wees Craveri eerlang in zijn hospitium op te nemen, zo-
" als hij onlangs ook in andere gevallen gedaan heeft.

" Indien er tot opneming besloten wordt, zal het ministerie
" niet nalaten 150 lire ten laste van de Staat ter beschikking
" te stellen, uit te keren zodra Craveri opgenomen is.

"

"

In opdracht van de minister,

"

SALINO

" Aan de Heer Giovanni Bosco, pr. - Directeur van het Hospitium van
" de H. Franciscus van Sales te Valdocco. - Turijn.

"Heb je ooit"! riep degene uit die de brief in handen had: "Stel je voor! Ze sturen ons erop uit om huiszoeking te doen, ze dwingen ons derge-

lijke vuile karweitjes op te knappen en nemen zelf briefcontact op met de verdachten die wij moeten nagaan.

"Heren"! riep Don Bosco uit, "hebt u die handtekening gezien? Lijkt die manier van doen u loyaal en edelmoedig? Er zijn hier in huis vijftien jongens die aanbevolen zijn door het ministerie, of door personen die daaraan of aan de gemeente verbonden zijn. Maar ik vergeef alles en wil onrechtvaardigheid vergoeden met een bewijs van naastenliefde."

De inquisiteurs wierpen toen zonder meer de andere brieven ongeopend op de tafel, zonder de moeite te doen ze nog na te snuffelen. Indien zij ze geopend hadden, zouden ze er een zending uit Rome in hebben aangetroffen die, in zichzelf onschuldig, ook uitgelegd had kunnen worden als een corpus delicti en als wie weet welke samenzwering tegen de instellingen van de Staat. Hoe goed is de Heer en hoe komt hij zijn beminde op velerlei manieren te hulp!

Intussen waren er al bijna drie uur met nutteloos zoeken verloren gegaan. De vijf speurders hadden zowel de drukte bij hun ondankbare taak, het stof dat ze hadden moeten slikken bij het versjouwen en doorbladeren van oude boeken, alsook door de warmte die er in het vertrek heerste, een droge keel gekregen en versmachtten van dorst. Don Bosco merkte het en had medelijden met hen. Even tevoren was de jonge Giuseppe Buzzetti de kamer binnengekomen onder voorwendsel een boodschap bij Don Bosco te doen, maar eigenlijk om te zien of hij niet in moeilijkheden verkeerde. Don Bosco verzocht hem drinken te gaan halen. Op dat ogenblik waren de studenten buiten de klassen en waren tijdens de speeltijd opvallend stil en zwijzaam. Hier en daar stonden groepjes over de speelplaats verspreid te praten tussen hoop en vrees. Anderen gingen naar of kwamen uit de kerk waar gebeden werd voor een goed verloop van zaken. Allen verlangden naar het einde van deze nare geschiedenis die allen zo dwars zat. Toen ze Buzzetti met een presenteerblad in de hand zagen lopen, met een fles en glazen, sprong hun hart op van blijde verwachting. Nu was er toch geen gevaar meer voor Don Bosco.

De onderzoekers, die er thans van overtuigd waren dat Don Bosco niet iemand was voor wie de regering bevreesd hoefde te zijn, en die nu ook nog de goedheid en hoffelijkheid ondervonden die hij aan de dag legde tegenover degenen die ten opzichte van hem een weinig verheffende taak ten uitvoer brachten, begonnen uiteindelijk achting en bewondering voor hem te krijgen. Ze dankten hem en dronken opgewekt samen en klonken op zijn gezondheid.

Dit feit, de geestige voorvallen die eraan voorafgegaan waren en de vriendelijke woorden die hij af en toe tot hen gericht had, hadden Don Bosco hun hart doen winnen. Toen ze gedronken hadden, deed hij hen opmerken dat nu het ogenblik voor hem was aangebroken waarop hij moest gaan biechthoren. Daarom verzocht hij hen ofwel de jongens op zijn kamer te laten komen, zoals gewoonlijk, ofwel dat ze eerst zelf zouden beginnen

met biechten.

"Ik heb het wel nodig," zei er een.

"Ik ook", voegde een ander eraan toe.

"En ik het meest van allemaal", besloot advocaat Grasselli. "Nou", hernam Don Bosco, "laten we dan beginnen."

"Als we dat doen", merkte de gevolmachtigde op, "wat zullen de kranten dan wel zeggen?"

"En als u bij de duivel terechtkomt", hernam Don Bosco, "dan komen de kranten en de journalisten u zeker bevrijden?"

"U hebt gelijk, maar... verdraaid... enfin... een andere keer... een andere keer."

Intussen sloeg het zes uur. Ze hadden in alle hoeken van de kamer van Don Bosco en in de aangrenzende bibliotheek gezocht, maar al hun zoeken was vruchteloos gebleven. De speurders hadden niet alleen dorst, maar ook eetlust. Don Bosco op zijn beurt werd telkens weer geroepen voor een of ander in huis, ook voor allerlei dringende familiezaken. De jongens die gewoon waren bij hem te biechten, wilden zijn kamer binnengaan en kregen ruzie met de bewakers die hen terugwezen. Daarop gaven de huiszoekers de bewakers opdracht hun plaatsen te verlaten. Zij achtten het raadzaam tot een vergelijk te komen en hun taak als geëindigd te beschouwen en weg te gaan, maar Don Bosco verzette zich daartegen.

"U moet een verbaal maken van uw werkzaamheden", zei hij tot hen, "daarna kunt u weggaan."

"Dat doen we wel op kantoor", antwoordde de gevolmachtigde. "Dat is voor ons beiden onbevredigend", zei Don Bosco.

"Waarom?"

"Omdat u de stand van zaken gewijzigd kunt voorstellen, zoals trouwens ik ook kan doen, daarom moet dat verbaal hier opgemaakt worden."

"Maar als we nu niets gevonden hebben?"

"Dan maakt u een negatief verbaal, waaruit blijkt dat u niets hebt kunnen vinden."

"Ondertekent u het ook?"

"Stelt u het hier maar naar waarheid op, dan zal ook ik het ondertekenen." - En zo gebeurde het.

Hier is het document:

" In het jaar 1860, op de 26ste van de maand mei, te Turijn,
" ten huize van de zeereerwaarde priester D. Giovanni Bosco, een
" verblijf openhoudende voor vakjongens en studenten, gelegen aan
" de via Cottolengo.

" In uitvoering van het heden ontvangen bevel van de heer
" commissaris van politie van Turijn, advocaat Chaipuzzi, waarbij
" gelast werd over te gaan tot een nauwkeurige huiszoeking in boven
" genoemd huis, hebben wij, ondergetekenden, Savino Grasso, gevol-
" machtigde van de openbare veiligheid, advocaat Stefan Tua en ad-
" vocaat Antonio Grasselli, beiden inspecteurs, de eerste in de
" wijk Borgo Dora en de ander in die van Moncenisio, ons, verge-
" zeld door de ordebewaarders van de openbare veiligheid, naar bo-
" vengenoemde instelling begeven, waar wij genoemde priester D.
" Giovanni Bosco aantreffen en in wiens tegenwoordigheid, nadat hem
" het doel van deze stap was meegedeeld, overgegaan is tot een
" diepgaand onderzoek, in alle hoeken, portalen, brieven en boeken
" in de beide kamers die door hem worden bewoond. Maar, ondanks de
" ijverigste aansporingen, is er niets voor de dag gekomen dat de
" autoriteiten kan interesseren.

" Al wat deze operatie heeft opgeleverd bestaat uit dit ver-
" baal, dat voor akkoord getekend is door alle aanwezigen, met ver-
" melding dat een afschrift ervan is achtergelaten bij bovengenoemde
" priester, en wel op zijn verzoek. De ondergetekenden: SAVINO GRAS-
" SO, gevolmachtigde, adv. STEFANO TUA, inspecteur, adv. ANTONIO
" GRASSELLI, inspecteur."

Tegen half zeven verlieten de ambtenaren het Oratorio, om het ori-
gineel van het procesverbaal naar het commissariaat van politie te bren-
gen. De gendarmen hieven het beleg op.

Nauwelijks waren ze weg, of Don Bosco werd het voorwerp van de
liefdevolste attenties van zijn beminde jongens, die hem terstond bijna
behandelden zoals de engelen in de woestijn de goddelijke Zaligmaker be-
jegenden, toen Hij bevrijd was van een zekere achtervolger waarover het
evangelie ons spreekt. Sommigen vroegen hem of hij iets nodig had; ande-
ren weenden van blijdschap, nu ze hem weer vrij zagen, weer anderen wil-
den weten wat die heren al die uren gedaan en gezegd hadden. En ten slot-
te waren er die hun afkeuring over die vijandige handeling uitspraken.
Rustig en een glimlach om de lippen antwoordde hij op hun vragen. Ande-
ren stelde hij gerust. Degenen die zich kwaad maakten legde hij het zwij-
gen op, en allen nodigde hij uit om God te danken die hem waardig had
gekeurd iets uit liefde voor Hem te lijden.

Zo verliep dan de eerste huiszoeking. Ze had tot niets anders ge-
diend dan om de beurs te spekken van enkele spionnen van de regering en
de wraak te voldoen van een paar verklikkers die het huis niet weinig
last aangedaan hadden. De onschuld van Don Bosco en die van al degenen
die in het hospitium woonden, was dus wel heel duidelijk vastgesteld. Het

proces-verbaal waarvan een kopie in onze archieven bewaard werd, zou later sommige vertegenwoordigers van de regering hebben moeten doen besluiten Don Bosco met rust te laten, maar helaas zou dat niet het geval zijn.

Don Bosco was ongedeerd uit deze verschrikkelijke beproeving te voorschijn gekomen, want het doel van het bezoek van de politie was niets anders geweest dan een voorwendsel te zoeken om zijn werk uit te roeien. Doch de gebeden van duizenden brave zielen hadden de plannen van de snoo-daards verijdeld. De timmerman Coriasco, bijgenaamd Gioanin, die in zijn huisje dichtbij het Oratorio woonde, op de plaats waar zich tegenwoordig onze bibliotheek bevindt, was woedend geworden toen de agenten waren komen opdagen. Hij rende huilend naar Cottolengo, naar het Rifugio, naar het liefdewerk van Sint-Petrus en naar het weeshuis en andere instellingen en zei overal: "Bid, bid, ze zijn huiszoeking aan het doen bij Don Bosco, ze willen hem naar de gevangenis brengen."

Om het halfuur deed hij inderhaast zijn ronde opnieuw en zei: "Bid, bid, de gendarmen zijn nog in het Oratorio! - Eindelijk, toen het avond-angelus luidde, kwam hij opgewekt aan de poorten van die tehuizen met het nieuws: Dank de Heer! De gendarmen zijn weg en Don Bosco is in vrijheid!"

En dat dit werkelijk een genade van Onze-Lieve-Vrouw was, staat vast, want men had stellig tot de opsluiting van Don Bosco besloten. Dat bleek uit het feit dat het dagblad *La Perseveranza*, diezelfde morgen het grote nieuws publiceerde, dat Don Bosco naar de kerkers van de Senato was overgebracht. Dat bericht veroorzaakte een ontroerend tafereel. De jongen Gastini, die met verscheidene andere jongens uit het Oratorio buiten ging werken in de werkplaats van een patroon, begaf zich na het ontbijt naar zijn werk, zonder er enig vermoeden van te hebben, dat de vrede van het huis binnen enkele ogenblikken zo ernstig zou verstoord worden.

Terwijl hij aan het werk was, kwam er opeens een kameraad naar hem toe en zei: "Ik heb nieuws voor je! Die Don Bosco van jou zit in de gevangenis!" - Gastini liet zijn gereedschap uit de handen vallen en riep angstig uit: "Wat zeg je?" "Dat Don Bosco in de gevangenis zit, lees hier maar." En hij overhandigde hem de krant.

Gastini las, verbleekte, rende de werkplaats uit en stormde het Oratorio binnen: "Waar is Don Bosco, waar is Don Bosco? Ik moet hem zien!"

Don Bosco stond nog onder de galerij, maar Gastini was zo buiten zichzelf, dat hij hem niet zag en doorging met roepen: "Waar is Don Bosco, waar is Don Bosco?" Zijn kameraden wezen hem waar Don Bosco stond, en brachten hem naar hem toe. Maar Gastini herkende hem zo gauw niet, maar toen hij langzamerhand tot bedaren kwam, barstte hij in snikken uit en wierp zich in zijn armen met de kreet: "O, Don Bosco! Bent u het zelf?"

Ook Giovanni Villa was, toen het gerucht over de gevangenneming van Don Bosco in Turijn verspreid werd en in de kranten verscheen, de volgende dag, op het feest van Pinksteren, naar het Oratorio gesnel om inlichtingen over wat er voorgevallen was. Hij trof hem aan in de kerk waar hij in de biechtstoel zat. Toen hij na het eten terugkwam zag hij hem temidden van meer dan tweehonderd jongens, en terwijl hij naar hem toeging, zei hij tot hem: "In Turijn vertellen ze dat Don Bosco in de gevangenis zit, maar Don Bosco is hier de gevangene van zijn jongens."

Op de tweede pinksterdag haastte Don Bosco zich naar het convict van de H. Franciscus van Assisi om Don Cafasso te waarschuwen en hem aan te raden voorzorgsmaatregelen te nemen tegen een huiszoeking die op komst was. Toen Don Cafasso de juiste bedoelingen van het ministeriële bevel hoorde, raakte hij niet van zijn stuk. Hij riep enkel uit: "Ze hebben Jezus aan het Kruis geslagen en waarom zouden ze ons dan sparen?" Onderweg, heen en terug, bleven de mensen verwonderd staan bij het zien van Don Bosco, want ze dachten dat hij naar de gevangenis was overgebracht.

Terwijl hij in de stad was, vergezeld van de jonge Garino, en op het punt waar de toenmalige via S. Maurizio in de via S. Teresa uitkomt, hoorde hij inderdaad de snerpende stem van de krantenverkopers brullen: "Don Bosco is in de gevangenis! Een stuiver per stuk!"

Het was een blaadje van twee pagina's. Iedereen kocht het om het grote nieuws te lezen. Don Bosco gaf Garino twee stuiver om twee exemplaren te kopen en lachte smakelijk. Het zal bij de verkoper wel geen ogenblik opgekomen zijn, dat degene die op dat ogenblik het blaadje van hem kocht Don Bosco zelf was.

Toen het nieuws over de huiszoeking in Turijn verspreid was, kwamen er in het Oratorio mensen van allerlei rang en stand, geestelijken en leken, edelen en burgers om Don Bosco een bezoek te brengen en hem hun deelneming te betuigen met de hem aangedane smaad en hem geluk te wensen omdat hij dat plan verijdeld had. Onder de eersten die kwamen bevond zich markies Fassari. Verscheidene dagen lang bleven de bezoekers toestromen. Het oordeel over degenen die deze onwettige daad bevolen hadden was heel hard.

Op dinsdag 29 mei verscheen in de Armonia het volgende artikel:

" HUISZOEKING IN HET ORATORIO VAN DE H. FRANCISCUS VAN SALES
"
" Er gaat tegenwoordig haast geen dag meer voorbij in dit
" gezegende land van de vrijheid of we moeten melding maken van
" arrestaties van bisschoppen, kardinalen, pastoors, kanunniken en
" andere priesters, en tenslotte van enkele huiszoekingen.
" Zaterdag was het de beurt aan de grote samenzweerder, die
" als de priester Giovanni Bosco bekend staat en die, zoals iedereen
" weet, samenzweert door de ellende tegen te gaan, arme kinderen van

" arbeiders op te nemen en voor hun opvoeding te zorgen, door zijn
" leven op te offeren bij het beoefenen van de naastenliefde.

" De overheid hoopte dat er in het Oratorio van de Heilige
" Franciscus van Sales enkele brieven die haar zouden kunnen in-
" teresseren zouden gevonden worden. Er werd een patrouille op af
" gestuurd, met aan het hoofd een gevolmachtigde van de openbare
" veiligheid en twee advocaten-inspecteurs, met de opdracht om een
" nauwkeurig onderzoek in te stellen.

" Don Bosco was juist bezig een jongen aan te nemen als nieuwe
" bewoner van zijn hospitium, een jongen die hem door de minister
" was aanbevolen, toen hij opeens dit onverwachte bezoek op zijn
" dak kreeg. Met zijn gebruikelijke beminlijkheid ontving hij de
" lasthebbers van de openbare macht, en hoewel er veel zou te zeggen
" zijn over de wettelijkheid van dit optreden, liet hij hen iette-
" min snuffelen in al de papieren en brieven die in zijn woning
" aanwezig waren.

" Het onderzoek duurde van twee uur 's namiddags af tot ruim
" zes uur, en de priester Bosco, die op dat ogenblik biecht moest
" horen omdat het zaterdag was en bovendien vigilie van Pinksteren,
" werd in plaats daarvan gedwongen bij het optreden van de politie
" aanwezig te blijven. Hij deed dat met opgewektheid, die het kind
" is van een rustig geweten. Door deze uren van onvrijwillige ledig-
" heid te gebruiken om de lieden van de politie enkele geschikte
" christelijke gedachten bij te brengen, en hen te doen inzien dat
" de onderneming waartoe zij zich leenden, niet zo bijzonder eervol
" was.

" Onnodig te zeggen dat het nauwkeurigste onderzoek tot geen
" enkel resultaat leidde. Het zijn niet de priesters die samenzweren
" en dat weten ook de ministers. Twee brieven brachten een kleine
" verdenking. Op een ervan trof men een ietwat te klerikale uitdruk-
" king aan. Maar men kwam tot de ontdekking dat het een zin uit Mar-
" cus Aurelius was! Het andere bevatte een breve van de paus aan
" priester Bosco, maar het bleek dat deze brief al in druk versche-
" nen was!

" Na zes uur verliet de politie het Oratorio van de H. Fran-
" ciscus van Sales en liet aan de directeur de volgende verklaring
" achter."

Die verklaring was dezelfde die we hierboven al aangehaald hebben.
De kranten haalden het oordeel van de Armonia aan, maar van alle kanten
bleven de sektarische journalisten tegen het huis en het werk van Don Bos-
co te keer gaan, en maakten het verdacht bij het publiek.

Nog boosaardiger en venijniger was de Gazzetta del Popolo die ander-
maal tot de aanval overging en schreef: "De autoriteiten zijn overgegaan
tot een huiszoeking bij de beruchte Don Bosco, directeur van een kwezelnest
in Valdocco. Waarom eigenlijk? Is voor de overheid de Geschiedenis van Ita-
lië van deze moderne pater Loriguet niet voldoende om haar ervan te over-
)tuigen hoe gevaarlijk een dergelijk leraar kan zijn?" Niet minder gemeen

waren de uitdrukkingen in verscheidene andere artikelen, die het Oratorio steeds aanduiden als een centrum van de reactie, een broedplaats van priesters.

Don Bosco onderging echter de uitwerking van deze belofte: Ego eripiam te de affligentibus te, en besloot tot een grote uitbreiding van het Oratorio. Zijn gemoedsrust getuigde van zijn onwankelbare hoop op de bescherming van de hemel.

Hij had al met de eerwaarde pater Anglesio de aanwerving van aangrenzende huisjes en terreinen ontworpen om het aantal opgenomen jongens te kunnen verdubbelen. Op een avond in een vergadering van het kapittel sprak hij als volgt: "De huiszoeking heeft de kranten gelegenheid gegeven om in welwillende of vijandige zin te spreken over ons en onze ondernemingen. Dit is dus wel een geschikt oogenblik om tot uitbreiding ervan over te gaan. Door middel van die gewelddaad heeft de wereld ons aan de wereld kenbaar gemaakt. Laten we dus van die gelegenheid gebruik maken. De vijanden hebben geprobeerd het Oratorio te sluiten. De eerste oorzaak van al die narigheden was het verraad van een persoon aan wie ons huis veel goed gedaan heeft. Die wilde nu laten zien dat hij vrij was van godsdienstige vooroordelen, om zodoende in zijn loopbaan vooruit te komen. Wij zullen morgen de aangrenzende gebouwen van mevrouw Ganna, weduwe Filippi verkrijgen. De kosten zullen 80.000 lire bedragen. Wees gerust, volgend jaar zullen we hier een groot aantal jongens hebben." Getuigen van deze woorden waren Don Rua, Don Angelo Savio en anderen.

God had voor Don Bosco inderdaad de weg geopend voor deze verwerking. Oostelijk van het Oratorio lag er een gebouw dat toen gebruikt werd door een zijdefabriek en toebehoorde aan de zoon van de weduwe Filippi. Ook om bevrijd te zijn van de overlast van de arbeiders daar in de buurt, had Don Bosco al verscheidene malen geprobeerd het te kopen, maar steeds zonder resultaat. Maar na de huiszoeking kwam de eigenaar zelf bij Don Bosco polsen of hij het toch niet wilde kopen.

"Zeker", zei Don Bosco, "maar nu heb ik er het geld niet voor."

"Daar hoeft u zich geen zorgen over te maken", antwoordde de ander; "als het vandaag niet kan, dan morgen. Ik heb geen haast." - En meteen werd de overeenkomst ontworpen.

Kort daarna verscheen ridder Cotta in het Oratorio en Don Bosco sprak hem over de aankoop van het huis Filippi en over de som die het moest kosten. De ridder toonde zijn instemming met het contract en zei kortweg tot Don Bosco: "Dat moet u maar doen, voor de helft van het bedrag kunt U op mij rekenen!" In aanwezigheid van Don Francesca en Don Vaschetti werd de overeenkomst meteen ondertekend.

Maar behalve de aankoop was ook de inrichting van die plaatsen noodzakelijk. Don Bosco sprak er met twee van zijn leerlingen over, opmerkend

dat de kosten niet minder zouden bedragen dan 100.000 lire. Een van hen, die wist dat hij alles behalve in het bezit van een dergelijk bedrag was, zei tot hem: "Don Bosco! Het aanschaffen van dat huis en het in orde brengen ervan is natuurlijk prachtig! Maar het geld?"

"Wat zijn jullie toch eigenlijk materialistische mensen! Weten jullie niet dat het voor de Heer een en dezelfde zaak is, iemand een goed idee in te geven en hem ook de middelen te verschaffen om die gedachte te verwezenlijken! Ja, het is moeilijker aan die gedachte te komen dan aan de middelen om ze te verwezenlijken! Zo redeneer ik bij alles wat ik onderneem. Ik ga eerst na wat tot meerdere eer van God en tot voordeel van de zielen strekt. Als ik zover ben, houd ik mij ervan overtuigd dat de Heer het niet aan zijn hulp zal laten ontbreken. Wanneer het daarna niet is zoals ik me voorgesteld had en alles in rook opgaat, ben ik even tevreden."

Zo hoopte en sprak hij. Terwijl alle weldenkende mensen voor hem vreesden en enkelen hem nog berispten omdat hij de stoutmoedigheid te verdreef. "Toch ging hij", zo schreef kanunnik Anfossi, "vol waardigheid en steeds met een glimlach zijn weg, en ik, die zo vele jaren lang bij hem geleefd heb, kreeg de indruk dat iedere beslissing die hij nam, niets anders was dan de uitwerking van een raad die hij van boven gekregen had. Sub tuum praesidium confugimus Sancta Dei Genitrix."

H O O F D S T U K X L I I

DE DAG NA DE HUISZOEKING IN HET ORATORIO - DE KONING VAN
NAPELS HEEFT EEN VERSCHIJNING VAN ZIJN OVERLEDEN HEILIGE
MOEDER - VERSCHEIDENE VOORSPELLINGEN VAN DON BOSCO OVER
OPENBARE GEBEURTENISSEN - DE SECRETARIS VAN KARDINAAL CORSI
IN HET ORATORIO - PRIESTERWIJDING VAN DON ANGELO SAVIO - DE
SEMINARISTEN VAN HET ORATORIO GAAN HUN HULDE BETUIGEN AAN
DE KARDINAAL - DON CAFASSO ZIET ZIJN EIGEN DOOD NABIJ - DE
ARMONIA SPREEKT HET BERICHT OVER DE GEVANGENNEMING VAN DON
BOSCO TEGEN - ZEKERHEID EN RUST IN HET ORATORIO - BRIEF VAN
EEN SEMINARIST AAN DON BOSCO OPDAT HIJ HEM ZIJN INNERLIJKE
GESTELTENIS ZOU ONTHULLEN EN HEM VAN EEN ZIEKTE ZOU GENEZEN
- HET FAMILIELEVEN IN HET ORATORIO -
EDELMOEDIGE NAASTENLIEFDE VAN DON BOSCO VOOR ZIJN
LEERLINGEN.

Vervolgen wij ons verhaal door enkele opmerkingen uit de kroniek van Don Ruffino in hun oorspronkelijke eenvoud weer te geven.

"Op 27 mei, pinksterfeest, kwam kanunnik Anglesio persoonlijk Don Bosco gelukwensen voor het ondergane leed en zei: "Verheugt u, mijn waarde Don Bosco. Uw werk is op de proef gesteld. Toen de achtervolging tegen de apostelen begon, vertrokken zij uit Jeruzalem en gingen het geloof ook naar andere steden overbrengen. Zo zal het ook gaan met uw instellingen."

"Vandaag kwamen twee gendarmen in burger de ochtendpreek bijwonen; twee anderen verschenen in de avondpreek. Onder degenen die Don Bosco bezochten bevond zich ook kanunnik Nasi. Don Bosco maakte van de gelegenheid gebruik en liet hem 's morgens preken. De kanunnik voerde het woord over de kostbaarheid van de ziel in deze zin: 1. Over haar oorsprong, haar onsterfelijkheid, de menswording van de Zoon van God, de engelbewaarder die haar als behoeder is geschonken, goddelijke inspiratie, of over de achting die God haar toedraagt; 2. Over de achting die de duivel haar toedraagt; 3. Over de achting die de heiligen haar toedragen;

over de volharding van de martelaren, de inspanningen van de missionarissen en de bekeringen der volkeren.

's Avonds, na de preek van Don Bosco, die eenvoudig sprak over de nederdaling van de Heilige Geest over de apostelen, waren er onder de vele aanzienlijke personen die naar het Oratorio gekomen waren, twee steunpilaren van de Kerk: de theoloog Margotti, hoofdredacteur van de Armonia en Don Ferrando, hoofdredacteur van de Campanile. Na de avondgebeden werd er in huis, vanwege de grote vreugde, levendig en aanhoudend "Leve Don Bosco!" aangeheven. De assistenten van de slaapzalen en van de studiezalen verleenden een algemene amnestie aan al degenen die een minder goed punt verkregen hadden. Er heerste een algemene grote opgewektheid. Onze triomf werd nog dieper gevoeld omdat een verrader, die zich een vriend noemde en het huis dikwijls bezocht, naar het ministerie gegaan was en duizenden leugens ten laste van Don Bosco verteld had. De huiszoeking was voor hem een smadelijke nederlaag geworden.

's Avonds had Don Bosco verteld hoe onze heilige beschermers over ons waken. Hij zei: "De Koning van Napels zag in een droom zijn moeder, de eerbiedwaardige Maria Cristina van Savoie, die tot hem zei: "Vat moed: Napels is rustig: jij, mijn zoon, moet morgen vrijdag, streng vasten." - 's Morgens werd hem, zoals gewoonlijk, de koffiegebracht, maar hij wenste hem niet te gebruiken. Naderhand werd hem weer koffie gebracht, en hij weigerde. Het personeel was stom van verbazing en menigeeen was geheel van streek door die weigering. Toen zei de Koning, die argwaan gekregen had: "Laat eens iemand bij mij komen die deze koffie gebruikt." - Maar toen hij merkte dat allen weigerden omdat ze al koffie gedronken hadden, antwoordde hij: "Ga dan de apotheker eens voor me roepen." - Men ging en de apotheker kwam. De Koning gaf opdracht die koffie chemisch te onderzoeken. Deze gehoorzaamde en na een poosje kwam hij zeggen dat hij er een dosis vergif in gevonden had.

"Twee dagen later zei Don Bosco, prekend over Garibaldi in Sicilië, "Als Gods arm niet tussenbeide komt of de kracht van een buitenlandse mogendheid, zal Napels zich op zichzelf niet kunnen staande houden."

"Op 28 mei kwam de secretaris van kardinaal Cosimo Corsi, aartsbischop van Pisa, naar het Oratorio om het huis te bezoeken met de abt Tortone. Hij beloofde Don Bosco dat ook zijn eminentie zou komen indien hij in vrijheid gesteld werd.

"Op 2 juni werd Don Angelo Savio priester gewijd in de kerk van de zusters van Sint-Jozef, door Mgr. Balma, titulair aartsbisschop van Tolemaide, die zich in Turijn gevestigd had. Er was feest in het Oratorio, daar Don Savio de tweede jongen uit het huis was die als gewijd priester bij Don Bosco bleef.

"Op 4 juni zond Don Bosco al de seminaristen van het Oratorio uit om een beleefdheidsbezoek te brengen bij kardinaal Corsi en toen hij bij hun

terugkeer sprak over de situatie van de Kerk, zei hij: "Het kwaad zal afnemen in duur, maar groeien in intensiteit."

Tot zover de kroniek.

Bij het vermoeden van rampen die zich boven de Kerk zouden samen-trekken, voegde zich in het hart van Don Bosco nog een heel grote bitterheid. Hij schreef: "Don Cafasso is nu bijna vijftig jaar, een leeftijd waarop de mens voldoende ondervinding heeft kunnen opdoen over de zaken van de wereld. Hoewel hij zwak van gestel is en steeds in voortdurende activiteit geleefd heeft, verkeert hij in een voldoende mate van gezondheid zonder ongemakken: hij is nog nooit ziek geweest. In deze laatste maanden echter heeft hij, hoewel hij op was van vermoeidheid, van de vele boetedoeningen en van het vasten, niet willen ophouden met zich tal van apostolische werkzaamheden van verschillende aard op te leggen. Doch opeens kwam er een verandering in zijn manier van spreken, van denken en handelen. Hij liet een priester bij zich komen met wie hij overeengekomen was dat deze een retraite zou geven te San Ignazio in Lanzo. Tot deze priester zei hij dat hijzelf er niet meer heen kon gaan. Toen hem gevraagd werd, waarom niet, antwoordde hij slechts: "Dat weet u maar al te goed." - Hij zag af van iedere bezigheid buiten het convict, zelfs de zieken die hij gewoonlijk met zoveel toewijding bezocht, vertrouwde hij aan een andere priester toe. Hijzelf bleef bijna steeds in zijn kamer opgesloten. Hij schreef zijn testamentaire beschikkingen en bracht alles in orde, alsof hij zich gereed moest maken voor de eeuwigheid." Dit bracht Don Bosco tot nadenken: hij bad en liet bidden.

Intussen werd er voor Don Bosco zelf gebeden door zijn talrijke vrienden die thans over grote delen van Italië verspreid waren. Zij wisten niet wat de gevolgen van de huiszoeking geweest waren en welk lot de Dienaar Gods overkomen was. Velen dachten nog steeds dat hij in de gevangenis was opgesloten. Om de ontstelde gemoederen van zoveel goede christenen te bedaren was het nodig een weerlegging te publiceren van de beweringen in de sektarische kranten. De Armonia van 3 juni drukte daarom een artikeltje af met de volgende inhoud:

" Het gerucht heeft de ronde gedaan dat de voortreffelijke
" priester Don Bosco gearresteerd zou zijn. We kunnen de verzeke-
" ring geven dat dit tot heden niet het geval geweest is. Wij zeg-
" gen tot heden, het ogenblik waarop we dit schrijven, daar het
" heel goed zou kunnen gebeuren dat, terwijl onze abonnees lezen
" wat wij thans schrijven, Don Bosco gearresteerd zou kunnen worden.
" Niet omdat daartoe ook maar de minste reden of het geringste
" voorwendsel zou te vinden zijn, want iedereen weet wie Don Bosco
" is, doch in onze dagen is een priester nu eenmaal buiten de wet
" gesteld, zodat ten opzichte van hem alles geoorloofd is.

Zoals iedereen ziet waren deze weinige regels niet voldoende om de weldoeners van het Oratorio helemaal gerust te stellen. De jongens echter waren gerust, omdat Don Bosco hen gekalmeerd had. Ze stelden volledig vertrouwen in zijn woorden, overtuigd als ze waren, de woorden van een heilige te horen die de geest van de voorzegging bezat. "Dat was bij Don Bosco", merkte kanunnik Balesio op, "niet zoiets als een bliksemflits die plots in zijn geest opschoot, het was veeleer de normale gesteltenis van zijn geest geworden, zodat hij voorspellingen al biddend, vertellend of schertsend deed. Als hij iets voorspelde had hij er zelf geen erg in, en ook anderen viel het niet eens op." De lezer zal over deze verzekering kunnen oordelen uit wat er in deze boeken verder volgt.

Maar buiten de geest der voorspelling werden de jongens nog door andere buitengewone gaven van de Heer in hun vertrouwen bevestigd, gaven die ze in hem weerspiegeld zagen. Een brief van een heel degelijke seminarist, weerspiegelt de eerbied die allen voor de dienaar Gods gevoelden.

" Zeereerwaarde Heer,

"

" Ik schrijf u deze brief om u nauwkeurig op de hoogte te
" stellen van wat mij deert en om uw bijstand daarvoor te vragen.
" Ik had al gehoopt dat er spoedig een eind aan gekomen zou zijn,
" maar helaas bemerk ik dat het steeds erger met me wordt. Ik pro-
" beer opgewekt te blijven, maar de lach die ik nog wel vertoon is
" die van iemand die zich met een hamer op de vingers slaat. Zal het
" zo steeds moeten doorgaan? Don Bosco, u hebt anderen al zoveel
" gunsten bewezen die eveneens last hadden, zou U ook mijn genezing
" niet kunnen verkrijgen? Ik weet dat ik haar niet verdien, maar ik
" weet ook dat de Heer de grootste genaden toestaat aan wie er op
" de juiste wijze om vraagt.

" Een keer al, ik meen dat het twee maanden geleden is,
" heb ik tot u gezegd: "Don Bosco, droom van me!"

" En u hebt me voor antwoord gegeven: "Vannacht zal ik je in
" de geest komen opzoeken." - In die nacht werd ik wakker en, ik her-
" herinner het me nog heel goed. Ik bad tot de Heer opdat hij Don Bos-
" co de droom zou geven die ik verlangde. Ik had het erg nodig te
" praten en wilde niet praten. En door middel van de verlangde droom
" hoopte ik dat u te weten zou komen wat ik u niet gezegd had, zo-
" dat men van mij zou kunnen zeggen: '0, Don Bosco droomt en weet het
" wel; of hij droomt niet en dan weet hij niets en ik zal het hem
" niet zeggen."

" Maar Don Bosco droomde; hij liet me bij zich komen, en nadat
" hij me een vreemd voorval verteld had dat me was overkomen, name-
" lijk dat ik onder op de bedding van de Po wandelde en, wat meer is,
" in gezelschap van Don Bosco zelf. Hij zei tegen me: "Donato, wees
" gerust, zorg ervoor je ziel in vrede te bewaren."

" Dat waren goede en voortreffelijke woorden, maar ik verwachtte
" er nog meer. Maar u vervolgde: "Ten aanzien van wat je wenst te

" weten zeg ik alleen: Ne timeas ubi non est metus. - Deze laatste
" woorden troostten me...
" Een recent voorval doet me het beste voor mezelf verwachten.
" Het is nog geen vier weken geleden dat U aan iemand die onder
" hetzelfde euvel gebukt ging vroeg: "Wil je daarvan genezen?"
" Toen hij een bevestigend antwoord gaf, stelde u hem nog
" de vraag: "En binnen hoeveel dagen?" En binnen de vastgestelde
" tijd was hij ervan verlost.
" Deze en dergelijke dingen zijn te verlokkelijk dan dat ze
" me niet ertoe zouden aansporen tot u mijn toevlucht te zoeken voor
" mijn kwaal. Ook wil ik u wel bekennen dat ik zoveel verwachtingen
" stel op het feit dat ik mijn toevlucht tot u neem, dat alleen de
" gedachte eraan me al opbeurt. Een keer dat ik van droefheid schrei-
" de, ondervond ik waarachtige opluchting door te overwegen mijn toe-
" vlucht tot Don Bosco te nemen. Welke grotere troost kan een zoon
" ondervinden, dan die hij ondergaat als hij zich in zijn smart in
" de armen van zijn vader werpt. - Deze proef zal me tenminste hel-
" pen inzien wat God van me wil. Zal de Heer mij laten genezen? Ik
" zal hem van ganser harte dankbaar zijn, en durf beloven dat ik me
" een zo grote gunst zeker niet onwaardig zal tonen. Indien het hem
" mocht behagen mij te laten in de staat waarin ik me bevind, zal ik
" erin berusten. Hoewel het van de ene kant voor mij verdrietig zou
" zijn, zou het mij aan de andere kant goed doen te weten dat Hij
" het voor mijn bestwil zo beschikt.
" Meer zal ik niet zeggen. Don Bosco weet hoeveel er van mij
" verwacht kan worden en wat ik in de Heer behoef. Daarom verzoek
" ik U mij op de uw eigen manier te magnetiseren, voor mij op de bres
" te gaan staan en het middel te vinden om me te troosten. Wees zo
" goed mij te vergeven als ik misschien te familiaar gesproken heb
" en geloof me.
" Uw als een zoon toegenegen,
" Studiezaal, 3 juni. Donato Edoardo.
"
" Aan Don Bosco.

Er werd dus zonder enige vrees en zelfs met een groot gevoel van
vrede en vreugde in het Oratorio geleefd. Men ademde er de geest van fa-
milieleven die allen verkwikte. Don Bosco stond aan de jongens iedere vrij-
heid toe die ongevaarlijk was voor de discipline en voor de moraal. Daarom
verlangde hij ook niet dat men in geordende rijen naar de plaatsen zou gaan
waarheen de klok de jongens riep. En in het warme seizoen stond hij even-
eens toe dat men bij de studie dassen en jasjes uittrok. Verscheidene keren
maakten de assistenten de opmerking dat de orde en het decorum een voorzie-
ning eisten. Maar Don Bosco ging slechts met tegenzin op die voorstellen
in, zozeer was hij gesteld op gemoedelijkheid en gaf hij er de voorkeur aan
dat allen zich werkelijk thuis zouden voelen. Pas jaren later gaf hij toe,
toen het aantal jongens buitengewoon was toegenomen.

En alle oud-leerlingen herinneren zich met onbeschrijflijke ontroering die tijden en bevestigden dat het hun steeds voorkwam alsof zij thuis waren, in hun ouderlijk huis samen met vader en moeder. Ze bejegenden hun goede vader met al de attenties die een kinderlijke genegenheid maar vermogen in te geven. Op zekere dag bevond Don Bosco zich al vijf uur in de biechtstoel en nog was er een groot aantal biechtelingen aan het wachten. De jonge Merlone, van mening dat Don Bosco wel iets verfrissends nodig had, ging naar de keuken om een kop kamille te laten maken en ging daarmee naar Don Bosco in de kerk. Don Bosco dankte hem erg vriendelijk en zei op zijn prettige manier: "De Heer zal je voor deze attentie belonen door je mensuram bonam, te geven, confertam, en coagitatam superfluentem... in deze wereld en in de andere."

Hij van zijn kant gaf eveneens zijn ogen de kost om in alles wat zijn jongens nodig hadden te voorzien. "Als een van hen", zo schreef Pietro Enria, "eens niet lekker was, toonde Don Bosco zijn bezorgdheid door hem te vragen: "Hoe voel je je? Als het nodig is zullen we dadelijk de dokter laten komen... Maar als het alleen maar een aanval van zwakte is, zal ik tegen mijnheer de prefect zeggen dat hij je wat anders te eten laat geven." - Ik herinner me een van mijn kameraden, een seminarist, die zich op last van de dokter naar zijn dorp moest begeven. Toen hij bij Don Bosco kwam om hem goedendag te zeggen was het eerste wat de goede vader tot hem zei: "Heb je reisgeld? "

"Jawel", antwoordde de seminarist, "mijnheer de prefect heeft het me gegeven."

"Heb je niet meer dan alleen maar het reisgeld?" "Nee, mijnheer, niet meer."

"Maar hoelang zul je thuis moeten blijven?"

"De dokter zei dat ik zeker twee maanden daar moet blijven, maar ik denk niet dat dat voldoende is om te herstellen."

"Je ouders zijn niet rijk en hoe zul je het aanleggen om geen gebrek te lijden? Nee, ik wil niet dat je je ouders tot last bent, hier, neem dit!" En hij gaf hem 250 lire en zei: "Zodra het op is, moet je me schrijven, dan stuur ik je meer; let er alleen op dat je alles doet wat de dokter je gezegd heeft. Wees voorzichtig en vermoei je niet. Doe je ouders de groeten van me. Ik zal je iedere morgen gedenken tijdens de heilige mis."

Ook Don Giovanni Garino getuigde: "Het is merkwaardig dat hij bij zoveel werkzaamheden nog zoveel zorg toonde voor de seminaristen en hun welzijn. Iedere maand, of om de twee maanden, vroeg hij steeds aan degenen die van thuis uit niet geholpen konden worden, of ze kleren, schoenen of andere persoonlijke dingen nodig hadden, omdat hij in zo een geval enkele rijke dames mondeling of schriftelijk aanklampie om daarin te voorzien.

Voor sommige andere jongens of seminaristen vond Don Bosco zelfs beschermers die voor hen enig pensioengeld wilden betalen ook op het seminarie.

Wanneer hij een jongen ontmoette die door de ernstige ziekte of dood van zijn vader diepbedroefd was, troostte hij hem met te zeggen: "Van nu af aan ben ik een vader voor je." Een seminarist die tot de Congregatie toegetreden was en die hem wenend kwam vertellen dat zijn moeder gestorven was, terwijl hij zijn vader al vroeger verloren had, verzekerde hij: "Je hoeft er niet aan te twijfelen, de Congregatie zal een moeder voor je zijn."

Gezegende Don Bosco! Zijn liefde herschiep de geest, voedde de ziel, onderhield en herstelde het lichaam, zodat men op hem de verzen 23 en 24 uit hoofdstuk XVI van het boek der Spreuken kan toepassen: "het hart van de wijze maakt zijn mond bezonnen, en versterkt de overtuigingskracht van zijn woorden. Vriendelijke woorden zijn honingzeem, zoet voor de ziel en voor het lichaam gezond."

H O O F D S T U K X L I I I

BOUW VAN DE PORTIERSLOGE EN VAN DE NIEUWE SACRISTIE -
CARLO BUZZETTI BOUWMEESTER VAN HET ORATORIO - EDELMOEDIGE
GIFTEN VAN DON CAFASSO VOOR DE NIEUWE GEBOUWEN EN ZIJN
LAATSTE BEZOEK AAN HET ORATORIO - REGLEMENT VOOR DE
PORTIERSLOGE - PLAN VOOR EEN VERPLICHTE BIJDRAGE VAN 500 LIRE
WAARVOOR EEN JONGEN HET RECHT ZAL HEBBEN IN HET ORATORIO TE
VERBLIJVEN ZOLANG ZIJN OPLEIDING NIET IS VOLTOOID -
RONDSCHRIJVEN: WAARNEMING VAN DON CAFASSO - BEANTWOORDING VAN
BEPAALEDE CRITICI - OORZAAK VAN DON BOSCO'S ACTIVITEIT - AAN
DON BOSCO WORDT VOORGESTELD HET COLLEGE VAN CAVOUR OP ZICH TE
NEMEN - PLANNEN VAN HET GEMEENTEBESTUUR VOOR HET KLEIN
SEMINARIE EN ZIJN AANBOD AAN DON BOSCO - KANUNNIK VOGLIOTTI
BEVORDERT EEN AKKOORD TUSSEN DE BELANGEN VAN DE CURIE EN DIE
VAN DE GEMEENTE - DON BOSCO GAAT VOORWAARDELIJK IN OP HET
VOORSTEL VAN DE KANUNNIK DIE HEM DE LEIDING VAN HET KLEIN
SEMINARIE HAD TOEVERTROUWD - DON BOSCO SCHRIJFT AAN DE
BURGEMEESTER VAN GIAVENO - NOG EEN BRIEF AAN KANUNNIK
VOGLIOTTI: HET WACHTEN IS OP EEN ANTWOORD UIT GIAVENO.

Vanaf het oogenblik dat de eerste geruchten over huiszoekingen zich begonnen te verspreiden, bereidde Don Bosco zich moedig voor om nieuwe plannen ten uitvoer te brengen. Het eerste was dit.

Opzij van de kerk, dicht bij de ingang, waren de twee klassen voor de externe leerlingen en een klein kamertje voor de portier, zoals we al zeiden. Er was dus gebrek aan een behoorlijke portiersloge en die heeft Don Bosco op het einde van 1859 laten bouwen. Ze bestond uit één enkele gelijkvloerse verdieping, een beetje groter dan de klassen, dicht bij de oostkant van de poort en enkele meter van de oude loods gelegen die door de heer Filippi aan de heer Visca verhuurd was. Ze bestond uit drie achtereenvol-

gende ruimten, namelijk een overdekte vestibule, die toegang gaf tot de kamer van de portier, en waarlangs men in een lokaal kwam waar men zich met de ouders van de leerlingen kon onderhouden. Tussen de klassen en de portiersloge bleef de ruimte die van de poort naar de speelplaats leidde echter nog aan eventueel slecht weer blootgesteld. Daar doorheen moesten wagens naar binnen kunnen rijden, en Don Bosco besloot deze te overdekken met een groot stenen gewelf.

Toen hij een aannemer had laten komen verzocht hij deze een schatting te maken en het werk uit te voeren. De man begon met Don Bosco te doen opmerken, dat het balkwerk alleen al ongeveer 2.000 lire zou kosten.

"Maakt u ook maar een kostenberekening", antwoordde Don Bosco, "Het zal wel niet ontbreken aan wat er nodig is."

Bij dat gesprek was aanwezig de jonge Carlo Buzzetti, die toen een eenvoudige metselaar was. Hij was verontwaardigd toen hij zag hoe Don Bosco bedrogen werd door iemand die alleen op eigen gewin uit was. Hij wachtte tot de aannemer weg was en toen zei hij tot Don Bosco: "Als ik me niet vergis, wil die mijnheer rijk worden ten koste van Don Bosco!"

"Wat zeg je?"

"Ik zeg dat tweeduizend lire belachelijk veel is."

"Op hoeveel schat jij dat werk dan?"

"Ik denk dat het te maken is voor 600 of 700 lire."

"Het balkwerk?"

"Nee, alles!"

"Wel, ik geef jou 1.000 lire als je in staat bent mijn plan uit te voeren."

"Duizend lire is te veel. Misschien is vijfhonderd genoeg."

"Als je ervoor voelt het te doen, doe het dan maar." - Buzzetti nam het aan. Overtuigd dat de aannemer van zijn goedgelovigheid misbruik had gemaakt, besloot Don Bosco hem te ontslaan, maar niet direct en zomaar. Hij had nog andere herstellingswerkzaamheden in huis en daarom ontsloeg Don Bosco hem van de jongste opdracht, onder voorwendsel dat het beter was als zijn metselaars niet afgehouden werden van dingen waar meer haast bij was.

Carlo Buzzetti wachtte niet lang om aan het werk te beginnen, zoals hij beloofd had en maakte het in korte tijd af.

De kosten van dat werk werden gedragen door Con Cafasso, die Don Bosco een groot bedrag ter hand gesteld had, mogelijk voor de aankoop van het eigendom der Filippi's. De Apologiste Cattolico van september 1860 verklaarde dat die som ruim 45.000 lire bedroeg. Over die edelmoedige gift

In datzelfde jaar 1860 maakte Buzzetti de sacristie af, maar moest later de smartelijke gevolgen van de laster ondervinden. Door de architect werd hij bij Don Bosco ervan beschuldigd iemand te zijn die te kwader trouw was en probeerde Don Bosco met de inkopen te bedriegen. De architect was een brave katholiek, liefdadig en lid van de Sint-Vincentiusvereniging; maar tegelijkertijd te veel geneigd om geloof te hechten aan de rapporten van kwaadwilligen die jaloers waren op het goede in de anderen, en hardnekkig in zijn vooroordelen. Don Bosco droeg Buzzetti echter zoveel achting toe dat hij niet wilde geloven in de herhaalde verklaringen van de architect, zodat deze zich terugtrok en niet meer voor het Oratorio wilde werken. Steeds kreeg hij als antwoord: "Ik ken Buzzetti, hij is tot zoiets niet in staat." Carlo Buzzetti wist van de geruchten die over hem de ronde deden, maar hij zweeg steeds en stelde zijn vertrouwen op Don Bosco.

Terwijl men probeerde hem van het Oratorio te verdrijven werd inderdaad de vroegere aannemer ervan weggehouden. Buzzetti had zijn plaats als meestermetseelaar en daarmee begon zijn geluk. Don Bosco vertrouwde hem ruim dertig jaar lang de bouw toe van al zijn gebouwen, zodat hij een van de grootste aannemers werd van huizen en kerken in Turijn.

Het tweede plan van Don Bosco was de uitbreiding van zijn aantal leerlingen dat speciaal voor de vorming van de clerus zou worden opgeleid. Om te voorzien in de noden die in alle delen van Piëmont heersten en waar men hulp verwachtte, besloot Don Bosco aan welgestelde families en weldadige personen voor te stellen, dat ze hem jongens zouden zenden die al met hun gymnasiale studies begonnen waren, en voor wie hij slechts een vooruitbetaling van 500 lire zou vragen. Tegelijkertijd overwoog hij, ten einde de liefdadigheid een dubbele stimulans te geven, te beloven dat die gelden voor een deel gebruikt zouden worden voor het nieuwe gebouw in Valdocco.

Er waren er die hem een dergelijk plan afraadden, omdat het volgens hen een soort van verderfelijke overeenkomst was. Don Cafasso echter die de overwegingen en de ideeën van Don Bosco kende, merkte op: "Het heeft geen zin, hij wil het op zijn manier doen. Men moet hem zijn gang laten gaan, want ook als een plan niet aan te raden is, bij Don Bosco slaagt het toch." Dus bereidde Don Bosco een circulaire voor, waarin hij het voorstel van deze gunstige gelegenheid ook uitbreidde tot die klassen van jongens die een kunst of een vak wensten te leren. Enkele maanden later publiceerde hij het rondschrijven en stuurde hij het naar vele steden en dorpen.

" Hooggeachte Heer,

"

"

" Het levendige verlangen om tegemoet te komen aan de heden

" ten dage steeds toenemende morele behoeften van de jeugd, het gro-

" te aantal jongens die vragen om in dit huis, het Oratorio van de
" H. Franciscus van Sales, opgenomen te worden, maakt het heel be-
" treurenswaardig dagelijks arme jongens te moeten weigeren, die,
" aan zichzelf overgelaten, wel een droevige toekomst moeten tege-
" moet zien.

" Daar het huidige gebouw geen mogelijkheid biedt om het aan-
" tal jongens uit te breiden, vooral doordat de werkplaatsen binnen
" in het huis gebouwd zijn, en ik ook niet over de middelen voor
" uitbreiding beschik, heb ik een plan ontworpen dat, naar ik meen,
" Uw instemming zal kunnen verwerven en tegelijkertijd van nut kan
" zijn om de noodzakelijke middelen bijeen te brengen voor een ruim-
" te die een aanzienlijk groter aantal jongens zal kunnen bevatten
" dan de tegenwoordige.

" Het gaat erom een bepaald aantal aandelen te plaatsen van
" 500 fr., betaalbaar als volgt: namelijk in de loop der komende
" maanden - augustus en september fr. 200,-
" - in januari 1861, nog eens fr. 200,-
" - in juli van hetzelfde jaar '61 fr. 100,-
" fr. 500,-

" Iedere aandeelhouder zal echter het recht verkrijgen naar
" dit huis een jongen te zenden, die hij meent te kunnen bestemmen
" voor de studie of voor het aanleren van een vak, al naargelang de
" bekwaamheid en de aanleg van de betrokkenen. (Zie de voorwaarden
" beneden).

" Op die manier zoudt U twee werken van liefdadigheid steunen
" door het vergroten van een huis bestemd om aan arme jongens onder-
" dak te verlenen, en door wel te doen aan een jongen, die U een
" dergelijke gunst waardig acht. Waardoor u, behalve de beloning
" voor het aanschijn van God, eveneens iemand hier in huis zult
" hebben die uw weldaad zal zegenen, daar hij onttrokken is aan de
" gevaren en geplaatst is op het pad dat tot het goede leidt.

" Wanneer dit, mijn plan, uw goedkeuring zal kunnen wegdra-
" gen, en U besluit om deel te nemen, zal ik U daar ten zeerste
" dankbaar voor zijn. Ik verzoek U mij dat te willen meedelen bin-
" nen de kortst mogelijke termijn. Ook zou ik u nederig willen ver-
" zoeken de inhoud van deze brief te willen meedelen aan die perso-
" nen die U genegen oordeelt om aan dit werk van openbare weldadig-
" heid deel te nemen.

" In het tegengestelde geval verzoek ik U alleen mij de
" moeite die ik U veroorzaakt heb, te willen vergeven en toe te
" staan dat ik alle goeds van de hemel voor u afsmeek, terwijl ik
" met alle achting verblijf,

Uw dw. dienaar,

" Turijn, 1860.

Bosco Giovanni, pr.

" VOORWAARDEN VOOR DE JONGEN DIE ELKE AANDEELHOUDER ZOU
" KUNNEN ZENDEN NAAR HET HUIS VAN HET ORATORIO VAN DE
" H. FRANCISCUS VAN SALES

" Hoewel de voorwaarden tot toelating in dit huis gewoonlijk

" tamelijk verschillend zijn, worden zij in het onderhavige geval
" teruggebracht tot wat nu volgt.

" De jongen kan de studie of een technisch vak kiezen.

" 1. Wanneer het gaat om een vak of ambacht wordt er vereist
" dat hij gezond is, sterk, op zijn minst twaalf en op zijn hoogst
" achttien jaar oud is. Het huis verplicht zich hem onderdak te
" verschaffen, levensonderhoud, moreel en godsdienstig onderricht,
" totdat de leertijd in het vak dat hij in het huis beoefent, ver-
" streken zal zijn.

" 2. Wanneer het gaat om de studie, wordt vereist dat hij de
" lagere school doorlopen heeft en een bewijs van goed moreel ge-
" drag kan voorleggen. - Dat hij gezond is en geen lichamelijke
" gebreken vertoont. Het huis verleent hem onderdak, levensonder-
" houd en lessen in Latijn, dat wil zeggen vanaf het eerste jaar
" van de Latijnse grammatica tot aan de filosofie.

" 3. In beide gevallen moeten de jongens genoeg nemen met
" wat er op tafel komt, zich aanpassen aan de discipline, het onder-
" wijs en aan de overeenkomstige beroepen met het reglement dat in
" het huis nageleefd wordt.

"

"

Aanmeldingsformulier

"

" De ondergetekende, wonende.....via nr.
" verplicht zich, ten einde mede te werken aan de uitbreiding van
" het huis ORATORIO VAN DE HEILIGE FRANCISCUS VAN SALES te Turijn,
" in de wijk Valdocco, tot het nemen van ... aandelen, waarvan ik
" twee vijfde zal betalen in de volgende twee maanden, augustus en
" september van het lopende jaar 1860.

" Twee vijfde in januari 1861.

" Een vijfde in juli van hetzelfde jaar 1861.

" Ik ben voornemens gebruik te maken van het recht om een
" jongen naar bovengenoemd huis te sturen op het mij passende ogen-
" blik, en volgens de mij bekende voorwaarden voor opnemen.

" Datum maand 1860.

"

Handtekening van de aandeelhouder.

"

" N.B. De inschrijvers worden verzocht dit formulier te tekenen en
" het te zenden aan BOSCO Giovanni, pr. - Turijn.

Velen gingen op deze oproep in. We bezitten de lijst nog van degenen
die instemming betuigden en intekenden, gedagtekend in 1860 en 1861.

Maria Sophie Vibert de la Pierre - Giovanni, aartsbisschop van Sa-
luzzo - Graaf Pietro Giov. Gloria - Graaf Aleramo Bosco te Ruffino -Ka-
nunnik Camillo Peletta, aalmoezenier des Konings - Kanunnik Celestino Fis-
sore vicaris-generaal - Kanunnik Giuseppe Ortalda - Giorgio Oreglia, kanun-
nik provoost van Fossano - Don Ajachini Antonio Giulio, rector-pastoor van
de Santa Maria della Sanità degli Orti di Alessandria.

Don Bosco had deze obligaties op 500 lire geraamd, eveneens om een staat van zaken te scheppen die het nagenoeg onmogelijk moest maken het hospitium te sluiten. Hij was ervan overtuigd dat het recht van derden zijn tegenstanders zou doen aarzelen om hun plan door te voeren.

Doch deze en andere ondernemingen, waarover we nog zullen spreken, werden gelaakt door sommigen die zich voorzichtige mensen waanden. Een vooraanstaande theoloog, een geleerd en vroom man, was - zoals Don Turchi ons verzekert - gewoon tot hen te zeggen: "Het is gemakkelijk kritiek uit te oefenen, maar intussen zijn wij toch maar niet in staat om ook maar het honderdste deel te doen van wat hij zonder zekere middelen tot stand brengt. Don Bosco is een buitengewone man, daarom kan men hem niet met gewone maatstaven meten."

Don Bosco zelf antwoordde overigens talloze malen, mondeling en schriftelijk, aan sommigen die hem verwijten maakten over zijn ondernemingen: "Wanneer ik wist dat de duivel ophield met de zielen te verstrikken, dan zou ik ook ophouden met het zoeken van nieuwe middelen om ze uit zijn listen en lagen te redden."

Het derde plan was een van het meest gewaagde voor die tijd, namelijk om zijn beginnende Congregatie tot buiten Turijn uit te breiden en haar enkele colleges voor jonge studenten toe te vertrouwen. De goddelijke Voorzienigheid leidde de gebeurtenissen en het gemeentebestuur van Cavour bood hem de leiding aan van haar oud stedelijk college, dat sinds enige tijd gesloten was en dat men wilde heropenen.

Bijna tegelijkertijd had de heer kanunnik Celestino Fissori, vicaris-generaal en later aartsbisschop van Vercelli, hem zijn vurig verlangen te kennen gegeven dat hij eens zou nadenken over het kleinseminarie van Giaveno.

Dat seminarie, gesticht kort na het concilie van Trente volgens de daarop genomen wijze besluiten, was bijna drie eeuwen lang de kweekschool geweest van de geestelijkheid, aanvankelijk van de abdij van San Michele della Chiusa, waartoe het behoorde, en daarna van het aartsdiocees Turijn, waarbij het in het begin van de 19de eeuw ingelijfd was. Alle gymnasiumklassen hadden hier lange tijd gebloeid en waren ze in het bisdom de enige geweest om roeping te bevorderen. In de laatste jaren echter was het aantal leerlingen zozeer gedund dat het seminarie op het punt stond gesloten te worden en aangeslagen door de regering.

De seminarist Anfossi, die er in 1859 een bezoek ging brengen, was verbaasd door de stilte die er heerste en er werd hem verteld dat het nog ongeveer twintig leerlingen telde. De studies werden veronachtzaamd en de vice-rector en econoom, Don Pogolotto Alessandro, had alleen voor interne aangelegenheden een lokaal in een aangrenzend gebouw. De eigenlijke rector, die de curie vertegenwoordigde en volle gezag had, was de provoost-kanunnik van de collegiale kerk van Sint-Laurentius. Hem viel de taak te beurt

de leerlingen aan te nemen, het oppertoezicht en de administratie over het beheer van de goederen van het seminarie en de pensioengelden. De zeven leraren van het gymnasium waren ondergebracht in het college, doch ze hadden, buiten het onderricht geen andere bezigheid. Sinds een jaar was hun salaris niet meer uitbetaald, daar de inkomsten daartoe ontoereikend waren. Twee assisterende seminaristen moesten zorgen voor het toezicht, de tucht en de studie en een van hen moest de leraar van de elementaire klassen bijstaan die om verscheidene redenen geen les had kunnen geven. Deze klassen waren drie in aantal en werden bezocht door de leerlingen van het college en door de jongens uit het dorp, voor wie de vertrekken in een gedeelte van het seminarie zelf bestemd waren. Hun meesters, die door de gemeente betaald werden, waren van haar afhankelijk. De geestelijkheid van Giaveno had zich steeds in de zaken van het college gemengd, tot schade van de discipline, daar de vice-rector aan handen en voeten gebonden was en zich naar de wensen van deze heren moest schikken.

Dat was een van de oorzaken waardoor het seminarie in een betreurenswaardige toestand geraakt was. Ook de slechte tijdsomstandigheden hadden hun kwade invloed doen gelden. Het college was vervallen en had daardoor ook alle aanzien onder de bevolking verloren, zodat niemand er nog zijn eigen kinderen wilde heen zenden. Er was niet het geringste uitzicht dat in het komende jaar het aantal leerlingen groter zou worden.

Aldus het authentieke verhaal dat ons gegeven werd door een leraar die in die jaren aan het seminarie verbonden was.

Intussen overwogen de geestelijke oversten de school te sluiten om niet verplicht te zijn leraren te betalen die les gaven voor lege banken. Alvorens echter een dergelijke beslissing door te voeren, ging kanunnik Vogliotti, pro-vicaris en rector van het metropolitaanse seminarie, Don Bosco dringend verzoeken of hij niet een middel wist te vinden om het arme college omhoog te heffen en het nieuw leven in te blazen. Hij vroeg enkel een geschikte priester als directeur en een seminarist als assistent.

Don Bosco vroeg tijd om erover na te denken, daar hij in onderhandeling was voor het college van Cavour. Hij ging er met Don Cafasso over spreken. Deze aarzelde een oplossing voor te stellen, misschien omdat hij op de hoogte was van bepaalde achtergronden die Don Bosco niet onbekend waren. Vandaar dat hij vroeg: "En wie zou u als directeur naar Giaveno willen zenden?" "Daar ik geen priesters in het Oratorio beschikbaar heb, had ik gedacht die en die diocesane priester erheen te sturen, een van mijn vrienden, die in het seminarie van Chieri steeds aan mijn zijde stonden. Hij is vroom, geleerd en in moreel opzicht onberispelijk."

"Dat gaat niet"! antwoordde Don Cafasso, die zich niet vergiste in het beoordelen van personen! "Die is veel te onstuimig en grillig!"

Intussen rekende het gemeentebestuur ook wel op de opheffing van

dit seminarie en wilde er graag bezit van nemen om er de gemeentelijke scholen een betere huisvesting in te verschaffen die tot heden geen geschikte en aangename plaats gehad hadden. Het was zijn goed recht, zoals bleek toen het eerste doel waarvoor die plaatsen bestemd waren, kwam te vervallen. De directie van het seminarie, van dat plan op de hoogte gebracht, maakte zich ernstig ongerust bij het zien van het nakende gevaar dat mooie gebouw te moeten verliezen.

Maar de burgemeester van Giaveno, de heer Giuseppe Schioppo, had nog verder strekkende plannen. Hij besloot om er, behalve de lagere school, ook een gemeentelijk college of gymnasium in onder te brengen en de leiding ervan aan Don Bosco toe te vertrouwen. Het voorstel werd op het einde van mei gedaan en door Don Bosco doorgegeven aan de curie. Kanunnik Vogliotti, die een schikking trachtte te treffen om het bezit van dit kerkelijke gebouw in overeenstemming te brengen met de verlangens en de aanspraken van de gemeente, liet Don Bosco bij zich komen. Hij zette hem de stand van zaken uiteen. Nadat hij hem grote beloften gedaan had, gaf hij hem de raad die opdracht niet te weigeren. Don Bosco voerde geen moeilijkheden aan en wilde gaarne voor de belangen van het diocees opkomen. Hij gaf de kanunnik de verzekering dat, indien de voorwaarden voor de door de gemeenteraad aangeboden overeenkomst aanvaardbaar zouden zijn, hij de manier zou bestuderen waarop aan zijn verlangens tegemoetgekomen zou kunnen worden.

Don Bosco schreef daarom aan de burgemeester van Giaveno en vroeg hem, dat de gemeente een overeenkomst zou ontwerpen en de geldelijke steun zou bepalen waarmee zij voornemens was bij te dragen tot de stichting van het nieuwe kloostercollege ten behoeve van de streek. Het plan Cavour had hij echter nog niet van de hand gewezen.

Kanunnik Vogliotti wachtte ongeduldig op een antwoord van hem over het resultaat van de onderhandelingen en Don Bosco antwoordde hem met een brief waaruit men gemakkelijk de inhoud kan opmaken van de brief van de rector van het seminarie te Turijn. In deze, zoals in al zijn andere brieven, komt Don Bosco steeds op voor de zaak van zijn beminde zonen.

" Hooggeachte Heer Rector,

"

" In de eerste plaats betuig ik u mijn nederige dank voor
" wat u voor deze jongens gedaan hebt en, naar ik zie, nog bereid
" bent te doen. Wat de jonge seminarist Berutto betreft, zou het
" het beste zijn dat ik Ruffino bij me houd en dat u dezelfde
" goedheid zou betonen voor Berutto door hem gratis opname te ver-
" zekeren in het seminarie van Chieri.

" Hij is daar nooit in de gelegenheid geweest ook maar een
" stuiver te betalen. Daarom heb ik hem steeds gratis opgenomen,
" en dat heel graag vanwege zijn vele goede wil. Een tante van
" hem zorgde en zorgt thans nog voor zijn kleding. Wanneer het

" absoluut onmogelijk is hem geheel gratis op te nemen, doet u dan
" wat u kunt, waarna ik ter aanvulling zoveel mogelijk bijeen zal
" trachten te krijgen.

" Ik zal op antwoord uit Giaveno wachten, alvorens mij aan
" Cavour te binden. Dank voor de groene kazuifel die ons doet hopen;
" hierin zijn we feitelijk nog geheel groen.

" Tot nu toe ben ik nog buiten de gevangenis. Zorgt U en de
" vicaris-generaal ervoor zo eveneens te doen.

" Met de meeste hoogachting en oprechte dankbaarheid beveel
" ik me in Uw gunst aan.

"

Uw dw. dienaar,
Giovanni Bosco, pr.

" Turijn, 5 juni 1860.

H O O F D S T U K XLIV

GEVANGENNEMING VAN KANUNNIK ORTALDA - HUISZOEKING BIJ
DON CAFASSO - OVERWEGINGEN VAN DON BOSCO - TWEEDE
HUISZOEKING IN HET ORATORIO - DON BOSCO IN TURIJN
VERDWAALD EN DOOR DE GODDELIJKE VOORZIENIGHEID NAAR HUIS
TERUGGEVOERD - INSPECTIE IN DE SCHOLEN VAN DE EXTERNEN -
DROEVIG SCHOUWSEL: DON ALASONATTI VALT IN ZWIJM - DON
BOSCO KOMT THUIS - BEDREIGING MET GEVANGENSCHAP -
VERWIJTEN AAN HET ADRES VAN DE HUISZOEKERS - DE
WACHTPOSTEN VERWIJDERD - VERKLARINGEN OMTRENT DE RECHTEN
VAN DE PAUS - BEZOEK AAN DE KLASSEN - NAUWKEURIGE
DOORZOEKING VAN HET HUIS - ARGLISTIGE VRAGEN EN VRANKE
ANTWOORDEN - DE INBESLAGNEMING VAN DE SCHRIFTEN -
DANKZEGGING TOT DE HEER - TWEE TROOSTREDENEN

Intussen vreesde en vervolgde de regering de goede priesters. Hun tegenstanders hadden zoveel lasterlijke beschuldigingen op hun hoofd gestapeld, dat de Minister van Binnenlandse Zaken Farini het nodig geoordeeld had de opsporingen in Turijn voort te zetten om, zodra het nest van de gevreesde samenzwering gevonden was, er tegen gewapend te zijn en het met één slag uit te roeien. De meesten vonden het een mysterie dat enkele priesters die zich aan instellingen van liefdadigheid wijdde, de regering zoveel vrees konden inboezemen die toch grote troepen soldaten en agenten tot haar beschikking had; en toch is het een historisch feit.

In die dagen werd kanunnik Ortalda in de gevangenis opgesloten nadat zijn huis doorzocht was. Alle zoeken naar reactionaire complotten was vergeefs geweest, maar als delict werd hem, zoals Don Bosco zei, ten laste gelegd, dat hij zonder vergunning een drukpers had laten overbrengen van de drukkerij Falletti naar S. Tommaso, om ze te gebruiken voor het drukken van zijn blad Il Museo delle missioni.

Plots liet het hoofd van de politie op 6 juni een huiszoeking verrichten in het convitto ecclesiastico van de H. Franciscus van Assisi. De politiek-godsdienstige gebeurtenissen hadden de vroegere verdenkingen ook tegen het convitto weer doen opleven. Don Cafasso had geen enkele van

de voorzorgsmaatregelen die Don Bosco hem aangeraden had, verwaarloosd. De politie kwam zijn huis binnen, terwijl hij in een leuningstoel zat. Twee politieagenten stelden zich aan de voet van de trap op, twee in de wachtkamer, en twee anderen doorzochten waarlijk heel streng twee dagen lang het vertrek, tot in alle hoeken en kanten. Ze vonden niets dat de vrees van de regering kon wettigen.

Teleurgesteld door dat onderzoek meenden ze beter te kunnen slagen in het Oratorio.

Don Bosco heeft er het volgende over geschreven: "Ik had gedacht dat de eerste huiszoeking aan alle belachelijke veronderstellingen van reactionaire bedrijvigheid alle ernst ontnomen had, en dat niemand de vrede in ons huis nog eens op een dergelijke manier zou komen verstoren. Maar aangezien de heren van de regering de smaak ervan te pakken hebben, herhaalden ze tot tienmaal toe hetzelfde spektakel doch telkens met andere ambtenaren. Om het niet te lang te maken en te veel in bijzonderheden te treden, zal ik alleen de belangrijkste dingen van de tweede huiszoeking vertellen, steeds de Heer zegenend die ons in die beproevingen op waarlijk voelbare wijze beschermde. Sicut pulli, volantibus desuper milvis, ad gal-linae alas accurruntl_ita et nos sub velamento alarum tuarum abscondimur."

We volgen de draad van zijn verhaal en zullen het met andere getuigenissen aanvullen.

Het was om 10 uur 's morgens op 9 juni, nauwelijks vijftien dagen na de eerste huiszoeking, toen drie heren zich met een politie-escorte naar het Oratorio begaven. Het waren de heren Malusardi, secretaris van Minister Farini, ridder Gatti, inspecteur-generaal van het Ministerie van Openbaar Onderwijs, en professor Petitti, doctor in de theologie, doch een leek. De eerste had tot voornaamste opdracht de boekhouding en rekeningen te onderzoeken en het lokaal te inspecteren. De tweede moest de klassen doorzoeken en de jongens ondervragen, terwijl de laatste alle vragen en antwoorden stenografisch moest vastleggen. Ze werden gevolgd door enkele andere ambtenaren van de beide ministeries. Enkele wachtposten werden buiten bij de poort van de inrichting opgesteld.

Ongelukkigerwijze was Don Bosco kort tevoren de stad ingegaan, zonder te zeggen waarheen hij van plan was te gaan. Onmiddellijk werden er verscheidene jongens uitgezonden om hem te zoeken, onder wie Giuseppe Buzetti. Vruchteloos doorkruisten ze Turijn in alle richtingen.

De onderzoekers begonnen de school van meester Reano nabij de portiersloge te doorzoeken. Hier leerden een groot aantal externe jongens, ongeveer 93, die bijna allen door de gemeentelijke scholen waren geweigerd, omdat ze te onbeschaafd of te onfatsoenlijk waren, de eerste beginselen van lezen en schrijven. Men moest een jobsgeduld hebben om orde onder hen te houden. "Er kwam", zo schreef meester Giuseppe Reano, "een heer van de

politie bij mij de klas binnen. Hij kwam naar me toe en vroeg of ik onderwijsbevoegdheid had en ik zei neen. Daarna informeerde hij nauwkeurig naar het onderricht dat ik gaf. Om hem te voldoen overhandigde ik hem ook een schrift waarin ik een verzameling van goede beginselen had samengebracht die ik die arme jongens inprentte opdat zij goede christenen en goede burgers zouden worden. De heer vroeg me welke straffen ik uitdeelde aan de deugnieten, en ik antwoordde hem: "Geen, helemaal geen."

"Onmogelijk"! riep de heer uit.

"Heel goed mogelijk"! antwoordde ik, "de straf die ik toedien volgens de bevelen van de overste van het huis, bestaat er in op bepaalde dagen van de week aan de jongens die zich goed gedragen hebben en die allen kinderen van arme mensen zijn, wat broodjes uit de bakkerij Magra aan de via Pellicciai uit te delen. De ondeugenden echter krijgen daar niets van. Dat is de enige straf die in deze school gebruikelijk is. Om hen aan te sporen te komen, stelt Don Bosco af en toe een beloning voor hen in het vooruitzicht, bijvoorbeeld kledingstukken." - Toen ging de heer weg en het scheen dat hij niets op te schrijven had."

Op de speelplaats gekomen, gingen de drie onderzoekers naar boven naar de eerste verdieping van het huis, en daar Don Bosco er nog niet was, dienden ze zich aan bij Don Vittorio Alasonatti, die als prefect zijn plaats innam. Na gezegd te hebben wie ze waren en wat het doel was van hun bezoek, zei de heer Malusardi om te beginnen tot hem:

"Laat u ons eerst de boekhouding zien."

"Ziehier", zei de brave priester, "dit is het hoofdboek, met de namen, voornamen, de naam van de vader en de geboorteplaats van elke leerling. Hier is het dagboek van de dagelijkse uitgaven, en in dat andere daar staan de voorwaarden die bij de toelating zijn overeengekomen."

De heren keken de registers na, bladerden er hier en daar in en na enkele minuten zei de secretaris:

"Maar ik begrijp niets van die hele boekhouding."

"Als u ze niet begrijpt, kan ik het niet helpen", antwoordde Don Alasonatti. "Als u geduld wilt hebben zal ik u alles verklaren."

"Ja zeker, we willen alles weten, en in weinig woorden. Zegt u ons eerst eens hoeveel jongens er hier in huis opgenomen zijn."

"Er zijn meer dan 700 externe jongens die het Oratorio bezoeken, en het aantal internen bedraagt 300, verdeeld in twee categorieën, de studenten en de vakjongens. Van die jongens zijn er 40 die geen vader of moeder meer hebben en 127 hebben een van hun ouders verloren."

"Hoeveel pensioengeld betalen ze?"

"Slechts 17 leerlingen en twee seminaristen betalen geregeld kostgeld. Het grootste deel betaalt niets omdat het allemaal volslagen arme en verlaten jongens zijn. Zelfs moet er voor hun schoeisel en kleding gezorgd worden. De anderen betalen een beetje, al naar de draagkracht van hun familie."

"Hoeveel is dat beetje?"

"Tien of twaalf lire per maand, of een paar maten wijn per jaar, of een zak rijst of maïs of kastanjes en dergelijke."

"Dat is toch zeker niet genoeg om zoveel jongens het hele jaar te onderhouden. Hoe worden die kosten dan bestreden?"

"Het gemeentebestuur van Turijn geeft jaarlijks driehonderd lire; de orde van de heilige Maurizio en Lazzaro vijfhonderd lire, en het aartsbisdom duizend lire."

"Al die giften bijeen leveren niet meer dan achttienhonderd lire op, en die kunnen zeker niet de kosten voor levensonderhoud, kleding en verzorging dekken. Met welke andere middelen gebeurt dat?"

"In het begin voorzagen Don Bosco en zijn moeder gedeeltelijk in het tekort door hun bezittingen te verkopen. Het ander gedeelte werd door vrome mensen aangevuld. Tegenwoordig mag men wel zeggen dat al onze inkomsten uit giften van weldoeners bestaan."

"Wie zijn die weldoeners?"

"Velen van hen ken ik niet, en anderen hebben liever niet dat we hun naam bekend maken, zodat ik die vraag niet kan beantwoorden."

"Waar bevindt zich het geld?"

"We hebben zelfs geen kast om het te bewaren, omdat zodra er iets binnenkomt, er dadelijk een vordering die vervallen is, of op het punt staat te vervallen, mee voldaan wordt."

Deze nauwgezette en waarheidsgetrouwe woorden van onze brave prefect bevielen de drie onderzoekers niet. Naar de mededelingen van hun meesters hadden zij zich in het hoofd gezet dat Don Bosco grote hoeveelheden geld bezat die hem gezonden werden door de paus en door de afgezette vorsten, onder de naam van voor de noden der kinderen te zorgen, maar in werkelijkheid om soldaten te werven en de strijd tegen de regering voort te zetten. Deze dwanggedachte werd gevoed door de sektarische kranten, die naar alle windrichtingen rondbazuinden dat de fiscus bij de Jezuïeten in Turijn grote schatten en belangrijke documenten gevonden hadden die op het bestaan van een uitgebreide samenzwering wezen. "Welnu, Don Bosco staat in relatie met de jezuïeten", zo zeiden zijn vijanden, "dus",

zo besloten ze, "moet het corpus delicti ook in zijn instituut te vinden zijn." Doordrongen van deze vooroordelen bleven de drie onderzoekers tegenover Don Alasonatti volhouden dat hij hun de schat moest laten zien; totdat Malusardi op barse toon en om hem vrees aan te jagen zei:

"U bedriegt ons; u hebt geld en u wilt het voor ons verborgen houden; u bent een jezuiet; maar u bent met ons niet zo gemakkelijk klaar."

Met die woorden greep hij hem bij de armen, stootte en duwde hem in alle richtingen door de kamer en vergreep zich zodoende aan zijn priestertelijke waardigheid. Bij die vlegelachtige behandeling van de man Gods, die altijd gebukt ging onder zijn vele werk en van wie de gezondheid toch al niet te best was, voelde deze dat zijn krachten hem begaven.

"Maar, heren, ik doe u toch geen kwaad..." zei hij en viel in zwijm.

Deze onverwachte onmacht bracht de hoogedele heren ertoe zich te schamen. Ze voelden dat ze niet als behoorlijke functionarissen te werk gegaan waren, doch veeleer als boosdoeners. Ze probeerden het aangerichte kwaad goed te maken door de bezwijmde op te tillen en hem voorzichtig op een stoel te zetten.

En Don Bosco? Die had het huis verlaten en las rustig de wet op het schoolonderricht. Hij moest die morgen op twee plaatsen zijn: op de rechtbank om een geschil in verband met de aankoop van het huis Filippi te regelen, en daarna op het paleis van markies Fassati, waar hij op een vastgesteld uur verwacht werd om te komen eten met de belofte van een geldelijke ondersteuning. Maar, vreemd genoeg! Bij het verlaten van de rechtbank was hij wel van plan zich naar de markies te begeven, maar hij werd plots zo verstrooid, dat hij er zich geen rekenschap meer van gaf waar hij liep. In plaats van zich naar het centrum van Turijn te begeven, liep hij langzaam van de ene straat naar de andere, van het ene plein naar het andere, in een geheel tegengestelde richting. Zo kwam hij als een man die zijn geheugen verloren heeft op de via Cottolengo uit. Hij had daar al een behoorlijk stuk van afgelegd, toen hij zijn vergissing merkte! "O, wee", dacht hij, "wat ben ik nu begonnen! Ik vind het vervelend om naar huis te gaan, omdat die mensen ginder me vandaag verwachten... Teruggaan kan ik moeilijk doen en ik ben bang toch niet op het afgesproken tijdstip daar te zijn... Aan de andere kant is het morgen zondag, vanavond is er biecht en moet ik zorgen zo gauw mogelijk op mijn post te zijn." Overlegend onder het doorwandelen, besloot hij: "Het mag zijn zoals het wil, ik ben hier in de buurt van het Oratorio en ik ga erheen. "

Plots zag hij onverwachts drie jongens opduiken, Duina, Martano en Mellica die, toen ze hem in het oog kregen, hun pas inhielden en riepen: "Don Bosco, kom, kom gauw, er is een tweede huiszoeking! Het Oratorio zit vol schildwachten!" - Toen overwoog Don Bosco: "Nu weet ik waardoor ik me in de weg vergist heb. De zichtbare hand van de Voorzienigheid heeft me

me terug naar huis gebracht waar mijn aanwezigheid noodzakelijk is. De Heer zag verder dan ik."

Hij haastte zich naar het Oratorio waar hij als een bevrijdende engel verwacht werd. Op dat ogenblik had het droevige schouwspel met Don Alasonatti plaats.

De jongens waren allen heel geschrokken, te meer toen ze zagen dat de wachtposten de seminarist Giovanni Cagliero op een brutale manier verboden hadden naar buiten te gaan om er de muziekles bij maëstro Cerrutti te nemen. Een deel van de jongens had zich in de kerk verzameld om te bidden en bij hun gebeden voegden zich die van de velen, die op bevel van kanunnik Luigi Anglesio in de Cottolengo verzameld waren.

Nauwelijks was Don Bosco de trap op of enkele vakjongens stelden zich op aan de voet ervan, gereed om weerstand te bieden of te voorkomen dat Don Bosco zou weggevoerd worden. De seminarist Anfossi kon zich niet weerhouden de kamer van de prefect binnen te gaan en Don Bosco tegemoet te treden die juist binnenkwam toen Don Alasonatti in zwijm viel. Het deed hem oneindig veel leed te zien in welke betreurenswaardige staat zijn beminde en waardige helper zich bevond. Hij ging naar hem toe en nam hem bij de hand en noemde zijn naam. Bij het horen van Don Bosco scheen de goede Alasonatti een beetje bij te komen en hij antwoordde met zwakke stem: "Don Bosco... help me..." - "Maak u niet ongerust", voegde deze hem toe; "ik ben nu hier en zorg voor alles, houd maar goede moed." - "Vim patior", voegde de goede prefect er met moeite aan toe. "Ik zie helaas, dat u van dit geweld te lijden hebt" vervolgde Don Bosco, "en ik voel van ganser harte met u mee, maar bedenk dat regnum coelorum vim patitur et violenti rapiunt illud."

Toen hij deze woorden van troost tot de arme patiënt gericht had, keerde Don Bosco zich tot de speurders en vroeg hun wat zij verlangden. Anfossi hoorde een van hen antwoorden: "Dat ons een nauwkeurige begroting van het huis gegeven wordt en van het geld dat zich bij u bevindt. Anders hebben we opdracht u te arresteren." - Op die woorden reageerde hij eenvoudig met: "Laat u mij een paar minuten om mijn zonen de zegen te geven en dan ben ik tot uw beschikking. U wilt iets dat ik niet heb, want wij leven van de Voorzienigheid."

Terwijl hij zo sprak, scheen het dat Don Alasonatti voor de tweede maal het bewustzijn zou verliezen, en zich tot de vervolgers richtend zei Don Bosco met gerechtvaardigde verontwaardiging: "U maakt misbruik van uw macht. U wilt voor rechters spelen en u bent beulen. Een dergelijke manier van doen zal u noch de zegen van God noch de achting van de mensen schenken, maar veeleer een schandelijke bladzijde in de geschiedenis. U bent hierheen gezonden om dingen te zoeken die de overheid kunnen interesseren? Doet dan wat u opgedragen is, maar verstoor de huiselijke vrede van eerbare burgers niet. Ik zal protest aantekenen tegen u bij de ministers, zelfs bij de Koning, en ik hoop dat ze voor mijn klachten niet ongevoelig zullen zijn."

Op die energieke woorden antwoordde ridder Gatti, uiterlijk bescheiden en hoffelijk: "Don Bosco, u moet ons verontschuldigen, maar we zijn niet hierheen gekomen om iemand kwaad te doen. We hebben niets anders gedaan dan ophelderingen gevraagd."

"Ophelderingen moeten gevraagd worden aan wie ze geven kan. De verantwoordelijke overste van dit instituut ben ik. Ophelderingen kunt u aan mij vragen en niet aan ondergeschikten die niet in staat zijn om aan uw vragen te voldoen. Ik verzoek u hen met rust te laten."

"U moet het ons niet kwalijk nemen", zeiden op hun beurt de heer Malusardi en professor Petitti, "en u mag ervan overtuigd zijn, dat het gebeurde in strijd was met onze bedoelingen." - En daarmee was dat incident afgelopen.

Toen vertrouwde Don Bosco de arme Don Alasonatti toe aan de zorgen van een paar huisknechten. Hij liet de onderzoekers vervolgens in de aangrenzende kamer om de goede prefect de aanwezigheid van die heren te besparen. Tegenover Don Bosco verklaarden ze dat ze opdracht gekregen hadden om het huis te doorzoeken en de klaslokalen te controleren, doch alles op een vriendschappelijke en hoffelijke manier.

"Als u opdracht hebt om alles op een vriendschappelijke en hoffelijke manier te doen", merkte Don Bosco op, "begrijp ik niet dat u zich laat vergezellen door een politiemacht die mijn arme jongens de schrik op het lijf jaagt."

"U kunt er zeker van zijn", antwoordde de heer Malusardi, "dat de wachtposten geen haar van een der uwen zullen krenken, ze zijn gewoon meegekomen als figuranten."

"De wachtposten van de openbare veiligheid, de soldaten en gendarmen", antwoordde Don Bosco, "kunnen figuranten zijn op het exercitieterrein, maar in het huis van particulieren verschijnen ze gewoonlijk om misdadigers te arresteren. Het lijkt me onmogelijk dat mensen met gezond verstand en eerbied voor de grondwet, zoals de heren ministers toch moeten zijn, zonder enig bewijs kunnen aannemen dat er zich in dit hospitaal misdadigers ophouden en zelf de artikelen van de grondwet met voeten laten treden die de onschendbaarheid van huis en personen garanderen."

Deze vrijmoedige taal bracht het speurende driemanschap min of meer van zijn stuk. Al spoedig liet het merken dat het die woorden ernstig nam, want na de opmerkingen van Don Bosco verwijderden de wachtposten zich de een na de ander, om te gaan postvatten in het open veld dat toen het Oratorio omgaf.

Het onderhoud van Don Bosco met deze heren duurde meer dan een half uur. Nadat ze geprobeerd hadden hem op tegenspraken te betrappen met de verklaringen die ze van Don Alasonatti gekregen hadden, kregen

ze van hem alle inlichtingen die hen ervan moesten overtuigen dat de regering van zijn instituut niets te vrezen had.

"Maar wat denkt u uiteindelijk van de jongste annexaties van de Romeinse provincies bij Piëmont?"

Met luide stemverheffing riep Don Bosco uit: "Als burger ben ik bereid het vaderland te verdedigen, ook met mijn leven, maar als christen en als priester zal ik die dingen nooit kunnen goedkeuren."

De seminarist Ghivarello die zich in de aangrenzende kamer bevond hoorde deze laatste woorden heel duidelijk.

Daarna verzochten de regeringsagenten, die er op uit waren in het Oratorio enkele kleine aanwijzingen te vinden die hun een middel aan de hand zouden doen om bij hun bazen eer te behalen, of zij de klassen mochten bezoeken en Don Bosco voldeed aan hun verzoek. Zelfs wilde Don Alasonatti, die weer bijgekomen en wat opgemonterd was, hen vergezellen. De leerlingen bevonden zich in hun eigen klassen: 176 internen en tien externen.

Het is goed hier op te merken dat ridder Gatti, die zei bijzondere opdracht gekregen te hebben om de scholen te bezoeken, slechts weinig Latijn en Grieks kende, daar hij eenvoudig leraar in de geschiedenis en aardrijkskunde aan het nationale college geweest was. In die functie bekleedde hij bij het Ministerie van Openbaar Onderwijs het ambt van inspecteur van de lagere scholen. Daarom beperkte hij er zich toe de leerlingen vragen te stellen over aardrijkskunde en geschiedenis en moeilijke strikvragen buiten beschouwing te laten. De heer Malusardi die vooraan in de banken zat, stelde de jongens om hem heen vertrouwelijke vragen, en professor Petitti luisterde nu eens naar de antwoorden, en dan weer onderzocht hij de klad- en schoonschriften van de leerlingen. Het leek alsof zij aan de leerlingen een antwoord wilden ontlokken, of geschreven aantekeningen wilden vinden, die opgevat zouden kunnen worden als gericht tegen de Koning of tegen de vrije instellingen, om daarna een beschuldiging tegen Don Bosco te kunnen opstellen wegens het schaden of in gevaar brengen van de Staat.

Ze wilden alle boeken onderzoeken, vroegen wat Don Bosco over de grondwet zei, over het leger, over Italië. Zelfs de catechismus diende hun als voorwendsel om de meest zonderlinge vragen te stellen, ten einde de jongens tot conclusies te leiden waar ze anders nooit aan gedacht zouden hebben. Het was hun bedoeling hen op ideeën te betrappen die de oversten hen zouden hebben ingegeven, of hen dingen te laten beweren die zij niet meenden.

We zullen hier een klein staaltje weergeven van de gestelde vragen.

In de eerste klas van het gymnasium, waar de seminarist Celestino

Durando les gaf, stelde ridder Gatti tijdens het onderzoek naar de aardrijkskundige kennis van Italië aan een leerling, Richardi, deze vragen:

"In hoeveel soorten kan een monarchale regering verdeeld worden?"

"In twee gedeelten: in een absolute monarchale regering en in een gematigd monarchale of constitutionele monarchistische regering."

"Wat is de beste van die twee regeringsvormen?"

De arme jongen, die zich voor een vraag gesteld zag waarvan de beantwoording zijn krachten te boven ging, wist niet wat te antwoorden. Gatti merkte dat en daar hij er erg op gebrand was een antwoord te vernemen dat in strijd was met de constitutionele regering stelde hij hem dit voor:

"Vind je niet dat een absolute regering beter zou zijn, waarin de koning alles zelf doet en alles wat hem goeddunkt?"

Bij deze opmerking achtte de leraar Durando zich gerechtigd Gatti te doen opmerken dat dat geen vragen waren die men aan een leerling van de eerste klas gymnasium stellen mag. "Hoe kunt U van een jongen een ernstig antwoord verwachten", zei hij, "op een vraag, die een volwassen en in de politiek beproefde man ernstige stof tot nadenken zou geven?"

Maar de leerling antwoordde, alsof een engel het hem had ingegeven:

"Het lijkt mij dat iedere regeringsvorm goed is, wanneer degenen die het voor het zeggen hebben goede mensen zijn."

Dat antwoord, zo goed op zijn plaats, deed Gatti en zijn collega's een lange neus halen en was gedurende verscheidene dagen in het huis het thema van alle gesprekken.

De onderzoekers vroegen aan de meester of hij een diploma had en als ze hoorden dat dit niet het geval was, noteerden ze zijn naam. Dat was een voorwendsel om het bezoek aan de school voort te zetten. Toen ze ten slotte de boeken van de leraar hadden onderzocht, namen ze het leven van Domenico Savio mee.

Arglistiger ondervragingen werden door ridder Gatti in de 4de en 5de klas gymnasium gesteld, waar de seminarist Giovanni Battista Francesca les gaf.

"In welke klas zit je?"

"In de vijfde klas gymnasium."

"Heb je de Romeinse geschiedenis bestudeerd?"

"Zeker, mijnheer, ik heb dat gedeelte bestudeerd, dat volgens het schoolprogramma behandeld zal worden op het eindexamen."

"Kun je me zeggen, door wie Julius Cesar vermoord werd?"

"Julius Cesar werd vermoord door Junius Brutus en door andere samenzweerders."

"Brutus heeft zeker goed gehandeld door deze onderdrukker van de vrijheid te vermoorden, die tiran van het volk. Wat vind je daarvan?"

"Ik vind echter dat Brutus verkeerd gehandeld heeft, daar een onderdaan nooit in opstand mag komen tegen zijn soeverein en hem zeker niet het leven mag ontnemen."

"En als een soeverein nu eens verkeerd handelt?"

"Als hij verkeerd handelt, zal hij ook geoordeeld en gestraft worden door God, maar de onderdanen moeten hem eerbiedigen."

"Maar vertel me nu eens: zou men Vittorio Emanuele nu niet mogen neerslaan opdat hij de broeders, de monniken, de priesters en de bisschoppen en de paus met rust zou laten?"

"Mijnheer", zei op dat ogenblik Don Alasonatti, "dat zijn toch geen vragen die men aan schooljongens stelt, dit is geen examen maar een valstrik. Ik zal gedwongen zijn de jongens te verbieden antwoord te geven."

Helemaal niet van zijn stuk gebracht, drong de inquisiteur aan, en de jongen antwoordde:

"Nee, mijnheer, dat mag men niet. Als een koning niet goed handelt, zal hij er te zijner tijd voor God verantwoording voor moeten afleggen, maar de onderdanen mogen hem in geweten geen kwaad aandoen. Veeleer moeten zij bidden tot de Heer, dat Hij barmhartig voor hem moge zijn, zijn hart moge treffen en tot inkeer brengen, en intussen moet men het geduld bewaren."

"Maar als we tot God moeten bidden dat hij zijn hart moge raken en hem tot inkeer brengen, is dat toch een teken dat hij slecht is, is het niet zo?"

"Maar ik heb niet gezegd, dat de koning slecht is. Ik heb in het algemeen gesproken en anders niets." En na die woorden begon de jongen, helemaal in de war, te huilen en ridder Gatti vroeg hem:

"Waarom huil je?"

"Omdat u me vragen stelt die niets met de geschiedenis te maken hebben, en ik ben bang verkeerd te antwoorden."

"Wees maar gerust", besloot Gatti, "je hebt me heel goed geantwoord." - En wellicht tot zijn ongenoegen, kunnen we de verzekering ge-

ven, dat de examinerator wel moeilijk iets anders kon zeggen.

In dezelfde klas vroeg de ridder aan een andere leerling:

"Hoe heet jij?"

"Ropolo da Villafranca."

"In welke klas zit je?"

"Ik volg de vierde klas gymnasium."

"Ken je de koning?"

"Nee, ik heb hem nooit gezien, maar ik weet dat Vittorio Emanuele onze vorst is."

"Een verdorven vorst die de Kerk vervolgt, is het niet?"

"Die dingen behoren niet tot de geschiedenis die we moeten bestuderen, en daardoor weet ik niet wat ik moet antwoorden."

"Als je het niet in de geschiedenis geleerd hebt, zul je het de een of ander toch wel hebben horen zeggen. Don Bosco heeft jullie die dingen herhaaldelijk gezegd! Is het niet?"

"Ik heb het nooit gehoord, ook in de geschiedenis van Italië die door Don Bosco geschreven is, en die we als handboek gebruiken, worden Vittorio Emanuele en zijn voorouders in ere gehouden."

"Tenslotte zijn de vervolgers van de godsdienst schurken", voegde een ander van de drie eraan toe. "Welnu, Vittorio Emanuele is een vervolger van de godsdienst, dus is hij een schurk."

"U bent beter op de hoogte van de feiten dan ik, mijnheer, en zult zo dus kunnen redeneren; maar ik heb het nooit beweerd, noch het horen zeggen, door Don Bosco niet en ook niet door mijn leraar dat de koning een schurk zou zijn. Ik weet alleen, dat toen de koning een tijdje geleden ziek werd, Don Bosco bevel gaf om voor zijn genezing en voor zijn zielenheil te bidden, en ik heb eveneens gebeden."

"Maar je antwoordt me met dingen die iemand je voorgezegd heeft."

"Nee, mijnheer, ik antwoord zoals mijn hart het me ingeeft en naar waarheid. Niemand heeft me wat ook voorgezegd, want stellig zou het bij niemand opgekomen zijn, dat u me zulke vragen zou stellen."

In de 3de klas gymnasium waar de seminarist Giovanni Turchi les gaf, draaiden de vragen rond de aardrijkskunde van Italië en de examinerator scheen voldaan over de vlotte en keurige antwoorden die een jongen, Luigi Jarach, hem gaf. Toen wendde hij zich tot de leraar.

"Gevraagd", zo schrijft Don Turchi, "welke straffen ik toepaste

om de orde te handhaven, herinner ik me geantwoord te hebben dat, afgezien van een enkele van geen betekenis, er geen straffen nodig zijn."

Maar de leerlingen die aan een ware foltering werden blootgesteld, waren die van de 2de klas gymnasium, waar de seminarist Secondo Pettiva leraar was. In die klas meenden de inquisiteurs eindelijk iets te zullen vinden waarmee ze zouden triomferen. Bij het doorkijken van de netschriften van de leerlingen, ontdekten ze dat de leraar als opgave een stuk uit een Latijnse brief van Paus Pius IX had gedicteerd, welke brief al in de bladen in druk was verschenen.

"Wat is dat"? vroeg Gatti, "worden aan de leerlingen de brieven van de paus gedicteerd?"

"U ziet", antwoordde de leraar, "dat het niet een brief is maar enkel een stukje uit een brief, en het is een aanhaling in zuiver Latijn, waarschijnlijk ontleend aan een werk van Cicero."

De ridder, die niet veel van Latijn afwist, zag helemaal niets en antwoordde: "Hoe het ook zij, dat zijn toch geen schrijvers om in de scholen gepropageerd te worden."

"Ik heb de geschriften van de paus helemaal niet bij mijn leerlingen gepropageerd, ik heb er alleen enkele regels aan ontleend ter vertaling bij het proefwerk. Dat pleeg ik steeds een keer per week te geven en kies daarvoor aparte thema's. Ik kreeg dat stukje in handen dat me geschikt leek voor de bekwaamheid van mijn klas en ik heb het hun gedicteerd. Ik geloof niet dat ik daarmee een of andere schoolwet overtreden heb."

Deze redeneringen haalden niets uit. Daarom maakten de drie speurders zich van die schriften meester. Zij waren van oordeel dat ze nu eindelijk de draad van de gezochte samenzwering in handen hadden. Van de eerste tot de laatste leerling van deze klas werd dus aan een ondervraging onderworpen. Aangezien de jongens aan tafel moesten, werden de middaguren aan deze inquisitie gewijd.

Het was intussen dus middag geworden. Seminaristen, assistenten, werkbazen, leraren en jongens gingen eten en de huiszoekers maakten van die gelegenheid gebruik om, vergezeld van Don Bosco, die de plaats van Don Alasonatti had ingenomen, door het huis rond te gaan, op jacht naar het denkbeeldige corpus delicti. Ieder hoekje, iedere bergplaats werd door hen onderzocht, alles wat maar even hun argwaan wekte werd ter hand genomen en van zijn plaats gehaald. Ze begaven zich naar de refter in aanwezigheid van Giuseppe Rossi, terwijl de jongens zich daar bevonden. Ze gingen na wat de jongens aten en ondervroegen deze en gene of ze geen honger leden. Daarna brachten ze een bezoek aan de keuken waar ze zich bij de kok nauwkeurig op de hoogte stelden van de voeding. Ze proefden de soep en het brood, en stelden tal van vragen, nu eens aan de een, dan aan een andere van de bedienden, steeds in de veronderstel-

ling dat allen samenzweeiders waren tegen de instellingen van de Staat. Ze keerden alle potten en pannen ondersteboven, lieten alle kasten openmaken en onderzochten zelfs het olievat en een zak met rijst. Ridder Gatti, die zich de ijverigste van het drietal toonde, en zag dat een tegel van de vloer pas bevestigd scheen, begon zelfs direct te vermoeden dat daaronder het corpus delicti verborgen zat. Hij ging op de tegel staan, trapte er met zijn voet op en luisterde of het dof of hol klonk. Toen er in dezelfde plaats een buffet werd geopend kwamen er twee muizen uit te voorschijn en Don Bosco begon te lachen.

"Waarom lacht u"? vroeg de heer Malusardi hem.

"Inderdaad", antwoordde hij, "ik zou veeleer moeten huilen wanneer zoveel gezag en waardigheid door zulke kinderachtige naspeuringen belachelijk gemaakt worden; maar ik lach omdat u de muizen doet schrikken."

In de kelder keken ze niet alleen in de duistere hoekjes, maar ook in de vaten. Bij het zien van een heel groot vat, vroeg de heer Malusardi of het vol of leeg was.

"Helaas leeg", antwoordde Don Bosco.

Toen klom de ander erop om te kijken of het vat gevuld was met geld of wapens, en misschien ook wel met samenzweeiders zoals het paard van Troje. Verveeld en ontmoedigd omdat ze niet vonden wat ze zochten, zeiden de drie speurders, om zichzelf moed in te pompen: "Er is ons verzekerd dat er in dit huis een corpus delicti aanwezig is. Door te zoeken zullen we het dus vinden."

"En ik verzeker u", voegde Don Bosco daaraan toe, "dat er in dit huis geen corpus delicti aanwezig geweest is noch is, en daarom zult u het niet vinden, al zoekt u tot de dag van het laatste oordeel."

Van hier gingen ze naar de kerk om deze aan een nauwkeurig onderzoek te onderwerpen. Daarna volgden de werkplaatsen en de studiezalen. Ze openden de schrijftafels en lessenaars. Er was niets dat niet onderzocht werd, en per vergissing of door overmaat van ijver openden ze zelfs de privaten.

Toen moesten de slaapzalen nog gecontroleerd worden en daar werden ze heen gebracht. Daar voelden ze aan de hoofdkussens en keerden ze de matrassen om; doch de arme kerels slaagden er niet in iets anders te vinden dan enkele vlooiën die ze meenamen of ze wilden of niet.

Het had twee uur geslagen, en de jongens begaven zich na de ontspanning naar de onderscheiden werkplaatsen en klassen.

De speurders beëindigden toen hun onwaardige bezigheid en hervatten de ondervraging van de leerlingen, waar ze meer zin in hadden. Op dat

ogenblik liet Don Bosco hen aan hun lot over om een stukje te gaan eten, daar hij nog steeds een lege maag had.

Om vrijer te kunnen spreken, begaven de examinatoren zich naar de wachtkamer van de prefect en lieten al de leerlingen van de tweede gymnasiumklas een voor een bij zich komen. Deze klas was de kleinste van alle. Ze vroegen: "Vertel me eens, wat heeft de leraar eigenlijk nog meer gezegd voor of na het dictee van de pauselijke brief?" - Enkelen verklaarden dat hij anders niets gezegd had. Vier waren toevallig niet in de klas geweest toen hij dat stukje Latijn gedicteerd had en konden er niets over zeggen. Ook van de anderen konden ze geen antwoord loskrijgen dat kon voldoen aan hun vurige verwachting.

"Maar hoe is het mogelijk", zeiden ze tot een zekere Rebuffo, "hoe is het mogelijk dat hij niets gezegd heeft? Vertel eens: over die machi-nationibus, over die afflictionibus van de paus, en over dat partrare, heeft hij daar verder niet over gesproken?"

"Niet dat ik het me herinner; ik weet dat hij inderhaast het Italiaans gelezen heeft en toen uit de klas is verdwenen."

Dat was niet gelogen, want professor Pettiva had op een avond een muziekles moeten geven en daar hij al over tijd was en een blad in de hand had dat de brief van de paus bevatte, had hij het gedicteerd opdat zij het zouden omzetten in het Italiaans. Inderhaast had hij de klas verlaten. Toen hij het doel van deze ondervragingen begreep, trad maëstro Pettiva niettemin zelf het lokaal binnen en zei tot ridder Gatti: "Luis-tert u eens, in onze klassen wordt niet over politiek gesproken en daarom kunt u die ondervraging beter achterwege laten."

Na deze jongens werden er nog meer uit de andere klassen ontboden. Zij werden aan een nog ergere ondervraging onderworpen: "Van wie zijn de legaties, de marken, Umbrië? Wat is de wereldlijke macht van de paus? Wie is de baas in Italië? Welke boeken gebruiken jullie?" - En ziende dat de jongens de geschiedenis van Italië van Don Bosco in handen hadden, maakten ze hun daar een verwijt over.

Ze waren geenszins inschikkelijk, wat blijkt uit het volgende staaltje van de ondervraging waaraan de jonge Costanzo onderworpen werd.

"Bij wie ga je biechten?"

"Bij Don Bosco."

"Al lang?"

"De twee jaar dat ik hier in huis ben, ben ik altijd bij hem gegaan."

"Ga je graag?"

"Jawel, heel graag."

"Wat voor aardigs vertelt hij je in de biecht?" "Hij geeft me goede raadgevingen."

"Noem er me eens een, ik zou ze graag willen kennen."

"Ik heb horen zeggen dat de dingen die men in de biecht gehoord heeft daarbuiten niet mogen verteld worden. Overigens, als u goede raadgevingen wilt horen, kunt u bij Don Bosco gaan biechten, ik weet zeker dat hij er u geven zal zoveel als u wilt."

"Daar heb ik nu geen tijd voor. Maar vertel me eens, zegt hij je niet dat de paus een heilige is?"

"Hij zegt, dat de paus de heilige Vader genoemd wordt, en ik geloof heel graag dat hij heilig is, want hij is erg goed en de plaatsvervanger van Jezus Christus."

"Zegt hij niet tegen je, dat degenen die hem een gedeelte van zijn staten hebben afgenomen, schurken zijn?"

"Die dingen hebben met de biecht niets te maken."

"Maar is dat dan geen zonde?"

"Als het zonde is mogen de schuldigen er wel aan denken als ze gaan biechten. Maar ik heb het niet gedaan en daarom hoef ik het niet te biechten."

Hieruit kan iedereen wel afleiden hoe de rest van het verhoor verliep.

Of het door vermoeidheid kwam, of door de overtuiging dat ze het corpus delicti toch niet konden vinden, maar na ongeveer zeven uur van nutteloze moeite, hielden de onderzoekers met hun onwaardige onderneming op en achtten ze het beter te vertrekken. Ze namen echter een pak schriften in beslag uit elke klas om dat op hun bureau nauwkeuriger te onderzoeken. Gatti deed er nog een exemplaar van het leven van de jeugdige Domenico Savio bij, dat hij bij een leerling van de eerste gymnasiumklas had aangetroffen. Don Bosco voegde er bovendien nog een exemplaar van de regels van het huis bij, dat toen alleen op schrift bestond. - "In deze regels", zo zei hij toen hij ze overhandigde, "kunnen de heren ministers zien op welke grondslagen en morele beginselen de opvoeding steunt die ik mijn jongens geef. Zij kunnen er zich van overtuigen dat dit instituut, wel verre van narigheden voor de regering te veroorzaken, echter meewerkt tot het welzijn van de gezinnen en de maatschappij, door van hun kinderen goede zonen en verstandige burgers te maken. Ik wil daarom hopen", zo voegde hij eraan toe, "dat zij mij en mijn arme jongens met rust zullen laten."

Vrij en wel verscheen Don Bosco weer te midden van zijn leerlingen en nodigde hen allen uit om zich naar de kerk te begeven en God te danken.

Tegenover de seminarist Durando sprak hij er echter zijn spijt over uit dat de in beslag genomen schriften van de jongens in handen van de autoriteiten zouden blijven. Daarom liet hij ze door de jongens terugvragen. Als motief gaven ze op dat zij ze nodig hadden, zowel in de klas als voor het eindexamen, en dat ze bovendien hun eigendom waren. Ze werden teruggegeven.

Daarna mocht Don Bosco nog twee grote vertroostende ervaringen meemaken. Twee van de voornaamste opstokers van dat tweede onderzoek, kwamen hem opzoeken om de zaken van hun ziel in orde te brengen. Aldus kanunnik Ballesio.

H O O F D S T U K XLV

DON BOSCO IN TIJD VAN TEGENSPOED - IN DE
LEDENVERGADERING WORDEN DE REGELS VAN DE CONGREGATIE
GELEZEN - VOORSPELLINGEN VAN OPENBARE GEBEURTENISSEN -
DE REGEL VAN DE CONGREGATIE WORDT DOOR ALLE LEDEN
ONDERTEKEND EN AAN MGR. FRANSONI GEZONDEN - ANTWOORD
VAN DE AARTSBISSCHOP - HET POLITIEBUREAU VAN TURIJN
EN HET DIENSTPERSONEEL VAN HET ORATORIO - DE POLITIEK
EN DE BEZITTINGEN VAN DON BOSCO - HET OORDEEL VAN
URBANO RATAZZI - UITEENZETTING EN VERZOEK VAN DON
BOSCO AAN TWEE MINISTERS - GEEN AUDIENTIE TOEGESTAAN -
DON BOSCO TOONT ZICH STEEDS OPGEWEKTER NAARGELANG DE
ONAANGENAAMHEDEN ERNSTIGER ZIJN - VIJF JONGENS
AANBEVOLEN BIJ HET ORATORIO DOOR DE MINISTER VAN
BINNENLANDSE ZAKEN.

Eerder dan de moed te verliezen leek het wel alsof Don Bosco in de tijd van de huiszoekingen steeds meer bezield raakte. Tot zijn medewerkers zei hij: "Vrees niet, de Heer zal ons niet in de steek laten. Onze nederige Congregatie zal met zijn hulp vooruitgaan. Haec est nostra salus, vita, spes, consilium, refugium, auxilium nostrum, Maria!"

Inderdaad bereidde hij, alsof men in volle vredestijd verkeerde, een belangrijke actie voor ter uitbreiding van zijn Congregatie.

Op 7 juni, twee dagen voor de tweede huiszoeking, had Don Bosco de vergadering van de leden van de Congregatie van de H. Franciscus van Sales geleid, die thans zesentwintig in getal waren. Hij liet het reglement lezen en nodigde allen uit het in een volgende bijeenkomst te ondertekenen, daar hij van plan was het ter goedkeuring naar aartsbischof Frasoni te zenden. Sommigen stelden voor dat aan Don Bosco ook het recht zou toegekend worden om de raadsheren van het kapittel te kiezen. Maar onder aanvoering van verstandige redenen, verzekerde hij dat deze raadsheren gekozen moesten worden door de hele Congregatie. Na sluiting van de bijeenkomst, zo verhaalt de kroniek van Don Ruffino, toen er nog enkelen bij hem gebleven waren, verklaarde hij, die steeds de aangelegenheden van Kerk en Staat voor ogen had: "De staat van zaken zal dit

jaar in Italië veranderen." Daarmee wees hij er duidelijk op dat Italië slechts door één soeverein geregeerd zou worden.

De 11de riep Don Bosco, 's avonds na het avondgebed, weer alle leden van zijn Congregatie bijeen. En de engelen zagen weer het schouwspel dat zij al in Egypte bewonderd hadden in de nacht waarin het volk der joden moest vertrekken naar Kanaän. Allen hadden beloofd elkaar nooit te verlaten om geen enkele reden. Zij zouden met elkaar en met God verbonden blijven. "Want de vrome zonen der heiligen brachten in het geheim hun offer, en namen eensgezind op zich, als een verplichting der goddelijke wet, om als geheiligden hetzelfde lief en leed op dezelfde wijze te delen, terwijl zij al de heilige zangen der vaderen aanhieven."(1)

Ook staat er in de kroniek van Don Ruffino te lezen: "De 11de juni hebben we de regel van de Congregatie van de H. Franciscus van Sales ondertekend om deze naar aartsbisschop Frasoni te zenden. We legden onder elkaar de plechtige belofte af dat wij deze Congregatie en deze regel steeds zouden trachten te bevorderen, zelfs als omstandigheden van tijd het ons onmogelijk zouden maken de geloften af te leggen of wij waar dan ook verspreid zouden geraken.

Ziehier het document in zijn geheel:

" Hoogwaardige Excellentie,
"
" Wij, ondergetekenden, uitsluitend gedreven door het ver-
" langen ons eeuwig heil te verzekeren, hebben ons verenigd om ge-
" meenschappelijk te leven teneinde gemakkelijker alles te kunnen
" bereiken wat strekt tot de meerdere eer van God en het heil der
" zielen.
" Om de eenheid van geest en discipline te bewaren, en om
" nuttige middelen in praktijk te brengen tot het gestelde doel,
" hebben wij enkele regels voor de Congregatie opgesteld, die met
" uitsluiting van alle politieke beginselen, alleen tot doel heeft
" haar leden te heiligen, in het bijzonder door het beoefenen van
" de caritas ten opzichte van de evennaaste. We hebben al geprobeerd
" deze regel in praktijk te brengen en hebben hem in overeenstem-
" ming gevonden met onze krachten en tot voordeel voor onze zielen.
" Wij weten echter, dat de geest van de enkelingen dikwijls
" te veel onder invloed staat van illusies en dikwijls op dwaalwe-
" gen kan geraken indien hij niet geleid wordt door het door God op
" aarde ingestelde gezag, onze heilige Moeder de Kerk. Het is daarom
" dat wij ons nederig tot U wenden, met het nederige verzoek het

(1) Wijsh. 18,9.

" bijgevoegde ontwerp van het reglement te willen lezen, te veran-
" deren, in te korten, uit te breiden of te verbeteren met wat de
" Heer U ingeeft tot zijn meerdere eer en in overeenstemming met
" onze krachten.

" Wij erkennen in U, Hoogwaardige Excellentie, de herder
" die ons verenigt met de Opperherder der Kerk van Jezus Christus.
" Uwe Excellentie moge spreken en in Uw stem zullen wij de wil van
" God erkennen.

" U verzoekend dit, ons verzoek goedgeunstig te willen ont-
" vangen, vragen wij U geknielend om Uw Zegen en verzoeken U het bij-
" gevoegde ontwerp te willen lezen, een bede die door ons allen is
" ondertekend.

" Bosco Giovanni, pr., voorlopig rector,
" Alasonatti Vittorio, pr., prefect
" Savio Angelo, pr., econoom,
" Diac. Rua Michele, geestelijk directeur,
" Cagliero Giovanni, seminarist, raadsheer, 3e jaar theologie,
" Bonetti Giovanni, " " le "

" Ghivarello Carlo, " " 2e filosofie,
" Francesia, Gio. Battista, seminarist 3e jaar theologie,
" Pettiva Secondo, " 2e " " ,
" Bongiovanni Giuseppe, " 2e " " ,
" Ruffino Domenico, " 2e " " ,
" Durando Pietro Celestino, " 1e " " ,
" Anfossi Giov. Battista, " 1e " " ,
" Vaschetti Francesco, " 1e " " ,
" Rovetto Antonio, " 2e " filosofie,
" Cerruti Francesco, " 1e " " ,
" Lazzerio Giuseppe, " 1e " " ,
" Provera Francesco, " 1e " " ,
" Chiapale Luigi, " 2e " retoriek,
" Garino Giovanni, " 2e " " ,
" Capra Pietro, " 2e " " ,
" Donato Edoardo, " 2e " " ,
" Momo Gabriele, " 2e " " ,
" Albera Paolo, " 1e " " ,
" Rossi Giuseppe, coadjuteur,
" Gaia Giuseppe, " .

Mgr. Fransoni antwoordde Don Bosco met de volgende brief:

" Zeereerwaarde Beer,

" Met vertraging heb ik uw brief van 13 juni jl. ontvangen met
" de bijgevoegde regel. Ik heb die al eenmaal gelezen, maar ik wil
" er nog dieper over nadenken, terwijl ik een gelegenheid afwacht

" om het stuk naar Turijn terug te zenden. Ook overweeg ik nog
" enkele personen te raadplegen, die beter dan ik op de hoogte zijn
" van het leven in gemeenschap. Intussen geef ik U dit kleine le-
" vensteken ter beantwoording.

" De kwellingen waaraan u onderworpen geweest bent, hebben me
" heel onaangenaam getroffen en ik dank de Heer dat u er persoonlijk
" niet onder te lijden hebt gehad.

" Ik schrijf in haast wegens mijn vele bezigheden, en van de
" hemel de meest overvloedige zegeningen afsmekend voor U persoon-
" lijk en alle leden van de Congregatie, beveel ik me gaarne aan in
" aller gebeden en verblijf met gevoelens van de meeste hoogachting,
" "

" Uw dw. en genegen dienaar,
" + Luigi, aartsb. van Turijn.

" Lyon, 7 juli 1860.

Zo antwoordde Don Bosco op de bedreigingen van de wereld.

Enkele dagen na de vermelde huiszoeking liet de commissaris van politie Chiapussi, - in opdracht van wie is niet bekend - verscheidene personen bij zich komen, van wie hij wist dat ze in het Oratorio geweest waren. Enkelen van hen waren er thans in dienst als hoofd van de werkplaatsen of als bedienden. Anderen werkten al in de stad in een of ander handelshuis of in een werkplaats. Op het politiebureau stelde hij hun bijna allen dezelfde vragen. Hij wilde weten wat de politiek van Don Bosco was, of Pius IX hem veel geld gestuurd had om soldaten te werven, waar Don Bosco de geldbedragen vandaan haalde die nodig waren om zoveel ondernemingen op gang te houden, wie zijn voornaamste weldoeners waren. Maar niemand kon iets verklaren dat het Oratorio zou kunnen compromitteren. Ze antwoordden eenstemmig: "We hebben Don Bosco nooit horen spreken over wapens of over oorlog. Als hij geen geld meer heeft, gaat hij bij iedereen rond om mensen te vinden die hem wat willen schenken bij wijze van liefdadigheid."

Onder de ondervraagden bevond zich een zekere Domenico Goffi, die al hoofd van onze schoenmakerij en ook portier was. Hij was veertig jaar, kende Don Bosco al lang, had kromme benen maar sprak vrijmoedig. Hoewel hij nooit voor een openbare gezagsdrager had hoeven te verschijnen, verloor hij de moed niet, en met het hart op de tong en volkomen vrijmoedig, antwoordde hij: "Mijnheer de commissaris, u vraagt mij wat de politiek van Don Bosco is. Ik ken die al vele jaren, en ik kan u alleen antwoorden dat zijn politiek bestaat in het bedenken van middelen om brood voor zijn jongens te krijgen."

"Maar heeft hij dan nooit gezegd dat u zich bij de soldaten van de Paus moet voegen om oorlog te voeren tegen onze koning?"

"Mij heeft hij een dergelijk voorstel zeker nooit gedaan, want ik loop mank en dan zouden ze mij moeten dragen. Maar in mijn kwaliteit van

portier ga ik om met al mijn metgezellen en met de oudere interne en externe jongens van het Oratorio. Ik kan u verzekeren dat ik nooit iemand heb horen vertellen dat Don Bosco hem over iets dergelijks gesproken had. Hij spreekt dikwijls over het bestrijden van de duivel met de wapens van het gebed en veelvuldig gebruik van de sacramenten, maar nooit heeft hij zich uitgelaten over oorlog, of over soldaten van deze wereld."

"Het gerucht wil dat Pius IX hem een grote som geld gestuurd zou hebben, weet u daar niets van?"

"Ik weet dat in 1858, toen Don Bosco in Rome was, Pius IX hem een bedrag aan geld gegeven heeft om er alle jongens eens een keer mee te onthalen die de drie Oratoria van Valdocco, Porta Nuova en Vanchiglia bezoeken. Maar ik geloof niet dat hij hem bovendien zoveel geld gezonden zou hebben als u zegt. Als dat zo was, zou men Don Bosco niet zo dikwijls zien uitgaan om in Turijn een beroep op de liefdadigheid te doen ter wille van zijn wezen. Dan zou hij ook niet zo lastig gevallen worden door schuldeisers. U kunt u niet voorstellen, mijnheer de commissaris, dat ik in de portierskamer dikwijls getuige geweest ben van taferelen die me werkelijk tot medelijden bewogen. De schuldeisers komen, en daar ze weten dat hij op een bepaald uur uitgaat of thuiskomt, wachten ze hem op en dan beginnen sommigen te verzoeken, anderen te smeken of te schreeuwen of te dreigen dat ze betaald willen worden. De arme man belooft dat hij iedereen zal voldoen, dat hij niemand ook maar een stuiver tekort zal doen, maar dan ook niets heeft. Ik ben zelf schoenmaker geweest en weet dat de leveranciers van het leer er soms geen meer wilde leveren, omdat Don Bosco niet op tijd kon betalen. En kunt u zich voorstellen, mijnheer de commissaris, dat wanneer Don Bosco zoveel geld zou hebben als u zegt, hij het niet op de eerste plaats zou gebruiken om van dergelijke moeilijkheden bevrijd te worden?"

"En het geld dat hij naar zijn broers en zusters stuurt, die kaasmakerijen kopen en huizen en paleizen bouwen, waar haalt hij dat vandaan?"

"Dat is niet waar, mijnheer de commissaris, want Don Bosco heeft geen vader en moeder meer en ook geen zuster; alleen een broer die met zijn jongens op het land werkt."

"Toch is mij verteld dat hij in de vakantie met zijn jongens naar het platteland gaat, naar Castelnuovo d'Asti. Naar wiens huis gaat hij dan?"

"Hij brengt hen naar zijn eigen huis, maar dat is verre van een paleis of een grote kaasmakerij. Het is zo klein, dat de jongens er geen beschutting kunnen vinden tegen de weersomstandigheden. Ze logeren dicht op elkaar gedrongen in de stal en op de hooizolder."

"Het kan zijn zoals u zegt, maar het valt niet te ontkennen dat Don Bosco geld ontvangt. Zou u me kunnen zeggen wie zijn voornaamste weldoeners zijn?"

"Ook ik geloof dat Don Bosco in Turijn weldoeners heeft die hem hulp verlenen, want anders zou hij verscheidene honderden arme jongens moeten laten sterven van de honger of ze de straat op sturen. Iedereen die een beetje naastenliefde in zich heeft, verleent hem hulp, maar wie zijn weldoeners precies zijn, dat weet ik niet. Ik wil u gerust zeggen dat ik zou willen dat alle inwoners van Turijn, mijnheer de commissaris en de politieagenten inbegrepen, weldoeners van Don Bosco zouden zijn. En u kunt ervan verzekerd zijn dat hun liefdadigheid goed besteed zou worden."

Zulke woorden, door de brave man in alle eenvoud gesproken deden alle aanwezigen glimlachen. Een wachtpost zei schertsend: "Zijn naam is Goffi, maar zijn kwaliteit is als de beste koffie." (Goffi = mv. van goffo = sukkel).

Dergelijke plagerijen waren echte beproevingen; maar goddank veroorzaakten ze ook niet weinig winst. Niet het minste daarvan was, dat het Don Bosco en al zijn leerlingen de sympathie deed verwerven van alle rechtschapen mensen, ook van degenen die niet zijn gevoelens deelden op het punt van godsdienstige beginselen, doch die doorgingen voor achtenswaardige en vrijheidslievende mensen.

De aanstichters van de laatste huiszoeking wilden liever dat er niet over gesproken zou worden en legden de ondervragers het zwijgen op. Ze bereikten een tegengesteld resultaat. De zaak werd als een lopend vuurtje overal bekend en van alle zijden noemde men het zuivere kwaad-aardigheid, dat een regering, onder de arglistige mantel van de wet, zich veroorloofde de huizen van particuliere burgers het onderste boven te halen en zichzelf zodoende gehaat maakte.

Enkele afgevaardigden schrokken er zelfs niet voor terug deze plagerijen machtsmisbruik te noemen. Ze vonden dit optreden onwettig en onhandig. Illegaal, omdat het in strijd was met de grondwet; onhandig, omdat het schade toebracht aan een instituut dat voedsel, onderdak en opvoeding verschafte aan verscheidene honderden verlaten jongens, van wie er vele, zonder een dergelijke voorziening, de regering veel last zouden kunnen bezorgen.

Onder meer liet Urbano Rattazzi, die toen geen minister meer was doch alleen maar afgevaardigde, Don Bosco bij zich komen. Na ontvangst in zijn huis, liet hij hem van a tot z haarfijn alles vertellen wat de huiszoekers gedaan en gezegd hadden. Bij het horen van wat er voorgevallen was, werd hij heel kwaad, noemde deze huiszoekingen waarlijk schandelijk en stelde voor in het parlement de minister erover te interpelleren. Hij zei: "Ik ben geen priester-vriend, maar ik waardeer het goede dat iedereen doet, tot welke partij hij ook mag behoren. De minister die dergelijke instituten lastig valt, of zijn ondergeschikten toestaat ze lastig te vallen, maakt zich schuldig aan benadeling van de filantropie en bedrijft een zo grote onrechtvaardigheid, dat het aan alle beschaafde

naties bekendgemaakt dient te worden." - Don Bosco bedankte de ex-minister voor zijn goede bedoeling ten gunste van het Oratorio, doch achtte het niet wenselijk dat hij in de Kamer van afgevaardigden een zo grote bekendheid aan de feiten zou geven, daar hij zijn zaak liever overliet aan de handen van de goddelijke Voorzienigheid en zich aan vreedzame middelen wilde houden. Tot dat doel schreef en verzond hij aan de Minister van Binnenlandse Zaken, Luigi Farini, en aan de Minister van Openbaar Onderwijs, Terenzio Mamiani, een korte uiteenzetting in de vorm van een verzoek in de volgende bewoordingen:

" Mijnheer de Minister,

"

" Ik verzoek Uwe Excellentie eerbiedig de goedheid te willen
" hebben te lezen wat ik hier in het kort uiteenzet ten aanzien van
" het huis, genoemd Oratorio van de H. Franciscus van Sales in
" Valdocco. Op zaterdag, 9 dezer, werd er in opdracht van bovenge-
" noemd ministerie een huiszoeking verricht in de klaslokalen, op de
" slaapzalen en in de keuken, De in- en uitgangen werden onder toe-
" zicht gesteld, terwijl er ook een onderzoek ingesteld werd naar de
" middelen waarmee dit werk wordt in stand gehouden. Ik heb niet de
" motieven kunnen vernemen die tot een dergelijke overheidsmaatregel
" aanleiding gegeven hebben, doch indien Uwe Excellentie mij de grote
" gunst zou willen bewijzen, mij die mee te delen, geef ik u de ver-
" zekering dat ik bereid ben u vrijmoedig volgens de waarheid voldoe-
" ning te geven, zonder overigens het overheidsgezag te verstoren en
" zonder misschien onherstelbare schade toe te brengen aan het werk
" van de Oratoria. Intussen verzoek ik U eerbiedig te willen over-
" wegen dat ik:

" 1. Sinds twintig jaar in Turijn verblijf, en ieder ogenblik van
" mijn leven als priester gewijd heb aan de gevangenen en de hos-
" pitalen, en dat ik soms de straten en pleinen afloop om verlaten
" jongens aan de gevaren te onttrekken, en hen tot het pad der deugd
" te brengen, tot werkzaamheid en studie, volgens hun aanleg en nei-
" ging.

" 2. Steeds gewerkt heb om mijn priesterplicht te vervullen, zonder
" ooit enigerlei vergoeding verkregen of gevraagd te hebben; boven-
" dien heb ik alles wat ik bezit, steeds besteed aan het optrekken
" van het tegenwoordige gebouw voor de onderbrenging van de daar
" verzamelde jongens, en dat doe ik nog steeds zeer graag.

" 3. Ik heb me steeds streng onthouden van de politiek; heb me nooit
" gemengd in het voor of tegen ten aanzien van de gebeurtenissen van
" de dag; bovendien werd, om alle partijdigheid te voorkomen, in dit
" huis verboden op enigerlei manier te spreken over politiek; vandaar
" dat niemand in dit huis ooit geabonneerd is op enigerlei krant; ik
" heb gemeend dat te moeten doen, in de overtuiging dat een priester
" zijn werk in dienst van de naastenliefde steeds moet kunnen uitoe-
" fenen tegenover iedereen en wanneer en waar ook, en onder welke

" regering ook; maar evengoed als ik u de verzekering geef, dat ik
" steeds buiten de politiek gebleven ben, kan ik met even grote op-
" rechtheid verklaren dat ik nooit iets gezegd, gedaan of geïnsinu-
" eerd heb, dat in strijd was met de wetten van de regering.
" 4. Mijn scholen zijn nooit wettelijk goedgekeurd, omdat het lief-
" dadige instellingen zijn, maar de inspecteurs, de opzieners en ook
" de Ministers van Openbaar Onderwijs zelf, waren ervan op de hoogte
" gesteld, en gaven stilzwijgend blijk van hun goedkeuring door hun
" persoonlijke bezoeken, het bijwonen van de examens, zoals meerma-
" len geschiedde door ridder Baricco, inspecteur Nigra, ridder Aporti
" en anderen. Eveneens gaven zij soms blijk van hun goedkeuring door
" het verschaffen van geld en boeken; soms was dat door uitdelingen
" vanwege het Ministerie van Onderwijs, en soms ook in geschriften.
" Ik voeg enkel een afschrift van een daarvan hierbij, namelijk van
" Minister Lanza, waarin hij het werk van de Oratoria aanmoedigt
" evenals van de scholen die erin ondergebracht zijn. Deze gunst van
" de Minister van Openbaar Onderwijs was gedeeltelijk gegrond op twee
" moties, een van de Senaat, de andere van de Kamer van afgevaardig-
" den, waarin de regering opdracht gegeven werd, het werk dat hier
" besproken wordt, te steunen en te bevorderen. Het is waar dat de
" wet-Casati het onderwijs aan enkele formaliteiten onderwierp, die
" ik al met deze minister besproken had, die overigens een voor-
" aanstaand weldoener van ons was en nog steeds is. Ik zou daaraan
" stellig gevolg gegeven hebben voor het begin van het schooljaar
" 1860-1861, waarin de algemene toepassing van art. 379 van de wet,
" vervuld moet zijn.

" 5. Sinds enkele jaren heb ik een groter aantal jongens voor de
" studie bestemd, daar de werkplaatsen te klein geworden waren en
" de aanvragen voor opneming heel talrijk waren. Thans heb ik een
" behoorlijk aantal dat elders zijn brood verdiend, dezen als er-
" varen meesters in hun vak, anderen in de muziek, en weer anderen,
" die hun priesterstudies gedaan hebben, vervullen hun priesterlijke
" bediening in verscheidene dorpen.

" Indien Uwe Excellentie na lezing van het bovenstaande een
" en ander in overweging zou willen nemen, zal het mij geen moeite
" kosten me te onderwerpen. Ik zou U enkel nederig willen verzoeken
" Uzelf als een vader te beschouwen, verlangend dat het werk op de
" best mogelijke manier verwezenlijkt wordt, doch niet met dreige-
" menten, die aan een dergelijk werk vaak onherstelbare schade be-
" rokkenen.

" Thans, nu ik U uiteengezet heb wat mij het meest terneer-
" drukt, beveel ik tenslotte deze mijn jongens in uw goedgunstigheid
" aan; en u verzoekend zo goed te willen zijn, lankmoedigheid aan de
" dag te leggen tegenover de last die ik U heb veroorzaakt, zal ik
" met vreugde alle goeds van de hemel over u afsmeeken. Ik acht het
" een grote eer mij vol hoogachting en dankbaarheid te mogen noemen,
" "

" Turijn, 12 juni 1860.

Uw gehoorzame dienaar,
Giovanni Bosco, pr.

Bij deze uiteenzetting was een nauwkeurig en gedetailleerd beeld gegeven van de staat van het Oratorio, waarvan ons slechts het ontwerp is bewaard gebleven, dat echter volkomen in overeenstemming was met de antwoorden die Don Alasonatti en Don Bosco aan de onderzoekers gegeven hadden.

Op de brief die Don Bosco tot minister Farini gericht had, ontving hij het volgende antwoord:

" Ministerie van Binnenlandse
" Zaken
" Particulier Kabinet
"
" De Minister van Binnenlandse zaken heeft de brief ontvangen
" van de Heer D. Bosco, pr. en daar hij op het ogenblik niet in de
" gelegenheid is daarop schriftelijk te antwoorden, brengt hij te
" uwer kennis, dat indien U zich naar dit ministerie wilt begeven
" voor vijf uur vandaag, of morgen in de voormiddag, hij rechtstreeks
" met u zal spreken.
" In opdracht van de minister,
" de particuliere kabinetssecretaris
" Turijn, 13 juni 1860. G. Borromeo.

Don Bosco was stipt op tijd en begaf zich naar het bureau van de minister. Maar de koelheid waarmee hij ontvangen werd door de ambtenaren, de mededeling dat de minister hem niet kon ontvangen daar hij onvoorzien in beslag genomen werd door staatszaken, gaven hem te verstaan, dat de strijd tegen het Oratorio nog niet van de lucht was.

Hij keerde daarom naar het Oratorio terug, in de overtuiging dat hij nog meer en wellicht nog erger beproevingen tegemoet ging. Bij het ervaren van deze hardnekkige vasthoudendheid van zijn vijanden, begon hij over de mogelijke toekomstige verwickelingen na te denken en een gevoel van grote bezorgdheid besloop hem. - "Wat zal er dus van mij en van het Oratorio worden?... Zou de Heer, nu althans, de vernietiging ervan toestaan?" Hij slaagde er niet goed in helder te zien in zoveel duisternis. Niet dat hij twijfelde aan het welslagen van zijn zending. Maar God stond deze tegenspoed toe, opdat hij zou beseffen dat hij van Hem alleen alle kracht verkreeg. Niettemin was de herinnering aan de woorden die kanunnik Anglesio bij de eerste huiszoeking had gesproken, voor hem een grote verlichting; en op zijn gelaat verscheen nog steeds de vreedzame uitdrukking. Dat was voor Don Rua het teken dat zijn zorgen in een acuut stadium gekomen waren zodra zich de scherts bij zijn glimlach kwam voegen. In die omstandigheden was hij gewoon vragen te stellen over het een of ander verhaaltje. Tot de een zei hij: "Vertel mij eens de geschiedenis van Gianduia. - Jij die van de toren van het paleis in de stad." - Tot anderen: "Hebben jullie berichten over Garibaldi?" - En hij lachte.

Hij zou ook hebben kunnen zeggen: "Wat doet zijn excellentie Kari-
ni?" Risum teneatis amici.(1)

Van de vijfde afdeling van het Ministerie van Binnenlandse Zaken bereikten hem in diezelfde dagen vijf aanbevelingen voor arme en verlaten jongens, met het verzoek deze in zijn hospitium op te nemen.

Op 20 juni bracht de post Don Bosco een verzoek van de minister ten gunste van Lorenzo Quaranta uit Vernante, tien jaar oud, wiens vader en moeder gestorven waren. Onder het verzoek stond geschreven: "Aan de Heer Bosco, pr., directeur van bovengenoemd instituut met het verzoek te trachten de bedoelde jongen erin op te nemen. - In opdracht van de minister, Salino." Dit document draagt het nummer 1770.

Op 25 en 29 juni, ontving hij onder de nummers 1823 en 1874 twee verzoeken, het ene ingediend ten behoeve van G.B. Guglielmetto, geboren te Susa in 1848, van wie vader bij een spoorwegongeluk omgekomen was; het andere was geschreven voor Giuseppe Gallo, 12 jaar oud, uit Collereto Castelnuovo, Ivrea, daar hij een vak wilde leren in het tehuis van Don Bosco.

Aan de voet van deze twee verzoekschriften stond geschreven: "Aan priester Don Giovanni Bosco, directeur van het liefdadigheidsinstituut van de H. Franciscus van Sales in Valdocco, voorstad van Turijn. In opdracht van de minister, Salino."

Behalve de bovengenoemde verzoekschriften, stelde de minister zich ten behoeve van een vierde jongen niet tevreden met een eenvoudige kanttekening.

" Turijn, 25 juni 1860.
" Ministerie van Binnenlandse Zaken
" Afdeling 5. - Nr. 1817
"
" Zojuist is op dit ministerie het ingesloten verzoekschrift
" ontvangen met het aangehechte geboortebewijs, ter verkrijging van
" gratis opneming in het liefdadigheidsinstituut van de H. Francis-
" cus van Sales in Valdocco, voorstad van deze hoofdstad, ten behoeve
" van de jongen Giulio Paroncini, zoon van Petronilla Paroncini.
" In overweging nemend de hier genoemde omstandigheden en be-
" denkend dat het verblijf van genoemde jongen in het liefdadigheids-
" instituut tot iets meer dan twee jaar beperkt zou worden als hij
" bij het bereiken van de 14-jarige leeftijd kan worden opgenomen in
" het militaire college te Racconigi, kan ondergetekende hem slechts

(1) Lach niet, vrienden. (Horatius, AD. PISONES, 5) (M. Baert).

" warm aanbevelen in de liefdadige zorgen van de heer Bosco, pr.
" directeur van bovengenoemd huis.
" In het vertrouwen dat ook in dit geval de heer Bosco, pr.
" dit verzoek zal inwilligen door te besluiten genoemde jongen in
" het instituut op te nemen, bepaalt de minister, zodra hij bericht
" zal ontvangen hebben van de definitieve opneming, een eenmalige
" subsidie toe te kennen van 60 lire voor rekening van zijn eigen
" budget, in overweging nemend de niet langdurige bijstand die op
" deze wijze aan genoemde jongen zal verleend worden.
"
" In opdracht van de minister,
" Salino.

Dezelfde dag hernieuwde Zijn Excellentie zijn dringend verzoek voor de opneming van de jongen Fulgenzio Craveri, al gedaan bij de brief aan het Oratorio ten tijde van de eerste huiszoeking. Don Bosco had deze arme jongen aangenomen, maar zijn komst in het huis uitgesteld tot hij twaalf jaar oud zou zijn.

" Turijn, 25 juni 1860.
" Ministerie van Binnenlandse Zaken
" Afdeling 5. - Nr. 1470
"
" Na aan Giuseppe Raspino te Govone het antwoord ter kennis
" te hebben gebracht dat aan dit ministerie gericht werd door de
" heer Bosco, pr., directeur van het liefdadige instituut van de
" H. Franciscus van Sales te Valdocco, in zijn brief van 2 dezer,
" met betrekking tot het opnemen in genoemd instituut van de jongen
" Fulgenzio Craveri, dringt hij andermaal aan op onmiddellijke opne-
" ming van de betrokken arme wees, ongeacht het feit dat hij niet
" de voorgeschreven leeftijd heeft bereikt, zoals in bovengenoemde
" brief opgemerkt werd.
" Onder bevestiging van wat de ondergetekende reeds aan de
" heer Bosco, pr. schreef in zijn brief van 23 mei jl. onder nr.
" 1470, verzoekt hij hem na te gaan of het hem mogelijk is te voldoen
" aan het dringende verlangen van Raspino bovengenoemd, een oom van
" de arme Craveri over wie het hier gaat.
" In opdracht van de minister,
" Salino.

Don Bosco nam de jongen aan per 1 maart 1861, het moment waarop nieuwe vakjongens hun intrede deden.

H O O F D S T U K XLVI

ZIEKTE VAN DON CAFASSO EN DE OORZAKEN ERVAN - DON BOSCO
AAN HET ZIEKBED VAN ZIJN WELDOENER - DOOD VAN DON CAFASSO
EN HET VERDRIET VAN DON BOSCO - IN HET ORATORIO WORDT
HET FEEST VAN SINT-JAN UITGESTELD - DE BEGRAFENIS - HET
TESTAMENT EN EEN LEGAAT - HET EERBEToon AAN EEN HEILIGE
EN HET DROEVIGE EINDE VAN EEN VIJAND VAN DE PAUS - HET
FEEST VAN DE H. ALOYSIUS IN HET ORATORIO - DE WEEKDIENST
VOOR DON CAFASSO - KANUNNIK GALLETTI EN DE THEOL. GOLZIO

In die maand mei moesten Turijn, Piëmont en de Kerk het verlies ondergaan van een zo nuttig en zo kostbaar leven als dat van Don Cafasso. Hij werd door vele ongemakken geplaagd. De afkeer van de wereld, de gedachte aan de eeuwigheid vergezelden al zijn stappen.

Op maandag, de 11de, bereikte het Oratorio verontrustend nieuws uit het Convitto. Onder het biechten had Don Cafasso zijn krachten voelen begeven en om niet in zwijm te vallen, was hij een uur voor de middag naar bed gegaan. Zijn kwaal, voortkomend uit een longaandoening en een maagbloeding, was grotendeels veroorzaakt door de smart die hij zoewel door de huiszoekingen in het Oratorio van de H. Franciscus van Sales als in het Convitto ondervonden had en ook door wat er in Italië op touw gezet was tegen de Kerk en tegen de godsdienst. In verscheidene steden waren talrijke kloosterlingen, priesters en seminaristen gevangengenomen. In de gevangenis waren onder meer opgesloten kardinaal Baluffi, bisschop van Imola en de bisschoppen van Capri, Ferrara, Faenza. De bisschop van Piacenza, Mgr. Antonio Ranzi was de 9de juni door gendarmen als staatsgevangene naar Turijn overgebracht. Voor de Minister van Justitie gebracht moest hij, de herder, de smaad ondergaan, door dit schaap het evangelie horen verkondigen! Er werd hem huisarrest opgelegd in het huis van de broeders der christelijke leer. Deze eerbiedwaardige dienaren Gods werden op een dergelijke wijze gekweld omdat zij bij bepaalde gelegenheden het Te Deum niet wilden laten zingen! Ook de leken hadden de strelingen van de regering te verduren. Zij liet een duchtig onderzoek instellen in alle hoeken en kanten van het palazzo te Borgo Cornalense bij Turijn van de hertogin di Montmorency, een vooraanstaande weldoenster van Don Cafasso en van Don Bosco, en van de woning van graaf di Collobiano, die dikwijls een bezoek ging brengen aan de aartsbisschop van Pisa. Maar

men vond niet de geringste draad van de veronderstelde klerikale samenzwering.

Don Cafasso verzachtte de pijn die al deze geruchten hem veroorzaakten door zijn voortdurend verlangen naar de Hemel. Hij zag zijn dood zo helder onder ogen, alsof hij een openbaring gehad had van het uur en van andere bijzonderheden, ofschoon de bekwaamste medische deskundigen, die alles deden wat hun gemoed en de plicht hun ingaf, een week lang vast vertrouwen in zijn genezing hadden. Zijn rust, zijn geduld, zijn gelatenheid en zijn rotsvast geloof grensden aan het heldhaftige.

Don Bosco ging hem iedere dag een bezoek brengen en een keer zei Don Cafasso tot hem "of hij in het Oratorio in het bijzonder voor hem wilde laten bidden." - "Dat hebben we al gedaan", antwoordde Don Bosco en we zullen doorgaan met bidden; maar ik heb tot onze jongens gezegd, dat u op een zondag ons de zegen met het Allerheiligste zoudt komen geven." - "Wees gerust", zei Don Cafasso, "ga, bid en zeg tegen uw jongens dat ik hen allen zal zegenen vanuit de hemel."

Toen vroeg Don Bosco hem of hij geen boodschap of opdracht had achter te laten. "Dat zou toch mooi zijn", antwoordde hij lachend, "nadat ik anderen steeds heb voorgehouden dat een priester iedere avond zijn zaken moet in orde brengen alsof het voor de laatste keer was, dat ik mijn raad zelf niet zou opgevolgd hebben. Alles is in orde, alles is in orde. Eén ding moet ik nog afhandelen, en dat betreft de hemel die spoedig mijn deel zal zijn! Heel gauw mijn deel zal zijn!"

Iedereen merkte op dat hij met zijn gewone goedheid iedereen ontving die zijn ziekbed naderde. Maar na enkele minuten beval hij zich aan in de gebeden van zijn bezoekers en gaf hun te verstaan dat ze zouden weggaan. Hij wilde niet dat iemand meer tijd aan hem zou besteden dan strikt noodzakelijk was. Hij verlangde ernaar alleen te zijn, om zich vrijer met zijn God te kunnen onderhouden, ook toen de ziekte op het punt stond zijn leven uit te blussen. Hij gaf zelfs geen tekenen van instemming als hem schietgebeden werden voorgezegd, alsof dergelijke gebeden zijn gewone samenspraken met Jezus Christus, met de Moeder van de Zaligmaker, met zijn Engelbewaarder en met de heilige Jozef konden storen.

De voortdurende aanwezigheid van de ziekenverplegers hinderde hem. Maar toch, toen Don Bosco op zekere dag met hem alleen was, vatte deze de moed om hem te zeggen, dat het toch beter was als er voortdurend iemand bij zijn ziekbed aanwezig was, hetzij om hem van dienst te zijn, wat dikwijls nodig was, hetzij om een bemoedigend woord te horen. - "Neen", antwoordde hij dadelijk. "Neen." - Daarna riep hij uit: "Weet u dan niet dat ieder woord dat tot de mensen gezegd wordt een woord is dat de Heer ontnomen wordt?"

Bij het weggaan sloeg Don Bosco hem enkele malen door de kier van de deur van zijn kamer gade en zag hem de handen samenvouwen, herhaaldelijk het kruisbeeld kussen en vervolgens met ten hemel geslagen ogen, on-

ophoudelijk spreken als in een vertrouwelijk gesprek.

Op vrijdag 22 juni, nadat Don Cafasso het viaticum ontvangen had, gaf hijzelf te kennen dat men de rochet, de stola en het ritueel zou gereedhouden voor het heilige oliesel en de pauselijke zegen. Bij de toediening wenste hij de bewoners van het Convitto aanwezig te zien, van wie er nog slechts 25 aanwezig waren, om bijzondere redenen, of omdat ze dienst in de kerk hadden. De anderen waren, na aflegging van het jaarlijkse examen, naar huis vertrokken.

's Avonds vroeg Don Bosco de laatste zegen van zijn geestelijke leidsman en weldoener. Het was een ontroerend schouwspel.

Mgr. Cagliero schrijft daarover: "Toen Don Cafasso de laatste ogenblikken van zijn leven was ingetreden, ontmoetten we Don Bosco die hem voor de laatste maal was komen bezoeken. Hij was diep bedroefd; doch wij waren niet minder onder de indruk dan hij. Om ons te troosten zei Don Bosco ons, dat we in hem spoedig een beschermer in de hemel zouden hebben. En hij sprak tot ons, zoals een heilige weet te spreken over een andere heilige, over zijn zeldzame deugden en de buitengewone gaven die hij van God ontvangen had. Hij beschreef ons zijn godsvrucht tot Onze-Lieve-Vrouw en hoe de zaterdag voor hem een volkomen aan Maria gewijde dag was. Hij bracht die met streng vasten door, en op die dag stond zij hem prompt een of andere genade toe die hij gevraagd had."

Het werd de 23ste juni. Vroeg in de ochtend liet Don Cafasso de heilige mis in het Oratorio opdragen naast zijn kamer en, zoals hij alle voorafgaande dagen gedaan had, communiceerde hij. Het was zaterdag, en hij, die zoveel voor de eer van Maria gedaan had, verlangde op een dergelijke aan Haar toegewijde dag te sterven. Dikwijls had hij gezegd en het ook schriftelijk nagelaten: "Wat een schone dood, te sterven uit liefde voor Maria. Te sterven met de naam van Maria op de lippen. Te sterven op een aan Maria toegewijde dag. Te sterven op het glorievolste ogenblik van Maria. De adem uit te blazen in de armen van Maria. Naar de hemel te gaan met Maria. In eeuwigheid gezeten te zijn bij Maria."

Tegen negen uur voormiddag begon zijn worsteling met de dood en kruiste hij de armen. Opeens, toen het tien uur sloeg en hij bijna de laatste adem uitblies, en men het proficiscere al begon, ging er plots een schok door hem heen, en hij keerde zich om, alsof hij zijn naam had horen roepen op zo een manier dat men duidelijk zijn lichaam van het bed zag oprijzen. Zo bleef hij op de zijkant opgericht met stralende, als door een wonder zo levendige ogen. Opeens strekte hij de armen liefdevol naar iets onzichtbaars en geheimzinnigs uit. Het was de heilige Maagd, zoals men alle redenen heeft om aan te nemen, die zichtbaar voor hem verscheen om hem in deze laatste ademtucht de troost te schenken, door hem de genade te verlenen die hij gedurende zoveel jaren had afgesmeekt met dit gebed: "Ik wil me in uw armen werpen in het uur van mijn dood!" - De blik van de stervende was op het uiteinde van het bed gericht en viel

op het schilderij dat de dood van de H. Jozef voorstelde. Kort daarop gaf hij de geest. Het feit werd bevestigd door twee bewoners van het convict, Don Allachis en Don Bonino, die aanwezig waren en door Mgr. Cagliero, die het uit de mond van Don Bosco vernam.(1)

Don Bosco was inderhaast gewaarschuwd om Don Cafasso nog in zijn laatste ogenblikken te bezoeken. Hij ging er direct met de jonge Francesco Cerruti heen en kwam aan enkele ogenblikken nadat de stervende de geest gegeven had. Naast het bed geknield, barstte hij in een heftig snikken uit.

's Avonds deelde hij de jongens het droeve nieuws mee, sprak de lof van Don Cafasso en beloofde dat hij zijn leven zou beschrijven. Hij bepaalde dat het feest van de H. Johannes de Doper zou worden verschoven naar zondag 1 juli na de plechtigheid van de H. Aloysius, die op 29 juni moest gevierd worden.

Op 23 en 24 juni werd de kamer van Don Cafasso in een rouwkapel herschapen. Er was een grote toeloop van mensen om het lichaam van de heilige priester te zien wiens gelaat een hemelse glans uitstraalde. Zij kusten zijn handen, sneden iets van zijn stof af, van zijn kleren, van zijn haren, raakten zijn lichaam aan met voorwerpen die door deze aanraking van waarde voor hen werden. Allen wilden een relikwie hebben.

Op de 24ste toen het stoffelijke overschot 's avonds in een kist gelegd was, werd het 's nachts overgebracht naar de kerk van de H. Franciscus van Assisi, te midden van een buitengewone menigte die het rouwfloers kuste. Hier werd onder aandrang van het volk de kist opnieuw geopend. Men kwam naar het gewijde stoffelijk overschot kijken en maakte de kist dan weer dicht.

Op de 25ste 's morgens bij het aanbreken van de dag, werd door de inwoners van het convitto het officie der overledenen gebeden. De theol. Golzio zong de requiem. De mensen verdrongen elkaar, velen weenden en enkelen legden bloemen op de lijkbaar. Het was een ontroerend schouwspel.

Toen het ogenblik voor de teraardebestelling aangebroken was, stelde de stoet zich op. Verscheidene broederschappen gingen voorop, de franciscanen, een vertegenwoordiging van het Oratorio van Valdocco en een rij van ongeveer 200 priesters, onder wie Don Bosco, ongeacht de velen die achter de baar liepen. Langs de hele weg hadden duizenden en duizenden burgers een haag gevormd. Van alle kanten hoorde Don Bosco lofprijzingen, gebeden en geweene opstijgen.

In de parochiekerk van de heilige martelaren, die eveneens stampvol mensen was, werd de mis opgedragen en de lijkplechtigheid verricht. Vervolgens namen de leden van de broederschap van de H. Rochus de kostbare last op hun schouders en begaven zich naar het kerkhof. Velen van allerlei rang en stand volgden de baar, in afwisselend gebed tussen de

(1) Zie hierover deel IV, blz. 376. (Noot M. Baert).

geestelijken en het volk. De kleine kerk op het kerkhof van Turijn kon de hele menigte niet bevatten die dit eerbiedwaardig stoffelijke overschot volgde. Toen de absoute verricht was, werd de baar overgebracht naar een dodenkapel, waar de gelovigen als om strijd de bloemen verdeelden die op de kist gelegen hadden, als een kostbaar aandenken aan de overleden priester.

De volgende dagen bleven de bezoeken aan zijn graf van personen die zijn weldadigheid ondervonden hadden, aanhouden. Het christelijke kerkhof, steeds een welsprekende meester voor wie het met de geest van geloof en gebed betreedt, wordt een onontbeerlijke plaats voor het hart, wanneer onder die graven het stoffelijke overschot rust van onze beminde weldoeners.

Intussen werd volgens het verbaal van 25 juni 1860 van het Hof van Appèl, het testament van Don Cafasso geopend, gedateerd op 10 oktober 1856. De dienaar Gods liet de familiegoederen na aan zijn verwanten, en die welke hij geërfd had van Guala, aan het huisje van de Goddelijke Voorzienigheid. Van de vele legaten was het veertiende bestemd ten gunste van Don Bosco en zijn jongens. "Ik laat na aan Don Giovanni Bosco, pr., van Castelnuovo d'Asti, gevestigd te Turijn, al wat mijn eigendom is ter plaatse en gebouwd naast het Oratorio van de H. Franciscus van Sales in deze hoofdstad, in de wijk Valdocco, onder toevoeging van vijfduizendliere voor eenmaal. Ik scheld dezelfde kwijt wat hij mij bij mijn overlijden schuldig zou zijn, en wil hem daardoor een geschikt aandenken nalaten."

Bij dit testament werd Don Bosco de enige eigenaar van de gebouwen die van de heer Pinardi gekocht waren.

's Avonds vertelde Don Bosco aan de jongens, hoe Don Cafasso hun in zijn testament een gedachtenis aan zijn liefdevolle zorg had nagelaten. Hij beschreef de prachtige begrafenisplechtigheid, wees op de heilzame indruk die de dood van de rechtvaardige maakt op de vrome zielen en de afschuw die er uitgaat van het einde van de boosdoener. Hij lichtte dit toe door een vreselijk tragisch geval dat zich in die dagen afgespeeld had.

"In Prato had een felle revolutionair, toen hij een café binnenkwam, twee pistolen getrokken en gezegd: "Met het ene wil ik Pius IX vermoorden, met het andere de pastoor van de kathedraal." - Om zijn schandelijk voornemen met een gebaar te bevestigen sloeg hij vervolgens op tafel met de kolf van een der pistolen. Daar de revolver ongelukkigerwijze geladen was, ging de trekker over. Een schot barstte los en de kogel drong in het hoofd van de ongelukkige. Men ging gauw een priester halen en de eerste die ze tegenkwamen was de pastoor van de kathedraal zelf, op wie de ongelukkige het gemunt had. De pastoor haastte zich naar hem toe, doch trof nog slechts een lijk aan."

Op 29 juni, aldus vermeldt Ruffino, werd in het Oratorio het feest van de H. Aloysius gevierd. Aan de jongens werd de medaille van de H. Aloysius

uitgedeeld, waarop aan de ene zijde diens beeltenis en aan de andere die van de engelbewaarder stond. Allen bevestigden de medaille op hun jas, ook de seminaristen en de priesters. De preek werd gehouden door Don Ciattino, pastoor te Maretto, die sprak over de rekenschap die gegeven moet worden over kleine dingen. De preek viel erg in de smaak. Na het ontbijt werd er een toneelvoorstelling gegeven. 's Avonds was het proces-sie. De jongens droegen allen hun medaille. Evenals andere keren stelden verscheidenen onder hen enkele heiligen voor, onder wie er een was die gekleed ging als de heilige Johannes de Doper. Bij het vallen van de avond werden er ballonnetjes opgelaten, vuurpijlen en vuurwerk afgestoken.

Op 30 juni werd met een heel eenvoudig ceremonieel de mis op de zevende dag na het overlijden voor Don Cafasso opgedragen in de kerk van de H. Franciscus van Assisi. Don Bosco nam deel aan de gebeden tot zijn heilige streekgenoot en vond in het Convitto steeds vertroosting. Als nieuwe biechtvader had hij de theoloog Golzio gekozen, bij wie hij door-ging met alle acht dagen zijn biecht te spreken. Ook deze theoloog was ervan overtuigd dat Don Bosco door de Heer langs buitengewone wegen ge-leid werd en verzette zich niet tegen zijn methode van geestelijke lei-ding, ook toen het Oratorio gevuld was met interne leerlingen en semina-risten. "De eerbied die Don Bosco voor hem koesterde was bijzonder groot", verklaart Don Albera, "en even groot was de eerbied die de theo-loog voor Don Bosco voelde. En deze laatste besloot hem tot erfgenaam van zijn bezit te benoemen." De rector die Don Cafasso in het Convitto op-volgde, was de kanunnik Eugenio Galletti. Uit liefde tot God had hij van zijn waardigheid van kanunnik afstand gedaan om zich op te sluiten te midden van de armen van het huisje van de Cottolengo. Deze waardige priester was eveneens een vriend van Don Bosco. Van hem ontving hij de gunst om in het Convitto te beschikken over een vertrek en over de bi-bliotheek ten einde zich in voorkomende gevallen op een rustiger plaats te kunnen terugtrekken voor het schrijven van zijn boeken. Ook bleef het hem vrij, in dat jaar en de volgende, zich naar de retraits in San Igna-zio te begeven.

H O O F D S T U K X L V I I

DE NAAMDAG VAN DON BOSCO - GENEZING VAN DE SEMINARIST
CASTELLANO - DIENST VOOR DON CAFASSO IN HET ORATORIO -
DON BOSCO HOUDT DE LIJKREDE EN GEEFT DEZE IN DRUK ONDER
DE TITEL: HISTORISCHE NAGEDACHTENIS VAN DON GIUSEPPE
CAFASSO - KATHOLIEKE LECTUUR - HET PONTIFICAAT VAN DE H.
SIXTUS II EN DE ROEMRIJKE DADEN VAN DE HEILIGE MARTELAAR
LAURENTIUS - KARDINAAL CORSI IN HET ORATORIO.

Op zondag 1 juli werd met de gebruikelijke praal op de speel-
plaats, net muziek, zang en poëzie de naamdag van Don Bosco gevierd. Het
was voor de jongens een behoefte hun genegenheid te uiten, ook met enkele
giften.

"Don Bosco", zo schreef Pietro Enria, "bekommerde er zich nooit om
of zijn kleding goed van snit was, of ze hem goed paste, of ze zwaar was
in de winter of licht in de zomer, mits ze maar niet onbetamelijk was
voor de priesterlijke waardigheid, dat wil zeggen proper en netjes. Daar-
om legden zijn leerlingen in de eerste jaren bij gelegenheid van zijn
naamdag elk iets bij om hem, als blijk van hun hulde, wat kledingstukken
aan te bieden waaraan hij als priester behoefte had en die geschikt waren
voor het seizoen."

"Op 4 juli", zo lezen we in de kroniek van Don Ruffino, "genas de
seminarist Luigi Castellano en zie op welke manier. Hij was erg ziek; de
dokter had hem al opgegeven en bezocht hem bijna niet meer. Er werd een
tweede dokter bijgehaald en die was van dezelfde mening als de eerste;
ook een derde gaf evenmin nog hoop. Don Bosco ging hem opzoeken en ook
hij achtte de kans op genezing hopeloos toen hij de toestand van de zieke
zag. Sinds 25 april had Don Bosco bij herhaling gezegd: "Twee dingen zijn
beslist: de ondergang van Sicilië en het vertrek naar de hemel van de se-
minarist Castellano." - Niettemin verklaarde hij, nadat hij zijn biecht
gehoord had en hem de zegen gegeven had: "Als Domenico Savio hem zou la-
ten genezen, zal dat een overtuigend bewijs van zijn heiligheid zijn."

"Op diezelfde dag kwam er een einde aan de koorts van de semina-
rist en kort daarna kwam hij naar het Oratorio." Maar toch zou de voor-
spelling van Don Bosco, zoals we zullen zien, in vervulling gaan.

Intussen werd in het Oratorio de nagedachtenis van Don Cafasso gevierd. Het verlies van deze vooraanstaande weldoener was door alle leerlingen met grote smart onthaald. Hoewel er al in het bijzonder gebeden was voor zijn zielenrust, toch was het niettemin nog aller verlangen hem een daad van openbare erkentelijkheid te betuigen door een plechtige lijkdienst, voorzover hun bescheiden middelen hen daartoe in staat stelden.

De 10de juli, zeventien dagen na het smartelijk overlijden, werd gekozen om dat teken van dankbaarheid te brengen. De kerk was geheel met zwart bekleed. Twee opschriften waren bij de ingang van de kerk bevestigd, en andere binnenin, rondom de lijkbaar.

Op de gevel van de kerk stond:

BLIJF STAAN, O VOORBIJGANGERS - EN LEES VAN EEN DROEVIG GEVAL - HET TOONBEELD VAN PRIESTERLIJK LEVEN - DE UITGELEZEN MEESTER VAN DE GEESTELIJKHEID - DE VADER DER ARMEN - DE RAADGEVER DER TWIJFELZUCHTIGEN - DE TROOSTER DER ZIEKEN - DE HELPER DER STERVENDEN - DE BEMOEDIGER DER GEVANGENEN - HET HEIL VOOR DE TER DOOD VEROORDEELDEN - DE VRIEND VAN ALLEN - DE GROTE WELDOENER DER MENSHEID - DE PRIESTER GIUSEPPE CAFASSO - GESTORVEN - OP DE LEEFTIJD VAN SLECHTS 49 JAAR - 23 JUNI 1860 - MAAR WIJ TROOSTEN ONS - HIJ IS NAAR DE HEMEL - HIJ ZAL ONZE BESCHERMER ZIJN.

Boven de zijdeur die op de speelplaats uitkomt:

JOSEPHO CAFASSO SACERDOTI EGREGIO INTEGERRIMO - OPTIME DE NOBIS MERITO - QUI FATO IMMATURE CONCESSIT - JUVENES PARENTATUM - AEDEM INGREDIMINI MOESTI - GRATI ANIMI ERGO.

Aan de voet van de baar:

VERE - SAL TERRAE - LUX MUNDI - FUIT (Mt. 5,13).

Aan de rechterkant:

QUIA AD JUSTITIUM - ERUDIVIT MULTOS - FULGEBIT QUASI STELLA IN PERPETUAS AETERNITATES (Dan. 13,3).

Aan de linkerkant:

LABIA JOSEPHI CUSTODIERE SCIENTIAM - ET LEGEM REQUIREBANT - EX ORE EJUS (Malach. 2,7).

Aan het hoofdeinde:

GLORIA FILIORUM - PATER EORUM (Spr. 27,5).

Elk opschrift bij de baar was vergezeld van figuren die op zijn voornaamste verdiensten wezen. De jongens hadden zelf ijverig hun best gedaan om een zo mooi mogelijk zangstuk voor te bereiden. Voor en gedurende de plechtigheid werden door hen speciale gebeden verricht. Om half zeven begon de mis, gecelebreerd door de theol. Borel. Volgens het gebruik van het Oratorio gingen de jongens onder de mis te communie, wat ongetwijfeld een der beste middelen is ter verlichting van de zielen der overledenen. Buiten de jongens en verscheidene vooraanstaande persoonlijkheden, vrienden en bewonderaars van de overledene, was de kerk met gelovigen gevuld.

Na de mis las Don Bosco, alvorens de absoute te verrichten, de levensgeschiedenis van Don Cafasso, aangepast aan het begrip en het verlangen van zijn toehoorders. Verscheidene keren sprongen hun de tranen in de ogen en wat hij vertelde sleepte de toehoorders zo mee, dat ze hem met spijt zagen eindigen.

Deze levensbeschrijving werd in augustus van dat jaar bij Paravia gedrukt. Ze droeg als titel: Historische nagedachtenis van de jongens van het Oratorio van de H. Franciscus van Sales aan de priester Giuseppe Cafasso, hun grote weldoener, door Bosco Giovanni, pr. Don Bosco had zijn stof in hoofdstukken onderverdeeld: De jeugd van Don Cafasso - Het seminariële leven van Don Cafasso - Het openbare priesterleven van Don Cafasso - Het persoonlijk priesterleven van Don Cafasso - Het verstorven leven van Don Cafasso - Zijn heilige dood.

In de aanvang van de biografie schreef hij:

" "Het was niet mijn bedoeling ze in druk te laten verschijnen, daar het slechts een eenvoudige en vertrouwelijke uiteenzetting betreft, gericht tot een bijeenkomst van vrienden en jongens, die ik mijn beminde zonen in de Heer kan noemen. De herhaalde aandring echter van gezaghebbende personen hebben me tot publicatie doen besluiten. Deze biografie is een samenvatting van het leven van de priester Cafasso, dat ik voornemens ben te publiceren in dien de Heer mij in zijn barmhartigheid daartoe de gezondheid en de genade wil schenken.

" Daar ik weet dat het vele vrome personen een genoegen zou doen een aandenken aan Don Cafasso te bezitten, heb ik gemeend goed te doen met aan dit vrome verlangen te voldoen, terwijl ik er bij wijze van aanhangsel twee vrome oefeningen aan toegevoegd heb die hijzelf samenstelde en verrichtte. Deze zijn: laatste wil om zich op de dood voor te bereiden of de oefening voor de goede dood, die hij gewoon was een keer per maand te doen. Bezoek aan het H. Sacrament op elke dag van de week welk bezoek hij iedere dag bracht.

" God de Heer, die ons volgens zijn ondoorgrondelijke plannen een zo zeldzame en kostbare vriend heeft willen ontnemen,

" geve tenminste dat zijn handelingen en geschriften ons een aan-
" sporing mogen zijn om hem na te volgen in zijn grote naasten-
" liefde en andere deugden. Op die manier hoop ik dat we er zeker
" van kunnen zijn evenals hij de weg te betreden die tot het eeu-
" wige geluk leidt.

De Armonia van 15 september voegde eraan toe:

" Lijkrede voor Don Cafasso

" Bij de drukkerij G.B. Paravia werd een boekje in 16° van
" een honderdtal bladzijden gepubliceerd. Het zal een gunstig ont-
" haal ontvangen bij de inwoners van Turijn en velen daarbuiten,
" die de voortreffelijke priester die Don Cafasso was, betreuren. -
" Het boekje bevat de lijkrede die gehouden werd door Don Bosco in
" het Oratorio van de H. Franciscus van Sales, waar verscheidene
" plechtige diensten voor de betreurde overledene gehouden werden.
" Deze rede, uitgesproken met de warmte en diepgevoelde genegenheid
" die de vriendschap tussen deugdzaam mannen gewoonlijk verwekt,
" is een samenvatting van het leven van Cafasso dat geheel gewijd
" was aan het heil van de zielen en de troost der armen. Aan de
" lijkrede zijn twee geestelijke geschriften van Cafasso toegevoegd,
" die door alle vrome personen op prijs gesteld zullen worden. Het
" boekje wordt verkocht voor 50 centesimi ten bate van de jongens
" van het Oratorio van de H. Franciscus van Sales, van wie Cafasso -
" een vooraanstaand weldoener was.

Terwijl Don Bosco bezig was met het schrijven van deze rede, was hij eveneens drie afleveringen van de Katholieke Lectuur aan het samenstellen voor de maanden augustus, september en oktober.

De eerste was gewijd aan de voortzetting van het leven der pausen: Het pontificaat van de H. Sixtus II en de roemrijke daden van de H. Martelaar Laurentius, bezorgd door Giovanni Bosco, pr. (K.)

Hij weidde uitvoerig uit over de relikwieën, de wonderen en de bedevaartplaatsen van de heldhaftige diaken. Hij zette de regel van het christelijke leven voor iedere dag, iedere week, iedere maand, ieder jaar en in alle tijden uiteen van de H. Alfonsus Maria de Liguori, eenvoudige richtlijn voor het fundamentele geestelijke leven zoals Don Bosco die de leden van zijn Congregatie ingeprent had. In een aanhangsel wordt van twee plotselinge sterfgevallen verhaald, de ene van iemand die kwaadsprak over de paus en van een ander die de spot dreef met de excommunicatie.

De tweede aflevering was van de hand van een grote vriend van Don Bosco. Het voorbeeld van het arme meisje Rosina Pedemonte, gestorven te Genua op 20-jarige leeftijd, op 30 januari 1860 door Giuseppe Frassinetti

ti, pastoor van de Santa Sabina te Genua. Het is een zo mooie en zo edele bloem. Haar deugden zijn niet moeilijk om na te volgen. Zij was als novice te Genua ingeschreven bij de congregatie van de Dochters van Maria Onbevlekt Ontvangen, opgericht in Mornese, in Monferrato, in het diocees van Acqui in 1855, die daarna goedgekeurd werd door de bisschop van het diocees bij decreet van 20 mei 1857. Na een jaar dat als noviciaat beschouwd werd, legden deze jongedames een soort gelofte af, waarbij ze beloofden de regel te zullen naleven.

Don Bosco voegde er ter afwisseling twee bijdragen aan toe: Retraite van een oude militair - Een verkregen gunst door bemiddeling van de zalige Benoit Labre.

De derde aflevering, voor de maand oktober, was deze: De hemel geopend door middel van een ernstige biecht. Het verhaal was geschreven door pater Carlo Filippo Poirino, pr., kapucijn. Het zette de veelvuldige redenen uiteen die een christen verplichten om in de biecht al zijn zonden te belijden. Het leerde hoe men een gewetensonderzoek moest doen om de slecht gesproken biechten goed te maken. Het beantwoordde enkele gebruikelijke voorwendsels om bepaalde zonden niet te belijden. Tenslotte gaf het afschrikwekkende voorbeelden van de bestraffing van heiligschennende biechten.

In die dagen, zo vervolgt de kroniek, stond de regering aan kardinaal-aartsbisschop van Pisa toe naar zijn zetel terug te keren. De kerkvorst was amper in vrijheid gesteld, of hij bracht op 14 juli een bezoek aan het Oratorio. Hij kwam om half zeven door de kerkdeur binnen, vergezeld van de secretaris en zijn bediende. Hij droeg de h. mis op, met assistentie van de twee kanunniken Ortalda en Alasia, en van de priesters Don Dadesso, Don Corsi en Don Alasonatti. Na het evangelie hield hij een korte preek en voor de communie een korte heel ontroerende toespraak. Daarna deelde hij de communie uit aan al de jongens. Na de mis gaf hij de zegen. De kardinaal gebruikte een kleine verfrissing en nadat er op zijn kosten aan de leerlingen een overvloedige portie kersen geschonken was, nam hij plaats op een troon die onder de gaanderij voor hem opgericht was. Met veel voldoening luisterde hij naar de muziek en de gedichten van de seminaristen Francesia en Bongiovanni en naar het proza dat door Don Rua voorgelezen werd. Het was een geschrift dat door Don Bosco zelf was opgesteld:

" Hoogwaardige Eminentie,
"
" Vooraleer U ons nederig verblijf gaat verlaten, Hoogwaardige Eminentie, moge U mij toestaan uit naam van mijn beminde
" oversten enkele gevoelens van oprechte dankbaarheid uit te spreken. Ik vat de gedachten van mijn beminde metgezellen samen om u
" de verzekering te geven dat dit de mooiste dag voor ons Oratorio
" is, een glorievolle dag, zoals er wellicht nooit meer een zal komen. Het is waar,

" Eminentie, dat wij bij onze vreugde tegelijkertijd in verlegenheid
" verkeren, omdat onze omstandigheden van tijd en plaats ons niet
" toegestaan hebben u de gewenste ontvangst te bereiden. Het is ech-
" ter wel een troost voor ons hart, te overwegen met hoeveel goedheid
" Uwe Eminentie onder ons is willen verschijnen om ons hartelijke en
" troostrijke woorden over het eeuwige leven toe te sturen, die onze
" nietigheid zeer zullen sterken...

" En staat u mij thans toe u een algemeen onder ons levend
" verlangen tot uitdrukking te brengen. Eminentie, wij verzoeken u
" nederig, U te verwaardigen enkele smeekbeden voor ons te richten
" tot de Heer, opdat wij ongedeerd uit de felle stormen van dit le-
" ven te voorschijn mogen komen en de poort bereiken van ons heil.
" Wij verzoeken U ons niet alleen uw zegen te willen geven, terwijl
" U zich onder ons bevindt, maar ons ook te zegenen wanneer u weer
" teruggekeerd zult zijn in uw bemind diocees, en U andermaal zult
" plaatsgenomen hebben op de zetel die de goddelijke Wijsheid voor
" U bestemd heeft. Wij aan onze kant beloven u onze weliswaar zwakke,
" doch vurige smeekbeden te zullen richten tot de troon van barmhar-
" tigheid en gerechtigheid, opdat de meest overvloedige zegeningen
" zullen mogen nederdalen over Uwe Eminentie. God moge U nog lange
" jaren behouden voor het welzijn van zijn Kerk, die U zo zeer sticht
" door uw voorbeeld en woorden, en uw hoofd sieren met de kroon
" van een moedige strijder voor de Heer...

" Er is nog een gunst, Eminentie, die ik U moet vragen, en
" wel dat gij ons Oratorio onder uw machtige bescherming zult nemen
" en voort zult gaan onze voorspraak te zijn bij de Heilige Vader,
" de Heilige Vader die het voorwerp van onze grootste verering, ge-
" negenheid en liefde is. Och, Eminentie, wil U, bij de eerste ge-
" legenheid dat U het beminnelijke gelaat van onze geliefde Heilige
" Vader ziet, hem zeggen dat de jongens die de Oratoria van deze
" stad bezoeken, hem dankbaar zijn voor de grote tijdelijke en gees-
" telijke gunsten die hij hun betoond heeft. Vraag hem voor ons te
" bidden en dat hij ons zijn heilige zegen schenke. Zeg hem dat wij
" hem liefhebben - dat is de uitdrukking van duizenden van mijn ka-
" meraden en dat, wanneer het erom gaat hem en de allerheiligste
" godsdienst waarvan Hij het Hoofd is, steun, gezondheid en leven
" te geven, wij allen bereid zijn om alles vrijwillig te offeren.

" Er is nog veel dat ik U zou willen zeggen, maar ik vrees
" misbruik te maken van uw geduld. Daarom moet ik, hoe verheugd ik
" ook ben dat ik heb kunnen spreken, met verlegenheid spreken, omdat
" ik niet gesproken heb zoals ik had moeten doen. Ik zal het woord
" laten aan mijn kameraden, opdat zij eenstemmig uitdrukking kunnen
" geven aan de gevoelens die hen bezielen.

" Leve Pius IX onze Heilige Vader!

" Leve Zijne Eminentie Kardinaal Corsi, die hem op dit ogen-
" blik in ons Oratorio vertegenwoordigt."

Zijn Eminentie antwoordde, dat hij vanaf dat ogenblik het Oratorio zou laten deelnemen in alle gebeden die hem ter beschikking stonden in zijn diocees en dat hij, als hij de Heilige Vader zag, de zonen van Don Bosco niet zou vergeten. Daarna boden drie jongens hem een exemplaar aan van alle afleveringen van de Katholieke Lectuur. Een van de drie jongens zei dat de Katholieke Lectuur bijzonder door de Heilige Vader aanbevolen was en verzocht daarom de kardinaal ze bekend te maken in zijn diocees, als hij oordeelde dat dit tot voordeel zou zijn voor de eer van God en het heil der zielen. - Wij achten ons gelukkig", zo besloot hij, "als u dit geschenk wilt aanvaarden." - Zijn Eminentie gaf een teken van goedkeuring en instemming. Daarna bracht hij een bezoek aan het huis, ging naar alle zalen, in de studiezaal en de werkplaatsen, evenals in de refectorie van de seminaristen, in de keuken, die hij zegende met te zeggen: "De Heer moge voor allen in overvloed zorgen."

Hij vertrok uit het huis om 10.20 uur onder het geroep van Leve Pius IX, leve kardinaal Cosimo Corsi. De jongens vormden een haag vanaf de gaanderij tot bij het rijtuig dat bij de poort stond, en zegenend schreed hij tussen hen door.

Kanunnik Alasia zei dat hij nog nooit zo een plechtigheid gezien had en dat hij zijn tranen niet had kunnen bedwingen. Kanunnik Ortalda sprak zich in dezelfde zin uit.

Van hier ging de kardinaal naar het Rifugio, waar men geen enkele voorbereiding gemaakt had voor zijn ontvangst. Hij trad er binnen als een eenvoudige priester, zei niets, gaf de zegen met het Allerheiligste, en vertrok daarna met markiezin di Barolo naar de Consolatakerk om Onze-Lieve-Vrouw te danken voor zijn bevrijding. De 21ste juli begaf hij zich onderweg op de terugreis naar Pisa.

H O O F D S T U K XLVIII

DON BOSCO WORDT NIET ONTVANGEN OP DE BUREAUS
VAN HET MINISTERIE - VASTBERADENHEID EN GODSVERTROUWEN -
LANGDURIG EN GEDULDIG BOOSAARDIGE INSINUATIES
VAN DE PERS TEN NADELE VAN HET ORATORIO -WACHTEN IN DE
WACHTKAMER VAN DE SECRETARIS-GENERAAL - DON BOSCO WORDT
IN AUDIËNTIE ONTVANGEN DOOR DE SECRETARIS: GROFHEID EN
GEDWONGEN BELEEFDHEID - WEER JONGENS AANBEVOLEN
DOOR HET MINISTERIE.

De aartsbisschop van Pisa was uit de nood, maar Don Bosco niet. In normale tijden kon men hopen dat de uiteenzetting die hij aan het ministerie gezonden had en de aanneming van zoveel door dat ministerie aanbevolen jongens, de regering gerust hadden moeten stellen en aanleiding voor haar hadden moeten zijn om een einde te maken aan de plagerijen die tegen het Oratorio gericht waren. Maar die hoop verdween door de dagelijkse ophitsing en de heftige aanvallen van de boosaardige pers die, door opzettelijk de zonderlingste beschuldigingen te verzinnen en te verspreiden, de openbare mening op een dwaalspoor probeerde te voeren en de burgerlijke overheid tegen het Oratorio op te zetten. Daardoor wekte zij ook kwade hartstochten op onder de bevolking. Toen Don Bosco op zekere dag, vergezeld door de jonge Garino, de piazza Savoia overstak, kwam hij twee personen tegen, die hem brutaalweg in zijn gezicht zeiden: "Die priesters moesten ze allemaal ophangen." - Glimlachend antwoordde Don Bosco hem: "Waren ze maar allemaal zo verdienstelijk als u."

Het ontbrak niet aan verstandige schrijvers die het belachelijke van zulke beschuldigingen en de onrechtvaardigheid en lafheid van dergelijke aanvallen aan de kaak stelden. Verscheidene bladen namen dan ook de verdediging op zich, maar alle kranten van de sekten, die als het ware eenstemmig een gegeven order uitvoerden, deden alsof ze van die redenen en de verdediging niets wisten. Ze bleven met hun lasteringen doorgaan en spoorden de regering ertoe aan een einde te maken aan het Oratorio. En helaas kon men door het karakter van de gezagsdragers van de Staat, niet veel vertrouwen stellen in hun gevoel voor rechtvaardigheid. Daar zij zich allesbehalve zeker voelden van de goede resultaten die de gang van zaken in Italië zou bereiken, lieten zij zich gemakkelijk om de

tuin leiden door hun agenten. Ze zagen dikwijls vijanden en gevaren waar die niet bestonden. Ofwel, van vrees vervuld, probeerden zij diegenen bang te maken van wie ze veronderstelden dat ze hun een spaak in het wiel hadden willen steken. Daarom kon men vrezen dat ze op een goede dag tot verstrekkende maatregelen zouden overgaan en opdracht zouden geven tot de sluiting van het jongenstehuis van Valdocco. Don Bosco was ervan op de hoogte dat men al besloten had hem ergens huisarrest op te leggen, doch invloedrijke personen van veel gezag hadden dat plan verijdeld.

Het was dus wel nodig zich daartegen te wapenen... "Maar wat te doen"? zei Don Bosco. "Zich schriftelijk beklagen? Ze geven me geen antwoord! Nog eens om een audiëntie bij Farini verzoeken? Ik ben ervan overtuigd dat het me gemakkelijk zou zijn hem persoonlijk mijn onschuld duidelijk te maken. Maar helaas wil de minister me die niet toestaan. Toch moet ik alles beproeven."

Tot driemaal toe had hij zijn verzoek om gehoord te worden herhaald, doch tevergeefs. In de zogenaamde regeringssfeer zag men bijzonder op tegen een ontmoeting met Don Bosco, zoveel macht had zijn woord ook over minder op hem ingestelde harten. Daarom waren alle maatregelen genomen die er nodig waren om te voorkomen dat hij door een of andere minister zou ontvangen worden.

Rustig en moedig besloot hij echter iedere hinderpaal te overwinnen. Hij zou niet alleen zijn leven geven, maar ook hemel en aarde bewegen, alvorens toe te laten dat hij van zijn jongens zou weggenomen worden, want zonder hem zou het Oratorio, menselijkerwijs gesproken, verloren zijn.

Daar hij er niet kon in slagen door te dringen tot Farini, wendde Don Bosco zich tot ridder Silvio Spaventa, secretaris-generaal van het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Maar ook deze weigerde hem te ontvangen en om een ontmoeting te voorkomen, liet hij hem door middel van de deurwaarders de ene dag na de andere wegsturen. Uiteindelijk moest hij hem echter ontvangen en ziehier hoe dat gebeurde.

Het was de 14de juli. De secretaris had hem in het vooruitzicht gesteld dat hij om elf uur voormiddag in audiëntie zou ontvangen worden. De jongens van het Oratorio zaten in grote angst over hun lot. Bedrukt, maar helemaal niet opgewonden, riep Don Bosco de seminarist Giovanni Cagliero bij zich en zei hem: "Ga met mij mee naar het ministerie." Op de via Palatina gekomen, bleef hij staan en riep uit: "Wat is de wereld toch slecht! Die heren van de regering zijn met het grootste verlangen bezielde om het Oratorio tot iedere prijs te sluiten en te vernietigen. De arme stakkers! Ze vergissen zich! Ze zullen er niet in slagen. Ze denken dat ze alleen met Don Bosco te doen hebben en weten niet dat ze te doen hebben met iemand die veel machtiger is dan zij: met de Heilige Maagd en met God zelf. Nee, ze zullen er niet in slagen het Oratorio te sluiten!"

Op het vastgestelde tijdstip kwam Don Bosco op het ministerie aan en in de wachtkamer liet hij zich aanmelden. Maar Spaventa was zijn gegeven woord blijkbaar vergeten, of hij had er al weer spijt van. Hij liet hem zeggen dat het erg moeilijk was hem thans te ontvangen vanwege ernstige zaken die hij onder handen had. Daarop antwoordde Don Bosco: "Ik zal wachten totdat mijnheer de secretaris me kan ontvangen." Hij was vastbesloten zolang te blijven als nodig was om ontvangen te worden. Zonder zich iets aan te trekken van de warmte, noch van de behoefte om iets te eten, noch van de dorst, bleef hij met onverstoorbare kalmte tot zes uur 's avonds wachten. In die zeven uren liep de wachtkamer telkens weer vol met tal van personen van allerlei rang en stand die in het kabinet van de secretaris binnengelaten werden, zelfs degenen die het laatst gekomen waren; maar de beurt van Don Bosco wilde maar niet komen. De boden liepen door de kamer heen, wierpen een spottende blik op de arme priester, glimlachten boosaardig en als ze elkaar tegenkwamen knipoogden ze tegen elkaar en wezen met het hoofd in zijn richting.

De heren die wachtten om toegelaten te worden, keken verwonderd naar die priester die daar in een hoekje zat, met naast zich eerst de seminarist Cagliero en daarna de priester Angelo Savio, die gekomen was om zijn metgezel te vervangen, zodat deze kon gaan eten.

Af en toe stond Don Bosco op om naar een of andere bode toe te gaan en zijn vraag te herhalen en erop aan te dringen in audiëntie ontvangen te worden. Daarna keerde hij, steeds even rustig naar zijn post terug. Het werd zo erg dat de boden tenslotte medelijden met hem begonnen te krijgen.

Uiteindelijk besloot ridder Spaventa zich minstens even te laten zien. Mogelijk was hij beschaamd omdat hij een burger op die manier bejegende die, al was het dan ook een priester, voor de wet gelijk was aan de anderen. Daarom ging hij, na gebromd te hebben - maar toch zo luid dat Don Savio het hoorde: - "Wat wil die brutale man"? - naar de deur van zijn kabinet: "Don Bosco... Wat betekent toch al die vasthoudendheid om mij proberen te spreken te krijgen"? zei hij luid en geërgerd. Bij dit tafereel en die woorden keken alle wachtenden, bedienden en boden die in de zaal waren, naar de arme priester die antwoordde:

"Ik wilde u graag even spreken." "Wat wilt u?"

"Ik wilde vertrouwelijk met u praten."

"U kunt ook hier spreken; wie ons hier horen, zijn allen mensen waar men zich niets hoeft van aan te trekken."

Toen zei Don Bosco, zonder zich ook maar iets aan die onhebbelijke opmerking gelegen te laten, met luide en duidelijke stem: "Mijnheer, ik heb 500 verlaten jongens te onderhouden; en van dit ogenblik af rust hun

lot in uw handen en ik zou u willen verzoeken voor hun toekomst te zorgen."

"Wat zijn dat voor jongens?"

"Het zijn arme jongens of wezen, kinderen die in gevaar verkeren, die de Regering mij eerst heeft toegewezen en die ze thans de straat wil op jagen."

"Waar bevinden ze zich nu?"

"Ze zijn opgenomen in mijn huis."

"Wie onderhoudt hen?"

"De liefdadigheid van enkele weldoeners."

"Betaalt de Regering geen kostgeld voor hen?"

"Aan kostgeld nog geen stuiver."

Bij het horen van dat gesprek in zulke korte vragen en antwoorden, kwamen allen die daar in de zaal bijeenwaren dichterbij en drongen bewonderend en angstig om Don Bosco heen, om te zien hoe dat zou aflopen. Tegelijkertijd toonden ze zich verontwaardigd over de misprijzende manier waarop een dergelijke eerbiedwaardige man ontvangen werd. Toen Spaventa merkte dat hij geen al te best figuur maakte door zich zo te gedragen, bond hij wat in, vooral toen Don Bosco op hem toekwam en stiller zei: "Weest u zo goed naar me te luisteren, en vlug, anders zult u, eer het morgenavond is, er spijt van hebben."

Verrast door deze woorden besloot de secretaris hem een particuliere audiëntie te verlenen, nam hem bij de hand en zei beleefd tot hem: "Komt u maar binnen!" Hij liet hem binnen in zijn kabinet.

Don Savio vertelde ons: "Toen de deur zich achter beiden gesloten had, kon ik niets meer zien of horen. Enkele ogenblikken later kwam Spaventa met een ontsteld en angstig gezicht weer naar buiten. Hij richtte zich tot de secretarissen, diplomaten en andere vooraanstaande personen die gekomen waren om staatsaangelegenheden met hem te bespreken en zei: "U moet me verontschuldigen, ik heb een belangrijke bespreking af te handelen die geen uitstel duldt. Ik kan u vandaag geen audiëntie verlenen. Komt u morgen terug." - En hij ging naar binnen en sloot de deur. Lange tijd bleef Don Bosco daar. Wat hij tot Spaventa gezegd had om een dergelijke verandering van houding te brengen, zal nooit bekend worden.

Don Bosco vertelde later aan zijn medewerkers alleen dat gedeelte van het onderhoud, dat op het Oratorio betrekking had. Uit wat hij zei kan men de volgende dialoog afleiden.

De secretaris liet Don Bosco dicht bij zich plaats nemen en daarop zei hij op een vriendelijke en beminlijke manier:

"Ik weet dat u goed doet; vertelt u me dus op welke manier ik u van dienst kan zijn, want voorzover dat van mij afhangt, wil ik dat heel graag doen."

"Ik vraag eerbiedig", antwoordde Don Bosco, "naar de redenen van de huiszoekingen, zelfs van de vervolgingen, die de Regering mij aan-doet."

"Ja, u volgt een politiek... u bent bezield van een geest... Overigens ben ik niet bevoegd u alles te zeggen. Er zijn verscheidene zaken waar alleen de minister over beschikken kan. U kon beter met hem spreken. Ik kan u overigens zeggen, dat er onmiddellijk een einde zou komen aan alle moeilijkheden, als u duidelijk zou willen spreken en de geheimen onthullen."

"Ik weet niet op welke geheimen u doelt, mijnheer."

"De jezuïtische geheimen, ter onthulling waarvan de huiszoekingen gehouden zijn en waarover u zich beklagt."

"Van dergelijke geheimen weet ik niets, en ik zou ze heel graag kennen om er een behoorlijke opheldering over te kunnen geven, als ik dat zou kunnen. Spreekt u maar volkomen openhartig met mij en ik zal u op even ernstige manier van antwoord dienen."

"Daar kan ik me niet in mengen; vraagt u het aan de minister, die u alles zal zeggen."

"Indien u meent mij niet te kunnen zeggen waar ik naar vraag, bewijst u me dan minstens een belangrijke dienst van naastenliefde."

"En wat zou dat moeten zijn?"

"Probeert U voor mij een audiëntie bij de minister te verkrijgen."

"Ik zal proberen die te verkrijgen; maar op het ogenblik is dat erg moeilijk. Ik zal het niettemin gaan vragen. Blijft u een ogenblik hier, maar spreekt u met niemand anders over deze zaak. Het zou verkeerd begrepen en slecht uitgelegd kunnen worden tot uw eigen grotere schade."

Toen hij dat gezegd had, verliet de heer Spaventa het kabinet. Hij begaf zich naar commendatore Farini, kwam na een half uur terug en zei tot Don Bosco:

"De minister is bezet en kan u op het ogenblik geen audiëntie verlenen, maar morgen zal hij u laten weten wanneer hij u kan ontvangen."

Don Bosco betuigde hem zijn verschuldigde dank en toen hij buitenkwam, was hij rustig en glimlachte. De secretaris keek ernstig en eerbiedig en vergezelde hem tot aan de trap. Toen de boden hun chef Don Bosco zo hoffelijk zagen bejegenen, begonnen zij ook erg vriendelijk te

doen tegenover de arme priester. Ze omringden hem, meer dan een van hen kuste hem de hand en er waren er die met hem tot op de drempel gingen.

Don Bosco keerde naar het Oratorio terug in gezelschap van Don Savio. Het was acht uur 's avonds en hij moest nog middageten.

Maar vooraleer hij ging slapen keek hij de brieven nog na die op die dag binnengekomen waren. Hij vond er een verzoekschrift in van enkele regels, ondertekend door ridder Salino, ten gunste van de wees Alberto Tasso uit Oneglia, onder het nummer 2091, gedateerd op 13 juli. Op de 10de had hij nog twee andere verzoekschriften ontvangen van de wezen van Reydet en PENCHIENATTI, aanbevolen door bovengenoemde ridder uit naam van de minister en respectievelijk genummerd met 2039 en 2044.

In één daarvan, evenals in een voorafgaande, leest men in verschillende vormen de volgende zin: "Ik waag het U, Z. Eerw., te verzoeken onze aanbevolene wel te willen aannemen in een of andere inrichting van liefdadigheid in uw hoofdstad, bijvoorbeeld in die, geleid door Don Giovanni Bosco, die desgevraagd geen bezwaar zou hebben hem op te nemen en alle zorg aan hem te wijden." Don Bosco ging in op de aanvragen ofschoon het er niet naar uitzag dat zijn gewilligheid het gevaar dat hem bedreigde, kon bezweren.

De Dienaar Gods moet die avond wel vurig het gebed herhaald hebben dat Ester tot koning Ahasveros richtte: Si inveni gratiam in oculis tuis, o Rex, et si tibi placet, dona mihi animam meam pro qua rogo, et populum meum pro quo obsecro. (7,3) (1)

(1) "Als ik genade heb gevonden bij de koning, en het de koning behaagt, dan spare hij, op mijn verzoek en mijn bede, mijn leven en dat van mijn volk."

H O O F D S T U K X L I X

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN STELT EEN AUDIËNTIE
VAST EN MEN BIDT IN HET ORATORIO - BELANGRIJKE
BESPREKING VAN DON BOSCO MET DE MINISTERS FARINI EN
CAVOUR - VREDESBELOFTEN EN VREDESVERWACHTINGEN - AANKOOP
VAN HET HUIS FILIPPI - MEDEDELING VAN DEZE AANKOOP AAN
DE JONGENS.

Op 15 juli ontving Don Bosco een brief van graaf Guido Borromeo, die hem meedeelde dat minister Farini hem de volgende dag om 11 uur voormiddag een audiëntie zou toestaan.

Na het gebed in de avondtoespraak vroeg Don Bosco de jongens, om de volgende dag allen te bidden voor een zaak van het grootste belang, de h. mis met nog meer godsvrucht dan gewoonlijk te willen bijwonen en zo mogelijk te zijner intentie tot de heilige tafel te naderen. Hij gaf opdracht dat alle jongens bij beurten in de kerk een bezoek zouden brengen aan het heilige Sacrament zolang hij niet thuis zou teruggekeerd zijn.

Zijn beroep was niet vergeefs.

De volgende dag, 16 juli, feest van Onze-Lieve-Vrouw van de berg Karmel, verliet Don Bosco vol vertrouwen op de bescherming van de heilige Maagd, het Oratorio. Het motief voor zoveel zekerheid had hij aan Mgr. Cagliero op zekere dag gegeven: "Ik laat nooit na iets te doen, waarvan ik weet dat het goed is, hoe talrijk en groot de moeilijkheden ook zijn die zich voordoen. Gaat het erom een bezoek te brengen aan een belangrijk personage, van wie ik weet dat hij ook tegen me is, dan ga ik toch maar! Maar vóór die onderneming bid ik een Weesgegroet. Dat doe ik trouwens ook voordat ik bij wie ook op bezoek ga. Daarna mag er gebeuren wat wil. Ik doe alles wat ik kan, de rest laat ik aan God over."

Toen Don Bosco dan ook zijn Weesgegroet gebeden had, was hij op tijd in het paleis van het ministerie, waar kort na het afgesproken uur, ook commendatore Farini aankwam. Van zijn gezellen, de seminaristen G.B. Francesia en G.B. Anfossi, zijn we te weten gekomen dat de minister, toen hij Don Bosco maar even in het oog gekregen had, hem met hoffelijke woorden de hand drukte, en hem naar een vertrek bracht waar enkele secretarissen zaten te schrijven. Daar had toen een onderhoud plaats van

het grootste belang, daar het zou beslissen over leven of dood van het Oratorio. Farini was een van die mensen die "met hun evenmens over vrede spreken, maar in hun hart vol boosheid zijn; zij slaan geen acht op de werken van de Heer." (1)

"U bent dus abbé Bosco", zo begon Farini. "We hebben elkaar al eens gezien in Stressa, ten huize van abbé Rosmini, en het doet me plezier de kennismaking te hernieuwen. Men heeft me op de hoogte gebracht van wat u voor goeds doet voor de arme jeugd. De Regering is u veel verplicht voor de dienst die u haar met dit filantropische en maatschappelijke werk bewijst. Vertelt u me nu maar eens wat u van mij wenst."

"Ik zou graag de redenen willen kennen voor de herhaalde huiszoeken die er de laatste maanden bij mij gehouden werden."

"Zeker, die zal ik u zeggen met dezelfde openhartigheid, waarmee ik verlang dat ook u mij zult antwoorden. Zolang u zich beziggehouden heeft met arme jongens, bent u steeds de afgod geweest van het regeringsgezag. Maar zodra u het terrein van de liefdadigheid verliet om u op dat van de politiek te begeven, moesten wij op onze hoede zijn, en zelfs uw gangen nagaan."

"Dat is nu juist wat ik zo graag zou willen weten", vervolgde Don Bosco. "Het is steeds mijn diepste verlangen geweest mij buiten de politiek te houden, en daarom zou ik graag willen weten welke feiten mij op dat gebied kunnen compromitteren."

"De artikelen die u schrijft in de Armonia, de reactionaire samenkomsten die er in uw huis gehouden worden, de correspondentie met de vijanden van het vaderland, ziedaar de feiten die de regering ten opzichte van u met ongerustheid vervullen."

"Als Uwe Excellentie het me toestaat, zou ik enkele opmerkingen willen maken over wat u zo vriendelijk bent me te onthullen. Ik zal spreken met de openhartigheid die u van mij vraagt. Voor alles stel ik voor op dat geen enkele wet, naar ik weet, verbiedt artikelen te schrijven, noch in de Armonia, noch in welke andere krant ook. Niettemin kan ik Uwe Excellentie verzekeren dat ik in geen enkele krant schrijf, en dat ik er niet eens op geabonneerd ben."

"U kunt zoveel ontkennen als u wilt, maar het is en blijft een feit, dat een groot gedeelte van de artikelen in dat dagblad van de hand van Don Bosco zijn. Dat wordt bevestigd door zoveel aanwijzingen, dat niemand het nog in twijfel kan trekken."

"Aanwijzingen waar ik niet bang voor ben, mijnheer de minister, en ik verzeker u eerlijk dat ze niet bestaan."

"Wilt u misschien zeggen dat ik u feiten ten laste leg die niet

bestaan, en dat ik een leugenaar en lasteraar ben?"

"Dat zeg ik niet, omdat Uwe Excellentie relata refert, verklaart wat u als inlichting gegeven wordt. Maar als het relaas dat ze u doorgeven niet waarheidsgetrouw is, zijn de feiten die u worden verstrekt uit de aard van de zaak niet waar. In dat geval komt de laster voor rekening van degene die deze verzint en niet voor die van wie er in goed vertrouwen naar luistert."

"U kunt ervan overtuigd zijn dat onze ambtenaren achtenswaardige personen zijn en niet in staat om iets te zeggen wat niet waar is. En zij zijn het die u beschuldigen."

"En toch hebben ze zich vergist."

"Dus u durft de Regering ervan beschuldigen eerloze personen in haar dienst te hebben, in staat tot valse en lasterlijke verklaringen?"

"Dat zeg ik niet; ik verklaar alleen dat er ten opzichte van mij onwaarheden gezegd worden."

"Maar, door zo te spreken, mijnheer de abbé, bekritiseert u openbare en persoonlijke functionarissen, bekritiseert u zelfs de regering en ik zou u willen verzoeken uw uitdrukkingen te herzien."

"Ik zal mijn mening herzien en alles verbeteren als Uwe Excellentie mij aantoont dat ik de waarheid niet gezegd heb."

"Het past een goede burger niet het openbare gezag te bekritisieren en te belasteren."

"Neemt u me niet kwalijk, mijnheer de commendatore, ik ben geenszins voornemens welk gezag ook te bekritisieren, maar alleen de waarheid te zeggen, met de openhartigheid van een eerlijke man die zich verdedigt tegen valse beschuldigingen en met de moed van de goede burger die de regering waarschuwt, opdat zij zich niet tot onrechtvaardige oordelen en handelingen laat verleiden ten opzichte van trouwe onderdanen. Welnu, door te beweren dat ik krantenartikels geschreven heb, wat niet waar is, door mijn huis van liefdadigheid als een plaats van revolutionaire samenkomsten te brandmerken en mijzelf als iemand die betrekkingen onderhoudt met de vijanden van de Staat, te bekladden, kan ik als eerlijke man en goede burger niet nalaten, dat alles als laster tegen mijn persoon te beschouwen. Dergelijke beschuldigingen zijn zuiver verzinsels van boze mensen, aangevoerd met het doel het gezag te misleiden en het te dwingen de rechtvaardigheid en de vrijheid op ernstige en schandelijke manier geweld aan te doen."

Deze openhartige manier van spreken van Don Bosco moest Farini wel treffen, die verbaasd en met een spijtig gezicht besloot hem te intimideren door een autoritaire toon aan te slaan en een dreigend gezicht

op te zetten toen hij vervolgde:

"U, mijnheer Bosco, laat zich meeslepen door teveel vuur en onbescheiden ijver, en u waagt teveel door u er niets van aan te trekken dat u tot een minister spreekt."

"Doet u wat u wilt; ik ben niet bang."

"Maar ziet u niet in, dat het maar van een enkel woord van mij afhangt om u met gemak in de gevangenis te stoppen?"

"Ik zeg u nog eens, dat ik niet bang ben."

Farini wendde zich tot zijn particuliere secretaris, graaf Borromeo en tot de anderen die, toen ze opgehouden hadden met schrijven, vol aandacht waren voor dat gesprek. "Romeo, Romeo." - De graaf kwam nabij met de anderen en Farini zei tot hen: "Luister eens naar wat Don Bosco zegt."

"Zeker", vervolgde Don Bosco, "ik geef geen zier om wat de mensen me kunnen aandoen, omdat ik de waarheid gezegd heb. Ik vrees alleen wat God met mij zou kunnen doen als ik leugens vertel. Voor het overige is Uwe Excellentie te veel op rechtvaardigheid en eer gesteld, dan dat u ooit de schanddaad zou begaan om een onschuldige burger in de gevangenis te werpen die twintig jaar lang leven en goed heeft veïl gehad ten behoeve van zijn evennaaste."

"En als ik dat nu juist wel eens deed?"

"Ik acht het niet mogelijk dat de rechtschapenheid van de heer commendatore Farini in laaghartigheid zou veranderen, en als dat mocht gebeuren heb ik twee middelen om mijn gelijk te laten gelden."

"Op wat voor een manier?"

"Door uw voorbeeld na te volgen."

"Wat bedoelt u daarmee?"

"Uwe Excellentie heeft historische werken geschreven en bepaalde personen die U schuldig achtte, aan de publieke verachting prijsgegeven. Ook ik heb de Geschiedenis van Italië geschreven. Ik hoef er slechts een hoofdstuk aan toe te voegen waarin beschreven staat wat er tussen U en mij voorvalt."

"Och, wat..."

"En dan"? voegde Don Bosco er met een glimlach aan toe; "ik zou ook hetzelfde kunnen doen door de geschiedenis te vertellen van de huiszoekingen in het Oratorio. Ik zou iedereen kunnen vertellen dat er een minister geweest is, die zijn macht gebruikte om de jongens van een liefdadigheidsinstelling bang te maken."

"Dat doet u niet!"

"Doe ik dat niet? Dat hangt van mij af. Maar weet Uwe Excellentie dat u zich niet gedragen heeft als de onberispelijke heer, die u werkelijk bent, versierd met zoveel uitgelezen verdiensten, die ook ik erken? De terugslag van de wapens die op mij gericht worden, zou die arme jongens treffen die u door mijn bemiddeling weldoet, daar u ze mij hebt aanbevolen. Ik had nooit gedacht op een dergelijke wijze beloond te worden voor de ijver waarmee ik steeds aan uw verlangens heb voldaan... Maar genoeg: de rechtvaardige en almachtige God zal te zijner tijd de verdrukte onschuld wel genoegdoening geven."

De secretarissen keken elkaar aan. Sommigen glimlachend en anderen peinzend.

Farini echter zei: "Maar u bent waanzinnig, mijnheer de abbé, u bent waanzinnig. En als ik u in de gevangenis laat opsluiten, hoe zou u zulke dingen dan kunnen schrijven en laten drukken?"

"Ik geloof toch dat Uwe Excellentie mij in de gevangenis minstens voor mijn genoegen een pen, wat papier en wat inkt zou toestaan. En zelfs als ik ook van zulke dingen en zelfs van het leven beroofd zou worden, zouden er wel andere schrijvers opstaan en op het geschikte ogenblik mijn plaats innemen."

"En zoudt u de moed hebben om aan de geschiedenis feiten na te laten die een minister en een regering blameren?"

"Wie niet geblameerd wil worden, hoeft zich slechts fatsoenlijk te gedragen. Overigens ben ik van mening dat het schrijven en publiceren van de waarheid een recht en een plicht van iedere goede burger is, en bovendien een dienst die aan de burgermaatschappij bewezen wordt. En wel verre van berispelijk te zijn, lijkt mij een dergelijke taak aanbevelenswaardig, ja zelfs roemvol. Ik van mijn kant verheug er me over dat dit ook de overwegingen zijn, die Uwe Excellentie ertoe geleid hebben om verscheidene van uw werken te schrijven, vooral Lo Stato Romano."

Hierop zweeg Farini. Het leek een ogenblik alsof hij in ernstig gepeins verzonken was, en toen hij daarna zijn aanvankelijke toon weer hernam en geen dreigementen meer uitte, keerde hij op het onderwerp terug en vroeg:

"Maar kunt u, mijnheer de abbé, in geweten verklaren dat er in uw huis geen reactionaire bijeenkomsten gehouden worden en er geen briefwisseling onderhouden wordt met de jezuïeten, met aartsbisschop Fransoni en met het hof van Rome met politieke doeleinden?"

"Excellentie, wanneer u de waarheid en de oprechtheid liefhebt, moet u mij toestaan dat ik u zeg mijn verontwaardiging te voelen groeien, niet tegen u die ik als autoriteit eerbiedig, maar tegen diegenen die u dergelijke leugens wijsmaken te mijnen laste, tegen die ellendelingen, die uit winstbejag ieder beginsel van eerlijkheid en geweten

met voeten treden en de eer en de rust van vreedzame burgers tot koopwaar maken. Ja zeker, ik herhaal in alle gemoedsrust, dat ik niets bedreven heb van al wat men u tegen mij en tegen mijn instituut aangegeven heeft en ik verwacht van U ook maar het geringste bewijs dat deze bewering lo-genstraft."

"Maar de brieven..."

"Die niet bestaan."

"En de politieke betrekkingen met de jezuiten en met Fransoni en met kardinaal Antonelli..."

"Die er niet zijn, en die er nooit geweest zijn. Van de jezuiten in Turijn ken ik zelfs het adres niet. En niet Mgr. Fransoni en met de Heilige Stoel heb ik nooit andere betrekkingen gehad dan die welke een priester moet onderhouden met zijn kerkelijke oversten, voor de zaken die de uitoefening van zijn heilig ambt betreffen."

"Maar we hebben brieven, we hebben getuigenissen."

"Maar als er brieven zijn, en als er getuigenissen tegen mij zijn, waarom toont Uwe Excellentie mij die dan niet? In dat opzicht, mijnheer de minister, vraag ik geen gunst, maar ik vraag gerechtigheid. Ik vraag aan u en aan de regering gerechtigheid, niet voor mij, maar voor zoveel arme jongens die van streek zijn door de herhaalde huiszoekingen en door het verschijnen van politieagenten in hun vreedzaam tehuis. Ze rillen en schreien bij hun komst. Het gaat me aan het hart hen in een dergelijke toestand te zien, en meer nog, hen de pers aan de openbare verachting prijsgegeven te weten. Voor hen dus dring ik bij herhaling aan op gerechtigheid en eerherstel, opdat het hun tenslotte niet aan het dagelijkse brood zal ontbreken."

Bij die laatste woorden leek Farini ontsteld en bijna ontroerd. Daarom stond hij op en begon zwijgend in het vertrek op en neer te lopen. Hij was in het bezit van de onderschepte brief van aartsbisschop Fransoni. Hij zou deze aan Don Bosco hebben kunnen voorleggen, maar mogelijk werd hij door schaamte weerhouden over het feit op een dergelijke manier het briefgeheim geschonden te hebben. Van de andere kant bewees die brief niets, want hij was niet door Don Bosco geschreven, maar door monseigneur. Hij zou dus hebben moeten erkennen dat een der motieven, waarom de regering verdenking tegen Don Bosco had opgevat, een feit was waar hij geen deel aan had.

Na enkele minuten ging er opeens een deur open en verscheen graaf Camillo Cavour. Minister van Buitenlandse Zaken en voorzitter van de raad van ministers. Glimlachend en zich de handen wrijvend vroeg hij: "Wat is er aan de hand"? - alsof hij nergens vanaf wist. "Och, wees voor de arme Don Bosco wat inschikkelijk"! vervolgde hij daarna een en al gemoedelijkheid, "en laten we de zaak vriendschappelijk behandelen. Ik heb van Don Bosco altijd heel erg gehouden en dat doe ik nog. Wat is er dus aan de

hand", herhaalde hij, terwijl hij hem bij de hand nam en beduidde weer te gaan zitten, "wat zijn er voor moeilijkheden?"

Bij het zien van Cavour en het horen van zulke welwillende opmerkingen, voorzag Don Bosco dat de zaak nog goed zou aflopen, niet omdat Cavour in politiek opzicht beter was dan Farini, want ze waren aan elkaar gewaagd, maar omdat hij met Don Bosco in vriendschappelijke betrekkingen had gestaan en de aard en het doel van het Oratorio kende. Daarom antwoordde hij hartelijk:

"Mijnheer de graaf, het huis in Valdocco, dat u zo vaak bezocht, geprezen en gesteund hebt, willen ze ten onder brengen. Die arme jongens, die van de straten en pleinen bijeengehaald zijn, en daar met een werkzaam en eerzaam leven vertrouwd gemaakt worden, willen ze weer prijsgeven aan hulpeloosheid en de gevaren der deugnieterij. Deze priester, die Uwe Excellentie dikwijls hemelhoog geprezen heeft, ofschoon onverdiend, wil men thans aan de kaak stellen als een reactionair en zelfs als het hoofd van opstandelingen. En wat me nog meer spijt dan de rest, is dat ik, zonder dat men mij enige reden opgeeft, achtervolgd wordt, lastiggevallen en openlijk onteerd, tot groot nadeel van mijn instelling, die tot nu toe door haar goede naam onderhouden werd door de liefdadigheid. Bovendien: de moraal, de godsdienst, de sacramenten werden door de agenten van de regering in het belachelijke getrokken in mijn huis en in tegenwoordigheid van de jongens, die daardoor geërgerd waren. Ik zwijg over nog erger dingen die onmogelijk met medeweten van Uwe Excellentie kunnen bevolen zijn. Ik weet niet wat er van mij zal worden; doch deze dingen kunnen niet lang verborgen blijven voor de mensen, en vroeg of laat zullen ze ook door God gewroken worden."

"Stel u gerust", antwoordde Cavour, "stel u gerust, mijn beste Don Bosco en wees ervan overtuigd dat niemand van ons u kwaad wil doen. Bovendien zijn wij beiden steeds vrienden geweest, en ik zou willen dat we het voor de toekomst altijd zullen blijven. Overigens bent u om de tuin geleid, mijn waarde Don Bosco, en sommigen hebben u, gebruik makend van uw goedhartigheid, ertoe geleid een politiek te volgen die tot treurige consequenties leidt."

"Welke politiek en welke consequenties! De katholieke priester heeft geen andere politiek dan die van het heilig evangelie en vreest geen consequenties van welke aard ook. De ministers houden me intussen voor schuldig, en dat wordt in alle windrichtingen uitgebazuind, zonder dat er ook maar een enkel bewijs wordt aangevoerd voor de beschuldigingen die tegen mij en mijn instituut worden verspreid."

"Daar u me wilt verplichten te spreken", hernam Cavour, "zal ik spreken en u duidelijk zeggen dat de geest die u en uw instelling sedert enige tijd bezielt, onverenigbaar is met de door de regering gevolgde politiek. Ik redeneer dus zo: "U staat aan de kant van de paus, maar de regering staat tegenover de paus, dus staat u tegenover de regering.

Daar valt niet aan te ontkomen."

"En toch ontsnap ik aan uw syllogisme, mijnheer de graaf. In de eerste plaats merk ik op dat, wanneer ik aan de kant van de paus sta, en de regering tegenover de paus staat, daar niet meteen uit volgt dat ik tegenover de regering sta, doch veeleer dat de regering ook tegenover mij staat. Maar dat wil ik buiten beschouwing laten en zeggen: in zaken van godsdienst sta ik aan de zijde van de paus en ik ben als goede katholiek van plan de zijde van de paus te blijven kiezen tot aan mijn dood, maar dat belet me helemaal niet ook een goede burger te zijn. Daar het niet mijn taak is aan politiek te doen, meng ik me er niet in en doe niets tegen de regering. Ik woon nu al twintig jaar in Turijn, ik heb geschreven en gesproken en in het openbaar gewerkt, en ik daag iedereen uit, daarin één regel, één woord, één feit te vinden, dat de afkeuring zou kunnen verdienen van het gezag. Als het anders is, dat men het dan bewijze. Als ik schuldig ben laat men mij maar straffen; maar als ik het niet ben, laat men mij dan met vrede in mijn huis."

"U hebt goed praten, mijnheer de abbé", viel Farini uit, "maar u zult me toch nooit ervan kunnen overtuigen dat u onze ideeën, de ideeën van de regering deelt."

"Hoe nu, mijnheer de minister. Zou men in een tijd van zoveel meningsvrijheid een burger zelfs ten laste kunnen leggen dat hij voor zichzelf denkt zoals het hem goeddunkt? Zou men de tirannie zover willen drijven dat men hem zou dwingen zijn gedachten aan boeien te leggen?"

"Maar u wilt me toch zeker niet vertellen dat u, levend in een land waarvan de wetten rechtstreeks in strijd zijn met uw opvattingen, als een ledenpop in een hoekje weggedoken blijft zitten?"

"En kan de een of de ander niet een zorgezegde verkeerde mening voor zichzelf houden, en intussen niets zeggen of ondernemen, hetzij omdat verzet nutteloos of ook schadelijk zou kunnen zijn, hetzij omdat een dergelijk optreden niet tot zijn bevoegdheid behoort? Welnu, hoe mijn persoonlijke mening over de gedragslijn van de regering ook mag zijn, over bepaalde feiten van de dag, ik herhaal het, heb ik noch buitenshuis noch in mijn huis, ooit iets gezegd of gedaan dat mijn behandeling als een staatsvijand zou kunnen wettigen, en dat moet de overheid voldoende zijn. Maar ik doe meer: door in mijn huis honderden arme en verlaten jongens bijeen te brengen, en hen aan een eervolle bezigheid te helpen, werk ik met de regering samen tot het welzijn van vele gezinnen en van de hele maatschappij, door de straatschenderij en leegloperij te vermindern, en de werkzame, ontwikkelde en welopgevoede burgers te doen toemen. Dat is mijn politiek en een andere heb ik niet."

De twee ministers konden het antwoord van Don Bosco niet anders dan goedkeuren temeer daar het door feiten geschraagd was. Maar Cavour, die graag het bewijs leverde iets van godsdienst en van het evangelie

te weten, stelde hem als goed sofist voor een nieuw syllogisme.

"Ongetwijfeld gelooft Don Bosco aan het evangelie; maar het evangelie zegt, dat degene die met Christus is, niet met de wereld kan zijn; dus wanneer u het met de paus houdt, en daardoor met Christus, kunt u niet de zijde van de regering kiezen. Sit sermo vester est est, non non. Laten we het duidelijk zeggen: of met God of met de duivel."

"Met die redenering", antwoordde Don Bosco, "schijnt mijnheer de graaf te willen doen geloven dat de regering niet alleen tegen de paus is, maar tegen het evangelie, tegen Jezus Christus zelf. Wat mij betreft, valt het me moeilijk aan te nemen dat graaf Cavour en commendatore Farini tot een dergelijke mate van goddeloosheid zouden gekomen zijn, dat zij zelfs de godsdienst, waarin ze zijn geboren en grootgebracht, zouden verloochenen, en waartegenover zij zich schriftelijk en mondeling verscheidene malen vol eerbied en bewondering getoond hebben. Maar hoe het ook zij, het evangelie dat Uwe Excellentie aanhaalt, geeft duidelijk antwoord op die moeilijkheid, namelijk, daar waar Jezus Christus zegt: geef aan Cesar wat van Cesar is, en aan God wat van God is. Daarom kan volgens het evangelie een onderdaan van welke staat ook een goede katholiek zijn, de zijde van Jezus Christus kiezen, die van de paus, goed doen voor zijn evenmensen, en tegelijkertijd de zijde kiezen van Cesar, dat wil zeggen, de wetten van de regering navolgen, met uitzondering van het geval dat hij zou moeten meewerken aan vervolging van de godsdienst, of aan tirannie over geweten en vrijheid."

"Maar het est est, non non, dwingt dat een katholiek dan niet zich duidelijk erover uit te spreken welke zijde hij kiest, voor Christus of tegen Hem?"

"Het est est, non non is een uitdrukking van het evangelie, die ik als priester Uwe Excellentie wel kan verklaren. Deze woorden hebben met politiek niets te maken. Ze betekenen dat, hoewel de eed ter bevestiging van de waarheid toegestaan is, men hem niettemin toch niet moet afleggen, dan wanneer dat door de noodzakelijkheid vereist wordt; zij betekenen dat het voor een behoorlijk mens volstaat wanneer hij, om geloofd te worden, eenvoudig verzekert dat een zaak zus of zo is, of niet, zonder dat het daarom nodig is zijn toevlucht te nemen tot een eed; ze betekenen ten slotte, dat achtenswaardige en fatsoenlijke personen iemand die iets verklaart, moeten geloven, zonder te eisen dat hij zal zweren. Wanneer er anders wordt gehandeld, wijst dat ofwel op het wantrouwen van de ene partij, of op de kwade trouw van de andere en op beider geringe of afwezige eerbied voor de heilige naam van God, die niet ijdel moet aanroepen worden. Meent mijnheer de graaf nu in dit geval en ondanks mijn verzekeringen, dat Don Bosco een samenzweerder is, een vijand van het vaderland en een leugenaar?"

"Nooit, nooit. Ik heb integendeel in u steeds het type van de gentleman gezien; en daarom vind ik dat vanaf nu er een einde aan alle moei-

lijkheden moet komen en dat u met rust moet gelaten worden."

"Ja", viel Farini hem bij, "alles zal afgelopen zijn en Don Bosco gaat naar huis, houdt zich rustig met zijn jongens bezig, want op die manier wordt hij niet alleen niet meer lastiggevallen, maar zal hij de erkentelijkheid en de bescherming van de regering en van de koning verwerven. Doch voorzichtig, mijn waarde abbé, voorzichtig, want we leven in moeilijke tijden, en een mugje kan wel eens een kameel blijken!"

"Ik kan er dus zeker van zijn dat ik van de zijde van de regering niet meer wordt lastig gevallen"? vroeg Don Bosco. "Mag ik aannemen dat voor de regering de ogen zijn opengegaan ten opzichte van mij, en dat zij ervan overtuigd is, dat er in mijn instituut hoegenaamd niets geweest is, noch is, dat een onderzoek van hogerhand wettigt?"

"Zeker, we geven u de verzekering", antwoordde Farini, "dat niemand u nog meer last zal aandoen, en we zijn allen overtuigd van uw persoonlijke eerlijkheid en van het weldadige karakter van uw instituut. Maar ik waarschuw u, dat u op uw hoede moet zijn voor sommigen die zich uitgeven voor uw vrienden en intussen uw verraders zijn."

"En ik verzoek u, mijnheer de minister, als u mij een raad, een waarschuwing of een aanwijzing kunt geven voor het Oratorio, dit te doen als een vader die bedacht is op het welzijn van zijn zonen, maar niet met bedreigingen, daar deze onherstelbare schade zou kunnen toebrengen aan een werk dat de regering en particuliere personen zorgen baart. Overigens heb ik inderdaad in mijn buitengewone noden steeds mijn toevlucht genomen tot de ministers en ben steeds door hen geholpen."

"We zijn het eens... En houd u steeds verre van de politiek."

"Ik hoef me niet verre te houden van de politiek, omdat ik er nooit dichtbij gestaan heb. Ik behoor tot geen enkele partij."

"Welnu..." - ze stonden op en reikten elkaar de hand, - "we hebben elkaar begrepen", besloot Cavour, "en we zullen ook in de toekomst vrienden blijven: en u... bid voor ons."

"Ja zeker, ik zal God bidden dat hij u in leven en in dood moge bijstaan", besloot Don Bosco en keerde terug naar Valdocco met een hart vol dankbaarheid tegenover de Heer, omdat Deze hem in dit waagstuk, dat evengoed verkeerd had kunnen aflopen, geholpen had, niet zozeer voor hem als wel voor al de jongens die in de schaduw van zijn liefde verzameld waren.

Tegen twee uur 's middags kwam hij het Oratorio weer binnen, en diezelfde dag, waarop men gevreesd had voor het voortbestaan van het Oratorio, was het alsof de Heer een grapje wilde maken door de boosaardigheid van de mensen te ontkrachten. In de kroniek van het Oratorio

lezen we:

"Bij akte van 16 juli 1860 verkochten Rog. Lomello, mevrouw Lucia wijlen Gaetano Ganna, weduwe Filippi en haar kinderen Gaetano en Rita, aan Don Bosco 1.10.14 hectare terrein met inbegrip van huis, erf, schuur, tuin en weide voor de prijs van 65.000 lire." Don Bosco had diezelfde avond tot de jongens hierover gezegd:

"Ziedaar de eerste uitwerkingen van de vervolgingen. Ik wilde verleden jaar het huis van de familie Filippi kopen, ik ging haar een bezoek brengen, deed heel voordelige voorstellen, maar er werd me geantwoord dat men het mij onder geen beding wilde afstaan. Thans is de heer Filippi, zonder dat ik een nieuwe stap heb hoeven te doen, naar me toe gekomen om mij voor te stellen zijn huis te kopen, en hij vroeg me een lager bedrag dan ik hem had aangeboden. Toen ik hem zei dat ik op het ogenblik geen geld had, verzekerde hij me dat dat geen haast had en dat hij wilde wachten totdat de betaling mij gelegen kwam. Daarna werd de overeenkomst opge maakt. Dit is een onderpand van Maria's bescherming."

H O O F D S T U K L

DE MOED VAN DON BOSCO BIJ ZIJN BEZOEK AAN DE MINISTERS -
HET GOEDE DOOR HET KWADE VOORTGEBRACHT - HET AANTAL
JONGENS IN HET ORATORIO NEEMT NOG STEEDS TOE - VERZOEK
VAN DE OVERHEID AAN DON BOSCO OM ARME JONGENS OP TE
NEMEN - MGR. BONOMELLI, DON BOSCO EN DE POLITIEK -
ONGELUKKIG EINDE VAN ENKELE VERVOLGERS - DON BOSCO VOEDT
GEEN WROK EN VERGEEFT ZIJN TEGENSTANDERS.

Het uitvoerig geschreven verslag van Don Bosco, de door Don Bonetti verzamelde aantekeningen en de kroniek van Don Ruffino hebben ons een betrekkelijk volledig relaas nagelaten van het gedenkwaardige gesprek van onze stichter met de beide ministers. Don Ruffino voegt er een opmerking aan toe: "Don Bosco verstond de kunst onvermoeid te lijden onder vervolgingen, maar hij bezat ook een moed die meer uniek dan zeldzaam was door zich tot welke autoriteit, hoe hoog gezeten ook, te wenden. Hij liet zich niet intimideren, door niets liet hij zich afschrikken. Hij legde openhartigheid aan de dag in zijn antwoorden. Hij redeneerde, smeekte, verweet en dreigde zelfs wanneer hij dat nodig achtte. Steeds vastbesloten, maar steeds ook rustig; soms ernstig, hoewel beminnelijk, nooit aggressief, dikwijls glimlachend. Zelfs zijn stem veranderde niet van klank."

Door die manier van optreden, gesteund door de kennis en de toepassing van alle rechtvaardige, juiste en wettelijke middelen om voor zijn rechten op te komen, en met de zorg om te voorkomen dat men zich aan bepaalde tegenspraken zou stoten, vond hij de weg om te zijnen bate profijt te trekken, zelfs uit de moeilijkheden die zich tegen zijn instituut voordeden. Een duidelijk bewijs daarvan is, dat hij erin slaagde het zoveel jaren vol te houden. Verscheidene keren hebben we vreemde mensen, ongeacht degenen die hem van nabij kenden, horen zeggen: "Het is merkwaardig, die man heeft hen allen door." - En soms riepen ze uit: "Wat een schelm is die Don Bosco toch! Hij zou een uitstekende minister zijn! Die heiligen zijn allemaal slim!"

Daardoor bereikte hij ook ditmaal volledig zijn doel; zelfs het spreekwoord dat zegt: "Geen ongeluk zo groot of er is een geluk bij", werd bewaarheid alsook de verzekering van Sint-Paulus, dat alles ten goe-

de keert voor degenen die God liefhebben: Diligentibus Deum omnia coope-
rantur in bonum.(1)

Het Oratorio zou de waarheid van deze woorden ondervinden, want de vervolgingen vanwege de regering en de laffe aanvallen van de kwaad-aardige pers zouden hem uiteindelijk ten goede strekken. Inderdaad deden die hatelijke en tegelijkertijd rumoerige vervolgingen Don Bosco en zijn werk beter kennen. Zij boden het openbare gezag de gelegenheid en het middel om er zich van te overtuigen dat het niets van zijn politiek te vrezen had. Ja, zelfs werd er door vele partijen een zo groot aantal jongens naar hem toe gezonden, dat het al spoedig van 500 tot 600 aangroei-de, daarna tot 700 en tenslotte tot 1.000. Het Oratorio werd een volk van jongens, die de hoop was van de Kerk en van de Maatschappij. Niet alleen ouders en pastoors, maar burgemeesters, prefecten of intendanten begonnen meer nog dan tevoren de kinderen van hun overleden personeel en van ande-re arme mensen die bij hen hun toevlucht zochten om in een of ander te-huis te worden opgenomen, naar hem toe te zenden. Enkele regeringsperso-nen hadden zoveel achting voor Don Bosco en het Oratorio, dat zij van mening waren in heel het land geen betere persoon en geen betere plaats te kunnen vinden om de beschermelingen door hen aanbevolen in onder te brengen.

Zelfs Farini hervatte, of liever gezegd, vervolgde op 18 juli zijn aanbevelingen. Op die datum zond ridder Salino de aanvraag in onder num-mer 2155, ten gunste van Paolo Bertino, 13 jaar oud, geboortig uit Le-vone. Hij werd door het gemeentebestuur van die plaats aanbevolen met steun van de pastoor en van de afgevaardigde, opdat de minister van Don Bosco gratis opnemng van de jongen zou verkrijgen als student in zijn instituut.

Andere aanbevelingen volgden, en we hebben vele brieven onder ogen, van ministers en hun secretarissen, waarin zij Don Bosco dringend verzoe-ken om opnemng van verweesde en verlaten jongens. Zij brengen tevens daarin de hoogste lof en de belofte van subsidie voor zijn werk. Dat be-tekende in die tijd voor het Oratorio een waardevolle steun, want het was toen immers voldoende dat een of ander, ook nog zo goede instelling, niet erg gezien was of bij de regering in verdenking kwam, om direct blootge-steld te worden aan een bittere bestrijding en aan het gevaar van te bezwijken voor het geweld van degenen die het zwaard hanteerden of naar de pen grepen.

Don Bosco bewaarde echter de grootste terughoudendheid door zich niet in politieke aangelegenheden of gesprekken te mengen, te meer daar de door de katholieken uitgegeven leuze: geen gekozenen, geen kiezers, het hem gemakkelijk maakte neutraal te blijven tegenover de partijen. Hij zag intussen wel in, dat de priester de trooster moest blijven van allen, en dat de deuren van ieder huis voor hem moesten open gaan, op-dat hij al dan niet geroepen, zou kunnen binnentreden met de heilzame gaven van de godsdienst.

(1) Rom. 8, 28.

Mgr. Bonomelli schreef:

"Op een dag, niet zo veel jaar geleden, ging ik vertrouwelijk om met de man Gods, die de priester Giovanni Bosco was, een ware apostel van de jeugd, en wiens naam blijve gezegend. Met zijn eenvoudige manier van doen en tact zei hij duidelijk deze woorden tot mij, die ik nooit zal vergeten: "In 1848 merkte ik dat, als ik een beetje goeds wilde doen, ik van alle politiek moest afzien. Ik heb daar steeds op gelet en zodoende heb ik iets kunnen doen zonder op hindernissen te stuiten. Integendeel ik heb hulp gevonden, ook waar ik ze het minst verwachtte." - Deze regel is de vrucht van de ondervinding en ik heb er niets aan toe te voegen."(1)

Met al zijn voorzichtigheid was Don Bosco echter niet immuun kunnen blijven voor de hatelijke aanvallen van de sekten, want het ging niet om menselijke politieke zaken, maar om de geheiligde rechten van de Kerk die hij moedig verdedigde. Maar al waren die aanvallen voor hem bronnen van zegen, we mogen niet beweren dat ze dat eveneens waren voor degenen die er het bevel toe gaven en ze uitvoerden. En dit lijkt ons juist de plaats om op enkele feiten te wijzen waarin de goddelijke gerechtigheid bespeurbaar is, die haar hand zwaar liet drukken op degenen die op schuldige wijze op de vernietiging van het Oratorio aangedrongen hadden. "Zij worden onmachtig", staat er in psalm 9 geschreven, "en zullen worden uitgewist voor uw aangezicht, daar gij mijn zaak en mijn verdediging ter hand genomen hebt."

Commandatore Carlo Luigi Farini, een man met een ijzeren vuist en een hart van steen, had het decreet ondertekend dat de jongens van het Oratorio vele uren lang in angst, en we mogen wel zeggen, in doodstrijd gehouden had. Het was het laatste decreet van dien aard dat hij, naar ik meen, ondertekende. Hij was zover gegaan dat hij Don Bosco met de gevangenis bedreigde en hem waanzinnig noemde.(2) Enkele maanden later nu, in 1861, gebroken door de worsteling om de opstand in Zuid-Italië op touw te zetten en enige bescherming te bieden aan de anarchie, viel hij van het toppunt van zijn macht zo diep in de achting van zijn medeplichtigen, dat hij al spoedig merkte de proef niet te kunnen doorstaan. Vanaf die tijd was het afgelopen met zijn bijna koninklijke macht van stadhouder, in welke kwaliteit hij zich in Napels gevestigd had. Door geelzucht verrast, begon hij tekenen van een gestoorde verbeelding te vertonen en soms van wankele geestelijke vermogens. Op 11 december 1862 was hij benoemd tot voorzitter van de ministerraad. Half imbeciel en ongeschikt om te werken, werd hij in het begin van 1863 door een panische angst overvallen, die van hem een belachelijke en onmaatschappelijk figuur maakte. Hij verbeelde zich dat allen tegen hem in opstand waren gekomen, dat Europa te

(1) Questioni religiose - morali - sociali del giorno. Deel I, blz. 310.

(2) zie blz. 502.

wapen liep tegen Italië en stootte onbegrijpelijke, dwaze kreten uit. In de maand maart maakte hij, inderdaad al krankzinnige en geëxalteerd door de Poolse aangelegenheden, zijn opwachting bij koning Vittorio Emanuele. Terwijl hij hem een pistool op de borst zette, zoals de kranten van toen zeggen, stelde hij hem voor de keus ogenblikkelijk het leger te zenden om de Polen te helpen, of te sterven. De koning zag direct dat hij een krankzinnige voor zich had, toonde zich bereid om aan zijn verlangen te voldoen en slaagde er zodoende in hem te ontwapenen.

In zijn gekkenpraat begon Farini uit te roepen: "Groot en edelmoe- dig is Frankrijk, zie, zijn legers doorkruisen Europa. Polen en Honga- rije zijn gered: de Paus bestaat niet meer" - De arme gek had een wagon van de spoorwegen besteld om naar Parijs te gaan en te spreken met Kei- zer Napoleon III. Toen hij op de avond van 20 maart naar het station ver- gezeld werd, werd hij in plaats daarvan echter naar het klooster van No- valesa bij Susa gebracht, dat enige tijd later bestemd werd tot krank- zinnigengesticht. Dat klooster was een der beroemdste dat de Italiaanse beschaving kan aanwijzen. Het behoorde toe aan de benedictijnen, die het door hun vroomheid en geleerdheid onsterfelijke roem verschaft hadden. Nadat het tien eeuwen lang ook in het buitenland was geëerd, werden zijn kloosterlingen in 1856 door de Regering in naam van de vrijheid, eruit verjaagd. Toen het als krankzinnigengesticht was ingericht, was een van de eersten om er zijn intrede te doen een minister van diezelfde Rege- ring.

Enkele dagen later werd hij overgebracht naar villa Cristina, dat een speciaal krankzinnigengesticht was. Daar verbleef de ongelukkige een tijdje en beweerde bij het zien van de stad Turijn, dat dit Warschau was. Daar er geen hoop op genezing meer voor hem mogelijk scheen, werd hij naar Quarto aan zee gebracht. Na een leven erger dan de dood, stierf hij, afgezonderd van de mensen, op 1 augustus 1866 zonder nog tot het verstand terug te komen. Temidden van alle rijkdommen die hij had verzameld, had hij steeds overal verteld arm te willen sterven en zo gebeurde het ook. In de dagen van zijn jeugd had hij de Kerk en haar trouwste verdedigers met gal en mirre gedrenkt, hen overstelpt met eerroevende laster. Welnu, ooggetuigen verklaren dat hij in zijn krankzinnige woede-aanvallen zich met zijn eigen vuil wilde voeden en zich daar dag en nacht in wentelde. Moge God hem genadig geweest zijn.

Een niet minder rampzalig lot trof de aanstichters en de uitvoer- ders van zijn hatelijke bevelen.

Twee van degenen die zich waarlijk buitengewoon ijverig betoond hadden bij die huiszoekingen en ook bij die ten huize van andere families in de stad, werden als beloning voor hun politieke ijver kort daarna naar Bologna gestuurd als afgevaardigden van de openbare veiligheidsdienst. Terwijl ze daar hun ijver verdubbelden om zich de verleende promotie waardig te tonen, werden ze, toen ze op een avond rond middernacht van het politiebureau kwamen, beiden getroffen door de losbranding van een donderbus die door onbekende hand ontstoken was. Beiden vielen onmiddel- lijk dood ter aarde.

"Een derde", zo schrijft Don Giovanni Turchi, "de meest vijandige bij deze huiszoekingen, werd jaren later in zijn eigen bureau vermoord door een ondergeschikte, in Ravenna, als ik het me goed herinner. Door deze ongelukken of andere, zo zei men toen en zegt men nog steeds, bleek, dat degene die Don Bosco vervolgt er vroeg of laat moet voor boeten en slecht aan zijn einde komt."

Don Bosco was echter steeds vol medelijden met zijn tegenstanders, of het nu openbare of particuliere personen waren. Halen we enkele getuigenissen aan die mondeling en in geschriften afgelegd zijn:

Don Giovanni Bonetti: "In de dagen waarop onze vijanden ons het meest bestookten, gaf Don Bosco steeds de raad voor hen te bidden, opdat hun ogen zouden opengaan en zij hun dwaling zouden inzien. Zo zouden zij plaats maken voor menselijke gevoelens en de goddelijke barmhartigheid niet hoeven te ontberen."

Mgr. Cagliero: "In alle worstelingen en vervolgingen gedroeg Don Bosco zich kalm, ernstig en vol godsvertrouwen, terwijl hij steeds zei: "Als God deze beproevingen en moeilijkheden voor ons Oratorio toestaat, betekent dit dat hij er veel goeds uit wil halen. We hebben behoefte aan moed, offerzin en geduld, maar we moeten steeds op God blijven vertrouwen." - Hij voedde geen wrok tegen de vijanden en vervolgers van zijn werk en nooit hoorde men hem een kwaad woord over hen zeggen. Ik herinner me dat een van ons, vertoornd om het boosaardige optreden van de autoriteiten, evenals de zonen van Zebedeüs de bliksem van de hemel had willen zien nederdalen op de initiatiefnemers van al de kwellingen. Maar de die naar Gods zei dan glimlachend en rustig: "Och! Jullie zijn nog jongens; men moet alles aan de Heer overlaten! Hij die dat toelaat zal hun boze plannen wel weten te verijdelen. Intussen moeten wij bidden en niet bang zijn." - Toen hij later hoorde hoe slecht het degenen vergaan was die zich tegen het werk van het Oratorio gekeerd hadden, en welke ongelukken hen getroffen hadden, zei hij met ten hemel geslagen ogen: "O, hoe verschrikkelijk is toch het vonnis waarmee God degenen straft die ons Oratorio vervolgen! Moge de Heer barmhartig zijn voor hun zielen." - Belasterd door de kranten, zoals de Gazzetta del Popolo te Turijn, stond hij niet toe dat men hen zou antwoorden, noch dat men wraakgevoelens zou koesteren tegenover die kladschrijvers, noch dat men woorden zou uiten die op de een of andere manier beledigend voor hen zouden kunnen zijn of voor degenen die hen inspireerden. Hij was echter gewoon te zeggen: "Och, heb toch geduld! Ook dit gaat voorbij! Het zijn goede mensen! Als ze het ook al opnemen tegen Don Bosco die niets anders wenst dan goed te doen! Zouden we dan moeten toelaten dat ze hun ziel verliezen! Tegenstanders tegen wil en dank van het werk van God! Hij zal hun doeleinden wel onschadelijk weten te maken!"

Kanunnik Anfossi: "Het gebeurde verscheidene keren dat ik hem, als ik hem had zien omgaan met bepaalde verdachte vrienden, de raad gaf: "Maar, die en die is u immers niet goed gezind!" - Waarop hij antwoordde:

"Dat geloof ik niet, want hij is een paar keer bij me geweest om jongens bij me aan te bevelen en ik heb al het mogelijke gedaan om hem tevreden te stellen." - Zo sprak hij steeds wanneer er gesproken werd over zijn tegenstanders die kwaad van hem spraken. - "Ze spreken zo en oordelen zo, omdat ze Don Bosco niet kennen; gewoonlijk zijn ze nooit naar het Oratorio gekomen; want als ze er gekomen waren, dan zouden ze geen tegenstanders meer zijn." - Hij kon het moeilijk geloven wanneer men hem verzekerde dat de een of ander zijn vijand was."

Don Dalmazzo: "Iets wat me dikwijls getroffen heeft was, te zien hoe hij vriendelijk en met de grootste minzaamheid omging met personen van wie heel goed bekend was dat ze zijn tegenstanders waren, zijn instituut in diskrediet brachten, kwaad over hem spraken en schreven, en dingen vertelden die niet waar waren. Men vroeg eens waarom hij zich zo minzaam toonde tegenover die vijandige personen en hij antwoordde: "Omdat het onze plicht is iedereen lief te hebben ook onze vijanden." - En wanneer het machtige mensen betrof die tot de regering behoorden, voegde hij erbij: "En ook ne noceant. "Ik heb ook opgemerkt dat hij tegenover bepaalde jongens op dezelfde manier te werk ging. Het waren jongens die hij vele jaren opgevoed en onderhouden had, die hij verscheidene graden had laten behalen en die eenmaal buiten het Oratorio, door partijdigheid, menselijk opzicht of politieke overtuiging zijn vijanden geworden waren. Don Bosco sprak steeds ten goede voor hen, trad hen liefdevol tegemoet wanneer hij hen aantrof en bezorgde sommigen van hen eervolle en winstgevende posities nadat ze hem zo onfair behandeld hadden."

"Een van dezen, die hem jarenlang ernstige beledigingen had aangedaan en schade berokkend, en zich steeds op verre afstand van hem had gehouden, kwam hem tegen het einde van het middagmaal opzoeken om hem over een van zijn zaken te spreken, maar stellig niet om hem vergiffenis te vragen. De bediende meldde hem aan, en wij, die erbij tegenwoordig waren, waren nieuwsgierig die ontmoeting mee te maken. Bij het horen van de naam antwoordde Don Bosco heel rustig: "Wat komt die hier doen?... Zeg hem dat hij me met rust laat." - Maar de ander kwam onverwachts en onmerkbaar de zaal in: "Don Bosco"! zei hij. Don Bosco sprong niet op, zijn gelaat kreeg geen andere kleur, hij maakte geen beweging van ongeduld en riep alleen uit: "Hé, bent u hier?" - En sprak met hem alsof ze steeds in de beste verstandhouding tot elkaar gestaan hadden."

Don Cerruti Francesco: "Hij kende geen nijd en geen wrok. Dat is de overtuiging van allen die hem van dichtbij gekend hebben. Zijn wraak bestond erin te proberen zijn vijanden een dienst te bewijzen, en hij was erg blij als de gelegenheid daartoe zich voordeed. Op die manier stemde hij hen even gunstig voor zich, en maakte hij hen tot weldoeners, zoals ze eerst zijn tegenstanders waren geweest."

Don Rua, Don Berto en Don Turchi verklaren eenstemmig:

Don Bosco gaf een teken van zijn grote liefde door het vergeven van

openlijke en persoonlijke beledigingen, door degenen die hem beledigden met zachtmoedigheid te bejegenen en voor hen te bidden. Hij onthield de beledigingen die hem waren aangedaan, niet. Sprekend tot zijn leerlingen gaf hij hun onder meer deze normen: "Wees altijd gemakkelijk bereid om goed te oordelen over uw evenmens, en wanneer ge niet anders kunt, oordeel dan goed over hun bedoelingen en laat dat tenminste een verontschuldiging voor hen zijn. Kom nooit terug op al vergeven beledigingen. Doe iedereen goed, en niemand kwaad." - Hijzelf gedroeg zich inderdaad uiterst zachtmoedig wanneer het gebeurde dat hij schade leed in zijn werken of in zijn jongens. Hij liet weliswaar zijn rechten gelden, maar hield nooit een persoonlijke wrok na, zelfs zeggende hij desgevraagd diegenen die hem schade berokkend of beledigd hadden. Tot degene die bereid scheen een slechte behandeling te wreken, zei hij: noli vinci a malo, sed vince in bono malum.

"Deze beoefening van de zachtmoedigheid, die bij hem tot de graad van heldhaftigheid uitgroeide, was de oorzaak van zijn aanhoudende diepe gemoedsrust, die hem er steeds toe bracht alles te doen alsof er op dat ogenblik niets anders te doen was. Deze gemoedsrust ook deed hem slagen in alles wat hij ondernam, tot verwondering van velen die hem kenden. Hij bleef onverstoorbaar, niet alleen onder tegenspraak en afkeuringen, maar ook tegenover de lofredenen die zo een verleidelijke aantrekkelijkheid hebben op de geest. Eens riep hij in onze tegenwoordigheid uit: "Spreek maar kwaad of goed van me, zoals het uitkomt, mits het kwaad of goed spreken over mij maar tot heil strekt van enkele zielen. Op die manier is lof of blaam me steeds even lief."

H O O F D S T U K L I

DON BOSCO WORDT UITGENODIGD OM EEN COLLEGE TE STICHTEN IN MIRABELLO - HIJ KRIJGT LAST VAN EEN GEZWEL IN DE HALS; HIJ BIDT NIET VOOR ZIJN GENEZING - HIJ VALT IN ZWIJM TE SAN IGNAZIO - BEKERING VAN EEN JONGE RIDDER - DON RUA IN RETRAITE IN HET HUIS DER LAZARISTEN EN EDELMOEDIGHEID VAN KANUNNIK VOGLIOTTI - RAMPSPOEDIG EINDE VAN HET SCHOOLJAAR TE GIAVENO - NIEUWE STAPPEN VAN DE VICARIS-GENERAAL BIJ DON BOSCO OPDAT DEZE DE LEIDING VAN DIT SEMINARIE OP ZICH ZOU NEMEN - ONDERHANDELINGEN MET HET GEMEENTEBESTUUR VAN GIAVENO EN BRIEF VAN DON BOSCO AAN KANUNNIK VOGLIOTTI MET ZIJN VOORSTELLEN - IN EEN ANDERE BRIEF NEEMT DON BOSCO DE UITNODIGING AAN OM DE KANUNNIK NAAR GIAVENO TE VERGEZELLEN TEN EINDE TOT EEN OVEREENSTEMMING TE KOMEN MET HET GEMEENTEBESTUUR: DE OVEREENKOMST MISLUKT - HEILIGE WIJDING EN EERSTE MIS VAN DON RUA - EEN MENING VAN DON BOSCO OVER HET GEBRUIK OM ELKAAR TE KUSSEN ALS TEKEN VAN VRIENDSCHAP.

Gebeurtenissen van groot belang voor de nieuwe Congregatie begonnen zich in de maand juli te ontwikkelen. Don Bosco had vele uitnodigingen ontvangen om zijn apostolaat onder de jongens niet te beperken tot het diocees van Turijn alleen. Hij zou gaarne ingegaan zijn op de vele aanvragen die hij ontving uit Monferrato om in die streek met de hulp van enkele liefdadige personen een college te vestigen, maar hij wachtte totdat de goddelijke Voorzienigheid hem de tijd en de plaats zou aanwijzen. Plots kwam in die dagen Don Felice Coppo, pastoor van Mirabello in het diocees Casale in het Oratorio aan, en drong aan op de bouw van een school en op een klooster in zijn parochie. Don Bosco raakte overtuigd door zijn uiteenzettingen, die mede ondersteund werden door de seminarist Francesco Provera, en stemde erin toe de grondslag van die besprekingen te bestuderen, hoewel hij lichamelijk heel goed de gevolgen bespeurde van al de strijd en moeite die hij zich in dat jaar had moeten getroosten. Daarenboven had er zich een dik gezwel in zijn hals gevormd dat hem veel last en pijn bezorgde.

Don Felice Coppo, die hem zo zag lijden, zei tot hem: "Maar u, die er toch zoveel genezen hebt door bemiddeling van Onze-Lieve-Vrouw, waarom vraagt u Haar niet om genezing?"

"Kijk", antwoordde Don Bosco: "als ik wist dat een Weesgegroeet voldoende zou zijn om me te genezen, nog zou ik het niet bidden. Laten we Gods wil geschieden."

Toen deze zaak afgehandeld was, ging Don Bosco zonder acht te slaan op zijn pijnlijk ongemak naar San Ignazio voor de retraite, vastbesloten zich er met biechthoren bezig te houden. De seminaristen Boggero, Durando en Francesca had hij meegenomen. Bij de klokslag voor de dienst begaf Don Bosco zich naar de kerk. Dicht bij hem in de buurt zat een jonge ridder, die hem niet onbekend was, en die lange tijd in de buitensporigste avonturen verwickeld was geweest. Hij was in San Ignazio om zijn bedroefde moeder een genoegen te doen. Zij had hem beloofd zijn schulden voor hem te betalen. Welnu, op zeker ogenblik voelde Don Bosco dat hij geen kracht meer had om geknield te blijven gedurende de hele plechtigheid en daar het gezwel was opengegaan, viel hij in zwijm.

De ridder, die Don Bosco zag bezwijmen, voelde zich door medelijden bewogen, zoals hij er nog nooit een gevoeld had. Hij nam hem in zijn arm en droeg hem voorzichtig naar de kamer. Door de goede zorgen die hij aan hem besteedde kwam Don Bosco spoedig bij. Toen Don Bosco bij kennis kwam, zag hij aan het voeteinde van het bed de ridder staan huilen.

Hij riep hem bij zich, greep hem bij zijn baard, trok hem dicht tegen zich aan en zei met een vriendelijke en genegen klank in zijn stem: "Zo, nu bent u in mijn handen! Wat moet ik doen?" - Hij voegde er nog een paar woorden aan toe en de adellijke jongeling werd, ontroerd door deze werkelijke vaderlijke genegenheid, op dat ogenblik inderdaad geheel aan hem onderworpen.

Hij gehoorzaamde aan de impuls van de genade, biechtte en met heilige voornemens van volharding en geloof zwoer hij zijn verknoeid leven af.

Don Bosco beantwoordde vanuit San Ignazio de brieven die de jongens hem toestuurdten vanuit het Oratorio of vanuit hun dorpen. Hier volgen er enkele.

" De Heer Stefano Rossetti, student eerste klas retorika Montafia.

" Zeer beminde zoon,

"

" De brief die je me geschreven hebt, heeft me oprecht genegen gedaan. Je hebt erdoor getoond dat je begrepen hebt welke mijn gevoelens zijn tegenover jou.

" Zeker, mijn beste jongen, ik ben je van ganser harte genegen, en mijn liefde is erop gericht te doen wat ik kan om je vor-

" deringen te doen maken bij de studie en in de godsvrucht, en je op
" de weg naar de hemel te leiden.

" Herinner je je de vele raadgevingen die ik je menigmaal
" heb gegeven, wees opgewekt, maar je opgewektheid moet waarachtig,
" zijn zoals die van een geweten dat vrij is van zonde. Studeer om
" rijk te worden, maar rijk aan deugden, want de grootste rijkdom
" is de heilige vreze Gods. Vlucht de ondeugenden, wees vriend met
" de goeden, vertrouw je toe in handen van je heer pastoor, volg
" zijn raadgevingen en alles zal goed gaan.

" Groet je ouders van me. Bid de Heer voor mij en terwijl God
" je ver van mij verwijderd houdt, bid ik Hem dat hij je steeds mag
" behoeden totdat je weer bij ons bent. Ik verblijf met vaderlijke
" genegenheid,

" S. Ignazio bij Lanzo, 25 juli 1860. Bosco Giovanni, pr.

" Aan de Heer Domenico Parigi.

" Parigi fili mi,

" Si vis progredi in viam mandatorum Dei perge quemadmodum
" aliquo ab hinc tempore cepisti. Quod si volueris animam tuam
" pretiosis margaritis exornare, amicitiam institue cum humilitate,
" caritate et castitate. Eo sanctior eris quo strictior erit haec
" amicitia.

" Ora pro me. Vale.

" S. Ignatii, 25 julii 1860 Bosco Giovanni, Sac.

" Aan de Seminarist Giovanni Anfossi.

" Dilecto filio Anfossi salutem in Domino.

" Ut recipiam fratrem tuum domi apud nos per epistolam pos-
" tulasti. Hic et nunc absolutum responsum dare non possem; sed
" cum venero ad te disponam quomodo satius in Domino fieri potuerit.

" Interim, fili mi, praedica verbum importune et opportune,
" argue, obsecra, increpa in omni patientia et doctrina. At cave
" a magistris, et sunt⁹ qui a verbo Dei auditum avertunt, ad fabu-
" las autem convertuntur; hos devita. Audi constanter verba oris
" mei et spera in Domino esse futura verba et monita salutis.

" Ora pro me. Vale.

" S. Ignatii apud Lanceum, 25 julii 1860. Bosco Giovanni, Sac.

" Aan de Heer Giovanni Garino,
" Garino fili mi,

"

" Magnum rem, fili mi, obtulisti per epistolam tuam; in manus
" meas voluntatem tuam commendasti; hoc frustra non erit. Praebe mihi
" etiam cor tuum; et ego duo tibi promitto. Rogabo Dominum ut quoti-
" die intendat in adiutorium tuum, et totis viribus agam ut cor tuum
" semper immaculatum coram Domino permaneat.

" Bono animo esto; res magni momenti te expectat: cum venero
" apud te nexum resolvam.

" Ora pro me ne in vacuum gratiam Dei recipiam. Vale.

"

" S. Ignatii apud Lanceum, 25 julii 1860. Bosco Giovanni, sac.

" Aan de Seminarist Ghivarello Carlo.

" Dilecto filio Ghivarello salutem in Domino,

"

" Si propter dentis deficientiam verborum articulatio et
" pronun-iatio impeditur, uitique tibi concedo ut eidem alium ab ar-
" tis perito substituere valeas. Cave tantum ne res melioris boni
" gratia incoepta in pejus vertatur.

" Interim, fili mi, praebe teipsum exemplum bonorum operum.
" Cura ut scientia, gratia, et benedictio Dei quotidie augeatur in
" corde tuo, adeo ut eas de virtute in virtutem donec videas Deum
" Deorum in Sion.

" Ama me in Domino, sicuti ego amo te. Vale.

"

" S. Ignatii apud Lanceum, 25 julii 1860. Bosco Giovanni, Sac.

" Aan Don Michele Rua.

" Dilecto filio Rua Michaeli salutem in Domino,

"

" Litteris gallicis conscriptam epistolam ad me misisti; et
" bene fecisti. Esto tantum lingua et sermone; sed animo, corde et
" opere Romanus intrepidus et generosus.

" Scito ergo et animadvertite sermonem. Multae tribulationes
" te expectant; sed in his magnas consolationes dabit tibi Dominus
" Deus noster. Praebe teipsum exemplum bonorum operum; vigilia in
" petendis consiliis; quod bonum est in oculis Domini constanter
" facito.

" Pugna contra diabolium; spera in Deo; et si quid valeo
" totus tuus ero.

" Gratia Domini N.J.C. sit semper nobiscum. Vale.

"

" S. Ignatii apud Lanceum, 27 julii 1860. Bosco Giovanni, sac.

Don Rua bevond zich in die dagen voor de retraite in het huis van de lazaristen te Turijn om zich voor te bereiden op de heilige priesterwijding.

Kanunnik Vogliotti betaalde voor hem aan deze kloosterlingen niet alleen de vastgestelde kosten voor die tien dagen retraite, zoals hij al eerder gedaan had voor de wijding tot subdiaken en diaken, doch betaalde bijna het hele vrij aanzienlijke bedrag, verschuldigd aan de koninklijke kanselarij voor de verkregen bewilliging in de door Rome verleende ontheffing. Dat blijkt uit een brief van Don Rua, geschreven om genoemde kanunnik te bedanken, die met deze edelmoedige geste een daad van naastenliefde verrichtte en tegelijkertijd nog een ander verheven doel nastreefde, namelijk Don Bosco te doen besluiten ten gunste van Giaveno.

Don Bosco had immers nog niet besloten het seminarie over te nemen. Op het einde van het schooljaar 1859-1860, nog voor 12 augustus, datum waarop volgens het reglement het seminarie gesloten werd, telde dat nog weinig leerlingen. Toen ze het seminarie verlieten, hadden de oversten meegedeeld dat de klassen het volgende jaar misschien niet zouden heropend worden.

Alle hoop om dit instituut waar zoveel geestelijken hun eerste opvoeding gekregen hadden, nieuw leven in te blazen scheen vervlogen. Dat ging Mgr. Fransoni erg ter harte, maar vanwege de afstand kon hij zich over de zaak geen oordeel vormen en liet bijgevolg de oplossing van het vraagstuk geheel over aan de vicaris-generaal. De vicaris zag toen geen andere mogelijkheid dan nog eens aan te dringen bij Don Bosco. De faam die deze man en zijn zonen genoot, gaf hem vertrouwen dat hij dit seminarie weer tot een bloeiend leven zou kunnen brengen en voor de Kerk behouden. Sprekend uit naam van de aartsbisschop verzocht hij hem de opdracht te willen aanvaarden. Don Bosco ging in op het verlangen van zijn overste en nam het aanbod van ganser harte aan. Hij was heel blij op die manier veel beter te kunnen meewerken voor het welzijn van het aartsbisdome, echter niet zonder bepaalde voorzichtige reserves, zoals we nog zullen zien.

Daarom brak hij de onderhandeling met het convict van Cavour af, met het verzoek deze op een ander tijdstip te hervatten. Maar hij moest meer dan een maand wachten op het antwoord van het gemeentebestuur van Giaveno, waarzonder het niet goed mogelijk was een definitieve beslissing te nemen. Dat bereikte eindelijk de curie met een geschreven ontwerp van een overeenkomst, zoals Don Bosco met de burgemeester had afgesproken. Kanunnik Vogliotti stuurde het, na bestudering naar Lanzo, waar Don Bosco zich bevond. Deze zond het hem terug met de volgende overwegingen.

" Hoogeerwaarde Heer Rector,

"

" Ik heb aandachtig kennis genomen van het antwoord, of beter
" van het ontwerp van het gemeentebestuur van Giaveno, en hoewel ik
" daarin de goede wil bespeur en, wat mij betreft de bereidheid tot
" een quid quid valeo, toch kan ik me niet verplichten tot het be-
" drag van duizend frank en al de kosten garanderen die er nog bij
" zouden komen.

" Het enige dat mij mogelijk schijnt, is namelijk de mo-
" gelijkheid bestuderen om een seminarie in te richten uitsluitend
" voor jongens die naar de geestelijke staat verlangen, en afzien
" van iedere onderhandeling met bovengenoemd gemeentebestuur, waar-
" door men de volle vrijheid behoudt voor het aanstellen van de

" leraren, zodat men zich tot enkele gediplomeerden kan beperken.
" Wanneer de zaken zo verlopen, zou men, naar mijn mening,
" een proef kunnen nemen voor een jaar en zien hoe de goddelijke
" Voorzienigheid over ons beschikken wil. Vrijdag 27 dezer zal
" ik weer in Turijn zijn en ik zal me haasten dan naar u toe te
" komen.

" God schenke u gezondheid en genade en geloof mij te zijn
" die zich met dankbaarheid noemt,

"
" Uw onderdanige dienaar,
" Lanzo, 18 juli 1860. Bosco Giovanni, pr.

Kanunnik Vogliotti die, als minnaar van de vrede, met het gemeente-
bestuur in botsing vreesde te komen wanneer deze aangelegenheid niet bin-
nen een behoorlijke termijn tot een goed einde was gebracht, besloot zich
persoonlijk naar Giaveno te begeven en te proberen tot een gunstige
schikking te komen voor beide partijen. Het was een noodzakelijke stap,
daar het gemeentebestuur al formeel een aanspraak op dat schoolgebouw
ingediend had bij het Ministerie van Openbaar Onderwijs en daarbij ook
de steun verkregen had van de Minister van Justitie. Men zei dat de
noodzakelijke toestemming al gereed was. Daarom schreef hij aan Don Bos-
co en nodigde hem uit hem naar Giaveno te vergezellen. Don Bosco ant-
woordde hem.

" Hoogeerwaarde Heer,
"

" Met oprecht genoegen wil ik met Uw Hoogeerwaarde naar
" Giaveno gaan, maar ik geloof dat dat weinig zal uithalen.

" De zaak waar het om gaat is deze: Don Bosco werd tot
" tweemaal toe aan een huiszoeking onderworpen en wordt dus door
" de regering verdacht bevonden. Het gemeentebestuur zou zich heel
" graag van deze aanbieding willen ontdoen die zij het eerst aan
" Don Bosco heeft laten doen.

" Wanneer ik ook al naar Giaveno zou gaan en het seminarie,
" op goedvinden van mijn oversten, mij zou toevertrouwd worden, dan
" zouden we waarschijnlijk voortdurend in botsing komen met al dege-
" nen die... enz.

" Ik heb gemeend goed te doen met U op de hoogte te brengen
" van deze overwegingen, doch ben bereid alles te doen wat ik kan,
" om U in alles te steunen wat U zou kunnen toeschijnen de meerdere
" eer van God en het heil der zielen te dienen.

" Met de meeste hoogachting en van dankbaarheid vervuld,
" verblijf ik,

"
" Uw dw. dienaar,
" Bosco Giovanni, pr.

Op 27 juli kwam Don Bosco, in gezelschap van zijn drie seminaristen van San Ignazio, naar beneden om gevolg te geven aan de uitnodiging van kanunnik Vogliotti om zich met hem naar Giaveno te begeven. Men kon echter niet tot een besluit komen, daar de heren van de gemeenteraad voet bij stuk hielden en de voorgestelde overeenkomst niet wilden wijzigen met als reden: de beperktheid van de financiële middelen. Don Bosco brak toen alle onderhandelingen af.

Don Michele Rua werd op zondag, de 29ste, tot priester gewijd door Mgr. Balma, in Caselle, op het zomerverblijf van baron Bianco di Barbania, genaamd Sant'Anna. In de kapel van deze vooraanstaande weldoener en vriend van Don Bosco fungeerden de seminaristen Durando en Anfossi als misdienaars.

Op 30 juli droeg Don Rua in het Oratorio, zonder bijzondere plechtigheid zijn eerste mis op en 's avonds hield hij, in plaats van Don Bosco, de kleine toespraak na het avondgebed. Hierin toonde hij zich ontroerd en erkentelijk voor de feestelijke ontvangst. Dringend verzocht hij allen om voor hem tot Jezus en Maria te bidden om hem bijstand te verlenen, opdat hij op waardige wijze de ernstige last zou dragen die zijn nieuwe waardigheid als priester hem oplegde. Die dag verdrongen de leerlingen zich aanhoudend om hem heen om hem vol genegenheid de hand te kussen. Deze verschuldigde handeling deed onder de seminaristen een vraagstuk ontstaan over de gewoonte, ofwel het gebruik, om elkaar in bepaalde omstandigheden te kussen. "Op 31 juli", zo vermeldt de kroniek, "werd Don Bosco, die toen in het huis terugkeerde, wat dat betreft ondervraagd en hij gaf het volgende antwoord: - 1. Wanneer het gaat om vader en moeder of om iemand die zich ten opzichte van ons als een genegen vader gedraagt, ontvangen en beantwoorden wij de kus.

2. Wij kussen wanneer het nuttig en gepast is, als men door dit gebaar zou willen te kennen geven dat men niet een hekel aan iemand heeft of zich niet afkerig van hem toont, steeds echter met uitsluiting van personen van het andere geslacht.

3. Evenzo wanneer het een bevriende persoon betreft die we sinds lang niet gezien hebben. Overigens verbieden allen die een gemeenschap besturen en werken aan de opvoeding van de jeugd, dat men de handen op elkaars rug legt, elkaar kust en elkaars handen grijpt, met uitzondering van het geval dat men afscheid neemt voor een lange reis, ofwel wanneer men elkaar na een lange afwezigheid weer terugziet."

H O O F D S T U K L I I

DE NAAMDAG VAN DON ALASONATTI - DE PLECHTIGE MIS VAN DON RUA IN HET ORATORIO; FEESTELIJKHEDEN; VOORSPELLINGEN; LOFSPRAKEN - MARKIES EN MARKIEZIN FASSATI BENOEMD TOT PATROONS VAN HET MARIA-ALTAAR IN DE KERK VAN VALDOCCO - DE DROOM VAN DE VEERTIEN TAFELS : VERKLARINGEN - DON BOSCO VERTREKT NAAR STRAMBINO; GESPREKKEN IN DE TREIN; VRAAGT EEN AALMOES VOOR DE LOFREDE OP SINT-ROCHUS - DE DERTIGSTE STERFDAG VAN DON CAFASSO IN DE KERK VAN DE H. FRANCISCUS VAN ASSISI: DON BOSCO SPREEKT EEN LIJKREDE UIT; ZIJN VOORTDURENDE HERINNERING AAN DE BEMINDE WELDOENER - GARDIBALDI TE NAPELS - INVASIE VAN DE PIEMONTEZEN IN DE MARKEN EN IN UMBRIE; SLAG VAN CASTELFIDARDO EN INNAME VAN ANCONA - RAADGEVING VAN DON BOSCO AAN DE SOLDATEN DIE NAAR DEZE OORLOG VERTREKKEN - KARDINAAL DE ANGELIS GEVANGENE TE TURIJN - HET PIEMONTESE LEGER IN HET GEBIED VAN NAPELS: OVERWINNING BIJ DE GARIGLIANO EN BEZETTING VAN CAPUA - HET LOT VAN OOSTENRIJK.

Op 3 augustus werd in het Oratorio de naamdag van Vittorio Alasonatti gevierd. Deze jaarlijks terugkerende demonstratie van erkentelijkheid, had onmiddellijk na het ontbijt plaats, daar de goede prefect zich naar San-Ignazio moest begeven om biecht te horen. In die dagen kwam een groot aantal gelovigen bij wijze van pelgrimstocht naar het heiligdom.

Op zondag, de 5de, feest van Onze-Lieve-Vrouw ter Sneeuw, werd de eerste plechtige mis opgedragen door Don Rua. Hij werd daarbij geholpen door Don Bosco. Al de jongens, studenten zowel als werkende jongens, hadden niet nagelaten te communie te gaan, daar ze wisten dat de nieuwe priester niets liever verlangde. Het was zo een groot feest, dat men het zich niet kan voorstellen als men er niet bij aanwezig was. Een koortsachtige geestdrift had zich van alle leerlingen meester gemaakt, omdat ze geen geschikte manier konden vinden om hun genegenheid voor Don Rua tot uitdrukking te brengen. Ook de externe jongens boden hem bloemen aan. In

de academische zitting werden zevenentwintig nummers opgevoerd, waaronder een gedicht dat in de trant van Petrarca van de seminarist Francesca vooral opviel. In die academie hoorde men merkwaardige dingen. De seminarist Francesco Vaschetti las o.a. de volgende zinnen als lofprijzingen:

"Gij zijt het voorbeeld voor de priesters, de meester in deugd en kennis voor de seminaristen, de raadgever voor de studenten, de gids voor de vaklieden, de troost voor de zieken, de opbeuring voor wie verdriet hebben, de vreugde voor allen. U tenslotte, bemind en bewonderd door allen, draagt in u het hart van een tweede Don Bosco, en nu al wijzen allen u aan als zijn waardige opvolger."

Een dichter besloot zijn ode met deze woorden:

Gij die voor ons, ondankbare jongens, dermate
Christus'oneindige liefde toont,
zult, zo doet bij ons het gerucht de ronde
eens Don Bosco's opvolger zijn.

De hele dag hoorde men roepen: "Leve Don Rua!" Hijzelf deed zijn best om te proberen die ovaties op Don Bosco over te dragen. Het was een levendig beeld van de triomf van de naastenliefde. Don Rua noemde de jongens in zijn toespraak bij het einde van de academie zijn broeders, bedankte hen, vroeg hun gebed en vergiffenis als hij soms de een of ander had moeten terechtwijzen voor diens eigen welzijn. Hij beloofde hun tevens een onwankelbare genegenheid en verzocht hen dringend om hem in oprecht vertrouwen te waarschuwen als het wel eens de schijn mocht hebben dat hij zijn belofte niet nakwam. Hij eindigde met Don Bosco te huldigen als hun aller beminde vader.

Van nu af aan hield Don Rua een groot deel van het bestuur van het Oratorio met zijn onverstoorbare karaktervastheid in handen. In hem verenigden zich de meest voortreffelijke hoedanigheden met een grote nederigheid. Zijn geest was de meest rechtschapene en praktische die denkbaar was. Don Bosco die hem kende en wel wist dat hij in staat was zich door de moeilijkheden heen te slaan, liet al spoedig grote bevoegdheden aan hem over voor het nemen van initiatieven in het werk, ofschoon hij nooit de meest strenge gehoorzaamheid verwaarloosde. Deze schitterende deugd deed Don Bosco vaak van hem zeggen: "Don Michele zou mirakelen kunnen doen als hij wilde."

Diezelfde dag wilde Don Bosco een plechtig bewijs van erkentelijkheid geven aan een familie van vooraanstaande weldoeners die deel genomen hadden aan de vreugde van het Oratorio voor het feest van Don Rua. Hij benoemde hen tot de patroons van een altaar in zijn kerk. Hier is het betreffende document.

" Schenking van het patronaat ten gunste van de heer markies Dome-
" nico Fassati en van mevrouw de markiezin Maria De Maistre.

"

"

" Om een teken van dankbaarheid te geven tegenover de echtgeno-
" ten Domenico en Maria Fassati, voor de liefdadige bijdragen die
" zij op verschillende tijdstippen ten gunste van de arme jongens
" van het Oratorio van de H. Franciscus van Sales geschonken hebben,
" heeft de ondergetekende uit vrije wil besloten hun het patronaat
" te schenken.

" Daar bovengenoemd echtpaar met aanzienlijke bijdragen heeft
" meegewerkt tot de bouw en de versiering van de kerk van het Orato-
" rio van de H. Franciscus van Sales, de bouw van de muren geheel
" voor zijn rekening genomen heeft, evenals van de vloer, de alta-
" ren, de balustrade en daar zij nog voor een prachtig beeld van Onze-
" Lieve-Vrouw met het Kind gezorgd hebben en eveneens voor de aan-
" Haar toegewijde kapel, benoemt de ondergetekende, directeur van
" de kerk en van het ertoe behorende huis, markies en markiezin Do-
" menico en Maria Fassati en hun erfgenamen tot patroons van de ge-
" noemde kapel van Onze-Lieve-Vrouw. Hij verleent hun de bevoegdheid
" deze te verfraaien, te versieren en er iedere plechtigheid in te
" laten vieren die volgens hen strekt tot meerdere eer van God en
" het heil der zielen.

" De patroons aan hun kant verplichten zich in ieder geval het
" altaar in een behoorlijke staat te handhaven, opdat het zou kun-
" nen dienen voor de eredienst.

" Dit document, voorzien van het zegel van het Oratorio, worde
" gezonden aan de nieuwe patroons om voor hen en hun erfgenamen te
" kunnen dienen, telkens als zij gebruikt zouden willen maken van
" enig recht binnen de beperkingen en in de vorm zoals omschreven.
" Doch zowel ondergetekende als de patroons onderwerpen zich aan wat
" voorgeschreven wordt door de canons en door onze Moeder de Heilige
" Kerk, van wie de ondergetekende en de patroons zich de gehoorzame
" kinderen verklaren.

"

" Turijn, 5 augustus.

" Feest van Onze-Lieve-Vrouw ter Sneeuw, 1860. Bosco Giovanni, pr.

De markies voorzag in alle toekomstige eventuele behoeften van die kapel met een bedrag.

Don Bosco besloot het feest door 's avonds de volgende droom te vertellen.

" Al mijn jongens waren op een plaats, zo liefelijk mooi als
" in het paradijs, gezeten aan tafels. Deze stonden elk op een der
" terrassen, die steeds maar hoger klommen zodat men er de top bij-
" na niet meer kon van zien. Er waren veertien lange tafels in dat

" uitgestrekt amfitheater opgesteld en in drie vakken verdeeld
" door een steunmuur die een soort van afbakening vormde.
" Beneden aan een tafel die op de naakte grond geplaatst
" was, die geen enkele versiering vertoonde en waar geen porselein
" op stond, zag men een zeker aantal jongens. Ze waren terneer-
" geslagen, aten met tegenzin en hadden brood voor zich liggen in
" de vorm van soldatenrantsoenen, maar helemaal oud en beschimmeld.
" Het brood lag op tafel temidden van een hoop vuil en eikels. De
" arme jongens stonden er omheen als vuile varkens rond de trog. Ik
" wilde hun zeggen dat brood weg te gooien; maar niettemin stelde
" ik me tevreden met te vragen, waarom ze zo een onsmakelijk maal
" voor zich hadden. Ze antwoordden me: "We moeten het brood eten
" dat we onszelf hebben toeberaid en we hebben geen ander." - Dat
" was de staat van doodzonde.

" Het boek der spreuken zegt in hoofdstuk I: "Ja, deugd heb-
" ben zij versmaad, de vrees voor Jahwe wilden ze niet, ze stoorden
" zich aan geen raad van mij, al mijn vermaningen hebben ze in de
" wind geslagen. Plukken zullen zij daarom de vruchten van hun
" eigen gedrag, zich zat eten aan hun eigen bedenksels."

" Maar naargelang de tafels hoger stonden, toonden de jon-
" gens zich opgewekter en aten ze beter brood. De schoonheid en
" schittering werd steeds groter. Hun rijk voorziene tafels waren
" bedekt met sierlijk bewerkte tafellakens, waarop kandelaars schit-
" terden en vaatwerk en schalen stonden. In prachtige schotels wa-
" ren heel kostbare spijzen opgediend. Het aantal van die jongens
" scheen heel groot. Het was de staat der bekeerde zondaars.

" Tenslotte waren de bovenste tafels, op de top, van brood
" voorzien dat ik niet zou weten te beschrijven. Het leek geel,
" het leek rood, en dezelfde kleur als die van het brood hadden
" ook de kleren en het gezicht van de jongens, die allen schitter-
" den in een tintelend licht. Dezen genoten van een buitengewone
" vreugde en elk van hen probeerde deel te nemen aan die van zijn
" kameraden. Hun schoonheid alsook de schitterende tafelpracht
" overheersten verre al degenen die lager dan zij gesteld waren.
" Dat was de staat der onschuld.

" Van de onschuldigen en de bekeerden verklaart de Heilige
" Geest in het boek der spreuken in hoofdstuk I: "Wie naar mij hoort
" zal veilig wonen, rustig leven zonder vrees voor kwaad."

" Maar het meest verbazend was dat ik al die jongens, van
" de eerste tot de laatste, herkende elk op zijn plaats.

" Terwijl ik me verwonderde over het tafereel dat ik niet
" kon begrijpen, zag ik tamelijk in de verte een man. Ik ging naar
" hem toe om hem uitleg te vragen, maar opeens struikelde ik ergens
" en ik werd wakker in mijn bed. Jullie hebben me gevraagd een
" droom te vertellen en dat heb ik nu gedaan. Ik hecht er echter
" niet meer waarde aan dan een dergelijk geval verdient.

De volgende dag vertelde Don Bosco aan sommige leerlingen onder vier ogen, welke plaats deze en gene aan die tafels had ingenomen. Om aan te duiden in welke rangorde elk geplaatst was, begon hij met de hoogste tafel en kwam zo steeds lager. Er werd hem gevraagd of men van een lager staande tafel kon opklimmen naar een hogere. Hij antwoordde bevestigend, maar met uitzondering van de tafel die boven al de andere geplaatst was, omdat men daar niet kon terugkeren eenmaal als men zich daarvan verwijderd had. Het was de plaats die uitsluitend bestemd was voor degenen die de onschuld van hun doopsel bewaard hadden. Het aantal dat daarbij aanzat was slechts klein, maar groot was het aantal van de tweede en de derde plaats.

Don Domenico Ruffino en Don Giovanni Turchi, die er als oorgetuigen bij aanwezig waren, hebben een relaas over die droom nagelaten alsook de naam van ieder die aan de eerste tafel plaats gevonden had.

Op 15 augustus vertrok Don Bosco van het Oratorio om zich naar Strambino te begeven. Hij werd vergezeld door Giuseppe Reano, die ons een schriftelijk relaas heeft nagelaten van deze reis. Nauwelijks bevond Don Bosco zich met andere reizigers in de wagen of er kwam een man binnen die er uiterlijk als een rijke koopman uitzag. Hij begon meteen te roken, hoewel dat in dat compartiment verboden was. Alvorens de sigaar aan te steken, had hij echter aan Don Bosco gevraagd of deze geen last had van de rook. Don Bosco antwoordde dat hij daar geen last van had als die meneer een poosje zou roken. De koopman rookte een sigaar en toen die op was, maakte hij aanstalten om een tweede op te steken. Toen merkte Don Bosco met zijn gebruikelijke hartelijkheid op: "Neemt u me niet kwalijk, mijnheer, tot nu toe heb ik de boetvaardigheid betracht door uw rook te slikken. Nu zou ik willen vragen dat u ook een beetje boete doet door het me te besparen."

"U hebt volkomen gelijk, eerwaarde", antwoordde de koopman en borg de sigaar weer weg. Tussen beiden ontwikkelde zich een gesprek over Turijn en over verscheidene andere onderwerpen. Ten slotte begon de koopman te spreken over liefdadigheidsinstituten, over de naastenliefde van de priesters en uiteindelijk over het Oratorio van Valdocco en over Don Bosco. Hij beweerde dat die brave priester meer dan driehonderd jongens in zijn huis had en dat deze daar gymnastiek beoefenden die aangepast was aan hun leeftijd. En wat nog veel belangrijker was, dat het onderwijs in dat hospitium goed was, evenals de opvoeding, daar men er zowel de wetenschap als de moraal beoefende. "De een of andere dag", zo zei hij, "wil ik toch eens naar die instelling en naar die jongens gaan kijken." - Don Bosco luisterde glimlachend en zweeg. Intussen had de trein Montanaro bereikt en de brave koopman stapte uit.

Tussen Montanaro en Strambino stapte een andere reiziger in, die direct op een familiere manier met Don Bosco begon te praten en het duurde niet lang of ook hij begon, maar op een heel andere manier, te spreken over de priesters. Hij noemde hen personen die voor de maatschappij tot geen enkel nut waren. Ze genoten ja, van hun inkomsten maar de beginselen van het evangelie leefden ze niet na. Don Bosco onderbrak

hem beleefd: "Neemt u me niet kwalijk, maar zou u misschien willen dat er geen priesters meer op de wereld zouden zijn?"

"O, nee, dat niet", antwoordde de reiziger; "een godsdienst moet er zeker wel zijn."

"Wat zoudt u dan willen doen?"

"Ik zou ruim de helft van hen uit de geestelijke stand ontzetten."

"En welke van hen? De goeden of de slechten?"

"De slechten."

"En wat zou u met die slechten doen?" "Hun een andere bezigheid geven." "Kent u veel priesters?"

"Ruim vijftig."

"En kent u de slechten onder die vijftig?" "De helft van hen."

"Zoudt u me hun namen kunnen noemen?" "O, natuurlijk, en van vele anderen."

Toen haalde Don Bosco zijn zakboekje te voorschijn, en met een potlood in de hand, gereed om te schrijven, zei hij tot hem: "Noemt u mij de namen van die priesters en ik beloof u hen uit hun geestelijk ambt te laten ontzetten." - Bij deze wending van het gesprek vestigden de andere reizigers de blik op Don Bosco en zijn gesprekspartner, benieuwd hoe die uitdaging zou aflopen. Op de gezichten van allen stond sympathie voor de priester te lezen.

"Dus"? hernam Don Bosco, terwijl hij zich nog steeds gereed hield om de namen op te schrijven. - De criticaster begon verlegen te worden en Don Bosco herhaalde: "Wie zijn die priesters?"

De mijnheer begon zijn snor glad te strijken en stamelend zei hij: "Ik ken er een die is... nu ja, ze zeggen dat hij een reactionair is... dat hij geld aan de paus stuurt in plaats van het aan de armen te geven."

"En de anderen?"

"Een ander is ook tegen de politiek van de regering... een vijand van Italië, hij oefent kritiek uit op de wetten die door het parlement worden aangenomen..."

"Maar dat zijn immers geen misdaden"! repliceerde Don Bosco. Die brave man, die misschien niet veel met priesters was omgegaan, had door de lectuur van slechte kranten alleen geleerd hen in staat van beschuldiging te stellen. Nu durfde hij niet verder gaan. Niet wetend hoe hij

zich uit de verlegenheid moest redden, besloot hij, ongeduldig geworden door het aandringen van Don Bosco, zomaar opeens: "Kom, laten we over wat anders praten!" Don Bosco gaf hem toen een kleine vermaning, aangepast aan de plaats en aan de persoon, wat een goede uitwerking had op al zijn medereizigers.

Te Strambino preekte Don Bosco de glorie van de tenhemelopneming van Maria, en de dag daarna sprak hij de lofrede uit op de H. Rochus, op het plein voor de kapel die aan deze heilige was toegewijd. De priors hadden hem gevraagd hoeveel hij als honorarium voor de preek verlangde. Don Bosco antwoordde dat hij niets verlangde, daar de kerk arm was. Na afloop van de plechtigheid nodigden ze hem uit met hen mee te gaan om een beker wijn te drinken en Don Bosco, steeds tot toegeven bereid, zei met zijn vriendelijke glimlach: "Voor een glaasje ben ik wel te vinden!" Met talrijke vrienden gingen ze naar het huis van een prior en daar stonden taartjes, zoetigheden en verscheidene uitgezochte wijnen. Toen gingen ze naar het huis van een tweede prior en ook daar zoetigheden en wijnen. Ten slotte ging het gezelschap notabelen van het dorp naar een grote zaal, waar in het midden een weelderig gedekte tafel stond. Don Bosco gaf te verstaan dat hij wilde spreken en met zijn natuurlijke goedmoedigheid zei hij: "Ik dacht met arme mensen te doen te hebben, maar het komt me voor dat u rijk bent. Geeft u me daarom de aalmoes die u andere jaren gewoon was te geven aan de predikant over Sint-Rochus. Het is niet rechtvaardig dat ik zou moeten nalaten enige steun te vragen voor mijn arme zonen." - Men lachte even over die inval en gaf het hem onmiddellijk.

Intussen was er een comité gevormd voor de dertigste overlijdensdag van Don Cafasso in de kerk van de H. Franciscus van Assisi, dat voor het gestelde doel al spoedig 5.000 lire bijeen haalde. Voor het houden van de lijkrede schenen er twee kandidaten te bestaan, sommigen spraken zich uit voor kanunnik Giordani, anderen voor Don Bosco. Deze laatste kreeg uiteindelijk de voorkeur omdat de overste van het Oratorio van Valdocco de overledene sinds zijn jeugd gekend had en hem gedurende zijn hele leven vergezeld had.

"Op 30 augustus", aldus Don Ruffino, "werd een prachtige lijkdienst voor Don Cafasso gehouden in de kerk van de H. Franciscus van Assisi. De kerk was buitengewoon mooi met rouw behangen en pronkte met kostbare en kunstzinnige draperieën. Professor Don Carlo Ferreri had gezorgd voor de opschriften boven de ingang van de kerk en rondom de katefalk. Gedurende de morgen werden er veel missen opgedragen en heel vele gelovigen gingen te communie ten bate van die gezegende ziel. De jongens uit het Oratorio kwamen hier eveneens te communie. Kanunnik Anglesio droeg de hoogmis op. Driehonderd priesters woonden de droeve plechtigheid bij, en twee rijen van hen, in koorhemd gekleed, vulden de hele kerk vanaf het priesterkoor tot aan de deur. Er was muziek gekozen van maëstro Rossi en hijzelf dirigeerde het grote koor. Uit heel Turijn kwam een grote menigte toelopen. Na het heilig misoffer hield Don Bosco de lijkrede en velen weenden zoals hij. Als tekst had hij gekozen de woor-

den uit het tweede boek van de kronieken, hoofdstuk 31,20: "Operatus est bonum et rectum et verum... in universa cultura ministerii domus Domini."

Het werd een getrouwe uiteenzetting van de deugden en hoedanigheden van Don Cafasso.

De Armonia gaf een beschrijving van deze lijkdienst en noemde de lijkrede: "eenvoudig, beminnelijk, hartroerend, uitgesproken door de priester Bosco, een van de intiemste volgelingen en vrienden van de overledene." Het artikel besloot met de verzuchting: "Het is te hopen dat deze lijkrede spoedig in druk zal verschijnen, samen met de opschriften rond de katafalk en boven de kerkdeur."

Er was nog een tweede werkje dat Don Bosco voorbereidde om de nagedachtenis van zijn onvergelijkbare meester te vereeuwigen. Hieruit kan men opmaken dat hij hem als een grote heilige beschouwde. Hij wilde zijn leven uitvoeriger beschrijven en probeerde getuigenissen van anderen te verzamelen over zijn gedenkwaardige daden en zijn deugden. Maar daar hij er zich door zijn vele werkzaamheden later niet meer mee kon bezighouden, droeg hij verscheidene theologanten op deze taak te vervullen. Tengevolge van talrijke moeilijkheden kwam het echter niet tot uitvoering.

Overigens hield Don Bosco als aandenken, troost en leidraad, steeds de regel van het convitto ecclesiastico bij zich. Uit eerbied, uit dankbaarheid voor de ontvangen weldaden, versierde Don Bosco, met al die fijngevoeligheid waarin hij zich steeds een meester en een voorbeeld getoond had, de wanden van zijn kamer met de zorgvuldig bewaarde platen van Don Cafasso. Hoe dikwijls hoorden de jongens hem niet met ontroering over zijn tweede vader spreken! Hij stelde hem als hun voorbeeld, haalde zijn wijze vermaningen aan, vooral de aansporing om zich te schikken naar Gods wil. "In alles", zo zei hij, "moet men bereid zijn de wil van God te doen, zodanig dat we uit gewoonte alles nalaten waarvan we weten dat het niet Zijn wil is; en bereid om alles te doen, wanneer het zijn wil maar is en dat ondanks alle moeilijkheden. En om de wil van God te kennen zijn er drie dingen vereist: bidden, afwachten en overwegen."

In de kroniek van Don Ruffino leest men, zoals we al zeiden, de volgende opmerking: "Op 12 april zei Don Bosco in het openbaar: "In de maand januari zei ik, laten we de maand maart maar eens afwachten, en thans zeg ik: laten we de maand augustus maar eens afwachten." - Met deze opmerking had hij antwoord gegeven op de vraag van degenen die wilden weten hoe de afloop zou zijn van de gebeurtenissen die Italië in verwarring brachten en de paus bedreigden. In het Oratorio wachtte men af en ja, op 19 augustus stak Garibaldi, na de verovering van Sicilië, met 17.000 vrijwilligers de straat van Messina over en trok hij de Napolitaanse provincies binnen die geheel in opstand verkeerden door de bedrijvigheid van de sekten. Te Reggio Calabria vocht de Bourbonse generaal Vial met 30.000 soldaten enkel om de schijn te redden en liet de vijand de overwinning. Zonder slag of stoot werd Garibaldi in alle ste-

den en dorpen waar hij doortrok, toegejuicht. Op 6 september trok de verraden koning van Napels zich in Gaeta terug, en op de 7de werd Garibaldi triomfantelijk in de hoofdstad ontvangen. Van daar bedreigde hij de Kerkelijke Staat en benden vrijwilligers en bannelingen trokken er binnen. De eerste horde kwam op de 8ste oprukken.

Daartegen kon generaal Lamorcière met 13.000 pauselijke soldaten, voor een groot deel vrijwilligers en waarvan velen van de eerste adel uit Frankrijk en België, met succes weerstand bieden, doch opeens maakte de Piëmontese regering van het gewenste ogenblik gebruik. Op 27 augustus gaf Napoleon, die officieel verklaard had de rechten van de paus over de hem gebleven gebieden te willen eerbiedigen, aan minister Farini, die naar Chambery gekomen was, het gevraagde verlof om de Marken en Umbrië te bezetten. Hij deed dat met de beroemd geworden bewoordingen: "Doe het vlug, maar houd de handen van Rome af." - Tegelijkertijd had hij de paus zijn hulp beloofd en zich bereid verklaard zich met geweld tegen een Piëmontese invasie te verzetten.

Vertrouwend op deze valse belofte, maakten Lamorcière en zijn soldaten zich gereed om dapper te vechten toen op 11 september Fanti en Cialdini met 33.000 manschappen uit Toscane de Kerkelijke Staten binnentrokken. Voorafgegaan door 20.000 vrijwilligers en gevolgd door nog 30.000 geregelde troepen, maakten zij zich meester van Pesaro en andere steden. Op 18 september waren de pauselijke troepen ingesloten te Castelfidardo en op 27 september gaf Ancona zich over, na een bombardement vanuit de zee en van de landzijde dat acht dagen duurde. Napoleon had zich non interventio verklaard en de Marken en Umbrië werden bij Piëmont ingelijfd. Daar begon hij besluiten van de koninklijke commissarissen Lorenzo Valerio en Pepoli Gioachino met de inbeslagneming van de kloosters.

In die dagen moest Don Bosco een grote voorzichtigheid aan de dag leggen. Velen waren hem, in ernst of listig, komen vragen, of de Piëmontese soldaten voor hun geweten mochten optrekken en strijden tegen de verdedigers van de paus, of sommige dienstplichtigen niet beter gedaan hadden met zich niet in de kazernes te melden en te deserteren. Don Bosco antwoordde daarop: "Dat zij een goede biecht gaan spreken. Dat is de beste raad die ik kan geven."

In deze verwarde omstandigheden hadden de bisschoppen, priesters en kloosterlingen ernstigeschade en beledigingen te lijden. Op 28 september werd kardinaal De Angelis, aartsbisschop van Fermo, gearresteerd, om naar Turijn te worden overgebracht. Op 5 oktober kwam hij daar aan en werd naar de Lazaristen gebracht waar hij de kamers kreeg toegewezen die nu kardinaal Corsi verlaten had.

Ondertussen trok het Piëmontese leger vanuit de staten van de paus het koninkrijk Napels binnen om Garibaldi te helpen die door de Bourbons in het nauw gedreven was. Op 2 november werden dezen bij Garigliano overwonnen en na een kort beleg werden ze verjaagd uit Capua.

Een gedeelte verspreidde zich en een ander gedeelte trok zich terug op Gaeta bij hun vorst, Francesco II, die door Napoleon verlaten was. Napoleon was zelf in de steek gelaten door zijn bondgenoot, Rusland, en van iedere hoop op steun van Oostenrijk beroofd. Don Bosco had enkele van zijn meningen over de toekomst van dit laatste keizerrijk uitgedrukt, maar het is ons niet gegeven geweest daar kennis van te nemen, ofschoon we er verscheidene, ook van zijn intiemste oud-leerlingen naar gevraagd hebben. Het blijkt echter uit de kroniek van Don Ruffini in deze bewoordingen:

"19 september. Don Bosco had de volgende droom:

Ziedaar een grote zegepraal
die volgt op Oostenrijks dapperheid; doch samen met
zijn glorie zal ook zijn troon ten onder gaan".

H O O F D S T U K L I I I

DON BOSCO AANVAARDT DE LEIDING VAN HET COLLEGE VAN GIAVENO
- ZIJN VOORGESTELDE VOORWAARDEN DOOR DE PLAATSVERVANGENDE
VICARIS AANVAARD VERKIEZING VAN EEN NIEUWE RECTOR -
KEUZE VAN ASSISTENTEN - TOESPRAAK VAN DON BOSCO TOT DE
LEDEN VAN DE CONGREGATIE; HIJ IS BEREID ZICH TE
ONDERWERPEN AAN DE WIL VAN GOD, INDIEN DE CONGREGATIE NIET
MOCHT WORDEN GOEDGEKEURD; ER WORDEN GEEN NIEUWIGHEDEN
INGEVOERD IN DE GEBRUIKEN VAN HET HUIS; MEN VERWACHT NIET
DAT DE GENEGENHEID VAN DE OVERSTE ZAL VERMINDEREN; HIJ
KONDIGT AAN DAT ER IEMAND IS AANGeweZEN OM DE REGELS TE
ONDERZOEKEN - BRIEF VAN MGR. FRANSONI AAN DON BOSCO MET DE
MEDEDELING OMTRENT DEZE AFGEVAARDIGDE - MENINGEN VAN DE
ONDERZOEKER - BRIEF VAN KARDINAAL GAUDE, DIE DE REGELS
HEEFT ONTVANGEN - BETREURENSWAARDIGE STAAT VAN HET
SEMINARIE IN GIAVENO - INTREDE IN HET ORATORIO VAN RIDDER
FEDERICO OREGLIA UIT SAN STEFANO - BEREKENINGEN VAN DON
BOSCO OVER DE NOODZAKELIJKE KOSTEN VOOR DE BOUW VAN EEN
COLLEGE - HET NIEUWE PROGRAMMA VAN GIAVENO EN GEEN VERZOEK
OM HET TE AAN-VAARDEN - DON BOSCO VINDT EEN MIDDEL OM ER
VEEL LEERLINGEN HEEN TE ZENDEN - DE BURGEMEESTER
ONTGOOCHELD IN ZIJN PLANNEN - AANKOMST IN HET KLEIN
SEMINARIE VAN SEMINARISTEN EN JONGENS - DE KLASSEN IN ORDE
- LOF VOOR DON BOSCO - BELANGRIJKE RAAD VAN HEM AAN DE
NIEUWE RECTOR

Toen de onderhandelingen met het gemeentebestuur van Giaveno definitief waren afgebroken, hield de kerkelijke overheid het niet voor onmogelijk dat de burgemeester zou besluiten nieuwe onderhandelingen te openen met een of andere professor die toegeeflijker en welgevalliger zou zijn dan Don Bosco betreffende de overheersende aangelegenheid. Zij gaf er echter de voorkeur aan zich aan Don Bosco vast te houden als de enige reddingsplank.

De plaatsvervangende vicaris, kanunnik Vogliotti, en de theoloog

Arduino Innocenzo, kanunnik en pastoor-deken van Giaveno, waren in augustus naar het Oratorio gekomen om hem met grote aandrang te komen vragen, zich te willen haasten met hulp te verlenen aan dat college. Don Bosco verklaarde zich bereid alles te doen wat in zijn vermogen lag, maar hij wilde eerst weten onder welke voorwaarden zij hem eraan wilden binden. Ze antwoordden: "Onder geen enkele voorwaarde; men geeft u volledige vrijheid van handelen; u hoeft alleen de leiding in handen te nemen; u bent baas over alles; u stelt het personeel aan, benoemt de directeur, neemt in het college aan wie u wilt, u stelt zelf een reglement op! De onderneming moet slagen, dat is alles!"

Toen nam Don Bosco het voorstel aan en met de diepste gevoelens van dankbaarheid verklaarden de twee kanunniken nogmaals dat hij in ieder opzicht volledige volmacht had.

"Maar op welke manier denkt u uw doel te bereiken"? vroegen de beide heren hem toch.

"Laat u dat maar aan mij over, dan zult u het wel zien. We zullen de school in november openen met honderd leerlingen... op zijn minst." Kanunnik Vogliotti antwoordde dat het hem onmogelijk voorkwam dat aantal al in het begin van het schooljaar te bereiken. Maar Don Bosco bleef bij zijn belofte en zette zijn plan uiteen. Voor zichzelf, zo verklaart Don Francesco Vaschetti, behield hij de opperste leiding van het seminarie, zonder dat ambt evenwel officieel te vervullen, wat hij inderdaad nooit deed. Vervolgens stelde hij als absolute voorwaarde dat de rector in huis onafhankelijk zou zijn van de pastoor en van iedere andere priester van het dorp; en dat hij geen andere overste te erkennen had buiten het hoogste diocesaan gezag. Hij stond er eveneens op, dat een besluit van de curie deze onafhankelijkheid zou verklaren.

De kanunnik ging op deze voorwaarden in.

Don Bosco had wel graag Don Vittorio Alasonatti als rector naar Giaveno willen sturen, maar daar diens tegenwoordigheid in Turijn onmisbaar was, stelde hij voor dat ambt zijn vriend Don Giovanni Grassino voor, kapelaan te Cavallermaggiore, die zes maanden in het Oratorio gewoond had en zijn opvoedingsmethode kende.

De plaatsvervangende vicaris ging daarmee akkoord en het duurde niet lang of de vroegere vice-rector en econoom, de theol. Alessandro Pogolotti, werd benoemd tot kanunnik van de collegiale kerk van Chieri.

Don Grassino, op de hoogte gesteld van de eervolle maar zware benoeming die men hem wilde toevertrouwen, kwam naar het Oratorio en verklaarde dat ambt niet aan te nemen. Hij bezweek echter voor de redeneringen van Don Bosco. Deze beloofde hem dat hij hulp zou krijgen van enkele seminaristen van voorbeeldige deugdzaamheid en een prefect die verstand had van de methode van het klassieke onderwijs en die zijn bekwame helper

zou zijn. Ook gaf hij hem de verzekering dat hij hem steeds met raad en daad zou ter zijde staan.

Toen dit alles in zoverre geregeld was, ging Don Bosco na, wie hij moest kiezen voor de andere, lagere functies in het kleinseminarie. Er werd in het Oratorio veel over Giaveno gesproken en meer dan één seminarist voelde er veel voor daarheen te gaan en diende daartoe een verzoek in. Maar Don Bosco die wist wat elk van hen waard was, en ook langs welke weg de Heer hen riep, liet hen wachten die niet voor dergelijke bezigheden geschikt waren.

Een van hen was de voortreffelijke seminarist Giovanni Baravalle, die tegenover Don Bosco zijn ongerustheid uitsprak betreffende zijn toekomst en daarom het verlangen te kennen gaf, zich het volgende jaar naar het seminarie van Giaveno te begeven. Hij stelde volledig vertrouwen in Don Bosco, want toen hij de eerste keer bij hem kwam en Don Bosco hem genoeg nog niet kende, had hij gezegd eens met hem te willen praten over een zaak die hem heel nauw aan het hart lag. Ook de dienaar Gods had, tot zijn grote verwondering, tot hem gezegd: "Ook ik was allang van plan daarover eens met je te praten." - En de seminarist stelde vast dat Don Bosco volkomen van zijn geval op de hoogte was.

Op de vraag om het komende jaar naar Giaveno te gaan, antwoordde Don Bosco zonder een weigering uit te spreken: "Een ander jaar! Een ander jaar! Als je dit jaar zagezegd naar de hemel ging, zou je dan niet blij zijn?"

De seminarist antwoordde bevestigend.

"Welnu, waarom zou je je dan zorgen maken"? en meer zei hij niet. De seminarist vertrouwde het gebeurde aan zijn kameraad Domenico Ruffino toe, die er melding van maakte in zijn kroniek. Baravalle werd door God geroepen tot de orde der franciscanen, waar hij later intrad en er een steun en sieraad van werd.

Terwijl Don Bosco druk bezig was met de verlangens van de vicaris-generaal te verwezenlijken, werd op 6 september de vergadering van de Congregatie gehouden. Don Bosco vatte zijn gedachten als volgt samen.

" Wanneer onze regel, wanneer onze Congregatie, niet bestemd
" is om te strekken tot meerdere eer van God, zal ik beslist ver-
" heugd zijn als de Heer uit de moeilijkheden zal laten blijken
" waarom noch de een noch de ander de goedkeuring verkrijgt.
" Intussen zou ik u willen zeggen: er moet in huis geen enkele
" le nieuwigheid ingevoerd worden. Ook al zou het er naar uitzien
" dat iets beter zou kunnen zijn, dat doet er niet toe. Laten we het
" betere laten voor wat het is, en ons eenvoudig aan het goede hou-
" den. Men probere geen interpretaties van de regel en doe hem geen

" geweld aan. Ook moeten er geen devoties achterwege gelaten wor-
" den om nieuwe ervoor in de plaats te stellen. Sommigen zouden bij-
" voorbeeld de broederschap van het Heilig Hart van Maria willen op-
" richten. Ik vind die broederschap uitstekend, ik kan ernaar ver-
" langen, maar daar dat ten nadele zou komen van de broederschap
" van de H. Aloysius die zich op het ogenblik slechts met moeite
" staande kan houden, kunnen we beter zulke op zichzelf voortref-
" felijke plannen laten rusten en ons enkel toeleggen op het uit-
" breiden van de devotie tot de Moeder Gods.

" Ik voeg hier nog een waarschuwing van geringe betekenis
" aan toe. Wanneer iemand door de oversten vermaand wordt wegens
" een overtreding of tekort, moet deze dat niet beschouwen als een
" vermindering van waardering van de zijde van de overste ten op-
" zichte van hem. Dat is niet zo, en kan niet zo zijn. Iedereen kan
" een fout begaan, maar de vermaning komt van een vriend die oprecht
" liefheeft, en wie liefheeft, waardeert. Zo ook maken we niet uit de
" blik van de overste op, of we al dan niet bij hem in de gunst
" staan. Soms raken we al gauw in de put omdat het ons voorkomt dat
" de overste tegenover ons niet zijn gewone glimlach vertoont, ofwel
" het woord niet tot ons gericht heeft, of ons niet gegroet heeft,
" en dan gaan we naar de oorzaak daarvan zoeken. Dat alles kan ech-
" ter heel andere oorzaken hebben dan dat hij minder voldaan zou
" zijn over uw gedrag. Het kan onachtzaamheid zijn, het kan zijn
" doordat zijn geest door andere dingen in beslaggenomen is. Maar
" nooit zal de oorzaak zijn, dat hij iets tegen u heeft. Wanneer er
" geen vermaning gegeven wordt, betekent dit dat u niets verkeers
" ten laste gelegd kan worden. Het is niet onze methode om, als er
" een opmerking gemaakt moet worden, te wachten tot er een tweede
" overtreding voorvalt, opdat de correctie een krachtiger uitwerking
" zou hebben. Neen! als er iets gezegd moet worden, moet het dade-
" lijk gebeuren.

" Vanaf nu wens ik dat als er een feest gevierd wordt van
" Onze-Lieve-Vrouw, wij in die tijd onze conferenties houden. Intus-
" sen deel ik u mee dat de heer Durando, Lazarist, gekozen is om
" onze Regel te bestuderen en er de goedkeuring van de aartsbis-
" schop op te verkrijgen.

Van deze opdracht aan de heer Durando, waarvan Don Bosco door vrien-
den al vertrouwelijk op de hoogte gesteld was, maakte ook Mgr. Fransoni
hem melding, tegelijk met het antwoord op een brief van hem.

"
" Carissime D. Bosco,
" Genève, 12 september 1860.

" Ik geloof dat uw brief, die met 7 juli gedateerd is, op 7
" augustus geschreven is. Maar ook in dat geval heeft hij me met be-
" hoorlijke vertraging bereikt, daar ik hem pas gisteren uit Lyon
" heb ontvangen, waar hij eerst een poosje schijnt te zijn blijven

" liggen, daar er me verleden week andere gestuurd werden. Het spijt
" me dat ik, met het oog op mijn afwezigheid, mevrouw Losanna niet
" heb kunnen opzoeken, die ik meen te kennen. Ik heb niet de gele-
" genheid gehad erachter te komen welke de nieuwe bevoegdheden zijn
" die zij verlangt als uitvloeisel van het pauselijke schrijven
" voor het particuliere Oratorio. Wat het reglement betreft, wacht
" ik op antwoord uit Turijn, daar, zoals ik u al meen geschreven te
" hebben, ik het onderzoek ervan heb opgedragen aan geestelijken
" die van het communiteitsleven op de hoogte zijn. Ik heb slechts
" een kleine opmerking gemaakt. Wanneer U dus opmerkingen te maken
" hebt over veranderingen die zij zouden aanbrengen, kunt U mij
" daarvan gerust op de hoogte stellen.

" Het verheugt me dat alles goed gaat met de Oratoria, en ik
" hoop dat de Heer niet zal toelaten wat u vreest, hoewel dat he-
" laas wel gegrond is.

" Ik verzoek U de drie geestelijken die u mij genoemd hebt,
" van mij te groeten en geloof mij van ganser harte te zijn,

"
"
"

Uw toegewijde en genegen dienaar,
Luigi, Aartsbisschop van Turijn.

De eerw. heer Durando zond zijn opmerkingen over de regel van de
Congregatie aan de aartsbisschop. God stelde de nederigheid van Don Bos-
co op de proef, door de eerste moeilijkheden te voorschijn te laten tre-
den tegen de goedkeuring van die regel.

" Regel of constitutie voorgesteld ter naleving door de Congregatie
" van de H. Franciscus van Sales.

"

" Wanneer ik de artikels van deze regel in bijzonderheden moet
" onderzoeken, zou ik veel opmerkingen moeten maken, daar sommige
" onnauwkeurig zijn, andere ruimer zouden moeten worden uitgewerkt
" en enkele bovendien ongeschikt zijn voor het doel. Over het alge-
" meen echter valt het volgende te zeggen:

" I. De Congregatie van de H. Franciscus van Sales kan en zal goed-
" gekeurd kunnen worden door de Kerk, maar onder de huidige wetten
" van de regering en de geest van de wereld tegenover alles wat de
" schijn van een kloostergemeenschap heeft, zal zij nooit de wette-
" lijke sanctie verkrijgen om te kunnen bestaan; en toch bezit de
" Congregatie van de H. Franciscus van Sales volgens deze regel en
" constitutie huizen, meubelen, en kan ze eigendommen bezitten. Hoe
" echter kan de Congregatie bezittingen hebben zonder wettelijk te
" bestaan? Hoe en op welke manier moeten die behouden blijven? Alles
" staat op naam van de eerw. heer Don Bosco; en wat gebeurt ermee
" na de dood van iemand die hij tot zijn erfgenaam benoemt? Temeer
" daar er iedere twaalf jaar van hoogste overste veranderd wordt.
" Dat punt is van het grootste belang en dient te worden vastge-

" stelt en in de regel zelf of in een afzonderlijke constitutie te
" worden opgenomen.

" II. Het voornaamste doel, althans een van de doeleinden van de
" congregatie is, de opleiding van de jonge geestelijkheid en deze
" in deugd en kennis te vormen, maar er wordt onvoldoende nadruk
" gelegd op de afhankelijkheid van de bisschop en de jurisdictie die
" deze er moet uitoefenen; zoals er ook niet gesproken wordt over de
" noodzakelijke betrekkingen die er moeten bestaan tussen de overste
" en de bisschop, hetzij voor het aannemen of het wegzenden van
" jongens of voor het uitbrengen van de noodzakelijke rapporten over
" de resultaten, het gedrag enz. Niets vervolgens over de klassen,
" de leerstof en niets over de methode, of een plan waaraan men zich
" te houden heeft voor de vorming tot godsvrucht. Er staan in de
" regel niets dan algemene bewoordingen, die alles te wensen overlaten
" en geen enkele garantie bieden voor het heden, en voor de toekomst
" nog veel minder.

" III. Er wordt in de regel gesproken over colleges voor de opleiding
" van arme jongens, van seminaristen, en, te oordelen naar de
" regel zelf, zou men zeggen dat zij een gemeenschappelijke opleiding
" krijgen en dat ze allen samen leven; terwijl het van het
" hoogste belang is dat zij van elkaar gescheiden zijn, dat ze afzonderlijke
" directeurs en reglementen hebben die gericht zijn op de roeping en op de
" waardigheid van de geestelijke staat. Wat kan men ooit verwachten van
" seminaristen, die noch een eigen leiding, noch een bijzondere regel hebben,
" en die vermengd leven met een groot aantal arme jongens, zonder opvoeding
" en die geen ander doel hebben dan een beroep of vak te leren? Zo blijkt de situatie
" niet alleen uit de regel, maar ook feitelijk en in de praktijk.

" IV. Daar de geloften slechts drie jaar gelden, terwijl het ieder vrij
" staat ze tot eeuwige geloften te maken, kunnen ze niet gewijd worden
" als ze geen geestelijk patrimonium hebben, daar de wijding titulo paupertatis
" of titulo mensae comunis verleend wordt aan die congregatie die de eeuwige
" geloften kennen. Op die manier zullen er veel jongens zijn, die alleen tot
" de congregatie toetreden om er hun studies te verrichten en er de wijding
" en alles gratis ontvangen, en vervolgens de congregatie verlaten en de
" bisschoppen in verlegenheid brengen en misschien ook een weinig stichtelijk
" voorbeeld geven aan het volk.

" V. Het succes, of, beter gezegd, de toekomst van welke congregatie
" ook hangt af van haar beginselen. Wanneer men in dit geval geen scheiding
" ziet tussen de jonge seminaristen en de rest, als er geen normen zijn
" vastgesteld voor de enen en voor de anderen, als de congregatie zelf
" geen noviciaat heeft, geen afzonderlijke studiezaal en geen bijzondere
" richtlijnen en regels om vorming te geven in de geest van het instituut,
" kan men noch een duurzaam, bestaan noch een goed resultaat verwachten.

" VI. Wat er vervolgens over de geloften gezegd wordt, is ontoereikend
" vooral ten aanzien van de armoede, waaromtrent vanzelfsprekend
" onzekerheden kunnen ontstaan.

" Wat vervolgens het regime van de Congregatie betreft, de
" bevoegdheden van de hoogste overste, van de plaatselijke over-
" sten, raadslieden, prefecten enzovoort, is de zaak niet helder en
" is het moeilijk een inzicht te verkrijgen in de harmonie, de de
" eenheid, afhankelijkheid, de wijze van beheer enz., daar niet vol-
" doende duidelijk is op welke wijze de verkiezing plaatsvindt van
" de hoogste overste en van de anderen die de huizen of de colleges
" moeten leiden en besturen.
"
" Maria Antonio Durando, pr.
" Missievisitator.

De mening van Don Durando was dus niet erg gunstig. De aartsbis-
schop had slechts een enkel punt gevonden waar hij een aantekening bij
gemaakt had, terwijl de ander het hele complex van de regels niet goed-
keurde. Maar de heilige en geleerde lazarist begreep de geest, de ge-
dachtegang en de activiteit van Don Bosco niet. Het ging niet om een
kloosterorde, maar om een congregatie die volgens de behoeften van de
nieuwe tijd een bijzondere vorm moest hebben. Pius IX had deze noodzaak
erkend. Don Bosco erkende het belang van een noviciaat, maar binnen de
grenzen van het mogelijke. De godsdienstige opvoeding echter die aan de
seminaristen gegeven werd, was niet minder dan die van een noviciaat in
optima forma, zodat degenen die het Oratorio verlieten om in het diocees
te gaan werken, voor de bisschoppen niet een last maar een hulp waren.
Integendeel, de deugd en de bedrevenheid die zij verkregen door te mid-
den van de jongens te leven, maakte hen geschikt om goed leiding te kun-
nen geven aan het volk. Andere overwegingen en verklaringen zullen we in
de loop van de gebeurtenissen nog geven. Zeker moest Don Bosco nog enkele
dingen aan de artikels toevoegen en verbeteringen erin aanbrengen, en
dikwijls dacht hij daarover na. Zijn ideaal was dat wat men beschreven
vindt in hoofdstuk I van ecclesiasticus: "De kinderen der wijsheid zijn
verenigingen van rechtvaardigen en hun geslacht is gehoorzaamheid en
liefde."

Intussen verwachtte hij over de constitutie een antwoord uit Rome.
Het kwam in oktober.

" Hooggeachte Don Bosco,
"

" Ik heb uw zending ontvangen met het document over de Con-
" gregatie van de H. Franciscus van Sales, tegelijk met uw brief en
" die van de seminarist Boggero. Volgaarne belast ik me met het
" doorlezen van het ontwerpreglement van genoemde Congregatie en zal
" u eventueel op de door u aangeduide manier opmerkingen maken. Maar
" op het ogenblik kan ik me van die taak niet kwijten, niet alleen
" omdat ik nog niet geheel hersteld ben van de ziekte die me in juli
" jl. overviel, maar ook omdat ik intussen weer ziek geworden ben
" waarvoor mij reeds tot vijfmaal toe aderlatingen werden toege-

" bracht. Hoewel het op het ogenblik wat beter gaat, moet ik me
" in opdracht van de dokters heel erg in acht nemen en me vooral
" onthouden van enigerlei bezigheid. Dat zal nog zo wel enkele maan-
" den duren. Wanneer ik het mij toegezonden document zal kunnen be-
" studeren zonder er schade van te ondervinden, zal ik het doen zo-
" dra het mij mogelijk is, anders zou u het beter aan iemand anders
" kunnen doen toekomen. Dit te uwer informatie.
" Wilt U mij voorts het genoegen doen, genoemde seminarist
" Boggero, mijn dorpsgenoot, te laten weten dat ik hem van ganser
" harte dank voor zijn brief en voor de haast waarmee hij nieuws
" over mij heeft willen horen en een brief van mij ontvangen. Zodra
" ik hersteld ben en me weer met schrijven kan bezighouden, zal ik
" niet nalaten aan zijn wens te voldoen. Dat hij mij intussen aanbe-
" vele bij de Heer en voortgaat met voor mij te bidden, zoals, naar
" ik hoop, ook U met de uwen in genoemde Congregatie zult doen.
" Met het uitdrukken van mijn gevoelens van hoogachting,
" verblijf ik,
" van harte genegen, uw
" Rome, 14 oktober 1860. F. kardinaal Gaude.

Het was de laatste brief van de kardinaal aan Don Bosco. Deze, zijn trouwe raadsman en hoge beschermer, beëindigde zijn leven op 14 december 1860. Zijn dood was oorzaak dat de goedkeuring van de Congregatie en van de regel weer uitgesteld werd.

De aangelegenheid die in die maanden Don Bosco het meest bezighield was echter het klein seminarie van Giaveno weer nieuw leven in te blazen. We zullen deze zaak van het begin tot het einde behandelen in de eigen woorden zoals we die vernamen van Don Vaschetti, in tegenwoordigheid van Don Giulio Barberis. Enkele andere inlichtingen werden ons meegedeeld door Don Rua, door Don Bonetti, door Don Durando, door kanunnik Anfossi, door de heer Tamone te Giaveno en door verscheidene getuigen uit die tijd.

Op 25 september deed Don Bosco de seminarist Vaschetti naar Giaveno vertrekken, belast met de taak van prefect. Deze vond er enkel de bloote muren van het seminarie dat geheel was leeggehaald. Geen schilderij, geen stuk hout, geen lepel. De kapel was zo klein en armzalig dat ze weinig geschikt was voor de diensten. Van de leerlingen was slechts een enkele jongen overgebleven, een zekere Peracchione uit Collegno, een wees.

Toen Vaschetti deze troosteloosheid zag, keerde hij op 26 september naar Turijn terug, sprak met kanunnik Fissore, vicaris-generaal, die, toen hij de stand van zaken vernam, hem 400 lire gaf voor de allernoodzakelijkste voorziening. En kanunnik Vogliotti gaf hem 300 lire voor het eerste levensonderhoud.

Alles ontbrak en alles werd aangeschaft. Don Bosco begon met de noodzakelijke inrichtingen voor de keuken, de refters en de klassen naar

Ciaveno te zenden. De strozakken, lakens, dekens, tafellakens en stoelen voor zijn zonen; hij liet de voorraden papier en boeken aanvullen, de voorraadkamer, de kantine, de houtvoorraad.

Dit alles werd opgedragen aan ridder Federico Oreglia uit San Stefan.

Deze heer was in heel Turijn bekend om zijn geest, behendigheid, zielenadel en een geaardheid die geen vrees kende voor wie ook. Hij had Don Bosco ontmoet in de retraite te Sant Ignazio en hij was zozeer onder de indruk gekomen van diens toespraken, dat hij besloten had zich met een leven van christelijke volmaaktheid aan de Heer te wijden.

Na de retraite was hij al ongeveer een maand te Stressa bij de paters rosminianen geweest. Maar toen hij een tegenstelling ontdekte tussen zijn ideeën en die van enkelen van hen, besloot hij zich terug te trekken in het Oratorio van de H. Franciscus van Sales om daar te overwegen welke zijn roeping was, terwijl hij intussen de beste diensten bevoebs die hij maar kon volbrengen. Inderdaad onderwierp hij zich vrijwillig, met volkomen zelfverloochening, aan alle offers en werd hij al spoedig voor het hele huis een voorbeeld van nederigheid en geduld. Zijn besluit om zijn leven door te brengen in de sodaliteit van Valdocco werd door velen toegejuicht, ook in brieven waarvan we er twee aanhalen:

" Hooggeachte Heer,
"
" Teruggekeerd uit Stresa word ik in het bezit gesteld van uw
" geacht schrijven van 14 september. Het door U genomen besluit om
" bij de eerwaarde heer Don Bosco te blijven, verheugt mij ten zeer-
" ste, aangezien ge niet in betere handen kunt zijn.
" Laten wij Onze Heer Jezus Christus en de Allerheiligste
" Maagd Maria danken. Daar zult U ieder middel aanwezig vinden om
" heilig, heel heilig te worden. Ik zal niet nalaten U met mijn zwak-
" ke krachten in het gebed te gedenken, vooral in het heilig misof-
" fer. Ik vertrouw erop dat U zo goed zult zijn mij te steunen met
" uw gebeden.
" Ik ben U dankbaar voor de hartelijkheid die U in Uw brief
" tot uitdrukking brengt. Het zal steeds een eer en een genoegen
" zijn dat U het huis van San Michele verschaft, telkens als U het
" met een bezoek zult vereren.
" Met het beleefde verzoek mijn groeten over te maken aan de
" beminde Don Bosco, verblijf ik met oprechte eerbied,
"
" Uw nederige en toegewijde dienaar,
" Giuseppe Gioachino Cappa, rector.

Graaf Vittorio uit Camburzano schreef hem vanuit de hermitage bij Nice:

" "Ik wil deze brief niet besluiten zonder U mijn gelukwen-
" sen aan te bieden, nu U het middel gevonden hebt om te leven
" bij onze herleefde H. Vincentius a Paolo. Dat is een geluk dat
" velen, en wij op de eerste plaats, U oprecht benijden. Ik zou
" U willen verzoeken om uw zegen over ons en wij bevelen ons aan
" in uw gebeden."

Terwijl de ridder in Giaveno vertoefde voor de inrichting van de lokalen, maakte Don Bosco een benaderende berekening van het bedrag dat er nodig zou zijn voor de bouw en inrichting van een nieuw college, berekening die we thans nog in onze archieven bewaren. Deze studie zouden hem op wonderbare wijze van dienst zijn in de tijd dat hij het grote aantal huizen zou hebben te stichten die de Voorzienigheid hem toebedeeld had.

Ook had hij het programma voorbereid, voor een deel ontleend aan het programma dat eerst in het klein seminarie gediend had. Er werden echter twee kostgeldprijzen vastgesteld: de eerste van 30 frank, de tweede van 22 frank per maand, een bedrag dat drie maanden vooruit betaald moest worden, bovendien 6 frank per jaar voor de kosten van de kapel, en 2,50 per maand voor degenen die het wassen, strijken en verstellen van hun linnengoed door het seminarie wilden laten verrichten. Het seminarie moest gedurende de hele tijd van de herfstvakantie geopend blijven ten behoeve van de leerlingen die gebruik wensten te maken van de lessen die in de loop van die maanden zouden gegeven worden. Het onderwijs omvatte voor dat jaar 1860-1861, alleen de eerste drie klassen gymnasium buiten de lagere school.

Don Bosco legde dit programma voor, en de plaatsvervangende vicaris liet het drukken bij Paravia en publiceerde het. Hij stuurde afdrucken aan alle parochies van het aartsbisdom. De aanvragen voor het opnemen van de leerlingen moesten uitsluitend gericht worden, of tot de rector van het hoofdstedelijke seminarie of tot de plaatselijke overste in Giaveno, dat wil zeggen tot Don Grassino. De uitnodiging vond geen gehoor. Twintig dagen nadat ze uitgezonden waren, had nog niemand een aanvraag ingezonden.

Toen besloot Don Bosco, die honderden aanvragen had voor leerlingen die wensten in het Oratorio opgenomen te worden, een groot aantal van deze jongens naar Giaveno te sturen. Daarom liet hij alle aanvragen bevestigend beantwoorden. Toen daarna de ouders in gezelschap van hun jongens in het Oratorio van Valdocco kwamen, spoorde hij een groot aantal van hen aan om hen naar Giaveno te brengen. Aanvankelijk weigerden ze dat beslist. Maar Don Bosco verzekerde hun dat de geest van het klein seminarie van dat ogenblik af dezelfde zou zijn als die van het Oratorio, de kost nog beter en de lucht voortreffelijk. Toen de ouders hoorden dat dat college door Don Bosco bestuurd zou worden, stemden ze toe en toonden ze zich tevreden, zo groot was het vertrouwen dat zijn naam inboezemde. Ook deed hij dit voorstel aan de meest bemiddelden, zodat allen het volledige kostgeld betaalden, tot niet gering financieel nadeel van het Oratorio dat voor zichzelf de meest behoeftigen overhield.

Enige tijd tevoren was Don Bosco naar Giaveno gegaan. Daar de burge-

meester ervan overtuigd was dat door gebrek aan leerlingen het college gesloten zou worden, zonder enige hoop dat het nog zou heropend worden, kwam hij naar het seminarie om te overleggen met de theoloog Pogolotto, zonder iets af te weten van de laatste beslissing van de curie. Hij had een ministerieel schrijven bij zich, waarin het recht van de gemeente erkend werd op het bezit van dit schoolgebouw. Toen hij Don Bosco tegen het lijf liep, vroeg hij:

"Waar is de rector? Ik heb hem een mededeling van groot belang te doen."

"Zegt u het maar; de rector ben ik."

"U, Don Bosco? Maar, wordt het college dan niet definitief gesloten?"

"Het college is niet gesloten en zal blijven dienen voor het doel waartoe het is opgericht."

"Maar zijn er dan al lang geen jongens meer?"

"Geen jongens meer? Het college is vol. Velen moeten deze week komen die al zijn aangenomen. Komt u over een paar dagen maar eens kijken, dan zult u ze overal vandaan zien komen."

De burgemeester stond verstomd. Hij zag de voorbereidselen die er gemaakt werden om met de school te beginnen en trok zich terug. Op een dergelijke verrassing was hij niet voorbereid.

Inderdaad verschenen er, behalve de seminarist Vaschetti, de prefect voor het handhaven van de orde en het voeren van het economische beheer, ook de seminaristen Giovanni Boggero en Filippo Turletti, bestemd voor het ambt van assistenten, en uitgekozen om de geest van het Oratorio in deze gemeenschap over te brengen. Don Rocchietti moest het ambt van geestelijk directeur uitoefenen en kwam daarvoor nu en dan uit Turijn. Op die manier deed Don Bosco door een groot offer te brengen voor het welzijn van het diocees, afstand van voortreffelijk personeel dat hem een grote steun zou geweest zijn voor het steeds groeiende Oratorio.

Na de aankomst van de seminaristen duurde het in het begin van oktober niet lang meer of de leerlingen begonnen ook te komen.

De seminarist Vaschetti bracht uit Turijn de eerste groep van 22 jongens mee, onder wie enkelen van de allerbesten. Zij waren uitgekozen onder degenen die sinds enkele jaren in het Oratorio opgevoed waren en nu hun studies in het college zouden voortzetten. Iedere week begaven ofwel Giuseppe Rossi, of Buzzetti, of de seminarist Anfossi zich op reis naar Giaveno, vergezeld van nu eens 15, dan 20 of 30 nieuwe leerlingen per keer. Half november bedroeg het aantal leerlingen 110. Vanaf het ogenblik dat het bekend was dat Don Bosco de zorg voor het seminarie op zich genomen had, regende het van alle kanten aanvragen om jongens daar te laten studeren. Voor het einde van het schooljaar bedroeg het aantal aangenomen leerlingen 150.

Met het naderen van het begin van het schooljaar 1860-1861 werden er met goedkeuring van Don Bosco drie professoren uit de vroegere leraren uitgekozen. Vijf jongens hadden een verzoek bij de curie ingediend om een cursus in de retorica te kunnen volgen als uitzondering op het programma. De vicaris-generaal Fissore gaf de seminarist Vaschetti toen opdracht deze lessen te geven, en deze jongens werden voortreffelijke priesters.

De lessen begonnen op de vastgestelde tijd, te weten op 4 november. Er heerste een volmaakte discipline, en het moreel, de studiezin en de godsvrucht waren uitstekend. De heer Bargetto die bij het kerkelijk convitto werkzaam was, hoorde Don Grassino herhaaldelijk zeggen: "Als Don Bosco er niet geweest was, zou het college van Giaveno nooit meer heropend zijn!" - Dit was het eerste experiment van zijn opvoedingssysteem dat Don Bosco buiten Turijn ondernam. De seminarist Cagliero, die door hem op het einde van november gezonden was om het klein seminarie officieel te bezoeken, maakte na een onderzoek een heel verheugend rapport.

De vicaris-generaal, de plaatsvervangende vicaris, de kanunniken van de dom van Turijn, de geestelijkheid van de parochie van Giaveno, de hele streek stond er verbaasd over. Men had geen woorden genoeg om Don Bosco hemelhoog te prijzen.

Onder degenen die in een dergelijk resultaat het meest vreugde vond, was pastoor Arduini, die in de afgelopen jaren het verval van dit instituut ten zeerste betreurd had. Ondanks de hoge achting die hij voor Don Bosco voelde, achtte hij een volledig herstel heel moeilijk. Hij verzekerde dat wanneer Don Bosco er kon in slagen het aantal leerlingen weer op vijftig te brengen, hij zijn portret zou laten plaatsen te midden van de meest vooraanstaande weldoeners van het seminarie en van de plaats. Maar toen hij zag dat het resultaat al zijn verwachtingen nog overtrof, riep hij uit: "Niet alleen een portret, maar een standbeeld heeft Don Bosco verdiend!"

Ook kanunnik Vogliotti kwam een bezoek brengen aan het seminarie toen het schooljaar al begonnen was. Hij was uiterst tevreden en verbaasd over deze ommekeer; en toen hij op de speelplaats de schommel zag, de reuzenpas, de rekken en andere toestellen voor de gymnastiek, zei hij: "Men kan wel zien dat Don Bosco hier gekomen is!"

Maar Don Bosco verlangde dat de orde die met hem haar intrede had gedaan, door niemand meer verstoord zou worden. Hij schreef Don Grassino en de seminarist Vaschetti voor: "Geef op geen enkel punt uw gezag prijs; dat dient volledig en absoluut te zijn, want anders bereikt u niets." - En hij drukte de seminarist die de rector hielp, op het hart, deze met raad en daad ter zijde te staan, als hij op een of andere manier geneigd zou zijn om zich te voegen naar de aandrang van bepaalde invloedrijke personen uit het dorp. Tegelijkertijd haastte hij zich, erop aan te dringen dat de curie haar belofte zou houden om bij decreet vast te stellen dat de rector in het seminarie een onafhankelijk gezag kon doen gelden buiten iedere ongepaste inmenging om.

Vaschetti gehoorzaamde; Don Bosco deed in Turijn het zijne; maar de curie liet nog zes maanden op dat decreet wachten.

H O O F D S T U K L I V

PLAN VOOR DE BOUW VAN HET COLLEGE IN MIRABELLO - DON BOSCO TE CASALE OM GOEDKEURING VAN DE BISSCHOP TE VERKRIJGEN - ONAANGENAME ONTMOETING OP REIS - HET BENEDICITE VOOR DE MAALTIJD - DON BOSCO IN ASTI: HIJ STELT DE VICARIS VAN HET KAPITTEL VOOR, ZIJN SEMINARISTEN IN HET ORATORIO ONDER TE BRENGEN, DAAR HET SEMINARIE DOOR DE REGERING IN BESLAG GENOMEN IS; BRIEFWISSELING - AANKOMST IN VALDOCCO VAN DIE SEMINARISTEN; ONTSTEMDHEID VERDWENEN; EEN GOED VERLOOP - DON BOSCO WIL DAT DE JONGENS OOK TIJDENS DE VAKANTIE BEZIG ZIJN - VERTREK VAN DE EERSTE LEERLINGEN NAAR DE BECCHI - DE SEMINARIST CAGLIERO VERDEDIGT IN CASTELNUOVO DE RECHTEN VAN DE PAUS - VOORSPELLINGEN VAN DON BOSCO OMTRENT HET KONINKRIJK NAPELS BEWAARHEID.

Het herstel van de vroegere bloei in het klein seminarie van Giaveno was in die maanden niet de enige onderneming van Don Bosco geweest om de roepingen tot de geestelijke staat veilig te stellen.

Hij had zijn gedachten ook gericht op het diocees van Casale. De seminarist Provera had, na het bezoek van zijn pastoor aan Don Bosco, niet opgehouden te smeken, dat er in Mirabello een huis zou geopend worden voor de christelijke opvoeding van de jeugd. Zijn vader, die een edelmoedige man was, besloot dit nobele plan te steunen en bood, om een begin met de bouw te kunnen maken, een huisje van hem aan dat midden in een terrein in de buurt van een bewoonde wijk lag en dat hij van zijn vader geërfd had. Vroeger was het eigendom van kloosterlingen geweest; hij had besloten dat de Kerk het op de een of andere manier weer in bezit zou krijgen, hoewel zijn familie het met toestemming van de kerkelijke overheid verworven had. Don Bosco overwoog dat plan en zag dat het te verwezenlijken was door bij dit huis een groot gebouw neer te zetten. Hij wilde er echter niet over spreken zonder eerst de mening en de goedkeuring verkregen te hebben van de bisschop Mgr. Luigi dei Conti di Calabi-

ana, met wie hij al ruim tien jaar in goede verstandhouding leefde. Hij vertrok dus naar Casale en gedurende het laatste stuk van de reis had hij een priester en een franciscaner pater uit het klooster Sant'Antonio tot reisgezelschap. Deze twee begonnen te spreken over de priesters in Piëmont die zich onderscheidden door werken van liefdadigheid, en het gesprek kwam op Don Bosco. "O, dat is toch niet de man zoals de geruchten ons willen doen geloven", zei de pater. "Het is een echte klaploper, een leugenaar. Hij verstaat op wonderbare wijze de kunst om aan geld te komen om daarmee zijn eigen familieleden te verrijken die eens arme boeren waren en thans een herenleventje leiden en voor wie hij in zijn geboorteplaats een paleis gebouwd heeft."

Zonder zich bekend te maken en met zijn gewone gemoedsrust vroeg Don Bosco hem of hij de priester over wie hij zo streng oordeelde, ooit had leren kennen en of hij zijn instituut in Valdocco al eens bezocht had. De ander antwoordde ontkennend, maar dat hij alles wat hij gezegd had, gehoord had van geloofwaardige personen. Hij volhardde in zijn veronderstellingen, terwijl Don Bosco zich ertoe beperkte hem aan te sporen zich persoonlijk te vergewissen van de waarheid van wat hij gehoord had, door het Oratorio te bezoeken en eens kennis te maken met Don Bosco en eens met hem te spreken. - "Ziet u", zo zei hij, "ik ben daar geweest, waar u zegt dat Don Bosco een paleis gebouwd heeft, en ik heb nog nooit iemand over zo iets horen spreken."

Zo kwamen ze in Casale aan, waar enkele seminaristen de aankomst van Don Bosco stonden af te wachten. Opeens opende Don Provera Oclerio, de leermeester van de zonen van gravin Callori, het portier van de wagen, stapte op de treden en hielp Don Bosco uitstappen terwijl ook de andere priesters, zodra ze hem in het oog kregen, hem bij de naam noemden en eerbiedig groetten. De pater merkte toen dat zijn reisgezel feitelijk dezelfde was over wie hij zoveel kwaad gesproken had. Volkomen onthutst snelde hij hem achterna, en toen hij hem ingehaald had vroeg hij hem vergiffenis en verontschuldigde hij zich met te zeggen dat het niet zijn bedoeling geweest was hem te beledigen, daar hij niet wist wie hij was. Don Bosco, druk in beslag genomen door het beantwoorden van de vriendelijke ontvangst van zijn vrienden, scheen niet dadelijk te letten op wat de ander zei, maar het duurde niet lang of hij wendde zich met een zekere ernst tot hem, en zei: "Het is goed, maar een andere keer moet u niet spreken over wat u niet weet, en u nooit veroorloven kwaad te spreken over uw evenmens, dat druk ik u op het hart."

In het bisschoppelijke paleis aangekomen, waar een kamer voor hem in gereedheid was gebracht, werd hij met grote plechtigheid ontvangen door de bisschop en door de theoloog Giambattista Alvigini, kanunnik-penetencier van de kathedraal en rector van het seminarie, een oude vriend van hem. Don Bosco gaf een uiteenzetting van het plan om in Mirabello een college te bouwen. Daar zou bijzondere zorg gewijd kunnen worden aan de geestelijke roepingen, die erg schaars waren. Monseigneur was een en al blijdschap over het voorstel, keurde het goed, zegende het en

dankte de Heer. Don Bosco, die te zijner tijd nog uitvoeriger wilde uiteenzetten dat het misschien nodig en nuttig zou zijn aan dit college het karakter van een klein dio-cesaan seminarie te geven, bleef enkele dagen in Casale.

Nu gebeurde het dat hij uitgenodigd werd op een grote maaltijd waaraan de bisschop met veel priesters en vooraanstaande leken zou aanzitten. Don Bosco, die met het merendeel van de aanzittenden op vriendschappelijke en vertrouwelijke voet stond, werd ervan op de hoogte gesteld, dat het bij dergelijke gelegenheden niet gebruikelijk was de tafelzegen uit te spreken en dat dit de verwondering gaande maakte van sommige godvruchtige lieden. Don Bosco, die in geen enkel opzicht vrees of terughoudendheid kende als het ging om de grotere eer van God, dacht na over een grapje dat als vermaning zou kunnen dienen. Als het uur gekomen was om aan tafel te gaan, namen de genodigden plaats aan tafel en zonder meer werd de voorspijs al opgediend. Op dat ogenblik verscheen Don Bosco die het erop aangelegd had de laatste te zijn, en ging met een verontschuldigend gebaar voor zijn te laat komen naar zijn plaats, hief op onderdrukte maar duidelijke toon het Benedicite aan, en zich tenslotte tot monseigneur wendend en het hoofd buigend, besloot hij: Iube Domine benedicere. Er heerste in het vertrek op dat ogenblik een diep stilzwijgen; en de bisschop zei glimlachend tot Don Bosco: "Dat waren we vergeten, Don Bosco!" - Toen de goede bisschop later met hem alleen was, zei hij: "Dat is een goede les geweest die u ons gegeven hebt, die zal ik niet vergeten."

Don Bonetti heeft dit feit in zijn kroniek genoteerd. Hij heeft eraan toegevoegd dat Don Bosco zijn jongens steeds aanspoorde om in alle omstandigheden vrijmoedig, eerbiedig en gematigd in zijn woorden te zijn. Hij was gewoon te zeggen: "Men hoeft alleen maar moedig te zijn, dat is voldoende."

Nadat hij de pastoor van Mirabello, Don Felice Coppo, en de vader van de seminarist Francesco Provera omstandig op de hoogte gesteld had van de volle goedkeuring van hun plannen door de bisschop van Calabiana, verliet hij Casale, want ook het diocees van Asti lag hem na aan het hart. Dat diocees was vacant sinds de dood van Mgr. Filippo Artico, die op 21 december 1859 in Rome gestorven was. Het seminarie was door de regering bezet en daardoor konden de weinige seminaristenstudenten in de theologie en filosofie er niet meer bij elkaar komen om zich rustig aan hun studies te wijden. Degenen die tot de hogere Latijnse klassen behoorden, bevonden zich in het grootste gevaar hun roeping te verliezen. De curie had hun klassen en leermeesters ter beschikking gesteld, maar wist niet welke middelen zij te baat moest nemen om ernstige ongemakken te bezweren. Enkelen hadden de eens ondernomen loopbaan al verlaten. Daar Don Bosco de verlegenheid waarin de curie zich bevond kende, had hij aan de vicaris van het kapittel geschreven en voorgesteld dat de curie haar seminaristen in het Oratorio als toevluchtsoord zou onderbrengen. De vicaris antwoordde hem en nodigde hem uit om naar Asti te komen en zijn bedoeling mondeling uiteen te zetten.

Don Bosco was naar Asti gegaan, had zijn programma voor de goede opvoeding en onderrichting van die jonge clerus voorgelegd, en was naar Turijn teruggekeerd in de blijde overtuiging dat hij een voortreffelijk werk voor de Kerk verricht had. In Turijn had hij echter onder de verscheidene leerlingen uit Asti, drie seminaristen die in het Oratorio het gymnasium afgemaakt hadden en het geestelijke kleed aangenomen hadden, en nu hun studies voortzetten aan het metropolitaanse seminarie. Dat waren Giovanni Molino, Secondo Merlone en Carlo Viale, die in de vakantie naar huis gegaan waren.

Toen hij zag dat zij niet geneigd waren zich met studie bezig te houden of tot de Congregatie toe te treden, overwoog hij dat zij voor hun jeugdige streekgenoten uit Asti assistentie zouden kunnen doen en hun een goed voorbeeld geven. Hij was ervan overtuigd dat hij hen gemakkelijk op de weg van de regel en de gebruiken van het Oratorio zou kunnen brengen wanneer hij met hen samenwerkte. Hij schreef daarom aan de kanunnik-penitencier Giovanni Cerutti of hij hun verlof wilde geven om voor een jaar naar het Oratorio terug te keren en hun kostgeld te betalen zoals ook voor de anderen overeengekomen was.

De kanunnik antwoordde hem:

" Eerwaarde Heer Don Bosco,
"
" Met genoegen heb ik stappen ondernomen bij de eerw. heer
" vicaris-generaal ten behoeve van de door U aanbevolen seminaris-
" ten. Alle hoop om het seminarie weer terug te krijgen is nog niet
" vervlogen, doch in alle geval verheugt het de overste, dat de ge-
" noemde seminaristen het schooljaar in Uw instituut kunnen door-
" brengen, waar zij niets anders dan voortdurend voorbeelden van
" deugd voor ogen zullen hebben. Wat het kostgeld voor deze semina-
" risten betreft, toont de vicaris-generaal zich uiterst gewillig
" en hij heeft mij opgedragen U te zeggen dat hij voor Allerheili-
" gen nog met U hierover in Turijn zal komen onderhandelen.
" Ten aanzien van de circulaire ten bate van de Katholieke
" Lectuur, die vroeger samengesteld werd dan u aangekondigd had,
" wordt de publicatie ervan enkel uitgesteld om plaats te vinden op
" een geschikter tijdstip. Wees er echter van overtuigd dat de zaak
" niet zal vergeten worden.
" Mij aanbevelend in uw gebeden verblijf ik van ganser harte,
"
" uw dw. dn.
" Curie van het kapittel van Kanunnik G. Cerutti.
" Asti, 2 oktober 1860.

De vicaris-generaal wachtte echter nogal lang met het meedelen van zijn beslissingen, misschien omdat er enige tegenstand te overwinnen

viel, financiële moeilijkheden moesten opgelost worden en stellig ook omdat aan de ouders toestemming moest gevraagd worden aangezien de seminaristen naar Turijn zouden overgeplaatst worden. Eindelijk kwam het verwachte antwoord.

" Geachte Don Bosco,
"
" Ingevolge de afspraken die reeds geruime tijd geleden met
" u gemaakt zijn toen u hier in Asti sprak, en naar aanleiding van
" de laatste brief van U aan mijn eerwaarde vriend en collega de ka-
" nunnik-penitencier, heb ik besloten de retoricaklassen hier te
" sluiten en de leerlingen ervan naar U te zenden. Het zullen er
" ongeveer twaalf zijn. Enkelen van hen kunnen het kostgeld betalen,
" maar dat zijn er slechts weinigen. Aan het grootste deel zal het
" seminarie een subsidie per maand en per hoofd uitkeren. Wilt u zo
" goed zijn mij mee te delen welke de uiterste prijs is van het
" kostgeld, zodat ik de nodige schikkingen kan treffen. Maakt u van
" deze jongens dan maar degelijke en ijverige priesters.
" Bid God voor mij en beschouw mij steeds als
"
" Uw toegenegen dienaar en vriend,
" Asti, 22 oktober 1860. A.V. Sossi vic.gen.capit.

Eindelijk deden de seminaristen van Asti hun intrede in het Oratorio. Het waren er zeventien, maar niet allen behoorden tot de retorica. Zij werden vergezeld door de drie al genoemden, zodat het er in totaal 20 waren. Ze werden vriendelijk ontvangen en Don Bosco deed mededeling van hun aankomst aan de vicaris van het kapittel en zond hem een lijst van de beminde nieuwe leerlingen.

De jonge seminaristen, die door het seminarie van Asti gestuurd waren, waren: Giovanni Molino uit S. Damiano, 2de jaar theologie; Secondo Merlone uit S. Damiano, 1e jaar filosofie; Carlo Viale uit Montechiaro; Antonio Vespa uit Agliano; Giuseppe Fagnano uit Rocchetta Tanaro. Stefano Delaude eveneens uit Rocchetta; Giacinto Sartoris uit Montegrasso; Giuseppe Riccio uit Agliano; Giuseppe Barbero uit Albugnano; Stefano Messidonio uit Villafranca; Giuseppe Ricca uit Camerano; Giacomo Gay uit Costiglione; Carlo Canta uit Villanova; Gian Pietro Fasolis uit Asti; Giuseppe Ponte uit Rocchetta; Alberto Borio uit Costigliole, Antonio Fagiani uit Rocchetta Tanaro; Stefano Gaddo uit Viarigi; Giuseppe Damasso uit S.Damiano; Crosetti.

De vicaris-generaal berichtte hem:

" Waarde Don Bosco,
"
" Ik dank u voor uw brief van 16 dezer en voor de lijst der

" seminaristen die ik heb doorgegeven aan de theol, Mussa...
" Wij zijn overeengekomen dat al de seminaristen die gratis
" in het seminarie geplaatst zijn of er een maandelijks subsidie
" ontvangen, zich wat dat betreft moeten verstaan met de heer
" econoom. Hij zal voor elk van hen het gehele kostgeld betalen
" van 37 lire per maand. Zodra genoemde heer econoom hier terug
" zal zijn van een plechtigheid in zijn geboorteplaats, zal ik hem
" zeggen u een gedeeltelijke betaling te doen toekomen.
" Dringend beveel ik genoemde seminaristen bij U aan: maak
" van hen goede en vrome priesters, waaraan dit diocees buitenge-
" woon grote behoefte heeft. God zegene u en belone u met zijn ge-
" nade voor het grote goed dat U voor de Kerk bewerkt. Gedenkt U
" mijner met welwillendheid en bid voor mij. Geheel uw
" toegewijde dienaar en genegen vriend,
" Curie van het Kapittel A.V. kan. Sossi, vic.-gen.kap.
" Asti, 19 november 1860.

De seminaristen van Asti beantwoordden de beminnelijke zorgen van Don Bosco, hoewel in de eerste twee maanden enig onbegrip hun rust dreigde te verstoren. Dat had men kunnen voorzien. Daar er velen uit eenzelfde streek kwamen, vormden die bijna een groepseenheid op zichzelf. Zij waren vreemd in huis en nieuw temidden van de vele anderen die er al lang verbleven. Dat deed wat ontstemming ontstaan en zijzelf beschouwden zich minder dan de anderen.

Het was maar goed voor hen dat ze grote eerbied hadden voor het rechtvaardigheidsgevoel van Don Bosco die, als kenner van het menselijke hart, hen wist te ontzien en op te beuren. Op 27 januari 1861 kwamen ze zich bij hem beklagen dat ze niet rechtvaardig behandeld werden bij de toekenning van punten voor gedrag en vlijt. Met een paar woorden stelde Don Bosco hen gerust. "Doe uw plicht", zei hij tot hen, "en stoor er u niet aan welke punten ge dan krijgt. Ik ken u allen niet alleen uiterlijk, maar ook innerlijk." Dat was genoeg, en de seminaristen kregen, zoals we zullen zien, in diezelfde dagen het zekere bewijs van wat hij verzekerde. Ze waren beginnen te houden van Don Bosco, die hun alle zorgen wijdde ook ten koste van grote offers. Ze lieten niet na hem steeds hun genegenheid te laten blijken. Er was besloten dat ze gedurende het schooljaar 1860-1861 in het Oratorio zouden blijven, om daarna naar hun eigen seminarie terug te keren, zodra dat aan de curie werd teruggegeven. De seminaristen bereikten echter niet allen dezelfde resultaten. Drie van hen waren door ziekte gedwongen hun studie te onderbreken. Twee anderen, die de noodzakelijke deugden misten voor de geestelijke staat, legden het gewijde gewaad af. De anderen behaalden goede punten op het eindexamen en, teruggekeerd in het seminarie, ontvingen zij naderhand de heilige wijdingen. Verscheidenen van hen werkten als pastoor met groot succes in hun ambt. Twee hunner bleven in het Oratorio; een van hen had heel veel genegenheid voor Don Bosco en voor het gemeenschapsleven opge-

vat en bleef er ook als priester verscheidene jaren, zolang hij niet besloten had een benoeming in het diocees te aanvaarden. De tweede, Don Giuseppe Fagnano, trad toe tot de Congregatie van de H. Franciscus van Sales, en is apostolisch prefect van Zuid-Patagonië en Vuurland.

Kanunnik Anfossi, om een getuige aan te halen, bevestigt wat we gezegd hebben en hij heeft al deze seminaristen gekend.

Don Bosco had dus de tweede helft van 1860 gewijd aan het zeker stellen van de geestelijke roepingen van drie diocesen, terwijl hij intussen op geen enkele wijze zijn eigen leerlingen verwaarloosde, ook niet tijdens de vakantie. Don Bonetti schreef: "Hij had een afschuw van ledigheid en hij leerde door zijn voorbeeld dat we onze dagen moesten gebruiken voor de Heer. Boven de deur van zijn kamer stond geschreven: "IEDER OGENBLIK IS EEN SCHAT." En men zag hem nooit een moment tijd verliezen, in huis niet en daarbuiten evenmin. Wanneer hij, zoals bijna dagelijks gebeurde, uitging om zieken te bezoeken of giften in te zamelen, maakte hij van die tijd gebruik om priesters, seminaristen of leken uit het huis mee te nemen en hun gehoor te verlenen. Als hij soms alleen ging, zoals op reis, las hij brieven, verbeterde met een potlood drukproeven, ging door met het samenstellen van een boek, ofwel bad hij. Dezelfde methode paste hij toe als hij in de herfst met de jongens de gebruikelijke tocht maakte."

Van de jongens zelf die hij enkele weken voor het feest van de heilige rozenkrans naar de Becchi stuurde, verlangde hij dat ze eveneens niet leeg zouden zitten. Hij vond het uitstekend als ze wandelingen maakten naar Mondonio, naar Capriglio, Albugnano en andere plaatsen, of meehielpen bij de wijnoogst van zijn broer Giuseppe. Maar buiten het nauwkeurig naleven van de dagorder van het Oratorio met betrekking tot de devoties, gebruikten zij enkele uren per dag om schoolstof van het afgelopen jaar te herhalen, ofwel om kennis te nemen van wat ze te bestuderen zouden krijgen in de klas van volgend jaar. Er was steeds een of andere seminarist of leraar bij hen tot wie ze zich konden wenden om moeilijkheden te verklaren. Soms werd er ook wat Franse les gegeven.

Nu naderden in 1860 de dagen waarin schikkingen getroffen moesten worden voor de grote tocht. Op 15 september vertrok een eerste groep leerlingen naar de Becchi, maar drie dagen later kwam het bericht binnen over de veldslag bij Castelfidardo. Enkelen in het Oratorio vreesden dat Don Bosco dat jaar van de herfstwandeling zou afzien, maar dat kwam niet bij hem op, ofschoon hij heel terneergeslagen scheen door de zorgen die de paus kwelden. Hij betreurde deze gebeurtenissen en zijn leerlingen voelden levendig met hem mee.

Zo ging de seminarist Giovanni Cagliero, nadat hij op 27 september een andere kleine groep leerlingen naar de Becchi gebracht had, naar Castelnuovo om zijn moeder een bezoek te brengen. Daar gebeurde iets wat

hij als volgt beschreef. "Een oude priester-leraar van me, steunde en verdedigde in een gesprek de operatie van de regering om de Marken en Umbrië te bezetten. Hij voegde eraan toe dat de paus heel goed en zonder schade voor de godsdienst, Rome kon verlaten en zich ergens anders vestigen, in Jeruzalem of op een andere plaats. Op die manier zou Italië een en onafhankelijk zijn. Ik hield mijn mond niet, maar ik liep zo warm voor mijn verzet, dat ik dacht het zeker bij hem verkorven te hebben. Daarom overwoog ik de volgende dag hem mijn verontschuldiging aan te bieden. Zonder er veel ophef over te maken, zei hij: "Ik beklaag je. Don Bosco brengt jullie ten aanzien van de paus zo het hoofd op hol, dat jullie in staat zouden zijn martelaren te worden voor zijn zaak."

De seminaristen in het Oratorio schaarden zich na het middagmaal en het avondeten rond Don Bosco en spraken met hem over de gebeurtenissen die Italië in beroering brachten. Daar de oorlog vooral tegen het koninkrijk Napels gericht was, vroegen ze hem met angstige nieuwsgierigheid waarop dat zou uitlopen. Het antwoord daarop vinden we in de kroniek van Don Ruffino. "Op 1 oktober zei Don Bosco: "De politieke aangelegenheden in die streken zullen allemaal in 1862 geregeld worden. In 1861 zal er een einde komen aan de crisis."

De voorspelling van Don Bosco faalde niet. Men hoeft er de geschiedenis maar op na te slaan. Wat allereerst de crisis ofwel de wisseling van regering betreft: op 21 september 1861 werd in Napels en op Sicilië een volksstemming gehouden over de vereniging met Piëmont. Op 5 oktober hield Vittorio Emanuele zijn plechtige intocht in Napels en een maand later in Palermo. Op 31 februari 1861 geeft Gaeta zich na een heldhaftig verzet van drieëneenhalve maand aan de Piëmontezen over en Koning Francesco II zoekt met koningin Sofia een toevlucht in het Quirinaal te Rome als gast van Pius IX. Op 26 februari wordt Vittorio Emanuele II door het parlement tot Koning van Italië uitgeroepen in tegenwoordigheid van de afgevaardigden van de Italiaanse provincies, met uitzondering van Rome en Venetië. Op 13 maart 1861 wordt na een vierdaags bombardement de witte vlag gehesen op de citadel van Messina en hetzelfde lot treft Civitella del Tronto in de Abruzzen op 20 maart. Zodoende voltrok zich de verovering van de beide Siciliën en werd het Bourbonse leger verstrooid. Het door Frankrijk en Engeland afgekondigde beginsel van non-interventie vrijwaarde Piëmont van iedere buitenlandse vijand.

Toen de koningscrisis afgelopen was, moest de verovering geconsolideerd en geordend worden. Dat gebeurde echter niet zonder ongelooflijk geweld. In de vastelandsprovincies waren de opstandige bewegingen aan de orde van de dag. De Bourbonse soldaten, trouw als ze waren aan hun vroegere soevereinen, vormden benden tegen de overwinnaars. Aanhoudend moest men aanvallen afslaan en hen in de bergen en bossen opjagen. Hun dikwijls onrechtvaardige wraakoefeningen waren onbeschrijflijk wreed. Het moge genoeg zijn te zeggen, dat in ieder geval, van het begin der onderwerping tot in augustus 1861, in die provincies 8.969 personen gefusilleerd werden, 10.604 gewond, 918 huizen en bovendien acht hele dorpen platgebrand

en dat er bij de twintigduizend personen gevangen genomen werden. Deze slachtingen duurden onafgebroken twee jaar lang, terwijl ook een groot aantal Piëmontese soldaten werd gedood. Tegen het midden van 1862 was het met de dynastieke verzetsbeweging afgelopen. De bandietenbendes, die geen politieke betekenis en zin meer hadden, gingen echter door met vertwijfeld te vechten. De verdachten en de door spionnen als hun medeplichtigen aangewezenen, die er zeker van konden zijn zonder vorm van proces te worden gefusilleerd, sloten zich bij hen aan en deden hun aantal nog toenemen. Het ontbrak deze mensen echter aan alles: daarvandaan allerlei strooptochten, hinderlagen, diefstal, overvallen van dorpen en represailles.

Doch 120.000 Piëmontese soldaten, wier aantal steeds groter werd, zorgden voor de bevestiging van de overwinning. Enkele Franse regimenten bleven in Rome en in de kerkelijke Staat. Napoleon vreesde dat, indien hij ze terugtrok, Oostenrijk gevraagd zou worden om hen te vervangen.

Frankrijk, en daarna Engeland, België, Portugal, Zwitserland, Nederland, de Verenigde Staten van Noord-Amerika, Griekenland, Pruisen en Turkije hadden het koninkrijk Italië erkend. Het laatste land dat het eveneens erkende was Rusland, op 6 augustus 1862.

De voorspellingen van Don Bosco waren dus waarheid geworden.

H O O F D S T U K L V

DON BOSCO EN DE VRIENDEN UIT CHIERI - IN DE BECCHI -
DE AANKOMST VAN TWEE JONGENS - DE HERFSTWANDELING EN
VERSCHEIDENE HALTEPLAATSEN - DE PREKEN - DE BIECHTEN:
GOED VOORBEELD VAN DE LEERLINGEN VAN HET ORATORIO -
VERTROUWEN VAN DE OUDERS IN DON BOSCO - DE JONGENS VAN DE
DORPEN LOPEN DON BOSCO EN ZIJN LEERLINGEN ACHTERNA -
HUN VERTROUWEN IN DON BOSCO OP DE WANDELINGEN: WEINIG
ROEPINGEN VOOR HET ORATORIO; GODS WIL DE ENIGE RICHTLIJN
- EEN DEUGD DIE DE PROEF NIET DOORSTAAT - VERZOENING -
TERUGKEER TE TURIJN.

Op 5 oktober had Don Bosco besloten zich naar Becchi te begeven. Na de heilige mis vertrokken de jongens Jarach, Costanzo, Cerruti en Albera te voet uit Turijn. Te Chieri gingen ze bij kanunnik Calosso eten.

's Avonds kwam Don Bosco in een rijtuig aan en besloot te blijven logeren in het huis van ridder Marco Gonella, door welke brave familie hij uiterst vriendelijk ontvangen werd. Ook de vier jongens kwamen daar. Daar het nog enkele uren voor het avondeten was ontspannen zich daar opgewekte en onderhoudende gesprekken. Don Bosco die een en al beminnelijkheid was, praatte en lachte temidden van het vrolijke gebabbel. Op een ogenblik echter dat de gezinsleden het vertrek verlieten om te zien of alles goed in orde gemaakt werd voor het avondeten, zei Don Bosco tot Albera die naast hem zat: "Als ze me nu eens wat papier gaven, een pen en een inktkoker, dan kon ik de aflevering van de Katholieke Lectuur beginnen voor te bereiden. Maar wat wil je? We moeten geduld oefenen en die brave lieden gezelschap houden." - Het avondmaal werd gebruikt en drie van de jongens gingen naar Don Calosso om de nacht door te brengen, Albera bleef echter. In de voorkamer die verbonden was met die van Don Bosco, werd een bed voor hem geplaatst. 's Morgens liet Don Bosco, met die fijngevoeligheid die hij steeds in alle omstandigheden in de omgang met zijn jongens in acht nam, eerst zijn stem horen alvorens de deur te openen en zei: "Albera, ben je al op?"

"Jawel, Don Bosco, ik ben al aangekleed."

"Toen kwam Don Bosco de voorkamer binnen en zei: "Laten we naar de

kapel gaan. Als Cerruti niet komt, zeg jij maar de gebeden onder de mis." Zo deed Don Bosco steeds wanneer hij enkele van zijn jongens bij zich had, tot stichting van wie hem gastvrijheid verleende en van andere gelovigen.

Nooit verzuimde hij op die dag een bezoek te brengen aan kanunnik Cottolengo, een broer van de eerbiedwaardige stichter van het huisje der Goddelijke Voorzienigheid. Vele vrienden kwamen daar bijeen om zich met hem te onderhouden. Ook ging hij zijn opwachting maken bij zijn vroegere leermeester in de retorica, die dezelfde naam en voornaam droeg als hij. Deze geleerde was verbonden aan het college der faculteit van letteren en wijsbegeerte aan de koninklijke universiteit en professor in de Italiaanse letteren aan de koninklijke militaire academie. We hebben al gezegd dat hij door innige onwankelbare vriendschap verbonden was met zijn leerling sinds hij diens zeldzame verdiensten in de school had leren kennen.

Een ander bezoek dat Don Bosco graag met zijn jongens aflegde, was aan het graf van Luigi Comollo in de kerk van de H. Filippus.

Op die dag vervolgde Don Bosco met zijn vier leerlingen de reis te voet. In Riva di Chieri gekomen gingen zij naar Buttigliera. Daar waren de jongens die hij naar de Becchi vooruitgestuurd had, hem tegemoetgekomen, en na een verfrissing in het huis van de kanunnik werd de tocht voortgezet. Onderweg had een van de leerlingen een worm aan zijn stok geregen. Don Bosco die het gezien had, zei hem: "Waarom maak je dat arme diertje dood! Het leven is voor hen het mooiste geschenk van God! Voor hen eindigt met de dood alles."

Laat in de avond kwamen de muzikanten in de Becchi aan, evenals de zangers, en degenen die een bijzondere prijs verdiend hadden, of anderen, die een aanmoediging nodig hadden om in hun goede voornemens te blijven volharden.

7 oktober was de zondag van de H. Rozenkrans, die gevierd werd met de gebruikelijke godsdienstige plechtigheid en ontspanningen.

Op de 8ste ging het hele gezelschap eten bij de pastoor van Castelnuovo. Hier ontmoette Don Bosco een jongen van het dorp, Bernardo Arato, ongeveer 10 jaar oud. Hij keek hem glimlachend aan, liefkoosde hem en maakte toen met de duim een kruisje op zijn voorhoofd terwijl hij zei: "Blijf braaf, jij zult op een dag priester worden en veel goed doen." - De jongen begreep toen nog niet wat die woorden betekenden en hij vergat ze. Maar toen hij zijn intrede in het Oratorio deed, was de ontmoeting met Don Bosco voldoende om hem de gehoorde woorden weer voor de geest te brengen. Daar er ook een neefje van hem meegekomen was, ging hij met deze naar de kamer van de dienaar Gods en zei: "Wordt hij ook priester?" - Don Bosco gaf geen antwoord, maar richtte een blik vol goedheid op de jongen en zei toen: "Nee, je neef zal geen priester worden, hoewel hij

enige tijd het kleed zal dragen. Hij is geroepen om veel goed te doen in de wereld."

En de een werd priester en een uitstekende pastoor en zijn neef, die enige tijd het geestelijke kleed droeg, wijdde zich aan het onderwijs en genoot een verdiende faam als voortreffelijke christelijke schoolmeester.

Toen het gezelschap weer in de Becchi teruggekeerd was, begonnen alle jongens op de 9de aan de tocht die iets meer dan een week duurde. Om niet in herhaling van dezelfde feiten te vervallen die al verteld zijn, zullen we met enkele pennentrekken deze tocht vastleggen, onze lezers verwijzend naar wat we al gezegd hebben over de wandeling van 1859 en over die van beperkter omvang in de voorgaande jaren, toen de leerlingen iedere avond naar hun standplaats in de Becchi terugkeerden.

Een halte werd dus gemaakt in Passerano, trekkend via Mondonio, met het buitenverblijf van graaf Radicati, en waar pastoor Don Allamano Giovanni pastoor was, die allebei toegewijde vrienden van Don Bosco waren. In de voorgaande jaren hadden ze in het Oratorio dikwijls een uitnodiging van de graaf ontvangen om hem op zijn kasteel te komen opzoeken en ze werden steeds met hartelijke edelmoedigheid ontvangen.

Een andere halteplaats was Primeglio waar ze gastvrij werden opgenomen door markiezin Doando en door de markies, die al over de negentig jaar was. Ze hadden een kalf laten slachten en zodoende was er een overvloed aan geroosterd vlees. Hier werd een dodenmis gezongen, zonder orgel, zonder partituur, daar men er niet aan gedacht had deze uit Turijn mee te brengen. Celebrant was de pastoor Don theol. Giuseppe Prinotti.

Ook waren ze een hele dag te Montechiaro met twee pastoors, Don Giacomo Belussi en Don Giuseppe Aluffi.

Ook waren ze te gast in Montiglio met een groot feest van de pastoor Don Roberto Vincenzo.

In Marmorito werden ze triomfantelijk door pastoor theol. Valfredo Carlo, ontvangen nadat zij eerst nog enkele andere dorpen bezocht hadden.

Overal waar Don Bosco heenging, werd hij door een buitengewoon grote menigte opgewacht. De muziekkapel, de toneelstukken, de plechtigheden en de liederen in de kerk vormden ongetwijfeld een grote aantrekkelijkheid; maar vooral het woord Gods vierde in die dagen triomfen. Voor Don Bosco werden deze wandelingen ware apostolische zendingen van een nieuwe soort. Graag preekte hij bij iedere gelegenheid, daar hij ervan overtuigd was dat dit zijn strikte plicht was.

De gevoelens die hem bezielde waren die van de H. Paulus: "Dat ik het evangelie predik, is voor mij geen reden om te roemen: ik kan niet anders. Wee mij, als ik het evangelie niet verkondig! Deed ik het

uit eigen beweging, dan had ik recht op loon; maar zo is het niet, het is een taak die mij is opgelegd." (1)

En na een preek die bij hem recht uit het hart kwam, stelde Don Bosco zich beschikbaar om biecht te horen.

's Avonds ontrolde zich een veelkleurig en ontroerend schouwspel. Van de jongens van het Oratorio, waren er sommigen die het toneel opbouwden voor het theater, anderen droegen de tafel voor het avondeten aan en maakten ze in orde, weer anderen maakten muziek of zongen, en ook waren er die bij Don Bosco gingen biechten. Mensen uit het dorp die de kerk binnenkwamen en deze zo aandachtige en godvruchtige jongens zagen die zich voorbereidden op de biecht, gingen diep onder de indruk eveneens voor Don Bosco knielen.

"Maar waarom bent u gekomen"? vroeg Don Bosco.

"Ik heb die jongens van u gezien... Ik moet biechten."

Door nieuwsgierigheid gedreven zagen de dorpsjongens een schouwspel waaraan ze niet gewoon waren en het goede voorbeeld werd voor velen de prikkel om zich met God te verzoenen.

Op een avond bleef een van hen staan om naar Don Bosco en zijn penitenten te kijken. Hij ging weg, en keerde terug; ten slotte ging hij vastbesloten op Don Bosco toe om een beroep op hem te doen met de woorden:

"Ik houd het zo niet uit! Ik wil me ontlasten van mijn zonden." En hij huilde.

Don Bosco zei hem: "Maar wat dan heeft uw hart getroffen?"

"Die onschuldige jongens", zei ik bij mezelf, "biechten zo goed; en moet ik die een zondaar ben, dan zo blijven rondlopen? Kan ik bij u biechten?" - En hij bleef schreien.

De volgende dag was de communiebank keer op keer geheel bezet door degenen die de heilige hostie ontvingen, en bij velen nam men daarna een grote en bestendige ommekeer in hun zedelijk en godsdienstig leven waar.

De inwoners van de verscheidene plaatsen bewonderden de zo levendige, vrome en ingetogen leerlingen van het Oratorio, die 's avonds een heel dorp vermaakten en 's morgens te communie gingen.

Steeds met zijn gedachten bij zijn jongens, bevond Don Bosco zich midden in hun spel, en was hij bij hen als ze zich op weg begaven. Telkens liet hij hun een woord met betrekking tot God of Onze-Lieve-Vrouw

(1) 1 Kor. 9, 16-17.

of tot een te beoefenen deugd horen. Zijn gedrag was steeds en altijd dat van een heilige.

Als de mensen die voortdurende vaderlijke zorg zagen, kregen zij een grote eerbied voor de priesters en niet weinige ouders waren van plan om hem de opvoeding van hun eigen kinderen toe te vertrouwen. De jongens van die dorpen waren geestdriftig en sloten zich bij de schare van het Oratorio aan, aangetrokken door het beminnelijke en vriendelijke optreden van Don Bosco. Hij leek wel de goede Jezus zelf, toen deze uitriep: Sinite parvulos venire ad me. Ook waren er velen die het gezelschap een hele dag volgden, deelnamen aan het middageten, aan de spelen, aan de godsdienstoefeningen en dan tegen de avond naar huis terugkeerden. Anderen konden niet genoeg krijgen van hun nieuwe vrienden, en op het einde van de dag bleven ze bij hen logeren. Meer dan een liet de opgewekte troep verscheidene dagen lang niet meer in de steek, en ze zochten een zo goed mogelijk onderkomen op de boerderijen. Sommigen maakten de hele wandeling met Don Bosco mee tot het eind van de tocht en als ze dan in Turijn kwamen wilden ze niet meer naar huis terugkeren.

"Op die manier", zo schreef kanunnik Giacinto Ballesio, "deed Don Bosco op die poëtische omzwervingen zijn vangst. Hij viste de jongens uit die kleine plaatsjes op, trok hen aan tot het goede om van hen instrumenten te maken voor zijn heilige ondernemingen. Hij had daarvoor een nauwkeurig en fijngevoelig criterium." Hij richtte het vooral op zijn interne leerlingen. Zij beijverden zich om strijd om hem op die heel lange wandelingen te vergezellen en hadden de gelegenheid om heel hun hart voor hem te openen. Door die innige vertrouwelijkheid waarmee hij hen aan zich bond, bleef er niets voor hem verborgen van al wat ze gedaan of gedacht, gehoord of gezien hadden. Soms besteedde hij heel die tijd om zich met slechts één enkele jongen te onderhouden. Zijn gesprek draaide bijna steeds rond de roeping en de manier om deze te leren kennen. "Inderdaad zijn weg kennen is de wijsheid van de verstandige, het dwaalbegrip op dat gebied is de domheid der dwazen", dat wil zeggen, die weg links te laten liggen en er zich in te vergissen uit hartstocht, uit ijdelheid, uit eigenbelang. Aldus het boek der Spreuken.(1)

Hoeveel beminnelijke bijzonderheden zouden daarover niet aan te halen zijn! Een priester vertelt dat Don Bosco op een dag van zijn eerste seminariejaar, nadat hij het hele gezelschap vooruitgestuurd had naar Passerano van graaf Radicati, hem bij zich hield, opdat hij hem zou vergezellen als hij, enkele uren later, naar de graaf toeging. Op de top van een heuvel gekomen, zei Don Bosco tot hem dat velen van zijn jongens heel goed voortgang maakten op de weg van de deugd, maar dat er slechts heel weinigen onder hen waren die in het Oratorio zouden blijven.

Op de man af vroeg deze hem toen: "En ik, zal ik altijd in de Con-

(1) 14.8.

gregatie blijven?" - En na een poosje, toen hij zag dat Don Bosco in gedachten verzonken bleef en niet antwoordde, vervolgde hij: "Zegt u me tenminste of ik altijd braaf zal blijven?"

Glimlachend antwoordde Don Bosco toen op de tweede vraag: "O, ja, jawel!"

Don Bosco's geest hield zich veel bezig met de grote behoefte die hij had aan talrijke helpers, te meer daar hij voorzichtig was om een uitnodiging tot iemand te richten, wanneer hij er niet zeker van was of er van een roeping sprake kon zijn. Wanneer het hem voorkwam dat een jongen elders geroepen werd tot meerdere eer van God, aarzelde hij zelfs niet hem dat mee te delen. In 1860 zei hij inderdaad, om nauwkeurig te zijn op 28 oktober, tot Don Ruffino: "De seminaristen Duino en Becchio zijn niet geroepen om bij ons te blijven. Het zou hun roeping zijn dominicaan te worden. Ik heb hun die raad gegeven. Zij hebben erover nagedacht, maar het bevalt hun niet. Daarom heb ik Duino aanbevolen en verwezen naar zijn bisschop, die hem graag zal opnemen in het seminarie van Pinerolo."

Degenen die hem vroegen om bij hem te blijven, legde hij gewoonlijk een proef op.

Gedurende een wandeling had Gerolamo Suttill erop aangedrongen, zoals hij al vaker gedaan had, dat Don Bosco hem zou opnemen onder zijn salesianen. Don Bosco antwoordde hem: "Maar, hoe zul je je kunnen gewinnen aan de verstervingen, aan de vernederingen en aan de vermoeienissen die een salesiaan moet doorstaan?"

"Stelt u me maar eens op de proef", zei de jongen, "en u zult zien dat ik in staat ben om alles te verdragen."

"Je zult er niet in slagen, zeg ik je." "Probeer u het eens."

"Goed, ik hou je aan je woord", zei Don Bosco. "Akkoord!"

Op dat ogenblik zinspeelde Don Bosco met geen woord meer op deze soort uitdaging. Maar toen ze in Buttigliera, zoals steeds, bij de gravin gekomen waren, die een weldoenster van het Oratorio was, om daar de dag door te brengen, stelde hij hem op de proef.

In een prachtige zaal was er een overvloedige tafel klaar gezet voor Don Bosco en voor de voornaamste personen uit het gezelschap. De jonge Suttill, die heel goed piano speelde, begon enkele moeilijke stukken zo mooi te vertolken dat hij levendige bijval kreeg.

Intussen brak het ogenblik aan voor de maaltijd. Het grootste gedeelte van het gezelschap had een plaats aangewezen gekregen in een ge-

lijkvloers gelegen vertrek.

Suttill was gewoon aan de eretafel plaats te nemen. Don Bosco liet hem bij zich komen: "Luister eens", zei hij tot hem, "jij, die verstandig genoeg bent, moet me een genoegen doen. Ga naar beneden en assisteer de jongens. Zeg hun dat ze naar hartelust kunnen eten, maar dat ze geen dwaasheden moeten doen door te veel te eten of te drinken. Als jij bij hen bent ben ik geruster. Jij eet, dan maar met hen mee."

Suttill zei geen woord en ging naar beneden. Zijn gezicht stond ernstig. Hij nam plaats aan tafel, maar al gauw stond hij op en begon midden tussen de tafels heen en weer te lopen waaraan de jongens opgewekt zaten te eten. Hij deed zijn best om rustig te schijnen, maar daar hij de terneergeslagenheid en de angst die hem stak en opwond niet kon verbergen, liep hij naar buiten het erf op en bleef daar moederziel alleen rondlopen.

"Wat scheelt Gerolamo"? zeiden de jongens onder elkaar. "Is hij ziek? Zit hem iets dwars? Hij is niet zoals anders!"

Toen de maaltijd afgelopen was, kwamen Don Bosco en de andere heren naar beneden en mengden zich onder de jongens. Deze vertelden hem dat Gerolamo niet gegeten had en er zo terneergeslagen uitzag. Don Bosco ging naar hem toe.

"Wel, mijn beste jongen, wat heb je? Hebben je kameraden je geplaagd? Voel jij je niet goed?"

Suttill gaf geen antwoord, maar na nog enkele vragen van Don Bosco, barstte hij opgewonden uit: "Dat zal ik u eerlijk zeggen. Het heeft me erg veel pijn gedaan niet te mogen aanzitten bij het gezelschap van uw gebruikelijke tafelgenoten."

"O"! riep Don Bosco uit. "Heb je me dan niet gezegd, dat ik je op de proef moest stellen?"

De jongen sloeg de ogen op die hij tot nu toe naar de grond gericht gehouden had, hij keek Don Bosco in het gezicht en begon te lachen: "Als u me dat gezegd had, zou ik wel opgepast hebben en me ertegen verweerd hebben", antwoordde hij.

"Prachtig! Maar als je het geweten had, was het geen proef meer geweest!"

"U hebt gelijk!" En daar hij bleef lachen scheen hij wel zijn gewone opgewektheid weer terug te krijgen.

De jongen werd niet in de Congregatie opgenomen; hij ging naar

Frankrijk en toen hij vele jaren later in het Oratorio terugkeerde, stierf hij temidden van de salesianen.

In datzelfde jaar 1860 begaf Don Bosco zich naar de Becchi en bezocht het duurzame graf te Mondonio. Van daar begaf hij zich naar Chieri waar de maaltijd bereid was door mejuffrouw Pozzo. Van daar stuurde hij de jongen Paolo Albera met een kameraad naar Turijn, om Don Alasonatti te zeggen dat het gezelschap die avond nog niet in het Oratorio zou aankomen.

Na de maaltijd volgde, onder begeleiding van het muziekkorps en vergezeld van de andere jongens, de mars langs de gebruikelijke provinciale weg van Turijn. Maar op korte afstand van de Madonna del Pilone en van de Po, sloeg men rechtsaf en klom men naar Pino bij Turijn. Daar was Don Giacomo Aubert pastoor, met wie Don Bosco door oude vriendschapsbanden verbonden was. Sinds 1845 en vele jaren daarna was hij in die landelijke parochie dienst gaan doen en had er verscheidene roepingen ontdekt en de betrokken jongens geholpen bij hun geestelijke loopbaan. Daar kende hij de jonge Del Mastro, die hij naar Cottolengo zond om een leerling te worden bij de Tommasini, die toen slechts met tien man waren. Del Mastro werd een heilig en geleerd pastoor.

In Pino woonde ook de familie Ghivarello waarvan de zoon Carlo al enkele jaren leerling van het Oratorio was. Dikwijls hielden de medeleerlingen van Carlo, als ze naar Chieri gingen, hetzij met weinigen of met velen, daar een korte pauze en werden er met hartelijke edelmoedigheid onthaald. Onder de vele vrienden die Don Bosco in dat dorp telde was ook een oude rijke herenboer. Tengevolge van enkele verkeerd begrepen woorden, die hij beledigend achtte voor zijn persoon, was deze verbitterd tegen de pastoor en had al verscheidene jaren ieder contact met hem verbroken. Hij vermeed iedere gelegenheid om hem te ontmoeten of met hem in gesprek te komen. Al lang had Don Bosco nagedacht over de manier om tot een verzoening bij te dragen. Nu had deze eigenzinnige, maar niet boosaardige man, hem dat jaar uitgenodigd om met zijn jongens langs Pino te komen en een hele dag in zijn huis door te brengen. Don Bosco had de uitnodiging aangenomen en ging er graag heen. De oude baas was buiten zichzelf van vreugde en liet voor een goed avondmaal zorgen. De jongens lieten hun muziek weerklinken en 's avonds was er een theatervoorstelling. Ze brachten er de nacht door. Don Bosco had al het mogelijke gedaan om het hart van die man voor zich te winnen. Daarom zocht hij een gelegenheid om met hem in gesprek te komen. Enkele malen slaagde hij erin om het gesprek te brengen op de noodzakelijkheid en de vreugde van de vredelievendheid. De oude man beweerde dat hij de pastoor wel vergiffenis wilde schenken, maar dat hij zich niet genoopt voelde om nog betrekkingen met hem te onderhouden.

"Maar", zei Don Bosco hem, "tot wanneer wilt u daarmee door blijven gaan? U staat aan de rand van het graf en wilt u met deze wrok voor de rechterstoel van God verschijnen? Waarom wordt u niet goede vrienden

met de pastoor, die overigens een brave man is en ik weet dat hij het goed met u meent en met achting over u spreekt?" - Doch alles was ver-geefs. De oude man was voor geen rede vatbaar.

De volgende dag, toen Don Bosco het huis verliet, nodigde hij zijn gastheer uit hem een eindweegs te vergezellen. Zonder dat deze er erg in had en er zich vervolgens kon aan onttrekken, trok hij met zijn gezelschap in de richting van de pastorie, onder het voorwendsel er een stukje muziek te gaan maken onder het venster van de kanunnik, zoals gebruikelijk was. Daar aangekomen, kwam de pastoor, die gewaarschuwd was, naar buiten, trad hem tegemoet en nodigde Don Bosco uit binnen te komen. De oude herenboer had er een grote afkeer van, maar kon zich moeilijk onttrekken aan de uitnodiging die ook op een hartelijke en vriendelijke manier tot hem gericht werd. Toen hij binnen was werd hij met de grootste voorkomendheid bejegend. De pastoor had een goede fles wijn gereed-gezet en verzocht de oude heer hun vriendschap te hernieuwen. Aan zoveel aandrang en aan de nieuwe en herhaalde smeekbeden van Don Bosco kon de man geen weerstand bieden. Hij sloot vrede en werd op die manier ruimschoots beloond voor de gastvrijheid die hij aan Don Bosco verleend had.

's Avonds keerde het gezelschap weer in het Oratorio terug.

H O O F D S T U K LVI

HERVORMINGEN OP DE SLAAPZALEN - EEN NIEUW PROGRAMMA VOOR
HET AANNEMEN VAN DE STUDENTEN - INBEZITNEMING VAN HET HUIS
FILIPPI EN DE BESCHRIJVING ERVAN - EEN HOUTEN BRUG -
VERSCHIEDENE OORZAKEN VAN DE KOMST VAN ENKELE LEERLINGEN
IN HET ORATORIO; EEN UITNODIGING VAN DON BOSCO; EEN
VERHOORD GEBED; DE KLOK VAN HET AVE MARIA EN EEN
VERTROOSTENDE STEM - VOORSPELLENDE EN OPBEURENDE
FANTASIEEN VAN TWEE JONGENS - ONZE-LIEVE-VROUW EN DE GAVE
VAN HET GEHEUGEN - EXAMENS EN PUNTEN VAN DE SEMINARISTEN -
PLECHTIGE VOORLEZING VAN HET REGLEMENT VAN HET ORATORIO -
HET BEGIN VAN DE LESSEN EN INAUGURALE TOESPRAKEN VAN DE
LERAREN - DE DRIEMAANDELIJKSE PUNTENLIJSTEN - TWEE
VERMANINGEN VOOR DE SEMINARISTEN.

In het Oratorio werd alles in gereedheid gebracht voor het begin van het schooljaar 1860-1861 en met grotere kosten dan in de voorafgaande jaren.

Op de slaapzalen moesten al de bedden van de jongens uniform worden, want sommigen sliepen in een armzalig bedje, dat ze van thuis meegebracht hadden, anderen in een hangmat. Sommigen hadden de strozak of de matras op planken gelegd, ondersteund door een onderstel van hout of ijzer. Een enkeling stelde zich tevreden met een strozak die op de stenen vloer lag. "Wie de stoot gaf tot een dergelijke hervorming", schreef Giuseppe Reano, "was mevrouw Ropolo, de moeder van een leerling. Zij was naar het Oratorio gekomen en toen zij Don Bosco aantrof, sprak zij vrijmoedig in deze zin:

"Don Bosco, ik heb de bedden op de slaapzalen gezien en ze zijn allemaal even armzalig. Waarom zijn er geen ijzeren bedden?"

Don Bosco antwoordde haar: "Zo gauw ik een lot uit de loterij getrokken heb, zullen we alle slaapzalen van keurige ijzeren bedden voorzien. Met vierhonderd hebben we er niet genoeg en de kosten zijn erg hoog."

Doch plots, enkele weken na dit gesprek, gaf Don Bosco opdracht aan de heer Chiusani, die zijn werkplaats in de buurt van de fonteinen van Santa Barbara had, iedere week twintig ijzeren bedden te maken en naar het Oratorio te brengen, totdat iedere leerling er een zou hebben. Binnen enkele maanden was aan de wens van mevrouw Ropolo voldaan. Toch had Don Bosco stellig geen lot uit de loterij getrokken, doch blijktbaar uit die van de goddelijke Voorzienigheid. De bedden waren inderdaad betaald.

Deze vernieuwing in het huis die begon met de slaapzalen van de studenten, verplichtte Don Bosco een nieuw programma van aanneming op te stellen voor de ouders van de jongens die om toelating tot het Oratorio verzochten. Daar de aanvragen echter heel talrijk waren en er een behoorlijke tijd nodig was om de omstandigheden van de ouders en hun bedoelingen te leren kennen, evenals de aanleg van de jongens met hun moreel en geestelijk gedrag, was er een vastgesteld kostgeld noodzakelijk voor de eerste twee maanden van hun verblijf in het Oratorio. Het was een noodzakelijke maatregel om te voorkomen dat zij ten laste zouden komen van het huis die niet verdienden de voordelen ervan te genieten. Met zijn gevoel voor naastenliefde wist Don Bosco echter veel uitzonderingen te maken.

De gedrukte en verspreide voorwaarden luiden aldus:

" VOOR DE VAKLEERLINGEN

- "
" 1. Het zijn wezen die geen vader of moeder meer hebben.
" 2. Ze zijn minstens twaalf jaar en niet ouder dan achttien.
" 3. Arm en verlaten.
"

" VOOR DE STUDENTEN

- "
" 1. Ze hebben de lagere school doorlopen en willen het gymnasium volgen.
" 2. Ze zijn aanbevelenswaardig door hun intelligentie en morele gedrag.
" 3. Ze worden twee maanden op proef aangenomen voor fr. 24.- per maand.
"

" ALGEMENE REGELINGEN

- "
" 1. Het is de leerlingen ten strengste verboden geld bij zich te hebben. Wie in het bezit ervan is, stelt het ter hand aan de prefect van het huis, die het zal teruggeven al naargelang er behoefte aan is.
" 2. Elk bedrag tot welke overeengekomen som ook, dient voor drie maanden vooruit betaald te worden.
" De inrichting zal aan de leerlingen ijzeren bedden verschaffen en gevulde strozakken. Ieder ander kledingstuk of benodigdheden
"

- " voor de bedden komt ten laste van de leerlingen, tenzij zij
- " kunnen aantonen door armoede daarin niet te kunnen voorzien.

Intussen was Don Bosco al in het bezit gekomen van het aan hem verkochte eigendom van de familie Filippi. Het bestond voornamelijk uit een onregelmatige vierhoek, die door een muur van de speelplaats van het Oratorio gescheiden was. Aan de zuidkant was een overdekte ruimte langs de via della Giardiniera en aan het uiteinde daarvan, aan de oostzijde, was er een deur voor de wagens. In de zijde, die een hoek met deze toegang vormde, stonden de stallen met de hooizolders, waarop tal van zwervers, die er als stamgast beschouwd werden, gewoon waren de nacht te komen doorbrengen; bovendien liep daar nog een stuk muur. Aan de noordkant stond, nagenoeg in een rechte lijn met het voornaamste massief van het hospitium, een huis van twee verdiepingen ongeacht de gelijkvloerse verdieping die als zijdeverwerkingsplaats dienst deed. Het was 35 meter lang, 7 1/2m breed en bijna 11 m hoog. Twee vleugels van dezelfde hoogte, strekten zich aan de uiteinden, elk over een breedte van 13 meter, parallel met elkaar lopend in zuidelijke richting uit over een afstand van 8m en omvatten een pleintje dat niet breder was dan 9 1/2m. De toegang erheen was een klein wegje, aan weerszijden begrensd door hoge heggen.

Van zijn nieuw verworven bezit kon Don Bosco echter slechts de bovenste verdieping, die voor slaapzalen bestemd was, gebruiken, daar de lager gelegen vertrekken nog bezet waren door de oude huurders, en de schuur, de stallen en de open plaats door de heer Visca. De huur hiervan was nog niet verlopen. Bovendien werd gedurende meer dan een jaar lang, de muur die beide panden van elkaar scheidde, niet afgebroken. Daarom werd er van boven aan de hoogste verdieping een voorlopige brug van balken en planken gebouwd, waarover men tot in het achter het goed gelegen weiland kon komen. Daar er tussen het ene huis en het andere zeven meter ruimte lag, een stukje zee als het ware, werd het nieuwe gebouw door de jongens met een beroemd geworden woord Sicilië genoemd, omdat het van het hoofdgebouw, of het vasteland, gescheiden was.

Vele jongens waren ervan overtuigd dat God zelf dit toevluchtsoord in zijn barmhartige liefde voor hen bereid had. Daardoor gaf Hij hun een teken dat hij niet onbetrouwbaar was zoals zij gemeend hadden. Anderen meenden dat de heilige Maagd zoveel genaden voor hen verkregen had en hen als het ware aan de hand geleid had om hen met haar zegeningen te verrijken. Er was een bepaald aantal jongens in het Oratorio gekomen, doordat zij zich op wonderbare wijze aangetrokken gevoeld hadden door de dienaar Gods en door Maria.

Om met de laatste te beginnen zullen we een eenvoudig feit vertellen dat zich in de loop van de jaren weer honderden malen op verschillende manieren voordeed, en dat ons door een brave moeder verhaald werd.

Mevrouw Rosa Rostagno, geboren Masino, kwam in 1860 met haar vijftienjarige zoon Severino uit Pinerolo in Turijn aan. Zij liet zich aanmelden bij Don Bosco, daar ze verlangde kennis met hem te maken. Zij was verrukt over de minzaamheid van Don Bosco, die, Severino apart nam, hem een paar van die geheimzinnige woorden in het oor fluisterde die zo een wonderbare uitwerking konden hebben. De moeder was op enige afstand blijven staan en kon niet horen wat er gezegd werd, maar zij was heel verbaasd toen zij de uitwerking zag die deze woorden op haar jongen hadden. Hij was een en al geestdrift. Beiden verlieten het Oratorio, erg gelukkig dat ze Don Bosco gezien hadden.

De zoon hield het geheim van Don Bosco's woorden echter voor zich, wilde ze nooit aan iemand toevertrouwen en nam zijn geheim mee in het graf. Zelfs zijn moeder kon er niet achterkomen.

Bij het afscheid nemen van Severino had Don Bosco tegen hem gezegd: "Je moet me nu en dan eens schrijven, ik zal je antwoorden." - De jongen aarzelde te schrijven. Daar hij ziekelijk was, was hij al een beetje achter in zijn klas en hij schaamde zich bij de gedachte dat hij niet goed zou schrijven.

Zijn moeder spoorde hem er toe aan, maar hij maakte er zich vanaf, hoewel hij toegaf dat hij Don Bosco veel te vertellen had. - "Nu, goed dan", besloot zijn moeder; "doe dan alsof je bij Don Bosco bent en schrijf zoals je tot hem zou spreken." - Eindelijk gaf Severino toe en schreef aan Don Bosco, die hem als volgt antwoordde:

" Mijn allerbeste jongen,

"

" Je brief heeft me genoeg gedaan. Als je zo een grote
" blijdschap ondervindt door een kort ogenblik dat wij samen waren
" om een paar woorden te wisselen, hoeveel vreugde zal er dan voor
" ons niet zijn weggelegd, wanneer wij, met Gods hulp, voor altijd
" in de hemel gelukkig zullen zijn? Daar zullen we eenstemmig in
" eeuwigheid de lof van onze Schepper zingen.

" Houd dus goede moed, mijn jongen, sta sterk in het geloof,
" neem iedere dag toe in de heilige vreze Gods, wacht je voor slecht
" gezelschap als voor giftige slangen, maak dikwijls gebruik van de
" sacramenten van biecht en communie, beoefen de godsvrucht tot de
" Allerheiligste Maagd Maria en je zult gelukkig zijn.

" Toen ik je zag was het mij alsof ik bepaalde plannen van de
" goddelijke Voorzienigheid met jou onderkende. Ik zal het je nu nog
" niet vertellen. Maar als je me weer eens komt opzoeken, zal ik
" duidelijker zijn en zul je de reden kennen van bepaalde woorden
" die ik toen tot je zei.

" De Heer schenke jou en je moeder gezondheid en genade; bid
" voor mij die van ganser harte is,

"

je zeer genegen

" Turijn, 5 september 1860.

Bosco Giovanni, pr.

door ook erg druk had, ging hij, als hij ook maar een half uurtje vrij had, naar de Consolatakerk, om zijn hemelse moeder te smeken hem de gunst te verlenen zich spoedig uit de gevaren van de wereld te kunnen terugtrekken.

Onze-Lieve-Vrouw verhoorde zijn vurige wensen. Op een zondagavond, toen hij zich neerslachtiger voelde dan ooit, sloeg hij de weg in die leidde naar de buurt van het Oratorio. Op een zeker punt gekomen werd zijn oor getroffen door een luid, vrolijk en verward geschreeuw van jongens. Hij bleef een ogenblik staan tegenover de kerk van de H. Franciscus van Sales, boog diep ontroerd het hoofd en zei schreiend bij zichzelf: "O, wat moeten die jongens toch gelukkig zijn!" Op dat ogenblik vroeg hij aan iemand die daar voorbijkwam, wat dat voor een huis was waaruit die vrolijke klanken opstegen. Hij kreeg als antwoord: "Het Oratorio van Don Bosco." Hij ging er direct heen, liet zich bij Don Bosco aanmelden, opende heel zijn hart voor de man Gods, en verklaarde dat de bekrompen omstandigheden van zijn familie het niet mogelijk maakten het kostgeld voor het seminarie te betalen. Hij werd aangenomen, trad korte tijd daarna toe om deel uit te maken van de gelukkige bewoners van het hospitium en toen er enkele maanden verstreken waren, gaf hij het verlangens te kennen om zich geheel en zijn leven lang aan het werk van het Oratorio te wijden.

Don Bosco die hem kende als een deugdzame, geestrijke en ontwikkelde jongen, schonk hem niet alleen het hele kostgeld, maar voorzag hem ten laste van het huis voor zover nodig ook van kleding, boeken en andere dingen.

Enrico Bonetti werd een ware schat voor het Oratorio. Hij werd tot priester gewijd, en hij sprak steeds vol dankbaarheid over de barmhartigheid die Onze-Lieve-Vrouw hem betoond had.

Een andere jongen, (1) van dezelfde leeftijd als bovengenoemde Enrico, en die tot een heel andere provincie behoorde, onthulde op zekere dag tegenover een vertrouwde priester zijn neiging om toe te treden tot een of andere orde of kloostercongregatie. Maar hij voegde eraan toe dat hij om een of andere reden er maar geen kon vinden die hem aansprak.

"Wel", antwoordde deze priester hem, "Onze-Lieve-Vrouw houdt zo veel van je, dat als je geen orde of congregatie vindt die je bevalt, zij er wel een voor je zal vinden die je aanstaat. Je zult het zien."

Op een zondag ging deze jongen, die in alle ernst wilde weten wat Gods wil was met betrekking tot zijn toekomst, de rozenkrans bidden voor het Maria-altaar in de kerk van zijn dorp. Hij vroeg Maria hem het licht te schenken om zijn roeping te kunnen onderkennen.

(1) Dit is volgens een aantekening van D. Montagnini, J.B. Lemoyne.

Toen hij de volgende morgen tegen het aanbreken van de dag ontwaakte, maar nog niet helemaal wakker was, hoorde hij, terwijl de klok voor de eerste mis luide, een duidelijke stem die aan zijn oor zei: "Ga naar L..., daar zul je Don Bosco aantreffen." - De jongen werd wakker met deze mededeling nog heel duidelijk in zijn gedachten. Hij had meer dan eens over Don Bosco horen spreken. Op een dag was hij naar Turijn gegaan om hem om raad te vragen, maar hij had hem niet aangetroffen. Hij kende hem als stichter van het Oratorio, maar hij wist niets van de Congregatie van de H. Franciscus van Sales. Hij kende geen vrienden van Don Bosco. Het leek hem gemakkelijker de paus in zijn dorpen te zien dan Don Bosco, zo afgelegen waren ze.

Hij vertrouwde het vreemde verschijnsel van die stem die hij gehoord had meteen toe aan drie goede vrienden, die tot hem zeiden: "Het dorp L..., dat is maar een uur hier vandaan en je kunt dus gemakkelijk dat verlangen bevredigen."

De jongen gaf toe door de volgende dag naar L... te gaan, in gezelschap van een van die drie vrienden.

Daar hij de pastoor niet kende, ging hij eerst naar het huis van een oude kapelaan, die vroeger schoolmeester geweest was in zijn geboortedorp. Nadat hij met grote hartelijkheid ontvangen was, vroeg hij de kapelaan of hij bericht gehad had van Don Bosco. De kapelaan antwoordde van neen, maar dat de pastoor in nauwe vriendschapsbetrekkingen stond met de stichter van het Oratorio van Turijn. Toen ging hij bij de pastoor op bezoek en toen hij verteld had dat hij Don Bosco in Turijn niet te spreken had kunnen krijgen, hoorde hij de pastoor tot zijn grootste verbazing zeggen: "Over acht dagen is Don Bosco hier."

Vol vreugde keerde hij naar zijn dorp terug en kwam de twee vrienden tegen, die hem tegemoet gegaan waren en, lachend over zijn veronderstelde teleurstelling, riepen ze al van verre: "En, komt Don Bosco?" Triomferend riep de jongen, eenstemmig met degene die hem vergezeld had: "Hij komt, hij komt!" - Het feit zelf deed naderhand hun verbazing ten top stijgen. Nauwelijks was Don Bosco aangekomen, of de jongen maakte zijn opwachting bij hem. De dienaar Gods keek hem aandachtig aan en vroeg: "Hoe heet je?" - De jongen noemde zijn naam.

"Waar ben je geboren?" en ook dat werd hem meegedeeld.

Er volgde een kort gesprek en daarna besloot hij: "Kom dan met mij mee naar Turijn."

De jongen ging onmiddellijk met hem mee. Opmerkenswaardig is dat hij noch toen, noch later met anderen sprak over die geheimzinnige stem, die hij gehoord had terwijl de vroegklok luidde. Daar in het Oratorio vond hij de Congregatie, die Onze-Lieve-Vrouw ook voor hem bereid had. Hij voelde zich gelukkig er te verblijven.

Verscheidene jongens ontvingen, naar het schijnt, veel kracht en aansporing tot het goede door bepaalde heel geruststellende verbeeldingen, die, zonder enige samenhang met eerder vernomen ideeën, plots voor hun geest opdoemden.

Er was een jongen met een goed verstand en geheugen, die de openbare school bezocht. Hij slaagde er maar moeilijk in zich te onderwerpen aan de discipline en hij was nalatig in het vervullen van zijn werk. Toen zijn vader op zekere avond met enkele vrienden sprak over het gedrag van zijn zoon, die zo weinig zin had om te studeren, en over zijn beperkte financiële omstandigheden, die het hem niet veroorloofden de jongen naar een of ander college te sturen voor een volledige opvoeding en opleiding, spraken de anderen hem over een zekere priester die in Valdocco een hospitium geopend had en waar de leerlingen tegen geringe kosten goede resultaten behaalden. De vader bracht daar tegen in dat zijn zoon zich niet zou weten te schikken naar een dergelijke beslissing. Maar deze sprong op en zei: "Pa, plaatst u me daar maar, u zult zien dat ik blijf."

De jongen ging slapen. Hij dacht na over zijn belofte en over het nabije verlies van zijn vrijheid, door tussen vier muren opgesloten te zijn. Maar 's nachts had hij een droom. Het kwam hem voor dat hij zich op een speelplaats bevond en brieven in zijn hand had. Hij zag een menigte jongens die een priester toejuichten die op het bordes van een huis stond. Hij ging naar boven naar hem toe om de hand van deze priester te kussen.

Enkele maanden later kwam hij in het Oratorio en was de droom volkomen vergeten. Met enige moeite wende hij aan het leven van het college. Hij had Don Bosco nog niet gezien, daar deze uit Turijn vertrokken was en verscheidene weken weg zou blijven. Toen hij op zekere dag onder de speeltijd door de leraar in de klas geroepen werd, kreeg hij een bundeltje brieven van hem om aan een van de oversten te brengen. Terwijl hij de trap afkwam hoorde hij levendig en langdurig juichen op de speelplaats. Ook hij juichte en riep: evviva! Don Bosco, teruggekeerd van zijn reis, stond op het bordes. De droom was waarheid geworden. Dezelfde speelplaats, dezelfde menigte jongens, hetzelfde huis, dezelfde priester die hem verschenen was, terwijl hij daar met de brieven in de hand stond. Hij herinnerde zich toen de droom tot in alle bijzonderheden, en om hem helemaal tot waarheid te maken, ging hij het bordes op en kuste de hand van Don Bosco. Deze kus was als een bewijs van blijvende kinderlijke genegenheid, zoals hij diep ontroerd verklaarde toen hij ons op hoge leeftijd zelf de droom vertelde.

In diezelfde tijd viel nog een soortgelijk feit voor. Degene die er grote vertroosting van ondervond, schreef ons zelf aldus: "Ik kon ongeveer een jaar of tien zijn. Al verscheidene dagen waren mijn gedachten vervuld door wat ik in mijn leven zou moeten doen. In mijn slaap zag ik een priester die bij de poort van een prachtige tuin stond. Ik ging naar het hek toe en de priester nam me bij een arm en nodigde me vriendelijk uit binnen te komen. "Wees gerust", zei hij tot me: "Hier zul je je leven doorbrengen." - Die droom maakte een zo grote indruk op me, dat ik

verscheidene dagen lang eraan dacht, meer ingetogen leefde en godvruchtiger en aandachtiger in de kerk was. Er zijn verscheidene jaren voorbijgegaan en ik heb niettemin dat tafereel nog levendig voor mijn geest. Toen ik later in het Oratorio kwam, zag ik in degene die mij op vaderlijke wijze ontving, de priester uit de droom. Ik begreep al spoedig dat de tuin onze Congregatie geweest was."

Waren het deze eenvoudige fantasieën die opkwamen in de geest van jongens, geboren en getogen in verschillende provincies en die het erop aangelegd hadden hun allen eenzelfde weg aan te wijzen die hen tot het volgen van hun roeping moest brengen? Zij zullen het zo niet beschouwd hebben en, getroost door die herinneringen, bleven zij, na het ontvangen van de heilige wijdingen, jarenlang vastbesloten het werk temidden van de hun door dezelfde Don Bosco toevertrouwde jeugd volhouden.

Een metgezel van hen was Giuseppe Rollini, die naar het Oratorio gekomen was om zijn schilderstudiën aan de Academia Albertina voort te zetten, en die daarna het geluk had met zijn penseel de kapel en de koepeel van de Kerk van Maria, Hulp der Christenen te versieren.

Met Rollini nam op 6 november 1860 ook Pietro Racca uit Volvera op 17-jarige leeftijd zijn intrek in het hospitium. Hij bracht de eenvoud met zich mee van iemand die zijn eerste jaren buiten op het platteland heeft doorgebracht. Hij werd enkele malen door enkele minder deugd-zame medeleerlingen geplaagd vanwege zijn manieren. Maar nooit kwam er een klacht over de lippen van de jonge Racca. Dat hij zelfs alles verdroeg en steeds een opgewekt gezicht toonde, bewees wel duidelijk dat hij niet alleen geen enkele wrok koesterde tegenover zijn plaaggeesten, maar dat hij van hen hield, zodat hij zelfs aanbood hen op alle mogelijke wijzen te helpen. Hij was door de natuur echter met een middelmatige geest bedacht en zijn geheugen was niet al te best. Doordat hij bij zijn meester op het dorp de eerste beginselen van de Latijnse taal niet goed begrepen had, gebeurde het niet zelden dat hij op school zijn les niet kende, hoewel hij er geruime tijd zijn best op gedaan had. Dat drukte hem erg terneer, daar een dergelijk tekort hem zou kunnen verhinderen de ondernomen studie voort te zetten en het tot het priesterschap te brengen. Daarom bad hij en zocht dikwijls zijn toevlucht bij Onze-Lieve-Vrouw die hij heel genegen was. Zijn gebed was niet vergeefs.

Terwijl op een morgen de klas op de leraar zat te wachten en de leerlingen hun lessen nog eens doornamen, kwam inderdaad opeens Racca binnen, opgewekter dan gewoonlijk, zodat het ernaar uitzag alsof hem iets prettigs overkomen was. Toen een kameraad hem vroeg naar de oorzaak van zijn blijdschap, begon hij in alle eenvoud te vertellen dat in de afgelopen nacht Onze-Lieve-Vrouw hem verschenen was en hem de gave van het geheugen geschonken had. Bij die woorden bewonderden sommigen hem, anderen lachten omdat hij voor waar hield wat slechts een droom was en een product van de verbeelding. De jongen voelde zich helemaal niet beledigd en gaf ook geen antwoord. Voor de klas geroepen door professor Giovanni

Francesia, zegde hij zijn les op en hij kende ze voortreffelijk, tot grote verbazing van de hele klas. Van die tijd af klaagde hij niet meer dat het moeilijk was de opgegeven lessen te leren. Hij begon zelfs uit te blinken onder zijn kameraden die een goed en meer dan gewoon geheugen hadden. Wij geloven deze onverwachte verandering van de jongen niet anders te kunnen toeschrijven dan aan een buitengewone genade van Onze-Lieve-Vrouw. Hij had dan ook nooit nagelaten de devotie tot Haar te verkondigen en warm aan te bevelen. Te meer daar deze gave gedurende heel zijn leven bestendig bleef, zoals blijkt uit de latere studies waarop hij zich vol ijver en met goede resultaten toelegde. Velen die de gelegenheid hadden hem van nabij te kennen, onder wie ook professor Don Giovanni Garino, hebben daar getuigenis van gegeven.

Over andere wonderbare genaden door Onze-Lieve-Vrouw verleend aan jongens die haar moederlijke hulp inriepen, zullen we nog herhaaldelijk kunnen spreken. Thans leiden we de lezer terug naar het begin van het schooljaar 1860-1861.

Op 3 november meldden zich de seminaristen voor het examen. Het waren er tweeëntwintig en uit de cijferlijst blijkt dat twee van hen de vermelding egregie verwierven, zestien optime, drie fere optime, één slechts bene. De reguliere leraren van de jongens werden tot de besten gerekend, wel een teken dat de literaire studies geen schade hadden aan de theologische studies. Het reglement van het huis, dat nog niet gedrukt was, werd de leerlingen met bijzondere plechtigheid voorgelezen, in tegenwoordigheid van al de oversten en van Don Bosco. Daarna werd in de afzonderlijke klassen de eerste les besteed aan een soort van inaugurale rede over het belang van de studie, over de middelen om goede en blijvende vorderingen te maken, over de noodzaak en de eer van een moreel gedrag, over de gehoorzaamheid, om aan de goede zorgen van de leraren te beantwoorden, en, om niet te vergeten, over de voornaamste punten, dat wil zeggen het eeuwige heil van de ziel, de liefde tot de Kerk, de gehoorzaamheid aan de paus en de roeping tot de geestelijke staat. Alle verhandelingen ademden volkomen de geest van Don Bosco, die ook steeds waardig vernoemd werd. De seminarist Anfossi riep bij het slot voor zijn leerlingen van de tweede klas gymnasium uit: "Jullie, jongens, zijn voor jullie toekomstig welzijn vergaderd in de ark van het behoud. In dit huis heeft de Heer voor een vader van jullie gezorgd, een dienaar van Hem om over jullie te waken. Met het goddelijke licht zal hij jullie aan het kwade onttrekken, weghouden van de afgrond van het verderf. Met zijn heiligheid zal hij jullie liefde tot God en tot zijn onbevleete Moeder inboezemen. Hij zal van jullie engelen op aarde maken, de triomf waardig die jullie in de hemel wacht. Gij zijt gelukkigen! Maar met deze zegening moeten jullie vastbesloten meewerken."

Met deze woorden vertolkte hij de mening van al degenen die in het Oratorio waren, over de deugd van Don Bosco. Deze legde de jongens een nauwkeurig programma voor om op verdienstelijke en vruchtbare manier het schooljaar te volgen.

De rapporten, bestemd om aan de families een overzicht te verschaffen van de cijfers die hun zoons telkens in de drie maanden behaalden, en die door hem ondertekend waren, vermeldden op de voorpagina twee verzen uit de Heilige Schrift. Aan de rechterkant stond te lezen: Initium sapientiae timor Domini: Het begin van alle wijsheid is de vreze des Heren. (Psalm 110) - En aan de andere kant: Quae in juventute tua non congregasti, quomodo in senectute tua inversies? Hoe zult ge op hoge leeftijd kunnen genieten van wat ge in uw jeugd niet hebt vergaard? (Eccl. 35,5)

Twee vermaningen richtte Don Bosco ook tot de seminaristen opdat de goede geest in huis zou bewaard blijven. De eerste komt tot uitdrukking door deze zin van de H. Vincentius a Paolo: "Een gemeenschap die nauwlettend het stilzwijgen op de vastgestelde tijden in acht neemt, beleeft stellig ook trouw alle andere voorschriften. Wanneer iedereen dan echter maar naar believen praat, worden gewoonlijk noch de regels, noch de orde gehandhaafd."

De tweede richtte hij tot hen in verband met het assisteren van de jongens: "Wanneer ge geen bijzondere bezigheden te verrichten hebt, maakt dan iedere dag onder de speeltijd de ronde over de trappen en door de gangen, en ge zult er zoveel verdiensten van hebben als hadt ge een ziel gered."

luitenant-generaal ridder Manfredo Fanti.

" Excellentie,

" De priester Giovanni Bosco, directeur van het instituut van
" de H. Franciscus van Sales in Valdocco, wendt zich met verschul-
" digde eerbied tot Uwe Excellentie voor het verkrijgen van een gift
" aan kledingstukken voor de arme jongens die in dit huis zijn opge-
" nomen. Hun aantal bedraagt ongeveer vierhonderd en zij hebben ge-
" brek aan alles, doch vooral moeten zij zich tegen de koude kunnen
" beschutten bij het naderen van de winter.

" Alle kledingstukken, dekens, lakens, hemden, grote en klei-
" ne jassen, broeken, schoenen, dassen, hoe versleten of kapot ze
" ook mogen zijn, worden met de grootste dankbaarheid aanvaard. Al-
" le aaneengenaaide lappen stof dienen bij ons om een arme jongen
" tegen de kou te beschermen.

" Door deze gunst zou Uwe Excellentie mede hulp bieden aan
" enkele jongens die door Uw Ministerie naar dit huis gezonden
" zijn, en de indiener van dit verzoek is gaarne bereid nog meer
" jongens aan te nemen, telkens als er door Uwe Excellentie worden
" aanbevolen.

" Vervuld van dankbaarheid en verwachting verblijft,

"

" uw nederige verzoeker,
" 1860 BOSCO GIOVANNI, pr.

De minister gaf op zijn verzoek een toestemmend antwoord.

" MINISTERIE VAN OORLOG

"

Turijn, 5 december 1860.

" Directeur-generaal van de
" Militaire Administratie Nr. 7818.

"

" In het bezit van het door U ingediende verzoek om toeken-
" ning van een gift aan kledingstukken ten behoeve van de bij U on-
" dergebrachte armen, heeft dit Ministerie de nodige richtlijnen
" doorgegeven aan het goederenmagazijn, teneinde U in het bezit te
" stellen van de in marge vernoemde kledingstukken.

" Wilt U derhalve opdracht geven om dezelfde af te halen on-
" der overlegging van een ontvangstbewijs aan de directeur van het
" magazijn.

"

Voor de minister,
Incisa.

"

" Gebruikte lakense. broeken	304
" Molton borstrokken	100
" Katoenen hemden	107
" Paren wollen korte sokken	1000
" Paren schoenen	150
" Wollen dekens buiten gebruik	140
" Gebruikte grijze dekens	40

Het ontvangstbewijs, met een betuiging van erkentelijkheid, is getekend door de prefect Alasonatti, pr.

Maar buiten de kledingstukken moest er ook nog voor het brood gezorgd worden, waaraan het de jongens echter nooit ontbrak doordat God hen ook daarbij op wonderbase wijze hielp.

De jonge Francesco Dalmazzo, vijftier jaar oud, geboortig uit Cavour, had zijn studies gedaan in het college van Pinerolo en was dat jaar in de retoricaklas. "Toen ik daar", zo vertelde hij ons, "de afleveringen van de Katholieke Lectuur gelezen had, geschreven door Don Bosco, vroeg ik wie deze priester was en verscheidene personen zeiden me dat hij een heilige priester was, die in Turijn een tehuis voor jongens gesticht had. Toen besloot ik het college waar ik was te verlaten om me bij zijn zonen te voegen. Toen ik op 22 oktober 1860 als leerling in het Oratorio mijn intrede deed, hoorde ik dat al mijn kameraden over Don Bosco spraken als over een heilige en dat er buitengewone en wonderbare feiten over hem verteld werden. Onder hen was de seminarist Domenico Ruffino die me vertelde dat Don Bosco een dode opgewekt had om zijn biecht te kunnen horen. Het betrof een externe jongen van het zondagsoratorio. Ook hoorde ik dat hij de heilige hosties en kastanjes had vermenigvuldigd, en dat de jongens van het Oratorio, toen ze een keer in zijn gezelschap naar de Madonna di Campagna gingen, de klok van het heiligdom zonder menselijke tussenkomst hadden zien bewegen en horen luiden, toen Don Bosco naderde. Dat bevestigde bij mij de steeds groeiende overtuiging van de heiligheid van Don Bosco. Ik wil eraan toevoegen dat die gedachte mij steeds meer vervulde en wel zodanig dat ik me bij hem voegde en toeschouwer was van zijn deugden en van de buitengewone dingen die God door middel van hem bewerkstelligde. Het volgende feit moge voldoende zijn om dat aan te tonen.

"Sinds enkele dagen was ik in het Oratorio, maar daar ik bij mij thuis een aangenaam leven gewoon was, kon ik me niet schikken in het al te eenvoudige leven van de gemeenschappelijke tafel en aan de gebruiken van het instituut. Daarom schreef ik aan mijn moeder dat ze me zou komen halen, gezien ik beslist naar huis wilde terugkeren. Op de morgen die voor mijn vertrek vastgesteld was, wilde ik nog één keer bij Don Bosco gaan biechten. Ik ging naar het koor waar hij biecht hoorde, te midden van een groep jongens die overal om hem heen zaten. De meditatie werd in die tijd verricht voor de mis, die gewoonlijk werd opgedragen

door Don Alasonatti. Na de mis werd aan elk van de jongens als ontbijt een broodje uitgereikt.

"Terwijl ik op mijn beurt wachtte om te biechten en in de kerk de punten van de overweging gelezen werden, kwamen er opeens twee jongens die voor de uitdeling van de broodjes moesten zorgen, tot Don Bosco zeggen: "De jongens kunnen hun ontbijt niet krijgen want we hebben geen brood in huis."

"Wat doen we dan"? antwoordde Don Bosco. "Wat moet ik daar nu aan doen? Gaan jullie naar de heer Magra, onze broodleverancier, en vraag of hij jullie het nodige geeft."

"Mijnheer Magra wil ons geen brood meer geven. Sinds gisteren heeft hij er geen meer gestuurd en wil er geen meer brengen. Hij zegt dat, als hij niet betaald wordt, hij niets meer geven zal. En hij is een man van zijn woord."

"We zullen erover nadenken, we zullen ervoor zorgen", antwoordde Don Bosco.

"Ik hoorde dat gesprek dat op onderdrukte toon gevoerd werd. Ik weet niet hoe ik ertoe kwam, maar ik kreeg een zeker voorgevoel dat ik buitengewone dingen te zien zou krijgen. De twee jongens uit de keuken trokken zich terug. Intussen was ik op mijn beurt met mijn biecht begonnen. De mis was al aan de opheffing toe en een van de twee bovengenoemde jongens keerde bij Don Bosco terug en zei tot hem: "De mis is al vervolgd, wat moeten we de jongens te eten geven?"

"Maar!... Wat zijn jullie toch lastig!... Laat me toch doorgaan met biechthoren, daarna zullen we wel zien"! zei Don Bosco. - En toen vervolgde hij: "Ga maar eens in de voorraadkamer zoeken naar alles wat er nog is, verzamel ook alles wat er nog in de refters ligt."

"De ander ging en ik vervolgde mijn biecht, zonder me er erg druk om te maken dat ik misschien geen ontbijt zou krijgen, daar ik over enkele ogenblikken van plan was naar Cavour te vertrekken. Nauwelijks was ik klaar met mijn biecht, of dezelfde persoon kwam voor de derde keer bij Don Bosco en zei weer tegen hem: "De mis loopt ten einde en er is geen brood. We hebben alles bij elkaar gezocht en er zijn maar weinig broodjes en zeker niet genoeg voor wat er nodig is." - Hij drong er bij Don Bosco, die rustig voortging met biechthoren, op aan te zeggen wat er moest gebeuren. Don Bosco gaf hem een teken dat hij zich niet ongerust hoefde te maken en voegde er nog aan toe: "Doe de broodjes die er nog over zijn in de mand en als het zover is zal ik ze zelf wel komen uitdelen." - En inderdaad, toen hij de jongen die naast hem knielde, gebiecht had, stond hij op en ging naar de deur waardoor de jongens de kerk verlieten en de speelplaats opgingen. Die was achter het altaar van Onze-Lieve-Vrouw. Hier werd gewoonlijk het ontbijt uitgedeeld en voor de

drempel stond al de mand met broodjes. Daar ik me toen weer de wonderbare feiten voor de geest haalde die ik over Don Bosco gehoord had en erg nieuwsgierig was, ging ik hem vooruit om me op een geschikte plaats op te stellen en alles goed te kunnen zien. Toen ik buiten kwam, ontmoette ik mijn moeder bij de deur. Zij was per brief uitgenodigd om onmiddellijk naar Turijn te komen, en kwam mij afhalen om me mee naar huis te nemen. "Kom, Francesco", zei ze. Ik beduidde haar, zich een ogenblikje terug te trekken en vervolgde: "Mama, ik wil eerst nog even ergens naar kijken en dan kom ik dadelijk." - Moeder trok zich onder de gaanderij terug. Ik nam als eerste een brood-je en intussen wierp ik een blik in de mand en zag dat er een stuk of vijftien of op zijn hoogst twintig broodjes in lagen. Daarna trok ik me vlak achter Don Bosco op een uitstekende plaats terug, dat wil zeggen op de stoep en gaf mijn ogen goed de kost. Don Bosco had zich intussen ge-reedgemaakt om met de uitdeling van het brood te beginnen. De jongens schoven op een rij voor hem, blij dat ze het van hem zouden krijgen en dat ze hem de hand konden kussen, terwijl hij elk van hen iets vriendelijks zei of hun een glimlach schonk.

"Alle leerlingen, ongeveer vierhonderd, kregen hun brood. Toen de uitdeling afgelopen was, wilde ik de broodmand andermaal inspecteren en tot mijn grote verwondering stelde ik vast dat er in de mand evenveel broodjes waren overgebleven als ik er eerst in gezien had. Nochtans was er geen ander brood gehaald of was er geen andere mand gekomen. Ik stond verslagen en liep rechtstreeks naar mijn moeder toe, die weer zei: "Kom!" - En kortweg antwoordde ik: "Ik kom niet mee, ik wil niet meer weggaan, ik blijf hier. Neemt u mij niet kwalijk dat ik u zoveel last bezorgd heb om naar Turijn te komen." - Vervolgens vertelde ik haar wat ik met mijn eigen ogen gezien had, en zei tot haar: "Ik kan onmogelijk een huis verlaten dat zo door God en door een heilige man als Don Bosco gezegend is."

"Dat was de enige reden die me ertoe bracht in het Oratorio te blijven en daarna een van zijn zonen te worden."

Van een ander wonder was de jonge Dalmazzo getuige.

Op 10 november vond er in het Oratorio een genezing plaats, waarover een uitvoerig verslag geschreven werd door ridder Oreglia uit Santo Stefano.

"Het was even over zes uur 's middags, toen iemand die tot het dienstpersoneel van het huis behoorde, me kwam waarschuwen, dat een kleine vakjongen, Modesto Davico, schoenmaker van beroep, door plotse pijnen overvallen, naar bed gedragen door zijn kameraden, er lag te woe-len en te schreeuwen van de pijn. Ze konden hem niet onder de dekens stoppen en stil krijgen. Ik ging direct naar het bed van de jongen toe en om de waarheid te zeggen was ik niet weinig verrast bij het zien van de vreemde symptomen van die kwaal. Want nu eens waren het heftige en plotselinge kreten die hij uitstootte, dan weer was het lang aangehouden geweeeklaag en gekerm, nu eens onsamenhangende klanken en woorden zonder

zin die over zijn lippen kwamen, vergezeld van heftig wringen van heel zijn lichaam. Het scheen dat de kwaal hem soms enkele minuten met rust liet. Toen verzocht ik hem in bed te gaan en hij liet zich uitkleden. Hij klaagde over een buitengewone koude in zijn zijden en vooral aan de uiteinden van zijn benen. Toen hij in een ander goed verwarmd bed gelegd was met meer dan één dubbel aantal dekens, en er ook dicht bij zijn voeten een waterkruik gelegd was, ging hij niettemin door met klagen en jammeren alsof men hem door nalatigheid bijna liet doodvriezen. Maar al heel gauw begon hij weer te ijlen en dat werd hoe langer hoe erger. Verwarde kreten kwamen uit zijn mond en telkens probeerde hij uit het bed te komen. Intussen wees zijn polsslag op een ernstige flauwte. De omstanders vroegen zich af wat hem pijn kon doen. Sommigen meenden dat het kwam doordat de jongen de hele dag niet gegeten had, en leidden daaruit af dat het zenuwkrampen waren. Weer anderen meenden dat hij last had van wormen, een veel voorkomende kwaal in de jeugd. Sommigen veronderstelden een kwaadaardige koorts en enkelen meenden dat het bloedaandrang naar het hoofd was. Ik erken dat ik er niets van begreep en ik zou ook thans nog niet kunnen zeggen wat die pijn veroorzaakt heeft. De zieke bleef steeds maar klagen dat hij het erg koud had, ook toen hij buitengewoon en overvloedig begon te zweten en weldra alles van het zweet doordrenkt was. Intussen vroeg hij voortdurend en met grote aandrang om hem koud water te drinken te geven, om een prop weg te krijgen die hij nu eens in de maag dan weer in zijn keel voelde. Maar de behandelingen waaraan hij onderworpen werd, haalden niets uit. Er waren al twee uur verlopen en de zieke werd steeds erger. Heel het huis was in opwinding door die gebeurtenis. Men achtte het toen raadzaam hem over de overste van het Oratorio te spreken, als het ware om hem op een zachte manier aan zijn biechtvader te doen denken. Dat had een goed resultaat, want nauwelijks hoorde Davico de naam van Don Bosco, of hij drong er zelfs tijdens zijn voortdurende pijnen en klachten op aan dat men hem zou gaan roepen. Daar ik voor zijn leven vreesde, ging ik intussen naar de kerk om de een of andere priester te waarschuwen om het heilig oliesel gereed te houden. Nadat Don Alasonatti gewaarschuwd was, kwam Don Bosco tegen acht uur 's avonds op zijn terugweg van de stad de portiersloge binnen. Don Alasonatti zei tot hem: "Als u Davico nog levend wil zien, haast u dan maar, want het is een wonder dat hij nog niet dood is." - Don Bosco glimlachte en antwoordde: "O, nee, Davico gaat nog niet weg; ik heb zijn paspoort nog niet getekend." - Gevolgd door mij begaf Don Bosco zich vervolgens naar de zieke. In de kamer waren alle oversten en enkele jongens aan het bidden. Het scheen dat Davico al in zijn doodsstrijd lag. Don Bosco naderde het bed, keek de jongen een ogenblik in het gezicht, zag de ernst van zijn toestand en zei toen heel zachtjes iets aan zijn oor, zodat niemand het verstond. Vervolgens nodigde hij de aanwezigen uit een Onzevader, Weesgegroet en gloria te bidden tot Domenico Savio. Iedereen knielde. Don Bosco strekte de handen over de zieke uit en zegende hem. De jongen, die pas nog de ergste pijnen geleden en in ijlkoorts gelegen had, ging ogenblikkelijk rechtop in zijn bed zitten, keek om zich heen alsof hij uit een langdurige en diepe slaap ontwaakt was, en volkomen rustig en opgewekt riep hij uit: "Ik ben genezen!" En zich tot Don Bosco kerend vroeg hij hem: "Wat moet ik nu doen?"

"Onmiddellijk opstaan en met mij gaan eten"! antwoordde Don Bosco. Don Alasonatti wilde hem helpen om zich aan te kleden, maar Don Bosco zei hem: "Nee, als hij genezen wil zijn, moet hij uit zichzelf opstaan."

"De aanwezigen maakten hem er opmerkzaam op dat het nog gevaarlijk was het bed te verlaten, omdat de patiënt nog steeds overvloedig zweette."

"Dat geeft niet", antwoordde Don Bosco; "sta op, Davico, Domenico Savio doet geen half werk. Sta op en kom met mij aan tafel."

"Bij die woorden van Don Bosco begreep iedereen dat hij bij die zachte woorden aan het oor van Davico gezegd had, dat hij zijn genezing aan Domenico Savio moest vragen. Ik wilde hem helpen zich goed tegen de koude lucht te beschermen, maar Don Bosco vroeg me hem te volgen, terwijl hij zei: "Laat het hem zelf maar doen, tot hij in staat is zich aan te kleden."

"Wat nog meer wonderbaar was, nauwelijks was Davico opgestaan, of zijn maag gaf al de medicijnen terug die men hem gegeven had, zodat deze genezing aan niets anders kon worden toegeschreven dan aan de bemiddeling van de jonge heilige Domenico Savio.

"Toen hij aangekleed was, gingen we allen opgewekt en de Heer zegenend naar beneden de speelplaats op, waar de leerlingen, die van het geval gehoord hadden, waren komen toelopen om hem te zien. Hij had zijn witte slaapmuts nog op het hoofd en praatte en lachte met de anderen mee. Ia de refter gekomen, nam hij naast Don Bosco plaats en at met veel eetlust en keerde toen terug om weer naar bed te gaan. De volgende dag stond hij tegelijk met de anderen op en was even gezond als eerst. Deo gratias!"

Het relaas is ondertekend: ridder Federico Oreglia uit S. Stefano en door Domenico Ruffino, seminarist.

Ook Francesco Dalmazzo gaf een uitvoerig getuigenis van deze onverwachte genezing. Toen Davico Modesto priester was, bevestigde hij ons in de laatste jaren van zijn leven dit verhaal, waarbij hij het behoud van zijn leven toeschreef aan het rotsvaste geloof van Don Bosco.

Dergelijke feiten deden de aanhoudende, eerbiedige maar toegespitste nieuwsgierigheid en aandacht van al de jongens naar Don Bosco uitgaan, vooral van degenen die pas kort in het Oratorio waren. En niet weinigen zetten op schrift welke indruk die wonderbare dingen, die ze hem hadden zien bewerken, op hen gemaakt hadden. Dezelfde bovengenoemde Francesco Dalmazzo was aanwezig bij een voorspelling die de dienaar Gods in die maand plechtig aankondigde.

Op 11 oktober had graaf Camillo di Cavour, voorzitter van de ministerraad, in het Parlement verklaard: "Het is onze taak, ervoor te zorgen dat de eeuwige stad, waarop twintig eeuwen de glorie onder allerlei

vormen is neergedaald, de schitterende hoofdstad van het Italiaanse koninkrijk zal worden." - Tot zijn verdriet zag Don Bosco dat de revolutie nog niet voldeaan was zolang zij de paus ook nog niet het laatste stukje van zijn gebied had afgenomen. Kort daarna zei hij op een avond, in volle ernst, dat in het komende jaar 1861 een grote persoonlijkheid, een beroemd politicus, een onvoorziene en onverklaarbare dood zou sterven, en dat er in heel Europa zou over gesproken worden als over een heel ernstige gebeurtenis. (1)

De leerlingen probeerden te gissen wie die persoonlijkheid wel kon zijn. Ze noemden enkele namen, zelfs die van de keizer van Frankrijk die de hele wereld in handen had. Maar al de genoemden verkeerden in hun beste jaren en menselijk gesproken, konden ze nog heel wat jaren leven. Herhaaldelijk werd Don Bosco ondervraagd, maar een groot geheim hield hij altijd uitsluitend voor zich zelf. Men begreep echter dat Don Bosco gesproken had om een heilzame vrees voor Gods straffen in te prenten.

Niemand dacht aan de graaf die, hoewel hij sterk was en 51 jaar, op het eind van 1860 begon te lijden aan hevige bloedingen, die hem soms het bewustzijn deden verliezen en wartaal spreken. Uitgeput door de politieke beroeringen, door de voortdurende inspanningen voor de nationale zaak, was hij ten prooi aan een ernstige vrees, veroorzaakt door de grootste moeilijkheid om de door hem ontketende revolutie in bedwang te houden. Er liepen zelfs geruchten dat hij uit de regering zou willen treden, maar na zijn volledig herstel, ging hij door met het lot van de Staat te leiden en van zijn macht gebruik en misbruik te maken.

Dat deze voorspelling uit zou komen, daarvan waren de ouderen in huis overtuigd.

De kroniek van Don Ruffino vervolgt: "Op 1 november bevond Don Bosco zich na het avondeten in de refter. Om hem heen bevonden zich Jarrach, Costanzo, de seminarist Cagliero, Suttill en anderen. Allen vroegen hem wat er in de toekomst van hen zou worden. Don Bosco antwoordde: "Twee van jullie zullen heel slecht worden en mij groot verdriet doen. Anderen zullen leken worden, maar goede christenen; weer anderen goede priesters." - En met zijn hand maakte hij een cirkelende beweging ter hoogte van hun hoofd en zei: "Een van jullie zal bisschop worden."

(1) Zie hoofdstuk 71.

H O O F D S T U K L V I I I

AANTEKENINGEN UIT DE KRONIEK VAN DON RUFFINO - EEN RELIKWIE VAN DOMENICO SAVIO GENEEST DE ONTSTOKEN OGEN VAN EEN SEMINARIST - RAAD AAN DE VAKJONGENS OM ITALIAANS TE SPREKEN; ONDER HAAR NOVEEN NEEMT ONZE-LIEVE-VROUW DE ONGESCHIKTE LEERLINGEN UIT HET ORATORIO WEG; DE DOOD KOMT WANNEER HIJ HET MINST VERWACHT WORDT; DE ENGELBEWAARDER - DON BOSCO TROOST EEN GEZIN. DAT TREURT OM HET VERLIES VAN DE VADER - DE NOVEEN VAN DE ONBEVLEKTE ONTVANGENIS - DE GEEST VAN DON BOSCO BIJ HET PREKEN EN BIECHTEN IN WELKE OMSTANDIGHEID OOK - BRIEF AAN DE THEOL. APPENDINO VOOR EEN MISSIE IN SALUGGIA - EEN VERMANING TOT DEGENE DIE DE MISSIONARISSEN WEINIG WAARDEERT - TOESPRAAK TOT DE SEMINARISTEN OVER DE ROEPINGEN EN AANSPORINGEN OM ERIN TE VOLHARDEN.

Daar de onderwerpen die we in dit en de volgende hoofdstukken moeten behandelen nogal van uiteenlopende aard zijn, zullen we, om er een zekere eenheid in te brengen, de aantekeningen en de datums volgen van enkele daden of uitspraken van Don Bosco, gedaan in de maanden november en december, zoals ze in de kroniek van Don Ruffino vermeld staan. We zullen er verklarende opmerkingen aan toevoegen, evenals omstandigheden die bij sommige gebeurtenissen weggelaten werden, of dingen die tot de jongens gezegd werden, of verklaringen van getuigen aan wie niet te twijfelen valt.

Beginnen we met een nieuw bewijs te leveren van de bescherming, die Domenico Savio verleende aan diegenen van zijn oude kameraden van het Oratorio die hem met vertrouwen aanriepen. De salesiaanse priester prof. Giovanni Garino schreef ter bevestiging het volgende relaas dat ons door Don Bosco zelf bevestigd werd.

"Het was in het jaar 1860 en ik werd geplaagd door een ernstige oogkwaal, die me belette te studeren. Evenals ik hadden ook nog enkele van mijn kameraden last van hun ogen en dezen stelden zich onder behandeling van knappe doktors door wie ze genezen werden. Ook ik had me onder geneeskundige behandeling moeten stellen, maar ik kon er niet toe

besluiten toen ik hoorde hoeveel mijn kameraden bij deze behandeling uit te staan hadden. Toen sprak ik over mijn kwaal met Don Bosco, die me vertelde dat de moeder van Don Rua, die in het Oratorio was, een paar stukjes zwarte zij bewaarde waarmee Domenico Savio zich gewoonlijk de ogen bedekte als hij pijn had. Meteen vroeg ik aan genoemde dame of ze zo een stukje zijde voor me had. Ik kreeg het en ging wat rusten op mijn bed, terwijl mijn kameraden in de klas waren. Ik gooide me op mijn bed zoals ik was, maar eerst legde ik het stukje zwarte zij dat ik van mevrouw Rua gekregen had goed op mijn beide ogen. Geheel tegen mijn verwachting in, viel ik onmiddellijk in slaap en sliep bijna twee uren heel vast, dat wil zeggen totdat ik gewekt werd door de klok die het einde van de lessen aankondigde. Nauwelijks was ik wakker, of ik nam het stukje zijde van mijn ogen en waste ze toen met fris water. Op dat ogenblik voelde ik me volkomen genezen en mijn ogen zo gezond alsof ik er helemaal geen last van gehad had. Deze zo onverwacht verkregen genade schreef en schrijf ik ook thans nog uitsluitend toe aan de tussenkomst van Domenico Savio die ik in dergelijke omstandigheden steeds aanroep."

En thans komen we tot de kroniek.

"27 november. - Don Bosco heeft alle jongens, ook de vakjongens, aangeraden om bij het spreken de Italiaanse taal te gebruiken. Hij zei daarbij: "We staan aan het begin van de noveen van de Onbevleete Ontvangenis. Iedere noveen is in het Oratorio voor iemand noodlottig. Het is de tijd waarin Onze-Lieve-Vrouw het onkruid van het koren scheidt en de verstoppen in het kwaad verwijderd. Bedenken we intussen dat de dood komt, wanneer we hem het minst verwachten. Terwijl in Turijn een dame bij het vuur zat en zij in een aangenaam gesprek verwickeld was met haar verwanten, vatten haar kleren plotseling vlam en wat men ook deed om ze te doven, men slaagde er niet in. De ongelukkige stierf binnen enkele ogenblikken."

Niet zelden sprak hij over zulke gevallen van een onvoorziene dood, waarmee hij wilde aantonen dat men zich steeds bereid moest houden. Tegelijkertijd prees hij een grote godsvrucht aan tot de engelbewaarder, want deze houdt van zijn beschermelingen door innerlijke voorgevoelens, of door dromen en visioenen, is hij gewoon hen te waarschuwen voor hun naderend einde. Hij vertelde het verhaal van een jongen, die uit schaamte in de biecht een ernstige zonde verzwegen had. In de daaropvolgende nacht liet zijn engelbewaarder hem in een verschrikkelijk visioen inzien dat, als hij die zonde niet biechtte, de hemel niet meer voor hem bestemd was en hij voor eeuwig verloren zou zijn. Toen de jongen wakker werd, haastte hij zich naar de biechtstoel, beled wat hij eerst verzwegen had, en enkele dagen later opende een plotse dood voor hem de poorten van de eeuwigheid.

Don Bosco voegde er echter aan toe, dat de plotselinge dood niet gevreesd hoeft te worden voor wie gewoonlijk in Gods genade leeft; en dat men evenmin reden heeft tot te grote ongerustheid als men op die

manier een bloedverwant of een vriend verliest die een braaf christen is geweest en niet de laatste sacramenten heeft kunnen ontvangen. Door te herinneren aan de onuitsprekelijke barmhartigheid en goedheid van de Heer wist hij de familie van iemand die zo gestorven was, te troosten.

Toen graaf M..., een weldoener van het Oratorio, bijna onverwacht gestorven was, lieten zijn diepbedroefde kinderen Don Bosco komen om getroost te worden. Hij trof de familie inderdaad in de grootste smart aan. Nauwelijks was hij de sterfkamer binnengekomen, of al de verwanten kwamen wenend naderbij. Hij stelde zich tevreden met te zeggen: "En uw geloof, waar is dat heen?" - Om de macht van die woorden te begrijpen, dient men te weten, dat het leven van de overledene een voortdurende voorbereiding op de dood geweest was, daar hij dagelijks te communie ging en iedere week ging biechten. Onmiddellijk werd het hart van die angstige mensen dan ook met kalmte vervuld en de berusting overtrof de gevoelens van wanhoop.

"Op 28 november", zo schrijft Don Ruffino, "begon Don Bosco de geestelijke bloemen te geven voor de noveen van de Onbevleete Ontvangenis van Maria. Het waren dezelfde die hij al in 1857 gegeven had, maar hij legde thans de nadruk op het behoorlijk maken van het kruisteken."

"Zondag 2 december, toen de theoloog Borel, aan wie de gebruikelijke onderrichting van de jongens in de kerk was toevertrouwd, niet aanwezig was, beklom Don Bosco de kathedraal en hield voor de vuist een ontroerende toespraak over de noodzakelijkheid om zich van jongs af aan God te schenken. Hij behandelde in het kort deze drie punten: wanneer men daarmee wacht, bestaat het gevaar dat men er de tijd, de wil of de genade niet meer voor heeft."

Hij was te allen tijde bereid om te preken, om voor de vuist te spreken in iedere bijeenkomst, om een toespraak te houden tot de leden van de Congregatie bijna altijd om half tien 's avonds. Maar niet alleen de noodzakelijkheid dwong hem daartoe, noch de regelmaat van de voorgeschreven diensten, maar een steeds aanwezige vurige genegenheid voor de Heer, voor wie zijn hart nimmer ook maar even ophield te kloppen. Bij iedere gelegenheid, ook om de geringste reden, gaf hij blijk van het gemak waarmee hij over Hem sprak. Het moege voldoende zijn, te zeggen dat het heel zijn leven lang dikwijls gebeurde, dat de priesters van het huis, meestal de oversten, daar zij op een ander ogenblik niet bij hem konden gaan biechten, naar hem toe gingen in de uren waarop hij met correspondentie bezig was, of met het behandelen van belangrijke tijdelijke zaken, of nadat hij langdurige en vervelende besprekingen achter de rug had. Don Bosco hoorde hun biecht, en gaf de penitenten zo beminlijke gedachten mee alsof hij nog maar pas van het altaar gekomen was. "Al zijn spreken handelde over God", verzekerde ons Don Piscetta. "Ik heb nooit met hem te maken gehad of hij sprak over de Heer en over goddelijke zaken. En vele van mijn confraters hebben me verzekerd, dat hun ook hetzelfde overkomen is. Omwille van die innige binding met God werkte hij opgewekt, volkomen overgegeven aan de goedheid van zijn Schepper en zelfs

geen neerdrukkende vermoedheid of andere ongemakken die hem kwelden, konden hem van deze volharding in zijn heldhaftige pogingen afbrengen. "Integendeel", zo verhaalt de kroniek, "op 9 november zei hij: "Het is nu vijftien jaar dat ik zelfs geen schietgebedje meer gebeden heb voor mijn lichamelijke gezondheid, dat ik geen enkele medicijn meer gebruikt heb en dat ik nog ooit een dag in bed heb doorgebracht."

Hoewel hij sukkelde, had hij in die dagen inderdaad nog de taak op zich genomen om in Saluggia te gaan preken, en dat op dringend verzoek van pastoor Don Giovanni Fontana. Toen echter het ogenblik daar was om zijn belofte na te komen, begaven de krachten hem zozeer dat hij niet in staat was op reis te gaan. Toen zocht hij een priester die zijn plaats wilde innemen en wendde zich tot de theol. Appendini in Villa-stellone.

" Vereerde heer theoloog,
"
" Laat ons eens zien of U mij uit een moeilijkheid kunt hel-
" pen.
" Ik zou retraite moeten gaan geven in Saluggia (een medita-
" tie per dag...) op de dag van de Onbevleete Ontvangenis, maar
" mijn gezondheidstoestand laat me niet toe erheen te gaan. Zoudt
" U me kunnen vervangen? Een goed dorp, een goede pastoor; en ik
" schrijf U op aanraden van kanunnik Anglesio. Indien U mij spoedig
" bericht stuurt, bewijst U mij een grote gunst en zal ik veel ge-
" ruster zijn.
" Tommassino maakt het uitstekend.
" De Heer vergezelle U, en geloof mij steeds te zijn,
"
" Uw dw. dienaar,
" Turijn, 30 november 1860. Giovanni Bosco, pr.

In het Oratorio moesten ze om dat besluit van Don Bosco wel blij zijn, want als hij van hen weg ging, vooral in de winter, waren ze steeds vol angst om zijn gezondheid. Door de kou die het seizoen eigen is, en door andere onvermijdelijke ongemakken, waren de vermoeienissen van preekstoel en biechtstoel veel erger dan anders. Te meer, omdat hij nooit ergens over klaagde en nergens aanspraak op maakte, ofschoon hij soms wel een vermaning wist te geven wanneer een nalatigheid op het punt van de nodige attenties vrijwillig gebeurde en een schending van de naastenliefde was.

De kroniek verhaalt ons een voorval uit die jaren. In de maand december ging Don Bosco een missie preken in een dorpje in de Apennijnen. De weg was lang en moeilijk begaanbaar. Toen hij op de pastorie aankwam, was hij op van vermoeienis en doorweekt van zweet en sneeuw. De pastoor bevond zich in de kerk en zijn zuster bood Don Bosco een weinig hartelijke ontvangst aan: nog niet eens wat wijn, of een kopje warme bouillon.

Don Bosco deed alsof hij zich niets aantrok van deze onbeleefdheid. Maar toen het avond werd en hij na het avondeten bij het vuur zat om zich in gezelschap van de pastoor en diens zuster te warmen, begon hij gebeurtenissen te vertellen. Men kon er zich warm mee lachen en er ook zijn verbeelding mee voeden. De brave vrouw was geheel oor, hoewel haar humeur te wensen overliet. Hij begon vervolgens te spreken over de mis-sies die hij in de vele dorpen gegeven had en legde de nadruk op de ma-nier waarop de dienstmeisjes gestraft werden die, hetzij uit kwaadaar-digheid, of uit gierigheid of uit antipathie, de predikanten het nood-zakelijke onthouden hadden. Bij deze wending van het gesprek sloeg de zuster van de pastoor de ogen neer en verviel in gepeins. Don Bosco vervolgde met te zeggen dat zulke personen meer dan eens door kolieken of andere hevige kwalen overvallen werden. Die dame die gauw op haar teentjes getrapt was, was bleek geworden en beefde alsof ze koorts had. Het uur om te gaan slapen was gekomen, en allen trokken zich op hun eigen kamer terug. Plotseling op een zeker uur van de nacht hoorde men hartverscheurende kreten uit de kamer van de zuster van de pastoor. Het dienstmeisje snelde toe en trof de ongelukkige aan, overvallen door ra-zende pijnen. Nauwelijks was het dag of ze wilde dat Don Bosco haar zonder verwijl zou komen en zegenen. Haar pijnen hielden op, maar van dat ogenblik af begon ze hem en de andere missionarissen die de pastoor onverwacht kwamen helpen, met zoveel zorg en edelmoedigheid te behande-len dat men niet beter kon verlangen."

"Op 3 december", zo vervolgt de kroniek, "verzamelde Don Bosco de seminaristen en hield een korte toespraak voor hen over de roeping en over de bijzondere manier waarop men roepingen kan onderkennen, na-melijk door de manier van spreken en gaan, door de aandacht en het ge-drag in de kerk, door de nederigheid, de naastenliefde en de zuiver-heid.

"Een andere keer had hij hen aangespoord tot volharding in de Congregatie en, nadat hij nog enkele punten behandeld had, vertelde hij het volgende feit. De beroemde Liffardo, geboren uit een adellijke fa-milie, en die kloosterling geworden was, kreeg van zijn oversten, bij wijze van oefening in nederigheid, de opdracht, zich in de laagste werkplaatsen van het klooster onledig te houden. Liffardo behield die post verscheidene jaren lang en was een groot voorbeeld van deugd. Maar opeens kreeg de kwade geest van de hoogmoed hem te pakken, maakte hem opmerkzaam op de smadelijke omstandigheden waarin hij terechtgekomen was, door verplicht te zijn een dergelijk armzalig werk te verrichten. De bekoring werd zo sterk dat de ongelukkige monnik het besluit al ge-nomen had het kloosterkleed neer te leggen en uit het klooster te vluchten. Maar terwijl hij door dergelijke gedachten verontrust werd, verscheen hem 's nachts zijn engelbewaarder in mensengedaante en zei hem: "Kom en volg me!" - Liffardo gehoorzaamde en werd naar het kerkhof gebracht. Bij de eerste stappen van die angstwekkende wandeling, bij het zien van al die skeletten, bij de stank van al die verrotting, werd hij zozeer door afschrik bevangen, dat hij de engel verzocht zich te mogen terugtrekken. De hemelse gids dwong hem nog wat verder te gaan. Daarna wendde hij zich met een gebiedende stem tot hem en verweet hem

zijn onstandvastigheid: "Ook jij", zei hij tot hem, "zult binnenkort een hoop wormen zijn, een hoop as. Zie dus maar wat je eraan hebt toe te geven aan hoogmoed, God de rug toe te keren, geen akte van nederigheid te willen verdragen, waarmee je je naderhand een kroon van eeuwige glorie verdient." - Bij die verwijten begon Liffardo te schreien, vroeg vergiffenis voor zijn fout en beloofde dat hij meer trouw zou blijven aan zijn roeping. Nadat de engel hem naar zijn kamer teruggebracht had, verdween hij en liet hem alleen achter, standvastig in zijn ernstige voornemens tot zijn dood."

H O O F D S T U K L X I

VERMANING TOT DE JONGENS OM ELKAAR NIET SENTIMENTEEL
BIJ DE HAND TE HOUDEN - MEDEWERKERS VAN DON BOSCO BIJ HET
SCHRIJVEN EN VERTALEN VAN BOEKEN - KATHOLIEKE LECTUUR:
LEVENSBESCHRIJVING VAN DE PRIESTER GIUSEPPE CAFASSO,
SAMENGEVAT IN TWEE LIJKREDEN - BESTUDERING VAN DE
AARDRIJKSKUNDE DER HEIDENSE LANDEN, GEDREVEN DOOR DE
IJVER OM ZE TE BEKEREN - TONEELVOORSTELLING - DON BOSCO
GAAT NAAR SALUGGIA: HIJ PREEKT ER EN HOORT ER BIECHT -
VOORSPELLING EN VERVULLING VAN DE DOOD VAN EEN SEMINARIST
EN VAN EEN JONGEN - VERSCHIJNING VAN EEN ZIEL UIT HET
VAGEVUUR AAN EEN ONGELOVIGE VORST - BRIEF VAN EEN BRAVE
SEMINARIST UIT GIAVENO - GEESTELIJKE BLOEMPJES VOOR DE
NOVEEN VAN KERSTMIS - TOESPRAAK VAN DON BOSCO:
BEMIDDELING VAN DOMENICO SAVIO: TWEE LEERLINGEN STERVEN
BINNEN ENKELE MAANDEN; EEN VAN ONZE OVERLEDENEN HEEFT
BEHOEFTE AAN GEBEDEN - MGR. GHILARDI PREEKT IN HET
ORATORIO - ACHTING VAN DE BISSCHOPPEN VOOR DON BOSCO -
NIEUWJAARSGESCHENKEN VAN DON BOSCO AAN DE SEMINARISTEN;
HIJ VRAAGT AAN DE JONGENS DAT ELK VAN HEN HEM EEN
COMMUNIE ALS NIEUWJAARSGESCHENK ZAL GEVEN - WENSEN VOOR
DE WELDOENERS - RESULTATEN VAN DE OPVOEDING DIE DE
JONGENS IN HET ORATORIO VAN VALDOCCO GENIETEN.

In de kroniek gaat Don Ruffino verder met het opmerkelijkste dat er gebeurde te noteren.

"Op 4 december 's avonds na het avondgebed verbood Don Bosco de jongens elkaars handen te drukken, tenzij in geval van lange afwezigheid. Dat verbod had hij al bij twee andere gelegenheden opgelegd.

"In die dagen werkte Turchi volgens het schoolprogramma aan de kennis van Rome in de oudheid. Don Rua was in de geschiedenis verdiept en Don Savio in de aardrijkskunde."

Ook wanneer er bekende en ontwikkelde mensen, die aan het huis overigens vreemd waren, naar Don Bosco toekwamen, kregen ze van hem een of ander werkje ter ere Gods opgedragen. Heren en dames stonden hem bij in de vertaling van eigen of vreemde werken in verschillende talen. Dit blijkt ook uit het volgende:

" Zeer Eerwaarde Heer,
"
" Eindelijk zend ik U het boek dat U me hebt laten vertalen.
" Veel eerder al zou ik mij van mijn taak hebben willen kwijten,
" maar de vele tegenslagen die me dit jaar troffen, hebben me belet
" me ermee bezig te houden. Ik hoop dat U, op de hoogte van mijn
" omstandigheden, mij deze vertraging zult willen vergeven.
" Indien U mij in staat acht U nog met andere dingen te hel-
" pen, houd ik me aanbevolen, want ik stel het heel erg op prijs
" U van dienst te kunnen zijn.
" Bidt U inmiddels tot de goede God voor mij en beschouw mij
" steeds als
" Uw allernederigste en dienstwillige
" dienaar,
"
" 4 december 1860. Carolina Gloria.

Ook de eerwaarde en geleerde priester Giuseppe Frassinetti, zijn voortreffelijke medewerker voor de Katholieke Lectuur, bereidde de uitgave voor van twee kostbare werkjes: Het juweel der christelijke dochters, of de heilige maagdelijkheid, en De zending der meisjes, verhalen van deze tijd.

Don Bosco had op zijn beurt het boekje met zijn grafrede op Don Cafasso, laten herdrukken, die hij in de kerk van het Oratorio uitgesproken had. Hij had er de grafrede die hij in de kerk van de H. Franciscus van Assisi gehouden had, aan toegevoegd. Het geheel was bestemd voor de Katholieke Lectuur van november en december en droeg als titel: Levensbeschrijving van de priester Giuseppe Cafasso, uiteengezet in twee grafredes van de priester Bosco Giovanni. De stof van de tweede redevoering was als volgt onderverdeeld: Beginselen van de priester Cafasso - Het convitto ecclesiastico van de H. Franciscus - Zijn apostolische werkzaamheden in de gevangnissen - Wonderbare daden van Don Cafasso - Geheimen van Don Cafasso om veel goed te doen - Zijn zalige dood.

Bij deze werkzaamheden, buiten de voortdurende correspondentie, lette hij niet op lichamelijke of geestelijke vermoeidheid. Op een avond, zo verklaart de kroniek, nadat hij op een laat uur met schrijven had opgehouden, stond hij van zijn stoel op en leed aan merkwaardig gezichtsbedrog, veroorzaakt door bloedaandrang naar het hoofd. Toen hij opkeek, meende hij een seminarist in de hoek van de kamer te zien staan.

"Wie ben je?" vroeg hij. - Geen antwoord. - "Spreek, geef antwoord!" - Nog steeds stilzwijgen. Hij stapte naar voren en greep hem vast... Het was de manteljas, met zijn hoed er boven op.

Nog een andere studie had hem dat jaar ernstig beziggehouden. Met behulp van de geschiedenis der katholieke missiën, begon hij de streken te bestuderen die nog in de afgoderij leefden. Op zekere dag had hij zich tegenover de seminarist Bonetti in deze bewoordingen uitgelaten: "Ik zou heel graag priesters hebben om het licht van het geloof te gaan brengen aan zoveel arme mensen, die nog volkomen wild en onbeschaafd zijn." Vanaf het begin van zijn Congregatie had hij het heel dikwijls over dat plan en als hij er de middelen voor gehad had, zou hij onmiddellijk met deze heilige zending begonnen zijn.

Hervatten wij thans de kroniek.

"Op 6 december, donderdag, was er toneel in het Oratorio. Het toneelstuk Baldini werd opgevoerd. Don Bosco met professor Don Matteo Picco was daarbij aanwezig."

Af en toe vermaakte en verstrooide Don Bosco zijn leerlingen met de opvoering van toneelstukken. De Rosminiaan Carlo Gilardi, die ons Oratorio steeds een warm hart toegedragen had, had twee aardige toneelstukken voor hem geschreven: De Voorbijganger en Het Paard. Het tweede werd heel dikwijls opgevoerd omdat het bij de jeugdige toeschouwers heel erg in de smaak viel.

Twee dagen later vervulde het feest van de Onbevleete Ontvangenis het Oratorio met vreugde, en Don Bosco, die zich weer wat op krachten voelde komen, besloot naar Saluggia te gaan, waarheen de brave pastoor hem andermaal met aandrang uitgenodigd had. Hij kwam daar aan kort voor de missie afgelopen was. Don Francesco Cerruti die hem erheen vergezelde, schreef als volgt:

"In december 1860, toen Don Bosco zich voor twee dagen naar Saluggia begeven had ten tijde dat daar retraite gegeven werd, werd hij met zoveel vreugde door de bevolking ontvangen, dat nog lang daarna, als er over die retraite gesproken werd, Don Bosco en zijn manier van preken steeds ter sprake kwamen. - "Hij sleepte iedereen mee", zei men, "door de grote beminnelijkheid en vriendelijkheid waarmee hij biecht hoorde, terwijl hij het hoofd van de penitent dicht tegen zijn borst drukte. "Wij deden al wat we konden", getuigden enkelen, "om onze zaken af te handelen en dan naar het dorp te snellen om hem die hemelse manier van doen gade te slaan die hem bezielde en de uiterste minzaamheid te ervaren waarmee hij iedereen die tot hem kwam bejegende." - Het moge voldoende zijn te zeggen, dat hij op die twee dagen die hij in Saluggia doorbracht, bijna niets anders deed dan 's morgens en 's avonds biechthoren. Zovelen gingen, als door een onweerstaanbare macht aangetrokken naar hem toe. Er waren er velen die sinds jaren niet meer gebiecht hadden."

In die tijd hadden twee buitengewone gebeurtenissen de leerlingen van het Oratorio getroffen die de woorden van Don Bosco niet vergeten waren.

We hebben hierboven al verhaald hoe Don Bosco in de maand april de besliste aankomst in de hemel van de seminarist Luigi Castellano aangekondigd had; en hoe hij hem in juli, toen deze ziek was en door de dokters opgegeven, was gaan zegenen, waarna de zieke genas. Nu schrijft de seminarist Ruffino in zijn kroniek van de maand november: "In die dagen stierf in zijn huis te Turijn de seminarist Luigi Castellano." Hij vervolgt: "Op 25 december kondigt Don Bosco aan dat binnenkort een jongen moet sterven." En vervolgens: "Op 13 december stierf in het Oratorio de jonge Giovanni Racca uit Marene op de leeftijd van 12 jaar, na acht dagen ziek te bed gelegen te hebben. Hij was met een gewone verkoudheid naar bed gegaan."

Heel zelden wees Don Bosco de jongens erop dat dergelijke voorspellingen uitgekomen waren, maar hij stelde zich tevreden met in de gebeden van de communiteit de zielen van die dierbare overledenen aan te bevelen. Bij deze gelegenheid had hij een mooie geschiedenis te vertellen, die de hertogin van Laval-Montmorency hem in het Frans geschreven had, en die we hier in vertaling weergeven.

" "In een salon te Rome, waar zich buitenlandse lieden in gesprek verzamelden, kwam het gesprek te lopen over verschijnselen van geestelijke aard: de bilocatie, profetische dromen, de verschijning van afgestorvenen, enzovoort.

" Iedereen had een verhaal te vertellen. Het meest interessante was zonder twijfel dat van gravin R..., een Poolse. Ziehier wat zij vertelde:

"In het begin van de 17de eeuw leefde in Polen een vorst Lubomirski, van de oude en vooraanstaande familie van die naam. Hij was een grote heer, eigenaar van een geweldig fortuin, met pages en een hof van edellieden voor hem alleen. Zijn invloed strekte zich heel ver uit en zijn naam was op ieders lippen. Ongelukkigerwijze ontbrak hem het geloof. Al zijn ijver was gericht geweest tegen de godsdienst van zijn voorvaderen, en ten tijde waarin gebeurde wat ik wil vertellen, ontkende hij de onsterfelijkheid van de ziel, in een geschrift dat voor uitgave bestemd was. Dat was zijn geliefkoosde bezigheid, waarbij hij heel de spitsvondigheid van de meest geslepen sofismen gebruikte om zijn paradox te steunen, en heel zijn geestkracht om een waarheid te vernietigen, die de glorie en de troost van de menselijke natuur is.

" Op een mooie zomeravond wilde hij, vermoeid van zijn arbeid, een luchtje gaan scheppen. Twee pages volgden hem. Op een bepaalde afstand van zijn kasteel gekomen, beduidde hij hun dat ze op hem moesten wachten en op zijn eentje liep hij verder het veld in. In een kromming van een pad kwam hij een wenende vrouw tegen die achter een klein karretje liep dat door een paard voortgetrokken werd.

" "Maar, beste vrouw", zei hij tot haar, "wat voor ongeluk
" is u overkomen dat u zo wanhopig huilt?"
" "O, mijnheer", gaf zij hem ten antwoord, "ik heb alle re-
" den om te huilen. Op deze wagen breng ik mijn arme man naar zijn
" graf.Hij was mijn enige steun en troost in deze wereld."
" Getroffen door medelijden stak de vorst zijn hand in de
" zak en haalde er wat goudgeld uit te voorschijn, dat hij aan de
" arme weduwe overhandigde. "Hier, neem dit, brave vrouw, neem dit";
" en een frase in de mond nemend waar hij niet bij nadacht, vervolg-
" de hij: "laat u missen lezen voor de overledene."
" Toen hij enkele dagen later 's avonds in zijn werkkamer
" zat, keek hij op en zag een man voor zich. Hij had niet gemerkt
" dat die binnengekomen was. - "Héla"! riep hij, en de bedienden
" kwamen uit het naburige vertrek binnenlopen. "Waarom hebben jullie
" hier een man binnengelaten zonder hem aan te melden?"
" "Hoezo, prins? Er is niemand binnengekomen, u bent alleen.
" - En inderdaad, die man was verdwenen.
" "Dan zal het verbeelding geweest zijn", vervolgde Lubomirs-
" ki.- De bedienden trokken zich terug. Doch een ogenblik later
" staat dezelfde persoon weer voor hem. - "Héla"! roept de vorst
" voor de tweede keer uit. Maar de man verdween direct. Ontstelte-
" nis bij de bedienden, die de hallucinatie van hun meester niet
" konden verklaren, tenzij als gevolg van een bloedaandrag naar de
" hersenen bij overmaat van werk. Deze sterke geest dacht helemaal
" niet een visionair te zijn en schaamde er zich over dat te schij-
" nen.
" Terwijl hij over die onverklaarbare verschijning nadacht,
" vertoonde deze zich voor de derde maal en zei, toen hij aanstal-
" ten maakte om weer te roepen: "Roep niemand; wat ik u te zeggen
" heb, mag al leen door u gehoord worden. Ik ben de man van die ar-
" me weduwe, aan wie u de middelen gegeven hebt om missen te laten
" lezen voor mijn zielenrust. Dank zij deze ondersteuning ben ik in
" de hemel, en als beloning voor uw naastenliefde, heb ik van de
" Heer verlof gekregen u namens Hem te komen zeggen dat de ziel on-
" sterfelijk is.
" Bij deze woorden nam de vorst zijn manuscript en scheurde
" het in twee stukken. Oprecht bekeerd, werd hij een vurige verde-
" digger van het geloof, een groot licht in Polen door zijn deugd en
" zijn geleerde geschriften, zozeer dat hij zich de bijnaam verwierf
" van Salomon van het noorden. Het gescheurde godslasterlijke ge-
" schrift wordt zorgvuldig door de familie Lubomirski bewaard."

Op de 16de ontving Don Bosco een brief uit Giaveno die hem ter kennis bracht van welke geest een der seminaristen bezielde was, die door hem te werk gesteld was in het klein seminarie.

" Zeereerwaarde Heer en geliefde Vader in Christus,
"
" Helemaal te leven en te sterven voor Jezus en Maria. Zie-
" daar mijn enige wens, en het doel waarop al mijn handelingen
" en gebeden gericht zijn. Leven en sterven in de dienst van de
" Heer, zodoende zorgend voor mijn eeuwig heil en, waar het kan,
" voor dat van mijn broeders, zonder mijn krachten en werk te spa-
" ren. Indien ik er in het verleden behoefte aan had, de wil van
" de Heer te kennen en op te volgen, thans is dat en zal dat steeds
" voor me zijn, een strikte noodzaak; en de leiding die ik steeds
" en alleen bij u gevonden heb, verzoek ik u met aandrang te blij-
" ven schenken.
" In de nieuwe Congregatie van de H. Franciscus van Sales,
" zoals die hier in dit huis van het Oratorio bestaat, schijn ik
" vrede en rust te vinden voor mijn gemoed. Ik heb de regel ervan
" al gelezen en overwogen. Ik onderwerp mij aan alles en hoop het
" met de hulp van de Heer in acht te blijven nemen. Ziehier het
" verzoek van een toegenegen zoon die vraagt om te worden toegela-
" ten tot de broeders van genoemde Congregatie, zo U dat goed vindt
" en ik een dergelijke gunst waardig ben. Door mijn verdiensten ben
" ik het, voor zover als ik het weet, zeker niet, maar ik zou het
" kunnen zijn door uw grote goedheid en liefde. Weiger dus niet de
" smeekbeden te verhoren van iemand die van zich zelf een offer
" maakt voor de Heer, door zijn wil geheel in uw handen toe te ver-
" trouwen.
" Mag ik dus hopen dat binnenkort de Congregatie van de Hei-
" lige Franciscus van Sales een nieuwe medebroeder zal hebben, die
" ijvert voor het zielenheil van zichzelf en voor dat van anderen,
" een dienaar der dienaren? Beveel, mijn Vader, en ik zal klaar
" staan voor uw aanwijzingen. Zeg mij wat ik moet doen, en hoe ik
" me heb te gedragen, want vanaf nu ben ik al geheel van U af-
" hankelijk.
" In de hoop dat mijn verzoek verhoord zal worden, bied ik U
" nederig mijn beste wensen aan, en U de hand kussend, verblijf ik
" met gevoelens van de meeste hoogachting en genegenheid,
"
" Uw onderdanigste zoon in J. Chr.
" Giaveno, 15 december 1860. Boggero Giovanni.

Deze brief en vele andere van dien aard, die op het einde van het jaar door zijn beminde seminaristen geschreven werden, verheugden Don Bosco. Voor iedere dag van de noveen gaf Don Bosco een geestelijk bloempje en op dergelijke wijze bereidde hij zijn zonen voor op de mooie plechtigheid van Kerstmis.

- " 1. Bereidwillige gehoorzaamheid in alle gevallen, of men het prettig vindt of niet.
- " 2. Bescheidenheid: in de kleding, in de haartooi, bij het spreken, bij het gehoorzamen, bij onaangenaamheden.

- " 3. Naastenliefde: de gebreken van anderen verdragen en ervoor
" te zorgen niemand te kwetsen.
- " 4. Naastenliefde: de bedroefden troosten, diensten bewijzen en
" goed doen aan wie men maar kan; niemand kwaad doen.
- " 5. Naastenliefde: nalatigen vermanen, in goedheid diegenen te-
" rechtwijzen die slechte dingen zeggen of voorstellen.
- " 6. Naastenliefde: zijn vijanden vergeven en hun goede raad geven
" als de gelegenheid zich daartoe voordoet.
- " 7. Vermijd degene die kwaad spreekt.
- " 8. Mijd de ledigheid en wees ijverig in het vervullen van je werk.
- " 9. De biecht moet gesproken worden alsof het de laatste van het
" leven was.
- " Zondag: Godvruchtig communiceren, met de belofte het vaker te
" doen.

Don Ruffino schrijft: " Op de vooravond van Kerstmis, vertelde Don Bosco de jongens het volgende verhaal. "De nicht van de pastoor van Salluggia verklaarde dat ze vele jaren lang gekweld werd door hevige kiespijn, en als de tanden uitvielen, bleef het tandvlees steeds open. Zij stelde zich onder de hoede van Domenico Savio en binnen korte tijd hield het bloeden van het tandvlees op en was alle pijn verdwenen." -Hierna zei hij iets van groot belang: "Er zijn er onder onze leerlingen, die er binnen enkele maanden niet meer zullen zijn... Er is er een... die er niet aan denkt. Wij zullen ervoor zorgen hem een bundeltje klaar te maken voor hij vertrekt. Ik wil jullie nog zeggen dat Castellano in de hemel is, maar Racca heeft veel behoefte aan onze gebeden."

We hebben de dodenlijst van het Oratorio erop nagekeken en we vinden dat er in de maand april 1861 twee jongens stierven, een van hen vrijwel plots.

Hoe het kerstfeest gevierd werd, schreef Don Bosco aan gravin di Camburzano, die de winter in Nice doorbracht.

" Hooggeachte Mevrouw,

"

" Ik heb uw geëerde brief vol christelijke gevoelens, die
" mij dienstig zijn tot het storten van geloof en moed in mijn ar-
" me ziel en in die van mijn jongens, ontvangen.

" Ik heb gebeden en laten bidden volgens de intentie van de
" heer markies Massoni. Uw besluit op zichzelf is goed, maar het
" gaat vergezeld van moeilijke omstandigheden. Handel zo: ga na of
" u er het heil der zielen en de meerdere eer van God in onderkent.
" Wanneer het u voorkomt van wel, voer uw besluit dan uit, zo niet,
" schort de uitvoering ervan dan op.

" We hebben ons kerstfeest heel opgewekt gevierd. Om midder-
" nacht werden er drie missen opgedragen, de eerste gezongen door
" een honderdtal van onze jongens. Ook gingen de interne en exter-

" ne jongens met meer dan zeshonderd te communie. De plechtigheid
" was om twee uur afgelopen.
" Jezus, zo rijk aan genaden, overstelpe U en de heer graaf
" Vittorio en heel uw gezin en vrienden met Zijn gaven, terwijl ik
" met de meeste hoogachting verblijf,
" Uw dienstwillige dienaar,
" Turijn, 26 december 1860. Giovanni Bosco, pr.

"Op 28 december", aldus de kroniek, "kwam na het middagmaal onverwacht Mgr. Ghilardi, bisschop van Mondovi, in het Oratorio. Hij stelde voor een preek te houden en de zegen te geven. Zijn preek behandelde het nut en de kostbaarheid van het geloof. De kostbaarheid leidde hij af uit de zeldzaamheid, overwegend dat achthonderd miljoen mensen het niet bezitten, terwijl echter slechts tweehonderd miljoen het wel bezitten; tot dat getal hebben wij het geluk te behoren. Hij beloofde donderdag de heilige mis voor ons te komen opdragen."

Dikwijls kwamen er op uitnodiging van Don Bosco bisschoppen of prelaten naar het Oratorio om de mis te celebreren voor de gemeenschap. Buiten degenen die we al in de loop van onze Memorie genoemd hebben, herinnert Don Giovanni Garino zich de theol. Ighina Andrea, kanunnik van de kathedraal te Mondovi, Mgr. Oreglia van S. Stefano, thans kardinaal, die Turijn aandeed toen hij op weg was om zich als internuntius in Den Haag in Nederland te vestigen, en Mgr. Giovanni Sola Pietro, bisschop van Nice. Zij hadden een hoge dunk van de deugd van de dienaar Gods. Kanunnik Anfossi getuigt: "Toen ik nog seminarist was, werd ik door Don Bosco met bijzondere opdrachten naar verscheidene bisschoppen gestuurd. Bij die gelegenheden was ik zelf hoogst verwonderd de uitdrukkingen van de grootste waardering te horen ten aanzien van de heiligheid en de werken van de dienaar Gods. Ik herinner me Mgr. d'Angennes, aartsbisschop van Vercelli, die mij met bijzondere betuigingen van genegenheid ontving, en in tegenwoordigheid van verscheidene kanunniken niet uitgepraat raakte over Don Bosco, door het vele goede dat hij voor de jeugd deed en vooral door het bevorderen van de geestelijke roeping. Mgr. Losanna, bisschop van Biella, mijn vooraanstaande weldoener, had een grote bewondering voor Don Bosco opgevat, al sinds de eerste tijd van zijn Instituut, en was grondig op de hoogte van het goede dat hij met zijn zondagsoratorio deed voor de verlaten jeugd. Telkens als monseigneur in Turijn kwam, nodigde hij ofwel Don Bosco bij zich uit, of hijzelf kwam naar het Oratorio om zich met hem te onderhouden. Ik laat achterwege melding te maken van andere blijken van eerbied die Don Bosco van vele andere bisschoppen ten deel viel en waarvan ikzelf getuige geweest ben."

Hervatten wij de kroniek. Tegen het einde van het jaar schonk Don Bosco zijn geschreven of mondelinge nieuwjaarsgeschenken aan de seminaristen en aan enkelen van de oudere jongens. Sommige waren in het Latijn:

Pone finem in voluntate peccandi et invenies Mariam. - Frustra

quaerit qui cum Maria invenire non quaerit. - Plus Maria desiderat face-
re tibi bonum, et largiri gratiam, quam tu accipere concupiscas. Scire et
cognoscere te Virgo Dei para est via immortalitatis: narrare virtutes
tuas est via salutis. "Mij gaf Don Bosco", zo schreef Don Ruffino, op 29
december dit geschenk: "Adiuva me in lucro animarum"; en ik gaf hem al de
sleutels van mijn hart met volkomen vertrouwen in handen."

"Op 30 december vroeg Don Bosco aan alle jongens, dat zij hem als
nieuwjaarsgeschenk elk een communie zouden schenken, opgedragen te zijner
intentie."

Evenmin vergat hij zijn weldoeners bij het begin van het nieuwe
jaar geluk te wensen, en hij had een hele maand nodig om aan iedereen te
schrijven. We hebben nog een van die brieven, gericht tot de heer graaf
Pio Galleani d'Agliono.

" Hooggeachte Heer,
"
" De priesters, seminaristen en jongens van het Oratorio van
" de H. Franciscus van Sales wensen hun voortreffelijke weldoener,
" de heer graaf Pio d'Agliono een zalig en gelukkig nieuwjaar en
" bidden de Heer, over hem veelvuldige hemelse zegeningen uit te
" storten evenals over heel zijn geachte familie.
" Met gevoelens van de meest oprechte dankbaarheid uit naam
" van allen, verblijf ik met verschuldigde eerbied,
"
" Uw dienstwillige dienaar,
" Turijn, einde 1860. Bosco Giovanni, pr.

Op 31 december bedroeg het aantal in het huis verblijvende jongens
ongeveer 470. De blonde akker van Don Bosco breidde zich met steeds nieu-
we aren uit. Zonder gewag te maken van degenen die een geestelijke loop-
baan kozen, vatte hij in de volgende bewoordingen de resultaten samen,
die hij in de eerste jaren, tot 1860 toe, onder de jongens verkregen had.

"Om de resultaten te onderkennen die in deze scholen, Oratoria of in
het hospitium verkregen zijn, moet men de leerlingen in drie groepen ver-
delen: deugnieten, lichtzinnigen en goeden. De goeden handhaven zich en
maken op wonderbare wijze vorderingen in het goede. De lichtzinnigen, dat
zijn degenen die al gewoon waren rond te zwerven en weinig te werken, ko-
men ook langzamerhand tot goede resultaten door hun vakwerk, door de as-
sistentie en door hun bezigheid. De deugnieten vervolgens geven handen
vol werk. Wanneer men hun een beetje werklust kan bijbrengen zijn ze gro-
tendeels gewonnen. In grote lijnen kan men de verkregen resultaten onge-
veer als volgt uitdrukken.

1. Degenen die niet slechter worden,
2. Velen worden verstandig, daardoor kunnen zij op een behoorlijke

manier hun boterham verdienen.

3. Degenen die onder alle waakzaamheid ongevoelig blijken, laten zich langzaamaan winnen voor de invloed van de goede beginselen, die naderhand hun uitwerking niet zullen missen.

Daardoor is men erin geslaagd, ieder jaar verscheidene honderden jongens bij een goede patroon onder te brengen bij wie ze een vak leren. Velen keren terug naar hun familie van wie ze waren weggelopen, en zij tonen zich thans volgzamer en gehoorzamer. Niet weinigen werden als bediende bij goede families ondergebracht.

"De gaande en komende jongens in het huis van dit Oratorio bedragen ongeveer 300 per jaar. Verscheidenen van hen worden opgenomen in het muziekkorps van de nationale garde of bij de militaire muziek. Anderen wijden zich verder aan hun vak in de inrichting. Er is ook een aanzienlijk deel dat zich aan het onderwijs wijdt, en na hun afgelegde examens blijven ze hier in huis of gaan ergens als schoolmeester werken in de dorpen waar vraag naar hen bestaat."

H O O F D S T U K L X

IL GALANTUOMO - VERKLARING VAN DE VOORSPELLINGEN DIE
VORIG JAAR IN DEZE ALMANAK VERSCHENEN - AANDUIDINGEN OP
DE GEBEURTENISSEN IN DE TOEKOMST - VOORSPELLINGEN
VAN DE ZUSTER VAN TAGGIA.

Het laatste werk voor Don Bosco bij Speirani verschenen, was in dat jaar de almanak die tot titel droeg: "Il Galantuomo", Piëmontees-Lombardische almanak voor het jaar 1861. Belangrijk was het voorwoord.

" De Galantuomo tot zijn vrienden. De voorspellingen van het afgelo-
" pen jaar 1860.

" Gij, mijn vrienden, hebt er in de loop van het jaar 1860 op
" gelet of mijn voorspellingen in vervulling gingen, misschien om
" mij de naam van een goede of slechte almanak te geven. Zelfs heb-
" ben verscheidenen onder u mij ongeduldig om opheldering ter zake
" gevraagd. En u had gelijk; want als een gentleman een woord gezegd
" heeft, moet hij het ook weten te houden. Thans geloof ik u allen
" te kunnen voldoen door aan te duiden op welke manier de voorspel-
" lingen van het verlopen jaar tot stand kwamen, terwijl ik er enke-
" le dingen met betrekking tot het jaar 1861 zal aan toevoegen.

" Ik moet enkel opmerken dat de woorden waarmee ik verleden
" jaar zoveel voorspellingen deed, betekenden dat zij moesten begin-
" nen in dit jaar 1860, waarna ze hun volledige vervulling zullen
" krijgen in de volgende jaren. Dit vastgesteld zijnde, wend ik
" me tot u.

" Afgelopen jaar zei ik: in dit jaar zullen we een nieuwe
" oorlog krijgen, die, hoewel hij niet zoveel bloedvergieten zal
" vergen als die van 1859, echter veel meer zielen naar de hel zal
" zenden. De wederwaardigheden die in 1860 gebeurd zijn, zijn de
" letterlijke en droevige vervulling van deze woorden.

" We zullen twee verschrikkelijke ziekten meemaken waarvan
" ge de vreselijke gevolgen zult zien: deze twee ziekten zijn de
" godsdienstige onverschilligheid en de vooruitgang van het pro-
" testantisme. Wie nagaat hoever het met de verachting van de gods-
" dienstige zaken, van de gewijde bedienaren, van de bisschoppen en
" kardinalen en van de paus gekomen is, zal zeker moeten toegeven
" dat de gevolgen van die twee ziekten heel verschrikkelijk zijn.

" Twee beroemde politieke personen zullen uit de politieke
" wereld verdwijnen: deze twee personen zijn de groothertog van Tos-
" cane en de hertog van Modena, die door de in maart tot stand geko-
" men annexatie van hun staten bij Piëmont, beschouwd worden als
" niet meer bestaande in de wereld van de politiek.

" Vele vaders en moeders zullen wenen over de ergernissen die
" hun zonen hun aandoen, en ze zullen de in het gezin veroorzaakte
" onenigheden betreuren. Antwoord: Dertigduizend en meer vrijwilli-
" gers die met Garibaldi zijn meegetrokken, het onder de wapens
" roepen van al degenen die tussen twintig en dertig jaar zijn, twee
" militaire lichten in twee maanden tijd, spreken voor zichzelf
" en ontslaan mij van iedere verdere verklaring.

" U zult zien dat de wijn goedkoper wordt, maar het brood
" duurder. Antwoord: 'De wijn, dat wil zeggen, het menselijk bloed,
" zal vergoten worden alsof het niets kost; sommigen zeggen dat het
" aantal gedode of gewonde Italianen op het slagveld de honderddui-
" zend nadert; de stervenden doen het brood, dat het menselijke li-
" chaam is, duur worden; daar de mannen nu voortaan meer gezocht
" zullen worden hetzij voor de militaire dienst, hetzij voor andere
" werkzaamheden die het leven eist. De prijs voor een vervanger is
" viermaal zo hoog geworden als vroeger, toen de dingen van het
" openbare leven zich nog in normale omstandigheden bevonden.

" Verscheidene dorpen zullen door de hagel getroffen worden.
" Antwoord: - Buiten de vele schade die in vele plaatsen door de
" hagel is veroorzaakt, was er het beruchte noodweer dat op een ver-
" schrikkelijke manier verwoestingen op het veld aanrichtte tussen
" Moncalieri tot aan Casale; een ander van Milaan tot Brescia.

" Een dorp zal door een aardbeving verwoest worden, andere
" zullen te lijden hebben van koude en droogte.

" Dat is voor het volgende jaar.

" Denkt echter niet dat dit de hele verklaring van mijn pro-
" fetieën is; het past me echter niet, meer commentaar te geven.
" Misschien zal menigeen zowel om de profetieën als om de verkla-
" ring lachen, en dan zal ik blij zijn, omdat mijn almanak ertoe
" gediend heeft een vriend van me te laten lachen. Van mijn kant
" echter zeg ik u, dat zowel de profetieën als de verklaring ervan,
" redenen zijn om te wenen.

"

" Voorgevoelens voor het jaar 1861

"

" Het past me, niet veel te zeggen over het jaar 1861. Wat ik
" zeggen zal, zal kort zijn, maar duidelijk en positief. In de loop
" van dit jaar zullen er gebeurtenissen voorvallen die de wereld
" verslagen zullen doen staan. Maar de goedwillenden mogen zich
" troosten, want na een verschrikkelijke catastrofe, zal er een
" einde komen aan het bloedvergieten en zal de periode van vrede
" beginnen. De boosaardigen zullen het zien van onverwachte en zo
" met de menselijke plannen tegenstrijdige gebeurtenissen, verbluft
" staan en gedwongen zijn te erkennen: digitus Dei est hic: dat is

" de vinger Gods.

" Bij deze woorden zult gij, beminde vrienden, me vele vragen
" willen stellen, en ik kan gemakkelijk begrijpen, welke die zouden
" zijn, maar ik heb een slot op de mond en ik zwijg.

" Om u niettemin enige voldoening te schenken en uw groot ver-
" langen te vervullen naar de kennis van de toekomstige dingen, zal
" ik U hier de beroemde voorspellingen van de Slotzuster van Taggia
" weergegeven. Ik schrijf ze over zoals ze zijn en zoals ze gedrukt
" werden ten jare 1849.

"

" Voorspellingen van Zuster Rosa Colomba Asdente
" Dominicanes te Taggia

"

" (Aldaar gestorven in het klooster van de heilige Catharina
" op 6 juni 1847. Uittreksel uit het relaas dat bij de bisschoppe-
" lijke curie van Ventimiglia gedeponereerd werd, en gekopieerd van
" een getrouw exemplaar in februari 1850).

" Deze brave kloosterlinge wist in de loop van haar langdurig
" leven zo goed haar deugd te verbergen achter een schijn van halve
" waanzinnigheid, dat er aan haar niets buitengewoons te bespeuren
" viel. Men zag dat zij nauwkeurig al haar plichten vervulde, haar
" gebedsgeest, haar tranen, haar verstervingen. Maar daar zij al
" deze genoemde werken van enige vreemdheid vergezeld deed gaan,
" hechtte men er niet veel waarde aan en diende zij bijna als ver-
" strooing voor haar medekloosterlingen.

" Toen Monseigneur Maggioli nog leefde, voorspelde zij aan
" pater Angelo Dania, dominicaan, dat hij bisschop zou worden van
" Albenga, en dat hij de onschuld aan het licht zou brengen van een
" zekere kanunnik Cairaschi, die onrechtvaardig beschuldigd was. Dit
" is volkomen in vervulling gegaan, en toen pater Dania bisschop
" werd, verklaarde hij dat in tegenwoordigheid van de zusters, zoals
" meegedeeld werd door zuster Rosa Luigi, die daarbij aanwezig was.
" Vele andere zusters getuigen van het feit door dat zij het van de
" oudsten hebben horen verhalen.

" Zo voorspelde zij ook dat Gregorius XVI opgevolgd zou wor-
" den door een paus die de naam Pius zou dragen. Volgens zijn naam,
" zijn aard en zijn optreden zou hij dus vroom zijn. Zijn troon zou
" hij verliezen en zou hem door middel van Napoleon terug verwerven.
" De bewuste voorspelling werd onder ede bevestigd door vele perso-
" nen, die haar verscheidene keren hoorden uitspreken, in het bij-
" zonder door advocaat Filippo Ghu uit Taggia, rentmeester van het
" klooster, die heel dikwijls schertsend tot Zuster Rosa zei: "Wel,
" dan zullen we binnenkort Napoleon dus zien verrijzen?" - "U",
" antwoordde zij, weet niets; en toch zult u zien dat de paus door
" Napoleon weer op de troon gesteld wordt. Ziet u die ster"? - zei
" ze vaak tot de zusters terwijl ze naar de avondster wees, "ze doet
" me denken aan het schitterende kruis dat de Paus uit dankbaarheid
" aan Napoleon zal geven nadat deze hem in zijn rechten zal hersteld
" hebben."

" Monseigneur Dealbertis, die al bisschop van Ventimiglia

" was toen Pius IX uit Rome vluchtte, schreef dat hij zou geloven
" aan de voorspellingen van Zuster Rosa, als hij de paus door Napo-
" leon op de troon teruggeplaatst zou zien.

" "Arme Louis Philippe", herhaalde zij dikwijls. "Hij zal uit
" Frankrijk vluchten en zal in ballingschap in Engeland gaan ster-
" ven. Er zullen veel driekleurige vlaggen worden uitgestoken met de
" vlag van de paus en ze zullen de priesters dwingen ze te zegenen.
" Dat zal het teken van de oorlog zijn die kort daarop zal volgen.
" De koning van Piëmont, Carlo Alberto, zal de eerste zijn die toe-
" snelt om te helpen. Hij zal worden overwonnen en gedwongen om in
" ballingschap te vluchten. Hij zal sterven bij de grenzen van Span-
" je en zal worden opgevolgd door zijn jongste eerstgeboren zoon,
" enz. enz."

" En sprekend over Napoleon, zei ze nog: "De regering van
" Napoleon zal kort duren", vervolgde zij. "Er zal een grote vervol-
" ging tegen de Kerk ontstaan die het werk zal zijn van haar eigen
" kinderen. Er zal een vervolger opstaan - die zij de antichrist
" noemt en van wie ze zegt dat hij al geboren is. - Deze zal zich de
" bevrijder van Italië noemen, bij wie zich vele sektariërs zullen
" aansluiten om de Kerk te vervolgen met valse beginselen en met ge-
" weld. Hun boosaardigheid zal zo verfijnd zijn, dat ze ook vele
" goedwillenden met hun sluwheid om de tuin zullen leiden."

" Ze zei verder: "De paus zal beroofd worden van zijn wereld-
" lijk grondgebied en enkel bisschop van Rome genoemd worden. Dat
" zal in Italië gebeuren, waar er vele martelaren zullen vallen ge-
" durende een zeer bloedige godsdienstoorlog."

" En alleen over de plaats Taggia sprekende, vervolgde zij:
" "Niet alle kloosterlingen zullen volharden; maar diegenen die
" vastberaden blijven, zullen gekruisigd worden op de berg Oliveto -
" een plaats in de buurt van het klooster die zo genoemd wordt - sa-
" men met vele andere personen die de wijk zullen nemen in het
" klooster. De belijders van Christus zullen in deze beproevingen
" worden vertroost door vrome en geleerde priesters, in het bijzon-
" der van de orde van de heilige Dominicus."

" Vervolgens in het algemeen sprekend, zei zij andermaal:
" "Enkele bisschoppen zullen van het geloof afvallen, doch vele an-
" deren zullen standvastig blijven en veel lijden voor de Kerk.
" Engeland zal tot de eenheid terugkeren."

" Eveneens zei ze bovendien, dat 'de Russen door de paus zul-
" len vermaand worden en menselijker zullen worden tegenover de ka-
" tholieken (inderdaad richtte Gregorius XVI een plechtige vermaning
" tot keizer Nicolaas, verweet hem de vervolgingen tegen de katho-
" lieken; de vervolgingen werden daarna aanzienlijk milder) en dat
" de Turken tenslotte tot het geloof zouden komen." (Vier-en-een-
" half miljoen Bulgaren, die Turkse onderdanen zijn, traden in
" november van dat jaar 1860 tot het katholieke geloof toe).

" Ook verkondigde zij dikwijls - aldus het verhaal - dat niet
" alleen de kloosterlingen, maar ook de goede wereldgeestelijken
" van hun goederen beroofd zullen worden; dat vele edelen zullen
" gevangen gezet worden, en dat er een geest van een democratische
" duizeling

" zal overheersen; er zal een grote verwarring in Europa heersen en
" de vrede zal niet weerkeren voordat de witte bloem ofwel de le-
" lie der afstammelingen van de heilige Lodewijk weer op de troon
" van Frankrijk zal zetelen. Door de vervolgingen gelouterd zal de
" Kerk schoner herrijzen; het aantal der gelovigen zal verminderd
" zijn, maar ze zullen vuriger zijn dan vroeger."

" Zij voegde eraan toe "dat de Russen en de Pruisen Italië de
" oorlog zouden aandoen; dat de kerken in paardenstallen zouden ver-
" anderd worden; dat de paarden in de nieuwe kerk van het klooster
" van Taggia zouden ondergebracht worden." Daarvan werd toen met de
" bouw begonnen, en ten opzichte van deze kerk had zij zich, om
" bovengenoemde redenen, nooit gunstig willen uitlaten. Toen de
" kloosterfamilie besloot tot de bouw ervan, zei ze nog: dat ze
" er nooit de mis zou gaan horen, wat ook waarheid werd, daar zij
" stierf enkele dagen voor de kerk ingezegend werd.

" In het bovengenoemde relaas leest men: "zij zegt dat de
" vervolging zal beginnen met de opheffing van de jezuïeten, die bij
" een andere gelegenheid er weer bovenop zullen komen; dat er ten-
" slotte een heftige storm tegen de Kerk zal aangewakkerd worden;
" dat er niet meer dan twee kloosterordes zullen overblijven, name-
" lijk de kapucijnen en de dominicanen samen met de ospitalieri,
" die onderdak verlenen aan de pelgrims die de martelaren ten
" tijde van de vervolging in Italië komen bezoeken."

" En tegen het einde staat te lezen: de oorlog die zij voor
" de toekomst voorzag, kondigde zij met veel nadruk aan, zeggende
" dat hij zou volgen op een grote verwarring van mensen tegenover
" mensen, met geraas van wapens en trommels; zij voegde eraan toe,
" dat Italië grote rampen boven het hoofd hingen, dat zij het dik-
" wijls betreurde dat haar woorden vooral deze natie betroffen; dat
" Oostenrijk, Rusland en Pruisen zich zouden verenigen tegen de op-
" standelingen en dat dezen zich uiteindelijk aan de Kerk zouden
" onderwerpen.

" Haar eigen dood aankondigend zei ze: "dat zij eerst hele-
" maal zou moeten wegteren en bijna doorschijnend worden, zo mager
" als een skelet, en dat zij zou sterven terwijl de paters dominica-
" nen in de sacramentsprocessie waren op zondag onder het octaaf
" van het feest van Corpus Christi". Een voorspelling die nauwkeu-
" rig uitkwam.

" Wenend zei ze dikwijls, dat vele zonden de wereld over-
" stroomden, en Italië verschrikkelijke rampen boven het hoofd hin-
" gen; dat ze niet opgewekt en goed van zin kon zijn; dat, wanneer
" tot de kloosterlingen zou doorgedrongen zijn wat zij wist, zij
" eveneens diep bedroefd zouden zijn."

" Men weet van andere personen die van al haar voorspellin-

" gen (1) op de hoogte waren, dat zij dikwijls zei, dat in de
" vervolging van de Kerk - waarover hierboven meer gezegd is - de
" priesters en de paters gevierendeeld zouden worden als ossen (2)
" en dat veel bloed van hen vooral de grond van Italië zou dren-
" ken.

(1) We hebben een eerbiedwaardige kloosterling van Sint Dominicus ondervraagd die jarenlang met deze zuster Colomba Asdente was omgegaan, en die ons verzekerde, het bovengenoemde zelf vele malen uit haar eigen mond te hebben gehoord, nu eens de ene dan de andere voorspelling, omdat zij ze niet na elkaar liet volgen maar met tussenpozen; en als hij deed alsof hij er geen geloof aan hechtte, voegde zij eraan toe: "Welnu U zult zelf gedeeltelijk de vervulling er van zien".

(2) De onderlijnde teksten zijn geheel haar eigen woorden.

H O O F D S T U K L X I

1861 - HET BEGIN ERVAN - HET AANTAL LEDEN VAN DE
CONGREGATIE - GOED GEDRAG VAN DE JONGENS - HEILIGE
IJVER - JAGERS EN VISSERS VAN ZIELEN - HET GOEDE
VOORBEELD VAN DON BOSCO - DE DROOM VAN DE GEWETENS: DON
CAFASSO, SILVIO PELLICO EN GRAAF CAYS: DE BEREKENINGEN
AANGEBODEN DOOR DE JONGENS; SMARTELIJK SCHOUWSPEL; EEN
PRACHTIGE MAALTIJD; - DE ALGEMENE NIEUWJAARSSPREUK -
BEDENKINGEN OVER DE DROOM.

De leden van de Congregatie van de H. Francisous van Sales waren in het begin van het jaar 1861 26 in aantal, waarbij zich ridder Federico Oreglia uit Santo Stefano gevoegd had. Onder dezen waren er vier priesters. Twee priesters en andere seminaristen van verschillende diocesen waren in het Oratorio, doch maakten geen deel uit van de Congregatie. Dat jaar begon onder goede vooruitzichten voor de leerlingen van Don Bosco. In zijn Vijf lustrums van het Salesiaans Oratorio schreef Don Giovanni Bonetti als volgt:

" "De zondagsratoria op de drie belangrijkste punten van de
" stad werden bijzonder druk bezocht. Ons hospitium in Valdocco was
" overvol met jongens en de vroomheid en deugd bloeiden er. En dan
" waren er de jongens, vakjongens en studenten, die zo deugdzaam wa-
" ren, dat ze het leven van Domenico Savio weerspiegelden en bij ons
" de wonderbare en ook bovennatuurlijke werken van deze, onze engel-
" achtige kameraad en vriend, weer levend maakten. De jongens hiel-
" den van elkaar als even zovele broers. Er was geen ruzie tussen
" hen, geen onenigheid, geen misverstanden; doch allen vormden als
" het ware slechts één hart en één ziel om God te beminnen en Don
" Bosco vreugde te verschaffen.

" Aller ijver om een goed moreel en godsdienstig gedrag te
" bewaren was zo groot, dat het op het einde van de week, als de
" behaalde punten in het openbaar voorgelezen werden, slechts zel-
" den gebeurde dat men een negen hoorde, daar allen een tien ver-
" dienden. Dat wil zeggen dat niemand reden gaf tot ook maar de
" geringste klacht, noch op het gebied van vroomheid, noch op dat
" van de studie, het gedrag in de klas, op de slaapzaal, bij het
" spelen, enzovoort.

" De negen, ofwel het cijfer dat slechts een bijna uitstekend ge-
" drag aanduidde, stond zo laag aangeschreven, dat, wanneer een,
" leerling meer uit lichtzinnigheid dan uit verdorvenheid, er een,
" ontvangen had hij in snikken uitbarstte en er gewoonlijk in de
" loop van het hele jaar geen meer kreeg.

" Weliswaar viel deze wedijver en benijdenswaardige staat van
" zaken aan enkele buitengewone feiten toe te schrijven, waar-
" over de biograaf van Don Bosco zal spreken. Maar voor een groot
" deel was het toch ook een gevolg van de ijver en toeleg van Don
" Bosco en zijn medewerkers. Na het middagmaal en het avondeten be-
" vond Don Bosco zich gewoonlijk onder de speeltijd in ons midden.
" Nu eens stond hij, een andere keer zat hij op een tafel of gewoon
" op de grond, maar steeds was hij omgeven door een grote kring van
" jongens. Hij verblijdde ons dan met het vertellen van onderhouden-
" de en stichtende voorvallen. Soms richtte hij een bemoedigend
" woord tot degene van wie hij wist dat hij het nodig had, of een
" andere keer zei hij iemand iets vertrouwelijks aan het oor. Daar
" er ieder uur andere jongens hem omringden, en de ene groep na de
" andere het genoegen had in zijn buurt te zijn, gebeurde het dat
" allen of bijna allen binnen enkele dagen tijds, als kuikens van
" de kloek, een influistering kregen. Anderen liet hij bij zich
" roepen of hij ging zelf op zoek naar iemand, van wie hij min of
" meer wist dat deze behoefte had om tot het goede aangespoord te
" worden en van het verkeerde te worden afgehouden. Onder vier ogen
" en met een onnavolgbare goedheid sprak hij hem dan enkele woorden
" toe die in zijn ziel een grotere uitwerking hadden dan een paar
" retraitses.

" En daar na het avondgebed en het korte toespraakje de jon-
" gens zich om hem heen verdrongen om hem goedenacht te wensen of om
" hem te spreken over een of andere moeilijkheid en hem om raad te
" vragen, maakte hij van de gelegenheid gebruik en gaf hij deze en
" gene een vertrouwelijk woord, dat als een schat bewaard werd en
" zeer getrouw opgevolgd werd. Deze en soortgelijke manieren van
" handelen had Don Bosco vanaf de eerste jaren in het Oratorio inge-
" voerd, maar doordat hij de heilzame uitwerking ervan had ondervon-
" den, begon hij er in dat jaar een nog groter gebruik van te maken,
" dat tot ons onschatbaar voordeel.

" Daar Don Alasonatti, de prefect van het huis en onze twee-
" de vader, niet zoals Don Bosco de gave van het woord had, zorgde
" hij op een andere manier voor het welzijn van de jongens. Hij
" waakte erover dat er geen misbruiken onder ons groeiden, nam de
" taak op zich aanmerkingen te maken of bedreigingen te uiten, en
" ook lichte straffen op te leggen en stelde dat in de plaats van
" de mildere middelen en de overreding, indien deze geen vat hadden
" op sommige stijfkoppen. Overigens paste hij dat deel van de tucht
" met zoveel liefde, kalmte en bescheidenheid toe, dat hij zich wel
" gevreesd maar niet gehaat maakte, door de bitterheid te mengen met
" zoetheid, de hardheid met zachtmoedigheid, het vonnis en de straf
" met barmhartigheid en welwillendheid. Vooral wijdde hij telkens
" een nauwkeurig en voorzichtig onderzoek aan de zaak waar het om

" ging, liet de schuldige spreken, en indien nodig diende hij een
" vermaning maar geen verwijt toe. En als dat laatste voldoende was,
" ging hij niet over tot een bedreiging noch tot bestraffing en
" zodoende bracht hij in praktijk het voorschrift dat door God -
" zelf in deze bewoordingen gegeven was: Pro mensura peccati erit
" et plagarum modus:"De omvang van de straf moet in overeenstemming
" zijn met de schuld.In alle gevallen liet hij ook steeds doorsche-
" meren dat hij niet uit wrok handelde, maar uit liefde, niet uit
" grilligheid en ressentiment, maar uit plicht en in het verlangen
" de schuldige te helpen.

" Maar aan het gedrag en de wijze opvoeding van de jon-
" gens werkten gedurende de recreatie ook nog andere medewerkers
" van Don Bosco mee. Dat waren de seminaristen, de leraren, de
" meesters van de werkplaatsen, de assistenten, en niet weinige
" leerlingen die de voetsporen drukten van Domenico Savio en zich,
" evenals hij, tot jagers en vissers van zielen maakten. Over ver-
" schillende plaatsen verdeeld, namen ze aan alle spelen deel en -
" vormden er het middelpunt van. Ze deden dat met zulke ijver en
" zorg dat ze de besten overtroffen. Wie hun vrome bedoeling en het
" edele doel van deze jongens en seminaristen niet kende, zou gezegd
" hebben dat zij lichtzinnig waren en hun waardigheid te grabbel
" gooiden. Maar de zaak lag geheel anders.

" Zij bevorderden de recreatie en vuurden haar aan om haar
" belangwekkend te maken en ook de tragen op te wekken, teneinde
" hen wakker te schudden uit hun droefgeestige gedachten, en op die
" manier het lichamelijke en morele leven te ontwikkelen. Zij zorg-
" den er voor dat ze de leiders werden bij het spel om het te be-
" heersen en er als het ware als scheidsrechters te kunnen in optre-
" den. Want in gevallen van betwisting konden zij dan over en weer
" overleggen en voorkomen dat er onder de jongens woordenwisselin-
" gen, boze woorden en ruzies ontstonden, wat een belediging van God
" geweest zou zijn.Vele uren besteedden ze aan deze taak en dikwijls
" brachten ze daarvoor grote offers en ontzegden ze zich veel, maar
" ze deden het opgewekt, omdat ze op die manier de jongens beter
" leerden kennen met hun karakter en hun gebreken, en zij zodoende
" de gelegenheid hadden hun een heilzame opmerking te geven.

" Terwijl sommigen op die manier toezicht hielden op de
" gemeenschappelijke ontspanningen, verspreidden anderen zich over
" de speelplaats. Zij letten op deze of gene jongen die alleen
" stond, nodigden hem uit om aan het spel deel te nemen of om met
" hen te wandelen. Dat deden zij steeds met de eerlijkste bedoeling
" om een behoorlijke opgewektheid te bevorderen, en om een onge-
" zochte gelegenheid te hebben voor het geven van goede raad en aan
" te sporen tot de studie, het werk of de godsvrucht. Na een korte
" ontspanning met deze of gene jongen, student of vakjongen, sloegen
" zij dan een praatje over het een en het ander. Opeens kwam dan wel
" een vraagje dat de jongen meer persoonlijk betrof, zoals bijvoor-
" beeld: "Heb jij je ouders nog en zorg je ervoor hen genoeg te
" doen door een goed gedrag en door voor hen te bidden?" - "Wat
" voor een cijfer heb je de afgelopen week behaald?" Sinds wanneer

" ben je niet meer gaan biechten?" - "Ik heb een gunst nodig van
" Onze-Lieve-Heer. Zou je morgen met mij willen gaan biechten en te
" communie gaan voor mijn intentie?" - "Heb je geen zin om Don Bos-
" co eens te gaan opzoeken? Kom mee, dan zullen we hem iets aan ons
" oor laten zeggen."

" Met hetzelfde doel hielden de leraren in de klassen en de
" assistenten en verantwoordelijken van de slaapzalen en werkplaat-
" sen een oogje in het zeil. Iedereen zorgde ervoor zijn eigen leer-
" lingen te brengen tot plichtsvervulling, tot orde, arbeid, studie
" en deugd, meer met liefde dan met vrees, meer uit bezorgdheid voor
" de ziel dan voor het lichaam, meer met het oog op de hemel dan op
" de aarde. Geïnspireerd door het voorbeeld en de woorden van Don
" Bosco, was aller verlangen en betrachtning iedere mogelijke gele-
" genheid te scheppen en gebruiken om de jongens van het Oratorio
" te behoeden en tot God te brengen. Een van de meest getrouw toe-
" gepaste beginselen was, God niet alleen door de deur van de kerk
" tot de harten der jongens toegang te verschaffen, maar ook door
" die van het klaslokaal en van de werkplaats. Dat beginsel tracht-
" ten ze te volgen, maar met zoveel voorzichtigheid en gematigdheid,
" dat de jongens er bijna niets van merkten, maar heel goed voelden
" en ondervonden dat het veel prettiger was godvruchtig en deugdzaam
" te zijn, dan ongodvruchtig en slecht. Ze beschouwden het Oratorio
" dan ook als hun dierbaar tehuis, en waren hun oversten genegen als
" de vrienden van hun ziel.

Maar bovenal was het voorbeeld dat Don Bosco gaf de werkzaamste
prikkel tot het goede. Hij ging allen voor in het vervullen van zijn
plichten, door de evangelische raden in praktijk te brengen en de eer van
God in alles te verdedigen, zodat hij in alle oprechtheid tot de Heer kon
zeggen: Zelus domus tuae comedit me. Don Francesco Dalmazzo schreef aldus
over hem: "Ik vestig de aandacht op een waardering die door veel van mijn
confraters en door mezelf ondervonden wordt: hoe langer en intiemer men
met de dienaar Gods omgaat, - in tegenstelling tot wat het geval is in de
omgang met andere mensen, - hoe meer deugd men in hem ontdekt, of iets in
het algemeen, dat de bewondering wekt en waar men eerst geen aandacht aan
geschonken had. In de periode van ongeveer dertig jaren dat ik in zijn
omgeving ben geweest, moet ik eerlijk toegeven dat ik in hem nooit iets
bespeurd heb dat berispelijk was, maar veeleer moest ik te allen tijde de
beoefening van iedere christelijke deugd in hem bewonderen, die hij be-
trachtte op een manier, dat ik gedwongen was mij de visu et auditu ervan
te overtuigen dat het gerucht waar was dat van hem zei: "Hij is een hei-
lige."

Met dat alles is het bloeien en het levendig houden van zoveel
deugden in het bewonderenswaardige huis van Don Bosco nog niet verklaar-
baar, ook al zouden de gebruikelijke middelen worden aangewend die de
godsdienst en een gezonde pedagogie aan de hand doen. Er was stellig ook
iets wonderbaars dat de menselijke tekortkoming aanvulde, daar God alleen

de harten doorgrondt en soms het kwade ziet waar de mensheid volmaaktheid menen te zien. In het eerste boek der koningen lezen we in hoofdstuk 16 vers 7 deze woorden die de Heer tot Samuel richt met betrekking tot Eliab: "Sla geen acht op zijn voorkomen en zijn hoge gestalte... Niet wat de mens ziet, geeft de doorslag, want de mens oordeelt naar het uiterlijk, maar de Heer oordeelt naar het hart." En om die reden manifesteerde zich Zijn goedheid op een buitengewone manier, in verhouding tot de vurige ijver van zijn trouwe dienaar voor het zielenheil. Op deze goddelijke goedheid zinspeelde Don Bonetti toen hij wees op de buitengewone gebeurtenissen, die door de biograaf van Don Bosco verteld zouden moeten worden.

Het eerste voorval van dat jaar ontleen we aan de kroniek van Don Ruffino en aan wat Don Bonetti zich herinnert.

" In de drie nachten die aan de laatste dag van het jaar
" voorafgingen had Don Bosco drie dromen, zoals hij ze noemt, maar
" wat wij met alle stelligheid, ter wille van datgene wat we gezien,
" gehoord en ondervonden hebben, hemelse visioenen kunnen noemen.
" Het was telkens dezelfde droom, die drie keer terugkeerde, doch
" steeds onder andere omstandigheden. Ziehier, in het kort, hoe onze
" goede vader hem aan al de verzamelde jongens vertelde op de laatste
" avond van het jaar 1860. Hij sprak aldus:

" Drie nachten na elkaar bevond ik me in een veld bij Rival-
" ta, met Don Cafasso, met Silvio Pellico en met graaf Cays. De
" eerste nacht brachten we door met praten over bepaalde punten van
" de godsdienst, in het bijzonder met betrekking tot de thans heersende
" tijden. De tweede werd doorgebracht met een conferentie over
" de moraal, waarin gewetensvraagstukken gesteld en opgelost werden
" die vooral betrekking hadden op de leiding van de jeugd. Bemerkend
" dat ik al twee nachten achter elkaar dezelfde droom gehad had, besloot
" ik hem aan mijn geliefde jongens te vertellen als ik hem voor
" de derde maal zou dromen. En, jawel, in de nacht van 30 op 31 december,
" bevond ik me andermaal op dezelfde plaats met dezelfde personen.
" Al de rest van wat er besproken werd buiten beschouwing latend,
" schoot me te binnen, dat ik op de avond van de volgende dag,
" die de laatste van het jaar was, zoals gewoonlijk aan mijn beminde
" zonen het nieuwjaarsgeschenk moest geven. Daarom wendde ik me tot
" Don Cafasso en vroeg hem:

" "U, die een zo grote vriend van me bent, geeft u me nu zelf
" een wens voor mijn zonen."

" Hij antwoordde me: "O, best, als u wilt dat ik u dat geschenk
" aan de hand doe, zeg dan eerst aan uw jongens dat zij zich gereedmaken
" en hun rekeningen in orde maken." - We bevonden ons in een grote zaal
" met in het midden een tafel. Don Cafasso, Silvio Pellico en graaf Cays
" namen aan die tafel plaats. Om gevolg te geven aan wat Don Cafasso
" gezegd had, verliet ik intussen de zaal om de jongens te roepen die
" buiten waren. Allen maakten optellingen.

" gen die ze op een blad papier hadden staan dat ze in de hand hiel-
" den. De jongens kwamen een voor een binnen met hun blad papier in
" de hand, waarop veel getallen stonden die moesten opgeteld worden
" ze gingen naar de drie genoemde personen toe en gaven hun het pa-
" en pier. Als de heren het blad ontvangen hadden, maakten ze de
" optelling en als ze goed was en de cijfers duidelijk, gaven ze
" elk zijn vel papier terug. Ze berispten hen en weigerden het werk
" als de getallen verward waren. De eersten waren degenen die hun
" berekening goed gemaakt hadden, de anderen waren degenen die ze
" slecht gemaakt hadden. Deze laatste waren niet weinig in aantal.
" die hun blad papier met de goed gemaakte berekeningen Degenen te-
" rugkregen, verlieten heel opgewekt de zaal en gingen buiten op de
" speelplaats spelen. De anderen echter gingen erg terneergeslagen
" en bedrukt naar buiten. De menigte jongens stond buiten voor de
" deur hun beurt af te wachten, allen met het blad in de hand. De
" hele aangelegenheid duurde lang, maar eindelijk meldde er zich
" niemand meer. Het leek alsof alle jongens aan de beurt geweest,
" waren, toen Don Bosco die er nog enkele buiten zag staan wachten
" die niet binnen kwamen, aan Don Cafasso vroeg: "Maar, wat doen die
" daar?"

" "Die", antwoordde Don Cafasso, "die hebben een blad papier
" waar niets opstaat, dus kunnen ze ook geen optelling maken. Want
" het gaat er hier om, samen te tellen wat men al bezit, wat men al
" gedaan heeft. Daarom gaan die jongens hun blad papier met cijfers
" vullen en daarna komen ze en kan men de optelling maken. Op die
" manier werd dat grote aantal berekeningen afgewerkt.

" Toen gingen de drie genoemde personen en ik uit de zaal
" naar buiten en ik zag een aantal jongens, van wie de papieren ge-
" vuld waren met cijfers en in orde bevonden. Ze liepen, sprongen
" en speelden met het grootste plezier. Ze waren allemaal opgewekt
" en voelden zich de koning te rijk. Ge kunt u niet voorstellen hoe
" verheugd ik was hen zo opgewekt te zien.

" Maar er was een bepaald aantal jongens dat niet speelde.
" Ze stonden naar de anderen te kijken. Ze waren niet erg in hun
" schik. Onder deze laatsten hadden sommigen een blinddoek of wat
" mist voor de ogen, bij anderen was hun hele hoofd door een donke-
" re wolk omgeven. Enkelen hadden het hoofd vol rook, sommige ande-
" ren het hart vol aarde, en ook waren er wier hart volkomen ont-
" daan was van de goddelijke dingen. Ik zag hen en ik kende hen ze
" heel goed. Ik zie ook nu nog zo voor mijn geest, zodat ik ze een
" voor een zou kunnen noemen, van de eerste tot de laatste.

" Intussen merkte ik dat er op de speelplaats veel van mijn
" jongens ontbraken en zei bij mezelf: "Waar zijn toch degenen die
" een volkomen wit vel papier in de hand hadden, waar geen enkel
" getal opstond?" Ik keek hier en daar, en eindelijk richtte ik
" mijn blik op een hoek van de speelplaats, en, och, wat een bedroe-
" vend schouwspel zag ik daar! Ik zag er de een op de grond uitge-
" strekt liggen, bleek als de dood. Vervolgens zag ik anderen die
" op een lage en vuile bank zaten, anderen uitgestrekt op een sme-
" rige strozak, weer anderen op de blote grond of op de stenen die

" er lagen. Het waren al degenen die hun berekening niet in orde
" hadden. Ze lagen daar allen ernstig ziek, sommigen aan de tong,
" anderen in de oren af aan de ogen. Tong, oren en ogen brandden
" van het vergif dat aan hen knaagde. Van een van hen was de tong
" een en al etter, de ander had de mond vol slijk en bij een derde
" steeg er een walgelijke stank uit zijn keel op. De andere ongeluk-
" kigen hadden verschillende ziekten. Sommigen hadden een volkomen
" wormstekig hart, bij anderen was het ernstig beschadigd en al
" verrot; de een had die wonde de ander een andere. Er was er een,
" die zelfs helemaal aangetast was. Het was een echt ziekenhuis.
" Bij het zien daarvan stond ik verslagen. Ik kon mijn ogen
" niet geloven: "Wat betekent dat toch"? riep ik smartelijk uit.
" En ik ging naar een van de ongelukkigen toe en vroeg hem: "Ben
" jij werkelijk N.N.?"
" "Jawel", antwoordde hij, "ik ben het zelf."
" "Maar hoe kom je in die toestand, zo vreselijk toegetakeld?"
" "Wat wilt u? Het is mijn eigen schuld? Ziet u! Dat is
" het gevolg van mijn uitspattingen."
" Ik ging naar een tweede toe en kreeg hetzelfde antwoord.
" Het schouwspel deed mijn hart pijn als een scherpe doorn, maar
" dat werd verzacht door het zien van wat ik nu zal vertellen.
" Met diepe ontroering wendde ik me toen tot Don Cafasso en
" vroeg hem smekend: "Tot welke remedie moet ik mijn toevlucht ne-
" men om mijn arme jongens te genezen?"
" "U weet evengoed als ik wat u doen moet", antwoordde Don
" Cafasso me, "ik hoef het u niet te zeggen. Denkt u erover na!
" U komt er wel achter."
" "Geef de gezonden tenminste het nieuwjaarsgeschenk", her-
" haalde ik mijn nederige maar vertrouwvolle bede.
" Don Cafasso gaf me toen een teken hem te volgen en, dicht-
" bij het paleis gekomen, waar we uitgekomen waren, ging er een
" deur open. Voor mij lag een prachtige zaal, helemaal versierd met
" goud, zilver en de kostbaarste versieringen, verlicht met duizen-
" den lampen. Uit alle richtingen straalde er licht, zodat mijn
" ogen al die schittering haast niet konden verdragen. De zaal strek-
" te zich in de lengte en in de breedte voor mijn ogen uit. In het
" midden van die vorstelijke zaal stond een heel grote tafel, hele-
" maal beladen met de heerlijkste lekkernijen. Er lagen bitterkoek-
" jes bijna zo groot als een soldatenkoek, andere koeken die bijna
" anderhalve voet hoog waren, zodat een jongen aan één ervan ge-
" noeg zou hebben. Nauwelijks had ik dat gezien, of ik keerde me
" direct om, om de jongens te gaan roepen, en hen uit te nodigen
" mee te komen naar die tafel en het prachtige schouwspel van die
" zaal te bewonderen. Maar Don Cafasso hield me direct staande en
" zei: Langzaam aan! Niet allen kunnen van die koeken en die bitter-
" koekjes eten. Roep alleen degenen die hun berekeningen in orde ge-
" maakt hebben."
" Dat deed ik en in een oogwenk was de zaal met jongens ge-
" vuld. Toen maakte ik aanstalten om die lekkere koeken door te bre-
" ken en te verdelen. Maar Don Cafasso hield me tegen en zei weer:

" zaam, Don Bosco, langzaam! Niet allen die hier zijn kunnen van
" die lekkernijen eten; niet allen verdienen het." En hij zei me
" wie de onwaardigen waren en wees ze aan. Onder hen behoorden op
" de eerste plaats degenen die zich niet in die zaal bevonden met
" de anderen, omdat hun rekeningen niet in orde waren. Daarna wees
" hij me ook degenen aan die, hoewel ze hun rekeningen in orde had-
" den, niettemin een nevel voor de ogen hadden of hun hart vol aarde
" of leeg aan hemelse zaken.

" Maar smekend zei ik meteen tot hem: "Don Cafasso! Sta me toe,
" dat ik ook deze laatsten wat geef; het zijn ook mijn beminde zo-
" nen, te meer daar er hier overvloed is en er geen gevaar bestaat
" dat er te weinig zal zijn."

" "Neen, neen", vervolgde hij: "alleen degenen die een gezon-
" de mond hebben, kunnen ervan proeven, de anderen niet. Ze lusten
" die lekkernijen niet, ze zijn voor die zoetigheden niet gescha-
" pen. Omdat ze als het ware hun mond bedorven hebben en vol bitter-
" heid zijn, doen die zoetigheden hen walgen en kunnen zij ze niet
" eten."

" Ik legde me erbij neer en begon intussen die koeken alleen te
" verdelen onder degenen die me waren aangewezen. Toen ze allen
" voor de eerste keer overvloedig bediend waren, begon ik weer met
" de uitdeling en gaf allen weer een overvloedige hoeveelheid. Ik
" geef jullie de verzekering dat het me goed deed de jongens zo sma-
" kelijk te zien eten. De vreugde straalde van hun gezicht; het le-
" ken haast de jongens van het Oratorio niet meer, zo waren ze ver-
" anderd.

" Degenen die in de zaal gebleven waren zonder van het lek-
" kers te krijgen, stonden terneergeslagen en onthutst in een hoek-
" je. Door het diepste medelijden bewogen, keerde ik me weer tot
" Don Cafasso en vroeg hem andermaal, me toe te staan dat er van
" dat lekkers ook aan hen zou uitgedeeld worden.

" "Neen, neen", antwoordde Don Cafasso; "die kunnen er niet
" van eten; laat hen eerst genezen en dan kunnen ook zij ervan eten."
" Ik keek naar de arme jongens. En ook naar de velen die zo lelijk
" toegetakeld buiten gebleven waren en die ook niets gekregen had-
" den. Ik herkende hen allen en merkte dat enkelen van hen tot over-
" maat van ramp een hart hadden dat helemaal wormstekig was.

" Weer zei ik tot Don Cafasso: "Maar zegt u me toch, welke re-
" medie moet ik gebruiken; zegt u mij wat ik moet doen om mijn zo-
" nen te genezen!"

" Weer antwoordde hij me: "Denkt er maar eens over na, u
" zult er wel achter komen, u weet het!"

" Toen vroeg ik hem mij het beloofde geschenk voor mijn
" jongens te geven.

" "Welnu"! antwoordde hij: "ik zal het u zeggen!" En hij
" deed als iemand die zich gereed maakt om te vertrekken en riep
" telkens met luidere stem wel driemaal uit: "Wees bereid! Wees!
" bereid Wees bereid!" - Toen hij dat gezegd had, verdween hij met
" zijn metgezellen en daarmee was ook de hele droom afgelopen.
" Toen werd ik wakker en zat rechtop in bed met ijsskoude schouders.

" Dat was mijn droom. Iedereen kan hem nu uitleggen zoals

" hij wil, maar weet er steeds een belang aan te hechten dat een
" droom waard is. Maar toch, als er iets in zit dat nuttig kan zijn
" voor onze ziele moeten we het aanvaarden. Ik zou nochtans niet
" willen dat iemand deze droom buiten het huis zou verder vertellen.
" Ik heb hem jullie verteld, omdat jullie mijn zonen zijn,
" maar ik wil niet dat jullie hem aan anderen vertellen. Intussen
" kan ik jullie verzekeren dat ik hier elk van jullie nog zie, zoals
" in mijn droom. Ik kan zeggen wie er ziek was en wie niet, wie er
" at en wie niet. Ik wil hier nu in het openbaar niet vertellen in
" welke staat elk verkeerde, maar ik wil het graag aan elk afzonder-
" lijk vertellen. Het nieuwjaarsgeschenk dat ik in het algemeen aan
" allen van het Oratorio geef is: veelvuldig en ernstig biechten,
" veelvuldig en godvruchtig communiceren.

We maken drie opmerkingen met betrekking tot die droom. De eerste met de woorden van Don Ruffino zelf. "Don Bosco vertelde van zijn dromen alleen de samenvatting en ook slechts datgene wat op de jongens betrekking had. Had hij ze helemaal willen of kunnen vertellen, dan zou er voor iedere droom wel een heel boekdeel nodig geweest zijn. Telkens als men hem er rustig kon naar vragen, had hij weer nieuwe gedachten en feitelijke bijzonderheden, waardoor de hele stof verdubbeld of verdrievoudigd werd. Maar ook wanneer er niet om gevraagd werd, liet hij zich in vele omstandigheden woorden ontvallen die erop wezen dat hij vele dingen betreffende de toekomst wist, dikwijls echter op een verborgen manier, waardoor het hem niet mogelijk was er een uitleg van te geven."

Don Ruffino schreef deze bladzijde onder de datum van 30 januari 1861 en daaruit kan men afleiden dat er al vele andere dromen door Don Bosco verteld waren, waarvan de geschriften verloren zijn gegaan, of dat minstens die, waarvan we in de vorige delen ternauwernood melding gemaakt hebben, door hem met een uitvoerige beschrijving van taferelen, gedachten en vermaningen onthuld waren. Overigens moeten we ons volkomen aansluiten bij zijn beweringen, omdat wijzelf deze verhalen van Don Bosco gehoord hebben, en alzo wel honderdmaal tot dezelfde conclusies gekomen zijn.

De tweede opmerking is van Don Rua, over de waarachtigheid van de kennis die Don Bosco door zulke dromen van de gewetens van zijn jongens verkreeg. "Misschien", zo schreef hij, "zou iemand kunnen veronderstellen dat Don Bosco, als hij zich uitliet over het gedrag van de jongens en over andere verborgen dingen, zich kon bedienen van onthullingen die de jongens zelf of de assistenten hem aan de hand gedaan hadden. Ik kan echter met stelligheid verzekeren, dat in al die jaren dat ik bij hem gewoond heb, noch ik, noch iemand van mijn metgezellen, ooit iets dergelijks bespeurd heb. Aan de andere kant zouden we, daar we toen nog jongens waren er onder jongens leefden, al dadelijk en gemakkelijk hebben kunnen merken of hij gebruik maakte van onthullingen die hij van de een of ander in huis vernomen had, daar de jongens maar moeilijk een geheim kunnen bewaren. En de overtuiging dat Don Bosco onze zonden van ons voor-

hoofd kon aflezen, was bij ons zo algemeen, dat wanneer iemand iets bedreven had, hij een ontmoeting met hem probeerde te vermijden zolang hij niet gebiecht had, vooral wanneer dat gebeurde na het verhaal van een droom. Die overtuiging groeide onder de leerlingen doordat zij, vooral als ze bij hem gingen biechten, en zelfs als ze hem werkelijk onbekend waren, merkten hoe hij hun fouten onder ogen bracht waar ze geen aandacht aan geschonken hadden of die ze zochten verborgen te houden.

"Tenslotte merk ik op hoe Don Bosco behalve de toestand van de geïmoederen, in de dromen dingen aankondigde die men niet op een natuurlijke wijze door menselijke middelen kan weten, bijvoorbeeld de voorspelling van verscheidene doden en andere toekomstige gebeurtenissen. En naar gelang ik ouder word, raak ik door het overwegen van die feiten en onthullingen van Don Bosco er meer van overtuigd dat hij door de Heer begiftigd was met de geest der profetie.

De derde opmerking, van onszelf, over deze droom is, dat Don Caffasso als beoordelaar optrad over de godsdienstigheid en de moraal, Silvio Pellico over de ijver bij de plichten van de school en de beroepen, graaf Cays over de gehoorzaamheid en tucht. In de lekkernijen schijnt het voedsel verborgen te zijn van degenen die aan het begin staan in de dienst van de Heer; in de bitterkoekjes dat van degenen die al op weg naar grotere volmaaktheid zijn. Maar van alles kan men wel met de psalmist zeggen: "Hij heeft hen gevoed met bloem van tarwe en hen verzadigd met honing uit de rots." (Ps. 80)

H O O F D S T U K L X I I

GEESTELIJKE WORSTELINGEN - DON BOSCO ONTHULT IEDERE
JONGEN ONDER VIER OGEN ZIJN DEEL VAN DE DROOM -
GESCHENKEN - VERBETER DE BIECHTEN - TERNEERGESLAGEN,
OPGEWEKTE EN HEILIGE JONGENS - NABIJE DOOD AFGEWEND -
ALGEMENE BIECHT VAN DE VAKJONGENS - MEN ZOEKT NAAR DE
OORZAAK VAN DE SMARTELIJKE ONTDEKKINGEN GEDAAN NA DE
KERSTCOMMUNIES - DON BOSCO GEEFT IN HET OPENBAAR EEN
UITEENZETTING VAN DE DROOM - WAAROM DON BOSCO HET
VERTELLEN VAN DE DROOM ENKELE DAGEN UITSTELDE - DE
GENADE EN DE EER VAN GOD - EEN VRAAG OVER DE AARD VAN DE
DROOM - EEN ROEPING - DON BOSCO EN DE GEWETENS VAN DE
JONGENS DIE VER WEG ZIJN - HET GELUK VAN WIE GOED
GEBIECHT HEEFT - BRIEVEN VAN DON BOSCO: EEN BOEK VOOR
EEN ADELLIJKE JONGEN EN EEN JAS VOOR EEN NEOFIET -
KATHOLIEKE LECTUUR - AANWIJZINGEN VOOR DE ABONNEES
EN DE MEDEWERKERS AAN DEZE LECTUUR.

Het is zeker niet zonder een diep gevoel van verbazing, dat we de uitwerking bewonderen die door de bovenbeschreven droom maanden en maanden lang in de jongens verwekt werd. Don Bonetti en Don Ruffino houden er aantekening van in hun respectieve kronieken, zodat de ene volledig het verhaal van de andere aanvult. Ze geven ons een idee van wat er toen in het Oratorio op het terrein van het geestelijke voorviel. De voortdurende worstelingen tussen de deugd en de ondeugd, tussen de geest van God en die van de duisternis; het afwisselend elkaar opvolgen in de zielen van overwinningen en nederlagen, van vallen en opstaan; en het werk van de vurige en ijverige priester die, door een goddelijk licht en kracht ondersteund, temidden van die veldslagen degene die met moed strijdt, met bezieling en kracht vervult, de overwonnene sterkt en de halsstarrige vijand teruggedrijft. Maar het wonderlijke geestelijke strijdperk van dergelijke gebeurtenissen, zal met het elkaar opvolgen van andere dromen in dat jaar steeds uitgestrekter blijken. En er zijn ook andere feiten die niet alleen de geestelijke strijd van de individuen betreft, maar nog meer hun voorgenomen roeping tot de Congregatie en tot de geestelijke

staat; en in de toekomst waren er nog de gebeurtenissen van hun leven, de ontwikkeling van de Congregatie en andere wonderen waarover we spoedig zullen spreken. De twee bovengenoemde kronieken zullen ons als gids dienen, terwijl we de dagboekvorm ervan handhaven, zodat men ziet dat we ons stipt aan de waarheid houden.

Beginnen we dus met ons onderwerp.

Bonetti. - "1 Januari 1861. - Don Bosco kon de jongens niet van zich afhouden. De een wilde dat hij hem vertelde of hij zich bij de zielen bevond, de ander wilde weten of zijn hart met aarde gevuld was, een derde of zijn rekeningen in orde waren en of hij behoorde tot het aantal van hen, die van de grote koek en de bitterkoekjes gegeten hadden. Als een liefhebbende vader, die probeerde allen te voldoen, besteedde hij er bijna de hele dag aan, om degenen tevreden te stellen die hem een voor een kwamen vragen om hun vertrouwelijk aan hun oor de staat van hun eigen ziel mee te delen. Hij zei hun welke plaats zij in de droom hadden ingenomen en gaf ook de gebruikelijke persoonlijke nieuwjaarswens. Die voor de seminarist Giovanni Bonetti was de volgende: Quaere animas, et dabis animam tuam Domino.

"Hoeveel goeds deze droom onder de jongens bewerkt heeft, valt niet te zeggen. Het moge volstaan te weten dat enkelen onder hen die niet tot betere gevoelens te brengen waren, noch door heilige voorbeelden van hun kameraden, noch door heilzame raadgevingen en vermaningen van de oversten, noch door de preken van verscheidene retraits, op dat ogenblik verder geen weerstand meer konden bieden. Allen gingen als om strijd een algemene biecht spreken bij Don Bosco zelf, die vervuld was van blijdschap toen hij zag hoe de Heer op een dergelijke manier zijn beminde zonen begunstigde. Gedreven door het verlangen dat alle jongens profijt zouden halen uit deze aanduiding uit de hemel, vertrouwde Don Bosco ons zulke zaken toe, zodat er niet langer meer aan te twifelen viel dat die geheimzinnige droom er een was die de Heer af en toe aan zijn uitverkoren zielen schenkt."

Bonetti. - 10 januari. - Op die dag kwam een ander feit de overtuiging van de jongens steeds meer versterken, dat de Heer met deze opzienbarende droom de gewetens van zijn zonen voor Don Bosco onthuld had. Ziehier een treffend bewijs. Een jongen had al verscheidene keren een zonde in de biecht verzwegen. In deze heilzame dagen besloot hij, steeds meer gekweld door de ellendige toestand van zijn ziel, een generale biecht te gaan spreken en ging daartoe naar Don Picco, die juist in die tijd naar het Oratorio begon te komen om Don Bosco bij te staan bij het biechten van de jongens. Hij vertelde en biechtte hem zijn hele leven, maar, bij die zonde gekomen, durfde hij niet meer verdergaan en verzweg ze andermaal. Toen Don Bosco die morgen van zijn kamer naar beneden kwam om naar de sacristie te gaan, kwam hij die arme jongen op de trap tegen, en zei tot hem:

"Wanneer zie ik jou voor je generale biecht?"

"Die heb ik al gesproken", antwoordde de ander.

"O, wacht eens even!"

"Ja, zeker! Ik heb het gisteren nog gedaan bij Don Picco."

"Nee, nee! Je hebt helemaal geen generale biecht gesproken. Vertel me eens: waarom heb je die en die zonde verzwegen?"

Bij die woorden liet de arme jongen het hoofd hangen. De tranen sprongen hem in de ogen en meteen begaf hij zich naar de sacristie en sprak zijn biecht."

Aan de seminarist Giovanni Cagliero, die aanwezig geweest was bij het verhaal van de droom, en die als een vriend van al de leerlingen hem ondervraagd had, onthulde hij, zij het met enige tegenzin, wat Don Bosco tegen hem gezegd had. De dienaar Gods onthulde niemand iets van wat hij kende of wist uit bijzondere dromen; maar uit de wederzijdse vertrouwelijke mededelingen van enkele door zijn liefde vertrooste jongens, kwam steeds duidelijker aan het licht dat het God was die door zijn mond sprak.

Ruffino. - "11 januari. - Veel jongens lopen te piekeren en zijn terneergeslagen; het schijnt dat ze zich voorbereiden op een generale biecht. Zeer velen willen met Don Bosco spreken die hun dingen van het grootste gewicht vertelt over hun geweten. Er zijn er enkelen die ik heb zien schreien, alsof hun een groot ongeluk overkomen was. Anderen zijn opgewekt omdat ze een geruststellend woord gehoord hebben.

"Een seminarist die ik goed ken, vroeg hem in welke toestand hij zich bevond en Don Bosco gaf hem dit antwoord: "Vat moed; zorg ervoor dat je je hart van de dingen van de wereld losmaakt. Zet je ogen goed open om de duisternis uit je geest te verdrijven en de ware godsvrucht te leren kennen die ver van de eigenliefde is. Tracht door middel van de biecht alles uit de weg te ruimen wat je nog genoeg zou kunnen bieden. Verlevendig je geloof, dat het oog is van de godsvrucht om die goed te leren kennen en na te streven. Aldus is het met je gesteld."

"Een groot goed is steeds in het Oratorio aanwezig en onder de speeltijd zei Don Bosco temidden van een grote kring: "Er zijn jongens in huis, die Domenico Savio in godsvrucht overtreffen. Eén vooral, die weinig bekend is, kan mij na de heilige mis zeggen wat mij gedurende de mis afleidde en wat ik dacht."

Bonetti en Ruffino. - "12 januari. - Vanmorgen riep Don Bosco een jongen bij zich in zijn kamer en zei hem het volgende: "Vannacht heb ik de dood gezien die een dreigende houding tegen je aannam. Toen hij naast je stond was hij op het punt je een slag toe te brengen met zijn angstwekkende zeis. Toen ik dat zag liep ik direct toe om zijn arm tegen te houden, maar hij keerde zich tot mij en zei: 'Laat me. Deze is onwaardig om te leven! Waarom hem op de wereld laten, terwijl hij helemaal niet aan je zorgen beantwoordt en misbruik maakt van de genaden van de Heer? -

- Maar ik smeekte hem je te sparen en hij liet je verder met rust."

"Toen die arme jongen de droom gehoord had, was hij zo getroffen en ontroerd dat hij onder tranen direct biechtte en veel goede voornemens maakte.

's Avonds vertelde Don Bosco de droom en het gebeurde aan heel de communiteit, zonder echter te zeggen dat hij het geweest was die deze droom gehad had en zonder te kennen te geven dat het iemand uit het Oratorio betrof. De zaak zou geheim gebleven zijn als de jongen Bartolomeo C..., nadat Don Bosco van de kathedraal was afgekomen, niet naar de seminarist Bonetti was toegegaan en hem in diep vertrouwen verteld had, dat het Don Bosco was die zo gedroomd had, en dat hijzelf degene was die 's morgens door Don Bosco geroepen was. Hij besloot openhartig dat hij na zijn eerste communie niet meer goed gebiecht had, maar thans was zijn rekening met God helemaal in orde."

Ruffino. - "13 januari, zondag. - Een groot deel van de vakjongens, voornamelijk de boekbinders, gingen een generale biecht spreken, zonder dat iemand hen daartoe aangespoord had.

"Een leerling die Don Bosco op de speelplaats ontmoet had vroeg hem: "Zegt u me eens, hoe het komt dat, na de biecht ter gelegenheid van Kerstmis, u in uw droom zo velen in een zo betreuenswaardige toestand gezien hebt?" - "Je vraagt me iets wat ik niet kan zeggen", antwoordde Don Bosco hem, "ik weet het, en wat dat betreft ben ik niet gebonden, maar in het openbaar kan ik het niet zeggen. Ik zal het onder vier ogen zeggen aan iedereen die het me vraagt. Veel andere zaken kan ik dan echter evenmin zeggen."

Bonetti en Ruffino. "13 januari. - Na het avondgebed zei Don Bosco: "Op het punt waarop de zaken thans staan, acht ik me verplicht te spreken en de sluier van de droom weg te nemen. Ik heb jullie verteld dat ik die merkwaardige droom in drie achtereenvolgende nachten gehad heb. De eerste keer droomde ik toen het de 28ste december was, en de droom herhaalde zich in de nacht van de 29ste op de 30ste. In de eerste nacht werden er punten en vraagstukken van theologische aard behandeld met het oog op de tegenwoordige tijd, en ik kreeg toen vele inzichten.

"De tweede nacht tal van vraagstukken van morele aard, ook met betrekking tot de tegenwoordige tijd, rond verschillende gevallen van gewetensvragen van jongens van het Oratorio.

"De derde nacht waren het praktische gevallen, waardoor ik de innerlijke morele gesteltenis van elk der jongens in het bijzonder leerde kennen. De eerste dag wilde ik er geen aandacht aan schenken, daar de Heer ons dat in de Heilige Schrift verbiedt. Maar in de loop van de laatste dagen heb ik verschillende ervaringen opgedaan en verscheidene jon-

gens afzonderlijk genomen en hun verteld hoe ik de dingen in de droom gezien heb. Ze verzekerden me dat het inderdaad zo was. Toen kon ik er niet meer aan twijfelen dat het om een bijzondere genade ging die de Heer alle zonen van het Oratorio schenkt. Daarom was ik verplicht jullie te zeggen dat de Heer jullie riep en jullie zijn stem laat horen, en wee degenen die daaraan weerstaan.

"Don Cafasso deed allen een zaal binnengaan en gaf allen hun blad papier. Sommigen hadden de hele berekening goed. Anderen hadden wel de getallen, maar de optelling moest nog gemaakt worden. - "En namen allen het papier aan?" - Neen, want vele stonden buiten, enigen uitgestrekt op stozakken, anderen gezeten op banken, sommigen op de grond en in de modder, enkelen helemaal met wonden en etterbuilen overdekt.

"Degenen die hun papier in ontvangst genomen hadden, gingen naar buiten om te spelen, maar ook dat deden niet allen; want velen hadden hun hoofd omgeven door een nevel, anderen hadden de ogen geblinddoekt en sommigen hadden een geheel vernield hart.

"Degenen die de berekening in orde hadden, zijn degenen wier geweten zuiver is.

"Degenen die wel het papier hadden, maar geen optelling gemaakt hadden, zijn degenen wier geweten in orde is, maar bij wie de optelling nog ontbreekt, op zijn minst sinds de laatste biecht.

"Degenen die met omsluerde of geblinddoekte ogen liepen, zijn degenen die van een geest van hoogmoed en eigenliefde vervuld zijn. Degenen die op de grond uitgestrekt lagen, zou ik één voor één kunnen noemen en zeggen waarom ze op de stozakken of op de banken of op de grond lagen. Ik zag het inwendige van hun hart. Velen hadden het met mooie dingen gevuld: rozen, lelies, geurige viooltjes. Deze bloemen duiden op de verschillende deugden. Maar de anderen!... De geschonden harten beduiden degenen die haat en wrok, nijd, antipathie, enz. koesterden.

"Sommigen hadden het hart vol slangen, teken van de veelvuldige doodzonden. Anderen hadden het vol aarde en dat zijn degenen wier hart gehecht is aan de zaken van de wereld, aan de dingen der zinnen. Velen vervolgens hadden een leeg hart en dat zijn degenen die zich weliswaar in Gods genade bevinden en niet aan aardse en zinnelijke dingen gehecht zijn, maar die er door de godvruchtige praktijken niet voor zorgen dat het met de vreze Gods gevuld wordt. Zij leven zorgeloos en al zullen ze niet vallen bij de eerste strik die de duivel hun spant, niettemin zullen ze langzaam aan slecht worden.

"Degenen dus die de zaken van hun ziel nog niet in orde gebracht hebben, och! zij wachten niet met het in orde te maken; ze komen ook nog: ze beloven mij alleen me niets te weigeren wat ik hun zal vragen; en als ze niet weten hoe ze iets moeten zeggen, zal ik het in hun plaats zeggen.

Ik ben in staat om elk zijn verleden te zeggen, het heden en ook een beetje van de toekomst. Ik zeg jullie in dat opzicht bepaalde dingen die ik niet zou moeten zeggen! Och, beste jongens! Ik huiver bij de gedachte! Ik verzeker jullie dat ik nooit zou gedacht hebben dat er in ons huis zoveel jongens waren van wie het geweten zo slecht in orde was; neen, dat had ik nooit kunnen denken!

"Hoevelen lagen er niet gewond op de grond uitgestrekt! Ik verzeker jullie dat ik verschrikkelijke nachten en dagen heb doorgebracht. Ik prijs degenen die er al aan denken het met hun geweten in orde te maken; maar vele anderen denken daar nog niet aan." Terwijl hij deze woorden met ontroering uitsprak, welden er dikke tranen op in zijn ogen. Na een korte pauze wenste hij allen goedenacht. Niet weinig jongens schreiden ook. Deze woorden hadden de gewenste uitwerking."

Ruffino. - "15 januari. - De vakjongens gaan door met het spreken over een generale biecht.

"Vandaag werd door enkelen deze vraag aan Don Bosco gesteld: "Hoe is het mogelijk dat u de eerste droom rond Kerstmis gehad hebt en gewacht hebt met hem te vertellen?"

"Ik herhaal wat ik al gezegd heb. Ik had die droom, maar voor een deel wilde ik er geen gehoor aan schenken. Aan de andere kant vond ik hem te belangrijk, en daarom onderzocht ik alles heel goed. Toen liet ik een jongen bij me komen die ik in de droom gezien had bij degenen die tot de meest verminkten behoorde en zei tot hem: "Met jouw geweten is het dus zo en zo gesteld, in overeenstemming met de wonden die ik gezien had. De ander antwoordde dat de situatie inderdaad zo was. Ik riep een ander en ontving precies hetzelfde antwoord, in overeenstemming ook met wat ik gezien had. En nog bij een derde die ik sprak, zag ik dat mijn droom de waarheid was. Toen mocht ik er niet meer aan twijfelen. In die droom kende ik de gewetenstoestand van al de jongens, hun huidige toestand en ook veel van de toekomst."

"Ook zei Don Bosco tot enkelen: "ik deed meer theologische kennis op in die drie nachten, dan in al de tijd dat ik op het seminarie studeerde."

Ruffino. - "16 januari. - Na het middageten werd Don Bosco door de seminaristen ondervraagd over zijn mening betreffende de theologische opvattingen der verscheidene moraalscholen en over de stelsels der uitwerking van de genade. Hij antwoordde: 'Ik heb veel over die vraagstukken gestudeerd, maar mijn stelsel is het systeem dat de meeste eer aan God doet toekomen. Wat doet het ertoe of ik een nauw of een breed systeem huldig?... Als de zielen maar naar de hemel gaan!..."

"Inderdaad, telkens als Don Bosco spreekt over sommige dingen die gedaan moeten worden, is zijn maatstaaf steeds, na te gaan of daarin de

meerdere eer van God gelegen is. Als dat het geval is, acht hij geen moeiten of kosten; dat alles betekent niets, als de grotere eer van God er maar steeds door verkregen wordt. Dikwijls gaf Don Bosco ons de raad, al het mogelijke te doen om moreel kwaad te voorkomen. - Als hij over de belediging van God sprak, zei hij, dat hij zich nergens voor in acht nam tenzij het verboden was.

"Don Bosco werd ook ondervraagd door Don Rua: "Is het werkelijk een droom die u ons verteld hebt?"

"Dat weet ik evenmin nauwkeurig. Het feit is daar dat, toen hij gedaan was, ik rechtop in bed zat en dat ik het tamelijk koud had." - En hij glimlachte.

"Doch dat het geen gewone dromen waren die Don Bosco vertelde, blijkt uit de uitwerkingen. Toen Francesco Dalmazzo in het Oratorio kwam, vroeg Don Bosco hem: "Wat ben je van plan te doen als je klaar bent met je studies?"

"Apotheker worden of zo iets", antwoordde de jongen. "Zou je niet priester willen worden?"

"Neen."

"En toch wil ik dat je priester wordt."

Dalmazzo keek Don Bosco glimlachend aan en zei: "O, dat zal u niet lukken."

En thans zijn er goed drie maanden van het schooljaar verlopen en Dalmazzo is een van degenen die het meest aan Don Bosco verknocht is. Dikwijls zegt hij: "Als het u genoeg doet, zal ik priester worden."

Ruffino. - "26 Januari. - Het schijnt dat Don Bosco in de droom andere jongens gezien heeft die op het ogenblik niet in het Oratorio waren. Toen enkelen van zijn vertrouwelingen bij hem waren, herinnerde hij aan enige jongens die eens in het huis geweest waren en nu een slecht leven leidden. Hij zei: "Als ik hen maar eens spreken kon! Ik geloof dat ik hun innerlijke zo duidelijk zou kunnen maken dat ze zich zouden overgeven! Ard... bijvoorbeeld, heb ik nooit gekend, en desondanks zou ik hem zijn hele geweten kunnen blootleggen." - Hij zweeg nadat hij dit gezegd had en vervolgde na een korte pauze van nadenken: "Als ik 's avonds kon zien zoals 's morgens, zou ik driemaal zoveel jongens kunnen biechten. Terwijl ik er 's morgens één biecht, heb ik er velen voor me, die hun beurt afwachten, en die al alles gebiecht hebben, hoewel ze nog geen woord gezegd hebben."

"Daaraan gaat de goedheid gepaard waarmee hij de penitenten tegemoet trad. Een jongen ging bij hem biechten. Toen hij klaar was, zei hij: "Ik heb nog iets."

"Wat dan?"

"Ik zou willen dat u me toelating gaf om uw voeten te kussen."

"Dat is niet nodig, kus alleen mijn hand, als priester."

"De jongen begon te huilen en zei: "Hoe gelukkig zou ik geweest zijn als ik in het verleden de ogen geopend had, zoals deze avond. En u bent het die ze geopend hebt." En snikkend ging hij weg. Toen hij daarna gekalmeerd was, keerde hij terug om met Don Bosco te spreken over de toestand van zijn ziel.

In die dagen interesseerde hij zich eveneens voor jongens die niet tot het Oratorio behoorden. Dat was zijn gewoonte en daarom had hij aan markiezin Fassati geschreven.

" Hooggeachte Mevrouw,
"
" Donderdagavond heb ik vergeten met U en met de Heer
" Markies te spreken over twee dingen:
" 1. U te vragen naar een kerkboek voor dagelijks gebruik te
" zoeken, maar in het Engels; dit werd me gevraagd door de zoon van
" gravin Bosco.
" 2. Het tweede betreft de jonge neofiet Domenico Landon.
" Hij zou morgen moeten vertrekken om naar Biella te gaan als
" assistent in een jongenstehuis, aldus is overeengekomen met
" monseigneur Losana. Maar hij heeft behoefte aan wat kleding en
" daarom beveel ik hem aan in de weldadigheid van zijn peter en
" meter. Een enkel woord tot de seminarist Turchi zal mij als
" antwoord voldoende zijn.
"
" Turijn, Driekoningen 1861.

Toen hij het antwoord ontving, deelde hij het aan de adellijke jongeman, Ottavio Bosco di Ruffino mede.

" Beste Ottavio,
"
" Mevrouw de Markiezin Fassati heeft geen Engels kerkboek
" kunnen vinden zoals je verlangde. Terwijl zij zal proberen het
" alsnog te vinden, stuurt zij me de praktijk van de liefde tot
" Jezus Christus van Sint-Alfonsus. Zij zegt me erbij dat het
" een voortreffelijke vertaling is en goed geschreven.
" Beste Ottavio, vat moed. Hoed je voor verkeerde kamera-
" den en mijdt hen; zoek de goeden op en volg hen na. De grootste

" schat is Gods genade; de grootste rijkdom de vreze Gods.
" Bid voor mij. Groet je moeder en zuster namens mij en
" geloof me steeds,
"

Tegelijk met de zorgen voor de jongens ging hij voort met het werk voor de Katholieke Lectuur. Voor de maand januari was bij de drukkerij Paravia de aflevering verschenen: De deugdzame zonen, door Luigi Friedel. Het zijn eenvoudige en mooie familietafereelen.

Vooraan in dit boek staat de volgende inleiding te lezen:

" AAN DE ABONNEES EN MEDEWERKERS VAN DE KATHOLIEKE LECTUUR.

"

" Nu we aan het einde zijn van de achtste jaargang van onze
" volkse uitgaven, voelen we de behoefte enkele woorden te richten
" tot onze lezers en tot onze heren medewerkers. Dezen zowel als ge-
" nen op de eerste plaats onze hartelijke dank. Aan de eersten omdat
" zij met hun gave het offer en onze moeiten voor dit maatschappe-
" lijke en katholieke werk lichter maken. Aan de tweeden omdat zij
" met ons hebben gewerkt voor de propaganda en verspreiding van de
" uitgaven en er met ons de lasten en moeiten van gedragen hebben.
" Wij kunnen niet anders dan U heel hartelijk dank zeggen. Het loon
" voor hun werk zal U naar wij hopen in overvloedige mate door God
" gegeven worden, daar het gaat om Zijn taak en die van de even-
" mens, waarvoor wij ons steeds hebben ingespannen en die ons nog
" steeds ter harte gaat.

" Het zijn daadwerkelijk meer dan twee miljoen afleveringen
" vol morele en katholieke beginselen en lectuur, die we in de loop
" van acht jaar in handen gebracht hebben van vooral die mensen, die
" het belangrijkste deel van de maatschappij uitmaken door hun een-
" voud van gewoonten, door hun gehechtheid aan de katholieke gods-
" dienst.

" Wij hopen dat onze inspanningen, en onze offers niet nutte-
" loos zullen geweest zijn, en dat we eveneens iets goeds gedaan
" hebben.

" Het is niemand onbekend dat de vijanden van het katholi-
" cisme en van de maatschappij zelf, met alle middelen geprobeerd
" hebben om onzedelijke en antikatholieke geschriften te versprei-
" den, met opzet vervaardigd om de harten te bederven en de geesten
" te verwarren. Zover ons gebleken is, beloopt het aantal boeken en
" boekjes die in de loop van tien jaar in Italië uitgegeven zijn
" meer dan 30 miljoen, ongeacht de tijdschriften en de publicaties
" uit het buitenland. Wanneer er nu in deze tijd, waarin zich, zo-
" als men kan zeggen, een leeswoede van de mensen heeft meesterge-
" maakt geen tegengif had bestaan, God weet welke verschrikkelijke
" pest de maatschappij dan zou aangevreten hebben, vooral in de
" dorpen.

" Toch menen wij niet genoeg gedaan te hebben. Wij moeten ons
" zelfs iedere dag meer doordringen van de dwingende noodzaak om on-
" ze krachten en offers te verdubbelen en een dam op te werpen tegen
" de onzedelijkheid die met reuzenschreden onder ons voortschrijdt.
" Om die reden doen wij een nieuw beroep op alle welwillenden, en in
" de eerste plaats op de lezers en de heren medewerkers, opdat ook
" zij hun ijver zullen verdubbelen en ervoor zorgen dat de Katholie-
" ke Lectuur in alle dorpen en bij iedereen bekendheid verwerft.

" Om deze ruimere verspreiding te verkrijgen hebben we ge-
" meend een nieuw offer op ons te moeten nemen, in de hoop dat wij
" daarbij door de heren medewerkers geholpen zullen worden, daar wij
" besloten hebben de abonnementsprijs niet te wijzigen, hoewel de
" drukkosten aanzienlijk zijn gestegen.

" We dringen er bij de heren medewerkers warm op aan, tijdig
" en voor het einde van de maand februari ons het juiste aantal van
" hun lezers te laten weten, opdat wij over een aanwijzing zouden
" beschikken zowel voor het drukken van de afleveringen als voor de
" tijdige verzending.

" We wijzen er eveneens op, dat we de nodige maatregelen
" genomen hebben bij de drukkerij, opdat in de toekomst de afleve-
" ringen tijdig gedrukt en voor de 20ste van iedere maand verzonden
" zullen worden, zodat iedere vertraging vermeden wordt.

" Tenslotte kondigen we aan dat wij voor het toekomende jaar
" een keuze gedaan hebben van hetzij oorspronkelijke, hetzij uit
" vreemde talen overgezette werkjes. Naar we hopen zullen ze door
" onze lezers met vreugde verwelkomd worden, daar ze, behalve de
" boeiende stof, ook overvloedige nuttige onderrichtingen bieden.

Voor de maand februari werd door Paravia het boekje van de zalige
Leonardo da Porto Maurizio uitgegeven: De verborgen schat of de verdien-
ste en voortreffelijkheid van de heilige mis met een praktische en god-
vruchtbare methode om ze met vrucht te volgen. De zalige toonde zijn ver-
zekering met vele voorbeelden aan en verklaarde nadrukkelijk: laat u
nooit de schandelijke veronderstelling ontvallen een mis meer of minder
komt er weinig op aan.

Voor maart bereidde de drukkerij van Luigi Ferrando voor: Het le-
ven van de heilige martelaar Toscio Cecilio Cipriano, bisschop van Car-
thago, aan het volk verteld door de priester Re. Uit dit leven kan men
afleiden dat er op het einde van de derde eeuw van het christelijke tijd-
perk, in de Kerk alles geloofd werd wat er ook vandaag nog geloofd wordt,
vooral de eenheid van de Kerk, de opperheerschappij van de Paus, de af-
laten, de h. mis en het vagevuur.

In dat jaar 1860 drong de Katholieke Lectuur ook in Sardinië door:
in Alghero, Cagliari, Iglesias.

H O O F D S T U K L X I I I

ER WORDT EEN KAPITTEL GEHOUDEN VOOR DE AANNEMING VAN EEN
LID - KLEIN TESTAMENT: DON BOSCO GEEFT ENKELE
UITEENZETTINGEN OVER DE VOORSPELLING VAN HET EINDE DER
WERELD; HIJ KONDIGT EEN GROTE SCHAARSTE EN STERFTE AAN -
OVERDENKINGEN OVER DE BIJBELSE PROFETIEËN -
UITBREIDINGSPLANNEN VOOR HET ORATORIO - HET FEEST VAN DE
H. FRANCISCUS VAN SALES - DON BOSCO PREEKT DE RETRAITE IN
HET SEMINARIE VAN BERGAMO: UITWERKINGEN VAN ZIJN WOORD;
HIJ ZIET WAT ER IN HET ORATORIO VOOR VALT; TE MIDDEN VAN
DE SEMINARISTEN - BRIEF DIE AAN DEZE RETRAITE HERINNERT -
TERUGKEER VAN DON BOSCO TE TURIJN; HIJ ONTWART DE STRIKKEN
VAN DE DUIVEL - HOE DON BOSCO OP VERRE AFSTAND KAN ZIEN:
VEEL WERKEN IS ZIJN PLICHT - DE GEVOLGEN VAN DE DROOM
WERKTEN DOOR - DON BOSCO KONDIGT AAN DAT HIJ ELKE LEERLING
IETS ZAL MEDEDELEN OVER ZIJN TOEKOMST EN OVER DE VIJANDEN
VOOR WIE HIJ OP ZIJN HOEDE MOET ZIJN - WONDERBARE BIECHTEN
- HET VERTROUWEN IN DOMENICO SAVIO EN DE ZEGEN VAN DON
BOSCO GENEZEN EEN ZIEKE - HOE DON BOSCO LOF EN BLAAM
INCASSEERT - DRIE GEESTELIJKE HANDIGHEDEN - KAPITTEL EN
AANNEMING VAN EEN NIEUW LID.

Op 23 januari, feestdag der bruiloft van de Maagd Maria met de heilige Jozef, voldeed Don Bosco aan het verlangen dat hem op het einde van het vorige jaar te kennen was gegeven door zijn seminarist Boggero, die in het klein seminarie van Giaveno verbleef. We lezen in de notulen van het kapittel.

" "In het jaar des Heren 1861 kwam het kapittel van de Con-
" gregatie van de H. Franciscus van Sales in vergadering bijeen
" op de 23ste januari voor de aanneming van de seminarist Giovanni
" Boggero uit Cambiano, zoon van Michele. Na het aanroepen van de
" heilige Geest, werd er in het kapittel gestemd, en alle stemmen
" waren ten gunste van genoemde seminarist Giovanni Boggero.

" Daardoor werd hij toegelaten tot het onderhouden van de regel
" van de Congregatie.
" zag hij in hen een grote belofte voor de studie van de filosofie
" en de theologie, zodat hij voorzien kon dat zij bekwame bedie-
" naars van de Heer zouden worden. Hij spoorde hen ook aan om zich
" nieuwe kennis eigen te maken van de gewijde hermeneutiek, terwijl
" hij voortging met het gebruiken van het zogenaamde kleine testa-
" ment.
" Iedere week gaf hij hun, zoals we reeds gezegd hebben, enkele ver-
" zen uit het nieuwe testament op om uit het hoofd te leren. Wanneer
" hij hen dan op donderdag bijeenvergaderd had, gaf hij na de le-
" zing, soms zelf een korte commentaar op wat er bestudeerd werd.

"Op 31 januari", zo schrijft Don Ruffino, "becommentarieerde Don Bosco bij gelegenheid van deze lezing, enkele verzen van de heilige Lukas uit hoofdstuk 21: Surget gens contra gentem, et regnum adversus regnum. Et terraemotus magni erunt per loca, et pestilentiae et fames, terroresque de coelo, et signa magna erunt. Sed ante haec omnia injicient vobis manus suas, etc.: - Als men geloof moet hechten aan bepaalde onthullingen en profetieën, schijnt het dat een dergelijke gebeurtenis waarheid wordt bij het einde van deze eeuw. Men zou kunnen zeggen dat vele van de voorspelde tekens al aanwezig zijn. De oorlogen volgden elkaar in ieder deel van de wereld op, gens contra gentem, broeder tegen broeder, de Kerk werd onderdrukt, de priesters vervolgd, in de gevangenis geworpen, vermoord, heiligschennissen werden bedreven, enz. enz. Ook de heilige Paus Gregorius beredeneerde aan de hand van vele aanduidingen, dat in zijn tijd de komst van de Zaligmaker op aarde om over de volkeren te oordelen niet ver meer was. Deze grote heilige heeft het niet goed vooruit geweten, en de anderen weten het evenmin vooruit. Het is een geheim dat God voor zichzelf heeft gehouden. Niettemin moet men rekening houden met dergelijke feiten, daar de opeenvolging van zoveel verschrikkelijke beroeringen en van zoveel ellende niets anders is dan een treurig en langzaam voorspel op het onvermijdelijk catastrofale einde. Het is niets anders dan een voortdurende herinnering aan de grote dag van Gods gerechtigheid."

"Daarna vervolgde hij: "Wat dat pestilentiae et fames aangaat, zullen we misschien dit of het volgende jaar, of over twee of drie jaar een grote behoefte en veel sterfgevallen kennen. Ik geloof dat niet alleen de oorlog maar een besmettelijke ziekte velen zal neervellen. Er zullen mensen zijn die brood vragen en het niet kunnen krijgen; en er zal brood zijn, maar er zullen geen mensen zijn om het te eten."

Don Bosco zinspeelde ongetwijfeld op enkele openbaringen, als men zulke voorspellingen zo wil noemen, daar er in verscheidene dromen dikwijls sprake was van pest, honger en oorlog, maar zonder de tijd te bepalen waarop deze zouden optreden.

En omdat we van dit ogenblik af niet weinige beschrijvingen zullen

tegenkomen die Don Bosco over toekomstige gebeurtenissen gaf, achten wij het opportuun, ten behoeve van de lezers, hun enkele opmerkingen voor te leggen die Vigouroux ontleend heeft aan de heilige vaders in zijn Manuale Biblico, band II, deel III, hoofdstuk I, artikel I, nummer 899 over de voorspellingen van de profeten in het Oude Testament. Deze zou men op ons geval kunnen toepassen, tenzij het oordeel van wie alleen de macht heeft om in de dienaren Gods de bovennatuurlijke ingevingen te onderkennen, van een andere mening zou zijn dan de onze.

De aangehaalde schrijver zegt dan: "De voorspellingen zijn dikwijls door duisternis omgeven en dat heeft vele oorzaken:

1. Een der voornaamste is onze onwetendheid...

2. Een deel van de onduidelijkheid van de voorspellingen vloeit voort uit de voorspellingen zelf, daar het juist tot hun natuur behoort, niet geheel helder en nauwkeurig te zijn. Daarom kunnen ze niet anders gekend worden dan op een algemene manier, zonder een groot aantal van bijkomende omstandigheden op te noemen. Zo geven ze ons van de toekomst slechts een schets en geen klaar beeld. Als noodzakelijk gevolg zijn ze min of meer vaag en als het ware in een soort van nevel gehuld. Op die manier komen vele oude feiten ons duister voor, omdat we er slechts enkele lijnen van kennen, bijvoorbeeld de geschiedenis van Lamech in het vierde hoofdstuk van Genesis; op die manier zijn de voorspelde toekomstige gebeurtenissen van de profeten voor onze ogen onduidelijk, omdat we er slechts weinige trekken van zien.

3. Een andere oorzaak van de onduidelijkheid der voorspellingen is het gebrek aan onderscheid in de tijden van de toekomstige voorzeggingen. Ze zijn als schilderijen zonder perspectief. Dikwijls openbaart God aan de profeten verscheidene gebeurtenissen tegelijkertijd, die echter op verschillende tijden in vervulling moeten gaan; zoals de verwoesting van Jeruzalem en het einde der wereld bijvoorbeeld in Mattheus 24ste hoofdstuk. Daardoor is dat moeilijk te ontwarren."

Keren we tot ons verhaal terug. Het was de noveen van de H. Franciscus van Sales, welk feest in het Oratorio gewoonlijk gevierd werd op de zondag na de 29ste. Na aan zijn heilige patroon een plan tot uitbreiding van het Oratorio te hebben aanbevolen, diende Don Bosco op 1 februari een verzoek in bij de burgemeester van Turijn, om een gedeelte van de gemeentelijke weg die doodliep te mogen in bezit nemen, en om de via della Giardiniera af te sluiten. Op 15 februari stuurde de burgemeester hem de aanvraag terug, voorzien van de mening van de stadsarchitect, dat Don Bosco het plan zou bespreken met de andere betrokken eigenaars.

"Op de avond van 1 februari na het gebed had Don Bosco tot de jongens gesproken en ziehier een samenvatting van zijn toespraakje:

"Zondag zullen we een mooi feest hebben. Behalve de reinheid van het lichaam moeten we ook letten op de reinheid van de ziel. Het is waar dat jullie allen een in orde gebrachte rekening hebben; sinds een maand

wordt er niets anders gedaan dan gebiecht: generale biechten en devotiebiechten. Niettemin verlang ik dat alle jongens ter wereld, maar vooral die van het Oratorio, de volle aflaat zullen verdienen. Ik zei dat allen hun rekening in orde gebracht hebben, maar dat is niet waar. Er zijn nog enkele leerlingen die doof en halsstarrig blijven voor de stem van de Heer. Het is hun niet voldoende ze te horen, maar zij wensen iets anders om in beweging te komen. Het aantal van degenen die weerstand bieden is echter zo klein dat het nauwelijks dubbele cijfers haalt. Maar het is wel ongelukkig voor degenen die geen gebruik maken van zoveel genaden en buitengewone gelegenheden ten voordele van hun ziel. Ik voor mij heb in drie bovengenoemde nachten meer kennis opgedaan dan in heel de rest van mijn leven. Ook die ondankbaren horen dus de vermaning van de Heer en als ze nog blijven aarzelen hun geweten in orde te brengen dan zal ik hen op mijn kamer laten komen.' Aldus de kroniek van Don Bonetti en Don Ruffino.

Op 3 februari werd het feest van de H. Franciscus van Sales gevierd. De Armonia sprak er als volgt over in haar nummer van de 6de:

"Verleden zondag hebben we een mooie en stichtende plechtigheid bijgewoond. Het waren de zonen van het Oratorio van de H. Franciscus van Sales, gesticht door die allerijverigste apostel, door die vader van de jongens, die Don Bosco is, die het feest van hun patroon vierden. Ze vierden het met kerkelijke plechtigheden, met tot de sacramenten te naderen, met een ontroerende toespraak van kanunnik Galletti, en met een muzikale opluistering en een toneelvoorstelling. Talrijke bewoners van Turijn die waren toegestroomd om deel te nemen aan deze plechtigheden, kregen door de zonen van de H. Franciscus van Sales het bewijs geleverd voor de waarheid van deze uitspraak van de heilige Paulus: "De godsvrucht is voor alles goed, daar we de belofte voor het leven van nu en van de toekomst hebben."

Op maandag 4 februari vertrok Don Bosco uit Turijn om de retraite te gaan preken in het seminarie van Bergamo, op uitnodiging van Mgr. Speranza. Om hem van zijn kamer naar de preekstoel te brengen werd de seminarist Locatelli aangewezen die later vicaris van San Alessandro werd, een hulpkerk van de kathedraal. Hij vertelde ons welke uitwerking de eenvoudige en onvergelykelijke welsprekendheid van Don Bosco had en hoe hij de preek over de hel halverwege afbrak doordat hij van ontroering geen woord meer kon uitbrengen en de snikken niet kon onderdrukken. De indruk die hij op zijn toehoorders maakte was enorm.

"In die tijd", schreven Bonetti en Ruffino, "gebeurde er iets dat ons steeds meer overtuigt dat Don Bosco dingen zag die op verre afstand gebeurden. Op woensdag schreef hij tegen zes uur 's avonds een brief aan Don Alasonatti, waarin de volgende regels voorkomen. - "Gisteren, dinsdag, behaalde de duivel een grote overwinning onder de jongens in het Oratorio en ik vrees dat hij vandaag de rest zal binnenhalen." - Terwijl hij schreef, zag hij dat in het Oratorio de twee jongens Jarach en Parigi op hetzelfde tijdstip zich aan het schrijven gezet hadden van een

brief die voor hem bestemd was. Daarna zag hij eveneens dat zij achter elkaar de speelplaats opliepen. Don Bosco besloot zijn brief met zijn groeten te zenden aan Jarach en Parigi.

"Toen hij zich 's avonds aan het avondeten bevond met de oversten van het seminarie en hij zin had om te lachen en te laten lachen, zei hij tot hen: "Terwijl ik vanavond een brief naar huis zat te schrijven, zag ik in het Oratorio twee van mijn jongens die mij ook een brief schreven."

"Och! Hoe is dat nu mogelijk"? riepen de oversten lachend uit.

"Morgen zult u zien of het waar is of niet."

"De volgende dag, donderdag, de dag waarop Don Alasonatti de brief ontving, en in het seminarie van Bergamo allen aan het ontbijt zaten, kwam opeens de bediende met de post voor Don Bosco binnen.

"Kijk", zeiden ze, "een brief voor Don Bosco uit Turijn."

Don Bosco maakte hem open en haalde uit de envelop twee velletjes te voorschijn, geschreven door Jarach en door Parigi. Toen keken de oversten elkaar vol verbazing aan en Don Bosco lachte over hun verwondering.

"Diezelfde avond las Don Alasonatti de brief van Don Bosco in het openbaar voor en de brief verwekte onder de jongens een smartelijke verrassing. En toch kondigde Don Bosco iets aan wat waar was.

"Intussen werd in Bergamo de retraite voortgezet. Don Bosco won met zijn vriendelijke manier van doen de harten van al de seminaristen, niet alleen door de kracht van zijn predikaties, maar door de vertrouwelijke manier waarmee hij met hen omging, door bij hen te zijn gedurende de ontspanning, door de beheerste grapjes waarmee hij hen opvrolijkte, door enkele voorvallen te vertellen terwijl hij op de speelplaats op de grond zat en al de jongens in een kring om hem heen. De rector van het seminarie mopperde bij het zien van die manier van doen, die volgens hem in strijd scheen met de priesterlijke waardigheid en hij riep uit: "Dat gaat toch niet, dat gaat toch niet!" - Maar als hij ze had laten vertrekken, dan waren al die jongens met Don Bosco mee naar het Oratorio gegaan.

"De resultaten die hij bewerkte zijn niet te schatten."

De herinnering aan die retraite is vastgelegd in een brief die we hier overschrijven.

" Zeereerwaarde Heer,

"

" Heel verheugd dat ook ik mijn klein aandeel kan leveren aan
" eerbied en dankbare genegenheid ten aanzien van Don Bosco, deel ik
" u iets mede, dat misschien niet nutteloos zal blijken voor degene
" die het geluk zal hebben zijn leven te beschrijven.

" In het jaar 1861 kwam de hoog vereerde Don Bosco retraite ge-
" ven aan de seminaristen van het bisschoppelijk seminarie van Berga-
" mo, onder wie ook ik me bevond.

" Welnu, in een van zijn toespraken zei hij ongeveer dit:
" "Bij een bepaalde gelegenheid kon ik aan de Heilige Maagd Maria
" de genade vragen om in de hemel verscheidene duizenden jongens
" bij me te hebben - ik geloof dat hij ook het aantal duizendtal-
" len noemde, maar dat herinner ik me niet, - "en Onze-Lieve-Vrouw
" beloofde het me. Wanneer ook gij tot dat aantal wilt behoren, zal
" ik jullie heel graag erbij opnemen, op voorwaarde dat jullie ie-
" dere dag, zolang als jullie leven, een weesgegroet bidden, en dat
" zo mogelijk gedurende de heilige mis, zelfs op het ogenblik van
" de consecratie."

" Ik weet niet hoe de anderen op dat voorstel reageerden,
" maar ik voor mij ging er volledig op in, als gevolg van de uiter-
" ste eerbied die Don Bosco mij in die dagen had ingeboezemd. Voor
" zover ik me herinner, heb ik geen dag voorbij laten gaan, zonder
" het weesgegroet te bidden voor de gevraagde intentie. Maar met
" het verloop der jaren overviel me een twijfel die ik Don Bosco
" zelf liet oplossen; zie hier op welke manier.

" Toen ik me op de avond van 3 januari 1882 in Turijn be-
" vond onderweg naar Chieri om bij de Sociëteit van Jezus in het
" noviciaat te treden, vroeg en kreeg ik verlof om Don Bosco te
" spreken. Hij ontving me buitengewoon vriendelijk, en toen ik
" hem verteld had, dat ik op het punt stond om bij de Sociëteit in
" het noviciaat te treden, zei hij: "O, dat doet me genoeg! Wan-
" zijn intrede doet in de Sociëteit van Jezus doet me dat neer ik
" hoor dat iemand evenveel genoeg alsof hij tot mijn salesianen
" toetrad."

" Daarop zei ik tot hem: "Als u het goedvindt zou ik u om een
" opheldering willen vragen over iets dat me heel na aan het hart
" ligt. Herinnert u zich nog dat u eens in het seminarie van Ber-
" gamo geweest bent en ons retraite hebt gegeven?" - "Zeker, dat
" herinner ik me." - "Herinnert u zich ook, toen gesproken te heb-
" ben over een gunst die U aan Onze-Lieve-Vrouw gevraagd had en
" enz..." en ik bracht hem zijn woorden in herinnering, de afspraak
" enz. - "Jawel, dat herinner ik me." - "Welnu, ik heb dat weesge-
" groet altijd gebeden; ik zal het blijven doen... maar... u hebt
" ons gesproken over duizenden jongens; ik behoer niet meer tot die
" categorie...en daarom vrees ik, niet tot het getal van de gelukki-
" gen te zullen behoren..."

" Met grote stelligheid antwoordde Don Bosco: "Ga door met
" dat weesgegroet te bidden en we zullen samen in de hemel zijn." -
" Toen ik zijn zegen ontvangen had en hem vol genegenheid de hand
" gekust had, vertrok ik getroost en in de zoete hoop hem op zekere
" dag in de hemel te zullen terugzien.

" Indien U meent dat dit iets zou kunnen bijdragen tot Gods
" glorie en tot de eer van Don Bosco, wil ik U gaarne verzekeren dat
" ik bereid ben de hoofdzaak hiervan ook onder ede te bevestigen.

"Op 9 februari 1861", noteert Don Bonetti, "kwam Don Bosco uit Bergamo thuis. Hij werd door enkelen met angst maar door al de anderen met grote blijdschap verwacht. Daar het zaterdag was, haastte Don Bosco zich die jongens te vermanen die door de duivel gewonnen waren. De volgende dag zei hij, dat enkelen van hen hem al waren komen opzoeken, enkelen had hij laten roepen; en anderen gingen voor hem op de vlucht als ze hem maar even in het oog kregen. Toen hij in de loop van de dag enkelen van deze laatsten was tegengekomen, had hij tot hen gezegd: "Maar! En hoe is het gegaan?" - Nauwelijks hadden ze deze vraag gehoord of ze barstten in snikken uit en gingen direct biechten.

"10 februari, zondag - Toen we deze avond met vier of vijf van de onzen in de kamer van Don Bosco waren, terwijl de communiteit naar het toneel was gaan kijken, vroeg ik (Don Bonetti) hem, hoe hij het deed om dingen te zien die veraf gebeurden. Hij antwoordde ons: "Kijk! Het is alsof er een telegraafdraad loopt die vanuit mijn hoofd vertrekt. Om de verbinding tot stand te brengen is het genoeg dat ik mijn gedachten vestig op een punt dat ik wil, en onmiddellijk zie ik wat er daar aan de hand is. Bijvoorbeeld, ik zit nu in mijn kamer. Welnu, als ik wil, zie ik een jongen onder de gaanderij."

"Maar, dat is toch niet te begrijpen", zeiden we.

"En hij: "Och, omdat jullie mijn handigheid niet kennen, jullie weten niets van gymnastiek en van het spel met de goochelbeker." - En met deze woorden maakte hij er een eind aan, door ons aan het lachen te brengen. Vervolgens met een blik vol tedere genegenheid zei hij: "O, jullie gelukkigen, want jullie zijn nog jong en hebt nog tijd om goede dingen te doen voor de Heer, nog veel tijd om veel verdiensten te verwerven voor de hemel, terwijl ik echter - en hij zei het met ontroering - al oud ben en spoedig naar het graf zal moeten, om mij met lege handen voor de Heer aan te bieden."

Toen zei een van ons: "Dat moet u niet zeggen. U werkt dag en nacht, u hebt geen ogenblik rust en daarom kunt u niet zeggen dat u met lege handen staat."

Hij zei: "Och, jawel! maar wat ik doe moet ik doen, omdat het mijn plicht is. Ik ben priester en hoewel ik mijn leven geef, doe ik zo-doende toch niets anders dan mijn zuivere plicht."

"Er werd hem geantwoord: "Als het zo is, dan is het beter niet priester te worden."

"O, pas op! En als de Heer nu doet voelen dat hij het zo wil? Men mag niet weerstaan en moet gehoorzamen. Overigens troost ik me met de gedachte dat de Heer rijk is aan barmhartigheid en dat, wanneer we voor Hem verschijnen en zullen kunnen zeggen fecimus quod_jussisti, Hij niet minder doen kan dan tot ons zeggen: Euge, serve bone et fidelis,

quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam; intra in gaudium Domini tui."

"17 februari. Vandaag, zondag, zei Don Bosco: Dit keer maakt de duivel bankroet in ons Oratorio. We kunnen zeggen dat hij volkomen verslagen is. Het is waar dat hij een vijand is die zich niet gewonnen geeft. Hij zal opnieuw komen en ons aanvallen, ons een voor een proberen beet te nemen, daarom moet iedereen op zijn hoede zijn. Maar nu heeft hij van ons een afstraffing gehad, die misschien nog nooit haar gelijke in een communiteit gehad heeft. Ik zeg jullie eerlijk dat de uitwerking van die droom een ongeëvenaard feit in de geschiedenis is: het is ongehoord! In het oog van de wereld is het een dwaasheid, maar in het oog van God, verzeker ik U, kan men niet beter wensen. Om te blijven standhouden zoals het is, zal het Oratorio misschien nooit meer iets dergelijks meemaken! Deo gratias!

"Toen nodigden we hem uit de droom op te schrijven en hij antwoordde: "Och, neen! Dat kan ik niet doen om twee redenen. Eerst omdat er dingen zijn die ik niet kan opschrijven, hetzij omwille van mij of omwille van bepaalde personen. Op de tweede plaats omdat vele dingen niettemin toch niet begrepen zouden worden. Wat ik wel zal doen is, de theologische vraagstukken van de eerste twee nachten op schrift zetten. Ik zal de feiten achterwege laten en alleen de theorie geven. Wat er in de derde nacht gebeurde, dat kan ik zeker niet beschrijven, maar wat ik schrijven kan en dat tot meerdere eer van God zal strekken, zal ik aan enkelen onder vier ogen zeggen.

"Hierna vertelde hij ons een voorval dat hem dezelfde dag overkomen was. Ziehier: "Er was nog één jongen die geen generale biecht wilde spreken, omdat hij niet durfde. Ik liet hem bij mij komen, en liet hem zeggen dat als hij niet bij mij wilde biechten, hij toch maar moest komen, omdat ik hem iets te zeggen had voor het welzijn van zijn ziel. Nog bood hij weerstand, maar een liefdevolle vriend bracht hem op een vriendelijke manier naar me toe. Toen hij op mijn kamer kwam en zich een weg gebaand had tussen degenen door die om me heen stonden om te biechten, vroeg hij me: "Wat wilt u?"

"Wie ben jij"? vroeg ik. "Ik ben N.N."

"O, ben jij N.N.! Mooi. Moet je eens horen: daar jij zegt dat je niet bij me wilt komen biechten, zal ik je alleen zeggen wat je biechten moet, daarna vind ik het best als je bij iemand anders gaat biechten. Dus, let op, begin je biecht sinds toen en toen, zo en zo, biecht dit en dat; deze en die zonde; en ik zei hem alles." - Toen de arme jongen dat hoorde, raakte hij als buiten zichzelf: "O, nee"! riep hij uit, "ik wil dadelijk bij u biechten en ik wil die dingen helemaal niet aan iemand anders vertellen."

"Als dat zo is", zei ik tot hem, "ga dan nu maar. Kom dan morgen-

avond terug. Zoals je ziet heb ik het nu erg druk, want het is zaterdag en we hebben geen tijd. Morgenavond tussen vijf en acht kom je hier in mijn kamer en maken we alles in orde." - Dat deed hij ook, die avond is hij gekomen en hij ging zo blij weg dat het een genoegen was hem te zien."

"Dit voorval verhaalde Don Bosco slechts aan drie of vier en niet in het openbaar.

"Don Bosco sprak eveneens tot al de jongens na het avondgebed: "Tot nu toe heb ik jullie gesproken over dingen die het leven uit het verleden betreffen. Nu zal ik allen iets moeten vertellen dat in het bijzonder het toekomstige leven betreft: over de vijanden voor wie elk op zijn hoede moet zijn. Indien deze dingen die in ons huis gebeuren en gezegd worden, maar die stellig vreemd zijn en die onder ons moeten blijven, iemand in de wereld bekend waren, zou hij het fabels noemen. Maar wij hebben als beginsel dat, steeds wanneer iets tot welzijn van de zielen strekt, het zeker van God komt en niet van de duivel kan komen.

"Ik heb jullie een vreemde mededeling te doen, namelijk dat de duivel in dit huis het onderspit heeft moeten delven, en dat hij volledig bankroet zal maken als wij op die manier doorgaan."

We noemen een voorval dat wel duizend keren in het Oratorio gebeurde. De jongens die bij Don Bosco gingen biechten en die zich niet goed voorbereid hadden met hun gewetensonderzoek, of die een aanmoediging nodig hadden om sommige dingen prijs te geven waar ze zich over schaamden, of omdat hun geweten overhoop lag, of ook wel doodeenvoudig uit haast, knielden bij hem en in plaats van hun belijdenis te beginnen zeiden ze tot Don Bosco: "Zegt u het maar!" Don Bosco hield iedereen voor wat hij gedaan had, zonder iets te veel of te weinig te zeggen, met een wonderbare nauwkeurigheid. Daarvan beschikken we over honderden ernstige getuigen, onder wie Don Davico en Don Belmonte. Bij bepaalde gelegenheden vond Don Bosco de sacristie vol jongens die wilden biechten. Hij keek rond en zei dan tot een: "Ga maar te communie." Zo gaf hij achtereenvolgens vele anderen een teken dat ze konden weggaan.

Hij wist dat hun ziel rein was en de jongens gingen opgewekt heen, er stellig van overtuigd dat Don Bosco in hun harten las. Het gebeurde ons verscheidene malen dat we de sacristie verlieten om de heilige mis te gaan celebreren en we ons met moeite een weg konden banen door de jongens die daar geknield waren. Teruggekomen van het altaar was de sacristie leeg. Er was alleen nog Don Bosco die zich gereed maakte om te celebreren.

Niet zelden overkwam hem tijdens het biechthoren nog een ander vreemd voorval. Te midden van de menigte jongens merkte hij er een op, die ver weg in een hoekje knielde en, zonder zich om de anderen te bekommeren, gaf hij deze een teken. Verwonderd over die uitnodiging, stond de jongen op, ging midden tussen zijn kameraden door, die de weg voor hem vrijmaakten, naar Don Bosco en biechtte eerst. Aan wie aandachtig

toezag en het vertrouwen van de kameraden genoot, bleek dat het in die gevallen ging om een zekere besluiteloosheid om tot Gods genade terug te keren."

Don Bosco schonk zijn jongens echter niet alleen de geestelijke gezondheid maar soms ook de lichamelijke.

"De jonge Rebuffo", zo vertelt Ruffino, "was in 1861 bijna een jaar lang ziek. Al een maand lang kwelde hem een hevige hoofdpijn, alsmede pijn in maag en lever, zodat hij de studie moest laten varen. Ten slotte kreeg hij, toen hij meer dan ooit terneergeslagen was, van een vriend de raad om een brief aan Don Bosco te schrijven. Hij zette zich gereed om te schrijven, maar was niet in staat om twee regels op papier te zetten. Hij moest daarom zijn toevlucht zoeken tot de vriend die hem die raad gegeven had en deze verzoecken de brief voor hem te schrijven. Aldus geschiedde. De brief was als volgt opgesteld.

" Zeereerwaarde Heer,
"
" Geplaagd door mijn kwaal die me voorkomt erger geworden te
" zijn ten gevolge van de gebruikte geneesmiddelen, en nog meer ge-
" ërgerd door de langdurige onderbreking van mijn studies, ben ik
" gedwongen U deelgenoot te maken van mijn gevoelens.
" Ik ben ervan overtuigd dat als U wilt, ik ogenblikkelijk
" kan genezen. Heb dus erbarmen met me en troost me tenminste, als
" ik dat waardig ben, daar ik sinds enige tijd in u enkele geheim-
" zinnige gedachten te mijnen opzichte bespeur. Houd u het niet lan-
" ger geheim voor mij, maar onthul mij zonder iets te raden te ge-
" ven wat U over mij denkt, dan zal ik gerust zijn.
" Vergeef me, beminde vader, dat ik op deze wijze durf spre-
" ken, maar deze manier van spreken hebt U me zelf ingegeven en
" daarom hoop ik dat u me zult verhoren."

"Er verliepen twee dagen en Don Bosco ontbood hem op zijn kamer, biechtte hem, spoorde hem aan tot vertrouwen in Domenico Savio en gaf hem zijn zegen. De kwaal hield echter niet op, zijn hoofd deed erger pijn dan ooit. Toen zei Don Bosco tot hem:2 "Morgen ga je naar de klas en aan het ontbijt met de anderen, en vervolgens houd je een noveen ter ere van Domenico Savio."

"Rebuffo komt de kamer van Don Bosco uit; maar wat nu? Nauwelijks is hij buiten of hij voelt iedere pijn verdwijnen, zijn hoofd is ervan bevrijd, hij merkt dat zijn maag weer gewoon is, verdwenen is alle pijn. Hij doet echter wat Don Bosco hem gezegd heeft en is op dat ogenblik gezond en opgewekt."

De aantekeningen van Don Ruffino worden gevolgd door die van Don Bonetti:

"Don Bosco dankte de Heer voor zoveel gunsten waarvan Hij hem het instrument maakte voor zijn leerlingen. Maar daar bepaalde, klaarblijkelijk bovennatuurlijke gaven in hem schitterden, en meer nog, zijn deugden hem grote achting bij de jongens en bij buitenstaanders deden krijgen, zei hij dikwijls: "Ik ben onverschillig voor lof en blaam; want als men mij prijst, zegt men wat ik zou moeten zijn. Als men mij berispt, zegt men wat ik ben."

"Op 18 februari begon in het zondagsoratorio de vastencatechismus, en op de 22ste gaf hij als geestelijke bloem aan de communiteit de opdracht tot Pasen Italiaans te spreken. Hij beklagde er zich over dat onze schone taal naar zijn mening niet meer gesproken werd.

"25 februari. - Don Bosco belooft ons iedere avond een truc te leren.

"1ste truc. Wat is het beste en zekerste middel om nooit meer in zonde te vervallen? - Dat is het in praktijk brengen van de raadgevingen van de biechtvader.

"26 februari. - 2de truc. Wat is de geschiktste tijd om aan de Heer genaden te vragen met de meeste kans om ze te verkrijgen? - Dat is het tijdstip der opheffing van de hostie en van de kelk." - Daarom wilde Don Bosco steeds dat op dat ogenblik het zingen zou ophouden, dat er niet meer luidop gebeden zou worden en dat ook het orgel zo mogelijk zou zwijgen.

"27 februari. - 3de truc. Wat is de beste, eenvoudigste en gemakkelijkste manier om de h. mis bij te wonen? - Dat is de manier die wordt voorgesteld door de zalige Leonardo, namelijk de mis in drie delen te delen, ofwel in drie P's. De eerste rood, de tweede zwart, de derde wit. - De rode P is het lijden (Passione) van Jezus Christus en dit overwege men tot aan de elevatie. De zwarte P is de zonde (Peccato); daarbij moeten we onze vroegere zonden gedenken en betreuren, die de oorzaak geweest zijn van het lijden van onze goddelijke Zaligmaker; en dat tot aan de communie. De witte P, is die van het voornemen (Proponimento), dat wil zeggen het voornemen maken om in de toekomst nooit meer te zondigen; en dat duurt dan tot het einde van de mis."

Die avond, van de 27ste, kwam het kapittel van de Congregatie van de H. Franciscus van Sales bijeen en besloot tot het aannemen van de priester Don Rocchietti Giuseppe van wijlen Pietro te Turijn. De aanneming geschiedde zoals gewoonlijk met een stemming, waarbij alle stemmen gunstig waren. Daarna werd hij, als nieuw lid, toegelaten tot het onderhouden van de regel der Congregatie.

Don Rochietti had zich in het Oratorio hersteld en had daar aan gezondheid gewonnen.

H O O F D S T U K L X I V

DON BOSCO VOORSPELT DE TOEKOMST AAN DE JONGENS EN ZEGT DAT HIJ TEGEN DE TIJD DAT HIJ STERFT MET TIEN LEERLINGEN NAAR ROME ZAL GAAN - BISSCHOPPEN GEVANGEN GENOMEN, PRIESTERS GEDOOD, KLOOSTERS OPGEHEVEN - VITTORIO EMANUELE UITGEROEPEN TOT KONING VAN ITALIË MET ROME ALS HOOFDSTAD - BRIEF VAN DON BOSCO AAN DE PAUS: VOORSPELLINGEN OVER ROME - HIJ KONDIGT DRIE TREURIGE GEBEURTENISSEN AAN VOOR HET ORATORIO - UIT FOSSANO VERMAANT HIJ DON ALASONATTI DAT DE DINGEN IN HET ORATORIO NIET GOED GAAN - HIJ KAN NIET NAAR SUSA OM TE PREKEN - HIJ ONTHULT ELKE JONGEN WELKE ZIJN VIJANDEN ZIJN - HIJ STELT ENKELEN VOOR, TOE TE TREDEN TOT DE CONGREGATIE - DOOD VAN EEN EERSTE LEERLING VOLGENS DE VOORSPELLING - KATHOLIEKE LECTUUR - EEN ARTIKEL IN DE ARMONIA - EEN OPROEP TOT DE KATHOLIEKEN - EEN COMMISSIE OM DE HANDELINGEN EN UITLATINGEN VAN DON BOSCO TE VERZAMELEN.

Don Bosco had de jongens beloofd dat hij de toekomst zou voorzeggen aan degenen die hem daarom vroegen. Er zou veel over dit onderwerp te zeggen zijn, maar we beperken ons eenvoudig tot drie gevallen, in die dagen gebeurd, om niet teveel materiaal opeen te stapelen.

Tot de seminarist Giovanni Turchi zei hij: "Kijk, als je bij mij blijft, zal het je aan niets ontbreken, je hoeft alleen te gehoorzamen. Verlaat je echter het Oratorio dan zul je ernstige ongemakken te verduren krijgen." - En hij gaf hem enige adviezen die hem als gedragsregel konden dienen. Daarna vervolgde hij: "Jij, die zoveel zult moeten rondzwerven in de wereld..."

Na de dood van Don Bosco verzekerde ons onze goede vriend Don Turchi zelf betreffende deze voorspelling: "Wat dat rondzwerven in de wereld betreft: ik heb in Bologna gewoond en in Rome, een tijd in Frankrijk doorgebracht, in Oostenrijk, in Beieren, in Engeland en in Schotland. Wat de ongemakken betreft, toen ik het Oratorio verliet, heb ik er inderdaad leren kennen die erg lastig waren." - Aldus vertelde hij ons, zonder te kunnen voorzien wat hij nog te verduren zou krijgen. Als doc-

tor in de letteren, was hij verscheidene jaren leraar bij adellijke families, professor in de retorica aan verscheidene seminaries, rector van een college, maar tenslotte was hij, door verschillende omstandigheden verplicht een functie van kapelaan aan te vragen bij de Consolatakerk. Toen hij ziek werd, trok hij zich terug in het huisje van de goddelijke Voorzienigheid.

De kroniek van Don Ruffino voegt eraan toe: "10 februari.

Don Bosco zei vandaag tot de jongen Francesco Dalmazzo: "Je zult 49 jaar leven, het geestelijke kleed aannemen en in het Oratorio blijven. Na de dood van Don Bosco word je kanunnik." (Hij werd geboren op 18 juli 1845 en stierf op 10 maart 1895 als rector van het seminarie van Catanzaro).

Enkele weken daarna deed Don Bosco op een verrassende wijze een voorspelling over zichzelf. We lezen bij Don Ruffino: "Don Bosco zei: "Als de tijden rustig zijn en de Kerk bevrijd zal zijn, zal ik met tien jongens naar Rome gaan, daarna zal ik het Nunc dimittis aanheffen!"

"Blijft u dan in Rome?"

"O, nee! Ik kom terug!" - Dit zei hij slechts tot enkelen."

Deze voorspellingen kwamen met grote nauwkeurigheid uit, daar hij naar Rome ging voor de inzegening van zijn kerk die aan het Heilig Hart van Jezus was toegewijd, zoals we nog zullen verhalen. In 1887 kon men wel zeggen dat de tijden rustig waren en de Kerk bevrijd, vergeleken bij de onderdrukkingen van 1861. Inderdaad was Mgr. Gallo, bisschop van Avelino, op 24 februari 1861 in Napels gearresteerd, met geweld naar Turijn overgebracht na een lange en gevaarlijke reis, gedeeltelijk overzee en gedeeltelijk over land. Hier werd hij naar de Missione, het klooster van de Lazaristen gebracht om kardinaal De Angelis gezelschap te houden. Beiden bleven daar opgesloten tot het jaar 1866. Hun aanwezigheid in hun eigen diocesen beangstigde de regering.

Dat waren heel treurige dagen voor de Kerk: meer dan zeventig bisschoppen van hun zetel verwijderd of opgesloten, ontelbare priesters in de gevangenis geworpen, vierenzestig van hen en tweeëntwintig broeders gefusilleerd. Commissaris Pepoli had in december 1860 de kloosterordes opgeheven en de kerkelijke goederen in Umbrië in beslag genomen. In de Marken werd hij nagevolgd door commissaris Valerio. In het koninkrijk Napels begon Mancini in februari 1861 hetzelfde verwoestingwerk. Daartoe werd de wet van 1855 met haar uitzonderingen uitgebreid; er werden 721 kloosters opgeheven, ongeveer 120.000 kloosterlingen en zusters verdreven en de goederen van 104 collegiale kerken in beslag genomen. Tot nu toe had men Sicilië met rust gelaten omdat men daar een vreselijk verzet van de bevolking vreesde. Dat was nog niet genoeg: op 31 maart 1861 ontrok het ministerie alle kerkhoven aan de jurisdictie van het kerkelijke gezag.

anden zullen de slechte raadgevers zijn."

"Don Bosco hakte de knoop door" zoals hij zegt, ten aanzien van Costamagna en vier anderen, dat wil zeggen, dat hij hun voorstelde tot de Congregatie toe te treden.

"17 april. - In het Oratorio ging naar het andere leven over de elfjarige jongen Lorenzo Quaranta uit Vernante." Don Bosco had op de vooravond van Kerstmis aangekondigd dat binnen enkele maanden twee van zijn leerlingen er niet meer zouden zijn. Ook ging de eerste M (Malattia), dat wil zeggen ziekte, in vervulling zoals hij voorgezegd had aan de seminarist Vaschetti. Enkele dagen later moest nog een andere jongen begraven worden.

Intussen had Paravia voor de maand april de aflevering van de Katholieke Lectuur gedrukt. Stichtende voorbeelden aan de jeugd voorgehouden. - Taalbloempjes.

Het zijn vertellingen, vooral voor de studenten, waarin alle mogelijke levensomstandigheden geschetst worden, waarin een jongen zich kan bevinden, en elk verhaal wordt gevolgd door een korte en aangepaste overweging van een gedragsregel. De voorbeelden waren ontleend aan Bartoli, Segneri, Belcari, Cavalca, het leven der heilige Vaders, aan Rassavanti, aan Cesari.

Don Bosco verklaarde waarom dat boek aan de jongens aangeboden werd. "Het is moeilijk een rotte appel tot de staat van zijn eerste rijpheid terug te brengen. Het zal daarom veel gemakkelijker zijn de pitten die hij in zich draagt uit te zaaien, die te zijner tijd gerijpte en gezonde vruchten zullen opleveren. Dat betekent dat er geen andere manier is om te hopen, de maatschappij te hervormen, dan door de jeugd goed op te voeden."

De inleiding tot het werkje luidde aldus:

" AAN ONZE LEZERS,

"

" Hoewel het de bedoeling van de Katholieke Lectuur is, werkes in een eenvoudige stijl te publiceren die vooral gericht zijn op de minder ontwikkelde volksklassen, lijkt het ons toch nuttig een serie van merkwaardige en stichtende werken te laten drukken, die nuttig kunnen blijken voor iedereen, zij het in bijzondere mate voor de jeugd. Deze voorbeelden werden ontleend aan klassieke - schrijvers, die autoriteiten zijn op het gebied van onze Italiaanse taal, opdat de leergierige jongens behalve het morele nut er ook een taalmodel zullen vinden, uitdrukkingen en zinnen die ze veilig kunnen navolgen in wetenschappelijk en literair gebruik.

" Zo vervullen we een tweeledige plicht: die van het bevorderen van het goede van onze heilige katholieke godsdienst, die voortdurend het voorwerp van onze zorgen is, en het meewerken aan

" beter leren kennen van die schrijvers wier geest en werken
" steeds de bewondering zullen wekken en tot geestelijk voedsel
" dienen van wie onze mooie Italiaanse taal bemint.
" De Heer zegene u allen en leeft steeds gelukkig.

De Armonia van 5 april, vrijdag, publiceerde een aanbeveling van de

" KATHOLIEKE LECTUUR - JAARGANG IX

" Met oprechte voldoening kondigden wij onze lezers aan, dat
" de uitgave van de Katholieke Lectuur voortgezet wordt. De perso-
" nen die de leiding ervan in handen hebben, de warme aanbevelingen
" van de regerende Paus Pius IX, en in het algemeen van alle bis-
" schoppen, zijn meer waard dan iedere uiteenzetting om de oprechte
" katholieken ertoe aan te moedigen deze uitgaven te begunstigen.
" Wat deze boekjes zo bijzonder waardevol maakt, is hun populari-
" teit, gepaard aan een zuiverheid van taal en helderheid van opvat-
" tingen, die gemakkelijk door iedere klasse van lezers kunnen be-
" grepen worden. Er wordt niet in gesproken over politiek. De katho-
" lieke waarheid wordt erin verkondigd in de vorm van tweegesprek-
" ken en boeiende verhalen, met het terzijde laten van die feiten
" en namen die op een geest van partijdigheid zouden kunnen wijzen.
" De matige prijs toont aan dat men het goede zoekt en geen winst...

Voor de maand mei drukte de drukkerij van Luigi Ferrando de afle-
vering: De Kerk door Mgr. Segur met aanhangsel over allerlei onderwerpen.

In het aanhangsel wordt uiteengezet wie de paus is en waarom hij
wereldlijke macht heeft en dat gehoorzaamheid aan de paus van Rome een
noodzakelijke voorwaarde is om zalig te worden.

Er werd onder meer deze voorzichtige raad aan de lezers gegeven:
"Bedenk dat degenen die praatjes tegen de paus en tegen zijn wereldlijke
macht verkopen misschien niets anders zijn dan bedrogenen en onwetenden,
en niet bepaald slechte mensen. Wanneer men dus niets anders kan doen,
bid dan voor hen, opdat God hen verlichte en zij de waarheid en de ge-
rechtigheid mogen inzien."

"Volg de hemelse liefde van paus Pius IX na die, terwijl hij ge-
dwongen is om velen die het patrimonium van Sint-Petrus binnendringen te
treffen met excommunicatie, vurig voor hen bidt, en de hele Kerk uitno-
digt om te bidden, om hen opnieuw op te vangen en hen terug te voeren tot
de schaaftal van Christus. Zo zij het voor hen en voor alle mensen."

De aflevering sloot met de volgende bladzijde:

EEN BEROEP OP DE KATHOLIEKEN

"
"
" Het is geen geheim meer dat men strijd voert tegen het
" hoofd van de katholieke Kerk, om diezelfde Kerk zo mogelijk te
" verwoesten en Italië protestant te maken. Dat wordt onverhuld
" gepredikt in duizende boekjes, brochures, vlugschriften en zelfs
" in de almanakken, waarin de grofste dwalingen van de antikatholie-
" ken verspreid staan alsof het evangelische waarheden gold. Met
" handenvol wordt spot, verachting en hoon over de Paus van Rome
" uitgestort; bij de laster van vroeger komt nu de onbeschaamdheid
" om hem te doden als het laatste nieuwtje, en dat om hem aan de
" verachting prijs te geven en hem in de steek te laten. In deze
" strijd, die de strijd is van God en van ons, is iedere man een
" soldaat. Dus, alle oprechte katholieken verenigen zich ter verde-
" diging van de paus van Rome, ofwel van de katholieke godsdienst,
" en verbinden zich in een heilige verbondenheid van geest tot de
" volgende overeenkomst:

- " 1. Steeds voor de paus van Rome een hoge achting en een diepe
" eerbied te koesteren, daarbij steeds de dwalingen verafschuwend
" die men verbreidt betreffende zijn hoedanigheid als hoofd van de
" Kerk.
- " 2. Steeds over hem te spreken met de grootste eerbied, waarbij men,
" degene die hem in onze aanwezigheid belastert, streng op zijn
" plaats zet, en zo goed als men kan de dwalingen en lasteringen
" die over hem verspreid worden weerlegt.
- " 3. Men werpe verre van zich de schandelijke geschriften die tegen
" de paus gepubliceerd worden of tegen zijn gezag en jurisdictie.
" Men vernietige deze geschriften, weerlegge ze, spreke ze tegen en
" verspreide, ook met geldelijke offers, goede geschriften.
- " 4. Men wone nooit theatervoorstellingen bij waarin de godsdienst,
" de paus, kardinalen, bisschoppen, priesters en kloosterlingen in
" het belachelijke getrokken en in diskrediet gebracht worden.
- " 5. Anderen ertoe aan te sporen zich bij deze vereniging aan te
" sluiten, en, wanneer men de publicatie kan ondernemen van enkele
" werkelijk katholieke geschriften, bijdragen aan de kosten en mee-
" werken aan de verspreiding daarvan.
- " 6. Door middel van het werk van de Pieterspenning de nood verlich-
" ten waarin de h. Vader zich op het ogenblik bevindt door de roof
" van zijn wereldlijk erfgoed, dat de goddelijke Voorzienigheid hem
" voor zijn onafhankelijkheid toevertrouwde.
- " 7. Iedere dag te bidden voor de Kerk, voor de paus, door middel
" van een Onzevader, weesgegroet en gloria en de woorden: Credo
" Sanctam Catholicam Ecclesiam om daarmee een akte van geloof te
" stellen in de goddelijkheid van de Kerk, waarvan de paus het zicht-
" bare hoofd is en de plaats inneemt van Jezus Christus.

" Italianen! Gij zijt voortreffelijke katholieken, toon dat
" ook in dit grote ogenblik en moge uw roemvolste leus zijn: katho-
" lieken met de paus.

Terwijl Don Bosco onvermoeibaar werkte, hadden enkelen van zijn be-

minde zonen zich in 1861 verenigd, om de handelingen en de opmerkelijkste uitspraken van hun beminde overste te verzamelen en deze aan het nageslacht door te geven. In de voorafgaande jaren, hadden meer jongens en seminaristen, vooral Ruffino en Bonetti, tamelijk wijdlopende herinneringen bewaard van wat ze gezien en gehoord hadden, doch thans wilden ze hun geschriften onderzoeken en schiften. Tegelijkertijd wilden ze dit zo kostbare en nuttige werk voortzetten. In een inleidende vergadering verzamelde Don Ruffino hun bedoelingen en stelde ze op schrift.

"De grote en lumineuze gaven die in Don Bosco schitterden, de buitengewone feiten die hem overkwamen en die we voortdurend bewonderden, zijn merkwaardige manier om de jongens langs de steile paden van de deugd te leiden, de grote plannen die hij in het hoofd had betreffende de toekomst, onthulden ons dat er zeker iets bovennatuurlijks in hem leefde. Dat alles deed ons roemvoller dagen voorzien zowel voor hem als voor het Oratorio. Het legde ons tevens de strikte plicht van dankbaarheid op ervoor te zorgen dat niets van wat tot Don Bosco behoorde, in vergetelheid zou raken. Daarentegen moesten wij alles doen wat in ons vermogen was om de herinnering aan hem te bewaren en deze lichtende fakkel voor de jeugd door te geven. Dat is het doel van de door ons ingestelde commissie. Zij is samengesteld uit de volgende leden: Don Alasonatti, Don Rua, Don Savio, Don Turchi, ridder Oreglia van San. Stefano Federico, de seminaristen Cagliero, Francesca, prof. Durando, prof. Cerruti, prof. Anfossi, prof. Provera, prof. Bonetti, Ghivarello, Ruffino.

"In de eerste zitting waren er drie bijeengekomen, omdat ze de voornaamste verzamelaars van de feiten waren, te weten de seminaristen Ghivarello, Bonetti en Ruffino.

"In de tweede zitting, die gehouden werd op 3 maart, waren aanwezig Cagliero, Anfossi en Durando. Er werd gestemd voor een voorzitter, ondervoorzitter en secretaris van de commissie. Gekozen werden: 1. Don Rua, 2. Don Turchi, 3. Ruffino. In deze zitting las men enkele al op schrift gestelde feiten, namelijk de droom van Don Bosco van 28 december. Allen waren het eens over de voornaamste punten en men overlegde om opheldering te zoeken betreffende enkele bijkomstige punten. De zitting werd opgeheven en de derde werd bijeengeroepen voor 1 april. - Getekend: Michele Rua, pr.

"1 april. - De zitting begon om 2 uur namiddag. Aanwezig acht leden. De notulen van de vorige zitting werden gelezen en goedgekeurd. Men las enkele paragrafen van verscheidene zaken die op 3 januari en 10 februari waren voorgevallen, d.w.z. de voorspelling ter gelegenheid van het opzetten van het kleine testament, de genezing van Rebuffo, de door Don Bosco geleerde trucs. Alles werd goedgekeurd. De zitting wordt gesloten en de vierde wordt vastgesteld op zaterdag aanstaande na het avondeten.

"8 april. -. Als de zitting om half drie geopend is in aanwezig-

Heid van 13 leden, wordt het eerste deel gelezen van de droom van 3, 4 en 5 april en na enkele verbeteringen en toevoegingen goedgekeurd. Men besloot een verzoek te richten tot de theol. Borel om gegevens over Don Bosco te krijgen met betrekking tot de eerste dagen van het Oratorio.

"1 mei. De zitting begon om half twee met acht leden. Don Turchi, verzamelaar van de vroegere feiten, las de feiten over de maan en de hond; ze werden goedgekeurd. Om twee uur werd de zitting opgeheven.

"7 mei. - De zitting wordt om half twee geopend met zeven leden: gelezen werd de helft van de droom van 2 mei en deze werd goedgekeurd."

In andere zittingen ging de commissie door met de lectuur te aanhoren van de tweede helft van de droom van 2 mei. Men bracht verbeteringen aan en deze werden daarna goedgekeurd. De Commissie ging door met het onderzoeken van de kroniek van Don Giovanni Turchi, een document dat heel beperkt was en dat we tot nu toe in de delen verwerkt hebben met die van Don Bonetti en Don Ruffino. We kunnen daarom zeker zijn van de waarheid van deze getuigen, die elk voor zich geloof verdienen. Anderen namen in de loop der jaren hun plaats in om hun werk met even grote tegenwoordigheid voor Don Bosco en voor de waarheid voort te zetten, zodat wij zonder vrees voor tegenspraak op Don Bosco de opmerking van de heilige geschiedschrijvers van toepassing kunnen brengen: "Nonne haec scripta sunt in libro sermonum dierum...?"

H O O F D S T U K L X V

DROOM: EEN WANDELING VAN DE JONGENS NAAR DE HEMEL -
EEN BEKOORLIJKE HEUVEL - EEN HOOGVLAKTE - MEREN: BLOED,
WATER, VUUR, WILDE DIEREN EEN NAUWE DOORGANG - ZE KEREN
TERUG: EEN GEWELDIGE VLAKTE - EEN WEERZINWEKKEND
SCHOUWSPEL - EEN BEDRIEGLIJKE TUIN - OPGEWEKTE TROEPEN
DIE HUN VERDERF TEGEMOET GAAN - MEN HERVAT DE
BEKLIMMING: DE NAUWE DOORGANG; EEN HOUTEN BRUG -
MOEILIJKE BEKLIMMING VAN DE BERG - EEN STRAFPLAATS - BIJ
DE TOP: HEMELSE GEZANGEN - ONTMOEDIGD EN VERMOEID
BLIJVEN DE JONGENS HALVERWEGE STAAN OF GAAN NAAR BENEDEN
- INSPANNINGEN VAN DON BOSCO OM HEN WEER NAAR BOVEN TE
DOEN GAAN - VERKLARINGEN EN OPMERKINGEN - DON BOSCO
VERHAALT DE DROOM AAN KARDINAAL DE ANGELIS.

We gaan nu over tot het vertellen van een andere mooie droom, die Don Bosco had in de nachten van 3, 4 en 5 april 1861. "Verschillende omstandigheden daarin", schreef Don Bonetti, "waarover men zich verwondert, overtuigen de lezer voldoende dat het een van die dromen is, die de Heer in zijn goedheid af en toe aan zijn trouwe dienaren zendt." Hij en Don Ruffino beschrijven hem nauwkeurig, zoals we hem hier uiteenzetten.

Op de avond van 7 april ging Don Bosco, na de gebeden, de kathedraal op om een paar bemoedigende woorden tot zijn jongens te richten en begon aldus: "Ik heb jullie iets heel merkwaardigs mee te delen. Ik wil jullie een droom vertellen. Het is een droom en daardoor is het geen werkelijkheid. Daarvoor waarschuw ik jullie opdat men er geen grotere betekenis aan hechte dan hij verdient. Alvorens hem te vertellen moet ik een paar opmerkingen laten voorafgaan. Ik zeg jullie alles, zoals ik verlang dat jullie mij alles zeggen. Ik heb voor jullie geen geheimen: maar wat ik hier zeg, hoeft niet buiten verspreid te worden; het worde gezegd en blijft uitsluitend onder ons. Niet dat degene zondigt die het aan vreemde personen zou vertellen, maar het is beter dat het de drempel van dit huis niet overschrijdt. Spreek er allen onder elkaar over, lach en maak grapjes over wat ik jullie ga zeggen, zoveel als jullie willen, doch ook alleen maar met die weinige personen, waarvan jullie weten dat ze uit jullie vertrouwen iets goeds zullen weten te putten, en van wie jullie den-

ken dat het gepast is hen in vertrouwen te nemen. De droom is verdeeld in drie delen: ik droomde hem in drie opeenvolgende nachten en daarom zal ik jullie vanavond een deel vertellen, en de andere twee delen op de volgende avonden. Wat mijn verwondering erg gaande gemaakt heeft is, dat ik de droom in de tweede en derde nacht precies op hetzelfde punt hervatte, waarop ik hem de vorige nacht bij het wakker worden onderbroken had.

" EERSTE DEEL

" Dromen doet men al slapend en dus sliep ik. Enkele dagen
" van tevoren was ik buiten Turijn gegaan en in de buurt van de
" heuvels van Moncalieri gekomen. De aanblik van die al een beetje
" groenende heuvels maakte indruk op me; en daardoor is het moge-
" lijk dat in de volgende nachten de gedachte aan dat mooie schouw-
" spel me andermaal in mijn slaap voor de geest kwam en door de
" werking van de fantasie het verlangen in mij groeide om een wan-
" deling te maken. Het feit is er dat ik, al dromend, het plan
" maakte een wandeling te gaan maken. Het kwam me voor dat ik me op
" een vlakte te midden van mijn jongens bevond. Voor mijn ogen ver-
" hief zich een hoge en grote heuvel. We stonden daar allemaal toen
" ik de jongens plotseling het voorstel deed: " Zullen we een mooie
" wandeling gaan maken?"

" "Ja, laten we dat doen!"

" "Maar waarheen?"

" We hebben elkaar aangekeken, we hebben gedacht, en toen,
" door ik weet niet welke zonderlinge inval, begon er een te roepen:
" "Gaan we naar de hemel?"

" "Ja, ja! Laten we naar de hemel gaan"! riepen anderen.

" "Ja, ja! Laten we een mooie wandeling in het paradijs gaan
" maken"! riepen weer anderen op hun beurt.

" "Goed, laten we gaan"! riepen allen als uit één mond.

" We bevonden ons op een vlakte en toen we ons op weg begeven
" hadden, waren we na een eindweegs opeens aan de voet van de heu-
" vel. We zijn begonnen met langs de paden ervan naar boven te gaan.
" Maar wat een werkelijk bewonderenswaardig schouwspel! Zover we
" konden zien, was de helling van die langgerekte heuvel helemaal
" bedekt met planten van allerlei soort, dunne en lage, forse en
" hoge, doch die laatste niet dikker dan een arm. Er waren perenbo-
" men, appelbomen, kersenbomen, pruimenbomen, wijnranken enzovoort.
" Maar het vreemde was dat er op een en dezelfde plant bloemen te
" zien waren die bijna openstonden, bloemen die helemaal open waren
" met lieflijke kleuren; kleine, groene, en dikke en rijpe vruchten,
" zodat er op elk van die planten iets moois te zien was van de
" lente, de zomer en de herfst. De vruchten waren zo talrijk dat de
" bomen ze haast niet konden dragen.

" De jongens kwamen naar me toe en vroegen me nieuwsgierig
" een verklaring daarvan, want ze konden een dergelijk wonder niet
" begrijpen. Ik herinner me dat ik, om hen enigermate tevreden te
" stellen, hun dit antwoord gaf: "Kijk! Het paradijs is niet als on-

" ze aarde waar de temperaturen en de seizoenen elkaar afwisselen.
" Hier zijn geen veranderingen, de temperatuur is steeds gelijk,
" heel mild, geschikt voor de groei van iedere plant. Daardoor ver-
" enigt ze in zichzelf tezelfdertijd al het mooie en al het goede
" van de verschillende seizoenen van het jaar.

" We bleven extatisch van bewondering naar de betoverende
" tuin staan kijken. Hij ademde een zoete geur uit. In de atmosfeer
" heerste een rust, een zoelte, een zoetheid van geuren, die ons
" allen doordrong en ons de overtuiging gaf dat ze van allerlei
" soorten fruit kwam. De jongens namen hier een appel, daar een
" peer of een kers, of ook wel een tros druiven; en zodoende klom-
" men we gezamenlijk langzaam langs de heuvel omhoog. Toen we de
" top bereikten waanden we ons in het paradijs, doch daar waren we
" nog lang niet. Van onze top zagen we aan de overzijde van een ta-
" felland, midden in een uitgestrekte hoogvlakte, een heel hoge
" berg die tot aan de wolken reikte. Daartegenop klauterden met
" grote moeite, maar erg opgewekt, vele mensen en op de top was HIJ
" die degenen die naar boven klommen en zo hun best deden, uitnodig-
" de. We zagen ook anderen die van de top naar beneden kwamen en
" degenen hielpen, die te vermoeid waren van tussen die steile rot-
" sen door te lopen. Zij die eindelijk het doel bereikten, werden
" met grote vreugde en gejubel ontvangen. Wij allen merkten dat daar
" het paradijs was en terwijl we ons in de richting van de hoog-
" vlakte begaven, naderden we die berg om hem eveneens te beklim-
" men. We hadden al een goed deel van de weg afgelegd: vele jon-
" gens liepen hard om er eerder te zijn, en waren de grote hoop
" van hun kameraden een heel eind vooruit.

" Maar kijk! Alvorens de uitlopers van de berg te bereiken,
" was er op die hoogvlakte een groot meer vol bloed en zo groot als
" van het Oratorio tot op de Piazza Castello. Langs de oevers daar-
" van lagen stukken van handen, voeten, armen en benen, gespleten
" schedels, gevierendeelde lichamen en andere verscheurde ledematen.
" Een vreselijk schouwspel van ellende! Het was alsof er op die
" plaats een bloedige veldslag geleverd was! De jongens die vooruit
" gelopen waren en er het eerst aankwamen, bleven vol afschuw staan.
" Ik, die nog veraf was en niets gemerkt had riep, toen ik hun
" schrik zag en merkte dat ze niet verder gingen en volkomen ter-
" neergeslagen waren: "Wat betekent die neerslachtingheid? " Wat is
" er? Vooruit!"

" "O, ja? Verdergaan? Kom, kom maar eens kijken"! antwoord-
" den ze. Ik verhaastte mijn stappen en zag! Al de andere jongens,
" die kort tevoren nog zo opgewekt waren, werden toen ze naderbij
" kwamen, stil en bedroefd. Terwijl ik daar zo stond op de oevers
" van het geheimzinnige meer, keek ik om me heen, maar men kon ner-
" gens anders door. Tegenover me, op de andere oever, stond met gro-
" te letters te lezen: Per sanguinem.

" De jongens vroegen elkaar over en weer: "Wat is dat? Wat
" betekent dit tafereel?"

" Toen heb ik er EEN ondervraagd, van wie ik me nu niet
" meer herinner wie het was, en die zei ons: "Kijk, hier is het bloed

" vergoten door degenen - en het zijn er heel velen - die de top
" van de berg bereikt hebben en naar het paradijs gegaan zijn. Dat
" bloed is dat van de martelaren! Hier is het bloed van Jezus Chris-
" tus waarin de lichamen gedompeld werden van degenen die gedood
" werden als getuigen van het geloof. Niemand kan in het paradijs
" komen zonder door dit bloed heen te gaan en zonder ermee bespren-
" keld te zijn. Dit bloed is het dat de heilige berg, afbeelding van
" de katholieke Kerk, beschermt. Iedereen die de Kerk probeert aan
" te vallen zal omkomen. En juist al deze afgehouden handen en voe-
" ten die verpletterde schedels, die stukken ledematen, waarmee u
" deze oever bezaaid ziet, zijn de ellendige overblijfselen van al
" de vijanden die de Kerk wilden bestrijden. Allen werden aan stuk-
" ken gescheurd! Allen kwamen om in dit meer!" - Die geheimzinnige
" jongen had in de loop van zijn gesprek veel martelaren genoemd,
" waaronder hij ook de soldaten van de paus telde, die op het slag-
" veld waren gevallen voor de verdediging van het wereldlijk grond-
" gebied.

" Toen hij dat gezegd had en naar onze rechterkant, naar het
" oosten wees, naar een heel grote vallei op de achtergrond, die
" veel groter, misschien wel vier- of vijfmaal zo groot was als het
" meer met bloed, vervolgde: "Ziet u die vallei daar? Bedenk dan,
" dat daarin het bloed gestort zal worden van degenen die langs deze
" weg deze berg zullen moeten beklimmen, het bloed der rechtvaardig-
" en, van hen die in de komende tijden voor het geloof zullen ster-
" ven."

" Ik sprak de jongens moed in, want ze waren ontsteld door
" wat ze zagen en door wat hun zojuist aangekondigd was. Ik zei hun
" dat, als we ook al als martelaren zouden moeten sterven, ons bloed
" in die vallei gestort zou worden, maar onze ledematen nooit bij
" die, welke zich daar bevonden, zouden geworpen worden.

" Intussen haastten we ons om ons weer op weg te begeven.
" Terwijl wij langs de oever liepen, hadden we links van ons de top
" van de heuvel liggen waarlangs we gekomen waren en aan de rech-
" terkant het meer en de berg. Op een zeker punt, waar het meer
" van bloed ophield, was er een terrein, dat bezaaid was met eiken,
" laurierbomen, palmen en andere planten. We begaven ons daarin om
" te zien of het mogelijk was de berg te bereiken. Maar hier deed
" zich weer een andere hindernis voor. Een tweede groot meer vol wa-
" ter, met daarin weer stukken ledematen en gevierendeelde lichamen.
" Op de oever stond met grote letters geschreven: Per aquam.

" Andermaal vroegen we: "Wat betekent dit? Wie zal ons de
" verklaring geven van dit nieuwe mysterie?"

" "In dit meer", zei er EEN, "bevindt zich het water, ge-
" vloed uit de zijde van Jezus Christus, dat, hoewel in kleine
" hoeveelheid, zich ook vermeerderd, steeds maar vermeerderd heeft,
" en zich in de toekomst zal blijven vermeerderen. Dit is het water
" van het heilig doopsel, waarin degenen die deze berg al beklom-
" men, gewassen en gelouterd zijn en waardoor degenen, die in de
" toekomst nog naar boven moeten, gedoopt en gezuiverd moeten wor-
" den. Allen die naar de hemel willen gaan moeten erin gebaad wor-
" den. Men klimt daar heen door middel van de onschuld of door mid-
" del van de boete. Niemand

" kan zich redden zonder in dat water gewassen te zijn."
" Vervolgens wijzend naar de gevolgen van de bloedbaden voegde hij
" erbij: "Die ledematen van doden zijn van degenen die in de te-
" genwoordige tijd de Kerk aanvallen."
" Intussen zagen we veel mensen, en ook enkele van onze jon-
" gens, die met buitengewone snelheid over het water liepen en zo
" licht dat ze met de punten van hun voeten nauwelijks het water
" raakten en er niet in vielen. Zo bereikten ze de andere oever.
" We waren verbaasd over die manier van doen, maar er werd
" ons gezegd: "Dat zijn de rechtvaardigen, want de ziel van de
" heiligen loopt, wanneer zij uit de gevangenis van het lichaam be-
" vrijd is, evenals wanneer hun lichaam verheerlijkt is, licht en
" snel over het water en vliegt zelfs door de lucht."
" Al de jongens wilden toen over het water van dat meer lo-
" pen zoals ze de anderen hadden zien doen. Daarom wendden ze zich
" tot mij met een vragende blik. Maar niemand durfde. Ik zei tot
" hen: "Ik voor mij, ik durf niet. Het is een vermetelheid zich zo
" rechtvaardig te wanen dat men over dat water zou kunnen lopen
" zonder erin te vallen."
" Toen riepen allen uit! "Als u het niet durft, dan wij ze-
" ker niet!"
" We liepen verder, nog steeds om de berg heen draaiend en
" opeens stonden we voor een derde meer, zo groot als het eerste,
" vol vuur, met erin weer stukken en brokken van mensen. Op de te-
" genoverliggende oever stond op een bord geschreven; Per ignem.
" Terwijl we naar die vlakke van vuur en vlammen stonden te kijken,
" zei die ander: "Hier is het vuur van de liefde van God en van de
" heiligen: de vlammen van de liefde, van het verlangen waardoor
" heen diegenen moeten, die niet door het bloed en het water zijn
" gegaan. Het is eveneens het vuur waarmee door de tirannen de li-
" chamen van zoveel martelaren gekweld en verteerd werden. Het zijn
" er velen die langs deze weg moesten gaan om op die berg te klim-
" men. Deze vlammen dienen om hun vijanden te verbranden." - Voor
" de derde maal zagen wij de vijanden van de Heer verbrijzeld lig-
" gen op het terrein van hun nederlaag!
" We haastten ons verder te gaan en verderop vonden we weer
" een ander meer in de vorm van een heel groot amfitheater, dat een
" nog veel verschrikkelijker schouwspel bood. Het zat vol wilde
" beesten: wolven, beren, tijgers, leeuwen, panters, slangen, hon-
" den, katten en tal van andere monsters, met opengesperde muil om
" iedereen te verslinden die in hun buurt kwam. We zagen mensen over
" hun hoofden lopen. Enkele jongens begonnen, eveneens zonder enige
" angst te tonen, over de afschuwelijke koppen van die dieren te lo-
" pen, zonder dat hun ook maar iets gebeurde. Ik wilde hen terugroe-
" pen en schreeuwde zo hard als ik kon: "Neen! Ter liefde Gods!
" Blijf staan! Ga niet verder! Zien jullie niet dat ze klaar staan
" om jullie te verscheuren en te verslinden?" - Maar mijn stem werd
" niet gehoord en ze liepen gewoon verder over de tanden en koppen
" van die dieren, als over de veiligste weg. De tolk van eerst zei

" toen tot me: "Deze dieren zijn de duivels, de gevaren en de hinders-
" dernissen der wereld; degenen die ongestraft over hen heen lopen
" zijn de zielen van de rechtvaardigen, de onschuldigen. Weet u niet
" dat er geschreven staat: Super aspidem et basiliscum ambulans et
" conculcabunt leonem et draconem? Van zulke dieren heeft David ge-
" sproken. En in het evangelie staat te lezen: Ecce dedi vobis po-
" testatem calcandi supra serpentes et scorpiones, et super omnem
" virtutem inimici: et nihil vobis nocebit."

" We vroegen ons af: "Hoe moeten we daar langs komen? Moeten
" ook wij over die verschrikkelijke koppen lopen?"

" "Ja, ja! Kom maar, we gaan"! zei iemand tot me.

" "O, neen! Daar heb ik de moed niet toe", antwoordde ik,
" "het is aanmatigend, te denken dat men zo rechtvaardig is om onge-
" deerd over de koppen van deze wilde monsters te kunnen lopen. Gaan
" jullie maar als jullie wilt, maar ik ga niet."

" En de jongens herhaalden: "O, als u er de moed niet toe hebt,
" dan wij helemaal niet!"

" Toen we ons van dat meer van dieren verwijderd hadden, heb-
" ben we een uitgestrekt terrein gezien dat krioelde van de mensen.
" Maar van dezen had deze geen neus, of leek er geen te hebben, de
" ander geen oren, deze had geen hoofd, de ander miste de armen, of
" weer een ander had geen benen, deze miste de handen, de ander de -
" voeten. Enkeligen hadden geen tong, sommigen waren de ogen uitge-
" stoken. De jongens waren verwonderd deze mensen zo verminkt te
" zien, toen er EEN tot ons zei: "Dat zijn de vrienden van God. Het
" zijn degenen die, om zich te redden, hun zinnen verstorven hebben,
" hun oren, hun ogen, hun tong en daarna hebben ze vele goede werken
" gedaan. Velen hebben die delen van het lichaam verloren door de
" grote werken van boetedoening, of door te werken uit liefde tot
" God en de evenmens. Die met een afgesneden hoofd zijn degenen die
" zich op een bijzondere manier aan de Heer hebben toegewijd."

" Terwijl we naar dat alles stonden te kijken, zagen we veel
" mensen, een deel van degenen die de meren waren overgestoken, de
" berg beklimmen en er werden ons anderen aangewezen op de top, die
" de beklimmers de hand reikten en aanmoedigden. Daarna klaptten ze
" in de handen en zeiden: "Prachtig! Heel goed!" - Door het rumoer
" van dat applaus en van die kreten werd ik wakker en werd ik gewaar
" dat ik in mijn bed lag. Dit is het eerste deel van de droom, dat
" wil zeggen de eerste nacht."

" Op de avond van 8 april wendde Don Bosco zich tot de jon-
" gens die verlangden de voortzetting van de droom te horen. Eerst
" echter hernieuwde hij het verbod om de handen op elkaars rug te
" leggen en eveneens verbood hij hun, van zijn plaats op te staan
" in de studiezaal en van de ene tafel naar de andere te lopen. Hij
" voegde er nog aan toe: "Wie om een of andere reden de studiezaal
" moet verlaten, dient steeds verlof te vragen aan het hoofd van de
" tafel. De jongens waren ongeduldig, en glimlachend vervolgde Don
" Bosco na een korte pauze:

TWEEDE DEEL

"
"
" Onthoud goed, dat er een groot meer was dat nog gevuld moest
" worden met bloed, op de bodem een vallei nabij het eerste meer.
" Nadat we dus al de vorige al beschreven taferelen gezien hadden,
" en nadat we heel die uitgestrekte hoogvlakte waren rondgegaan, ont-
" dekten we een vrije plek waar we doorheen konden. Ik met al mijn
" jongens gingen voort door een vallei, die aan het einde op een
" grote vlakte uitkwam. Wij betraden deze. De vlakte was ruim en
" groot bij het begin, maar werd geleidelijk smaller, zodat ze aan
" het einde, dicht bij de berg, eindigde in een pad tussen twee stei-
" le rotsen, waar één enkele persoon nauwelijks door kon. De vlakte
" was gevuld met blijde en gelukkige mensen die zich vermaakten, maar
" allen trokken in de richting van die heel smalle doorgang naar de
" berg toe. We vroegen ons af: "Zou dat de weg naar het paradijs
" zijn?" Intussen gingen degenen die zich op die plaats verzameld had-
" den, één voor één langs dat pad. Om erin te komen, moesten ze zich
" heel smal en klein maken en als ze een bundeltje of wat anders bij
" zich hadden moesten ze zich eerst daarvan ontdoen. Dat was voldoen-
" de om me de verzekering te geven, dat dit de weg naar het paradijs
" was en ik herinnerde me dat, om naar de hemel te gaan, het niet al-
" leen nodig is zich van zijn zonden te ontdoen, maar ook iedere ge-
" dachte aan de wereld, iedere aardse genegenheid achter te laten,
" volgens het woord van de apostel: Nil coinquinatum intrabit in ea.
" We stonden daar een kleine poos toe te zien. Maar hoe dom van me!
" In plaats van die doorgang te proberen, keerden we terug om te
" zien wat er zich achter ons op die vlakte afspeelde. Toen hebben
" we op verre afstand nog meer massa's gezien en we werden door gro-
" te nieuwsgierigheid gedreven om te gaan kijken wat ze uitvoerden.
" Zodoende kwamen we op een terrein, waarvan de uiterste rand door
" geen mensenoog was waar te nemen. Daar bevonden we ons toen te mid-
" den van een vreemd schouwspel. We zagen mensen en ook vele van onze
" jongens die samen graasden met enkele soorten dieren. Er waren jon-
" geus die met ossen in een juk liepen. Ik dacht: "Wat betekent dat
" toch?" - Toen schoot me te binnen dat de os het symbool van de
" luiheid is en ik dacht dat dat de jongens waren die lui waren. Ik
" kende hen, ik zag hen eigenlijk zo traag als ze waren, langzaam
" in het vervullen van hun plichten en ik zei bij mezelf: "Ja!
" Daar ben je nu! Net goed. Je hebt nooit iets willen uitrichten
" en nu blijf je daar maar bij dat dier."
" Ik zag toen anderen die met ezels waren ingespannen. Dat waren de
" stijfkoppen, en zo samen ingespannen, droegen ze zware lasten of
" graasden met de ezels. Het waren degenen die zich niets gelegen
" wilden laten aan raadgevingen, noch aan bevelen van de oversten.
" Men zag ook nog anderen die samen met muilezels of met paarden
" ingespannen waren en het gezegde van de Heer schoot me te bin-
" nen: Factus est sicut equus et mulus quibus non est intellectus.
" Het waren degenen die nooit wilden nadenken over de zaken van de
" ziel: rampzaligen zonder hersens!

" Ik zag weer anderen die met varkens samen waren: ze wroet-
" ten in het vuil en in de grond, net als deze dieren, en op dezelf-
" de manier als deze wentelden ze zich in het slijk. Het waren dege-
" nen die zich uitsluitend met aardse dingen bezighielden, die in
" onzuivere hartstochten leefden, die veraf stonden van de Hemelse
" Vader. Wat een treurig tafereel! Toen kwam me ook voor de geest wat
" het evangelie zegt over de verloren zoon die gedegradeerd werd tot
" deze staat van luxuriose vivendo.

" Uiteindelijk zag ik heel veel mensen en jongens met katten,
" honden, hanen, konijnen, enz, ofwel de dieven, de ergernisgevers,
" de bluffers, de schuchteren uit menselijk opzicht, enzovoort. Uit
" heel die verscheidenheid van taferelen maakten we op, dat deze
" grote vallei de wereld was. Ik zag al die jongens een voor een
" heel duidelijk! Van die plaats zijn we nog een eindje een ander
" stuk van die geweldige vlakke opgegaan. Het terrein helde, maar
" haast onmerkbaar, zodat we daalden zonder het te merken. Op een
" zekere afstand zagen we dat het terrein plotseling de vorm van een
" tuin scheen aan te nemen en we zeiden: "Laten we gaan kijken wat
" dat daar is!"

" "Komaan!"

" Het eerste wat we vonden, waren prachtige purperen rozen. -
" "O, wat een prachtige rozen! Wat een mooie rozen"! riepen de jon-
" gens uit, en ze begonnen er te plukken. Maar wat nu! Nauwelijks
" hadden ze die in hun hand of ze merkten dat ze een slechte geur
" gaven. Deze lieflijke en roodachtige bloemen waren van binnen ver-
" rot. De jongens stonden verslagen. We zagen eveneens schijnbaar
" frisse viooltjes, die een kostelijke geur schenen te verspreiden.
" Maar toen we naderbij kwamen om er wat te plukken en er ruikertjes
" van te maken, merkten we dat ze aan de onderkant eveneens hele-
" maal verrot waren en kwalijk roken.

" We gingen steeds verder en opeens bevonden we ons temidden
" van verrukkelijke bosjes bomen, zo vol vruchten geladen dat het een
" lust was om te zien. Vooral de appels, o! wat zagen die er heerlijk
" uit! Een jongen snelde toe en plukte een dikke peer van een tak af,
" een peer die niet mooier en rijper had kunnen zijn, maar nauwelijks
" had hij ze tussen zijn tanden, of hij wierp ze verontwaardigd ver-
" van zich af. Ze zat vol aarde en zand en had een smaak om van te
" braken.

" "Maar, wat is dat nu"? vroegen we.

" Een van onze jongens, wiens naam ik weet, zei tot ons: "Dat
" is al het moois en goeds dat de wereld biedt! Alles is schijn,
" alles is smakeloos!"

" Terwijl we erover nadachten waar ons pad ons zou heenvoe-
" ren, merkten we eindelijk dat we naar beneden gingen, hoewel de
" helling haast niet bespeurbaar was. Een jongen merkte toen op:
" "Hier gaat het naar beneden; als we naar beneden gaan, gaan we ver-
" keerd!"

" Intussen verscheen er een onafzienbare menigte die over de
" weg liep waarop wij ons bevonden. Sommigen zaten in rijtuigen, an-

" deren waren te paard en velen te voet. Ze sprongen, zwierven rond,
" zongen en dansten met muziek en velen liepen op de maat van de
" trommels. Het was feest en een onbeschrijflijke vreugde. - Toen
" we even bleven staan, zeiden we: "laten we eens kijken, vooraleer
" we met deze mensen verdergaan."

" Op dat ogenblik merkten enkele jongens temidden van die
" menigte er enkelen op die de afzonderlijke troepjes vergezelden en
" schenen te leiden. Ze zagen er goed en welgekleed uit en deden erg
" vriendelijk, maar men zag dat ze onder hun hoed hoorns droegen.
" Deze grote vlakte was dus de verdorven en kwaadaardige wereld. Est
" via quae videtur homini recta, et novissima ejus ducunt ad mortem.
" (1) Opeens zei er EEN tot ons: "Kijk, hoe de mensen naar de hel
" gaan, bijna zonder dat ze er erg in hebben."

" Toen ik dit gehoord en gezien had, waarschuwde ik direct
" de jongens die voor me uitgingen en die naar mij toegelopen kwamen,
" roepend: "We willen daar niet naar beneden gaan." - En terwijl ze
" haastig het stuk van de al afgelegde weg terugliepen, lieten ze me
" alleen.

" Ja, jullie hebben gelijk", zei ik, toen ik hen had inge-
" haald. "Laten we van hier vluchten, en wel zo gauw mogelijk. Laten
" we terugkeren, anders komen we ook nog in de hel zonder dat we het
" merken."

" En we wilden terugkeren naar de vlakte vanwaar we vertrok-
" ken waren en uiteindelijk ook het pad opgaan dat naar de berg van
" het paradijs voerde. Maar hoe groot was onze verbazing toen we na
" een lange wandeling geen vallei meer zagen, waar doorheen men zich
" naar de hemel begaf. We kozen een andere richting, maar slaagden
" er niet in ons te oriënteren.

" Sommigen zeiden: "We hebben ons in de weg vergist!" -
" Anderen riepen: "Nee, we hebben ons niet vergist, dit is de weg."
" - Terwijl de jongens kibbelden en iedereen zijn eigen opvatting
" bleef verdedigen, werd ik wakker.

" Dit is het tweede deel van de droom die ik in de tweede
" nacht droomde. Maar alvorens jullie gaan slapen, moeten jullie
" hier nog naar luisteren. Ik wil niet dat jullie gewicht aan mijn
" droom hechten, maar bedenk dat de genoegens die naar de ondergang
" leiden, niet zijn wat ze schijnen, alleen de buitenkant ervan is
" mooi. Bedenk dat jullie je ook hoeden voor de ondeugden, die ons
" gelijk maken aan de dieren, en vooral voor sommige zonden, die ons
" gelijk maken aan de onreine dieren. O, hoe onbetamelijk is het voor
" een redelijk schepsel, gelijk gesteld te worden met ossen en ezels!
" Hoe onwaardiger nog is het, voor wie geschapen werd naar het beeld
" en de gelijkenis van God, en om erfgenaam van de hemel te worden,
" zich te wentelen in het slijk als varkens, door de zonden die de
" Heilige Schrift noemt: luxuriose vivendo.

" Ik heb jullie slechts de voornaamste omstandigheden van
" mijn droom en dan nog in het kort meegedeeld, omdat, als ik alles
" vertelde zoals het was, het een te lange geschiedenis zou worden.
" Bovendien heb ik jullie ook gisteravond slechts een klein beeld

(1) Spr. 16,25.

" gegeven van wat ik gezien heb. Morgenavond zal ik jullie het der-
" de gedeelte vertellen.

Op de avond van zaterdag, 9 april vervolgde Don Bosco zijn be-
schrijving:

" DERDE DEEL

"
" Ik zou jullie nooit mijn dromen willen vertellen, en ook
" eergisteren was ik nauwelijks met mijn verhaal begonnen of ik voel-
" de al spijt over mijn belofte. Ik wilde niet beginnen met de be-
" schrijving van wat jullie willen weten. Maar ik moet het jullie
" zeggen: als ik zwijg, als ik mijn geheim voor mezelf houd, lijd ik,
" en als ik het vertel, biedt deze uitlaat me een opluchting, daarom
" zal ik verdergaan.

" Eerst echter moet ik vooropstellen dat ik op de voorgaande
" avonden veel dingen moest inkorten. Het had geen nut jullie die te
" vertellen en andere moest ik achterwege laten, omdat men die wel
" met eigen ogen kan waarnemen, maar niet onder woorden kan brengen.

" Beschouw dus terloops al de tonelen die ik al schetste.
" Nadat we dus de verschillende plaatsen gezien hadden, alsook de ma-
" nieren waarop men naar de hel gaat, wilden we tot iedere prijs naar
" de hemel gaan; maar door hier en elders rond te dwalen, werden we
" telkens verlokkt om naar nieuwe dingen te kijken. Toen we eindelijk
" de goede weg gevonden hadden, raakten we op de vlakke waar heel
" veel mensen bijeen waren die probeerden bij de berg te komen; dat
" was de vlakke die zo groot scheen, maar eindigde in een heel smal
" pad tussen de twee hoge rotsen. Wie dit pad betrad, moest, zodra
" hij het aan de andere kant verliet, over een tamelijk lange houten
" brug, heel smal en zonder leuning, en waaronder een afschuwelijke
" afgrond gaapte. - "Och, ziedaar de plaats die naar de hemel leidt",
" zeiden we; "daar is ze; laten we erheen gaan!" En we gingen er
" heen. Enkele jongens begonnen direct te rennen en lieten hun ka-
" meraden achter zich. Ik wilde dat ze op me wachtten, maar ze hadden
" zich in het hoofd gehaald er het eerst van ons allen aan te komen.
" Toen ze echter bij de doorgang kwamen, bleven ze verschrikt staan
" en durfden zich er niet in begeven. Ik moedigde hen aan: "Vooruit,
" vooruit! Wat doen jullie?"

" "O, jawel", antwoordden ze me; "komt u maar en probeert het
" eens! Men krijgt het benauwd als men door zo een smalle opening
" moet, en dan die brug oversteken. Als we een stap verkeerd zetten,
" vallen we in het diepe water in die afgrond en niemand ziet ons
" meer.

" Maar eindelijk ging er toch een als eerste, een tweede hield
" zich achter hem en zo zijn we allen, één voor één, verder gegaan en
" bevonden we ons aan de voet van de berg. We probeerden naar boven
" te gaan, doch slaagden er niet in een pad te vinden. We liepen om
" de uitlopers van de berg heen, maar we stuitten op duizend moei-

" lijkheden en hinderpalen. Op één plaats lagen slordig opeengehoop-
" te stukken steen; op een andere plaats moesten we over een rots
" heen klimmen; elders weer sneed een afgrond, of een doornige struik
" ons de pas af. Overal was het even steil. Het waren dus ernstige
" moeilijkheden die we tegemoet gingen. Niettemin lieten we ons
" niet ontmoedigen en begonnen ijverig aan de beklimming. Na een
" uurtje moeizaam stijgen, waarbij we ons van handen en voeten be-
" dienden en elkaar soms hulp boden, begonnen de hindernissen te
" verdwijnen en op een bepaald punt vonden we een begaanbaar pad en
" konden we meer op ons gemak naar boven klimmen.

" Maar opeens bereikten we een plek waar we op een deel van
" die berg veel volk zagen, mensen die leden, maar op een zo vrese-
" lijke, zo vreemde manier, dat we allen als verlamd van schrik en
" medelijden bleven staan. Ik kan jullie niet zeggen wat ik zag, om-
" dat het jullie te erg zou aangrijpen en jullie mijn beschrijving
" niet zouden kunnen verdragen. Ik zal er dus niets over zeggen en
" verdergaan.

" Intussen zagen we een groot aantal andere mensen die even-
" eens naar boven klommen, over de flanken van de berg verspreid, en
" als ze boven waren aangekomen, werden ze door degenen die hen op-
" wachtten, met groot gejuich en vreugde begroet. Tegelijkertijd
" hoorden we een hemelse muziek, een gezang van de zoetste stemmen
" en een harmonie van de heerlijkste melodieën. Dat moedigde ons bij-
" zonder aan om langs die steile helling verder te klimmen. Onder het
" lopen dacht ik en zei het ook tegen de jongens: "Maar zijn wij,
" die naar de hemel willen gaan, dan al dood? Ik heb altijd horen
" zeggen dat men eerst het oordeel moet ondergaan! En zijn wij al
" geoordeeld?"

" "Nee", antwoordden ze mij; "wij leven nog; we zijn nog niet
" aan het oordeel toe." - En ze lachten.

" "Hoe het ook zij", hernam ik, "levend of dood, we gaan ver-
" der, om te zien wat er daarboven is; want iets moet er toch zijn."
" - En we versnelden onze stappen.

" Lopende bereikten ook wij eindelijk bijna de top van die
" berg. Degenen die daarboven waren stonden al gereed om ons een
" blijde ontvangst te bereiden. Ik keerde me om en wilde zien of ik
" alle jongens bij me had, maar tot mijn groot verdriet ontdekte ik
" dat ik bijna alleen was. Van al mijn kleine kameraden waren er
" slechts drie of vier overgebleven. - "En de anderen"? vroeg ik,
" terwijl ik staan bleef en niet weinig ontdaan was.

" "O"! zeiden ze, "ze zijn hier en daar blijven staan; mis-
" schien komen ze nog."

" Ik keek omlaag en zag hen staan over de berg verspreid.
" Sommigen zochten slakken tussen de stenen, anderen plukten bloemen
" zonder geur; dezen plukten wilde vruchten, genen liepen achter
" de vlinders aan; sommigen maakten jacht op krekels en anderen
" rustten op een paar plaatsen in de schaduw van een boom enz. Ik
" begon te roepen zo luid als ik kon, ik zwaaide met mijn armen om
" hen te waarschuwen, ik riep hen een voor een bij de naam, dat ze

" gauw naar boven moesten komen, dat er geen tijd was om te blijven
" stilstaan. Sommigen kwamen, zodat er weldra ongeveer acht jongens
" om me heen stonden. Al de anderen sloegen geen acht op mijn roe-
" pen, en dachten er niet aan naar boven te komen, helemaal verdiept
" in hun beuzelarijen. Maar ik wilde beslist niet de hemel binnen-
" gaan in gezelschap van zo weinig jongens. Daarom, besloot ik die
" achter gebleven waren, zelf te halen. Ik zei tot degenen die bij
" me waren: "Ik ga terug naar beneden om hen te halen. Blijven jul-
" lie zo lang hier staan."

" En zo deed ik. Zoveel als ik er ontmoette, dreef ik naar
" boven. De een gaf ik een vermaning, een ander op een beminnelijke
" manier een verwijt, en een derde een stevige uitbrander. De een
" vuistslag, de ander een draai om zijn oren. "Om 's hemels: gaan
" jullie naar boven", zei ik, en ik sloofde me uit om hen aan te spo-
" ren: "blijf hier toch niet staan beuzelen." - En zo steeds lager
" gerakend, had ik hen bijna allen gewaarschuwd en bevond me aan de
" onderkant van de berg die we met zoveel moeite beklommen hadden.
" Daar had ik er enkelen tot staan gebracht die, vermoeid van het
" klimmen en bevreesd voor de hoogte die ze nog moesten bestijgen,
" naar beneden terugkeerden. Toen draaide ik me om ten einde de klim
" opnieuw te beginnen en terug te keren naar de plaats waar ik de
" jongens had achtergelaten. Maar, neen! Ik struikelde over een
" steen en werd wakker.

" Nu heb ik jullie de droom verteld, maar ik verlang van u
" twee dingen. Ik herhaal, dat er niets van verteld moet worden bui-
" tenshuis, aan geen enkele vreemde, want als iemand van de wereld
" deze dingen hoort, zou hij erom lachen. Ik vertel het jullie om
" jullie te verstrooien; praat er onder elkaar over zoveel als jul-
" lie willen, maar denk erom, er geen grotere betekenis aan te hech-
" ten dan een droom doorgaans heeft. En dan wil ik jullie nog iets
" zeggen: niemand moet me iets komen vragen; niet komen vragen of
" hij er was of dat hij er niet was, wie er was en wie niet, wat hij
" deed of niet deed, of jullie bij de weinigen waren of bij de ve-
" len, welke plaats jullie hadden enz.; want dat zou een herhaling
" zijn van het deuntje van deze winter. Dat zou sommigen meer kwaad
" dan goed doen en ik wil de gewetens niet in de war brengen.

" Ik zeg jullie alleen dat, indien de droom werkelijkheid ge-
" weest was, en we inderdaad hadden moeten sterven, er van zoveel
" jongens als er hier zijn, heel weinigen zouden aangekomen zijn
" van de zeshonderd of achthonderd en meer zouden het er niet meer
" dan drie of vier geweest zijn. Maar op het ogenblik: laat je daar-
" door niet van de wijs brengen. Laten we elkaar goed verstaan. Ik
" durf jullie het zo voorstellen: ik zeg dat het er slechts drie of
" vier zouden zijn die rechtstreeks naar de hemel gaan zonder enige
" tijd in de vlammen van het vagevuur door te brengen. De een of
" ander zou er misschien een minuutje alleen moeten zijn, anderen
" misschien een dag, weer anderen dagen en weken lang, maar bijna
" allen zouden er op zijn minst voor een poosje doorheen moeten.
" Wilt ge weten hoe men het moet aanleggen om het vagevuur te ont-

" gaan? Zorg ervoor zoveel mogelijk aflaten te verdienen. Wanneer
" ge de devoties die ertoe behoren in de vereiste gesteltenis ver-
" richt, en ge een volle aflaat verdient, dan gaat ge rechtstreeks
" naar de hemel.

Don Bosco gaf van deze droom geen enkele persoonlijke en prakti-
sche uitleg, aan wie ook van de leerlingen, en zei heel weinig over de
verschillende betekenissen van de taferelen die hij gezien had. Dat was
ook niet gemakkelijk. Zoals we ons voorstellen naderhand aan te tonen,
ging het om ideeën in veelvuldige tafelen die het Oratorio voorstelden
in zijn huidige gedaante en in zijn toekomstige; al de jongens, die er
inderdaad in huis waren, en hen die er later nog zouden komen, met het
portret van hun morele karakter en met hun toekomstig lot; de Congrega-
tie met haar groei, haar wisselvalligheden en haar bloei; de katholieke
Kerk onder de hatelijke achtervolgingen van haar vijanden, en de triom-
fen die haar niet zouden ontbreken; en zo ook werd er verder een beeld
gegeven van andere algemene en bijzondere feiten.

Met zoveel veelzijdigheid, verwickelingen en verwarringen van in-
zichten, was het Don Bosco niet mogelijk een verklaring te geven voor al-
les wat zich zo levendig voor zijn voorstellingsvermogen voorgedaan had.
Ten aanzien van veel zaken was het ook passend en verplicht dat er over
gezwegen werd, of alleen iets onthuld werd aan verstandige personen voor
wie een dergelijk geheim een steun of waarschuwing kon zijn.

Wanneer hij dan ook aan de jongens verschillende dromen uiteenzet-
te, waarover we te zijner tijd nog zullen moeten spreken, koos hij datge-
ne uit wat hun tot groter nut kon strekken, daar dit de bedoeling was van
degene die hem deze geheimzinnige openbaringen ingaf. Don Bosco wees nu
en dan wel op andere feiten, dingen of ideeën zonder enig ander verband.
Daardoor was zijn verhaal soms onsamenhangend. Hij haalde bovengenoemde
feiten, dingen en ideeën aan omdat ze indruk op hem gemaakt hadden, maar
door dat te doen gaf hij ook te verstaan dat hij meer verzwegen dan hij
zei.

Zo was hij in die dagen met de beschrijving van zijn prachtige
wandeling begonnen, en wij zullen proberen haar in het kort uit te leg-
gen, hetzij met enkele woorden van Don Bosco, hetzij aan de hand van on-
ze eigen overwegingen, die we echter aan het oordeel van de lezer over-
laten.

1. De heuvel, die Don Bosco in het begin van zijn wandeling zag, is als
het ware het Oratorio. Daarop bloeit een prachtig jeugdig plantenleven.
Er zijn geen bomen met dikke en hoge stammen. In ieder seizoen plukt men
er bloemen en fruit en zo is het Oratorio of zo moet het zijn. Dit
steunt, evenals al de werken van Don Bosco, op de weldadigheid, waarvan
ecclesiasticus in hoofdstuk XL zegt, dat zij is als een door God gezegen-
de tuin die kostbare vruchten levert, vruchten van onsterfelijkheid, ge-
lijk aan het aards paradijs waar onder andere ook de boom des levens
stond.

2. Wie de berg bestijgt moet de gelukzalige man zijn, beschreven in Psalm

83 wiens kracht geheel in de Heer berust. In deze wereld, dit tranendal, ascensiones in corde suo disposuit, is hij besloten voortdurend te klimmen om het tabernakel van de Allerhoogste, ofwel de hemel, te bereiken. En met hem vele anderen. En de wetgever Jezus Christus zal hen zegenen, hen overstelpen met hemelse genaden, ze zullen van deugd tot deugd gaan en God te zien krijgen in het hemelse Sion, en ze zullen eeuwig gelukkig zijn.

3. De meren schijnen zoveel als de samenvatting van de kerkgeschiedenis. Die ontelbare ledematen, verspreid op de oevers, behoren toe aan de ongelovige vervolgers, de ketters, de schismatici en slechte, opstandige christenen. Uit enkele woorden van de droom valt op te maken dat Don Bosco de huidige en ook de toekomstige gebeurtenissen zou gezien hebben. "Aan enkelen en alleen onder vier ogen", zo vertelt de kroniek, "vertelde hij iets meer over de lege vallei iets verder dan het meer van bloed: "Die vallei moet voornamelijk gevuld worden met het bloed van de priesters en dat kan ook heel gauw gebeuren."

"Don Bosco", zo vervolgt de kroniek, "is in die dagen op bezoek gegaan bij kardinaal De Angelis. Zijn Eminentie zei hem: "Vertelt u me eens iets opwekkends."

"Ik zal u een droom vertellen." "Graag, wij luisteren."

"Don Bosco begon hem te vertellen wat we hierboven beschreven hebben, echter met meer bijzonderheden en opmerkingen. Maar toen hij over het meer met bloed begon, werd de kardinaal ernstig en droefgeestig. Toen brak Don Bosco het verhaal af en zei: "Tot zover!"

"Gaat u verder", zei de kardinaal.

"Tot zover is voldoende", besloot Don Bosco; en begon over aangenamer dingen te spreken.

4. Het tafereel dat de nauwe doorgang tussen twee rotsen voorstelde, het houten bruggetje - dat het kruis van Jezus Christus was - de zekerheid om eroverheen te komen voor wie gesteund wordt door het geloof, het gevaar van zonder de goede bedoeling te vallen bij het voortgaan, allerlei hinderpalen om te komen waar het pad begaanbaar wordt, dat alles duidt ons, als we ons niet vergissen, op de kloosterroepingen. Degenen die op de vlakte zijn, moeten jongens zijn die door God geroepen zijn om hem te dienen in de Congregatie. Inderdaad merkt men op, dat de mensen die wachten om die weg te betreden die naar de hemel leidt, blij en gelukkig zijn en zich verpozen. Dat karakteriseert minstens voor een groot deel een menigte die niet uit volwassenen bestond. We voegen eraan toe, dat bij het bestijgen van die berg een gedeelte was blijven staan, een gedeelte terugkeerde. Zou dat niet de verkoeling zijn in het volgen van de roeping? Don Bosco gaf aan dat deel van de droom een betekenis die onrechtstreeks kon zinspelen op de roeping maar meende dat het niet goed was erover te spreken.

5. Tegen de helling van de berg had Don Bosco, nauwelijks nadat de hindernissen overwonnen waren die zich in de uitlopers van de berg voordeden, mensen gezien die leden. "Sommigen ondervroegen hem daarover onder vier ogen", schreef Don Bonetti, en hij antwoordde: "Die plaats beduidde het vagevuur. Als ik over dat onderwerp een preek zou moeten houden, zou ik niets anders doen dan beschrijven wat ik daar zag. Het zijn dingen die vrees inboezemen. Ik zou alleen zeggen dat onder de verschillende soorten straffen, ik er zag die geperst werden door persen waar men van onder de handen uit zag steken, de voeten, het hoofd; en de ogen puilden uit de kassen. Ze waren slap, verpletterd en wie hen zag werd vervuld door hevige ontzetting."

We voegen er nog een laatste en belangrijke opmerking aan toe, die zowel op deze droom slaat als op de vele, die we in de toekomst nog moeten beschrijven. In die dromen of visioenen, om ze zo te noemen, treedt bijna steeds een geheimzinnige persoonlijkheid op die Don Bosco tot gids en tolk dient. Wie kan dat wel zijn? Ziedaar het wonderbaarste en mooiste uit die dromen, wat door Don Bosco als een geheim in zijn hart bewaard werd.

H O O F D S T U K L X V I

EEN LATIJNS TONEELSTUK VAN PALUMBO - WAAROM DE DOOD VAN DE
JONGE QUARANTA GEEN INDRUK OP DE LEERLINGEN MAAKTE -
GEVOLGEN VAN DE DROOM VAN DE LAATSTE DAG VAN HET JAAR 1860
- DE JONGENS ZWIJGEN GEMAKKELIJK IN DE BIECHT -
ONTSLUIERDE GEWETENS - HET KAPITTEL NEEMT NIEUWE LEDEN AAN
- TOESPRAAK: HOE KAN IEMAND ZICH VERMAKEN TERWIJL HIJ IN
STAAT VAN ZONDE VERKEERT? - VOORSPELLING VAN DE DOOD VAN
EEN JONGEN WORDT BEWAARHEID - ONVERMOEIBARE ARBEID VAN DON
BOSCO - TOESPRAAKJE VOOR WIE ZICH VER VAN DON BOSCO
BEVINDEN - TOESPRAAK TOT DE LEDEN: LIEFDE TE BETRACHTEN IN
HET SPREKEN MET VREEMDELINGEN, MET DE JONGENS EN MET DE
MEDEBROEDERS - DE SEMINARISTEN VERKLAREN STEEDS BIJ DON
BOSCO TE WILLEN BLIJVEN; VREEMDELINGEN DIE HEN AAN HUN
GEDRAG HERKENNEN ALS LEERLINGEN VAN HET ORATORIO - MEN
SLAAGT ER NIET IN EEN BEELD VAN DON BOSCO TE GEVEN -
RETRAITE - DEUGDEN VAN DON BOSCO EN DE EERBIED VAN DE
GEESTELIJKHEID VOOR HEM - HET ZIJN GELUKKIGE JONGENS DIE
MET DON BOSCO SAMEN ZIJN - NEDERIGHEID - HIJ BIDT IEDERE
AVOND ZIJN MISERERE - ANTWOORD VAN DON BOSCO TOT EEN
PRIESTER VAN OSIMO EN AAN DE PASTOORS DIE HEM OM RAAD
VRAGEN - SUBSIDIES VAN HET MINISTERIE
VAN BINNENLANDSE ZAKEN.

De gebeurtenissen in de loop van drie maanden in het Oratorio hadden het gewone beeld van rust en opgewektheid ervan niet verloren doen gaan. De kerkelijke plechtigheden, de opgewekte recreaties, het gepaste carnavalsvermaak, de herhaalde toneelvoorstellingen en andere vormen van ontspanning hadden elkaar levendig afgewisseld. De tijdelijke en heilzame verontrusting van een groot aantal leerlingen voor het verkrijgen van hun gewetensrust, was overgegaan in een levendige opgewektheid, die de tijd veel prettiger maakte. Don Bosco zorgde ervoor dat er ook telkens wat nieuwe ontspanning was. "Op de 11de van de maand", aldus de kroniek van Don Ruffino, "voerden de studenten onder de bekwame leiding van de semi-

narist Giovanni Battista Francesia een Latijns toneelstuk op, een werk van de vooraanstaande jezuïet Palumbo." Daarvan heeft men een herinnering bewaard in een kopie van de uitnodiging tot de voorstelling, geschreven door dezelfde auteur. Die deed men toekomen aan die weldoeners die genoeg beleefden aan klassieke werken.

Sacerdos Bosco Xaverio Provana Equiti a Collegno S.D.

Latina prodit in scenam fabula, quam agent
Qui domi a Sancto Francisco dictae scholas
Celebrant. Minerval dicitur: nam ut possit
Magistro discipulus Minerval solvere,
Quod obligariit, cum a patre acceperit,
Furtum facere cum sociis inducit animum.
Illam apud nos alumni agent, die
Prima post decimam mensis; de prandio
Secunda hora. At pauci spectatores erunt;
Sed qui paucis placere student, illi optimis
Placent. Deinde satis multi erunt si tu adsies
Qui ex paucis es; fac igitur intersis. Vale.

Augustae Taurinorum quarto idus Aprilis an. MDCCCLXI

De voorzichtigheid van Don Bosco stond dus niet toe dat de verbeelding op hol sloeg door vreeswekkende en schadelijke angsten. Hij hield niet op aan degene die er behoefte aan had, met mate het geneesmiddel voor de ziel te verschaffen. Maar hij deed het met zoveel beminlijkheid dat het altijd iets goeds bewerkte en nooit iets kwaads.

"Op 12 april", zo vervolgt de kroniek van Ruffino, "besloot Don Bosco om, zoals gewoonlijk, een beetje te praten met zijn beminde seminaristen." Een van hen stelde hem de vraag: "Hoe komt het dat de dood van Quaranta geen enkele indruk op de jongens maakt?"

"Hij antwoordde: "Ik probeer zelfs niet die indruk bij hen te wekken, omdat er in het huis geen behoefte aan is. Daar zijn verscheidene redenen voor. De eerste is dat er jongens zijn die zich door scrupules laten bederven als men niet goed op hen let. Had ik van dat sterfgeval willen gebruik maken om indruk te wekken, dan had ik zwarte doeken aan de deur moeten laten hangen, en als de dode opgebaard lag, hadden de verscheidene klassen in de kerk het dodenofficie moeten bidden. Maar daar er niemand om gevraagd heeft bijzondere gebeden te laten verrichten, vond ik het beter dat alles achterwege te laten."

"Het is zeker dat, na die droom van de laatste dag van het jaar, iedere andere preek overbodig was", merkte een seminarist op. "Die droom heeft in huis veel goeds gesticht."

Don Bosco keerde zich tot deze seminarist: "O, zeker! de droom én de gevolgen ervan, want er zijn verschillende dingen die ik niet in het

het openbaar kon zeggen, maar ik deelde ze privé mee. Het is dikwijls gebeurd dat ik een of andere jongen liet roepen en dat hij niet kwam. Tenslotte kwam ik hem tegen en zei hem: "Waarom ben je nog niet bij me gekomen? Omdat je die en die (en ik omschreef dat dan nader) slang in je hart wilt houden?" - Dan verschoot de jongen, veranderde van kleur en snikkend zei hij tegen me: "Wanneer... wanneer zal ik moeten gaan biechten?"

Een andere seminarist verwonderde zich over het gemak waarmee niet weinigen gewoon waren de zonden in de biecht te verzwijgen, ook als hij de keus had tussen een menigte biechtvaders. - "Niet alle biechtvaders", antwoordde Don Bosco hem, "beschikken over de bekwaamheid, de ervaring en de middelen om de gewetens te doorgronden en de vossen te ontdekken die aan de harten knagen. Een priester hoort bijvoorbeeld graag biecht, maar niet bij jongens, doch bij volwassenen. Want om de biecht van jongens te horen moet men dicht bij hen staan, hen opzoeken, hen goed kennen, hun aard bestuderen. Als ze komen biechten moeten we dikwijls hun geweten voor hen onderzoeken, vaststellen wat aanleiding gegeven heeft tot die klacht of dat gebrek of nog iets anders; omdat de jongens zwijgen, ja zeker! ze zwijgen gemakkelijk! De hoogmoed en de vrees om inde achtning van de biechtvader te dalen zijn verschrikkelijk groot."

In het begin van het jaar werd in het Oratorio een jongen aangenomen en de eerste keer dat hij met me sprak, zei hij: "Maakt men hier ook priesters?"

"Jazeker!"

"Ik wil geen priester worden. Worden ze verplicht om priester te worden?"

"Welnee, dat wordt men alleen door een bijzondere genade; want de jongens moeten duidelijke tekenen van roeping geven, anders is het hun niet toegestaan het geestelijke kleed aan te nemen."

"Mooi, ik kom hier onder voorwaarde dat ze geen priester van me maken."

"Wees er maar gerust in dat niemand je zal zeggen dat je priester moet worden als je geen roeping hebt."

"En al zou ik de roeping ertoe hebben, dan wil ik het nog niet."

"Enige tijd later moest hij gaan biechten en daarom wilde hij naar een onbekende geestelijke gaan, bij de paters del Monte (van den berg) of minstens in de Consolatakerk. Don Bosco zei hem: "Ik laat je heel graag gaan. Ik zal alleen iemand met je mee sturen om je te vergezellen; maar onder één voorwaarde!"

"Welke?"

"Ik laat je gaan onder voorwaarde dat je aan de biechtvader dat

en dat vertelt." - En hij duidde het hem nader aan.

"De jongen stond verwonderd toen hij zijn zonden hoorde die hij nog nooit gebiecht had en zei: "Dan is het ook niet meer nodig, dat ik ergens anders ga biechten, want het zijn juist die zonden die ik niet van plan was te biechten." - Op het ogenblik, nu we nog niet halverwege het jaar zijn, is hij een van degenen die het meest bezielde zijn met het verlangen om priester te worden."

De laatste droom bracht intussen enkele leerlingen ertoe te vragen om te kunnen toetreden tot de Sociëteit, zoals we uit de verslagen van het kapittel kunnen opmaken.

" Op 16 april 1861 vergaderde het kapittel van de Congregatie van de H. Franciscus van Sales voor de aanneming van de volgende leden: Giuseppe Reano uit Foglizzo, zoon van Filippo; Giacinto Perucatti, zoon van Giuseppe uit Villa S. Secondo; Tommaso Luigi Jaroch, zoon van Carlo Luigi; Alessandro Fabre uit Caselle, zoon van Luigi. Bij stemming verkregen de bovengenoemden alle stemmen en werden tot de beleving van de regel toegelaten.

Wat deze jongens ertoe bracht zich aan te sluiten bij de medewerkers van het werk der Oratoria, was niets anders dan de grote gedachte om met veel verdiensten de eigen ziel te redden en om bij te dragen tot de wedergeboorte van zoveel arme jongens. Het kon niets anders zijn, daar Don Bosco steeds over de ziel sprak. Op 17 april 's avonds sprak hij aldus:

"Karel, koning van Frankrijk, van alle kanten door de Engelse troepen aangevallen, liet de oorlog helemaal aan zijn soldaten over, terwijl hij zich rustig terugtrok in zijn koninklijk slot. De veldslagen volgden elkaar snel op en steeds leden zijn troepen de nederlaag. Tal van provincies waren al in handen van de vijand. Men kon wel zeggen dat het koninkrijk verloren was. De generaals zonden echter een hoge officier naar de koning om hem uit zijn traagheid wakker te schudden, hem het uiterste gevaar waarin hij verkeerde onder ogen te brengen en de uiterste wanhopige voorzieningen voor de verdediging te vergen. Toen de officier aan het paleis kwam werd hij bij de ingang staande gehouden en daar bleef hij twee of drie uur op een audiëntie wachten. De koning danste, speelde en dronk intussen opgewekt. Eindelijk werd de officier toegelaten. De koning ontving hem vriendelijk, maar in plaats van hem over het verloop van de oorlog te vragen, begon hij met hem te praten over de jacht en over het eten. Hij eindigde met hem een tafel aan te wijzen en hem uit te nodigen een spelletje kaart met hem te spelen.

De officier keek zijn vorst verwonderd aan zonder iets te zeggen en bleef onbeweeglijk staan!

"Snapst u het"? hernam de koning. "Wat denkt u op het ogenblik?"

"Majesteit", antwoordde de officier. "Ik sta versteld. Ik heb nog nooit iemand zo opgewekt zijn ondergang tegemoet zien gaan als u!"

"Och, beste jongen, tot hoevelen die met de zonde in hun hart rondliepen en toch spelen, lachen, eten, drinken en zich vermaken, terwijl de hel zich voor hun voeten opent, zou men niet dezelfde woorden kunnen richten!"

In het Oratorio was de dood van een jongen alleen een waarschuwing voor diegene die er behoefte aan had.

Ruffino schreef: "In de vroege morgen van zondag 21 april, het feest van de bescherming van de H. Jozef, stierf om half vier de jongen Carlo Maffei uit Buttigliera d'Asti op de leeftijd van 19 jaar, na twee dagen ziekte, door pijn in de ruggengraat als gevolg van een zware verkoudheid."

Op 24 december 1860 had Don Bosco aangekondigd: "Er zijn er onder ons enkelen die er over enkele maanden niet meer zullen zijn. Er is er een... die er niet aan denkt." - En Maffei stierf onverwacht.

Evenals bij de dood van de jonge Quaranta wijdde Don Bosco geen ongepaste overwegingen aan het gebeurde en hij zinspeelde er evenmin op dat de voorzegging waarheid geworden was, zodat alles rustig voorbijging zonder angst.

Enkele seminaristen echter, die onder de indruk waren van dit dubbele sterfgeval, en zagen dat Don Bosco altijd een beetje ziekelijk was, spoorden hem, uit vrees voor zijn leven, ertoe aan wat meer zorg aan zijn gezondheid te besteden en daarom niet zoveel te werken. Een onder hen zei, om hem te overtuigen: "Zou het niet beter zijn als u bijvoorbeeld een jaar of tien langer leefde, door niet zoveel te werken en ons alleen bij te staan met raad, liever dan uzelf helemaal te verslijten en korter te leven?"

Don Bosco antwoordde: "Ja, ja... maar wie garandeert mij dat, als ik minder werk, ik tien jaar langer zal leven? O, nee! Ik wil, zolang als ik kan, al mijn krachten inzetten om te werken voor de eer van God en het heil van de zielen. Me niet te gronde richten, dat niet; maar enkel doen wat ik kan."

Nadat hij diezelfde avond alle studenten en vakjongens de gebruikelijke gebeden gevraagd had voor de zielenrust van Maffei, sprak Don Bosco aldus: "Ik heb iets te zeggen en zou het niet willen zeggen, maar ik ben ertoe gedwongen en het is dit. Er zijn verscheidene jongens die sinds het begin van het jaar hier in het Oratorio wonen en ik ken hen bijna niet. Dat spijst me. Er bevinden zich in huis twee uitersten.

Sommigen zijn altijd om me heen, anderen zijn niet alleen niet in mijn buurt, maar zodra ze me zien, slaan ze op de vlucht. Dat doet me leed en wilt u weten waarom? Jullie vragen waarom een vader zijn beminde zonen wenst te zien, maar bij mij gaat het nog om meer dan de vaderliefde. Ik wil, ik wens uit de grond van mijn hart uw ziel te redden, en daarom wens ik hen te zien om hun iets te kunnen zeggen. Wilt ge tenslotte dat ik nog meer zeg? Er zijn er enkelen die de rekening van hun ziel in orde hebben te maken; en ik kan hen niet bereiken. Ik laat hen roepen en ze komen niet. Is het misschien nodig hen te bedreigen? Dus ik verlang dat de jongens niet zoveel om me heen hangen, ik heb liever dat ze de hele recreatie meemaken. Ik verlang dat ze niet van me weglopen als ik hen tegenkom. Laat niet meer gebeuren wat ik al zo vele keren gezien heb. Ik kom de speelplaats op, zie een gekrioel van jongens om me heen rennen en dan opeens zie ik er vier of vijf die ik juist wilde hebben, niet meer. Ook zij rennen, maar om weg te komen. - Tot zover dan. Ik zou jullie nog heel wat moeten vertellen, maar dat kan ik niet doen hier in het openbaar. Dit is voldoende. Goedenacht."

"Als de jongens zich op hun slaapzalen hadden teruggetrokken kwam de conferentie bijeen van de leden der Congregatie van de H. Franciscus van Sales. Er werden aan de vergadering vier nieuwe medebroeders voorgedragen: Reano, Perucatti G., Jarach, Fabre. Don Bosco sprak over de liefde tot de naaste en in het bijzonder tot de jongens. Met betrekking tot de evennaaste zei hij: "Men moet ervoor zorgen dat iedereen die met ons te maken krijgt, voldaan weggaat. Telkens we met iemand spreken, zullen we een vriend meer verworven hebben. Want we moeten proberen het aantal van onze vrienden te vermeerderen en dat van onze vijanden te verminderen, daarom moeten wij goed doen aan allen. Laten wij vreemdelingen altijd goed en vriendelijk bejegenen, want daar stellen ze prijs op, om het even of het grote heren of arme lieden zijn; ook degenen die zich in ondergeschikte situaties bevinden verwachten, nog meer dan anderen, met eerbied behandeld te worden."

"Wat de jongens betreft, moeten we de naastenliefde steeds met zachtmoedigheid nastreven: dat men nooit van iemand van ons kan zeggen: die en die is vreselijk streng. O, neen! Dat mag nooit de indruk zijn die de jongens van een van ons krijgen. Als we iemand een berisping moeten geven, nemen we hem afzonderlijk. Samen met het goede laten we hem zien wat hij verkeerd gedaan heeft, hoe hij zichzelf verlaagt, zichzelf schaadt en God beledigt. Want als we het anders doen, zal hij het hoofd bukken onder onze harde woorden, hij zal sidderen en beven, maar steeds proberen ons te ontwijken; met dergelijke vermaningen zal men maar weinig bereiken. Betrappen we een onbezonnene op heterdaad, dan nemen we hem stevig bij een arm en zeggen beslist tot hem: "Kijk nu eens wat voor kwaad je gedaan hebt, denk eens aan wat je eigenlijk verdiend hebt; als ik nu eens met je naar de overste ging?" enz.

"Laten we verder in het bijzonder de liefde onder elkaar nastreven. Wanneer iemand iets te zeggen heeft tot zijn metgezel, laat hij het

dan meteen zonder vrees zeggen, en er niet met een kwaad humeur in zijn hart mee blijven rondlopen. Wat hij zegt is misschien niet goed; maar dat doet er niet toe; laat hij het meteen zeggen."

Het woord van Don Bosco oefende op de seminaristen een merkwaardige aantrekkingskracht uit. Bij het verlaten van het lokaal riep er een uit: "Ik zal altijd bij Don Bosco blijven!" - Vervolgens vroeg hij aan enkele kameraden: "En jij?"

"Ik ook"! antwoordden de anderen.

Op zekere dag kwamen ze onderweg abbé Vacchetta tegen, die tot hen zei: "En waarom blijven jullie daar beneden in Valdocco bij Don Bosco?"

"Omdat het ons bevalt"! antwoordden ze.

Het stempel dat de opvoeding van Don Bosco op hen drukte deed hen opvallen onder de andere seminaristen die niet tot het Oratorio behoorden. Kanunnik Cesare Ronzini kwam op een dag over de weg naar Valdocco langs het hospitaal van de H. Aloysius en toen hij aan de overkant de seminarist Garino zag, gaf hij hem een teken met de hand om bij hem te komen. De seminarist ging naar hem toe: "Wat belijft mijnheer de kanunnik?"

"O, niets! Ik wilde alleen maar weten of u tot Don Bosco behoort."

"Ja, zeker, mijnheer!"

"Ik ben blij dat ik me niet vergist heb. Want telkens als ik een seminarist ontmoet met een opgewekt, eerbiedig en intelligent voorkomen als het uwe, heb ik me nooit vergist als ik meende dat het er een van Don Bosco was. Als ik hem staande hield en het hem vroeg, kreeg ik steeds een bevestigend antwoord." - De kanunnik was een grote bewonderaar van Don Bosco.

"Die goede seminaristen, vooral de ouderen in huis, hadden in de afgelopen maanden tevergeefs geprobeerd een portret van Don Bosco te maken. Het was alsof potlood en penseel hun de dienst weigerden. Het gezicht van de goede vader werd steeds onherkenbaar veranderd. Ze gingen met hem naar de fotograaf, maar deze kon er nooit in slagen een portret van hem te maken, hoewel Don Bosco uiterlijk niet liet blijken dat hij daar bezwaar tegen had. Het was wel iets heel vreemds. Toen ze er op een dag in zijn aanwezigheid over spraken, zei hij: "Als het maken van een portret van mij nuttig zou zijn voor het heil der zielen, dan wel, maar overigens is het nergens voor nodig." - Aldus Don Ruffino, die verder in zijn kroniek schreef: "De zielen, ziedaar waar het hem om te doen was."

"Op 29 april, een maandag, begon de retraite om drie uur 's namiddags, gegeven door Don Ciattino, pastoor van Maretto. Hij preekte op een heel aangename manier en steeds met een glimlachend gezicht. Een jon-

gen maakte het voornemen, en voerde het ook uit, om gedurende heel de tijd van de retraite niet te spreken." De retraite eindigde op 2 mei.

"Vooraleer deze retraite begon, liet Don Bosco de beide jongens, Francesco Ghivarelle en Giuseppe Dalmazzo uit hun dorp overkomen om in huis aan deze dagen van geestelijke teruggetrokkenheid deel te nemen. Ze kwamen en wilden niet meer naar hun familie terugkeren."

"Op de avond van de 28ste zei Don Bosco tot de jongens: "Thans beginnen we met de retraite om de duivel voorgoed uit ons midden te verjagen. Gewoonlijk kan de duivel niet bij iemand van het huis blijven wanneer allen hem verjagen. Niettemin zijn er enkelen, zij het weinigen, achter wie hij zich kan verbergen, niet vóór hen, maar achter hun rug."

"Gedurende de twee dagen van de retraite hoorde Don Bosco na het ontbijt, bijna altijd ongeveer zes uur lang aan één stuk biecht, en na het middagmaal ongeveer drie of vier uur."

"In de laatste preek van de 1ste mei gaf de predikant de jongens zijn zegen, na eerst de zegen van God te hebben afgeroepen over de koning, de senatoren, de parlamentsleden enz. opdat zij steeds sterk zouden staan in vrede en in oorlog. Maar toen hij het kruisbeeld van de preekstoel wilde afnemen om de zegen te geven, kon hij het niet los krijgen. Toen richtte hij zich rechtstreeks tot de zondaars die zich nog niet hadden willen bekeren, daar het wellicht aan hen te wijten was dat hij de schare de zegen niet kon geven. Hij nodigde hen uit, ja smeekte hen, toe te geven, en zei dat hij wel graag van de preekstoel zou zijn gekomen en zich aan hun voeten zou hebben willen werpen, om hen in naam van Jezus Christus te bezweren, tot inkeer te komen. Hij eindigde met te zeggen dat zij die avond en de volgende morgen nog tijd hadden om te biechten. Heel dit redenaarskunstje maakte de grootste indruk. Toen men er de predikant naderhand over ondervroeg, zei hij, dat hij het met opzet gedaan had alsof hij het kruisbeeld niet kon loskrijgen. Hij voegde eraan toe dat hij bij andere gelegenheden een soortgelijke list gebruikt had en dat hij er steeds een goede indruk mee gemaakt had op zijn gehoor." We willen daaromtrent slechts opmerken dat diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.

Don Ciattino sprak ook over Don Bosco. Hij stelde de jongens de genade voor ogen die God hun verleend had, door hun opvoeding te krijgen van een man die een faam van heiligheid genoot. Hij deed opmerken dat er een tijd zou komen, waarin het nageslacht hen zou benijden samengeleefd te hebben met Don Bosco.

"Zijn faam van heiligheid", zo schreef kanunnik Anfossi, "werd steeds groter, naargelang zijn werken groeiden en zich uitbreidden. Dat vond zijn oorsprong in zijn allervoorbeeldigste leven, in de heldhaftig beoefende deugden en in de bijzondere begenadigingen waarmee de Heer hem kennelijk begiftigd had. Hoe dikwijls heb ik priesters en personen van naam aan zijn voeten zien knielen om zijn zegen te ontvangen."

De theol. Reviglio merkte op: "Telkens als ik me naar hem toe begaf, viel me ook steeds een bijzondere akte van deugd bij hem op en hij overtuigde me ervan, dat de rechtvaardige zich van dag tot dag vervolmaakt, totdat hij er de eeuwige beloning voor ontvangt."

Voor al de nederigheid straalde door tot in de minste van zijn handelingen. "Op 4 mei", zo luidt het geschreven getuigenis dat door Don Ruffino werd nagelaten, "kwam een aanzienlijk heer met Don Bosco spreken om een jongen in huis op te nemen. In de loop van het gesprek gaf deze heer te kennen dat hij in de mening verkeerde dat het Oratorio gesticht was door een beroemde bisschop, aan wie Turijn uiteraard grote erkentelijkheid verschuldigd was voor een dergelijke weldaad. Daarom, zo besloot hij, was hij zijn beschermeling bij Don Bosco komen aanbevelen, in de hoop dat deze over de noodzakelijke bevoegdheid zou beschikken om jongens aan te nemen. Don Bosco hoorde hem in alle gemoedsrust aan, trachtte hem op geen enkele manier uit de droom te helpen en liet hem inderdaad in de overtuiging, dat hij afhankelijk was van en verantwoording schuldig was aan een overste. De betrokken persoon vertrok voldaan en verwonderd over de ontvangst die hem van de zijde van Don Bosco was te beurt gevallen. Niet aan iedereen zou de eigenliefde hebben toegestaan in dergelijke omstandigheden te zwijgen, terwijl wij in Don Bosco talloze voorbeelden van dergelijke deugden hebben waargenomen. Het was ook anders niet mogelijk voor een priester, die met zijn gedachten voortdurend aan dood en eeuwigheid dacht. Wanneer hij zich naar bed begaf om te gaan slapen bad hij telkens het miserere."

De faam van zijn heiligheid werd in die tijd al in heel Italië verspreid, zoals Giovanni Villa verzekert. "In 1862", zo schrijft hij, "toen ik me als soldaat bij het tiende regiment infanterie in Osimo bevond, was ik getuige van deze faam. Ik hoorde door een priester die een neef was van de vicaris generaal over Don Bosco spreken als over een heilig priester. Hij werd eveneens door een andere jonge priester daar, een zekere Don Salvatore, ondervraagd over het geheim van Don Bosco om zo een machtige invloed uit te oefenen op het hart van de jongens; en dezelfde droeg mij op het hem te vragen. Toen ik kort daarna voor mijn eindexamen in Turijn was, deelde ik Don Bosco mee wat me opgedragen was en hij zei me: "Ik weet het niet. Als die brave priester God bemint, zal hij er zelfs nog beter in slagen dan ik."

Door deze eerbied kwamen de priesters dikwijls bij Don Bosco om raad voor de geestelijke leiding van verscheidene klassen van personen; en vooral de pastoors die binnenkort aan het hoofd van een parochie zouden staan of er sinds kort de leiding van hadden. In 1867 gaf hij een van hen als gedragsregel: zorgen voor de kinderen, de zieken en de ouden van dagen. Don Calandra was door de bisschop van Cuneo naar de parochie van Boves gezonden, waar zijn voorganger door zijn parochianen zelf gedwongen geweest was de wijk te nemen. Monseigneur had geweend toen hij hem met deze moeilijke zending belastte. Don Calandra kwam naar het Oratorio om aan Don Bosco te vragen hoe hij zich zou moeten gedragen. Don Bosco

gaf hem bovengenoemde raad en voegde er een uiteenzetting aan toe: "De jongens op straat staande houden, vriendelijk voor hen zijn, vragen of zij de groeten van u willen overmaken aan hun ouders, vragen naar de naam en de leeftijd van vader en moeder, hen het eerst groeten, vragen hoe het met hun gezondheid gaat; dikwijls en met belangstelling de zieken bezoeken, de noodzakelijkste dingen verschaffen aan degenen die arm zijn." - Don Calandra volgde de aanwijzingen van Don Bosco op en al spoedig was hij de afgod van zijn parochianen. Hij vertelde in 1888 dat voor de kerk, het hospitaal, het kindertehuis en het tehuis voor ouden van dagen zijn gelovigen hem de mooie som van 1.200.000 lire geschonken hadden.

Groot was dus de naam van heiligheid en wijsheid die Don Bosco zich verworven had met zijn apostolische ijver ten aanzien van de christelijke maatschappij, terwijl minister Miglietti zijn verdiensten ten voordele van de burgermaatschappij eveneens erkende.

" MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN

" No. 30901 algemeen protocol

" No. 3664 van de afdeling

"

Turijn, 27 april 1861.

"

" Daar aan bovengenoemd ministerie door een weldadige persoon
" een bedrag ter beschikking gesteld is ter verdeling onder de meest
" behoeftige liefdadigheidsinstellingen van onze hoofdstad, heeft de
" ondergetekende gemeend aan Uw instituut als aandeel daarin het be-
" drag van 400 lire te moeten toewijzen.

" Met de toewijzing aan de zeeerwaarde heer directeur van
" het instituut, zij hieraan toegevoegd dat het bovengenoemde bedrag
" hem zal worden uitbetaald op eenvoudige aanvraag bij de kasafdeling
" van dit ministerie.

"

Voor de minister,
BORROMEO.

" Aan Don Bosco.

H O O F D S T U K L X V I I

DE DROOM VAN HET WIEL - EEN ONBEKEND PERSOON - VIJGEBOMEN
EN EEN WIJNGAARD - DE AVOND NADERT - BROER GIUSEPPE -
MACHINE MET LANGZAAM WIEL - DE GEWETENS; DE GOEDEN EN DE
SLECHTEN; DE GEKETENDEN; HET SLOT OP DE MOND; DE APEN OP
DE SCHOUDERS; MOEILIJKE GESPREKKEN - NIEUWE LEERLINGEN
DIE GOD AAN DON BOSCO WIL TOEVERTROUWEN - DE ROEPINGEN:
DE BEWERKERS VAN DE GROND HET VELD MET DE RIJPE AREN EN
DE MAAIERS; WONDERBARE AANWIJZINGEN - DE EERSTE VIJF
DECENNIA VAN DE CONGREGATIE - TOENE-MENDE VERDWIJNING UIT
DE WERELD VAN DE EERSTE SALESIAANSE LEERLINGEN - HUN
OPVOLGERS EN ONTELBARE NIEUWE LEERLINGEN -
NEDERIG BESLUIT VAN DE DROOM.

"Het hart van de wijze kent de tijd (om te handelen) en de manier om te beantwoorden (om rekenschap af te leggen van zijn daden). Alles heeft zijn tijd en wijze, maar zwaar drukt het de mens het verleden niet te kennen en niets te weten van de toekomst." Pred. 8,5b-7.

Een dergelijke kennis van Don Bosco en het feit dat de dingen uit verleden en toekomst die hem interesseerden, hem niet verborgen waren, geeft ons een nieuw bewijs van de overtuiging waarvan de kronieken van Don Domenico Ruffino en van Don Giovanni Bonetti doortrokken waren, evenals de gedenkschriften, geschreven door Don Giovanni Cagliari, door Don Cesare Chiala en door anderen, allen oorgetuigen van de woorden van de dienaar Gods. Met een opvallende overeenstemming maken zij voor ons gewag van een andere droom, die door hem verteld werd, waarin hij zijn Oratorio van Valdocco zag en de vruchten die het afwierp, de toestand van de leerlingen in het oog van God; degenen die geroepen waren tot de geestelijke staat, of tot de kloosterlijke staat in de Congregatie, of van degenen die als leken zouden leven, evenals de toekomst van de groeiende Congregatie. (1)

(1) Vgl. Deel V. blz. 279.

In de nacht, voorafgaande aan 2 mei, droomde Don Bosco dus, en de droom duurde ongeveer zes uur. Nauwelijks was het dag geworden of hij stond op om de voornaamste punten ervan en de namen van enkele van de personen die hij er in zijn slaap een rol in had zien spelen, op te schrijven. Om hem te vertellen had hij drie achtereenvolgende avonden nodig, staande op de kathedraal onder de gaanderij na de avondgebeden. Op 2 mei sprak hij ongeveer drie kwartier. De gebruikelijke inleiding op zijn verhaal lijkt iet of wat verward en vreemd om redenen die we bij een andere gelegenheid al uiteengezet hebben, en ook om redenen waarover de lezer kan oordelen na van het volgende kennis genomen te hebben.

Nadat hij het onderwerp van zijn toespraak aangekondigd had, begon hij de jongens aldus toe te spreken.

" "Deze droom betreft alleen de studenten. Tal van dingen
" die ik gezien heb, kunnen niet beschreven worden, omdat mijn ge-
" heugen en mijn woorden daartoe te kort schieten. Het kwam me
" voor alsof ik uit mijn huis in de Becchi kwam. Ik was op weg ge-
" gaan langs een pad dat naar een dorpje in de buurt van Castelnu-
" ovo voerde, Capriglio geheten. Ik wilde naar een heel zanderig
" terrein van ons gaan, in een dal achter het huis en dat Valcap-
" pone genoemd wordt, waarvan de oogst nauwelijks voldoende is om
" er de belasting van te betalen. Ik ben daar in mijn jeugd dik-
" wijls heen geweest om te werken. Ik had al een behoorlijk eind
" van de weg afgelegd, toen ik in de buurt van dat veld een man van
" een jaar of veertig tegenkwam, met een gewoon voorkomen, een
" lange baard, goedgebouwd en met een gebruind gezicht. Hij was
" gekleed in een habijt dat hem tot de knieën reikte en om de len-
" den was gegord. Op het hoofd droeg hij een soort baret, wit als
" sneeuw. Het was alsof hij op iemand wachtte. Hij groette me ge-
" meenzaam, alsof ik iemand was die hij al lang kende en vroeg me:
" Waar ga je heen?"
" Ik hield mijn pas in en antwoordde: "O, ik ga naar een ak-
" ker die we hier in de buurt hebben liggen. En wat doe jij hier?"
" "Niet nieuwsgierig zijn", antwoordde hij me, "dat hoef je
" niet te weten."
" "Uitstekend. Maar vertel me dan alstublieft hoe je heet en
" wie je bent, want het komt me voor dat je me kent. Maar ik ken
" je niet."
" "Het is nergens voor nodig dat ik je mijn naam zeg en wie
" ik ben. Kom. Dan gaan we samen."
" Ik begaf me met hem op weg en na enkele passen zag ik een
" uitgestrekt veld voor me, begroeid met vijgenbomen. Mijn metgezel
" zei tot me: "Zie je wat voor mooie vijgen dat hier zijn? Als je
" wilt, neem je er maar wat om op te eten."
" Ik antwoordde verwonderd: "Er hebben hier nooit vijgenbomen
" gestaan."
" Waarop hij: "En nu zijn ze er wel. Kijk maar."
" "Maar ze zijn nog niet rijp; het is nog geen tijd voor de

" vijgen."

" "Jawel, kijk maar, ze zijn al mooi en goed rijp. Als je er hebben wilt, haast je dan, want het is al laat."

" Maar ik verroerde me niet en mijn vriend drong aan:

" "Schiet nu op, verlies geen tijd, want het is haast avond."

" "Maar, waarom zou ik me zo haasten? Wel nee! dat doe ik niet; ik vind het leuk ze te zien, ze weg te geven, maar ze smaken mij niet."

" "Als het zo is, laten we dan maar gaan; maar onthoud wat " het evangelie van de heilige Matteus zegt, waar hij spreekt over " de grote gebeurtenissen die Jeruzalem boven het hoofd hangen. Jezus Christus zegt tot zijn apostelen: Ab arbore fici discite parabolam. Cum iam ramus ejus tener fuerit et folia nata, scitis quia prope est aestas. En thans is er nog meer nabij als de vijgen beginnen te rijpen."

" We zetten onze weg voort en opeens doemde er een ander terrein op, vol wijnstokken. De onbekende zei dadelijk tot mij:

" "Wil je druiven? Als je geen vijgen lust, kijk dan die druiven daar, neem ze en eet ervan."

" "O, druiven neem ik wel eens uit de wijngaard."

" "Hier zijn er ook."

" "Bij gelegenheid", antwoordde ik.

" "Maar zie je daar al die rijpe druiven dan niet."

" "Hoe kan dat nu? In dit seizoen?"

" "Maar haast je! Het wordt avond; je hebt geen tijd te verliezen."

" "Waarom zou ik me zo haasten? Als de dag om is, ben ik vanavond thuis."

" "Haast je; nog eens, haast je, het wordt gauw nacht."

" "Wel, als het nacht wordt, wordt het ook wel weer dag."

" "Dat is niet waar: de dag kom niet meer terug."

" "Hoezo? Wat bedoel je?"

" "Dat de nacht nadert."

" "Maar over welke avond praat je toch? Wil je soms zeggen dat ik me moet gereedmaken om te sterven? Dat ik gauw naar de eeuwigheid zal moeten?"

" "De nacht nadert; je hebt nog maar weinig tijd."

" "Maar zeg me minstens of dat gauw zal zijn? Wanneer is het?"

" Wees toch niet zo nieuwsgierig. Non plus sapere quam oportet sapere."

" "Dat zei mijn moeder tegen een bemoeial", dacht ik bij mezelf en antwoordde luidop: "Op het ogenblik hoef ik geen druiven!"

" Intussen liepen we nog een eindje samen door en we waren aan het begin van onze grondeigendom gekomen, waar we mijn broer Giuseppe aantroffen die een kar aan het laden was. Terwijl hij naar me toe kwam, zei hij me goedendag, vervolgens ook mijn metgezel, maar toen hij zag dat die de groet niet beantwoordde en niet naar hem luisterde, vroeg hij mij of dat een medeleerling van me was.

" "Nee, ik heb hem nooit gezien", antwoordde ik.

" Toen richtte hij andermaal het woord tot hem: "Zegt u me
" alstublieft hoe u heet. Ik zou graag antwoord hebben, opdat ik
" minstens weet met wie ik spreek." - Maar de ander lette er niet
" op. Mijn broer keerde zich verwonderd tot mij en vroeg:

" "Maar, wie is dat toch?"

" "Ik weet het niet; hij wil het me niet zeggen!"

" Beiden drongen we er nog eens op aan, te horen waar hij vandaan
" kwam, maar de ander herhaalde telkens maar; Non plus sapere quam
" oportet sapere.

" Mijn broer had zich intussen verwijderd en ik zag hem
" niet meer, en terwijl de onbekende zich tot mij wendde, zei hij:

" "Wilt u eens iets raars zien?"

" "Dat wil ik graag zien", antwoordde ik.

" "Wil je je jongens eens zien zoals en zoveel als er thans
" zijn? Hoeveel er in de toekomst zullen zijn? Wil je ze tellen?"

" "O, zeker, jawel."

" "Kom dan mee."

"

"

I

"

" Toen haalde hij, ik weet niet waar vandaan, een grote ma-
" chine te voorschijn, die ik niet zou kunnen beschrijven, en waar
" een groot wiel in bevestigd was. Hij zette het op de grond. "Wat
" betekent dat wiel"? vroeg ik.

" Ik kreeg als antwoord: "De eeuwigheid in de handen van
" God!

" Toen greep hij de draaikruk van dat wiel en liet het rond-
" draaien. Toen zei hij me: "Neem de zwengel eens en draai het eens
" rond."

" Dat deed ik, en hij vervolgde: "Nu, kijk eens binnenin."

" Ik keek in de machine en zag dat er een grote ruit in was in de
" vorm van een lens, ongeveer anderhalve meter groot, die zich mid-
" den in de machine bevond, vastgemaakt aan het wiel. In die schijf
" stond geschreven: Hic est oculus qui humilia respicit in coelo et
" in terra. Dadelijk bracht ik mijn gezicht voor die lens. Hemel,
" wat een schouwspel! Er doorheen zag ik al de jongens van het
" Oratorio. - "Maar hoe is dat nu mogelijk"? vroeg ik mezelf af.
" "Tot nu toe heb ik hier in de buurt niets gezien en thans zie ik
" al mijn zonen! Zijn ze dan niet allemaal in Turijn?"

" Ik keek over en langs de machine heen, maar buiten de lens
" viel er niets te zien. Ik keek op om die onbekende vriend van me
" mijn bewondering te kennen te geven, maar na een paar ogenblikken
" beval hij me weer een draai aan de zwengel te geven en ik zag een
" zonderlinge en vreemde scheiding onder de jongens. De goeden ge-
" scheiden van de slechten. De eersten straalden van vreugden. De
" anderen, die echter niet talrijk waren, waren te betreuren. Ik
" herkende hen allen, maar hoe heel anders waren ze dan hun kamera-
" den dachten. Sommigen hadden een doorboorde tong, anderen hadden
" vreselijk verdraaide ogen; weer anderen leden aan het hoofd door
" grote zweren, van een laatste groep was het hart door wormen aan-
" gevreten. Hoe langer ik keek, des te treuriger ik me voelde en zei:

" "Maar, is het mogelijk dat dit mijn zonen zijn? Ik begrijp niet
" wat die vreemde ziekten te betekenen hebben."

" Degene die me het wiel in beweging had doen brengen zei,
" toen hij me dit hoorde zeggen: "Luister eens naar me; die door-
" boorde tong betekent slechte gesprekken; de scheel kijkende ogen
" zijn van degenen die de genaden van de Heer verkeerd opvatten
" en vals waarderen en de voorkeur geven aan de wereld boven de he-
" mel; het zieke hoofd is de onachtzaamheid ten opzichte van je raad-
" gevingen, de voldoening aan eigen grillen; de wormen zijn de
" slech-te hartstochten die aan de harten knagen; er zijn ook doven
" die niet naar je woorden luisteren om ze niet in praktijk te hoe-
" ven brengen."

" Toen gaf hij mij een teken en ik deed het wiel een derde
" keer draaien en bracht mijn oog voor de lens van het apparaat. Ik
" herkende iedere jongen. Ik vroeg de onbekende om een verklaring
" en hij antwoordde me: "Dat kun je gemakkelijk weten; het zijn de-
" genen die niet naar je raad luisteren en, als ze zich niet veran-
" deren, lopen ze gevaar in de gevangenis terecht te komen en onder
" te gaan door hun misdrijven en ernstige ongehoorzaamheid." - "Ik
" zal hun namen noteren om hen niet te vergeten", zei ik; maar de
" onbekende vriend antwoordde: "Dat is niet nodig; ze zijn geno-
" teerd; kijk ze staan hier in dit schrift!"

" Toen zag ik dat hij een boekje in de hand hield. Hij beval " "me
" andermaal te draaien. Ik gehoorzaamde en keek weer. Er waren nu
" zeven andere jongens zichtbaar, ze waren erg trots, keken wantrou-
" wig en hadden een slot op de mond dat hun lippen gesloten hield.
" Drie van hen hielden met de handen eveneens hun oren dicht. Ik
" ging weer voor het kijkglas weg en wilde mijn zakboekje te voor
" schijn halen om met een potlood hun namen op te schrijven, maar de
" man zei: "Niet nodig, kijk, ze staan hier allemaal in dit schrift
" dat me nooit verlaat." - En hij wilde beslist niet hebben dat ik
" hen opschreef. Verslagen en bedroefd door dat vreemde gedrag,
" vroeg ik waarom het slot de mond van deze jongens dichthield. Hij
" antwoordde me:

" "Begrijp je dat niet? Dat zijn degenen die zwijgen."

" "Maar wat verzwijgen ze?"

" "Ze zwijgen!" Toen begreep ik dat dit op de biecht sloeg.
" Het zijn degenen die, ook wanneer de biechtvader hun iets vraagt,
" geen antwoord geven, of ontwijkend antwoorden, of in strijd met
" de waarheid. Ze antwoorden neen, als het ja is.

" De vriend vervolgde: "Zie je die drie daar? Behalve dat ze
" het slot op de mond hebben, stoppen ze zich ook nog de oren dicht.
" In wat voor een betreurenswaardige toestand bevinden ze zich! Het
" zijn degenen die niet alleen zwijgen in de biecht, maar op geen
" enkele manier willen luisteren naar vermaningen, naar raadgevin-
" gen, of naar de bevelen van de biechtvader. Het zijn degenen die
" je woorden wel horen, maar er niet naar luisteren en zich niets
" van je aantrekken. Ze zouden de handen van hun oren kunnen wegne-

" men, maar dat willen ze niet. De andere vier luisteren naar je
" aansporingen en aanbevelingen, maar maken er geen gebruik van."

" "En wat moeten ze doen om dat slot weg te nemen?"

" "Ejiciatur superbia e cordibus eorum."

" "Dat zal ik hun zeggen, maar voor degenen die de handen te-
" gen de oren houden is er weinig hoop.

" De man gaf me toen een raad: namelijk, dat wanneer er op de
" preekstoel twee woorden gezegd worden, er een moet handelen over
" het spreken van een goede biecht. Ik beloofde dat ik zou gehoorza-
" men. Ik wil niet zeggen dat ik me er helemaal zal aan houden, om-
" dat ik daardoor vervelend zou kunnen worden, maar ik zal het moge-
" lijke doen om dit noodzakelijke beginsel heel, heel vaak erin te
" hameren. Inderdaad is het aantal van degenen die gaan biechten,
" veel groter dan dat van hen die niet gaan biechten, want ook de
" allerondeugendsten gaan enkele malen biechten, maar heel velen
" biechten niet goed.

" De geheimzinnige persoon deed me andermaal het wiel draaien.

" Zo gezegd, zo gedaan. Ik keek en zag drie andere jongens in
" een hachelijke toestand. Ze hadden elk een grote aap op de schou-
" ders. Ik keek scherp toe en zag dat de apen hoorns droegen. Elk
" van die vreselijke dieren drukte met de voorklauwen zo stevig om
" de hals van een ongelukkige, dat deze helemaal rood werd in het
" gezicht. Met de achterpoten drukte hij hem in de dij, zodat hij
" zich haast niet kon bewegen, en met de staart die tot op de grond
" neerhing, omklemde hij bovendien zijn benen, zodat het hem moei-
" lijk en bijna onmogelijk was te lopen. Dat was een aanduiding voor
" jongens die na de retraite in doodzonde leven, vooral door onzui-
" verheid en schaamteloosheid, ernstige schendingen van het zesde
" gebod. De duivel drukte hun de hals dicht en liet hen niet spreken
" als dat nodig was. Hij deed hun hoofd rood worden zodat ze hun
" bezinning verloren en niet meer wisten wat ze deden. Daarna liet
" hij hen in de ban van een noodlottige schaamte, die in plaats van
" hen heilzaam te zijn, hen ten verderve voerde. Door de omknelling
" liet hij hun ogen uit hun hoofd puilen, waardoor ze niet meer in
" staat waren hun ellendige toestand te zien, noch de middelen om
" uit deze verschrikkelijke toestand te geraken, doordat ze door een
" angstige verlegenheid en zelfverwijt afgehouden werden van de
" sacramenten. Hij hield hen bovendien bij dij en benen vast opdat
" ze niet meer zouden kunnen lopen, noch een stap zetten om zich op
" de weg van het goede te begeven: zo groot was de overheersing door
" de hartstochten uit gewoonten, dat het hun onmogelijk leek er
" verandering in te brengen.

" Ik verzeker jullie, beste jongens, dat ik weende bij dat
" schouwspel. Ik zou vooruit hebben willen stormen om die ongelukki-
" gen te bevrijden, maar nauwelijks nam ik mijn oog van de lens weg,
" of ik zag niets meer. Toen wilde ik de namen van het drietal note-
" ren, maar de vriend zei: "Dat is niet nodig, want ze staan hier

" in het boekje dat ik in de hand heb."

" Toen wendde ik me, vervuld van een onbeschrijflijke ontroe-
" ring en met tranen in de ogen, naar mijn metgezel en zei: "Heb ik
" voor deze arme jongens, die ik zo dikwijls gesproken heb, in en
" buiten de biecht zoveel zorgen besteed, terwijl ze in die toestand
" verkeerden?" En ik vroeg hem wat ik moest doen om dat lelijke mon-
" ster van hun schouders te verjagen. Haastig begon hij te mompelen:
" Labor, sudor, fervor."

" "Ik versta het niet; spreek duidelijker."
" Hij herhaalde, maar nog steeds mompelend: "Labor, sudor,
" fervor."

" "Het geeft niets; als je zo spreekt versta ik het niet."
" "Kom, je houdt me voor de gek!"
" "Het mag zijn zoals het wil, maar ik herhaal dat ik het
" niet versta."

" "Och wat, je bent gewend aan de spraakkunst en de construc-
" ties van de school; let dus op. Labor, komma; sudor, komma; fervor,
" punt. Heb je het verstaan?"

" "Ik heb de woorden letterlijk verstaan, maar geef me er
" alstublieft een verklaring van."

" "Labor in assiduis operibus; Sudor in poenitentiis conti-
" nuis; Fervor in orationibus ferventibus et perseverantibus. Maar je
" zult je voor hen heel wat opofferingen moeten getroosten; je zult
" er niet in slagen hen voor je te winnen, omdat ze het juk van sa-
" tan, waaronder ze als slaven gebukt gaan, niet willen afwerpen."

" Ik bleef intussen kijken en me kwellend afvragen: "Hoe is
" het mogelijk! Die zijn dus allemaal verloren? Hoe is het mogelijk!
" Ook na de retraite... die en die... nadat ik zoveel voor hen
" gedaan heb, en zo hard voor hen gewerkt heb... na al die preken...
" na al die raad die ik hun gegeven heb... en zoveel beloften!...
" nadat ik hun zo dikwijls gewaarschuwd heb... Een dergelijk bedrog
" had ik nooit voor mogelijk gehouden." - Ik kon geen rust vinden.

" Toen begon mijn gids me verwijten toe te sturen: "O, gij
" trotse! Wie ben jij eigenlijk om te durven beweren dat je hen
" bekeert omdat je werkt? Waarom houd je van je jongens en verwacht
" je dat ze allen meewerken aan je bedoelingen? Dacht je misschien
" beter te zijn dan onze goddelijke Zaligmaker? Dacht je dat jouw
" woord meer indruk zou maken dan dat van Jezus Christus? Preek jij
" misschien beter dan Hij? Dacht jij meer liefde, meer zorg aan je
" jongens besteed te hebben, dan de Zaligmaker gedaan heeft voor zijn
" apostelen? Je weet dat ze voortdurend met hem leefden, ieder ogen-
" blik overstelpt werden door alle mogelijke genaden, dat ze dag en
" nacht zijn vermaningen en de voorschriften van zijn leer hoorden,
" dat ze zijn werken zagen die een levendige prikkel moesten zijn
" voor de heiliging van hun gewoonten. Hoeveel heeft hij niet gedaan
" en gezegd ten behoeve van Judas! En toch verraadde Judas hem en
" stierf hij zonder berouw. Ben jij misschien meer dan de apostelen?
" Welnu, de apostelen kozen zeven diakens; het waren er slechts ze-
" ven, met de grootste zorg gekozen, en toch dwaalde er een van de

" goede weg af! En jij verwondert je erover dat onder vijfhonderd
" zo een klein aantal niet aan je zorgen beantwoordt. Zou je menen
" erin te slagen zonder een enkele ondeugende ertussen te hebben,
" of een verdorvene? O, die hoogmoed! - Toen ik dat gehoord had,
" zweeg ik, maar niet zonder dat ik me erg verdrietig voelde.
" "Troost je overigens, hernam de man, toen hij me zo ver-
" slagen zag; en hij liet me nogmaals het wiel draaien en hernam:
" "Zie eens hoe edelmoedig God is! Zie eens hoeveel zielen hij je
" geven wil! Zie je daar dat groot aantal jongens?"
" Ik keek door het kijkglas en zag een grote schare jongens,
" die ik mijn hele leven nog niet gekend had. "Ja, ik zie ze", ant-
" woordde ik, "maar ik ken ze niet."
" "Wel, dat zijn degenen die de Heer je zal geven ter ver-
" goeding van de veertien die je zorgen niet beantwoorden.
" Je moet weten dat de Heer je er honderd zal schenken van elk."
" "O, arme", riep ik uit, "mijn huis is nu al vol? Waar moet
" ik al die nieuwe jongens onderbrengen?"
" "Maak je daarover maar geen zorgen! Op het ogenblik is er
" plaats. Later zal degene die ze je zendt, ook wel weten waar je
" moet laten. Hij zal er zelf de plaatsen wel voor vinden."
" Och, het is niet zozeer de plaats waar ik me zorgen over
" maak; het is veeleer de refter die me kopzorgen geeft."
" "Hou maar op met die grapjes, de Heer zal er wel voor
" zorgen."
" "Als dat het geval is, ben ik tevreden", antwoordde ik vol-
" komen gerustgesteld.
" En ja, een hele tijd keek ik met veel genoeg naar al die
" jongens en prentte me van velen onder hen het gezicht in het ge-
" heugen, zodat ik ze zou kennen als ik ze zou ontmoeten."
" En daarmee beëindigde Don Bosco zijn uiteenzetting van 2
" mei.

II

De avond van 3 mei hervatte hij zijn verhaal. In het kijkglas had hij eveneens het schouwspel van de roeping van elk van zijn leerlingen gezien. Hij sprak kort en bondig. Hij noemde geen enkele naam, en herhaalde andermaal de vragen die hij aan zijn gids gesteld had en de verkregen antwoorden ten aanzien van bepaalde symbolen of gelijkenissen die hem voor ogen gekomen waren. Van die namen echter verzamelde de seminarist er verscheidene via de jongens zelf aan wie Don Bosco onder vier ogen verteld had wat hij over hen had gezien; en daarvan liet hij ons de aantekeningen na. Dit werd in 1861 geschreven.

Ter wille van een grotere duidelijkheid echter en om niet telkens gedwongen te worden in herhaling te vallen, zullen wij alles samenvatten en in het verhaal de weggelaten namen invoegen met de gegeven uiteenzettingen, doch deze dan doorgaans zonder de dialoogvorm te gebruiken. Niettemin zullen we nauwkeurig en letterlijk weergeven wat de kroniekschrijver schreef.

Don Bosco begon dan met te zeggen:

" "De onbekende stond bij zijn apparaat met het wiel en het
" kijkglas.

" Het had mij genoeg gedaan zoveel jongens te zien die bij ons
" zouden komen, en opeens zei hij me:

" "Wil je eens een buitengewoon mooi schouwspel zien?"

" "Laat maar zien!"

" "Draai aan het wiel!" - Ik draaide, keek in de lens en zag
" al mijn jongens in twee grote scharen verdeeld, ietwat van elkaar
" gescheiden, in een en dezelfde omgeving. Aan de ene kant zag ik
" een terrein vol groenten, kruiden en grasland, aan de rand waarvan
" zich enkele rijen van wilde wijnstokken bevonden. Hier waren de
" jongens van een der beide scharen bezig het land te bewerken met
" spaden, houwelen, harken en schoffels. Ze waren in groepen ver-
" spreid met elk hun opzichter. De leiding berustte bij ridder Ore-
" glia van San Stefano, die de landbouwgereedschappen van iedere
" soort uitreikte aan degenen die aan het werken waren. Hij deed ook
" degenen werken die er weinig zin in hadden. In de verte, aan het
" einde van het terrein, zag ik ook jongens die het zaaigoed ver-
" spreidden.

" De tweede groep bevond zich aan de andere kant op een uit-
" gestrekt korenveld met rijpende aren. Een lange greppel diende
" als scheidslijn tussen dit en andere bebouwde velden, die aan
" iedere zijde zich uitstrekten tot aan de verste horizon. Deze jon-
" gens werkten aan het binnenhalen van de oogst, maar niet allen
" verrichtten hetzelfde werk. Velen maaiden en maakten grote schoven;
" anderen zetten het graan aan hopen, sommigen waren aan het aren
" lezen, of bestuurden een kar, dorsten, wetten de zeisen, zetten
" ze in rijen, deelden ze uit en anderen speelden op de gitaar. Ik
" verzeker jullie dat het een mooi schouwspel was.

" Op dat terrein zag men in de schaduw van oude bomen tafels
" met de nodige maaltijden voor al die mensen en nog een beetje ver-
" der een grote en prachtige omheinde en schaduwrijke tuin, stralend
" van allerlei soorten bloembedden.

" De scheiding tussen de landarbeiders en de maaiers duidde
" degenen aan, die de geestelijke staat verkozen en degenen die dat
" niet deden. Ik begreep het mysterie echter niet en toen wendde ik
" mij tot mijn gids en vroeg: "Wat wil dit zeggen? Wie zijn dat,
" die daarginds met het houweel aan het hakken zijn?"

" "Weet je dat nog niet"? werd me geantwoord; "degenen die

" hakken dat zijn zij die alleen voor zichzelf werken; dat wil zeg-
" gen degenen die niet tot de geestelijke staat geroepen zijn, maar
" tot een lekenstaat." - En ik begreep direct dat degenen die
" bezig waren met in de grond te hakken de vakjongens waren voor wie
" het, in hun levensstaat, voldoende was dat zij eraan dachten hun
" eigen ziel te redden, zonder dat ze de bijzondere plicht hadden
" om zich toe te leggen op de redding van die der anderen.

" "En degenen die maaien, die op het andere stuk van het
" veld staan"? hernam ik, en ik wist meteen dat dat degenen waren
" die tot de geestelijke staat geroepen waren. En nu weet ik wie er
" priester moet worden, en wie een andere loopbaan moet kiezen.

" Met levendige belangstelling keek ik naar dat korenveld.
" Provera deelde de zeisen uit aan de maaiers en dat wees erop dat
" hij rector van het seminarie of directeur van een kloostergemeen-
" schap of van een studiehuis zou moeten worden, of misschien ook
" nog iets meer. Op te merken valt, dat niet allen die werkten de
" zeis van hem kregen, daar degenen die ze hem vroegen degenen waren
" die deel zouden uitmaken van onze Congregatie. De anderen kregen
" ze van enkele uitdelers, die niet tot de onzen behoorden, en dat
" wilde zeggen dat ze wel priester zouden worden, maar zich buiten
" het Oratorio aan de uitoefening van het gewijde ambt zouden wijden.
" De zeis is het symbool van het woord van God.

" Niet aan allen die er een wilden hebben, gaf Provera dade-
" lijk de zeis. Enkelen werden door hem weggestuurd om eerst te eten,
" de een één hapje, de ander twee, dat wil zeggen van de vroomheid
" en van de studie; Giacomo Rossi werd gestuurd om er een te nemen.
" Dezen begaven zich naar het bosje waar de seminarist Durando met
" allerhande dingen bezig was en onder andere de tafel gereed maakte
" voor de maaiers en hun te eten gaf. Dit ambt wees op degenen die op
" een bijzondere manier bestemd waren om de devotie tot het heilig
" Sacrament te bevorderen. Matteo Falliano ging intussen iets te
" drinken brengen aan de maaiers.

" Costamagna II ging eveneens een zeis halen, maar werd door
" Provera naar de tuin gestuurd om twee bloemen te plukken. Hetzelf-
" de viel Quattroccolo ten deel. Rebuffo werd uitgestuurd om drie
" bloemen te plukken met de belofte dat hij daarna de zeis in handen
" zou krijgen. Ook Olivera was er.

" Intussen zag men al de andere jongens hier en daar tussen
" de aren verspreid. Velen waren in een rij opgesteld; enkelen had-
" den een brede strook grond voor zich, anderen een minder brede.
" Don Ciattino, pastoor van Maretto, maaide met een zeis die hij van
" Provera gekregen had. Don Francesca en Vibert maaiden het graan af.
" Ook werd er gemaaid door Giacinto Perucatti, Merlone, Momo, Garino,
" Iarach, die namelijk de zielen zouden moeten redden met hun preken
" als ze tenminste hun roeping volgden. De een maaide meer af, de
" ander minder. Bondioni maaide als een bezetene, maar zou hij dat
" tempo volhouden? Anderen sloegen de zeis met volle kracht in het
" koren, maar sneden niets af. Vaschetti nam een zeis en begon te
" maaien en te maaien totdat hij buiten het veld raakte en ergens

" anders doorging met werken. Anderen overkwam hetzelfde. Onder de-
" genen die maaiden hadden er velen een zeis die niet geslepen was;
" aan andere zeisen ontbrak de spits. Sommigen hadden ze zo bedorven
" dat, als ze niettemin wilden maaien, ze alles verscheurden en be-
" dierven.

" Domenico Ruffino maaide en er was hem een vrij brede
" strook toegewezen; zijn zeis sneed goed; ze had alleen dit gebrek,
" dat de punt eraan ontbrak, symbool van de nederigheid. Het was het
" verlangen om verder te reiken dan de anderen. Hij ging naar Cerru-
" ti Francesco toe om ze te laten wetten. Inderdaad zag ik Cerruti
" bezig met de zeisen te wetten, een teken dat hij de harten met ken-
" nis en vroomheid moest vullen, wat erop wees dat hij een leraar
" zou worden. Het wetten was de taak van degene die zich belastte
" met het geven van onderwijs aan de clerus, en Provera gaf hem de
" botte zeisen. Aan Don Rocchietti en anderen gaf hij die welke ge-
" wet moesten worden, daar dit hun taak was. Het wetten was de taak
" van degenen die de geestelijkheid de godsvrucht moesten bijbrengen.
" Viale meldde zich en wilde een zeis nemen die niet gewet was, maar
" Provera wilde hem een andere geven die al op de wetsteen geweest
" was. Ik zag ook een gereedschapssmid, die de ijzers voor het land-
" bouwbedrijf moest verzorgen en dat was Costanzo.

" Terwijl al die ingewikkelde bezigheden door elkaar wemel-
" den, maakte Fusero de schoven en dat wilde zeggen, het behouden van
" de gewetens in de genade van God. Maar meer in het bijzonder nam
" de schoven niet als afbeeldingen van de gewone gelovigen, maar van
" hij degenen die bestemd waren voor de geestelijke staat, waaruit
" bleek dat hij belast zou worden met een leraarsplaats bij de
" onderrichting van de seminaristen.

" Er waren er die behulpzaam waren bij het binden van de
" schoven en ik herinner me onder meer Don Turchi en Ghivarello ge-
" zien te hebben. Dat betekende degenen die bestemd waren om de ge-
" wetens in orde te brengen, zoals bij het biechten het geval zou
" zijn, en in het bijzonder voor degenen die voor de geestelijke
" staat bestemd waren of daar naar streefden.

" Anderen droegen de schoven naar een kar, die de genade van
" God verbeeldde. De bekeerde zondaren moesten daarop plaatsnemen en
" zich op weg begeven naar de goede weg van het heil, die in de he-
" mel zijn einde vindt. De kar zette zich in beweging als ze volge-
" laden was met schoven. Zij werd niet door jongens getrokken, maar
" door ossen, het symbool van de volhardende kracht. Dan waren er
" degenen die hen leidden. Don Rua ging voor de kar uit en gaf de
" weg aan, en dat wilde zeggen dat hem de taak ten deel zou vallen
" de zielen naar de hemel te leiden. Don Savio volgde en was druk
" bezig om de aren en de schoven te verzamelen die van de kar
" vielen.

" Over het veld verspreid, zag men degenen die bezig waren met
" aren lezen, onder wie Giovanni Bonetti en Giuseppe Bongiovanni,
" dat waren degenen die de weerbarstige zondaars bijeenhaalden.
" Vooral Bonetti is door de Heer op een bijzondere manier geroepen
" om de ongelukkigen die voor de zeis van de maaiers gevlucht zijn,

" te verzamelen.

" Met Fusero was ook Anfossi op het veld bezig met het verza-
" melen tot hopen van de vers gemaaide schoven, in afwachting dat ze
" op een geschikte tijd gedorst zouden worden: mogelijk wees dat op
" enkele katheders. Anderen, zoals Don Alasonatti, bouwden de hopen
" op en dat zijn degenen die het geld beheren, toezien op het nale-
" ven van de regels, onderricht geven in de gebeden en het zingen
" van de gewijde gezangen, en die tenslotte materiële en zedelijke
" medewerking verlenen om de zielen op de weg naar de hemel te
" brengen.

" Een stuk van het terrein scheen gelijkgemaakt en bereid
" om er het koren op te dorsen. Don Giovanni Cagliero, die eerst
" naar de tuin was gegaan om bloemen te plukken en ze aan zijn kame-
" raden uitgedeeld had, ging met zijn ruiker in de hand naar de deel
" om het graan te dorsen. Het dorsen van het graan slaat op degenen
" die door God bestemd zijn om zich met de onderrichting van de la-
" gere volksklassen bezig te houden.

" In de verte zag men enkele zwarte rookwolken naar de hemel
" opstijgen. Dat was het werk van hen die het raaigras verzamelen en,
" als ze ermee buiten de grenzen van het veld gegaan waren, legden
" ze het op een hoop en staken het in brand. Dat betekende degenen
" die in het bijzonder bestemd waren om de kwaden van de goeden te
" scheiden, dat wil zeggen de directeurs van onze toekomstige hui-
" zen. Onder dezen zag men Don Francesco Cerruti, Giovanni Tamietti,
" Domenico Belmonte, Paolo Albera en anderen, die thans studenten
" van de eerste klassen van het gymnasium zijn.

" Al de bovenbeschreven taferelen kwamen tegelijkertijd tot
" stand en ik zag in die menigte jongens er enkelen die een lamp in
" de hand droegen om ook midden op de dag licht te maken. Dat zijn
" degenen die een goed voorbeeld zouden zijn voor de andere werkers
" van het evangelie, en die de geestelijkheid zouden moeten verlich-
" ten. Onder hen bevond zich Paolo Albera die niet alleen een lamp
" droeg maar ook op de gitaar speelde; en dat beduidt dat hij de weg
" zal wijzen aan de priesters, en hun moed zal schenken om met hun
" zending voort te gaan. Het zinspeelde op enkele hoge ambten die
" hij in de Kerk zou bekleden.

" Temidden van al die beweging waren echter niet alle jon-
" gens die ik zag, aan het werk. Een van hen hield een pistool in de
" hand, dat wil zeggen dat hij neiging voelde voor het leger, maar
" hij had echter nog geen besluit genomen.

" Sommigen stonden met de hand aan de gordelriem te kijken
" naar degenen die maaiden, en ze waren tegelijkertijd besloten hun
" voorbeeld niet te volgen; sommigen ook toonden zich besluiteloos,
" want denkend aan de inspanning, wisten ze niet goed of ze ook wel
" zouden gaan maaien; anderen echter snelden toe om de hand aan de
" zeis te slaan. Maar enkelen bleven, eenmaal daar aangekomen, werk-
" loos staan. Anderen hielden de zeis achterwaarts gericht en onder
" onder hen was Molino. Het zijn degenen die het tegengestelde doen
" van wat ze moeten doen. Dan waren er enkelen, en ik telde er velen,

" die weggingen om wilde druiven te plukken: dat slaat op degenen
" die hun tijd verliezen aan dingen die niets met hun ambt te maken
" hebben.

" Terwijl ik stond te kijken naar wat er op het korenveld
" gebeurde, zag ik de andere groep jongens die de grond bewerkten, en
" die eveneens een merkwaardige aanblik boden. Het grootste deel van
" die stevige kerels werkte heel ijverig, maar er waren ook slordi-
" gen bij. De een hanteerde het houweel het ondersteboven; anderen
" sloegen op de aardkluiten, maar het houweel bleef steeds buiten de
" grond; bij anderen vloog het ijzer bij iedere slag uit de steel.
" De steel beduidde de goede bedoeling.

" Wat ik toen zag, is dat enkelen, die thans vakjongens
" zijn, op het korenveld aan het maaien waren, en anderen die nu stu-
" deren, waren de grond aan het bewerken. Ik probeerde weer alles te
" noteren, maar mijn begeleider liet me steeds maar zijn boekje zien
" en belette me te schrijven.

" Tegelijkertijd zag ik veel jongens die er stonden zonder
" iets te doen. Ze konden niet tot een besluit komen of ze zouden
" gaan maaien dan wel of ze de grond zouden bewerken. De twee Dal-
" mazzo's, Primo Gariglio, Monasterolo met vele anderen keken wel
" toe, maar namen toch een beslissing.

" Vervolgens zag ik dat verscheidene van hen die het land
" bewerkten, weggingen om te gaan oogsten. Eentje liep naar het ko-
" renveld, zo achteloos, dat hij er niet aan dacht eerst een zeis te
" gaan halen. Beschaamd over die dwaze overhaasting keerde hij terug
" om er een te gaan vragen. Degene die ze uitreikte, wilde ze hem
" niet geven. Maar hij eiste ze op: "Het is nog de tijd niet", zei
" degene die de zeisen uitreikte tot hem.

" "Het is wel tijd, ik wil ze hebben."

" "Neen, ga eerst nog twee bloemen in die tuin daar plukken."

" "Och", riep de ander pedant en schokschouderend uit; "ik
" zal ze wel gaan halen, als u bloemen wilt hebben."

" "Neen, twee slechts."

" Hij haastte zich weg, maar toen hij in de tuin was dacht
" hij eraan dat hij niet gevraagd had welke bloemen hij moest nemen;
" en hij haastte zich even hard de weg terug: "Neem de bloem van de
" liefde en de bloem van de nederigheid", werd hem geantwoord.

" "Die heb ik al."

" "Die zul je denken te hebben, maar in werkelijkheid heb
" je ze niet."

" De jongen werd kwaad en danste van woede zodat hij er
" helemaal van beefde.

" "Het is nu ook geen tijd meer om zich kwaad te maken", zei
" de uitdeler van de zeisen, terwijl hij vastberaden de zeis weiger-
" de. De ander beet in zijn vuisten van woede.

" Toen ik dat laatste tafereel gezien had, wendde ik mijn
" blik even van het glas af, waardoor ik zoveel te weten gekomen was,
" ook ontroerd door de morele zin ervan die mij door mijn vriend was
" gegeven. Ik wilde hem verzoeken me nog een paar dingen te verklaren

" en hij zei me: 'Het korenveld betekent de Kerk. De oogst stelt
" de opgeleverde vruchten voor; de zeis is het symbool van de mid-
" delen om vruchten te bereiken en vooral het woord van God; de bot-
" te zeis, gebrek aan godsvrucht, de zeis zonder punt, gebrek aan ne-
" derigheid; het oogstveld verlaten wil zeggen het Oratorio en de
" Congregatie verlaten.

III

De avond van 4 mei kwam Don Bosco tot het slot van de droom, die hem in het eerste tafereel het Oratorio getoond had met zijn leerlingen en in het bijzonder de studenten; in het tweede degenen die geroepen waren tot de geestelijke staat. We zijn nu gekomen tot het derde tafereel, waarin, in achtereenvolgende beelden diegenen verschenen die in dat jaar 1861 ingeschreven waren als leden van de Congregatie van de H. Franciscus van Sales, die thans zeer gegroeid was, terwijl langzaam de eerste salesianen uit de wereld verdwenen, maar opgevolgd werden door degenen die hun werk zouden voortzetten.

Don Bosco vertelde:

" Nadat ik rustig het bonte tafereel van de rijke oogst had gadege-
" slagen, beval de voorkomende onbekende mij: "Laat nu dat wiel
" wiel tien keren ronddraaien; tel en kijk dan."
" Ik liet het wiel draaien en na de tiende omwenteling keek ik.
" En kijk, ik zag al diezelfde jongens, die ik me herinnerde enkele
" enkele dagen geleden nog gezien te hebben als aardige knapen,
" thans volwassen, met een mannelijk voorkomen, sommigen met een
" lange baard, anderen met peper en zoutkleurig haar.
" "Maar hoe kan dat nu"? vroeg ik; "zo pas was die daar nog een
" een kind en kon men hem bijna nog op de armen nemen! Nu is hij al
" al zo groot?"
" Mijn vriend antwoordde: "Vanzelfsprekend, hoeveel omwentelin-
" gen heb je geteld?"
" "Tien."
" "Wel: 61 en 71. Ze zijn nu tien jaar ouder."
" "0! Nu begrijp ik het." - En ik zag, achteraan in het kijkglas
" onbekende landschappen, nieuwe huizen die ons toebehoorden en
" en veel jonge leerlingen onder leiding van mijn beminde zonen van
" het Oratorio die nu al priester waren, leraren en directeurs.
" "Draai weer maar eens tien keer", zei die persoon tot mij,
" dan komen we in 1881." Ik nam de zwengel en het wiel maakte weer
" tien omwentelingen. Ik keek en zag alleen nog maar de helft van de
" jongens die ik de eerste keer gezien had, en bijna allen hadden
" grijze haren en sommigen liepen gebogen.
" "Waar zijn de anderen"? vroeg ik.
" "Die zijn al bij het grootste aantal gevoegd", werd me geant-

" woord.

" Die zo aanzienlijke vermindering van het aantal van mijn
" jongens deed me veel verdriet, maar ik werd getroost toen ik, als
" in een geweldig schilderij, ook nieuwe dorpen en onbekende streken
" zag en een menigte jongens, onder de hoede en leiding van nieuwe
" meesters, die nog afstamden van mijn vroegere jongens, en sommigen
" van hen waren al van gerijpte leeftijd.

" Daarna liet ik het wiel weer tien keren draaien, en toen
" zag ik nog maar een vierde gedeelte van mijn jongens die ik enkele
" ogenblikken tevoren gezien had. Ze waren nu veel ouder en hadden
" een baard en witte haren. - "En al de anderen"? vroeg ik.

" "Die zijn al bij het merendeel gevoegd. We zijn in 1891."

" En, inderdaad, onder mijn ogen ontrolde zich een nieuw tref-
" fend tafereel. Mijn priesterzonen, versleten door al hun inspannin-
" gen, waren omgeven door jongens die ik nog nooit gezien had, en
" velen met een huidskleur verschillend van de bewoners van onze
" dorpen.

" Ik draaide weer tien keer aan het wiel en ik zag nog slechts
" een derde deel van mijn eerste jongens. Ze waren thans oud gewor-
" den, gebogen, mager, in hun laatste jaren. Onder meer herinner ik
" me Don Rua gezien te hebben, zo oud en uitgeteerd dat hij haast
" niet te herkennen was, zo was hij veranderd.

" "En al de anderen"? vroeg ik.

" "Die zijn bij de meeste anderen. We zijn in 1901."

" In de meeste gevallen herkende ik niemand meer van onze
" ouderen; maar er waren directeurs en leraren en een steeds aan-
" groeiende menigte jongens, grotere huizen, wonderbaar in aantal
" toegenomen leidend personeel.

" "Laat nu", zei de vriendelijke gids, "het wiel nog eens
" tien keer draaien, en je zult dingen zien die je genoeg doen en
" je ook zullen beangstigen."

" Ik liet het wiel nog tien keer draaien.

" "Ziedaar 1911"! riep die geheimzinnige vriend uit. "O,
" beste jongens, ik zag nieuwe huizen, nieuwe jongens, directeurs
" en leraren in nieuwe kleren en gewaden.

" En van de mijnen uit het Oratorio van Turijn? Ik zocht en
" zocht temidden van een zo grote menigte jongens, en herkende
" slechts nog maar een enkele van jullie, oud, en grijs geworden, en
" gebogen door de last der jaren, omgeven door een heerlijke scha-
" re jongens, de beginselen aan het uiteenzetten van ons Oratorio en
" hun bij herhaling de dingen in herinnering aan het brengen die
" door Don Bosco waren geleerd. Hij toonde het portret van Don Bosco
" dat aan de muur hing. En van onze andere oud-leerlingen, oversten
" van huizen, die ik al verouderd had gezien?...

" Na een nieuw teken nam ik de zwengel weer en draaide ver-
" scheidene malen. Ik zag niets anders dan een uitgestrekte eenzaam-
" heid zonder een levend wezen. "O", riep ik verbaasd uit, "ik zie
" er geen enkele meer van de mijnen! En waar zijn nu dan al de jon-
" gens die ik heb opgenomen, opgewekt, levendig en sterk, en die op

" het ogenblik bij mij in het Oratorio zijn?"
" "Ze bevinden zich nu bij de grote menigte. Bedenk dat er
" tien jaren zijn voorbijgegaan bij elk tiental wentelingen."
" Toen telde ik hoe vaak ik het wiel tien keer had laten
" draaien, en kwam tot de ontdekking dat er vijftig jaren voorbijge-
" gaan waren, en dat rond 1911 al de jongens van thans uit het Ora-
" torio dood zouden zijn."
" "En wil je nu nog eens iets verrassends zien"? vroeg die
" vriendelijke man me.
" "Zeker", antwoordde ik.
" "Let dan op als je meer wilt zien en weten. Laat het wiel
" in tegengestelde richting draaien en tel dan evenveel omwentelin-
" gen die je er eerst aan gegeven hebt."
" Het wiel draaide. "Nu, kijk"! werd me gezegd.
" Ik keek; en zowaar, ik had een geweldige hoeveelheid volko-
" men nieuwe jongens voor me, met een oneindige verscheidenheid van
" kleding, dorpen, talen, van wie het me, hoezeer ik me ook inspande,
" niet gegeven was meer dan slechts een klein gedeelte te zien van
" hun oversten, directeurs, leraren en assistenten.
" "Die zijn me volslagen onbekend", zei ik tot mijn gids.
" "En toch", antwoordde hij, "zijn het allemaal je zonen.
" Luister maar: ze spreken over je en over al je vroegere zonen en
" hun oversten, die er nu niet meer zijn. En ze herinneren zich heel
" goed wat jij en je zonen geleerd hebben."
" Ik keek nog steeds met veel aandacht. Maar toen ik van het
" kijkglas opkeek, begon het wiel uit zichzelf te draaien, met zo een
" grote snelheid en met zo een geraas, dat ik er wakker van werd en
" tot de ontdekking kwam dat ik te bed lag en erg vermoeid was.
" Nu ik u dit alles verteld heb, zullen jullie wel denken:
" Wie weet! Don Bosco is een buitengewoon mens, hij heeft iets
" groots over zich, hij is stellig een heilige! Beste jongens! Om
" dwaze denkbeelden over mij te voorkomen, laat ik jullie de vol-
" le vrijheid om al die dingen te geloven of niet te geloven, er
" meer of minder waarde aan te hechten. Maar ik raad jullie aan,
" niets ervan in het belachelijke te trekken, noch in het gezelschap
" van jullie kameraden, noch met anderen die vreemd zijn aan dit
" huis. Ik geloof echter dat het goed is jullie te zeggen, dat de
" Heer vele middelen heeft om de mensen zijn wil kenbaar te maken.
" Soms bedient hij zich van onnozele en onwaardige instrumenten,
" zoals hij zich bediende van de ezelin van Balaäm (Bileam) die
" hij deed spreken; en van Balaäm, een valse profeet, die tal van
" dingen betreffende de Messias voorzegde. Hetzelfde kan natuurlijk
" mij te beurt vallen. Daarom zeg ik u dat u zich niet naar mij moet
" richten. Het enige wat ik van jullie verlang is, acht te geven op
" wat ik zeg, omdat dat, dat hoop ik tenminste, steeds de wil van
" God zal zijn, en tot heil strekt van de zielen. Zeg nooit ten aan-
" zien van wat ik doe: Don Bosco heeft het gedaan, dus is het goed;
" o, neen! Let eerst op wat ik doe als jullie zien dat het goed is,
" volg het dan na; wanneer jullie me soms iets zien doen dat ver-
" keerd is, pas er dan voor op het na te volgen; laat het na, als
" iets dat verkeerd is.

H O O F D S T U K L X V I I I

GETUIGENISSEN VAN HET VERHAAL VAN DE DROOM EN ENKELE
BEWIJZEN VAN DE VERVULLING VAN VOORZIENE GEBEURTENISSEN EN
VAN DE REALITEIT VAN HET GEZIENE - ONDER VIER OGEN ONTHULT
DON BOSCO ENKELEN, DIE HEM DAAROM VRAGEN, HOE HIJ HEN
IN ZIJN DROOM GEZIEN HEEFT - DE LEERLINGEN VRAGEN DON
BOSCO IN HET OPENBAAR, HUN UITEEN TE ZETTEN WELKE DE
BETEKENIS IS VAN DE VERSCHILLENDE VERSCHIJNINGEN IN HET
KIJKGLAS - TWEE LEERLINGEN ONDER DE AANWEZIGEN ZULLEN
BISSCHOP WORDEN - ENKELE VAKJONGENS WORDEN AAN DE STUDIE
GEZET - DE MARIAMAAND IN HET ORATORIO - DON BOSCO GEEFT
ONDERRICHT IN DE GEWIJDE LIEDEREN - WANKELE GEZONDHEID,
MAAR ONONDERBROKEN ARBEID - TOESPRAAK NAASTENLIEFDE EN
GEOORZAAMHEID - DE NOVENEN ZIJN ONDEUGENDEN NOODLOTTIG.

De uitwerking die het verhaal van de droom in het Oratorio had,
zullen we vragen aan degenen die erbij aanwezig waren.

Kanunnik Giacinto Ballezio schreef in zijn rede: "Het intieme le-
ven van Don Giovanni Bosco" met toevoeging van enkele bijzonderheden,
die in de kroniek achterwege gelaten werden, mede met betrekking tot de
twee voorgaande dromen van dit jaar: "Don Bosco was alles voor ons en
zelfs zijn kortste slaap werd nog verkort door de gedachte aan zijn zo-
nen. De dichter zong: dat de soldaat van zijn troepen droomt. Don Bosco
droomde van zijn zonen. Ofschoon, waarom zeg ik dromen en niet veeleer
hemelse visioenen? Hij vertelde ze ons als dromen, maar ik en allen wa-
ren ervan overtuigd dat men beter kon spreken van mooie en goede visi-
oenen. Ik herinner me die waarin hij de vierhonderd en meer jongens van
het Oratorio zag, studenten en vakjongens in verschillende houdingen en
manieren van doen, die de morele gesteltenis van elk voorstelden. De die-
naar Gods vertelde de droom verscheidene avonden na het gebed met zoveel
levendigheid van kleur en zo uitdrukkingvol, dat hij wel een profeet
leek. De een was door hem gezien, stralend van licht, de ander met zijn
ziel en hart vol van het zuivere goud, anderen met een lelijk en schrik-
wekkend voorkomen, weer anderen in de vorm van een of ander dier en de
harten met aarde gevuld, en anderen omgeven, benaderd of aangevallen door

de dieren, symbolen voor de bekoringen, de gevaarlijke gelegenheden en de zonden. Dit verhaal, door Don Bosco uiteengezet met eenvoud, ernst en vaderlijke genegenheid, als iets waaraan hij het hoogste gewicht hechtte, maakte op allen de grootste heilzaamste indruk. Elk wilde om beurten van hem horen in welke toestand hij hem gezien had, en iedereen voelde en begreep tot zijn grote verwondering dat Don Bosco heel goed gezien had.

"Het heilzame effect ervan was daarna in het Oratorio heel groot voor het gedrag en het leven van de jongens, zoals men maar nauwelijks na de vruchtbaarste missie zou hebben mogen verwachten. In al de buitengewone gevallen waarop ik zojuist gewezen heb, kan men niet zeggen dat ze verklaarbaar zijn uit zijn natuurlijke scherpzinnigheid, of doordat hij gebruik kon maken van middelen en kennis die hij ontleend zou hebben aan vertrouwelijke mededelingen van de jongens of door middel van zijn medebroeders. Don Bosco beschreef en bewerkte deze wonderen in zulke omstandigheden dat er voor ons, hoewel we geen kinderen meer waren, geen andere redelijke en aanvaardbare verklaring voor was, dan de aanwezigheid van buitengewone gaven door de Heer aan Don Bosco verleend. En om alleen te blijven bij het thans verhaalde feit van de droom of visioen, hoe kon hij dat zien of zich zo nauwgezet de toestand van elke der vierhonderd jongens herinneren, terwijl er onder hen waren die pas in het Oratorio gekomen waren en anderen die niet bij hem biechtten. Als de dienaar Gods aan deze laatsten een precieze en intieme beschrijving gaf van hun ziel en van hun meest verborgen handelingen, moesten zij erkennen dat hij de waarheid sprak."

Mgr. Cagliero schreef: "Ik was erbij tegenwoordig toen Don Bosco in 1861 de droom van het wiel vertelde waarin hij de toekomst van de wordende Congregatie zag. Hij vertelde deze dromen om dan, na overleg met Don Cafasso, deze hem gezegd had dat hij moest verdergaan met tuta conscientia, er gewicht aan te hechten, daar hij van mening was dat die dromen tot meerdere eer van God en het welzijn van de zielen dienden. Deze mening had Don Bosco ons, zijn intiemste vrienden, meegedeeld in de jaren voordat Don Cafasso stierf.

"De aandacht die de jongens aan zijn woorden schonken, was verrassend en indrukwekkend. Bovendien kon Don Bosco met een wonderbaar geheugen en met een buitengewone helderheid van geest, als men het hem onder vier ogen vroeg de naam en het ambt noemen van velen onder ons op het korenveld met de erbij behorende verklaring. Aan het vertellen van deze droom besteedde hij drie achtereenvolgende avonden, en de droom was geruime tijd lang het onderwerp van de gesprekken onder ons en met onze beminde vader. We waren ervan overtuigd dat hij in die droom een duidelijke kennis verkregen had van de toekomst van het Oratorio en van de Congregatie. Als hij alleen was met degenen die op de intiemste voet met hem stonden, herhaalde hij graag de beschrijving van de blonde oogst op het mysterieuze veld, van de verschillende manieren van doen van de maaiers en van degenen die de zeisen uitdeelden. Hij verzekerde ons intussen dat onze zo bestreden en vervolgd Congregatie tegen iedere waarschijs-

lijkheid in goedgekeurd zou worden en dat zij, tegen de mening in van velen, waartoe ook weldenkende en voorzichtige mensen behoorden, zou standhouden en bloeien. Dat heb ik allemaal gehoord van mijn kameraden en dat heb ik de dienaar Gods zelf vaak horen herhalen."

Wat het drietal betreft bij wie apen op de schouders zaten, verklaarde Don Francesco Dalmazzo met stelligheid: "Ik herinner me heel goed dat Don Bosco, toen hij over die drie sprak, eraan toevoegde dat, wanneer zij er iets meer over wilden weten, ze zich maar tot hem moesten wenden. Er meldden er zich meer dan vijftig, uit vrees dat zij iets op hun geweten hadden dat hun niet bekend was. Maar Don Bosco gaf elk van hen als antwoord: "Jij bent het niet." - Toen hij daarna toevallig deze drie op verschillende tijdstippen op de speelplaats tegen het lijf liep, waar schuwde hij hen in verband met de onzalige toestand waarin ze verkeerden. Onder hen was er een die mijn schoolkameraad was, en hij vertelde het me in vertrouwen. Hij was verwonderd dat Don Bosco die dingen kon weten. Overigens heb ikzelf andere bewijzen van het feit dat hij de harten doorgrondde, daar hij me persoonlijk herhaaldelijk mijn innerlijk blootgelegd heeft, zonder dat ik een woord gezegd had. Dezelfde overtuiging kreeg ik door verscheidene van mijn kameraden, die openhartig biechten, maar aan wie Don Bosco, ondanks hun zwijgzaamheid, ook in het biechten van ernstige dingen, met nauwkeurigheid hun gesteltenis had weten te verklaren."

Wat de vier geketende jongens betreft, hebben we de uitspraak van een van hen via de theologant Borel. Toen deze zich in 1866 aan de uitoefening van zijn bediening in de gevangnissen begeven had, kwam hij met een boodschap voor Don Bosco vanwege de jongen Bec... uit... die veroordeeld was als deserteur uit het leger. De gevangene verzocht Don Bosco om de Wijze Jongeling, en liet hem zeggen: "Herinnert u zich nog dat u mij in de droom van het wiel geketend gezien had? Helaas was ik een van die vier; maar toch wil ik u als troost meedelen, dat ik me niet wegens een misdrijf in de gevangenis bevind, maar omdat ik, daar ik niet tegen het harde militaire leven kan, uit de kazerne gevlucht ben." - Don Bosco ging hem opzoeken en bezorgde hem het boek waar hij om gevraagd had.

Maar buiten de gevangenschap had Don Bosco hem na de droom nog andere verwickelingen voorspeld. Toen hij klaar was met zijn studies, was hij van de dienaar Gods weggegaan, zeggende dat hij van plan was in een of andere orde te treden. "Blijf bij ons", antwoordde Don Bosco hem, die hem er al had proberen toe te brengen tot de familie van het Oratorio toe te treden. "Ga niet van mij weg, want je zult hier alles hebben wat je verlangt." - Maar de jongen was vastbesloten te gaan.

"Als het zo is", besloot Don Bosco, "dan moet je maar gaan. Je zult jezuïet worden en ze zullen je wegsturen; je zult intreden bij de kapucijnen en je zult niet volharden; uiteindelijk zul je, door de honger gedreven, na vele wederwaardigheden terugkeren om in het Oratorio je boterham te komen vragen."

Dat leek onmogelijk, omdat zijn erfdeel ongeveer 60.000 lire bedroeg en zijn familie tot de eerste van het dorp behoorde. En toch gebeurde er met hem letterlijk wat Don Bosco voorspeld had. Hij trad eerst toe tot de jezùieten en daarna tot de kapucijnen; hij kon zich niet aanpassen aan de regels en werd na een tijdje weggestuurd. Toen hij heel zijn erfenis verspild had, verscheen hij na een lange tijd in de grootste ellende in het Oratorio. Hij werd er opgenomen, bleef er een jaar en ging toen weg omdat hij meer van een zwervend leven hield. Hij vertelde zelf dat de voorspelling haarfijn uitgekomen was. Hij leefde nog tot in 1901.

Intussen waren de seminaristen en leerlingen na 4 mei het Don Bosco druk beginnen te maken door hem te vragen, op welk deel van het veld hij hen gezien had. Of ze bij diegenen behoorden die het land bewerkten met het houweel of bij de maaiers, en wat ze daar deden. Hij stelde allen tevreden. Enkele antwoorden hebben we al vermeld in de samenvatting van het verhaal over de droom. Van niet weinige ervan hebben we kunnen vaststellen dat het ware voorspellingen geweest zijn.

Don Bosco had de seminarist Molino werkloos met de zeis in de hand zien staan, terwijl hij stond toe te zien hoe de anderen werkten. Daarna ging hij naar de greppel die om het veld heenliep, sprong eroverheen, wierp zijn hoed weg en vluchtte. Molino vroeg aan Don Bosco een verklaring daarvan en kreeg als antwoord: "Je zult geen vijf, maar zes jaar theologie doen, en daarna het geestelijke kleed neerleggen." Molino stond verbaasd over dat antwoord, daar het hem vreemd en ver van de waarheid voorkwam maar alles kwam precies uit zoals Don Bosco gezegd had. De jongen legde de cursus theologie niet in vijf jaar af, maar in zes: vier in het Oratorio en nog twee andere in Asti en na de retraite voor de wijdingen, was hij slechts voor een dag, naar hij zei, naar San Damiano in Asti gegaan om een zaak af te wikkelen, trok het geestelijke kleed uit en keerde niet meer terug.

De seminarist Vaschetti werd beschouwd als een steunpilaar van het college in Giaveno en dat was hij ook. Toen Don Bosco hem vertelde dat hij hem op het veld gezien had terwijl hij over de greppel sprong, antwoordde hij bijna kwaad: "Dan hebt u ook echt gedroomd!" - Hij dacht er toen inderdaad geen moment aan Don Bosco te moeten verlaten. Later verliet hij werkelijk het Oratorio, om vrij te zijn, en toen hij, al priester geworden, de dienaar Gods een bezoek kwam brengen, herinnerde deze hem aan zijn vlot maar kinderlijke antwoord:

"Ik herinner het me! Het is waar"! antwoordde Vaschetti.

Waarop Don Bosco: "En denken dat God je hier in het Oratorio riep. Overigens hoop ik dat hij je zijn genade niet zal onthouden; maar je zult moeten vechten." - God hielp Vaschetti inderdaad, die als pastoor veel goed werk deed.

De seminarist Giuseppe Fagnano wilde Don Bosco niet vragen naar zijn aandeel in de droom, hetzij door zijn voorzichtige aard, ofwel doordat hij pas sinds enkele maanden uit het Seminarie van Asti gekomen was, en een zekere ongelovigheid aan de dag legde tegenover die onthullingen. Onder aandrang van zijn kameraden echter ging hij naar Don Bosco toe en vroeg hij wat hij over hem in het kijkglas gezien had. Hij kreeg als antwoord: "Ik heb jou op het veld gezien, maar zover weg dat ik je nauwelijks kon herkennen. Je was aan het werk te midden van naakte mensen."

De seminarist Fagnano hechtte niet veel waarde aan die woorden, maar hij herinnerde ze zich toen hij zich op de dag van Maria Hulp der Christenen op een strand in de Straat Magelhaens bevond, terwijl hij twee dagen lang weekdieren at in het zicht van het schip dat hij vanwege de storm echter niet kon bereiken. En hij zag de mensen zonder kleren in Vuurland, waar hij het Kruis plantte en zijn missie stichtte.

Aan Don Angelo Savio antwoordde Don Bosco dat hij hem in zeer verre gebieden werkzaam zag.

Tot Domenico Belmonte zei hij: "Jij zult God eren met de muziek." Toen voegde hij er nog iets aan toe dat op het ogenblik zelf een grote indruk op de jongen maakte. Maar hij was nog maar enkele passen ver, of het verdween volkomen uit zijn geheugen, en hoe hij er naderhand ook over nadacht, hij kon het zich niet meer herinneren. Don Bosco had hem eveneens gezien, bezig met een wagen te leiden die door vijf muildieren getrokken werd. De vrucht van zijn werk zou wonderbaar moeten zijn. Hij was eerst leraar en algemeen assistent aan het college van Mirabello, professor in dat van Alassio, eerst prefect en daarna directeur te Borgo San Martino, directeur en pastoor in Sampierdarena, waar hij muziekleraar was voor de opluistering van de kerkelijke plechtigheden. Uiteindelijk werd hij prefect van de Congregatie en directeur van het Oratorio van Turijn en genoot steeds en overal de genegenheid en het volle vertrouwen van zijn confraters en van de jongens.

"Don Bosco", zo lezen we nog in de kroniek, "vertelde eveneens aan Avanzino wat zijn taak in de droom geweest was: hij voegde er nog aan toe: "Het is de wil van God die je vervult."

Avanzino onthulde niet welk ambt hem scheen toegewezen te zijn omdat hij niet bereid was er zich aan te onderwerpen, vertrouwde naderhand aan enkele van zijn intieme vrienden toe: "Don Bosco heeft me dingen onthuld die ik nooit aan iemand ter wereld verteld heb."

"Tot Go...", zei Don Bosco eveneens: "Jij zou wel tot de geestelijke staat geroepen worden, maar er ontbreken je drie deugden: nederigheid, liefde en zuiverheid." Hij voegde er echter aan toe dat hij de zeis niet van Don Provera moest aannemen.

De jonge Ferrari, die zei dat hij geestelijke wilde worden, ging

niet vragen naar wat er in de droom op hem betrekking had. Hij maakte er veeleer grapjes over als velen hem ertoe aanspoorden. Eindelijk bevond hij zich in een geval dat hij Don Bosco niet ontlopen kon. Deze vertelde hem dat hij hem op het korenveld gezien had en dat hij, ondanks degenen die hem wilden sturen om nog wat bloemen te plukken, stevig doorging met maaien. Maar toen hij op het einde gekomen was en zich omkeerde, had hij niets meer te doen.

"Wat wil dat zeggen"? vroeg de jongen toen.

"Kijk, dat wil zeggen", antwoordde Don Bosco, "dat als je je niet verandert, wat wil zeggen dat, als je maar je eigen nukken volgt, zonder leiding te willen aannemen, je als priester of monnik niet zult kunnen volharden."

Maar de jongens van het Oratorio stelden zich niet tevreden met de inlichtingen die elk persoonlijk gegeven waren. Ze verlangden dat hij hun een uitvoeriger verklaring van de droom in het openbaar zou geven. Dat hij bepaalde moeilijkheden zou oplossen die ze niet begrepen, dat hun nieuwsgierigheid, die hen in een soort opwindende toestand hield, volkomen voldaan zou worden. Er waren ijverige, verstandige en knappe leerlingen die met hun vragen iedereen in verlegenheid zouden gebracht hebben die niet zeker was van de waarheid die hij verkondigde. Maar Don Bosco was niet bang op tegenspraak betrapt te worden en "op de avond van 4 mei", zo verhaalt de kroniek, "sprak hij en stelde iedere leerling in staat hem vragen te stellen, aangezien ook hij ernaar verlangde hun de dingen, die ze met betrekking tot de droom niet goed begrepen hadden, nader te verklaren."

Op de avond van 5 mei vroegen er velen om verklaringen. Ze vroegen: "Op de eerste plaats, wat betekent de avond?"

Don Bosco antwoordde: "Dat de dood nadert; venit nox quando nemo potest operari, heeft onze Heer gezegd." Ze dachten dat hij er op duidde dat het einde van zijn dagen misschien nabij was, en, na een ogenblik van pijnlijk stilzwijgen, vroegen ze hem wat het middel was om de avond te rekken.

"Er zijn twee middelen", antwoordde Don Bosco. "Het eerste zou zijn dat ik niet meer zulke dromen had, omdat ze mijn gezondheid ernstig schaden. Het tweede middel zou zijn dat degenen die in het kwade verhard zijn de Heer in zekere zin niet zouden dwingen geweld te gebruiken om hen van hun zonden te ontlasten."

"En de vijgen en de druiven?"

"De druiven en de vijgen die voor een deel rijp zijn en voor een deel het nog niet zijn, betekent dat enkele feiten, die aan de avond voorafgegaan zijn, al vervuld zijn; andere moeten zich nog voordoen. Als

dat te zijner tijd gebeurd is zal ik het jullie zeggen. De vijgen wijzen. in het bijzonder op grote gebeurtenissen die zonder twijfel in het Oratorio zullen voorvallen. Ik zou jullie ook met het oog daarop veel te zeggen hebben, maar het is niet goed dat ik het jullie nu al zeg; dat zal ik later doen. Ik wil daar nog aan toevoegen dat de vijgen, gezien als symbool van de jongens, twee dingen kunnen betekenen: ofwel dat zij rijp zijn om zich aan God te wijden in de heilige ambtsbediening, of rijp om zich aan God te wijden in de eeuwigheid."

Wanneer het ons veroorloofd is een eigen idee naar voren te brengen, zouden we willen opmerken, dat er onder de vijgen moeten zijn die bitter smaken, en dat Don Bosco ze daarom niet wilde plukken ofschoon hij zijn weigering met een voorwendsel verontschuldigde.

Jeremias verhaalt in hoofdstuk 24 een van zijn visioenen in dezer voege: "Ik zag twee korven vijgen voor de tempel van de Heer... In een van de korven waren heel mooie vijgen, als van de eerste pluk, de andere korf bevatte heel slechte vijgen, niet om te eten, zo slecht." De eerste mand stelt degenen voor die berouw hebben over hun fouten en aan wie de Heer beloofd heeft dat hij barmhartig voor hen zal zijn. De tweede betekent de onboetvaardigen die door de Heer zullen vernietigd worden, die plechtig verzekert: (24,7c): "Ik zal hen behandelen als slechte vijgen die men niet kan eten omdat ze bedorven zijn."

Dat de kleine vallei van Valcappone het Oratorio voorstelde lijkt ons aannemelijk, omdat het in dat dorp begon, op de wagen van Don Bosco's broer Giuseppe zelf, die een edelmoedige weldoener van hem werd, evenals van zijn jongens; en het blijkt ook uit het wiel met het kijkglas dat daarna de al beschreven taferelen liet zien.

En de leerlingen gingen verder met vragen te stellen.

Don Ruffino vervolgt:

"En de apen op de schouders van de jongens, wat betekenen die? "

"Ze betekenen", antwoordde Don Bosco, "de duivel van de oneerbaarheid. Wanneer deze duivel zich op iemand wil werpen, nadert hij hem niet van voren, maar springt op zijn schouders, dat wil zeggen dat hij zodoende de lelijkheid van de zonde verborgen houdt, ze niet laat zien, ze doet voorkomen als iets van geen betekenis. Die apen omsnoeren hun de hals, en smoren de woorden in hun mond wanneer ze zouden willen biechten. Die ongelukkigen hadden wijd opengesperde ogen om aan te geven dat wie door deze duivel bezeten is, de dingen van de hemel niet meer ziet. Beste jongens, onthoud de drie woorden: labor, sudor, fervor, dan zullen jullie zeker kunnen zijn van de overwinning op iedere duivel die jullie op de proef stelt met verleidingen tegen de deugd der zedigheid."

"En waarmee kan men het slot van de mond wegnemen?"

"Don Bosco herhaalde wat de geheimzinnige vriend hem geantwoord

had: Auferatur superbia de cordibus eorum.

"Ze stelden hem nog andere vragen betreffende het werk dat elk van hen verricht had, en vroegen hem een verklaring."

"Wat kunt u ons nog zeggen over het korenveld?"

"Degenen die in het koren werkten zijn de geroepenen tot de geestelijke staat, zodat ik weet wie er priester zal worden en wie niet. Denkt echter niet, dat degenen die op het veld van de arbeiders bezig waren, absoluut van het maaien zijn uitgesloten en omgekeerd. O, neen! Ik zag er ook enkele vakjongens die met de anderen koren maaiden. Ik kende hen en ik zal hen aan de studie zetten. Sommigen gingen een zeis halen, maar degene die ze uitdeelde wilde ze niet geven, omdat het hen nog aan enkele deugden ontbrak. Want als hij ze krijgt, roept de Heer hem bevest, opdat hij zich niet de roeping onwaardig zou betonen. Maar zowel degenen die in de grond werkten, als degenen die oogstten, verrichtten de wil van God en bevonden zich op de weg naar de eeuwige zaligheid."

"Wat beduiden de pillen en de bloemen?"

"Er waren er die naar het veld gingen en wilden maaien, maar Provera wilde hun geen zeis geven, omdat ze nog niet in staat waren om te werken en zei tot hen: "Jou ontbreekt nog een bloem. Ofwel: jij mist er nog twee. Jij moet nog twee pillen slikken." - Die bloemen waren de ene keer de deugd van de naastenliefde, of van de nederigheid, of van de zuiverheid. De pillen waren meestal een pil voor de studie, of een van de godsvrucht. Als ze dat gehoord hadden, gingen die jongens die bloemen plukken en die pillen innemen, en dan keerden ze terug en namen hun zeis in ontvangst."

Ook werden hem vragen gesteld over de taferelen die hij zag bij iedere tien wentelingen van het wiel, die in hoofdzaak de ontwikkeling van de Salesiaanse Congregatie betroffen. Don Bosco antwoordde: "Er lag een lange pauze tussen elke tiende omwenteling van het wiel, opdat ik alle omstandigheden van die taferelen goed in me zou kunnen opnemen. Vanaf het begin, na de eerste tien omwentelingen, zag ik de Congregatie zoals ze gevormd is, en goed onderweg naar haar verdere ontwikkeling, en een groot aantal confraters en jongens in de verschillende huizen. Bij elke omwenteling van het wiel merkte ik keer na keer dat het tafereel veranderde. Er waren er niet veel meer te zien van hen die ik eerst gezien had; dan verdwenen anderen die ik nog niet gezien had; en degenen die eerst als jongens zichtbaar geweest waren, waren oud geworden. En het aantal jongens nam steeds sneller en buitenmate toe."

"De leerlingen herinneren zich nog dat de persoon uit de droom tot hem gezegd had: je zult dingen zien die je verblijden en dingen die je benauwen. Daarom vroegen ze hem of telkens als het wiel tien omwentelingen gemaakt had, of in elk decennium hij zijn zonen steeds in dezelfde

positie of omstandigheden gezien had, in hetzelfde ambt, met hetzelfde gedrag, of ze ten goede of ten kwade veranderden in de opeenvolgende verschijningen. Don Bosco wilde het niet zeggen. Niettemin zei hij dit: "Het doet pijn en het ontmoedigt me de verwickelingen te zien waaraan iemand in de loop van zijn leven onderworpen zal worden. Ik geef jullie de verzekering wanneer ik als jongen de wederwaardigheden voorzien zou hebben waaraan ik gedurende enkele jaren tot op heden onderworpen geweest ben, mij de moed in de schoenen zou gezonken zijn."

"De leerlingen drukten er ook hun verwondering over uit dat Don Bosco gezegd had op zekere dag huizen en hospitia te zullen bezitten, terwijl hij thans alleen het hospitium van Valdocco in eigendom had. Maar de dienaar Gods herhaalde: "Jullie zullen het zien, jullie zullen het zien!"

Op die manier sprak Don Bosco gemoedelijk met heel de gemeenschap. Enkele mededelingen echter reserveerde hij voor zijn seminaristen. Zo vertelde hij hun dat er onder de jongens die op het korenveld werkten, hij er twee gezien had die bisschop zouden worden. Deze opmerking verspreidde zich in een ommezien door het Oratorio. De leerlingen praatten er erg druk over en probeerden uit te vinden wie er bedoeld kon zijn. Daar Don Bosco niets anders had willen onthullen, lieten zij al hun medeseminaristen de revue passeren. Daarna waren ze het er over eens dat de eerste bisschop de seminarist Giovanni Cagliero zou zijn, en ze vermoedden dat de tweede Paolo Albera zou zijn. Dat praatje deed lange tijd de ronde in het huis. Tot hier Don Ruffino. Maar we kunnen eraan toevoegen dat niemand dacht aan de gymnasiast Giacomo Costamagna. De gedachte dat de Heer voor deze een mijter verborgen hield was ver van ieders verwachting.

Intussen zei Don Bosco, zo vervolgt de kroniek, dat hij enkele vakjongens aan de studie zou zetten. Die had hij bezig gezien met het oogstwerk of met het verzamelen van aren op het veld. En inderdaad vanaf de dag dat hij die droom verteld had nodigde hij Craveria uit om een begin te maken met de studie. Deze die niets anders verlangde, maakte zich gereed om het gymnasium te gaan bezoeken. Hetzelfde voorstel deed hij Tamone uit Giaveno, een schoenmaker. "Omdat", zei hij tot hem, "ik je heb zien oogsten, maar je deed het niet met erg veel goede wil." - Een derde vakjongen, thans boekbinder, die in de droom ook aan het oogsten was, kreeg dezelfde uitnodiging. Don Bosco onthulde zijn naam nog niet.

De vierde was een leerling, die in huis opgenomen was als vakleerling en kleermaker was. Don Bosco had hem onkruid zien uittrekken op het veld. De jongen zelf had aan de seminarist Ruffino toevertrouwd dat zijn gedrag vroeger niet onberispelijk geweest was, maar binnen korte tijd legde hij een dergelijke geest van godsvrucht aan de dag, dat hij als model kon gelden. Men zag in hem akten van deugdzaamheid, vooral in de nederigheid, die onvergetelijk waren. Toen hij aan de studie was, gebeurde het wel tot tweemaal toe dat hij, door een naamsverwisseling, daar er nog een andere jongen was die dezelfde naam droeg als hij, bij de weke-

lijkse cijfertoekenning voor vlijt door een vergissing van de klasleraar een bene en een fere optime kreeg. Wanneer dergelijke vergissingen voorvallen ziet men bijna steeds dat de jongens opkomen tegen de onvrijwillige onrechtvaardigheid; en als ze geen bezwaren maken proberen ze op zijn minst hun onschuld te bepleiten, en op de een of andere manier die toewijzing ongedaan te maken.

Zonder zich druk te maken zei onze jongen tot degenen die zich verwonderden, omdat er duidelijk een vergissing in het spel was, en hem aanporden klacht in te dienen, niets anders dan: "Ik heb het verdiend!" -En hij deed niets om het toegekende cijfer ongedaan te maken, en was eveneens bereid om af te zien van de prijs die beloofd was aan degenen die in de loop van het jaar alle weken een optime verdiend en verkregen zouden hebben.

Intussen vestigde de meimaand die zo gelukkig begonnen was, de aandacht der gemoederen op de hemelse zaken. De jonge Parigi, die later een heilige priester werd, bleef toen er op zekere dag op school over de hemel gesproken werd, zo in gedachte daarover verdiept dat zijn kameraden hem door elkaar moesten schudden om zijn gedachten op de les te vestigen.

Don Bosco legde er zich op toe zijn leerlingen een liefdevolle en hechte godsvrucht tot de Allerheiligste Maagd Maria bij te brengen, Haar te beminnen als een liefdevolle moeder, en Haar te vereren en te aanroepen als een machtige koningin.

" Het doet me genoegen, schreef Don Bonetti in hoofdstuk II
" van de Vijf Lustrums van het Salesiaans Oratorio, hier te kunnen
" wijzen op de voornaamste, openbare en privé-devoties die er beoe-
" fend werden onder ons in genoemde maand, die de aan Maria toege-
" wijden zo dierbaar is. Iedere avond, als allen bijeen waren in de
" kerk van de H. Franciscus van Sales, werd er een lofzang op Maria
" gezongen. Daarna vond de lezing van de dag plaats uit het boekje
" dat speciaal door Don Bosco daarvoor samengesteld was en uitgege-
" ven, vervolgens werd de zegen met het Allerheiligste gegeven. 's
" Morgens was er rond de biechtstoelen een groot gedrang van jongens
" die zich met God wilden verzoenen, en er werd zo druk gecommuni-
" ceerd dat er wel iedere dag een generale communie was. In de loop
" van de recreaties zag je een voortdurende toeloop van jongens
" die in de kerk voor het Maria-altaar kwamen bidden, en niet weini-
" gen van hen offerden een ruim deel van hun spelen op, om te bidden
" of een of ander boek te lezen dat handelde over Haar glorie. Ver-
" volgens stelden de seminaristen en de knapste jongens een verzame-
" ling van mooie stichtelijke voorbeelden samen, vertelden er min-
" stens een paar per dag van, nu eens aan dit, dan aan een ander
" groepje kameraden. Zo deden ze hun best om de voorrechten, de
" deugden en de barmhartigheid van de Moeder Gods te doen kennen,
" het aantal van haar kinderen te doen toenemen en hen in hemelse
" liefde te ontsteken.

" Na het avondmaal en voor het avondgebed, als allen op de
" speelplaats en onder de gaanderij bij elkaar waren, maakten velen
" van de gelegenheid gebruik om lofgezangen op Maria te zingen. Zij
" wedijverden in lofbetuigingen aan Haar, die na God in die maand
" onze geest en ons hart vervulde. Bij allen, studenten en vakjon-
" gens, bestond een bewonderenswaardig streven om in alle opzichten
" zich zo goed mogelijk te gedragen en de vreugde en de eer te ver-
" werven aan de verheven Koningin des Hemels op het einde van de
" maand een met tien doorweven krans aan te bieden.

" Alsof dat nog niet genoeg was om volledig uiting te geven
" aan de godsvrucht van de jongens tegenover hun allerzoetste Moe-
" der, was er op iedere slaapzaal ook nog een altaartje geplaatst
" met een beeldje van haar erop, omgeven door bloemen, lampen en
" kaarsen.

" De jongens namen de taak op zich bij te dragen in de
" nodige kosten, doordat de vakjongens een deel van het drinkgeld
" afstonden dat hun op het einde van iedere week ten deel viel, en
" de studenten geld of andere voorwerpen, waar ze over konden be-
" schikken, opofferden. Na het gemeenschappelijke gebed verzamelde
" de seminarist-assistent op iedere slaapzaal de jongens vooraleer
" ze naar bed gingen, en voor het altaartje bad hij afwisselend met
" hen zeven Weesgegroeten ter gedachtenis aan de zeven droevige of
" de zeven blijde geheimen van de Heilige Maagd. Daarna begaf ieder-
" een zich, alsof hij een kinderlijke groet gebracht en de zegen van
" zijn eigen moeder ontvangen had, te rusten. Op de zondagen en bij
" het sluiten van de maand, hield een seminarist, die daartoe vooraf
" aangewezen was, een kleine toespraak ter ere van Maria en legde zo
" doende op een slaapzaal de eerste proeven van zijn preekkunst af,
" onder het oog van Haar die terecht de Koningin der apostelen, Re-
" gina Apostolorum, genoemd wordt.

" De Heer zegende deze ijver, die liefdevolle en godvruchtig-
" ge middelen en bekroonde ze met heilzame resultaten. Om de waar-
" heid te zeggen herinner ik me niet dat de godsvrucht en de zede-
" lijkheid onder ons ooit meer bloeide dan toen; dat de vakjongens
" ooit actiever waren en meer liefde voor hun werk aan de dag legden;
" dat de studenten zich ooit beter aan hun schoolplichten wijdde,
" en dat de leraren en assistenten ooit konden steunen op een bemin-
" nelijker beantwoorden van hun inspanningen. Daarvandaan dat men het
" duidelijkste bewijs daarin vond voor de opvatting dat de gods-
" dienst het fundament en een succesvol middel is voor een verstandi-
" ge opvoeding; dat de liefde, de ijver en een beminnelijk optreden
" van degene die leiding en onderricht geeft, steeds de geest en het
" hart van de jongens wint, door hen verwijderd te houden van de on-
" deugd, hen te bezielen met de deugd, en goede christenen en ver-
" standige burgers van hen te maken; en dat bij het vormen van de
" gemoederen de preventieve methode te verkieszen is boven de repres-
" sieve. Dat jaar werd om zo te zeggen het gouden tijdperk voor ons
" Oratorio, en terecht kunnen de opvolgers van Don Bosco vurig hopen
" dat het moge terugkeren en zich tot al zijn instellingen van thans
" en van de toekomst moge uitstrekken.

"De degelijkheid van de jongens", zo vervolgt de kroniek, "was de verdienste van Don Bosco, maar zijn krachten waren verslapt en zijn moed gebroken. Niettemin bracht hij op 7 mei 's avonds de jongens de manier bij om goed de lofzang: Wij zijn kinderen van Maria! te zingen. Hijzelf zong het helemaal en liet het lied daarna door allen herhalen.

Als de leerlingen hem naar zijn gezondheid vroegen, antwoordde hij: "Als ik een raad zou moeten geven aan iemand wiens gezondheid eraan toe was zoals de mijne, zou ik hem naar bed sturen, en hem ertoe aansporen zich onder doktersbehandeling te stellen. Maar ik wil dat niet doen, want misschien zouden de dokters me het ene geneesmiddel na het andere toedienen, aderlating toepassen en mij dwingen rust te nemen, te meer daar het om bloedaandrang naar de maag gaat, waarover de dokters nogal erg druk doen."

Als de jongens zich dan hadden teruggetrokken op hun slaapzalen, zei hij tot de priesters en seminaristen die in de kamer bij hem waren: "Ik denk nooit dat de dood mijn plannen kan afbreken, maar ik doe alles alsof het de laatste daad van mijn leven is. Ik zal met een onderneming beginnen, zal misschien geen tijd hebben om ze tot een goed einde te brengen, maar dat doet er niet toe. Ik zal doen wat ik kan, al zou het ook de laatste van mijn dagen zijn. Ik werk steeds alsof ik nog lange jaren zou moeten leven."

Zondag 12 mei werd na de kerkdienst tegen 6 uur 's namiddags de conferentie van de H. Franciscus van Sales gehouden. Don Bosco sprak aldus: "In de laatste conferentie hebben we gesproken over de naastenliefde, doch over die welke alle mensen ter wereld gemeenschappelijk hebben, dat wil zeggen, ons vrienden maken en het aantal vijanden verminderen. Maar we moeten er een in praktijk brengen die van veel belangrijker betekenis is. We moeten de goddelijke Zaligmaker navolgen die coepit facere et docere; allereerst facere, daarna de liefde voor onszelf beoefenen voor ons heil, onszelf overwinnen, onze hoogmoed overwinnen. Er kan een of andere regel zijn die ons hindert; een of andere taak of wat anders dat ons tegenstaat; daardoor moeten we ons niet laten ontmoedigen, we moeten die tegen onze neiging ingaande gesteltenis veroveren uit liefde tot onze Heer Jezus Christus en voor de beloning die voor ons is weggelegd... Door dat te doen komt men tot de waarachtige gehoorzaamheid. Deze is de spil van heel het kloosterleven: Qui vult venire post me abneget semetipsum, tollat crucem suam et sequatur me. Onze wil verloochenen, het kruis quotidie dragen, zoals de heilige Lukas zegt, en de Zaligmaker volgen."

Na de conferentie verdrongen de seminaristen zich rond Don Bosco en vroegen belangstellend hoe het met zijn gezondheid gesteld was. Hij antwoordde: "Ik had als bloempje genomen bij de eerste klokslag op te staan en dan te werken tot 6.45 uur, maar ik kon het nog niet doen. Ik wilde vrijdag (10) beginnen; het scheen dat ik me beter voelde. Ik stond op het vastgestelde uur op, maar toen kreeg ik pijn in mijn ogen en ik

kon niets uitvoeren. De dag daarna was het hetzelfde, de derde dag moest ik in bed blijven totdat het al laat was."

Na het avondgebed beklom Don Bosco de kleine kathedraal. In die dagen waren er enkele jongens uit het Oratorio weggezonden of waren er uit eigen beweging uit vertrokken, die niet bezielde bleken met de wil om hun gedrag te verbeteren. Don Bosco zei: "De novenen en de triduums zijn voor sommige leerlingen altijd noodlottig. Ik herinner me niet ooit een enkele novenaar meegemaakt te hebben, zonder dat de een of ander het huis verliet. We zijn nu nauwelijks midden in de novenaar voor Pinksteren en er zijn er al vier weggegaan. Don Rua, zoudt u me de reden daarvan kunnen zeggen?"

Don Rua antwoordde in het openbaar: "Ik geloof dat het dit is. In de novenen verrichten we bijzondere gebeden die strekken ten goede van het huis, en de Heer verhoort ze door te maken dat de meest ondeugenden vertrekken. Daardoor werken de novenen als een soort van vagevuur voor het huis."

"Goed", antwoordde Don Bosco. "De Heer verleent ons bijzondere tekenen van genade. Hij stak al zijn hoogheilige hand op en wees met de vinger degenen aan die al vertrokken; hij wees er nog een aan die nog in huis is. Ik liet hun de stem van de Heer horen en zei: "Wilt u in uzelf keren en uw verstand gebruiken? Maar ze wilden er niet naar luisteren. Intussen zullen wij morgen dit voornemen maken: eraan denken hoe we in het verleden dank betuigd hebben voor de genaden van de Heer en hoe we het in de toekomst zullen doen."

H O O F D S T U K L X I X

DERDE UITBREIDING VAN HET GEBOUW VAN HET HOSPITIUM -
WOORDEN VAN DON BOSCO OP DE AVOND VAN 15 MEI - TREURIGE
VOORGEVOELENIS - DRIE WEESGEGROETEN GEBEDEN OP DE SLAAPZAAL
VAN DE H. ALOYSIUS - BLIKSEMINSLAG - VERWOESTING EN
BESCHERMING DOOR DE HEMEL - EEN ZONDERLINGE GRAP -
DANKBETUIGINGEN - EEN COMPLIMENT VAN KANUNNIK ANGLÉSIO -
JOURNALISTIEKE BELEDIGINGEN EN LEUGENS - DE INSTORTING VAN
EEN GEWELF - EEN MOOIE DROOM: HET BELANG VAN EEN HOSPITAAL
VOOR HET ORATORIO - DE OPSCHRIFTEN ONDER DE NIEUWE GALERIJ
AAN DE OOSTZIJDE.

Don Bosco had besloten zijn hospitiium uit te breiden en had de uit te voeren werken op plan gezet. Het pleintje van het huis Filippi, aan de zijkanten afgesloten door de twee al beschreven vleugels, moest in dat gebouw met een grote muur worden opgenomen, die twee verdiepingen zou moeten steunen, zo hoog als die welke van het oude huis bewaard gebleven waren; en een derde verdieping, te weten een zaal voor de studie bestemd van 35 meter lengte en acht meter breed, evenals enkele andere vertrekken. De oostelijke vleugel van het Oratorio, parallel lopend met de kerk van de H. Franciscus van Sales, zou tweemaal zo breed worden met gaanderijen aan de oostkant, een slaapzaal op de tweede verdieping, een kamer voor Don Bosco op de derde, met twee vensters, een op het zuiden en de andere op het oosten, met ernaast een grote ruimte voor de bibliotheek, en op de bovenste verdieping bewoonbare zolderkamers. De vroegere kamer van de dienaar Gods zou een wachtkamer worden voor de bezoekers. De nieuwe gaanderij: de nieuwe gaanderij zou uitkomen bij een brede trap, die de ruimte zou vullen tussen de beide huizen (Pinardi en Filippi) en die diende om zich naar het souterrain te begeven of naar de kelder en om naar boven te gaan naar de bibliotheek, de slaapzalen en de studiezaal.

Don Bosco had dit plan opgezet met zijn werkmeester Carlo Buzzetti, en op 15 mei werd het contract gesloten voor deze bouw. Buzzetti moest meteen aan het werk.

Maar het was het lot van iedere uitbreiding van het huis, dat in

de aanvang daarvan steeds ernstige ongelukken moesten gebeuren. Het scheen dat het goede gedrag van zoveel jongens en de ijver van de oversten voor hun godsdienstig en moreel welzijn, voor de hel onverdraaglijk was, die daarom, met Gods toelating, er bittere wraak voor trachtte te nemen. En zo gebeurde het ook ditmaal, zoals we zullen vertellen. Ons verhaal is nauwkeurig ontleend aan de geschriften van Don Giovanni Bonetti, van Don Domenico Ruffino, van Giuseppe Reano en van Pietro Enria en andere getuigen.

Het was op 15 mei 's avonds. "Don Bosco zei", zo schreef Pietro Enria, voordat hij ons slapen stuurde: "Bid en houd u steeds op de dood voorbereid, die ieder ogenblik kan komen. Zie, alle dagen gebeuren er ongelukken; de een valt van een grote hoogte, deze wordt aangevallen door moordenaars, de een verdrinkt, de ander krijgt een beroerte en een derde wordt door de bliksem getroffen... en anderen sterven op een andere manier. Maar als we voorbereid zijn, hoeven we niet bang te zijn voor de dood, hoe hij ook mag komen." Het scheen dat Don Bosco een of ander ongeluk voorvoelde, en hij liet die avond drie weesgegroeten bidden, opdat er 's nachts geen ongelukken zouden gebeuren."

De jongens gingen naar boven naar hun slaapzalen. Op de slaapzaal die aan de H. Aloysius was toegewijd, op de bovenste verdieping van het gebouw en op het noordoosten en zuiden gelegen en voor een deel samen vallend met de eronder gelegen kamer van Don Bosco, werd, evenals op de andere, de Mariamaand gevierd. De zaal was ingenomen door een zestigtal vakjongens en de seminarist Giovanni Bonetti was er als assistent. Alvorens naar bed te gaan, knielden allen voor een altaartje, dat met kaarsen en bloemen versierd was. Naar gewoonte baden zij zeven Weesgegroeten ter ere van de zeven smarten van de Allerheiligste Maagd. Daarna nodigde Bonetti, gedreven door een ons onbekende gemoedsbeweging, de jongens uit er nog drie aan toe te voegen en zei: "Bidden we nog drie Weesgegroeten opdat de heilige Maagd ons voor ieder ongeluk behoede." - De jongens, als verrast door deze nieuwigheid, baden van ganser harte met hem mee. Daarna gingen ze naar bed.

Die avond kon Don Bosco er niet toe besluiten naar bed te gaan. Hij ging met duidelijke tegenzin de trap op en toen hij in zijn kamer kwam, begon hij te schrijven. Maar omdat hij met dat werk niet opschoot door pijn aan zijn ogen en hij geen zin had om al naar bed te gaan, liep hij in gedachten door de kamer op en neer, totdat hij om ongeveer elf uur ging liggen. Hij was nauwelijks ingeslapen toen het was alsof hij met de haren getrokken werd. Hij droomde dat er veel beesten om zijn hoofd heen waren die hem beten. Hij probeerde zich met de hand van die benauwde beelden te bevrijden, maar hij slaagde er niet in.

Kort na middernacht, toen heel de communiteit in haar eerste slaap verzonken was, stak er een hevige storm op. De bliksem flitste en de donder rolde angstwekkend. Giuseppe Rossi deelde een kamer met Giuseppe Reano dicht bij die van Don Bosco; die kamer was ervan gescheiden

door een kleine bibliotheek. Rossi, die om half één nog geen oog had kunnen dichtdoen, maakte Reano wakker en zei tot hem: "Hoorde je dat!"... - Reano antwoordde: "Je bent veel te bang; slaap toch rustig door." - En hij keerde zich op een andere zij en viel weer heerlijk in slaap.

Maar er was nauwelijks een kwartier verstreken of er liet zich vlak in de nabijheid een geweldig geraas horen, waardoor het gebouw tot in de fundamenten schudde, terwijl het tegelijkertijd was alsof het midden in de vlammen stond. Toen keerde alles weer tot volslagen duisternis terug en volgde er een doodse stilte, die iets minder dan een minuut duurde. Want plotseling hoorde men de bel in de kamer van Don Bosco klinken. "O, wee, een ongeluk"! riepen Reano en Rossi uit. Ze kleedden zich inderhaast aan en zo goed en zo kwaad als het ging, staken ze een kaars aan en snelden beangstigd en bevend weg.

Intussen bracht de arme Don Bosco een benauwd ogenblik door. De bliksem was door de schoorsteen die in zijn kamer uitkwam, naar binnen gedrongen, vernielde de muur, ontzette de pijler van de open haard, sloeg de boekenkast tegen de grond, vernietigde de tafel en daarmee alles wat erop stond. De bliksem sloeg over op zijn gietijzeren bed, tilde het meer dan een meter van de grond op en verplaatste het naar de andere kant van het vertrek, terwijl het door een verblindend licht omgeven werd.

Na enkele seconden gingen alle kaarsen uit en het bed dat op een bidstoeltje terechtgekomen was, viel met zo een geweld neer, dat Don Bosco er door de hevige slag uitgeworpen werd en op de vloer terechtkwam. Enkele ogenblikken lang was hij als het ware versuft. Zijn eerste indruk was dat hij met bed en al in de eronder gelegen studiezaal terechtgekomen was. Op de grond zittend, en vermoeid van de doorstane emotie en vervolgens om zich heen tastend, voelde hij stenen, tegels en afgevallen kalk. Toen hij overeind gekomen was, zocht hij om zich heen om te ontdekken waar hij zich precies bevond, bang door een gat naar beneden te vallen of een vallende muur op zijn rug te krijgen. Het mocht gaan zoals God wilde; na enkele stappen raakte hij een schilderijtje en het wijwatervaatje aan die aan de muur aan het hoofdeinde van het bed hingen; toen was hij er zeker van dat hij zich nog in zijn eigen kamer bevond, en het koordje in de hand nemend dat langs een kant naar beneden hing, liet hij de bel een paar keren flink gaan. Op dat geluid waren Reano en Rossi komen toelopen.

Nadat Don Bosco zich in een paar dekens gewikkeld had om zich tegen de koude lucht te beschermen en op het bed was gaan zitten bleef hij wachten. Intussen dwaalden zijn gedachten naar zijn beminde jongens die op de bovenste verdieping sliepen en hij beval hen aan in de hoede van de heilige Maagd.

Rossi en Reano kwamen aan, verslagen van vrees dat Don Bosco iets overkomen zou zijn. Maar toen ze vlak bij het bed waren, keek hij hen glimlachend aan en zei rustig en gelaten tot hen: "Kijk eens wat er midden in de kamer ligt." - Daar had hij een groot geraas gehoord en wilde

er de oorzaak van weten. Reano zag vijf of zes stenen, zwart van roet, die met vreemd geweld van de schoorsteen omlaag gekomen waren. Toen vertelde hij de twee jongens in het kort wat er gebeurd was en voegde er met zijn gewone opgewektheid aan toe:

"Zo een ongemanierde bliksem! Zonder verlof te vragen komt hij mijn kamer binnen, zet alles het ondersteboven, gooit het bed in de ene hoek en mij in de andere. Hij moest aan de schandpaal staan, is het niet, Rossi? Je geeft hem vandaag geen pietanza."

Terwijl deze tonelen zich in de kamer van Don Bosco afspeelden, was de toestand in de erboven gelegen slaapzaal van de vakjongens veel erger en treuriger. De bliksem, die op de zuidelijke voorgevel van de slaapzaal ingeslagen was, had twee schoorsteenpijpen op de speelplaats gesmeten. Het dak was gedeeltelijk beschadigd, zodat men er op verscheidene punten de lucht doorheen kon zien; pannen, tegels en kalk lagen op de bedden. De algemene verwarring beschrijven is onmogelijk. Sommigen huilden, anderen kermden, riepen Onze-Lieve-Vrouw aan of riepen om Don Bosco, de een vluchtte, de ander viel; het leek wel op het vergaan van de wereld.

Bij het geraas en geschreeuw sprong de seminarist Giovanni Bonetti verschrikt uit zijn bed en stak de kaars aan die uitgegaan was en liep van het ene bed naar het andere om de eerste hulp te verlenen. Maar toen hij zag dat enkele jongens onder de kalk bedolven waren en een van hen, Giulio Perroncini, dood scheen te zijn, stuurde hij direct de vakjongen Giacomo Ballario om Don Bosco in het donkere huis te gaan waarschuwen en hulp te gaan halen.

En Don Bosco? Giuseppe Reano zegt er het volgende over in een handschrift aan Don Bonetti: "Don Bosco was nog met Rossi en mij in gesprek toen we heftig op de deur hoorden kloppen. Ik deed open en de jonge Ballario die zo erg hijgde dat hij nauwelijks kon spreken, stond voor mij. "Reano", zei hij, "waarschuw alstublieft meteen Don Bosco en kom naar onze zaal; de bliksem is ingeslagen... het plafond is op de jongens gevallen en er zijn er heel wat dood."

Toen Don Bosco die woorden hoorde, riep hij me weer bij zich, en vroeg me wat er gebeurd was. Toen hij het wist, riep hij uit: "O, mijn God!" Zijn gezicht had een hartverscheurende uitdrukking. "U hebt het gewild, o Heer, en ik eerbiedig uw besluiten." Toen beval hij: "Ga dadelijk kijken, kom onmiddellijk terug en breng me op de hoogte." - Ik liep naar boven en nauwelijks had ik een voet in de slaapzaal gezet of ik rook een ondragelijke zwavelreuk. Ik liep verder en hoorde kreten, gekerm en gehuil. De zaal was lang en er stonden twee rijen bedden. Welnu, meer dan twee derde van het plafond was naar beneden gekomen. Toen ik tot de achterzijde van de zaal was doorgedrongen trof ik nog erger dingen aan. Enkele jongens bloedden in het gezicht; sommigen waren verdoofd door de blikseminslag en keken als onnozel voor zich uit; de jongen Mosto Davico had het gelaat helemaal verschroeid. Een schoenmaker, een

Voortreffelijk trompettist, Giovanni Vairelati, had men bewusteloos op het bed gelegd, terwijl twee kameraden hem met water besprenkelden en tevergeefs probeerden hem bij te brengen, het was alsof hij stervend was. Anderen bewogen niet ondanks het grote rumoer en leken dood te zijn.

Toen keerde ik naar Don Bosco terug om hem te vertellen wat ik gezien had en daar hij zich in die tijd had kunnen aankleden, begaf hij zich met een kalmte die me verraste, onmiddellijk naar de plaats van de ramp.

Hij ging de trap op toen een jongen hem tegemoet kwam en tot hem zei: "De bliksem is ingeslagen en er zijn een stuk of dertig jongens dood."

"Ga dan maar eens beter kijken", antwoordde Don Bosco.

Na een ogenblikje keerde dezelfde jongen haastig terug. "Er zijn maar zeven of acht doden!"

"Ga nog maar eens kijken", antwoordde Don Bosco. En hij ging de slaapzaal binnen met een onbewogen gezicht, glimlachte en gaf iedereen moed. "Jullie hoeven niet bang te zijn", zei hij; "we hebben in de hemel een goede vader en moeder die over ons waken en ons beschermen."

Toen de jongens hem in het oog kregen, herademden ze alsof er een troostende engel binnengekomen was. Degenen die al op waren, liepen naar hem toe en omringden hem. Hij begaf zich naar het bed van degenen die er het ergst aan toe waren en zag direct dat het niet zo erg was als men hem aanvankelijk verteld had. Het was allemaal slechts een kwestie van schrammen en verdoving. Toen liet hij direct water en azijn halen en waste eigenhandig de wonden en builen van de getroffenen. Terwijl hij naar de jonge Vairiolati toeging, die daar nog altijd onbeweeglijk lag, riep hij hem twee of drie maal met luider stem bij de naam. De arme jongen, die tot dan toe de ogen nog niet geopend had noch een woord had gezegd, keek nu op, zuchtte diep en zei weliswaar moeilijk, maar duidelijk verstaanbaar: "Don Bosco!" - Kort daarna was hij weer helemaal bij en voegde hij zich bij zijn kameraden.

Ten slotte ging Don Bosco naar de jonge Perroncini die nog steeds onbeweeglijk op bed lag. Allen waren bang dat hij door de bliksem gedood was, en daarom had tot dan toe nog niemand aan hem durven schudden, misschien uit vrees te moeten constateren dat hij een lijk was. Nadat hij de kaars dichterbij had laten brengen, onderzocht Don Bosco hem en zag dat de arme jongen in het gezicht gewond was, en dat een klein stukje riet, met kalk eromheen van het plafond gevallen was, hem in de wang was gedrongen en bij het rechter benedenooglid naar buiten stak. Hij probeerde het er met de punt van zijn vinger uit te trekken, maar slaagde er niet in het te pakken te krijgen. Toen vroeg hij een schaar en

deze als pincet gebruikend kreeg hij de splinter eruit. Op dat ogenblik bewoog de doodgewaande zich en in de mening dat een kameraad hem plaagde, gaf hij Don Bosco een stomp en riep in Piëmontees dialect: "Ga weg, naarling, laat me slapen!" - De vreugde, waarmee de omstanders vervuld raakten bij het horen van die stem en die kreet, laat zich beter denken dan beschrijven. Iedereen, ook Don Bosco, barstte in een smakelijk gelach uit, en was blij nu ze de zekerheid hadden dat bij de hele ramp geen enkel slachtoffer te betreuren viel.

Het verzorgen van de gewonde jongens had ongeveer een uur geduurd, en toen Don Bosco er zeker van was dat allen het er levend afgebracht hadden, liet hij zich een hartelijk "Deo gratias" ontvallen en zei: "Danken wij de Heer en zijn Allerheiligste Moeder van ganser harte! We zijn voor een groot gevaar behoed gebleven! Als het huis in brand was geraakt, was de ramp niet te overzien geweest! Wie zou zich hebben kunnen redden?" - En voor het altaartje werd de litanie van Onze-Lieve-Vrouw gebeden.

Daarna wilden de jongens van deze slaapzaal, ofschoon het nauwelijks twee uur geslagen had, niet meer naar bed gaan en gingen met Don Bosco naar beneden naar de kerk. Alleen Don Alasonatti bleef achter om degene te verzorgen die dat nog nodig had en om de noodzakelijke voorzieningen te treffen. Intussen gingen al die vakjongens biechten, wonden de heilige mis bij die door Don Rua opgedragen werd en gingen te communie. Om vijf uur 's morgens, bij het eerste teken om op te staan, zagen de andere leden van de communiteit zoveel van hun kameraden op de speelplaats en verwonderden zich daarover. Ze haastten zich naar beneden. "Hebben jullie vannacht niets gehoord"? zeiden de vakjongens tot de studenten. - "Wat is er dan gebeurd"? vroegen zij. Op hun slaapzalen en in de cellen hadden ze rustig geslapen. En de vakjongens vertelden de wederwaardigheden en de ondergane emoties van die nacht en legden er steeds de nadruk op: "Eigenlijk is het Onze-Lieve-Vrouw tot wie we gisteravond gebeden hebben die ons gered heeft."

Don Bosco was intussen klaar met het biechthoren van de laatste vakjongens en toen kwamen hem plots de studenten verrassen, zodat men zou kunnen zeggen dat het een generale heilige communie werd toen Don Bosco zelf tegen zeven uur de heilige mis opdroeg. "Het was een ontroerend schouwspel", zei kanunnik Anfossi ons.

Toen de dienaar Gods in zijn kamer teruggekeerd was, gingen de seminaristen hem opzoeken om er zich van te verzekeren dat hij ongedeerd was, en met zijn gewone glimlach om de lippen ontving hij hen op vaderlijke manier. - "Dat is nu al de derde keer", zei hij hun, "dat de bliksem mij lastig komt vallen. De eerste twee keren heb ik er wel wat van te lijden gehad, want gedurende een zekere tijd kon ik niet lang lezen noch schrijven zonder dat ik door een heel hinderlijke slaperigheid overvallen werd. Ik genas hiervan door ietwat geforceerde wandelingen te ondernemen. Maar ik vrees dat de schok van vannacht veel verderfelijker voor mijn gezondheid zal zijn. En toch heb ik tegen de bliksem ge-

zegd toen hij toesloeg: "Gedraag je nu tenminste een beetje fatsoenlijk!" - En daarna heb ik eraan toegevoegd: "Dat is een van de grootste genaden die de heilige Maagd Maria voor ons van de Heer verkregen heeft."

Daarvan had hij kort daarna het bewijs, toen hij naar boven ging om de schade van die nacht op te nemen. De zoldering van de slaapzaal was van planken met een laag riet eroverheen, dat met ijzerdraad bijeen gebonden was en gehecht en gepleisterd met kalk. Nu had de bliksem zich voortbewogen langs die ijzeren draden en ze verbrand. Het grootste deel van de met kalk omgeven rietlaag was op verschillende plaatsen in grote schilfers naar beneden gevallen zonder iemand veel kwaad te doen. Zelfs de weldoeners en de vrienden die in de loop van de dag naar de schade kwamen kijken, waren van mening dat naar alle waarschijnlijkheid de blikseminslag onder de jongens doden had moeten maken. Toen zij weggingen prezen zij de goedheid van Onze-Lieve-Heer en van Onze-Lieve-Vrouw.

Na het middageten bevond Don Bosco zich op de speelplaats onder de gaanderij, omgeven door de seminaristen en de studenten en terwijl hij over het gebeurde sprak, dat hij overigens aan de duivel toeschreef, zei hij schertsend: "Die lomperd weet niet eens wat een behoorlijke opvoeding voorschrijft, en gedraagt zich al te ongemanierd. Hij dient stoten toe waar iemand de knoken van zouden breken. En in muzikaal opzicht is hij een stumper. Hij weet geen maat te houden en heeft, van harmonie geen verstand; hij raakt uit de maat en maakt zo een vreselijk lawaai dat zelfs de oren van degenen die slapen ervan scheuren."

Dezelfde mening was kanunnik Anglesio toegedaan, die zich met Don Bosco vrolijk maakte over het inslaan van de bliksem en tot hem zei: "Het is blijkbaar een spelletje dat uw vijand de duivel speelt." Dit verschijnsel was voor hem een beter bewijs, dan wanneer Don Bosco een of andere begunstiging of gelukje van de zijde der mensen ten deel gevallen zou zijn.

In die dagen durfden enkele kwaadaardige dagbladen, die het inslaan van de bliksem op het huis van Don Bosco vermeldden, naar alle windstreken verkondigen dat er doden gevallen waren. Een daarvan was de Gazzetta del Popolo. Op 18 mei hadden de redacteurs Don Bosco in een brief gewaarschuwd voor zoveel ergernis die hij bleef geven door zijn achterlijke opvattingen. Don Bosco zou ervoor moeten zorgen meer Italië aan te zijn, aldus die heren. De redactie was ook afgunstig op Don Bosco, omdat zij er niet in geslaagd was het Oratorio dat jaar te doen sluiten. Daarom publiceerde het blad in het nummer 139 van maandag 20 mei 1861 in zijn gebruikelijk ongepast koeterwaals deze venijnige leugenachtige woorden:

"In de nacht van verleden maandag op dinsdag is de bliksem ingeslagen, en raadt eens waar? Juist op dat nest van ongelukkigen, die door de theoloog Bosco (de moderne Loriguet, beroemd door zijn geheel op Oostenrijk gerichte geschiedenis van Italië) op de buiten overal worden verzameld en onderricht volgens zijn beginselen om het land met schijnheiligen te bevolken.

"Een van die ongelukkige leerlingen kwam om, anderen werden gewond. Wanneer het een liberaal college betroffen had, dan zouden de priesters uitgeroepen hebben: "Ziedaar de vinger Gods!"

"Daar wij een beetje meer eerbied voor die vinger hebben, zouden wij hem nooit het boze voornemen van een doodslag ten laste willen leggen."

"We merken in het voorbijgaan hier alleen bij op", schrijft Don Bonetti, "dat de liberale Gazzetta deze regels publiceerde in Turijn, zes dagen na de gebeurtenis, dat wil zeggen nadat ze volop gelegenheid had om de volle waarheid te leren kennen. Maar voor bepaalde kranten is de leugen hun leven, en de godslastering en smaad hun vak en hun lust. Wat vervolgens de beledigingen betreft waarmee het blad toen het Oratorio overstelpte, zijn wij thans in de gelegenheid met onomstotelijke bewijzen, voor het oog van de wereld aan te tonen, dat die "Pilaarbijters en ongelukkigen" van Don Bosco, bekwaam in een vak of in de wetenschap, tegenwoordig een achtenswaardig leven in de maatschappij leiden, en dat allen blij zijn over hun opvoeding. Sommigen zijn vooraanstaande industriëlen, anderen zijn advocaat, hoogleraars, officieren in het leger of voorbeeldige priesters. Eveneens zijn er niet weinigen die met edelmoe-dige opoffering van hun eigen genoegens en zelfs van hun leven, al tot in Patagonië doordrongen om daar het licht van het geloof en de weldaden van de beschaving aan wilde barbaarse volksstammen te brengen. Zodoende werden zij waarachtige weldoeners van de arme mensheid. Merken we nog op dat een bepaald aantal het tot de hoogste waardigheden in de kerk bracht, in de rechterlijke macht en in de regering. We hebben daarom veel redenen om aan te nemen dat de vinger Gods in die nacht en later met ons geweest is en we nodigen de Gazzetta uit inderdaad wat meer eerbied te betonen ten opzichte van zijn verheven daden."

Op Pinksterzondag, 19 mei, werd na de vespers en de preek een plechtig Te_Deum gezongen, waaraan deelgenomen werd door de interne en externe jongens van het Oratorio en door vele weldoeners. Maar dat was voor degenen die door Maria beschermd waren nog niet genoeg. Het inslaan van de bliksem had bij enkele oversten van het Oratorio het verlangen doen groeien dat Don Bosco een bliksemafleider op het huis zou laten zetten en ze zeiden hem dat. "Jawel", antwoordde hij, "en we zullen een beeld van Onze-Lieve-Vrouw plaatsen. Maria heeft ons zo goed voor de bliksem beschermd dat we een grove ondankbaarheid zouden begaan als we op anderen meer zouden vertrouwen dan op Haar."

Maar haar bescherming maakte zich in dat jaar nog bij een andere gelegenheid overduidelijk kenbaar. Carlo Buzzetti legde de hand aan de nieuwe bouw die hem toevertrouwd was en zette zoveel vaart achter het werk, dat het in november voltooid was. Het souterrain, dat voor kelder bestemd was, moest nog in orde gebracht worden, toen een groot gedeelte van het gewelf daarvan nabij de trap omlaag kwam. Het was er vol jongens en er werkten vier metselaars bij het wegnemen van de stellages. Een van hen bleef op een dunne balk in de lucht hangen, waarlangs hij zich

schrijlings zittend kon voortbewegen tot aan een vensterholte. Een ander bevond zich in een hoek, waarboven een gedeelte van het gewelf niet naar beneden gevallen was. De derde werd gered door een plank die bijna op hem viel, maar tegen de muur geleund bleef steken en hem tot beschutting diende. De vierde kwam onder de instorting terecht en werd eronder begraven. Op het gedreun van deze instorting kwam men van alle kanten toelopen. Men vreesde dat de vierde metselaar verbrijzeld was door het neervallend gesteente. In de grootste ongerustheid begon men aan het opruimingswerk. Merkwaardige genade van Maria! De man werd zonder enig ernstig letsel onder het puin vandaan gehaald. Enkele kneuzingen genazen spoedig, en de gezondheid van de man was niet geschaad.

Ook Don Bosco had zich, zoals Anfossi ons bericht, naar de plaats van het ongeluk gehaast toen hij van het gebeurde hoorde. Maar toen hij onderweg Buzzetti ontmoette, die al onderweg was om hem te vertellen dat er geen ongeluk gebeurd was, zei hij glimlachend zoals naar gewoonte: "De duivel heeft weer eens roet in het eten willen gooien; vooruit maar, geen nood!"

Enkele nachten na deze instorting had Don Bosco een droom die hem een andere gebeurtenis uit 1856 in herinnering bracht toen het gewelf van het tweede gedeelte van het gebouw neerkwam. Het was alsof hij zich in zijn kamer bevond en over die ramp nadacht, toen hij kanunnik Gastaldi zag binnenkomen, die tot hem zei: "Erger u niet als er een huis van u invalt."

Don Bosco keek hem, verwonderd over die woorden aan, en de kanunnik keek hem ook even aan en herhaalde toen: "Erger u niet over één huis dat ingevallen is; er zullen er twee verrijzen: een voor de gezonden en een voor de zieken."

Don Bosco bewaarde deze droom steeds in zijn herinnering, evenals de belofte die erin stak, ervan overtuigd dat er met de tijd naast het Oratorio van toen een ziekenhuis zou opgericht worden, groot of klein, dat deed er niet toe, maar voorzien van al het nodige en dat dienst zou doen voor de Salesianen en voor de zieke jongens.

In de afgelopen jaren en ook in het lopende jaar beklagde Don Bosco zich erover dat de noodzaak of belangrijke omstandigheden hem ertoe dwongen een deel van zijn zieken naar openbare ziekenhuizen te zenden. Er werd wel toezicht uitgeoefend door de administrateurs, directeurs, dokters, de zusters en ook door de aalmoezenier; maar helaas is het gedrag en de ongodsdienstigheid van sommige zieken dikwijls oorzaak van ergernis.

Een voorval moge als bewijs daarvan volstaan. De jeugdige Enria stierf in 1886 in het ziekenhuis van Sint-Jan. De zieken die zich in de bedden om hem heen bevonden waren begonnen hem met onbehoorlijke praatjes en scherpe woorden te plagen. Doch vervuld van de vreze des Heren, luisterde hij niet naar hen en antwoordde alleen maar: "Ik weet niet

waar jullie het over hebben!" - Daar moesten de laaghartige kerels erg om lachen. Toen hij gevraagd had om de sacramenten te mogen ontvangen, begonnen ze opnieuw te spotten. Hij zei echter: "Ik laat jullie met rust, laten jullie mij alstublieft ook met rust; iedereen moet om zichzelf denken."

Hij ontving heel godvruchtig de vertroosting van de godsdienst, en begon zijn doodsstrijd. Degenen die bij hem in de buurt lagen begonnen God te vervloeken en tegen hem uit te vallen: "Je hebt de Heer aangeroepen, je bent braaf geweest, en kijk nu eens hoe hij je verhoort! Je sterft, je sterft! Jij evengoed als al de anderen; onder de grond verdwijn je om te vergaan! Wat heb je er nu aan gehad naar de priester te vragen?"

De jongen gaf geen antwoord. Maar toen hij voelde dat zijn krachten hem begaven, zei hij tot de oppasser: "Roep iemand die de gebeden voor me opzegt; waarschuw mijn broer; (die in dienst van dat ziekenhuis was), ik sterf!" En daar er niemand was om hem de gebeden voor te zeggen, en zijn broer te laat kwam, greep hij het kruisbeeld en begon het De profundis te bidden. Voor hij deze psalm beëindigd had, was hij dood.

Don Bosco was dus van oordeel dat er een gebouw moest komen voor de zieken van het Oratorio en van de Congregatie, maar zijn verlangen kon niet vervuld worden, en hij vertrouwde de verwezenlijking van zijn hele plan toe aan de goddelijke Voorzienigheid. Toen het nieuwe gebouw klaar was, liet Don Bosco op de muur onder de nieuwe gaanderij aan de oostzijde de volgende inscripties aanbrengen:

I. Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, et portae inferi non praevalent adversus eam. Mt. 16,18.

Gij zijt Petrus; en op deze steenrots zal Ik mijn Kerk bouwen, en de poorten der hel zullen haar niet overweldigen.

II. Viam aquilae in coelo, viam colubri super petram, viam navis in medio maris, et viam viri in adolescentia. Spr. 30,19.

Het spoor van de adelaar in de lucht, het spoor van de slang op de rots, het spoor van een schip in volle zee, zo is het spoor van de man in de jeugd.

III. Nemo adolescentiam tuam contemnat: sed exemplum esto fidelium, in verbo, in conversatione, in charitate, in fide, in castitate. I Tim. 4,12.

Niemand mag uw jeugd minachten. Wees een voorbeeld voor de gelovigen door woord en gedrag, in liefde, in geloof en in onschuld.

IV. Ossa ejus implebuntur vitiis adolescentiae ejus et cum eo in pulvere dormient. Job. XX, 11.

Zijn lichaam zal doordrenkt zijn van de krachten zijner jeugd, maar met hem leggen die zich neer in het stof.

V. Bonum est viro, cum portaverit jugum ab adolescentia sua. Klaagl. 1.3,27.

Goed is het voor de mens, vanaf de jeugd zijn juk te dragen.

VI. Confiteberis vivens, vivus et sinus confiteberis et laudabis Deum et gloriaberis in miserationibus illius. Sir. 17,27.

Prijs God bij uw leven, prijs Hem terwijl gij leeft en gezond zijt, loof God en op zijn barmhartigheid zult gij mogen roemen.

VII. Et baptizabantur ab eo in Jordane, confitentes peccata sua. Mt.3,6.

En zij lieten zich door hem dopen in de rivier de Jordaan, terwijl zij hun zonden beleden.

H O O F D S T U K LXX

ZIEKTE IN HET ORATORIO - WONDERBARE GENEZINGEN VAN
OOGZIEKTEN - ONBEANTWOORDE ROEPINGEN - MEN MAAKT EEN
PORTRET VAN DON BOSCO: VERSCHIEDENE INCIDENTEN - DROOM!
DE TWEE DENNENBOMEN - TWEE BELOFTEN VOOR DE UITWERKINGEN
VAN DE MARIAMAAND - AANNEMING VAN NIEUWE LEDEN VAN DE
CONGREGATIE - DE BELOOFDE REGEN EN GEBEDEN TOT
BESCHERMING TEGEN DE HAGEL - KATHOLIEKE LECTUUR -
WEDEROPVOERING VAN HET LATIJNSE TONEELSTUK - EEN EERSTE
MIS - DE SLUITING VAN DE MARIAMAAND EN EEN GOED
GESPROKEN BIECHT.

De gevolgen van de blikseminslag, de gebeurtenissen die de bouw van het nieuwe gebouw vergezelden, hebben ons min of meer van de chronologische volgorde afgebracht. Thans keren we weer tot het spoor terug.

De ziektegevallen die Don Bosco op 7 maart van dat jaar aangekondigd had, volgden elkaar in het Oratorio op. Twee ervan waren, zoals we al gezegd hebben, van dodelijke aard en "op 17 mei", zo tekent Don Rufino aan, "werd de heilige teerspijze gebracht aan een zekere Pavesi, die op sterven lag. Daar deze jongen echter erg sterk was, kon hij er weer bovenop komen, en na een lange tijd, waarin zijn toestand steeds verbeterde, genas hij volkomen."

"Maar plots deed zich op het einde van mei in huis een nare oogziekte voor, waardoor in juni tal van jongens aangetast werden, terwijl de kwaadaardige influenza ook gedurende de maand juli bleef aanhouden. Don Bosco bestudeerde toen de mogelijkheid om zelf een medicijn samen te stellen, waarmee men zeker binnen drie dagen genezing zou kunnen verkrijgen. Maar het voornaamste van die remedie was de manier waarop men ze gebruikte. 's Avonds moest de zieke er zijn ogen mee bevochtigen en zeggen "Heilige Maria, bid voor mij!"

"Het was merkwaardig! In het begin toen Don Bosco dit geneesmiddel liet toepassen, stelde hij de jongen voor dat hij met kinderlijk vertrouwen enkele keren zou zeggen: "Heilige Maria, bid voor mij, en een

beetje gauw." En zie, op hetzelfde ogenblik zag men de ogen van de zieke overmatig tranen; en in minder dan een kwartier waren ze glanzend en weer gezond en wel. Nu echter - in het begin van juli - stelde hij niet meer voor dat er onmiddellijke genezing gevraagd zou worden, en over het algemeen waren de zieken dan binnen drie dagen van hun kwaal verlost. Van dat feit ben ook ik getuige, en Don Bosco heeft mij het geval bevestigd. Het was voor allen duidelijk dat hun hemelse Moeder zorgde voor de lichamelijke gezondheid van haar kinderen."

Don Bosco zelf was aan voortdurende en niet lichte ongemakken blootgesteld, en daarbij kwam ook nog de last aan de ogen. Hij wilde daarvoor echter niet het geneesmiddel gebruiken dat hij zelf aan de anderen voorstelde, omdat hij die plaag uit de handen van God aanvaardde als een oefening van boetedoening.

Van deze ziekte hebben wij eveneens de bevestiging in zijn eigen woorden die door de kroniek worden aangehaald: "Don Bosco zei op een juni-avond tot de seminaristen: "Ik was op mijn kamer en kon niet werken door pijn aan mijn ogen, waar ik erg slaperig van werd. Intussen was het net of ik een seminarist voor me zag, die tot me zei: "Ik wil het geestelijke kleed afleggen."

Ik antwoordde hem: "Dat had ik je al willen zeggen; maar bid voor je het doet, eerst tot de Heer, opdat Hij je zijn wil laat kennen."

"Het leek me dat de seminarist mijn kamer verliet en intussen raakte ik mijn slaperigheid kwijt. Die seminarist is niet een van degenen die in het huis geweest zijn, maar hij is een van hen die er zijn."

De betrokken seminarist begreep heel goed de raad die voor hem bestemd was, en begon in ernst over zijn toestand na te denken."

We hebben er eerder al op gewezen dat de seminaristen op ontelbare manieren probeerden een portret van Don Bosco te maken, maar tevergeefs. Nu lezen we bij Don Ruffino: "Heden 19 mei, Pinksterdag, nam Francesco Serra, een zoon van het Oratorio, het portret van Don Bosco door middel van een daguerreotypieapparaat. Eerst een portret van hem alleen, en daarna met de jongens Jarach, Costanzo, Fabre, Bracco en Albera, en tenslotte met vijftig en meer leerlingen. Twee dagen daarna nam hij nog een opname van hem terwijl hij aan het biechthoren was. De penitenten die het dichtst bij hem zaten waren Reano, Albera en Viale; vele anderen bevonden zich wat meer achteraf voor hun voorbereiding.

Don Bosco had er zijn toestemming pas toe gegeven na veel aandringen van Serra.

Dergelijke portretten waren uitsluitend voor het Oratorio bestemd, en Don Bosco wilde niet dat ze gereproduceerd zouden worden. Bellisio kopieerde ze met het potlood.

Maar die gebeurtenis ging vergezeld van bepaalde bijzonderheden, die op zijn minst verrassend waren en de jongens veel stof tot nadenken en vrolijkheid gaven.

Don Bonetti schreef: "Men vertelde mij dat, ondanks alle aandrang, Don Bosco voor dat doel niet van zijn kamer naar beneden wilde komen. Daarop ging een van de oudere jongens uit het huis, de seminarist Giovanni Cagliero, voor zijn voeten knielen en smeekte hem uit naam van allen hun dit genoeg te doen, daar het ons buitengewoon zou spijten als wij geen portret van hem hadden nadat hij er niet meer zou zijn. Alvorens hij echter ging poseren, wendde Don Bosco zich tot Serra en zei tot hem: "Bedenk wel dat ik al drie of vier maal na veel aandrang, ook van enkele families in Turijn, me heb laten overhalen om een portret van me te laten maken. Maar tot nu toe is niemand daarin geslaagd. Tenslotte ben ik met enkel jongens naar de beste lithograaf van Turijn gegaan, mijnheer Dubois. De kunstenaar deed wat hij kon, ook zijn bedienden probeerden het, maar het werd een nutteloze poging. Ze waren verbaasd en zeiden dat zo iets hun nog nooit overkomen was. Ik lachte en zei: "Kijk, als ze mijn foto willen nemen, moeten ze eerst goed gaan biechten, daarna kunnen ze komen en een opname van me maken." - Ze dachten dat hij dat voor de grap zei en lachten, maar nadat er meer dan een uur verstreken was met allerlei proeven, waren ze gedwongen me te laten gaan zonder erin geslaagd te zijn een opname van me te maken. Nu zeg ik hetzelfde tegen jou: als je in staat van genade bent, goed, ga dan je gang; anders kan je het allemaal beter laten want dan verspillen we alleen maar onze tijd."

Serra ging aan het werk en nam een opname van hem, die echter niet te best was. Hij nam een tweede opname en ook nog een derde, en toen slaagde het werk voortreffelijk. Alle jongens begonnen toen te roepen: Serra is in staat van genade! Serra is in staat van genade!

Toen er een portret van Don Bosco gemaakt werd temidden van een groot aantal jongens, zei hij: "Degenen die geen erg zuiver geweten hebben, kunnen beter voor de lens wegblijven, anders worden ze lelijk!"

Ook wanneer hij schertste had Don Bosco dus tot doel zijn jongens er goed van te doordringen hoe ongelukkig het is zich niet in Gods genade te bevinden, waardoor de ziel, ook wanneer zij in een uiterlijk mooi lichaam huist, lelijk en misvormd wordt.

Intussen vertelde hij ons, zo schreef Don Ruffino, in enkele woorden de volgende droom: "Het kwam me voor dat ik me in Castelnuovo temidden van de weilanden bevond met enkele jongens. We stonden te wachten op iets dat we konden aanbieden voor de naamdag van Pius IX. Plots zagen we door de lucht uit de richting van Buttigliera een grote dennenboom aankomen. De omvang ervan was gelijk aan die van... twee huizenblokken van Turijn samen; en hij was buitengewoon hoog.

Hij kwam in horizontale richting op ons toe; vervolgens hief hij

zich op, verticaal, zwaaide, en scheen zich op ons te storten. Verschrikt wilden wij op de vlucht slaan en sloegen een groot kruis, toen er een hevige wind opstak, hem opnam in een storm met bliksemstralen, donder en hagel.

Even later kwam er plots nog een dennenboom, die iets minder groot was dan de eerste, uit dezelfde richting aan. Hij kwam tot boven ons; daarna zagen we hem nog steeds horizontaal omlaag komen. We kozen het hazenpad uit vrees verpletterd te worden, en maakten kruistekens. De dennenboom daalde tot bij de grond, maar bleef nog in de lucht opgeheven. Alleen de takken ervan begonnen de grond te raken, toen er een zacht windje kwam opsteken dat hem in regen oploste. We wisten niet wat dat verschijnsel te betekenen had, en vroegen elkaar steeds maar over en weer: "Wat wil dat zeggen?"

Toen er een - van wie ik nog weet wie hij is - zei: "Haec est pluvia quam dabit Deus tempore suo."

Daarna voegde een ander - van wie ik niet meer weet wie hij was eraan toe: "Hic est pinus ad ornandum locum habitationis meae." Hij noemde me de plaats van de Heilige Schrift waar dat vers te lezen staat, maar ik herinner het me niet meer.

Ik geloof dat de eerste dennenboom de vervolgingen betekent, de stormen die over hen die de Kerk trouw blijven neerkomen.

De tweede betekent de Kerk zelf die een weldadige en groeizame regen zal zijn voor degenen die haar zo trouw zullen blijven dienen. Aldus Don Bosco.

Hij voegde aan wat ons bekend was geen andere verklaring toe, en we zullen niet nagaan of zijn droom soms ook niet op een andere betekenis kon wijzen. Beperken wij ons tot een vergelijking. De geweldige dennenboom, waarvan de stam een doorsnee heeft van niet minder dan honderd meter, die zich halverwege de grond rechtop verhief, lijkt die niet op de boom die gezien werd door Nebukodonosor, en beschreven werd door de profeet Daniël, en waarvan de hoogte tot aan de hemel reikte en die zo rijk van groene takken voorzien was, dat hij vanuit de verte op een heel bos leek? Is hij niet het symbool van een buitengewone kracht, een ongehooflijke pracht en opstandigheid tegen God, steeds klaar om diens dienaren te vernietigen? Deze echter verdween van de aarde, getroffen door de toorn van de Heer. Een hevige, stormachtige wind deed zijn takken uitdrogen, de storm nam hem op en deed hem, verteerd door het vuur, verdwijnen.

De tweede dennenboom die eveneens hoog en sterk is, maar niet zo fors als de eerste, vertegenwoordigt misschien niet zozeer de Kerk in het algemeen, dan wel een uitverkoren deel van haar, zoals een kloostercongregatie, bijvoorbeeld de Congregatie van de H. Franciscus van Sales.

Dat schijnt aangeduid te worden door de plaats waar dit tafereel zich afspeelde; de blijvende horizontale stand ervan, in plaats van verticaal symboliseert de noodzakelijke nederigheid; vers 13 van het zestigste hoofdstuk van Jesaia zegt: Gloria Libani ad te veniet, abies et buxus et pinus simul, ad ornandum locum sanctificationis meae; et locum pedum meorum glorificabo.

De dagen van de maand mei volgden elkaar dus met een verrassende rijkdom aan gebeurtenissen op, en de droom van het wiel wekte in de harten nieuwe besluiten en roepingen. Daarom zei Don Bosco op de 20ste, zo vermeldt Don Ruffino, na het avondgebed: "Ik zou erg graag zien dat de jongens als vrucht van de Mariamaand het besluit zouden nemen twee dingen te beloven: een aan God en het andere aan mij, die belofte op een briefje zouden schrijven met de naam erbij en mij dat geven. Ik zal hetzelfde doen: ik zal een ding aan God beloven, en dat zal ik u zeggen. Ik zal ook iets beloven aan jullie en dat aan enkelen onder vier ogen zeggen en anderen in het algemeen. Wat ik jullie zeg is geen bevel; wie het niet doen wil, wordt er niet toe verplicht, maar als jullie het doen, zullen jullie mij een groot genoeg doen."

Het aantal van degenen die zich op edelmoedige manier voor enkele jaren bereid verklaarden met Don Bosco samen te werken aan het welzijn van het Oratorio en van de jeugd, werd steeds groter. We lezen in de notulen van het kapittel.

" Op 21 mei 1861 kwam in de kamer van Don Bosco het kapittel
" bijeen voor het aannemen van twee leden: Don Giovanni Ciattino
" uit Portacomarro, pastoor van Maretto in het diocees van Asto,
" die al voorgedragen was in de vergadering van 12 mei, en Antonio
" Tresso uit Francesco di Front. Don Ciattino kreeg alle stemmen;
" hij werd echter aangenomen als tertiarius (wat wij heden ten dage
" medewerker noemen), daar hij zich niet terstond ter beschikking
" van de Congregatie kon stellen. Tresso kreeg slechts één afwij-
" zende stem.

" Op 3 juni 1861, toen het kapittel van de Congregatie van
" de H. Franciscus van Sales vergaderde, vond, na de aanroeping
" van de heilige Geest en een kort gebed, de aanneming plaats van
" de drie volgende leden: R. Costanzo, uit Busca, zoon van Giusep-
" pe, Domenico Parigi uit Chieri, zoon van Ottavio, Francesco Re-
" buffo uit Genua, zoon van wijlen Giacomo. De eerste twee, Costan-
" zo en Parigi kregen alle stemmen; de derde, Rebuffo, kreeg één
" afwijzende stem. Derhalve werden allen tot de beoefening van de
" regel toegelaten.

Parigi was zestien jaar oud, de twee anderen vijftien.

Op dezelfde dag dat de heilige priester Don Ciattino in de Congregatie was opgenomen, bevond zich in het Oratorio zijn vriend, de theoloog

Barbero, pastoor van Villa San Secondo. Hij zei tot Don Bosco: "Er is bij ons op het platteland grote droogte. Het is nodig dat het een beetje gaat regenen."

"Ga naar huis", antwoordde Don Bosco, "laat een noveen houden; laat 's morgens enkele gebeden zeggen, en hulde en aanbidding verrichten tot het heilig Sacrament. Verzamel de mensen 's avonds voor een of andere plechtigheid ter ere van Onze-Lieve-Vrouw. Nodig de mensen uit en zeg: "We houden deze noveen. Ik wil dat Don Bosco, die regen beloofd heeft, een fiasco maakt." - Zeg dat glimlachend; maar zeg er dan in ernst bij dat ze minstens gedurende die noveen niet zullen zondigen."

"Hoe kunnen we dat nu gedaan krijgen? Hoe kunnen we te weten komen of de mensen uw raad zullen volgen? Het zal de schijn hebben alsof dat een uitvlucht is. Er zullen er tweehonderd zijn die zich van de zonde onthouden; en ter wille van enkelen zouden dan allen moeten lijden?"

"Ook het bedrijven van de zonde is een openlijk verwerpen van de weldaad, het is ontkennen dat we die ontvangen hebben."

"Welnu, ik zal doen wat u me zegt; maar als het daarna niet regent, zult u ons minstens komen zeggen door wier schuld het niet geregend heeft."

"Ja, ja, ik zal komen snuffelen, ik zal de zondaars vinden."

De pastoor begon de noveen onmiddellijk toen hij terug in het dorp was, en hij begon met een toespraak over wat Don Bosco tot hem gezegd had. De regen viel voordat de noveen afgelopen was.

In de herfst moest Don Bosco zich met de jongens naar Villa San Secondo begeven.

Aldus verklaart Ruffino, en hij voegt eraan toe: "Don Bosco had, enkele dagen voordat hij naar Don Barbero kwam, een van zijn vrienden aanbevelen, die zich naar het gehucht de Becchi begaf: "Zeg tegen de mensen daar, dat ze vurig tot Maria bidden en iedere avond bij elkaar komen om de rozenkrans te bidden, anders zal er heel gauw door een noodweer grote schade ontstaan."

De dorpelingen baden tot Onze-Lieve-Vrouw, daar zij uit ondervinding de betekenis van dergelijke raadgevingen kenden, terwijl Don Bosco de titel die hij aan zijn Madonna gaf populair begon te maken. In de almanak van de Galantuomo voor 1860 had hij voor de eerste maal vermeld: 24 mei: B.V. Ausiliatrice. En in die van 1861 voor de eerste dag: De Heilige Maagd met de wel verdiende titel van Hulp der Christenen, Auxilium Christianorum!

Op die manier had de Katholieke Lectuur, die de glorie en de gun-

sten van de allerheiligste Maagd Maria, Hulp der Christenen moest vieren, het voordeel alle volksalmanakken voor te zijn in het voortdurend aanwijzen aan de abonnees en lezers, welke dag voor een dergelijke plechtige feestdag vastgesteld was. Voor de maand juni drukte Paravia de aflevering: Vittorina en Eugenia, ofwel de weldadigheid en de naastenliefde. In deze eenvoudige vertelling werd aangetoond hoe de weldadigheid ten aanzien van allen, zonder uitzondering, een consequentie behoort te zijn van de naastenliefde in haar uiterlijke verschijningen. Dat wordt de mensen door de heilige Geest voorgeschreven in de Heilige Schrift. Tot slot kon men er enkele bijzonderheden in lezen over het leven van Pius IX.

De laatste maanden van mei werden intussen opgeluisterd met een toneelvoorstelling en godsdienstige plechtigheden. Op 23 mei, zo vervolgt Don Ruffino zijn verhaal, werd voor de tweede maal het Latijnse toneelstuk Minerval opgevoerd met een andere opdracht, geschreven door pater Palumbo, die aan de weldoeners gezonden werd.

Sacerdos Bosco Equiti ampl. Xaverio Provana in Domino S.

Minerval quod placuit, refertur denuo
Multorum oratu.
Dabitur mensis hujus
Die vigesima tertia, a prandio,
Ad aedem Sancti Francisci nomine dictam,
Secunda hora.
Schedula haec erit tibi tessera, Quam ostendes,
ut fiat spectandi copia.
Quam expectarem paucos, venere plurimi:
Nunc plurimos expecto; ne faxis sient
Pauci. Si primum interfuisti, pervelim
Te iterum adesse: hint tibi placuisse fabulam Intelligam.
Sin abfuisti, te rogo
Ut nunc saltem adsies, Te ergo expecto.

Vale.

Augustae Taurinorum XIII Calendas Junii anno MDCCCLXI

Op 26 mei droeg Don Giovanni Turchi de eerste mis op; ze werd gezongen. Na het ontbijt werden er enkele brieven voorgelezen en werd een bloemenmand aan de nieuwe priester aangeboden. Toen de vespers gezongen waren en de andere kerkelijke plechtigheden tegen het vallen van de avond afgelopen waren, werd er muziek gemaakt, hulde gebracht, vuurwerk afgestoken en ballonnetjes opgelaten.

De plechtige sluiting van de Mariamaand bracht eveneens haar verblijdende gebeurtenissen. De jonge Bo... vertelde aan een vriend van hem, een priester, een feit dat hem overkomen was, zoals er in het Oratorio elke dag voorkomen, en deze priester maakte er melding van aan de seminarist Ruffino.

Don Bosco had deze jongen afzonderlijk genomen en hem de vraag ge-

steld: "Ben je gaan biechten?"

"Ja zeker, bij die en die priester."

"Heeft hij je de absolutie gegeven?"

"Jawel!"

"Hoe is het mogelijk? Je kunt de absolutie niet gekregen hebben."

"Jawel, hij heeft ze me gegeven. Waarom vraagt u me dat?"

"Omdat je niet alles gebiecht hebt." "Ik heb alles gebiecht."

"En als ik je nu zeg van niet?" "Wilt u het beter weten dan ik?"

"Ik wil het niet beter weten dan jij, maar ik weet dat je niet alles gebiecht hebt; dat en dat bijvoorbeeld, is het niet waar dat je dat niet gebiecht hebt?"

"O, die dingen durf ik niet biechten." En hij ging weg, moppend: "Don Bosco weet altijd alles."

Don Bosco verloor hem echter niet uit het oog en op zekere dag toen hij hem weer apart genomen had, zei hij hem: "Welnu, ik wil dat het met jouw geweten in het reine komt."

"Maar ik durf niet bij u biechten!"

"En ik wil niet dat jij biecht, ik zal je zonden aan jou opbiechten, zonder dat jij iets hoeft te zeggen." - En aldus deed hij en hij hield hem alles voor ogen, met alle bijzonderheden, wat hij nooit gebiecht had. De jongen hoefde slechts "ja" te zeggen om de absolutie te verkrijgen en, toen Don Bosco klaar was, was de arme jongen zo gelukkig, als hij in zijn leven nog nooit geweest was; en thans is hij een van de meest opgewekte en vrolijkste leerlingen."

H O O F D S T U K LXXI

HET FEEST DER ITALIAANSE EENHEID - DE WERELDLIJKE
AUTORITEITEN NEMEN NIET MEER DEEL AAN DE
SACRAMENTSPROCESSIE - DE JONGENS VAN HET ORATORIO IN DE
PROCESSIE VAN DE KATHEDRAAL - DOOD EN BEGRAFENIS VAN GRAAF
DI CAVOUR - WOORDEN VAN DON BOSCO: EEN JONGEN ZAL GEEN
TWEEDE OEFENING VOOR EEN GOEDE DOOD MEER DOEN -
AANKONDIGING VAN DE DOOD VAN CAVOUR: WAARSCHUWING TOT
DEGENEN^DIE ZICH NIET WILLEN BEKEREN - EEN DUIVEL OP DE
SCHOUDERS VAN WIE EEN ZONDE IN DE BIECHT VERZWIJGT -
VERTROUWELIJKE GESPREKKEN MET DON BOSCO: HEILIGE JONGENS -
EEN GEHEIMZINNIGE BOL - DE GEKRUISIGDE JEZUS; ONZE-LIEVE-
VROUW; VOORZIENE DOOD VAN EEN PASTOOR - ONGELUK VAN EEN
DOOR GOD BEVOORDEELDE, DIE TOT HOOGMOED VERVALT -
VERMENIGVULDIGING VAN DE HOSTIES - DON BOSCO BEVEELT IN HET
OPENBAAR BIJZONDERE GEBEDEN AAN VOOR DE ZONDAARS - DROOM:
DE KOSTBARE ZAKDOEK EN DE DEUGD DER ONSCHULD - GENEGEN
ONTVANGST VAN EEN AFVALLIGE - ANTWOORD VAN DE AARTSBISSCHOP
VAN FLORENCE AAN DON BOSCO - DIE HEM WAARSCHUWT VOOR DE
LISTEN VAN DE PROTESTANTEN.

De Sacramentsprocessie was in Turijn steeds een prachtig en indrukwekkend schouwspel geweest, ook door de aanwezigheid van de koning, de ministers, senatoren, afgevaardigden en van al de andere wereldlijke en militaire hoogwaardigheidsbekleders. In dat jaar echter hielden de gezagdragers ermee op deze verschuldigde eerbied aan het heilig Sacrament te betuigen, en ziehier onder welk voorwendsel. Het feest van de invoering van de grondwet, dat gewoonlijk gevierd werd op de tweede zondag van mei, was in dat jaar bij wetsbesluit verplaatst naar de eerste zondag van juni. De katholieke geestelijkheid, die steeds aan dit vreugdebetoon had deelgenomen met de kerkelijke plechtigheden, weigerde dat jaar in overgrote meerderheid onder zulke omstandigheden hun ambtsbediening uit te oefenen. Inderdaad was het nieuwe feest ingesteld ter plechtige herden-

Italiaanse eenheid, en kon de paus, die het slachtoffer was van zo vele plagerijen, niet aangenaam zijn.

Daar de regering zich echter wilde wreken vanwege die weigering, zond graaf Camillo di Cavour, voorzitter van de Raad van Ministers, half mei een rondschrijven uit, waarbij het aan de gezagdragers van de Staat verboden werd deel te nemen aan de jaarlijkse Sacramentsprocessie. Tegelijkertijd bevorderde de graaf, die nauwelijks de vijftig gepasseerd was, een krachtige gezondheid genoot en die, na enkele ongemakken, nog een lang leven voor de boeg scheen te hebben, zoveel hij kon de viering van de nationale eenheid, die voor de eerste maal zou gevierd worden. Daar hij de voornaamste bevorderaar en bewerkster van die eenheid was, kon hij er de meeste eerbetuigingen voor verwachten, en er vanwege de democratie van hoog tot laag de luidste toejuichingen voor ontvangen.

Maar God had in zijn raadsbesluiten anders beschikt.

Toen Cavour na een stormachtige zitting van de Kamer van Afgevaardigden, waar hij herhaaldelijk aangevallen werd met bijtende en heftige woorden, op de avond van 29 mei, de vooravond van Sacramentsdag, weer in zijn woning terugkeerde, en door een beroerte getroffen werd, viel hij onverhoeds als dood neer. Toen hij naar bed gebracht was en men hem verschillende aderlatingen had toegediend, scheen zijn toestand te verbeteren.

De volgende dag hoorde men de muziek van het leger niet om zich op de pleinen en in de straten op te stellen, zwegen de salvo's van de artillerie en verschenen de prachtige uniformen van het hof niet, noch de soeverein, noch de andere hoogwaardigheidsbekleders om de stangen van het baldakijn te dragen. "De processie", zo schreef kanunnik Ballezio "trok alleen uit met de praal van de Kerk, maar in plaats van de senatoren en afgevaardigden volgden in rijen achter het H. Sacrament honderden jongens van het Oratorio. Don Bosco had er prijs op gesteld zijn zonen erheen te sturen, van wie hij wilde dat ze vrijmoedig en met open vizier de godsdienst zouden belijden. De mensen waren verwonderd en gesticht bij het zien van die rijen jongens in de plaats van de autoriteiten. Ze bewonderden de vroomheid en aandacht van de jongens, evenals hun mooi godvruchtig gezang. We hadden, als opvolgers en begeleiders van Jezus Christus in het H. Sacrament, de katholieke aristocratie en burgerij van Turijn."

Op zondag 2 juni, terwijl in alle delen van het rijk op burgerlijke wijze de nationale eenheid gevierd werd, lag Cavour in zijn bed te lijden aan stekende pijnen en zijn toestand verergerde dodelijk door een tweede nog heviger beroerte.

"Nadat hij zijn leerlingen al voor de stervende minister had laten bidden, zei Don Bosco op 3 juni tot allen", aldus Don Ruffino: "Donderdag zullen we de oefening doen voor een goede dood. Ik stel er prijs op dat die oefening goed verricht wordt, want er is er een die ze niet

voor een tweede maal zal doen."

"Op 6 juni, donderdag, het octaaf van Sacramentsdag, en de verjaardag van het mirakel van het H. Sacrament dat in 1453 in Turijn was gebeurd, en op hetzelfde uur van dat grote wonder, vertrok graaf di Cavour naar de eeuwigheid. Merkwaaardig samenvallen! Hij had de voet gezet op de hoogste sport van de maatschappelijke ladder, toen hij onverhoeds door de hand van de Almachtige in het graf gestort werd. Het was nauwelijks zes maanden geleden dat hij tot de Kamer de vraag gericht had: "Weet u wat er in Europa over zes maanden zal gebeuren?" Cavour was van plan te beloven dat hij over zes maanden in het bezit van Rome zou zijn. En na die tijd was hij van de aarde verdwenen, zonder ook maar op enigerlei manier iets hersteld te hebben van de schade die hij de godsdienst berokkend had.

Op die dag werd er in het Oratorio bij de oefening van een goede dood een generale communie gehouden. 's Avonds maakte Don Bosco de dood van Cavour aan de communititeit bekend, en merkte op: "Het is wel betreurenswaardig dat de edele graaf in zijn laatste ogenblikken niet een waarachtige vriend van zijn ziel gevonden heeft. Troosten wij ons echter met de hoop dat hij door tussenkomst van de H. Franciscus van Sales, van wie hij van moederszijde afstamde en die nog familie van hem was, door God tijdig in het hart moge getroffen zijn, en dat Hij barmhartig voor hem geweest is."

De jongens herinnerden zich intussen de voorspelling die Don Bosco op het einde van het jaar 1860 gedaan had, en het was en is ook vandaag nog steeds de overtuiging van wie ze hoorden, dat hij die dood voorzien had.

Op de avond van 8 juni moest zijn lijk met grote pracht en praal naar het graf gebracht worden. Maar de lucht werd donker, er viel een ware stortvloed zodat de lijkstoet tegen iedere verwachting in verstoord werd. En de Kamer, de Senaat, de magistratuur, het leger en de gemeenteraad die geweigerd hadden Jezus Christus in het sacrament te begeleiden, moesten bij een dergelijk noodweer in processie achter een lijkbaar aan lopen.

Dezelfde avond wees Don Bosco op de kostbaarheid van de ziel en zei tot de communititeit: "Er zijn er enkelen die ondanks alle pogingen die er al gedaan zijn om hen op het goede pad te brengen, niet tot inkeer willen komen. Ik zal nog een poosje wachten en dan zal ik verplicht zijn hen hier in het openbaar bekend te maken." - Dat stond gelijk met een wegzending wanneer zij een gevaar waren voor hun kameraden. Dat was het tweede grote verdriet dat Don Bosco op 7 maart van dat jaar aangekondigd en aangewezen had met de letter M van moraliteit.

We willen thans opmerken, dat een van de boven genoemden, die zelden tot de sacramenten naderde, op een zaterdagavond tegen dat het donker werd, bij Don Bosco kwam in het koor van de Kerk, om te biechten. De

stoel leunde tegen de zijkant van het altaar, en ervoor stond de kathedraal, vanwaar op zondag de vespers aangeheven werden. In een ring om de biechtstoel heen zat een zeker aantal leerlingen die hun beurt afwachten en zich voorbereidden. Nauwelijks zag Don Bosco deze jongen voor zich, of hij zag duidelijk de ongelukkige staat van diens ziel. Nadat hij gehoord had wat hij zeggen wilde, vroeg hij hem:

"Heb je anders niets te zeggen?"

En de ander: "Anders niets!"

"Toch zou het kunnen dat er nog iets is. Denk eens wat beter na!"

"Ik heb niets anders"! antwoordde de jongen. Toen begon Don Bosco aan te dringen: "Maak voort, komaan, vat moed, biecht alles."

Maar de jongen hield zich doof en zei niets en kwam tot geen besluit. Op dat ogenblik zag Don Bosco op de kathedraal een afzichtelijke aap verschijnen, die tussen de omringende jongens door zijn weg nam, en met een sprong op de schouders van die arme jongen terechtkwam. Hij sloeg zijn klauwen om diens hals en zijn snuit stak hij naar voren tussen het gezicht van Don Bosco en dat van de jongen. Bij dat gezicht overviel Don Bosco een huivering van schrik, de tranen van medelijden sprongen hem in de ogen en hij zei nog eens tot de jongen: "Heb je werkelijk niets meer te zeggen?"

Maar onder de noodlottige dwang van de duivel antwoordde de ander vrijmoedig: "Ik herinner me anders niets."

"Och, mijn beste jongen! Hoe is dat nu? Je zegt me, niets anders meer te biechten te hebben, terwijl ik een grote aap op je schouders zie zitten. Maar pas op"! riep hij opgewonden uit. Hij maakte een gebaar alsof hij wilde opstaan omdat de nabijheid van dat afzichtelijke dier hem niet aanstond. De jongen die helemaal van zijn stuk gebracht was door zijn tranen, en voelde dat wat er op zijn schouders zat, keerde zich om, liet een verstikte kreet van angst, barstte in tranen uit, en terwijl hij Don Bosco bij de kleren greep, riep hij: "Blijf bij me, blijf bij me!" - "Als je niet wilt dat ik weg ga, zeg me dan alles", antwoordde Don Bosco. Toen vatte de ongelukkige jongen moed, klemde zich aan de biechtstoel vast, terwijl het monster verdween, en biechtte de zonde die hij had proberen verborgen te houden.

Don Bosco vertelde dit geval op een avond aan enkele seminaristen onder wie ook Ruffino en Bonetti, die er aantekening van hielden. Wat hij zei maakte een diepe indruk, omdat zij zich de droom herinnerden die hij enkele maanden van tevoren gehad had van drie jongens met apen op de schouders.

Het verhaal verspreidde zich langzamerhand, zodat Don Bosco, daartoe uitgenodigd, met de verschuldigde behoedzaamheid de hele gemeenschap

van die verschijning op de hoogte bracht. In een dergelijk verhaal veranderde hij de omstandigheid van tijd, plaats en persoon en soms stelde hij het voor als iets dat gisteren nog pas gebeurd was, terwijl het zelfs jaren eerder voorgevallen was. Inderdaad kon men de naam van de hoofdpersoon nooit te weten komen, zelfs wanneer met het verloop van tijd het feit zelf door meer dan een tot de fabels gerekend werd.

Maar vierenveertig jaar later kwam op een onverwachte manier een duidelijk bewijs voor de waarachtigheid van het verhaal aan het licht. Broeder Edmondo van de Christelijke Scholen, was in september 1904 aanwezig op het katholieke jeugdcongres te Turijn en ontmoette op die bijeenkomst verscheidene salesianen, onder wie Don Francesca en Don Blanco, missionaris in de republiek Argentinië. Hij begon met hen te spreken over Don Bosco, die hij in 1850 gekend had, en vertelde dat hij hem de jongens op de piazza Emanuele Filiberto had zien verzamelen, en dat hij aanwezig geweest was op hun vergaderingen. Daar er ongeveer 700 jongens bijeen waren om te biechten, werden er tien of vijftien biechtvaders uitgendigd. Maar de overgrote meerderheid gaf de voorkeur bij Don Bosco te biechten, terwijl er bij de andere priesters vrij weinig waren. Hij merkte ook op dat na het lange biechthoren aan Don Bosco wijn aangeboden werd om wat op verhaal te komen, maar dat de heilige priester nooit dronk.

Frater Edmondo begon vervolgens de behendigheid te prijzen van Don Bosco waarmee hij de biecht vruchtbaar maakte. God was hem, bij deze heilige bediening met verrassende gunsten behulpzaam en als bewijs voor die verzekering begon hij de gebeurtenis met de drie apen te vertellen.

De Salesianen, die naar hem luisterden, en verwonderd waren over het slot van zijn verhaal, vroegen hem hoe hij dat te weten gekomen was. Hij antwoordde: "Ik heb het in Parma van de jongen (en hij noemde zijn naam), die deze ernstige waarschuwing gekregen had zelf gehoord. Drie of vier jaar lang had hij uit schaamte nagelaten een zonde te biechten."

Maar, samen met enkele hulpbehoevende zielen, bevonden er zich ook heel mooie in het Oratorio. Op de avond van 10 juni, een maandag, bevond Don Bosco zich na het avondgebed, toen de jongens zich al ter ruste begeven hadden, onder de gaanderij in gezelschap van enkele seminaristen. Onder dezen bevonden zich Ruffino en Bonetti, die hun kroniek verrijkten met wat hij zei. Zij schreven daarom wat we hier weergeven.

" Hij begon te vertellen: "Wil ik u nu iets moois vertellen?"
" "Vertel! Vertel"! riepen allen uit.
" "We hebben op het ogenblik jongens in huis die door God
" met bijzondere gaven zijn begiftigd, waardoor aangetoond wordt dat
" de Heer met ons is. Een van hen die tot de heel degelijke behoort,
" ofschoon er anderen zijn die schijnbaar deugdzamer zijn, zag tij-
" dens de communie een bol die de hele kerk vulde. Die bol werd
" steeds kleiner, totdat hij zo groot was als een noot, doch in de

" lucht bleef zweven en een plaats innam boven de kelk. Hij groeide
" toen weer uit tot dezelfde omvang als eerst, en werd dan weer
" kleiner en verdween. Ik vroeg de jongen, of hij de zin van die
" verschijning begreep en hij antwoordde me ontkennend, en zei er
" bij: "En u, wat denkt u ervan?" - "Ik weet evenmin wat het zeg-
" gen wil", antwoordde ik hem. Zoals u ziet, vervolgde Don Bosco tot
" de seminaristen, hechtte ik schijnbaar niet veel waarde aan zijn
" mededeling, maar toch zou ik u die verklaring kunnen geven. Die
" bol werd gezien op de 2de van de maand, en op de zesde stierf
" Cavour, en die vervulde met zijn macht en met zijn naam de wereld.
" Terwijl hij bezig was kleiner te worden, verhief hij zich tot bo-
" ven het H. Sacrament, werd weer groot, maar toen geringer en ver-
" dween. Er zou ook een andere verklaring te geven zijn, namelijk
" dat de bol een opstand tegen de Kerk zou betekenen. Maar wanneer
" het de schijn heeft dat de Kerk de nederlaag zal lijden, wordt de
" revolutie tot niets en verdwijnt ze voor de ogen van wie haar met
" bezorgdheid gadesloegen. In de verte lijkt zij groot, maar in wer-
" kelijkheid wordt zij tot niets en verdwijnt daadwerkelijk."

" De seminaristen vroegen wie de jongen was die deze bol gezien
" had, maar Don Bosco zei het niet.

" Don Bosco vervolgde.

" "Een andere jongen zag, gedurende de opheffing van de hostie,
" de goddelijke Zaligmaker gekruisigd. Aanvankelijk was hij zeer
" mooi, vol majesteit en kracht, maar daarna begon hij tekenen te ge-
" ven van het uiterste lijden, en op een vreselijke wijze te verma-
" geren. Toen was het alsof alle jongens zich vol genegenheid rondom
" Jezus Christus schaarden, hem voedsel en lafenis boden, en hem
" angstig vroegen wat de oorzaak was van zijn lijden en vernietiging.
" Jezus antwoordde: "Beminde zonen! Dat is de wil van mijn eeuwige
" Vader!" Daarmee eindigde het visioen. Wat mij genoegen doet, is dat
" de jongen het me openhartig op een vel papier schreef. Ik bewaar
" het nog op mijn kamer en de jongen hecht geen belang aan dat geval.
" Ik vroeg hem of hij de betekenis wist van wat hij gezien had, en
" waarom hij onze Heer zo uitgeteerd zag. Hij antwoordde me ontken-
" nend; hij scheen niettemin te menen dat het op een schaarste wees
" - stoffelijk of geestelijk - die niet plotseling zou optreden maar
" misschien over enkele jaren. De meest voor de hand liggende ver-
" klaring is echter, dat Jezus op het ogenblik lijdt in de persoon
" van zijn Kerk."

" Enkelen onderbraken Don Bosco door hem te vragen: "Maar wie
" is die jongen?" - Don Bosco wilde het niet zeggen en hervatte:

" "Er is een derde jongen, die ik al gezien heb in de droom
" van de tafels, onder het uitgelezen aantal van degenen wier ziel
" waarlijk onschuldig is, en die nog straalt in de mooie glans van
" het doopkleed. Onze-Lieve-Vrouw scheidt er behagen in met hem in
" samenspraak te zijn en hem verscheidene verre en verborgen zaken
" te tonen. Ikzelf, ook als ik iets ten aanzien van de toekomst wil-
" de weten, wendde me tot hem, maar op een dergelijke manier, dat
" zijn eigenliefde er niet door gevoed werd: hij vroeg het aan Onze-

" Lieve-Vrouw, en dan kon hij het me in alle eenvoud zeggen. Het-
" zelfde gebeurt als ik een of andere gunst wil verkrijgen. Van
" dergelijke jongens hebben we er meer dan een. Het is iets heel
" zonderlings, maar ik let op waar het op uitloopt, want illusies
" zijn niet onmogelijk. Het is echter zeker dat Maria ons bemint.
" Ik zal u nog iets van een vierde uit uw gezelschap vertellen, wat
" niet op een natuurlijke manier te verklaren valt. Voor de paasva-
" kantie probeerde hij om die vakantie bij zich thuis door te bren-
" gen. Ik wilde hem niet laten gaan, maar hij drong aan, zeggend,
" dat hij aanwezig wilde zijn bij de dood van zijn pastoor. Einde-
" lijk werd hem toestemming gegeven en hij vertrok met die gedachte.
" Zijn ouders, aan wie hij het ter kennis gebracht had, dachten dat
" hij gek was, en schreven naar het Oratorio met de vraag of hun
" zoon al met die malle idee uit Turijn vertrokken was, daar de pas-
" toor zich in heel goede gezondheid bevond. Maar kijk? Enkele da-
" gen later werd de pastoor ziek, bracht orde in zijn gewetenszaken
" en stierf."

" We waren allen hoogst verwonderd en vroegen hem met nog meer
" aandrang om ons te zeggen wie die uitverkoren jongen was die te
" midden van ons vertoefde en die we niet kenden. Hij antwoordde en-
" kel: "Het is juist het geval waarvan men zeggen kan: Abscondisti
" haec a sapientibus et prudentibus et revelasti ea parvulis,...
" quoniam sic fuit placitum ante te. Het gaat hier niet om kennis of
" goede wil; de Heer schenkt zijn gaven aan wie Hij wil en Hem be-
" haagt. Voor mij echter is een volhardende deugd kostbaarder dan de
" buitengewone genaden, omdat die tekenen van uitverkiezing gevaar-
" lijker zijn naarmate zij zich vaker voordoen, daar iemand zich zou
" kunnen laten verleiden door de hoogmoed. God weigert de genade aan
" de hoogmoedigen en schenkt ze aan de nederigen. Deze zielen, die
" in een dergelijke staat verkeren, zullen soms iets over visioenen
" van een heilige of iets anders bovennatuurlijks, of horen het van
" de preekstoel. Een dergelijk verhaal zal indruk maken op degenen
" die niet zulke genaden verkregen hebben; maar op sommigen van hen
" over wie we spreken, maakt niets indruk; veeleer bestaat het ge-
" vaar dat ze van zichzelf zullen zeggen: "0, dat heeft niets te be-
" tekenen; zulke gunsten heb ik ook al verkregen. En wee hen dan!
" want het ontbreekt hun aan nederigheid. Wee, wanneer ze dergelijke
" gunsten aan eigen verdiensten toeschrijven. Enkele jaren geleden
" hebben we hier in huis een jongen gehad, die beweerde dat hij in
" een periode dat hij ziek was Onze-Lieve-Vrouw gezien had en van
" haar heel veel had vernomen. Hij gaf er verscheidene bewijzen van:
" dat hij wist wie van zijn kameraden waren gaan biechten en wie
" niet. En op een zaterdagavond, stuurde hij deze laatsten naar de
" biechtstoel. Ook zijn goed gedrag na de genezing was een mooi be-
" wijs van dat visioen. Maar niettemin begon hij later te zakken,
" steeds maar te zakken, totdat we op een gegeven ogenblik verplicht
" waren hem uit huis weg te zenden. Maar hoe het ook zij, het is
" zonneklaar dat we, vooral dit jaar, tal van bewijzen gekregen heb-
" ben van Gods goedheid ten aanzien van het Oratorio. Al deze feiten
" tonen aan dat de Heer in ons huis regeert; dat Hij ons beschermt
" en ons verdedigt; dat Hij onze taak

" voortgang geeft. Wee ons, als we dat niet weten te beantwoorden!
" Hij vervolgde met te zeggen betreffende de visioenen, als
" antwoord op wat de seminaristen hem gevraagd hadden: "Ten aanzien
" van de heilige hostie ben ik nooit begunstigd geworden door zicht-
" bare of schijnbare tekenen, met uitzondering echter van de verme-
" nigvuldiging van de partikels. Dat is werkelijk een waarachtig
" mooi en verrassende gebeurtenis geweest!"
" "Dat feit staat dus eigenlijk vast"? vroeg er een.
" "Zeker! Het staat vast. Op een morgen, toen ik de enige
" priester in huis was, (1854) (1) droeg ik, zoals in die tijd ge-
" bruikelijk was, de mis van de communiteit op. Na de nuttiging be-
" gon ik de heilige communie aan de jongens uit te reiken. Ik had en-
" kele kleine partikels in de kelk liggen, misschien tien of twaalf.
" Daar er zich in het begin slechts weinigen gemeld hadden, had ik
" er niet aan gedacht de partikels door te breken maar, toen de
" eersten gecommuniceerd hadden, kwamen er anderen en weer anderen,
" zodat de rij van jongens aan de communiebank tot drie keer toe
" verwisseld werd. Er zullen zeker op zijn minst vijftig communican-
" ten geweest zijn. Nadat de eersten ter heilige tafel genaderd wa-
" ren, wilde ik al naar het altaar gaan om de overblijvende parti-
" kels te breken, maar, daar het me opeens toescheen in de kelk
" steeds dezelfde hoeveelheid te zien, ging ik door met het uitrei-
" ken van de communie. Zo ging ik door, zonder erop te letten of de
" partikels minderden. Toen ik vervolgens bij de laatste communicant
" kwam, zag ik tot mijn uiterste verbazing dat er juist nog een en-
" kel partikel in de kelk was en daarmee gaf ik hem de communie." -
" Hij herhaalde nog eens: " "Zonder te weten hoe, had ik gezien dat
" de hosties zich vermenigvuldigden."

Op dit punt van zijn bericht gekomen, schreef Don Giovanni Bonetti: "De laatste woorden van Don Bosco tonen twee dingen aan: 1. Dat de gebeurtenis van de vermenigvuldiging van de heilige hosties een vaststaand feit is. 2. Dat uit het verhaal, dat hij onder andere omstandigheden daarover aan zijn vertrouwelingen deed, en uit bepaalde uitdrukkingen ervan, eveneens valt af te leiden dat hij, buiten deze, ook bij andere gelegenheden gunsten van deze aard gekend heeft die onbekend bleven." En hij besluit: "Hoe het ook zij, ik verklaar dat dit half uurtje gesprek met Don Bosco, mij en mijn metgezellen meer goed deed, zoals zij me onomwonden verklaarden, dan tien dagen retraite. De volgende dag werd er uiterst voorzichtig geprobeerd minstens een of meer gefundeerd vermoeden te krijgen, welke de zo begunstigde jongens over wie Don Bosco gesproken had, wel mochten zijn. Sommigen zeiden: "Het komt me voor dat het deze moet zijn." Anderen: "Het lijkt mij, dat het die is." Maar iets met zekerheid zeggen konden ze niet. Ik kwam echter door een vriend, aan wie

(1) Zie deel III, blz. 258, Vgl. einde hoofdstuk 63 in deel VII.

degene die de verschijning van de bol gezien had en de zaak toevertrouwd had, ook de naam te weten die ik wilde kennen. Ik schreef hem op, hield hem voor me, en had een bewijs te meer dat Don Bosco ware dingen vertelde."

In het Oratorio bleven de grote deugden verborgen. Te minden van een omgeving vol geestelijke gedachten, vol voortdurende verrasende gebeurtenissen, dromen die een bovennatuurlijk karakter hadden, met voorspellingen, onthullingen van gewetens, en aankondigingen van toekomstige sterfgevallen, dingen die alle de fantasie schenen te prikkelen waren er onder de duizenden in het Oratorio opgevoede jongens, noch visionairs, noch godsdienstmaniakken, noch kwezels, noch kleinmoedigen, noch bijgelovigen. Er ontwikkelde zich daarom een orde van zaken die, gegrondvest op waarachtige godsvrucht, klaarblijkelijk door God gewild werd. Dat werd bevestigd door Don Paolo Albera en met hem door vele anderen.

Op 16 juni gaf Don Bosco als geestelijke bloem aan de jongens de taak enkele bijzondere gebeden te verrichten, opdat God die van de apen tot inkeer zou laten komen, van wie hij nog zei dat ze nauwelijks in het meervoud waren aan te duiden. De avond van de 18de verhaalde hij het volgende geschiedenisje of een soort van droom, zoals hij het bij een andere gelegenheid omschreef. De manier echter waarop hij vertelde was steeds zodanig, dat Ruffino van hem mocht getuigen wat Baruk zei over de visioenen van Jeremias: "Hij zei me alles voor, en ik heb het met inkt op deze boekrol geschreven." (Jer. 36,18)

Don Bosco vertelde dus:

" Het was in de nacht van de 14de op de 15de van de maand.
" Toen ik in bed was en nauwelijks een beetje had gesluimerd, hoorde ik een forse slag op het bedonderstel, alsof iemand er met een paal tegen sloeg. Ik sprong rechtop in bed, de gedachte aan de bliksem kwam me plotseling voor de geest, ik keek hier en daar, maar zag niets. Daarom, ervan overtuigd dat ik gedroomd had en dat er in werkelijkheid niets aan de hand was, legde ik me neer om te slapen.
" Maar nauwelijks was ik weer ingeslapen, of een tweede slag trof mijn oor en deed me opschrikken. Ik sprong weer recht in de kussens, toen het bed uit, zocht en keek onder het bed, onder de tafel en in de hoeken van de kamer, maar ik zag niets. Toen beval ik me aan in de handen van de Heer, nam wat wijwater en maakte een kruisteken. Toen was het dat mijn geest begon rond te dwalen, en ik zag wat ik thans ga vertellen.
" Het leek me dat ik op de preekstoel in onze kerk stond, gereed om te beginnen met de preek. De jongens zaten allen op hun plaats met de blik op mij gericht en wachtten aandachtig dat ik zou beginnen te spreken. Ik wist echter niet welke stof ik moest behandelen, noch op wat voor een manier ik net de preek moest be-

" ginnen. Hoe ik mijn geheugen ook inspande, mijn geest bleef on-
" vruchtbaar en leeg. Zo bleef ik een poosje, verward en beangstigd
" staan, doordat iets dergelijks me in al de jaren dat ik had ge-
" preekt, me nog nooit overkomen was. Plots zag ik in een oogwenk
" onze kerk veranderd worden in een grote vallei. Ik probeerde naar
" de muren van de kerk te kijken en zag ze niet meer. Ik zag ook
" geen enkele jongen meer. Ik was buiten mezelf van verbazing, en
" wist geen verklaring te vinden voor die verandering van toneel.

" "Maar, wat is dat nu"? zei ik tot mezelf: "een ogenblik
" geleden was ik in de kerk, op de preekstoel en nu ben ik in dit
" dal! Droom ik? Wat doe ik?" - Ik besloot toen in dat dal verder
" te gaan. Ik liep een beetje en terwijl ik naar iemand uitkeek
" tegenover wie ik mijn verwondering kon uitdrukken en die ik om een
" verklaring kon vragen, zag ik een mooi paleis met tal van grote
" balkons of terrassen, zoals men ze wel noemt, die samen een
" groot wonder vormden. Voor het paleis strekte zich een plein uit.
" In een hoek daarvan, aan de rechterkant, ontdekte ik een groot
" aantal jongens, die in een groep bij elkaar stonden geschaard rond
" een Dame, die aan elk van hen een zakdoek uitreikte. Wie een zak-
" doek hadden aangenomen, krommen dan een voor een op het lange ter-
" ras met de balustrade en namen daar plaats.

" Ik ging ook naar die Dame toe en hoorde dat ze, telkens als
" ze een zakdoek aanreikte, tot elk van de jongens afzonderlijk de-
" ze woorden zei: "Vouw hem nooit open als de wind blaast; maar als
" de wind je overvalt wanneer je hem hebt uitgespreid, wend je dan
" direct naar rechts, nooit naar links..."

" Ik sloeg al die jongens gade, maar op dat ogenblik kende
" ik er geen enkele van. Toen de uitdeling van de zakdoeken afgelo-
" pen was en allen zich op het terras bevonden, vormden allen teza-
" men een lange rij en daar bleven ze rechtop staan zonder een woord
" te spreken. Ik bleef toekijken en zag een jongen die zijn zakdoek
" te voorschijn begon te halen en hem openvouwde. Daarna deden de
" andere jongens hetzelfde totdat ik zag dat ze allen de zakdoek
" uitgespreid in de hand hielden. Deze was heel groot, geborduurd
" met gouddraad van heel grote waarde. In gouden letters stond er
" heel duidelijk op geschreven: REGINA VIRTUTUM.

" En plots begon er uit noordelijke richting, dat wil zeg-
" gen van de linkerkant, een briesje te waaien, dat geleidelijk ster-
" ker werd, en tenslotte stak er een echte wind op. Nauwelijks was
" die wind beginnen te blazen, of ik zag enkele van de jongens on-
" middellijk hun zakdoek opvouwen en wegsteken. Anderen keerden zich
" naar rechts. Maar een deel bleef onbeweeglijk staan met de zakdoek
" uitgespreid.

" Zodra die wind sterk geworden was, kwam er een wolk aan-
" drijven die weldra de hele hemel bedekte. Daarna stak er een wind
" op, er barstte een krachtig onweer los met hevige donderslagen.
" Toen begon het te hagelen, vervolgens te regenen en tot slot te
" sneeuwen.

" Intussen stonden er vele jongens met de zakdoek uitge-

" spreid. De hagelstenen vielen erop neer en sloegen er gedeeltelijk
" dooreen; en ook de geweldige regen scheen de zakdoek te doorboren,
" en zelfs de sneeuwvlokken gingen er doorheen. In een ommezien wa-
" ren al die zakdoeken bedorven en als doorzeefd, zodat er niets
" moois meer aan was.

" Dit wekte zozeer mijn verbazing, omdat ik er geen ver-
" klaring voor wist te vinden. Het ergste kwam toen ik die jongen
" naderde: eerst had ik geen een van al die jongens herkend, maar
" nu herkende ik ze allemaal. Het waren mijn jongens uit het Orato-
" rio. Nog dichterbij gaande begon ik hun vragen te stellen: "Wat
" doe jij hier? Ben jij niet die en die?" - "Ja, zeker, ik ben die
" en die! Kijk! die en die is er ook, en die ander daar en deze."

" Toen begaf ik me naar de plaats waar die Dame was die de
" zakdoeken had uitgedeeld. Daar stonden nog enkele andere mensen,
" en ik vroeg hun: "Wat heeft dit alles te betekenen?"

" De Dame wendde zich tot mij en antwoordde: "Hebt u niet
" gezien wat er op die zakdoeken geschreven stond?"

" "Ja zeker: Regina virtutum."

" "Weet u niet waarom?"

" "Jawel, dat weet ik."

" "Welnu, die jongens stellen de deugd der onschuld bloot
" aan de wind der verleidingen. Enkelen slaan onmiddellijk op de
" vlucht zodra ze die gewaarworden, en dat zijn degenen die de zak-
" doek opbergen. Anderen die overvallen worden en geen tijd hebben
" om de zakdoek op te bergen, keren zich naar rechts. Welnu, dat zijn
" zij die bij gevaar hun toevlucht tot de Heer nemen en de vijand de
" rug toekeren. Anderen tenslotte blijven met de geopende zakdoek
" blootgesteld aan de verleidingen zodat hun onschuld stukgeslagen
" wordt."

" Het schouwspel deed me heel veel leed en ik was bijna wan-
" hopig toen ik zag dat het aantal van hen die de deugd der onschuld
" bewaard hadden, zo klein was. Ik barstte daarover in een smartelijk
" geweent uit, en toen ik weer wat bedaard was, vroeg ik: "Maar, hoe
" komt het dat de zakdoeken doorzeefd worden, niet alleen door de
" storm met hagel, maar ook door de regen en de sneeuw? Die drup-
" pels en die sneeuwvlokken duiden die misschien op de kleine zonden,
" de dagelijkse zonden?"

" "Weet u niet dat er in dat opzicht non datur parvitas
" materiae? Maar verontrust u niettemin niet; kom maar eens kijken!"

" Een van de mannen trad naar voren tot voor het terras,
" gaf met de hand een teken aan de jongens en riep: "Naar rechts!"

" Bijna al de jongens keerden zich naar rechts, maar enke-
" len kwamen niet in beweging en hun zakdoek was immers geheel aan
" flarden. Toen zag ik de zakdoek van degenen die zich naar rechts
" gewend hadden heel strak worden, en geheel gelapt en versteld, maar
" toch zo dat er geen enkel gaatje meer in te bespeuren was. Niette-
" min bevonden ze zich in een erg slechte, deerniswekkende toestand.
" Er was geen enkele meer bij, die nog regelmatig van vorm was. Som-
" mige waren drie handbreedten lang, andere twee, sommige een.

" Toen vervolgde de Dame: "Ziedaar degenen die het ongeluk

" gehad hebben de deugd van hun onschuld te verliezen, maar zij
" herstellen zich door de biecht. De anderen, die niet bewegen,
" zijn degenen die volharden in de zonde en misschien, misschien
" zullen zij verloren gaan."
" Tenslotte zei ze tot me: "Nemini dicito, sed tantum admone."

"Diezelfde dag", vertelt Don Ruffino, "had de Heer de ijver van Don Bosco beloond door een verdwaald schaap tot hem te brengen. Terwijl hij op de speelplaats te midden van de jongens stond, kwam er een heer bij hem, die zei dat hij hem over een belangrijke aangelegenheid moest spreken. Don Bosco bracht hem naar zijn kamer. Daar aangekomen viel de bezoeker direct met de deur in huis. Hij vertelde: "Ik ben priester, ik ben pastoor geweest; ik heb het gewijde ambt neergelegd om me onder Garibaldi te scharen. Door bedrog werd ik ertoe verlokkt van het geloof af te vallen en mij bij de protestanten aan te sluiten. Maar ik ben ongelukkig geweest vanaf het eerste ogenblik van mijn afdwaling. Ik kan geen gemoedsrust meer vinden. Ik verkeer thans in een betreurenswaardige toestand, niet alleen naar ziel, maar ook naar lichaam. Ik zou graag tot mijn bisschop willen terugkeren, maar hoe moet ik dat aan boord leggen?"

"Don Bosco kende de arme man bij geruchte en antwoordde hem: "Gaaf u gerust. De bisschop is al over alles ingelicht en is bereid u weer te ontvangen. Hebt u geld?"

"Ik bezit geen duit; hier, kijk"! - en met die woorden maakte hij zijn kleren open en liet zien dat hij een vrouwenhemd aan had. - "Dat vond ik zaterdagavond op mijn bed om te wisselen. Misschien hebben mijn kameraden dat gedaan om me te beledigen en hadden zij al in de gaten dat ik me niet meer gelukkig voelde."

Don Bosco gaf hem geld voor de reis en een hemd om aan te trekken. Bij het afscheid nemen vroeg de arme priester of Don Bosco niet een boek voor hem had.

"Wel zeker, met genoegen", zei Don Bosco, "maar op het ogenblik heb ik geen ander boek dan het brevier."

"Dat is juist wat ik graag zou willen hebben." - Hoe ongelukkig zijn de mensen die zich verwijderen van de weg naar de hemel!

Het schijnt echter dat deze man om zoveel als in zijn vermogen was zijn dwalingen goed te maken, aan Don Bosco de listen onthulde waarvan de protestanten gebruik gemaakt hadden ten aanzien van de zielen in Florence. De dienaar Gods schreef nog diezelfde dag een brief aan de aartsbisschop, die hem het volgende antwoord zond:

" Hooggeachte en Zeereerwaarde Heer,
"

" Mevrouw de markiezin di Villarios deed mij, na haar terugkeer te
" Florence, terstond Uw brief van 18 dezer toekomen, die mij buiten-
" gewoon genoeg deed. Uw gedachte om voor me te bidden en door de
" jongens daar bij U voor mij te laten bidden, heeft me oprecht ont-
" roerd; het getuigt van Uw goede inborst. Ik heb er waarlijk behoef-
" te aan in deze verwarde tijden en in de uiterst lastige positie
" waarin ik me bevind, omringd door zoveel moeilijkheden en gebukt
" gaande onder een zo zware last.

" Het ongemak dat me aangedaan is, bij gelegenheid van het
" octaaf van het Sacramentsfeest, is misschien door de kranten een
" beetje overdreven. Maar over mij zijn er sommige dingen gezegd
" door de heel slechte krant van Florence, La Nazione, die alle per-
" ken te buiten gaan. Ik heb het goed gemeend deze te doen logen-
" straffen. Wanneer er al bij mijn terugkeer uit de kerk, na de
" processie, wat beledigingen en wilde kreten tegen mij geuit werden,
" waren er tegelijkertijd toch ook van de zijde van een groot gedeel-
" te van mijn volk levendige betuigingen van godsvrucht en genegen-
" heid. Wat ik echter diep betreurt, is dat er een aantal personen zo
" brutaal en verdorven een plechtigheid stoorden die geheel gericht
" was op de verering van Jezus in het Sacrament. Ze verontrustten en
" intimideerden de brave lieden, die in heel groot aantal waren toe-
" gelopen om het Allerheiligste met kaarsen te vergezellen. Deze hei-
" ligschennende oneerbiedigheid treft me het diepst. In zijn oneindi-
" ge barmhartigheid moge God zich verwaardigen deze heiligschenners
" te verlichten en vergiffenis te schenken."

" De mededelingen, die U zo goed geweest bent mij te ver-
" schaffen over de protestantse propaganda, zijn mij uiterst welkom
" en meer nog de goede raadgevingen die U me voorstelt aangaande de
" meest geschikte middelen om er een dam tegen op te werpen. Het is
" nu sinds tien jaar dat men pogingen in het werk stelt om het geloof
" van deze bevolking te bederven. Eerst hebben ze in het geheim ge-
" werkt; sinds twee jaar werken ze onverhuld. Door de genade van de
" Heer echter raken ze telkens meer in diskrediet, en ze hebben niets
" anders verworven dan wat ongelukkigen; en onder diegenen die zich
" door misleiding hebben laten meesleuren, zijn er al velen berouw-
" vol tot de schoot van de Kerk weergekeerd. Ik vertrouw dat, als
" we waakzaam zijn en de geestelijken zich rond hun bisschoppen scha-
" ren, de inspanningen van deze valse leraren nagenoeg nutteloos
" zullen zijn. Met betrekking tot de geestelijken echter heeft het
" me niet aan treurige ervaringen ontbroken. Nog in het begin van
" deze maand moest ik een reeks van geestelijken veroordelen die
" zich met betreurenswaardige oogmerken samengevoegd hadden. Geluk-
" kig hebben ze naar mijn stem geluisterd, behalve dertien straffen
" omdat ze er de voorkeur aan gaven uit hun bediening geschorst te
" worden a divinis. Het waren voor het merendeel priesters uit ande-
" re diocesen, die hier al verscheidene jaren hun toevlucht gezocht

H O O F D S T U K LXXII

KATHOLIEKE LECTUUR - ARTIKEL VAN DE ARMONIA VOOR DE
HERNIEUWING DER ABONNEMENTEN OP DEZE LECTUUR - HET FEEST
VAN DE H. JOHANNES EN DAT VAN DE H. ALOYSIUS; HOE DE
OUD-LEERLINGEN ZICH VERZAMELEN - HET KLEIN SEMINARIE VAN
GIAVENO EN GUNSTIGE RESULTATEN DOOR DE LEERLINGEN ERVAN
BEHAALD - BEZOEK VAN DON BOSCO AAN GIAVENO - RIVALITEIT -
SEMINARISTEN OPGESTOOKT OM DON BOSCO TE VERLATEN -
MOEDELООSHEID VAN DE SEMINARIST BOGGERO EN ZIJN BRIEF -
RAAD VAN DON BOSCO AAN BOGGERO - ONDERHOUD VAN DON BOSCO
MET DE PRO-VICARIS - DON BOSCO EN SINT IGNATIUS - BRIEF
VAN RIDDER OREGLIA AAN D. ALASONATTI: DE ZIEKEN - BRIEF
VAN DON BOSCO AAN DE JONGENS VAN HET ORATORIO - HIJ GEEFT
VERMANINGEN VANUIT LANZO OVER ZAKEN DIE IN VALDOCCO NIET
GOED GAAN - UITREIKING VAN DE PRIJZEN: BRIEFJE VAN
TOMMASO VALLAURI AAN DON BOSCO - JONGENS WORDEN
VOORBEREID VOOR DE PLECHTIGE INKLEDING.

Gedrukt bij Paravia, werd voor de maand juli de aflevering van de
Katholieke Lectuur uitgegeven: Onthouding van de arbeid op zondagen door
M.D. Olivieri, oud-lid der wetgevende vergadering van Frankrijk. Het
toon- de de morele, fysieke, commerciële en algemene behoefte aan de
zondagsrust aan.

In de aanhangsels werden de oude Sardinische wetten van Z.M. Carlo
Emanuele op de eerbiediging van de zondagen uiteengezet. Verder wordt er
een samenvatting gegeven van een wijnbouwkundige verhandeling van Mgr.
Losana, bisschop van Biella, over de manier om de schimmel op druiven te-
gen te gaan door middel van zwavel. De doorluchtige prelaat wees erop dat
al sinds tientallen jaren deze schimmelziekte hele provincies deed verar-
men. Dat de Madonna die op de bergen van La Salette verschenen was, be-
kend gemaakt had dat de druiven bedierven door de zonden van de mensen en
vooral door de ontheiliging van de zondagen. Dat de straffen, waarmee God
het joodse volk getuchtigd had, zich nu herhaalden. "Verschaald is de
wijn en de wijnstok verdord; allen zuchten die blij van harte waren...
Men drinkt geen wijn meer bij een lied" (Jesaja 24, 7 en 9a): "Er is geen

druif meer aan de wijnstok... het loof is verdord." (Jeremias 8,13)

De Armonia nam in haar nummer van 17 juli het volgende artikel op:

" De Katholieke Lectuur van Turijn
"

" Verscheidene malen hebben wij aan onze lezers, alle welden-
" kenden zonder onderscheid, de Katholieke Lectuur, die al meerde-
" re jaren tot zoveel nut van het volk in Turijn gedrukt wordt,
" aanbevolen. Thans echter worden wij door nieuwe en bijzondere mo-
" tieven ertoe aangespoord ze andermaal aan te bevelen met nog wat
" meer warmte. Behalve dat het thans juist de tijd is voor de ver-
" nieuwing van de abonnementen, is het iedereen eveneens bekend
" met welke ijver en volharding de protestanten alles op alles zet-
" ten om in onze dagen in de meest verderfelijke vormen het gif van
" hun goddeloze leer in de harten der onvoorzichtige gelovigen te
" storten. Daar waar de vijanden van de Kerk zoveel doen om het
" geloof van Jezus Christus te bederven, dienen de goede katholie-
" ken des te meer alles in het werk te stellen voor de verdediging
" van de grootste en heiligste zaak! Zullen wij dulden dat de ket-
" ters meer ijver aan de dag leggen om de zielen ten verderve te
" voeren, dan wij om ze tot de zaligheid te leiden? Wanneer wij
" overigens zien dat niet alleen heel het Italiaanse episcopaat,
" maar de plaatsvervanger van Jezus Christus zelf, de regerende
" Paus Pius IX, hartelijk de verspreiding van deze werkjes aanbe-
" velen door te zeggen dat er juist in deze tijden niets voortreffe-
" lijker en niets nuttiger is dan deze, nihil praestantitas, nihil
" utilius, behoort ieder verder woord van onze kant overbodig te
" zijn. Vandaar dat bij het zien herleven onder de goede katholie-
" ken van de ijver voor het christelijk onderricht van het volk, wij
" hier eenvoudig de abonnementsvoorwaarden geven, namelijk: enz.
" Abonnementen in Turijn kunnen opgegeven worden te Turijn bij de
" de erven Ormea, onder de gaanderij van het stadhuis en bij de
" bureaus van de Katholieke Lectuur, via S. Domenico nr. 11, bene-
" denverdieping.

Intussen liet Don Bosco in juni 4.000 prentjes van de H. Aloysius van Gonzaga drukken. Ridder Oreglia gaf aan Severino Rostagno, toen deze in Pinerolo was teruggekeerd, een beschrijving van de feestelijkheden in het Oratorio. Deze degelijke jongen had wegens zijn wankele gezondheids-toestand enkele maanden in Valdocco gewoond. Don Bosco en de andere oversten van het huis hielden in alles rekening met hem. Ridder Oreglia nam hem vaak met zich mee op de wandeling, maar het leven van de communiteit bekwam Severino niet goed. Hij hield van kinderspelen met kleinere kinderen, of wandelde graag met de oversten of andere personen van rijpere leeftijd, en zelfs zelden zag men hem met leerlingen van zijn eigen leeftijd. Toen hij thuis was, begonnen zijn kameraden hem brieven te schrij-

ven, die zijn brave moeder in 1891 nog bewaarde en waaronder de volgende voorkwam van ridder Oreglia.

" Beste jongen,
"
" Hoewel ik gewoonlijk erop gesteld ben goed van iedereen te
" denken, moet ik nu toch aan jou beginnen te twijfelen door je
" langdurig stilzwijgen. Inderdaad, als je het goed maakt, zou ik
" het onmogelijk achten dat je nog niet zou hebben geschreven, ik
" zal niet zeggen aan mij, maar toch aan de een of ander in het huis.
" Ik vrees daarom dat je gezondheid meer dan middelmatig op het spel
" gezet wordt door die twijfel, hoe ook het antwoord, dat zowel door
" mij als door de kameraden verlangd wordt om opheldering te ver-
" krijgen, zou zijn. Ook jij zult wel willen weten hoe de zaken on-
" der ons gaan. Zo goed als ik kan, zal ik proberen je een en ander
" te vertellen. Wat het dagelijkse leven betreft, is er zowel onder
" de studenten als onder de vakjongens geen nieuws te melden, tenzij
" een kleine wijziging in het rooster, waardoor de warme middaguren
" zodanig verspreid zijn, dat zij voor de studie naar later op de
" dag verzet zijn en de recreatie 's avonds plaatsvindt.
" Wat je enigermate kan interesseren is veeleer te vernemen
" hoe de feestelijkheden van Sint-Jan, op de 24ste en die van de H.
" Aloysius op de 30ste juni verlopen zijn. Om met het eerste te be-
" ginnen, wil ik je vertellen dat de jongens Don Bosco een torenklok
" cadeau gedaan hebben, waardoor je bij je terugkeer de uren kunt ho-
" ren slaan, zodat je niet op zoek zult hoeven te gaan naar iemand
" die je vertelt hoe laat het is. Daar de kosten echter groot zijn,
" zodat de jongens nog niet het hele bedrag hebben kunnen opbrengen,
" heeft de verkoper ons gelukkig een jaar tijd gegeven om het geheel
" te betalen. Ik vertel je dit opdat, als je ooit eens een of andere
" bewonderaar van Don Bosco's deugden tegen het lijf mocht lopen en
" met wie je voldoende op vertrouwelijke voet staat, je hem kunt
" uitnodigen om de arme jongens te helpen de laatste betalingen te
" doen. Dit slechts als scherts tussen ons.
" 's Morgens vond de communie plaats van al de jongens; daar-
" na liet Don Bosco koffie met melk geven aan al de jongens van het
" huis en van de andere Oratoria en aan al de externen die naar de
" plechtigheden kwamen; stel je voor dat twee vaten melk niet genoeg
" waren, ongeacht het fruit, de worst en het brood voor de externen.
" Daarna werd door Don Bosco een gezongen mis opgedragen. Vervolgens
" een weelderig middagmaal (more pauperum) met muziek, gedichten en
" toespraken. Na het middagmaal waren er allerlei spelletjes, tot
" het uur van de kerkdienst, toen Don Bosco andermaal celebreerde
" met volledig orkest, 's morgens zowel als 's avonds. Na de zegen
" werden allen op snoepgoed en fruit onthaald; vuurwerk, ballonne-
" tjes en vuurpijlen; een stortvloed van gedichten gelezen door de
" leerlingen, verschillende cadeaus aangeboden door de jongens, voor-
" al door de externen en door de heren uit de stad: kortom, beste

" Severino, er ontbrak niets anders aan dan dat jij er ook bij had
" moeten zijn, dan waren we compleet geweest. Na dat alles gingen we
" om elf uur 's avonds naar bed, allen tevreden en vermoeid, vooral
" Don Bosco die gewoon niet meer kon.

" En nu gauw naar de H. Aloysius, anders ben ik bang dat me
" de tijd en misschien voldoende papier ontbreekt. Om dit feest met
" grote plechtigheid te vieren kwamen de vicaris-generaal van Turijn,
" die de mis kwam opdragen voor de generale heilige communie, waar-
" aan meer dan zeshonderd jongens deelnamen. De vicaris van het ka-
" pittel van Asti, die de hoogmis opdroeg, de zegen gaf en de lof-
" rede op de heilige Aloysius hield; Graaf di Collegno, die de leider
" van het feest was. 's Morgens liet hij allen ontbijten die naar de
" mis gekomen waren: duizend porties waren niet genoeg. Daarna was
" er, evenals op Sint-Jan een middagmaal, iets overvloediger, met
" muziek. enz. 's Avonds was er een loterij waarbij iedereen iets
" won; daarna was er vuurwerk, ontelbare ballonnetjes, en zoveel
" gasten van heren en familieleden dat we onze eigen familie haast
" niet meer konden zien. Het feest duurde tot na tien uur en daarna
" verzamelde men zich voor het avondgebed dat het slot was van het
" feest en van de dag. Ook hierbij ontbrak Severino; en de vrienden
" onder hen vroegen herhaaldelijk naar hun kameraad Rostagno. Dat
" wil zeggen dat de afstanden de vrienden in de Heer niet van elkaar
" scheidten.

" Ziedaar wat ik je kan vertellen over onze feesten, die,
" wanneer ze ook al geen genoegens verschaffen in het oog van de
" wereld, toch dierbaar en waardevol zijn voor wie de geest van dit
" huis kent en de zuiverheid der bedoeling voedt in heilige opge-
" wektheid.

" Welnu, wees tevreden met dit weinige dat je misschien
" graag hebt willen weten. Men spreekt en bidt veel over en voor je,
" men hoopt je gauw weer bij ons te zien. Vergeet ons intussen niet
" voor de Heer en vooral mij niet bij Maria, de toevlucht der zonda-
" ren. Ik verzoek je vooral voor mij het Salve Regina na de Rozen-
" krans te bidden.

" De Heer sta je bij en helpe je je kruis te dragen. Hij moge
" het verlichten, en ook indien Hij het mij met je zou willen la-
" ten delen, zou ik daar maar al te blij mee zijn. Maar misschien
" ben ik dat niet waardig en zou ik het niet met gelatenheid dragen,
" en de Heer zal mij in zijn barmhartigheid zoveel ongeduld besparen.

" De kameraden en in het bijzonder de besten en degenen die
" zich het meest in de Heer met jou verbonden voelen, groeten je
" hartelijk. Don Bosco en al de oversten insgelijks wensen je berus-
" ting voor het ogenblik en vertrouwen in de toekomst. En ik groet
" je van harte en, met het verzoek mijn groeten te willen overmaken
" aan mevrouw, je moeder, verblijf ik in Jezus en Maria,

"

"

" 1 juli 1861.

"

Je allergegenenste en oprechte vriend,
Federico Oreglia.

" Aan de Heer Severino Rostagno
" Pinerolo.

Het schooljaar liep ten einde maar niet zonder dat bij de twee M's van malattie (ziekten) en moraliteit zich een R, dat wil zeggen de betreurenswaardige rivaliteit, gevoegd had, zoals Don Bosco aangekondigd had. Onder zijn leiding en beheer samen met zijn seminaristen volgens de orde en de opvoedingsmethode die in het Oratorio werden toegepast, was het klein seminarie van Giaveno zo goed op weg geraakt, dat hij er in de loop van 1860 en 1861 zowel door het aantal leerlingen als door het morele gedrag dat zij aan de dag legden en door de gelukkige resultaten bij de examens, alleen maar verheugende berichten over ontving.

"Tussen het Oratorio en het seminarie van Giaveno', zo schreef ons kanunnik Anfossi, 'bestond er een voortdurende uitwisseling van leraren en assistenten. Door ons werd Giaveno als één geheel met het Oratorio beschouwd. Ikzelf was er verschillende malen om er jongens heen te brengen. De seminarist Durando werd er door Don Bosco heen gezonden voor de halfjaarlijkse examens en de eindexamens en een keer kreeg ook de seminarist Cerruti deze opdracht."

Don Bosco had als overste, zoals hij door de communiteit erkend werd, twee bezoeken gebracht aan de jongens van het klein seminarie, die hij terecht om vele redenen ook zijn zonen mocht noemen. Hij werd door hen ontvangen zoals het een beminnelijke vader toekomt. Dat werden ware triomfen voor Don Bosco. Hij preekte, hield 's avonds na de gebeden een toespraak, hield de oefening voor de goede dood en allen wilden biechten bij hem die dit Instituut voor de vorming der roepingen op gang gebracht had. De jongens trachtten in zijn nabijheid te komen om een goede raad te ontvangen.

Maar zoveel genegenheid en de bijval van de leerlingen kwetsten de gevoeligheid van de nieuwe rector en kwelden zijn gemoed al gauw met jaloezie. Daarom besloot hij zich te onttrekken aan de afhankelijkheid die hij aan het gezag van Don Bosco verschuldigd was, en zich te doen erkennen als de enige overste van het kleine seminarie. Daarom wilde hij, vertrouwend op zichzelf en op het voortduren van de huidige voorspoed, rechtstreeks met de aartsbisschoppelijke curie onderhandelen, met de zekerheid dat deze zijn plannen zou steunen. Toen hij dus in Turijn kwam, als om zijn huldigende opwachting te maken bij de kerkelijke autoriteiten, overhandigde hij hun, zonder er met Don Bosco over te spreken, de lijst met de aanvaardingsvoorwaarden van elk der leerlingen, de resultaten der examens en het financiële overzicht der ontvangsten van het eerste trimester. Daar hij vriendelijk ontvangen was door iemand die zich er niet om bekommerde of er een verkoeling ten aanzien van Don Bosco ontstaan was, keerde hij af en toe in Turijn terug om te rapporteren wat Don Bosco beschikte, deed of zei. De opmerking, dat het seminarie van Giaveno zich niet als een onderdeel van het Oratorio moest beschouwen, kwam hem wel van pas. Door zoveel ijver voor de belangen van het diocees aan de dag te leggen, trachtte hij twee doeleinden te bereiken. Zich te ontdoen van de doorn in zijn oog die Don Bosco voor hem was; en te zijner tijd als beloning een goede parochie te krijgen, waarvoor hij overigens

over de nodige bekwaamheden beschikte.

Maar aan zijn verlangens naar onafhankelijkheid werd een hinderpaal in de weg gelegd door de onmogelijkheid om assistenten te vinden. Daarom brak hij niet openlijk met zijn overste en achtte hij het een slimme tactiek een bedekte weg te bewandelen, dat wil zeggen, de seminaristen van Don Bosco die bij hem werkten, op te stoken zich van de familie van het Oratorio los te maken. Degenen van wie hij hoopte dat zij daartoe gewillig zouden zijn, werden op allerlei manieren voorgetrokken. Wie daarentegen aarzelde of stellig van plan was Don Bosco trouw te blijven, had alle lasten te dragen, zonder enige betuiging van genegenheid en vertrouwen. Hij toonde echter de motieven van die handelwijze niet, maar zijn manieren waren zo dat de leerlingen en de bedienden zelf zijn geheimzinnig gedrag in de gaten kregen. Zodoende werd de weg vrijgemaakt voor onenigheid en wantrouwen in het Seminarie.

Don Bosco was op de hoogte van deze plannen en intriges, maar wat hem het meest griefde was dat in Giaveno zijn ideeën voor de opvoeding van die jongens niet meer gevolgd werden. Toen de seminaristen Vaschetti en Boggero naar Turijn kwamen voor het feest van Johannes de Doper, had Don Bosco op de vooravond van de terugkeer naar het klein seminarie een langdurig onderhoud met hen met het oog op het gedrag van de rector. Hij besprak de manier om hen onder een of ander aannemelijk voorwendsel naar het Oratorio terug te roepen. Hij besloot: "Vanaf het ogenblik dat Don Grassini niet meer denkt zoals Don Bosco, acht ik het juist dat hij met de pro-vicaris voor de assistenten zorgt."

De seminarist Vaschetti rapporteerde aan de rector wat Don Bosco hem gezegd had en deze haastte zich, zich naar het Oratorio te begeven om het gevaar te bezweren, dat hij alleen met de leiding van de jongens belast zou blijven. Hij verdedigde zich, verontschuldigde zich, scheen de adviezen die Don Bosco hem gaf te eerbiedigen, maar dezelfde dag had hij een audiëntie bij de pro-vicaris, bij wie hij zich beklaagde over de aanmatiging van Don Bosco door hem een opvoedingssysteem te willen opdringen dat volgens hem tot grote moeilijkheden aanleiding zou kunnen geven en niet aangepast was aan de tijdsomstandigheden. Hij merkte op dat een dergelijke inmenging hem de vrije uitoefening van zijn eigen bestuur belette, en haalde hem over te verbieden dat Vaschetti en Boggero van hem zouden weggenomen worden. Hij stelde hem voor dat de eenvoudigste oplossing om de assistentie te verzekeren zou zijn, de betrokken seminaristen, die onderhorig waren aan het diocees Turijn, te verplichten zich los te maken van Don Bosco en van de Congregatie.

In de stellige overtuiging een diplomatiek succes behaald te hebben, keerde hij naar Giaveno terug. Vaschetti en Boggero wachtten op hem, begerig naar de beslissingen die er over hen genomen zouden zijn. Hij had eerst tegen hen gezegd: "Ik hoop dat de zaken geregeld kunnen worden nog voordat we naar het Oratorio teruggeroepen worden." Inderdaad vertelde de rector hun dat hij veel met Don Bosco gesproken had. - "En

wat is er besloten ten opzichte van ons"? vroeg Vaschetti.

"Ik heb over u en over de Congregatie, waartoe u behoort, met de pro-vicaris gesproken." Maar nauwelijks had hij nog maar een half woord meer gezegd, of hij had er misschien al spijt van dat hij teveel gezegd had en zweeg.

"En Don Bosco", vroegen de seminaristen nog, "zal die ons een volgend jaar eveneens nog de assistenten leveren?"

De rector glimlachte en antwoordde niet.

De seminarist Boggero schreef echter per 5 juli een brief aan ridder Oreglia van San Stefano, waarin hij uitvoerig uiteenzette wat we hier hebben weergegeven. Hij was aan grote neerslachtigheid ten prooi. "Het schijnt dat voor mij", zo schreef hij, "de zaken niet zo een beste wending nemen... Er bestaat een band tussen de rector en enkele assistenten die ik onverbreekbaar acht. Daarom sta ik alleen, buiten ons eigen huis, zonder vertrouwelijk met iemand van gedachten te kunnen wisselen... Wanneer ik een of andere twijfel koester, of hoop, of iets anders dat onze Congregatie betreft, heb ik aanleiding genoeg om met zekerheid te betwijfelen of de rector er niet van op de hoogte zal gebracht worden... Zie daar in welke omstandigheden ik me bevind... Ik kan niet eens meer ook maar de geringste van mijn behoeften laten blijken, in het bijzonder met het oog op het dubbelzinnige gedrag van de rector."

Hij besloot zijn brief in deze bewoordingen:

"Wat ik U geschreven heb, had ik aan Don Bosco willen schrijven, en wel deze zelfde avond dat de rector uit Turijn terugkeert, daar hij me vroeg hem te schrijven zodra er iets nieuws was. Maar ik durfde niet goed omdat het hem, dunkt mij, te veel pijn zou doen. Wanneer U echter meent dat het goed is dat Don Bosco hiervan op de hoogte gebracht wordt, deelt U hem dan alles maar mee. Ik verzoek hem echter matig te zijn in de stappen die hij onderneemt, opdat ik niet in ongenade zou vallen bij de oversten van dit seminarie. Ik vrees dat ik hier niet zo gauw zal weggeraken, zolang kanunnik Vogliotti en de rector zullen zeggen dat Vaschetti en ik op het ogenblik niet gemist kunnen worden."

Ridder Oreglia deed deze brief aan Don Bosco toekomen, die niet aarzelde Boggero te troosten met een briefje met weinig maar kostbare woorden: De hoogste wijsheid, gepaard aan het grootste geduld: berusting in de wil van God en vertrouwen in Hem.

Voor de externen evenmin als voor enkele seminaristen uit het Oratorio die in augustus in het seminarie van Giaveno kwamen voor het herstel van hun gezondheid, was er niets van die ongelukkige rivaliteit uitgelekt. Enkele anderen brachten er met de seminarist Francesca enkele vakantieweken door als in hun eigen huis. Maar de rector probeerde hen met

indirecte overredingen en opmerkingen ertoe over te halen Don Bosco te verlaten en zich aan hem te binden, waarbij hij bij hen de verwachting wekte van de steun van de curie en een veilige en voordelige diocesane loopbaan.

Hij was al geruime tijd niet meer in Turijn geweest, toen Don Bosco een bezoek ging brengen aan kanunnik Vogliotti om te spreken over de onaangename meningsverschillen in Giaveno. Hij kwam tot de ontdekking dat de pro-vicaris onder de indruk gebracht was door de voorstellen van de rector en door de mededeling dat Don Bosco erover nadacht Vaschetti en Boggero naar het Oratorio terug te roepen. De kanunnik begon dan ook meteen met te verklaren dat hij deze twee seminaristen nodig had voor de goede gang van zaken in het klein seminarie. Steeds hoffelijke, sprak Don Bosco hem niet tegen, maar hij toonde hem aan dat andere seminaristen hen zouden kunnen vervangen wanneer men dat nodig vond. Hierna begon hij enkele opmerkingen te maken, en uit de brief die we hier weergeven, valt gemakkelijk op te maken hoe het verloop van het onderhoud was.

" Zeereerwaarde Heer Rector,

"

" Ik zend U een lijst van enkele seminaristen die in dit
" huis zijn opgeleid, en waaruit U een aantal kunt uitkiezen om naar
" Giaveno te zenden. Ik kan niet nalaten U een bescheiden opmerking
" te maken over de redenering die ik gisteren vernam, dat U namelijk
" niet wilt dat men zou kunnen zeggen, dat het Oratorio en het se-
" minarie van Giaveno slechts een en dezelfde zaak zouden zijn, na-
" melijk dat men de personen jezuïeten zou kunnen noemen en het
" onderricht jezuïtisch. Laat U de ogen niet verblinden door deze
" opmerking, daar zowel de weldenkenden als de kwaadwilligen ervan
" overtuigd zijn dat iets dergelijks alleen maar zou neerkomen op
" een garantie van de moraliteit. Vergelijk het seminarie van Gia-
" veno van verleden jaar eens met wat het thans is. Al degenen die
" wij er van hier heengezonden hebben, waren alleen te bewegen als
" hun gezegd werd dat hier en Giaveno een en dezelfde zaak was.

" U zou er navraag naar kunnen doen, welke en hoeveel jon-
" gens door het Oratorio en door vertrouwenspersonen van ons naar
" het Oratorio gezonden zijn, en welke er door anderen heen gezon-
" den zijn. Dat zal U tot de overtuiging brengen dat de genoemde
" woorden de mensen niet zo erg veel vrees aanjagen. Een andere
" uitlating was dat de seminaristen van andere diocesen in beginsel
" liever naar hun bisschoppen zouden teruggezonden worden. Dat is
" het tegengestelde van wat de andere bisschoppen doen of proberen
" te doen. Wanneer ze een of andere goede seminarist hebben, doen
" ze wat ze kunnen om hem te behouden. Daarvan heb ik het bewijs:
" Francesia uit Ivrea, Cerruti uit Vercelli, Durando uit Mondovi,
" Provera uit Casale en dat zijn voortreffelijke leraren die ik
" niet zou hebben en die niet het goede zouden doen wat ze hier
" doen, indien ze naar hun diocesen teruggezonden werden.

" U zult zeggen dat ik uilen naar Athene draag.

" Dat is niet mijn bedoeling. Ik wil alleen zeggen wat mij
" ter meerdere eer van God voorkomt. Men denke ook niet dat ik me
" wil mengen in de zaken van Giaveno, neen, ik heb in alle opzichten
" genoeg te doen hier in Turijn. Ik verlang er van ganser harte naar
" dat U zich zult bezighouden en blijven doorgaan met het in Giaveno
" zo gelukkig ondernomen initiatief.

" Overigens is het U bekend dat ik sinds twintig jaar steeds
" gewerkt heb en thans nog werk en mijn leven lang blijf werken voor
" ons diocees. Steeds ook heb ik de stem van God erkend in die van
" de geestelijke overste.

" Vergeef me dit praatje en wees ervan overtuigd dat ik U al-
" le goeds van de hemel wens, waarmee ik verblijf,

"

"

Uw dienstwillige dienaar,

" Turijn, 3 september 1861. Giovanni Bosco, pr.

In die tussentijd was Don Bosco naar de retraite geweest op de eenzame bergtop van San Ignazio. Hij had ridder Oreglia meegenomen, die op 18 juli aan Don Alasonatti schreef:

"Don Bosco heeft me gezegd dat hij hoopt U morgen te kunnen schrijven. Het schijnt intussen dat de lucht hem goed doet en hem nieuwe kracht geeft... Aan al onze beminde jongens duizenden groeten van onze kant, in het bijzonder van Don Bosco met wie we altijd over hen spreken telkens als we samen zijn. Werkelijk, wat lijkt het me lang geleden dat ik hen nog gezien heb! Beveel hen aan te bidden voor de gezondheid van onze geliefde Don Bosco, voor mijn bekering en voor de grotere volmaaktheid van de kameraden, maar vraag het vooral aan onze beminde medebroeders. Ik vertolk de wens van de eerwaarde Don Bosco als ik U verzoek de ijverigsten die teveel studeren wat af te remmen, en, zo veroorloof ik me eraan toe te voegen, ook de leraren die zich te veel inspannen, vooral de seminarist Cerruti die, ocharme, zo bang is dat hij ziek zal worden...

"Groet van mij vooral onze beminde zieken van wie het me spijt dat ze nog niet beter zijn geworden...

"Ik verzoek U mijn nederige groeten te doen aan mijn directe en voornaamste oversten: Don Rua, Don Savio, Don Turchi, Don Rocchietti in wier gebeden ik mij aanbeveel."

Op zijn beurt verheugde en vermaande Don Bosco zijn leerlingen te Turijn met een brief.

" Beste jongens en beminde zonen,

"

" De genade van onze Heer Jezus Christus moge steeds met ons
" zijn.

" Er zijn slechts weinige dagen verlopen sinds ik van jullie,
" mijn beminde zonen, naar het lichaam gescheiden ben, en het is me
" alsof er sindsdien al verscheidene maanden verlopen zijn. Gij
" zijt waarlijk mijn vreugde en troost. Zowel het een als het ander
" mis ik als ik van U verwijderd ben.

" Don Alasonatti heeft me meegedeeld, dat je voor mij hebt
" gebeden en daar dank ik jullie voor. Ook ik heb iedere morgen in
" de heilige mis steeds op een bijzondere wijze Uw zielen bij de
" Heer aanbevolen. Ik moet jullie echter zeggen dat ik het grootste
" deel van de tijd met jullie allen heb doorgebracht, in het bijzon-
" der en in het algemeen waarnemend wat er door jullie gedaan en
" gedacht werd. Wat de bijzondere dingen betreft, waarbij er helaas
" van ernstige aard zijn, zal ik later, al naar het nodig is, met
" elk afzonderlijk spreken zodra ik weer thuis ben. Wat de zaken in
" het algemeen betreft ben ik heel tevreden en ook jullie hebben
" eveneens vele redenen om dat te zijn. Begin echter met een zaak
" van groot belang te herstellen, namelijk de te snelle manier waar-
" mee bij jullie de gemeenschappelijke gebeden verricht worden. In-
" dien jullie me een heel groot genoegen willen doen en tegelijker-
" tijd de Heer behagen en iets willen doen ten bate van jullie zie-
" len, probeer dan ordelijk te bidden, door het ene woord van het an-
" dere gescheiden te houden en door de medeklinkers en lettergrepen
" die de woorden bevatten in hun geheel uit te spreken.

" Ziedaar, beste jongens, wat ik jullie voorstel te doen en
" wat ik heel graag bereikt zou willen weten bij mijn terugkomst in
" huis. Over drie dagen zal ik weer temidden van jullie vertoeven en
" met de hulp van de Heer hoop ik jullie veel te kunnen vertellen
" van wat ik gezien, gelezen en gehoord heb.

" God de Heer schenke jullie allen gezondheid en genade en
" hij helpe ons gezamenlijk een hart en ziel te vormen om God te be-
" minnen en te dienen gedurende al de dagen van ons leven en zo zij
" het.

"
" Uw genegen vriend in J.C.
" Uit. S. Ignazio, 23 juli 1861. Bosco Giovanni, pr.

" Ik zou nog een brief willen schrijven aan Don Turchi, aan
" Rigamonti, aan Placido Perucatti, aan Bagnasacco, aan Stassano
" en aan Cuniolo, maar de tijd ontbreekt me. Ik zal met hen spreken.

" Aan Don Alasonatti of aan Don Rua, ter voorlezing aan de
" verzamelde jongens van het huis.

"Uit S. Ignazio teruggekeerd", zo verhaalt de kroniek van Don Ruffino, "zei hij tot de jongens, dat hij van ginds uit allen gezien had die niet geschikt waren voor het huis." Dit gezicht deed hem het criterium aan de hand om te oordelen over degenen wier voorkomen de scherpzinnigheid van de Oversten om de tuin leidde, en hij stuurde hen zonder verwijl naar hun familie terug. Daardoor verwijderde hij iedere steen des aanstoets uit de communiteit. "Straft men de spotter, dan wordt de eenvoudige

dige verstandig; onderricht men de wijze, dan neemt hij toe in kennis."
(Spr. 21,11)

Op het einde van juli vond in het Oratorio de plechtige uitreiking der prijzen plaats, die geleid werd, zoals verscheidene keren in andere jaren het geval was, door professor Tommaso Vallauri. Van deze laatste had Don Bosco een vriendelijk briefje ontvangen.

" Eerwaarde en Hooggeachte Heer,
"
" Daar de eerste prijs U toekomt, maak ik van deze gelegen-
" heid gebruik U te verzoeken het presentexemplaar van enkele van
" mijn simpele geschriften te willen aanvaarden.
" Wees mijner indachtig en bid voor mij.
"
" Ten huize, 30 juli 1861. Uw zeer toegewijde dienaar,
" T. VALLAURI

De resultaten van de studie voor de geestelijke loopbaan waren dat jaar uitstekend geweest. Het aantal jongens dat, door hun leeftijd, hun moreel gedrag en ontwikkeling, en door hun gaven van geest en gods- vrucht waardig bevonden werden om het geestelijke kleed aan te nemen, bedroeg vierendertig.

H O O F D S T U K LXXIII

KATHOLIEKE LECTUUR - EEN FAMILIE VAN MARTELAREN -
BIOGRAFISCHE SCHETS VAN DE JEUGDIGE MICHELE MAGONE; ARTIKEL
IN DE ARMONIA - HET PONTIFICAAT VAN DE H. DIONYSIUS -
HERDRUK DER BIOGRAFIE VAN DOMENICO SAVIO: BEOORDELING VAN DE
ARMONIA - VERDIENSTEN DER GESCHRIFTEN VAN DON BOSCO -
KRONIEK: VOORSPELLING VOOR DE SEMINARIST RUFFINO -
HERINNERING AAN HET BEGIN VAN HET ORATORIO - KOESTER GEEN
WROK - MEN HOUDE ZICH VERRE VAN BEPAALDE CRITICI EN LAAT
ZICH NIET INTIMIDEREN DOOR HUN SPOTTERNIJEN - DON BOSCO GAAT
NAAR MONTEMAGNO; IN ASTI HOORT HIJ BIECHT IN HET STATION EN
IN EEN HERBERG - RAADGEVINGEN TOT EEN JONGE EDELMAN OPDAT
HIJ ZICH ZOU VOORBEREIDEN VOOR ZIJN EERSTE COMMUNIE -
TOESPRAAK: OVER HET SPREKEN OVER POLITIEK; ZICH HOEDEN VOOR
HET MENSELIJK OPZICHT BIJ HET UITOEFENEN VAN ZIJN
GODSDIENSTPLICHTEN; ERVOOR ZORGEN DAT OVERAL WAAR ER EEN LID
VAN DE CONGREGATIE IS, ALLES GOED GAAT - DON BOSCO BERISPT
DEGENEN DIE SPELENDERWIJS MISBRUIK MAKEN VAN SCHRIFTTEKSTEN
- HIJ NEEMT DE VERDEDIGING OP ZICH VAN DE KANUNNIKEN DIE
GEMINACHT WORDEN EN VAN EEN BISSCHOP - ZIJN AFKEER VAN DE
KWAADSPREKERIJ EN HOE HIJ ZE TRACHT TE VERHINDEREN - MET
HOEVEEL LIEFDE HIJ OVER ZIJN EVENNAASTE SPREEKT - HIJ WORDT
ONDERVRAAGD OVER DE VOORSPELLING VAN EEN STERFGEVAL DAT NIET
BEWAARHEID SCHIJNT TE ZIJN: ZIJN ANTWOORD - ZIEKTEN IN HET
ORATORIO BRIEF VAN MGR. FRANSONI AAN DON BOSCO OVER HET
AANNEMEN VAN HET GEESTELIJK KLEED - DON BOSCO BEGEEFT ZICH
NAAR VERCELLI - ONDERWEG VERDEDIGT HIJ ZIJN SEMINARISTEN
TEGEN DE BESCHULDIGING DAT ZIJ DE THEOLOGIE NIET ZOUDEN
LEREN - ZIJN TOESPRAAK NA DE INZEGENING VAN DE BASILIEK VAN
SANTA MARIA MAGGIORE - TWEE ANDERE VAN ZIJN GEÏMPROVISEERDE
TOESPRAKEN.

De leerlingen van het Oratorio die geabonneerd waren op de Katholieke Lectuur keerden naar hun eigen huizen terug met de augustusaflevering die bij Paravia verschenen was: Een familie van Martelaren, of het leven van de heilige martelaren Marius, Martha, Audifax en Abachus en hun martelaarschap, met een aanhangsel over de aan hen

gewijde kerk bij Caselette, bezorgd door Giovanni Bosco, pr. Hij sprak over de verering van deze martelaren, over hun kostbare relieken en over de wonderen die door hun tussenkomst verricht werden.

Voor september ontvingen degenen die op vakantie waren een nieuwe aflevering die met grote liefde geschreven was: Biografische schets van de jeugdige Michele Magone, leerling van het Oratorio van de H. Franciscus van Sales, bezorgd door Bosco Giovanni, pr. - De inleiding was tot zijn leerlingen gericht.

" Beste jongens,

"

" Onder diegenen van u, beminde jongens, die met spanning
" wachtten op de publicatie van het leven van Domenico Savio, was
" ook de jeugdige Michele Magone. Op een uiterst ijverige wijze ver-
" zamelde hij nu eens van de een, dan van de ander, de bijzondere
" kenmerken die over dit model van een christelijk leven verteld
" werden, waarna hij zoveel als in zijn vermogen was trachtte hem na
" te volgen. Vurig verlangde hij echter zich bij hem te kunnen voe-
" gen zodra hij de deugden verzameld had van degene die hij zich tot
" leermeester gekozen had. Maar nauwelijks had hij er enkele blad-
" zijden van kunnen lezen, of de Heer riep hem, zoals hij in de
" grond van zijn hart gehoopt had, tot zich door een einde te stel-
" len aan zijn sterfelijk leven, om de vrede der rechtvaardigen te
" gaan genieten in gezelschap van de vriend van wie hij de navolger
" had willen zijn.

" Het merkwaardige of beter het romantische leven van uw met-
" gezel, deed in u het vrome verlangen ontwaken het ook gedrukt te
" zien en er werd me bij herhaling om gevraagd. Daarom, bewogen door
" die vragen en door de genegenheid die ik koesterde voor onze ge-
" meenschappelijke vriend, bewogen ook door de gedachte dat dit po-
" vere werkje verheugend en tegelijkertijd zelfs nuttig voor u zou
" zijn, heb ik besloten aan uw verlangen te voldoen door alles over
" hem te verzamelen wat er onder onze ogen kwam om het in boekvorm
" te laten verschijnen.

" In het leven van Domenico Savio merkt ge de ingeboren
" deugdzaamheid op die hij gedurende de hele loop van zijn leven
" tot in het heldhaftige aankweekte.

" In dat van Magone hebben we te maken met een jongen die,
" geheel aan zichzelf overgelaten, in gevaar verkeerde het betreu-
" renswaardige pad van het kwade te betreden, maar die door de Heer
" uitgenodigd werd om Hem te volgen. Hij luisterde naar die liefde-
" volle oproep en, door voortdurend mee te werken met de goddelijke
" genade, wist hij de bewondering gaande te maken van velen die hem
" kenden. Zodoende maakte hij duidelijk zichtbaar hoe wonderbaar de
" uitwerkingen zijn van de goddelijke genade ten opzichte van dege-
" nen die hun best doen om eraan te beantwoorden.

" Ge zult hierin verschillende bewonderenswaardige handelingen
" tegenkomen, vele die navolgenswaard zijn, evenals ge bepaalde
" trekken van deugdzaamheid zult ontmoeten en bepaalde uitspraken
" die ook een leeftijd van veertien jaar schijnen te boven te gaan.
" Doch juist omdat het ongewone dingen zijn acht ik ze waard om be-
" schreven te worden. Iedere lezer is overigens verzekerd van de
" waarheid der feiten; aangezien ik niets anders gedaan heb dan in
" de vorm van een verhaal te brengen en te verzamelen wat er voor-
" gevallen is onder de ogen van een menigte die thans nog leven en
" die te allen tijde ondervraagd kunnen worden over alles wat hier
" uiteengezet is.

" De goddelijke Voorzienigheid, die de mens een les geeft
" door nu eens afgeleefde grijsaards, dan baardeloze jongelingen
" tot zich te roepen, schenke ons de grote gunst ons allen in dat
" laatste ogenblik, waarvan de eeuwige zaligheid of het eeuwige on-
" geluk afhangt, bereid te vinden. De genade van onze Heer Jezus
" Christus weze onze steun in het leven, in de dood en verlene ons
" bijstand op de weg die naar de hemel leidt. Zo zij het.

De Armonia van vrijdag 15 november roemde die biografie:

" Het is een boekje van ongeveer honderd bladzijden, geschre-
" ven door de vooraanstaande priester Don Bosco. Zeker zegt de naam
" van de auteur alleen al hoe boeiend en nuttig dit korte geschrift
" moet worden, in het bijzonder voor de jeugd. De prettige en na-
" tuurlijke manier waarmee hij de treffende handelingen die de jeug-
" dige Magone, leerling van het Oratorio van de H. Franciscus van
" Sales, zo bewonderenswaardig maakten, kan niet anders dan degene
" die het leest een zacht geweld aandoen om hem tot de deugd te
" trekken en hem de lust te benemen voor al de lichtzinnigheden van
" de wereld. We hebben deze lectuur al herhaaldelijk aanbevolen, en
" het doet ons goed, te zien dat ze steeds verdere verspreiding
" vindt voor de zorg van zoveel goede mensen die trachten goede ge-
" schriften te stellen tegenover zoveel slechte boekjes waarmee we
" overstelpt worden.

Tegen de terugkeer van de leerlingen uit de vakantie liet de druk-
kerij Paravia de oktoberaflevering van de Katholieke Lectuur verschijnen.
Het pontificaat van de H. Dionisius met een aanhangsel over de H. Grego-
rius de Wonderdoener, van de hand van Bosco Giovanni, pr. (L.) Er werd
ook de glorie van de martelaren uit die tijden in uiteengezet, en de
langdurige schrikwekkende straffen van God tegen de afgodendienaars.

Tegelijkertijd werd de biografie van Domenico Savio herdrukt en in
de Armonia van 25 augustus leest men daarover:

" Dit liefvallige boekje dat voor de eerste maal verscheen
" in de onvolprezen serie Katholieke Lectuur te Turijn, heeft al de
" eer van drie uitgaven gekend. In de laatste echter, waarover we
" juist hier spreken, heeft de vooraanstaande auteur, Don Bosco, een
" zo mooi aanhangsel toegevoegd. Het verhaalt van de vele genaden
" die deze jongeling van God verkregen heeft. Wij zijn er dus zeker
" van dat het niet minder dierbaar zal worden aan heel de rest van
" de katholieke en vrome lezers. We zullen niet veel woorden gebrui-
" ken om dit allerkostbaarste boekje aan te bevelen.
" Het moge voldoende zijn te zeggen, dat het al lang als een
" klassieke taaltekst gebruikt wordt in vele scholen van Toscane
" en dat geleerde en aanzienlijke personen verklaard hebben dat zij
" dit boek nooit ter hand kunnen nemen zonder het tot hun genoegen
" en geestelijke voordeel van de eerste tot de laatste bladzijde te
" verslinden. Het is niet voldoende te kunnen schrijven, men moet
" zich ook laten lezen. Welnu dit, zo zeldzame geheim bezit Don Bos-
" co in al zijn geschriften, zoals we tot ons genoegen kunnen zeg-
" gen, hij legt er in de hoogste mate het bewijs van af in dit
" geschrift, dat hij voor de derde maal in druk laat verschijnen en
" dat we met alle genoegen aankondigen.

Men kan zich niet voorstellen met hoeveel geestdrift dit boekje ontvangen en gelezen werd. Er werden honderdduizenden exemplaren van gedrukt. Vooral in Toscane werden de eerste werken van Don Bosco bestudeerd alsof het taalbronnen waren. Professor Pera, inspecteur van het onderwijs in die provincies en vooral in de steden Pisa en Livorno, zei tot Don Bosco toen hij hem in het Oratorio kwam opzoeken: "Om onze jongens goed en zuiver Italiaans te laten leren, bedien ik me van uw werkjes, zoals Domenico Savio, Luigi Comollo en Michele Magone. Op school zeg ik steeds tot de leerlingen: "Hier in deze boekjes van Don Bosco kunnen jullie een beetje zuiver en eenvoudig Italiaans leren. Wat heb ik eraan als jullie klassieke boeken bestuderen die vol staan met vreemde woorden, brallende passages, ingewikkelde zinnen en moeilijke constructies, waarvoor men om ze te kunnen begrijpen, steeds een woordenboek bij de hand moet hebben? Dat is heel goed voor degenen die van de taal een bijzondere studie willen maken, maar voor hen die zich niet met die studie bezighouden is het doeltreffender een eenvoudige manier van schrijven te leren, om zich daarvan te bedienen in het dagelijkse gebruik van het leven."

En thans keren we terug tot de Kroniek van Domenico Ruffino: "4 augustus. - Ter ere van mijn naamdag zei Don Bosco tot me: "Eer er twaalf maanden verlopen zijn, zul je iets zien dat je veel genoegen zal doen, iets anders dat je erg zal bedroeven en ten derde iets dat je erg zal doen lijden." - Ruffino kwam uit het dorp Giaveno en werd verblijd door de voorspoedige groei van het klein seminarie. Hij werd bedroefd, zoals we zullen zien, doordat Don Bosco zou worden gedwongen zich met zijn seminaristen uit de leiding ervan terug te trekken. Hij kreeg te lijden van een ziekte waarvan men echt vreesde dat zij hem naar het graf zou slepen.

"Enkele avonden later was Don Bosco in de refter door een groot aantal jongens omringd die niet op vakantie waren gegaan. Er bevonden zich enkele seminaristen bij hen over wie hij niet heel voldaan was. Hij sprak lange tijd over de begintijd van het Oratorio, bracht de anderen aan het lachen door verschillende anekdotes te vertellen, en toen opeens ernstig geworden, riep hij uit: "Och, als enkelen die zich niet voldoende weten te schikken maar altijd konden terugdenken aan de eerste tijd van het Oratorio, dan zouden ze ongetwijfeld de zeldzame gaven waardig worden die de Heer voor ons bereid heeft."

"Hij spoorde hen eveneens aan niet toe te geven aan de eigenliefde wanneer men beledigd was, geen wrok te koesteren, de naijver te onderdrukken, en zich niet te laten afschrikken als er voor een of ander ambt wel eens de voorkeur aan anderen gegeven werd. Don Bosco wist uit ervaring hoeveel schade bepaalde onenigheden de communiteit konden toebrengen."

Een tijd later - op een avond - vergezelde de seminarist Paolo Albera, Don Bosco, toen deze uit de stad was teruggekeerd.

Terwijl hij hem hielp hoed en mantel af te leggen, zei Don Bosco tot hem: "Jij bent jong, maar je zult fraaie dingen te zien krijgen. Twee zijn er samen in dezelfde kerk en mediteren; twee zijn er in het koor, de een naast de ander, en bidden het brevier; twee zijn bij elkaar geknield aan dezelfde communiebank om de heilige communie te ontvangen en tezelfdertijd verafschuwen zij elkaar, en kunnen zij elkaar luchten noch zien. En zij weten het een met het ander in overeenstemming te brengen: haat, kwaadsprekerij, communie en gebed."

Een andere keer zei hij tot de seminaristen in tegenwoordigheid van Giuseppe Reano: "Men moet het gezelschap vrezen en vermijden van de personen die, zonder openlijk te verslappen in hun moreel gedrag, alles dat strekt tot een grotere vervolmaking in het beleven van de reglementen, aan een strenge beoordeling onderwerpen, en die zelfs het gezag, de bevelen en de vermaningen van de oversten niet ontzien." Toen vervolgde hij: "Rekening houdend met de menselijke armzaligheid, moet een goede seminarist als hij zijn plicht doet, verwachten te worden tegengesproken door de kwaadaardigen, maar hij moet zich ook verheffen boven hun spotternijen en medelijden met hen hebben."

In augustus begaf Don Bosco zich naar Montemagno om de plechtigheid van Maria Tenhemelopneming te vieren en tegelijkertijd in te gaan op de zeer hartelijke uitnodiging van markies Fassati, die daar in zijn prachtig kasteel woonde. De markiezin heette Maria Assunta en het was voor Don Bosco een plicht van erkentelijkheid haar persoonlijk zijn gelukwensen te gaan aanbieden. Ook de kinderen van de markiezin, Emanuele en Azelia hadden een buitengewoon grote genegenheid voor hem en verwachtten hem met levendig verlangen.

Hij vertrok de 14de per trein die om half drie 's middags in Asti

aankwam, en van daar naar Montemagno zou hij met de omnibus verder moeten.

In de trein was hij in gesprek geraakt met een koopman die naast hem zat, en van dingen van weinig belang kwamen ze eerst te spreken over de goede kranten en het nut dat zij opleverden, vervolgens over de slechte bladen en over de onmetelijke schade die deze aan het geloof en de zeden van het volk veroorzaken. Al gauw had Don Bosco deze man voor zich ingenomen, die hem plots onderbrak met te zeggen: "Dit gesprek doet voor mij de deur dicht... ik zou willen biechten."

"Wel, gaat u dan naar Turijn, naar het Oratorio en ik zal er u als een vriend ontvangen."

"Dat is een beetje lastig. Ik ga nu naar Genua... ik heb ook nog zaken in andere steden... wie weet wanneer ik terug zal kunnen zijn."

"Zouden we, om de zaak niet op de lange baan te schuiven, niet nu meteen tot een besluit kunnen komen"? vroeg Don Bosco. Hij haalde zijn horloge te voorschijn, keek hoe laat de trein in Asti aankwam en om hoe laat de omnibus zou vertrekken en vervolgde:

"Ik heb twintig minuten de tijd om aan uw biecht te besteden."

"En als u de aansluiting mist"? vroeg de koopman.

"Bekommert u zich niet om mij, dan vind ik wel een andere gelegenheid om verder te reizen."

"Goed, laten we dan gaan"! zei de vreemde heer vastbesloten.

Op dat ogenblik kwam de trein in Asti aan. Toen Don Bosco uitstapte, groette hem de stationschef, die een bekende van hem was en aan wie hij vroeg of hij zich kon terugtrekken in een lokaal dat vrij was, om buiten aanwezigheid van getuigen met een vriend enkele zaken af te wikkelen. De stationschef deed dat heel graag en liet hen in een vertrek waar ze alleen bleven. Don Bosco en de koopman spraken eerst over verschillende vraagstukken van inleidende en bijkomstige aard; en vervolgens begon de biecht. Maar het onderhoud verliep niet zo vlot als hij gehoopt had. Er was wat meer tijd nodig dan voorzien was, en toen Don Bosco zich naar het kantoortje van de reiswagen begaf, was het voertuig al vertrokken. Daar hij diezelfde avond in Montemagno moest zijn, vroeg hij aan de chef van de omnibusdienst, of het mogelijk zou zijn een ander rijtuig voor hem te krijgen. Men antwoordde hem bevestigend, maar dan zou hij eerst enkele uren moeten wachten. Terwijl dit gesprek gaande was, bevond er zich in de zaal een jongeman met een open en goedaardig gezicht, bij wie zich al gauw zeven van zijn vrienden voegden. Dezen, die niet afkerig van de godsdienst schenen en de priester opgemerkt hadden, die daar stond als iemand die gehinderd scheen door een onverwacht oponthoud, kwamen naar voren en zeiden beleefd tot hem:

"U zult erin moeten berusten, eerwaarde, heb geduld!"

"Er is niets anders aan te doen, ik weet het, had ik hier tenminste maar iets te doen."

"Er zijn duizenden manieren om de tijd door te brengen; lees een boek", zei er een.

En een ander: "Gaat u ergens een bezoek brengen."

En een derde: "Laten we een praatje maken."

Een vierde: "Improvisceert u een preek."

Don Bosco: "En waar willen jullie dat ik zou preken. Hier in het gebouw van de omnibus? Om mijn tijd niet te verliezen zou ik wel iets beters te doen weten, maar..."

"Wat zoudt u dan willen doen?"

"In de biechtstoel gaan zitten."

"En wiens biecht wilt u horen"? vroegen ze hem.

"Komen jullie maar biechten, dan hoef ik niet ledig te zitten!"

Nu steeg er een algemeen en schaterend gelach op.

"Daar hebben we behoefte aan"! riepen allen uit. "Aan de ziel wordt weinig gedacht. Men spreekt steeds maar over wereldse dingen en over andere die ik hier niet hoef te herhalen. Uit zorgeloosheid komt men maar langzaam vooruit..."

"Dan is het nu dus juist de tijd om aan de ziel te denken", vervolgde Don Bosco schertsend: "en als jullie willen biechten, ik ben bereid." En bij die woorden keek hij hen aan met een blik die welsprekender was dan woorden.

"En waarom niet? Jawel! Als u wilt"? antwoordden ze een voor een.

"Maar de heren hebben zeker een grapje met me willen maken"! vervolgde Don Bosco nog op zijn innemende manier.

"Stel je voor, dat we u voor de gek zouden houden!"

"Dan moeten jullie de goede wil hebben om te breken met de duivel en de rest aan mij overlaten; jullie zullen zien dat jullie tevreden zijn."

"En waar wilde u biecht horen?"

"Kom maar mee, dan zien jullie het wel."

Toen Don Bosco het aangrenzende café, dat op dit uur verlaten was, binnenging, vroeg hij aan de waardin of hij van een lokaal gebruik mocht maken. Toen hij daarvoor verlof gekregen had, bracht hij de jongens

daarbinnen. Nadat hij hun zielen met een korte overweging in de goede gesteltenis gebracht had, hoorde hij van allen de biecht en zond hen getroost en opgewekt van hart heen.

Toen hij klaar was stond de reiswagen gereed en in Montemagno aangekomen had hij het genoeg voor de eerste maal gravin Carlotta Callori te ontmoeten, die van dat ogenblik af een der voornaamste weldoeners van de salesiaanse werken werd.

Enkele weken later zond hij door middel van de markiezin, die naar Turijn gekomen was, een waardevolle brief aan de jonge Emanuele die volledig vertrouwen in hem gesteld had.

" Beste Emanuele,
"
" Terwijl jij van het platteland geniet met de goede Stanis-
" lao, (Medolago) kom ik je in gezelschap van Maman een bezoek bren-
" gen met dit briefje dat ik verplicht ben je te schrijven.
" Mijn doel is, je een mooi voorstel te doen. Luister dus.
" Je leeftijd en de studie die je doorloopt, schijnen voldoende om
" toegelaten te worden tot de heilige communie. Ik zou daarom willen
" dat de eerste Pasen voor jou die grote dag van je eerste heilige
" communie zou worden. Wat zeg je daarvan, beste Emanuele? Probeer
" er met je ouders over te spreken en luister naar wat zij zeggen.
" Maar ik zou willen dat je van nu af aan je begon voor te
" bereiden en daarom is het bijzonder nodig het volgende te betrach-
" ten:
" 1. Nauwlettende gehoorzaamheid aan je ouders en aan anderen
" die boven je gesteld zijn, zonder je ooit te verzetten tegen welk
" bevel ook.
" 2. Stiptheid in het vervullen van je plichten, vooral in die
" van de school, zonder je er ooit toe te laten aansporen.
" 3. Grote eerbied aan de dag leggen voor alles wat op de
" godsvrucht betrekking heeft. Maak daarom het kruisteken goed, bid
" geknield, in een rustige houding, gedraag je voorbeeldig bij alles
" wat er in de kerk gebeurt.
" Het zal me heel veel genoeg doen als je me een antwoord
" laat toekomen betreffende het voorstel dat ik je gedaan heb.
" Ik verzoek je mijn groeten te doen aan Azelia en Stanislao.
" Weest allen opgewekt; God de Heer zegene allen; bid voor mij, jij
" vooral, beste Emanuele, verheug mij met een goed gedrag en geloof
" me steeds
" je zeer genegen vriend,
" Turijn, 8 september 1861. Bosco Giovanni, pr.

In die maanden schenen nieuwe gevaren het Oratorio boven het hoofd te hangen. Inderdaad riep Don Bosco op 4 september de leden van de

Congregatie van de H. Franciscus van Sales bijeen en hield een korte, maar belangrijke toespraak, waarin hij hun de raad gaf op hun hoede te zijn in zaken van politieke aard. Don Angelo Savio schreef er het volgende over aan Don Durando die zich buiten Turijn bevond.

" Vriend en broer in Jezus Christus,

"

" Hier maken we het allen goed en voelen ons opgewekt, zoals
" onze gewoonte is. Sinds twee dagen probeer ik al een gelegenheid
" te vinden om je te schrijven, en thans is die gelegenheid er niet
" alleen, maar heb ik van Don Bosco uitdrukkelijk de opdracht gekre-
" gen om je te laten weten wat hij gisteravond in de conferentie
" tot alle medebroeders van de Congregatie van de H. Franciscus van
" Sales gezegd heeft.

" Don Bosco zei dat de tijden moeilijk worden en dat wij
" daarom grote voorzichtigheid moeten betrachten in het spreken over
" politiek. Nooit moeten we ons uitdrukkingen tegen de regering
" laten ontvallen, daar wij in niemand vertrouwen kunnen stellen. Er
" zijn er die de opdracht hebben om uitlatingen en feiten op dat
" punt te verzamelen en er melding van te maken aan wie daar opdracht
" toe gegeven hebben. Gesprekken tegen de onderdrukking van de
" reactie zijn gevaarlijk, evenals tegen het gaan van de onzen naar
" Rome. Als we ondervraagd worden moeten we steeds in het algemeen
" spreken. Worden we gedwongen te antwoorden, dan moeten we zeggen:
" "Het spijt me dat er zoveel bloed moet vergoten worden; ik hoop
" dat de vrede gauw terugkeert; ik hoop dat de paus met rust gela-
" ten zal worden", en dergelijke uitdrukkingen.

" Hij drong er op aan, nooit bang te zijn wanneer het gaat
" om de uitoefening van de godsdienstige plichten of onze godvruch-
" tige oefeningen; hij drukte erop de vastgestelde gebeden en de me-
" ditatie niet achterwege te laten en op zijn hoede te zijn voor het
" menselijk opzicht. We moeten steeds en op dezelfde manier en waar
" we ons ook bevinden gebruik maken van de heilige sacramenten; er-
" voor zorgen dat we anderen ertoe brengen zich los te maken van de
" dingen van deze wereld.

" Hij zei vervolgens, ten aanzien van elk der leden die in
" het Oratorio verbleven, het zo te moeten schikken dat op welke
" plaats of in welk hoekje van het huis een van hen ook aanwezig is,
" men er zeker kan van zijn dat alles goed gaat; er mag geen gevaar
" zijn van iets verkeers; hetzij door de anderen op hun hoede te
" doen zijn door onze aanwezigheid, hetzij door hen te verhinderen
" wanneer ze van plan zijn iets ongeoorloofds te ondernemen. Hij
" bracht voorts nog de eis tot uitdrukking dat men aan hem of aan
" wie hem vertegenwoordigt de leerlingen kenbaar zou maken die niet
" in het huis horen omwille van hun zedelijk gedrag, en speciaal om-
" wille van de godsdienst.

" Ten slotte beval hij ons warm aan onze Congregatie te be-
" schouwen als een keten, waarvan elk lid een schakel is die aan de

" andere vastgemaakt moet zijn met de banden van de liefde, van
" het gebed en van de geest der Congregatie zelf.
" Wat ik tot hier toe geschreven heb is ex officio.
" Ik voeg er aan toe dat we ervoor zullen zorgen dat de af-
" drukken van je Donato je zullen toegezonden worden zodra ze hier
" aankomen.
"
" Turijn, 5 september 1861. Je zeer genegen,
" D. Savio Angelo.

Van een voorzichtige terughoudendheid in zaken van politiek, ging Don Bosco ertoe over te vermanen dat in andere omstandigheden iedereen zich zou moeten weten te beheersen in het uitspreken van bepaalde oordelen en kritiek over dingen of over personen. Beatus qui lingua sua non est lapsus. (Sir. 25,11. Daartoe uitgenodigd, zat hij aan tafel met vele priesters. Onder hen bevond zich een disgenoot, erg geestig, die door zijn vingervlugheid een groot aantal en aardige kunstjes kende. Hij nam een riet, zette het op zijn duim en liet het heen en weer gaan op een dergelijke manier, dat het een geluid voortbracht dat bijna op dat van een kleine trompet geleek. Allen waren verbaasd, omdat hij tegelijkertijd zong, en enkele noten van het riet harmonieerden met enkele noten van de stem. Maar al spoedig liet hij de eenvoudige speelse liedjes varen, en zette hij de lezing van Job in alsof zij met het dodenofficie bezig waren en, wat nog erger was, hij parodieerde die woorden ervan. Don Bosco, die erg hartelijk gelachen had toen hij de spelletjes zag, hield toen op met lachen en zijn gelaat nam een ernstige uitdrukking aan. De aanzittenden bleven echter lachen en de goochelaar hun bijval betuigen. Een van hen merkte de strenge gelaatsuitdrukking van Don Bosco en hij vroeg hem: "Vindt Don Bosco die spelletjes niet leuk?"

Daar allen zich tot hem wendden, antwoordde hij: "U moet me eens zeggen: indien de heilige Franciscus van Sales zich hier eens bevond, wat zou hij dan wel zeggen als hij de woorden uit de Heilige Schrift op die manier zou horen? Hij, die zijn arts verweet dat hij bepaalde schriftuurwoorden niet bepaald ongepast maar toch onnodig gebruikte?..."

Don Michele Rua vertelt: "Toen ik met Don Bosco en de seminarist Anfossi het middagmaal gebruikt had bij de pastoor van Crocetta, een buitenwijk van Turijn, waar ook vele andere aanzittenden tegenwoordig waren, begon een van hen kwaad te spreken over de kanunniken van de dom en over de vicaris-generaal. Hij zei onder meer dat zij alleen hun functies verrichten vanwege de prebenden en de subsidies. Don Bosco liet hem een poosje op die manier doorrazen en zich vervolgens tot hem wendend merkte hij op: "Maar weet u niet dat het erg verkeerd is wat u doet? Zoudt u in staat zijn mij, maar dan met echte bewijzen, aan te tonen dat een enkele van de kanunniken de bedoelingen heeft die u noemt? En gesteld dat er één of twee of ook meer zijn die deze bedoelingen hebben, gelooft u dan niet dat er mét hen anderen zijn die een grotere lof waardig zijn? Weet U niet

wat de heilige Franciscus van Sales zegt? Wanneer een handeling van onze evenmens honderd aspecten heeft, zijn er negenennegentig slechte en slechts één enkel goed aspect. Wel, op dat éne goede aspect moeten wij acht slaan. Op zekere dag, zo getuigde Don Francesco Dalmazzo, bevond Don Bos-co zich in een familie waar kwaad gesproken werd over Mgr. Ghilardi, bisschop van Mondovi. Zonder zich verder met het geschilpunt in te laten, nam hij de verdediging op zich, en wees op enkele daden van hem die prijzenswaardig waren en van zijn grote deugd en liefde getuigden. Bij die woorden durfde niemand meer iets daartegen in te brengen.

"Deze methode bracht hij steeds in toepassing wanneer hij vreemdelingen in huis of aan tafel had, die zich een ongunstig oordeel veroorloofden over de kerkelijke gezagsdragers of over andere personen. Hij wist op een geschikte manier een of andere goede hoedanigheid van degenen die het slachtoffer van de kwaadsprekerij waren in het licht te stellen en wanneer de anderen op het onderwerp bleven doorgaan, zei hij gewoon: "Over de evennaaste moet men behoorlijk spreken of helemaal over hem zwijgen."

"Als het gemopper afkomstig was van personen die boven hem stonden, of over wie hij geen gezag had, onderbrak hij hem op een vriendelijke manier en bracht het gesprek op wat anders. Wanneer hem dat niet lukte, nam hij eveneens moedig de verdediging op zich van degene tegen wie er uitgevaren werd. Hij wees op de onrechtvaardigheid kwaad te spreken over iemand die, daar hij niet aanwezig was, zijn motieven niet kon uiteenzetten en zich niet kon verdedigen.

"Hij trok dikwijls van leer tegen het gemor, en verklaarde dat dat een van de grootste vijanden van het huis was. Af en toe gaf hij de jongens op bijzondere wijze de taak dat te vermijden. De kwaadsprekerij was een der dingen die hem ten zeerste pijn deden en als hij wist of zag dat de een of ander van zijn leerlingen zijn waarschuwingen in de wind sloeg, wees hij hem ernstig terecht. Ook liet hij zich nooit meeslepen tot woorden of daden die anderen in hun goede naam konden schaden. Veeleer deed hij zijn best om de ware verdiensten van wie ook in het licht te stellen telkens als hij er de gelegenheid toe had, en hij deed dat zowel mondeling als in geschriften. Deze rechtvaardigheid heerste ook in zijn gedachten en hij veroorloofde zich niet ongunstig te oordelen over zijn evennaaste, tenzij diens handelingen klaarblijkelijk slecht en alom bekend waren. En dan schreef hij de fout nog toe aan onwetendheid, menselijke zwakheid, aan onverstandige raadgevers, eerder dan aan boosaardigheid van inborst. Intussen hield hij zichzelf en anderen het gezegde van Sint-Paulus voor ogen: Qui stat videat ne cadat!"

De kroniek van Don Ruffino vermeldt: "10 september: - Ik vroeg aan Don Bosco: "Neemt u me niet kwalijk, maar ik heb op 3 juni genoteerd dat u, bij het aankondigen van de oefeningen voor een goede dood, ons aanspoorde deze goed te verrichten omdat er, zoals u zei, een onder ons was, die ze niet meer zou doen."

"Don Bosco gaf mij als antwoord: "Binnenkort zal ik je kunnen zeggen wie dat was. Hij was in huis toen ik zei, waar je thans aan herinnert, maar hij heeft de oefening voor een goede dood toen ook niet gedaan. Er ontbraken enkele jongens onder degenen die ik in mijn droom hun oefening zag doen, en onder die afwezigen was de bovengenoemde. Ik zag hem buiten de kerk bezig met het naaien van een laken en ik vroeg hem: "Wat ben je hier aan het doen?"

"Ik naai mijn laken", antwoordde hij me, "om me in te verbergen."

"Maar de anderen gaan naar de kerk om er de oefening voor een goede dood te doen!"

"O, daar ga ik niet meer heen."

Deze was dus uit het Oratorio vertrokken en Don Bosco had geen nieuws meer van hem gehoord. Maar deze vraag van Ruffino en van anderen, zoals we zullen zien, deed ons begrijpen dat hij dergelijke aankondigingen niet op goed geluk kon doen, tenzij hij van de waarheid ervan overtuigd was, daar hij zich in de tegenwoordigheid bevond van honderden getuigen die niets vergaten.

In de maand september echter ging de voorzegging van de ziekten verder in vervulling. "Luigi. Pelissone", aldus Don Ruffino, "is ernstig ziek en wel zo dat men ernstig voor zijn leven vreest. Het heilig oliesel werd hem reeds toegediend." Niettemin genas deze jongen.

Don Bosco had intussen tevergeefs gewacht op het antwoord op een brief die hij geschreven had aan de aartsbisschop van Turijn. Hij had hem vergunning gevraagd om een zeker aantal van zijn jongens voor het inkledingsexamen op te geven, zoals was vastgesteld voor al de aspiranten in het diocees. Hij had dat wellicht gedaan om niet verplicht te zijn de leerlingen uit vakantie te moeten terugroepen, wat nogal duur zou geweest zijn. Ook had hij zich bij de aartsbisschop aanbevolen gehouden voor enige subsidie. Ten slotte echter werd de brief van Mgr. Fransoni hem bezorgd toen hij in Vercelli verbleef.

" Beste Don Bosco,

"

" Pas gisteren heb ik in een envelop, die mij uit Turijn via
" een bijzondere gelegenheid bereikt heeft, Uw brief gevonden van
" 22 juli. Dientengevolge doet de vraag naar een persoonlijk examen niet meer ter zake, daar de examens al vastgesteld waren op
" 19 augustus. Dat moet U echter niet spijten, daar ik niet geloof
" U te hebben kunnen voldoen, daar ook de aspiranten van het kleine huis aan het algemene examen deelnamen, en zij zouden er zich
" niet bij neerleggen indien zij kennis kregen van de mogelijkheid
" tot privé-examens.

" Wat de tweede vraag betreft, is het U niet onbekend, dat
" al mijn aartsbisschoppelijke inkomsten me ontnomen zijn en dien-
" tengevolge kan ik niet veel doen. Daar ik niettemin niet wil wan-
" hopen dat mijn zegen het gebouw niet ten goede zal komen, moogt u
" naar de bankier Piaggio, gaan, die al van mijn beheerder, kannunik
" Fantolini, opdracht kreeg U te verstrekken wat ik kan.

" Bid voor mij en laat bidden voor mij, die verblijft met
" gevoelens van volkomen hoogachting,
"

" Uw toegewijde en genegen dienaar,
" Lyon, 15 september 1861. LUIGI, aartsbisschop van Turijn.

In Vercelli moest de parochiële basiliek, toegewijd aan de Santa Maria Maggiore, worden geconsacreerd. De parochianen werden met een gepaste toespraak van hun pastoor, de vicaris Don Giovanni Momo, opgewekt om bij te dragen voor het onderhoud en de verfraaiing van die kerk. Deze oproep beantwoordden zij met eensgezinde edelmoedigheid. Onder leiding van graaf Edoardo Mella, een vooraanstaande man op het gebied van kunsten en wetenschappen, waren de werkzaamheden midden april begonnen en ze duurden ongeveer tot half september. De nieuwe basiliek nam de naam aan van de Antieke, beroemd om haar gewijde pracht en tevens om haar heidense oudheid. Monseigneur Antonio Gianotti, voorheen aartsbisschop van Sassari en thans bisschop van Saluzzo, mocht haar inzegenen.

In de aantekeningen bij een lied, uitgegeven door prof. Giovanni Battista Chionetti, en door de parochianen bij wijze van blijk van hoogachting en dankbaarheid opgedragen aan Zijn Excellentie de Aartsbisschop, Monseigneur Alessandro d'Angennes, leest men de volgende aankondiging.

" 15 september 1861, dag der inzegening en toewijding van de Kerk.

" 's Namiddags van diezelfde dag zullen de plechtige gezongen vespers plaatsvinden, begeleid aan het orgel door de befaamde maëstro Felice Frasi en waarbij assistentie zal worden verleend door Zijn Excellentie de Aartsbisschop van het diocees en de consacrerende bisschop. De inwijdingsrede zal gehouden worden door de geleerde en liefdadige Don Giovanni Bosco, die zoveel verdiensten heeft voor de maatschappij en de godsdienst."

Daarom uitgenodigd door de vicaris, Don Giovanni Momo, vertrok Don Bosco op de 14de naar Vercelli, nadat hij de rede die hij wilde houden, voorbereid had en aan Don Rua had gedictieerd.

Maar zoals we al gezien hebben, en zoals we zullen zien, was het onvermijdelijk dat hij op al zijn reizen zijn mildheid van ziel moest demonstreren. In het rijtuig waarin hij zich bevond, zaten ook twee priesters die met elkaar in gesprek waren, terwijl Don Bosco het leven van een paus beschreef.

Die twee priesters spraken over het seminarie, over het kerkelijk onderwijs. Vervolgens kwam het gesprek op het Oratorio van Turijn. Ze zeiden dat de seminaristen van het Oratorio geen theologie konden studeren omdat ze steeds in beslag genomen werden door het assisteren van de jongens en dat ze daardoor slechts priesters van weinig betekenis konden worden. Daarna het woord tot Don Bosco richtend, die ze niet kenden, vroegen ze hem: "Vindt u dat nu ook niet?"

Don Bosco antwoordde dat hij van een tegengestelde mening was en zei: "Maar k nt u Don Bosco en bent u al eens in zijn huis gaan kijken? Zijn seminaristen studeren en als u wilt weten hoe, gaat dan hun puntenlijsten maar eens vragen in het seminarie." - Op dat ogenblik stopte de trein in Vercelli. Bij het station stonden mensen die op de aartsbisschop wachtten, anderen die op Don Bosco wachtten. Nauwelijks liet Don Bosco zich voor het portier zien of men hoorde roepen: "Don Bosco, Don Bosco!" - De twee priesters stonden er verslagen en verward bij. Ze maakten een buiging voor hem en zetten hun reis voort. Don Bosco verontschuldigde hen door te zeggen dat ze slecht waren ingelicht. Naderhand kwamen ze naar het Oratorio om hun verontschuldgingen aan te bieden en jongens aan te bevelen.

Op 15 september preekte Don Bosco dus te Vercelli over de glorie van Maria bevestigd door deze basiliek. Hij viel zo in de smaak van zijn gehoor, evenals van de twee prelaten, dat de aartsbisschop d'Angennes hem de twee volgende dagen liet preken en, om hem het zoeken naar onderwerpen te besparen, vroeg hij hem of hij de onderwerpen zou behandelen die de bisschoppen zelf hadden voorbereid. Dat deed hij inderdaad, in afwachting van het ogenblik dat hij de preekstoel op zou moeten. Het onderwerp voor de eerste preek kreeg hij van de bisschop van Saluzzo; de stof voor de tweede van de aartsbisschop over de eerbied in de kerk als heilige plaats.

H O O F D S T U K LXXIV

DE HERFSTWANDELING - IN CHIERI: EDELMOEDIGE GASTHEREN -
IN BUTTIGLIERA IN DE BECCHI: PLECHTIGHEID VAN DE HEILIGE
ROZEN-KRANS - IN CASTELNUOVO: HARTELIJKE ONTVANGST VAN
DON BOSCO DOOR DE PASTOOR EN DE BEVOLKING - RUST IN
MONDONIO EN IN PIEA - TRIOMFANTELIJKE AANKOMST IN VILLA
S. SECONDO: VOTIEFFEEST TER ERE VAN ONZE-LIEVE-VROUW EN
VRIJGEVIGHEID VAN DE INWONERS IN COSSOMBRATO: - EEN
JONGEN UITGENODIGD OM ZICH AAN DE STUDIE TE WIJDEN EEN
PRETTIGE AVOND BIJ ALFIANO - DON BOSCO EN ZIJN
VOORTDURENDE CORRESPONDENTIE PER BRIEF EN CORRECTIES VAN
ZIJN BOEKEN - BIJ CASTELLETO DE'MERLI EN PONZANO - IN DE
KERK VAN CREA; DE JONGENS HEBBEN VERFRISSING NODIG;
NAASTENLIEFDE VAN DE MINDERBROEDERS - MARS NAAR CASALE:
ONTVANGST DOOR DE BISSCHOP; PLECHTIGHEDEN IN DE KERK EN
TONEELVOORSTELLINGEN IN HET SEMINARIE - IN S. GERMANO EN
OCCIMIANO - AANKOMST IN MIRABELLO - GODS-
DIENSTPLECHTIGHEDEN OP HET PLEIN EN TONEEL IN DE KERK -
GRAPPIG TAFEREEL MET DE KOSTER - OEFENING VOOR EEN GOEDE
DOOD IN DE KERK VAN DE KAPUCIJNEN IN LU: UITROEP VAN EEN
BRAVE OUDE VROUW EN AANNEMING VAN EEN JONGEN VOOR HET
ORATORIO - IN MIRABELLO BESLUIT DON BOSCO DAT ER EEN
BEGIN MOET GEMAAKT WORDEN MET DE BOUW VAN EEN COLLEGE -
DE PASTOOR NODIGT HET HELE GEZELSCHAP TOT HET MIDDAGMAAL;
VERTREK UIT MIRABELLO: RUST TE S. SALVATORE, BIJ DE
MADONNA DEL POZZO EN OP HET ZOMERVERBLIJF VAN GRAAF
GROPPELLO - AANKOMST IN VALENZA BIJ SENATOR DE CARDENAS -
IN DE TREIN: VAN VALENZA NAAR ALLESANDRIA - EEN NACHT TE
VILLAFRANCA - AANKOMST TE TURIJN - KATHOLIEKE LECTUUR.

Het was begin oktober. De leerlingen van het Oratorio die een beloning verdiend hadden waren vol geestdrift, want Don Bosco had hun al lang van tevoren aangekondigd, dat in dat jaar een van die wandelingen ondernomen zou worden, die een diepe indruk in hun herinnering zou nalaten. Meer had hij echter niet willen zeggen, zodat ze in nieuwsgierige afwachting verkeerden.

Op 27 september was de noveen van Onze-Lieve-Vrouw van de H. Rozenkrans in de Becchi begonnen en de ploegen jongens maakten zich voor het vertrek gereed. Een van hen die later in verschillende faculteiten een graad behaalde, schreef een dagboek over die tocht van dat jaar, naar gelang ze in een dorp aankwamen. We zullen hem getrouw volgen en er feiten en omstandigheden aan toevoegen, die ons verteld werden door anderen, die aan deze pelgrimstocht deelnamen, evenals met enkele persoonlijke opmerkingen van onszelf. Ziehier de aantekeningen van onze goede vriend.

Op 3 oktober moest een eerste kleine groep van vijf jongens naar Castelnuovo vertrekken, tot welke groep ook ik behoorde. Ons, en al de anderen die na ons moesten komen, had Don Alasonatti het geld ter beschikking gesteld dat hij in bewaring had gehouden. Na de h. mis en het ontbijt kusten we de hand van Don Bosco en nadat we de vrienden die thuis bleven goedendag gezegd hadden, vertrokken we om acht uur uit het Oratorio.

Daar we door de zon verزند waren hebben we even gerust in Pino bij Turijn om onze dorst te lessen, In Chieri aangekomen ontving Don Calosso ons met alle hoffelijkheid en nodigde ons uit aan tafel. Daarna hebben we de stad bezichtigd en brachten dan een bezoek aan de kerk van Sint-Filippus om er te bidden op het graf van Luigi Comollo en bezochten nog een medeleerling van ons. Het vieruurtje namen we ten huize van Don Calosso waarna we de weg naar Turijn insloegen om te zien of Don Bosco al kwam. En jawel, daar kwam hij aan met ridder Oreglia en de jongen Paolo Albera. We zijn hem tegemoet gegaan en met hem waren we in het paleis van ridder Marco Gonella. Nadat we zijn rijke botanische tuin bezocht hadden, keerden drie jongens naar Don Calosso terug. De anderen gebruikten het avondmaal en bleven slapen in het paleis. Ze baden eerst nog de rozenkrans en de gewone gebeden.

Op vrijdag, de 4de, hebben we om half zeven de mis bijgewoond die Don Bosco in de mooie paleiskapel opdroeg en om acht uur waren we gereed om te vertrekken. Toen we Riva di Chieri voorbij waren, had Don Bosco het over verschillende dingen: over enkele perioden uit zijn leven, hoe men de stem van een zanger kan testen en hoe men ze kan behouden, en ook over het sacrament van de biecht. In Buttigliera aangekomen, vonden we bij de pastoor, de theoloog Giuseppe Vaccarino, een tweede ontbijt. De leerlingen van het Oratorio die in dat dorp op vakantie waren, omringden Don Bosco en vergezelden hem een goed eind weegs in de richting van de Becchi, waar het middagmaal voor ons gereedstond. Daarna zijn we ons gaan vermaken in de weilanden tegenover Buttigliera en tegen het ondergaan van de zon zagen we uit die richting onze toneelspelers verschijnen. Niet lang daarna klonk de klok die ons opriep voor de noveen van de rozenkrans. We luisterden naar de preek en na het avondmaal zongen we op de deel lofliederen tot de Heer, verscheidene andere opgewekte liedjes, tot dat we werden opgeroepen voor de avondgebeden en om te gaan slapen.

Op 5 oktober zijn we om zeven uur opgestaan en in stilte, elk

voor zichzelf hier en daar verspreid, gingen we de zuivere lucht van de naburige bossen opzoeken. Maar na de h. mis begon het opgewekte lawaai, guitenstreken, gelach, springen, rennen en spelen, en velen gingen naar de boerderijen in de omgeving om noten, melk of druiven te kopen. Na het middagmaal gingen sommigen in groepjes op weg naar Montafia, anderen naar Morialdo Don Bosco tegemoet, die terugkeerde uit Castelnuovo waar hij de vicaris Don Cinzano was gaan uitnodigen ter gelegenheid van zijn naamfeest. Anderen weer bleven thuis en zaten in de schaduw van de bomen niet ver van het huis. Ook waren er die zich op weg begaven naar Buttigliera, vanwaar de zangers met de muziekkapel zouden komen, die inderdaad niet op zich lieten wachten en, hartelijk verwelkomd werden met applaus, complimenten en grapjes van degenen die hen opwachtten. De klok riep toen allen naar het kerkje waar na het zingen van de litanie van Onze-Lieve-Vrouw en het Tantum Ergo van maëstro Bianchi, met alle plechtigheid de zegen gegeven werd. Na het avondeten, het gebed en enkele vermaningen van Don Bosco, hebben we ons teruggetrokken om te gaan slapen, daar de meesten van ons doodmoe waren van het lopen.

Zondag 6 oktober werd een prachtige dag met veel zon. Om acht uur was er een heilige mis waaronder velen te communie gingen. Om 9 uur rof felde de tamboer verzamelen voor het bijwonen van de plechtige hoogmis met muziek. Hetzelfde geschiedde, na een waarachtig vriendenmaal, in de namiddag voor de plechtigheden van de vespers, die door velen uit de omliggende dorpen werden bijgewoond. Daarop volgde het oplaten van ballonnetjes en toneel. De toneelruimte was omgeven door versieringen en rustieke kandelaars. Mevrouw Damevino verlichtte de vensters van haar kaasmakerij en daar werd vuurwerk ontstoken, vuurpijlen schoten de lucht in en er werd een serenade gebracht. Nadat de hele menigte toeschouwers zich verspreid had, gebruikten de jongens het avondeten, en daarna werd er ongeveer een uur lang gezongen en gesprongen en werd er een vrolijke pantomime opgevoerd, totdat Don Bosco, die de vicaris Don Cinzano een eindweegs vergezeld had op zijn terugweg naar Castelnuovo, terugkeerde. Daarna werd er een loflied gezongen en gebeden. Don Bosco gaf, zoals hij steeds deed, een dagorder uit voor de volgende dag. Zo eindigde die prachtige dag.

Op 7 oktober hebben we ons op weg begeven naar Castelnuovo. Na de heilige Mis werden alle voorwerpen van de kapel opgeborgen voor het volgende jaar. Don Bosco gaf ons raadgevingen hoe we ons gedurende deze tocht te gedragen hadden. Dan bracht de muziekkapel op de deel nog een stukje muziek ten beste als groet aan de goede Giuseppe, de broer van Don Bosco. Bij onze aankomst ontstond er een algemene opwinding in het dorp. Oude en jonge dames en moeders lieten hun keuken in de steek, de ambachtslieden hun werkplaatsen en de boeren hun akkers. Allen verdrongen zich om de welluidende muziek te horen en Don Bosco te zien en te begroeten. Deze kwam langzaam naderbij, want hij groette al de oude vrienden bij de naam en vroeg hun hoe het met hen en met hun familie ging.

Op de binnenplaats bij de heer Matteo Bertagna stond het middag-

maal voor ons bereid. Om elf uur in de voormiddag, begaven we ons, na een concert en hartelijk afscheid van onze gastheer, naar de pastoor, die ons wijn en fruit aanbood. Nadat we van onze erkentelijkheid getuigd hadden met muziek en een herhaald hoeraatje, begaven we ons op weg naar Piea. Toen we door Mondonio kwamen zijn we naar het kerkhof gegaan om een paar korte gebeden te storten bij het graf van Domenico Savio en er enkele bloemen neer te leggen. Maar toen we deze droevige plaats verlieten, stond daar opeens een groot aantal dorpelingen die ons uitnodigden nog wat te blijven en zij gaven ons wijn om onze dorst te lessen.

Nadat wij onze allerhartelijkste dank betuigd hadden, bereikten we binnen de kortst mogelijke tijd de uitlopers van de heuvels van Passerano, waar het water van een frisse bron ons heel welkom was en ons hielp om ondanks de gloed van de verzengende zon, de liefelijke heuvel van Piea te bereiken. Daar hebben we gewacht op degenen die achtergebleven waren, en ons in rijen opgesteld. Dan klommen we naar boven naar Castello en troffen daar tot onze grote vreugde Don Bosco aan die ons was voorafgegaan. Nadat we een goede namiddagkoffie genoten hadden en het prachtige gebouw bezocht hadden, gingen we met Don Bosco het dal in en opgewekt begaven we ons naar Villa S. Secondo, wat voor die dag ons einddoel was. Wie in de kleine dorpjes in de omgeving zou gekomen zijn, zowel in de hutjes van de armen, als in de boerderijen van de grote boeren en in de huizen der grondeigenaren, zou overal eenzaamheid hebben aangetroffen, doordat de muziek allen naar de plaatsen trok waar wij langs gingen.

Toen we in triomf het dorp binnengetrokken waren, stelde Don Bosco ons voor aan de pastoor, de theoloog Barbero. Het avondeten stond klaar en om negen uur hadden we al gebeden, naar de vermaningen en raadgevingen van onze goede overste geluisterd en werden we naar de verschillende lokalen geleid om te gaan slapen.

8 oktober, dinsdag, werd ingezet met het h. misoffer en met een preek van Don Bosco voor de bevolking. De kerk was stampvol. Een indrukwekkende, in een wasketel gekookte polenta van wel een meter doorsnee stond in volle glorie dampend op de tafel op ons te wachten, en we aarzelden niet lang om aan te vallen.

De feestelijke klank van de klokken riep de mensen vervolgens naar de hoogmis die door ons gezongen werd in een kapelletje ter plaatse. Na het middageten, de muziek en het opzeggen van een gedicht om de edelmooide theoloog Barbero te bedanken, verspreidden de jongens zich in de straten van het dorp en op het land in de omgeving. Maar om half vijf riep de klok hen naar de kapel. Onze zangers hadden een wonderbaar succes. Met het lof, een godvruchtige processie en de zegen kwam er tegen zeven uur een einde aan het kerkelijke feest.

Al de mensen begaven zich toen naar de open ruimte waar de scène voor het toneel was opgebouwd. De acteurs lieten de toeschouwers tot elf uur hartelijk lachen met toneelspel en hun grappen.

Op 9 oktober werd een requiemmis gezongen voor de overledenen van het dorp. Terwijl we wat verse lucht haptten op het veld, of in gesprek waren in de tuin van de pastoor ofwel vrienden en medeleerlingen begroeten die hier op vakantie waren, verzamelde een pittige roffel op de trom ons allen in het gewone eetvertrek voor het middagmaal. De pastoor van Corsione, Don Ciambattista Roggiero, kwam ons onthalen op enkele flessen heerlijke wijn en een hoeveelheid kaas voor het vieruurtje.

Nadat we onze gastheer een muzikale grote gebracht hadden en afscheid van hem genomen hadden, begaven we ons om twee uur 's namiddags op weg. Maar de burgemeester en zijn plaatsvervanger zouden ons graag een ogenblikje bij zich in huis gezien hebben en daarom betraden we achtereenvolgens de beide binnenplaatsen en voerden wat muziekstukjes uit. Heel hartelijk werd ons daarna een dronk aangeboden.

Toen dat gebeurd was, zijn we uit het dorp weggegaan, maar al spoedig hielden we halt in Cossombrato. Na een korte rust om ridder Pelletta te bezoeken, begaven we ons naar graaf di Germagnano. En ook bij hem en zijn familie muziek, gezang en een glas. Het was echt een luilekkerland. Dat was voor ons een bewijs hoe geacht en bemind Don Bosco was.

Van vijf uur af echter werd de tocht daarna niet meer onderbroken. Terwijl we door een langgerekt dal trokken, temidden van heel mooie heuvels waarover verschillende dorpjes verspreid lagen, lieten de mensen hun werk in de wijngaarden even in de steek om naar die karavaan van muzikanten, jongens, seminaristen en priesters te komen kijken. De kinderen kwamen over de weg toelopen en enkelen van hen sloten zich bij ons gezelschap aan, daar Don Bosco enkele vriendelijke woorden tot hen gericht had. Bij het zien van het open en vriendelijke gezicht van een van hen, vroeg hij hem: "Wie ben jij?"

"Ik heet Luigi en ben van dat en dat dorp." "Kom jij ook bij ons?"

"Ik wil heel graag komen; maar wie bent u?" "Ken je de pastoor van je dorp?"

"Ik heb vanmorgen de mis bij hem gediend."

"Goed; je moet naar hem toe gaan en hem zeggen of hij zo goed wil zijn morgen hier in Alfiano bij de pastoor te komen en dat ik met hem over je zal spreken... Maar jij komt toch ook, is het niet?"

"Maar wie bent u?"

"Zeg tot je pastoor dat een priester uit Turijn met hem over jou wil spreken!"

En de pastoor kwam, de jongen maakte het gymnasium af in het Oratorio en werd een voortreffelijke pastoor in het diocees Casale.

Intussen ging de zon onder en daar het tijd was om de Heilige Maagd te begroeten, bad elke groep hardop het Angelus.

Tenslotte trok Don Bosco Alfiano binnen, opgewacht door de hele bevolking: de klokken luidden voor het geven van de zegen en in een oogwenk was de kerk bomvol.

Don Bosco was van oordeel, dat er op de een of andere manier geprobeerd moest worden die brave landlieden wat verpozing te verschaffen. Terwijl de meeste jongens dan ook aan het avondmaal zaten, begonnen onze pontonniers met een werkje waarin zij ware meesters geworden waren. Op twee of drie hooiwagens legden zij planken, er werden twee staken over-eind gezet om het toneeldoek te dragen, terwijl koorden en nagels de de-cors overeind hielden. Het spel duurde tot elf uur. Een klucht, wat ge-dichten in dialect en enkele liederen verschaften de toeschouwers het grootste genoegen. Aan het slot liet Don Bosco een lofzang op Maria in-zetten. De jongens knielden en baden het avondgebed, waaraan door de he-le bevolking deelgenomen werd. Pastoor Don Giuseppe Pellato bracht ons daarna terstond naar een boerderij en naar verscheidene huizen waar al-len gemakkelijk onderdak vonden voor de nacht.

Terwijl de jongens rustten zat Don Bosco te schrijven. Bijna ie-dere dag kreeg hij bezoek van een bode uit Turijn die hem de post kwam brengen, en die zich hield aan het reisplan zoals Don Bosco had opgesteld en achtergelaten op de prefectuur van het Oratorio. Zonder ongeduldig te worden las Don Bosco op ieder vrij ogenblik van de dag en van de nacht al de brieven en op alle schreef hij een antwoord, omdat velen zich beledigd gevoeld zouden hebben als ze zijn eigen handschrift niet zagen. Het was enorm, zoveel correspondentie als hij had af te werken. Toch schreef hij eveneens enkele nieuwe afleveringen voor de Katholieke Lectuur en corri-geerde hij de drukproeven. Samen met de pakjes en de brieven nam de bode deze dan terug mee naar Valdocco.

Op 10 oktober, donderdag, werd er bij het aanbreken van de dag een plechtige hoogmis gezongen, gevolgd door de zegen met het heilig Sa-crament. Nadat de jongens iets gegeten hadden, kregen zij toestemming om de omgeving van het dorp te verkennen, en het was een ongeschreven wet dat ze steeds in kleine groepjes moesten lopen en nooit alleen. Maar na enkele uren hoorde men het trommelgeroffel dat hen voor het vertrek bij-eenriep. Toen hebben we afscheid genomen van onze eerwaarde gastheer de Heer gesmeekt hem te willen belonen. Alzo hebben we Alfiano verlaten.

Toen we langs het Castelletto dei Merli kwamen, vertelde Don Bos-co ons zijn wederwaardigheden toen hij in deze streek in 1841 verdwaald was en toen in dit kasteeltje een toevlucht had gevonden.

In Ponzano kwam de pastoor, Don Francesco Ottone Don Bosco tege-moet om hem te begroeten en hem in zijn huis uit te nodigen, maar hij kon dat niet aannemen omdat de tijd drong.

We gingen dus verder naar boven naar de hoge berg waarop de kerk van Crea staat, bediend door de minderbroeders. Hier had Don Bosco besloten een rust in te schakelen. Daarom was hij overeengekomen met de bisschoppelijke econoom, Don Giuseppe Crova, die wettelijk eigenaar van het klooster was en die er woonde, dat er een koffiemaaltijd zou worden verzorgd. De oude econoom was echter vergeetachtig en meende dat er alleen besloten was in Casale te middagmalen en ging op de bewuste dag het ontbijt doen gereedmaken in dat seminarie, zonder aan de namiddagkoffietafel te denken.

Onder de wandeling had Don Bosco intussen het gerucht rond doen gaan, dat hij de jongens een mooi verhaal zou vertellen. Toen hij allen om zich heen verzameld had begon hij hun de geschiedenis te verhalen van de kerk die ze gingen bezoeken. Daar dit boeiende verhaal hen de vermoeidheid deed vergeten, bereikten ze haast ongemerkt hun doel.

Toen we om ongeveer twee uur 's namiddags op het pleintje voor de kerk van Crea aangekomen waren, speelde de muziekkapel een mars, terwijl Don Bosco zwetend en geduldig zijn komst bij kanunnik Crova ging aankondigen.

"Die is er niet"! antwoordde de huishoudster, die bij die onverwachte trompetklanken in de deur verschenen was.

"Toch heeft hij me gezegd, dat hij me hier zou verwachten", vervolgde Don Bosco.

"Wat wilt u dan? Hij is vanmorgen naar Casale gegaan, omdat hij daar een priester verwacht die uit Turijn moet komen."

"Die priester ben ik."

"U bent Don Bosco? Wel, het middagmaal is in Casale klaargemaakt."

"Wat nu te doen? De jongens hebben honger. Zoudt u niet... op een of andere manier...?"

"Dat gaat niet... Dat begrijpt u toch! Als het om een paar man ging, zou ik wel een middagmaal kunnen klaarmaken, maar nu het om een honderdtal jongens gaat, beschik ik niet over het nodige materiaal."

In gedachten verzonken keerde Don Bosco toen naar het pleintje terug, overwegend hoe hij voor zijn jongens zou kunnen zorgen. Toen hij op de poort van het klooster ging kloppen gaf niemand antwoord. De paters, die vaak beledigingen te verduren gehad hadden van fuifnummers die op die plaats hun buitenpartijen kwamen houden, hadden zich opgesloten als in een belegerde vesting.

De jongens waren vermoeid en vuil van het stof. Don Bosco gaf bevel de kerk in te gaan en een loflied op Maria te zingen. Ze zetten Vivo amante dí quella Signora in. Enkele paters verschenen even voor een raam,

enkele anderen hoorde men het koor betreden; de koster opende de deur van de sacristie en verscheen op de drempel. Don Bosco die voor het altaar was gaan knielen waarop een beeld van de Heilige Maagd stond dat aan de heilige Lukas werd toegeschreven, haastte zich naar de koster: "Alstublijft", zei hij, "zou ik pater gardiaan niet kunnen spreken?"

"Stoor me niet... laat me genieten van dat gezang..." antwoordde de broeder hem een beetje ongeduldig. Toen hij zich omgekeerd had omdat hij het geruis van een pij hoorde, vervolgde hij: "Als u pater gardiaan wilt spreken, daar is hij." - Inderdaad trad de gardiaan op dat ogenblik de sacristie binnen.

Don Bosco ging hem tegemoet, vroeg hem verlof om de zegen met het Allerheiligste te mogen geven, en vervolgens gaf hij te kennen dat al die jongens tot het Oratorio van de Heilige Franciscus van Sales behoorden."

"Dus komen ze uit Turijn"? zei de gardiaan. "Juist."

"En u bent Don Bosco?"

"Inderdaad." En hij vertelde hem welke tegenslag hij gehad had en wat hij op het ogenblik nodig had.

"Ja, wat doen we nu"? merkte de brave overste op. "In zo een korte tijd valt er niets klaar te maken voor zoveel uitgehongerde mensen. Maar... luister: de zegen wordt gegeven, u wijst de jongens op het mooie vergezicht, dat ze vanaf deze hoogte hebben op de vlakte, en daarna stuurt u hen naar enkele van de vele prachtige kerkjes op de helling... en intussen zullen we iets gereedmaken."

Don Bosco bedankte hem en na het Tantum ergo en de zegen, begon hij zijn orders uit te delen, terwijl de jongens die de kerk verlaten hadden reeds vriendschap gesloten hadden met de paters die allen op het plein verschenen waren. Op aanraden van Don Bosco begaven ze zich op weg naar de kerkjes op de steile hellingen van de heuvel. Deze kerkjes waren voor een deel verwoest bij de Franse inval, maar thans waren er enkele alweer gerestaureerd en met andere was men druk bezig ze te herstellen. De jongens waren verrukt bij het zien van de afbeeldingen in de onbeschadigde kerken. De geboorte van Onze-Lieve-Vrouw en de opdracht in de tempel; Judith die Holoferneus onthoofdt, het paradijs, de bruiloft van Kana, het laatste avondmaal.

Toen ze weer beneden kwamen, ontdekten ze dat de arme paters voor hen in de refter een middagmaal hadden bereid. De minestra was een mengsel van rijst, stukjes deeg en groenten van allerlei soort. Al het brood dat er in het klooster was stond op de tafels. Ze hadden ook iemand naar een dorpje op een half uur afstand gestuurd om brood te kopen. In de oven hadden ze zoveel mogelijk koek uit brooddeeg gebakken.

Daar voegden ze worst bij, kaas, koud vlees dat van het middageten was overgebleven, fruit, alles tenslotte wat men in de provisiekast gevonden had. De jongens van hun kant lieten alles verdwijnen, want naarmate het later geworden was, was hun eetlust nog meer toegenomen. De gardiaan liet ook de beste wijn opdienen en er gul van uitdelen.

Om vier uur begaven de jongens zich, na enkele liederen, een bezoek aan Onze-Lieve-Vrouw, een gebed voor de gastvrije paters en ontelbare dankbetuigingen, weer op weg en zetten zij te voet de weg voort recht naar Casale. Don Bosco was eveneens te voet. De weg was stoffig en de hitte verstikkend. Allen leden verschrikkelijke dorst. Onder het lopen waren ze ver van elkaar afgedwaald. Sommigen zag men ver vooruit, anderen bleven ver achter. Enkelen liepen alleen, anderen vormden groepjes van drie of vier. Zo waren ze wel over een halve mijl langs de weg verspreid. Nu en dan weerklonken de trompetten. Voorbij Ozzano werden ze verrast doordat de majordomus van Mgr. Calabiana hen tegemoet kwam, want monseigneur was ongerust geworden omdat het al zo laat was. De majordomus begeleidde ons met grote vriendelijkheid tot in Casale waar we iets na 9 uur toekwamen. We hadden 20 kilometer afgelegd. Een grote menigte mensen volgde ons. Er werd een stukje muziek onder het venster van het bisschoppelijk paleis geblazen. Toen werden de jongens naar het seminarie gebracht. Nauwelijks daar aangekomen, voelden we ons zo bevangen van vermoeidheid dat we ons zo maar op de grond in de brede gangen neerlieten. Maar hier wachtte ons wel een heerlijk middagmaal, waaraan men al van 's morgens bezig was om gereed te maken, daar kanunnik Crova ons in de middagen verwacht had.

Nadat we gegeten hadden, kreeg iedere jongen een cel in het seminarie aangewezen om te slapen, terwijl Don Bosco verplicht was het avondmaal en een kamer bij Monseigneur Calabiana te aanvaarden.

's Vrijdags, 11 oktober, had Don Bosco, ziende hoe moe we waren, bepaald, dat we om half negen zouden opstaan en om negen uur de h. mis bijwonen. Na 10 uur bracht de rector van het seminarie ons naar de gotische, bisschoppelijke kapel, waar Mgr. Calabiana ons verwachtte. Hij verscheen in de zaal, gaf ons zijn zegen, ging de kapel binnen, bad enkele gebeden met ons en liet ons een stukje van het heilig Kruishout kussen dat in een gouden relikwieënkastje van grote kunstwaarde geborgen was.

Daarna wenste hijzelf ons te vergezellen naar de dom, opdat we stuk voor stuk de indrukwekkende herstellingswerken zouden zien, die daar in uitvoering waren, om het gebouw zijn vroegere Longobardisch-Byzantijnse stijl weer te geven. Hij wees op het nog bestaan van het voorhof van de boetelingen, alsook de tribune voor de vrouwen, en verschillende antieke kapitelen die hier en daar nog zichtbaar waren. Hij toonde hun hoe de zes zuilen die langs de kerk geplaatst waren, maar in een bijna schuine lijn, om tot uitdrukking te brengen hoe de Zaligmaker met het hoofd schuin aan het kruis hing. Op de eerste van die prachtige zuilen was de slang afgebeiteld die een putto bijt, symbool van de menselijke slaver-

nij; op de tweede het kruis, dat zich torenhoog verheft en de Verlossing uitbeeldt; op de derde een putto die een slang ketent ofwel de overwinning van de mens op de duivel. Hij vertelde ook een beetje over de geschiedenis van Casale, over het leven en de dood van Sint-Evasio en over de bouw van de dom, ondernomen door Liutprando in 712.

Het middaguur sloeg, en de rector van het seminarie bracht ons terug voor het middagmaal. De muziekkapel ging vervolgens naar de binnenplaats van het bisschoppelijke paleis voor het einde van de maaltijd. Ik begaf me naar Don Bosco om uit naam van mijn kameraden verlof te vragen om een bezoek te brengen aan de kerken en de monumenten van de stad. Toen we het bisschoppelijke paleis betraden om de ring van monseigneur te kussen, ontroerde ons de beminlijkheid en hoffelijkheid waarmee hij zich onderhield met de jeugdige muzikanten. Nu eens met de een, dan met de anderen maakte hij een praatje, een en al minzaamheid.

Toen ik van Don Bosco de toestemming gekregen had, daar het andere niet toegestaan was waar ook heen te gaan, keerde ik naar het seminarie terug om het aan mijn kameraden mee te delen. Doch daar het flink begon te regenen, waren we gedwongen om met tegenzin binnen te blijven. We gingen vervolgens zingen in de mooie kerk van de Missionarissen, waar de bisschop de zegen gaf met het H. Sacrament.

's Avonds hebben we in de grote zaal van het seminarie voor wat ontspanning gezorgd, in aanwezigheid van de bisschop, een groot aantal geestelijken en verscheidene vooraanstaande heren. Alles viel erg in de smaak. Er werd een toneelstuk opgevoerd: De twee sergeants, er werden enkele gedichten ter ere van monseigneur opgezegd en ook werd hier voor de eerste maal de weesjongen gezongen, een muzikale romance van de bejaafde seminarist Giovanni Cagliari.

Op 12 oktober hebben we om 8 uur 's morgens in de kerk van de Missionarissen de mis van de bisschop bijgewoond en uit zijn handen de heilige communie ontvangen. Na het laatste evangelie luisterden we naar een levendige toespraak van hem over de liefde die Jezus Christus voor de kinderen koestert. Velen onder ons hadden Don Bosco gevraagd bij hem te kunnen biechten.

Het ontbijt was voor ons klaargezet in de refter van de Missionarissen. Monseigneur zelf sneed de schijfjes kaas af en deelde ze aan de leerlingen uit. Nadat hij vervolgens met hen naar de tuin was gegaan, stelde hij hun voor een bezoek aan de stad te brengen en gaf hun een gids mee. De bijval waarmee dat voorstel begroet werd, is niet onder woorden te brengen en allen gingen ordelijk op stap om hun gegronde nieuwsgierigheid te voldoen.

De eerwaarde prelaat wilde Don Bosco die dag bij zich te eten hebben, evenals enkelen van zijn seminaristen en de armsten onder de muzikanten. De andere jongens maakten zich, na de maaltijd in het seminarie,

gereed voor het vertrek. Eerst gingen zij naar het bisschoppelijke paleis om de bisschop te bedanken voor zijn weldaden. Hij schonk elk een medaille van de heilige Maagd, zoals die vereerd wordt in de kerk van Crea en zegende die. Na een aardig deuntje muziek voor de bisschop en de burgers begaf de muziekkapel zich op weg met hun kameraden en Don Bosco, terwijl een grote menigte langs de wegen stond. Mirabello, waar we verwacht werden, lag zeven kilometer van Casale verwijderd.

Toen we de rand van de plaats bereikt hadden, kwam de pastoor van S. Germano, Don Giovanni Schierani, Don Bosco tegemoet en verzocht hem een ogenblik in zijn huis te willen blijven vertoeven. Don Bosco ging op deze hartelijke uitnodiging in en aanvaardde de aangeboden verfrissing. Dan bedankten we de pastoor met een muziekstukje. We gingen toen verder over de provinciale weg. In Occimiano kwamen we veel mensen tegen die uit Mirabello gekomen waren, ongeduldig om Don Bosco en zijn jongens te zien. Temidden van al die mensen, nog aangevuld door de menigte uit Occimiano zelf, bereikten ze het doel. De hele bevolking wachtte ons op, de pastoor, Don Felice Coppo, de geestelijkheid van de parochie en de heer Provera, die Don Bosco had uitgenodigd om deze tocht te maken. Deze wilde in zijn huis de dienaar Gods en enkele van zijn meerderjarigen onderdak verlenen. Voor de jongens stelde hij slaappleatsen beschikbaar, gedeeltelijk op een hooizolder, gedeeltelijk in een lege stal bij een huis dat zijn mooi gelegen eigendom was. In dat huis waren bovendien enkele kamers beschikbaar voor de seminaristen. Ook voor ons was een vorstelijke tafel aangericht.

De volgende dag, zondag 13 oktober, werd het feest van het moederschap van Maria gevierd. Daar in de kerk herstellingswerken aan de gang waren, moesten de plechtigheden op het mooi versierde plein gehouden worden, waar met toestemming van de bisschop een prachtig altaar was opgericht. Het was stralend weer. 's Morgens vond de stille mis en de toediening van de sacramenten plaats in een kleine kapel, die als parochiekerk dienst deed. De jongens van het Oratorio begaven zich hierheen om hun devotie te verrichten. Om tien uur werd de hoogmis opgedragen op het plein met buitengewone plechtigheid, waarbij onze jongens uitgelezen muziek ten gehore brachten. Er waren meer dan 20.000 mensen toegestroomd. De klokken en kanonschoten werden niet gespaard. Na de gezongen vespers vond de processie plaats. De tapijten die hier en daar aan de vensters bevestigd waren en de bloemen die op de weg gestrooid waren, getuigden andermaal van de godsvrucht van deze bevolking.

Toen het gewijde gezelschap weer voor het altaar was teruggekeerd, hield Don Bosco een preek. Het plein was een grote zee van hoofden. Er heerste een diepe stilte. De moeders tilden hun kinderen op om Don Bosco beter te kunnen zien. En hij wist met zijn zilveren en doordringende stem allen te ontroeren door over Maria te spreken en door de gelovigen aan te sporen om godsvruchtig tegenover deze goede hemelse Moeder de heilige rozenkrans te bidden. De pastoor kon zijn tranen niet weerhouden.

Na het Lof, toen de avond gekomen was, schitterden alle huizen van

een mooie verlichting. De muziek weerklonk midden op het plein, en het feest eindigde met het ontsteken van tal van vuurpijlen in verschillende kleuren en het oplaten van enkele ballonnen.

Na het avondeten gaven de leerlingen zich over aan een levendige recreatie op de binnenplaats van hun verblijf, en daar er een grote menigte nieuwsgierigen was toegestroomd om naar hen te kijken, knielden ook dezen toen de klok geluid had voor het avondgebed en baden het gemeenschappelijk mee. Het was de preek van het goede voorbeeld.

Op maandag 14 oktober werd er plechtig een gezongen requiemmis opgedragen voor de overledenen van de plaats. Na het middagmaal gingen de jongens, na verkregen verlof, een bezoek brengen bij drie van hun vrienden en bij de paters kapucijnen, wier klooster op geringe afstand in de vlakte lag. Ze werden er onthaald op wijn, druiven en lekkernijen.

In de plaats teruggekeerd vonden ze daar het toneel opgebouwd in de parochiekerk. De acteurs waren al gauw klaar om op te treden en begonnen met hun voorstelling. Maar omdat allen binnen wilden komen en er niet voor allen plaats was, ontstond er een gedrang van belang: zij die buiten stonden, schreeuwden en drongen voorwaarts, en degenen die binnen waren schreeuwden tegen de opdringenden die hen van hun plaats duwden. In de kerk, in de opeengedrongen menigte, als haringen in een ton, hoorde men een voortdurend gebrom, waaraan enkele volwassenen een einde wilden maken door te roepen: "Stilte!" - Hoe de spelers ook hun stem verhieven, het was hun niet mogelijk het publiek ook maar een enkel woord van het toneelstuk te laten verstaan.

De vrouwen vroegen elkaar: "Wel? Heb je het gehoord?"

"Ik heb er niets van kunnen volgen."

"O, jawel, ik wel. Ze hebben het lijden des Heren opgevoerd."

Maar de mooiste scène ontwikkelde zich na afloop van het toneelspel tussen de coulissen. De jongens hadden enkele gobelins uit de kerk genomen om het toneel op te smukken. De koster, aan wie ze daarvoor geen toestemming gevraagd hadden en die deze doeken had zien hangen kwam aanzetten. Hij was zo dronken dat hij nauwelijks op zijn benen kon staan en zei tot Enria: "Ik zou wel eens willen weten met welk recht u die gobelins hebt weggenomen!" - En hij waggelde naar voren en terug, al naar de invloed van de wijn hem dreef.

"Neemt u me niet kwalijk", antwoordde Enria, "ik heb u gezocht en heb u niet gevonden. Ik had u om toestemming willen vragen, maar ik kon niet."

"Ik vraag u nogmaals", hernam de koster met nog plechtiger stem: "ik vraag u nogmaals met welk recht u die gobelins genomen hebt?"

"Wel, neem het me niet kwalijk, ik zal het niet meer doen."

"Ik wil weten wat u zich wel verbeeldt, bent u misschien de baas hier?"

"Nou goed"! antwoordde Enria, die de zaak begon te vervelen; "hou er nu maar over op; u hebt er nu genoeg over gezeurd."

"Hoezo? Hoezo?"

"Wel, nu. Als ik die gobelins genomen heb, is de zaak daarmee afgelopen. De pastoor heeft er niets over gezegd en u hebt er zich niet mee te bemoeien!"

"Wat? Moet ik me er niet mee bemoeien? Ik?"

Het schouwspel werd op dat ogenblik tragikomisch. Enria werd door de koster verrast op het ogenblik dat hij juist bezig was een zwaard op te bergen dat in het toneelstuk had moeten dienen. Daarmee stond Enria nu nog in de hand. De koster scheen zich met gebalde vuisten op hem te willen werpen. Hun stemmen klonken woest. Het broertje van Andrea Pelazza, die nog maar heel klein was, en Avanzini, die bij het geval eveneens aanwezig was, stonden te rillen.

Merkend dat de zaak een verkeerde richting uitging zei Enria toen: "Zegt u nu eens zo vriendelijk als het u mogelijk is, waarom u zich zo kwaad maakt? Ziet u niet, dat ik maar een grapje maak? Dat ik het maar om te lachen bedoel?"

"Om te lachen? Maar u hebt gesproken met onbeschaamdheid..."

"Nee, nee, nee! Als ik geweten had dat ik u zo zou ergeren met die gobelins te nemen, zou ik het nooit gedaan hebben. Dacht u soms dat ik u niet wil erkennen? Dat moet ik immers doen! En luister, als ik u met iets beledigd mocht hebben, dan moet u me verontschuldigen. Ik zou willen dat we vrienden zijn. Bent u dus de koster van Mirabello? Ik heb al veel over u horen spreken... Men heeft me verteld dat u een man met een goed hart bent... U bent iemand zoals het hoort... jazeker, mijn waarde koster... laat ons vrede sluiten! Het zou me spijten als een brave man, als u, een verkeerde indruk van me had."

Deze en dergelijke opmerkingen hadden een toverachtig effect. De koster wilde eerst nog tegenspreken, tonen dat hij zich beledigd voelde... maar hij kon de draad niet meer vinden. Toen keek hij Enria met zijn doffe lodderogen aan. Hij kreeg de tranen in zijn ogen, en ten slotte barstte hij echt in snikken uit en wierp hij zich om de hals van Enria en omarmde en kustte hem.

"Kom... kom met me mee naar huis... dan drinken we een fles"! begon hij uit te roepen. En hen alle drie bij de hand nemend, wilde hij van geen weigering horen en ze moesten met hem naar huis.

Toen Don Bosco van het geval hoorde, zond hij de volgende dag En-ria met een fooi: dat diende om hem de overtuiging bij te brengen dat al de jongens van Don Bosco werkelijk keurige jongens waren.

Dinsdag 15 oktober, toen we volgens de dagorder, om half zeven wa-
ren opgestaan, gingen we de h. mis bijwonen en de oefeningen voor een
goede dood verrichten bij de kapucijnen.

Don Bosco was gewoon deze heilzame oefening gedurende iedere
herfsttocht te houden. Het leek alsof hij Job navolgde die, toen de da-
gen van voorspoed voorbij waren, zijn zonen bij zich riep en hen zuiver-
de door het brengen van brandoffers. Daarom zei hij: Wie weet of mijn
zonen geen kwaad gedaan hebben en in hun hart God niet hebben ontstemd?

De paters kwamen Don Bosco tegemoet, die zich onmiddellijk naar
de sacristie begaf om biecht te horen. Verscheidene mensen en jongens
uit het dorp hadden hem vergezeld, daar zij zich die godsvruchtige oefe-
ning ten nutte wilden maken. Er waren biechtvaders genoeg en allen gin-
gen biechten en communiceren. Naderhand zei Don Bosco tot zijn leerlin-
gen: "Ik ben tevreden over jullie!"

Nadat ze in de tuin, die aan het klooster grensde, gespeeld had-
den, bezichtigden zij het apparaat waarmee het water werd opgehaald om
de tuin en het grasland vochtig te houden. Om tien uur brachten ze een
muzikale groet aan deze brave kloosterlingen en keerden naar het algemeen
hoofdkwartier terug, waar het middageten op ons stond te wachten. Don
Bosco had de uitnodiging van de kapucijnen aangenomen en de seminaristen
zetten zich bij hen aan tafel. Nauwelijks hadden ze plaatsgenomen of men
hoorde de trompetten van het Oratorio. De leerlingen begaven zich op weg
naar Lu en de seminaristen kwamen hen later na. De deken, pastoor van de
S. Maria Nuova, de theoloog Don Nicolo Roggero, had Don Bosco verzocht
naar hem toe te komen, aangezien ook hij een huis wilde oprichten voor de
christelijke opvoeding van de jeugd.

Terwijl Don Bosco de hoge heuvel opging, vertelde hij de jongens,
die om hem heen liepen, de geschiedenis van Lu en die van de dorpen die
ze af en toe in de vlakte zagen liggen. Een heel oude vrouw die hem in
het oog kreeg, bleef staan en vroeg wie die priester was. Toen ze hoorde
dat het Don Bosco was, riep ze uit: "Als ik nu zou moeten sterven, zou
ik tevreden zijn omdat ik Don Bosco gezien heb."

Tegen twee uur in de namiddag kwam het gezelschap Lu binnen. De
pastoor van de S. Nazzaro, Don Ciambattista Bensi en die van de S. Gia-
como, Don. Feliciano Fracchia, waren Don Bosco tegemoet gekomen, terwijl
het gerucht van zijn komst, het luiden van de klokken en het trompetge-
schal de mensen ook uit de verst verwijderde plaatsen deden toestromen.
Don Bosco hield een korte preek in de Santa Maria Nuova. De leerlingen
bezochten de eronder gelegen grote crypte met altaar en koor voor de
kanunniken. Enkele muzikanten beklommen de toren om van het prachtige

uitzicht te genieten en om een stukje muziek te laten klinken. Maar de burgemeester, die de geestelijkheid vijandig gezind was, gebod hun op een weinig beleefde manier, naar beneden te komen omdat de trappen werkelijk in een slechte en gevaarlijke staat verkeerden. De pastoordeken die bij de komst van Don Bosco afwezig was, vanwege dringende parochiezaken, was nauwelijks terug, of hij heette de jongens in zijn huis welkom en zorgde voor een prachtig onthaal. Ze werden eveneens edelmoedig door de beide andere pastoors uitgenodigd.

Don Bosco had intussen te midden van de menigte een jongen in het oog gekregen, die in hemdsmouwen en blootsvoets haastig was komen toelopen om deze nieuwigheid, die het hele dorp op stelten zette, te zien. In zijn buurt gekomen bleef Don Bosco staan, keek hem aandachtig aan en zei hem: "Hoe heet jij?"

"Quartero." (1)

"Wil je met mij mee gaan naar Turijn?"

"Daarom ben ik juist zo hard hierheen gelopen", antwoordde de jongen openhartig. "Heel graag!"

"Kom dan maar; en ik zal je laten leren spijkers in de schoenen te slaan." - Bij dat grapje begonnen alle omstanders te lachen, want de jongen was schoenmaker.

Nadat Don Bosco zich met de ouders van de jongen verstaan had, kwam Quartero naar het Oratorio. Hij paarde aan een voortreffelijk gedrag een grote liefde voor de studie, werd priester, werd kapelaan in zijn eigen dorp, waar hij aller achting oogstte, en uiteindelijk nam hij met grote ijver de zorg op zich van een parochie in het diocees.

Toen Don Bosco daarna aanstalten maakte om uit Lu te vertrekken, stonden de straten vol mensen en vooral vol moeders. Om strijd probeerden zij om met hun kleine kinderen tot bij hem te komen, opdat hij ze zijn zegen zou geven, iets wat bijna in alle dorpen gebeurde waar we doortrokken.

's Avonds waren we in Mirabello terug.

Woensdag 16 oktober waren we op het gebruikelijke uur al klaar om ons naar de kapel te begeven die als parochiekerk diende. Na een stille mis werd op plechtige wijze de litanie van Onze-Lieve-Vrouw gezongen, gevolgd door de zegen. Na het ontbijt begaven we ons, op een teken van Don Bosco, met de muziek voorop, op tocht door de velden, tot groot genoeg van de landbouwers, die midden hun zware werk niet op een dergelijke aangename verrassing bedacht waren.

(1) Dat feit gebeurde niet in 1861 maar in 1879: zie deel XIV einde hoofdstuk XIV.

Intussen was Don Bosco in gesprek met de heer Provera over het te bouwen college. Hij ging tot dat doel uit van het terrein en het huis, dat op dit ogenblik tot verblijf van zijn leerlingen diende, en bepaalde de laatste beschikkingen voor het plan van uitvoering.

De pastoor had die dag een uitnodiging gericht tot de zonen van Don Bosco en de maaltijd in de pastorie laten bereiden. De goede priester toonde zich inderdaad heel blij en er kwam ook niet zo gauw een einde aan onze dankbetuigingen in de vorm van gedichten, zang en muziek.

Om zes uur begon er toneel in de kerk die in restauratie was. Er waren heel veel toeschouwers, maar niet rustiger dan de eerste keer. Er werden enkele stukken opgevoerd, maar één kluchtige pantomime vond toch de meeste bijval. Dat was de Vrek die het achtbare publiek bijna barsten deed van het lachen.

"Dat zijn jongens met geest, die van Don Bosco", zei men achteraf tot elkaar; als ze zagen dat ze zich niet begrijpelijk konden maken met woorden, deden ze het met gebaren.

Toen de voorstelling afgelopen was, verliet de muziekkapel het theater om op het plein te spelen en lokte zodoende heel de menigte mee naar buiten. De heldere maan verlichtte de vlakten en de heuvels en met daverend applaus werd een grote veelkleurige ballon opgelaten.

We keerden terug naar ons verblijf en Don Bosco kwam ons goedenacht wensen en zijn instructies geven voor de volgende dag samen met enkele heilvolle vermaningen.

Het was de laatste nacht die we in Mirabello doorbrachten.

Op donderdag 17 oktober wilden onze zangers een laatste blijk geven van hun kunnen met het zingen van de veelgeloofde loflitanie en een prachtig Tantum_ergo bij de zegen, die na de heilige mis gegeven werd. Het middagmaal viel een beetje vroeger. Een dichter vertolkte uit aller naam met een droefgeestig vers de afscheidsgedachten ten opzichte van de familie Provera, waarin hij hun dank bracht en alle zegeningen des Heren toewenste en tevens beloofde dat we het volgende jaar zouden terugkomen. Vervolgens werd de pastoor en de andere vrienden bedankt en gegroet, en dan zijn we op de klanken van de muziekkapel en onder het gejuich en de beste wensen van alle inwoners van de plaats op weg gegaan naar Valenza bij de Po.

Om twee uur 's namiddags trokken we het aanzienlijke dorp San Salvador binnen. De weg was zo vol mensen dat de muziekkapel nauwelijks vooruit kon. De aartspriester van S. Martino en de deken Don Camillo Boeri, die Don Bosco tegemoet gekomen waren, begeleidden ons naar de pastorie en vergastten ons op een welkome en ook noodzakelijke koffietafel. Nadat vervolgens een prachtige dienst in de hee grote, en door haar vorm

en beschilderingen bekoorlijke kerk gehouden was, zijn we naar de Madonna del Pozzo gegaan, ongeveer een mijl verder. Na een devoot bezoek aan die kerk, betraden we het terrein van een huis waar soms enkele paters gingen verblijven. Dezen hadden overvloedig wijn en kastanjes voor ons gereedgemaakt en wij beantwoordden dat met muziek en zang. We bevonden ons nu op de grens van het diocees Casale en zetten de voet in dat van Alessandria. Het duurde echter niet lang of onze tocht werd onderbroken bij de boerderij van een van onze kameraden, van wie de fami-lieleden Don Bosco tege-moet kwamen en die voor allen een verfrissing had- den bereid.

De zon was al onder en om half acht hadden we ons doel nog niet be-reikt. Toen we een klein gehucht binnenkwamen, verscheen plots graaf Gropello, die Don Bosco met zijn troep in zijn eigen paleis uitnodigde en met de grootste hartelijkheid bood hij hem en heel het gezelschap een uitgelezen wijn uit zijn wijngaard aan. Na een bezoek aan de kerk trok-ken we verder en niet zolang daarna bereikten we het station van Valenza. De muziek bracht de stationschef een groet. Don Bosco besprak met hem, welke voorzieningen er van Turijn uit getroffen waren voor het vertrek van zijn jongens met de trein. Na die inlichtingen gin- gen we Valenza in. Het was dan al 9 uur geworden.

Al van Casale uit had Don Bosco graaf De Cardenas, senator en een belangrijke weldoener van het Oratorio verzocht, een militair verblijf voor zestig personen in gereedheid te willen laten brengen. Verscheidene jongens hadden hun eigen huis opgezocht. In die dagen heerste er een drukte van jewelste in het grote gebouwencomplex dat wel zestig gemeu-belde kamers bevatte, en er was een voortdurend komen en gaan van wagens die met de laatste druiven uit de wijngaarden kwamen aanrijden. De graaf gaf zijn opdrachten aan de leider van het personeel die, voortdurend be-zig met de oogst en met het persen van de druiven, zich letterlijk aan de brief van Don Bosco hield. Er werden enkele kamers, ook op de bovenver-dieping gereedgemaakt, en de bedienden legden er een dikke laag hard en niet gedorst stro op. Als avondmaal verscheen er alleen een voedzame po-lenta op tafel. Het sloeg tien uur. Iedere jongen kreeg een deken waar hij zich in kon draaien. Na het avondgebed en het aanhoren van de aanwij-zingen voor de volgende dag, gingen allen slapen, maar het stro was erg stekelig en slechts weinigen konden de slaap vatten. Don Bosco had het gemerkt en daarom, zo gauw hij de mensen bedankt had die zich dan in hun kamer terugtrokken en zich daarna in zijn mooie kamer wat had verfrist, ging hij zien waar de jongens lagen en gaf er toen de voorkeur aan te midden van hen eveneens op het stro te verblijven. Kort voor het aanbre-ken van de dag keerde hij naar de hem aangewezen kamer terug.

Waar Don Bosco ook heenging, nergens lieten de gastheren ooit na, een keurige kamer voor hem in gereedheid te brengen, doch dikwijls gaf hij er de voorkeur aan, ook wanneer dat erg ongemakkelijk voor hem was, te verblijven waar ook zijn leerlingen overnachtten.

Vrijdag 18 oktober waren de jongens al vroeg uit het slaapverblijf

te voorschijn gekomen en Don Bosco stond van op het bordes naar een groepje van hen te kijken die op de open plaats met elkaar stonden te praten. De jonge graaf De Cardenas, de zoon des huizen, kwam even later bij hem en vroeg aan de jonge Tomatis of allen goed geslapen hadden. Met een onbeschrijflijk komisch gebaar, dat te verstaan gaf dat hij en zijn kameraden zich geradbraakt voelden, antwoordde hij: "O, héérlijk!" De toon van zijn stem was zo, dat wie hem hoorde, schudde van het lachen. De jonge graaf lachte eveneens, maar jaren daarna herinnerde hij zich nog met spijt die ietwat karige en overhaaste ontvangst die hij niet beter had kunnen verzorgen.

Toen we allen ter beschikking stonden van Don Bosco, bracht hij ons voor onze ochtenddevoties naar een klein kerkje waar een beeld van Onze-Lieve-Vrouw vereerd werd. Onze zangers zongen na de mis de litanie en het Tantum ergo, tot grote voldoening van de aanwezige gelovigen.

Terwijl we een voortreffelijk ontbijt alle eer aandeden, kwam de graaf ons uitnodigen om zijn kelder te bezoeken, die toen een der indrukwekkendste van heel Italië was. We daalden af in een onmetelijke onderaardse ruimte, in de vorm van een Latijns kruis, waar kuipen stonden van ongelooflijke omvang, persen, destilleerkolven en 109 vaten waarbij er waren met 200 hectoliter en meer wijn. De wijnoogst bracht de eigenaar dat jaar 3.500 hectoliter op.

Hierna begaven we ons naar de tuin van het landgoed en begonnen we de gymnastiektoestellen van de jonge graaf te bezichtigen. Na verlof van Don Bosco, zijn we toen de stad gaan bezichtigen en de mooie kerk aan de Santa Maria Maggiore toegewijd. En hierna riepen we eenstemmig: "Laten we nu naar de Po gaan kijken." Een halve mijl buiten de stad genoten we dan van het schouwspel van deze koningin onder onze rivieren met haar brede en diepe waterbedding.

Don Bosco was intussen een bezoek gaan brengen aan enkele weldoeners en aan de pastoordeken de theol. Domenico Rossi.

In het middaguur werden we weer op het landgoed verwacht waar de tafel vorstelijk voor ons gedekt stond. Met de senator en diens gezin gebruikte Don Bosco de maaltijd en vervoegde dan met hen ons gezelschap op de binnenplaats waar de muziekkapel enkele uitgelezen stukjes ten beste gaf.

Vervolgens begaven we ons naar het station en stapten in twee rijtuigen derde klas, door de directie van de spoorwegen gratis aan Don Bosco ter beschikking gesteld. Het duurde niet lang of we kwamen in Alessandria aan, waar onze wagons werden afgehaakt. We hebben die stad met een concertje van onze kapel begroet. Om zes uur kwam de trein uit Genua, waarachter onze rijtuigen gekoppeld werden. Bij ieder station liet onze kapel een mars horen.

In Villafranca d'Asti, onze laatste halte, stegen we uit. Het was acht uur en we waren verkleumd van de koude. We werden verwacht in het huis van de pastoor. De muziekkapel bracht een groet aan het dorp. Na het avondeten werd er, ondanks aller vermoeidheid, een opvoering gegeven en enkele liederen gezongen. Na het avondgebed zijn we in een grote stal gaan slapen.

Zaterdag, de 19de, brak voor ons de laatste dag van de vakantie aan. Toen we tegen zeven uur waren opgestaan, begaven we ons direct naar de kerk voor de plechtige gezongen mis, die door onze zangers werd opge-
luisterd, waarna de zegen gegeven werd. Om half tien bracht de kapel haar muzikale groet aan het dorp, tussen de menigte mensen doormarcherend. Even later stapten we in de spoorwagens die ons naar Turijn brachten. Don Angelo Savio was Don Bosco met andere vrienden tegemoet gekomen. Bij de eerste verre echo van de grote trom en van de tamboer, begonnen de beide klokken van onze kerk feestelijk te luiden. Al de leerlingen stelden zich in rijen op bij de hoofddeur van het Oratorio, die wijd openstond. Om twaalf uur 's middags begaven we ons met Don Bosco en onder gejuich, hoerageroep en groeten voor onze goede vader, naar de refter voor het middagmaal.

Don Bosco had dus een bezoek gebracht aan dorpen van vier diocesen Turijn, Asti, Casale en Alessandria. Overal had hij jongens gevonden die goede beloften inhielden voor een geestelijke roeping en hij had hen in het Oratorio opgenomen. Overal ook had hij warm de Katholieke Lectuur aanbevolen. Daarvoor stuurde hij overigens onmiddellijk drukproeven en handschriften, die hij gedurende de tocht gecorrigeerd had, naar Paravia. Voor november lag de aflevering gereed: Het paradijs op aarde in het christelijke celibaat door Giuseppe Frasinetti pastoor van de Sint-Sabina te Genua.

Voor december: Aantekeningen over de zalige Panasia, herderin in Valois, geboren uit Quarona, verzameld en opgeschreven door Silvio Pellico. Een verhaal over een 15-jarig meisje, gedood door de wreedaardigheid van haar stiefmoeder. Het besloot met richtlijnen aan de jongens betreffende dat wat ze te doen hadden, iedere dag, iedere week, iedere maand en ieder jaar, om zich vele verdiensten voor de hemel te vergaren. Ten slotte stonden er nog enkele gedichten van dezelfde Pellico in te lezen ter ere van de zalige.

Don Bosco had er een biografie van de schrijver aan vooraf laten gaan.

H O O F D S T U K LXXV

EDELMOEDIGE GIFT VAN EEN GIERIG GEWAANDE GRIJSAARD -
HET AANTAL JONGENS IN HET ORATORIO - BEMINNELIJKE MANIER
OM VERMINDERING VAN KOSTGELD TOE TE STAAN - BRIEVEN VAN
DON BOSCO OM DIOCESANE SEMINARISTEN AAN TE BEVELEN
BIJ DE KAPITTEL-VICARIS VAN ASTI EN BIJ DE PRO-VICARIS
VAN TURIJN - ANTWOORD VAN MGR. FRANSONI AAN DON BOSCO;
DE ORATORIA, DE PROTESTANTEN; HET SEMINARIE VAN GIAVENO;
HET ONDERZOEK VAN DE REGEL VOOR DE CONGREGATIE - HET
KLEIN SEMINARIE VAN GIAVENO UITERST BLOEIEND DOOR DE
VERDIENSTE VAN DON BOSCO.

Toen Don Bosco teruggekeerd was van de herfsttocht, moest hij naar middelen zoeken om een groot bedrag te betalen aan de aannemer van zijn nieuwe gebouwen. Hij bevond zich in verlegenheid, maar een besluit van de Voorzienigheid kwam hem te hulp. Te P..., in het gebied van Turijn, leefde een oude priester, abbé Ag..., die heel veel rijkdommen bezat en van wie aangenomen werd dat hij bijzonder gierig was. De seminarist Francesco Dalmazzo die in dat dorp een oom had wonen, deed Don Bosco het voorstel met hem mee te gaan om deze te gaan opzoeken en te pro-beren van die priester een gift te krijgen. Don Bosco stemde erin toe en beiden gingen er in oktober heen. De abbé ontving Don Bosco heel vriendelijk. Don Bosco sprak hem over zijn werk en over de steun waar hij om verlegen zat. Hoewel hij in zijn overwegingen niets buitengewoons vertelde, wist hij zo mooi te spreken over de hemel en over het loon dat de Heer bereid houdt voor de liefdadige zielen, dat de abbé zich als in krampen begon te bewegen; zijn lippen beefden en zijn ogen vulden zich met tranen. Hij stond op en ging naar zijn geldkist: tot twee keer toe nam hij er met beide handen een hoeveelheid goudstukken uit en legde ze in de hoed van Don Bosco. Hij zei hem dat hij daarmee zou zorgen voor de noden van zijn arme jongens. Het waren ongeveer 5.000 lire.

Heel het dorp was verwonderd toen het door de seminarist Dalmazzo van dit feit op de hoogte gesteld werd en men zei dat Don Bosco een miracel bewerkt had.

Intussen stroomden de nieuwe leerlingen in Valdocco toe en op 24

oktober schreef ridder Oreglia aan de zieke jongen Rostagno te Pinerolo: "Aangezien je nog steeds tot het Oratorio behoort, kan ik je vertellen dat het aantal jongens dit jaar wel ongeveer de 600 zal bereiken; denk eens aan wat een werk dat betekent voor Don Bosco en Don Alasonatti... Don Bosco laat je groeten en beveelt je aan geduld te oefenen en te volharden in het goede."

Heel veel leerlingen werden gratis opgenomen, anderen met vermindering van het kostgeld met een derde of de helft. De manier waarop hij deze vermindering toestond was werkelijk charmant. Bij het aannemen van de jeugdige Audagnotto, die later priester werd en stierf als privé-secretaris van Mgr. Gastaldi, schreef hij aan Don Balladore, pastoor van Beinasco op 23 oktober. "Inter notos et amicos moet op zijn minst per maand 10 lire betaald worden voor de jonge Audagnotto; de andere twee derde van het kostgeld, dat wil zeggen, 20 fr. zijn ten laste van ondergetekende."

Maar het opnemen van de nieuwe leerlingen belette hem niet zich levendig te interesseren voor het lot en de toekomst van die jongens uit het diocees van Asti en van Turijn, die neiging gevoelden om in een seminarie te treden en voor degenen die het geestelijke kleed al hadden aangenomen en hun studies in het Oratorio wensten voort te zetten.

Don Bosco schreef daarover aan monseigneur kanunnik Sossi, vicaris-generaal van het kapittel van Asti.

" Hooggeachte Heer Kanunnik,
"
" Al sinds enige weken ben ik voornemens, een tocht naar
" Asti te ondernemen, maar de werkzaamheden hier in huis hebben mij
" dat telkens doen uitstellen. Thans zal ik U in het kort uiteenzet-
" ten waarover ik U had willen spreken.
" De seminarist Viale, voor wie U ook in de twee vakantie-
" maanden het kostgeld verschaft, is om gezondheidsredenen naar huis
" gegaan. Ik heb het geld ten gunste laten komen van de seminarist
" Fagnano, die dat alleszins waard is, en die hier de hele vakantie
" doorbrengt en hier zou willen blijven wanneer daar Uwerzijds niets
" tegen is.
" Wanneer het overbrengen van Uw begunstiging voor Viale op
" Fagnano moeilijkheden met zich zou brengen, neem ik de kosten voor
" mijn rekening.
" Voor Fagnano zelf zou ik het gehele kostgeld willen vragen.
" Het gedrag en de vlijt van de jongen laten hem daarvoor in aanmer-
" king komen.
" Wat de jongens uit Asti betreft die dit jaar voor hun exa-
" men staan, ziehier wat ik over hen weet. Bossetti en Ferraris doen
" hier hun eerste jaar filosofie en zijn in burger. Ciattino gaat
" naar Asti. Galletti uit Cunico heeft mij nog niets gezegd. De twee

" broers nemen het kleet aan in Villa S. Secondo en dezen hebben be-
" hoefte aan Uw liefdadigheid. De vader is van goede wil, maar kan
" niet betalen; voor elk van hen zal ik 25 frank per maand vragen.
" Voor de rest zal ikzelf zien te zorgen, dat wil zeggen zal ik al-
" les in de handen van de goddelijke Voorzienigheid stellen.

" Ik heb nog een andere jongen, eentje uit Viarigi, Loren-
" zo Preda van naam, die op uitmuntende wijze bevorderde is tot de
" tweede klas retorica. Ik heb hem al drie jaar gratis in huis; zijn
" ouders kunnen niets doen. Wat aanleg en godsvrucht betreft, is hij
" alle aanbeveling waardig, en hij verlangt ook het geestelijke
" kleet te aanvaarden. Hij heeft echter behoefte aan alles, en
" indien U hem een maandelijksse toelage van 20 frank zoudt kunnen
" schenken, zal ik ervoor zorgen dat hij verder komt.

" Ik vraag dit met alle eerbied, ten einde de jongens uit
" Asti, die naar de geestelijke staat verlangen, tot het einde toe
" te helpen.

" Er zijn nog ongeveer 25 andere jongens uit Uw diocees,
" die ijverig studeren om geestelijke te kunnen worden, maar daar
" zij nog niet in de tweede klas retorica toe zijn, vertrouw ik, wat
" hen betreft, voorlopig op de goddelijke Voorzienigheid.

" Mezelf en mijn arme jongens gaarne aanbevelend in de ge-
" nade van Uw gebeden en U alle goeds van de hemel toewensend, ver-
" blijf ik met alle genegenheid,

"
" Turijn, 25 oktober 1861. Uw genegen vriend,
Bosco Giovanni, pr.

Daar zes andere kandidaten van het Oratorio, die onderworpen zou-
den worden aan het buitengewone examen voor de geestelijke inkleding, tot
het diocees Turijn behoorden, en zij hun doel bereikt hadden, beval Don
Bosco hen aan bij kanunnik Vogliotti.

" Hoogeerwaarde Heer Pro-Vicaris,

"
" De jonge Giorgio Gallina uit Chieri schrijft mij herhaal-
" delijk of ik hem in Uwe goedheid wil aanbevelen voor wat het kost-
" geld betreft voor het seminarie van Chieri. De cijfers die hij
" voor vlijt en gedrag behaald heeft, lijken mij zeer goed. U mag
" dus voor hem doen wat U in de Heer goed oordeelt.

" De jonge seminaristen leven in gespannen verwachting, en
" ik zou hun moeten kunnen zeggen hoever de gunst zich uitstrekt die
" U hun ten aanzien van het seminariekostgeld, naar ik hoop, ten
" goede zult laten komen. Voor Uw antwoord zal ik U zeer dankbaar
" zijn. Ik zou me wel graag naar de curie begeven om het in ont-
" vangst te nemen, maar in deze dagen kan ik niet veel over mezelf
" beschikken.

" Met blijvende gevoelens van hoogachting,
" Uw gehoorzame dienaar,
Bosco Giovanni, pr.
" Ten huize, 27 oktober 1861.

Ook tot het klein seminarie van Giaveno wilde hij zijn vaderlijke zorgen blijven uitstrekken. Schriftelijk richtte hij zich tot de aartsbisschop om deze op de hoogte te brengen van de gang van zaken in de Oratoria en hem ook te wijzen op de rivaliteit die de leiding van deze seminarieschool bemoeilijkte. Mgr. Frasoni zond hem een antwoord.

" Mijn beste Don Bosco,

"

" Ik sluit hierbij een antwoordbrief voor U in, bestemd voor
" Pievano te Villa San Secondo en verzoek U deze op de bus te willen
" doen.

" Wat U mij in uw brief van 15 oktober hebt meegedeeld ten
" aanzien van de voorspoedige gang van zaken van het Oratorio van
" de H. Franciscus van Sales, in al zijn vertakkingen, heeft mij
" oprecht verheugd. Even verheugend is Uw relaas over het Oratorio
" van de H. Aloysius, en wanneer dat ook al niet in dezelfde mate
" het geval is met dat van de Engelbewaarder, komt het mij toch voor
" dat het voor een verbetering voldoende zou zijn dat U ervoor zorgt
" dat Don Rua de leiding ervan op zich neemt. De Heer zij om dat
" alles gezegend. Het is ongetwijfeld betreuenswaardig, dat de pro-
" testanten veroveringen maken op de katholieken, maar droeviger dan
" de afvalligheid van de volwassenen die zich feitelijk al eerder
" van de katholieke Kerk hebben afgescheiden, is het bederf van de
" jongens, die ongemerkt onder de protestanten terecht komen en la-
" ter nieuwe gezinnen stichten die dan eveneens protestants zijn.
" Het is in deze vorm dat men de groei van hun aantal moet vrezen,
" doch op het ogenblik kan ik niet geloven in het mij genoemde aan-
" tal van 6.650. Zij noemen dat, omdat het een van hun gebruikelijke
" gebluf is. En, inderdaad, wanneer men er alle godloochenaars
" bij rekent, zou het aantal helaas nog groter zijn, doch dezen
" willen van geen enkele godsdienst iets weten, en ze zouden geen
" katholieken zijn, ook al bestonden de protestanten niet.

" Een gevoel van afkeer heeft me vervuld bij het vernemen van
" wat U mij vertelt over het seminarie van Giaveno. De berichten die
" ik er verleden jaar over ontving, waren inderdaad verheugend en de
" groei van het aantal leerlingen was daarvan het meest overtuigende
" bewijs. Die nieuwe rector schildert U mij als uitstekend. Behoort
" hij tot het personeel waar U voor gezorgd hebt of komt hij van el-
" ders? In dit laatste geval vrees ik dat hij het is die getracht
" heeft zich te bevrijden van Uw indirecte zorg, zoals U het noemt.
" Over de waarschuwing van de pro-vicaris heeft niemand mij iets
" laten weten, en het doet me leed daar thans van te horen. In de
" grond van de zaak kan het zijn dat U gelijk hebt, en het kan ook
" zijn dat de pro-vicaris gelijk heeft, maar ik durf hem niets
" rechtstreeks vragen, want vorig jaar, toen het niet meer mogelijk
" scheen het seminarie in stand te houden, en ik niet wist welke
" oplossing voor te stellen, eindigde hij met te antwoorden dat hij
" zich zo goed mogelijk zou trachten te behelpen, terwijl ik inder-

H O O F D S T U K LXXVI

DEVOTIE VAN DON BOSCO TOT HET HEILIG HART VAN JEZUS EN
EEN AFVALLIGE BEKEERD - LERAREN IN HET ORATORIO - TROOST
VOOR WIE DE HELE DAG VOOR DE HEER AAN HET WERK GEWEEST IS
- ONDERWERPEN VOOR BRIEVEN, VOOR TE STELLEN AAN DE
LEERLINGEN, OPDAT ZE AAN HUN OUDERS ZOULDEN SCHRIJVEN -
VERHOORD VERZOEK OM KLEDINGSTUKKEN AAN DE MINISTER
VAN OORLOG, AAN DE KONING EN AAN DE MINISTER VAN JUSTITIE
OM SUBSIDIE; AAN DE PRESIDENT VAN HET SINT-PAULUS
LIEFDEWERK VOOR DE KOSTEN VAN DE EREDIENST - DROEVIGE
VOORGEVOELEN EN DODELIJKE ZIEKTE VAN DE SEMINARIST
PROVERA: DON BOSCO BIEDT HEM DE KEUS TUSSEN DE GENEZING
EN DE HEMEL; HIJ VOORSPELT JAREN VAN TEGENSPOED; TWEE
BRIEFJES - TOESPRAKEN TOT DE LEDEN - DE RAADGEVER IN
GEVAL VAN TWIJFEL AAN DE ROEPING; ONTHECHTING AAN DE
DINGEN VAN DE WERELD - KAPITTEL EN AANVAARDING VAN EEN
LID - AVONDTOESPRAAK: VERSTROOIDHEID VAN DE JONGENS ONDER
DE HEILIGE MIS VEROORZAAKT DOOR DE DUIVEL - VOLDOENING
DOOR SCHADE AAN DE ZIEL TOEGEBRACHT - DRIE JONGENS EN EEN
PRIESTER AANBEVOLEN DOOR DE BISSCHOP VAN NOVARA.

De godsvrucht tot het Heilig Hart van Jezus deed al jaren de ziel van Don Bosco gloeien. Van deze devotie getuigt de adellijke dame Elisabetta Seyssel-Sommariva, als ketterse geboren en daarna bekeerd tot het katholicisme, in een brief die zij hem vanuit Florence schreef op 28 oktober 1861.

" Zeereerwaarde Don Bosco,
"
" Hoezeer dank ik U voor uw vriendelijke brief die mij zo-
" juist bereikt. God moge U belonen: meer weet ik niet te zeggen...
" Ik had er zo op gehoopt u zelf hier te zien, maar thans zegt mij
" gravin Pernati dat het voor U moeilijk zal zijn te komen. Doe het

" toch om de liefde van de zielen, waarvoor U zoveel goed kunt doen;
" om de kwijnende ijver te ontsteken voor de redding der armzalige
" jongens; om op te treden tegen de ketterij. Om de liefde Gods,
" kom naar Florence.
" Doe wat U kunt om Uw boeken ook op het platteland te ver-
" spreiden. Ik dank U voor de vele moed die U mij schonk, door te
" spreken over de kroon van de hemel... Ik ben zoveel schuldig
" wegens verspilde genaden voor mij en voor de anderen, dat ik de
" goddelijke gerechtigheid ten zeerste vrees. Toch heb ik groot ver-
" trouwen op de barmhartigheid en de liefde van het Allerheiligste
" Hart van Jezus, mijn dierbaarste devotie die mij door U is inge-
" geven nog voordat ik katholiek werd. Wij hebben U broodnodig, niet
" alleen ik, maar ook mijn man, en de jongens... En ik heb ook nog
" een arme broer, die ongelovig is. Hij heet Michele; ik beveel hem
" aan bij zijn aartsengel. Wees zo goed een mis voor hem te lezen."

In het Oratorio waren de klassen weer regelmatig beginnen te lopen en de leraren van het schooljaar 1861-1862 waren dezelfde seminaristen als het voorgaande jaar: voor de eerste klas Francesco Provera; voor de tweede, Giovanni Anfossi; voor de derde Celestino Durando; voor die van de humaniora Francesco Cerruti; voor de retorica Giovanni Battista Francesia.

Ze waren onvermoeibaar in hun studie en in het vervullen van hun taken. Een van hen zei tot Don Bosco dat hij geen ogenblik had waarin hij niet iets te doen had. En als antwoord hoorde men Don Bosco bij herhaling in tegenwoordigheid van Don Bonetti zeggen: "O! wat een troostrijk gevoel is het, wanneer men vermoeid en afgemat de avond bereikt, na een volle dagtaak voor de eer van God en het heil van de zielen!"

Ten aanzien van de leerlingen was de eerste richtlijn die hij aan de oversten en aan de leraren voor de opvoeding van de jongens gaf, deze: de genegenheid voor het ouderlijke huis levendig te houden, de ouders te troosten, en ook de faam van het opgewekte en doeltreffende systeem dat het Oratorio beheerste te verspreiden. We geven hier een door hem geschreven bladzijde weer, waarin hij op een laconieke manier zijn idee weergeeft, om het later uitvoeriger uiteen te zetten.

" Het is gewenst dat iedere meester de leerlingen met gere-
" gelde tussenpozen aan hun ouders brieven laat schrijven met een
" inhoud als hier geschetst.
" 1. Over de in de klas behandelde stof en waar men mee bezig is -
" Orde en tempo van de studie; herhalingen voor wie er behoefte aan
" heeft; resultaten die men behaald schijnt te hebben en die men
" hoopt te behalen; gregoriaans, muziek enz.
" 2. Ontspanning - Men noeme de spelen, men beschrijve er enkele
" van; wandelingen en hoe ze verlopen.
" 3. Devoties - Gebeden: overwegingen; gebruik van de sacramenten;

Hij ontving van de minister een gunstig antwoord.

" MINISTERIE VAN OORLOG

" Generale directie

" Militaire administratie. nr. 7098.

"

Turijn, 3 november 1861.

"

" Ingevolge het door Uw eerwaarde ingediende verzoek, heeft
" bovengenoemd ministerie de eer U mee te delen dat het, bij wijze
" van subsidie voor de jongens, opgenomen in het door U geleide
" Oratorio, bij het centrale magazijn van de militaire administratie
" van deze stad, een lijst heeft gedeponereerd, om bij wijze van
" schenking de hieronder genoemde voorwerpen uit te reiken aan de-
" gene die, voorzien van een door U voor gezien getekend ontvangst-
" bewijs, zich zal melden om ze af te halen.

" Dit in antwoord op Uw brief in margine vermeld (30 septem-
" ber).

"

Voor de minister,
Incisa.

"

"

" Paren schoenen van tweede categorie, gekozen	
" onder de kleinste maten	50
" Idem buiten gebruik gesteld	51
" Hospitaaljassen ongebruikt	95
" Broeken	69
" Borstrokken gebruikt, zonder mouwen	63
" Dassen van witte wol, gebruikt	153
" Zakdoeken, gebruikt, buiten gebruik gesteld	263

Een ander verzoek had Don Bosco in dat jaar tot de Koning gericht.

" Majesteit,

"

" Het kritieke jaar dat we beleven, het grote aantal verla-
" ten en in gevaar verkerende jongens, die voor een deel opgenomen
" zijn in het jongensoratorio van Valdocco en anderdeels de avond-
" scholen of zondagsscholen bezoeken, die eveneens deel uitmaken van
" de Oratoria van de H. Franciscus van Sales in Valdocco, van de H.
" Aloysius in Porta Nuova en van de heilige Engelbewaarder in
" Vanchiglia, hebben mij ertoe verplicht een keuze te maken onder
" enkele jeugdige seminaristen, om te zorgen voor de nodige assis-
" tentie en een voldoende aantal leraren en catechismusonderwijzers
" in de verschillende categorieën en in de vele noodzakelijke klas-
" sen. Deze seminaristen, ten getale van tien, hebben, terwijl zij-
" zelf nog hun lessen volgen, ieder ogenblik nodig om les te geven,
" catechismus te onderrichten en de genoemde jongens te assisteren.

" Zij zijn echter volkomen arm en hebben daarom zelf beslist
" behoefte aan liefdadige hulp voor hun levensonderhoud, onderdak
" en kleding.

" Het is voor deze arme seminaristen dat de ondergetekende
" zijn toevlucht neemt tot de beproefde goedheid van Uwe koninklijke
" Majesteit, met het dringende verzoek in welwillende overweging
" te nemen, hun ten laste van de overheidskas een subsidie toe te
" kennen die Uwe Koninklijke Majesteit wenst te bepalen, opdat zij
" hun studies kunnen voortzetten, alsook hun assistentie en onder-
" richting ten behoeve van de verlaten en in gevaar verkerende jon-
" gens die de jongensatoria van de stad Turijn bezoeken.

" Het gedrag van deze seminaristen, zowel voor wat hun ijver
" als hun godsvrucht betreft, is uitstekend en voorbeeldig; door hun
" ijver bij deze liefdadige werkzaamheden verdienen zij iedere milde
" steun.

" Met grote dankbaarheid verblijft, ook uit naam van de ge-
" noemde seminaristen,

" de nederige verzoeker,
" Bosco Giovanni, pr.

In antwoord hierop werd vanwege het koninklijke huis als subsidie
aan de seminaristen van het Oratorio voor hun opvoeding en voor die van
de leerlingen, aan Don Bosco een bedrag voor 1861 toegekend van 300 lire
en van 280 lire voor 1863. Don Bosco had aan zijn verzoek de lijst toege-
voegd van de namen van al de seminaristen en van al de jonge studenten.

Een derde verzoek was aan de Minister van Justitie gericht en hij
ontving daarop het volgende antwoord:

" KONINKRIJK ITALIE
" Ministerie van Justitie en Eredienst
" 4de afdeling
" Nr. 41052

Turijn, 16 december 1861.

" In overweging nemend het door Uw Eerwaarde ingediende ver-
" zoek, wijst bovengenoemd ministerie te Uwen gunste uit de weldadig-
" heidskas een hernieuwde subsidie toe van 600 lire uit de fondsen
" van de vroegere provincies, ten behoeve van de drie door U ge-
" stichte en geleide Oratoria ter opnemng en onderrichting van de
" arme jongens van deze stad.

" In opdracht van de minister,
" De directeur-generaal,
" Aan Priester Bosco A. Mauri

Don Bosco wendde zich eveneens om subsidie tot het Liefdewerk van
de H. Paulus.

" Hooggeachte Heer President,
"
" Priester Bosco Giov., directeur van het Oratorio van de
" H. Franciscus, zich voor de noodzaak gesteld ziende om enkele kos-
" ten aan was en andere voorwerpen voor de eredienst te betalen, en
" bovendien in de absolute noodzakelijkheid verkerend te voorzien in
" de aanschaffing van paramenten en linnen voor deze kerk, waar alle
" godsdienstige plechtigheden gehouden worden zoals in de parochie-
" kerken, wendt zich, niet wetende waar anders hulp te verkrijgen,
" nederig tot U.
" Daarom vraag ik U beleefd de nood en de absolute armoede
" van deze kerk in welwillende overweging te nemen, evenals de drin-
" gend gevoelde behoefte die hier bestaat om voor kerkelijke dien-
" sten te zorgen, daar er zich geen enkele kerk in deze drukbevolkte
" wijk bevindt, en bijgevolg ondergetekende een steun toe te kennen
" die U geschikt voorkomt; en dit ter betaling ook van de bestaande
" schulden, die thans 300 fr. belopen, en ter aanschaffing van
" enkele kerkelijke gereedschappen die het dringendst nodig zijn.
" Vol vertrouwen in Uw beproefde goedheid, roep ik alle goeds
" van de hemel af over al de heren weldoeners en beheerders van Uw
" liefdewerk en verblijf met gevoelens van dankbaarheid,
" Uw dienstwillige,
" Bosco Giovanni, pr.

De klassen waren intussen begonnen en de seminarist Francesco Provera had in de eerste klas gymnasium bijna 200 leerlingen en de zaken verliepen heel goed. De troost die hij putte uit het feit dat het plan bestond om een college in zijn geboorteplaats Mirabello te bouwen, was zo groot, dat hij zei: "De vreugde die ik smaak is te groot en daarom zal ik me wel op een of andere beproeving moeten voorbereiden, daar de Heer gewoonlijk steeds onder de rozen ook de doornen mengt."

Er gebeurde plots iets dat, hoewel hij er geen rekening mee hield, niettemin scheen te voorspellen dat hij aan een harde beproeving onderworpen zou worden. Op een morgen onder het ontbijt, toen verscheidene kameraden bij hem waren, zei Francesco: "Vannacht heb ik een heel vreemde droom gehad, waarin ik me in ernstige verlegenheid bevond, en als jullie willen zal ik hem vertellen als tijdverdrijf. Het kwam me voor dat ik buiten op een veld was en een boek las, toen een verschrikkelijk monster me tegemoet kwam. Terwijl ik erover dacht zo snel als de bliksem op de vlucht te gaan, keerde het zich woedend tot me. Ik zag geen andere kans dan me te verdedigen. Ik sloeg met een zware stok die ik in de handen had en liet hem neersuizen op de kop, de rug en waar ik het maar raken kon. Op een gegeven ogenblik dacht ik dat ik het overwonnen had en dat het tenminste verdoofd neerlag. Maar juist op het ogenblik dat ik het de rug wilde toekeren en aan de haal gaan, kwam het monster weer bij en met nieuw geweld viel het mij aan en probeerde me te doorboren met zijn slag tanden. Jullie kunnen je voorstellen hoe ik schrok. Weer begon ik me

te verdedigen, maar dat viel me thans moeilijker omdat ik me al afgemat voelde; niettemin bleef ik overwinnaar. Maar, jawel! Het monster keerde zich ook nog een derde en een vierde maal tegen me en ik voelde me steeds zwakker worden door vermoeidheid. Het was alleen de vrees, in stukken gescheurd te worden, die me wat moed gaf om het niet op te geven. Daar ik geheel bezweet en buiten adem was en bijna niet meer op mijn voeten kon staan, wendde ik me tot de Heer, riep Onze-Lieve-Vrouw aan en met een kreet: "O, Maria, help me"! werd ik wakker. De kreet, die ikzelf had uitgestoten, klonk me nog na uit die vreselijke droom. Maar ik voelde me toen getroost,' vervolgde Francesco, "omdat ik rustig in mijn bed lag en buiten alle gevaar was, maar ik verzeker jullie dat ik me werkelijk uitgeput voelde en geheel bezweet was. Ik probeerde de dekens wat van me af te werken om vrijer te kunnen ademhalen en kwam tot de ontdekking dat mijn handen aan elkaar vastzaten en ik ze niet van elkaar kreeg. Ik vreesde bijna al dat er toch iets werkelijke in de droom geweest was of dat er me iets in overkomen was, toen ik merkte dat ik de handen had aangebonden met het snoer van de rozenkrans. Toen begon ik nog opgewekt te lachen en zei bij mezelf: "O, nu begrijp ik het, het wapen om het monster te overwinnen, hoeft niet die stok te zijn, maar het gebed."

Een enkele seminarist sprak met Don Bosco over die droom en de goede vader zei niets anders dan: "We zullen zien!"

Men weet uit de heilige boeken dat met Gods goedvinden de heilige man Job door toedoen van de duivel met zoveel tegenslagen en een verschrikkelijke ziekte getroffen werd. De duivel probeerde zelfs door zoveel harde beproevingen Job ertoe te brengen de Heer te vervloeken. Zou het niet mogelijk zijn, dat die droom iets dergelijks beduidde? De ontwikkeling scheen die veronderstelling te wettigen.

Inderdaad voelde de seminarist Provera, nadat hij enkele dagen les gegeven had, een tamelijke felle pijn in de zijkant van zijn borst, vergezeld van koorts. In een brief, door Provera zelf geschreven, vertelt hij ons de eigenaardige omstandigheden van die ziekte, en wij voegen er omwille van de volledigheid enkele kleinigheden aan toe, die hij achterwege liet en die hij ons mondeling meedeelde.

"Daar ik me niet meer bij machte voelde op mijn voeten te blijven staan, was ik op de avond van 10 november 1861 gedwongen naar bed te gaan. Ik was aangedaan door een longontsteking en indigestie. Ik hoestte en gaf bloed op. De dokter kwam me onderzoeken en paste verscheidene aderlatingen op me toe, doch tevergeefs. De pijn werd steeds erger. De volgende dag bevond ik me in een dergelijke toestand dat de dokter 's middags erkende dat ik in levensgevaar verkeerde en iedere hoop op genezing verdwenen was. Daarom beval hij, dat me de sacramenten zouden toegediend worden. Don Rua die me bijstond, ging, nadat er nog enkele koppen gezet waren, Don Bosco roepen, die me, voor de vierde keer op die dag, om zes uur 's avonds kwam opzoeken. "Och, arme Francesco", zei hij tegen me op een schertsende toon, "wil je, dat we je onder de bescherming stellen van Maria en van Domenico Savio?"

Ik antwoordde dat dit voorstel me erg toelachte. Don Bosco stelde me toen voor, een hartelijk onzevader te bidden. En geknield bad hij toen wat; daarna opstaand, strekte hij de hand over me uit en ging door met bidden om mij tenslotte de zegen te geven. Daarna zei hij me: "Ik geef je de verzekering, ofwel de hemel of de genezing. Wat wil je? Wat heb je het liefst? Wil je nog een poosje op deze wereld blijven en je verdiensten vermeerderen door de moeilijkheden, of heb je liever dat we je een paspoort voor de hemel geven? Op welk van die twee voorstellen ga je in?"

Ik bleef een tijdje in stilzwijgen verzonken, omdat ik wilde nadenken over een zo belangrijke beslissing. Toen antwoordde ik rustig: "Dat is een vraag waarover nagedacht moet worden: geef mij twee uur de tijd om dat te doen, en wees zo goed, vanavond nog eens bij me terug te komen voordat u zich in uw kamer terugtrekt, dan zal ik u mijn antwoord geven."

Don Bosco hernam: "Aha, je wilt niet graag je lichaam verlaten, het Oratorio verlaten! Dan zullen we dit keer het paspoort nog wat vasthouden. Is dat goed?"

"Er is geen kwestie van dat ik dat zeg", vervolgde ik; "maar als u zo goed wilt zijn, vanavond terug te komen om me te bezoeken, zal ik u zeggen wat ik wens."

Don Rua, die zag dat ik me niet dadelijk aan een besluit wilde binden, zei bijna verwonderd: "Moet je daar nog over nadenken?"

Waarop Don Bosco: "O, natuurlijk, het leven is ons altijd lief. Welnu! We laten de zaak nu in de hand van de Heer. Fiat voluntas tua sicut in coelo et in terra. Toen kwam hij tot bij mijn oor en zei: "Kwel jezelf niet; voordat ik ga avondeten zal ik terugkomen om te zien of je je weer met God wil verzoenen; en als dat zo is, zal ik je na het avondgebed het Viaticum komen brengen." Daarna spoorde hij me aan tot berusting en kalmte en voegde er luidop aan toe: "Als je erover nagedacht hebt en een keuze gemaakt hebt, laat het me dan weten." En hij ging heen.

"Don Bosco had nauwelijks een paar passen buiten het vertrek gedaan, toen ik tot een besluit kwam. Mijn geweten was gerust, ik zou de sacramenten nog hebben kunnen ontvangen, hebben kunnen biechten en communiceren, het heilig Oliesel ontvangen en al de andere vertroostingen van de Kerk. Ik zou in mijn doodsstrijd Don Bosco zelf bij me gehad hebben in wie ik zoveel vertrouwen stelde. Als ik zou wachten om een andermaal te sterven, was ik niet zeker van al deze voordelen, en ik wist niet hoe het met mijn ziel in de loop van het leven zou gaan... En dan... als Don Bosco mij de hemel beloofde, wist ik zeker dat ik erheen zou gaan. Daarom besloot ik om het paspoort voor de hemel te vragen.

In die tussentijd kwam ridder di San Stefano, en Don Rua vertelde

hem wat er kort tevoren tussen mij en Don Bosco was voorgevallen. Toen hij van mijn aarzeling hoorde, zei hij glimlachend: "Als ik in zijn plaats geweest was, zou ik niet alleen de dood afgewacht hebben, maar ik zou uit bed gesprongen zijn om hem tegemoet te lopen."

"Maar waarom", hernam Don Rua, "heb je niet terstond de hemel gekozen? Waarom heb je dat niet aanvaard?"

"Ik heb nu ook ingezien", zei ik, "wat het beste is en ik wacht nu ongeduldig op de komst van Don Bosco om hem mijn beslissing mee te delen. Zoudt u naar hem toe willen gaan en hem zeggen, dat ik het paspoort aanneem."

Toen Don Rua naar beneden ging om in de refter het avondeten te gebruiken, deelde hij het aan Don Bosco mee, die hem antwoordde: "Te laat, er is nu geen tijd meer voor. Hij zal nog verscheidene jaren te lijden hebben."

Don Rua keerde niet terug om me dat antwoord mee te delen, en ik zou niet kunnen zeggen, hoe blij ik was over mijn besluit. Ik maakte mijn rekening al op, en beval aan de Allerheiligste Maagd Maria mijn oversten aan, mijn familieleden, mijn kameraden en begon me te verlustigen in de gedachte van mijn intrede in het hemels vaderland, vergezeld door de engelen. In de tijd van 6 tot 8 uur dacht ik een ogenblik dat mijn toestand erger werd. Het sloeg intussen het uur voor het avondeten, en in spanning wachtte ik op Don Bosco. Maar hij verscheen niet. Toen begon een gedachte mijn blijdschap te verstoren en ik zei bij mezelf: "Don Bosco komt niet om mijn biecht te horen, zoals hij beloofd heeft. Misschien is hij naar zijn kamer gegaan omdat hij me zo zag aarzelen, en is het de bedoeling van de Heer dat ik niet zal sterven, maar nog zal blijven leven en de gezondheid terugkrijgen. Dat zou me erg spijten! Wat ben ik toch begonnen door niet onmiddellijk een besluit te nemen en mijn kans te grijpen!" En zo bleef ik in ongerustheid tot tien uur, toen Don Bosco binnentrad. Nauwelijks zag ik hem of ik riep uit: "O, Don Bosco, ik wil naar de hemel gaan." - "Beste jongen", antwoordde hij, "we zijn niet meer op tijd! Je zult geduld moeten hebben, de genade van je genezing is verkregen, maar berust erin en bereid je erop voor, nog enige tijd op deze aarde te verblijven om beproevingen te doorstaan, en vele."

Bij die woorden werd ik treurig gestemd: "Jammer! Ik had mijn rekening al gemaakt, en wat voor nieuws komt u me nu brengen! Zou het niet meer te veranderen zijn, zoals ik het wens?"

Don Bosco onderbrak me en zei: "O ja! Dan zou al wat er gevraagd is, herroepen moeten worden, wat geen pas geeft. Niettemin kan ik geen enkele kwelling van je afnemen. Ik heb de Heer gevraagd dat je nog in leven zou blijven om zielen te winnen voor de hemel. Laten we de zaken thans in zijn handen laten." - Hij gaf me vervolgens andermaal zijn zegen, sprak me nog enkele bemoedigende woorden toe en verliet me toen...

Zodoende was ik, terwijl ik er eerst zeker van geweest was spoedig te zullen sterven, thans even stellig ervan overtuigd de gezondheid terug te krijgen en te blijven leven.

Toen ik de volgende morgen de sacramenten ontvangen had, voelde ik me beter en was ik buiten gevaar. Toen de dokter het Oratorio binnenkwam en Don Alasonatti ontmoette, vroeg hij deze: "Hoe laat is hij gisteravond gestorven?"

"Wie"? vroeg Don Alasonatti, daar er twee zieken in het Oratorio waren. "

"De seminarist", zei de dokter.

"Die maakt het beter!"

"O, ja, in de hemel zeker"! riep de dokter uit.

"Nee, gaat u maar kijken, u zult zien dat hij herstellende is."

"Hoe is dat mogelijk?... Hij was er erg genoeg aan toe om tien keer te sterven."

En na acht dagen verklaarde de dokter zelf dat ik van alle kwalen bevrijd was en zei dat ik er alleen voor behoefde te zorgen de verloren krachten te herkrijgen, die ik dan ook herwon. Ik kon me weer aan mijn werk begeben.

Bij een andere gelegenheid gaf Don Bosco me nog een bewijs van zijn macht bij God. Een jaar later, in juli 1863, toen ik weer eens tamelijk ziek geworden was, kwam hij me opzoeken terwijl ik me erg opwond.

"Erger je maar niet", zei hij tot me; "laat alle zorg voor je ziel en lichaam maar aan mij over. Je hoeft je om niets te bekommeren." Door het vertrouwen dat ik in hem stelde, werd ik door zulke woorden zo gerustgesteld dat ik gedurende heel de tijd van mijn ziekte, telkens als ik me om een of andere reden in opwinding bevond, ik hem maar behoefde te laten komen om terstond weer rustig te worden."

Francesco Provera, seminarist.

Hij genas ook van deze ziekte, maar de voorspelling van Don Bosco zou toch waarheid worden. Enige tijd later werd hij aangetast door cariës aan een enkel, waardoor hij een open wond kreeg, die door de knagende pijn, die ze veroorzaakte, en door het ingrijpen van de dokters, hem voortdurend, zolang hij leefde, een ondraaglijke pijn deed lijden. Hij was genoodzaakt de knie van het ene been te verstevigen door hem op een houten been te laten rusten en krukken te gebruiken. Dat verhinderde hem niet als prefect te werken in de colleges van Mirabello, Lanzo, Cherasco en in het Oratorio van de H. Franciscus van Sales en hij bewees grote diensten aan de Congregatie, tot in 1874, het jaar waarin hij

stierf. Door zijn geduld bij zoveel en zulke zware beproevingen, werd hij dikwijls vergeleken met de heilige man Job.

In de loop van die jaren had Don Bosco hem twee briefjes geschreven, bij de gelegenheden dat hij deze klaarmaakte voor elk van de seminaristen of leerlingen afzonderlijk: -

I. Provera: Omnis patientia in terris, thesaurum in coelo tibi comparabit.

II. Provera: Als je hoog wilt vliegen moet je laag beginnen: humilitas est totius aedificii spirituualls fundamentum.

Zo groot waren de ernstige kwellingen, dat ze Provera grote verdiensten bij de Heer moeten hebben doen verwerven; doch in 1861 was het eerste deel van de voorspelling van Don Bosco in vervulling gegaan en hij kon weer in de klas verschijnen en zijn lessen voortzetten. Met grote blijdschap zagen ook zijn confraters hem weer volkomen gezond deelnemen aan de conferenties van de Congregatie in de kamer van Don Bosco.

"Op 20 november 1861", zo schreef Don Bonetti, "sprak Don Bosco tot al zijn verzamelde leden over degenen die twijfel gevoelen ten aanzien van de vraag of zij in de Congregatie zouden blijven en hij gaf hun deze vermaningen: 'Wanneer de duivel iemand de gedachte influistert, de Congregatie te verlaten, en hij zich dus in zorgen bevindt, laat hij er dan over spreken en om raad vragen. Die raad moet niet gevraagd worden aan personen buiten de Congregatie. Daar ze niet goed op de hoogte zijn, zouden ze ons een raad kunnen geven die niet in overeenstemming is met de wil van God. Ook moet men niet om raad gaan vragen bij degenen die, om een moderne term te gebruiken, een beetje liberaal zijn, maar men moet raad vragen aan degenen die ons het ijverigst en meest toegewijd schijnen. Men moet dus, in één woord, naar de Overste gaan... Bid eerst tot de Heer dat hij u zijn wil mag doen kennen. Wees er dan zeker van dat de overste u minstens een advies zal geven dat tot voordeel strekt van uw ziel. Wanneer u zijn mening dan hebt gehoord, dan niet blijven aandringen en weerspannig zijn, daar de Overste anders, om van de last af te zijn, u zal laten doen wat u wilt, hoewel hij ziet dat ge de wil van God niet opvolgt."

Op donderdag de 21ste, zei Don Bosco tot de seminaristen, nadat hij enkele verzen uit het nieuwe testament voor hen aangehaald had: "Als ge waarlijk zonen van Don Bosco wilt zijn, moet ge in de gedachten houden dat ge er niet meer zijt voor de familie en voor de stoffelijke belangen, maar dat ge van en voor God zijt. Het is noodzakelijk dat ge tua, tuos et te verzaakt, de goederen van deze wereld, de familieleden en dan uzelf. Wie voelt dat hij dat doet, is het gelukkigst in deze wereld. Hij zal een volgeling zijn van Jezus Christus, een waarachtige zoon van God. God zal zijn genaden over hem uitstorten, en zijn hart vervullen met zijn goddelijke liefde." - Ter bevestiging hiervan vertelde hij vervolgens het visioen dat de Heilige Teresia had, die de Heer langdurig gevraagd had haar

met zijn liefde te vervullen. Zij zag een zak, die voor de helft aarde en voor de helft goud bevatte. De heilige liep direct toe om te zien of ze het goud kon nemen, maar ze zag er geen andere kans toe dan door de zak te openen en eerst de grond eruit te halen. Ze begon dus de aarde eruit te halen en naargelang de grond eruit verdween, werd zijn plaats door het goud ingenomen. Toen begreep zij, dat als ze haar hart vervuld wilde zien met de goddelijke liefde, zij iedere aardse gedachte en genegenheid moest uitbannen.

"Op die manier", zo vervolgde hij, "moeten alle christenen te werk gaan en vooral degenen, en laten we maar zeggen wij, die geroepen zijn tot een zo verheven levensstaat."

Zijn beminnelijke uitnodigingen deden intussen het aantal van zijn coadjuteurs met nieuwe aspiranten toenemen. De groei van de Congregatie is langzaam, omdat de voorzichtigheid van Don Bosco geen haast heeft.

We lezen in de notulen van het kapittel.

" Op 23 november 1861 ging het kapittel van de Congregatie
" van de H. Franciscus van Sales, in vergadering bijeen, na de ge-
" bruikelijke aanroeping van de Heilige Geest, over tot het aanvaar-
" den van de jeugdige Emanuele Diatto uit Michele di Sanfré die, na
" alle stemmen verworven te hebben, onder de confraters opgenomen
" werd.

Onder de nieuwe leerlingen bereidde het effectvolle woord van Don Bosco gelukkige resultaten voor die ze in de loop van het schooljaar zouden verwerven. Op 28 november, zoals Don Ruffino zegt, vertelde hij een droom, of een leerzaam verdichtsel, dat aldus begon:

"Dromen doen we slapende, dus sliep ik. Mijn geest bevond zich in de kerk waar al de jongens bijeen waren. De mis begon en opeens zag ik vele bedienden, in het rood gekleed en met hoorns, dus duiveltjes, te midden van onze jongens rondgaan alsof ze hen dienden. Aan de een boden ze een tol aan, voor een ander lieten ze ze draaien; de een boden ze een boek aan, aan een ander warme kastanjes. Hier een schaalje salade, daar een open bakje met salami; de een wezen ze zijn geboortedorp aan, een ander fluisterden ze de gebeurtenissen van het laatste spelletje bararotta in het oor, enzovoort, enzovoort.

Eentje werd uitgenodigd om de piano te bespelen en die willigde het verzoek in; aan een ander boden ze aan de maat te slaan; kortom elk had zijn eigen bediende die hem tot profane dingen lokte. Enkele duiveltjes zaten op de schouders van sommige jongens en deden niets anders dan hun haren kammen en glad strijken.

Toen kwam de tijd voor de consecratie. Bij het rinkelen van de bel

bogen alle jongens en de duiveltjes verdwenen, met uitzondering van degenen die op de schouders zaten. Dezen keerden zich, samen met de jongens die door hen bezeten waren, in de richting van de deur van de kerk zonder een enkel teken van aanbidding te geven. Na de opheffing begon het spel, of de verstrooidheid weer opnieuw, dat wil zeggen elke bediende nam zijn plaats weer in.

Als ge wilt dat ik u een uitleg van deze droom geef, luister dan. Ik geloof dat hij de verschillende verstrooiingen weergeeft, onder suggestie van de duivel, waaraan iedere jongen in de kerk onderworpen wordt. Degenen die niet verdwijnen ten tijde van de elevatie, wijzen de jongens aan die door de zonde bezeten zijn. Voor hen is het niet meer nodig, dat de duivel hun voorwerpen laat zien om hen af te leiden. Ze zijn al in zijn bezit. Hij doet daarom niets anders dan hen strelen; deze jongens zijn niet meer in staat om te bidden."

De natuurlijke verstrooidheid onder de jongens die van vakantie terugkwamen, het verlangen naar vrijheid, de herinnering aan de vleespotten van Egypte, waren in het begin van het jaar oorzaak dat enkelen ontevreden werden. "Twee van hen", merkt de seminarist Bonetti op, "die van welgestelde familie waren en zich niet wilden aanpassen aan het leven van het Oratorio, waren door hun ouders, die hun jongens verafgoodden, ingeschreven in een modern college. Daar zouden ze, zeiden ze, vijf gangen krijgen bij het middagmaal, drie bij het avondeten, ze zouden naar danspartijen gebracht worden, naar theaters en naar andere verpozingen van dien aard. Don Bosco had geprobeerd hen te overtuigen om te blijven, en toen ze afscheid kwamen nemen, zei hij tot hen: "Weet wel dat al die genoegens waarnaar jullie zo verlangen, niet jullie geluk zullen kunnen uitmaken. Denk erom dat jullie een ziel hebben die gered moet worden; dat, wanneer jullie ze redden, ze voor eeuwig gered zal zijn; wanneer jullie ze verliezen, ze voor eeuwig zal verloren zijn. God moge met jullie zijn. "

Toen hij het feit 's avonds aan de seminaristen vertelde, voegde hij eraan toe: "Twee jongens van veertien jaar, opgevoed temidden van zoveel verleidingen, waar zal dat op uitlopen?"

Dit gold stellig niet voor zoveel andere leerlingen, die steeds toenamen in de heilige vreze Gods, zoals drie jongens die in het Oratorio geplaatst werden op verzoek van Mgr. Gentile, bisschop van Novara. Dezen drukten in een brief van 23 november hun voldoening uit over de goede resultaten die zij onder leiding van Don Bosco bereikt hadden. De bisschop beval aan de dienaar Gods ook de priester Don Ferrabuco aan, opdat hij, die een en al naastenliefde was, deze zou aansporen zich te voegen naar de heilige Kerk, daar hij zonder voorafgaande toestemming van zijn geestelijke overste, een kerkelijke bediening had gevraagd aan de burgerlijke overheid en deze ook verkregen had.

H O O F D S T U K LXXVII

DE GALANTUOMO VOOR 1862 EN ZIJN VOORSPELLINGEN - DE
KATHOLIEKE LECTUUR VOOR DE KOMENDE JANUARI - ENKELE
INKLEDINGEN - KAPITTEL - VERGADERING EN AANNEMING VAN
LEDEN - EEN LEERLING DOOR DE KERSTNOVEEN GEDWONGEN ZICH
UIT HET ORATORIO TERUG TE TREKKEN - DON BOSCO LIJDEND AAN
BELROOS - DE LAATSTE DAG VAN 1861 - RAADGEVINGEN VAN DON
BOSCO VOOR ALLE JONGENS; ZIJN BELOFTE VAN EEN
BUITENGEWONE NIEUWJAARSWENS.

In december was het feestnummer voor de abonnees op de Katholieke
Lectuur gereedgekomen en het was de eerste dagen van januari gedrukt. Het
droeg enkel tot titel: Galantuomo Piëmontees-Lombardijnse almanak voor
het jaar 1862. De Galantuomo en zijn voorspellingen.

Het begon met verscheidene en merkwaardige landbouwgegevens. - De
aardappelcultuur en enkele middelen om deze te vermeerderen. - Over
fruitbomen; hoe ze te kweken, te enten en vrij te houden van mieren.
- Het onderhoud van bloemen.

Daarna stond er een lied in Piëmontees dialect, tegen de ondeugd
der dronkenschap, gevolgd door een mededeling voor de abonnees.

DE GALANTUOMO TOT ZIJN VRIENDEN

"
"

" Voor de negende keer, beste vrienden, kom ik u een bezoek
" brengen, en als me geen boosaardig ongeluk treft, reken ik erop,
" u nog vele jaren te komen bezoeken. Die voorwaarde moet ik stel-
" len, omdat er een is die wat meer is dan ik, zelfs mijn baas is.
" Als deze wil, legt hij me in een ommezien het zwijgen op en stuurt
" hij me weg om een praatje te maken met de wormen op het kerkhof.

" Tot nu toe echter leef ik nog, en mijn pruikstaartje leeft
" met mij. Het werd mij afgerukt door een kanonskogel in de slag van
" Solferino, maar al gauw was het weer aangegroeid en had het zijn
" vroegere, normale staat herkregen. Het doet me eveneens genoeg
" u allen nog gezond en wel aan te treffen. Dit zeg ik tot u met wie

" ik spreek en niet tot degenen die zich een plaats onder de grond
" zijn gaan zoeken. Wees dus allen gelukkig, leeft nog vele jaren
" in gezondheid en opgewektheid, dit zijn uw dagen en die van uw
" vrienden.

" Ik had me voorgenomen u mijn wederwaardigheden te vertellen
" in het vorige jaar, en dat zijn er vele, maar redenen van voor-
" zichtigheid en eerbied, nopen mij ertoe mijn verhalen uit te
" stellen tot rustiger tijden, waarin we niet meer bedreigd worden
" door noodweren, hagelbuien, wervelstormen en orkanen. Wees daarom
" zo vriendelijk u tevreden te stellen met de gewone dingen van de
" almanakken, en van de kalender waarin ge iets vindt over het le-
" ven van de heilige van de dag. Vervolgens zal ik u op de hoogte
" brengen van het opgaan en het ondergaan van zon en maan, van dag
" en nacht, aan de hand waarvan iedereen voor zichzelf gemakkelijk
" het uur zal kunnen vaststellen waarop hij moet gaan eten, drinken,
" slapen, rusten, lachen, wenen, spelen, wandelen al naar hij lust
" heeft en het nodig is.

" Vervolgens is het mijn plicht u de voorspellingen van het
" afgelopen jaar te verklaren, waarop die van dit jaar zullen vol-
" gen. Ten aanzien van de voorspellingen wil ik u zeggen dat zij op
" de ene of op de andere manier steeds hun vervulling moeten vinden,
" daar de almanakken het recht hebben hun woorden steeds zo te ver-
" draaien als nodig is om altijd gelijk te hebben. Dit vastgesteld
" zijnde, ga ik aan het werk. De voorspellingen voor het afgelopen
" jaar 1861. - Ik heb u gezegd dat er in 1861 twee vooraanstaande
" personen uit de politieke wereld zouden verdwijnen. Uit de wereld
" van de politiek zijn verdwenen de groothertog van Tosane en de
" hertog van Modena. Er zijn dit jaar uit de wereld der levenden
" niet op zinnebeeldige wijze maar in de letterlijke zin van het
" woord twee vooraanstaande personen verdwenen en deze zijn graaf
" di Cavour die tot zijn vaderen vergaderd werd op 6 juni van het
" lopende jaar, en de koning van Portugal.

" U zult zien dat de wijn goedkoper wordt, maar het brood duurder.
" - Antwoord: Al degenen die eten en drinken weten uit ondervinding
" dat het brood duurder is geworden en de wijn goedkoper. In het
" afgelopen jaar geschiedde dat in allegorische zin, in dit jaar in
" letterlijke zin.

" Een dorp zal door een aardbeving yerwoest worden. - Iedereen weet
" wat er gebeurd is door de uitbarsting van de Vesuvius in het ko-
" ninkrijk Napels. Dicht bij die berg ligt een dorpje, dat Torre
" del Greco heet. Dat dorpje bestaat niet meer. De aardbeving van
" begin december van dit jaar, bewoog de wegen, pleinen en huizen
" zo hevig, dat de inwoners de vlucht moesten nemen om niet
" verpletterd te worden. Bovendien verspreidde de Vesuvius in
" diezelfde dagen verschrikkelijk veel lava, as, stenen en
" vreselijke vuurmassa's, bedekte en vernielde de buitenwijken van
" de bewoonde plaatsen en begroef degenen die niet tijdig konden
" vluchten in de afgronden en onder de brokstukken.

" Andere dorpen zullen yerwoest worden door de droogte. - Iedereen

" herinnert zich de buitengewone warmte van dit jaar. Sinds mensen-
" heugenis was iets dergelijks niet voorgekomen. Het zij voldoende
" te zeggen dat in vele plaatsen, provincies en koninkrijken in en
" buiten Italië, van april tot januari er geen regen meer viel waar-
" van men zeggen kan dat het land ermee besprenkeld kon worden.
" Thans nog - 1 januari 1862 - zijn er dorpen en steden waarvan de
" putten en fonteinen zonder water zijn, de velden verdorren, de
" grond en het zaaigoed verdrogen door gebrek aan de weldadige regen
" die men al zolang tevergeefs uit de hand van de Schepper verwacht.

"

"

De grote gebeurtenissen van 1861

"

" De gebeurtenissen van dit jaar zijn talrijk en daar ze
" publiek zijn, zijn ze u en mij bekend, zodat ik er enige zal aan-
" wijzen, opdat ge er zelf over kunt oordelen en de vinger des Heren
" erin herkennen.

" Een vreselijke droogte deed zich gevoelen in heel Italië
" en daarbuiten. Vele dorpen en hele steden waren verplicht met hun
" dieren tot op vijf mijl ver te gaan om ze te drenken.

" De tweede oogst, dat wil zeggen, maïs, gierst, aardappe-
" len, bonen enz. zijn volkomen mislukt, kan men wel zeggen. Al onze
" kranten maakten en maken melding van verscheidene branden die on-
" noemeijke schade aangericht hebben. Van die welke er in Turijn
" zijn voorgekomen, mag ik alleen die in het huis Tarino noemen.
" Terwijl ik bij dat droevige schouwspel aanwezig was, heb ik her-
" haaldelijk horen zeggen: "De mensen mogen zeggen wat ze willen,
" maar zulke rampen zijn een gesel Gods."

" En de opstand en de straatroverij in Napels?

" Allen dachten dat een tiental mannen voldoende zouden zijn
" om Chiavone met zijn vijf of zes bandieten te verjagen of gevangen
" te nemen, maar intussen weten we, dat al ongeveer honderdduizend
" mannen daarheen gezonden zijn, van wie er velen gedood of gewond
" werden, velen ziek werden en men zegt mij, dat de zaak nog niet
" afgelopen is.

" Velen troosten zich met de gedachte dat vele bandieten ge-
" dood of gegrepen en gefusilleerd zijn en dat hun aantal zodoende
" aanzienlijk verminderd is. Wat heb ik eraan als de bandieten ter
" dood gebracht worden, terwijl zo vele van onze verwanten en vrien-
" den eveneens het leven erbij inschieten? Het zou menigeen tot
" troost kunnen strekken, als de dood van hen de onzen het leven zou
" weergegeven hebben, maar zo gaat dat niet in zijn werk. Er hadden
" verwoede gevechten tussen beide partijen plaats. Er vielen doden
" en gewonden in beide partijen, en er is nog heel wat te doen voor
" beide partijen. Ook hier moeten we zeggen: Bellum Dei flagellum.
" De oorlog is een gesel die door God wordt toegelaten om de zonden
" van de mensen te bestraffen.

" Ik zeg u in alle ernst, dat ik zou willen dat er noch een
" bandiet zou gedood worden, noch een van de onzen zelfs maar gewond
" werd, dat allen in vrede in hun huizen zouden leven, met hun ge-
" zinnen het land bebouwend, werkend in hun vak. Zodoende zouden ze

" dan ook beter hun godsdienst kunnen beleven en de zondagen heili-
" gen en, als ze daar plezier in hebben, ook een kaartje leggen of
" tarocco spelen, of boccie, of, als ze niets anders te doen hebben
" een of ander feestje organiseren, iets opgewekts doen, een wande-
" ling maken of koffie drinken met familie en vrienden.

" Het is een grote gebeurtenis, dat temidden van zoveel plan-
" nen en verlangens, de paus rustig in Rome is kunnen blijven en dat
" zijn betrekkingen met alle christelijke landen behouden zijn ge-
" bleven.

" Met de paus staan de waarachtige katholieken verenigd onder
" leiding van hun bisschoppen, die één van hart en één van ziel de
" leer van de plaatsvervanger van Jezus Christus beoefenen, onder-
" richten en verdedigen.

" Ook de verschrikkelijke uitbarsting van de Vesuvius is een
" grote gebeurtenis, alsook de voorgekomen droogte, de vreselijke
" koude die ons teistert en de schaarste die hand over hand
" toeneemt.

" Ook de dood van de koning van Portugal is een grote gebeur-
" tenis. Men zegt dat hij kort tevoren met zijn ministers misprij-
" zend sprak over de excommunicatie als over een oud gewaad van geen
" enkele uitwerking. Intussen verliepen er enkele dagen en stierf
" zijn broer een bijna onvoorziene dood. Bijna op hetzelfde tijdstip
" eindigde de koning zelf op de prille leeftijd van 24 jaar, na
" nauwelijks enkele dagen van een hevige ziekte, zijn leven in hevi-
" ge krampen. Ernstige gebeurtenissen zijn ook de oorlogen in Ameri-
" ka, in Polen, in de Libanon, in Montenegro, doch geen enkel feit
" is zo treffend als de dood van Cavour.

" Men weet dat hij de politieke draad in handen had van alle
" zaken. Zijn plotselinge dood belette hem zijn geheimen aan anderen
" mee te delen. Dat hij op een onverwacht tijdstip stierf deed de
" wereld ontstellen en dwong goeden en bozen te zeggen: hier is de
" hand van de Heer aan het werk die het leven geeft en neemt, van
" wie ook en wanneer hij wil.

" Menigeen zal zeggen: "De zaken verdwijnen niet met Cavour
" in het graf."

" Ook ik ben die mening toegedaan. Ik geloof en ben ervan
" overtuigd, dat de wereld niet vergaat, noch dat zij met Cavour in
" het graf zal verdwijnen, maar intussen is men door zijn dood de
" draad kwijt geraakt en thans raakt het politieke kluwen hoe lan-
" ger hoe meer verward. Er was er een die het andere einde van
" de draad in handen had, maar nu weet hij niet meer waar hij het
" ene eind aan moet vastmaken. Deze, die nog leeft, weet heel goed
" met de bal te spelen, maar op zijn eentje kan hij geen spelletje
" doen, en evenmin weet hij een vriend te vinden die hem wil of kan
" gezelschap houden.

" Hier zijn we weer aan het punt gekomen van daarstraks, na-
" melijk dat de hand van God de geest van de mensen verstrooit.

" Het zal verbazing wekken dat in 1861 de tijd van de vrede
" begonnen is. Toch is dat zo. De mensen zijn armzalige instrumenten
" van de goddelijke almacht. Zij doen vrijuit wat ze willen, maar

" plots is het kompas verloren en weten ze niet meer waarheen...
" Er zal weer oorlog zijn... er zullen wanordelijkheden van een
" andere soort zijn, maar niemand kan de hand van God die onder ons
" werkt tegenhouden. Daarom zal de tijd komen, en hij zal niet lang
" uitblijven, dat iedere goede katholiek in vrede zal kunnen
" leven en zijn godsdienst belijden. Maar tegelijkertijd moet ik u
" zeggen dat de gebeurtenissen van 1861 slechts aanwijzingen zijn
" voor die welke in 1862 zullen volgen.

"
" De gebeurtenissen in 1862
"

" Hoewel de tijd van de vrede is ingetreden, is de stand van
" zaken van 1861 niets anders dan, zoals men zegt, de aanwijzing
" van wat er in 1862 zal gebeuren. Daarom zullen de kleine oorlo-
" gen die het afgelopen jaar begonnen, in dit jaar tamelijk gro-
" tere proporties aannemen, maar als driekwart van het jaar ver-
" lopen is, zullen de vijandelijkheden ophouden en de mensen die
" eerst als van hun zinnen beroofd te werk gingen, zullen hun lei-
" ders beginnen te kennen en een pas terug doen langs dezelfde weg
" waarlangs ze zolang onbezonnen en vruchteloos zijn gegaan. Maar
" wee degenen die men zal ontmoeten terwijl ze die stap terugzetten.

" Een verschrikkelijke ziekte zal velen in dit jaar teiste-
" ren. Maar zij zal heel veel goed doen aan de zielen. Deze gesel zal
" men goed kunnen verzachten als de mensen de zondagen beter heili-
" gen.

" Er zal dorst komen, honger en zweren, om de vloeken te be-
" straffen die dagelijks geuit worden tegen de naam van God, tegen
" de godsdienst. Wee de vloekers! Ze zullen berouw krijgen om mede-
" lijden mee te hebben.

" Tot een zeker punt van het jaar mag men wel vrezen voor
" de vruchten der aarde, waarvan er inderdaad veel zullen ver-
" woest worden, maar na twee derde van het jaar zal er geen gevaar
" voor schaarste meer bestaan.

" Thans moet ik u nog iets heel belangrijks zeggen. Wees
" aandachtig en probeer het te begrijpen. Er is een verschrikkelijke
" worm die rondgaat en aan het leven van de mensen knaagt. Velen
" proberen hem aan te vallen en te doden, maar tevergeefs, niemand
" kan hem tot staan brengen. Afgelopen jaar heeft hij van velen de
" hersens verslonden, zodat ze zelf waanzinnig werden, bovendien
" baande hij zich een weg langs de ruggengraat van een groot man
" en vrat zich door tot in zijn hersens; dat was de oorzaak van
" zijn dood.

" Thans is hij al doorgedrongen in de ruggengraat van enke-
" len, die zich, dwaas genoeg, leiders van de wereld wanen. De
" helft ervan is al verteerd; de uitwerkingen ervan zult ge in dit
" jaar zien.

" Ik zou u nog veel willen vertellen, maar de voorzichtigheid
" zegt mij dat het genoeg is, en daarom beperk ik me tot het toe-
" voegen van enkele oude voorspellingen die betrekking hebben op
" onze tijd.

De almanak bevatte een voorspelling, op schrift gesteld door een arme boerenzoon uit Vlaanderen, gedaan in 1792.

Hij eindigde met de mededeling: Uitdeling bij gelegenheid van het veertigungebed in de kerken van de stad Turijn.

Behalve de Galantuomo had Paravia voor januari 1862 de aflevering gereed: Devoties van de zeven zondagen, toegewijd aan de verering der smarten en vreugden van de H. Jozef met volle aflaat iedere zondag, door P. Ughet. Vertaling van Giuseppina Pellico.

Op de gebruikelijke manier en met de gewone godsvrucht werd intussen in het Oratorio de feestdag van 8 december gevierd. Voor de vespers loste Don Bosco zijn belofte van mei in. Hij had gezorgd voor een prachtig cementen beeld van Maria Onbevlekt Ontvangen. De aannemer Carlo Buzzetti bevestigde het op de top van de voorgevel, nabij de door de bliksem getroffen plaats, en daarvoor plaatste hij een stevige balustrade. Don Bosco klom tot die hoogte naar boven, gekleed met superplie en stola, omgeven door een schare seminaristen en zegende het beeld plechtig in. Daarna hield hij vanaf dat balkon, dat stellig de hoogste preekstoel van de wereld was, voor zijn jongens, die op de eronder gelegen speelplaats verzameld waren, een korte toespraak, waarin hij hun warm aanspoorde de grote Moeder Gods steeds te vereren, te beminnen en vertrouwen in haar te stellen. Na zijn toespraak zette hij van daarboven de lofzang in: Lo-date Maria o lingue fedeli: en de jongens zongen tot het einde toe met hem mee, met een onbeschrijflijke overgave, begeleid door de muziekkapel, die als om strijd op haar beurt de lucht deed schallen van haar muziek ter ere van onze hemelse Beschermster en uit dankbaarheid tegenover Haar.

De jongens die op deze dag het geestelijke kleed aannamen: Jarach, Costanzo, Mignone en Murra. Mgr. Gianotti, bisschop van Saluzzo en de bisschoppen van verscheidene diocesen hadden Don Bosco gemachtigd en gedelegeerd om de priesterkledij te wijden en deze en verscheidene andere jongens voor rekening van hun diocesen in te kleden. De jonge Paolo Albera was ingekleed te None, op 29 oktober door de pastoor, de theoloog Abrate, pastoordeken.

Ook de Congregatie kreeg weer nieuwe leden. De notulen van het kapittel vermelden:

" Op 15 december 1861, onderwierp de rector van de Congregatie van de H. Franciscus van Sales, na het kapittel verzameld te hebben en gezamenlijk de hulp van de Heilige Geest te hebben ingeroepen, enkele jongens aan een stemming, te weten: Giuseppe Do, student, zoon van wijlen Giovanni uit Vigone en Giuseppe Mignone, seminarist, zoon van Felice te Mazzè. Beiden verkregen algemene stemmen en werden tot de Congregatie toegelaten.

De noveen voor het kerstfeest begon, en gedurende het verloop daarvan hernieuwde zich het feit van het vrijwillige vertrek uit het Oratorio van degene die geen goed voorbeeld was voor zijn kameraden.

In 1861 had de jongen Ric..., die sinds enkele maanden in het Oratorio vertoefde, niet meer willen gaan biechten.

Wanneer hij de trappen afging en Don Bosco naar boven zag komen, draaide hij zich onmiddellijk om en, over de gang snellend, haastte hij zich dan langs een andere trap naar beneden.

Zelfs niet één keer kon Don Bosco hem te pakken krijgen, hoewel hij alles in het werk stelde om hem te spreken, door ook goede kameraden op hem af te sturen die hem bij hem zouden brengen.

Maar op de vooravond van Kerstmis, voelde Ric... een hevige pijn in zijn rug en begon hij, ten prooi aan razernij, te schreeuwen dat de duivels rondom zijn bed stonden, dat die hem bang maakten en dat ze hem meesleurden. Zijn angstig geschreeuw was in heel het huis te horen. Vervolgens, ten prooi aan een steeds grotere angst, begon hij een afschuwelijk verhaal te vertellen. De assistent, de seminarist Giuseppe Bongiovanni, beval alle jongens van de zaal, die door het geschreeuw wakker geworden waren, dat ze hun oren moesten dichthouden. 's Morgens was de koorts een beetje minder geworden, maar Ric... toen hij wist welke onthullingen hij die nacht in zijn aanval van delirium gedaan had, ontvluchtte, ziek als hij was, het huis en liet zich niet meer zien en nooit hoorde men nog iets over hem.

Don Domenico Belmonte was getuige van dit voorval.

Toen Kerstmis achter de rug was, werd Don Bosco, zoals Don Ruffino vertelt, ziek ten gevolge van belroos en hield enkele dagen het bed. De laatste dag van het jaar 1861 voelde hij zich beter. 's Avonds zei hij dat hij naar beneden wilde komen. Dat leek allen gewaagd. Hij kwam toch van zijn kamer en beklom de kathedr om volgens gewoonte het algemene nieuwjaarsgeschenk te geven aan al de applaudisserende jongens en hij begon, volgens de kroniek van Don Bonetti, zijn toespraak aldus:

" "Ik ben naar beneden willen komen om jullie te zien en
" om deze avond tot jullie te spreken, omdat ik ervan overtuigd ben,
" dat, als ik niet gekomen was, ik jullie dit jaar niet meer zou
" gezien hebben, noch gesproken (gelach). Het jaar 1861 is afgelo-
" pen. Zij die het goed hebben doorgebracht, voelen zich thans op-
" gewekt. De anderen kunnen het betreuren, maar dit jaar kunnen ze
" niet meer terugkrijgen. De tijd gaat onherroepelijk voorbij: fugit
" irreparabile tempus. Ik ben gewoon ieder jaar, op de laatste dag,
" aan mijn zonen enkele vermaningen te geven voor het jaar dat komt.
" Ziehier die welke ik jullie geef voor 1862.
" Stel u nadrukkelijk tot taak om goed de h. mis te horen en

" laat ieder voor zich ervoor zorgen het godvruchtig bijwonen daar-
" van te bevorderen. Dit jaar heb ik er grote behoefte aan dat gij
" allen doet wat ik u aanbeveel en het gaat mij zeer aan het hart of
" het onderhouden wordt of niet. We worden bedreigd door grote ram-
" pen. De h. mis is het grote middel om de toorn van God te doen
" bedaren en de kastijdingen verre van ons te houden. Daarom worde
" ook de heel goede raad in praktijk gebracht van het heilig Conci-
" lie van Trente om telkens als wij de heilige mis bijwonen ervoor
" te zorgen, dat in een zodanige staat te doen dat wij kunnen commu-
" niceren, om zodoende veel beter deel te nemen aan dit verheven of-
" fer. Iedereen doe zijn uiterste best om de plichten van zijn staat
" naar best vermogen te vervullen, te beginnen met diegenen die een
" taak hebben in het huls. De een zal zaalhoofd zijn, of leider van
" de studiezaal, de werkplaats of hoofd van de tafel: welnu, ieder-
" een legge er zich op toe, zoveel als in zijn vermogen is, zijn
" taak goed te vervullen. Maar hoewel ik dit dus aanbeveel aan de-
" genen die op de een of andere manier tot de oversten behoren, wil
" ik niet vergeten de ondergeschikten aan te sporen tot gehoorzaam-
" heid en onderworpenheid. Wanneer ge dat doet, zal alles ordelijk
" gaan en zullen we een jaar krijgen van vrede en rust. Ik wens ver-
" volgens de vakjongens toe dat zij zich aan de studie van hun be-
" roep zullen kunnen wijden en bekwaam worden om op een eervolle
" manier hun brood te verdienen in het zweet van hun aanschijn; nog
" grotere ijver wens ik hun voor het heil van hun ziel. De studenten
" wens ik toe dat zij de profane wetenschap in zich kunnen opnemen,
" zonder de wetenschap der heiligen te vergeten. Maar wat wensen
" jullie Don Bosco? Ik meen in uw harten het vurige verlangen te
" zien dat ik vele jaren zal leven. En die wens van jullie aanvaard
" ik van ganser harte. Ook ik wens u vele en gelukkige jaren. Maar
" kan ik u de verzekering geven dat deze, mijn wens voor u allen
" zijn uitwerking zal hebben? O, neen! Misschien zijn wij op het
" einde van 1862 niet meer allemaal in leven. Verleden jaar, op die-
" zelfde avond, hebben we gezegd, dat wij misschien op deze dag van
" heden niet allen meer in leven zouden zijn. Toen was ook Martino
" bij ons en hij zei eveneens: 'Wie weet wie het zijn zal die naar
" het andere leven zal moeten gaan? En hij zal wel nooit gedacht
" hebben dat hij het zou zijn. En toch was dat zo. Hij bereikte
" bijna het einde van het jaar, en toen moest hij ongeveer op de
" 26ste van de lopende maand vertrekken. Met hem gingen heen een
" Maffei, een Quaranta, een Roggero. Hoewel we het afgelopen jaar
" met een kleiner aantal waren en er niettemin vier onder ons ont-
" breken, zullen we dan kunnen hopen dat wij allen het volgende jaar
" nog op deze wereld zullen zijn, nu we met meer zijn? Laten wij ons
" allen gereed houden, opdat de dood, wanneer hij ons op de schou-
" ders springt, ons bereid vinde om rustig naar de eeuwigheid te
" vertrekken. Wat ik jullie allen thans gezegd heb, zeg ik voor al-
" len in het algemeen.

" Maar op de laatste dagen van andere jaren had ik, na de
" algemene wens gewoonlijk ook nog een te geven aan iedereen in het
" bijzonder. En zal ik dat ook dit jaar doen? Jawel, ik zal het

" doen op een manier, dat men na het bestaan van het Oratorio iets
" dergelijks niet meer begrijpt. Het is iets vreemds en buitenge-
" woons daarom kan ik jullie nog niets zeggen vóór morgen. Bid voor
" mijn intentie en ge zult zien dat het iets zal zijn dat dit gebed
" verdiende. Morgenavond zal ik jullie dan alles zeggen. Intussen
" wens ik u allen goedenacht.

Met deze toespraak besloot Don Bosco het jaar. Maar zijn woorden van de laatste dag en avond van 1861 moesten de aanleiding zijn tot die welke hij zou uitspreken op de eerste dag en avond van 1862. De eer en de barmhartigheid van God, de goedheid van Maria, de redding van de zielen, weerklonken ieder ogenblik uit die liefdevolle mond die ze voor klein en groot verkondigde. Zijn stem verenigde zich met het koor van heel het universum: Dies diei eructat verbum et nox nocti indicat scientiam.

N O T I T I E S

Collegio degli Artgianelli te Turijn: Hierover staat in het "Calendario generale del Regno pel 1855", blz. 649 het volgende: "da alcuni anni a questa parte il sacerdote Giovanni Cocchi, spinto da lodevole e filantropico zelo, seco giunti i non meno bene emeriti teologi Roberto Murialdo, Giacinto Tasca e Antonio Bosio fondarono in questa città un associazione di carità, raccogliendo azioni ed altre elemosine nello scopo di aprire un Istituto sotto la denominazione di Collegio degli Artgianelli per ricoverare, soccorrere ed avviare in qualche professione, e specialmente nell'agricoltura, i poveri giovani abbandonati.

Una simile Istituzione, unica, fin ora in Piemonte, è senza dubbio delle più utili; e la pubblica e privata beneficenza non mancheranno di venire in suo aiuto, come già se ne hanno per passate esperienze convincenti prove.

Di fatto, dopo poco più di quattro anni di esistenza, oltre ad ottanta giovani sono ricoverati nella Casa Madre di Torino, ove questi poveri Tapini ricevono vitto, vestito ed alloggio e mezzi d'imparare un'arte o mestiere, non che un'educazione fisica, morale ed intellettuale; ed altri venticinque vengono tenuti nel podere da poco acquistato in Moncucco ove si è aperta una scuola agricola per i più teneri di età ed al tutto si provvede colle azioni e con altre elemosine e soccorsi che i zelanti fondatori e promotori della Società, per la fiducia che inspiarno, trovano mezzi di procurarsi, non che col tenue prodotto del lavoro degli stessi ricoverati.

Il suddetto pio Istituto venne con R. Decreto 18 dicembre 1853 approvato definitivamente e dispensato dall'osservanza delle regole di contabilità durante la vita dei fondatori e promotori anzi nominati, e finchè ne riterranno personalmente ed esclusivamente l'amministrazione.

Excommunicatie van Vittorio Emanuele II en Napoleon III: de bulle van Pius IX "Cum Catholica Ecclesia", 26 maart 1860 excommuniceerde de invallers van de pauselijke Staat niet, maar beperkte zich tot het verklaren (zoals later in cc. 2345-2349 sinds 1917 in de Codex van het kerkelijke wetboek werd opgenomen als: excommunicatio declarata) dat de invallers in de kerkelijke Staat de censuur van de excommunicatie hadden opgelopen, waarmee de heilige canons, decreten, constituties van de concilies al degenen straffen die zelf of door anderen kerkelijke goederen of rechten, toebehorend aan de H. Stoel of aan een of andere parochie wederrechtelijk in bezit namen. Het is dus niet te verwonderen dat de invallers in de kerkelijke Staat die straf opliepen: nl. enkele dagen nadat

door een z.g. plebisciet in de Romagna Vittorio Emanuele de aanhechting definitief en onherroepelijk gemaakt had, welke situatie gerijpt was door politieke en militaire gebeurtenissen van de vorige maanden.

De bulle trof zonder twijfel ook Vittorio Emanuele en Napoleon III al werden hun namen niet vernoemd. Aan koning Vittorio E. zond Pius IX een brief, 2 april 1860, met uitleg over de doenswijze, samen met een vaderlijke oproep en pastorale bezorgdheid.

Erasinetti: Giuseppe, stichter van de Figli di Maria Immacolata, O te Genua, er + 2 januari 1868, broer van Paola F., stichteres van de Suore Dorotee, priester gewijd in 1827. Oefende pastorale ministeries uit te San Pietro di Quinto al Mare, daarna in de parochie van S. Sabina te Genua, waar hij in 1839 gekozen werd tot priore-pastoor en het bleef tot zijn dood. Men noemde hem de Italiaanse Curato d'Ars. Schrijver van ascetische boeken en moraaltheologie. Zijn zaak werd ingediend bij de h. Congregatie. Meer dan 100 werken, verzameld door G. Cappuro, priester.

Mora (ook morra) : volks raadspel met vinger opsteken tussen 2 spelers. Elk om beurt is spelleider: op hetzelfde ogenblik zegt hij een getal tussen 2 en 10, toont zelf een aantal vingers en de medespeler moet, om te winnen, het aantal vingers tonen dat het complement is van het aantal vingers van de leider, om het genoemde getal te bekomen. Bijvoorbeeld: leider toont 3 vingers en zegt het getal 4; de andere moet 1 vinger tonen. (CERRUTI-ROSTAGNO : "Vocabulario della lingua Italiana" SEI, Torino, 1941, blz. 1681). (Zie Memorie, deel II, blz. 369).

Vincentius: Sint. In Italië is hij genoemd, geschreven en gedrukt nu eens de Paoli, dan de Paulis, dan weer di Paolo, en niemand gaf zich rekenschap dat de Paul van het frans, vertaald in het Italiaans moest zijn di Paolo, overeenkomstig met de Latijnse versie a Paulo door de Kerk aangenomen. (Cfr. Kroniekboek: "La Congrégatione della Missione in Italia, 1640-1835", Parigi, Tip. Pillet e Dumoulin, 1884, 661 blz. zie noot I, blz. I).

I N H O U D S T A F E L

Bladzijde

Eerste Hoofdstuk:

1858 - Wie was Don Bosco? Zijn beminnelijkheid door de leerlingen beantwoord - Als arme heeft hij een voorkeur voor de armen - Deugd van Michele Magone; zijn vertrouwen op de H. Maagd; zijn naastenliefde - zijn brief aan Don Bosco - vijf waarschuwingen voor de jongens om de deugd van zuiverheid te bewaren - De witte zakdoek - Preek over de deugd van gehoorzaamheid - Drie afbeeldingen van de Madonna - Katholieke Lectuur.

5

Tweede Hoofdstuk:

Daden van Pius IX verteld aan de jongens - Het feest van de H. Johannes de Doper door de edelmoedigheid van de paus in de drie zondagsratoria met een feestmaal gevierd - Het feest van de H. Aloysius en het artikel in de Armonia van graaf di Camburzano - De geheimen van een geweten onthuld - Katholieke Lectuur: Porta teco cristiano - Don Bosco overweegt naar Rome terug te keren - Brief van graaf De Maistre.

18

Derde Hoofdstuk:

Bekeringen in het stervensuur.

29

Vierde Hoofdstuk:

Het aantal leerlingen van het Oratorio - Brief van Don Bosco aan de seminarist Rua te San Ignazio - Een komeet en voorspelling van rampen over Italië - Twee nummers van de Katholieke Lectuur - Uitgravingen onder de kerk voor een nieuwe refter - Huur en herstellingswerkzaamheden voor het Oratorio van Vanchiglia - Don Bosco gaat preken in Palasazzo bij Cuneo - Hij kondigt de omzendbrief van de vicaris-kardinaal aan, waarin de Katholieke Lectuur wordt aanbevolen - De omzendbrief van de kardinaal - Een feestelijkheid en een bedevaart naar Onze-Lieve-Vrouw van Campagna - Don Bosco voorspelt een leerling van de regeringsscholen dat hij priester zal worden - Zonderlinge opneming van Francesco Provera in het Oratorio.

34

Vijfde Hoofdstuk:

Het leven van de H. Paus Callistus I in de Katholieke Lectuur - Verering van de leerlingen van Don Bosco voor Mgr. Frasoni - Michele Magone en de gevaren die hij in

de vakantie loopt - De herfsttocht - Gastvrije ontvangst in Chieri - Erkentelijkheid van Magone jegens zijn weldoeners en jegens Don Bosco - Schikkingen - Nederige gebeden tot God en tranen van Magone - Het feest van de H. Rozenkrans - Uitstapjes naar verschillende dorpjes in de buurt van Morialdo - Bezoek aan het graf van Domenico Savio en maaltijd bij de theoloog Cinzano - Terugkeer in Turijn - Een verzoek tot de minister van oorlog ter verkrijging van kledingstukken die door de militaire magazijnen niet meer gebruikt worden - Verzoek om subsidie aan de Stichting van de H. Paulus, ter bestrijding van de kosten van het souter-rain onder de kerk - Preek over de deugd van zuiverheid.

42

Zesde Hoofdstuk:

Don Bosco zendt enkele studenten naar Cottolengo - De eerste drie gymnasiale klassen in het Oratorio - Waarschuwingen tot de leraren en assistenten - Toespraak tot al de seminaristen - Voortdurende en verstandige assistentie voor de leerlingen - De jongens rond Don Bosco als hij de maaltijd gebruikt - De filosofieklassen en een moeilijkheid - De eeuwige beginselen bij de jongens in herinnering gebracht - Het leven van de pausen verteld vanaf de preekstoel - Preek over de H. Cecilia - Dood van de priester Aporti.

54

Zevende Hoofdstuk:

Katholieke Lectuur - Noveen van voorbereiding op het kerstfeest, opgesteld door de zalige Sebastiano Valfrè - Aanwijzingen over de manier om deze noveen met vrucht te volgen - Omzendbrief van de bisschop van Saluzzo en van de aartsbisschop van Vercelli ten gunste van de Katholieke Lectuur - De verschijning van Maria te Lourdes - De noveen van de Onbevleete Ontvangenis in het Oratorio.

66

Achtste Hoofdstuk:

Het avondpreekje - Don Bosco op het spreekgestoelte - Zijn welsprekendheid - Poging om stof te geven aan de fantasie van de jongens - Toespraken in de maand december - Napoleon: de catechismus en de eerste communie - Gregorius van Nazianze, Basilius de Grote en Julianus de Afvallige aan de studie in Athene - Zijn fouten en gebreken bij het lezen verbeteren - Niet hovaardig worden door de roem en zich rustig en geduldig tonen tegenover berispingen - Een overwinning op het menselijk opzicht beloond - Zich niet schamen om aan God gehoorzaam te zijn - Na een preekje - Zaal bestemd voor toneelvoorstellingen.

73

Negende Hoofdstuk:

Onverstandige uitroeping van een moeder - Priesterwijding van Don Rocchietti - Edelmoedige liefde van Don Bosco - Kerstmis: Don Bosco kondigt aan dat hij op vijftigjarige leeftijd zal ophouden te leven indien de jongens niet voor hem bidden - Antwoord van Don Bosco op de wensen van de seminarist Ruffino - Zijn waarschuwingen en raadgevingen tot de leerlingen op de laatste dag van het jaar: hij kondigt aan dat een van hen vóór carnaval zal sterven - De dodenlijst.

84

Tiende Hoofdstuk:

1859 - De voorspellingen van Don Bosco worden bewaarheid - Ziekte, heilige dood en begrafenis van Michele Magone - Nieuwe beschikkingen verkregen van de pastoor voor de begrafenis van jongens uit het Oratorio - Het feest van de H. Franciscus van Sales - Costanzo Berardi sterft - Een oud document dat de lof spreekt van Don Bosco - Zijn inscriptie voor het graf van de vader van Don Chiatellino.

90

Elfde Hoofdstuk:

Piëmont is voorbereid op de oorlog tegen Oostenrijk - Door een vergeetachtigheid zijn twee seminaristen van het Oratorio niet opgenomen onder degenen die vrijgesteld zijn van militaire dienst - Een uitkomst brengend advies aan Don Bosco van de Minister van Cultuur - Het recht van vrijstelling wordt aan de twee seminaristen verleend - Een ronselaar voor vrijwilligers in het Oratorio.

100

Twaalfde Hoofdstuk:

Katholieke Lectuur: het leven van Domenico Savio - Hoe Don Bosco het veelvuldig communiceren regelt - De leerlingen van het Oratorio, onbevooroordeelde getuigen van de handelingen van Don Bosco - Zijn gedenkwaardige weerlegging van tegenspraken geuit tegen de biografie van Domenico Savio - Het leven de h. paus Urbanus I - De vicaris-generaal van Turijn beveelt in een brief aan de pastoors de Katholieke Lectuur aan - Brief aan Don Bosco van de kardinaal-aartsbisschop van Bologna - Een uitleg van het evangelie gepreikt door Don Bosco.

108

Dertiende Hoofdstuk:

De vasten - Het oratorio van de H. Aloysius: beroemde catechisten: ijver en edelmoedigheid van de theol. Murialdo; de dagscholen; de leraren; de minst ontwikkelde jongens worden aangespoord om bij Don Bosco te biechten; lessen en reglement voor de instrumentale muziek die naderhand wordt uitgevoerd - Het Oratorio van Vanchiglia

het theater - Het Oratorio van Valdocco: Don Bosco schenkt een kruis aan een adellijke catechist: deugden van de meester der dagschool: de wandeling van de oratoriobewoners zeldzamer en korter; oorzaak van de vermindering van deze jongens - Stichting van het Oratorio van de H. Jozef - De bisschop van Nice geeft catechismules in Valdocco - Don Bosco op zoek naar jongens, om hen tot biechten aan te sporen - Een ziek jongetje, door Don Bosco opgezocht, haalt zijn ouders ertoe over zich met God te verzoenen - De katholieken voortdurend belaagd door de protestanten - Berouw van een koper van ketterse boeken - Katholieke Lectuur: aanwijzingen voor de abonnees - Don Bosco delgt zijn oude schuld bij de Rosminianen - Zijn afkeer van processen.

117

Veertiende Hoofdstuk:

Don Bosco, instrument in de hand van God - Zijn vertrouwen in de goddelijke Voorzienigheid en hoe hij zich op haar verlaat - De jongens aangespoord om te bidden om voor het Oratorio hulp te verkrijgen in materiële noden - Wonderbare uitwerkingen van hun gebed - Edelmoedige en providentiële aalmoezen van de rijken - Bijdragen van de armen - Enkele feiten.

127

Vijftiende Hoofdstuk:

De verschillende broederschappen in het Oratorio - Verlies van hun notulen - Twee conferenties van Don Bosco gehouden voor de broederschap van het H. Sacrament - Noodzaak van een nieuwe broederschap voor de ambachtjongens - Een jongen bekeerd door het gebed ter ere van de H. Jozef - Godsvrucht van Don Bosco tot deze h. Patriarch - Giuseppina Pellico vertaalt voor Don Bosco de zeven zondagen van de H. Jozef uit het Frans - Oprichting van de broederschap van de H. Jozef en haar reglement - Verheugende resultaten - Don Bosco belooft een van zijn ambachtjongens aan een beginnend liefdadigheidswerk - De seminaristen steunpilaren van de broederschappen - Twee brieven van Don Bosco aan de rector van het seminarie en zijn oordeel over het gedrag van enkele seminaristen.

137

Zestiende Hoofdstuk:

Enkele richtlijnen voor het onderricht in de christelijke leer - Bestudering en verklaring van het nieuwe testament: lessen in gewijde welsprekendheid; de onvoorbereide predikant - de les van de ceremonieën - verschillende wekelijkse conferenties voor al de studenten - Onderrichting over het goed gedrag en het voordeel daarvan - Don Bosco het toon-

beeld van volmaakte opvoeding - Beleefdheid en naastenliefde bij het spreken en het vermanen - Zwijgen en nadenken als de geest opgewonden is: een belachelijke uitval van woede - Goede manieren bij alles wat men doet: Don Bosco en het bokspringen - De kiesheid waarmee Don Bosco enkele jongens opmerkzaam maakt op sommige lompe handelingen - Hoffelikheden bij het ontvangen van bezoekers - Ontwerp van een blijspel dat goede manieren bijbrengt - Wat de jongens erbij winnen door de aansporingen van Don Bosco te volgen - Lofrede.

151

Zeventiende Hoofdstuk:

Oorlogsvoorbereidsel tegen Oostenrijk in Piëmont - Het Convitto Ecclesiastico wordt militair hospitaal - Don Cafasso raadt zijn leerlingen aan zich niet in politieke vraagstukken te mengen - De vastencatechismus verstoord door de oorlogsofwind onder de externe jongens - Don Bosco maakt een einde aan een gevecht met stenen - Drie nummers van de Katholieke Lectuur - De aartsbisschop van Genua en de bisschoppen van Mondovi en Cuneo bevelen deze lectuur aan hun diocesanen aan - Door Domenico Savio verkregen genade - Brief van Don Bosco aan een pastoor van het diocees Asti - Overheidsinspectie in het Oratorio voor de onderbrenging van militairen - De oorlog wordt verklaard en het Franse leger komt in Italië - Turijn door de Oostenrijkers bedreigd: Don Bosco zegt zijn jongens dat ze niet bevreesd hoeven te zijn - De vierde grote loterij van Don Bosco en twee circulaires - Don Bosco kondigt zijn leerlingen de bouw van een grote koepelkerk in het Oratorio aan - Een plaats van de rupsen bevrijd.

163

Achttiende Hoofdstuk:

De Fransen in Turijn - Droefheid van Don Bosco - De eerste gevechten - Montebello, Palestro, Magenta - De Oostenrijkse gekwetsten in het Convitto Ecclesiastico - Don Bosco met de Turcos te Collegno - Samenzweringen en opstanden in de hertogdommen en in de kerkelijke staat - De zondagen in het Oratorio: erkentelijkheid jegens Don Bosco en de leraren - Christelijke scholen en werkplaatsen.

173

Negentiende Hoofdstuk:

De slag van Solferino - Don Bosco voorspelt dat er een vredesverdrag op handen is - Herdruk van de Geschiedenis van Italië - Brief van de burgemeester van Turijn die een exemplaar ervan als geschenk aanvaardt - Katholieke Lectuur: Het leven van de hh. pausen Pontianus, Anterus en Fabianus

- Een verloren zoon door Don Bosco naar het ouderlijke huis teruggebracht - Zijn raadgevingen tot een jongen over de verstandige manier om bepaalde boeken te lezen.

180

Twintigste Hoofdstuk:

Een ontmoeting van Don Bosco te Troffarello - Twee voorstellingen - Twee afleveringen van de Katholieke Lectuur - Subsidies van de Koning en van de Minister van Binnenlandse Zaken - Bouw van scholen; wasgelegenheid en houtloods - Don Bosco met de jongens in de Becchi - De wandelingen: vastgesteld programma; voorzorgsmaatregelen; marsen, de geschiedenis van de dorpen, vrolijke voorvallen, binnenkomst in een groot dorp, gastvrijheid, komische taferelen, de kerkdiensten, het theater, het afscheid, edelmoedige aard van Don Bosco, onvoorziene ontmoetingen - Men gaat naar Maretto - Aankomst in villa San Secondo - Het leed van een pastoor - Bezoek aan Corsione, Cossombrato en Rinco - Feest van Onze-Lieve-Vrouw van genaden - Het theater en een voor-komen bal - Feest van het moederschap van de H. Maagd - Vertrek uit Villa San Secondo - Oponthoud te Piea - Nachtelijke reis - Aankomst in de Becchi - Een jongen zoekgeraakt - Bezoek aan het graf van Domenico Savio - Terugkeer in het Oratorio.

190

Eenentwintigste Hoofdstuk:

Don Bosco brengt aan Koning Vittorio Emanuele een brief over van Pius IX - De geestelijkheid buiten de provinciale besturen en de gemeenteraden gesloten - Een artikel in de Gazzetta del Popolo tegen de Geschiedenis van Italië van Don Bosco - Het oordeel van Nicolo Tommaseo en van de Civiltà Cattolica over die geschiedenis - Katholieke Lectuur: De vervolgingen van Decius en de h. paus Cornelius - Enkele belangrijke inkledingingen.

207

Tweeëntwintigste Hoofdstuk:

Seminaristen van het aartsbisdom in het Oratorio - Alle gymnasiumklassen in huis ondergebracht - opmerkelijke op-neming van enkele leerlingen - Het hospitium vol jongens - Betuiging van deelneming aan de paus - Voorgevoelens van algemene rampen - Droom: het marmotje - Middelen om lang te leven - Noodzakelijke gaven van een collegedirecteur - De uitwerking van een woord en een blik van Don Bosco - Vrees voor misbruiken en toegevingen - Vastbeslotenheid van Don Bosco in het wegzenden van een ergernisgever en bij het berispen van een ongehoorzame - Het muziekkorps wordt ontbonden en opnieuw samengesteld - Verzoek om kle-dingstukken aan de Minister van Oorlog.

217

Drieëntwintigste Hoofdstuk:

De wet-Casati - Een genezing door bemiddeling van Domenico Savio verkregen - Noveen tot de Onbevleete Ontvangenis - Avondpreekjes van Don Bosco: aankondiging van de noveen - Goede raad geven aan de kameraden - Bezoek aan het H. Sacrament - Vertrouwen in de oversten - Ernst bij het biechten - Gedenkwaardige vermaning van Don Bosco.

228

Vierentwintigste Hoofdstuk:

Beraadslagingen van Don Bosco met diegenen van zijn medewerkers van wie hij hoopt dat zij in het Oratorio zullen blijven: met weinigen te zijn en arm te zijn is geen beletsel om grote dingen tot stand te brengen - Het loon der gehoorzaamheid - Niemand is profeet in zijn eigen land - Don Bosco stelt zijn medewerkers voor een kloostercongregatie te stichten - Commentaren, voorspellingen en besluiten - De Congregatie van de H. Fr. van Sales wordt gesticht - Proces-verbaal van de plechtige afkondiging van de eerste rector en van de verkiezing der leden van het eerste kappittel of raad.

239

Vijfentwintigste Hoofdstuk:

Kritiek op Don Bosco: vanwege de veelvuldige communie van zijn jongens; vanwege zijn leraren die niet de scholen van het seminarie bezoeken; vanwege de theologische studiën die onvoldoende geacht worden - Vrees dat het merendeel van de seminaristen bij Don Bosco zal blijven en pogingen om hen van hem te verwijderen - Brief van Don Bosco aan Kanunnik Vogliotti over de dienst in de kathedraal - Don Bosco beschuldigd van onafhankelijk te willen zijn van het kerkelijke gezag - Men heeft niet graag dat de seminaristen zich voorbereiden om diploma's van leraar en de doctorstitel te behalen - De gevaren van de universiteit - Schriftelijke aanklachten bij Mgr. Franson tegen Don Bosco en ter verdediging van kanunnik Nasi - Lovende woorden van de aartsbisschop over Don Bosco - Wie het goede beminnen zijn de vrienden van Don Bosco.

247

Zesentwintigste Hoofdstuk:

Toespraakjes van Don Bosco - Aankondiging van de noveen voor het kerstfeest; middelen om deze te vieren - studeren wil zeggen, goed zijn - Niet stelen - Geen ongemanierte woorden gebruiken - Gehoorzamen aan de biechtvader - Ernst bij het biechten - Voorstellen voor de plechtigheid van Kerstmis.

256

Zevenentwintigste Hoofdstuk:

Een volle aflaat voor een kerk van Caselette - Woorden van

Don Bosco tot de jongens bij het einde van het jaar - Een aandenken voor alle leden van de communiteit - De laatste avond van het jaar - De leerlingen gestorven in het jaar 1859 - Persoonlijke nieuwjaarsgeschenken van Don Bosco voor zijn leerlingen en van de leerlingen aan Don Bosco. 265

Achtentwintigste Hoofdstuk:

Het voorwoord van de Gentlemen, almanak voor 1860 - de oorlog in Lombardije en de avonturen van de Gentlemen - Zijn voorspellingen - Don Bosco wordt op het Ministerie van Binnenlandse Zaken ontboden om een verklaring te geven van de voorspellingen in de almanak. 270

Negenentwintigste Hoofdstuk:

Het preventieve systeem in de praktijk - Heilige ijver - Begroeting door Don Bosco van de jongens die hun intrede doen in het Oratorio - Zijn eerste woord betreft de ziel - Uitwerking van dat woord - De meester der morele hervorming - De biecht en de communie - Enkele middelen om het veelvuldige gebruik der sacramenten te bevorderen - Wenken voor de oversten van het Oratorio - Kalmte en gematigdheid bij het straffen - Twee soorten van gevaarlijke jongens - Don Bosco wenst op de hoogte gesteld te worden van alles, ook het geringste van wat er in het Oratorio gebeurt - De puntenlijsten - IJver van de assistenten en hun genegenheid voor Don Bosco - Het belang dat de leerlingen aan de punten hechten - Hoe Don Bosco de oorzaken onderzoekt van de geringe vorderingen die sommigen bij de studie maken - Een onthullend register van het verborgen gedrag van bepaalde leerlingen - Laatste woorden van Don Bosco tot de jongens die uit het Oratorio vertrekken - Zijn liefde voor hen - Heilzaam en verstandig optreden bij het ontmoeten van een oud-leerling. 282

Dertigste Hoofdstuk:

Heilige ijver - Don Bosco temidden van zijn jongens: zijn liefde en hun genegenheid - De rumoerige speeluurtjes - Wijze raadgevingen en opmerkingen - Vermaningen op rijm - Latijnse verzen - Niet gemakkelijk te begrijpen voorstellen - Dante - De regels van de spraakkunst - Een algebraïsche bewerking - Verstandige antwoorden van Gianduaia - Lessen in hygiëne - Raadsels en geheimzinnige vragen - De jongens rond Don Bosco - Het woord aan het oor - De welsprekende blik - De oorvijgen. 297

Eenendertigste Hoofdstuk:

Heilige ijver - Geloof en liefde - Uitwerking van een gesprek met Don Bosco - De jongens om hem heen gezeten - Boeiende

fabels en verhalen - De muziek - Nieuwe chorimantie - De maat van de handen - De klap op de handpalmen - Behendigheids-oefeningen - Wijze en vrolijke waakzaamheid - De beste jongens uitgenodigd tot de maaltijd - Privé-gesprekken door Don Bosco aan de leerlingen toegestaan in zijn kamers; de manier van zich aan te dienen en hoe ze ontvangen worden - Aansporing tot de geestelijke staat; onrechtstreekse verwijten; troost voor de bedrukten - De drie wandeltochten - Schriftelijke vermaningen en verbazingwekkende brieven van Don Bosco aan de jongens - De briefjes met voornemens - Vertrouwen van de leerlingen gevraagd en offers om het te bestendigen - Het briefje, een oproep om de goede weg te bewandelen - Enkele voornemens aan Don Bosco toevertrouwd en door hem bewaard - Het resultaat van de heilige ijver.

317

Tweeëndertigste Hoofdstuk:

De heilige ijver - Beweegreden en doel: de eeuwigheid en de redding der zielen - Samenwerking met God - Redenering helpt geen feiten uit de wereld - Don Bosco leest in de gewetens - Eenstemmige getuigenissen van de jongens - Bewonderenswaardige voorvallen in de biechtstoel - Stille geestelijke onrust gekalmeerd - Ongelovigen door de klaarblijkelijkheid van persoonlijke feiten overtuigd - De ontmaskerde hypocrieten - Andere bewijzen dat Don Bosco de hartsgeheimen van het voorhoofd afleest - De onbeschaamden - Degene wiens geweten niet in orde is probeert op een afstand van Don Bosco te blijven - Bereidvaardigheid van Don Bosco om tot God geroepen te worden - Geheimzinnige schriftelijke vermaningen - Een getuigenis van Don Rua - Don Bosco verrast de geesten met andere gedachten - Hij ziet beter wanneer hij niet toekijkt.

334

Drieëndertigste Hoofdstuk:

1860 - Katholieke Lectuur - Raadgevingen van Don Bosco aan de abonnees om de huidige rampen te doen wijken en zich voor de toekomstige te behoeden - Brief van Pius IX aan Don Bosco - De Sint-Pieterspenning - Bekering van twee Anglicaanse en een Joodse jongen - De bisschop van Ivrea in het Oratorio - Hoffelijkheid van Don Bosco tegenover een protestantse dominee - Een neofiet aan het Oratorio aanbevelen door de aartspriester van de kathedraal Vercelli - Het feest van de H. Fr. van Sales.

346

Vierendertigste Hoofdstuk:

Zitting van het kapittel: aanvaarding van de eerste medebroeder in de Congregatie - Toespraak van Don Bosco - Katholieke Lectuur - De paus:2 vragen van de dag - Aanbeveling aan de abonnees van de Katholieke Lectuur - Don Bosco verdiger van de rechten van de h. Stoel - Minister Farini verzoekt om toelating van een jongen in het Oratorio - Don

Bosco's diplomatie - Het Italiaans als regel verplicht voor onderlinge gesprekken in het Oratorio - Verdorven jongelui door Don Bosco in het hospitium opgenomen - Een gedenkwaardige bekering - Herderlijke brief van de vicaris van het kapittel van Asti ter aanbeveling van de Katholieke Lectuur - Een vereniging ter verspreiding van goede lectuur.

354

Vijfendertigste Hoofdstuk:

Een nieuwe klok in Vanchiglia - Maestro Giovanni Mosca catechismusleraar - Lof van graaf Cays op de annexe conferenties van de zondagsratoria - Don Bosco en de behoeften van de heilige Kerk - Leven en martelaarschap van de hh.pausen Lucius I en Stefanus I - De belangwekkende kronieken van Don Ruffino en Don Bonetti voor de levensgeschiedenis van Don Bosco - Emilia en Toscane bij Piëmont gevoegd - Het gratis spoorkaartje en ridder Bona - Brief van een jonge werkman aan Don Bosco.

362

Zesendertigste Hoofdstuk:

Katholieke Lectuur - Brief van de aartsbisschop van Florence tot lof van bovengenoemde lectuur - Pasen: en een metselaar die door Don Bosco tegengehouden wordt opdat hij niet zou vallen - Blijk van trouw aan de paus door de jongens van het Oratorio en het geld van een ontbijt voor de St.-Pieterspenning - Brief van Don Bosco aan de paus - Drie voorspellingen - De straf van wie spot met het h. kruisteken - Brief van kardinaal Marini en leeftijdsdispensatie voor de hh. wijdingen van Don Rua - De dood van een jongen voorspeld en bewaarheid - Hoe Don Bosco deze sterfgevallen voorziet - Voorspelling aan Carlo Gastini - De ondergang van Sicilië en het vertrek van de seminarist Vastellano naar de hemel - Antwoord van kardinaal Antonelli aan Don Bosco uit naam van de paus - Twee verslagen van het kapittel: aanneming van leden - Retraite, aandenken en Mariamaand - Garibaldi vertrekt voor een expeditie naar Sicilië - Kardinaal Antonelli en de Piëmontese pauselijke vrijwilligers.

370

Zevenendertigste Hoofdstuk:

Don Bosco gaat naar Bergamo - Zijn opmerkingen over het lezen van een slechte krant - Hij hoort de biecht van een reiziger in de trein - Aangename voorvallen bij aankomst ten huize van de bisschop van Bergamo - Vaderlijke voorkomendheid van Mgr. Speranza - De h.mis in de dom - Een conferentie van de Vincentiusvereniging - Don Bosco brengt pastoor Bagini, die uit de gevangenis gekomen is, naar Terno - Hartelijke begroeting - Don Bosco bezoekt het seminarie van Bottanuco - Belofte aan de bisschop om het volgende jaar de retraite voor de seminaristen te geven: hij beveelt hem aan de priesters en seminaristen te laten deelnemen aan de doctorale en lerarenexamens.

380

Achtendertigste Hoofdstuk:

Terugkeer van Don Bosco in Turijn - Een stervende jongen in het hospitaal als Don Bosco nadert en biecht - Het actieve gebed - Don Bosco wil priesters hebben voor de gevangenen - Een zeis voor de seminarist Ruffino - We zijn pas aan het begin van de rampen - Knevelarijen van de geestelijkheid in de geannexeerde staten - Kardinaal Corsi gevangene te Turijn en zijn gesprek met Don Bosco - Een leerling moet zich op de dood voorbereiden - Brief van Pius IX aan Don Bosco - Katholieke Lectuur.

392

Negenendertigste Hoofdstuk:

De deugd van standvastigheid - Don Bosco gehoorzaam aan het burgerlijke gezag - Zijn voorzichtigheid in politieke kwesties - Achterdocht van de regering en lasterlijke verklaringen - Minister Farina - Don Bosco door de politie bewaakt - Het bureau van de onderzoeksrechter ligt op de loer - Don Bosco gewaarschuwd voor het gevaar dat het Oratorio dreigt - Heftige artikelen in de kranten die de sluiting van het Oratorio eisen - Bevel tot huiszoeking door Cavour goedgekeurd.

Veertigste Hoofdstuk:

Twee Jezuiten in de gevangenis opgesloten - Don Bosco en een door minister Farini aanbevolen jongen - De onderzoeksambtenaren komen in het Oratorio aan - Eerste ontmoeting met Don Bosco en vraag naar het huiszoekingsbevel - De beampten; gerechtvaardigd verzet; bedreigingen; weldadigheid en boosaardigheid - Gisting onder de jongens - Woorden van Don Bosco - Bezorgdheid van Don Alasonatti - Komische en ernstige taferelen tussen de bewakers en de leerlingen - De sjerp van de politiecommissaris en het bevel tot huiszoeking - Ongepaste scherts goedge maakt - Lijfsonderzoek - De prullenmand en de advocaat - Een vergeten telegram - Onderzoek van de brieven - Merkwaardige gebeurtenissen - De rekeningen van schuldeisers - De pauselijke breve - In de bibliotheek.

409

Eenenveertigste Hoofdstuk:

Nog meer over de huiszoeking - Don Bosco krijgt een noodzakelijke bemoediging van kanunnik Anglesio - De Bollandisten - De biecht - Men vermoedt schuilhoeken - Weer een aanbeveling van Farini voor een bekeerde jongen - Een scherts van de Voorzienigheid - Er wordt een fles ontkurkt: de toosten - Het einde van de huiszoeking - Verbaal en bewijs van onschuld - De onderzoekers vertrekken: vreugde van de jongens - Gebeden in alle huizen voor Don Bosco - Woede van een jongen bij het valse gerucht dat Don Bosco gearresteerd is - Don Bosco brengt Don Cafasso op de hoogte van het bevel van

de overheid - Don Bosco koopt een krant die een vals bericht over hem verspreidt - Voortgezette bezoeken van medeleven aan het Oratorio - Artikelen in de Armonia en in de Gazzetta del Popolo - Don Bosco overweegt uitbreiding van het Oratorio - Bespreking in het kapittel van dit plan - Onderhandelingen over aankoop van het huis Filippi - Een edelmoedig aanbod van ridder Cotta - Oorzaak van Don Bosco's moed bij dergelijke uitbreidingen.

422

Tweeënveertigste Hoofdstuk:

De dag na de huiszoeking in het Oratorio - De koning van Napels heeft een verschijning van zijn overleden h. moeder - Verscheidene voorspellingen van Don Bosco over openbare gebeurtenissen - De secretaris van Kardinaal Corsi in het Oratorio - Priesterwijding van Don Angelo Savio - De Seminaristen van het Oratorio gaan hun hulde betuigen aan de kardinaal - Don Cafasso ziet zijn eigen dood nabij - De Armonia spreekt het bericht over de gevangenneming van Don Bosco tegen - Zekerheid en rust in het Oratorio - Brief van een seminarist aan Don Bosco opdat hij hem zijn innerlijke gesteltenis zou onthullen en hem van een ziekte zou genezen - Het familieleven in het Oratorio - Edelmoedige naastenliefde van Don Bosco voor zijn leerlingen.

435

Drieënveertigste Hoofdstuk:

Bouw van de portiersloge en van de nieuwe sacristie - Carlo Buzzetti bouwmeester van het Oratorio - Edelmoedige giften van Don Cafasso voor de nieuwe gebouwen en zijn laatste bezoek aan het Oratorio - Reglement voor de portiersloge - plan voor een verplichte bijdrage van 500 lire waarvoor een jongen het recht zal hebben in het Oratorio te verblijven zolang zijn opleiding niet voltooid is: rondschrijven: waarneming van Don Cafasso - Beantwoording van bepaalde critici - Oorzaak van Don Bosco's activiteit - Aan Don Bosco wordt voorgesteld het college van Cavour op zich te nemen - plannen van het gemeentebestuur voor het klein seminarie en zijn aanbod aan Don Bosco - Kanunnik Vogliotti bevordert een akkoord tussen de belangen van de curie en die van de gemeente - Don Bosco gaat voorwaardelijk op het voorstel van de kanunnik in die hem de leiding van het seminarie toevertrouwd had - Don Bosco schrijft aan de burgemeester van Giaveno - Nog een brief aan kanunnik Vogliotti: het wachten is op een antwoord uit Giaveno.

442

Vierenveertigste Hoofdstuk:

Gevangenneming van kanunnik Ortalda - Huiszoeking bij Don Cafasso - Overwegingen van Don Bosco - Tweede huiszoeking in het Oratorio - Don Bosco in Turijn verdwaald en door

de goddelijke Voorzienigheid naar huis teruggevoerd - Inspectie in de scholen van de externen - Droevig schouwspel: Don Alasonatti valt in zwijm - Don Bosco komt thuis - Bedreiging met gevangenschap - Verwijten aan het adres van de huiszoekers - De wachtposten verwijderd - Verklaringen omtrent de rechten van de paus - Bezoek aan de klassen - Nauwkeurige doorzoeking van het huis - Arglistige vragen en vranke antwoorden - De inbeslagneming van de schriften - Dankzegging tot de Heer - Twee troostredenen.

452

Vijfenveertigste Hoofdstuk:

Don Bosco in tijd van tegenspoed - In de ledenvergadering worden de regels van de Congregatie gelezen - Voorspellingen van openbare gebeurtenissen - De regel van de Congregatie wordt door alle leden ondertekend en aan Mgr. Frasoni gezonden - Antwoord van de aartsbisschop - Het politiebureau van Turijn en het dienstpersoneel van het Oratorio - De politiek en de bezittingen van Don Bosco - Het oordeel van Urbano Rattazzi - Uiteenzetting en verzoek van Don Bosco aan twee ministers - Geen audiëntie toegestaan - Don Bosco toont zich steeds opgewekter naargelang de onaangenaamheden ernstiger zijn - Vijf jongens aanbevolen bij het Oratorio door de minister van Binnenlandse Zaken.

468

Zesenveertigste Hoofdstuk:

Ziekte van Don Cafasso en de oorzaken ervan - Don Bosco aan het ziekbéd van zijn weldoener - Dood van Don Cafasso en het verdriet van Don Bosco - In het Oratorio wordt het feest van Sint-Jan uitgesteld - De begrafenis - Het testament en een legaat - Het eerbetoon aan een heilige en het droevige einde van een vijand van de paus - Het feest van de H. Aloysius in het Oratorio - De weekdienst voor Don Cafasso - Kanunnik Galletti en de theoloog Golzio.

479

Zevenenveertigste Hoofdstuk:

De naamdag van Don Bosco - Genezing van de seminarist Castellano - Dienst voor Don Cafasso in het Oratorio - Don Bosco houdt de lijkrede en geeft ze in druk onder de titel: historische nagedachtenis van Don Giuseppe Cafasso - Katholieke Lectuur - Het Pontificaat van de H. Sixtus en de roemrijke daden van de H. Martelaar Laurentius - Kardinaal Corsi in het Oratorio.

485

Achtenveertigste Hoofdstuk:

Boosaardige insinuaties van de pers ten nadele van het Oratorio - Don Bosco wordt niet ontvangen op de bureaus van het ministerie - Vastberadenheid en godsvertrouwen - Langdurig en geduldig wachten in de wachtkamer van de secretaris-generaal - Don Bosco wordt in audiëntie ontvangen door de

secretaris - Grofheid en gedwongen beleefdheid - Weer jongens aanbevolen door het ministerie. 492

Negenenveertigste Hoofdstuk:

De minister van Binnenlandse Zaken stelt een audiëntie vast en men bidt in het Oratorio - Belangrijke bespreking van Don Bosco met de ministers Farini en Cavour - Vredesbeloften en vredesverwachtingen - Aankoop van het huis Filippi - Mededeling van deze aankoop aan de jongens. 498

Vijftigste Hoofdstuk:

De moed van Don Bosco bij zijn bezoek aan de ministers - Het goede door het kwade voortgebracht - Het aantal jongens in het Oratorio neemt nog steeds toe - Verzoek van de overheid aan Don Bosco om arme jongens op te nemen - Mgr. Bonomellin Don Bosco en de politiek - Ongelukkig einde van enkele vervolgers - Don Bosco voedt geen wrok en vergeeft zijn tegenstanders. 509

Eenenvijftigste Hoofdstuk:

Don Bosco wordt uitgenodigd om een college te stichten in Mirabello - Hij krijgt last van een gezwel in de hals; hij bidt niet voor zijn genezing - Hij valt in zwijm in San Ignazio - Bekering van een jonge ridder - Don Rua op retraite in het huis der Lazaristen en edelmoedigheid van kanunnik Vogliotti - Rampspoedig einde van het schooljaar te Giaveno - Nieuwe stappen van de vicaris-generaal bij Don Bosco opdat deze de leiding van het seminarie op zich zou nemen - Onderhandelingen van het gemeentebestuur van Giaveno en een brief van Don Bosco aan kanunnik Vogliotti met zijn voorstellen - In een andere brief neemt Don Bosco de uitnodiging aan om de kanunnik naar Giaveno te vergezellen ten einde tot een overeenstemming te komen met het gemeentebestuur: de overeenkomst mislukt - Heilige wijding en eerste mis van Don Rua - Een mening van Don Bosco over het gebruik om elkaar te kussen als teken van vriendschap. 516

Tweeënvijftigste Hoofdstuk:

De naamdag van Don Alasonatti - De plechtige mis van Don Rua in het Oratorio; feestelijkheden; voorspellingen; lofspraken - Markies en markiezin Fassati benoemd tot patroons van het Maria-altaar in de kerk van Valdocco - De droom van de veertien tafels: verklaringen - Don Bosco vertrekt naar Strambino; gesprekken in de trein; vraagt een aalmoes voor de lofrede op Sint-Rochus - De dertigste sterfdag van Don Cafasso in de kerk van de H. Fr. van Assisi - Don Bosco spreekt een lijkrede uit; zijn voortdurende herinnering aan de beminde weldoener - Garibaldi te Napels - Invasie van de Piëmontezen in de Marken en in

Umbrië; slag van Castelfidardo en inname van Ancona - Raadgeving van Don Bosco aan de soldaten die naar deze oorlog vertrekken - Kardinaal De Angelis gevangene te Turijn - Het Piëmontese leger in het gebied van Napels - Overwinning bij de Garigliano en bezetting van Capua - Het lot van Oostenrijk.

523

Drieënvijftigste Hoofdstuk:

Don Bosco aanvaardt de leiding van het college van Giaveno - Zijn voorgestelde voorwaarden door de plaatsvervangende vicaris aanvaard - Verkiezing van een nieuwe rector - Keuze van assistenten - Toespraak van Don Bosco tot de leden van de Congregatie; hij is bereid zich te onderwerpen aan de wil van God, indien de Congregatie niet mocht worden goedgekeurd; er worden geen nieuwigheden ingevoerd in de gebruiken van het huis; men verwacht niet dat de genegenheid van de overste zal verminderen; hij kondigt aan dat er iemand is aangewezen om de regels te onderzoeken - Brief van Mgr. Frasoni aan Don Bosco met de mededeling over deze afgevaardigde - Mening van de onderzoeker - Brief van kardinaal Gaude, die de regel ontvangen heeft - Betreurenswaardige staat van het seminarie in Giaveno - Intrede in het Oratorio van ridder Federico Oreglia uit San Stefano - Berekeningen van Don Bosco over de noodzakelijke kosten voor de bouw van een college - Het nieuwe programma van Giaveno en geen verzoek om het te aanvaarden - Don Bosco vindt een middel om er veel leerlingen heen te zenden - De burgemeester ontgoocheld in zijn plannen - Aankomst in het klein seminarie van seminaristen en jongens - De klassen in orde - Lof voor Don Bosco - Belangrijke raad van hem aan de nieuwe rector.

533

Vierenvijftigste Hoofdstuk:

Plan voor de bouw van het college in Mirabello - Don Bosco te Casale om goedkeuring van de bisschop te verkrijgen - Onaangename ontmoeting op reis - Het Benedictine voor de maaltijd - Don Bosco in Asti - Hij stelt de vicaris van het kapittel voor, zijn seminaristen in het Oratorio onder te brengen, daar het seminarie door de regering in beslag genomen is; briefwisseling - Aankomst in Valdocco van die seminaristen; ontstemdheid verdwenen; een goed verloop - Don Bosco wil dat de jongens ook tijdens de vakantie bezig zijn - Vertrek van de eerste leerlingen naar de Becchi - De seminarist Cagliariro verdedigt in Castelnuovo de rechten van de paus - Voorspellingen van Don Bosco omtrent het koninkrijk Napels bewaarheid.

545

Vijfenvijftigste Hoofdstuk:

Don Bosco en de vrienden uit Chieri - In de Becchi - De aankomst van twee jongens - De herfstwandeling en verscheidene

halteplaatsen - De preken - De biechten: goed voorbeeld van de leerlingen van het Oratorio - Vertrouwen van de ouders in Don Bosco - De jongens van de dorpen lopen Don Bosco en zijn leerlingen achterna - Hun vertrouwen in Don Bosco op de wandelingen; weinig roepingen voor het Oratorio; Gods wil de enige richtlijn - Een deugd die de proef niet doorstaat - Verzoening - Terugkeer te Turijn.

554

Zesenvijftigste Hoofdstuk:

Hervormingen op de slaapzalen - Een nieuw programma voor het aannemen van de studenten - Inbezitneming van het huis Filippi en de beschrijving ervan - Een houten brug - Verscheidene oorzaken van enkele leerlingen in het Oratorio; een uitnodiging van Don Bosco; een verhoord gebed; de klok van het Ave Maria en een vertroostende stem - Voorspellende en opbeurende fantasieën van twee jongens - Onze-Lieve-Vrouw en de gave van het geheugen - Examens en punten van de seminaristen - Plechtige voorlezing van het reglement van het Oratorio - Het begin van de lessen en inaugurale toespraken van de leraren - De driemaandelijke puntenlijsten - Twee vermaningen voor de seminaristen.

563

Zevenenvijftigste Hoofdstuk:

Verzoeken om subsidies aan de ministers van Binnenlandse Zaken en van Oorlog - De antwoorden - De vermenigvuldiging der broden - Een wonderbare genezing - Aankondiging van de toekomstige dood van een grote politieke persoonlijkheid - Don Bosco voorspelt enkele jongens de toekomst.

574

Achternvijftigste Hoofdstuk:

Aantekeningen uit de kroniek van Don Ruffino - Een relikwie van Domenico Savio geneest de ontstoken ogen van een seminarist - Raad aan de vakjongens om Italiaans te spreken; onder haar noveen neemt Onze-Lieve-Vrouw de ongeschikte leerlingen uit het Oratorio weg; de dood komt wanneer hij het minst verwacht wordt; de engelbewaarder - Don Bosco troost een gezin dat treurt om het verlies van de vader - De noveen van de Onbevleete Ontvangenis - De geest van Don Bosco bij het preken en biechthoren - Brief aan de theoloog Appendino voor een missie in Saluggia - Een vermaning tot degene die de missionarissen weinig waardeert - Toespraak tot de seminaristen over de roepingen en aansporing om erin te volharden.

582

Negenenvijftigste Hoofdstuk:

Vermaning tot de jongens om elkaar niet sentimenteel bij de hand te houden - Medewerkers van Don Bosco bij het schrijven en vertalen van boeken - Katholieke Lectuur: levensbe-

schrijving van de priester Giuseppe Cafasso, samengevat in twee lijkreden - Bestudering van de aardrijkskunde der heidense landen, gedreven om ze te bekeren - Toneelvoorstelling - Don Bosco gaat naar Saluggia: hij preekt er en hoort er biecht - Voorspelling en vervulling van de dood van een seminarist en van een jongen - Verschijning van een ziel uit het vagevuur aan een ongelovige vorst - Brief van een brave seminarist uit Giaveno - Geestelijke bloempjes voor de noveen van Kerstmis - Toespraak van Don Bosco: bemiddeling van Domenico Savio: twee leerlingen sterven binnen enkele maanden: een van onze overledenen heeft behoefte aan onze gebeden - Mgr. Ghilardi preekt in het Oratorio - Achtting van de bisschoppen voor Don Bosco - Nieuwjaarsgeschenken van Don Bosco aan de seminaristen: hij vraagt aan de jongens dat elk van hen hem een communie als nieuwjaarsgeschenk zal geven - Wensen voor de weldoeners - Resultaten van de opvoeding die de jongens in het Oratorio van Valdocco genieten.

588

Zestigste Hoofdstuk:

Il Galantuomo - Verklaring van de voorspellingen die vorig jaar in deze almanak verschenen - Aanduidingen op de gebeurtenissen in de toekomst - Voorspellingen van de Zuster van Taggia.

598

Eenenzestigste Hoofdstuk:

1861 - Het begin ervan - Het aantal leden van de Congregatie - Goed gedrag van de jongens - Heilige ijver - Jagers en vissers van zielen - Het goede voorbeeld van Don Bosco - De droom van de gewetens: Don Cafasso, Silvio Pellico en graaf Cays: de berekeningen aangeboden door de jongens; smartelijk schouwspel; een prachtige maaltijd; de algemene nieuwjaarspreuk - Bedenkingen over de droom.

604

Tweeënzestigste Hoofdstuk:

Geestelijke worstelingen - Don Bosco onthult iedere jongen onder vier ogen zijn deel van de droom - Geschenken - Verbeter de biechten - Terneergeslagen, opgewekte en heilige jongens - Nabije dood afgewend - Algemene biecht van de vakjongens - Men zoekt naar de oorzaak van de smartelijke ontdekkingen gedaan na de kerstcommunies - Don Bosco geeft in het openbaar een uiteenzetting van de droom - Waarom Don Bosco het vertellen van de droom enkele dagen uitstelde - De genade en de eer van God - Een vraag over de aard van de droom - Een roeping - Don Bosco en de gewetens van de jongens die ver weg zijn - Het geluk van wie goed gebiecht heeft - Brieven van Don Bosco: een boek voor een adellijke jongen en een jas voor een neofiet - Katholieke Lectuur - Aanwijzingen voor de abonnees en de medewerkers van deze lectuur.

614

Drieënzestigste Hoofdstuk:

Er wordt een kapittel gehouden voor de aanneming van een lid - Klein testament: Don Bosco geeft enkele uiteenzettingen over de voorspellingen van het einde der wereld; hij kondigt een grote schaarste en sterfte aan - Overdenkingen over de bijbelse profeten - Uitbreidingsplannen voor het Oratorio - Het feest van de H. Fr. van Sales - Don Bosco preekt de retraite in het seminarie van Bergamo: uitwerking van zijn woord; hij ziet wat er in het Oratorio voorvalt; te midden van de seminaristen - Brief die aan deze retraite herinnert - Terugkeer van Don Bosco te Turijn; hij ontwart de strikken van de duivel - Hoe Don Bosco op verre afstand kan zien: veel werken is zijn plicht - De gevolgen van de droom werken door - Don Bosco kondigt aan dat hij elke leerling iets zal meedelen over zijn toekomst en over de vijanden voor wie hij op zijn hoede moet zijn - Wonderbare biechten - Het vertrouwen in Domenico Savio en de zegen van Don Bosco genezen een zieke - Hoe Don Bosco lof en blaam incasseert - Drie geestelijke handigheden - Kapittel en aanneming van een nieuw lid.

624

Vierenzestigste Hoofdstuk

Don Bosco voorspelt de toekomst aan de jongens en zegt dat hij tegen de tijd dat hij sterft met tien leerlingen naar Rome zal gaan - Bisschoppen gevangen genomen, priesters gedood, kloosters opgeheven - Vittorio Emanuele uitgeroepen tot koning van Italië met, Rome als hoofdstad - Brief van Don Bosco aan de paus: voorspellingen over Rome - Hij kondigt drie treurige gebeurtenissen voor het Oratorio aan - Uit Fossano vermaant hij Don Alasonatti dat de dingen in het Oratorio niet goed gaan - Hij kan niet naar Susa om te preken - Hij onthult elke jongen welke zijn vijanden zijn - Hij stelt enkelen voor, toe te treden tot de Congregatie - Dood van een eerste leerling volgens de voorspelling - Katholieke Lectuur - Een artikel in de Armonia - Een oproep tot de katholieken - Een commissie om de handelingen en uitlatingen van Don Bosco te verzamelen.

635

Vijfenzestigste Hoofdstuk:

Droom: een wandeling van de jongens naar de hemel - Een bekoorlijke heuvel - Een hoogvlakte - Meren: bloed, water, vuur, wilde dieren - Een nauwe doorgang - Ze keren terug: een geweldige vlakte - Een weerzinwekkend schouwspel - Een bedrieglijke tuin - Opgewekte troepen die hun verderf tegemoet gaan - Men hervat de beklimming: de nauwe doorgang; een houten brug - Moeilijke beklimming van de berg - Een strafplaats - Bij de top: hemelse gezangen - Ontmoedigd en vermoeid blijven de jongens halverwege staan of gaan naar bene-

den - inspanningen van Don Bosco om hen weer naar boven te doen gaan - Verklaringen en opmerkingen - Don Bosco verhaalt de droom aan kardinaal De Angelis.

643

Zesenzestigste Hoofdstuk:

Een Latijns toneelstuk van Palumbo - Waarom de dood van de jonge Quaranta geen indruk op de leerlingen maakte - Gevolgen van de droom van de laatste dag van het jaar 1860 - De jongens zwijgen gemakkelijk in de biecht - Ontsluierde gewetens - Het kapittel neemt nieuwe leden aan - Toespraak: hoe kan iemand zich vermaken terwijl hij in staat van zonde verkeert? - Voorspelling van de dood van een jongen wordt bewaarheid - Onvermoeide arbeid van Don Bosco - Toespraakje voor wie zich ver van Don Bosco bevinden - Toespraak tot de leden: liefde te betrachten in het spreken met vreemdelingen; met de jongens en met de medebroeders - De seminaristen verklaren steeds bij Don Bosco te willen blijven; vreemdelingen die hen aan hun gedrag herkennen als leerlingen van het Oratorio - men slaagt er niet in een beeld van Don Bosco te geven - Retraite - Deugden van Don Bosco en de eerbied van de geestelijkheid voor hem - Het zijn gelukkige jongens die met Don Bosco samen zijn - Nederigheid - Hij bidt iedere avond het miserere - Antwoorden tot een priester van Osimo en aan de pastoors die hem om raad vragen - Subsidies van het ministerie van binnenlandse Zaken.

658

Zevenenzestigste Hoofdstuk:

De droom van het wiel - Een onbekend persoon - Vijgenbomen en een wijngaard - De avond nadert - Broer Giuseppe - Machine met langzaam wiel - De gewetens; de goeden en de slechten; de geketenden; het slot op de mond; de apen op de schouders; moeilijke gesprekken - Nieuwe leerlingen die God aan Don Bosco wil toevertrouwen - De roepingen: de bewerkers van de grond - Het veld met rijpe aren en de maaiers; wonderbare aanwijzingen - De eerste vijf decennia van de Congregatie - Toenemende verdwijning uit de wereld van de eerste salesiaanse leerlingen - Hun opvolgers en ontelbare nieuwe leerlingen - Nederig besluit van de droom.

668

Achtenzestigste Hoofdstuk:

Getuigenissen van het verhaal van de droom en enkele bewijzen van de vervulling van onvoorziene gebeurtenissen en van de realiteit van het geziene - Onder vier ogen onthult Don Bosco, enkelen, die hem daarom vragen, hoe hij hen in zijn droom gezien heeft - De leerlingen vragen Don Bosco in het openbaar, hun uiteen te zetten welke de betekenis is van de verschillende verschijningen in het kijkglas - Twee leerlingen onder de aanwezigen zullen bisschop worden -

Enkele vakjongens worden aan de studie gezet - De Maria-
maand in het Oratorio - Don Bosco geeft onderricht in de
gewijde liederen - Wankele gezondheid maar ononderbroken
arbeid - Toespraak: naastenliefde en gehoorzaamheid - De
novenen zijn ondeugende noodlottig.

684

Negenenzestigste Hoofdstuk:

Derde uitbreiding van het gebouw van het hospitium - Woor-
den van Don Bosco op de avond van 15 mei - Treurige voor-
gevoelens - Drie weesgegroeten gebeden op de slaapzaal van
de H. Aloysius - Blikseminslag - Verwoesting en bescherming
door de hemel - Een zonderlinge grap - Dankbetuigingen -
Een compliment van kanunnik Anglesio - Journalistieke be-
ledigingen en leugens - De instorting van het gewelf - Een
mooie droom: het belang van een hospitaal voor het Orato-
rio - De opschriften onder de nieuwe galerij aan de
oostzijde.

697

Zeventigste Hoofdstuk:

Ziekte in het Oratorio - Wonderbare genezingen van oogziek-
ten - onbeantwoorde roepingen - Men maakt een portret van
Don Bosco: verscheidene incidenten - Droom: de twee dennen-
bomen - Twee beloften voor de uitwerkingen van de Mariamaand
- Aanneming van nieuwe leden van de congregatie - De beloof-
de regen en gebeden tot bescherming tegen hagel - Katholieke
Lectuur - Wederopvoering van het Latijnse toneelstuk - Een
eerste mis - De sluiting van de Mariamaand en een goed ge-
sproken biecht.

708

Eenenzeventigste Hoofdstuk:

Het feest der Italiaanse eenheid - De wereldlijke autoriteiten
nemen niet meer deel aan de sacramentsprocessie - De jongens
van het Oratorio in de processie van de kathedraal - Dood en
begrafenis van graaf di Cavour - Woorden van Don Bosco: een
jongen zal geen tweede oefening voor een goede dood meer
doen - Aankondiging van de dood van Cavour: waarschuwing tot
degenen die zich niet willen bekeren - Een duivel op de
schouders van wie een zonde in de biecht verzwijgt - Ver-
trouwelijke gesprekken met Don Bosco - Heilige jongens; een
geheimzinnige bol; de gekruisigde Jezus; Onze-Lieve-Vrouw;
voorzienne dood van een pastoor; ongeluk van een door God
bevoordeelde, die tot hoogmoed vervalt: vermenigvuldiging
van de hosties - Don Bosco beveelt in het openbaar bijzon-
dere gebeden aan voor de zondaars - Droom: de kostbare
zakdoek en de deugd der onschuld - Genegen ontvangst van
een afvallige - Antwoord van de aartsbisschop van Florence
aan Don Bosco, die hem waarschuwt voor de listen van de
protestanten.

716

Tweeënzeventigste Hoofdstuk:

Katholieke Lectuur - Artikel van de Armonia voor de hernieuwing der abbonementen op deze lectuur - Het feest van de H. Johannes en van de H. Aloysius; hoe de oud-leerlingen zich verzamelen - Het klein seminarie van Giaveno en gunstige resultaten door de leerlingen ervan behaald - Bezoek van Don Bosco aan Giaveno - Rivaliteit - Seminaristen opgestoot om Don Bosco te verlaten - Moedeloosheid van de seminarist Boggero en zijn brief - Raad van Don Bosco aan Boggero - Onderhoud van Don Bosco met de pro-vicaris - Don Bosco en Sint-Ignatius - Brief van ridder Oreglia aan Don Alasonatti: de zieken - Brief van Don Bosco aan de leerlingen van het Oratorio - Hij geeft vermaningen vanuit Lanzo over zaken die in Valdocco niet goed gaan - Uitreiking van de prijzen: briefje van Tommaso Vallauri aan Don Bosco - Jongens worden voorbereid voor de plechtige inkleding.

730

Drieënzeventigste Hoofdstuk:

Katholieke Lectuur - Een familie van martelaren - Biografische schets van de jeugdige Michele Magone; artikel in de Armonia - Het pontificaat van de h. Dionysius - Herdruk van de biografie van de H. Domenico Savio: beoordeling van de Armonia - Verdiensten van de schriften van Don Bosco - Kroniek: voorspelling voor de seminarist Ruffino - Herinnering aan het begin van het Oratorio - Koester geen wrok - Men houde zich verre van bepaalde critici en late zich niet intimideren door hun spotternijen - Don Bosco gaat naar Montemagno; in Asti hoort hij biecht in het station en in een herberg - Raadgevingen tot een jonge edelman opdat hij zich zou voorbereiden voor zijn eerste Communie - Toespraak: over het spreken over politiek; zich hoeden voor het menselijke opzicht bij het uitoefenen van zijn godsdienstplichten; ervoor zorgen dat overal waar er een lid van de congregatie is, het goed gaat - Don Bosco berispt degenen die speelsgewijs misbruik maken van schriftteksten - Hij neemt de verdediging op zich van de kanunniken die geminacht worden en van de bisschop - Zijn afkeer van de kwaadsprekerij en hoe hij ze tracht te verhinderen - Met hoeveel liefde hij over zijn naaste spreekt - Hij wordt ondervraagd over de voorspelling van een sterfgeval dat niet bewaarheid schijnt te zijn: zijn antwoord - Ziekten in het Oratorio - Brief van Mgr. Frasoni aan Don Bosco over het aannemen van het geestelijke kleed - Don Bosco begeeft zich naar Vercelli - Onderweg verdedigt hij zijn seminaristen tegen de beschuldiging dat zij de theologie niet zouden leren - Zijn toespraak na de inzegening van de basiliek van Santa Maria Maggiore - Twee andere van zijn geïmproviseerde toespraken.

741

Vierenzeventigste Hoofdstuk:

De herfstwandeling - In Chieri: edelmoedige gastheren - In Buttigliera - In de Becchi: plechtigheid van de h. rozenkrans - In Castelnuovo: hartelijke ontvangst van Don Bosco door de pastoor en de bevolking - Rust in Mondonio en in Piea - Triomfantelijke aankomst in Villa S. Secondo: votieffeesst ter ere van Onze-Lieve-Vrouw en vrijgevigheid van de inwoners - In Cossombrato: een jongen uitgenodigd om zich aan de studie te wijden - Een prettige avond bij Alfiano - Don Bosco en zijn voortdurende correspondentie per brief en correcties van zijn boeken - Bij Castelletto de'Merli en Ponzano - In de kerk van Crea; de jongens hebben verfrissing nodig; naastenliefde van de medebroeders - Mars naar Casale: ontvangst door de bisschop; plechtigheden in de kerk en toneelvoorstellingen in het seminarie - In San Germano en Occimiano - Aankomst in Mirabello - Godsdiensplechtigheden op het plein en toneel in de kerk - Grappig tafereel met de koster - Oefening voor een goede dood in kerk van de Capucijnen - In Lu: uitroep van een brave oude vrouw en aanneming van een jongen voor het Oratorio - In Mirabello besluit Don Bosco dat er begin gemaakt moet worden met de bouw van een college - De pastoor nodigt het hele gezelschap tot het middagmaal; vertrek uit Mirabello: rust te S. Salvatore bij de Madonna del Pozzo en op het zomerverblijf van graaf Gropello - Aankomst in Valenza bij senator de Cardenas - In de trein van Valenza naar Alessandria - Een nacht te Villafranca - Aankomst te Turijn - Katholieke Lectuur.

755

Vijfenzeventigste Hoofdstuk:

Edelmoedige gift van een gierig gewaande grijsaard - Het aantal jongens in het Oratorio - Beminnelijke manier om vermindering van kostgeld toe te staan - Brieven van Don Bosco om diocesane seminaristen aan te bevelen bij de kapittelvicaris van Asti en bij de pro-vicaris van Turijn - Antwoord van Mgr. Fransonni aan Don Bosco; de Oratoria; de protestanten; het seminarie van Giaveno; het onderzoek van de regel voor de Congregatie - Het klein seminarie van Giaveno uiterst bloeiend door de verdienste van Don Bosco

774

Zesenzeventigste Hoofdstuk:

Devotie van Don Bosco tot het H. Hart van Jezus en een afvallige bekeerd - Leraren in het Oratorio - Troost voor wie de hele dag voor de Heer aan het werk geweest is - Onderwerpen voor brieven, voor te stellen aan de leerlingen, opdat ze aan hun ouders zouden schrijven -

Verhoord verzoek om kledingstukken aan de minister van oorlog, aan de koning en aan de minister van justitie om subsidie; aan de president van het Sint-Paulusliefdewerk voor de kosten van de eredienst - Droevige voorgevoelens en dodelijke ziekte van de seminarist Provera: Don Bosco biedt hem de keus tussen de genezing en de hemel; hij voorspelt jaren van tegenspoed; twee briefjes - Toespraken tot de leden, de raadgever in geval van twijfel aan de roeping; onthechting aan de dingen van de wereld - Kapittel en aanvaarding van een lid - Avondtoespraak: verstrooidheid van de jongens onder de h.Mis veroorzaakt door de duivel - Voldoening met schade aan de ziel toegebracht - Drie jongens en een priester aanbevolen door de bisschop van Novara.

779

Zevenenzeventigste Hoofdstuk:

De Galantuomo voor 1862 en zijn voorspellingen - De Katholieke Lectuur voor de komende januari - Enkele inkleding - Kapittel: vergadering en aanneming van leden - Een leerling door de kerstnoveen gedwongen zich uit het Oratorio terug te trekken - Don Bosco lijdt aan belroos - De laatste dag van 1861: raadgevingen van Don Bosco voor alle jongens; zijn belofte van een buitengewone nieuwjaarswens.

792

Notities

801

Kaarten

Inhoudstafel